GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2026

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 6 / 11 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

2026 yılı tamamlanmamıştır; bu bölüm kesit tarihine kadar yayımlanmış 2026 karar tarihli kayıtları içerir.

İçindekiler

001 2022/51485 11.03.2026
ÖZLEM AKTAŞ

002 2022/69112 11.03.2026
CEMAL UYSAL VE DİĞERLERİ

003 2022/95525 11.03.2026
BAYRAM KANGAL

004 2022/95533 11.03.2026
SEMRA GÜZEL (2)

005 2022/102477 11.03.2026
SADIK BENLİ

006 2023/11289 11.03.2026
HAKAN TORUNLAR

007 2023/26785 11.03.2026
DAVUT DOĞAN

008 2023/44471 11.03.2026
ÜNAL KORKEM

009 2023/53415 11.03.2026
ÖMER FARUK KIRNIÇ

010 2023/56418 11.03.2026
RAŞİT ATEŞ

011 2023/58683 11.03.2026
YUSUF ERDEM

012 2023/68722 11.03.2026
TEVFİK ALTUN

013 2023/86815 11.03.2026
NEHİR AYDINCI

014 2020/19790 12.03.2026
AHMET GEZER

015 2020/23324 12.03.2026
CUMALİ YILDIRIM

016 2020/32712 12.03.2026
M.N.H.

017 2020/38115 12.03.2026
ORHAN ZEREN

İçindekiler - devam

018 2021/8486 12.03.2026
AYŞEGÜL KIRKAYA CENAN VE HÜSEYİN SELEK

019 2021/10952 12.03.2026
EBUBEKİR ÇİRCİ VE ŞERİFE ÇİRCİ

020 2021/14576 12.03.2026
MUHİTTİN POLAT

021 2021/15509 12.03.2026
L.M. VE DİĞERLERİ

022 2021/25486 12.03.2026
AYŞEGÜL CİMİLLİ VE DİĞERLERİ

023 2021/36382 12.03.2026
SALİHE AYDENİZ (3)

024 2021/37086 12.03.2026
GÜLTEN ÖNEN

025 2021/39959 12.03.2026
MEHMET TUSKAN

026 2021/44842 12.03.2026
HATİCE TÜRKEL KAPLAN

027 2021/46011 12.03.2026
MEHMET YILDIRIM

028 2021/52171 12.03.2026
ABDÜLKADİR YILMAZ VE DİĞERLERİ (4)

029 2021/55691 12.03.2026
HÜSEYİN ÇEPİK

030 2021/56155 12.03.2026
MEHMET ALİ TEKMİR

031 2021/56175 12.03.2026
FAHRİ İLKER ÖZCAN

032 2021/57121 12.03.2026
MUSTAFA DEMİR

033 2021/58535 12.03.2026
AYNUR DÜNDAR

034 2021/60413 12.03.2026
MEHMET ALPER ERDEM

İçindekiler - devam

035 2021/62117 12.03.2026
ÖZGÜR DORUDEMİR

036 2021/63062 12.03.2026
MEHMET DEMİR

037 2022/10298 12.03.2026
ÖMER FARUK ARINÇ

038 2022/33834 12.03.2026
LATİFE İNAN

039 2022/63562 12.03.2026
GÖZDE PEKTAŞ

040 2022/75440 12.03.2026
AHMET ÇÖRÜŞ VE FERDA ÇÖRÜŞ

041 2022/77094 12.03.2026
MUSTAFA SADIK ERKEK

042 2022/83644 12.03.2026
HÜSEYİN ARSLAN VE AHMET GEMİCİ

043 2022/88154 12.03.2026
İZZET OTYAKMAZ VE DİĞERLERİ

044 2022/106480 12.03.2026
ZEHRA ERŞAHİN

045 2023/2900 12.03.2026
ERCAN YILDIZ VE DİĞERLERİ (3)

046 2023/15901 12.03.2026
S.P.

047 2023/32293 12.03.2026
SUNA SERTPOLAT

048 2024/7896 12.03.2026
KADİR ORTAK

049 2024/25460 12.03.2026
NAZAN BETÜL VANGÖLÜ KOZAĞAÇLI

050 2024/38820 12.03.2026
CAN ERSOY

051 2024/38874 12.03.2026
EBUBEKİR GÜÇ

İçindekiler - devam

052 2021/27707 02.04.2026
HAKAN ÇİÇEK

053 2022/76824 02.04.2026
EVREN BAYKUT

054 2023/1011 02.04.2026
DOĞAN DOĞAN

055 2023/47320 02.04.2026
MEHMET EMİN OKYAY

056 2025/57667 02.04.2026
TAYFUN KAHRAMAN (2)

057 2018/26768 08.04.2026
BAHAREH MOHAMMADTAGHIPOORGOLDOOZ

058 2019/7900 08.04.2026
HASAN KARAKAYA

059 2021/11082 08.04.2026
Ç.B.

060 2021/26033 08.04.2026
ELİF ÇAKIR

061 2021/63822 08.04.2026
CUMALİ TOPAK

062 2022/25594 08.04.2026
ASAL SHAHHEYDARY

063 2022/47916 08.04.2026
VEDAT ERİM

064 2022/48740 08.04.2026
ŞEHİDE TURGUT VE DİĞERLERİ

065 2022/57596 08.04.2026
YUSUF AKÜLGER

066 2022/71595 08.04.2026
BEŞİR AKAY

067 2022/73026 08.04.2026
M.A.

068 2022/76401 08.04.2026
AHMET OLGUN

İçindekiler - devam

069 2022/81294 08.04.2026
MUSTAFA KARATEPE

070 2022/82319 08.04.2026
MUTLUHAN KONUT ENDÜSTRİSİ VE İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.

071 2022/86748 08.04.2026
BİRCAN YORULMAZ

072 2022/86967 08.04.2026
Z.C.

073 2022/90210 08.04.2026
GÜLŞAH KALE

074 2022/94304 08.04.2026
ERTUĞRUL İŞLEYEN

075 2022/94542 08.04.2026
E.O.

076 2022/99659 08.04.2026
EBRU TEKİNE

077 2022/99748 08.04.2026
HALİL NAZİK

078 2022/101919 08.04.2026
MERDİ MEYDAN GÜNEŞ

079 2022/104137 08.04.2026
AYDIN TOKSÖZ

080 2022/105052 08.04.2026
TASFİYE HALİNDE TÜRKOĞLU DEMİR MAKİNA VE PRES SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ.

081 2022/106568 08.04.2026
ROBERT HENRI ZARA

082 2023/2832 08.04.2026
SİNAN KOÇUM

083 2023/4107 08.04.2026
İBRAHİM ALGAN

084 2023/6175 08.04.2026
ATİLLA ATAÇ VE DİĞERLERİ

085 2023/32552 08.04.2026
MESUT DEMİRCAN VE ZEYYAT AĞAOĞLU

İçindekiler - devam

086 2023/40077 08.04.2026
İBRAHİM ÇELİK

087 2023/97640 08.04.2026
MUSA FAZIL KEÇECİ

088 2024/8464 08.04.2026
SEYDİ SERT

089 2024/51987 08.04.2026
GÜVEN EKEN VE DİĞERLERİ

090 2024/59285 08.04.2026
ORHAN ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

091 2024/60579 08.04.2026
YALÇIN ERDİNÇ VE DİĞERLERİ

092 2025/53384 08.04.2026
TOLGA BIYIKOĞLU

093 2018/12568 09.04.2026
AHMET TURAN VE DİĞERLERİ

094 2020/2176 09.04.2026
MUSTAFA KIRIM VE DİĞERLERİ

095 2020/2193 09.04.2026
BERAY ARCAK KARABACAK

096 2020/4527 09.04.2026
MEHMET YAŞUK

097 2020/37743 09.04.2026
ABDULKADİR ANLAMAZ VE DİĞERLERİ

098 2021/2454 09.04.2026
ABDULLAH YAVUZ VE DİĞERLERİ

099 2021/3098 09.04.2026
ADNAN YEŞİLMEN VE DİĞERLERİ

100 2021/3930 09.04.2026
DENİZ GENÇ VE DİĞERLERİ

ÖZLEM AKTAŞ

B. No: 2022/51485 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/51485

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZLEM AKTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/51485)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Özlem AKTAŞ

Vekili : Av. Edip İlkay SUNAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, imzalanan protokolün feshinin iptali talebiyle açılan davada uyuşmazlığın sonucuna etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, kendi adını taşıyan eczaneyi işletmektedir. Başvurucu ile Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) arasında 1/4/2016 tarihinde Türk Eczacılar Birliği Üyesi Eczanelerden İlaç Teminine İlişkin Protokol imzalanmıştır. 25/11/2016 tarihinde reçete kaydı esnasında MEDULA sisteminde (Sağlık Bakanlığı tarafından ilaç almayı kolaylaştırmak için oluşturulmuş bir program) "bu eczane 25/11/2016 tarihi ve sonrası iptalidir" uyarısı ile karşılaşmıştır. Bu işlemi takiben protokolün 5.1. maddesi uyarınca sözleşmenin feshedileceğine ilişkin 28/11/2016 tarihli bilgilendirme yazısı başvurucuya gönderilmiş ve 1/1/2017 tarihi itibarıyla fesih işlemi başlatılmıştır.

3. Başvurucu, MEDULA ekranına erişimin engellenmesi suretiyle gerçekleşen feshin ilaç teminine ilişkin protokole aykırı olarak yapılması nedeniyle haksız olduğunu ileri sürerek iptali istemiyle 3/5/2018 tarihinde dava açmıştır.

4. Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 2/7/2019 tarihinde davayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Davacının Kütahya Cumhuriyet Başsavcılığı 2017/7789 soruşturma sayılı dosyasında silahla terör örgütüne üye olma suçundan yeterli delil olmadığı gerekçesiyle takipsizlik kararı verildiği görülmüştür.

Davacının kurum işleminin iptali talebi yönünden Sosyal Güvenlik Kurumu Kapsamındaki Kişilerin Türk Eczacıları Birliği Üyesi Eczanelerden İlaç Teminine İlişkin Protokolün 'Sözleşmenin Feshi ve Cezai Şartlar' başlıklı 5.1. maddesinde aynen 'taraflar bir ay önceden yazılı bildirimde bulunmak şartıyla sözleşmeyi her zaman feshedebilir.' hükmüne yer verilmiş olduğundan, davalı kurum işleminin sözleşme maddesine uygun olduğu görülmekle, davanın reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

5. Başvurucu, karara karşı 5/8/2019 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 3. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 3/2/2021 tarihinde istinaf talebini reddetmiştir. Başvurucu, karara karşı 4/3/2021 tarihinde temyiz yoluna başvurmuştur. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 10/2/2022 tarihinde temyiz talebini reddetmiştir.

6. Nihai karar, başvurucu vekili tarafından Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden 2/3/2022 tarihinde öğrenilmiştir. Başvurucu 3/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başlatılan soruşturmada Kütahya Cumhuriyet Savcılığı tarafından 8/6/2018 tarihinde takipsizlik kararı verilmiştir. Kararda 17-25 Aralık sürecinden sonra Bank Asyada hesap açtırma, Bank Asyanın mali yapısını kurtarma amaçlı para yatırma, Bank Asyanın Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) geçmesinden sonra tepki amaçlı Bank Asya ile çalışmayı bırakma şeklinde örgütsel sayılabilecek bir davranışının bulunmadığı belirtilmiştir. Şüphelinin Bank Asyada talimat üzerine hesap açtırdığına, hesaba toplu para yatırdığına, Bank Asyanın TMSF'ye geçtikten sonra tepki amaçlı para çektiği veya bankayla çalışmayı bıraktığına, bu şekilde örgütsel tavır sergilediğine dair bir delil olmadığı ifade edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, herhangi bir terör örgütü ile bağlantısının bulunmadığını ifade etmiştir. Buna ilişkin hakkında soruşturma ya da kovuşturma bulunmadığını belirtmiştir. Hukuka aykırı bir şekilde, gerekçesi bildirilmeden MEDULA sistemine erişiminin engellenmesi nedeniyle zarara uğramaktan yakınmıştır. Sözleşmenin feshi için somut tespitlerin yer almadığını, soyut iddialardan hareket edildiğini iddia ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı görüşünde; gerek Asliye Hukuk Mahkemesinin gerek Bölge Adliye Mahkemesinin gerekse de Yargıtayın dava konusu maddi olay ve olguları, delillerin değerlendirmesini, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardığı sonucu ve kullandığı takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdiği ve bu suretle hükmün kesinleştiği belirtilmiştir. Bu nedenle mevcut başvurunun kabul edilebilirliğine dair yapılacak incelemede başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığı hususunun dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciine ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Mahkeme kararında fesih işleminin hukuka uygun bulunmasının nedeninin, başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan başlatılan soruşturmada yeterli delil olmadığı gerekçesiyle verilen takipsizlik kararı olduğu anlaşılmaktadır. Mahkeme kararında başvurucu hakkında verilen takipsizlik kararı aktarılmakla birlikte herhangi bir şekilde değerlendirilmemiştir. Kararda yalnızca başvurucu hakkındaki takipsizlik kararı verildiği bilgisine yer verilmiştir. Ancak bu husus yeterli olmayıp ceza soruşturmasına konu olay ve olguların da Mahkeme tarafından irdelenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni, ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır (Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 34).

15. Ceza soruşturmasında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin yapılan fesih işlemine olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel bulunmamaktadır. Mahkeme tarafından ceza soruşturmasında yer alan verilerin fesih işlemine olan etkisinin ortaya konulması gerekmektedir. Olaya bakıldığında ise Mahkeme tarafından ceza soruşturması esas alınmakla birlikte soruşturmada yer alan olgular irdelenmemiştir (Diren Taş § 35).

16. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıf yapılarak değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli bir şekilde karşılanması gerekir. Somut olayda Mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge Adliye Mahkemesi ve Yargıtay tarafından ise bu karara atıf yapılarak herhangi bir

değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır (Diren Taş § 36).

17. Sonuç olarak ceza soruşturmasında yer alan verilerin fesih işlemini neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun yargılama mercilerinin kararlarının gerekçelerinde yer almadığı görülmektedir. Yargılama mercileri ceza soruşturmasında yer alan verileri herhangi bir şekilde değerlendirmediğinden fesih işleminin sonucuna ilişkin başvurucunun iddiaları yeterli bir şekilde açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu itibarla yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde, başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

19. Başvurucu tarafından masumiyet karinesinin ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğinin ileri sürüldüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur. Başvurucunun tazminat talebi bulunmamaktadır.

21. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 6. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/331, K.2019/333) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CEMAL UYSAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/69112 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/69112

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CEMAL UYSAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/69112)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucular : 1. Cemal UYSAL 2. Fevziye HERKİ 3. Habibe ALTINKUM 4. Nesibe ÇAĞDAŞ 5. Sadrettin UYSAL 6. Şemsi UYSAL

Vekili : Av. Mürsel EKİCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mülke ulaşılamamasından kaynaklanan zararın tazmini için yapılan idari başvurunun süresinde görülmemesi nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı ile makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvurucu, nihai hükmü 17/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 28/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucu Ahmi Uysal'ın başvuru tarihinden sonra 20/2/2024 tarihinde vefat ettiği, başvurucunun mirasçılarının 10/9/2024 tarihli dilekçeyle başvurunun devamı talebinde bulundukları anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

3. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun oldukları anlaşılan başvurucuların bu talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

B. Mülkiyet Hakkı İle Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

5. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Osman Kızılcan ([GK], B. No: 2021/11655, 28/7/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede evvela süregelen müdahalelerde zarar konusu olay için somut bir tarih belirlenemeyeceği vurgulanmıştır. Ardından 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun'un 6. maddesinde belirtilen sürelerin müdahalenin kesildiği tarihten itibaren başlatılması gerektiği aksi yorumun başvurucunun müdahalenin başlangıcının altmışıncı gününden sonra her gün Zarar Tespit Komisyonuna başvurması sonucunu doğuracağına işaret edilmiştir. Sonuç olarak Zarar Tespit Komisyonuna başvuru süresine ilişkin yorumun makul olmayan, zarar konusu olayın âdeta her yıl kesintiye uğrayarak tekrarlandığını kabul eden, aşırı şekilci ve başvurucunun 5233 sayılı Kanun'la getirilen tazminat imkânından yararlanmasını zorlaştıran katı bir yorum olduğu değerlendirilerek Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir.

6. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda başvurucuların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

7. Başvurucular; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi

gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için dava dosyaları ilk derece mahkemelerinden temin edilerek yeniden yargılama yapılmak üzere Erzurum Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesine (E.2020/4056, K.2022/2376) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAYRAM KANGAL

B. No: 2022/95525 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/95525

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAYRAM KANGAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/95525)

Karar Tarihi: 11/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 30/4/2026 - 33239

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Bayram KANGAL

Vekili : Av. Sedat GÖR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, haksız gözaltı ve tutukluluktan kaynaklanan zararların tazmin edilmesi talebiyle açılan davada hükmedilen miktarın yetersiz olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, birden fazla kişi ile kendisini tanınmayacak hâle koyarak yağma suçundan yargılandığı davada 29/8/2017 tarihinde gözaltına alınmış; 30/8/2017 tarihinde tutuklanmış, 8/6/2018 tarihinde tahliye edilmiştir.

3. Yargılama sonucunda başvurucunun beraatine karar verilmiş, beraat kararı 19/12/2019 tarihinde kesinleşmiştir.

4. Başvurucu, beraat kararı kesinleştikten sonra haksız gözaltı ve tutuklama tedbiri nedeniyle 5.000 TL maddi ve 20.000 TL manevi tazminat istemiyle dava açmıştır.

5. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 3/12/2020 tarihinde Giresun Denetimli Serbestlik Müdürlüğünden başvurucunun tazminata konu yaptığı gözaltında ve tutuklulukta geçirilen

sürelerin başka bir suçtan dolayı alınan cezadan mahsup edilip edilmediği, edilmiş ise ne kadarlık kısmının mahsup edildiğinin bildirilmesini talep etmiştir. Giresun Denetimli Serbestlik Müdürlüğü 3/2/2021 tarihli cevabında başvurucunun gözaltında kaldığı 1 gün süre ile 30/8/2017-8/6/2018 tarihleri arasında tutuklu kaldığı sürenin Giresun 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2017/234 , K.2018/108 sayılı ilamıyla verilen 2 yıl hapis cezasından mahsup edildiğini bildirmiştir. Söz konusu bildirim yazısı ekine 2. Ağır Ceza Mahkemesinin başvurucu hakkında düzenlediği mahsup kararı ile Giresun Cumhuriyet Başsavcılığının başvurucu hakkında düzenlediği, gözaltı ve tutuklulukta geçirilen sürelerin tamamının mahsup edildiğini gösterir 29/7/2019 tarihli müddetnameyi eklemiştir. Kararda ayrıca 2 yıl hapis cezasının infazının yapıldığı da belirtilmiştir.

6. Mahkeme 13/4/2021 tarihli kararıyla başvurucunun talebini kabul ederek 5.000 TL maddi, 15.000 TL manevi tazminatın ödenmesine karar vermiştir. Kararda, başvurucunun gözaltında kaldığı 1 gün süre ile 30/8/2017-8/6/2018 tarihleri arasında tutuklu kaldığı sürenin Giresun 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 19/7/2019 tarihli ve E.2017/234, K.2018/108 sayılı ek kararla başka bir cezadan mahsup edildiği ancak bu hususun hükmün kurulmasından sonra gerekçeli kararın yazılması aşamasında fark edildiği belirtilmiştir.

7. Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 25/5/2021 tarihinde Cumhuriyet savcısı ve Maliye Hazinesinin talebi üzerine yaptığı istinaf incelemesinde, gerekçeli kararın yazım aşamasında Giresun 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2017/234, K.2018/108 sayılı dosyasında gözaltı ve tutukluluk süresine ilişkin mahsup kararı bulunduğunun farkına varıldığının anlaşılması karşısında mahsup durumu tazminata engel oluşturmamakla birlikte haklarında mahsup işlemi yapılmayan kişiler ile tutukluluğu veya haksız hükümlülük süresi başka mahkûmiyetinden mahsup edilenler arasındaki dengenin sağlanması amacıyla hükmün bozulmasına karar vermiştir.

8. Bozma sonrası 22/2/2022 tarihinde Mahkeme, başvurucunun tazminat talebini kısmen kabul etmiştir. Mahkeme, başvurucunun toplamda 9 ay 10 gün haksız koruma tedbiri nedeniyle hürriyetinden yoksun kaldığı sürenin Giresun 2. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2017/234 ve K.2018/108 sayılı dosyasındaki ek kararıyla bu dosyadan aldığı cezadan mahsup edildiğini tespit edip Yargıtay 12. Ceza Dairesinin benzer olaylardaki E.2021/3518, K.2021/9026 ve E.2019/13993, K.2021/1261 sayılı kararlarına atıfta bulunarak 1.000 TL maddi, 500 TL manevi tazminatın başvurucunun gözaltına alındığı 29/8/2017 tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte Maliye Hazinesinden alınıp başvurucuya verilmesine hükmetmiştir.

9. Trabzon Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 19/9/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olmak üzere karar vermiştir.

10. Başvurucu, nihai kararı 26/9/2022 tarihinde öğrenmiş; 25/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu; tutuklama tedbiri sonucunda belirlenen tazminat miktarının çok düşük olması nedeniyle mülkiyet hakkının, ne kadar mahsup edildiğinin belirtilmemesi sebebiyle gerekçeli karar hakkının, benzer durumda olan kişiye daha yüksek tazminat verilmesi sebebiyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Başvurucunun şikâyetlerinin özünün 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında açılan tazminat davasında hükmedilen miktarın yetersizliğine ilişkin olduğu görülmüştür. Dolayısıyla başvurunun bir bütün hâlinde Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü ve dokuzuncu fıkraları kapsamındaki kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı bağlamında incelenmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi Gülseren Çıtak ([GK], B. No: 2020/1554, 27/4/2023) kararıyla haklarında kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararı verilenlerin 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunu tükettikten sonra yakalama, gözaltı veya tutuklamanın hukuki olmadığı ve ödenen tazminatın yetersiz olduğu iddiasıyla yaptıkları bireysel başvurularda başvuru yollarının tüketilmiş kabul edilebilmesi için yalnızca 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında bir tazminat davasının açılmasının yeterli olacağı sonucuna varmıştır. Zira bu hükümle yakalama, gözaltı ve tutuklamanın daha sonra verilen kovuşturmaya yer olmadığı veya beraat kararıyla hukuka aykırı hâle geldiğinin kabul edildiği, dolayısıyla 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca açılan tazminat davalarının Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında olduğunu değerlendirmiştir (Gülseren Çıtak, §§ 36-39).

15. Somut başvuruda da Mahkeme tarafından ihlal tespiti yapıldığından, bir miktar maddi ve manevi tazminata hükmedildiğinden başvuruda yapılacak inceleme tazminat miktarlarının yeterli olup olmadığını belirlemekle sınırlı olacaktır. Bu kapsamda Mahkeme, tazminata hükmederken başvurucunun gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği sürenin başka bir cezasından mahsup edildiğini gözönünde bulundurarak ve mahsubun tazminata engel teşkil etmeyeceğini kabul ederek başvurucuya 1.000 TL maddi, 500 TL manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.

16. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında yeterli tazminin mutlaka parasal tazminat anlamına gelmeyeceği, bunun başka şekillerde de mümkün olabileceği ve bu tazminin yeterliliğinin her davanın özel koşullarına göre değerlendirileceği ihtimalinin gözardı edilmemesi gerekir. Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre kişilerin uğradıkları zararlar, tazminat hukukunun genel prensiplerine göre devlet tarafından ödenecektir. Bu çerçevede mahsup kurumunun tazminat hukukunun genel prensipleri içinde değerlendirilip değerlendirilmeyeceği belirlenmelidir.

17. Mahsup, bir hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve kişi hürriyetini sınırlama sonucu doğuran hâller sebebiyle geçirilmiş sürelerin hapis cezasından indirilmesidir. Bir suç nedeniyle de olsa henüz hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmayan bir kimsenin hürriyetinden mahrum edilmek suretiyle ortaya çıkan haksızlığı telafi etmek amacıyla mahsup müessesesine başvurulmaktadır. Özgürlükten yoksun kalınan sürelerin mahkûmiyetten indirilmesiyle bu haksızlık giderilmektedir. Mahsup kurumu, adalet ve hakkaniyet duygusunun gereği olarak özgürlüğü kısıtlanmış bir kişi bakımından denkleştirme görevi görmektedir (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, § 41).

18. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hak ve hürriyetin ihlalinin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Özgürlük kısıtlamasında geçmiş zamanın fiziki olarak iadesi imkânsızdır. Ancak mahsup, haksız yere kısıtlanan sürenin kişinin zorunlu olarak çekeceği ceza süresinden düşülmesi suretiyle özgürlüğün zamansal olarak fiilen geri verilmesine imkân tanımaktadır.

19. Haksız yere özgürlükten yoksun bırakıldığı süre, kişinin mahkûmiyetinden indirilerek fiilî erken tahliye imkânı yaratılmaktadır. Bu fiilî özgürlük kazanımı, parasal tazminat talebine göre somut bir hukuki sonuç doğurmaktadır. Mahsup kurumunun bu denkleştirici işlevi gözönünde bulundurulduğunda kişinin daha önce gözaltında ve tutuklulukta geçirdiği sürelerin hapis cezasından indirilmesi tazminat hukukunun genel prensipleri çerçevesinde bir tazmin olarak görülebilir. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de mahsup kararı ile açıkça kişi hürriyeti hakkının ihlali için tazmin sağlamak amaçlanmışsa ve bunun ilgili kişinin çektiği ceza üzerinde ölçülebilir bir etkisi olmuşsa mahsubun Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 5. maddesi anlamında tazmin teşkil edebileceğine karar vermiştir (Porchet/İsviçre, B. No: 36391/16, 8/10/2019, §§ 18-25). Bu kapsamda mahsup işlemiyle açıkça söz konusu ihlal için tazmin sağlamak amaçlanmışsa ve bunun ilgili kişinin çektiği ceza üzerinde ölçülebilir ve orantılı bir etkisi olmuşsa mahsubun Anayasa'nın 19. maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında tazmin teşkil edebileceği sonucuna varılmıştır (Ahmet Kasım Özkan [1. B.], B. No: 2022/73511, 28/11/2024, § 34).

20. Başvurucunun şikâyetine konu olayda koruma tedbirleri uygulanan suçtan dolayı beraat kararı verilmesiyle, uygulanan gözaltı işleminin haksız olduğu mahkemelerce de kabul edilmiştir. Gözaltı ve tutukluluk süresinin başvurucunun mahkûmiyet hükmünden mahsup edilmesi kanun gereği otomatik bir uygulama olsa da tazminat davası kapsamında bu işlem kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik haksız müdahaleyi telafi etme amacıyla gözönünde bulundurulmuştur. Buna bağlı olarak haksız gözaltı ve tutukluluk süresinin başvurucunun cezasından indirilmesi infaz süresini doğrudan kısaltmak suretiyle ölçülebilir ve somut bir hukuki etki yaratmıştır. Mahkeme, mevcut davada mahsup işleminin tazminat talebini ortadan kaldırmayacağını açıkça belirterek başvurucu lehine tazminata da hükmetmiştir. Mahsup işlemi ile hükmedilen tazminat miktarının birlikte nazara alınması neticesinde başvurucuya sağlanan bu telafinin uygun, yeterli ve hukuka aykırılığı giderecek nitelikte bir tazmin teşkil ettiği kanaatine ulaşılmıştır. Sonuç olarak kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden açık ve görünür bir ihlalin bulunmadığı değerlendirilmiştir.

21. Diğer taraftan başvurucu, gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği sürelerin ne kadarının mahsup edildiğinin kararda yer almadığını şikâyet etmiş ise de Mahkeme dosyası içinde yer alan Giresun Denetimli Serbestlik Müdürlüğünün 3/2/2021 tarihli yazısında ve ekindeki müddetnamede bu sürelerin tamamının mahsup edildiği ve 2 yıllık hapis cezasının infazının tamamlandığını bildirmiştir. Mahkeme de bu bilgiye istinaden mahsup işleminin yapıldığını belirtmiştir. Dolayısıyla mahkeme kararından şikâyete konu sürelerin tamamının mahsup edildiği anlaşılmaktadır.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin -üçüncü fıkrasıyla bağlantılı olarak- dokuzuncu fıkrasının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEMRA GÜZEL (2)

B. No: 2022/95533 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/95533

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEMRA GÜZEL BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2022/95533)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Semra GÜZEL

Vekili : Av. Eylem Arzu KAYAOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; milletvekili olan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, tutukluluk nedeniyle milletvekilliği görevinin yerine getirilememesi nedeniyle seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının, tutuklama tedbirinin Anayasa'da öngörülenin dışında siyasi bir amaçla gerçekleştirilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa’nın 13. maddesinin, özel hayatıyla ilgili fotoğraflarının basına servis edilmesi nedeniyle de özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/11/2022 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı süresinde beyanda

bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, hakkında Cumhuriyet Başsavcılıklarınca silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen soruşturmalar devam etmekteyken 24/6/2018 tarihli Cumhurbaşkanı Seçimi ve 27. Dönem Milletvekili Genel Seçimi'nde Diyarbakır'dan Halkların Demokratik Partisi (HDP) milletvekili seçilmiştir.

7. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının yasama dokunulmazlığının kaldırılması talebiyle düzenlediği fezlekeler ile ekindeki soruşturma dosyaları Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığına gönderilmiştir.

8. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 13/2/2019 tarihli ve 2019/63 sayılı fezlekesinde 3/7/2018 tarihinde Cumhuriyet savcısı huzurunda dinlenen Ezel kod adlı gizli tanığın ifadesinde başvurucunun PKK terör örgütünün çatı yapılanması olan KCK'nın kadın yapılanmalarından eski adı KJA, yeni adı TJA olan yapılanma içinde yer aldığını, sonrasında PKK terör örgütünün meclisi olan DTK içinde faaliyet yürütmeye başladığını, DTK'nın toplantılarına katıldığını, KCK'dan olan referansı sayesinde milletvekilliğine aday gösterildiğini iddia ettiği ve fotoğraf üzerinde başvurucuyu teşhis ettiği belirtilmiştir.

9. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı 10/1/2022 tarihli ve 2022/15 sayılı fezleke düzenlemiştir. Bu fezlekeye konu olayla ilgili olarak Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığınca E.2017/3975 sayılı soruşturma başlatılmıştır. Bu soruşturma daha sonra tefrik edilmiş, Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığının E.2021/2197 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Bu soruşturma kapsamında Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine 10/3/2021 tarihinde Adıyaman 1. Sulh Ceza Hâkimliği soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği gerekçesiyle başvurucu ve müdafilerinin dosyanın incelenmesi ve dosyada mevcut belgelerden örnek alınması yetkilerinin ifade tutanakları, bilirkişi raporları, hazır bulunmaya yetkili oldukları adli işlemlere ilişkin tutanaklar hariç olmak üzere kısıtlanmasına karar vermiştir.

10. Adıyaman Cumhuriyet Başsavcılığı 10/3/2021 tarihinde yetkisizlik kararı vererek dosyayı Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. Fezlekede başvurucunun adına kayıtlı telefon numarasının ölü olarak ele geçirilen terör örgütü mensuplarının üzerinde bulunan not defterinde yazılı olduğunun tespit edildiği, ele geçirilen örgüt mensuplarının dijital materyallerinde yapılan incelemede PKK/KCK terör örgütü üyesi olan ve 29/4/2017 tarihinde Adıyaman kırsalında öldürülen Melati Zülfikar kod adlı V.B. ile başvurucunun Kuzey Irak'ta yer alan örgüt kamplarında, örgüt üyelerinin giydiği kamuflajla çekilmiş fotoğraflarının bulunduğu, yine örgüt üyelerinin barındığı çadırda V.B. ile sarılarak çekildikleri fotoğrafların tespit edildiği, çadır içinde örgütün bayrağı ile AK 47 model silahların yerde ve duvarda asılı bulunduğunun görüldüğü, başvurucunun örgüt lideri A.Ö.nün fotoğrafının ve örgüt bayrağının önünde çadır içindeyken çekilmiş bir fotoğrafının olduğu, bir başka fotoğrafta başvurucunun örgüt üyeleriyle birlikte futbol oynarken görüldüğü, yine örgüt şehitliği olduğu belirtilen bir mezarlığın önünde V.B. ve kimliği tespit edilemeyen üçüncü bir kişi ile birlikte fotoğraflarının yer aldığı belirtilmiştir. Savcılık başvurucunun örgüt hiyerarşisi içinde olmadan örgütün kamplarına gidip barınabilmesinin, örgüte ait kıyafeti giymesinin, şehitlik olarak adlandırılan mezarlığa gitmesinin, örgüt mensuplarıyla futbol oynamasının mümkün olmadığını, aksi durumun hayatın olağan akışına

aykırı olacağını belirtmiş; başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlediği yönünde yeterli ve kanuni somut delilin mevcut olduğunu ileri sürmüştür.

11. Başsavcılık 17/1/2022 tarihinde başvurucunun 2022/15 sayılı fezlekede belirtilen eylemlerine ek olarak örgüt üyeliği bağlamında 2022/36 sayılı fezlekeyi düzenlemiştir. Bu fezlekede V.B.nin H.D.yi aracı kılarak başvurucuyla irtibata geçmiş olabileceği değerlendirilmiştir. Fezlekede, H.D.nin verdiği ifadeye, başvurucu ile H.D. arasındaki HTS kayıtlarına, baz istasyonu verilerine dayanılmıştır. H.D. ifadesinde; 2016 yılında Adıyaman merkezde buluştuktan sonra başvurucuyu Akçalı kırsalına götürerek V.B. ve F.B. isimli örgüt mensuplarına teslim ettiğini, V.B.nin "Ertesi gün yine aynı saatte gelip Semra Güzel'i buradan alarak Adıyaman'a götür." dediğini, V.B.den aldığı notu Diyarbakır'a giderek başvurucuya teslim ettiğini ileri sürmüştür. Savcılık HTS kayıtlarının ve şüpheli beyanlarının birbiriyle örtüştüğünü, yine başvurucunun telefonunun 5/6/2016 ile 6/6/2016 tarihlerinde bir günlüğüne Adıyaman merkezde baz sinyali verdiğinin görüldüğünü, H.D.nin beyanında V.B.nin kendisini şehir merkezine götürüp götüremeyeceğini sorduğu da değerlendirildiğinde V.B.nin H.D. ya da bir başka şahıs vasıtasıyla sivil kıyafetle il merkezine gelerek başvurucuyla görüştüğünü belirtmiştir. Bu fezlekede başvurucunun V.B.ye erzak gönderdiği gerekçesiyle 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'a muhalefet suçundan da işlem yapılması gerektiği belirtilmiştir.

12. 13/2/2019 tarihli ve 2019/63 sayılı fezleke kapsamında TBMM Genel Kurulunun 1/3/2022 tarihli 59. Birleşiminde başvurucunun yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmiş, Başsavcılığa intikal ettirilen evrak E.2022/53226 sayılı soruşturma dosyasına kaydedilmiştir.

13. 10/1/2022 tarihli ve 2022/15 sayılı fezleke kapsamında da TBMM Genel Kurulunun 1/3/2022 tarihli 59. Birleşiminde başvurucunun yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmiş, Başsavcılığa intikal ettirilen evrak E.2022/53102 sayılı soruşturma dosyasına kaydedilmiştir.

14. Başvurucunun yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ilişkin 1/3/2022 tarihli TBMM kararlarının Anayasa'nın 85. maddesi uyarınca iptali talebiyle yapılan başvuru Anayasa Mahkemesinin 22/3/2022 tarihli ve E.2022/27, K.2022/23 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

15. Başsavcılık 17/1/2022 tarihli ve 2022/36 sayılı fezlekeyle gönderilen evrakın 3/3/2022 tarihli müzekkere ile iadesini talep etmiş, iade edilen evrak Başsavcılığın E.2022/70199 soruşturma sırasına kaydedilmiştir. Bu fezleke kapsamında başvurucuya isnat olunan 6415 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan 24/3/2022 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmiştir.

16. Başsavcılık E.2022/53102 sayılı soruşturma dosyası ile E.2022/70199 (terör örgütü üyeliği suçu yönünden) sayılı soruşturma dosyasının 19/4/2022 tarihinde E.2022/53102 sayılı soruşturma dosyası üzerinde birleştirilmesine karar vermiştir.

17. E.2022/53102 ve E.2022/53226 sayılı soruşturmalar kapsamında Sulh Ceza Mahkemesinden başvurucu hakkında adli kontrol kararı verilmesi talep edilmiş, Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği 3/3/2022 tarihinde başvurucunun yurt dışına çıkış yasağı şeklinde adli kontrol tedbirine tabi tutulmasına karar vermiştir.

18. Başsavcılık her iki soruşturma dosyası kapsamında başvurucunun savunması alınmak üzere hazır edilmesini talep etmiş, Ankara ve Diyarbakır Emniyet Müdürlüğünün cevabi

yazılarında başvurucunun Ankara'da bulunabileceği adreslere yönelik tespit yapılamadığı, Diyarbakır'daki adresinde de bulunamadığı belirtilmiştir.

19. Bunun üzerine Başsavcılık 23/3/2022 tarihinde Ankara Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğinden yakalama emri çıkarılmasını talep etmiştir. Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği 23/3/2022 tarihinde başvurucu hakkında yakalama emri vermiştir.

20. 2/9/2022 tarihinde İstanbul İl Emniyet Müdürlüğüne Türkiye aktarım faaliyetlerinden sorumlu PKK/KCK kadroları tarafından hakkında arama kararı bulunan üst düzey bir kadın örgüt mensubunun illegal yollardan Avrupa'ya gönderilmesinin planlandığı, hâlihazırda İstanbul'da bulunan kadın PKK/KCK mensubunun araçla Edirne üzerinden Yunanistan sınırına aktarımının gerçekleştirileceği yönünde bilgiler gelmiştir.

21. 2/9/2022 tarihinde yapılan yol kontrolleri sırasında bahse konu araç tespit edilmiştir. Araçta iki erkek, bir kadın görülmüştür. Erkek kişilerden biri hakkında göçmen kaçakçılığı yapma ve örgüte bilerek isteyerek yardım etme suçundan açık dava dosyasının bulunduğu belirtilmiştir.

22. Kolluk görevlilerince düzenlenen tutanağa göre kadın şahsın M.Ş. olarak kimliğini beyan ettiği, M.Ş. adına yapılan sorgulamada herhangi bir kayda rastlanmadığı, M.Ş.ye ait kimlik detaylı incelendiğinde kimliğin sahte olabileceğinin değerlendirildiği, kimlikteki fotoğraf üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda M.Ş. isimli kimlik ibraz eden kişinin başvurucu olduğunun tespit edildiği ifade edilmiştir.

23. Yakalanarak Başsavcılıkta hazır edilen başvurucunun 3/9/2022 tarihinde Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) üzerinden ifadesi alınmıştır.

24. Başvurucu; Savcılık ifadesinde suçlama konusu fotoğrafların 2017 yılında soruşturma makamlarının eline geçtiğini, o dönem milletvekili olmadığını ve dokunulmazlığının bulunmadığını ancak bu konuda ifadesine başvurulmadığı gibi herhangi bir işlem de yapılmadığını, beş yıl boyunca niye beklendiğinin açıklanamadığını, o fotoğrafların çözüm sürecinde çekilmiş fotoğraflar olduğunu, o dönemde pek çok kişinin o bölgelerdeki yakınlarını görmeye gittiğini, kendisinin de sözlüsüyle görüşmesinin suç olmadığını, hakkında ifade veren H.D.yi tanımadığını, V.B.den H.D aracılığıyla gizli mesaj almadığını belirtmiştir. Başvurucunun müdafileri de H.D.nin beyanlarıyla ilgili bir soru sorulamayacağını, bu beyanın yer aldığı fezlekeyle ilgili dokunulmazlığın kaldırılmadığını, bu nedenle sadece fotoğraflarla ilgili bir suçlama yapılabileceğini belirtmişlerdir.

25. Başsavcılık E.2022/53102 soruşturma kapsamında başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmasını talep etmiştir. Tutuklama talep yazısında H.D.nin beyanına, terör örgütü üyeleri üzerinde ele geçirilen materyallere, başvurucunun terör örgütü üyeleri ile terör örgütü giysileri ve örgüt silahlarıyla çektirmiş olduğu fotoğraflara, terör örgütü kamplarına gitmesine, terör örgütü üyesi V.B. tarafından gönderilen gizli mesajları örgüte iletmesine, terör örgütü referansı ve organik bağı çerçevesinde HDP listesine girip milletvekili seçildiğine ilişkin tanık beyanına ve HTS kayıtlarına dayanılarak terör örgütüne üye olma suçundan kuvvetli suç şüphesi bulunduğu ileri sürülmüştür.

26. Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği 3/9/2022 tarihinde başvurucunun terör örgütü üyeliği suçundan tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Şüphelinin üzerine atılı silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediğine dair; şüphelinin Ankara Cumhuriyet Başsavcılığında ve Hakimliğimizde alınan beyanları, şüpheli aleyhine

beyanlar, dosya içerisindeki HTS kayıtları, baz bilgileri, Terör örgütü mensupları ile birlikte sözde askeri eğitim alanında çekilmiş şüpheliye ait olan fotoğrafların mevcudiyeti, mevcut delil durumu ve tüm dosya kapsamı birlikte ele alındığında şüphelinin atılı suçu işlediği yönünde kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu, delillerin henüz tam olarak toplanmadığı, atılı suçun CMK'nın 100/3-a maddesinde sayılan katalog suçlardan olması, şüphelinin yakalandığı esnada üzerinde kendi fotoğrafı bulunan [M.Ş.] adına düzenlenmiş kimliğin bulunması, şüphelinin tüm aramalara rağmen bulunamaması üzerine hakkında yakalama kararının çıkartılmış olması ve bu karara istinaden ifadesinin alınmış olması ile eylemin sabit görülmesi halinde alması muhtemel ceza miktarı da dikkate alındığında kaçma şüphesinin bulunduğu anlaşılmakla tutuklamanın ölçülü olduğu, adli kontrol kararının yeterli görülmemesi kanaatine varılması nedeniyle CMK 100 ve devamı maddeleri gereğince şüphelinin tutuklanmasına ... [karar verildi.]"

27. Başsavcılık E.2022/53226 sayılı soruşturma kapsamında da başvurucunun terör örgütü üyeliği suçundan tutuklanmasını talep etmiştir. Tutuklama talep yazısında Ezel Kod isimli gizli tanığın beyanına ve bu tanığın başvurucuyu teşhis etmesine dayanılarak kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu ileri sürülmüştür.

28. Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliği başvurucu hakkında tutuklama kararı verildiğini, isnat edilen suçun temadi eden suçlardan olduğunu belirterek tutuklama talebinin reddine karar vermiştir.

29. Ankara 7. Asliye Ceza Mahkemesi 14/9/2022 tarihinde tutuklama kararına yapılan itirazı reddetmiştir.

30. Başsavcılık, her iki soruşturma dosyasının 19/9/2022 tarihinde birleştirilmesine karar vermiştir.

31. Başsavcılık 26/9/2022 tarihinde başvurucu hakkında atılı terör örgütüne üye olma suçundan iddianame tanzim ederek Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesi nezdinde dava açmıştır.

32. Ankara 10. Sulh Ceza Hâkimliği 30/9/2022 tarihinde tutuklama kararında gösterilen gerekçelerle başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

33. Ankara 28. Asliye Ceza Mahkemesi 11/10/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

34. Başvurucu 3/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

35. Başvurucunun 2022 yılında beşi haziran ayında olmak üzere TBMM Genel Kurulunun altı birleşimine özürsüz veya izinsiz katılmaması sebebiyle Anayasa'nın 84. ve TBMM İçtüzüğü'nün 138. maddelerine göre milletvekilliğinin düşmesine 22/12/2022 tarihinde TBMM tarafından karar verilmiştir.

36. Başvurucu, milletvekilliğinin düşürülmesi kararının iptali talebiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi 10/1/2023 tarihinde Anayasa'ya ve TBMM İçtüzüğü'ne aykırı olmadığı gerekçesiyle milletvekilliğinin düşmesine ilişkin TBMM kararının iptali talebinin reddine karar vermiştir.

37. 3/11/2025 tarihinde başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay, resmî belgede sahtecilik suçundan 2 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve tahliyesine karar verilmiştir. Bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla kanun yolu incelemesi

devam etmektedir.

IV. İLGİLİ HUKUK

38. İlgili ulusal ve uluslararası hukuk için uygun olduğu ölçüde bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 64-89.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

39. Anayasa Mahkemesinin 11/3/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

1. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

a. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

40. Başvurucu; dokunulmazlığı ve milletvekilliği devam ederken tutuklandığını, tutuklanmasına gerekçe olan delillerin 2017 yılından beri soruşturma makamlarının elinde olduğunu, buna rağmen milletvekili seçilmeden önceki bir yıllık sürede ifadesinin dahi alınmadığını, tutuklanmasına dayanak oluşturan fotoğraflarda suç unsurunun bulunmadığını, çözüm sürecinde nişanlısını görmek için söz konusu bölgeye gittiğini, fotoğrafların bu dönemde çekildiğini, örgüt üyeliği suçu yönünden kuvvetli suç şüphesinden bahsedilemeyeceğini ileri sürmüştür.

41. Başvurucu; üzerinde başkasına ait kimlik bulunmasının kaçma şüphesini gösteren bir olgu olarak kabul edildiğini ancak resmî nitelikteki mesleki kimlik kartının da üzerinde bulunduğunu, herhangi bir sınır kapısında değil İstanbul'dayken yakalanması nedeniyle kaçma şüphesinin olmadığını, söz konusu fotoğrafların basında yer alması akabinde ölüm tehditleri alması nedeniyle güvenlik kaygısıyla hareket ettiğini beyan etmiştir.

42. Başvurucu; beş yıl önce başlatılan bir soruşturma nedeniyle hakkında beş yıl boyunca fezleke düzenlenmediğini, milletvekili seçilmeden önceki bir yıl içinde de ifadesinin dahi alınmadığını, bu kadar uzun süre sonra tutuklanmasının gerekli ve ölçülü olduğundan bahsedilemeyeceğini, tutuklama ve tutukluluğun devamı kararının gerekçesiz olduğunu, adli kontrol tedbirinin yetersizliğine ilişkin somut bir olgunun gösterilmediğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca HDP'li milletvekilleri ve siyasetçilere yönelik uzun süredir devam eden yargı baskısı, pek çok HDP'li siyasetçinin uzun süredir tutuklu olarak yargılanması, önceki dönem parti genel başkanının AİHM kararına rağmen hâlen tutuklu olarak yargılanmaya devam etmesi, dokunulmazlığının kaldırılması ve tutuklanmasında Cumhurbaşkanı, İçişleri Bakanı, çeşitli bakan ve milletvekilleri gibi üst düzey devlet görevlilerinin açıklama ve sosyal medya paylaşımlarının etkili olması, siyasi saiklerle tutuklanması nedenleriyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 13. ve 14. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

43. Bakanlık görüşünde, Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara ve derece mahkemelerinin gerekçelerine yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

44. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında 2022/36 sayılı fezlekenin TBMM'de görüşülmediğini, bu fezleke nedeniyle dokunulmazlığının kaldırılmadığını ancak bu fezlekeye konu delillere tutuklama kararında dayanıldığını ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca

bireysel başvurudan sonraki tutukluluğun devamı kararındaki gerekçelerin tutukluluğun hukuka uygunluğunu ve meşruluğunu haklı gösterecek özen ve içerikte olmadığını belirtmiştir. Başvurucu başvuru dilekçesindeki iddialarını da yinelemiştir.

b. Değerlendirme

45. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

46. Anayasa'nın "Kişi hürriyeti ve güvenliği" başlıklı 19. maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilir."

47. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

48. Öte yandan başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında bireysel başvuru sonrasındaki tutukluluğun devamına ilişkin kararların ilgili ve yeterli gerekçe içermediği şikâyetlerini de ileri sürmüştür.

49. Bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu olma durumunda tutukluluğun makul süreyi aştığı veya tutukluluk incelemeleri sırasında usule ilişkin güvencelerin sağlanmadığı iddiasıyla yapılacak bireysel başvurunun başvurucu hakkında soruşturma veya ilk derece yargılaması devam ederken tutukluluğun devamına karar verilen her aşamada başvuru yolları tüketildikten sonra veya serbest bırakılmadan itibaren başvuru süresi içinde yapılması gerekir (Mehmet Emin Kılıç [2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, § 28). Buna göre Ankara 22. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılaması devam eden başvurucunun hakkında ilk derece yargılaması devam ederken tutukluluğunun devamına karar verilen her aşamada başvuru yollarını tükettikten sonra, başvuru süresi içinde yeniden bireysel başvuruda bulunarak -yeni bir bireysel başvuru formunu doldurmak, başvuru harcını yatırmak gibi usul yükümlülüklerini yerine getirmek koşuluyla- tutukluluğunun makul süreyi aştığı şikâyetlerini bireysel başvuru konusu etmesi mümkündür. Anayasa Mahkemesi ancak bu durumda Anayasa’nın 19. maddesinin yedinci fıkrası kapsamında başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aşıp aşmadığı yönünde bir inceleme yapabilir (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. Selahattin Demirtaş [GK], B. No: 2016/25189, 21/12/2017, § 119).

50. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun sonradan ileri sürdüğü bu şikâyet yönünden ayrıca bir değerlendirme yapılmamıştır.

i. Genel İlkeler

51. Genel ilkeler için bkz. Gülser Yıldırım (2), §§ 110-124.

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

52. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır.

53. Diğer taraftan başvurucu, yasama dokunulmazlığından yararlandırılması gerektiğini ve hakkında tutuklama tedbiri uygulanamayacağını iddia etmiştir.

54. Anayasa'nın 83. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinde seçimden önce veya sonra bir suç işlediği ileri sürülen bir milletvekilinin "Meclisin kararı olmadıkça" tutulamayacağı, sorguya çekilemeyeceği, tutuklanamayacağı ve yargılanamayacağı belirtilmiştir.

55. Somut olayda tutuklanmasına konu fezlekelerle ilgili olarak başvurucunun dokunulmazlığı TBMM Genel Kurulunun 1/3/2022 tarihli kararlarıyla kaldırılmıştır. Bu kararların iptali istemiyle yapılan başvurular Anayasa Mahkemesinin 22/3/2022 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Başvurucu, yasama dokunulmazlığının istisnasını düzenleyen Anayasa'nın 14. maddesindeki durumlarla ilgili Anayasa Mahkemesi kararlarından hareketle yasama dokunulmazlığına sahip olduğunu iddia etmiş ise de başvurucunun dokunulmazlığı Meclis kararıyla kaldırılmış olup Anayasa'nın 14. maddesi temelinde bir belirleme soruşturma makamlarınca yapılmamıştır.

56. Dolayısıyla somut olayın koşullarında başvurucunun yasama dokunulmazlığı nedeniyle tutuklanamayacağı söylenemez. Bu yönüyle başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

57. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

58. Tutuklama kararında başvurucu aleyhindeki beyanlara, dosyadaki HTS kayıtlarına, baz bilgilerine, terör örgütü mensupları ile birlikte örgüt kampında çekilmiş başvurucuya ait olan fotoğrafların mevcudiyetine dayanılarak kuvvetli suç şüphesinin bulunduğu sonucuna varılmıştır. Somut olayda başvurucu hakkında üç fezleke olduğu görülmektedir. Bu fezlekelerden birinde başvurucu ile ilgili bir gizli tanık beyanına, diğer fezlekede ölü olarak ele geçirilen teröristlerin üzerindeki materyallerden elde edilen fotoğraflara, aynı suçlama temelinde ikinci fezlekeye ek olarak düzenlenen son fezlekede ise V.B. ile başvurucu arasında irtibat kurduğu belirtilen H.D.nin ifadesine, bu kişi ile başvurucu arasındaki HTS kayıtlarına ve baz sinyali bilgilerine dayanılmıştır. Gizli tanık beyanını içeren fezleke kapsamında başvurucunun tutuklanması talebi reddedildiğinden gizli tanık beyanı kuvvetli belirti incelemesi kapsamında değerlendirme dışı bırakılmıştır.

59. Diğer fezlekelerde başvurucunun adına kayıtlı telefon numarasının ölü olarak ele geçirilen terör örgütü mensupları üzerinde bulunan not defterinde yazılı olduğunun tespit edildiği, ele geçirilen örgüt mensuplarının dijital materyalleri üzerinde yapılan incelemede PKK/KCK terör örgütü üyesi olan ve 29/4/2017 tarihinde Adıyaman kırsalında öldürülen M.Z. kod adlı V.B. ile başvurucunun Kuzey Irak'taki örgüt kamplarında, örgüt üyelerinin giydiği kamuflajla çekilmiş fotoğraflarının bulunduğu, yine örgüt üyelerinin barındığı çadırda V.B. ile sarılarak çekildikleri fotoğrafların tespit edildiği, çadır içinde örgütün bayrağı ile AK 47 model silahların yerde ve duvarda asılı bulunduğunun görüldüğü, başvurucunun örgüt lideri A.Ö.nün fotoğrafının ve örgüt bayrağının önünde çadır içinde

çekilmiş bir fotoğrafının olduğu, bir başka fotoğrafta başvurucunun örgüt üyeleriyle birlikte futbol oynadığının görüldüğü, yine örgüt şehitliği olduğu belirtilen bir mezarlığın önünde V.B. ve kimliği tespit edilemeyen üçüncü bir kişi ile fotoğraflarının yer aldığı belirtilmiştir. Yine; başvurucunun, tanık H.D.'nin beyanları ve bu beyanları destekleyen HTS kayıtları uyarınca Adıyaman kırsalında ve şehir merkezinde V.B. ile F.B. isimli örgüt mensuplarıyla bir araya geldiği; H.D.'nin V.B.'den aldığı notları Diyarbakır'da başvurucuyla buluşarak şifreli bir şekilde ona teslim ettiği ve başvurucunun bu suretle terör örgütüyle organik bağ kurduğu ileri sürülmüştür.

60. Savcılık başvurucunun örgüt hiyerarşisi içinde olmadan örgütün kamplarına gidip barınabilmesinin, örgüte ait kıyafeti giymesinin, şehitlik olarak adlandırılan mezarlığa gitmesinin, örgüt mensuplarıyla futbol oynamasının mümkün olmadığını, aksi durumun hayatın olağan akışına aykırı olacağını belirtmiş; başvurucunun terör örgütüne üye olma suçunu işlediği yönünde yeterli ve kanuni somut delilin mevcut olduğunu ileri sürmüştür. Ayrıca tanık beyanı ve HTS kayıtlarıyla da desteklendiği üzere, başvurucunun kırsalda ve şehir merkezinde örgüt mensuplarıyla bir araya gelerek kurye vasıtasıyla şifreli notlar teslim alıp örgütsel iletişim kurduğu iddia edilmiştir. Soruşturma makamlarının bu tespitlerinden ayrılmayı gerektirecek bir durum bulunmamaktadır. Sonuç olarak tüm bu hususların başvurucunun terörle bağlantılı bir suç işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin keyfî ve temelsiz olduğu söylenemeyecektir.

61. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön koşulu yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

62. Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliğince başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan terör örgütüne üye olma suçunun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında yer alan katalog suçlar arasında olmasına, başvurucunun yakalandığı esnada üzerinde kendi fotoğrafının olduğu M.Ş. adına düzenlenmiş bir kimliğin bulunmasına, tüm aramalara rağmen bulunamaması üzerine hakkında yakalama kararının çıkartılmış olmasına ve bu karara istinaden ifadesinin alınmış olmasına dayanıldığı görülmektedir. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında açıklanan kaçma şüphesine ilişkin tutuklama nedeninin olgusal temellerinin bulunduğu açıktır.

63. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde somut olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır.

64. Somut olayda başvurucu, tutuklanmasının siyasi faaliyetlerini yerine getirmesine engel olacağını belirtmiş; bu nedenle tutuklanmasının ölçüsüz olduğunu ileri sürmüştür.

65. Ancak yasama dokunulmazlığının kaldırıldığı durumlarda milletvekillerinin tutuklanamayacağına ilişkin anayasal bir kural bulunmamaktadır. Milletvekilliği, başlı başına tutuklamaya engel teşkil etmemektedir. Ayrıca başvurucuya isnat edilen eylemler, siyasi faaliyette bulunma hakkı kapsamında değildir (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. Gülser Yıldırım (2), § 156).

66. Son olarak başvurucunun tutuklanmasına konu soruşturmanın 2017 yılında başlatılması dolayısıyla iddia edilen suçun işlendiği tarihten uzunca bir süre sonra tutuklama tedbirine başvurulması nedeniyle somut olayda ayrıca soruşturma süreci bakımından tutuklamanın

ölçülülük ilkesinin bir unsuru olarak gerekli olup olmadığının da incelenmesi gerekir.

67. Somut olayda öncelikle Anayasa'nın 83. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi uyarınca yasama dokunulmazlığından yararlandığı sürece başvurucu hakkında tutuklama tedbirinin uygulanmasının mümkün olmadığı gözardı edilmemelidir. Başvurucu 24/6/2018 tarihinde milletvekili seçilmiş, 1/3/2022 tarihinde başvurucunun dokunulmazlığı kaldırılmıştır. Dokunulmazlığı kaldırıldıktan sonra başvurucu, tüm aramalara rağmen bulunamaması nedeniyle hakkında yakalama kararı çıkarılmış ve 2/9/2022 tarihinde yakalanmıştır. Yakalanmasının akabinde de tutuklanmasına karar verilmiştir.

68. Dokunulmazlık kazanmadan önceki süreçte başvurucu hakkında bir işlem yapılmamış ise de dokunulmazlığın kaldırılmasından sonraki süreçte başvurucunun kaçma girişiminde bulunabileceğine ilişkin çok güçlü olguların bulunduğu gözönüne alındığında bu kaçma şüphesinin giderilmesi amacıyla başvurucu hakkında tutuklama tedbirine başvurulmasının gerekli olmadığı söylenemeyecektir.

69. Öte yandan terör suçlarının soruşturulması kamu makamlarını ciddi zorluklarla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu nedenle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adli makamlar ve güvenlik görevlilerinin -özellikle organize olanlar olmak üzere- suçlarla ve suçlulukla etkili bir şekilde mücadelesini aşırı derecede güçleştirmeye neden olabilecek şekilde yorumlanmamalıdır (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 64).

70. Ölçülülüğe ilişkin somut olayın yukarıda belirtilen özellikleri dikkate alındığında Ankara 3. Sulh Ceza Hâkimliğinin isnat edilen suçlar için öngörülen yaptırımın ağırlığını ve işin niteliğini de gözönünde tutarak milletvekili olan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez.

71. Ayrıca tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin olarak yukarıda yer alan tüm açıklamalar karşısında başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin Anayasa'da öngörülenin dışında siyasi bir amaçla gerçekleştirildiği iddiasının incelenmesini gerektiren bir durum söz konusu değildir.

72. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun tutuklamanın hukuki olmadığı iddiasına ilişkin olarak bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

a. Başvurucunun İddiaları

73. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

74. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk

yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak [2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek [1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 3/11/2025 tarihinde hakkında mahkûmiyet hükmü verilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

75. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

a. Başvurucunun İddiaları

76. Başvurucu hakkındaki suçlamaların kendisine ve müdafilerine yalnızca fezleke ile sınırlı olarak anlatıldığını, dosyadaki belgelerin gösterilmediğini, gizlilik kararıyla savunma hakkının kısıtlandığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

b. Değerlendirme

77. 5271 sayılı Kanun'un 260. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 267. maddesi uyarınca hâkim kararları ile kanunun gösterdiği hâllerde mahkeme kararlarına karşı ilgililer itiraz kanun yoluna gidebilecektir. Soruşturma dosyasına şüpheli ve/veya müdafilerin erişiminin engellenmesi sonucunu doğuran ve 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları ile 157. maddesine dayalı olarak alınan kararların da bu yönüyle itiraz kanun yoluna tabi olduğu görülmektedir (Adnan Erol [1. B.], B. No: 2020/27934, 15/3/2022, § 69).

78. Diğer yandan itiraz kanun yolunun inceleme konusu şikâyet açısından müdahalenin ortadan kaldırılması imkânı sunmadığına dair bir durum da tespit edilememiştir. Zira şüpheli ve/veya müdafiler itiraz kanun yoluna başvurduğunda itiraz mercii 5271 sayılı Kanun'un 260. maddesine bağlı olarak itirazı yerinde görebilecek ve müdahale konusu kararı ortadan kaldıracak nitelikte yeni bir karar alabilecektir (Adnan Erol, § 70).

79. Somut olayda başvurucunun soruşturma dosyasına erişimin engellenmesine ilişkin karara itiraz ettiğine dair herhangi bir açıklamada bulunmayıp durumla ilgili bilgi/belge sunmadığı görülmüştür. Buna göre başvurucunun olağan kanun yollarını tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

80. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Seçilme ve Siyasi Faaliyette Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

81. Başvurucu; yasama faaliyetlerine müdahale edilmesini önlemek amacıyla tanınmış olan yasama dokunulmazlığının kaldırıldığını, siyasi saiklerle dokunulmazlığının kaldırılması ve tutuklanması nedeniyle seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, soruşturma dosyasında bulunan fotoğraflar nedeniyle dokunulmazlığının kaldırılmasının ve tutuklanmasının beş yıl boyunca yasama faaliyetlerinden ve siyasi faaliyette bulunma hakkından uzaklaştırılması anlamına geldiğini, seçilme ve temsil hakkıyla yargılamanın tutuklu sürdürülmesindeki kamu yararı arasında makul bir dengenin gözetilmediğini ileri sürmüştür.

82. Bakanlık görüşünde, başvurucunun dokunulmazlığı kaldırıldıktan sonra hakkında yakalama ve tutuklama tedbirleri uygulandığı, Meclisin kararı ile dokunulmazlığı kaldırılan başvurucu için dokunulmazlık hükümlerinin geçerli olmadığı belirtilmiştir.

83. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvurudaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

84. Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirinin ifade ve basın özgürlükleri, dernek kurma hürriyeti, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları gibi diğer temel hak ve özgürlükler üzerindeki etkisini incelerken öncelikle tutuklamanın hukuki olup olmadığını ve/veya tutukluluğun makul süreyi aşıp aşmadığını değerlendirmekte; sonrasında tutuklamanın hukukiliğine ya da tutukluluğun süresinin makullüğüne ilişkin vardığı sonucu da dikkate alarak diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini belirlemektedir (Erdem Gül ve Can Dündar [GK], B. No: 2015/18567, 25/02/2016, §§ 92-100; Hidayet Karaca [GK], B. No: 2015/144, 14/7/2015, §§ 111-117; Mehmet Baransu (2) [2. B.], B. No: 2015/7231, 17/5/2016, §§ 157-164; Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015 §§ 191-203; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, §§ 105-116; Mustafa Ali Balbay [1. B.], B. No: 2012/1272, 4/12/2013, §§ 120-134; Kemal Aktaş ve Selma Irmak [2. B.], B. No: 2014/85, 3/1/2014, §§ 61-75; İbrahim Ayhan [2. B.], B. No: 2013/9895, 2/1/2014, §§ 60-74).

85. Somut olayda başvurucunun tutuklanmasının hukuki olmadığına ilişkin iddiası incelendiğinde başvurucunun suç işlemiş olabileceğinden şüphelenilmesi için inandırıcı delillerin bulunduğu, ayrıca olayda tutuklama nedenlerinin mevcut olduğu ve tutuklamanın ölçülü olduğunun söylenebileceği sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda yapılan değerlendirmeler dikkate alındığında başvurucunun seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları kapsamında kalan eylemleri nedeniyle soruşturmaya maruz kaldığı ve tutuklandığı iddiası yönünden farklı bir sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmamaktadır.

86. Seçilme hakkı sadece seçimlerde aday olma hakkını değil aynı zamanda seçildikten sonra milletvekili olarak parlamentoda bulunma hakkını da ihtiva etmektedir. Bu da hiç kuşkusuz, kişinin seçildikten sonra milletvekili sıfatıyla temsil yetkisini fiilen kullanabilmesini gerektirir. Ancak somut olayda başvurucunun tutuklanmasından önce 1/4/2022 ila 30/6/2022 tarihlerinde beşi haziran ayında olmak üzere TBMM Genel Kurulunun altı birleşimine özürsüz ve izinsiz katılmaması sebebiyle milletvekilliği 21/12/2022 tarihinde düşürülmüştür. Dokunulmazlığının kaldırıldığı 1/3/2022 tarihinden tutuklandığı 3/9/2022 tarihine kadar da tüm aramalara rağmen bulunamamış, kaçma girişiminde bulunabileceğine ilişkin ciddi şüphelerin olduğu bir durumda yakalanmıştır. Somut olayın bu koşulları dikkate alındığında başvurucunun tutuklanması nedeniyle yasama faaliyetine katılamadığı iddiası inandırıcı görünmemektedir.

87. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun tutuklanmasının seçilme ve siyasi faaliyette bulunma haklarını ihlal ettiği iddialarına ilişkin olarak bir ihlalin bulunmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

88. Başvurucu, suçlama konusu yapılan özel fotoğraflarının hiçbir şekilde dahli olmadan gizlilik kararına aykırı olacak şekilde basına servis edilmesi ve basında yer alması nedeniyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

89. Bakanlık görüşünde, başvurucunun nişanlısı ile olan fotoğraflarının basına sızdırıldığı iddiasıyla ilgili olarak sorumlu olduğunu düşündüğü kişiler hakkında olağan başvuru yollarını kullanıp kullanmadığı hususunun araştırılması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşünde, esas bakımından Anayasa Mahkemesinin verdiği bazı kararlara yer verilmiş; inceleme yapılırken Anayasa'nın ve mevzuatın ilgili hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihadının ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

90. Başvurucu söz konusu fotoğrafların servis edilmesi eyleminin Savcılığın sorumluluğu altında olduğunu, dolayısıyla resen soruşturma başlatılması gerektiğini, bu durumun sorumluluğunun kendisine yüklenemeyeceğini ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

91. Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının birinci cümlesinde genel olarak herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu belirtilmiş, ikinci cümlesinde kişisel veriler bağlamında bazı özel güvenceler sayılmış, üçüncü cümlesinde kişisel verilerin ancak kanunda öngörülen hâllerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebileceği düzenlenmiş, dördüncü cümlesinde ise kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usullerin kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre lafzı dikkate alındığında Anayasa’nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasının kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı kapsamında sadece işleme şeklindeki sınırlama ya da müdahalelere karşı değil kişisel verilere yönelik her türlü müdahale ve sınırlamalara karşı güvence getirdiği anlaşılmaktadır (E.Ü. [GK], B. No: 2016/13010, 17/9/2020, § 63; Bestami Eroğlu, B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 101).

92. Yine Anayasa'nın 12. maddesine göre herkes kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Bu genel nitelikteki anayasal düzenleme ile bireylerin kişilik değerlerine yönelen ve zarar veren olumsuz tutum ve davranışlar dışlanmaktadır. Ayrıca Anayasa'nın 5. maddesinde bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması, maddi ve manevi varlıklarının geliştirilmesi için gerekli şartların hazırlanması devletin temel amaç ve görevlerinden biri olarak sayılmaktadır. Bu düzenlemeler ışığında devletin bireyin temel hak ve özgürlüklerine keyfî olarak müdahale etmemenin yanında üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlü kılındığı, bu bağlamda pozitif yükümlülüklerinin de bulunduğu söylenebilir. Uyuşmazlıkların özel hukuk kişileri arasında gerçekleştiği durumlarda da temel hak ve özgürlüklerin sağladığı güvencelerin yerine getirilip getirilmediği denetlenirken Anayasa’nın kamusal makamlara yüklediği sorumluluklardan doğrudan özel hukuk kişileri sorumlu tutulamayacağından taşıdığı koşulların özelliklerine göre bu tür başvuruların devletin pozitif yükümlülükleri bağlamında ele alınması gerekebilir. Dolayısıyla özel hayatın korunması kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden de devletin pozitif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan tüm bireyleri gerek kamusal makamların ve diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (Ömür Kara ve Onursal Özbek, [2. B.], B. No: 2013/4825, 24/3/2016, §§ 45, 46; Ali Çığır [1. B.], B. No: 2015/19298, 8/5/2019, §§ 32, 33; Erol Kumcu [2. B.], B. No: 2015/18988, 9/5/2019, §§ 32, 33; U.B. [2. B.], B. No: 2015/3175, 10/10/2019, §§ 33, 34).

93. Bu anlamda öncelikle devlet, uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Söz konusu pozitif yükümlülük; olayın meydana gelme şekli ile etkisi, ağırlığı ve sonuçları bakımından yapılacak değerlendirmelere ve olayın kim tarafından nasıl gerçekleştirildiği konusunda aydınlatılmasını gerekli kılan durumların bulunup bulunmadığına göre her durumda ceza soruşturması/yargılaması yapılmasını gerekli kılmaz. Nitekim yargısal sistem kurma yükümlülüğü -olayın koşullarına göre- hukuki ve idari yolların devlet tarafından oluşturulmasıyla da yerine getirilebilir (Erol Kumcu, § 34; Ali Çığır, § 34). Hukuk sisteminde kişisel verilerin korunması bağlamında cezai ve hukuki yolların mevcut olduğu görülmektedir. Bu kapsamda ceza hukuku anlamında kişisel verilerin hukuka aykırı olarak elde edilmesi, kaydedilmesi veya ifşa edilmesi fiillerine yine soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin gizliliğinin ihlal edilmesi fiillerine (26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 134. ila 136. ve 285. maddeleri) yönelik suç duyurusunda bulunma imkânı söz konusudur. Ayrıca kişilerin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 24. ve 25. maddeleri ve 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49. ve 58. maddeleri kapsamında; kişilik haklarına saldırı tehlikesinin önlenmesi, saldırıya son verilmesi veya saldırının hukuka aykırılığının tespiti, haksız fiilden kaynaklı tazminat talebinde bulunma hakkı da mevcuttur.

94. Sözü edilen hukuki yollara rağmen başvurucu, iddiasını doğrudan bireysel başvuruya taşımış; anılan hukuki yolların etkisiz olduğunu da iddia etmemiştir. Bu sebeple başvurucunun ihlal iddiasını hukuk sisteminde mevcut hukuki yolları tüketmeden yaptığı sonucuna varılmıştır.

95. Açıklanan gerekçelerle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Tutuklanma dolayısıyla seçilme ve siyasi faaliyette bulunma haklarının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SADIK BENLİ

B. No: 2022/102477 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/102477

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SADIK BENLİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/102477)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Sadık BENLİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, hükümlü olan başvurucunun kişisel verilerin işlenmesine dair bilgi talebinin reddine ilişkin idari işlemin iptali talebiyle açtığı davanın dava ehliyeti yokluğu gerekçesiyle reddedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan Sivas 3. Ağır Ceza Mahkemesinin verdiği mahkûmiyet kararı, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 13/10/2021 tarihli düzelterek onama kararıyla kesinleşmiştir.

3. Sivas E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) kalan başvurucu; Olağanüstü Hal İnceleme Komisyonu kararında kendisine ait telefon hattı üzerinden ByLock programı kullanarak diğer örgüt üyeleriyle iletişime geçtiği yönünde tespit bulunduğunu belirterek 6/10/2020 tarihinde Emniyet Müdürlüğünden (idare), ByLock programı kullandığı hususunun hangi kurum tarafından hangi tarihte tespit edildiği, hangi mahkeme kararıyla telefonun incelendiği, tespitin kimler tarafından yapıldığı, anılan programın suç olduğuna dair yasal dayanakların ne olduğu hakkında bilgi verilmesini talep etmiştir. İdare talebin değerlendirmeye alınmadığını bildirmiştir. Başvurucu, bu defa Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna şahsına ait bilgi ve belgelerin verilmemesi işleminin kaldırılması talebiyle

6/11/2020 tarihinde başvurmuştur. Anılan başvuru da Kurul tarafından 8/12/2021 tarihinde reddedilmiştir. Kurul kararında; başvurucunun talebinin 9/10/2003 tarihli 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu'nun "Bilgi Edinme Hakkının Sınırları" başlığında yer alan 16.,19. ve 20. maddelerinde bilgi edinme hakkı kapsamı dışında olduğu belirtilen bilgi ve belgelerden oluştuğu, dolayısıyla talebin anılan Kanun kapsamında olmadığı vurgulanmıştır.

4. Başvurucu, bu kararın iptali istemiyle Ankara 6. İdare Mahkemesine (Mahkeme) 2/2/2022 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu, talep ettiği şahsına ait bilgilerin Komisyon kararına esas teşkil ettiğini, hakkındaki davalarda savunma yapabilmek için bu bilgilerin verilmesini talep ettiğini belirterek adil yargılanma hakkı ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Mahkeme 15/12/2022 tarihli ara kararı ile İnfaz Kurumundan başvurucuya vasi atanıp atanmadığı, atandıysa dava açma konusunda vasinin izninin olup olmadığı hususlarında bilgi talep edilmiştir.

5. Mahkeme 7/4/2022 tarihinde davanın ehliyet nedeniyle reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 407. maddesi ile anılan Kanun'un 14. maddesinde bulunan "...kısıtlıların fiil ehliyeti yoktur." düzenlemeleri vurgulanarak ilgili mevzuata atıf yapılmıştır. Bu bağlamda ara kararı ile Ceza İnfaz Kurumundan vasiye ilişkin bilgi ve belgeler istendiği ancak ara karara cevap verilmediği belirtildikten sonra, hükümlü olan başvurucuya vasi atanması gerektiği, başvurucunun doğrudan dava açabilmesinin hukuken mümkün olmadığı vurgulanmıştır.

6. Başvurucu; hükümlü olduğu için kısıtlı sayılmasının dava açmasına engel teşkil etmediğini, ayrıca idareye başvuru tarihi itibarıyla hükümözlü olduğunu, talebine rağmen kendisine vasi atanmadığını, kurumların görevlerini yerine getirmemeleri nedeniyle hak kaybına uğratılmaması gerektiğini belirterek anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi 20/10/2022 tarihinde talebin reddine karar vermiştir.

7. Nihai karar başvurucuya 10/11/2022 tarihinde tebliğ edildikten sonra başvurucu 24/11/2022 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır.

8. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; idareye başvuru tarihinde hükümözlü olduğu için dava açma ehliyetinin mevcut olduğunu, Mahkemenin ara kararına cevap verilmemesinin ve kendisine vasi atanmamasının ilgili kurumların görevlerine dâhil olduğunu ancak kurumların görevini yerine getirmemesinin sonuçlarının kendisine yüklenemeyeceğini, davanın usulden reddedilmesi nedeniyle bilgi edinme hakkının elinden alındığını belirtmek suretiyle adil yargılanma hakkı, özel hayata saygı hakkı ve masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; hükümlü olarak ceza infaz kurumunda bulunan başvurucu, Bilgi Edinme Kanunu kapsamında yaptığı başvurunun reddine dair işlemin iptali istemiyle dava açtığı Mahkemenin başvurucuya vasi atanmadığını tespit etmesi üzerine, davanın ehliyet yönünden reddedildiği belirtilerek yargı mercilerinin söz konusu

kararlarında hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu gerekçelendirdikleri vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında iddialarını yinelemekle birlikte hakkındaki ceza yargılamasına ilişkin açıklamada bulunmuştur.

12. Anayasa Mahkemesi kararlarında da belirtildiği üzere kişisel veri belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla bir kişiye ilişkin bütün bilgileri ifade etmektedir. (AYM, E.2014/74, K.2014/201, 25/12/2014; AYM, E.2014/180, K.2015/30, 19/3/2015).Öte yandan özel hayata saygı hakkı kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı yönünden inceleme yapılabilmesi için öncelikle anılan hak kapsamında korunması gerekli bir kişisel verinin olup olmadığı belirlenmelidir (E.Ü. [GK], B. No: 2016/13010, 17/9/2020, § 59). Somut olayda da başvurucunun iletişim bilgilerinin işlenmesine ilişkin bilgilerin kişisel veri kapsamında olduğu kuşkusuzdur.

13. Başvurucunun şikâyetlerinin özünün kişisel nitelikteki birtakım verilerin niteliğine ve işlenmesine ilişkin bilgi talebinin reddine dair idari işlemin iptali istemli davanın esasa girilmeyerek usulden reddedilmesine yönelik olduğu anlaşılmıştır. Aşağıda ayrıntıları verilen Anayasa'nın 20. maddesinde kişisel verilere ilişkin -özellikle kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirmeye dair- özel güvenceler de gözetildiğinde başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkından değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Özel hayata saygı hakkı kapsamında korunan hukuksal çıkarlardan biri de bireyin mahremiyet hakkıdır. Ancak mahremiyet hakkı sadece yalnız kalma hakkından ibaret olmayıp bu hak, bireyin kendisiyle ilgili bilgileri kontrol edebilme hukuksal çıkarını da kapsamaktadır. Bireyin kendisine ilişkin herhangi bir bilginin rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması, bu bilgilere başkaları tarafından ulaşılamaması ve rızası hilafına kullanılamaması, kısaca bu bilgilerin mahrem kalması konusunda menfaati bulunmaktadır. (Serap Tortuk [1. B.], B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31, 32). Özel hayata saygı hakkının kapsamında olan bireylerin kişisel verilerinin korunması hakkı ise Anayasa'nın 20. maddesinde açık olarak düzenlenmiştir (Nurcan Belin [1. B.], B. No: 2014/14187, 10/1/2018, § 38).

16. Anayasa'nın 20. maddesinin üçüncü fıkrasında, herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu, bu hakkın kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilmeyi, bu verilere erişmeyi, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etmeyi ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsadığı ifade edilmiştir. (AYM, E.2014/122, K.2015/123, 30/12/2015, §§ 19, 20; Nurcan Belin,§ 45). Anılan düzenleme kişilerin kendisi hakkındaki hangi verilerin kim tarafından, ne zaman ve hangi nedenle işlendiğini bilmesi, bu verileri düzeltme, sildirme gibi haklarını kullanmasını da mümkün kılmaktadır (Ümit Eyüpoğlu [2. B.], B. No: 2018/6161, 28/6/2022, § 50)

17. Özel hayata saygı hakkı kapsamında kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı bağlamında devletin -pozitif bir yükümlülük olarak- yetki alanında bulunan tüm bireylerin haklarını kamusal makamların yanı sıra diğer bireylerin eylemlerinden kaynaklanabilecek müdahalelere karşı yargısal tedbirler alma yükümlülüğü bulunmaktadır. (Ömür Kara ve

Onursal Özbek [2. B.], B. No: 2013/4825, 24/3/2016, §§ 45, 46; Erol Kumcu [2. B.], B. No: 2015/18988, 9/5/2019, §§ 32, 33;E.Ü., § 65).

18. Bu anlamda öncelikle devlet, uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Bu kapsamda uyuşmazlıkların adil yargılama gereklerine uygun ve usul yönünden güvenceleri haiz bir yargılama kapsamında incelenmesini ve bu yargılamalarda temel haklara ilişkin anayasal güvencelerin gözetilip gözetilmediğinin denetlenmesini gerektirir (Ömür Kara ve Onursal Özbek, §§ 47-50; Alper Erarslan [GK], B. No: 2018/16857, 29/9/2022, § 28; H.Ö.,§ 40).

19. Söz konusu yükümlülükler, yakın tehlikelere karşı kişilerin özel hayatlarının bir parçası olan kişisel verilerinin korunmasını ve devam eden haksız müdahalelerin durdurulmasını sağlayabilmelidir. Ayrıca müdahalenin kaynağı olan işlemler, eylemler veya ihmaller konusunda kişilere etkili bir karşı çıkma ve oluşan zararların tazmin edilebilmesi için telafi etme imkânı tanımalıdır. Bu imkân ise ancak etkili bir başvuru yolunun mevcut olması ile mümkündür (Meral Danış Beştaş (3) [2. B.], B. No: 2017/34087, 13/10/2020, § 36).

20. Etkili başvuru hakkı; anayasal bir hakkının ihlal edildiğini ileri süren herkese, hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceletebileceği makul, erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlama) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilme imkânının sağlanması olarak tanımlanabilir (Y.T. [GK], B. No: 2016/22418, 30/5/2019, § 47).

21. Somut başvuruda başvurucunun 4721 sayılı Kanun'un 407. maddesi kapsamında vasi atanmaması nedeniyle dava ehliyetinin olmadığı gerekçesiyle davası reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesinin 22/3/2023 tarihli ve E.2022/105, K.2023/54 sayılı kararıyla 4721 sayılı Kanun'un 407. maddesinin 1. ve 2. fıkralarında yer alan "1. Bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olan her ergin kısıtlanır. 2.Cezayı yerine getirmekle görevli makam, böyle bir hükümlünün cezasını çekmeye başladığını, kendisine vasi atanmak üzere hemen yetkili vesayet makamına bildirmekle yükümlüdür" şeklindeki düzenlemeyi iptal etmiştir. Anayasa Mahkemesi anılan kararda bu düzenlemeyle özel hayata saygı hakkına ve mülkiyet hakkına getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesi kapsamında ölçüsüz olduğunu kabul etmiştir. (ayrıca Anayasa Mahkemesinin anılan düzenlemeyi mahkemeye erişim yönünden değerlendirdiği ve hükümözlü mahpuslar yönünden uygulanmasının kanuni dayanağının bulunmadığı yönündeki kararı için bkz. Mustafa Akbulut [1. B.], B.No: 2020/34827, 17/7/2024).

22. Anılan kararda kuralın bir yıl veya daha uzun süreli özgürlüğü bağlayıcı bir cezaya mahkûm olmaları nedeniyle ceza infaz kurumunda cezasını çeken kişilerin şahsen ve mal varlıkları yönünden korunmalarının sağlanmasıyla hak ve menfaatlerinin zarar görmesinin engellenmesi amacına ulaşma bakımından elverişsiz olmadığı, bununla birlikte bu kişilerin ayırt etme gücünü haiz ve herhangi bir vasi atanmaksızın kendi işlemlerini yürütebilecek durumda oldukları belirtilmiştir. Bu bağlamda kuralla hükümlünün gerçekten korunmasını gerektiren durumların bulunup bulunmadığının araştırılıp ancak böyle bir durumun varlığı hâlinde vesayet kararı verilmesi hususunda mahkemeye takdir hakkı tanınmadığı ya da ihtiyaçları dikkate alınarak hükümlünün ergin ve ayırt etme gücünün bulunması nedeniyle vesayete göre kişinin ehliyetini daha az sınırlayan ve daha dar koruma sağlayan yasal danışmanlık ve kayyımlık atamasına imkân sağlanmadığı vurgulanmıştır. Dolayısıyla kuralla ulaşılmak istenen amaç bakımından sınırlamanın zorunlu olmadığı belirtilerek kuralla hükümlüye zorunlu olarak vasi atanmasının hükümlünün korunması amacı bakımından

gerekli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (AYM, E.2022/105, K.2023/54, 22/3/2023, § 30-32).

23. Somut olayda da başvurucunun özel hayatına ilişkin bir kısım verilerin nasıl elde edildiğine ve işlendiğine dair bilgi verilmesi talebiyle İdareye başvurduğu, talebin reddi üzerine dava açtığı görülmüştür. Yukarıda aktarıldığı üzere Anayasa'nın 20. maddesinin kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilmeyi talep etme hakkını da anayasal güvence altına aldığı vurgulanmalıdır. Ancak Mahkemenin anılan anayasal güvenceyi ve davanın niteliğini de gözetmek suretiyle, ergin ve ayırt etme gücüne haiz olduğu anlaşılan başvurucunun şahsi haklarının korunması bağlamında vasi atanmasına gerek olup olmadığına dair bir değerlendirme yapmadan doğrudan 4721 sayılı Kanun'un 407. maddesindeki düzenlemeyi uyguladığı anlaşılmıştır. Bununla birlikte Mahkemenin vasi atanıp atanmadığına ilişkin ara kararına idarenin cevap vermemesi üzerine, idarenin görevini yapmasını sağlamaya ve davayı ayakta tutmaya yönelik herhangi bir işlem yapmadan davayı reddettiği de görülmüştür.

24. Bu durumda yukarıda belirtilen iptal kararının gerekçesi bağlamında, dava tarihi itibarıyla hükümlü olan başvurucuya vasi atanmasının somut olaya göre değerlendirilmeksizin zorunlu görülerek davanın ehliyet nedeniyle reddine karar verildiği gözetildiğinde, Mahkemenin kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının içerdiği güvenceleri koruyacak şekilde hareket etmediği, kararın bu kapsamada ilgili ve yeterli gerekçe içermediği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak kamusal makamlarca üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülüğün gerektirdiği şartların somut olayda yerine getirilmediği anlaşıldığından kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 20. maddesiyle bağlantılı olarak 40. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 1.500.000 TL manevi ve 3.000.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili

mahkemelere aittir.

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkı kapsamındaki kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 6. İdare Mahkemesine (E.2022/267, K.2022/865) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesine (E.2022/949, K.2022/1326) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN TORUNLAR

B. No: 2023/11289 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/11289

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HAKAN TORUNLAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/11289)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Hakan TORUNLAR

Vekili : Av. Hanifi BAYRI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu görevinden çıkarılmanın ardından tesis edilen baro staj listesine yazılma işleminin yargı kararı ile iptal edilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Savcı olarak görev yaptığı sırada olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamelerine (OHAL KHK'ları) dayanılarak kamu görevinden çıkarılan başvurucu, baro staj listesine avukat stajyeri olarak yazılma talebiyle Ankara Barosuna (Baro) başvurmuştur. Baro Yönetim Kurulu, avukatlığa engel bir hâlin mevcut olmadığını tespit ederek başvurucunun staj listesine yazılmasına karar vermiştir.

3. Söz konusu karara Cumhuriyet Başsavcılığı itiraz etmiştir. Türkiye Barolar Birliği (TBB), başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesinin istinaf ve temyiz süreci gözetildiğinde uzun sürebileceğini, bu süreçte ilgilinin avukatlık stajı yapamamasının telafisi güç zararlara yol açabileceğini, ayrıca mahkûmiyet kararının kesinleşmesi durumunda kaydın silinmesine karar verilebileceğini vurgulayarak itirazı reddetmiştir. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) bir daha görüşülmek üzere kararı TBB'ye göndermiştir. TBB kovuşturma sonuçlanıncaya kadar beklenilmesinin gerekmediğini belirtmek suretiyle 19/11/2021

tarihinde önceki kararında ısrar etmiştir. Bakanlık anılan karara karşı Ankara 17. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Başvurucu, davalı TBB'nin yanında iptal davasında müdâhil olarak yer almıştır.

4. Mahkeme 12/5/2022 tarihinde davanın kabulü ile idari işlemin iptaline karar vermiştir. Karar gerekçesinde; başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olmak suçundan verilen mahkûmiyet kararının Yargıtayda temyiz incelemesinde derdest olduğu belirtildikten sonra, başvurucuya isnat edilen fiilin niteliği ile baro levhasına yazılması durumunda yürütülecek kamu hizmetinin önemi ve özelliği vurgulanmıştır. Anılan hususlar ile 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun ilgili düzenlemeleri dikkate alınarak staj listesine yazılma kararı için kovuşturma sonucunun beklenmesinin yerinde olacağı sonucuna varılmıştır.

5. Söz konusu karara karşı TBB ve başvurucu istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf talebi Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesinin 8/12/2022 tarihli kararı ile kesin olarak reddedilmiştir.

6. Nihai karar 1/1/2023 tarihinde tebliğ edilmiş, başvuru 25/1/2023 tarihinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu; avukatlık stajı listesine yazılma talebinin mahkeme tarafından reddedilmesi nedeniyle çalışma hakkı, özel hayata saygı hakkı, eğitim hakkı ve masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, karşı beyanda bulunmamıştır.

9. Başvurucunun iddiasının avukatlık stajı listesine yazılma talebinin reddedilmesine, dolayısıyla serbest avukatlık yapmasının engellenmesine ilişkin olduğu görülmüştür. Mesleki hayata yönelik bu tür tedbirlerin ya da müdahalelerin hangi durumlarda özel hayat bağlamında uygulanabilir olduğu hususunda belirlenen ölçütler Tamer Mahmutoğlu ([GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-96) kararında açıklanmıştır. Bu doğrultuda başvurucunun iddiaları bir bütün hâlinde özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Mehmet Çetinkaya ve D.K. [GK], B. No: 2018/27392, 15/4/2021; B.A.Y. [GK], B. No: 2019/19788, 5/7/2022). Başvurucunun staj listesine yazılma talebinin reddinin özel hayata saygı hakkına müdahale niteliğinde olduğu ve anılan müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa’nın 20. maddesini ihlal edeceği açıktır (Ömer Özcan [GK], B. No: 2019/24047, 23/3/2023).

11. Öncelikle belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesince yapılan değerlendirmeler, başvurulara konu olan süreçte verilen kararların gerekçelerinde yer alan tespitlere dayanmaktadır. Hukuki koşulların sonradan değişmesi ya da idari ve yargısal makamlarca başvuruculara hukuki durumlarının farklı değerlendirilmesini gerektirebilecek hususların idari ve yargısal mercilerin kesinleşen kararlarından sonra ortaya çıkması hâlleri, ikincillik

ilkesi gereğince Anayasa Mahkemesince yapılan incelemede dikkate alınamaz. 1136 sayılı Kanun’un 74. maddesinin kapsamına girebilecek nitelikte olanlar dahil olmak üzere sonradan ortaya çıkan yeni hukuki durumların değerlendirilmesi ilgili idari ve yargısal mercilerin yetki alanındadır.

12. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi, Ömer Özcan kararında anılan müdahalenin meşru amacının olduğunu tespit ederek kanuni dayanak, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük kriteriyle birlikte incelemiştir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi, 1136 sayılı Kanun'un 5. maddesinin üçüncü fıkrasında bazı suçlardan kovuşturma altında bulunulması hâlinde avukatlığa alınma isteği hakkındaki kararın kovuşturma sonuna kadar ertelenebileceğini ancak ilgili mevzuatta stajın ötelenmesine dair açık bir kanuni düzenlemenin bulunmadığını tespit etmiştir. Buradan hareketle stajın avukatlığa kabul talebinde bulunmanın ön şartı olarak düzenlendiği dikkate alındığında bu kuralın staja başvuruda işlerlik kazandırılacak şekilde geniş yorumlanmasının öngörülebilir olmadığı, hak ve özgürlükleri daraltan bir yorum olduğu değerlendirilmiştir (Ömer Özcan, §§ 61, 63).

13. Bununla birlikte anılan kararda kovuşturmanın mahkûmiyetle sonuçlanması hâlinde adayın staj listesinden ve avukatın baro levhasından kesin olarak silineceğinin mevzuatta düzenlendiği ifade edilmiştir. Bu açıklamalar bağlamında hakkında devam eden kovuşturma bulunması sebebiyle başvurucunun baro staj listesine yazılmamasının hangi zorlayıcı toplumsal ihtiyacı karşıladığının ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulamadığı sonucuna varılmıştır (Ömer Özcan, §§ 64, 65). Somut başvuruda da anılan ilke ve tespitlerden ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir (benzer yönde kararlar için bkz. İhsan Budak ve Diğerleri [2. B.], B. No:2023/11924,17/12/2024; Hayrettin Dönmez [1. B.], B. No:2021/28287, 7/5/2025).

III. GİDERİM

15. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama yapılması ile 5.000.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

17. Öte yandan Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma, bunları değerlendirip sonuç çıkarma veya delilleri değerlendirme ve bu kapsamda davanın sonucunu nitelendirme konusunda takdir yetkisi ilgili mahkemelere aittir. Bununla birlikte

bir kısım başvurucular hakkındaki mahkûmiyet kararlarının kesinleşmesi nedeniyle 1136 sayılı Kanun'un 74. maddesi kapsamına girebilecek ve sonradan ortaya çıkan yeni hukuki durumlar ise ilgili idari merciler ve sonrasında yargısal merciler tarafından değerlendirilmelidir.

18. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 17. İdare Mahkemesine (E.2021/2459, K.2022/917) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin reddine,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DAVUT DOĞAN

B. No: 2023/26785 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/26785

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DAVUT DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/26785)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Davut DOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Tarihinden Önceki Süreç

2. Başvurucu aleyhine icra takibi başlatılmıştır. Başvurucu icra takibine dayanak olan sözleşmeden kaynaklı borçlu olmadığı iddiasıyla adli yardım talepli olarak menfi tespit davası açmıştır. Dava dilekçesinde kendisi ve eşi adına kayıtlı ev olmadığını, miras yoluyla intikal eden taşınmazlar olduğunu, bunların da hacizli olduğunu, hacizli olmasalar bile yargılama giderlerini karşılamayacağını belirtmiştir. Ayrıca üzerine kayıtlı 1998 model bir aracı olduğunu, emekli maaşının hacizli olduğunu, Ö.. Ltd, Şti.de % 35 hissesi olduğunu ancak şirketin aktif olmadığını ve buradan bir gelir elde etmediğini beyan etmiştir.

3. Kayseri 2. Asliye Ticaret Mahkemesi (Mahkeme) 20/3/2023 tarihli ara kararı ile adli yardım talebinin reddine karar vermiştir. Ara kararının gerekçesinde dosyada başvurucunun mali durumu hakkında kanaat sağlayacak yeterlilikte bilgi ve belge bulunmadığı vurgulanmıştır. Mahkeme; başvurucuya 179,90 TL maktu peşin harcı, 482.687,00 TL başvurma harcı ve 710,00 TL gider avansını yatırması için iki haftalık kesin süre vermiştir. Süresi içinde eksik harcın yatırılmaması hâlinde dosyanın kendiliğinden işlemden

kaldırılacağı, yasal süresi içinde harcın yatırılmak suretiyle yenilenmediği takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verileceği başvurucuya ihtar edilmiştir. Başvurucu, bu karara karşı itiraz kanun yoluna başvurmuştur. İtiraz dilekçesinde mali durumu ile tüm bilgileri beyan ettiğini, gerekli belgelerin Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemine (UYAP) ortamında yapılacak sorgulamalarla temin edebileceğini belirtmiştir. Kayseri 1. Asliye Ticaret Mahkemesi (itiraz mercii), itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun emekli maaşı, taşınmazları ve şirket hissesi olduğu vurgulanmıştır.

4. Başvurucu, adli yardım talebinin reddine ilişkin nihai kararı 7/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 14/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuru Tarihinden Sonraki Süreç

5. Mahkeme 11/5/2023 tarihli ara kararıyla eksik harçlar ikmal edilmediğinden dosyanın işlemden kaldırılmasına karar vermiştir. Mahkeme üç aylık yasal süre içinde harçlar yatırılarak dosya yenilenmediğinden davanın açılmamış sayılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu; taşınmazlarının üzerinde hacizler olduğunu, yalnızca emekli maaşının olduğunu, hissedarı olduğu şirketin aktif olmadığını ve borca batık olduğunu adli yardımdan faydalanması için gerekli koşulların oluştuğunu ileri sürerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

7. Adalet Bakanlığı görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

8. Başvuru mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

9. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi neticesinde açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 334. ila 340. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenen adli yardım kurumu yargılama masraflarından geçici muafiyet sağlamaktadır. Söz konusu talebin kabul edilmesi hâlinde yargılama masraflarının ödenmesi davanın sonuna kadar ertelenmektedir. Davanın adli yardımdan yararlanan taraf lehine sonuçlanması hâlinde tahsili ertelenen yargılama giderleri kural olarak karşı tarafa yüklenmektedir. Adli yardımdan yararlanan tarafın davayı kaybetmesi hâlinde ise mahkemeler tahsilini erteledikleri yargılama masraflarının adli yardımdan yararlanan taraftan alınmasına karar verebilecektir. Bu aşamada söz konusu ödemenin taksitler hâlinde yapılmasına karar verilebileceği gibi şartların varlığı hâlinde tamamen veya kısmen ödemeden muaf tutulmasına da karar verilebilmektedir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 32).

11. Diğer taraftan adli yardım talebinin reddi hâlinde kararı veren mahkemeye dilekçe vermek suretiyle ret kararına itiraz edilebilir. Kararına itiraz edilen mahkeme; itirazı

incelemesi için dosyayı itiraz merciine gönderir. İtiraz incelemesi neticesinde verilen karar kesindir. Adli yardım talebinin reddi kararının kesinleşmesinden sonra öngörülen sürede yargılama masrafları ödenmezse dava usulden reddedilir.

12. Mahkeme ara kararları kural olarak esas hüküm ile temyiz/istinaf konusu edilebilir. Dolayısıyla kural olarak ilgili yargısal süreç tüketilmeden ara kararlarına karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulamaz. Ancak bunun istisnaları söz konusu olabilir. Ara kararına karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulmamasının temel hak ve hürriyetlere karşı yapılan ihlalin sonuçlarının ağırlaşmasına yol açabileceği durumlarda ara kararının verildiği davadaki yargısal süreç tamamlanmadan bireysel başvuruda bulunulabilmesi mümkün olabilir.

13. Anayasa Mahkemesi söz konusu değerlendirmeyi, somut başvuruya benzer nitelikteki Tacettin Ceylan ([GK], B. No: 2017/39062, 10/11/2021) kararında yapmıştır. Anılan kararda, esası devam eden yargılamada adli yardım talebinin reddine ilişkin karara karşı yapılan bireysel başvurunun salt adli yardım talebinin reddi yönünden mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenebileceğini belirterek başvuruyu kabul edilebilir bulmuştur. Somut başvuruda da bu karardan ayrılmayı gerektiren bir neden bulunmamaktadır.

14. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (Sözleşme) yorumlayan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti.[2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

15. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

16. Başvurucunun adli yardım talebinin reddedilmesi sonucu masrafları ödemek zorunda bırakılması nedeniyle mahkemeye erişimine müdahalede bulunulduğu açıktır.

17. Başvuru konusu olayda adli yardım talebinin 6100 sayılı Kanun'un 334. ve devamı maddelerinde öngörülen şartların gerçekleşmediği gerekçesiyle Mahkemece reddedildiği anlaşılmaktadır. Mahkemenin 6100 sayılı Kanun'un 334. madde hükmünü esas alarak verdiği ret kararına göre yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

18. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle, bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan

başvurucuların harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvurucuların harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 45).

19. Adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

20. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

21. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38; Emrah Yayla [GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020, § 68).

22. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirebilmesi amacıyla belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız kılmadıkça ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 39).

23. Öte yandan temel hak ve özgürlükleri korumak öncelikle yargı mercilerinin görevi olduğundan ve maddi olguları değerlendirmek noktasında Anayasa Mahkemesine göre daha elverişli konumda bulunduklarından yargı mercilerinin kararlarında gösterdikleri gerekçeler ölçülülük incelemesinde büyük önem taşır.

24. Mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında ilk değerlendirilmesi gereken husus elverişlilik kriteridir. Başvuruculların harç ve yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasının gereksiz yere dava açılmasını önleme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu açıktır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 50).

25. Ekonomik ve sosyal durumları itibarıyla yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olan kişilerin sözü edilen masrafları davanın başında veya herhangi bir aşamasında ödemekle yükümlü tutulmaları mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirebilir veya önemli ölçüde zorlaştırabilir. Yukarıda açıklandığı gibi adli yardım kurumunun tarafların talep ve delillerini ileri sürme, iddialarını ispat etme imkânlarını kolaylaştırarak bu suretle

yargısal sürece etkili bir şekilde katılımlarını sağladığı, böylece mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi daha dengeli hâle getirdiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında kanun yollarına başvurma açısından ödeme gücü olmayan kişilerin gerekli harç ve masraflardan muaf tutulmaları kanun yollarının etkin bir şekilde kullanılması açısından önemlidir.

26. Dava açılırken veya yargılama sırasında taraflardan birine yükletilen harç ve diğer yargılama masraflarının miktarı, ilgilinin ödeme kabiliyeti ve kısıtlamanın getirildiği dava aşaması mahkemeye erişim hakkı yönünden dikkate alınması gereken hususlardır. Bu açıdan somut olay koşullarında ölçülülük incelemesi yapılırken Mahkeme tarafından ödenmesi istenen harç ve yargılama giderlerinin başvurucuya aşırı bir külfet yükleyip yüklemediği, bu yükümlülüğün kaldırılmasının yolu olan adli yardımla ilgili verilen ret kararının gerekçesinin yeterli olup olmadığının da değerlendirilmesi gerektiği açıktır.

27. 6100 sayılı Kanun'un 336. maddesinin (2) numaralı fıkrasında adli yardım talebinde bulunan kişinin yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunmak zorunda olduğu belirtilmiştir. Ancak 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinde de adli yardım talebinde bulunanlar için öngörülen söz konusu zorunluluğun temel hak ve özgürlükler bağlamında her somut olayın özelinde kişilerin durumu dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuralda öngörülen bu şartın bahsedilen durumlar dikkate alınmadan kategorik olarak uygulanması kişilerin mahkemeye erişimlerine ölçüsüz bir sınırlama getirebilir.

28. Somut olayda başvurucu mali gücünün bulunmadığını ileri sürerek adli yardım talebinde ve mali durumuna ilişkin açıklamalarda bulunmuş, üzerine kayıtlı taşınmazların varlığından ve niteliğinden Mahkemeyi haberdar etmiştir. Ancak yargılama makamları dosyada adli yardımdan yararlanılmasını gerektirir yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle fakirlik durumunun araştırılmasına yönelik bir çabaya girmeden adli yardım talebini reddetmiştir.

29. İtiraz mercii de kararında; başvurucu üzerine kayıtlı taşınmazların emekli maaşının ve şirket hissesinin varlığının hangi nedenle adli yardımdan faydalandırmama için gerekçe oluşturduğunu belirtmeden salt bu menkul ve gayrimenkullerin varlığının adli yardımdan faydalanmaya engel olacağı şeklinde katı ve kategorik bir yorum yapmıştır. Yargılama merciileri tarafından şirketin durumuna ilişkin bir araştırma da yapılmamıştır. Bu şekildeki kategorik yaklaşım, adli yardım kararı verilmesinde ilgililerin gerçek mali durumlarının dikkate alınmasını önlemektedir. Başvurucunun talep ve itiraz aşamalarında ileri sürdüğü iddiaların doğruluğu araştırılmadan sırf belirtilen menkul ve gayrimenkullere sahip olmasından hareketle mali gücünün yargılama giderlerini karşılayacak düzeyde olduğu sonucu çıkarılamayacağı gibi mahkemeye erişime yapılan müdahalenin gözetilen meşru amaç ile korunmak istenen hak yönünden gerekli ve orantılı olduğu da söylenemez. (Atalay Yıldız [1. B.], B. No: 2021/14356, 7/6/2023, § 48) Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde istenilen harç ve gider avansının hiçbir geliri bulunmayan kişiler açısından dava açmayı zorlaştıracak nitelikte bir miktar olduğu kabul edilmelidir. Bu durumların başvurucu üzerinde aşırı bir yük oluşturduğu ve yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için adli yardım talebinin reddi kararları yönünden yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 2. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2023/246, K.2023/727) GÖNDERİLMESİNE,

D. 1.480,40 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÜNAL KORKEM

B. No: 2023/44471 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/44471

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÜNAL KORKEM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/44471)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Ünal KORKEM

Vekili : Av. Hüseyin ÇEKEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ve tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, yargılamaların uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Türkiye 15 Temmuz 2016 gecesi askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmış, bu nedenle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâl ilan edilmesine karar verilmiştir. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) ve/veya Paralel Devlet Yapılanması (PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-25).

3. Darbe girişimi sırasında ve sonrasında ülke genelinde darbe girişimiyle bağlantılı ya da doğrudan darbe girişimiyle bağlantılı olmasa bile FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarındaki örgütlenmesinin yanı sıra eğitim, sağlık, ticaret, sivil toplum ve medya gibi farklı alanlardaki yapılanmasına yönelik olarak Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından soruşturmalar yürütülmüş; çok sayıda kişi hakkında gözaltı ve tutuklama tedbirleri uygulanmıştır (Aydın

Yavuz ve diğerleri, § 51, Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018, § 12).

4. Bu kapsamda olay tarihinde Erzincan 59. Topçu Eğitim Tugay Komutanlığında yarbay rütbesiyle personel şube müdürü ve aynı zamanda tugay erkan başkan vekili olarak görev yapmakta olan başvurucunun darbe teşebbüsüne katıldığı iddiasıyla Erzincan Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından soruşturma başlatılmış, başvurucu 22/7/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır.

5. Erzincan Sulh Ceza Hâkimliği başvurucunun cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzeni, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti hükûmetini ortadan kaldırmaya teşebbüs, silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından tutuklanmasına karar vermiştir.

6. Başsavcılık 20/6/2017 tarihli iddianame ile başvurucunun hakkında tutuklama kararına konu olan suçtan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. İddianamede, 15 Temmuz günü darbe girişiminin yaşandığı gece boyunca darbe girişimine katıldığını ve bunu desteklediğini bilmesine rağmen darbe girişimini gerçekleştirmek amacıyla emirler veren Y.G.nin emirlerini yerine getirdiği, bu yönde faaliyette bulunduğu iddia edilmiştir. İddianamenin deliller kısmında tanık beyanlarının, savunmaların, Erzincan 3. Ordu Komutanlığınca gönderilen disiplin soruşturma dosyasının, telefon görüşme dökümlerinin ve bunlara ilişkin analiz raporlarının, Erzincan 59. Topçu Tugayına bağlı birliklere ait kamera görüntülerine ilişkin raporların olduğuna yer verilmiştir.

7. Erzincan 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) yargılamanın sonucunda 30/3/2018 tarihinde diğer sanıkların da yanında başvurucunun cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan müebbet hapis cezasıyla cezalandırılmasına, hükmen tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir.

8. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 11/4/2019 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin reddine, temyiz yolu açık olmak üzere karar vermiştir.

9. 24/7/2019 tarihinde başvurucu, adil yargılanma hakkının ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarıyla Anayasa Mahkemesine 2019/24903 bireysel başvuru numarası ile bireysel başvuruda bulunmuştur. 16/7/2020 tarihinde Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm Birinci Komisyon adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

10. 22/4/2022 tarihinde Yargıtay 3. Ceza Dairesi hükmün bozulmasına karar vermiştir. Kararda amirin emri çerçevesinde gerçekleştirilen, birlik dışına taşan icra hareket niteliğinde olmayan eylemlerin amaç suça iştirak niteliğinde değerlendirilemeyeceği, bu nedenle mahkûmiyet hükmü kurulan suçu oluşturmayacağına dikkat çekilmiştir. Öte yandan kararda FETÖ/PDY'ye üyeliklerinin tespiti bakımından ardışık aranma yöntemi ile aranıp aranmadığı yönünden araştırma yapılmasına vurgu yapılmıştır.

11. 13/1/2023 ve 16/3/2020 tarihlerinde başvurucu vekili Ağır Ceza Mahkemesine tahliye talepli dilekçe sunmuştur. 5/4/2023 tarihinde bozma sonrası düzenlenen tensip zaptı ile Ağır Ceza Mahkemesi tüm tutukluluk yönünden tahliye taleplerinin reddi ile tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Kararda ayrıca sanıkların kullandığı telefon hatlarının tespiti, örgüt mensuplarınca sabit hattan aranıp aranmadıklarının belirlenmesi, baz istasyonu,

arama ve mesajlaşma kayıtlarının çıkarılması, yurt genelinde yapılan soruşturmalarda ifade, bilgi ve belge bulunup bulunmadığının belirlenmesi, tanık C.H. ile ilgili tüm soruşturma ve kovuşturma evraklarının getirtilmesi yönünde müzekkereler yazılmasına karar vermiştir.

12. Başvurucu vekili, tutukluluk hâlinin devamı kararına 12/4/2023 tarihinde itiraz etmiştir. 17/4/2023 tarihinde Erzincan 1. Ağır Ceza Mahkemesi diğer kişilerin yanında başvurucu vekilinin itirazının reddine karar vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi itirazın reddi kararını tebliğ edilmesi için aynı gün Erzincan T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna göndermiştir. Bu karar başvurucuya 18/4/2023 tarihinde ceza infaz kurumu aracılığıyla tebliğ edilmiştir.

13. Ağır Ceza Mahkemesi 5/5/2023 tarihli duruşmada, Yargıtay 3. Ceza Dairesinin bozma ilamına uyulmasına ve başvurucunun da dâhil olduğu tüm tutukluların yurt dışına çıkış yasağı ve ayın belirli günleri ikametine en yakın kolluk birimine başvurarak imza atma şeklindeki adli kontrol tedbiri uygulanmak suretiyle tahliyesine karar vermiştir.

14. Başvurucu vekili, tahliye kararını 5/5/2023 tarihinde öğrenmiş; 25/5/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. 6/11/2023 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi yargılama sonucunda başvurucunun cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın öngördüğü düzeni, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti hükûmetini ortadan kaldırmaya teşebbüs, FETÖ/PDY'ye üye olma suçlarını işlediğinin sabit olmadığı gerekçesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 223. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca beraatine, Cumhuriyet savcısının mahkûmiyet yönündeki mütalaasına aykırı olarak karar vermiştir. Karar, Cumhuriyet savcısının mahkûmiyet yönünde hüküm kurulması gerektiği hususundaki aleyhe temyizi üzerine Yargıtay 3. Dairesi önünde temyiz incelemesi aşamasındadır.

16. Komisyon, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 72. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre "Başvuru, kabul edilebilirliği ya da edilemezliği konusunda Komisyonlarca oybirliği sağlanamayan durumlarda karar verilmek üzere Bölüme havale edilir." Hükmü gereğince başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

17. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, bozma kararında da belirtildiği üzere tutuklama kararına gerekçe yapılan eylemlerin suç oluşturmayan, amirin emri ile yapılan hazırlık hareketi boyutunu aşmayan faaliyetler olduğunu, ardışık aranma yöntemi ile aranmadığının Yargıtay bozma kararından sonraki aşamaya kadar bilinen durum olduğunu, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek ölçülü olmayan tedbir nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

19. Başvurunun süresinde yapılmış olması, her aşamada dikkate alınması gereken usule ilişkin ön şartlardan biridir (Yasin Yaman [1. B.], B. No: 2012/1075, 12/2/2013, § 18).

20. Öte yandan başvurunun süresinde yapılıp yapılmadığı hususu incelendiğinde 19/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 11. maddesinde yer alan kural uyarınca vekil vasıtasıyla takip edilen işlerde tebligat, vekile yapılır ve tebliğ edilen evrakın içeriğine göre bir kanun yoluna başvurulması söz konusu ise kanunda öngörülen süreler bu tarih itibarıyla işlemeye başlar (Yasin Yaman, § 24). Ancak tebligatlar için geçerli olan bu düzenlemenin bireysel başvurularda sürenin hesaplanması açısından başvurucunun vekilinden önce nihai kararı öğrenmesi durumunda kabul edilebilir olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim bireysel başvuru, başvuru konusu yargısal sürecin devamında bir kanun yolu değildir (Kadir Turgut [1. B.], B. No: 2014/4985, 6/7/2017, § 24).

21. Bireysel başvuruda süre, yukarıda ayrıntılı olarak belirtildiği gibi tebligatla değil başvuru yolları tüketildikten sonra veya başvuru yolu öngörülmemişse ne şekilde olduğu gözetilmeksizin ihlalin öğrenilmesiyle başlamaktadır. Vekille takip edilen işlerde de öğrenmenin asıl veya vekil tarafından gerçekleşmesinde sürenin başlangıcı açısından herhangi bir fark söz konusu değildir. Bu bağlamda başvuru süresinin başlangıcı hak ihlaline maruz kaldığını iddia eden kişinin bu durumu bizzat veya vekili tarafından öğrenme tarihi kabul edilmektedir. Başka bir ifade ile bireysel başvuruda başvuru süresinin başlangıcı, başvurucu ve/veya vekili olması fark etmeksizin hangisi tarafından öğrenilirse öğrenilsin ilk öğrenilme tarihinden itibaren başlamaktadır (Kadir Turgut, § 25).

22. Somut olayda başvurucu vekilinin tensip zaptı ile verilen tutukluluk hâlinin devamı kararına yaptığı itiraz 17/4/2023 tarihinde incelenerek reddedilmiştir. Bu karar başvurucuya ceza infaz kurumu aracılığıyla 18/4/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir (bkz. § 12). Buna göre 18/4/2023 tarihini izleyen günden itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunulması gerekirken 25/5/2023 tarihinde yapılan başvuruda inceleme konusu iddia yönünden süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutukluluğun Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

24. Başvurucu, tutukluluğunun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş veya hükümlü hâle gelmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Erkam Abdurrahman Ak [2. B.], B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek [1. B.], B. No: 2014/6500, 29/9/2016, §§ 33-45; Ahmet Kubilay Tezcan [2. B.], B. No: 2014/3473, 25/1/2018, § 26). Somut olayda 5/5/2023 tarihinde tahliye edilen başvurucu yönünden anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durumun olmadığı anlaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Başvurucu ayrıca yargılama süresinin uzun sürdüğünü belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

28. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 12/3/2024 tarihinde yürürlüğe giren 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

29. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutukluluğun makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER FARUK KIRNIÇ

B. No: 2023/53415 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/53415

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER FARUK KIRNIÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/53415)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Ömer Faruk KIRNIÇ

Vekili : Av. Necibe İnci SERDAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması ve sulh ceza hâkimliğinin bağımsız ve tarafsız olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, yasal faaliyetlerin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), Halkların Demokratik Kongresi (HDK) hakkında soruşturma başlatmıştır. Aralarında başvurucunun da olduğu 20 kişi bu yapılanma içinde faaliyette bulunduğu şüphesiyle soruşturmaya dâhil edilmiştir. Başvurucu, HDK yapılanması içinde faaliyette bulunmak suretiyle silahlı terör örgütüne (PKK/KCK) üye olma suçlamasıyla 22/5/2023 tarihinde gözaltına alınmıştır. 26/5/2023 tarihinde başvurucunun avukatının katılımı ile Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde vermiş olduğu ifadesi sırasında başvurucuya HDK yapılanması, sosyal medya ortamında yaptığı paylaşımlar, İstanbul HDK Genel Merkezinden ele geçirilen belgelerde isminin yer almasına ilişkin bilgiler, E.F.nin teşhis ve beyanı, terör örgütü güdümünde yayın yapan haber sitelerinde yer alan haberler, cep telefonunda tespit edilen HDK yapılanmasıyla ilgili WhatsApp grupları,

evinde ele geçirilen yasaklı kitap ve belgeler hakkında bilgi verilerek başvurucunun bu konudaki savunması alınmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucuyu silahlı terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması istemiyle Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir. Söz konusu sevk yazısında E.F.nin başvurucu hakkındaki teşhis ve beyanlarına, başka bir soruşturma kapsamında ele geçirilen belgelerde başvurucunun HDK yapılanması içinde bulunduğunu gösterir bilgilere, başvurucunun evinde yapılan aramada ele geçirilen yasaklı kitaba, HDK ile ilgili Yargıtay kararlarına, C.S.nin HDK-PKK ilişkisiyle ilgili beyanına, İstanbul HDK merkez binasında ele geçirilen ve başvurucunun da isminin yer aldığı belgeye, PKK/KCK silahlı terör örgütü güdümünde internet ortamında yayın yapan haber sitelerinde yer alan başvurucu hakkındaki haberlere, başvurucunun cep telefonunda tespit edilen HDK yapılanmasıyla ilgili WhatsApp gruplarına yer verilerek başvurucunun PKK/KCK terör örgütünün KCK siyasi alan yapılanmasına bağlı HDK ile organik/hiyerarşik ilişki içinde olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, sorgusunun ardından Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliğinin 26/5/2023 tarihli kararıyla terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmıştır. Tutuklama kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"Şüphelinin suçtan kurtulmaya yönelik beyanları, şüpheli hakkında Cumhuriyet Başsavcılığımızın 2022/1301 CBS soruşturma sayılı dosyası kapsamında hakkında tutuklama kararı verilen tanığın vermiş olduğu beyanları ve teşhis tutanaklarını doğrular şekilde şüphelinin İstanbul HDK merkezinde yapılan aramada elde edilen dijital dökümanlarda HDK delegesi olarak isminin geçtiği görülmüş, şüphelinin katıldığı örgütsel propagandaya dönüşen eylemlerin süreklilik, yoğunluluk oluşturduğu, şüphelinin HDK yapısı içerisinde aktif faaliyet gösterdiği, dosya kapsamında diğer şüpheliler ile olan mevcut TAPE kayıtları, şüphelinin yapılan aramasında ikametinde ele geçirilerek el koyulan dijital materyallerde yapılan inceleme neticesi tutulan tutanaklar, şüpheli hakkında sosyal medya araştırmaları, şüpheli hakkındaki ifade teşhis ve tespit tutanakları, dosya kapsamında şüphelinin katıldığı tespit edilen basın açıklamalarına ilişkin tutanaklar, terör örgütü bünyesinde olduğu bilinen haber ajanslarında isminin geçtiği, dosya şüphelisi olan diğer şahıslarla ilişkileri HDK merkez binasında isminin yer alması, HDK örgüt yapısı içerisinde faaliyet gösterdiği ve bu yapılanmayla hiyerarşik ilişki içerisinde olduğu değerlendirilmiş, Tekirdağ İl Emniyet Müdürlüğü'nün tahkikat evrakı ve tüm dosya münderacatı nazara alındığında şüphelinin üzerine atılı suçu işlediğine dair kuvvetli şüphe oluşturan somut delillerin varlığı, suça dair yasada yazılı cezanın alt ve üst haddi, üzerine atılı suçun CMK 100. maddesinde sayılan katalog suçlardan olması sebebiyle tutuklama nedeninin var sayıldığı, bu aşamada tutuklamanın gerekli ve orantılı olduğu, adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacağı anlaşılmakla Tekirdağ Cumhuriyet Başsavcılığı'nın tutuklama talebinin KABULÜ ile şüpheli Ömer Faruk KIRNIÇ'ın üzerine atılı Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçundan CMK 100 ve devamı maddeleri gereğince TUTUKLANMASINA... [karar verildi.]"

4. Başvurucunun anılan karara itirazı, Tekirdağ 7. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 2/6/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. Başvurucu, bu kararı aynı gün öğrenmiştir.

5. Diğer yandan Başsavcılık 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 153. maddesinin (2) numaralı fıkrasına istinaden başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği gerekçesiyle tarafların ve müdafiinin dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için talepte bulunmuştur. Tekirdağ 1. Sulh Ceza Hâkimliği aynı gerekçeyle talebin kabulüne karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği hususu göz önünde bulundurularak CMK'nın 153/2 maddesi uyarınca tarafların veya müdafiilerinin dosyayı inceleme yetkisinin kısıtlanmasına karar verilmesi hakkında Tekirdağ C.Başsavcılığı tarafından ileri sürülen gerekçeler yerinde olmakla; talebin kabulüne karar vermek gerekmiştir..."

6. Başvurucu, kısıtlama kararına 31/5/2023 tarihinde itiraz ettiğini ancak itirazı hakkında karar verilmediğini ifade etmiştir. Başvurucunun söz konusu itirazını inceleyen Tekirdağ 2. Sulh Ceza Hâkimliği, 1/6/2023 tarihli kararıyla itirazı reddetmiştir. Başvurucu 26/6/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon; adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

8. Bireysel başvuru sonrasında 27/7/2023 tarihli iddianameyle başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kamu davası açılmıştır. Tekirdağ 2. Ağır Ceza Mahkemesi 4/8/2023 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır. Tekirdağ 2. Ağır Ceza Mahkemesi 4/8/2023 tarihinde tensip zaptı ile yurt dışına çıkış yasağı ve ikamet adresine en yakın kolluk birimine belirli zamanlarda imza atma şeklindeki adli kontrol tedbiri ile başvurucuyu tahliye etmiştir. 4/12/2023 tarihinde Tekirdağ 2. Ağır Ceza Mahkemesi yetkisizlik kararı vererek dosyayı Çanakkale 2. Ağır Ceza Mahkemesine göndermiştir. Çanakkale 2. Ağır Ceza Mahkemesi 14/11/2025 tarihli kararıyla başvurucunun beraatine karar vermiştir. Beraat kararı istinaf kanun yoluna başvurulmadan 23/1/2026 tarihinde kesinleşmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

9. Başvurucu, kuvvetli suç şüphesi ve tutuklama nedenlerinin bulunmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Anayasa Mahkemesi, tutuklamaya konu davanın kesinleşmiş olması hâlinde başvurucuların tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddiasına yönelik olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat davası açabileceğini belirtmiş ve anılan iddiayı başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur (Reşat Ertan, B. No: 2013/5700, 15/4/2015, § 26; Ömer Köse, B. No: 2014/12036, 16/11/2016, § 34; Eyyüp Güneş [GK], B. No: 2017/28308, 21/10/2021, § 88; Murat Ağırel ve diğerleri [GK], B. No: 2020/11655, 7/4/2022, §§ 23-26). Başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanmıştır. Yapılan yargılama sonucunda da başvurucunun bu suçtan beraatine karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiştir. Somut olayda da kesinleşmiş bir hüküm bulunduğundan başvurucunun tutuklama tedbiri açısından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen tazminat yoluna başvurabilmesi mümkündür.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul

edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Sulh Ceza Hâkimliğinin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

14. Başvurucu, soruşturma aşamasında karar veren sulh ceza hâkimliğinin bağımsız ve tarafsız olmadığını ileri sürmüştür.

15. Sulh ceza hâkimliklerinin kanuni hâkim güvencesini sağlamadığı, tarafsız ve bağımsız olmadığına ilişkin iddialar Anayasa Mahkemesince birçok kararda incelenmiş; bu kararlarda sulh ceza hâkimliklerinin yapısal özellikleri dikkate alınarak söz konusu iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 101-115; Mehmet Baransu (2) [2. B.], B. No: 2015/7231, 17/5/2016, §§ 64-78, 94-97). Somut başvuruda, aynı mahiyetteki iddialara ilişkin olarak anılan kararlarda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

17. Başvurucu; soruşturma dosyasında gizlilik kararının bulunması nedeniyle hakkındaki suçlamaları ve bu suçlamaların delillerini öğrenemediğini, bu nedenle tutuklamaya etkin bir şekilde itirazda bulunamadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

19. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı anlaşılan bu bölümdeki iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca hürriyeti kısıtlanan kişi, kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın kanuna aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurma hakkına sahiptir. Fıkrada öngörülen bu usulde, adil yargılanma hakkının bütün güvencelerini sağlamak mümkün değil ise de iddia edilen tutmanın koşullarına uygun somut güvencelerin yargısal nitelikli bir kararla sağlanması gerekir (Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 250).

22. Tutuklu yargılamalarda, kişinin bir suç işlediğine dair kuvvetli şüphenin devam etmesi, tutukluluk hâlinin devamının hukuka uygunluğu için olmazsa olmaz bir koşul olduğundan tutuklu kişiye kendisine karşı yöneltilen suçlamalara neden olan unsurlara itiraz etme yönünde gerçek bir fırsatın sunulması gerekmektedir. Bu husus kişinin -veya müdafiinin- soruşturma dosyasındaki belgelere erişebilmesini gerektirebilir (Hüda Kaya [GK], B.No: 2023/102251, 25/2/2025, § 94).

23. Ancak tutuklu kişinin soruşturma dosyasındaki bilgi ve belgelere, delillere sınırsız erişim hakkı bulunmamaktadır. Üçüncü kişilerin temel haklarını korumak, kamu menfaatini gözetmek, adli makamların soruşturma yaparken başvurdukları yöntemleri güvence altına

almak, şüphelilerin delilleri değiştirmelerini ve soruşturmanın selametine zarar vermelerini engellemek, adli makamların bazı soruşturma yöntemlerini gizli tutmak gibi amaçlarla veya soruşturma dosyasında devletin gizli kalması gereken belgelerinin ya da gizli örgüt yazışmaları gibi bilgilerin olması durumunda soruşturma aşamasında delillere erişim yönünden kısıtlama getirilmesi gerekebilir. Ancak dosyaya erişim hakkına getirilecek kısıtlama, söz konusu amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olmalıdır (Hüda Kaya, § 95).

24. Bu bağlamda soruşturma makamlarınca söz konusu kısıtlamanın öngörülen amaçlar ışığında kesinlikle gerekli olduğunun yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekir. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasını gerektiren bir durumun olması hâlinde bile soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasının savunmaya getirdiği her türlü zorluğun yeterince telafi edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine riayet edilmelidir. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri uyarınca tutuklamaya neden olan ve tutuklamanın hukukiliğinin tartışılması bakımından temel oluşturacak delillerin tutuklu kişi tarafından incelenebilmesi gerekir (Hüda Kaya, § 96).

25. Başsavcılık, 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca başvurucu hakkındaki soruşturma dosyasına ilişkin olarak "soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebileceği" gerekçesiyle müdafinin ve tarafların dosya içeriğini incelemesinin ve belgelerden örnek almasının kısıtlanmasına karar verilmesi için başvuruda bulunmuş; bu talep yerinde görülerek kısıtlılık kararı verilmiştir. Başvurucu, kısıtlama kararına 31/5/2023 tarihinde itiraz etmiştir.

26. Kısıtlama kararı, iddianamenin kabulüne kadar kaldırılmamış; daha sonra iddianamenin kabul edildiği tarih itibarıyla 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca kendiliğinden sona ermiştir.

27. Somut olayda 5271 sayılı Kanun’un 153. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanmasına karar verilmiştir. Bu hükme göre müdafinin dosya içeriğini inceleme veya belgelerden örnek alma yetkisi, soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek ise Cumhuriyet savcısının istemi üzerine hâkim kararıyla kısıtlanabilir. Dolayısıyla kısıtlama kararı verilebilmesi için soruşturmanın amacının tehlikeye düşme ihtimalinin bulunması gerekir. Bununla birlikte gerek kısıtlama kararında gerekse Başsavcılığın kısıtlama talebinde soruşturmanın amacının tehlikeye düşmesi ihtimalinin nasıl gerçekleştiğine ilişkin bir somutlaştırmada bulunulmamıştır. Başvurucunun belgelere erişiminin söz konusu ceza soruşturmasının amacını nasıl tehlikeye düşürebileceği açıklanmamıştır. Dolayısıyla geçerli bir gerekçe olmaksızın dosyaya erişim olanağından yoksun bırakılan başvurucunun tutuklanmasını haklı göstermek için ileri sürülen gerekçelere tatmin edici şekilde itiraz etme imkânının bulunmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. Hüda Kaya, § 98).

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. İfade ve Örgütlenme Özgürlüklerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu, yasal faaliyetleri sebebiyle tutuklanmasının ifade ve örgütlenme özgürlüklerini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

30. Anayasa Mahkemesi, daha önce 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat yolunun suç isnadına bağlı tutukluluk hâli sona ermiş kişiler yönünden tutuklama

nedeniyle ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine dair şikâyetler bakımından da yeterli giderim sağlama imkânı sunduğunu değerlendirmiştir. Bu noktada ifade ve basın özgürlüklerine müdahalede bulunan tutuklama kararının hukuka aykırı olduğunu tespit etme potansiyeli olan bir yolun bulunması yeterlidir. Yukarıda belirtildiği üzere bu tazminat yolu tutuklamanın hukuki olup olmadığını tespit edebilecek niteliktedir. Ayrıca hukuka aykırılığın tespiti hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Ayrıca tazminat davasında ceza mahkemesinin somut olayda uygulanan koruma tedbirinin başvurucunun ifade ve örgütlenme özgürlüğüne yönelik bir müdahale niteliğinde olup olmadığına yönelik bir değerlendirme yapılabilecek ve takdir edilecek tazminat miktarında bu durumu da gözetecektir. Bu cihetle bu tazminat yolunun suç isnadına bağlı tutukluluk hâli sona ermiş kişiler yönünden yeterli giderim sağlama imkânı sunduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen yol, koruma tedbirlerinin uygulanması sonucunda (gözaltı, yakalama, tutuklama gibi) diğer haklara müdahale söz konusu olduğunda da etkili bir başvuru yolu niteliğindedir (benzer yöndeki kararlar için bkz. Kıvanç Ersoy ve diğerleri, B. No: 2016/7095, 12/1/2021, § 58; Mustafa Avci, B. No: 2014/1545, 22/3/2018, § 35; Yalçın Düzgün [GK], B. No: 2021/23140, 29/5/2024, § 24).

31. Bu kapsamda başvurucunun tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddiaları yönünden yukarıda yapılan değerlendirme (bkz. §§ 9-12) gözetildiğinde ifade ve örgütlenme özgürlüklerinin ihlal edildiği iddiası bakımından da farklı sonuca varılmasını gerekli kılan bir durum bulunmamaktadır.

32. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Diğer İhlal İddiaları

33. Kısıtlılık kararına rağmen soruşturma dosyası içeriğinin paylaşıldığı medya organlarınca haberlerin yapılması nedeniyle masumiyet karinesinin, tutuklanması sonrasında ceza infaz kurumundayken ilaçlarının karşılanmaması nedeniyle yaşam hakkı ile maddi ve manevi bütünlüğünü koruma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın Cemal Günsel [GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021, § 24 kararı doğrultusunda temellendirilmemiş şikâyet kapsamında kabul edilmesi gerektiği anlaşıldığından açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

34. Başvurucu 250.000 TL maddi, 250.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

35. Başvuruda, soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrasının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. İnceleme tarihi itibarıyla soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması hâli sona ermiştir. Dolayısıyla kararın yeniden değerlendirme yapılmak üzere derece mahkemesine gönderilmesinde hukuki yarar bulunmadığı değerlendirilmiştir.

36. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlalin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 40.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucu uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne olduğuna ilişkin herhangi bir belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar

verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Sulh Ceza Hâkimliğinin bağımsız ve tarafsız olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. İfade ve örgütlenme özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle Anayasa’nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 40.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Tekirdağ 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (2022/2648 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAŞİT ATEŞ

B. No: 2023/56418 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/56418

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAŞİT ATEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/56418)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Raşit ATEŞ

Vekili : Av. Tarık AVŞAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müddetnameye itirazının reddedilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 17/1/2017 tarihinde gözaltına alınmış ve 24/1/2017 tarihinde tutuklanmıştır. Başvurucu 2/7/2019 tarihinde tahliye edilmiştir.

3. 4/2/2020 tarihinde Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçu yönünden beraatine, silahlı terör örgütüne üye olma ve nitelikli dolandırıcılık suçundan mahkûmiyetine karar vermiştir.

4. Başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına ilişkin kararı da barındıran mahkûmiyet hükmüne göre:

i. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca silahlı terör örgütü üyeliği suçu yönünden verilen cezada 12/4/1991 tarihli

ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. maddesi kapsamında artırım yapılmasına, 5237 sayılı Kanun'un 62. maddesi uyarınca indirim yapıldıktan sonra başvurucunun neticeten 7 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Söz konusu cezanın infazının 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanmasına hükmedilmiştir.

ii. 5237 sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca nitelikli dolandırıcılık suçu yönünden verilen cezada önce 5237 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca artırım, ardından aynı Kanun'un 62. maddesi uyarınca indirim yapıldıktan sonra başvurucunun neticeten 4 yıl 2 ay hapis cezasıyla 520 gün karşılığı 10.400 TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurucunun her iki suçtan verilen (silahlı terör örgütüne üye olma ve nitelikli dolandırıcılık) mahkûmiyeti 6/12/2020 tarihinde Yargıtay kararı ile kesinleşmiştir.

6. Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi 6/3/2023 tarihinde başvurucunun beraber yargılandığı Ö.M. hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen hapis cezasının infazı sırasında suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlenip işlenmediğinin kararda açıkça belirtilmediği gerekçesiyle infazda oluşan tereddüdü gidermek amacıyla aralarında başvurucunun da bulunduğu tüm kişiler hakkında ek karar vermiştir. Ek kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Sanıkların işledikleri sabit görülen ve mahkumiyetlerine karar verilen kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçunun örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği sabit görülmekle; TCK 6/1-j, TCK 58/9 maddeleri gereğince sanıklar hakkında ayrı ayrı MÜKERRERLERE ÖZGÜ İNFAZ REJİMİNİN UYGULANMASINA; örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı sanıklar hakkındaki koşullu salıverme hükümlerinin 5275 sayılı Kanunun 107/4. maddesi gereğince İNFAZ EDİLMESİNE... [karar verildi.]

7. Başvurucu vekilinin ek karara yapmış olduğu itirazı Ankara 26. Ağır Ceza Mahkemesi 15/3/2023 tarihinde kesin olarak reddetmiştir.

B. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

8. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine Ankara 2. İnfaz Hâkimliği 28/2/2023 tarihli kararıyla başvurucu hakkında kesinleşen hapis cezalarının 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 99. ve 101. maddeleri uyarınca toplanarak 11 yıl 8 ay hapis cezası olarak içtima edilmesine karar vermiştir. Başvurucu yakalanarak aynı gün hakkında kesinleşen hapis cezasını infaz etmek üzere ceza infaz kurumuna yerleştirilmiştir.

9. Başvurucu hakkında düzenlenen 2/3/2023 tarihli müddetnamede silahlı terör örgütü üyeliği ve kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçlarına ilişkin cezanın 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca dörtte üç oranında infaz edileceği belirtilmiştir. Müddetnameye göre başvurucu 10/6/2029 tarihinde koşullu olarak, 9/5/2032 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir.

10. 7/3/2023 tarihinde başvurucu; müddetnamede nitelikli dolandırıcılık suçuna ilişkin infazda gözetilecek oranda hata yapıldığını, hakkında bu suç yönünden 3713 sayılı Kanun'un uygulanamayacağını, infazın 5275 sayılı Kanun uyarınca yapılması gerektiğini belirterek itirazlarını sunmuştur.

11. Başvurucunun itirazını inceleyen Akhisar İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) infaz edilen

her iki hapis cezasının aynı ilama ilişkin olduğu, 5237 sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında işlenen suçun 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi kapsamında silahlı terör örgütü faaliyeti bünyesinde işlendiği, hapis cezalarının içtima edilerek infaz edilmesi gerektiği, müddetnamede herhangi bir hesap hatası bulunmadığı gerekçesiyle itirazın reddine 29/3/2023 tarihinde karar vermiştir. Başvurucu bu karara itiraz etmiştir.

12. Akhisar 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) başvurucunun İnfaz Hâkimliği kararına yaptığı itirazı değerlendirmeden önce Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinden 6/3/2023 tarihli ek kararının kesinleşme şerhli onaylı örneğini istemiştir. Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi 16/5/2023 tarihinde ek karar ile bu ek karara yapılan itiraz üzerine Ankara 26. Ağır Ceza Mahkemesinde verilen itirazın reddi kararını göndermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi 22/5/2023 tarihinde yeniden Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinden ek karara ait kesinleşme şerhinin gönderilmesini talep etmiştir. 22/5/2023 tarihinde Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi 6/3/2023 tarihli ek kararına ilişkin itirazın reddedilerek ek kararın kesinleştiğini, ayrıca kesinleşme şerhi düzenlenmediğini ifade etmiş, ek kararı ve buna yapılan itirazın reddi kararını yeniden göndermiştir. 26/5/2023 tarihinde Ağır Ceza Mahkemesi, İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğunu ifade ederek başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

13. Başvurucu, nihai hükmü 31/5/2023 tarihinde öğrenmiş; 19/6/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Komisyon tarafından adli yardım talebinin kabulüyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

C. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

15. Başvurucu 9/4/2025 tarihli dilekçeyle İnfaz Hâkimliğine başvurarak Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 6/3/2023 tarihli ek kararıyla 5237 sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında işlenen suçun 3713 sayılı Kanun'un kapsamında sayılan suçlardan olmaması sebebiyle infazının 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca 2/3 oranı üzerinden infaz edilmesi gerektiği yönünde karar verdiğini belirterek müddetnamenin yeniden hesaplanmasını talep etmiştir.

16. İnfaz Hâkimliği aynı gün başvurucunun talebi konusunda daha önceden karar verildiğini ve bu kararın kesinleştiğini belirterek dilekçesinin işlemsiz iade edildiğini belirtmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

17. Başvurucu; nitelikli dolandırıcılık suçunun 3713 sayılı Kanun'un 3. ve 4. maddelerinde düzenlenen suçlardan olmaması sebebiyle hakkında aynı Kanun'un 17. maddesinin uygulanamayacağını, 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesi uyarınca infaz oranının 1/2 olarak uygulanması gerektiğini ifade ederek müddetnamede infaz oranının 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca 3/4 olarak belirlenmesi sonrası yaptığı itirazın reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adil yargılanma hakkı ile yaşam hakkının ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki şikâyetlerine benzer beyanda bulunmuştur.

19. Başvuru, suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

20. Anayasa Mahkemesi Yunis Karataş ([GK], B. No: 2021/34231, 26/1/2023) ve Efendi Yaldız ([1. B.], B. No: 2013/1202, 25/3/2015) başvurularında mahkûmiyet kararı sonrasında verilen cezanın infazının Anayasa'nın 38. maddesi kapsamında incelenip incelenemeyeceği hususunda değerlendirmelerde bulunmuştur. Buna göre ilk olarak ceza kabul edilen bir tedbir ile cezanın infazı veya uygulanmasını ilgilendiren bir tedbir arasında ayrım yapılmalıdır. Ancak ceza teşkil eden bir tedbir ile cezanın infazını ilgilendiren bir tedbir arasındaki ayrım her zaman net olmayabilecektir. Bunun sonucu olarak da cezaya hükmedildikten sonra veya ceza infaz edilirken idari yetkililer ve mahkemeler tarafından yapılacak uygulamaların cezayı veren mahkemenin öngördüğü, kapsamını belirlediği cezanın farklı tanımlanmasına veya değiştirilmesine yol açabileceği ihtimali gözardı edilmemelidir. Aksi takdirde idari yetkililer veya mahkemelerin verilen cezanın kapsamını geçmişe dönük olarak, mahkûm edilen kişinin suçu işlediği veya cezaya çarptırıldığı zamanda böyle bir gelişmeyi öngöremeyecek ve zararına olacak şekilde yeniden tanımlayan tedbirler alabileceği kabul edilecektir. Hükümlü hakkında uygulanan tedbirin bir suçtan kaynaklanan bir mahkûmiyetin sonucu olup olmadığı, tedbirin niteliği, amacı, mahkemeler ve yetkili idari makamlar açısından nasıl kabul edildiği, tedbirin alınmasında ve uygulamasındaki usullerin ve tedbirin ağırlığı değerlendirilerek Anayasa'nın 38. maddesinin güvencesi altında olup olmadığı tespit edilmelidir. Sonuç olarak koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı ve hangi oranın uygulanacağı hususu, cezanın ceza infaz kurumunda çektirileceği süreyi etkilediği için hükmedilen mahkûmiyetin ve buna ilişkin cezanın kapsamını değiştiren bir niteliğe bürünmektedir ve Anayasa'nın 38. maddesi çerçevesinde değerlendirilmelidir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucu hakkında düzenlenen 2/3/2023 tarihli müddetnamede nitelikli dolandırıcılık suçunun 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca 3/4 oranında çektirileceği belirtilmekle birlikte başvurucunun 10/6/2029 tarihinde koşullu olarak, 9/5/2032 tarihinde hak ederek tahliye edileceği ifade edilmiştir (bkz. § 9). Başvurucunun bu müddetname hakkında 3713 sayılı Kanun uyarınca belirlenecek oran üzerinden değil 5275 sayılı Kanun uyarınca belirlenecek oran üzerinden infaz rejimi uygulanmasına yönelik şikâyeti İnfaz Hâkimliğince 5237 sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında işlenen suçun 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi kapsamında silahlı terör örgütü faaliyeti bünyesinde işlendiği, bu nedenle müddetnamede herhangi bir hesap hatası bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme, İnfaz Hâkimliğinin bu yorumunun Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasıyla bağdaşıp bağdaşmadığını tespit etmekten ibaret olacaktır.

23. Yargıtay 1. Ceza Dairesi; 3713 sayılı Kanun'un 3. ve 4. maddelerinde tek tek sayılan suçlar arasında yer almayan suçların terör suçu kapsamında değerlendirilemeyeceğini, hükümlü hakkında infaza konu bu suçlarla ilgili olarak şartla tahliyesine karar verilebilmesi için iyi hâlli olarak ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin belirlenmesinde 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin uygulanmasının mümkün olmadığını, suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği kabul edildiği takdirde iyi hâlli olarak ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin dördüncü fıkrası gereğince 2/3 oranı esas alınarak belirlenmesi gerektiğini, 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı

fıkrasına göre, mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin örgüt mensubu suçlu hakkında uygulanmasına karar verilmesi ve örgüt mensubu suçlu kabul edilen kişi hakkında verilen ve kesinleşen cezanın infazının 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine göre, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçun cezasının infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılması gerektiğini belirtmiştir (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, E.2022/8148, K.2024/2430, 5/4/2024).

24. Yargıtay kararında da belirtildiği üzere İnfaz Hâkimliğinin ve itiraz edilen müddetnamenin atıfta bulunduğu 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (1) numaralı fıkrasında söz konusu maddenin uygulanabilmesi için aynı Kanun'un 3. ve 4. maddelerinde belirtilen suçlardan mahkûmiyet şartının gerçekleşmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, 5237 sayılı Kanun'un 158. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi kapsamında nitelikli dolandırıcılık suçundan mahkûm olmuştur. Başvurucunun mahkûm olduğu kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu, 3713 sayılı Kanun'un 3. ve 4. maddesinde düzenlenen suçlar arasında yer almamaktadır. Ayrıca başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet kararı incelendiğinde silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden verilen ceza, 3713 sayılı Kanun'un 3. ve 5. maddeleri uyarınca artırılmış iken kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen cezada 3713 sayılı Kanun gereğince herhangi bir artırım yapılmamıştır.

25. Öte yandan Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi 6/3/2023 tarihinde vermiş olduğu ek kararla aralarında başvurucunun da yer aldığı kişiler hakkında kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçunun örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği belirterek bu kişiler yönünden koşullu salıverilme hükümlerinin 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca infaz edilmesine karar vermiştir. Başvurucu bu kararı bireysel başvuru sonrası İnfaz Hâkimliğine sunduğu dilekçesinde belirtmesine rağmen İnfaz Hâkimliği söz konusu kararı araştırma yoluna gitmeksizin, başvurucunun dilekçesini kabul etmeden iade etmiştir. Benzer şekilde İnfaz Hâkimliği kararına itirazı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi de Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi ile iki kez yazışma yaparak 6/3/2023 tarihli ek karardan ve bu kararın kesinleştiğinden haberdar olmasına ve başvurucu hakkında bu ek karar uyarınca müddetname düzenlenmediğini öğrenmesine rağmen başvurucunun itirazını reddetmiştir.

26. Sonuç olarak başvurucu hakkında Yargıtay kararı ile Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin ek kararından anlaşıldığı üzere 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin uygulanma imkanı olmamasına rağmen, İnfaz Hâkimliğince ve Ağır Ceza Mahkemesince bu hususta herhangi bir değerlendirme yapılmamış ve bu nedenle başvurucunun ceza infaz kurumunda kalma süresi uzamıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 1.000.000 TL maddi ve 2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda Anayasa'nın 38. maddesinin ihlal edildiğine karar verilmiştir. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu, ceza infaz kurumundan tahliye olmamakla birlikte başvurucunun

şartla tahliye tarihi 10/6/2029 olarak belirlenmiştir. Başvurucu hakkında yeniden yargılama yapılarak yeni infaz oranı belirlenmesi hâlinde bu süre kısalacaktır. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Akhisar İnfaz Hâkimliğine (E.2023/1043 ve K.2023/1365) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Akhisar 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2023/648 D. İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF ERDEM

B. No: 2023/58683 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/58683

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF ERDEM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/58683)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Yusuf ERDEM

Vekili : Av. Burhan AKSOY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, talep edilenden fazla yapılan mahsup işlemine bağlı olarak denetimli serbestlik tedbirinden yararlanamama ihtimalinin doğması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, yargılandığı davada 3 yıl 9 ay hapis cezasına mahkûm edilmiş ve kesinleşen bu cezanın infazına başlanmıştır.

3. Başvurucu, bir başka soruşturma kapsamında toplam 75 gün tutuklu kaldığını belirterek bu tutukluluk süresinin 40 günlük miktarının infaz edilmekte olan cezadan mahsup edilmesi talebinde bulunmuştur.

4. Erciş İnfaz Hâkimliği 18/5/2023 tarihinde başvurucunun talebine konu soruşturmadaki tutukluluk süresinin tamamı ile başvurucunun yine başka bir soruşturmada tutuklu olarak geçirdiği sürenin infaz edilen cezadan mahsubuna karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...hükümlünün Rize Sulh Ceza Hakimliğinin kararı doğrultusunda 01.02.20223-14/04/2023 tarihleri arasında tutuklu olarak kaldığı yine Erzincan Sulh Ceza Hakimliğinin kararı

doğrultusunda da 17.05.2022-14.06.2022 tarihleri arasında tutuklu olarak kaldığı beyan edilmiştir. Hükümlünün talebi, yapılan yazışmalar, müddetname birlikte incelendiğinde; hükümlünün Rize Sulh Ceza Hakimliğinin kararı doğrultusunda 01.02.20223-14/04/2023 tarihleri arasında tutuklu olarak kaldığı yine Erzincan Sulh Ceza Hakimliğinin kararı doğrultusunda da 17.05.2022-14.06.2022 tarihleri arasında tutuklu olarak kaldığı ayrıca bu tarihlere ilişkin daha önce düzenlenen müddetnamelerde mahsup işlemi yapılmadığı, bu hali ile mahsup şartlarını taşıyan hükümlünün talebinin kabulüne ... [karar verildi.]"

5. Başvurucunun anılan karara itirazı, Erciş Ağır Ceza Mahkemesinin 20/6/2023 tarihli kararı ile reddedilmiştir.

6. Bu karar başvurucuya 22/6/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

7. Başvurucu 20/7/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (Mehmet Şerif Ay [2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

A. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; 40 günlük mahsup talebinde bulunduğunu ancak talebini aşar şekilde mahsup işlemi yapıldığını, hâlihazırda yargılaması devam eden bir ceza davasında hakkında hapis cezasına hükmedilmesi ve bu olası cezanın kesinleşmesi hâlinde mahsup talebinde bulunamayacağını zira tüm sürelerin Erciş İnfaz Hâkimliğinin hatalı kararıyla mahsup edildiğini, buna bağlı olarak olası mahkûmiyeti kapsamında denetimli serbestlik tedbirinden yararlanamama ihtimalinin doğduğunu ve bu durum nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek koşuluyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (Murat Narman [2. B.], B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

13. Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ilk istisnası "Mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı cezaların ve güvenlik tedbirlerinin yerine getirilmesi" olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda yargı organlarınca verilecek mahkûmiyet kararlarının sonucu olarak hapis cezası veya güvenlik tedbirlerinin uygulanması kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlali olarak kabul edilmeyecektir.

14. Bir mahkûmiyet kararının infazına ilişkin olarak Anayasa'nın 19. maddesi açık bir hüküm

içermemektedir. Bununla birlikte Anayasa'nın 19. maddesinin amacı kişileri keyfî bir şekilde hürriyetten yoksun bırakılmaya karşı korumak olup maddede öngörülen istisnai hâllerde kişi hürriyetine getirilecek sınırlamaların da maddenin amacına uygun olması gerekir (Abdullah Ünal [2. B.], B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 38). Bu itibarla Anayasa Mahkemesince hükümlülerin ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul edilmiştir (İbrahim Uysal [2. B.], B. No: 2014/1711, 23/7/2014, § 26). Mahkeme tarafından verilen bir mahkûmiyet kararının infazının sağlanması ve bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulma süresi bakımından ceza mahkemesinin kararına uygun hareket edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının korunması açısından zorunludur. Dolayısıyla hükümlülerin ceza infaz kurumunda kalacakları sürenin mahkûmiyet kararına ve ilgili mevzuata uygun olması Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında güvence altına alınmıştır (İbrahim Uysal, § 32).

15. Öte yandan 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun'un 46. maddesiyle değiştirilen 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 105/A maddesi hükümlerine göre hükümlülerin dış dünyaya uyumlarını sağlamak, aileleriyle bağlarını sürdürmelerini ve güçlendirmelerini temin etmek amacıyla, açık ceza infaz kurumunda veya çocuk eğitimevinde bulunan ve koşullu salıverilmesine bir yıl veya daha az süre kalan iyi hâlli hükümlülerin talebi hâlinde, cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına, ceza infaz kurumu idaresince hazırlanan değerlendirme raporu dikkate alınarak hükmün infazına ilişkin işlemleri yapan Cumhuriyet başsavcılığının bulunduğu yer infaz hâkimi tarafından karar verilebileceği düzenlenmiştir. Anılan maddenin hükümlülerin ceza infaz kurumunda geçirecekleri süreyi kısalttığı açıktır (Mithat Bakikuşağı [1. B.], B. No: 2013/4682, 17/9/2014, § 35).

16. 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesi, infaz hâkiminin takdir yetkisi ve belirlenecek yükümlülükler çerçevesinde hükümlülerin infaz rejiminin şeklini belirleyip cezalarının bir kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak ceza infaz kurumu dışında geçirmelerini sağlamaktadır. Anılan kural uyarınca hükümlünün talebi ve kanuni şartlar oluşmuş olsa dahi infaz hâkimi tedbirin uygulanması talebini reddedebilecektir. Dolayısıyla bütün hükümlüler için Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hapis cezasının tamamının veya bir kısmının denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması suretiyle infaz edilmesi zorunluluğu bulunmamaktadır. Başka bir ifade ile denetimli serbestlik tedbiri kararı, yetkili infaz hâkiminin takdir yetkisinde olduğu için tedbirin Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında güvence altına alındığından bahsetmek mümkün değildir. Öte yandan başvurucunun denetimli serbestlikten yararlanamaması, hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün süresini de uzatmamaktadır (Mithat Bakikuşağı, § 38).

17. Belirtilen bu düzenlemelere göre denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması için hapis cezasının süresi ve açığa ayrılmış olma koşulu yerine getirildikten sonra ceza infaz kurumu idaresinin iyi hâl raporu düzenlemesinin ardından başvurulan infaz hâkiminin tedbirin uygulanması yönünde karar vermesi gerekmektedir.

18. Somut olayda başvurucu; Erciş İnfaz Hâkimliğinin hatalı kararıyla talebini aşar şekilde mahsup işlemi yapıldığını, hâlihazırda yargılaması devam eden bir ceza davasında hakkında hapis cezasına hükmedilmesi ve bu olası cezanın kesinleşmesi hâlinde mahsup talebinde bulunamayacağını çünkü tüm sürelerin mahsup edilmiş olduğunu, buna bağlı olarak olası mahkûmiyeti kapsamında denetimli serbestlik tedbirinden yararlanamama ihtimalinin

doğduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Bununla birlikte başvurucunun yargılandığı davada hakkında hapis cezasına mahkûmiyet hükmü verilmiş ve bu ceza kesinleşmiş olsa dahi denetimli serbestlik tedbirinden yararlanabilmesi için öncelikle açık ceza infaz kurumuna ayrılması ve sonrasında infaz kurumunca hazırlanmış iyi hâl raporu ve infaz hâkimliğinin kararı gerektiği gözetildiğinde talebini aşar şekilde mahsup işlemi yapılmasının denetimli serbestlik tedbirinden yararlanamaması ihtimalini doğurduğu şeklindeki iddiasının dayanaksız olduğu ve kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik açık ve görünür bir ihlalin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının Mustafa Takyan ([GK], B. No: 2020/27974, 15/12/2021, §§ 40-52) kararı doğrultusunda konu bakımından yetkisizlik nedeniyle, masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasının da temellendirilmemiş olduğu anlaşıldığından Veli Özdemir ([1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TEVFİK ALTUN

B. No: 2023/68722 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/68722

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TEVFİK ALTUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/68722)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Tevfik ALTUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, müddetnameye itirazının reddedilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Ceza Davasına İlişkin Süreç

2. Başvurucu, İstanbul 4. No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesinin 7/12/1997 tarihli kararıyla 1994 yılında işlediği eylemlere ilişkin olarak PKK terör örgütü üyeliği suçundan 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 168. maddesinin (2) numaralı fıkrası, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 5. ve 59. maddeleri uyarınca 12 yıl 6 ay ağır hapis, farklı tarihlerde çeşitli yerlere bomba atma suçundan 765 sayılı mülga Kanun'un 264. maddesinin (6) ve (8) numaralı fıkraları uyarınca dört kez 5 sene 6 ay 20 gün hapis, 288.888 TL ağır para cezasıyla cezalandırılmıştır. Söz konusu karar Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 8/2/1999 tarihli ilamıyla onanarak kesinleşmiştir.

3. 3/5/2001 tarihinde düzenlenen müddetnameye göre terör örgütü üyeliği suçundan verilen 12 yıl 6 ay ağır hapis cezası 3/4 oranı üzerinden, bomba atma suçundan verilen toplam 17 yıl 6 ay hapis cezası ise 1/2 oranı üzerinden infaz edilecektir. Buna göre başvurucunun şartla tahliye tarihi 22/6/2012, bihakkın tahliye tarihi 5/5/2024 olarak belirlenmiştir.

4. 17/5/2004 tarihinde düzenlenen müddetnamede başvurucunun terör örgütü üyeliği suçundan dolayı hükmedilen hapis cezasının infazına 11/5/1994 tarihinde başlandığı (ceza infaz kurumuna giriş tarihi), şartla tahliye tarihinin 23/9/2003, 13/7/1965 tarihli ve 647 sayılı mülga Cezaların İnfazı Hakkında Kanun'un 19. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tahliye tarihinin 7/11/2006, bihakkın tahliye tarihinin 7/11/2006 olduğu belirtilmiştir. Aynı tarihte düzenlenen ikinci müddetnamede başvurucu hakkında bomba atma suçundan hükmedilen hapis cezasının infazına 23/9/2003 tarihinde başlandığı, şartla tahliye tarihinin 24/9/2010, 647 sayılı mülga Kanun'un 19. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tahliye tarihinin 21/6/2012, bihakkın tahliye tarihinin 22/3/2021 olduğu belirtilmiştir.

5. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi 18/2/2009 tarihinde uyarlama yargılaması yaparak PKK terör örgütü üyeliği suçundan 765 sayılı mülga Kanun'a göre verilen hükmün başvurucu lehine olduğunu belirterek bu hüküm yönünden infazın aynen devamına, bomba atma eylemine ilişkin olarak ise 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun başvurucu lehine olduğunu belirterek başvurucunun 4 kez 5237 sayılı Kanun'un 174. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca 3 yıl 9 ay hapis, 1.500 TL adli para cezası, 4 kez 5237 sayılı Kanun'un 170. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi uyarınca 5 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. 10/11/2014 tarihinde Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrasının bir ceza olmadığını, cezaya bağlı olarak uygulanacak infaz rejimi ile ilgili olduğunu, bu konunun Yargıtay Ceza Genel Kurulu ve Yargıtay 9. Ceza Dairesinin yerleşik uygulamaları karşısında kazanılmış hak oluşturmayacağını, örgüt mensubu olmaktan mahkûm olan hükümlüler hakkında örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen patlayıcı madde bulundurma ve genel güvenliği kasten tehlikeye sokma suçları yönünden de anılan maddenin uygulanması konusunda her zaman bir karar verilmesinin mümkün olduğunu belirterek İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesi hükmünün onanmasına karar vermiştir.

6. Yargıtay kararından sonra dosya İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesine tevzi edilmiştir. 2/2/2015 tarihinde İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi Yargıtay ilamında belirtildiği şekilde başvurucunun hakkında 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrası uyarınca hükmolunan cezanın mükerrirlere özgü infaz rejimine göre çektirilmesine ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına kesin olmak üzere karar vermiştir.

B. Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

7. 29/4/2022 tarihine kadar başvurucunun farklı suçlardan dolayı almış olduğu hapis cezalarının kesinleşmesi üzerine Samsun İnfaz Hâkimliği söz konusu hapis cezalarının 30 yıl 90 ay 75 gün olarak içtimasına karar vermiştir.

8. Düzce Cumhuriyet Başsavcılığı söz konusu içtima kararı uyarınca düzenlediği 9/5/2022 tarihli müddetnamede, başvurucunun ceza infaz kurumuna giriş tarihi 4/4/2014, koşullu salıverilme tarihi 20/6/2036, hak ederek tahliye tarihi 26/7/2048, mahsup edilecek süre 1.193 gün olarak belirlemiştir. Müddetnameye dâhil olan ilamlar şu şekildedir:

1. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 3 yıl 9 ay hapis cezası

2. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 3 yıl 9 ay hapis cezası

3. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 3 yıl 9 ay hapis cezası

4. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 3 yıl 9 ay hapis cezası

5. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 5 ay hapis cezası

6. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 5 ay hapis cezası

7. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 5 ay hapis cezası

8. (Kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 5 ay hapis cezası

9. İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 7 ay 15 gün hapis cezası

10. İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 7 ay 15 gün hapis cezası

11. İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 7 ay 15 gün hapis cezası

12. İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 7 ay 15 gün hapis cezası

13. İstanbul Anadolu 4 Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası

14. Samsun 12. Asliye Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 2 yıl hapis cezası

15. Samsun 12. Asliye Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 2 yıl hapis cezası

16. Samsun 12. Asliye Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 1 yıl hapis cezası

17. Bolu 3. Asliye Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 5 ay hapis cezası

18. Samsun 1. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 10 yıl hapis cezası

9. Müddetnamede ayrıca 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7. ve 8. sırada bulunan ilamlar, örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği için Yargıtay 9. Ceza Dairesinin E.2013/10782, K.2014/1179 sayılı ilamı doğrultusunda, İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/2/2015 tarihli kararıyla örgüt mensubu olmaktan mahkûm olan başvurucu hakkında örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen patlayıcı madde bulundurma ve genel güvenliği kasten tehlikeye sokma suçları yönünden 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrasına göre mükerrirlere özgü infaz rejimine göre infazına karar verildiği, silahlı terör örgütü mensubu olan başvurucunun işlediği suçların 3713 sayılı Kanun'un 4. maddesi uyarınca terör suçu olduğu, bu nedenle 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca koşullu salıverilme oranı 3/4 üzerinden hesaplandığı belirtilmiştir.

10. Müddetnamede ayrıca 9., 10., 11., 12. ve 13. sırada bulunan ilamların 17/8/2016 ve 29804 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 671 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Kurum ve Kuruluşlara İlişkin Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile değişik 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 1/2 üzerinden hesaplandığı, 14., 15., 16. ve 18. sırada bulunan ilamların (kapatılan) İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 3 yıl 9 ay hapis cezası ile mükerrir olmakla başvurucu lehine 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca 2/3 üzerinden hesaplandığı, 17. sırada bulunan ilamın (kapatılan) Kadıköy 2. Ağır Ceza Mahkemesinin ilamı ile verilen 3 yıl 1 ay 15 gün hapis cezası ile mükerrir olmakla başvurucu lehine 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca 2/3 üzerinden hesaplandığı açıklamasına yer verilmiştir.

11. 5/6/2023 tarihinde başvurucu 9/5/2022 tarihli müddetnamede 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9. ve 10. sıralarda yer alan toplam 17 yıl 6 ay hapis cezasının 1/2 oranı üzerinden infaz edilmesi gerekirken 3/4 oranı üzerinden infaz edilmesinin hatalı olduğunu, kazanılmış hakkının

elinden alınarak koşullu salıverilme süresinin uzatıldığını belirterek infazı biten hapis cezalarının müddetnameden çıkarılmasını, kalan cezaların kendi infaz rejimine göre infaz edilmesini talep etmiştir.

12. Düzce İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 9/6/2023 tarihinde müddetnamede herhangi bir hesap hatası bulunmadığından itirazın reddine karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir:

"... Düzce Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenen 09/05/2022 tarih 2022/2877 nolu müddetnamesinde, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. sırada bulunan ilamlar, örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği için Yargıtay 9. Ceza Dairesi'nin 2013/10782 Esas 2014/1179 Karar sayılı ilamı doğrultusunda, İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 02/02/2015 tarih ve 2008/6 Esas 2009/4 Karar sayılı Ek Kararına istinaden TCK 58/9 maddesi uyarınca 3/4 üzerinden hesaplandığı, 7242 Sayılı Kanunun Geçici 65'inci maddesi ile TMK 17/11 fıkrasına eklenen cümle ile şartlı tahliyede terör suçlarında koşullu infaz süresinin 3/4 olarak ihdas edildiği, 7242 sayılı Yasanının 52'inci maddesiyle değişik geçici 6'ıncı maddesinde denetimli serbestlik süresi 3 yıl olarak düzenlenmiş iken terörle mücadele kapsamındaki suçların hariç tutulduğu, terörle mücadele kapsamına giren suçların 1 yıllık denetimli serbestlik süresine tabi olduğu, 7242 sayılı Yasanın 53'üncü maddesi ile değişik 5275 sayılı Yasanın geçici 9'uncu maddesindeki açık cezaevine ayrılma süresinin 1 yıl öne çekilmekle birlikte terörle mücadele kapsamındaki suçların hariç tutulduğu, ilamların içtimalı infaz edilmesi koşullu salıverilme süresinin tespit ve belirlenmesi ile hükümlünün denetimli serbestlik ve açığa ayrılma sürelerinin hesap edilebilmesinde gereklilik ve zorunluluk oluşturduğu, aksi durumun infazda uzamaya sebebiyet vereceği, bu durumun ise hükümlünün aleyhine olduğu, bu haliyle terörle ilişkili ilamların müddetnameden çıkartılmasının Yasal ve fiili koşullarda mümkün olmadığı, hususları birlikte dikkate alındığında hükümlü hakkındaki itiraz konusu müddetnamenin usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılmakla hükümlünün müddetnmaeye itirazının reddine...[karar verildi.]"

13. Düzce 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 19/7/2023 tarihinde İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğunu ifade ederek başvurucunun itirazını kesin olarak reddetmiştir.

14. Başvurucu, nihai hükmü 25/7/2023 tarihinde öğrenmiş; 1/8/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, nitelikli bomba atma fiilleri nedeniyle belirlenen infaz oranının daha sonra düzenlenen müddetnameyle aleyhine değiştirilmesi üzerine yaptığı itirazın reddedilmesi nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğinden şikâyet etmiştir.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede konuya ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi kararları ışığında somut olayın şartları gözetilerek değerlendirme yapılması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne başvuru formundaki şikâyetlerine benzer beyanda bulunmuştur.

18. Başvuru, suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmiştir.

19. Anayasa Mahkemesi Yunis Karataş ([GK], B. No: 2021/34231, 26/1/2023) ve Efendi Yaldız ([1. B.], B. No: 2013/1202, 25/3/2015) başvurularında mahkûmiyet kararı sonrasında verilen cezanın infazının Anayasa'nın 38. maddesi kapsamında incelenip incelenemeyeceği hususunda değerlendirmelerde bulunmuştur. Buna göre ilk olarak ceza kabul edilen bir tedbir ile cezanın infazı veya uygulanmasını ilgilendiren bir tedbir arasında ayrım yapılmalıdır. Ancak ceza teşkil eden bir tedbir ile cezanın infazını ilgilendiren bir tedbir arasındaki ayrım her zaman net olmayabilecektir. Bunun sonucu olarak da cezaya hükmedildikten sonra veya ceza infaz edilirken idari yetkililer ve mahkemeler tarafından yapılacak uygulamaların cezayı veren mahkemenin öngördüğü, kapsamını belirlediği cezanın farklı tanımlanmasına veya değiştirilmesine yol açabileceği ihtimali gözardı edilmemelidir. Aksi takdirde idari yetkililer veya mahkemelerin verilen cezanın kapsamını geçmişe dönük olarak, mahkûm edilen kişinin suçu işlediği veya cezaya çarptırıldığı zamanda böyle bir gelişmeyi öngöremeyecek ve zararına olacak şekilde yeniden tanımlayan tedbirler alabileceği kabul edilecektir. Hükümlü hakkında uygulanan tedbirin bir suçtan kaynaklanan bir mahkûmiyetin sonucu olup olmadığı, tedbirin niteliği, amacı, mahkemeler ve yetkili idari makamlar açısından nasıl kabul edildiği, tedbirin alınmasında ve uygulamasındaki usullerin ve tedbirin ağırlığı değerlendirilerek Anayasa'nın 38. maddesinin güvencesi altında olup olmadığı tespit edilmelidir. Sonuç olarak koşullu salıverilme hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı hususu, cezanın ceza infaz kurumunda çektirileceği süreyi etkilediği için hükmedilen mahkûmiyetin ve buna ilişkin cezanın kapsamını değiştiren bir niteliğe bürünmektedir ve Anayasa'nın 38. maddesi çerçevesinde değerlendirilmelidir (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, §§ 64-66).

20. Başvurucu, bomba atma eylemleri sebebiyle verilen hapis cezası yönünden aleyhine değiştirilen infaz oranının suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. 3/5/2001 ve 17/5/2004 tarihli müddetnamelerde bomba atma eylemleri sebebiyle verilen toplam 17 yıl 6 ay hapis cezasının yarı oranında çektirileceği ifade edilmekle birlikte başvurucunun şikâyetinde doğru olarak düzenlendiğini belirttiği 17/5/2004 tarihli müddetnameye göre şartla tahliye tarihinin 23/9/2003, 647 sayılı Kanun'un 19. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre tahliye tarihinin 7/11/2006, bihakkın tahliye tarihinin 7/11/2006 olduğu ifade edilmiştir. Daha sonra 9/5/2022 tarihinde düzenlenen müddetnamede ise söz konusu eylem yönünden infaz oranı 3/4 olarak belirlenmiştir. Son olarak düzenlenen bu müddetnameye göre başvurucu 20/6/2036 tarihinde koşullu olarak, 26/7/2048 tarihinde ise hak ederek tahliye edilecektir (bkz. §§ 8-11).

21. Başvurucu, temelde bomba atma eylemleri nedeniyle verilen hapis cezaları yönünden değişen infaz oranına ve buna bağlı olarak değişen koşullu salıverme tarihine itiraz etmektedir. Buna göre 3/5/2001 ve 17/5/2004 tarihli müddetnamelerde söz konusu suç yönünden 647 sayılı Kanun'un 19. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca infaz oranının 1/2 olarak belirlendiği anlaşılmaktadır. 9/5/2022 tarihli müddetnamede ise başvurucuya uygulanacak infaz oranı 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca 3/4 olarak belirlenmiştir (bkz. § 9). İnfaz Hâkimliği, İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/2/2015 tarihli kararına istinaden koşullu salıverilme süresinin 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrasına göre 3/4 oranı üzerinden hesaplandığını belirtmiştir. Söz konusu kararda ayrıca 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun'un geçici 65. maddesi ile 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (1) numaralı fıkrasına eklenen cümle ile şartla tahliyede terör suçlarında infaz süresinin 3/4 olarak ihdas edildiği açıklanmıştır. Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme, İnfaz Hâkimliğinin bu yorumunun Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasıyla bağdaşıp bağdaşmadığını tespit etmekten ibaret olacaktır.

22. Öncelikle vurgulamak gerekir ki İnfaz Hâkimliği kararında başvurucu hakkında koşullu salıverilme oranının İstanbul 9. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/2/2015 tarihli kararına istinaden 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrasına göre 3/4 oranı üzerinden belirlendiği ifade edilmekle beraber Düzce Cumhuriyet Başsavcılığının düzenlediği müddetnamede şikâyete konu bomba atma eylemleri yönünden 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca infaz rejimi belirlendiği belirtilmiştir. Diğer taraftan başvurucu, hakkında düzenlenen eski tarihli müddetnamelere atıfta bulunarak lehe düzenlemelerin uygulanmasını talep etmesine karşın İnfaz Hâkimliği 15/4/2020 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7242 sayılı Kanun'un geçici 65. maddesi ile 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesine eklenen “Ancak, süreli hapis cezaları bakımından düzenlenen koşullu salıverilme oranı, dörtte üç olarak uygulanır.” cümlesine atıfla terör suçlarında koşullu salıverilme süresinin belirlenmesinde 3/4 oranı uygulanacağı sonucuna ulaşmıştır. Ancak İnfaz Hâkimliği, 5237 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen "Hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç; infaz rejimine ilişkin hükümler, derhal uygulanır." hükmü gereğince koşullu salıverilme süresi bakımından 3713 sayılı Kanun'da suçun işlendiği tarihten sonra yapılan değişiklikler yönünden lehe kanun değerlendirmesi yapmamıştır. Bu nedenle başvurucu hakkında koşullu salıverilme süresi hesaplanırken oranın belirlenmesinde 3713 sayılı Kanun'un uygulanıp uygulanmayacağının Anayasa Mahkemesince belirlenmesi gereklidir.

23. Yargıtay 1. Ceza Dairesi; 3713 sayılı Kanun'un 3. ve 4. maddelerinde tek tek sayılan suçlar arasında yer almayan suçların terör suçu kapsamında değerlendirilemeyeceğini, hükümlü hakkında infaza konu bu suçlarla ilgili olarak şartla tahliyeye karar verilebilmesi için iyi hâlli olarak ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin belirlenmesinde 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin uygulanmasının mümkün olmadığını, suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği kabul edildiği takdirde iyi hâlli olarak ceza infaz kurumunda geçirilmesi gereken sürenin 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin dördüncü fıkrası gereğince 2/3 oranı esas alınarak belirlenmesi gerektiğini, 5237 sayılı Kanun'un 58. maddesinin (9) numaralı fıkrasına göre mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbirinin örgüt mensubu suçlu hakkında uygulanmasına karar verilmesi ve örgüt mensubu suçlu kabul edilen kişi hakkında verilen ve kesinleşen cezanın infazının 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendine göre, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçun cezasının infazının ise 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası uyarınca yapılması gerektiğini belirtmiştir (Yargıtay 1. Ceza Dairesi, E.2022/8148, K.2024/2430, 5/4/2024).

24. Yargıtay kararında da açıklandığı üzere İnfaz Hâkimliğinin ve itiraz edilen müddetnamenin atıfta bulunduğu 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, söz konusu maddenin uygulanabilmesi için aynı Kanun'un 3. ve 4. maddelerinde belirtilen suçlardan bir mahkûmiyetin olması aranmıştır.

25. 3713 sayılı Kanun'un 12/4/1991 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren hâlinin 4. maddesinde hangi suçların terör suçu olacağı tek tek sayılmıştır. Bu kapsamda 16/6/1983 tarihli ve 2845 sayılı Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 9. maddesinin (b), (c), (e) bentlerinde yazılı suçlar terör amacıyla işlendiği takdirde terör suçu sayılacaktır. 2845 sayılı Kanun'un 9. maddesinin suç tarihi olan 1994 tarihinde yürürlükte olan hâlinde, 765 sayılı mülga Kanun'un 264. maddesinde yazılı suçun toplu olarak veya teşekkül vücuda getirmek suretiyle işlenmesi hâlinde yargılamanın devlet güvenlik mahkemelerinde yapılacağı düzenlenmiştir.

26. İstanbul 4. No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesince bomba atma suçu yönünden başvurucunun 765 sayılı mülga Kanun'un 264. maddesinin (6) ve (8) numaralı fıkraları uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiştir. Dolayısıyla başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmü 3713 sayılı Kanun kapsamında terör suçu sayılan eylemden dolayı verilmiştir.

27. Diğer taraftan başvurucu hakkında 18/2/2009 tarihinde yapılan uyarlama yargılamasında, bomba atma eylemine ilişkin olarak ise 5237 sayılı Kanun'un başvurucu lehine olduğu belirtilerek başvurucunun 5237 sayılı Kanun'un 170. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi ile 174. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları uyarınca cezalandırılmasına karar verilmiştir. Bu nedenle söz konusu mahkûmiyet hükmünde belirtilen 5237 sayılı Kanun'un 170. ve 174. maddeleri yönünden terör suçu sayılıp sayılmadığına dair inceleme yapılması gereklidir. 765 sayılı mülga Kanun'un yürürlükten kaldırılarak 5237 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi sebebiyle ceza kanunlarında değişiklik yapılmıştır. Bu kapsamda 18/7/2006 tarihli ve 26232 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5532 sayılı Kanun kapsamında 3713 sayılı Kanun'un 4. maddesinde değişiklik yapılarak 5237 sayılı Kanun'un 170. ve 174. maddelerinde yer alan suçların terör amacıyla suç işlemek üzere kurulmuş bir terör örgütünün faaliyeti çerçevesinde işlendiği takdirde terör suçu sayılacağı düzenlenmiştir. Dolayısıyla PKK terör örgütü üyeliği suçundan hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunan başvurucunun bu örgüt üyeliği sırasında gerçekleştirdiği eylemlerden dolayı 5237 sayılı Kanun'un 170. ve 174. maddeleri gereğince cezalandırılması sonucunda başvurucu hakkında 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi uygulanabilir niteliktedir.

28. Başvurucu hakkında 3713 sayılı Kanun'un uygulanabileceği tespit edilmekle beraber 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (1) numaralı fıkrasında suç tarihi olan 1994 yılı ile İnfaz Hâkimliği kararına yapılan itirazın reddedildiği 19/7/2023 tarihi arasındaki düzenlemelerin de incelenmesi gerekir. Zira 5237 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince söz konusu tarihler arasında koşullu salıverilme yönünden başvurucu lehine düzenleme yapılmış olması hâlinde bu düzenleme uygulanacaktır. 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin (1) numaralı fıkrasının 12/4/1991 tarihli ve 20843 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ilk hâlinde 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar yönünden hürriyeti bağlayıcı cezanın 3/4'ünün çekilmiş olması hâlinde koşullu salıverilme hükümleri uygulanabilecektir. Ancak 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinde 18/7/2006 tarihli ve 26232 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 29/6/2006 tarihli ve 5532 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak 3713 sayılı Kanun kapsamına giren suçlardan mahkûm olanlar hakkında, koşullu salıverilme ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanması bakımından 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası ile 108. maddesinin uygulanacağı düzenlenmiştir. 5275 sayılı Kanun'un söz konusu değişikliğin yapıldığı tarihte yürürlükte olan 107. maddesinin (4) numaralı fıkrasında da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde koşullu salıverilme yönünden uygulanacak oran 3/4 olarak belirlenmiştir. 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinde 15/4/2020 tarihli ve 31100 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7242 sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak süreli hapis cezaları bakımından koşullu salıverilme oranı 3/4 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla süreli hapis cezaları yönünden 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrası ile 108. maddesinin uygulanması düzenlemesine istisna getirilmiştir.

29. Yukarıda yer verilen düzenlemelerin incelenmesinde başvurucu hakkında 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesinin uygulanacağında tereddüt bulunmamaktadır. 3713 sayılı

Kanun'un 17. maddesinin ilk hâlinde koşullu salıverilme oranı 3/4 olarak belirlenmiştir. Söz konusu Kanun'da 18/7/2006 tarihinde yapılan değişiklikle 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrasının uygulanacağı düzenlenmekle beraber 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (4) numaralı fıkrasında da örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen suçtan dolayı mahkûmiyet hâlinde koşullu salıverilme yönünden uygulanacak oran 3/4 olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla gerek söz konusu Kanun'un ilk hâlinde gerekse de 18/7/2006 tarihinde değişiklik yapılması sonrasında uygulanacak oran yönünden farklılık görülmemektedir. Bu nedenle başvurucu yönünden 9/5/2022 tarihli müddetnamede koşullu salıverilme bakımından 3/4 oranının belirlenmesinde takdir hatası veya keyfîlik bulunmamaktadır.

30. Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında başvurucunun mahkûmiyetine ilişkin suçun gerek 765 sayılı mülga Kanun döneminde gerekse de 5237 sayılı Kanun döneminde terör suçu kabul edilmesi sebebiyle 3713 sayılı Kanun'un 17. maddesi gereğince infazın 3/4 oranı üzerinden yapıldığı, bu hususun gerekçeli kararda geniş olarak irdelenmemiş olmakla beraber sonuç olarak başvurucu hakkında müddetnamede belirlenen oranda hata bulunmadığı, başvurucunun ceza infaz kurumunda kalma süresinin bu sebeple uzamadığı ortadadır. Bu hususa rağmen daha önceden hatalı olarak düzenlendiği anlaşılan 3/5/2001 ve 17/5/2004 tarihli müddetnamelerde bomba atma eylemine ilişkin hapis cezasının yarı oranında infaz edileceğinin belirtilmiş olmasının başvurucu yönünden haklı bir beklenti teşkil etmeyeceği kabul edilmelidir.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiası

32. Müddetnamede belirlenen infaz oranının benzer durumdaki kişilerden farklı olması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın Mesut Gerez ([2. B.], B. No: 2014/3998, 21/6/2017, §§ 12-16) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NEHİR AYDINCI

B. No: 2023/86815 | Karar tarihi: 11.03.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/86815

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NEHİR AYDINCI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/86815)

Karar Tarihi: 11/3/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan y. : Recai AKYEL

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ İrfan FİDAN Muhterem İNCE

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Nehir AYDINCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, koşullu salıverilmenin geri alınması nedeniyle aynen çektirilecek hapis cezası süresinin yanlış belirlenmesi ve bu yanlışlık nedeniyle fazladan ceza infaz kurumunda kalınan sürenin mahsup edilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun 18/11/2003 tarihinde işlediği yağma suçu nedeniyle Aydın 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/10/2005 tarihli kararıyla iki kez 8 yıl 4 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Söz konusu karar 18/12/2006 tarihinde Yargıtayın hükmü onamasıyla kesinleşmiştir. Başvurucu, bu hükmü infaz etmekte iken Amasya Ağır Ceza Mahkemesinin 5/8/2010 tarihli kararıyla 13/8/2010 tarihinden itibaren koşullu olarak salıverilmiştir.

3. Başvurucunun 24/10/2011 tarihinde işlediği basit yaralama suçundan dolayı Aydın 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 25/5/2012 tarihli kararıyla 5 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Söz konusu karar 9/11/2012 tarihinde temyiz edilmeden kesinleşmiştir. Aydın 1. Sulh Ceza Mahkemesinin kapatılmasıyla söz konusu dosya Aydın 4. Asliye Ceza Mahkemesine aktarılmıştır.

4. 3/1/2014 tarihinde Aydın 1. Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun şartla tahliye edildiği

13/8/2010 tarihinden sonra fakat bihakkın tahliye tarihi olan 13/8/2020 tarihinden önce basit yaralama suçunu işleyerek bu suçtan dolayı aldığı 5 ay hapis cezasının kesinleşmesi sebebiyle şartlı tahliyesinin geri alınmasına ve suçu işlediği 24/10/2011 tarihi ile bihakkın tahliye tarihi olan 13/08/2020 tarihi arasındaki sürenin (3.216 gün hapis) ceza infaz kurumunda aynen çektirilmesine karar vermiştir. Söz konusu kararın kesinleştiğine dair 17/2/2014 tarihinde şerh düzenlenmiştir. Erzincan Cumhuriyet Başsavcılığının düzenlediği 23/12/2021 tarihli müddetnamede ceza infaz kurumuna giriş tarihi 21/2/2014, hak ederek tahliye tarihi 12/12/2022 olarak belirlenmiştir.

5. Başvurucu, farklı tarihlerde Aydın 4. Asliye Ceza Mahkemesine dilekçeler vererek 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da 14/4/2020 tarihli ve 7242 sayılı Kanun ile yapılan değişiklerin lehine olarak uygulanmasını talep etmiştir. Aydın 4. Asliye Ceza Mahkemesi başvurucunun bu talepleri konusunda karar verilmek üzere dilekçelerini infaz hâkimliklerine göndermiştir. Söz konusu dilekçeler başvurucunun hapis cezasını infaz ettiği yer olan Erzincan İnfaz Hâkimliğinde toplanmıştır. 15/12/2022 tarihinde Erzincan İnfaz Hâkimliği lehe kanun değerlendirmesi yapılırken 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 7. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince -koşullu salıverme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç- infaz rejimine ilişkin hükümlerin derhâl uygulanacağını, bu nedenle 2020 yılında yapılan değişikliklerin uygulama imkânı olmadığını, Aydın 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararının 5/2/2007 [kesinleşme şerhinde kesinleşme tarihi 5/2/2007 yazmakla beraber Yargıtay 18/12/2006 tarihine karar vermiştir.] tarihinde kesinleştiğini, mahkeme kararına karşı infaz hâkimliğine başvuru yapılamayacağını, kesinleşmiş karara karşı kanun yararına bozmaya gidilebileceğini, müddetnamenin ilama göre doğru düzenlendiğini belirterek başvurucunun talebinin reddine karar vermiştir. Söz konusu karar 28/12/2022 tarihinde itiraz edilmeden kesinleşmiştir.

6. Başvurucu 2/5/2023 tarihinde Aydın Cumhuriyet Başsavcılığına başvurarak 15/4/2020 tarihinde yürürlüğe giren 7242 sayılı Kanun gereğince şartla tahliyenin yanmayacağını belirterek 15/4/2020 ile 12/12/2022 tarihleri arasında daha önceden şartla tahliye kararının geri alınması sonrası infaz ettiği sürelerin başkaca hapis cezalarından mahsup edilmesini talep etmiştir. Başvurucunun dilekçesi önce Aydın İnfaz Hâkimliğine, daha sonra Erzincan İnfaz Hâkimliğine iletilmiştir. Erzincan İnfaz Hâkimliği 2023/1443 Esas sayılı dosyada 14/9/2023 tarihinde, Aydın 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararının Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleştiğini, hükümlü hakkında lehe değerlendirme yapıldığını, mahsup edilecek bir sürenin bulunmadığını belirterek talebin reddine karar vermiştir. 25/9/2023 tarihinde itirazın reddedilmesiyle söz konusu karar kesinleşmiştir.

7. Başvurucu 10/8/2023 tarihinde Erzincan İnfaz Hâkimliğine başvurarak farklı tarihlerde çok kez başvuruda bulunduğunu ancak taleplerinin yanıtsız kaldığını ifade etmiş, daha önceden infaz ettiği şartla tahliye kararının geri alınması sonrasında 15/4/2020 ile 12/12/2022 tarihleri arasında geçen sürenin infaz etmekte olduğu başka suçlara ilişkin hapis cezasından mahsubunu talep etmiştir. 14/9/2023 tarihinde Erzincan İnfaz Hâkimliği 2023/3291 Esas sayılı dosyada başvurucunun talebini değerlendirmek suretiyle aynı konuda daha önceden 2023/1443 Esas sayılı dosyada karar verildiğini belirterek talebin reddine karar vermiştir. Söz konusu karar, itiraz edilmeden 25/9/2023 tarihinde kesinleşmiştir.

8. Başvurucu, kararı 26/9/2023 tarihinde öğrenmiş ve 3/10/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyonca adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

10. Bireysel başvuru sonrası düzenlenen 19/6/2025 tarihli müddetnameye göre başvurucu 5 yıl 42 ay 26 gün hapis cezasını infaz etmek amacıyla ceza infaz kurumunda bulunmaktadır.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu 7242 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemelerin lehine olduğunu belirterek bu düzenlemelerin resen veya talebi üzerine uygulanmaması, dilekçelerinin işlemsiz bırakılması ve mahsup talebinin reddedilmesi sebebiyle suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili mevzuat hükümleri ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvurucunun mahsup talebinin hukuka aykırı şekilde reddedilmesi yönündeki şikâyetlerinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi, hükümlülerin ceza infaz kurumlarında kalacağı süreyi doğrudan veya dolaylı olarak etkileyen durumların Anayasa'nın 19. maddesinde tanımlanan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (İbrahim Uysal [2. B.], B. No: 2014/1711, 23/7/2014, § 26; Günay Okan [1. B.], B. No: 2013/8114, 17/9/2014, § 13). Mahsup, koşullu salıverme süresinin belirlenmesiyle ve dolayısıyla ceza infaz kurumunda kalınması gereken süreyle doğrudan ilgilidir (Ercan Bucak (2) [1. B.], B. No: 2014/11651, 16/2/2017, § 41).

15. Mahkeme tarafından verilen bir mahkûmiyet kararının infazının sağlanması ve bu bağlamda ceza infaz kurumunda tutulma süresi bakımından ceza mahkemesinin kararına uygun hareket edilmesi kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının korunması açısından zorunludur. Dolayısıyla hükümlülerin ceza infaz kurumunda kalacakları sürenin mahkûmiyet kararına ve ilgili mevzuata uygun olması Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi kapsamında güvence altına alınmıştır (İbrahim Uysal, § 32). Bununla birlikte Anayasa'da yer alan hak ve özgürlükler ihlal edilmediği sürece mahkemelerin kararlarındaki kanunun yorumuna ya da maddi veya hukuki hatalara dair hususlar bireysel başvuru incelemesinde ele alınamaz (Abdullah Ünal [2. B.], B. No: 2012/1094, 7/3/2014, § 39).

16. Mahsuba ilişkin olarak 5237 sayılı Kanun'un 63. maddesinde yer alan hükmün kesinleşmesinden önce gerçekleşen ve kişinin hürriyetini kısıtlayan bütün hâller nedeniyle geçirilen sürelerin hükmolunan hapis cezasından indirileceği hususundaki düzenleme karşısında yargı organlarına mahsuba ilişkin bir takdir yetkisinin tanınmadığı anlaşılmaktadır. İlgili yargı organları mahsuba ilişkin değerlendirmelerinde mahsup şartlarının bulunup bulunmadığını incelemekle ve şartları oluşmuşsa mahsup kararı vermekle yükümlüdür (Ercan Bucak (2), § 49).

17. Başvurucunun daha önceden şartla salıverilmesinin geri alınması üzerine infaz ettiği sürenin 7242 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 15/4/2020 tarihi ile bihakkın tahliye tarihi olan 12/12/2022 tarihi arasındaki sürenin mahkûmiyete ilişkin infaz süresinden mahsup edilmesi talebi, şartla tahliye kararını geri alan Aydın 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararının Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleştiği ve başvurucu hakkında lehe değerlendirme yapıldığı gerekçesiyle İnfaz Hâkimliğince reddedilmiştir (bkz. § 6).

18. Başvurucu hakkında şartla tahliyenin geri alınmasına karar verildiği 3/1/2014 tarihinde 5275 sayılı Kanun'un şartla tahliyeyi düzenleyen 107. maddesinin (12) numaralı fıkrası "Koşullu salıverilen hükümlünün, denetim süresinde hapis cezasını gerektiren kasıtlı bir suç işlemesi veya kendisine yüklenen yükümlülüklere, hâkimin uyarısına rağmen, uymamakta ısrar etmesi hâlinde koşullu salıverilme kararı geri alınır." şeklindedir. Aynı Kanun'un 107. maddesinin (13) numaralı fıkrasının (a) bendinde denetim süresi içinde suç işlenmesi hâlinde, sonraki suçun işlendiği tarihten itibaren şartla tahliyeye konu kalan cezanın aynen infaz edileceği belirtilmiştir. Aydın 1. Ağır Ceza Mahkemesi 3/1/2014 tarihli kararla yürürlükte olan bu düzenlemeye uygun olarak hüküm kurmuştur.

19. 15/4/2020 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 7242 sayılı Kanun'un 48. maddesi ile koşullu salıverilme hükümlerinin geri alınmasını düzenleyen 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (13) numaralı fıkrasının (a) bendi değiştirilmiştir. Buna göre koşullu salıverilme kararından sonra belirlenen denetim süresi içinde yeniden suç işlenmesi hâlinde sonraki suçun işlendiği tarihten itibaren başlamak ve hak ederek tahliye tarihini geçmemek koşuluyla, sonrasında işlenen her bir suç için verilen hapis cezasının iki katı süre ceza infaz kurumunda geçirilecektir. 5237 sayılı Kanun'un 7. maddesinin (3) numaralı fıkrasında; hapis cezasının ertelenmesi, koşullu salıverilme ve tekerrürle ilgili olanlar hariç infaz rejimine ilişkin hükümlerin derhâl uygulanacağı düzenlenmiştir. Söz konusu düzenleme gereği 15/4/2020 tarihinde yürürlüğe giren 7242 sayılı Kanun'un 48. maddesi ile değişik 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinin (13) numaralı fıkrasının (a) bendi başvurucunun lehine düzenlemeler getirmiştir. Bu düzenlemelere göre başvurucunun koşullu salıverilmesinden sonra işlediği suç için verilen ve Aydın 1. Sulh Ceza Mahkemesinin 25/5/2012 tarihli kararına konu olan 5 aylık hapis cezasının 10 ay hapis cezası olarak ceza infaz kurumunda infaz edeceği söylenebilecektir. Ancak başvurucunun koşullu salıverilme kararının uyarlanması talebi Erzincan İnfaz Hâkimliğinin 15/12/2022 tarihli kararıyla reddedilmiş, bu karar 28/12/2022 tarihinde itiraz edilmeden kesinleşmiştir. Dolayısıyla başvurucunun şartla tahliye kararının geri alınması sebebiyle ceza infaz kurumunda fazladan kaldığına dair mahkeme kararıyla yapılmış bir tespit bulunmamaktadır. Başvurucu, Erzincan İnfaz Hâkimliğinin 15/12/2022 tarihli kararına itiraz etmediği gibi bu karara karşı da bireysel başvuruda bulunmamıştır. Dolayısıyla bu karar yönünden değerlendirme yapılmamıştır.

20. Başvurucu bireysel başvuru formunda yer verdiği Erzincan İnfaz Hâkimliğinin 2023/3291 Esas sayılı dosyasında verilen karara itiraz etmemiş ise de söz konusu kararda aynı Mahkemenin aynı gün verdiği ve konusu aynı olan 2023/1443 Esas sayılı karara atıf yapılmıştır. Erzincan İnfaz Hâkimliğinin 2023/1443 Esas sayılı dosyasında, başvurucunun verilen karara itiraz ettiği ve itiraz üzerine verilen karardan itibaren başvurunun süresinde olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Erzincan İnfaz Hâkimliğinin 2023/1443 Esas sayılı ve 2023/3291 Esas sayılı dosyalarında verilen kararlar birlikte değerlendirilmiştir. Erzincan İnfaz Hâkimliğinin 2023/1443 Esas sayılı dosyasında verdiği kararda, başvurucu hakkında şartla tahliye kararını geri alan Aydın 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararının Yargıtay incelemesinden geçerek kesinleştiği ve mahsup edilecek bir sürenin bulunmadığı belirtilerek talebin reddine karar verilmiştir. İnfaz Hâkimliği kararında da belirtildiği üzere başvurucunun 7242 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra, kesinleşmiş karar niteliğinde olan 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararı gereğince infaz edilen sürenin fazladan ceza infaz kurumunda infaz edildiği yönünde tespitte bulunan bir mahkeme kararı bulunmamaktadır.

21. Bu durumda başvurucunun belirlenenden daha fazla bir süre hürriyetinden yoksun

kaldığı tespit edilememiştir. Dolayısıyla başvurucu hakkında infazın kesinleşen Aydın 1. Ağır Ceza Mahkemesi kararı uyarınca yapılması sebebiyle mahsup edilecek sürenin bulunmadığını belirten Erzincan İnfaz Hâkimliği kararında keyfîlik veya bariz takdir hatası olduğu söylenemez.

22. Açıklanan gerekçelerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 11/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET GEZER

B. No: 2020/19790 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/19790

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET GEZER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/19790)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Ahmet GEZER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, güven ilişkisinin bozulması temelinde iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruya konu olayın meydana geldiği süreçteki olağanüstü hal (OHAL) koşullarına, OHAL ilanına ve uygulanan tedbirlere ilişkin genel bilgiler için bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 10-18; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 10-18.

3. Başvurucu 7/4/1993 tarihinden itibaren ASELSAN Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (işveren) bünyesinde teknisyen olarak çalışmaktayken işveren tarafından 28/3/2017 tarihinde iş sözleşmesi feshedilmiştir. Fesih yazısında başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) kapsamında gözaltına alındığı, ceza soruşturmasının devam ettiği ve kurumun faaliyet gösterdiği alanın önemi ve stratejik konumu vurgulanarak 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinin (II) numaralı fıkrası kapsamında güven ilişkisinin bozulduğu ifade edilmiştir.

4. Başvurucu, feshin geçersizliğinin tespiti ve işe iade talebiyle 20/4/2017 tarihinde Ankara 11. İş Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkemece 17/7/2017 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan

gözaltına alınarak adli kontrol şartıyla serbest bırakıldığı ve işveren kurumun devlet güvenliği açısından stratejik önemi vurgulanmıştır. Netice itibarıyla başvurucunun terör örgütü ile bağlantısı olduğuna ilişkin salt şüphenin dahi fesih için yeterli olacağı belirtilerek feshin geçerli nedene dayandığı ifade edilmiştir.

5. Anılan karara karşı başvurucunun istinaf kanun yoluna başvurması üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) 30/12/2019 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir. Kararda, başvurucu hakkında ceza yargılaması neticesinde beraat kararı verildiği, buna karşın fesih tarihinde başvurucu hakkında soruşturma bulunduğundan şüphenin ortaya çıktığı, davalı işveren kurumun savunma sanayi üzerine çalıştığı ve işin niteliği dikkate alındığında taraflar arasındaki güven ilişkisinin zedelendiği belirtilmiştir.

6. Bu kararın başvurucu tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay (kapatılan) 22. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 4/6/2020 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına kesin olarak karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 19/6/2020 tarihinde öğrendikten sonra 14/7/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Öte yandan başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen ceza yargılaması sonucunda Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 1/10/2019 tarihinde beraat kararı verildiği ve kararın istinaf edilmeksizin 8/10/2019 tarihinde kesinleştiği anlaşılmaktadır. Karar gerekçesinde; başvurucudan ele geçen materyallerde yapılan incelemede aktifhaber.com isimli uygulamanın indirildiği ve Fetullah Gülen kitapları başlığıyla Play Store uygulamasında arama yapılmış ise de bu hususun tek başına mahkûmiyete yeter delil olarak sayılamayacağı belirtilmiştir. Diğer taraftan başvurucu hakkında beyanda bulunan tanığın görgüye dayalı beyanının bulunmaması da dikkate alındığında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyete yeterli delil olmadığı kanaatine varılmıştır.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; sadece şüpheli durumunda olduğu gerekçesiyle sözleşmesinin feshedildiğini, fesih sebebi olarak gösterilen nedenin ceza yargılaması sonucunda beraat kararı alması nedeniyle ortadan kalktığını, haksız bir şekilde iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin, çalışma hakkının ve hukuk devleti ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesinin ve başvuruya konu olan kararların OHAL döneminde alınması nedeniyle inceleme esnasında Anayasa'nın 15. maddesinin dikkate alınmasının faydalı olacağı ifade edilmiştir. Bununla birlikte temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede görüşte yer verilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da gözetilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmesine yönelik işlem, özel hayata saygı hakkının

otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirildiğinden başvuru özel hayata saygı hakkı yönünden uygulanabilir bulunmuş ve bu kapsamda incelenmiştir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. C.A. (3), §§ 97-101; Ayla Demir İşat, §§ 106-110).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemlerde alınan tedbirlere ilişkin bireysel başvuruları incelerken Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimini dikkate alacağını belirtmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 187-191). Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde alınan tedbiri konu edinen somut başvuruda Anayasa'nın 15. maddesinde ortaya konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin güvence rejimi dikkate alınacaktır (Mustafa Önal [2. B.], B. No: 2018/9808, 9/2/2023, § 14).

15. Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak inceleme; müdahalenin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı, anılan maddenin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunup dokunmadığı, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği ve durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının tespitiyle sınırlı olacaktır (Ayla Demir İşat, § 146).

16. Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Ayrıca olaydaki tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe aykırı olduğu da saptanmamıştır (Ayla Demir İşat, §§ 147, 148). Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca yapılacak son inceleme, müdahalenin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır.

17. Başvurucunun iş sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin tedbirin ve bu kapsamda yargılama makamlarınca sonuca bağlanan uyuşmazlığın Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfî olmaması gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken elbette ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 349).

18. Ancak işçi tarafından sadakat yükümlülüğünün ihlal edildiği, dolayısıyla işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanılarak alınacak tedbirler bakımından basit bir şüphenin yeterli olmayacağı, bu durumun somut olgularla desteklenmesi gerektiği açıktır. Gerek işveren gerekse yargı organları tarafından açıklanan nedenlerin işveren ile işçi arasındaki güven ilişkisinin zedelendiğini ortaya koyacak ve ikna edecek yeterlilikte olması gerekir (C.A. (3), § 125; Ayla Demir İşat, § 133; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/263, 8/6/2023, § 16; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/336, 10/7/2024, § 22).

19. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenmese de Yargıtay kararlarında da belirtildiği üzere (benzer yönde Yargıtay kararları için bkz. C.A. (3), §§ 46-56; Ayla Demir İşat, §§ 52-62) şüphenin işçinin kişiliğinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin

de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı bir şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir (Delil Metin [2. B.], B. No: 2019/1419, 18/1/2023, § 32; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri, § 17; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri, § 23).

20. Öte yandan OHAL döneminde uygulanan somut tedbirin başvurucu üzerinde doğuracağı etki de gözönüne alındığında özellikle yargılama sürecinde devletten beklenen yükümlülüklerin OHAL koşullarında da yerine getirilmesi gerektiği değerlendirilmektedir. Bu anlamda takdir yetkisinin öngörülen sınırlar dâhilinde kullanılması ve nedenlerinin ikna edici şekilde ortaya konulması OHAL koşullarında da yerine getirilmesi gereken yükümlülüklerdendir. Dolayısıyla terör örgütleriyle irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda çalışandan duyulan şüphenin ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin ikna edici gerekçeler ortaya konulmaması hâlinde alınan tedbirin Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında da söz konusu yükümlülüklere uygun olmadığı değerlendirilebilecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ayla Demir İşat, § 161; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri, § 19; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri, § 24).

21. Özel hayata saygı hakkı, üçüncü kişiler tarafından da olsa hakkın öngördüğü güvencelere keyfî şekilde müdahale edilmesini yasaklamaktadır. Öngörülen yükümlülüklerin yerine getirilmesi, kişilerin kendilerinin, ailelerinin geleceğini ve itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik tedbirlerin keyfî olmaması, bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir (Ayla Demir İşat, § 150). Öte yandan darbe teşebbüsü ve terör örgütlerinin özellikleri gözönüne alındığında devletin ve kişilerin güvenliği ile kamu düzeninin korunması amacıyla yasal düzenlemeler yapılmasının ve sakıncalı görülen kişilerin mesleklerinden uzaklaştırılmasına yönelik işlemler tesis edilmesinin gerçek bir ihtiyaçtan kaynaklandığı açıktır. Ancak söz konusu tedbirlerin muhataplarının sakıncalı olduğu değerlendirilen kişilerden olması ve alınan tedbirlerin durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekir (Ayla Demir İşat, § 159). Ayrıca belirtildiği üzere temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınması, kişilerin ölçüsüz veya keyfî müdahalelere karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerden yararlandırılması gerekir (Ayla Demir İşat, § 160; Mehmet Selim Öcek ve diğerleri, § 18; Mehmet Arif Yazıkoz ve diğerleri, § 25).

22. İncelenen olayda sözleşme feshinin OHAL dönemi içinde başvurucu hakkında FETÖ/PDY kapsamında ceza soruşturması başlatılması nedeniyle terör örgütü ile irtibatlı veya iltisaklı olduğu değerlendirilerek yapıldığı anlaşılmaktadır. Yargılama safahatında ise başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan soruşturma açılmasına ve başvurucunun çalıştığı kurumun konumu ve stratejik yapısına vurgu yapılarak bu gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir. Diğer taraftan ceza yargılamasının sonucunda başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan beraatine karar verilmiştir (bkz. § 8).

23. Vurgulamak gerekir ki derdest bir ceza davası veya soruşturmanın bulunmasının tek başına yeterli görüldüğü hâllerde özellikle de ilgili kişinin beraatine ya da ilgili kişi hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verildiği takdirde mahkemenin ilgili ve yeterli gerekçe gösterme yükümlülüğü çerçevesinde hareket ederek irtibat veya iltisakı gösterir delilleri tartışarak bir sonuca varması ve bunu da gerekçesinde göstermesi beklenir (Süleyman Duman ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/14039, 20/9/2023, § 29). Buna rağmen yargı mercilerince başvurucu hakkında devam eden soruşturma veya kovuşturmada elde

edilmiş delillere ve bu delillerin fesih işlemine etkisine yönelik herhangi bir gerekçeye yer verilmeksizin, işçi ve işveren arasındaki güven ilişkisini bozacak nitelikte bir şüphenin varlığı ortaya konulmaksızın, salt soruşturma varlığından hareketle davanın reddine karar verildiği görülmektedir.

24. Ayrıca nihai kararda başvurucunun hangi görevi ne kadar süredir ifa ettiğinden ve görevinin niteliğinden hareketle gerekçede belirtilen hususlar kapsamında başvurucudan duyulan şüphenin mevcut görevine ne gibi bir olumsuz etkisi olacağına ilişkin bir gerekçe de ortaya konulmadığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla söz konusu kararda başvurucunun silahlı terör örgütü ile bağlantısı olduğu için işverenle güven ilişkisinin bozulduğunu gösteren ilgili ve yeterli bir gerekçenin bulunduğu söylenemeyecektir.

25. Bu itibarla terör örgütü ile irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphenin ciddi, güçlü ve objektif olduğuna ilişkin kişiselleştirilmiş ikna edici gerekçeler ortaya konulmadan alınan tedbirin söz konusu yükümlülüklere uygun olmadığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucu hakkında alınan ve Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına etki eden tedbirin OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

III. GİDERİM

27. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile tür belirtmeksizin 2.000.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 11. İş Mahkemesine (E.2017/225, K.2017/338) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

1. Başvurucu ASELSAN Elektronik San. ve Tic. A.Ş. (işveren) bünyesinde teknisyen olarak çalışmaktayken; iş sözleşmesinin FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak şüphesi nedeniyle, İş Kanunu'nun 25. maddesinin (II) numaralı fıkrası kapsamında güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesiyle tek taraflı feshedilmiştir. Fesih yazısında başvurucunun FETÖ/PDY kapsamında gözaltına alındığı, ceza soruşturmasının devam ettiği ve kurumun faaliyet gösterdiği alanın önemi ve stratejik konumu vurgulanmıştır.

2. Mahkeme çoğunluğunun, “terör örgütü ile irtibatı ya da iltisakı olduğu konusunda başvurucudan duyulan şüphenin ciddi, güçlü ve objektif olgulara ilişkin kişiselleştirilmiş, ikna edici gerekçeler ortaya konulmadan alınan tedbirin (feshin) söz konusu yükümlülüklere uygun olmadığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucu hakkında alınan ve Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına etki eden tedbirin, OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığı, açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine" şeklindeki görüşüne iştirak etmiyorum. Şöyle ki;

3. Başvurucu hakkında yürütülen ceza soruşturması kapsamında fiilen gözaltına alınmış ve akabinde silahlı terör örgütüne üye olma suçundan kamu davası açılmıştır. Ceza yargılaması beraatle sonuçlanmış olmakla birlikte, beraat kararının gerekçesinde başvurucudan ele geçen materyallerde bir kısım delillerin elde edilmiş olduğu dosya kapsamından anlaşılmaktadır. Bununla beraber bu delillerin tek başına mahkumiyete yeter delil sayılamayacağı belirtilmiştir.

4. Ceza yargılaması sırasındaki bu tespitler, şüphenin tamamen dayanaksız, keyfi ve varsayıma dayalı olmadığını, belirli somut emarelere dayandığını göstermektedir. Ne var ki ceza yargılamasında aranan "makul şüphenin ötesinde kanıt" (delilin şüpheye yer bırakmayacak kesinlikte olması) standardı ile, iş hukukunda "makul şüphe feshi" bakımından aranan ispat yükü ve şüphenin ciddiyeti bakımından aranan eşik aynı değildir.

5. Standartlar arasındaki bu farklılık gözetildiğinde, ceza muhakemesi bakımından yetersiz

kalan bir emarenin, iş hukuku bakımından geçerli fesih nedeninin bir unsuru olarak derece mahkemelerince makul biçimde değerlendirilmesinde hukuka aykırı bir yön bulunmamaktadır.

6. Anayasa Mahkemesi, M.A.G. Başvurusunda (B. No: 2018/4268, 25.12.2018) benzer nitelikte bir olayı incelemiştir. Söz konusu başvuruda TÜBİTAK'ta araştırmacı olarak çalışan başvurucunun iş sözleşmesi, 15.7.2016 darbe teşebbüsü sonrasında "hakkında duyulan şüphe" gerekçesiyle feshedilmiş; derece mahkemeleri TÜBİTAK'ın yürüttüğü projelerin millî güvenliği ilgilendirmesi ve mahiyeti açısından gizli nitelik taşıması nedeniyle kurumun güvenlik zafiyetine yol açabilecek kişilerle çalışmasının beklenemeyeceğini, dolayısıyla güven ilişkisinin sarsıldığını kabul etmiştir. Söz konusu başvuruda başvurucu hakkında herhangi bir ceza soruşturması, gözaltı ve somut emareden söz edilmediği hâlde Anayasa Mahkemesi, derece mahkemesinin bu değerlendirmesini bariz takdir hatası veya açık keyfilik oluşturmadığı gerekçesiyle denetlenemez ve başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bularak kabul edilemez bulmuştur.

7. Eğer Anayasa Mahkemesi, hiçbir somut emare bulunmayan bir olayda dahi "stratejik/hassas kurumlar" niteliğindeki iş yerlerinin fesih değerlendirmesine müdahale etmekten kaçınmışsa, hakkında fiilen soruşturma yürütülmüş, gözaltına alınmış ve beraat gerekçesinde dahi belirli emarelere yer verilmiş somut olaydaki durumda ihlal sonucuna varmak, içtihatlarımıza ters bir durum söz konusudur.

8. Açıklanan nedenlerle, başvurucu hakkındaki şüphenin dayanaksız veya varsayıma dayalı olmadığı, aksine somut emarelere ve fiilen yürütülen bir ceza soruşturmasına dayandığı, olayda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediği kanaatiyle çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

CUMALİ YILDIRIM

B. No: 2020/23324 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/23324

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CUMALİ YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/23324)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucu : Cumali YILDIRIM

Vekili : Av. Kenan MAÇOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, başvurucunun infaz kurumunda sayım yapılmasına karşı çıktığı gerekçesiyle üç ay süreyle ziyaretten men edilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde Kırşehir E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) tutuklu bulunmaktadır. Sayım için odaya gelen İnfaz Kurumu personeline "Biz sayım vermeyeceğiz, askerî nizamda sayılmak istemiyoruz, bu yapılanlar insanlık onuruna aykırıdır." dedikten sonra oturma eylemi yapmaları üzerine İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) tarafından 14/5/2020 tarihinde başvurucunun da içinde bulunduğu tutuklu ve hükümlüler hakkında üç ay süreyle ziyaretten men kararı alınmıştır. Kararda oturma eylemi yaparak görevli personele karşı geldikleri belirtilen tutuklu ve hükümlülere görevliler tarafından sözlü uyarıda bulunulduğu, buna rağmen koğuşta bulunan on üç kişinin direneceklerini söyleyerek ısrarcı bir tavırla sayım vermek istemedikleri ifade edilmiştir. Akabinde görevli personele direnmeye başladıkları esnada ise kanundan doğan zor kullanma hakkının kullanıldığı, toplu olarak hareket etme ve direnmelerini kırmak amacı ile kollarından tutarak zarar vermeden barındırıldıkları

koğuştan çıkarılmak suretiyle üç farklı gruba ayrıldıkları belirtilmiştir.

3. Bunun yanında kararın gerekçesinde; Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün tüm illerdeki Cumhuriyet başsavcılıklarına gönderdiği 7/2/2018 tarihli yazısında "sayım yapacak personele yönelik saldırı, rehin alma gibi eylemlerin önlenmesi amacıyla sayımların belli bir nizamda ayakta görülecek şekilde alınması" gerekliliğinin bildirildiği hususuna dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak yapılma şekli anılan düzenleme uyarınca belirlenen sayıma karşı çıkılması nedeniyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca disiplin cezası uygulandığı belirtilmiştir.

4. Başvurucu, anılan karara karşı 29/5/2020 tarihinde Kırşehir İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) şikâyette bulunmuştur. Başvurucu şikâyet dilekçesinde; sayım işlemine karşı çıkmadıklarını, askerî nizamda ayakta dizilerek tek tek sayı vermek suretiyle sayım yapılmasına karşı çıktıklarını ifade etmiştir. Başvurucu, anılan yöntemin yasal bir dayanağı olmadığı gibi onur kırıcı olduğunu, sayımı İnfaz Kurumu personelinin mevzuatta öngörüldüğü şekilde bizzat kendisinin alması gerektiğini ileri sürmüştür.

5. İnfaz Hâkimliğince 12/6/2020 tarihinde şikâyetin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde "Ceza İnfaz Kurumlarında Sayımlar" konulu yazıda belirtilen "Sayımın yapılış şekli, kurum güvenliğinin tehlikeye düşürmeyecek bir biçimde odada bulunan hükümlülerin sayısı, dikkate alınarak idare tarafından belirlenir." şeklindeki talimat uyarınca kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek şekilde sayım yöntemini belirleme yetkisinin idareye bırakıldığı, bu kapsamda idari işlemin usul ve yasaya uygun olduğu belirtilmiştir.

6. Başvurucunun itirazı Kırşehir Ağır Ceza Mahkemesince söz konusu kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle 6/7/2020 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 9/7/2020 tarihinde öğrendikten sonra 7/8/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; 12-13 kişilik odada kaldığını, karşı çıktıkları uygulamanın sayım işleminin bizatihi kendisi değil askerî nizamda sayım şekli olduğunu, ilgili mevzuatın sayım ve aramaların insan onuruna saygı esasına göre yapılmasını emrettiğini, yine mevzuata göre odada sayım olması gerektiğini, bu nedenle avluda ve ayakta sayımın insan onuruna aykırı olmasına itiraz ettiklerini belirtmiştir. Bunun yanında itirazları haklı olmasına rağmen hakkında üç ay süreyle ailesini göremeyecek şekilde ziyaretçi yasağı uygulanmasının hukuka aykırı olduğunu ifade eden başvurucu; aile hayatına saygı hakkının, kötü muamele yasağının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; İnfaz Kurumu açısından esas alınacak ilkenin kurumun disiplin ve güvenliğinin sağlanmasına ilişkin kamu menfaatiyle başvurucunun aile hayatına saygı hakkına ilişkin bireysel menfaati arasında adil bir dengenin sağlanması olduğuna işaret edilmiştir. Ayrıca başvurucunun aile hayatına saygı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Avrupa

İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvurucunun şikâyetinin özü, İnfaz Kurumundaki eylemleri nedeniyle üç ay süreyle ziyaretçi yasağı uygulanmasının haksızlığına ve aile bireyleriyle görüşme hakkından mahrum bırakıldığına ilişkindir. Dolayısıyla başvuru, bir bütün olarak aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Zöhre Kaya [1. B.], B. No: 2020/10099, 15/3/2023).

13. Başvurucunun üç ay süreyle ziyaretten men edilmesi, aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaktadır. 5275 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde "Sayım yapılmasına karşı çıkmak" eyleminin yaptırımı olarak hükümlünün bir aydan üç aya kadar ziyaretçi kabulünden yoksun bırakılması cezası öngörülmüştür. Bunun yanında sayımın 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34. maddesinin (8) numaralı fıkrasına istinaden gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Anılan düzenlemelerde sayımların yatma planları da gözönünde bulundurularak odalarda yapılacağı, sayımın yapılış şeklinin kurum güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek biçimde odada bulunan hükümlülerin sayısı dikkate alınarak idare tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır.

14. Böylelikle somut olayda başvurucu ve koğuştaki diğer tüm tutuklu ve hükümlülerin sayım yapılırken toplu olarak oturma eylemi yapmaları ve görevli personele karşı gelerek ısrarcı bir şekilde sayım vermek istemediklerini söylemeleri yönünde tanımlanan eylemin sayım yapılmasına karşı çıkmak kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. Bu bağlamda yapılan değerlendirmeyle ulaşılan netice nedeniyle başvurucunun aile hayatına saygı hakkına yönelik müdahalenin kanunla sınırlama şartını karşıladığı sonucuna varılmıştır. Anayasa Mahkemesi, benzer bir başvuruda ilgili mevzuatın kanunilik ölçütünü karşıladığını ve söz konusu müdahalenin infaz kurumunda güvenliğin ve disiplinin sağlanması şeklinde meşru bir amaca yönelik olduğunu ifade etmiştir (Süveyda Yarkın [2. B.], B. No: 2017/39967, 11/12/2019, §§ 33, 34). Dolayısıyla başvuru konusu olayda da anılan kararda ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığından müdahalenin meşru bir amaca yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Bu belirlemenin ardından müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine uygun olup olmadığı yönünden inceleme yapılacaktır.

15. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmaması gerekir. Ölçülülük ilkesinin amacı, temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalede, müdahale teşkil eden önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında bireye düşen fedakarlığın ağırlığının gözönünde bulundurulması ve kamunun menfaati ile müdahalenin süjesi olan bireyin menfaati arasında adil bir denge kurulması gerekmektedir (Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, §§ 106, 107; Tevfik Türkmen [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, §§ 70, 71; Bülent Kaya [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016, §§ 82, 83).

16. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında disiplini bozacak faaliyetleri önlemeye yönelik hukuki düzenlemeler olmadan bir ceza infaz kurumunda düzenin sağlanamayacağına dikkat çekmiş ve ceza infaz kurumu idaresi ve güvenliği söz konusu olduğunda müdahale ile hak

arasında makul bir denge kurma konusunda kamu gücünü kullanan makamların geniş bir takdir yetkisine sahip olduğunu vurgulamıştır. Anayasa Mahkemesinin rolü, başvuruya konu müdahalenin olguların kabul edilebilir bir değerlendirmesine dayanarak yapıldığının ve keyfî olmadığının denetlenmesini kapsar (Özkan Kart [1. B.], B. No: 2013/1821, 5/11/2014, §§ 50, 51, 53; Mehmet Koray Eryaşa [2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 51; Hasan Koç [2. B.], B. No: 2014/6506, 5/4/2017, § 13).

17. Bununla birlikte müdahalenin ölçülü olup olmadığı da ortaya konulmalıdır. İlgili mevzuatta ziyaretçi kabulünden yoksun bırakılmayı gerektiren bir eylemde bulunulması hâlinde bir aydan üç aya kadar ziyaretten men etme konusunda infaz kurumunun en üst amirine takdir yetkisi tanınmıştır. İnfaz kurumuna tanınan bu takdir yetkisinin kullanımında kurumun güvenliği ve disiplininin sağlanmasındaki kamu menfaati ile başvurucunun aile hayatına saygı hakkından yararlanmasındaki bireysel menfaati arasında adil bir dengenin gözetilmesi gerekir.

18. İncelenen olayda başvurucunun koğuşta bulunan diğer tutuklu ve hükümlülerle birlikte toplu hareket etmek suretiyle ve belirli bir organizasyon içinde İnfaz Kurumu tarafından belirlenen sayım usulüne ve sayımın yapılış şekline karşı gelme yönündeki eyleminin Disiplin Kurulunca kurumun düzeni ve güvenliği açısından tehdit olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bu değerlendirme nedeniyle Disiplin Kurulu, İnfaz Kurumundaki düzenin ve güvenliğin bozulmasını engellemek amacıyla eylemi gerçekleştiren kişilere kanunla düzenlenen bir yaptırım uygulamıştır. Ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması için toplu eylemlere karşı daha hassas olunması gerektiği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır. Kaldı ki Disiplin Kurulu kararında olay esnasında başvurucu ve yanındaki kişilerin görevli personele direnmeye başladıkları ve toplu olarak hareket ettikleri için farklı gruplara ayırma işlemi yapmak zorunda kalındığı da vurgulanmıştır. Bununla birlikte bu süreçte başvurucunun ziyaret dışındaki diğer imkânlardan olan telefonla görüşme, mektup alma veya gönderme gibi yollarla ailesiyle iletişim kurabildiği ve görüşebildiği de anlaşılmaktadır. Bu itibarla kararda ortaya konan olayın niteliği ve oluş şekli gözönüne alındığında başvurucu hakkında uygulanan ziyaret hakkının kısıtlanması kararıyla ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil bir dengenin sağlanmadığı ve başvurucunun aile hayatına yapılan müdahalenin orantısız olduğu söylenemez.

19. Açıklanan gerekçelerle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.N.H.

B. No: 2020/32712 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/32712

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.N.H. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/32712)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI VERİLDİ

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : M. N. H.

Vekili : Av. Sefer Sani GÜLCÜ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; kötü muameleye maruz kalma riski bulunan ülkeye sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının, idari gözetim altında tutmanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine aykırı davranılması nedeniyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/10/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Bölüm, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca başvurucunun sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu 1957 doğumlu bir erkek olup Irak Cumhuriyeti vatandaşıdır.

7. DEAŞ silahlı terör örgütü yanlısı faaliyet gösterenlerin tespitine yönelik olarak iltisaklı kurumlarla Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca koordineli şekilde yürütülen çalışmalar neticesinde hakkında DEAŞ terör örgütü mensubu olduğu şeklinde bilgiler bulunan başvurucu 30/12/2019 tarihinde düzenlenen operasyonla yakalanmıştır. Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce bilgi sahibi sıfatıyla ifadesi alınan başvurucu; DEAŞ terör örgütü mensubu olmadığını, DEAŞ terör örgütünün yaşadıkları yeri ele geçirmesi üzerine 2014 yılının Aralık ayında ailesiyle birlikte kaçak yollarla Türkiye'ye girdiğini, ailesi ve yakın akrabaları arasından DEAŞ'e katılan olmadığını, mensubu olduğu Hayoo aşiretinden örgüte katılım olup olmadığını ise bilmediğini beyan etmiştir.

8. Başvurucu, Ankara Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde alınan ifadesinin ardından idari işlemlerin tesisi için Ankara İl Göç İdaresi Müdürlüğüne (Göç İdaresi) gönderilmiştir. Göç İdaresi 4/1/2020 tarihinde 4/4/2013 tarrihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) (terör örgütü yöneticisi, üyesi, destekleyicisi veya çıkar amaçlı suç örgütü yöneticisi, üyesi veya destekleyicisi olanlar) ve (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) uyarınca başvurucunun sınır dışı edilmesine, aynı Kanun'un 57. maddesi kapsamında idari gözetim altına alınmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu; aynı sınır dışı etme işlemi nedeniyle kötü muamele yasağının, idari gözetim kararının hukuki olmaması nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarıyla 2020/857 başvuru numaralı dosyayla 9/1/2020 tarihinde bireysel başvuru yapmıştır. Anayasa Mahkemesi aynı tarihte başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

10. Göç İdaresi devamında zaruret görülmemesi nedeniyle başvurucu hakkındaki idari gözetimi 1/4/2020 tarihinde sonlandırmıştır.

11. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali talebiyle Ankara 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Başvurucu; dava dilekçesinde başka iddialar yanında 2015 yılında yaşadığı yerin DEAŞ tarafından ele geçirilmesi nedeniyle Türkiye'ye gelmek zorunda kaldığını, sınır dışı edilmesi hâlinde DEAŞ baskısına yeniden maruz kalma ihtimali olduğunu, uluslararası koruma belgesi olmasına rağmen sınır dışı edilmesi kararının hukuka uygun olmadığını, huzur ve sükûnu bozan herhangi bir davranışı olmadığını, hakkında somut iddia, bilgi veya belge olmadığı gözetilmeksizin sınır dışı kararı alındığını, mensubu olduğu aşiretin DEAŞ'a karşı olduğu bilindiğinden ülkesine iadesi hâlinde can güvenliğinin olmayacağını ileri sürmüştür.

12. İdare Mahkemesi 17/9/2020 tarihinde davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Geçmişteki hangi fiili veya durumları nedeniyle ülkesine iadesi halinde zulme maruz kalacağı konusunu maddi gerekçelere dayandıramayan davacının, geri gönderilmesi durumunda zulme uğrayacağına ilişkin somut bilgi ve belge de bulunmadığından, kötü

muameleye maruz kalma konusunda 'gerçek bir risk' ile karşı karşıya olmadığı... [anlaşılmıştır.]"

13. Nihai karar başvurucu tarafından 5/10/2020 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

14. İlgili ulusal ve uluslararası mevzuat, içtihat ve belgeler için bkz. N.S.M.M. [1. B.], B. No: 2020/18122, 17/7/2024, §§ 12-20.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

15. Anayasa Mahkemesinin 12/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

16. Anayasa Mahkemesi tarafından adli yardım talebinin kabul edilebilmesi için gerekli şartlar Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013, § 23) kararında, yabancıların adli yardım talepleri konusunda benimsenen ilkeler ise Nadali Aghelı Kohne Shahrı ([1. B.], B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18) kararında yer almaktadır. Anılan ilkelere göre adli yardım için gerekli şartlar mevcutsa karşılıklılık şartı gerçekleşmese bile yabancının adli yardım talebi kabul edilmelidir. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna yönelik iddiası açıkça dayanaktan yoksun olmadığından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

17. Başvurucu; yaşadığı bölgede mensubu olduğu aşiretin terör örgütlerinin karşısında ve devletin yanında olduğunun bilinmesi nedeniyle ülkesine gönderilmesi hâlinde başta DEAŞ ve YPG olmak üzere çeşitli terör güçleri tarafından öldürülebileceğini, kötü muameleye maruz kalabileceğini, Irak'ın özellikle DEAŞ ve YPG olmak üzere muhtelif terör örgütlerinin etkisi altında olduğunu, ayrıca ülkesine gönderilmesi hâlinde yıllar önce Türkiye'ye gelerek geride bıraktığı hiçbir şeye sahip olamayacak, açlık ve ölüme terk edileceğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak değerlendirmede içtihadın ve olayın somut koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

2. Değerlendirme

18. Başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

20. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır (birçok karar arasından bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, § 54).

21. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kötü muamele yasağı güvence altına alınmıştır. Bu yasakla ilgili herhangi bir istisna da kabul edilmemiştir. “Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması” başlıklı 15. maddede ise savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde de savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığın bütünlüğüne dokunulamayacağı ifade edilmiştir. Kötü muamele yasağının mutlak niteliğini ortaya koyan sözü edilen düzenlemelere göre bir yabancının sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği hâllerde yabancının sınır dışı edilmesi kötü muamele yasağını ihlal edebilir zira böyle bir durumda yabancının kötü muamele riskiyle karşıya kalması devletin tutumunun doğrudan bir sonucudur. Dolayısıyla devlet bu hâllerde yabancıyı o ülkeye sınır dışı etmeme yükümlülüğü altındadır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., §§ 55, 56; Masoud Talebı [2. B.], B. No: 2023/26088, 19/3/2024, § 64). Bu yükümlülük, yabancıların riskin bulunduğu ülkeye dolaylı olarak gönderilmemelerini de kapsamaktadır (A.D. [1. B.], B. No: 2014/19506, 3/4/2019, § 55).

22. Sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye uğrayacağını iddia eden yabancı, ilke olarak sınır dışı edileceği ülkede kötü muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı nedenler bulunduğunu kanıtlayabilecek delilleri idari merciler ile yargı mercilerine sunmalıdır. Bu doğrultuda yabancı, sınır dışı edileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri ibraz etmelidir (A.A. ve A.A., § 68).

23. Yabancı; etnik kökenleri, dinî inançları, siyasi görüşleri ya da belirli bir gruba mensubiyetleri gibi nedenlerle sınır dışı edileceği ülkedeki kamu makamlarının kişilere sistematik olarak kötü muamelede bulunduklarını iddia ediyor ise uygulamanın varlığı ile risk altında olduğu iddia edilen gruba mensup olduğuna inanılması için ciddi nedenler bulunduğunu ortaya koymalıdır. Geri gönderileceği ülkedeki riskin kamu görevlisi olmayan kişi veya gruplardan kaynaklandığını ileri süren yabancı, hem riskin gerçekliğini hem de söz konusu ülkenin kamu makamlarının bu riski ortadan kaldırmak konusunda yeterli korumayı sağlamakta yetersiz kalacaklarını kanıtlamalıdır. Bununla birlikte yabancı, sınır dışı edileceği ülkede uzun süredir devam eden genel siyasi istikrarsızlık ya da ülkenin tamamına yayılmış iç karışıklık nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını ileri sürmüşse anılan ülkenin genel koşullarının nesnel olarak kötü muamele yasağına aykırılık oluşturmayacağı idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmalıdır (A.A. ve A.A., §§ 66-69).

24. İspat külfetinin başvurucuya ait olduğu ve bu külfetten doğan yükümlülüğün yerine getirildiği hâllerde idari ve yargı mercileri gerçek riskin varlığı konusunda titiz bir inceleme yapmalıdır. Bu inceleme yapılırken yabancının sınır dışı edilmesinin öngörülebilir sonuçları, yabancının sınır dışı edileceği ülkenin genel durumu, yabancının kişisel durumu ve uğranılacağı iddia edilen muamelenin kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı dikkate alınmalıdır. Riskin varlığı araştırılırken ulusal veya uluslararası kurum ve kuruluşların düzenledikleri raporlardan ya da somut olay hakkında bilgi edinilmesini sağlayacak başka kaynaklardan yararlanılması mümkündür (A.A. ve A.A., §§ 62-64).

25. Gerçek riskin varlığıyla ilgili değerlendirmede kural olarak sınır dışı kararının verildiği tarihteki koşullar dikkate alınmalıdır ancak yapılacak değerlendirmenin sonucunu doğrudan etkileyecek önemli gelişmeler de gözönünde tutulmalıdır (A.A. ve A.A., § 70).

26. Sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan ve başvurucunun sınır dışı edileceği ülkede Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin gösterildiği bireysel başvurularda Anayasa Mahkemesinin rolü, kural olarak başvurucuyu doğrudan veya dolaylı olarak kötü muamele riskiyle karşılaşacağı ülkeye gönderilmesine karşı koruyan etkili usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmektir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin bulunup bulunmadığı ayrıca değerlendirilir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. A.A. ve A.A., § 71). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, somut olayın özel koşulları altında gerekli gördüğü hâllerde geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riski bulunup bulunmadığını istisnai olarak ilk elden kendisi de inceleyebilir (A.A. ve A.A., § 72).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

27. Anayasa Mahkemesi N.S.M.M. başvurusunda Iraklı başvurucunun esas olarak DEAŞ terör örgütünün neden olduğu tehlikeye, ülkedeki iç karışıklığa ve Sünni olması nedeniyle Haşdi Şabi'nin tehdidine dikkat çekerek geri gönderilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalacağına ilişkin iddiasını incelemiştir. Yapılan incelemede konuyla ilgili bazı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ile sözü edilen kararlara yansıyan uluslararası kuruluş raporlarına işaret edilip Irak güvenlik güçlerinin 2017 yılı Aralık ayında DEAŞ terör örgütünü yenilgiye uğratmasının ülkedeki genel şiddet seviyesinin azalmasına olumlu katkı sağladığına değinilerek başvurucu hakkında sınır dışı etme kararının alındığı dönemde veya sonrasında -başvurucunun daha önce yaşamını sürdürdüğü ve bir dönem DEAŞ'ın kontrolünde olan Enbar bölgesi dâhil olmak üzere- Irak'ın genel güvenlik durumunun geri gönderilmesi hâlinde bir kişi için kötü muamele yasağı kapsamında gerçek bir risk oluşturacak seviyede olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. §§ 32, 33). Bu tespit ve değerlendirmeler bu başvuru için de geçerlidir. Dolayısıyla başvurucunun geri gönderilmesi hâlinde menşe ülkede karşılaşacağı riskin gerçekliği kişisel durumu incelenerek belirlenmelidir.

28. Başvurucu, Sünni olması nedeniyle Haşdi Şabi'nin tehdidi altında olduğu iddiasının değerlendirildiği N.S.M.M. başvurusundan farklı olarak kötü muamele riskiyle karşı karşıya kalma korkusunu terör örgütlerinin varlığına dayandırmıştır. Başvurucu mensubu olduğu aşiretin DEAŞ karşıtı olduğunun bilinmesi nedeniyle DEAŞ'ın hedefinde olduğunu ileri sürmüş ise de DEAŞ terör örgütü 2017 Aralık ayında Irak güvenlik güçlerince yenilgiye uğratılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun geri gönderilmesi hâlinde menşe ülkede karşılaşacağı riskin gerçek bir risk oluşturacak seviyede olduğu söylenemez. Başvurucu, mensubu olduğu aşiret nedeniyle YPG'nin hedefinde olduğunu ileri sürmüşse de sınır dışı kararının iptali davası sürecinde bu iddiasını dile getirmemiştir. Ayrıca YPG terör örgütü yönünden kişisel risk altında olduğuna dair herhangi bir bilgi veya belge de sunmamıştır.

29. Netice itibarıyla başvurucunun geri gönderilmesi hâlinde menşe ülkesinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağı konusunda gerçek bir riskle karşı karşıya kalacağına inanılması için esaslı gerekçelerin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

C. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

31. Başvurucu, idari gözetim altında tutulmasının hukuka aykırı olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

32. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

33. Başvurucu hakkındaki idari gözetim 1/4/2020 tarihinde idarece sonlandırılmıştır (bkz. § 10). Başvurucunun, idari gözetim altında tutulmasına ilişkin müdahaleyi ve bunun sonuçlarını en geç serbest bırakıldığı bu tarihte öğrendiğinin kabulü gerekir. COVID-19 nedeniyle 7226 sayılı Kanun uyarınca 13/3/2020 ile 15/6/2020 tarihleri arasında başvuru süresinin durduğu da gözetildiğinde başvurucunun 15/6/2020 tarihinden itibaren otuz günlük süre içinde bireysel başvuruda bulunması gerekirken 22/10/2020 tarihinde yaptığı başvuruda süre aşımı olduğu sonucuna varılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu, sınır dışı etme kararının somut bir gerekçeye dayanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Yabancıların ülkeye girişleri, ülkede ikamet etmeleri ve ülkeden çıkarılmaları, uluslararası hukukta da kabul edildiği üzere devletin egemenlik yetkisi kapsamındadır ancak anılan işlemlerin Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturması hâlinde bireysel başvuruya konu edilebilmesi mümkündür (A.A. ve A.A., § 54).

37. Sınır dışı işlemleri, suç isnadı veya medeni hak ve yükümlülükle ilgili olmadığından adil yargılanma hakkının konusuna girmemektedir (Aıgul Mavlıanova [1. B.], B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 27).

38. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin GİZLİ TUTULMASINA,

C. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele

yasağının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

E. Sınır dışı etme işlemine ilişkin verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

F. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

G. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ile Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ORHAN ZEREN

B. No: 2020/38115 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/38115

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ORHAN ZEREN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/38115)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Orhan ZEREN

Vekili : Av. İbrahim GÖK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mazeretsiz olarak göreve gitmeme gerekçesiyle iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/11/2020 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde sözleşmeli imam hatip olarak Elâzığ'a bağlı bir mezrada çalışmaktayken mazeretsiz olarak kırk üç gün süreyle göreve gitmediği gerekçesiyle 21/9/2018 tarihinde sözleşmesi feshedilmiştir.

6. Başvurucunun sözleşmesi feshedilmeden önce hakkında idari soruşturma yürütülmüştür. Başvurucu hakkında yürütülen idari soruşturmada muhakkik tarafından mezrada yaşayan kişilerin tanık olarak ifadeleri alınmış ve başvurucunun ifadesine de başvurulmuştur. Başvurucu ifadesinde; mevsimsel şartlardan dolayı 16/2/2018-30/4/2018 tarihleri arasında ilçe merkezinde görevlendirildiğini, 11/5/2018 tarihinde motosiklet kazası geçirdiğini, bu yüzden beş gün rapor aldığını, geçici görevlendirmesi bittiğinde ilçe müftüsü ile görüştüğünde geçici görevlendirildiği camide görevine devam etmesini kendisine söylediğini, bu süreçte hafta sonu görev yapıp hafta içinde üniversite öğrenimine devam ettiğini beyan etmiştir. Ramazan ayında asıl görev yerine sadece Cuma namazları için gittiğini, köyde iki hane olduğunu, annesinin, babasının ve kız kardeşinin engelli olduğunu, bakımlarını kendisinin yaptığını, hastaneye gitme durumları olduğu için ailesini köye götüremediğini, ailevi durumundan dolayı tayin talebinde bulunduğunu ancak dikkate alınmadığını belirtmiştir. Başvurucu, ayrıca beş gün raporlu olduğu belgeyi ve annesinin hastanede tedavi gördüğüne ilişkin evrakları soruşturma dosyasına sunmuştur.

7. Soruşturma sonucunda düzenlenen 17/8/2018 tarihli raporda; yapılan araştırmada vatandaşlarla görüşmek için mezraya gidildiğinde başvurucunun görev yerinde olmadığının görüldüğü, başvurucunun Elâzığ Fırat Üniversitesinde öğrenci olduğu, ders saatlerinin hafta içi cuma hariç diğer günler saat 15.15'te başlayıp 21.00'e kadar devam ettiği belirtilerek tanık beyanları, başvurucunun görev yerinde olmadığına dair denetimlerde tutulan tutanaklar ve başvurucunun ikrar niteliğindeki ifadesi birlikte değerlendirilmek suretiyle mazeretsiz olarak kırk üç gün süreyle göreve gitmediği gerekçesiyle sözleşmesinin sona erdirilmesinin uygun olacağı görüşü bildirilmiştir.

8. Başvurucu, anılan işleme karşı 12/11/2018 tarihinde Elâzığ 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) iptal davası açmıştır. Dava dilekçesinde; savunması alınmadan bir kısım köy sakininin beyanlarına itibar edilerek görevine son verilecek şekilde rapor düzenlendiğini ileri sürmüştür. Bu kapsamda beyanı alınan kişilerden birinin köyün eski imamı olduğunu, işine tekrar dönebilmek için kendisine isnatta bulunduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte 11/5/2018 tarihinde geçirdiği trafik kazası nedeniyle beş gün sağlık raporu kullandığını ayrıca annesi, babası ve kardeşinin bakıma muhtaç olduğunu, bazı günler acil olarak hastaneye götürülmeleri gerektiğini, bu hususta amirlerinden sözlü izin aldığını ve merkeze yakın bir camide görevlendirme talebinde bulunduğunu da beyan etmiştir.

9. Mahkemece 12/3/2019 tarihinde anılan işlemin iptaline karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun geçirdiği trafik kazası sonucunda oluşan rahatsızlığının devam edip etmediği hususunun araştırılmadığına işaret edilmiştir. Bununla birlikte mevzuatta refakat izni kullanılmasına imkân veren düzenleme olduğu, bu kapsamda aile bireylerinin hastalıkları sağlık kurulu raporlarıyla ortaya konulmuş olan başvurucunun mazeretinin bulunmadığının kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir.

10. Davalı idarenin istinaf kanun yolu başvurusu üzerine Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 5. İdari Dava Dairesince (Bölge İdare Mahkemesi) 10/3/2020 tarihinde istinaf başvurusunun kabulüne, anılan kararın kaldırılmasına ve davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun trafik kazası sonucu oluşan rahatsızlığının devam ettiğine dair herhangi bir bilgi veya sağlık raporunu idareye sunmadığına dikkat çekilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun aile bireylerine refakat izniyle ilgili bir talebinin bulunmadığı, başvurucu tayin talebinde bulunmuş ise de sonucunu beklemeksizin göreve gitmemenin hukuki temelinin olmadığı ve mazeret sayılamayacağı belirtilmiştir. Dosyaya sunulan bilgi ve belgelerden on günden fazla görevine devam etmediği anlaşılan başvurucunun

sözleşmesinin feshedilmesine ilişkin idari işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı ifade edilmiştir.

11. Başvurucu, sözleşmenin feshine dayanak alınan soruşturmanın disiplin hukukuna uygun yürütülmediği iddiasıyla anılan karara karşı Danıştay Onikinci Dairesine (Danıştay) temyiz başvurusunda bulunmuştur. Danıştay anılan kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle 14/9/2020 tarihinde onama kararı vermiştir.

12. Nihai karar başvurucu tarafından 2/11/2020 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

13. 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "İstihdam şekilleri" başlıklı 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"B) Sözleşmeli personel:

Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir."

14. Bakanlar Kurulunun 6/6/1978 tarihli ve 7/15754 sayılı kararıyla kabul edilen ve 28/6/1978 tarihli ve 16330 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esasların (Yönetmelik) (9/5/2020 tarihli ve 31122 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 8/5/2020 tarihli ve 2506 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı uyarınca bu Yönetmelik Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği bölümüne eklenmiştir.) "Sözleşmenin feshi" başlıklı ek 6. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi şöyledir:

"c) Sözleşme dönemi içerisinde mazeretsiz ve kesintisiz üç gün veya toplam on gün süreyle görevine gelmemesi"

15. İlgili uluslararası hukuk için bkz. G.G. [1. B.], B. No: 2018/9416, 9/6/2021, §§ 23-31.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

16. Anayasa Mahkemesinin 12/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

17. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu; imam hatip olarak görev yaparken geçirdiği trafik kazası nedeniyle aldığı sağlık raporu kapsamında beş gün işe gidemediğini, bununla birlikte ailesinde bakıma muhtaç bireyler olup onlara refakat etmesi gerektiği için bir süre de bu sebepten görevine

gidemediğini ancak amirlerini arayarak sözlü izin aldığını ifade etmiştir. Başvurucu, disiplin hukukuna uygun yürütülmeyen soruşturmada verilen karar sonucu parasal haklarından da yoksun kaldığını belirtmiştir. Ayrıca bütün mahkemelerin kararlarının gerekçe içermesinin anayasal bir zorunluluk olduğunu, Danıştayın onama kararında ise yeterli bir gerekçenin ortaya konulmadığını ileri sürmüştür.

2. Değerlendirme

19. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ... gizliliğine dokunulamaz."

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

21. Anayasa Mahkemesi; birçok kararında, özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata yönelen müdahalelerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için gerekli olan şartların neler olduğunu açıklamıştır (Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 84-90; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110). Söz konusu kararlarda da vurgulandığı gibi başvurucunun sözleşmesinin feshedilmesine yönelik işlem, özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamaz. Uygulanabilir olduğunun kabulü için fesih işleminin özel hayata ilişkin bir sebebe dayanması ya da anılan kararlarda belirtilen ilkeler çerçevesinde işlemin sonuçları yönüyle başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki etmesi ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaşması gerekir. Somut olayda başvurucunun sözleşmesinin feshedilmesinin özel hayata ilişkin bir nedene dayanmadığı açıktır. Zira işleme dayanak alınan başlıca olgu, başvurucunun mazeretsiz olarak göreve gitmemesidir. Öte yandan fesih işleminin başvurucunun sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlar doğuracağına, ayrıca ailesinde bakıma muhtaç kişiler olduğundan ailesinin zor durumda kalacağına ilişkin açık anlatımları ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası birlikte değerlendirildiğinde sözleşmenin feshi işleminin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı sonucuna varılmıştır. Bu nedenle başvuru, özel hayata saygı hakkı yönünden uygulanabilir bulunmuş ve bu kapsamda incelenmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

22. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

23. İdare tarafından başvurucunun geçerli bir mazereti olmaksızın göreve gelmediği gerekçesiyle sözleşmesinin feshedilmesine karar verilmiştir. Anılan idari işlemin tesis edilmesiyle başvurucunun sözleşmeli imam hatip kadrosundan çıkarıldığı dikkate alındığında kamusal bir makam tarafından başvurucunun özel hayata saygı hakkına bir müdahalede bulunulduğu değerlendirilmiştir.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

24. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

25. Söz konusu müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halil Berk [1. B.], B. No: 2017/8758, 21/3/2018, § 49; Süveyda Yarkın [2. B.], B. No: 2017/39967, 11/12/2019, § 32; Şennur Acar [1. B.], B. No: 2017/9370, 27/2/2020, § 34; R.G. [GK], B. No: 2017/31619, 23/7/2020, § 82).

(1) Kanunilik

26. İncelenen olaya konu olan müdahalenin 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesine ve anılan kanuni düzenleme kapsamında çıkarılan Yönetmelik'in ek 6. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine dayanılarak gerçekleştirildiği görülmüştür. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır (benzer yönde değerlendirme için bkz G.G., § 44).

(2) Meşru Amaç

27. Özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil eden mesleğe ilişkin tedbirlerin millî güvenliğe, kamu düzeninin korunmasına ve kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik olduğu ve hakkın doğasından kaynaklanan bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği değerlendirilmiştir (ayrıntılı değerlendirme için bkz. AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015; Sevim Akat Eşki [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 33; C.A. (3), §§ 109-113; Enis Aras [GK], B. No: 2018/36485, 14/12/2022, §§ 63, 64).

28. Özel hayata saygı hakkına müdahale teşkil eden mesleğe ilişkin tedbirlerde kamu düzeninin korunmasının ve kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasının hakkın doğasından kaynaklanan bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Somut başvuruda da kamu gücünü kullanan idarenin kamu düzeninin korunması ile kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacını taşıdığı değerlendirilmiş ve bu surette meşru amaç unsurunun bulunduğu sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz G.G., §§ 45-48) .

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

29. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre demokratik toplum düzeninin gerekleri kavramı öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir (AYM, E.2016/179, K.2017/176, 28/12/2017; Ata Türkeri [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 44; Haluk Öktem [GK], B. No: 2014/13433, 13/10/2016, § 49; Erhun Öksüz [GK], B. No: 2014/12777, 13/10/2016 § 53).

30. Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük

kriterleri iki ayrı ölçüt olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki ölçüt arasında ayrılmaz bir ilişki vardır. Ölçülülük ilkesinin amacı temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçülülük ilkesi, sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden gereklilik ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçüsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir (Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 106; Tevfik Türkmen [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, § 70; Bülent Kaya [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016, § 82; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 45, 48; C.A. (3), § 115).

31. Belirtilen ölçütlere riayetle bir sınırlandırma yapılıp yapılmadığının tespiti için müdahale teşkil eden önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında, bireye düşen fedakârlığın ağırlığının gözönünde bulundurulması ve gözetilen genel yararın gerekleri ile bireyin temel hakkının korunması arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının belirlenmesi zorunludur. Anayasa'nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa'da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususunda geçerli olan bu denge, özel hayata saygı hakkının sınırlandırılmasında da gözönünde bulundurulmalıdır (Bülent Polat, § 107).

32. Kamusal makamların bir hakkın sınırlandırılması sürecinde iki ayrı aşamada takdir yetkisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, sınırlama ölçütünün seçimidir. İkincisi ise ilgili sınırlama ölçütü çerçevesinde izlenen meşru amacı gerçekleştirmek üzere yapılan sınırlamanın gerekliliğidir. Ancak kamusal makamlara tanınan bu takdir yetkisi sınırsız olmayıp ihlal iddiasına konu önlemin anayasal temel hak ve özgürlüklerle bağdaşır olması yani müdahaleyi meşrulaştırmak üzere kullanılan argümanların elverişli, zorunlu ve orantılı olması gerekir (Bülent Polat, § 108).

33. Belirtilen takdir yetkisi, her bir olay özelinde ayrı bir kapsama sahiptir. Güvence altına alınan hakkın veya hukuksal yararın niteliği ve bunun birey bakımından önemi gibi unsurlara bağlı olarak bu yetkinin kapsamı daralmakta veya genişlemektedir. Öte yandan personel rejimi gibi sıkı kural ve şartlara tabi bir alanda, kamu makamlarının faaliyetin niteliğine ve sınırlamanın amacına göre değişen geniş bir takdir yetkisinin bulunması doğaldır. Bununla birlikte özel hayata saygı hakkı ile kamu hizmetinin yukarıda belirtilen temellere uygun yürütülmesini gözetmek konusundaki meşru menfaat arasında adil bir denge kurulup kurulmadığının gözönünde bulundurulması zorunludur (Bülent Polat, §§ 109, 110).

34. Ayrıca özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olma ve ölçülülük ilkelerine uygun olduğu konusunda yargısal makamlar tarafından oluşturulan gerekçelerin ikna edici nitelikte ilgili ve yeterli olması gerekir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ata Türkeri, §§ 45, 47; Murat Deniz [1. B.], B. No: 2014/5318, 21/9/2016, § 66; G.G., § 54).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

35. Eldeki olayda imam hatip olarak görev yapan başvurucunun kırk üç gün süreyle mazeretsiz olarak görevine gitmediği tespit edilerek sözleşmesi feshedilmiştir.

36. 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesinde özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlilerinin çalıştırabileceği ifade edilmiştir. Bu kapsamda

çıkartılan Yönetmelik'in ek 6. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine göre sözleşmeli personelin sözleşmesinin feshedilebilmesi için sözleşme dönemi içinde mazeretsiz ve kesintisiz üç gün veya toplam on gün süreyle görevine gelmemesi gerekmektedir. Sözleşmeli personelin görevine gelmesini engelleyen, idare tarafından makul ve meşru kabul edilecek hukuki veya maddi bir mazeretin varlığı hâlinde sözleşmenin feshedilmesinin mümkün olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda anılan düzenleme ile idareye memurun bildireceği mazereti kabul edip etmeme konusunda geniş bir takdir yetkisi verildiği söylenebilir.

37. Ancak bu takdir yetkisinin temel hak ve özgürlüklerin çalışma hayatında da korunması gerektiği gözetilerek kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanılmasının zorunlu olduğu vurgulanmalıdır. Bunun yanında takdir yetkisinin kullanımının keyfî uygulamaların önüne geçilmesi için objektif ve makul sayılacak gerekçelerle de açıklanması gerekir. Zira anılan takdir yetkisinin sınırsız olarak kullanılması, öncelikle kamu hizmetinin devamlılığından beklenen menfaat ile kamu görevlilerinin menfaatleri arasında korunması gereken adil dengenin zaten birey karşısında güçlü olduğu kabul edilen kamu lehine bozulması sonucunu doğuracağı açıktır. Bu bağlamda olayda öncelikle görevin terkine ilişkin ileri sürülen mazeretlerin özenli bir şekilde incelenmesi, sözleşmeli personel statüsünden çıkarılmanın başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde bir tedbir olduğu gözetilerek mevzuatın sözleşmeli personele bir külfet yükleyecek şekilde katı yorumundan kaçınılması gerektiği söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. G.G., § 57).

38. Başvuru konusu olayda başvurucu, göreve on günden fazla olacak şekilde gelmediğini kabul etmektedir. Ancak ailesinde bakıma muhtaç bireyler olup onlara refakat etmesi gerektiği ve trafik kazası nedeniyle görevine devam edemediğini iddia etmiştir.

39. İmam hatip olarak görev yapan başvurucunun kırk üç gün süreyle mazeretsiz olarak görevine gitmediği tespit edilmiştir. Bölge İdare Mahkemesi kararında ilgili mevzuat ve sözleşme hükümlerinin açık olduğu, buna göre on gün süreyle mazeretsiz olarak işe gitmemenin sözleşmenin feshi sebebi olarak düzenlendiğine dikkat çekilmiştir. Başvurucu, her ne kadar ailesinin sağlık durumunu göreve gidememesinin gerekçesi olarak ileri sürmüş ise de başvurucunun bu hususta refakat izni talebinin bulunmadığı belirtilmiştir. Ailesinin sağlık durumu nedeniyle tayin talebinde bulunan başvurucunun talep sonucunu beklemeksizin göreve gitmeme hususunda bir hakkının bulunmadığı, bu durumun mazeret olarak kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir. Bununla birlikte trafik kazası nedeniyle görevine gidemediğini ileri süren başvurucunun beş günlük sağlık raporunun süresi sona erdikten sonra da rahatsızlığının devam ettiğine dair bir bilgi ve belge sunmadığına işaret edilmiştir.

40. Bu koşullar çerçevesinde yargısal makamlar tarafından başvurucunun özel hayata saygı hakkı kapsamındaki menfaati ile kamunun yukarıda belirtilen meşru menfaati arasında adil bir dengenin kurulamadığı söylenemeyecektir. Zira başvurucunun kendi eylemlerinin bir sonucu olarak tesis edildiği kabul edilen ve açıklanan gerekçeler ilgili ve yeterli olarak nitelendirilmeye uygundur. Öte yandan Bölge İdare Mahkemesinin başvurucunun yaşadığını iddia ettiği süreci bir bütün hâlinde değerlendiren ve iddialarını karşılayan yeterlilikte gerekçe de sunduğu görülmüştür.

41. Dolayısıyla özel hayata saygı hakkına ilişkin Anayasa'nın 20. maddesinde belirtilen güvencelerin gözetildiği özenli bir yargılamanın yapıldığı, varılan sonucun ilgili ve yeterli

gerekçeyle açıklandığı kanaatine varılmıştır.

42. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞEGÜL KIRKAYA CENAN VE HÜSEYİN SELEK

B. No: 2021/8486 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/8486

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞEGÜL KIRKAYA CENAN VE HÜSEYİN SELEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/8486)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ayşenur TUNCER

Başvurucular : 1. Ayşegül KIRKAYA CENAN 2. Hüseyin SELEK

Vekili : Av. Levent ÖZÇELİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, askıya alınmış olan pilot lisansının askı süresinin uzatılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular Hava Kuvvetleri Komutanlığı emrinde pilot olarak görev yapmaktayken mecburi hizmet sürelerini tamamladıktan sonra çeşitli sebeplerle görevlerinden ayrılma talebinde bulunmuştur. Bu doğrultuda farklı tarihlerde başvuruculaların görevlerinden ilişikleri kesilmiştir.

3. 15 Temmuz darbe girişiminin akabinde kabul edilen 25/8/2017 tarihli ve 30165 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 15/8/2017 tarihli ve 694 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (694 sayılı KHK) 37. maddesiyle, 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu'na ek geçici 98. madde eklenmiştir. Bu madde ile Türk Silâhlı Kuvvetlerinden (TSK) ayrılan pilot subayların yükümlülük süreleri on sekiz yıla çıkarılmış ve bu kapsamdaki pilotlar kamu görevlerine geri çağrılmıştır. Söz konusu düzenleme 1/2/2018 tarihli ve 7078 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 35. maddesiyle değiştirilerek

kabul edilmiştir.

4. Başvurucular, anılan düzenleme kapsamında muvazzaf subaylığa nasbedilecekler kapsamına alınmış ancak göreve katılım sağlamamıştır. Bunun üzerine başvuruculaın havayolu nakliye pilot lisansları (pilot lisansı) 926 sayılı Kanun'un ek geçici 98. maddesi uyarınca askıya alınmıştır.

5. Devam eden süreçte 926 sayılı Kanun'un 113. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde yer alan "Pilotaj eğitimini (pilot adaylarına verilen uçuş eğitimi) bitirenlerin yükümlülük süresi üç yıl ... daha uzatılır" hükmündeki "üç yıl" ibaresi 21/2/2019 tarihli ve 7166 sayılı Kanun'un 6. maddesiyle "altı yıl" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişiklikle pilotaj eğitimini bitirenler için getirilen ilave üç yıllık yükümlülük üzerine idarenin işlemiyle başvuruculaın pilot lisansında bulunan askı süresi de uzatılmıştır.

6. Başvurucular pilot lisanslarının askı süresinin uzatılması işlemlerinin iptali talebiyle idare mahkemesinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucular özetle nasbedildikleri muvazzaf subaylığa katılım sağlamadıklarını, getirilen ilave yükümlülüğün muvazzaf subay statüsünde olan pilotlara yönelik olduğunu, idarenin ise bu düzenlemeyi yanlış yorumlayıp pilot lisansının üzerindeki askı süresini uzattığını ve dava konusu işlemlerin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte başvurucular, muvazzaf subaylığa icabet etmemelerinin müeyyidesi olarak zaten belirli bir süre pilot lisansının askıya alınarak işsiz kaldıklarını vurgulamıştır.

7. Yapılan yargılamalar sonucunda idare mahkemelerince davanın reddine karar verilmiştir. Kararların gerekçesinde özetle tekrardan göreve çağrılan ve göreve katılım yapmayan başvuruculaın askıya alınan pilot sertifikasının askıya alınma süresinin getirilen ek yükümlülük nedeniyle uzatılmasına ilişkin dava konusu işlemlerde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir.

8. Başvurucular, bu kararlara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde; muvazzaf subaylığa geçiş yapılmamasının müeyyidesi olarak idarenin pilotluk lisanslarını zaten uzun bir süre askıya aldığını, bundan sonra istense de muvazzaf subaylığa katılım sağlanamayacağını, askı süresinin üç yıl daha uzatılmasının hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olduğunu belirtmiştir. İdare mahkemelerinin yanlış değerlendirmeyle davanın reddine karar verdiğini ifade eden başvurucular, kararların kaldırılarak dava konusu işlemlerin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

9. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Daire) idare mahkemesi kararlarının usule ve hukuka uygun olduğunu ve kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığını belirterek istinaf başvurularının reddine kesin olarak karar vermiştir.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2021/8491 numaralı başvurunun süresinde yapılan 2021/8486 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

12. Başvurucular; 2018 yılında muvazzaf subaylığa nasbedildiklerini ancak ailevi şartlarının elvermemesi nedeniyle katılım sağlayamadıklarını, bunun yaptırımı olarak da pilot lisanslarının askıya alındığını, bu müeyyideyle askerlik hayatı sonlanmış kişi statüsüne

geldiklerini belirtmiştir. Bu statüye girdikten sonra isteseler de tekrar muvazzaf subay olma imkânına sahip olmadıklarını, buna rağmen yükümlülük süresinin uzamasına bağlı olarak pilot lisanslarının askı süresinin uzatılması nedeniyle mesleklerini yapamadıklarını, bu durumun hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olduğunu vurgulamıştır. Pilot lisanslarının askıya alınma süresinin uzatılmasına ilişkin işlemlerin iptali talebiyle açılan davalarda hukuk kurallarının yanlış yorumlandığını ifade eden başvurucular, anılan kararlar nedeniyle özel hayata saygı hakkının, çalışma hakkının, mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculara temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı bireysel başvuru formundaki hususları tekrar etmiş olup Anayasa Mahkemesinin Barış Bayrı ([2. B.], B. No: 2020/21660, 2/5/2024) kararında benzer durum için ihlal kararı verdiğini vurgulamıştır.

14. Başvuruculara iddialarının askıya alınmış olan pilot lisanslarının askıya alma süresinin uzatılmasına ilişkin işleme karşı açılan iptal davalarının reddedilmesine ve bu suretle sivil havacılıkta devam eden mesleki kariyerlerinin sona erdirilmesine ilişkin olduğu görülmektedir. Kişilerin mesleki hayatlarının onların özel hayatlarıyla sıkı ilişkisinin olduğu ve meslek hayatına yönelik müdahalelerde özel hayata saygı hakkının gündeme geldiği yadsınamaz. Bununla birlikte öncelikle bu tür müdahalelerin hangi durumlarda özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmeye uygun olduğu veya başvuru konusu edilen uyuşmazlıkların hangilerinin bu bağlamda uygulanabilir kabul edileceği hususlarında belirlenen ölçütler dikkate alınarak değerlendirmeler yapılması gerekmektedir (Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, § 82; Erdal Erbayram [1. B.], B. No: 2019/25121, 7/6/2023, § 22).

15. Anayasa Mahkemesi birçok kararında, özel hayata ilişkin herhangi bir nedene dayanılmaksızın mesleki hayata yönelen müdahalelerin özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilebilmesi için gerekli olan şartların neler olduğunu açıklamıştır (Tamer Mahmutoğlu, §§ 84-90; C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 97-101; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 106-110).

16. Başvuruculara askıda olan pilot lisanslarının askı süresinin uzatılması nedeniyle sivil havacılık alanında pilotluk mesleğini icra edemedikleri dikkate alındığında bu durumun mesleki hayatlarına ve sosyal çevreleriyle olan ilişkilerine etki ettiği söylenmelidir. Başvurucular hakkında gerçekleştirilen bahse konu işlemler, özel hayata saygı hakkının otomatik olarak uygulanabilirliğini sağlamamakla birlikte müdahalenin başvuruculara mesleki faaliyetlerinin aksamasına, kariyer planlarının değişmesine, sosyal çevresiyle olan ilişkilerine önemli derecede etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı değerlendirilmiştir. Bu durumda sonuca dayalı nedenlerle başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenebilir nitelikte olduğu kanaatine varılmış ve başvuruculara iddiaları bir bütün hâlinde özel hayata saygı hakkı kapsamında değerlendirilmiştir (Barış Bayrı, §§ 27, 28).

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Özel hayata saygı hakkına yönelik negatif ve pozitif yükümlülükler arasındaki sınırların

kesin biçimde tanımlanması ve birbirinden ayrılması her zaman mümkün değildir. Devlet için öngörülen negatif yükümlülükler, her durumda özel hayata saygı hakkına keyfî surette müdahaleden kaçınmayı gerekli kılar. Pozitif yükümlülükler de özel hayata saygı hakkının korunmasını ve bireyler arası ilişkiler alanında olsa da özel hayata saygının güvencelerini sağlamaya yönelik olaya özgü tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 32; Ömür Kara ve Onursal Özbek [2. B.], B. No: 2013/4825, 24/3/2016, § 46; Tamer Mahmutoğlu, § 98).

19. Başvuruculaın askıda olan pilot lisanslarının askı süresinin idare tarafından uzatılarak sivil havacılık alanında pilotluk yapmalarının engellendiği, yargısal makamların da bu işlemlerin iptali talebiyle açılan davaları reddettiği dikkate alındığında başvurunun devletin negatif yükümlülükleri bağlamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir. Başvuruculaın askıda olan pilot lisanslarının askı süresinin uzatılması şeklinde tesis edilen idari işlemlerin iptali talebiyle açılan davaların reddedilerek kesinleşmesi, bu suretle mesleklerini yapma imkânından mahrum bırakılmaları nedeniyle başvuruculaın özel hayata saygı hakkına müdahalede bulunulduğu sonucuna varılmıştır (Barış Bayrı, §§ 31, 32).

20. Yukarıda belirlenen müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 20. maddesini ihlal edecektir. Bu sebeple sınırlamanın Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir (Halil Berk [1. B.], B. No: 2017/8758, 21/3/2018, § 49; Süveyda Yarkın [2. B.], B. No: 2017/39967, 11/12/2019, § 32; Şennur Acar [1. B.], B. No: 2017/9370, 27/2/2020, § 34; R.G. [GK], B. No: 2017/31619, 23/7/2020, § 82). Bu bağlamda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı incelenmelidir.

21. Anayasa uyarınca temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların öncelikle kanunla öngörülmüş olması gerekir. Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadına göre de Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan kanunilik ölçütünün karşılanması için müdahale şeklî anlamda bir kanuna dayanmalıdır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 31; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 75; Fatih Saraman [GK], B. No: 2014/7256, 27/2/2019, § 65). Bununla birlikte temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli değildir. Kanunilik ölçütü aynı zamanda maddi bir içeriği de gerektirmekte olup bu noktada kanunun niteliği önem kazanmaktadır. Kanunla sınırlama ölçütü sınırlamanın erişilebilirliğini, öngörülebilirliğini ve kesinliğini ifade etmekte; böylece uygulayıcının keyfî davranışlarının önüne geçtiği gibi kişinin hukuku bilmesine de yardımcı olmakta; bu yönüyle hukuk güvenliği teminatı sağlamaktadır (Halime Sare Aysal [GK], B. No: 2013/1789, 11/11/2015, § 62; Fatih Saraman, § 66; Tamer Mahmutoğlu, § 104).

22. Ayrıca müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğunun söylenebilmesi için yargı organlarınca müdahalelere dayanak olarak gösterilen kanuni düzenlemelerin erişilebilir, öngörülebilir ve kesin nitelikte olup olmadığı irdelenmeli ve ilgili kanuni düzenlemeler anılan çerçevede kalınarak genişletici bir yoruma tabi tutulmadan öngörülebilir şekilde uygulanmalıdır (Tamer Mahmutoğlu, §§ 103-108; Barış Bayrı, § 36).

23. Somut olayda başvurucular, göreve geri çağrılması sonrasında bu çağrıya icabet etmemiş ve kanuni düzenleme gereğince başvuruculaın pilot lisansı ilk olarak kanunda

belirlenen ek yükümlülük süresince askıya alınmıştır. Belirtmek gerekir ki başvurucular, bu işlemle ilgili olarak herhangi bir şikâyette bulunmamakta; bilakis bu durumun muvazzaf subaylığa geri dönmemesinin müeyyidesi olduğunu vurgulamaktadır. Nitekim 694 sayılı KHK'nın 37. maddesiyle TSK'dan ayrılan pilot subaylar için getirilen yükümlülükle birlikte kanun koyucu bu yükümlülüğe uymayanlar için yükümlülük süresince ilgililerin sivil pilot sertifikalarının iptal edileceğine ilişkin bir yaptırım düzenlemiştir. İlk etapta yükümlülük ile birlikte düzenlenen bu yaptırımın ise öngörülebilir ve kesin nitelikte olduğu söylenmelidir.

24. Başvuruculaın çağrıya uyulmaması hâlinde pilot lisanslarının askıya alınacağını ve askı süresini bilerek bu yaptırıma katlanmayı göze aldığı anlaşılmaktadır. Ancak bu yaptırım henüz bitmeden yaptırımın bir yorum ile uzatılması durumu öngörülebilirlik açısından değerlendirilmesi gereken esas konudur. Nitekim başvuruculaın şikâyetine konu edilen husus devam eden süreçte yükümlülük süresinin üç yıl daha uzatılması nedeniyle askıda olan pilot lisansının askı süresinin de ilave üç yıl uzatılmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda askı süresinin uzatılmasına ilişkin idarenin dava konusu yapılan işlemleri 926 sayılı Kanun'un ek geçici 98. maddesinde belirtilen pilot sertifikalarının iptal edileceğine ilişkin hükmün kapsamının aynı Kanun'un 113. maddesindeki değişiklikle getirilen ilave üç yıl yükümlülükle birlikte uzadığına ilişkin yoruma dayanmaktadır. Yargısal makamlar tarafından da 926 sayılı Kanun kapsamında yapılan bu yorumdan kaynaklı olarak tesis edilen işlemlerin hukuka uygun bulunduğu görülmektedir (Barış Bayrı, § 38).

25. 926 sayılı Kanun'un 113. maddesiyle getirilen ilave üç yıl yükümlülükle birlikte kanun koyucu daha önce göreve çağrılmış olup da bu çağrıya icabet etmeyenlerin yeniden muvazzaf subaylığa katılım sağlayabilmelerine yönelik bir düzenleme yapmamıştır. Bu bağlamda ilgililere yeni bir imkân sunulmadan ilave bir yaptırım uygulanması öngörülebilir değildir. Aksi durumun kabulü ise bir kez göreve çağrılmaya icabet etmeme şeklinde ortaya çıkan bir eylemin yükümlülük süresinin uzatılması ile birlikte ucu açık bir yaptırımla karşı karşıya kalınması anlamına gelecektir. Kanun koyucunun ise böyle bir amaç güttüğünü kabul etmek mümkün değildir. Bu duruma rağmen genişletici ve öngörülemez bir yorumla başvuruculaın askıda olan pilot lisanslarının askı süresinin ilave yükümlülük kapsamında uzatılmasına karar verilmiş, yargısal makamlar tarafından da başvuruculaın iddialarına rağmen aksi yönde bir değerlendirmede bulunulmamıştır (Barış Bayrı, § 39).

26. Neticede yükümlülük süresinin uzatılması ile birlikte başvuruculaın pilot lisansının askıda kalma süresinin de uzatılarak göreve geri çağrılmaya icabet etmemelerinden kaynaklı ikinci kez yaptırıma uğraması şeklinde ortaya çıkan sonuç, kanuni düzenlemelerin genişletici ve öngörülemez bir yoruma tabi tutulmasından kaynaklanmaktadır. Bu nedenle müdahalenin kanuni dayanağının bulunmadığı değerlendirilmektedir (aynı yönde değerlendirme için bkz. Barış Bayrı, § 40). Başvuru konusu yapılan olayda da Barış Bayrı kararında ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı değerlendirilmiştir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. Yukarıda yer verilen tespitler uyarınca başvuruya konu müdahalenin kanunilik koşulunu sağlamadığı anlaşıldığından söz konusu müdahale açısından diğer güvence ölçütlerine riayet edilip edilmediğinin ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

29. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. İdare Mahkemesine (E.2019/1404, K.2020/1194) ve Ankara 18. İdare Mahkemesine (E.2019/1572, K.2020/1241) GÖNDERİLMESİNE,

E. 487,60 TL harcın başvuruculara AYRI AYRI, 40.000 TL vekâlet ücretinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EBUBEKİR ÇİRCİ VE ŞERİFE ÇİRCİ

B. No: 2021/10952 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/10952

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EBUBEKİR ÇİRCİ VE ŞERİFE ÇİRCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/10952)

Karar Tarihi: 12/3/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 21/9/2026 - 33377

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet AKTEPE

Başvurucular : 1. Ebubekir ÇİRCİ 2. Şerife ÇİRCİ

Vekili : Av. İdris KARATAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tıbbi ihmal ve organizasyon kusuru sonucu bir bebeğin ölü olarak doğması, diğerinin ise doğum sonrası tedavi görmek zorunda kalmasıyla ilgili açılan tazminat davasının eksik incelemeyle reddedilmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının, istinaf mahkemesinin verdiği kararın kesin olması nedeniyle hükmün denetlenmesini talep etme hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Birinci başvurucu, ikinci başvurucunun eşidir. Otuz haftalık ikiz bebeğe gebe olan ikinci başvurucu, sancı ve bel ağrısı şikâyetiyle 24/11/2015 günü saat 17.50 sıralarında Sivas Numune Hastanesi Kadın Doğum Acil Servisine müracaat etmiştir. Burada çekilen NST ve vücudunun alt kısmından yapılan muayenesi sonrasında başvurucunun Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesine sevkine karar verilmiştir. Başvurucu saat 20.00 sıralarında ebe eşliğinde ambulansla sevk edildiği hastanede sezaryene alınmış ve bebeklerden biri boynuna bir tam tur sıkı kordon dolanmış şekilde ölü olarak, diğeri ise ayak geliş yönüyle sağ olarak dünyaya getirilmiştir.

3. Başvurucular, doğum aşamasında yapılan geç ve hatalı tıbbi müdahalelerden ötürü bir bebeklerinin ölmesi, diğerinin ise uzun süre tedavi görmesinden dolayı zararlarının tazmini için Sağlık Bakanlığına (İdare) müracaat etmiştir. İdare 5/1/2017 tarihinde başvuruculların talebini zımnen reddetmiştir.

4. Bunun üzerine başvurucular, sağlık personeli ve doktorların teşhis ve tedavi için zamanında müdahalede bulunmaması sonucu ikiz bebeklerinden birinin ölü olarak doğduğu, diğerinin de uzun süre tedavi görmek zorunda kaldığı iddiasıyla toplam 1.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebiyle İdare aleyhine 29/8/2017 tarihinde Sivas İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) tam yargı davası açmıştır.

5. Başvuruculların dava dilekçesindeki iddiaları şöyledir: İkinci başvurucu, gebelik sürecinin otuzuncu haftasında müracaat ettiği Sivas Numune Hastanesi Kadın Doğum Acil Servisinde görevli Dr. L.K.ya ikiz gebeliği olduğunu, sancı ve lekesinin bulunduğunu bildirmesine rağmen kendisine sıra olduğu söylenerek NST çekilmesi için saat 17.30'dan 19.30'a kadar bekletilmiştir. NST'den sonra ebe tarafından alttan yapılan muayenede bebeğin tersten geldiğinin anlaşılması üzerine Dr. L.K. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesinden biriyle telefonla görüşmüş, ikinci başvurucunun bu hastaneye sevkine karar vermiştir. Saat 20.15'te sevk edilen hastanede yapılan ameliyat sonrası kendilerine bebeklerden birinin yaşadığı bildirilmiştir. Hastane evrak ve güvenlik kamera kayıtlarından anlaşıldığı kadarıyla kendisinden daha acil bir hasta olmamasına rağmen ikinci başvurucuya uzunca bir süre müdahale edilmemiştir. Doğumun başladığı ve bebeklerden birinin ayağının dışarı çıktığı hem ebe hem de doktor tarafından tespit edilmesine, mevcut hastanenin de doğumun yapılabilmesine imkân tanıyan donanımı olmasına rağmen sevk işlemi yapılarak zamanında müdahalede bulunulmamıştır.

6. İdare; savunma dilekçesinde meydana gelen olayların geç müdahaleden kaynaklanmadığını, sevk sürecinde doğumu gerçekleşmesi muhtemel gebelerin ilk başvurduğu hastanede doğurtulduğunu ancak ikinci başvurucunun doğumunun ambulansta değil Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesinde gerçekleştiğini, bu hususun da sevk işleminde bir hata olmadığının ve sağlık personelince doğuma geç müdahale edilmediğinin delili olduğunu belirtmiştir. Ayrıca NST çekilmesindeki gecikmeyle davaya konu olayların meydana gelmesi arasında uygun illiyet bağı bulunmadığını, zamanında müdahale edilseydi dahi istenmeyen neticenin meydana gelebileceğinin sorumluluklarını ortadan kaldırdığını vurgulamıştır.

7. İdare Mahkemesi bebeğin ölüm sebebinin ne olduğunun, anne Şerife Çirci'ye yapılan müdahale ve tedavilerin neler olduğunun, sağ doğan çocuğun nasıl doğduğunun ve hangi tedavileri gördüğünün, kalıcı bir sağlık problemi ya da kullanması gereken bir cihaz olup olmadığının tespiti açısından ilgili hastanelerden grafi, epikriz raporları, hasta giriş-çıkış ve sevk kayıtları, işlem saati yazılı muayene notları gibi tıbbi bilgi ve belgeleri getirtmiştir. Ayrıca Dr. L.K. hakkında dava konusu olayla ilgili açılan idari soruşturma dosyası ve ekleri ile Sivas 5. Asliye Ceza Mahkemesinde (Ceza Mahkemesi) olayla ilgili personel hakkında açılan ceza davasına ilişkin belgeler dosyaya girmiştir.

8. Bu belgelere göre, sevk edilen hastanede görevli olup ameliyatla doğum işlemini gerçekleştiren Dr. Ç.Y. 28/1/2016 tarihli ifadesinde; olay günü saat 20.00 sıralarında Sivas Devlet Hastanesinden aranarak Dr. L.K. ile telefonla görüştüğünü, Dr. L.K.nın kendisine ilerlemiş doğum aşamasında olan ve hatırladığı kadarıyla 5 cm servikal açıklığı bulunan ikiz gebeliği olan bir hastayı sevk etmek istediğini söylediğini, L.K.ya bu şekilde hastayı sevk

etmeyip orada doğumu gerçekleştirmesinin daha doğru olacağını ifade ettiğini ancak hastanın yola çıkarıldığını ve ambulansta olduğunu söyleyince hastayı kabul ettiğini, bu konuşmadan birkaç dakika sonra Dr. L.K.nın tekrar aradığını, L.K.nın ambulanstaki ebeden öğrendiğine göre hastanın açıklığının tam olduğunu ilettiğini, bunun üzerine nöbetçi doktoru arayarak hastayı doğrudan ameliyathaneye almasını söylediğini, hastanın doğrudan ameliyathaneye alındığını anlatmıştır. İfadenin devamında hastanın servikal tam açıklığı ve silinmesinin olduğunu, bununla birlikte extremite gelişinin (ters geliş) olduğunun fark edildiğini, bu şekliyle normal doğumun mümkün olmaması sebebiyle hastanın acil olarak sezaryen ameliyatına alındığını, önden gelen bebeğin ayak geliş olarak doğurtularak ameliyat salonunda hazır bulunan pediatri hekimine teslim edildiğini, transvers (yan) duruş pozisyonunda olan ikinci bebeğin de uterusa yapılan insizyon genişletilerek doğurtulduğunu, bu esnada bebeğin boynuna bir tam tur kordon dolandığını, bu bebeğin de pediatri hekimine teslim edildiğini belirtmiştir.

9. Ceza Mahkemesinde 12/10/2017 tarihli celsede yeminli olarak dinlenen Sivas Numune Hastanesinde doğumhane nöbetçisi olan hemşire N.K. çağrılınca hastanın yanına gittiğini, hastada 7-8 cm açıklık olduğu için diğer tüm sevkler gibi yolda doğum olma ihtimaline karşı doğum setini yanına aldığını, ambulansta hastanın muayenesini yaptığında 7-8 cm açıklığı olduğunu ancak ilk gebeliği olduğu için 10 cm'lik tam açıklığa ulaşmadan doğumun gerçekleşmeyeceğini belirtmiştir. Aynı celsede yeminli olarak dinlenen ve aynı hastanede nöbetçi olan hemşire S.A. hastanın muayenesini yaptığında doğum açıklığının başladığını, ekstremite olduğunu gördüğünü, el ayak gelişi olduğunu, ultrasona alınması konusunda doktorla görüştüğünü, ultrasonda her iki bebeğin de kalp atışını hastaya dinlettiklerini, bu sırada üniversiteyle görüşüp hastanın sevki için onay aldıktan sonra ikiz gebelik olduğu için 112 Acil Çağrı Merkezi aracılığıyla doğum salonundan bir ebe (N.K.) daha çağırarak birlikte hastayı üniversiteye götürdüklerini dile getirmiştir. S.A. ifadesinin devamında ambulansta diğer hemşireyle aralarında hastada 7-8 cm'lik ilerlemiş açıklık olması ve bebeklerin küçük olması nedeniyle "İnşallah yetişiriz." şeklinde konuştuklarını, tam açıklığı bulunmayan hastanın diğer hastaneye yetişmesi yetişmeme ihtimalinden daha yüksek olduğundan doğumu gerçekleştirmediklerini beyan etmiştir.

10. İdare Mahkemesi davalı İdarenin uyguladığı tıbbi işlemlerde hizmet kusuru olup olmadığı, hizmet kusuru var ise oranının ne olduğu hususlarının saptanabilmesinin teknik bilgiyi gerektirmesi nedeniyle Adli Tıp Kurumunca (ATK) rapor düzenlenmesine karar vermiştir. Bununla birlikte ATK'nın raporun hazırlanmasına esas alması amacıyla talep ettiği tıbbi belgeler dava dosyasına dercedilmiştir.

11. ATK 7. İhtisas Kurulunca hazırlanan 16/9/2019 tarihli raporda ceza yargılamasına ilişkin dosyadaki belgelerden başvuruculaın müşteki sıfatıyla verdikleri beyanlar, Dr. L.K.nın ifadesi, sevk edilen hastanede doğumu gerçekleştiren Dr. Ç.Y.nin ifadesi, ilk başvurulan hastanede görev yapan sekreter L.U.nun ifadesi, başvurucu Şerife Çirci'yi doğum yaptığı hastaneye götüren, ambulansta ona eşlik eden ebe S.A. ile hemşire N.K.nın ifadesi yer almıştır. Bunlara ek olarak kolluğun Sivas Numune Hastanesi Kadın Doğum Acil Servisinin kamera kayıtlarını incelemesi neticesinde düzenlediği tutanakta başvuruculaın saat 17.50 sıralarında hastaneye geldikleri, saat 19.26'ya kadar bekledikleri ve başvurucu Şerife Çirci'nin doktor odasına girdiği, saat 20.11 sıralarında 112 Acil personeli tarafından sedye ile çıkarıldığı ifade edilmiştir.

12. Raporda gebeliğe, doğum anına ve sonrasına ilişkin kayıtlara ve soruşturma aşamasında Dr. M.A. tarafından düzenlenen 1/2/2016 tarihli ön inceleme raporuna yer verilmiştir.

13. Anılan raporun "Olayın Tahlili" başlıklı kısmındaki değerlendirme şöyledir:

"Yapılan inceleme ve alınan ifadeler doğrultusunda; Şerife Çircinin 24.11.2015 tarihinde saat 17:46'da ikiz gebelik ve bel ağrısı nedeniyle Sivas Devlet Hastanesi Kadın Doğum Acil Servisine başvurduğu, Dr. [L.K.] tarafından muayene edildiği, NST sırasına alındığı, USG'de fetal kalp atımı olan ikiz gebelik saptandığı, ebeler tarafından hastanın muayene edildiği, ebe muayene ettiğinde doğum açıklığının başladığı, baş geliş dışında ters geliş olabileceği düşünülerek tekrar Dr. [L.K.ye] muayene ettirildiği, doktorun muayene neticesinde doğum açıklığının başladığını, ters geliş olabileceği için hastanın üniversite hastanesine sevk işlemlerinin yapıldığını, üniversitede hastanın Yrd.Doç.Dr. [Ç.Y.] tarafından saat 20:30 da sezaryene alındığı, biri sağ diğeri ölü iki bebek doğurtulduğu anlaşılmıştır.

Burada 30 haftalık hamile olan Şerife Çirci ikiz gebe, ters geliş olması nedeniyle riskli gebelik grubunda yer almaktadır. Bu gruptaki bir hastanın doğum eylemi başladığı anda müdahalesinin acil olarak yapılması gerekirdi. Burada Dr. [L.K.nın] gerek acil hasta yoğunluğu gerekse farklı bir sebepten dolayı vakayı oyalayarak en son aşamasında C.Ü.T.F. Hastanesi Kadın Doğum Servisine sevk ettiği ve müdahalede geç kalındığı kanaati hasıl olmuştur. Burada yapılması gereken ters gelişi tespit edilmiş ve doğum eylemi başlamış olan gebenin bir an önce sezaryene alınarak doğan bebeklerin gerekirse küvez içerisinde ileri merkeze sevki yapılabilirdi.

Netice ve talep: Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda, Uz.Dr. [L.K.] hakkında 4483 Sayılı Kanunun 6. Maddesi gereğince; Soruşturma izni verilmesi görüş ve kanaatine varılmıştır."

14. ATK raporunda ayrıca Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalının 15/10/2018 tarihli belgesine (sağ olarak doğan E.Ç. isimli bebeğin yaklaşık üç yaşında yapılan değerlendirmesi) yer verilmiştir. Rapor şöyledir:

"Konu: [E.Ç.](Bebek) Hasta görüldü. Genel durum iyi, aktif koopere, Kilo: 16,2 (75-90p), Boy: 95 cm (50p). Fizik muayenesinde vücut ısısı 36.7 C, kalp sesleri doğal, kalp tepe atımı 100/dk, ek ses, üfürüm duyulmadı. Solunum sistem muayenesinde dakika solunum sayısı 24/dk, akciğer sesleri doğal, patolojik ses duyulmadı. Kulak zarı bilateral doğal görüldü. Orofarenks doğal. Batın rahat hepatosplenomegali yok, defans yok, rebound yok, bağırsak sesleri doğal. Haricen erkek, testisler bilateral skrotumda, penis boyu 3.5 cm (yaşına uygun). Kas eklem muayenesinde kas gücü tam, patolojik refleks yok, yürüyebiliyor, koşabiliyor, tek kelimeleri söylüyor, henüz cümle kuramıyor. Söylenenleri anlayıp yerine getirebiliyor. Mevcut muayenesi ile hastanın büyüme ve gelişmesinin yaşına uygun olduğu görüldü. Hasta prematüre doğum nedeniyle yapılan rutin göz muayenelerinde evre 1 prematüre retinopatisi nedeniyle takip edildiğini ancak herhangi bir sorun olmadığı için Göz Bölümü tarafından takipten çıkarıldığını ifade ediyor, yapılan batın ultrasonlarında saptanan bilateral böbreklerdeki genişleme nedeniyle 3 ayda bir ultrasonlarla takip edilmekte olduğunu ifade etti. Sistem üzerinden ultrason sonuçları kontrol edildi, 05.10.2018 tarihinde yapılan son ultrasonunda bilateral böbrek genişliğinin hafif düzeyde devam ettiği görüldü. Hastadan rutin tetkik olarak hemogram, biyokimya, Devit, B l2, Folik asit, Demir, Ferritin ve idrar tahlilleri istendi. Hasta böbrek genişlemesi takibi için Çocuk Cerrahisi polikliniğine yönlendirildi. Çocuk Cerrahisi tarafından böbrek genişlemesi açısından 3 aylık takiplerine devam edilmesi uygun görüldü. Yapılan idrar kültüründe anlamlı bir üreme tespit edilmedi, kan tahlillerinde demir eksikliği anemisiyle uyumlu sonuçları olan hastaya demir destek

tedavisi başlandı ve beslenme önerilerinde bulunuldu. Üç ay sonra tetkik kontrolü önerildi."

15. ATK raporunun sonuç bölümünde yapılan değerlendirmede gebe olan Şerife Çirci'nin Sivas Numune Hastanesi Acil Bölümüne başvurduğu saat 17.50'den sonra çekilen NST'nin incelenmesi neticesinde aktif kontraksiyonların olmadığı, saat 20.00 sıralarında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesi Kadın Doğum Kliniğine ebe eşliğinde ambulansla sevk edildiği, orada yapılan muayenesine ait tıbbi belgelerde 2 cm açıklık ve %50 silinme kaydı bulunduğu, mevcut tıbbi kayıtlardan ilk başvurudan sevk olana kadar geçen sürede aktif travayda olmadığının anlaşıldığı, otuzuncu gebelik haftasında gerçekleşen doğum sonrası yoğun bakım takibi zorunluluğu olduğundan söz konusu hastanede doğumun yapılamayacağı, yenidoğan yoğun bakımı mevcut olan ileri sağlık kuruluşuna sevk işleminin tıbben uygun olduğu, dolayısıyla ilgili sağlık çalışanlarının uygulamalarının tıp biliminin genel kabul görmüş ilke ve kurallarına uygun olduğu, sağlık hizmetinin yürütülmesinde idarenin organizasyon hatası tespit edilmediği belirtilmiştir.

16. Başvuruculaın vekilleri; ATK tarafından düzenlenen rapora başvuruculaın hamilelik döneminde her türlü kontrol ve tetkikleri düzenli şekilde yaptırmalarına rağmen zamanında ve gereği gibi müdahale edilmemesi, saatlerce bekletilmeleri, doğum başlamasına karşın oldukça uzak başka bir hastaneye sevk edilmeleri nedeniyle davalı İdarenin ve Dr. L.K.nın kusurlu olduğunu belirterek itiraz etmiştir.

17. İdare Mahkemesi dava konusu olayla ilgili olarak Ceza Mahkemesinde açılan kamu davasında görevli personelin kusuru olup olmadığı hususunda ATK aracılığıyla alınan bilirkişi raporlarını da dosyaya getirtmiştir. Ceza yargılamasında ATK 8. İhtisas Kurulunca düzenlenen 17/4/2019 tarihli rapora yapılan itirazlar neticesinde ATK 8. İhtisas Kurulunca, İdare Mahkemesinin aldırdığı ATK 7. İhtisas Kurulunun 16/9/2019 tarihli raporu da dikkate alınarak 25/12/2019 tarihli rapor tanzim edilmiştir. Bu raporda; ölü doğan bebeğin ölümünün kordon dolanması ve komplikasyonu sonucu gerçekleştiği, gebenin Sivas Numune Hastanesine başvurduğu saat 17.50'den sonra çekilen NST'sinin incelenmesi neticesinde aktif kontraksiyonların olmadığı, saat 20.00 civarında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesi Kadın Doğum Kliniğine ebe eşliğinde ambulansla sevk edildiği, orada yapılan muayenesinde tıbbi belgelerde 2 cm açıklık ve %50 silinme kaydı olduğu, dolayısıyla mevcut tıbbi kayıtlardan ilk başvurudan sevk olana kadar geçen sürede aktif travayda olmadığının anlaşıldığı açıklanmıştır. Ayrıca gebenin sevkinin bebeğin ölümü üzerinde etkisi olmadığı, bebeğin 1. dakika ve 5. dakika apgar skoru 0 olduğu için çocuğun ölü doğduğunun anlaşıldığı, USG ve NST'yle kordon dolanmasının tespit edilemeyebileceği, yapılan işlemlerin tıp kurallarına uygun olduğu, tıbbi uygulama hatası bulunmadığı yönünde tespit ve görüşlere yer verilmiştir.

18. Başvurucular 30/1/2020 tarihli dilekçeleriyle davalı İdarenin elinde olmasına rağmen dosyaya ibraz etmediğini belirttikleri Dr. L.K. ile Dr. Ç.Y. arasında olay günü geçen konuşmaların yer aldığı CD'yi İdare Mahkemesine sunmuştur. Başvurucular söz konusu kayıtlarda Dr. L.K.nın Dr. Ç.Y.ye doğum açıklığının 4 cm olduğunu söylediğini, ilk görüşmeden çok kısa bir süre sonra doğumun başladığını ve tam açıklığın gerçekleştiğini Dr. Ç.Y.ye ilettiğini, Dr. Ç.Y.nin de L.K.ya hastayı göndermemesinin daha iyi olacağını söylediğini vurgulamıştır. Başvurucular ilgili kayıtların dava dosyasına eklenmesini de talep etmiştir.

19. İdare Mahkemesi 28/2/2020 tarihli gerekçeli kararında, ATK 7. İhtisas Kurulu raporuna başvuruculaın yaptıkları itirazları değerlendirerek ATK 8. İhtisas Kurulunun 25/12/2019

tarihli raporu da gözönünde bulundurulduğunda itirazların bu raporu kusurlandıracak nitelikte olmadığı sonucuna varmıştır.

20. İdare Mahkemesi ATK'nın tanzim ettiği bilirkişi raporları doğrultusunda olayda İdareye yüklenebilecek açık bir hizmet kusuru olmadığı, dolayısıyla uyuşmazlıkta maddi tazminata ilişkin şartların oluşmadığı gerekçesiyle maddi tazminat talebinin reddine karar vermiştir. Manevi tazminat yönünden ise ikinci başvurucunun riskli gebelik grubunda yer almasına rağmen kamera görüntülerine göre ilk başvurduğu hastanede iki saati aşkın süre bekletildiği, Dr. M.A. tarafından tanzim edilen ön inceleme raporunda belirtildiği üzere riskli gebelik grubunda yer alması sebebiyle hastanede yenidoğan yoğun bakım servisi mevcut olmasa bile ters gelişi tespit edilen ve doğum eylemi başlayan ikinci başvurucunun bir an önce sezaryene alınarak doğan bebeklerin gerekirse kuvöz içinde ileri bir sağlık merkezine sevkinin yapılması gerektiği ancak iki saat bekletildiği, doğum başladıktan sonra sevkin yapıldığı, dolayısıyla sağlık hizmetinin yeterince etkin yürütülmediği ve bu durumun başvuruculara şüphe, endişe ve üzüntüye yol açtığı gerekçesiyle ikinci başvurucu (anne) için 15.000 TL, birinci başvurucu (baba) için 10.000 TL manevi tazminata hükmetmiştir.

21. Başvurucular; dava dilekçesiyle, süreç içinde İdare Mahkemesine sundukları dilekçelerde yer alan beyanlarına itibar edilmediğini belirtmiş ve deliller dikkate alınmadan verilen kararın hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

22. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Daire) 11/11/2020 tarihinde kararın maddi tazminatın reddine ilişkin olarak verilen kısmının onanmasına, davalı İdarenin istinaf başvurusunun kabulüne, manevi tazminat yönünden davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Manevi tazminat yönünden koşulların oluşmaması nedeniyle başvuruculara manevi tazminat ödenmesinde hukuka uygunluk bulunmadığını belirterek İdare Mahkemesince hükmedilen tazminata ilişkin toplam 25.000 TL'lik kısmı kaldırmıştır.

23. Başvurucular, nihai kararı 4/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 5/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

24. Başvurucular, Daire tarafından verilen kararın bozulması talebiyle 12/3/2021 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Danıştay Onuncu Dairesi davaya konu edilen parasal miktarın Daire kararı tarihindeki güncel temyiz parasal sınırın altında kaldığı ve Dairece verilen kararın kesin olduğu gerekçesiyle başvurucuların temyiz talebinin reddine 6/7/2021 tarihinde kesin olarak karar vermiştir.

25. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucular, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan,

yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Hükmün Denetlenmesini Talep Etme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucular; Daire kararının kesin olduğunu, bu nedenle temyiz kanun yoluna başvuramadıklarını ileri sürmüştür.

30. Bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

31. Anayasa Mahkemesi, birçok kararında hükmün denetlenmesini talep etme hakkının Anayasa'da güvence altına alınmış olmakla birlikte Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılama süreçleri (hukuk yargısı ile idari yargı alanı) yönünden söz konusu hakka dair bir güvence içermediğini açıklamıştır. Söz konusu kararlarda medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıklar yönünden hükmün denetlenmesini talep etme hakkının Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanının dışında kaldığı belirtilmiş ve bu bağlamda anılan hakka dair bir ihlal iddiasının incelenebilmesi için yargılamanın ceza hukuku alanına ilişkin bulunmasının şart olduğu ifade edilmiştir (örneğin birçok karardan bkz. E.Ç. [1. B.], B. No: 2019/2490, 3/12/2020, § 38; Y.E. [1. B.], B. No: 2020/5373, 2/3/2023, §§ 19-25; Turgut Öztop [2. B.], B. No: 2016/6023, 10/10/2019, §§ 47-54).

32. Anayasa Mahkemesi norm denetiminde temyiz sınırına ilişkin kuralı hükmün denetlenmesi hakkına aykırı bulup iptal etmişse de bireysel başvuruda hükmün denetlenmesi hakkı -Anayasa'da güvence altına alınmış olmakla birlikte- Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollere göre medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılama süreçleri (hukuk yargısı ile idari yargı alanı) yönünden bir güvence içermemektedir. Nitekim yukarıda yer verilen kararlarda idari bir işlemin iptali için açılan ve istinaf kanun yolunda nihayete erdirilen yargılamada temyiz kanun yoluna gidilememesi şikâyet konusunu oluşturmuştur. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruya konu yargılama süreçlerinin suç ve cezalara ilişkin güvenceler kapsamında değerlendirilebilecek şekilde ceza yargılamasına veya bir suç isnadına ilişkin bulunmadığını belirterek başvuruların konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir (Ömer Şanlı [1. B.], B. No: 2015/7304, 22/1/2019, §§ 43, 46).

33. Somut olayda da hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetin bireysel başvuruda -Sözleşme ve Türkiye'nin taraf olduğu protokollerde bu hakkın düzenlenmemesi nedeniyle- incelenmesi mümkün değildir.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Maddi ve Manevi Varlığın Korunması ve Geliştirilmesi Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucular; acil servise doğum sancısıyla başvurmalarına rağmen iki saatten fazla bekletildiklerini, doğum başlamasına karşın başka bir hastaneye sevk edilmelerinin riski artırdığını, doğum için gerekli vajinal açıklığın gerçekleştiğini ve bebeğin tersten geldiğini bilen ebe ve doktorun anneyi ivedilikle doğuma almaları gerekirken başka bir hastaneye sevk ettiklerini, sevk edilen hastanede görevli Dr. Ç.Y.nin hastanın sevk edilmemesi, doğumun ilk başvurulan hastanede gerçekleşmesi gerektiği şeklindeki uyarılarının dikkate alınmadığını belirterek yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

36. Anayasa Mahkemesi Zeki Kartal ([2. B.], B. No: 2013/2803, 21/1/2016) başvurusunda ceninin tıbbi ihmal sonucu ölü doğduğuna ilişkin iddiayı incelemiştir. Anayasa Mahkemesi ceninin yaşam hakkının bulunup bulunmadığı konusunda olumlu veya olumsuz bir sonuca varmamış ancak ceninin yaşamının annenin yaşam hakkı ile çok yakından bağlantılı olduğunu ve annenin yaşam hakkının korunmasını düzenleyen hükümlerin dolaylı olarak ceninin yaşam hakkını da koruduğunu değerlendirmiştir. Adem Aydın ve Zübeyda Aydın ([2. B.], B. No: 2018/1156, 18/5/2021, §§ 34, 38) başvurusunda ise tıbbi ihmal sonucu ceninin sağ olarak doğamadığına ilişkin iddia, ceninin anne ve/veya babanın maddi ve manevi varlığının bir parçası olduğu gerekçesiyle maddi ve manevi varlığın korunması hakkı çerçevesinde incelenmiştir. Bu nedenle başvuruculara tüm iddialarının Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

37. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

38. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Bu kapsamda anılan Anayasa hükmü ile kişinin maddi ve manevi varlığının bütünlüğü gerek kamusal yetkilerle donatılmış kişilerin gerekse özel kişilerin müdahalelerine karşı güvence altına alınmıştır (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 40).

39. Anayasa'nın 17. maddesinin amacı, esas olarak bireylerin maddi ve manevi varlığına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfî müdahalelerin önlenmesidir. Bunun yanı sıra devletin tıbbi müdahaleler nedeniyle kişilerin maddi ve manevi varlığını etkili olarak koruma ve maddi ve manevi varlığına saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de vardır (Ahmet Acartürk [2. B.], B. No: 2013/2084, 15/10/2015, § 49). Nitekim Anayasa'nın 56. maddesinde de belirtildiği üzere pozitif yükümlülük, sağlık alanında yürütülen faaliyetleri de kapsamaktadır (İlker Başer ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1943, 9/9/2015, § 44). Devlet, bireylerin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlıklarını koruma hakkı kapsamında ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin sağlık hizmetlerini hastaların yaşamları ile maddi ve manevi varlıklarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Ahmet Acartürk, § 51).

40. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında hukuki sorumluluğu ortaya koymak için adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarında makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartının yerine getirilmesi gerekir. Yargı mercilerinin

bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri yargılamalarda Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği seviyede derinlik ve özenle bir inceleme yapıp yapmadıkları ya da ne ölçüde yaptıkları da Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilmelidir. Zira yargı mercilerinin bu konuda gösterecekleri hassasiyet, yürürlükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer hak ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (Yasin Çıldır [2. B.], B. No: 2013/8147, 14/4/2016, § 57; Tevfik Gayretli [2. B.], B. No: 2014/18266, 25/1/2018, § 32).

41. Diğer taraftan belirtmek gerekir ki olaylara ilişkin delillerin değerlendirilmesi öncelikle idari ve yargısal makamların ödevidir. Aynı şekilde başvuru dosyasındaki tıbbi bilgi ve belgelerden hareketle bilirkişilerin vardığı sonuçların doğruluğu hakkında fikir yürütmek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Mehmet Çolakoğlu [1. B.], B. No: 2014/15355, 21/2/2018, § 47). Ancak kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında yerine getirmek zorunda olduğu usul yükümlülüklerinin somut olayda yerine getirilip getirilmediğinin nesnel bir şekilde değerlendirilmesi için ilgili anayasal kurallar bağlamında yargı mercilerinin kendilerine tanınmış takdir yetkileri çerçevesinde hareket edip etmediğinin denetlenmesi gerekir. Bu bağlamda yargı mercilerince ulaşılan sonuca ilişkin gerekçelerin ilgili ve yeterli olup olmadığı incelenmelidir (Murat Atılgan [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 44).

42. İdare Mahkemesi Dr. M.A. tarafından tanzim edilen ön inceleme raporundaki belirlemelere atıf yaparak yürütülen sağlık hizmetinin gereği gibi işletilmediği konusunda başvuruculara şüpheye, endişeye ve üzüntüye yol açıldığı gerekçesiyle manevi tazminata hükmetmiştir. Mahkeme, başvuruculara acil serviste iki saati aşkın süre bekletildiği, Şerife Çirci'nin riskli gebelik grubunda yer alması sebebiyle hastanede yenidoğan yoğun bakım servisi mevcut olmasa bile ters gelişi tespit edilmiş ve doğumu başlamış ikiz gebenin bir an önce sezaryene alınarak doğan bebeklerin gerekirse kuvöz içinde ileri bir merkeze sevki yapılabilecekken iki saat bekletilen başvurucunun doğum başladığında sevkinin yapıldığı, dolayısıyla idarece sağlık hizmetinin yeterince etkin yürütülmediği tespitini yapmıştır. Daire, maddi tazminat talebinin reddi kararını onamış; manevi tazminata ilişkin genel ilkelere yer verdikten sonra hiçbir somut gerekçe sunmadan manevi tazminat ödenmesine ilişkin koşulların oluşmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir.

43. Olayda başvuruculara saat 17.50 sularında Sivas Numune Hastanesi Kadın Doğum Acil Servisine geldikleri, hastane koridorunda saat 19.26'ya kadar muayene edilmeden bekledikleri kolluk tarafından düzenlenen tutanakta açıkça tespit edilmiştir.

44. Başvuruculara İdarenin hizmet kusuru olduğuna yönelik temel iddialarının hastaneye ulaşmalarına rağmen zamanında ve gereği gibi müdahale edilmemesine, bekletilmelerine, doğum başlamasına rağmen oldukça uzak başka bir sağlık kuruluşuna sevk işlemi yapılmasına dayandığı görülmüştür. Bu durumda başvuruculara söz konusu iddialarına yönelik olarak Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği seviyede derinlik ve özenle bir inceleme yapılmalıdır. Başvuruculara iddiaları ile yargılamaya özgü koşullar beraber dikkate alındığında ilgili yargı mercilerince bu gereklilikleri sağlayacak nitelikte bir yargılama yürütülmediği, tartışmalı ve sonucu değiştirebilecek hususlara yönelik ayrıntılı bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır. Dr. L.K. ile Ç.Y. arasında geçen görüşmenin kayıtlarının alınması ve ilk başvurulan hastanede doğum açıklığının ne boyutta olduğunun veya doğumun başlayıp başlamadığının hemşireler N.K. ve S.A.nın beyanları alınarak ortaya konulması konusunda ilgili yargısal makamlarca adımlar atılmaması, yine ceza yargılamasındaki tanık beyanlarının değerlendirilmemesi iddiaların özenli şekilde

araştırılmadığını göstermektedir.

45. ATK raporlarında Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hastanesinde yapılan muayeneye ait tıbbi belgelerde 2 cm açıklık ve %50 silinme kaydı olduğu, dolayısıyla mevcut tıbbi kayıtlardan ilk başvurudan sevk olana kadar geçen sürede aktif travayda olmadığının anlaşıldığı belirtilmiş ise de bu durumun dosya kapsamındaki tanık Dr. Ç.Y., hemşireler N.K. ve S.A.nın beyanları ve ses kayıtlarıyla uyumlu olmadığı ortadadır. Başvurucular bu yöndeki itirazlarını yargılama sürecinde ortaya koymuşsa da yargılama mercileri bahse konu iddialara cevap vermeyen ATK raporlarına dayanarak karar vermiştir. Bu çelişki yargılama sırasında yapılan inceleme ve değerlendirmelerle açığa kavuşturulmalıdır.

46. Eldeki olayda otuz haftalık ikiz gebelikte sancı şikâyetiyle acil servise giden başvuruculara uzunca bir süre bekletilmeleri, elle yapılan muayenede bebeklerden birinin tersten, başka bir deyişle ayak kısmından geldiği tespit edilmesine hatta hastanın sevk edilmek istendiği hastanedeki doktorun bu durumdaki bir hastanın sevk edilmemesi yönündeki uyarılarına rağmen sevkin yapılması, Dr. L.K.nın kendi beyanıyla USG'de fetal kalp atımı olan ikiz gebelik saptanan hastanın ilk hastanede doğumu gerçekleştirilmeyerek gecikmeye sebebiyet verilmesi hususlarında ileri sürülen iddiaların tüm açıklığıyla incelenerek ortaya konulması gerekir. Bu bağlamda başvuruculara bebeklerinden birinin ölü doğması, diğerinin ise oksijen miktarı düşük olduğu için bir süre oksijen oranını düzenleyen cihaz kullanılmak zorunda kalınması, prematüre doğum nedeniyle evre 1 prematüre retinopatisi nedeniyle bir süre takip edilmesi, böbrek genişlemesi teşhisiyle üçer aylık aralıklarla kontrole gitmek zorunda kalmasıyla da ortaya çıkan etki ve bu çerçevede başvuruculara oluşan maddi ve manevi zarar Daire tarafından gözönünde bulundurulmadan karar verilmiştir. Nitekim yargılama safahatında da başvurucular, bir bebeklerinin ölü doğması, diğerinin de çeşitli tedavi süreçlerine maruz kalmasıyla derin bir acı ve elem yaşadıklarını belirtmiş; buna neden olduğunu ileri sürdükleri sürece ilişkin somut iddialarda bulunmuşsa da bu iddialara yönelik yeterli araştırma ve inceleme yapıldığı ilgili yargı mercilerince ortaya konamamıştır.

47. Netice itibarıyla ATK raporlarını dayanak alan yargı mercilerinin başvuruculara iddialarını Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği özen ve derinlikte araştırıp incelediği, bunun sonucunda da iddialarla ilgili ve yeterli gerekçelere kararında yer verdiği söylenemez. Bu durumda kamu makamlarının başvuru konusu olaydaki pozitif yükümlülüklerini yerine getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

48. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

49. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve toplam 110.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

50. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

51. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hükmün denetlenmesini talep etme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2020/1636, K.2020/2321) iletilmek üzere Sivas İdare Mahkemesine (E.2017/802, K.2020/153) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUHİTTİN POLAT

B. No: 2021/14576 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/14576

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUHİTTİN POLAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/14576)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Duygu BAKAY

Başvurucu : Muhittin POLAT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının iptali talebiyle açılan davada esasa etkili iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde zabıt kâtibi olarak görev yapmaktayken 2016 yılında kamu görevinden çıkarılmış; hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma isnadı ile ceza soruşturması başlatılmıştır. Soruşturma kapsamında 20/10/2016 tarihinde gözaltına alınan başvurucu 24/10/2016 tarihinde tutuklanmış, 30/6/2017 tarihine kadar tutukluluğu devam etmiştir.

3. Devam eden ceza soruşturmasının yanı sıra Bodrum Adli Yargı İlk Derece Mahkemesi Adalet Komisyonunca (Komisyon) Bodrum Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurucu hakkında ihbarda bulunulmuştur. Komisyonun 9/11/2016 tarihli ihbar yazısında Bank Asya Genel Müdürlüğünce gönderilen yazıya istinaden yapılan inceleme neticesinde başvurucunun sunduğu mal beyanı ile Bank Asya tarafından gönderilen hesap hareketlerinin farklı olduğu belirtilmiştir. Başsavcılık 19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ve bu Kanun'a dayalı olarak 15/11/1990 tarihli ve 20696 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Mal

Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik (Yönetmelik) kapsamında adli soruşturma başlatmıştır. Adalet Bakanlığı Disiplin Kurulu Başkanlığı da başvurucu hakkında idari soruşturma başlatmıştır.

4. Başvurucu 4/1/2017 tarihinde ceza soruşturması kapsamında ifade vermiş, 11/1/2017 tarihinde de idari soruşturma kapsamında savunmada bulunmuştur. Her iki beyanında da özetle memur olmadan önce yaptığı iş nedeniyle (iş takipçiliği) 7-8 bankada hesabının bulunduğunu, Bank Asya hesabının da bu kapsamda açıldığını belirtmiştir. Bank Asyada bulunan hesabını annesinin yatırım ve tasarruf hesabı olarak kullandığını ifade eden başvurucu, memuriyeti öncesi annesine miras yoluyla kalan yaklaşık 100.000 TL'yi -annesinin isteği üzerine- faizsiz bankacılık yapıldığı için bu hesapta tuttuğunu, bazen döviz bazen de altın alma işlemi yaparak parayı değerlendirdiğini vurgulamıştır. 2011 yılında memuriyete geçtiğinde kendisinden acele bir şekilde mal beyanını doldurmasının istendiğini ifade eden başvurucu; görevli arkadaşın yönlendirmesi ile formu doldurduğunu, memuriyette yeni olması sebebiyle Bank Asya hesabında annesi adına tuttuğu parayı bildirmesi gerektiğini bilmediğini, zamanla paranın değerinin 200.000 TL'yi bulduğunu, 2015 yılında ikinci defa mal bildiriminde bulunduğunda ise paranın annesine ait olması nedeniyle bildirme ihtiyacı duymadığını, mal gizlemek gibi bir kastının olmadığını açıklamıştır.

5. İdari soruşturma devam ederken Başsavcılık tarafından 3628 sayılı Kanun'a muhalefet suçundan düzenlenen iddianame neticesinde Bodrum 3. Asliye Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) nezdinde, ceza davası görülmeye başlanmıştır. Ceza Mahkemesince 25/10/2017 tarihli kararla atılı suçun yasal unsurlarının oluşmadığı kanaati ile başvurucunun beraatine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun hesabındaki parayı mal bildiriminde belirtmediği hususunun sabit olduğu tespiti yapılmış ancak Yönetmelik'in 17. maddesine göre somut olayda gerekli tebligat yapılmaksızın kamu davasının açıldığı ifade edilmiştir. Anılan maddede mal varlığında önemli derecede artış veya azalma hâli tespit edildiğinde ilgiliye 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'na uygun olarak yazılı ihtar tebliği yapılması gerektiği, ihtarın kendisine tebliğinden itibaren bir ay içinde bildirimde bulunmayanlar hakkında gerekli işlem yapılmak üzere suç duyurusunda bulunulabileceği düzenlenmiştir. Beraat kararı, istinaf kanun yolu aşamasından geçerek 7/12/2018 tarihinde kesinleşmiştir.

6. Beraat kararının akabinde başvurucu, hakkında yürütülen idari soruşturma kapsamında Adalet Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğünün 2/11/2017 tarihli işlemi ile 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrasının (D) bendinin (j) alt bendi uyarınca "Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak" fiilini işlediğinden bahisle bir yıl süreyle kademe ilerlemesinin durdurulması cezasıyla tecziye edilmiştir. Kararın gerekçesinde; başvurucunun sürekli olarak hesabında işlemler yaptığı, aylık hesap bilgilerinin 200.000 TL ve üzerinde olduğu, Yönetmelik'e göre mal varlığındaki bu değişikliklere ilişkin bir ay içinde ek mal bildirimi vermek zorunda olmasına rağmen idari soruşturma ile tespit edilene kadar herhangi bir bildirimde bulunmadığı belirtilmiştir.

7. Başvurucu, anılan karara karşı Adalet Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu Başkanlığı nezdinde itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde hakkında aynı suçlama nedeniyle yürütülen ceza yargılamasının beraat ile neticelendiğini, öte yandan disiplin cezaları için öngörülen ceza zamanaşımı süresinin de dolduğunu ileri sürmüştür. Başvurucunun itirazı, cezanın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle 14/8/2018 tarihli karar ile reddedilmiştir.

8. Başvurucu, itirazın reddi üzerine Muğla 2. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) iptal davası açmış ve dava dilekçesinde idari ve cezai süreçte ileri sürdüğü iddiaları yinelemiştir. Buna göre kasıtlı bir davranışının olmadığını belirten başvurucu; hesaptaki paranın annesine ait olduğunu, bu sebeple mal bildirim formunda belirtmediğini, öte yandan aynı eyleme ilişkin ceza yargılamasından beraat ettiğini ve ilgili disiplin cezasına ilişkin ceza zamanaşımı süresinin dolduğunu ileri sürmüştür. İdare ise savunma dilekçesinde kararın usul ve kanuna uygun olduğunu belirtmiştir. Başvurucunun hesaptaki paranın annesine ait olduğu iddiasına yanıt olarak idarece para transferleri ve döviz alım satım işlemlerinin her hâlükârda başvurucunun kendi adına kayıtlı hesap üzerinden yapılması nedeniyle bildirimde bulunması gerektiği ifade edilmiş ve savunma dilekçesindeki ek belgelere 24/2/2015 tarihli başvurucunun ibraz etmiş olduğu son beyanname de eklenmiştir.

9. İdare Mahkemesi 27/2/2020 tarihli kararı ile davanın reddine hükmetmiştir. Kararın gerekçesinde; idari soruşturma neticesinde başvurucunun Bank Asya hesabında 200.000 TL'nin üzerinde parasının bulunduğu ve bunu beyan etmediğinin saptandığı, başvurucunun da savunmalarında ikrar mahiyetinde beyanlarda bulunduğu belirtilerek isnat edilen fiilin sübuta erdiğinin kabulü gerektiği sonucuna varmıştır.

10. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yolu talebinde bulunmuşsa da İzmir Bölge İdare Mahkemesi 2. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından 30/12/2020 tarihli karar ile İdare Mahkemesinin yaptığı değerlendirmenin usul ve kanuna uygun olduğu belirtilerek talebi kesin olmak üzere reddedilmiştir.

11. Başvurucu, nihai kararı 23/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

12. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

14. Başvurucu; ilk beyannameyi 2011 yılında verdiğini, henüz yeni memur olduğu için nasıl dolduracağını bilemediğini, diğer beyannameyi de 2015 yılında verdiğini, mevduat hesabındaki para emanet olduğu için beyannameye yazma gereği duymadığını, parayı gizlemek gibi bir kastının olmadığını, bu yönde emsal kararlar ibraz ettiğini ancak ne soruşturma ne de yargılama sürecinde dikkate alınmadığını belirtmiştir. Öte yandan 2011 ve 2015 yıllarında işlendiği belirtilen fiiller nedeniyle 657 sayılı Kanun'un 127. maddesinde yer alan ceza zamanaşımı süresinin dolduğunu ileri süren başvurucu, disiplin soruşturmasının da fiilin öğrenilme tarihinden itibaren bir ay içinde başlatılması gerektiği hâlde idarece çok sonra harekete geçildiğini, bu yönüyle de sürelere riayet edilmediğini iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca aynı eyleme yönelik yürütülen ceza yargılamasının beraat ile sonuçlandığını, beraat kararında ilgili mevzuata göre hakkında işlem yapılabilmesi için öncelikle ihtar yapılması gerektiğinin belirtildiğini ancak tarafına hiçbir ihtar yapılmadığını, bu kapsamda yargılama sürecinde ileri sürmüş olduğu iddia ve itirazlarının incelenmediğini belirterek adil yargılanma hakkının, masumiyet karinesinin, hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; gerekçeli kararda başvurucunun iddia ve itirazlarının ilgili mevzuat kapsamında incelendiğini ve bu çerçevede bir sonuca varıldığını,

başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu ise Bakanlığın görüşüne karşı cevap dilekçesinde başvuru formunda ileri sürdüğü hususları yinelemiş, iddia ve itirazlarının yargılamayı yürüten mercilerce incelenmediğini ileri sürmüştür.

16. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Somut olayda başvurucunun temel iddiası yargılamanın sonucuna tesir edebilecek nitelikteki iddiaları hakkında hiçbir değerlendirme yapılmadan, iddia ve itirazları incelenmeden davanın reddi kararı verildiği hususuna ilişkindir. Bu kapsamda başvurucunun iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

19. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. İncelenen olayda başvurucu hakkında 657 sayılı Kanun'un 125. maddesi uyarınca "Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak" fiilini işlediğinden bahisle bir yıl süreyle kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası tesis edilmiştir. Öte yandan aynı konuya ilişkin yürütülen ceza yargılamasında ise Ceza Mahkemesince bu eyleme yönelik olarak suçun işlenmiş kabul edilebilmesi için 3628 sayılı Kanun'a göre öncelikle ilgiliye yazılı ihtar tebliğ edilmesi gerektiği, tebliğden itibaren bir aylık süre içinde gereği yerine getirilmez ise suçun işlenmiş sayılacağı belirtilerek olayda suçun yasal unsurlarının oluşmadığı gerekçesiyle beraat kararı verilmiştir (bkz. §§ 5-9).

21. Başvurucu; İdare Mahkemesince yürütülen yargılamada ihtar koşulunun sadece cezai müeyyide için değil disiplin cezası için de aranan bir şart olduğunu, zira disiplin sürecinin de aynı Kanun ve Yönetmelik'e istinaden yürütüldüğünü iddia etmiş ve buna yönelik Ceza Mahkemesinin beraat kararının yanı sıra çeşitli Danıştay kararlarını da ibraz etmiştir.

22. 657 sayılı Kanun'un "Mal bildirimi" başlıklı 14. maddesinde devlet memurlarının taşınır ve taşınmaz malları, alacak ve borçları hakkında özel kanunda yazılı hükümler uyarınca mal bildirimi verecekleri hususu kurala bağlanmış; 125. maddesinde de belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunulmadığı takdirde kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilebileceği hükmüne yer verilmiştir. Bu kapsamda 3628 sayılı Kanun ile Yönetmelik'te hangi tarihlerde mal bildiriminde bulunulması gerektiği düzenlenmiştir. 3628 sayılı Kanun'un "Bildirimin zamanı" başlıklı 6. maddesinde göreve atanmada göreve giriş için gerekli belgelerle birlikte mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda bir ay içinde; görevin sona ermesi hâlinde de ayrılma tarihini izleyen bir ay içinde bildirimde bulunulması gerektiği belirtilmiştir. Yönetmelik'in 10. maddesinde ayrıca ek mal bildiriminden bahsedilmiş ve mal varlığında önemli bir değişiklik olduğunda değişikliği izleyen bir ay içinde ek mal bildirimi verme zorunluluğu getirilmiştir. Kanun'un "Ceza Hükümleri" başlıklı bölümünde yer alan 10. maddesinde belirtilen sürelerde mal bildiriminde bulunmayanlara öncelikle ihtarda bulunulacağı, ihtarın tebliğinden itibaren otuz gün içinde mazeretsiz olarak bildirimde bulunmayana üç aya kadar hapis cezası verileceği düzenlenmiştir.

23. Danıştay, başvurucunun iddia ettiği şekliyle belirlenen sürelerde mal bildiriminde bulunulmaması hâlinde disiplin cezaları yönünden ihtar gerekip gerekmediği, bu noktada ilgili mevzuatın nasıl anlaşılması/yorumlanması gerektiği hususunu kararlarında değerlendirmiştir. Bu kapsamda Danıştay Beşinci Dairesi tarafından 2020 yılına kadar istikrarlı bir şekilde disiplin cezası için ihtarın gerekli olduğu yönünde hüküm verildiği görülmektedir. Danıştay Beşinci Dairesince mal bildiriminde bulunulmadığının idarece tespiti hâlinde bu hususun ilgiliye ihtar edilmesi gerekliliğinin idari bir usul olarak düzenlendiği, bu usulün aynı zamanda ilgilinin suç işleme kastıyla hareket edip etmediğinin açığa kavuşturulması bakımından da önem arz ettiği belirtilmiştir. Buna göre mal bildiriminde bulunmadığı belirlenen kişiye ilk olarak ihtar yapılması, ihtara rağmen ilgili kişi otuz gün içinde mazeretsiz olarak bildirimde bulunmadığı takdirde şartları varsa disiplin cezasının tesis edilmesi gerektiği hüküm altına alınmıştır (bkz. Danıştay Beşinci Dairesinin 17/5/2017 tarihli ve E.2016/19400, K.2017/12996; 27/2/2018 tarihli ve E.2016/16404, K.2018/10665; 27/9/2018 tarihli ve E.2016/18261, K.2018/15883; 18/3/2019 tarihli ve E.2016/17640, K.2019/2002; 29/4/2019 tarihli ve E.2016/28924, K.2019/3017; 16/5/2019 tarihli ve E.2016/22581, K.2019/3715; 25/9/2019 tarihli ve E.2018/2497, K.2019/4975 sayılı kararları).

24. Danıştay Beşinci Dairesinin bu yöndeki içtihadı -yukarıda da ifade edildiği gibi- 2020 yılına kadar devam etmiş ancak 2020 yılından itibaren bu yöndeki içtihadı mahkemelerce direnme kararları verilmesi üzerine Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna (İDDK) taşınmıştır. İDDK tarafından yapılan incelemede ihtar koşulunun disiplin uygulamasının ön şartı olduğu yönünde bir düzenlemenin bulunmadığı, ihtara rağmen mal bildiriminde bulunmayanlar hakkında hapis cezasına hükmedileceğinin kurala bağlandığı, dolayısıyla ilgili Kanun hükümleri kapsamında ihtar müessesesinin ceza kovuşturmasına ilişkin bir gereklilik olduğu kanaatine varılmıştır. Bu durumda belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak fiilinin oluşması için mal bildiriminde bulunulması hususunda ilgili kişiye idare tarafından ihtar yapılmasının disiplin hukuku bakımından gerekli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (bkz. İDDK'nın 24/9/2020 tarihli ve E.2020/628, K.2020/1616; 24/9/2020 tarihli ve E.2020/481, K.2020/1617; 13/9/2021 tarihli ve E.2021/1630, K.2021/1454 sayılı kararları).

25. 18/12/2020 tarihinde ise Danıştay Başkanlık Kurulunun kararı ile daireler arasındaki iş

bölümü yeniden düzenlenmiş ve kamu görevlileri hakkındaki disiplin işlemlerinden doğan uyuşmazlıkların Beşinci Daireden İkinci Daireye devrine karar verilmiştir. Bu kapsamda dosyaları devralan Danıştay İkinci Dairesi, disiplin cezaları için ihtara gerek olmadığı yönünde içtihadını oluşturmuş ve Danıştay Beşinci Dairesinin içtihadı doğrultusunda verilen gerekçeli kararların bir kısmı hakkında bozmaya hükmetmiştir. 3628 sayılı Kanun'a göre belirlenen sürelerde mal bildiriminde bulunmayanlara, ihtar yapılmasına rağmen mal bildirimde bulunulmaması hâlinde hapis cezası verileceği hususunun düzenlendiğine dikkat çeken İkinci Daire, 3628 sayılı Kanun'da suç olarak kabul edilen eylemlerle (gerçeğe aykırı bildirimde bulunma, haksız mal edinme ve ihtara rağmen bildirimde bulunmama), "belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak" eyleminin amaçları ve nitelikleri itibarıyla birbirinden tamamen farklı olduğunu belirtmiştir. Bu itibarla 3628 sayılı Kanun'da düzenlenen ve suç sayılan eylemlere ilişkin manevi unsurların disiplin cezasına konu eylemler için aranmasının hukuki dayanağının olmadığı kanaatine varılmıştır (bkz. Danıştay İkinci Dairesinin 17/1/2024 tarihli ve E.2021/8694, K.2024/385; 25/11/2021 tarihli ve E.2021/8578, K.2021/4513; 14/9/2022 tarihli ve E.2021/3687, K.2022/4146; 2/11/2022 tarihli ve E.2021/3480, K.2022/5557; 11/4/2023 tarihli ve E.2021/8637, K.2023/1981; 25/9/2023 tarihli ve E.2021/8421, K.2023/4286; 17/1/2024 tarihli ve E.2021/8694, K.2024/385 sayılı kararları).

26. Ceza muhakemesi hukuku ve disiplin hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. Disiplin hukuku; kurumun iç düzenini korumayı amaçlayan ve bunun için kamu görevlilerinin mevzuata, çalışma düzenine, hizmetin gereklerine aykırı fiillerine yönelik olarak uygulanacak yaptırımları ve bu yaptırımların uygulanmasındaki usul ve esasları düzenleyen bir hukuk alanıdır. Bazı hâllerde ise kamu görevlisinin fiili ceza hukuku kapsamında suç tanımına uymasının yanı sıra disiplin hukuku yönünden de sorumluluk gerektiren bir mahiyet taşıyabilir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özcan Pektaş [1. B.], B. No: 2013/6879, 2/12/2015, § 25; Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 30).

27. Cezai sorumluluğunun bulunmadığı tespit edilmiş veya ceza sorumluluğu ortadan kalkmış olsa dahi aynı olaylar nedeniyle -daha hafif bir ispat külfeti temelinde- kişi hakkında başka tür bir sorumluluğun tesis edilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır. Bu bağlamda ceza yargılamasına konu maddi olay ve olguların disiplin hukuku esasları çerçevesinde diğer kamu makamlarınca (idari/adli) ayrıca değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda ulaşılacak kanaate göre işlem/karar tesis edilmesi mümkündür (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özcan Pektaş, § 25; Kürşat Eyol, § 30; Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 48).

28. Başvuru konusu olayda yargı mercilerince başvurucunun ihtara ilişkin iddiaları yönünden ayrıca ve açıkça bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bununla birlikte İDDK ve İkinci Dairenin 2020 yılından bu yana disiplin cezası için ihtara gerek olmadığı yönündeki içtihadının istikrarlı şekilde uygulandığı gözetildiğinde başvurucunun iddiasının yargılamanın sonucuna tesir eder nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır.

29. Başvurucu; ayrıca memuriyetten çıkarılmadan önce en son 24/2/2015 tarihli beyanname ile mal bildiriminde bulunduğunu, disiplin cezasının ise 2/11/2017 tarihli olduğunu belirterek ceza zamanaşımı süresinin dolduğunu ileri sürmüştür. 657 sayılı Kanun'un 127. maddesinde zamanaşımı süreleri düzenlenmiştir. Buna göre sayılan fiil ve hâlleri işleyenler hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilebilmesi için bu fiil ve hâllerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren bir ay içinde disiplin soruşturmasına başlanması

gerekmektedir. Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâllerin işlendiği tarihten itibaren ise nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrayacaktır. 2/11/2017 tarihli disiplin cezasının gerekçesinde başvurucunun sürekli olarak hesabında işlemler yaptığı, aylık hesap bilgilerinin 200.000 TL ve üzerinde olduğu, mal varlığındaki bu değişikliklere ilişkin bir ay içinde ek mal bildirimi vermek zorunda olmasına rağmen idari soruşturma ile tespit edilene kadar herhangi bir bildirimde bulunmadığı belirtilmiştir (bkz. § 6).

30. Başvurucu hakkında tesis edilen disiplin cezasına yönelik işlemde zamanaşımı ile ilgili temel meselenin cezaya konu eylemin hangi tarihte gerçekleştiğinin tespitine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. İdari işlemin gerekçesinden anlaşıldığı kadarıyla para bankada durduğu sürece başvurucunun mal bildiriminde bulunma yükümlülüğünün devam ettiği ve dolayısıyla eylemin süregelen bir niteliğinin olduğu değerlendirilerek herhangi bir spesifik tarihe göndermede bulunulmamaktadır. İdare Mahkemesi ile Bölge İdare Mahkemesi ise anılan hususa ilişkin -başvurucu dava dilekçesi ile istinaf dilekçesinde ısrarla ileri sürdüğü hâlde- herhangi bir değerlendirme yapmayarak başvurucunun ikrarı karşısında eylemin sübut bulduğunu belirtmekle yetinmişler ve idari işlemin hukuka uygun olduğunu belirtmişlerdir. Zamanaşımı iddiasının disiplin cezasının varlığını tamamen ortadan kaldırır nitelikte olduğu dikkate alındığında başvurucunun iddialarının esaslı olmadığını söylemek mümkün görünmemektedir.

31. Netice itibarıyla yukarıda izah edilen hususlar da gözönünde bulundurulduğunda başvurucunun iddia ve itirazlarının uyuşmazlığın sonucu ile doğrudan ilgili olduğu değerlendirilerek anılan itirazların yargı mercileri tarafından incelenmesi, ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekmektedir. Bu itibarla başvurucunun uyuşmazlığın sonucu ile ilgili iddialarının ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanmadığı kanaatine varılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucu, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi

ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

36. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Muğla 2. İdare Mahkemesine (E.2018/1461, K.2020/279) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

L.M. VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/15509 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/15509

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

L.M. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/15509)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucular : 1. Leman MUĞLA 2. Mustafa Said MUĞLA 3. Neslihan ÇELİK 4. Nesrin GEZEN

Vekili : Av. Mehmet ARSLAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, sağlık sorunları olan hükümlünün infazın ertelenmesi talebinin reddedilmesi ve kalabalık odada tutulması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuru, başvuruculaların miras bırakanı N.M. tarafından yapılsa da N.M. 13/2/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvuruculaların başvuruyu devam ettirme konusundaki iradelerini bildirmeleri ve başvuruya devam etmelerini haklı kılabilecek maddi menfaatleri ile başvurunun sonuçlandırılması bakımından manevi menfaatlerinin bulunması nedeniyle bireysel başvuru açısından başvurucu sıfatı artık başvuruyu devam ettirmek isteyen mirasçılara aittir (Bireysel başvuruyu yapmalarının ardından ölen başvurucular adına başvurunun devam ettirilmesi konusunda yapılan değerlendirme için bkz. Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, § 22). Ne var ki anlatım kolaylığı açısından N.M.den başvurucu olarak söz edilecektir.

3. 1937 doğumlu olan vefat eden başvurucu N.M., Manisa 2. Ağır Ceza Mahkemesince Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına üye olma suçlamasıyla yargılanmış ve suçlu bulunarak kesinleşmiş müebbet hapis cezasının infazı amacıyla 6/1/2021 tarihinde Manisa T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) alınmıştır. Sağlık sorunları bulunan başvurucunun infazının ertelenmesi işlemleri için hakkında sağlık raporu düzenlenmesi amacıyla misafir hükümlü olarak 23/3/2021-31/3/2021 tarihleri arasında İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna yerleştirilen başvurucu N.M. 31/3/2021 tarihinde tekrar İnfaz Kurumuna nakledilmiştir.

A. Bireysel Başvuru Öncesi Dönem

4. Başvurucu 7/1/2021 tarihinde yaşlılığı ve hastalıkları nedeniyle infazın ertelenmesi talebiyle Manisa Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) başvurmuştur.

5. Başsavcılık tarafından bu talebin değerlendirilmesi amacıyla Manisa Şehir Hastanesinden başvurucu için alınmış olan 21/1/2021 tarihli durum bildirir sağlık kurulu raporunun (kurul raporu) ilgili kısmı şöyledir:

"... Bilateral hafif işitme kaybı, hipertansiyon, gonartroz, kapak hastalığı, koroner arter hastalığı, bening prostat hastalığı. Sağlık kurulumuzca şahsın şu anki haliyle; 1)Ağır bir hastalık, engellilik veya kocama hali teşkil eder, bu nedenle infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremez. 2) Cezasının infazına resmi sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam edebilir. 3) Cezasının infazına resmi sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam edilse bile hapis cezasının infazının hayatı için şu anki haliyle kesin bir tehlike teşkil etmez."

6. Başvurucunun infazının ertelenmesi talebi 8/2/2021 tarihli Başsavcılık kararıyla reddedilmiştir. Kararda bir önceki paragrafta yer verilen kurul raporuna işaret edilerek başvurucunun tedavisinin resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam edilebileceği bildirildiğinden 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 16. maddesi kapsamında öngörülen koşulların varlığının saptanamamış olduğu ifade edilmiştir. Anılan karara karşı yapılan itiraz; önce Manisa İnfaz Hâkimliği, sonra da Manisa 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) tarafından -11/3/2021 tarihli kararla- reddedilmiştir.

7. Başvurucunun, Başsavcılıkça verilmiş olan cezanın ertelenmesi talebinin reddi kararına itiraz süreci devam ederken Manisa Şehir Hastanesinden alınan kurul raporu İstanbul Adli Tıp Kurumu 3. İhtisas Kuruluna (Adli Tıp) gönderilmiştir. Adli Tıpın 1/3/2021 tarihli başvurucunun tam teşekküllü bir eğitim araştırma hastanesi veya üniversite hastanesi kardiyoloji ve göğüs hastalıkları bölümlerine sevki ile yatışının sağlanarak, gerekli tetkiklerinin ve tedavisinin yapılması, tedavisinin bitiminde son durumunu gösterir sağlık kurulu raporu ile birlikte muayeneye gönderilmesi sonrasında durumunun yeniden değerlendirileceği yönündeki raporu doğrultusunda başvurucu, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesine (Hastane) gönderilerek yatışı yapılmıştır. Hastane tarafından yapılan tetkik ve gözlemler neticesinde başvurucunun ameliyat olması gerektiği belirtilmiş olmasına rağmen 29/3/2021 tarihli dilekçesi ile "Kendi isteği ile tedaviyi kabul etmediğini" beyan etmesi üzerine başvurucu taburcu edilerek cezanın ertelenmesi işlemleri sonlandırılmıştır.

8. Başsavcılık tarafından infazın ertelenmesi talebi yeniden incelenmiş ve başvurucunun Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapmasından hemen önce verilen 2/4/2021 tarihli

kararla talebin tekrar reddine karar verilmiştir. Adli Tıp raporu üzerine Hastaneye sevk edilerek yatışı yapılmış olan başvurucunun 29/3/2021 tarihli dilekçe ile tedaviyi kabul etmemesi nedeniyle İnfaz Kurumunca cezanın ertelenmesi işlemlerinin sonlandırıldığının bildirilmiş olması sebebiyle erteleme talebinin konusuz kalmış olduğu bu karara gerekçe olarak gösterilmiştir.

9. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/3/2021 tarihli kararını 17/3/2021 tarihinde tebellüğ etmesinin ardından başvurucu, 9/4/2021 tarihinde tedbir talebiyle bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Bireysel Başvuru Sonrası Dönem

10. Anayasa Mahkemesi tarafından tedbir talebinin değerlendirilmesi için İnfaz Kurumuna yazdığı müzekkereye verilen yanıta ve Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşüne göre:

i. Başvurucunun İnfaz Kurumuna yerleştirildikten sonra 11/1/2021-15/6/2021 tarihleri arasında on dört kez muayenesi yapılmış, hipertansiyon ile romatizma ve kabızlık tanıları ile ilaç reçete edilmiştir.

ii. Başvurucunun İnfaz Kurumunda barındırıldığı oda içinde bir adet acil durum butonu mevcuttur ve olumsuz bir durum yaşanması hâlinde bu buton ile görevli personel çağrılabilmektedir. İnfaz Kurumunda hafta içi mesai saatlerinde revir-tabiplik hizmetleri sürdürülmektedir. Revir bölümünde bir aile hekimi, bir diş doktoru, bir psikiyatri doktoru ve sağlık memurları görev yapmaktadır. Rahatsızlığı olan mahpusların dilekçe ile sağlık sorunu olduğunu bildirmesi hâlinde İnfaz Kurumu görevlilerince revir birimine götürülerek ilk muayenesi gerçekleştirilmektedir. Mesai saatleri dışında acil bir sağlık probleminin yaşanması hâlinde ise İnfaz Kurumuna 112 Acil ekiplerinin çağrılarak mahpusların sağlık hizmetleri yerine getirilmektedir.

iii. Başvurucunun İnfaz Kurumunda barındırıldığı D-1 No.lu odada 6/1/2021-15/1/2021 tarihleri arasında en çok 6 kişi ile ve en az 4 kişi ile birlikte; A Blok A-24 No.lu odada 15/1/2021-19/2/2021 tarihlerinde en çok 10 kişi ile ve en az 8 kişi ile birlikte; A Blok A-10 No.lu odada 15/3/2021-22/3/2021 tarihlerinde ve 15 kişi ile birlikte barındırıldığı bildirilmiştir.

iv. Başvurucunun İnfaz Kurumuna kabul tarihinden itibaren acil sebeplerden ötürü herhangi bir hastane sevk işleminin yer almadığı, yalnızca ceza tehiri işlemleri için hastane sevk kaydı bulunduğu ifade edilmiştir.

11. Anayasa Mahkemesi 16/4/2021 tarihinde; kurul raporunda (bkz. § 5) varılan sonuçlara işaret ederek başvurucunun cezasının infazının yaşamı için tehlike yaratacağına ilişkin makul delillerin başvuru dosyasına yansımadığından tahliye edilmesi yönündeki tedbir talebinin reddine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi tedbire ilişkin aynı kararında kurul raporunda başvurucunun cezasının infazının resmî sağlık kuruluşlarının mahkûmlara ayrılan bölümlerinde devam edilmesi hâlinde infazın yaşamı için engel teşkil etmeyeceğinin belirtildiğini, buna karşın cezasının infazına İnfaz Kurumunda devam edildiğinin görüldüğünü işaret ederek başvurucunun yaşamının maddi ve manevi bütünlüğünün korunması için hangi tedbirlerin alınması gerektiği noktasında takdir yetkisine sahip olan Başsavcılık ve İnfaz Kurumunca gerekli tüm tedbirlerin alınmasına karar vermiştir.

12. Bakanlık tarafından gönderilen görüşten Anayasa Mahkemesinin tedbir kararı üzerine İnfaz Kurumu tarafından Manisa ili sınırları içinde mahkûmlara ayrılan bölümü bulunan tek

hastane olan Manisa Merkez Efendi Devlet Hastanesi Baştabipliğine yazılan 24/5/2021 tarihli yazı ile başvurucunun yatışı yapılarak gerekli tüm sağlık tedbirlerinin alınması ve yatışının yapılmaması hâlinde Anayasa Mahkemesine sunulmak üzere resmî yazı ile gerekçelerinin bildirilmesi talep edilmiştir. Bu hastanede yapılan tetkikler üzerine kalp bypass (baypas) ameliyatı önerildiği ancak başvurucunun tedaviyi reddetmesi nedeniyle İnfaz Kurumuna geri getirildiği anlaşılmıştır.

13. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) temin edilen nüfus kayıt örneğinden başvurucunun 13/2/2022 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır. Bu çerçevede başvurucu vekili ile mirasçılarına bireysel başvuruya mirasçı sıfatıyla devam edip edilmeyeceğinin bildirilmesi için gönderilmiş olan müzekkereler üzerine başvurucunun mirasçılarının katılma dilekçeleri gönderdikleri, başvurucunun vefatı ile bireysel başvuruya konu edilen sağlık sorunları olan hükümlünün infazın ertelenmesi talebinin reddedilmesine ilişkin olayın arasında bir bağ bulunduğunun ise ileri sürülmediği görülmüştür.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu; yaşlı, birçok hastalıktan muzdarip, daha önce kalp ameliyatı geçirmiş ve yeniden bir kalp ameliyatı olması gerekir hâlde bulunmasına rağmen cezasının ertelenmesi talebinin -mevzuata da aykırı şekilde Adli Tıp Kurumundan alınan ya da tam teşekküllü bir sağlık kurulundan alınıp Adli Tıp Kurumunca onaylanmış bulunan bir sağlık raporu olmaksızın- reddedilerek İnfaz Kurumunda -üstelik 4 ila 6 kişi için tasarlanmış koğuşlarda 20 kişi olarak- tutuluyor olmasının kötü muamele yasağını, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını, adil yargılanma hakkını, etkili başvuru hakkını ve ayrımcılık yasağını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde öncelikle konuya ilişkin insan hakları yargısı alanında verilmiş kararlar ve olaya dair silsile aktarılmış; başvurucunun tutulma koşulları ve tedavi imkânları hakkında bilgi verilerek öngörülen tıbbi tedaviyi reddeden başvurucunun sağlık durumunun ceza infaz kurumunda tutulması sebebiyle kötüye gittiğine dair bilgi ve belge bulunmadığı ifade edilmiştir. Başvurucu, başvurucunun vekili ya da bireysel başvuruya mirasçı sıfatıyla devam eden mirasçıları katılma dilekçeleri dışında Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvurucunun şikâyetlerini dile getiriş biçimi dikkate alındığında iddialarının özünün sağlık sorunları olan hükümlünün infazın ertelenmesi talebinin reddedilerek kalabalık odada barındırılıyor olmasının kötü muamele yasağını ihlal ettiğine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumlarının fiziki ve tıbbi imkânlarının sağlık durumuna uygun olmamasına dayalı şikâyetleri istikrarlı şekilde kötü muamele yasağı kapsamında incelemektedir (Mete Dursun [1. B.], B. No: 2012/1195, 18/11/2015; Serdar Öztürk [1. B.], B. No: 2013/7532, 4/2/2016; Sabri Kaya [2. B.], B. No: 2014/8482, 29/6/2016; Ergin Aktaş [1. B.], B. No: 2014/14810, 21/9/2016; Hayati Kaytan [2. B.], B. No: 2014/19527, 16/11/2016; İmam Çelikdemir [1. B.], B. No: 2014/20289, 5/12/2017). Bunun yanında UYAP'tan temin edilen nüfus kayıt örneğinden başvurucunun 13/2/2022 tarihinde vefat ettiği anlaşılmış ve başvurucu vekili ile mirasçılarına bireysel başvuruya mirasçı sıfatıyla devam edip edilmeyeceğinin bildirilmesi için gönderilmiş olan müzekkereler üzerine başvurucunun mirasçılarının katılma dilekçeleri gönderdikleri görülmüştür. Başvurucu

vekili ile mirasçıları tarafından başvurucunun vefatı ile bireysel başvuruya konu edilen sağlık sorunları olan hükümlünün infazın ertelenmesi talebinin reddedilmesine ilişkin olayın arasında bir bağ bulunduğu ileri sürülmediğinden yaşam hakkına ilişkin bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiş ve başvurucunun tüm iddiaları kötü muamele yasağı kapsamında ancak iki ayrı başlık altında incelenmiştir.

A. Ceza İnfaz Kurumunda Tutulma Şartları Yönünden

18. Başvurucu; İnfaz Kurumunda barındırıldığı süreçte 4 ila 6 kişi için tasarlanmış koğuşlarda 20 kişi olarak barındırıldığını belirterek Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Hükümlü ve tutukluların ceza infaz kurumları ve tutukevlerine yerleştirilmeleri, barındırılmaları, bedensel ve ruhsal sağlıklarının korunması amacıyla muayene ve tedavilerinin yaptırılması gibi işlem veya faaliyetlere ilişkin şikâyetleri incelemek ve karara bağlamak infaz hâkimliğinin görevidir. Nitekim Anayasa Mahkemesi, ceza infaz kurumlarındaki tutma şartlarından kaynaklanan kötü muamele iddialarına ilişkin olarak infaz hâkimliğine şikâyet yolunu tüketilmesi gereken etkili bir iç hukuk yolu olarak gördüğünü çeşitli kararlarında istikrarlı şekilde belirtmiştir (birçok karar arasından bkz. Mehmet Baransu [2. B.], B. No: 2015/8046, 19/11/2015, §§ 23-35; Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018, §§ 250-252; İsmail Çıtak [1. B.], B. No: 2016/78629, 28/11/2019, §§ 79-82).

20. Başvurucu, kalabalık koğuşta tutulmasına ilişkin şikâyetini bireysel başvuruda bulunmadan önce yetkili idari ya da adli mercilere taşıdığına ilişkin bir bilgi ya da belgeyi başvuru formu ve/veya ekinde sunmuş değildir. Bu durumda başvurunun bu kısmının gerekli olan hukuk yolu tüketilmeden yapıldığı anlaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Cezanın İnfazının Ertelenmesi Talebinin Reddedilmiş Olması Yönünden

22. Başvurucu; hastalıkları bulunmasına rağmen ve mevzuata da aykırı şekilde Adli Tıp Kurumundan alınan ya da tam teşekküllü bir sağlık kurulundan alınıp Adli Tıp Kurumunca onaylanan bir sağlık raporu da olmaksızın cezasının ertelenmesi talebinin reddedilerek İnfaz Kurumunda tutulmasının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

23. Anayasa'nın 17. veya başka bir maddesi, herhangi bir hastalıktan muzdarip kişilere tutuklanmayacakları yönünde mutlak bir güvence bahşetmez. Bununla birlikte tutukluların var olan rahatsızlıklarından kaynaklanan acılarının yetkililerin sorumlu tutulabileceği tutukluluk koşullarından dolayı artması ya da artması yönünde risk doğması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlali söz konusu olabilir (benzer değerlendirmeler için bkz. Fatih Hilmioğlu [2. B.], B. No: 2014/648, 18/9/2014, § 66). Bu bakımdan ihlal iddiasıyla ilgili olarak bir sonuca varılabilmesi için başvurucu hakkında tanzim edilen tıbbi raporlar dikkatli bir şekilde incelenmelidir.

24. İnfaz Kurumunda tutulduğu süre içinde başvurucuya ihtiyaç duyduğu ve gerekli olan muayene, tahlil, tetkik ve tedavi hizmetlerinin verildiği görülmüştür (bkz. §§ 7, 10i, 12). Başvurucunun sunduğu veya ilgili kurumlardan gelen tıbbi belgelerde başvurucunun rahatsızlığının ceza infaz kurumunda tutulmasına mani olabilecek nitelikte olduğundan da

bahsedilmemiştir (bkz. § 5). Bu koşullar altında Anayasa Mahkemesi; bu tıbbi belge ve raporlardaki tespitlerin aksi yönünde bir sonuca varmasını gerektirecek teknik bilgi ve belge bulunmadığı, başvurucunun durumunun bir tutuklu veya hükümlünün sağlık durumunun tutulma hâlinin devamıyla kesinlikle uyumlu olmadığı istisnai koşullara dâhil olmadığı kanaatine ulaşmıştır. Ayrıca ifade etmek gerekir ki Anayasa Mahkemesince başvurucunun yaşamının maddi ve manevi bütünlüğünün korunması için gerekli tüm tedbirlerin alınmasına yönelik kararı üzerine başvurucu Manisa Merkez Efendi Devlet Hastanesine yatırılmıştır ve ikinci defa tedaviyi reddeden başvurucunun (bkz. §§ 7, 12) Anayasa Mahkemesince verilen tedbir kararının uygulanmadığına ilişkin bir iddiası bulunmamaktadır.

25. Bu noktada ifade edilmelidir ki tedbir kararı, niteliği gereği bireysel başvuruya konu meselenin açığa çıkarılması sürecinde olumsuz bir duruma yol açılmasının önüne geçilmesi amacıyla verilmiş olup yapılan tedbir incelemesi hiçbir şekilde esas incelemesi anlamına gelmemektedir.

26. Bu tespitler ışığında başvurucunun geçirdiği kalp rahatsızlığına rağmen ceza infaz kurumunda tutulması nedeniyle kötü muameleye maruz kaldığı yönündeki iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvuruculların kimliklerinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Ceza infaz kurumunda tutulma şartlarından dolayı kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Cezanın infazının ertelenmesi talebinin reddedilmiş olmasından dolayı kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Başvuruculların yakını N.M.nin ölümü nedeniyle 16/4/2021 tarihinde verilen tedbir kararıyla ilgili olarak DEĞERLENDİRME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

E. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞEGÜL CİMİLLİ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/25486 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/25486

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞEGÜL CİMİLLİ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/25486)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Ayşegül CİMİLLİ 2. Buğrahan CİMİLLİ 3. Buhara BERBER

Vekili : Av. Lütfullah GÜN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kanser teşhisi konulan hastaya reçete edilen ilacın bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmasına yönelik olarak verilen ihtiyati tedbir kararının uygulanmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/6/2021 tarihinde başvurucuların miras bırakanı O.C. tarafından yapılsa da O.C. 2/4/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucuların başvuruyu devam ettirme konusundaki iradelerini bildirmeleri ve başvuruya devam etmelerini haklı kılabilecek maddi menfaatleri ile başvurunun sonuçlandırılması bakımından manevi menfaatlerinin olması nedeniyle bireysel başvuru açısından başvurucu sıfatı artık başvuruyu devam ettirmek isteyen mirasçılara aittir (bireysel başvuruyu yapmalarının ardından ölen başvurucular adına başvurunun devam ettirilmesi konusunda yapılan değerlendirme için bkz. Özlem Güner Gürlek ve Mehmet Bartu Gürlek [GK], B. No: 2020/2003, 18/9/2025, § 22). Bununla birlikte anlatım kolaylığı açısından O.C.den başvurucu olarak söz edilecektir.

3. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvuru formundaki tıbbi belgelere göre başvurucuya 2021 yılı Şubat ayında akciğer kanseri (bronş ve akciğer malign neoplazmı) teşhisi konulmuştur.

7. Özel M.P. Hastanesinde görevli tıbbi onkoloji uzman hekimi tarafından düzenlenen 18/2/2021 tarihli reçeteyle başvurucunun "Tecentriq" isimli ilacı kullanması uygun bulunmuştur.

8. Başvurucunun tedavisini üstlenen hekimin başvurusu üzerine Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) 30/4/2021 tarihinde hastalığın tedavisinde "atezolizumab" etken maddeli ilacın 6 aylık kullanımının uygun görüldüğünü bildirmiştir.

9. Başvurucu "atezolizumab" etken maddeli "Tecentriq" isimli ilacın bedelinin kesinti yapılmaksızın ödenmesi istemiyle 31/5/2021 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Süreyyapaşa Sosyal Güvenlik Merkezine (SGM) başvurmuştur. SGM, söz konusu ilacın Sağlık Uygulama Tebliği'nin ek 4/A maddesindeki Bedeli Ödenecek İlaçlar Listesi'nde olmaması nedeniyle talebin reddine aynı gün karar vermiştir.

10. Başvurucu, reçete edilen ilacı kendi imkânlarıyla beş defa satın aldığını, her bir kutusu 21-25 gün aralığında kullanılması gereken ilaç için toplam 73.000 TL ödediğini, maddi durumunun fiyatı 15.000 TL olan ilacı sürekli olarak karşılamaya imkân tanımadığını belirterek ödediği ilaç bedellerinin SGK tarafından iade edilmesi ve bundan sonraki ilaç bedellerinin de yine SGK tarafından ödenmesi talebiyle sosyal güvenlik hukukundan kaynaklanan alacak davası açmıştır. Başvurucu ayrıca ilaç bedelinin tedavi süresi boyunca ve kesintisiz olarak SGK tarafından karşılanması için ihtiyati tedbir talebinde bulunmuştur.

11. İstanbul Anadolu 29. İş Mahkemesi (İş Mahkemesi) 7/6/2021 tarihinde tedbir talebinin kabulüne ve ilaç bedelinin tamamının kesintisiz olarak SGK tarafından ödenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dosya içeriğine ve davacı vekilinin sunmuş olduğu rapor içeriğine göre; davacının mevcut hastalığı nedeniyle 'TECENTRİQ' isimli ilacı kullanmak zorunda olduğu, ilaç bedelinin mevcut ekonomik durumuna göre yüksek olması ve bu bedeli karşılayamaması durumu söz konusu olup bu ilacı kullanması sağlık açısından zaruri olduğu anlaşılmakla Yasa'da belirtilen 'gecikme sebebiyle bir sakıncanın veya ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hali'nin gerçekleştiğinin kabulü gerekmekte olup, dava dilekçesi ve dosya içeriğinden dava sonucunda haklı çıkma ihtimali de bulunduğundan Anayasadaki 'sosyal devlet ilkesi' de dikkate alınarak davacının ihtiyati tedbir talebinin kabulüne karar vermek gerekmiş aşağıdaki gibi hüküm kurulmuştur.

...

Tedbir talebinin kabulü ile; dava sonuçlanıncaya kadar ve tedbir kararı hakkında yeniden bir karar verilinceye kadar davacının mevcut hastalığı nedeniyle kullanmak zorunda olduğu

'TECENTRİQ' isimli ilaç bedelinin tamamının [kesintisiz olarak] tedbir tarihinden itibaren [SGK] tarafından tedbiren karşılanmasına ... karar verildi."

12. Başvurucu 9/6/2021 tarihinde SGM'ye başvurarak tedbir kararı uyarınca ilaç bedelinin hiçbir şarta bağlı olmaksızın ve doğrudan ödenmesini talep etmiştir.

13. Başvuru formunda bildirildiğine göre SGM yetkilileri tarafından sözlü olarak doğrudan ödeme yapılmayacağı, başvurucunun satın aldıktan sonra reçete, rapor, fatura, ilaç kutusu, endikasyon dışı izin belgesi gibi belgelerle birlikte SGK'ya başvuruda bulunarak yaptığı ödemeyi iade alabileceği belirtilmiştir.

14. Başvurucu 11/6/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş ve reçete edilen ilacın herhangi bir masraf yüklenmeksizin doğrudan SGK tarafından temin edilmesi yönünde tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi SGM'den, İş Mahkemesi tarafından verilen tedbir kararı üzerine yapılan işlemler hakkında bilgi verilmesini ve ilgili belgelerin gönderilmesini istemiştir. SGM tarafından verilen cevabi yazıda geri ödeme kapsamında olmayan ilaç ödemeleriyle ilgili olarak herhangi bir sistem üzerinden veya doğrudan ilacın temin edildiği eczaneye veya hastaneye ödeme yapılmasına ilişkin bir düzenleme bulunmadığı belirtilmiştir. Ayrıca ilaç temin edildikten sonra belirtilen birtakım belgelerle SGM'ye başvuruda bulunulması hâlinde geri ödeme yapılacağı bildirilmiştir.

16. Anayasa Mahkemesi 21/6/2021 tarihinde tedbir talebinin kabulüne ve başvurucuya reçete edilen atezolizumab etken maddeli "Tecentriq" isimli ilacın bedelinin başvurucunun tedavisi amacıyla derhâl ödenmesinin sağlanmasına karar vermiştir. Anılan ara kararın ilgili kısmı şöyledir:

"25. İş Mahkemesinin 7/6/2021 tarihli ihtiyati tedbir talebinin kabulüne dair kararında, başvurucuya reçete edilen ilacın temin edilmemesi durumunda telafisi güç zararların ortaya çıkabileceği belirtilmiştir.

26. Dolayısıyla İş Mahkemesinin ihtiyati tedbir kararına göre, 'atezolizumab' etken maddeli 'Tecentriq' isimli ilacın başvurucunun tedavisinde hayati bir öneme sahip olduğu ve başvurucunun bu ilaca derhal ulaşamaması halinde yaşamı bakımından ciddi bir tehlike ortaya çıkacağına dair yeterli deliller bulunduğu anlaşılmaktadır. İş Mahkemesi tarafından herhangi bir şart belirtilmeksizin verilen ihtiyati tedbir talebinin kabulü kararı dikkate alınarak, bahse konu ilacın başvurucunun hastalığının tedavisindeki önemi ve aciliyeti gözetildiğinde başvurucunun tedavisine kesintisiz olarak devam edilmesi gerektiği, ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmemesi sonucu başvurucunun ilaca ulaşamaması nedeniyle maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu ve bu tehlikenin ortadan kaldırılması konusunda gerekli tedbirlerin derhal alınması gerektiği değerlendirilmiştir.

27. İlaç bedelinin önce başvurucu tarafından ödenerek ilacın temin edilmesi ve sonrasında bir takım belgelerle SGM'ye başvurulması halinde bedelin başvurucuya geri ödenmesi şeklindeki uygulamanın İş Mahkemesinin tedbir kararının uygulanmasını imkansız hale getirebileceği ve başvurucunun hayatı ve sağlığı bakımından önemli olan ilaca ulaşmasını ve tedaviye devam edilmesini engelleyebileceği değerlendirildiğinden, İş Mahkemesinin ihtiyati tedbir kararı da dikkate alınarak ilaç bedelinin başvurucunun tedavisine devam edilmesini engelleyecek herhangi bir şarta bağlı olmaksızın karşılanmasına dair aşağıdaki tedbir kararını vermek gerekmiştir."

17. SGM dava dosyasına sunduğu 28/6/2021 tarihli yazıyla ihtiyati tedbir kararı ve hastanın 18/6/2021 tarihli başvurusuna istinaden ilaç bedeli olan 15.000 TL'nin ödendiğini belirtmiştir.

18. Başvurucu SGM'ye yazdığı 7/7/2021 tarihli dilekçesinde Anayasa Mahkemesi ve İş Mahkemesinin tedbir kararlarına istinaden söz konusu ilacın herhangi bir masrafa maruz bırakılmaksızın tedavi boyunca doğrudan SGK tarafından karşılanması gerektiğini belirtmiş ve bu kapsamda bir sonraki kullanım tarihi olan 12/7/2021'den önce temin edilmesini talep etmiştir. SGM, Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğünün yazısına istinaden anılan talebi reddetmiştir. SGM'nin 5/8/2021 tarihli yazısında belirtildiği kadarıyla Genel Sağlık Sigortası Genel Müdürlüğü yazısının ilgili kısmı şöyledir:

"5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu uyarınca ödenebilecek tutarlarda ödemeye dayanak belgelerin kontrolünün temini esas olup hastanede uygulanan tedavilerde; sağlık kurumu/kuruluşu fatura eki belgelerin inceleme ve kontrolünün İl Müdürlüklerince de sürdürüldüğü şekilde (hasta tabelası, epikriz, hastane eczane sistem kayıtları, barkod karekod kayıtları, reçete, fatura, hastane uygulaması kaydı vb.) sağlanabileceği, işlemlerin Tebliğ hükümleri ve Mahkeme kararı gereği uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Davaya konu olan 'atezolizumab' etkin maddeli 'TECENTRİQ İNFÜZYONLUK ÇÖZELTİ HAZIRLAMAK İÇİN KONSANTRE 1200 mg/20 ml' ticari isimli ilacın Sağlık Bakanlığınca ruhsatlı Kısa Ürün Bilgisinde 'kanser tedavisinde uzman hekimler tarafından ve onların gözetimi altında intravenöz infüzyon şeklinde uygulanması gerektiği' belirtildiğinden hastanın 'yatarak tedavi' kapsamında tedavi edilmesi gerektiği düşünülmekte olup sağlık hizmet sunucularında ayaktan ve yatarak tedavilerde Kurumumuzca ödemesi yapılan ilaçların temini ve hangi koşullarda ödeme yapıldığı ve ayrıca davacının ilacını almak üzere serbest eczanelere başvurması halinde başvuruda bulunulan eczanenin ilgili ilacı hastaya ücretsiz olarak temin etmesi gibi bir talimatın Kurumumuzca [verilmesi mümkün değildir.]"

19. İş Mahkemesi, davalı SGK vekilinin ihtiyati tedbir kararına 21/6/2021 tarihinde yaptığı itirazı 25/11/2021 tarihinde istinaf kanun yolu açık olmak üzere reddetmiştir.

20. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 34. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) SGK'nın itirazın reddi kararına karşı yaptığı istinaf başvurusunu 29/12/2021 tarihinde temyiz kanun yolu kapalı olarak reddetmiştir.

21. İş Mahkemesince görülen yargılama kapsamında hekim, eczacı ve aktüerya uzmanından oluşan heyet tarafından düzenlenen 23/1/2022 tarihli bilirkişi raporunda -diğerlerinin yanı sıra- hastanın davalı SGK'nın bakmakla yükümlü olduğu kişilerden olması, ilacın hayati önem taşıması, etki mekanizması bakımından hastada gereken prospektüs endikasyonunun varlığı, ilacın muadilinin/eşdeğerinin bulunmaması, ilaç için Sağlık Bakanlığının endikasyon dışı kullanım raporuna onay vermesi gibi nedenlerle başvurucunun taleplerinin davalı SGK tarafından karşılanması gerektiği belirtilmiştir.

22. Başvurucu 2/4/2022 tarihinde vefat etmiştir.

23. TİTCK 6/7/2022 tarihli yazıyla davaya konu ilacın ülkemizde ruhsatlı bir muadilinin bulunmadığını İş Mahkemesine bildirmiştir.

24. İş Mahkemesi 15/11/2022 tarihinde davanın kabulüne, davaya konu ilacın kullanılması ve ilaç bedellerinin kesintisiz olarak SGK tarafından karşılanması gerektiğinin tespitine ve

aksi yöndeki SGK işleminin iptaline karar vermiştir. Ayrıca başvurucu tarafından ilaç bedellerine ilişkin olarak yapıldığı ispatlanabilen 15.000 TL tutarındaki ödemenin SGK'dan alınarak başvurucunun mirasçılarına ödenmesine hükmetmiştir. Davalı SGK bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

25. Bölge Adliye Mahkemesi, Yargıtay kararlarına atıf yapmak suretiyle uyuşmazlığın çözümünde etkili olabilecek ölçüde önemli deliller toplanmadan ve değerlendirilmeden karar verildiği gerekçesiyle İş Mahkemesi kararının kaldırılmasına 5/12/2023 tarihinde karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkemece; öncelikle davacıya ait tüm tedavi evrakları celp edilerek kanserin türü belirlenerek talep konusu dönemde ilacın [Sağlık Uygulama Tebliği] kapsamında olup olmadığının araştırılarak, [Sağlık Uygulama Tebliği] kapsamında ise [Sağlık Uygulama Tebliği] şartlarını sağlayıp sağlamadığı, [Sağlık Uygulama Tebliği] kapsamında değilse yukarıda açıklanan mevzuat kapsamında irdeleme yapılmak suretiyle; Kurumun bedelini karşıladığı tedavi yöntemlerinin davacının hastalığının tedavisinde kullanıp kullanılmadığı, bu tedaviler uygulanmış ise hastalığının ilerleyip ilerlemediği, davaya konu ilacın söz konusu kanser hastalığının tedavisinde hayati öneme haiz ve kullanılmasının zorunlu olup olmadığının, dolayısıyla kullanılmasının tıbben ve fennen sigortalının iyileşmesine katkıda bulunup bulunmayacağının, ilacın hangi tür kanser hastalarında hangi evrede ve hangi dozda kullanılacağının ve bu hususların nasıl belirleneceğinin, davaya konu ilaçla yapılacak tedavinin bilinen mevcut tedavi yöntemlerine göre daha etkin ve daha yararlı olup olmadığı, yaşam süresini uzatıp uzatmadığının açıklandığı (Somutlaştırıldığı) yaşam süresini uzatıyorsa kaynak gösterilmek suretiyle açıklanacak bilimsel verilere göre ortalama ne kadar uzattığı, kemoterapiyle birlikte ilaç kullanımı söz konusu ve hastalıkta gerileme söz konusu ise görülen faydanın standart tedavi yönteminden mi yoksa dava konusu ilacın da kullanımından mı kaynaklandığı, üniversitelerin tıbbi onkoloji bilim dalından alınacak sağlık kurulu raporu ile saptanmalı, bu saptama yapılırken dosya içinde mevcut görüş, karar ve raporlarda irdelenip varsa çelişkiler giderilmeli, ayrıca bu belirleme yapılırken iyileştirme kavramından anlaşılması gerekenin sigortalı hastanın sağlığına kavuşması ve hastalığın iyileşmesi hususu olduğu göz önünde tutulmalıdır.

Bu kapsamda yapılacak araştırmalar sonucunda; davaya konu ilacın anılan hastalığın iyileşmesi için tedavisinde kullanılmasının hayati öneme haiz ve zorunlu olduğu sonucuna varıldığı taktirde ise Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu Başkanlığı, Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Hastaneleri Kurumu Başkanlığı vb. kuruluşlardan sorulup rayiç fiyat belirlendikten sonra ilaç bedelinin uygunluğu yönünden ve katkı payını da irdeleyecek biçimde denetime elverişli hesap raporu alınarak sonucuna göre karar verilmelidir. Yargıtay 10. HD'nin 2023/9953Esas- 2023/9407Karar, 2023/3018Esas- 2023/6618Karar sayılı ilamları da bu doğrultudadır."

26. Bölge Adliye Mahkemesinin kaldırma kararından sonra yargılama 9/9/2025 tarihli duruşmaya kadar İstanbul Anadolu 29. İş Mahkemesince yürütülmüştür. Bu tarihten sonra ise dava dosyası İstanbul Anadolu 60. İş Mahkemesine devredilmiştir. Bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla yargılamanın İstanbul Anadolu 60. İş Mahkemesi önünde devam ettiği tespit edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

27. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ''İhtiyati tedbirin şartları" başlıklı 389. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkânsız hâle geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hâllerinde, uyuşmazlık konusu hakkında ihtiyati tedbir kararı verilebilir."

28. 6100 sayılı Kanun'un ''İhtiyati tedbir kararına karşı itiraz" başlıklı 394. maddesinin (1) ve (5) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Karşı taraf dinlenmeden verilmiş olan ihtiyati tedbir kararlarına itiraz edilebilir. Aksine karar verilmedikçe, itiraz icrayı durdurmaz.

(5) İtiraz hakkında verilen karara karşı, kanun yoluna başvurulabilir. Bu başvuru öncelikle incelenir ve kesin olarak karara bağlanır. Kanun yoluna başvurulmuş olması, tedbirin uygulanmasını durdurmaz."

29. 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun "Amaç" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, sosyal sigortalar ile genel sağlık sigortası bakımından kişileri güvence altına almak; bu sigortalardan yararlanacak kişileri ve sağlanacak hakları, bu haklardan yararlanma şartları ile finansman ve karşılanma yöntemlerini belirlemek; sosyal sigortaların ve genel sağlık sigortasının işleyişi ile ilgili usûl ve esasları düzenlemektir."

30. 5510 sayılı Kanun'un "Sağlık hizmetleri ve diğer haklar ile bunlardan yararlanma" başlıklı 62. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun gereğince genel sağlık sigortasından sağlanacak sağlık hizmetlerinden ve diğer haklardan yararlanmak, genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler için bir hak, Kurum için ise bu hizmet ve hakların finansmanını sağlamak bir yükümlülüktür.

Sağlık hizmetlerinden ve diğer haklardan genel sağlık sigortalısı ile bakmakla yükümlü olduğu kişiler yararlandırılır.

Bu Kanun kapsamındaki kişilere sağlanacak sağlık hizmetleri ve diğer haklar ile kişilerden alınan primlerin tutarı arasında ilişki kurulamaz."

31. 5510 sayılı Kanun'un "Finansmanı sağlanan sağlık hizmetleri ve süresi" başlıklı 63. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Genel sağlık sigortalısının ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sağlıklı kalmalarını; hastalanmaları halinde sağlıklarını kazanmalarını; iş kazası ile meslek hastalığı, hastalık ve analık sonucu tıbben gerekli görülen sağlık hizmetlerinin karşılanmasını, iş göremezlik hallerinin ortadan kaldırılmasını veya azaltılmasını temin etmek amacıyla Kurumca finansmanı sağlanacak sağlık hizmetleri şunlardır:

...

b) Kişilerin hastalanmaları halinde ayakta veya yatarak; hekim tarafından yapılacak muayene, hekimin göreceği lüzum üzerine teşhis için gereken klinik muayeneler, laboratuvar tetkik ve tahlilleri ile diğer tanı yöntemleri, konulan teşhise dayalı olarak yapılacak tıbbî müdahale ve tedaviler, hasta takibi ve rehabilitasyon hizmetleri, organ, doku ve kök hücre nakline ve hücre tedavilerine yönelik sağlık hizmetleri, acil sağlık hizmetleri,

ilgili kanunları gereğince sağlık meslek mensubu sayılanların hekimlerin kararı üzerine yapacakları tıbbî bakım ve tedaviler.

...

f) Yukarıdaki bentler gereğince sağlanacak sağlık hizmetleriyle ilgili teşhis ve tedavileri için gerekli olabilecek kan ve kan ürünleri, kemik iliği, aşı, ilaç, ortez, protez, tıbbî araç ve gereç, kişi kullanımına mahsus tıbbî cihaz, tıbbî sarf, iyileştirici nitelikteki tıbbî sarf malzemelerinin sağlanması, takılması, garanti süresi sonrası bakımı, onarılması ve yenilenmesi hizmetleri.

...

(Değişik fıkra: 6/2/2014-6518/81 md.) Kurum, finansmanı sağlanacak sağlık hizmetlerinin teşhis ve tedavi yöntemleri ile (f) bendinde belirtilen sağlık hizmetlerinin türlerini, miktarlarını ve kullanım sürelerini, ödeme usul ve esaslarını Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının görüşünü alarak belirlemeye yetkilidir. Ancak, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görüşünün alınması (f) bendinde belirtilen ortez, protez ve diğer iyileştirici nitelikteki araç ve gereçlerin miktarını, standartlarını, sağlanmasını, uygulanmasını, kullanma sürelerini ve garanti süresi sonrası bakım, onarım ve yenilenmesi hususlarını kapsar. Kurum, bu amaçla komisyonlar kurabilir, ulusal ve uluslararası tüzel kişilerle işbirliği yapabilir. Komisyonların çalışma usul ve esasları Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının görüşü alınarak Kurumca belirlenir.

...

(Değişik fıkra: 6/2/2014-6518/81 md.) Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığının görüşü üzerine Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir."

32. 5510 sayılı Kanun'un "Sağlık hizmetlerinin sağlanma yöntemi ve sağlık giderlerinin ödenmesi" başlıklı 73. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bu Kanuna göre sağlık hizmetleri, Kurum ile yurt içindeki veya yurt dışındaki sağlık hizmeti sunucuları arasında yapılan sözleşmeler yoluyla ve/veya bu Kanun hükümlerine uygun olarak genel sağlık sigortalısı ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin sözleşmesiz sağlık hizmeti sunucularından satın aldıkları sağlık hizmeti giderlerinin ödenmesi suretiyle sağlanır."

B. Uluslararası Hukuk

33. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Yüksek Sözleşmeci Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar."

34. Sözleşme'nin "Yaşam hakkı" başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkesin yaşam hakkı yasayla korunur..."

35. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'ye taraf bir devletin yetkililerinin genel olarak halka sunmayı taahhüt ettikleri sağlık hizmetlerinden mahrum bırakarak bir bireyin hayatını riske attıklarının gösterildiği hâllerde Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında

bir sorunun ortaya çıkabileceğini değerlendirmektedir (Kıbrıs/Türkiye [BD], B. No: 25781/94, 10/5/2001, § 219; Lopes de Sousa Fernandes/Portekiz [BD], B. No: 56080/13, 19/12/2017, § 173).

36. Yakın zamana kadar anılan ilkeye atıfta bulunularak incelenen davalar; başvuruculaların (i) belirli bir geleneksel tedavi şeklinin gerektirdiği masrafları karşılayamamaları nedeniyle devletin bu masrafları ödemesi gerektiği veya (ii) tıbbi tedavi için ruhsatsız tıbbi ürünlere erişimlerinin sağlanması gerektiği iddialarıyla ilgilidir (Lopes de Sousa Fernandes/Portekiz, § 174). İlk iddianın değerlendirildiği başvurularda AİHM ya başvurucularla benzer durumdaki diğer kişilerle eşit düzeyde yeterli tıbbi tedavi ve imkânların sağlandığı kanaatine vardığı için ya da başvurucular hayatlarının riske atıldığına dair herhangi bir kanıt sunamadıkları için 2. maddenin ihlal edildiğine karar vermemiştir [Nitecki/Polanya (k.k.), B. No: 65653/01, 21/3/2002; Pentiacova ve diğerleri/Moldova (k.k.), B. No: 14462/03, 4/1/2005; Gheorghe/Romanya (k.k.), B. No: 19215/04, 22/9/2005; Wiater/Polonya (k.k.), B. No: 42290/08, 15/5/2012]. İkinci iddianın dile getirildiği Hristozov ve diğerleri/Bulgaristan (B. No: 47039/11 ve 358/12, 13/11/2012) başvurusunda ise AİHM, ruhsatsız tıbbi ürünlere erişimi düzenleyen yönetmeliklerde bir kusur bulmamış ve Sözleşme'nin 2. maddesinin ölümcül hastalar için ruhsatsız tıbbi ürünlere erişimin belirli bir şekilde düzenlenmesini gerektirecek şekilde yorumlanamayacağını düşünmüştür.

37. AİHM, sağlık hizmetleri alanında kamu fonlarının tahsisi gibi konuların kendisinin taraf olması gereken bir konu olmadığı ve sınırlı kaynaklarının nasıl tahsis edileceğini düşünüp karar vermenin Sözleşme'ye taraf devletlerin yetkili makamlarına ait olduğu zira bu makamların kıt kaynaklar karşısında ilgili talepleri değerlendirmek ve değerli ihtiyaçlar arasında yapılması gereken zor seçimlerin sorumluluğunu almak konusunda kendisinden daha iyi bir konumda oldukları kanaatindedir (Wiater/Polonya, § 39; Pentiacova ve diğerleri/Moldova).

38. Panaitescu/Romanya (B. No: 30909/06, 10/4/2012) başvurusunda, devletin ulusal mahkemeler tarafından emredilen uygun sağlık hizmetini sağlamayıp başvurucunun hayatının kaçınılmaz olarak riske atılmasını önleyemediği kanaatine varılarak usul ihlali tespit edilmiştir. Bu başvuru; yerel mahkemelerin söz konusu kişinin böyle bir hakka sahip olduğunu tespit ettiği koşullarda, yerel makamların hastaya belirli, maliyetli bir kanser ilacını ücretsiz olarak sağlamayı reddetmesiyle ilgili çok istisnai bir davadır (Lopes de Sousa Fernandes/Portekiz, § 176).

39. Öte yandan AİHM'e göre yaptığı denetim, yerel mahkemeler tarafından verilen cezaların infaz edilme şeklini de kapsamaktadır. Örneğin Enukıdze ve Gırgvlıanı/Gürcistan (B. No: 25091/07, 26/4/2011, §§ 269, 275) başvurusunda -diğerlerinin yanı sıra- hükümlülerin erken tahliye edilmeleri nedeniyle gösterilen makul olmayan hoşgörü nedeniyle 2. maddenin usule ilişkin kısmının ihlal edildiğine karar vermiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

40. Anayasa Mahkemesinin 12/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi

41. Başvurucu, adli yardım talebinde bulunmuştur.

42. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013)

kararında belirtilen ilkeler dikkate alınarak geçimini önemli ölçüde güçleştirmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun açıkça dayanaktan yoksun olmayan adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

43. Başvurucu yakalandığı hastalığın tedavisi kapsamında reçete edilen, hayati öneme sahip ilacın temin edilmemesinin veya temininin zorlaştırılmasının yaşamını tehlikeye soktuğunu ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca ilaç bedelini doğrudan karşılamayan SGK'nın İş Mahkemesinin ihtiyati tedbir kararını -veriliş amacına uygun olarak- yerine getirmediğini ve ödeme gücü bulunmamasına rağmen söz konusu ilacı kendisinin satın almasını beklediğini beyan ederek yaşam hakkı ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

44. Bakanlık görüşünde, öncelikle İş Mahkemesinin ihtiyati tedbir kararına itiraz edildiğine dair bir bilgi ya da belge bulunmaması ve söz konusu yargılamanın devam etmesi nedeniyle başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği hususunun başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin değerlendirmede dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Esasa ilişkin olarak ise devletin sağlık hizmetlerini tesis etmekteki pozitif yükümlülüğünün koşulsuz ve sınırsız olmadığı vurgulanarak yapılacak değerlendirmede Anayasa Mahkemesi ve AİHM içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

45. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında hukuka uygun olarak verilen ihtiyati tedbir kararının uygulanmaması üzerine bireysel başvuruda bulunulduğundan başvuru yollarının tüketilmemesinin söz konusu olmadığını vurgulamıştır. Başvurucular ayrıca Anayasa Mahkemesince verilen tedbir kararının da ilgili kurum tarafından yerine getirilmediğini ileri sürerek başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

46. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuru, özü itibarıyla kanser hastalığının tedavisi kapsamında reçete edilen ve muadili bulunmayan bir ilacın SGK tarafından karşılanmasına yönelik ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmemesine ilişkindir. Anılan hastalığın doğurduğu ciddi yaşamsal risk, somut olayın koşulları ve başvurucunun yargılama sürecinde vefat ettiği gözetildiğinde ihlal iddialarının bir bütün olarak yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

47. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yaşama... hakkına sahiptir."

48. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri ... kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

49. Başvuru, yargısal bir merci tarafından verilen ihtiyati tedbir kararının gereğinin yerine getirilmediği şikâyetiyle yapılmıştır. Bu nedenle bireysel başvuruda bulunulmadan önce incelenen olaya konu yargılamanın sona ermesini beklemek mümkün görünmemektedir. Dolayısıyla başvuruda bireysel başvuru yollarının tüketilmesi bakımından kabul edilemezliğe karar verilmesini gerektirecek bir neden bulunmadığı değerlendirilmiştir.

50. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Genel İlkeler

51. Yaşam hakkını güvence altına alan Anayasa'nın 17. maddesi, devletin temel amaç ve görevlerini düzenleyen Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete negatif yükümlülükler yanında egemenliği altındaki kişilerin yaşamlarının korunması için bazı pozitif yükümlülükler de yükler (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, §§ 57, 58).

52. Anılan pozitif yükümlülükler kuşkusuz zorunlu askerlik görevi sırasında sunulan sağlık hizmeti için de geçerlidir. Nitekim Anayasa'nın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu, devletin "herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak … amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini" düzenleyeceği ve bu görevini kamu kesimindeki ve özel kesimdeki sağlık ve sosyal kurumlarından yararlanarak, onları denetleyerek yerine getireceği kurala bağlanmıştır. Bu sebeple devlet; sağlık hizmetlerini, kamu veya özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirildiğine bakmadan hastaların yaşamlarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç [1. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, §§ 34, 35; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, §§ 59, 60). Şüphesiz bu düzenlemeler, sağlık personellerinin sahip olmaları gereken yüksek mesleki standartları da içermelidir (Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 81).

53. Devletin bireylere sağlık hizmeti sunma konusundaki yükümlülüğü, ülkenin sosyal ve ekonomik gerçekleriyle yakından ilgilidir. Bu nedenle devlet, kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılabilmesi noktasında, kaynakların tahsis edildiği alanlara ilişkin bazı sınırlamalar öngörebilir. Dolayısıyla sağlık hizmeti sunma konusunda devletin pozitif yükümlülüğünün ekonomik sınırları belirlenirken devletin kamu kaynaklarını kullanma konusundaki takdir hakkı ile tedavi ücretlerinin bireylere yüklediği ekonomik külfet arasında makul bir denge kurulmalıdır (Salim Sayın [1. B.], B. No: 2013/3382, 4/11/2015, § 40).

54. Devletin vücut bütünlüğünü koruma konusundaki ödevi, sağlık hizmetlerinin mutlak anlamda ücretsiz olarak sağlanacağı şeklinde yorumlanamaz. Bununla birlikte Anayasa'nın 56. maddesi gereği devletin, sağlık hizmetlerini düzenleme ve planlama konusunda üzerine yüklenen sorumluluk çerçevesinde oluşturulan genel sağlık sigortası sistemi vasıtasıyla sağlık hizmetlerinin finansmanına katılması yasayla öngörülebilir. Ancak bu durumda dahi kamu kaynaklarını kullanma ve hangi kamu hizmetlerine öncelik tanınacağını belirleme konusunda kamu otoritelerinin geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır (Salim Sayın, § 41).

ii. İlkelerin Olaya Uygulanması

55. Başvuruya konu şikâyet akciğer kanseri hastalığının tedavisi kapsamında uzman hekim tarafından reçete edilen "Tecentriq" isimli ilacın bedelinin tamamının SGK tarafından karşılanmasına yönelik ihtiyati tedbir kararının yerine getirilmediğine ilişkindir.

56. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür (Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri, § 61). Bu usul yükümlülüğü, hastaların yaşamlarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlere ilişkin olarak yargı makamlarınca verilen kararın yerine getirilmesiyle ilgili süreci de kapsar. Yargı makamlarınca alınmasına karar verilen tedbirlerin alınmaması, devletin yaşam hakkı kapsamındaki usul yükümlülüğüyle bağdaşmaz (benzer yönde değerlendirmeler içeren AİHM kararı için bkz. § 39).

57. Başvuruya konu ihtiyati tedbir kararı söz konusu ilacın başvurucunun tedavisi bakımından zorunlu olduğu gerekçesiyle verilmiş, SGK'nın bireysel başvuru tarihinden sonra bu karara karşı yaptığı itiraz ve istinaf kanun yolu başvuruları ise reddedilmiştir (bkz. §§ 11, 19, 20). 6100 sayılı Kanun'un 394. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca aksine karar verilmediği sürece ihtiyati tedbir kararına yapılan itiraz, kararın icrasını durdurmamaktadır. Yine aynı maddenin (5) numaralı fıkrasında karara karşı kanun yoluna başvurulmasının tedbirin uygulanmasını durdurmayacağı açık bir biçimde düzenlenmiştir. Dolayısıyla bireysel başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla yetkili ve görevli bir mahkeme tarafından verilmiş, hukuken geçerli ve uygulanabilir nitelikte bir ihtiyati tedbir kararı bulunduğu açıktır. Davalı SGK da yargısal süreçte bu kararın geçersizliğine veya kendisini adı geçen ilacı temin yükümlülüğü altına sokmadığına ilişkin bir itiraz ileri sürmemiştir.

58. Yukarıda ifade edildiği şekilde sağlık hizmetlerinin sunumu da dâhil olmak üzere kamu kaynaklarını kullanma ve hangi kamu hizmetlerine öncelik tanınacağını belirleme konusunda kamu otoritelerinin geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır (bkz. § 54). Ancak bu takdir yetkisi bireylere belirli sağlık hizmetlerine ücretsiz olarak erişim hakkı tanıyan mahkeme kararlarının mevcut olduğu hâllerde söz konusu değildir. Böylesi durumlarda kamusal makamlar sunulacak sağlık hizmetinin devlete yükleyeceği maddi külfetin ağırlığından hareketle mahkeme kararlarını uygulamama, kısmen uygulama veya zamanında uygulamama konusunda herhangi bir takdir yetkisine sahip değildir. Diğer bir ifadeyle kamu hizmetinin toplumu oluşturan tüm bireyler yönünden sağlıklı bir biçimde sürdürülebilmesi için sınırlı kamusal kaynakların etkili ve verimli kullanılmasına ilişkin gereklilik kamu otoritelerinin yargı kararları ile kendilerine yüklenen ödevleri ihmal etmeleri bakımından geçerli bir mazeret olarak kabul edilemez.

59. Başvurucu, ihtiyati tedbir kararına istinaden ilgili kamu kurumundan ilaç bedelinin hiçbir şarta bağlı olmaksızın doğrudan ödenmesini talep etmiştir. Bu talep ilacın önce hasta tarafından bedeli ödenerek satın alınması ve sonrasında birtakım belgelerle yapılacak başvurunun ardından bedelin hastaya geri ödenmesi şeklindeki uygulama gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. SGK'nın belirtilen gerekçeye dayanarak ilaç temini talebini reddetmesi sonrasında yapılan bireysel başvuru kapsamında Anayasa Mahkemesi, ihtiyati tedbir kararını da dikkate alarak ilaç bedelinin başvurucunun tedavisine devam edilmesini engelleyecek herhangi bir şarta bağlı olmaksızın karşılanmasına yönelik tedbir kararı vermiştir (bkz. § 16).

60. SGK, İş Mahkemesine sunduğu 28/6/2021 tarihli yazıyla ihtiyati tedbir kararı ve

hastanın 18/6/2021 tarihli başvurusuna istinaden ilaç bedeli olan 15.000 TL'nin ödendiğini belirtmiştir. Ancak SGK bu ödemeden sonraki süreçte de yukarıda yer verilen gerekçelere dayanarak ilaç teminine yönelik talepleri reddetmeye devam etmiştir.

61. Bireysel başvuru tarihinde bir kutusu 15.000 TL olan (inceleme tarihi itibarıyla ürünün güncel fiyatı 107.865,05 TL'dir.) ve her üç haftada bir yeniden alınması gereken ilacın başvurucu tarafından temin edilip kullanıldıktan sonra muhtelif belgelerin ibrazı üzerine bedelinin geri alınabileceğine dair uygulama başvurucunun ilaca erişimini sağlamaya yönelik ihtiyati tedbir kararı ile Anayasa Mahkemesinin 21/6/2021 tarihli tedbir kararının amacıyla çelişmektedir. İş Mahkemesinin de tespit ettiği üzere başvurucunun ekonomik durumu itibarıyla böyle bir bedeli ödeyerek ilacı temin etmesi mümkün olmadığından ilaç bedelinin hiç ödenmemesi ile ödemenin belirli koşullara bağlı olarak sonradan yapılmasının kabulü arasında belirgin bir fark bulunmamaktadır. Her iki durumda da başvurucu ilaca ulaşamamakta, başvurucunun tedavisine başlanamamakta, geç başlanmakta veya devam eden tedavisi aksamaktadır.

62. Eldeki olayda ilgili kamu kurumu İş Mahkemesi tarafından verilen ve başvurucuya Tecentriq isimli ilaca ücretsiz erişim hakkı tanıyan ihtiyati tedbir kararını anlamsız hâle getiren bürokratik uygulamalara dayanarak ilacın herhangi bir koşula bağlanmadan ücretsiz olarak temini taleplerini ısrarlı bir şekilde reddetmiştir. Yakalandığı hastalık nedeniyle ciddi yaşamsal tehlikeye maruz kalan başvurucu, lehine verilen mahkeme kararına rağmen söz konusu ilaca ücretsiz olarak erişebilmek için idari ve yargısal makamlar nezdinde yoğun bir çaba sarf etmek zorunda kalmıştır. Bu itibarla ilgili kamu kurumunun hukuken bağlayıcı bir ihtiyati tedbir kararını uygulamamakta ısrar etmesinin devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleriyle uyuşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

63. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

64. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

65. Başvuruda tespit edilen yaşam hakkının usul boyutuna ilişkin hak ihlali, belirli bir ilacın ücretsiz olarak sağlanmasına ilişkin ihtiyati tedbir kararının uygulanmamasından kaynaklanmış olup lehine ihtiyati tedbir kararı verilen başvurucu bireysel başvuru sürecinde vefat etmiştir. Bu durumda yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında taleple bağlı olarak başvurucular Ayşegül Cimilli, Buğrahan Cimilli ve Buhara Berber'e net 100.000 TL manevi tazminatın müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculların yakınının ölümü nedeniyle 21/6/2021 tarihinde verilen tedbir kararıyla ilgili olarak DEĞERLENDİRME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

E. Başvurucular Ayşegül Cimilli, Buğrahan Cimilli ve Buhara Berber'e net 100.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul Anadolu 60. İş Mahkemesine (E.2026/290) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SALİHE AYDENİZ (3)

B. No: 2021/36382 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/36382

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SALİHE AYDENİZ BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2021/36382)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportörler : Sinan ARMAĞAN Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : Salihe AYDENİZ

Vekili : Av. Erhan ÜRKÜT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; gösteri yürüyüşüne ilişkin kollukla yapılan müzakere sırasında kişinin kolluğun fiziksel şiddetine maruz kalması ve bu olayla ilgili etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. 2018 yılı Kasım ayında, PKK silahlı terör örgütü lideri A.Ö.nün ceza infaz kurumunda tecrit edildiği (avukatları ve aile bireyleriyle düzenli olarak görüştürülmediği) iddiasıyla Halkların Demokratik Partisi (HDP) Milletvekili L.G. açlık grevine başlamıştır. Akabinde birçok ceza infaz kurumundaki tutuklu ve hükümlüler de bu greve ve L.G.ye destek vermek amacıyla açlık grevine katılmış, söz konusu eylem 2019 yılı Mayıs ayında sona ermiştir.

3. Van Valiliği (Valilik) açlık grevinin 100. gününde, farklı illerden milletvekillerinin de katılımıyla 15 Şubat günü saat 12.00'de L.G.nin evinin önünde bir basın açıklaması ve yürüyüş yapılmasının planlandığını öğrenmiştir. Ayrıca yürüyüşün il merkezlerinden müzahir kitlenin katılımıyla başlayacağı, yürüyüşe engel olunması hâlinde milletvekillerinin tek başlarına yürümeye devam edecekleri ve yürüyüş sırasında L.G.nin fotoğrafını taşıyacakları, üzerinde “100. Gününde Leyla’ya Tecridi Kırmaya” sloganı yazılı önlükler

giyecekleri, yürüyüşün il ve ilçe merkezlerinde yapılacağı, kalan mesafenin ise araçla gidileceği bilgisini edinmiştir. Valilik anılan gelişmeler üzerine 11/2/2019 tarihinde il genelinde yapılacak her türlü eylem ve etkinliği dört gün süreyle yasaklamıştır. Yasaklama kararında, planlanan etkinliklerin terör örgütleri ve marjinal gruplar tarafından -kargaşa çıkarmak suretiyle- istismar edilebileceği, kamu düzenini bozacak provokatif eylemler gerçekleştirilebileceği, eylemlerin konusu ve içeriği itibarıyla kamu düzenini olumsuz etkileyebileceği, toplumun huzurunu tehdit edebileceği, terör örgütlerinin karşıt gruplara yönelik şiddet içeren eylemler gerçekleştirebileceği, bu durumun başkalarının hak ve özgürlüklerini ciddi şekilde ihlal edebileceği ve halk arasında infial yaratabilecek terör suçlarının işlenmesine açık ve yakın tehlike bulunduğu gerekçelerine yer verilmiştir.

4. Kolluk görevlilerince düzenlenen tutanağa göre olayların gelişimi şöyledir:

i. L.G. tarafından başlatılan açlık grevinin 100. gününe tekabül eden 15/2/2019 tarihinde, L.G.nin ikametgâhı önünde milletvekillerinin de katılımıyla bir basın açıklamasının ve yürüyüşün gerçekleştirilmesinin planlandığı kolluk kuvvetlerince tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Valilik tarafından L.G.ye destek olmak amacıyla açık ve kapalı alanlarda düzenlenmesi planlanan toplantı, basın açıklaması, oturma eylemi ve benzeri her türlü etkinliğin engellenmesi amacıyla 12/2/2019-15/2/2019 tarihleri arasında il genelinde yasaklama kararı alınmış ve söz konusu karar Valiliğin resmî internet sitesinde yayımlanarak kamuoyuna duyurulmuştur.

ii. 13/2/2019 tarihinde HDP Van İl Başkanlığı tarafından organize edilen bir yürüyüşün yapılacağına ilişkin istihbari bilgilere ulaşılması üzerine kolluk güçlerince gerekli güvenlik tedbirleri alınmıştır. Anılan tarihte, açlık grevine destek vermek amacıyla aralarında başvurucu milletvekilinin de bulunduğu yaklaşık 120 kişilik bir grup HDP Van İl Başkanlığı binasının bahçesinde toplanmış ve L.G.nin fotoğrafının yer aldığı yelekleri giyerek yürüyüşe geçmek üzere bina dışına çıkmak istemiştir.

iii. Bina çevresinde önlem alan kolluk görevlileri, Valiliğin yasaklama kararını gerekçe göstererek grubun dışarı çıkmasına izin vermemiştir. Tutanağa göre uyarılara rağmen göstericiler, bina bahçesinin kapısından fiziki güç kullanarak çıkmaya çalışmış; bu girişime karşılık olarak kolluk kuvvetleri orantılı güç kullanarak göstericilerin çıkışını engellemiştir. Bu müdahale sırasında gruba toplumsal olaylara müdahale aracı (TOMA) ile yağmurlama şeklinde su sıkılmıştır. Müdahaleye rağmen aralarında başvurucu milletvekilinin de bulunduğu bazı katılımcılar saat 11.35 sıralarında binanın bahçesinden çıkarak “Yaşasın Leyla’nın direnişi” şeklindeki sloganlar eşliğinde Kazım Karabekir Bulvarı'na doğru, akabinde de farklı bir istikamete slogan atarak ve yolu trafiğe kapatmaya çalışarak yürümüştür. Saat 12.00 sıralarında mağaza önünde toplanan grubun aynı içerikte sloganlarıyla çevredeki bazı kişilerin toplanmaya başlaması üzerine kolluk, gruba yeniden dağılmaları yönünde uyarıda bulunmuştur. Bu sırada attıkları sloganların ardından kaçmaya başlayan üç kişi terör örgütünün propagandasını yapma suçundan gözaltına alınmıştır.

iv. Saat 13.00'te başvurucu ve beraberindeki milletvekili, bulvarda bulunan bir mağaza önünde oturma eylemine başlamıştır. Kolluk görevlileri, idarenin yasaklama kararını hatırlatarak milletvekillerinden eylemi sonlandırmalarını istemiştir. Müzakereler sırasında yaşanan arbedede başvurucu, bir polis memurunu sol kolunu ısırmak ve sağ kolunu tırmalamak suretiyle yaralamıştır. Bu nedenle Cumhuriyet savcısı, başvurucunun ifadesi alınmaksızın kamu görevlisine direnme suçundan hakkında adli işlem başlatılması yönünde talimat vermiştir. Saat 15.00 sıralarında milletvekilleri oturma eylemini yaptıkları

mağazanın yanındaki bir pastaneye girmiş ve yaklaşık yarım saat sonra araçlarına binerek alandan ayrılmıştır.

5. Başvurucu 21/2/2019 tarihinde Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla Van Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) şikâyet dilekçesi göndermiştir. Dilekçede başvurucu 13/2/2019 tarihinde Kazım Karabekir Caddesi'ndeki bir açık hava toplantısına katıldığını, kolluk görevlileri ile arasında çıkan tartışma sonrasında H. isimli bir polisin ve diğer polislerin saçını çekip kendisini yere düşürdüklerini iddia etmiştir. Başvurucu, internet bağlantı adresini bildirdiği bir haber sitesinde bu görüntülerin olduğunu, Y. isimli sosyal medya kanalında da bu görüntülerin yüklendiğini söylese de bağlantı adresinden bahsetmemiş; olayla ilgili görüntülerin dilekçe ekinde olduğunu belirtmiştir. Şikâyet dilekçesi ertesi gün Başsavcılığa bir üst yazıyla gönderilmiştir.

6. Başsavcılık, başlattığı soruşturma kapsamında 1/4/2019 tarihli yazıyla Van İl Emniyet Müdürlüğünden (Emniyet Müdürlüğü) olayla ilgili kamera görüntülerinin tespit edilmesini ve bununla ilgili düzenlenecek raporun gönderilmesini talep etmiştir. Emniyet Müdürlüğü 29/4/2019 tarihli cevap yazısıyla, başvurucu hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçundan yapılan adli işlemin Başsavcılığa gönderildiğini bildirmiş, ayrıca Güvenlik Şube Müdürlüğünün hazırladığı -MOBESE görüntülerine ilişkin- izleme tutanağını göndermiştir. 17/2/2019 tarihinde iki polis memuru tarafından düzenlenen tutanakta, gösterici grubun bulvar üzerindeki iki fotoğrafına yer verilmiş; olayın gerçekleştiği yerin kameralara uzak olduğu, kameraların dönen yapıda olması nedeniyle sağlıklı görüntü elde edilemediği bildirilmiştir.

7. Başsavcılık, olayla ilgili olarak 9/6/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Verilen karar; başvurucunun yaralandığına ilişkin doktor raporu bulunmadığı, olayın üzerinden zaman geçmesi nedeniyle doktor raporu alınmasının mümkün olmadığı ayrıca olay anını ve olay yerini gösterir kamera kayıtlarının incelenmesi neticesinde başvurucunun iddialarına konu olaya ilişkin somut delil elde edilemediği, başka delillerle desteklenip temellendirilemeyen iddianın soyut olduğu şeklinde gerekçelendirilmiştir.

8. Başvurucu; Başsavcılığın kararına itiraz ederken barışçıl nitelikteki gösteriye müdahale eden polislerin orantısız güç kullanarak yaralanmasına sebep olduğunu, olayın faillerinin belirlenmesi için çaba sarf edilmediğini, yürütülen soruşturmanın etkisiz olduğunu ileri sürmüştür. Van 3. Sulh Ceza Hâkimliği 12/8/2021 tarihli kararıyla itirazı kesin olarak reddetmiştir. 18/8/2021 tarihinde kararı tebliğ alan başvurucu 8/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

10. Bireysel başvuru formu ekinde başvurucunun sunduğu ve olayla ilgili olduğunu bildirdiği CD'deki görüntüler izlenmiştir. Buna göre yakın çekim yapılan, 1 dakika 7 saniye süren ve tarih bilgisi içermeyen video kaydında bir giyim mağazasının önünde kalkanlı polis grubunun arasında kaldırımda oturan iki kadından birinin başvurucu -diğerinin ise yukarıda anılan ikinci milletvekili- olduğunun değerlendirildiği, başvurucunun oturmaktayken gösteride kullanılan yeleği önüne serdiği, polislerin bunu almak istemesi üzerine başvurucu ve yanındakilerin yeleği vermek istemediği, sivil giyimli siyah bere takan bir kadının (Polis olduğu değerlendirilmektedir.) yere serili yeleğe uzandığı sırada başvurucunun yanındaki milletvekilinin kadın polisin sağ kolunu ve bileğini çekerek ona müdahale ettiği, başvurucunun ise polisin sağ bileğine doğru başıyla hamle yaptığı, bu anlarda bir kişinin

elini kameranın önüne koyması nedeniyle görüntü alanının azaldığı, bağrışmalar duyulduğu, araya giren diğer polislerin kadın polisi başvurucudan ayırdığı, kadın polisin sağ bileğini yanındakilere gösterdiği, bu anlarda "Saçımı çektin." diyerek bir kadının bağırdığı fakat başvurucunun saçının çekildiğine veya yere düştüğüne ilişkin görüntü bulunmadığı, birkaç saniye sonra ise kaydın sonlandığı görülmüştür.

11. Bireysel başvuru formu ekinde başvurucu ayrıca bir fotoğraf fotokopisi sunmuştur. Fotoğrafta başvurucu olduğu değerlendirilen kişinin kasklı ve üniformalı 15-20 kadar polis ve sivil giyimli 5-10 kişinin arasında ayakta durduğu, üzerinde yelek bulunduğu görülmektedir.

12. Başvurucunun şikâyet dilekçesinde belirttiği ve bağlantı adresini verdiği haber sitesinde yer alan görüntüler ise başvurucunun yaralanmasıyla ilgili değil gösterici grubun HDP il binasının bahçesinden çıkmaya çalışırken polis müdahalesiyle karşılaştığı anlara ilişkindir.

13. Emniyet Müdürlüğünün yazısında bahsi geçen (bkz. § 6) adli soruşturma kapsamında Başsavcılık 20/2/2019 tarihinde görevsizlik kararı vermiş; kararda, basın açıklaması ve yürüyüşle ilgili müzakereler sırasında başvurucunun polis memuru N.N.nin kolunu ısırarak yaralaması, diğer milletvekilinin ise görevli polislere direnip slogan atması olayında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının soruşturma yapmakla görevli olduğunu belirtmiştir.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde yer alan belgelerde polis memuru N.N. hakkında Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesinde 13/2/2019 tarihinde düzenlenen sağlık raporu da bulunmaktadır. Raporda "Sağ el bileği volar yüzde yaklaşık 0.5x0.5 ve 1x0.5 cm lik alanda [Okunamadı.], sol el bileğinde yaklaşık 2x3 cm alanda ve 1x2 cm alanda [Okunamadı.] ve ısırık izi" şeklindeki bulgulara yer verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu; katıldığı protesto eylemi sırasında kolluk görevlileriyle arasında bir tartışma çıktığını, tartışma sırasında H. isimli bir polis memuru ile diğer polislerin saçından çekerek kendisini yere düşürdüklerini, yaptığı şikâyet üzerine başlatılan soruşturmada sunduğu delil ve görüntülerin tartışılmadığını, Başsavcılığın etkili bir soruşturma yürütmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Bakanlık görüşünde; Başsavcılığın yapılan şikâyet üzerine soruşturma başlattığı, dosya kapsamına göre kovuşturmaya yer olmadığına karar verdiği, başvurucunun usulü garantilerden yararlandığı bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Olay günü başvurucu ve yanındaki milletvekili, gösteri yürüyüşüne müdahale edilmesi üzerine bulundukları bulvarda bir mağazanın önünde yere oturmuş ve beklemeye başlamıştır. Başvurucu bu sırada çıkan tartışmada polisler tarafından saçından çekilerek yere düşürüldüğünü iddia ederek olaydan sekiz gün sonra sunduğu dilekçeyle olayın faillerinden şikâyetçi olmuştur. Başvurucu olaydan sonra sağlık raporu aldığına ilişkin olarak şikâyet dilekçesinde herhangi bir beyanda bulunmamış yahut böyle bir raporu dilekçesine eklememiştir. Öte yandan yaşadığı olay nedeniyle bedeninde bir yaralanma meydana geldiğinden veya hala vücudunda bu izleri taşıdığından da bahsetmemiştir.

17. Başvurucu sunduğu görüntülerde iddia ettiği olayın görüldüğünü, buna rağmen etkili bir ceza soruşturması yürütülmediğini ileri sürmüştür. Olayla ilgili video kaydı izlendiğinde başvurucunun saçının çekildiğine veya yere düşürüldüğüne ilişkin bir görüntü olmadığı

anlaşılmıştır (bkz. § 10). Yaşanan arbede esnasında "Saçımı çektin." şeklinde bir kadın sesi duyulmakta ise de bu sesin başvurucuya ait olup olmadığı, bu kişinin gerçekten saçının çekilip çekilmediği, çekilmiş ise kim tarafından hangi saikle çekildiği muğlaktır.

18. İspat külfetinin devlete geçtiği durumların söz konusu olmadığı hâllerde kötü muameleye uğramaları nedeniyle mağdur olduklarını ileri süren kişiler, kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delilleri -haklı bir gerekçeleri olmadığı sürece- zamanında yetkili makamlara sunma konusunda özenli davranmakla yükümlüdür. Olgulara dayanmayan yetersiz açıklamalar, iddiaların deliller ile desteklenmemesi hatta kimi zaman delillerin uyumsuzluğu veya kötü muamelenin yapıldığı yer, zaman ve diğer konulardaki çelişkili ifadeler gibi hususlar kötü muamelenin gerçekliğini şüpheye düşürür. Bu durumda iddianın savunabilir olduğundan, dolayısıyla bu iddialara ilişkin derhâl resmî bir soruşturma başlatılması gerekliliğinden söz edilemez. Kaldı ki iddialarını güçlü bir dayanakla birlikte yetkili merciler nezdinde dile getirmemeleri hâlinde mağdur olduğunu ileri süren kişilerin etkili bir soruşturma yürütülmesine ilişkin meşru (haklı) bir beklentiye girebileceklerinin söylenebilmesi mümkün değildir (Beyza Metin [1. B.], B. No: 2014/19426, 12/12/2018, §§ 45-47).

19. Olayla ilgili başlatılan ceza soruşturması sonucunda Başsavcılık başvurucunun beyanlarının soyut nitelikte olduğunu, iddialarını destekleyen delil bulunmadığını kabul etmiştir. Kolluk tarafından düzenlenen belgelerde başvurucunun saçının çekildiğine, yere düşürüldüğüne veya kendisine karşı güç kullanıldığına ilişkin bir tespite de yer verilmemiştir. Sonuç olarak başvurucunun iddialarının doktor raporuyla desteklenmediği ve sunduğu video kaydının -beyanının aksine- iddialarını doğrular nitelikte görüntüler içermediği görülmüştür. Olayın ardından neden sağlık raporu almadığını açıklamayan ve sekiz gün sonra şikâyet dilekçesi sunan başvurucunun adli delilleri zamanında sunması konusunda üzerine düşen özen yükümlülüğüne uygun davranmadığı anlaşılmıştır. Dosyadaki deliller karşısında başvurucunun iddiasının savunulabilir olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, kolluk görevlilerinin herhangi bir uyarıda bulunmaksızın ve orantısız güç kullanarak toplantı ve yürüyüşe müdahale etmesinin, olayda sorumluluğu olan kamu görevlileri hakkında yaptığı şikâyetin gerekçesiz şekilde kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla sonuçsuz bırakılmasının toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkını ihlal ettiğinden yakınmıştır.

22. Bakanlık görüşünde; toplanma özgürlüğünün kullanımından kaynaklanabilecek kamu düzenine yönelik tehditlerin gerçeklik taşıması hâlinde yetkili makamların bu tehditleri bertaraf etmek için tedbir alabilecekleri, idarenin yasaklama kararı olması nedeniyle etkinliğin kanuna aykırı olduğu, bu durum bildirilmesine rağmen grubun yürüyüşte ısrar ettiği, başvurucunun da aralarında olduğu kişilerin oturma eylemi gerçekleştirdiği ve başvurucu hakkında direnme suçundan işlem yapıldığı belirtilerek kolluk kuvvetlerinin müdahalesinin değerlendirilmesinde anılan hususların dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir

olduğuna karar verilmesi gerekir.

24. Mevcut olayda başvurucunun da içinde bulunduğu grubun düzenlemek istediği toplantıya ve gösteri yürüyüşüne engel olunmasının anılan hakka müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir. Müdahalenin dayanağı olan 10/6/1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 11. maddesinin (A) ve (C) bentleri ile 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 17. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı kabul edilmiştir. Müdahalenin Anayasa'nın 34. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan sebeplerden kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla yapıldığı anlaşılmıştır.

25. Olayda PKK terör örgütü liderine ceza infaz kurumunda tecrit uygulandığı iddiasıyla L.G. tarafından başlatılan açlık grevine destek olmak amacıyla toplanma ve yürüyüş çağrısı yapıldığının tespit edilmesi üzerine Valilik, kamu düzeni ve güvenliği ile suç işlenmesinin önlenmesine ilişkin bazı gerekçelerle il genelinde tüm etkinlikleri yasaklamıştır. Kolluk görevlileri, Valiliğin yasaklama kararı olduğu gerekçesiyle etkinlik henüz başlamadan önce bir siyasi partinin il başkanlığı binasının bahçesinde güvenlik önlemleri almıştır. Ayrıca yürüyüşe geçmeye hazırlanan ve aralarında başvurucu milletvekilinin de yer aldığı katılımcıların bina bahçesinden çıkışları aynı gerekçeyle kolluk kuvvetleri tarafından fiziksel güç kullanılarak engellenmiş, akabinde gruba TOMA ile su sıkılmıştır. Başvurucunun da yer aldığı grup, bahçeden çıkarak sloganlar atarak belirli bir mesafeye kadar yürümüş; çevredeki kişilerin toplanmaya başlaması üzerine kolluk kuvvetleri gruba dağılmaları yönünde uyarıda bulunmuştur. Kolluk görevlilerince düzenlenen tutanakta yürüyüş esnasında trafiğin engellenmeye çalışıldığı da belirtilmiştir. Akabinde başvurucu ile beraberindeki milletvekilinin bulvar üzerindeki bir mağazanın önünde oturma eylemi yapması dolayısıyla kolluk kuvvetleri, aynı gerekçeyle bu eylemin de sonlandırılmasını talep etmiştir. Yaşanan arbede sırasında başvurucu, bir polis memurunu yaralamış; bir süre sonra eylem kendiliğinden sona ermiştir (bkz. §§ 4/ii-iv).

26. Her ne kadar kolluk müdahalesinin ardından kamu düzenini bozucu nitelikte bazı eylemler meydana geldiği belirtilmiş ise de somut başvuruda esas olarak değerlendirilmesi gereken husus, kolluk güçlerinin toplantı ve gösteri yürüyüşüne yönelik müdahalesine dayanak oluşturan asıl gerekçedir. Bu çerçevede kolluk görevlilerinin toplantı ve gösteri yürüyüşüne müdahalesine dayanak olan yasaklama kararının ve bu karara dayanarak yapılan müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı değerlendirilmelidir.

27. İdare tarafından gerçekleştirilen müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının ve orantılı olduğunun ispatı kural olarak müdahale eden kamu makamları ve müdahaleyi denetleyen yargı mercine düşmektedir (zorunlu sosyal ihtiyaç ve orantılılığa ilişkin genel ilkeler için bkz. Dilan Ögüz Canan [GK], B. No: 2014/20411, 30/11/2017, § 32; Sevinç Hocaoğulları [2. B.], B. No: 2015/271, 15/11/2018, §§ 37-46). Bu çerçevede yasaklama kararının ve bu karara dayanarak toplantı ve gösteri yürüyüşüne yönelik müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı değerlendirilmelidir (kanunda öngörülen usullere uyulmadan yapılan toplantının tek başına toplantının barışçıllığını ortadan kaldırmadığına ve müdahale için yeterli olmadığına ilişkin kararlar için bkz. Abdulmecit Yıldırım ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/32660, 17/9/2024, § 89; Filiz Kerestecioğlu Demir (3) [2. B.], B. No: 2020/11218, 19/10/2022, § 77; barışçıl toplantıya devletin sabır ve hoşgörü göstermesine yönelik kararlar için bkz. Osman Erbil [2. B.], B. No: 2013/2394, 25/3/2015, § 54; Rıza Gökçen Erus ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/17391, 19/4/2018, § 54; toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale için

yapılması gereken değerlendirmeler için bkz. Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Disk) ve diğerleri (2) [GK], B. No: 2016/14518, 12/10/2023, § 78). Ayrıca başvurucunun toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile kamu düzeni arasında adil bir denge kurulmalı, buna ilişkin hususlar ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulmalıdır (İsmail Sarıkabadayı ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/23696, 8/6/2021, § 45).

28. İncelenen olayda Valilik, yapılması planlanan etkinliğin terör örgütleri ve marjinal gruplar tarafından istismar edilebileceği, kamu düzenini bozacak provokatif eylemlere zemin hazırlayabileceği, etkinliğin konusu itibarıyla kamu düzenini olumsuz etkileyebileceği, terör örgütlerinin karşıt gruplara yönelik şiddet içeren eylemler gerçekleştirebileceği ve halk arasında infial yaratabilecek nitelikteki terör suçlarının işlenmesine açık ve yakın bir tehlike oluşturabileceği yönündeki değerlendirmelere dayanarak il genelinde tüm etkinlikleri yasaklamıştır (bkz. § 3).

29. Buna göre idarenin ilk olarak eylemlerin içeriği ve konusu itibarıyla kamu düzenini olumsuz etkileyebileceği gerekçesiyle yasaklama kararı verdiği anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi birçok kararında toplumun genelinin ya da devlet politikasını benimseyen bazı kişilerin düşünceleriyle çelişse veya onları inciten ya da endişelendiren sonuç ve öneriler içerse bile -bu kadarla sınırlı kaldığı sürece- ifade edilmek istenen düşüncenin kolektif şekilde ifade edilmesine imkân tanınması gerektiğini vurgulamıştır (sadece toplum tarafından kabul gören veya zararsız ya da ilgisiz kabul edilen bilgi ve fikirler için değil kaba, şoke edici ya da endişelendirici bilgi ve düşüncelere de imkân tanınması gerektiğine ilişkin bir değerlendirme için bkz. Emin Aydın (2) [2. B.], B. No: 2013/3178, 25/6/2015, § 35; şok edici ve rahatsızlık verici ifadeler bağlamında yapılan değerlendirme için bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, §§ 102, 103). Buna göre yapılması planlanan bir etkinliğin ve bu kapsamda açıklanacak düşüncenin salt ağır olması, devlet yetkilileri veya toplumun genelinin düşünceleriyle çelişmesi, onları endişelendiren sonuç ve öneriler içermesi, keskin bir dil kullanılarak ifade edilmesi hatta tek taraflı, çelişkili ve subjektif olması şiddete tahrik ettiği, topluma, devlete ve demokratik siyasal düzene yönelik olarak bir tehlike ortaya çıkardığı, buna bağlı olarak da toplumda karışıklığa neden olacağı anlamına gelmez (karşılaştırmak için bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 128). Olayda ise eylemin içeriği ve konusu itibarıyla yukarıda yer verilen anayasal ilkelerle bağdaşmayacak nitelikte bir tehdit veya tehlike doğurduğuna, bu nedenle toplantının yasaklanmasının zorunlu ve orantılı olduğuna ilişkin ikna edici bir gerekçeye yer verilmediği görülmüştür.

30. Müdahaleye dayanak olan yasaklama kararında belirtilen bir diğer gerekçe ise etkinliğin terör örgütleri veya marjinal gruplar tarafından provoke edilerek kamu düzenini bozacak şekilde istismar edilebileceği, terör örgütlerinin karşıt gruplara yönelik şiddet içeren eylemler gerçekleştirebileceği, bu durumun da başkalarının hak ve özgürlüklerini ciddi şekilde ihlal edebileceği, terör suçlarının işlenmesine açık ve yakın bir tehlike teşkil edebileceği yönündeki değerlendirmelerdir.

31. Her ne kadar toplantı ve gösteri yürüyüşlerinde kamu düzeninin, genel güvenliğin ve başkalarının haklarının korunmasına yönelik tedbirler almak yetkili idari makamların görev ve sorumluluğunda olsa da Anayasa Mahkemesi yerleşik içtihadında idarenin yalnızca muhtemel güvenlik risklerine dayanarak tüm toplantı ve gösterileri yasaklamasını ya da genel güvenlik kaygılarının tek başına temel hakka yönelik bir müdahaleyi haklı göstermek için yeterli kabul edilemeyeceğini açıkça belirtmiştir. Bu kapsamda kararlarda, bir müdahalenin demokratik toplum düzeninde zorunlu olarak kabul edilebilmesi için kamu

düzenini bozabilecek nitelikte açık ve yakın bir tehlikenin somut olarak ortaya konulması gerektiğini vurgulamıştır (farklı bağlamlarda ama benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Ramazan Sümer [2. B.], B. No: 2018/15924, 11/5/2022, § 57; Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Disk) ve diğerleri (2), § 70; Ali Bozan [2. B.], B. No: 2021/27262, 10/1/2024, §§ 37, 38).

32. Şüphesiz idarenin gerekçe sunma yükümlülüğü, kararında kamu düzeni ve güvenliğine ilişkin her türlü ayrıntıya yer vermesi anlamına gelmemektedir ancak bu durumda idarenin hakkı kullanmasını temin etme şeklindeki pozitif yükümlülüğünün ortadan kalktığının ve müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekmektedir. Aksi hâlde soyut mülahazalarla kamu düzeni ve güvenliği gerekçesiyle hakka müdahale edilebilir ki bu durum, hakkın öngörülemez biçimde sınırlanmasına yol açabilir (Hrant Dink Vakfı [2. B.], B. No: 2021/29443, 12/6/2024, § 46).

33. Ancak olayda müdahaleye dayanak olarak gösterilen yasaklama kararı incelendiğinde söz konusu etkinliğin kamu düzenine yönelik açık ve yakın bir tehlike oluşturduğuna ilişkin herhangi bir açıklama yapılmadığı, bu yöndeki değerlendirmenin dayanağını oluşturan gerekçelere yer verilmediği görülmüştür. Ayrıca kolluk görevlileri de Valilik tarafından alınan yasaklama kararı dışında toplantıya müdahaleyi haklı kılabilecek başka herhangi bir gerekçe sunmaksızın, gösteri yürüyüşü henüz başlamadan müdahalede bulunmuştur. Bu bağlamda etkinliğin konu ve içeriğine ve yalnızca genel bir risk varsayımına dayanılarak yasaklandığı, kolluk kuvvetlerinin de herhangi bir şiddet unsuru, şiddete teşvik veya demokratik düzenin ortadan kaldırılmasına yönelik bir amaç ya da kamu düzenine ilişkin açık ve yakın bir tehdit ortaya koymaksızın toplantıya müdahale ettiği anlaşılmıştır.

34. Öte yandan bir etkinliğin kamu düzenini bozma ihtimali olması, devletin toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına ilişkin pozitif yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz. Aksine kamu otoritelerinden talep edilen etkinliğin gündelik yaşama en az müdahale ile gerçekleştirilebilecek şekilde alternatif yolları değerlendirmesi ve etkinliğin barışçıl şekilde icrasını mümkün kılacak koruyucu önlemleri alması beklenir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Nizamettin Öztürk (2) [1. B.], B. No: 2019/18668, 21/9/2023, § 15). Ne var ki olayda kolluk görevlileri, koruyucu önlem alma yönündeki pozitif yükümlülüklerini gözardı ederek yalnızca yasaklama kararı bulunduğu gerekçesiyle etkinliğe müdahale etmiş; bu doğrultuda alınabilecek önlemler olup olmadığını değerlendirmemiştir. Bu tespitlerle uyumlu olarak kamu makamlarının başvuruya konu müdahale ile giderilmek istenen güvenlik endişelerini somut, spesifik ve yeterli biçimde ortaya koyamadığı ve bu müdahaleyle çatışan hak ve menfaatler arasında adil bir denge kuramadığı anlaşılmıştır. Ayrıca olayda toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına ilişkin pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesini engelleyen herhangi bir istisnai hâlin mevcut olduğu da ileri sürülmemiştir.

35. Dosyaya sunulan bilgi ve belgelere göre başvurucunun polise yönelik yaralayıcı nitelikteki fiziki müdahalesinin ve trafiği engellediği belirtilen yürüyüşün polisin gerekli olmadığı hâlde toplantıya müdahalesi sonrası gerçekleştiği ve bu eylemlerin başvuruya konu müdahaleye dayanak gerekçeler olmadığı anlaşılmıştır (bkz. § 4/iv). Toplantıya müdahale esnasında katılımcıların gerçekleştirdiği hukuka aykırı eylemlere yönelik bazı yaptırımlar uygulanabilir ise de bu durum, toplantıya kolluk görevlilerince yapılan hukuka aykırı müdahaleyi hukuka uygun hâle getirmez (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Veli Saçılık ve Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçiler Sendikası (Ses) [2. B.], B. No: 2018/5878, 19/12/2023, § 28; Maside Ocak Kışlakçı [1. B.], B. No: 2019/21721, 16/11/2022, § 26).

36. Sonuç olarak idarenin ileri sürdüğü ciddi iddiaları somutlaştırmadığı, varsa elindeki bilgi ve bulguları ortaya koymadığı, kamu düzenini bozabilecek nitelikte açık ve yakın bir tehlikenin varlığını somut ve ikna edici şekilde temellendirmediği anlaşılmıştır. Ayrıca kolluk kuvvetlerinin de -yasaklama kararı dışında- başvurucunun katıldığı toplantı ve yürüyüşe yönelik müdahaleyi haklı gösterecek somut gerekçelere dayanmadığı ve çatışan haklar arasında adil bir denge kurulduğuna dair ilgili ve yeterli bir açıklamaya yer verilmediği görülmüştür. Bu nedenlerle başvuruya konu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

38. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

39. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Van Cumhuriyet Başsavcılığına (E.2019/5637, K.2021/4536) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLTEN ÖNEN

B. No: 2021/37086 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/37086

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLTEN ÖNEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/37086)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucu : Gülten ÖNEN

Vekili : Av. Ali SAMSUM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kanser teşhisi konulan hastaya reçete edilen ilaç bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmasına yönelik olarak verilen ihtiyati tedbir kararının uygulanmaması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuru Süreci

2. Başvurucuya metastatik meme karsinomu (ileri evre meme kanseri) teşhisi konulmuştur. Başvurucunun tedavisini planlayan hekimler olaparib etken maddeli, Lynparza isimli ilacın kullanımını gerekli görmüş ve reçete düzenlemiştir.

3. Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) 3/6/2021 tarihli yazısı ile "hastaya ait son görüntüleme tetkiklerinde progresyon görülmediğinden bu aşamada tedaviye olaparib ile devam edilmesine yönelik bilimsel veri olmadığı" gerekçesiyle ilacın kullanımını uygun bulmamıştır.

4. Başvurucu, tedavisini yürüten hekim tarafından tedavisinde kullanılmak üzere olaparib etkin maddeli ilacın endikasyon dışı kullanımına onay verilmesi istemiyle yapılan

başvurunun reddine ilişkin 3/6/2021 tarihli işlemin iptali ve yürütmesinin durdurulması talebiyle Ankara 6. İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

5. Ankara 6. İdare Mahkemesi 18/8/2021 tarihinde "dava konusu işlemin, davacının tedavisini olumsuz yönde etkileyecek nitelikte olması ve uygulanmakla etkisi tükenecek nitelikte bulunması" gerekçesiyle "davalının birinci savunması ve aşağıdaki ara kararına cevap alındıktan ya da savunma ve ara kararına cevap verme süresi geçtikten sonra yeniden incelenmesine kadar" yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir.

6. TİTCK 31/8/2021 tarihli yazıyla Ankara 6. İdare Mahkemesi kararı gereğince ilacın progresyona kadar kullanımını ve Türk Eczacıları Birliği (TEB) tarafından ithalatını uygun bulmuştur.

7. A. Hastanesi tarafından söz konusu ilacın kullanımı için başvurucu adına 29/7/2021 tarihli, üç ay süreli ilaç kullanım raporu tanzim edilmiştir. TEB'in 8/2/2021 tarihli yazısında olaparib etken maddeli, Lynparza adlı ilacın bedelinin 5.320,76 avro olduğu belirtilmiştir.

8. Başvurucunun ilacın bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından karşılanması istemi anılan Kurumun 29/7/2021 tarihli işlemiyle, bahse konu ilacın "bedeli ödenecek ilaçlar listesinde yer almadığı" gerekçesiyle reddedilmiştir.

9. Başvurucu, Kocaeli 2. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde 2/8/2021 tarihli dilekçeyle anılan işlemin iptal edilmesi ve yürütmesinin durdurulması istemiyle dava açmıştır. İdare Mahkemesi 5/8/2021 tarihli kararıyla "davacının kanser hastası olduğunu belirtmesi ve dava konusu ilacın yüksek bedelli olması hususları birlikte dikkate alındığında işlemin, yaşam hakkı bakımından uygulanmakla etkisi tükenecek nitelikte olması nedeniyle; davalı idarenin birinci savunması alındıktan ve ara kararı gereği yerine getirildikten ya da savunma ve ara kararına yanıt verme süreleri geçtikten sonra yeni bir karar verilinceye kadar yürütmenin durdurulmasına" hükmetmiştir.

10. Başvurucu, yürütmeyi durdurma kararına istinaden ilaç bedelinin karşılanması istemiyle SGK'ya yeniden başvurumuştur.

11. SGK 1/9/2021 tarihli işlemle talebi reddetmiş; işlem metninde "ilaca ait reçetelerin asılları, ilaç kullanım raporu, fatura asılları ve kullanılan ilaca ait boş ilaç kutularının ibraz edilmesinin gerektiği[ni]" belirtmiştir.

12. SGK'nın yürütmeyi durdurma kararına yaptığı itiraz İstanbul Bölge İdare Mahkemesi 8. İdari Dava Dairesinin (Daire) 7/9/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

13. Başvurucu, söz konusu işlemi öğrenmesini takiben 14/9/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş ve reçete edilen ilacın bedelinin yürütmeyi durdurma kararının gereği olarak ilacı ithal eden yetkili kuruluşa derhâl ödenmesi yönünde tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvuru Sonrasındaki Süreç

15. Anayasa Mahkemesi SGK'dan, İdare Mahkemesince verilen yürütmeyi durdurma kararı üzerine yaptığı işlemler hakkında bilgi verilmesini ve ilgili belgelerin gönderilmesini istemiştir. SGK tarafından verilen 20/9/2021 tarihli cevap yazısında "SUT eki Yurtdışı İlaç Fiyat Listesi (Ek-4/C) listesinde yer almadığından dolayı Kurumumuz ile TEB arasında

imzalanan Yurt Dışından Şahsi Tedavi İçin Reçete Bazında İlaç Teminine İlişkin Protokol kapsamı dışında kalan adı geçen ilacın mahkeme kararına uygun olarak bedelinin karşılanabilmesi için 2007/26 sayılı Yurt Dışından İlaç Temini Esasları ve Protokolü Genelgesinin ilgili maddelerinde bahsi geçen belgelerin; Mahkemeye konu olan ilaca ait Sağlık Bakanlığı onay belgesi, reçete asılları, ilaç kullanım raporunun aslı gibidir onaylı örneği, fatura asılları ve kullanılan ilaca ait boş ilaç kutularının ibrazı"nın gerektiği bildirilmiştir.

16. Anayasa Mahkemesi 24/9/2021 tarihinde tedbir talebinin kabulüne, başvurucuya reçete edilen olaparib etken maddeli, Lynparza adlı ilaç bedelinin tedavi süresi boyunca başvurucuya ödenmesinin sağlanmasına, bu ödemenin başvurucunun tedavisine derhâl başlanmasını engelleyecek herhangi bir şarta bağlı olmaksızın doğrudan ilacı ithale yetkili kuruluşa yapılmasına karar vermiştir.

17. İdare Mahkemesi 31/12/2021 tarihinde davaya konu idari işlemin iptaline karar vermiştir. Davalı idarenin bu karara karşı yaptığı istinaf kanun yolu başvurusu ise Daire tarafından 1/6/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

18. Nüfus kayıt bilgilerine göre başvurucu 6/2/2023 tarihinde vefat etmiştir.

19. SGK'nın 19/9/2025 tarihli yazısında öncelikle başvurucunun veya vekilinin İdare Mahkemesi ve Dairenin yukarıda belirtilen kararlarından sonra kuruma ilaç bedellerinin geri ödenmesi veya yürütmeyi durdurma kararının uygulanması konusunda talepte bulunmadığı belirtilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

20. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

21. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir (bu ilkeler için anılan kararda bkz. § 39). Ne var ki aşağıda açıklanan nedenlerle başvuruda düşme kararı verilmesi gerektiği sonucuna varıldığından başvurucu yönünden anılan kararda belirtilen ilkeler çerçevesinde bir değerlendirme yapılmasına veya başvurunun kabul edilebilirlik ölçütleri yönünden incelemeye tabi tutulmasına gerek görülmemiştir (başvurunun her hâlükârda kabul edilemez bulunması nedeniyle bazı kabul edilebilirlik ölçütleri yönünden inceleme yapılmasına gerek görülmeyen başvurulardan örnekler için bkz. Abdullah Akhamur ve diğerleri [1. B.], B. No: 2015/14355, 31/10/2018, § 56; Ali Sadet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/6838, 8/6/2021, § 78; Mahmut Alkan [1. B.], B. No: 2018/7436, 20/10/2021, § 56).

22. Başvurucu, öz itibarıyla devletin ilaç bedelini karşılamakla yükümlü olduğuna işaret ederek İdare Mahkemesinin Lynparza isimli ilacın bedelinin SGK tarafından karşılanmasına yönelik yürütmeyi durdurma kararı vermesine rağmen SGK'nın ödeme yapmak için boş ilaç kutularını talep etmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini öne sürmüştür.

23. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, öncelikle İdare Mahkemesi nezdindeki yargılamanın devam etmesi nedeniyle başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği hususunun başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin değerlendirmede dikkate alınması gerektiği

belirtilmiştir. Esasa ilişkin olarak ise devletin sağlık hizmetlerini tesis etmekteki pozitif yükümlülüğünün koşulsuz ve sınırsız olmadığı vurgulanarak yapılacak değerlendirmede Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı ile somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

24. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (c) bendi gereği Anayasa Mahkemesi, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması hâlinde başvurunun düşmesine karar verebilir (S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 23; Mehmet Emin Bülbül [2. B.], B. No: 2014/4463, 16/6/2016, §§ 46-48).

25. Somut olayda başvurucunun SGK aleyhine açtığı iptal davasının kabulüne karar verilmiş ve bu karar istinaf incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. SGK'nın 19/9/2025 tarihli yazısına göre başvurucu lehine verilen bu kararın yerine getirilmesi talebiyle ilgili Kuruma başvurmamıştır. Öte yandan başvurucu, ilacın ücretsiz olarak temini yönündeki talebine ilişkin yargısal süreç nedeniyle tedavisinin aksadığına yönelik olarak Anayasa Mahkemesine herhangi bir bildirimde bulunmamıştır. Bu nedenle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalktığı, başvurucunun mağduriyetinin sona erdiği ve başvurunun incelenmesine devam edilmesini gerektiren bir hususun bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması nedeniyle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. Başvurucunun ölümü nedeniyle 24/9/2021 tarihinde verilen tedbir kararının devamına yönelik DEĞERLENDİRME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET TUSKAN

B. No: 2021/39959 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/39959

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TUSKAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/39959)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Mehmet TUSKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda kalabalık odada tutulma ve tutulmanın diğer koşulları nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen silahlı darbe teşebbüsü sonrasında terör örgütüne (Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması) üye olduğu gerekçesiyle 30/5/2017 tarihinde tutuklanarak Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna alınmış ve 16/6/2017 tarihinde Osmaniye 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) yerleştirilmiştir. Başvurucunun 29/4/2022 tarihinde denetimli serbestlik tedbiri kapsamında tahliye edilmiş olduğu görülmüştür.

3. Başvurucu, İnfaz Kurumundaki bazı uygulamalar hakkında 30/4/2021 tarihinde Osmaniye İnfaz Hâkimliğine (Hâkimlik) şikâyette bulunmuş ve koğuş kalabalığının giderilmesine karar verilmesini talep etmiştir. Bu kapsamda;

- Kaldığı tüm koğuşlarda mevcudun üzerinde mahpusla birlikte barındırıldığını, 8-10 mahpus için tasarlanmış bu koğuşlarda değişik zaman dilimlerinde 18, 20, 24 mahpus kaldığını, hâlâ 17 kişi ile birlikte barındırıldığını ve mahpusların dönüşümlü olarak yerde yatmak zorunda kaldığını,

- Koğuşun kalabalık oluşu nedeniyle tek kişilik tuvalet ve banyonun yetersiz kaldığını, oksijen yetersizliği yaşandığını, ortamın hijyenik olmadığını ve gürültülü olduğunu ileri sürmüştür.

4. Hâkimlik 5/5/2021 tarihinde ve İnfaz Kurumunun kapasitesine oranla mahpus sayısının çok fazla olduğuna işaret ettikten sonra İnfaz Kurumu idaresince koğuş yerleştirmelerinin usulüne uygun olarak yapıldığı gerekçesiyle başvurucunun talebinin reddine karar vermiştir.

5. Başvurucunun anılan karara avlunun çok dar olması sebebiyle spor yapamadığı şikâyetini de ekleyerek yaptığı itiraz Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) 26/5/2021 tarihli kararıyla reddedilmiş, karar 8/7/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu 13/7/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Anayasa Mahkemesince, İnfaz Kurumundan başvurucunun tutulma koşullarına ilişkin ayrıntılı bilgi talep edilmesi ve Adalet Bakanlığından (Bakanlık) görüş istenmesi üzerine İnfaz Kurumunun cevabi yazısı, Bakanlık görüşü ekinde yer verilen Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 1/6/2023 tarihli yazısı ve Bakanlık görüşüne göre;

- Başvurucu 16/6/2017-5/4/2022 tarihleri arasında toplamda altı farklı koğuşta barındırılmıştır. Başvurucu 16/6/2017 tarihinde yerleştirildiği D Blok geçici oda 2'de 1 gün tek başına, 17/6/2017-21/1/2018 tarihleri arasında A-34 numaralı koğuşta 34 kişiyle, 22/1/2018-26/11/2020 tarihleri arasında A-44 numaralı koğuşta 17 kişiyle, 27/11/2020-20/12/2020 tarihleri arasında A-27 numaralı koğuşta 5 kişiyle, 21/12/2020-9/11/2021 tarihleri arasında A-44 numaralı koğuşta 23 kişiyle, 10/11/2021-5/4/2022 tarihleri arasında A-42 numaralı koğuşta 27 kişiyle kalmıştır.

- Başvurucunun 1 gün süreyle barındırıldığı D Blok geçici oda 2'nin resmî kapasitesi 10 kişi olup ortak yaşam alanı 46,19 m², tuvalet 1,66 m², banyo 1,66 m²dir. Başvurucunun barındırıldığı A-34 ve A-44 numaralı koğuşların resmî kapasitesi 16 kişi olup alt kat ortak yaşam alanı 24,37 m², üst kat ortak yaşam alanı 39,27 m², merdiven boşluğu/alanı 6,33 m², banyo ve tuvalet 5,7 m², havalandırma bahçesi 33,44 m²dir. Başvurucunun barındırıldığı bir diğer oda olan A-27 No.lu odanın resmî kapasitesi 8 kişi olup ortak yaşam alanı 16,37 m², yatakhane 28,71 m², tuvalet ve banyo 3,33 m², havalandırma bahçesi 25 m²dir. Başvurucunun barındırıldığı son oda olan A-42 No.lu koğuşun resmî kapasitesi 16 kişi olup alt kat ortak yaşam alanı 24,37 m², yatakhane 27 m², merdiven dairesi 6,33 m², banyo ve tuvalet 5,7 m², havalandırma bahçesi 33,44 m²dir.

- Başvurucunun barındırıldığı koğuşların yatakhane kısmında 100x125 cm² ebatlarında tek kanadı açılır dört pencere, odanın ortak kullanım alanında ise 100x125 cm² ebatlarında tek kanadı açılır iki pencere bulunmaktadır.

- Başvurucunun barındırıldığı koğuşlarda birer tuvalet ve banyo ile iki lavabo vardır. Tuvalet ve banyo kullanımı 24 saatte kişi başı yaklaşık 85 dakika, lavabo kullanımı ise 24 saatte kişi başı 2 saat 50 dakikadır. İnfaz Kurumunda barındırılan hükümlü/tutukluların tamamına pazartesi, perşembe ve cumartesi günleri üçer saat, kişi başı 100 litre sıcak su, salı ve cuma günleri birer saat ihtiyaç için kişi başı 100 litre sıcak su, ayrıca kişi başı her gün 180 litre içme ve kullanma suyu verilmektedir.

- Başvurucunun bireysel başvuru tarihi itibarıyla tutulduğu A-44 No.lu koğuşta uyumak ve dinlenmek için kullanıma tahsis edilmiş ranza sayısı 16 olup bir kişi için mekân yatak sağlanmakta ancak hükümlüler kendi aralarında yer değişikliği yaparak yer yatağında ve

ranzada yatabilmektedir. Yerde ve ranzada yatma süresi hükümlü/tutukluların kendi iradeleriyle belirlendiğinden ne kadar süre yer yatağında yattığının tespiti mümkün değildir. Başvurucunun kendisine ait eşya dolabı olup özel eşyasını muhafaza etmesi için kantinden komidin satın almasına imkân sağlanmıştır.

- Başvurucunun kaldığı koğuşlarda ve İnfaz kurumundaki diğer koğuşlarda hükümlü/tutuklular havanın aydınlanmasından havanın kararmasına kadar havalandırma bahçesini kullanabilmektedir.

- Başvuru tarihi itibarıyla başvurucunun barındırıldığı A-44 No.lu koğuşta kalan mahpusların ya da başvurucunun başvuru tarihinde veya başvuruya yakın tarihlerde barındırıldıkları odanın bakımı ile ilgili olarak herhangi bir dilekçesine rastlanmamıştır. Odada barındırılan diğer hükümlüler, elbise dolabının kilidinin bozuk olduğunu bildiren bir dilekçe yazmıştır. Söz konusu dilekçeye istinaden sorun giderilmiş, ayrıca koğuşun fiziki durumu ile ilgili olarak arıza veya herhangi bir olumsuz durum beklenmeden rutin olarak kontrol ve bakımlar ile ilaçlama (böcek, sinek vs.) yapılmıştır.

- Tuvalet ve duşların temizlik ve hijyeni koğuşta barındırılan hükümlü/tutuklular tarafından sağlanmaktadır. İnfaz Kurumunda barındırılan hükümlü ve tutuklular, kantinden ihtiyaçları olan temizlik malzemelerini satın alabilmekte; çamaşır suyu ile kireç çözücü temizlik malzemeleri güvenlik açısından koğuşlara ait kapı önü dolaplarında muhafaza edilmekte, talep edildiğinde ihtiyaç duyulduğu kadar malzeme hükümlü ve tutuklulara dağıtılmaktadır.

- Hükümlü ve tutuklular mahkemelerce yasaklanmaması koşuluyla süreli ve süresiz yayınlardan bedelini ödeyerek yararlanma hakkına sahiptir. Başvurucu, telefonla görüşme hakkından faydalanmakta, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılabilmektedir. İnfaz Kurumunda merkezî yayın sisteminden 21 televizyon, 6 radyo kanalı hükümlü ve tutukluların hizmetine sunulmuştur.

7. Bu bilgiler ışığında başvurucunun hangi koğuşta, kaç kişi ile, ne kadar süre barındırıldığına ilişkin ayrıntılı durum aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Koğuşun ölçüleri Bakanlık tarafından bildirilen verilere dayanmaktadır. Koğuşun toplam boyutu koğuş içi sıhhi tesisler, merdiven dairesi ve havalandırma alanları hariç tutularak hesaplanmıştır.

Kişi Sayısı Kaldığı Tarih Aralığı Koğuşu Toplam Süre (gün) Kişisel Alan (m²)

1 16/6/2017-16/6/2017 D Blok geçici oda 2 1 46,19 m²

34 16/6/2017-21/1/2018 A-34 koğuşu 220 1,87 m²

17 22/1/2018-26/11/2020 A-44 koğuşu 1.040 3,74 m²

5 27/11/2020-20/12/2020 A-27 koğuşu 24 9,01 m²

23 21/12/2020-9/11/2021 A-44 koğuşu 324 2,76 m²

27 10/11/2021-5/4/2022 A-42 koğuşu 147 1,90 m²

8. Tabloya göre başvurucu; İnfaz Kurumunda kaldığı süre boyunca geçici koğuş ve birbiriyle aynı/yakın özellikte çok kişilik beş koğuşta barındırılmıştır. Bu süreçte başvurucuya tahsis edilen kişisel alanın en az olduğu dönem başvurucunun A-34 koğuşunda 220 gün süreyle tutulduğu dönemdir. Başvurucunun 16/6/2017-21/1/2018 tarihlerini kapsayan bu dönemde tutulduğu koğuşta 1,87 m² kişisel alanı vardır. Başvurucu, toplam 691 gün (A-34, A-44 koğuşunda ikinci defa barındırıldığı dönem ve A-42 koğuşlarında) 3 m²nin altında bir kişisel

yaşam alana sahip olmuştur. Başvurucu, İnfaz Kurumunda tutulma süresinin yaklaşık 2 yıl 10 ay 4 gününde ise 3 m² ile 4 m² arasında kişisel bir yaşam alanında barındırılmıştır.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu, İnfaz Kurumundaki tutulma koşullarından şikâyet etmiş; özellikle kalabalık odada tutulmasından yakınmıştır. Başvurucu; hijyen, gürültü, oksijensizlik gibi diğer yakınmalarının da esas olarak kalabalık odada tutuluyor olmasının sonucu olduğunu dile getirmiş; bunun yanında süreç boyunca sosyal ve kültürel faaliyetlerden yararlandırılmadığını ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, barındırıldığı İnfaz Kurumunun koşulları nazara alındığında başvurucunun özgürlükten mahrum kalmanın doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntılı veya eziyetli bir durum içinde olmadığı bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucunun sosyal ve kültürel faaliyetlerden yararlanamadığı iddiasını ilk defa bireysel başvuru formunda ileri sürdüğü görülmüştür. Başvurucunun şikâyetlerini dile getiriş biçimi dikkate alındığında iddialarının özünün tutulduğu İnfaz Kurumundaki koşulların kötü muamele yasağını ihlal ettiğine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle başvuru Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir. Değerlendirme başvurucunun tutulma koşulları yönünden -sahip olduğu kişisel yaşam alanı gözetilerek- iki başlık altında yapılacaktır:

1. Başvurucunun 3 m²den Daha Az Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

14. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

15. Anılan yasak kapsamında kalan hususlar, ceza infaz kurumlarında farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetimsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 37).

16. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve

esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı ve bu kişilere gerek duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (Turan Günana, § 39).

17. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Ceza infaz kurumundaki tutulma koşullarının bahsi geçen asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı konusunda yapılacak değerlendirmede tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların neden olduğu fiziksel ve psikolojik etkiler, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi birçok faktörün önemli rol oynadığı belirtilmelidir. Bunlarla birlikte tutulma koşullarının kötü muamele oluşturup oluşturmadığı belirlenirken kişisel alan faktörünün temel bir unsur olarak dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır (Cengiz Yetgin [GK], B. No: 2019/39068, 14/6/2023, § 58; geri gönderme merkezindeki tutulma koşulları yönünden yapılan benzer değerlendirme için bkz. K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 93).

18. Ceza infaz kurumlarındaki aşırı kalabalıklaşma ve buna bağlı oluşan kişisel alan eksikliğine ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde dikkate alınacak temel ilkeler Levent Cantekin ([GK], B. No: 2019/34408, 9/10/2024, §§ 33, 34) kararında ortaya konmuştur. Sözü edilen ilkelere göre tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu çok kişilik koğuşlarda kişi başına düşen yüzey alanı en az 3 m² olmalıdır. Mahpus başına düşen yüzey alanının hesabında banyo ve tuvalet gibi sıhhi tesis bölümü ile havalandırma bahçesi yaşam alanına dâhil edilmese de mobilyaların kapladığı alan dâhil edilir. Çok kişilik koğuşlarda mahpus başına düşen yüzey alanı 3m²den az ise ya da her tutuklu ve hükümlünün ayrı bir uyku yeri yoksa veya koğuşun genel yüzeyi tutuklu ve hükümlülerin mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin vermiyorsa tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşur. Bu karine ancak üç unsurun bir arada bulunması durumunda ortadan kaldırılabilir. İlk unsur asgari kişisel alanın 3 m²nin altına düşmesinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olmasıdır. İkinci unsur bu tür azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesidir. Son unsur tutuklu ve hükümlünün genel olarak uygun nitelikte olan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutulmasıdır.

19. Mahpusların 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alana sahip olduğu hâllerde alan faktörü, tutulma koşullarının yeterliliğinin değerlendirilmesinde önemlidir ve bu durumun uygunsuz tutulma koşullarının diğer yönleriyle birleşmesi hâlinde kötü muamele yasağı ihlal edilmiş olur. Mahpusların daha fazla kişisel alana sahip olmaları nedeniyle kişisel alan sorununa ilişkin herhangi bir sorunun ortaya çıkmadığı durumlarda ise tutulma koşullarının yeterliliği konusunda tutulma koşullarının diğer yönleri değerlendirilmelidir. Tutulma koşullarının diğer yönleri arasında temel sıhhi ve hijyen gereklerine uygunluk, tuvalet ve banyonun mahrem kullanılması, açık hava egzersizine, doğal ışık veya havaya erişim, havalandırma ve ısıtma sistemlerinin yeterliliği yer alır. Belirtilen koşullar altında tutulmanın süresi de dikkate alınmalıdır (Levent Cantekin, § 35).

20. Başvurucuya tüm mahpusluğu süresince 16/6/2017-21/1/2018 tarihleri arasında A-34 koğuşunda, 21/12/2020-9/11/2021 tarihleri arasında A-44 koğuşunda ve 10/11/2021-5/4/2022 tarihleri arasında A-42 koğuşunda olmak üzere toplam 691 gün boyunca en az 1,87 m² ile en çok 2,76 m²lik bir kişisel alan sağlanabilmiştir. Asgari kişisel yaşam alanındaki bu azalma kendi başına tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşturmaktadır.

21. Anayasa'nın 17. maddesinin ihlaline yönelik ortaya çıkan güçlü karine üç unsurun bir arada bulunması hâlinde ortadan kaldırılabilecektir. İlk olarak değerlendirilmesi gereken, asgari kişisel alanın 3 m²nin altına inmesinin süresi, sıklığı ve çapıdır. Bu kapsamda toplam 4 yıl 9 ay 20 günlük bir süre içinde 1 yıl 10 ay 20 gün boyunca 3 m²nin altında kişisel alanda barındırılmış olan başvurucu için kişisel alan eksikliğinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olduğu söylenemeyecektir. Bu nedenle meydana gelen alan azalmalarının -tutulma koşullarının ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkileri de hesaba katılarak- Anayasa'nın 17. maddesi anlamında kötü muamele yasağı olarak nitelendirilmesi için gerekli olan asgari ağırlık eşiğine ulaştığı sonucuna varılmıştır. Güçlü karinenin ortadan kalkması için aranan ilk unsurun sağlanmadığı anlaşıldığından asgari kişisel alandaki azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesine, başvurucunun genel olarak uygun nitelikte olan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutuluyor olmasına ilişkin iki unsurun değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucunun 3 m² İle 4 m² Arasında Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

23. Başvurucunun toplam 4 yıl 9 ay 20 gün tutulma süresinin 2 yıl 10 ay 4 gününde 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alanda barındırıldığı tespit edilmiştir (bkz. § 8). Anayasa Mahkemesi mahpusların asgari kişisel alana sahip olduğu hâllerde kötü muamele yasağı kapsamında bir değerlendirme yaparken kişisel yaşam alanı büyüklüğünün asgari standardı karşılamasının her zaman tek başına yeterli olmadığını, tutulma koşullarının diğer yönlerinin yeterliliğinin de incelenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu durumda alan faktörü asgari standardı karşılasa da açık hava egzersizine, doğal ışığa veya havaya erişim, havalandırmanın mevcudiyeti, ısıtma düzenlemelerinin yeterliliği, tuvaleti özel olarak kullanma, temel sıhhi ve hijyen gerekliliklere uygunluk gibi diğer unsurların eksikliğiyle birleştiğinde 17. maddenin ihlal edildiğine karar verilebilecektir (bkz. § 19). Bu nedenle başvurucunun alan faktörü dışındaki tutulma koşulları incelenmelidir.

24. Başvurucu, alan faktörü dışındaki tutulma koşullarına ilişkin şikâyetlerini -esas olarak yine kendisi tarafından- kalabalık bir ortamda barındırılmasının sonucu olarak dile getirmiştir. Başvurucu, mahpusların dönüşümlü olarak yerde yatmak zorunda kaldığını, tek kişilik tuvalet ve banyonun yetersiz kaldığını, oksijen yetersizliği yaşandığını, ortamın hijyenik olmadığını ve gürültülü olduğunu iddia ederek koğuş kalabalığının giderilmesine karar verilmesini Hâkimlikten talep etmiştir. Avlunun çok dar olması sebebiyle spor yapamadığı şikâyetini ilk defa Ağır Ceza Mahkemesine hitaben yazdığı itiraz dilekçesinde, sosyal ve kültürel faaliyetlerden yararlanamadığı iddiasını ise ilk defa bireysel başvuru formunda ileri sürmüştür.

25. Somut olayda başvurucu, gün ışığı ve temiz havadan yararlanabileceği ve temel bireysel egzersiz için kullanabileceği havalandırma bahçesine gün ışığında sınırsız şekilde erişme imkânına sahiptir. Bu durum, kişisel alan kısıtlılığının yol açtığı olumsuz etkiyi önemli ölçüde hafifletici bir faktör olarak dikkate alınmalıdır. Bunun yanında koğuşların her birinin havalandırma ve ışık sağlayan birden fazla penceresi olduğu, başvurucunun kaldığı odalardaki sıhhi tesislerin odalardan bir kapı ile tamamen ayrıldığı, başvurucunun her gün hem soğuk hem de sıcak suya erişebildiği, koğuşların rutin olarak kontrol, bakım ve

ilaçlamalarının yapıldığı görülmüş, odaların ve sıhhi tesislerin temizliği, mevcut tuvalet ve lavabo sayısı, mahpusların bunları kullanmak için harcadıkları zamanın yetersiz olduğu tespit edilmemiştir. Ayrıca başvurucu, zaman zaman yerde yatmak zorunda kalmış olsa bile İnfaz Kurumundan elde edilen bilgilerden başvurucunun kendisine ait bir yatağı olduğu ve bu yatağı başka bir mahpusla paylaşmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle temizlik, havalandırma ve aydınlatma dâhil genel koşulların tutulma koşullarının standartlarına göre yeterli olduğu sonucuna varılmıştır (bkz. § 6).

26. Sonuç olarak tutulma koşullarının fiziksel ve ruhsal etkileri ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkisi hesaba katılarak değerlendirildiğinde başvurucunun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönemdeki tutulma koşullarının Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına girebilmesi için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşmadığı neticesine varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile miktar belirtmeksizin maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvurucunun şikâyetçi olduğu İnfaz Kurumunda bulunmadığı anlaşıldığından ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebi ile bağlı kalınarak net 300.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucunun yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Başvurucunun 3 m²den daha az kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Başvurucunun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 300.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Osmaniye İnfaz Hâkimliğine (E.2021/2408, K.2021/2489), Osmaniye 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2021/466 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HATİCE TÜRKEL KAPLAN

B. No: 2021/44842 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/44842

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HATİCE TÜRKEL KAPLAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/44842)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Hatice Türkel KAPLAN

Vekili : Av. Bülent AKBAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda hastalığa bağlı ölüm nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucunun eşi A.K., hakkında yürütülen bir soruşturma sebebiyle 15/8/2016 tarihinde tutuklanarak İskenderun T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu/Kurum) konulmuştur. Bahsi geçen İnfaz Kurumunda önce tutuklu, akabinde ise hükümözlü olarak tutulan A.K.nın cezası 24/12/2019 tarihinde kesinleşmiş ve A.K. hükümlü sıfatıyla tutulmaya devam olunmuştur.

3. İnfaz Kurumunca tutulan sağlık dosyasında yer alan tıbbi kayıtlara göre Kurumda tutulmaya başladığı tarihten itibaren farklı tarihlerde kimi yakınmaları nedeniyle Kurum revirinde ve bazen sevk edildiği hastanelerde tedavileri yapılan A.K. 20/7/2020 ve 21/7/2020 tarihinde İnfaz Kurumu revirine başvurmuş, kendisine alerjik rinit tanısı konularak ilaç reçete edilmiş, ayrıca İskenderun Devlet Hastanesine (Devlet Hastanesi) sevk edilerek 27/7/2020 tarihinde muayenesi sağlanmıştır. A.K. 30/7/2020 tarihinde tekrar İnfaz Kurumu revirine başvurmuş, yine aynı tanıyla kendisine ilaç reçete edilmiştir.

4. A.K. 7/8/2020 tarihinde fenalaşması üzerine nefes darlığı şikâyetiyle 112 Acil Servis aracılığıyla Devlet Hastanesine sevk edilmiştir. Gerekli tetkik ve tedavisi yapılan A.K. 18/8/2020 tarihinde tekrar İnfaz Kurumuna alınmıştır. A.K. sağlık durumu dikkate alınarak 1 numaralı revir odasına yerleştirilmiştir.

5. A.K. 21/8/2020 günü tekrar hastaneye sevk edilmiş, tetkik ve tedavisinin ardından bir hafta sonra kontrol edilmek üzere İnfaz Kurumuna alınmıştır. 28/8/2020 günü tekrar Devlet Hastanesine sevk edilen A.K.nın muayenesi, sevk edildiği göğüs cerrahisi uzmanı doktorun izinde olması nedeniyle yapılamamış ve A.K. tekrar İnfaz Kurumuna alınmıştır. A.K. sağlık durumu dikkate alınarak 4 numaralı revir odasına yerleştirilmiştir. 2/9/2020 günü tekrar Devlet Hastanesinin Göğüs Cerrahisi Polikliniğine sevk edilen A.K.nın bu kez tetkik ve tedavileri yapılmış, uzman hekim tarafından bir ay sonra kontrole getirilmesi istenmiştir.

6. 23/9/2020 günü itibarıyla 11 numaralı odaya yerleştirilmiş olan A.K. 4/10/2020 tarihinde fenalaşması üzerine Devlet Hastanesinin Acil Polikliniğine sevk edilmiştir. Tetkik ve tedavisi yatış yapılmak suretiyle takip edilen A.K.ya 5/10/2020 ve 8/10/2020 tarihlerinde biyopsi işlemi uygulanmış, PET çekimi yapılmış; 26/10/2020 tarihinde taburcu edilerek tekrar İnfaz Kurumuna alınmış ve 7 numaralı revir odasına yerleştirilmiştir.

7. Bu arada başvurucu, İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) İlamat Bürosuna verdiği 20/10/2020 tarihli dilekçesi ile A.K.nın cezasının infazının durdurulmasını talep etmiştir. Başsavcılık aynı gün İnfaz Kurumuna yazdığı bir yazı ile A.K.nın sağlık durumunun infaz kurumunda kalmasına engel teşkil edip etmediği veya hayati tehlikeye sebep olup olmadığı, bu kapsamda infazın geri bırakılmasının gerekip gerekmeyeceği hususlarında rapor alınmak üzere A.K.nın hastaneye sevkini istemiştir. Bunun üzerine İnfaz Kurumunca 21/10/2020 tarihinde cezanın infazının ertelenmesi işlemlerine başlanmıştır.

8. A.K. 30/10/2020 tarihinde tekrar Devlet Hastanesi Göğüs Hastalıkları Polikliniğine sevk edilmiş, bu poliklinikçe yapılması gereken tetkiklerin kliniklerinde yapılamadığı gerekçesiyle Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi (Üniversite Hastanesi) Tıbbi Onkoloji Bölümüne sevki yapılmıştır. Bunun üzerine A.K. 2/11/2020 tarihinde adı geçen Üniversite Hastanesine götürülmüştür. Üniversite Hastanesinin ise patolojik değerlendirme yapılması için Adana Şehir Hastanesi (Şehir Hastanesi) Onkoloji Bölümüne sevk etmesi üzerine A.K. 4/11/2020 günü Şehir Hastanesine nakledilmiş, ayrıca akciğerinden alınan patoloji örnekleri de Şehir Hastanesi laboratuvarına teslim edilmiştir. Tetkik ve muayenelerinin ardından A.K. aynı gün tekrar İnfaz Kurumuna alınmıştır.

9. A.K. 6/11/2020 tarihinde hem tedavi sürecinin planlanması hem de cezasının ertelenmesinin gerekip gerekmediği yönünde değerlendirme yapılmak üzere tekrar Devlet Hastanesine sevk edilmiştir. Onkoloji Polikliniğince yapılan tetkikler sonucunda A.K.ya akciğer kanseri tanısı konularak kemoterapi planlanmış, kemoterapi ilaçları reçete edilmiş, diğer taraftan sağlık kurulu öncesi muayene işlemleri tamamlanmıştır. A.K. aynı gün tekrar İnfaz Kurumuna alınmıştır.

10. 9/11/2020 tarihinde 1. kür kemoterapi almasına karar verilen A.K. belirtilen tarihte Devlet Hastanesine götürülmüş ve kendisine kemoterapi işlemi uygulanmıştır. İşlem sonrası A.K. aynı gün tekrar İnfaz Kurumuna alınmış ve R-7 numaralı karantina odasına yerleştirilmiştir.

11. Devlet Hastanesi Sağlık Kurulunca cezanın ertelenmesi yönünden yapılan inceleme neticesinde 9/11/2020 tarihli kurul raporu düzenlenmiştir. Raporda 4. evre kanser hastası

olan A.K.nın %80 oranında engelli olduğu, kemoterapi aldığı dönemde enfeksiyon kapma riski bulunduğu, uygun ortamda tutulması gerektiği, bu nedenle kemoterapi aldığı dönemde cezasının infazının hayati risk teşkil edeceği, ayrıca bu dönemde başkalarının yardımına ihtiyaç duyacağı belirtilmiştir (Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden incelenen infaz dosyası içeriğinden anılan raporun İnfaz Kurumuna ne zaman ulaştığı anlaşılamamakla birlikte daha sonra Başsavcılığa hitaben yazılan bir yazının içeriğinde raporun imzalarının tamamlanmasının ardından 10/11/2020 tarihinde İnfaz Kurumuna ulaştığı ve aynı gün 10/11/2020 tarihli ve 2020/30118 sayılı yazı ekinde Başsavcılığa iletildiği belirtilmiştir.).

12. 10/11/2020 günü akşam saatlerinde fenalaşması üzerine 112 Acil Servis aracılığıyla Devlet Hastanesinin Acil Polikliniğine sevk edilen A.K., aynı akşam tedavi gördüğü hastanede vefat etmiştir.

13. Olaya ilişkin olarak Başsavcılıkça resen başlatılan soruşturmada, aynı gün icra edilen ölü muayene işleminde kesin ölüm sebebinin tespit edilememesi üzerine bir gün sonra otopsi işlemi yapılmıştır. Yapılan otopside kişinin ölümünün akciğer kanseri ve sonrasında gelişen komplikasyonlar sonucu meydana gelmiş olduğu bildirilmiştir.

14. Soruşturma sırasında başvurucunun ve A.K.nın babası K.M.K.nın istinabe yoluyla ve kolluk marifetiyle beyanları alınmıştır. Başvurucu; eşi A.K.nın İnfaz Kurumuna alınmadan önce herhangi bir rahatsızlığı bulunmadığını ancak 2020 yılının Mayıs ayından itibaren aşırı kilo kaybı şikâyeti ile defalarca revire başvurduğunu, devam eden süreçte defalarca hastaneye sevk edildiğini ve nihayetinde 15/10/2020 günü A.K.ya akciğer kanseri teşhisi konduğunu ifade etmiştir. Başvurucuya göre bu süreçte eşi kendi ihtiyaçlarını tek başına göremez bir hâle gelmiş, kendisi ve diğer aile efradınca infazın durdurulması talebinde bulunulmasına rağmen tekerlekli sandalyeye mahkûm olan eşi İnfaz Kurumunda tutulmaya devam edilmiş, taleplerine herhangi bir yanıt verilmemiştir. Başvurucu, eşinin vefatında kusuru olan görevlilerden şikâyetçi olduğunu belirtmiştir. A.K.nın babası K.M.K. ise oğlunun İnfaz Kurumuna alınmadan önce herhangi bir rahatsızlığı bulunmadığını ancak 2020 yılı Eylül ayından itibaren rahatsızlandığını öğrendiğini ifade ederek oğlunun vefatında kusuru olan görevlilerden şikâyetçi olduğunu beyan etmiştir.

15. Başsavcılıkça 24/3/2021 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Kararda A.K.nın ölümünün akciğer kanseri ve sonrasında gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiğinin otopsi raporunda bildirildiği, başvurucunun beyanlarından da A.K.nın tedavisinin izlendiği ve sürekli hastanelere götürüldüğünün sabit olduğu, böylece ölümün meydana gelmesinde bir başka şahsa yüklenecek bir kusur bulunmadığı gerekçelerine yer verilmiştir.

16. Başvurucu, kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı sulh ceza hâkimliği nezdinde itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde A.K.ya akciğer kanseri teşhisi konulmasına rağmen infaza olumsuz ceza infaz kurumu koşullarında devam edildiği, tedavisinin gerekli şekilde yaptırılmadığı, birçok kez İnfaz Kurumu ile hastaneler arasında tedavisi tamamlanmadan dolaştırıldığı ileri sürülmüştür. Başvurucuya göre A.K. hayatını tek başına idame ettiremeyecek hâle gelmesine rağmen uygun koşullar sağlanmadığı gibi ne gerekli tedavisi yaptırılmış ne de infaz durdurulmuştur. Başvurucu, Başsavcılıkça gerekli bilgi ve belgeler istenmeden eksik inceleme neticesinde soyut gerekçelerle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini iddia etmiştir.

17. İskenderun 2. Sulh Ceza Hâkimliği 2/7/2021 tarihli kararı ile itirazın reddine karar vermiştir.

18. Başvurucu, nihai kararı 14/7/2021 tarihinde öğrendikten sonra 12/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

19. Başvurucu; eşi A.K.nın sağlık bakımından olumsuz ve kalabalık koğuşlarda tutulma nedeniyle kanser hastalığına yakalandığını, kanser teşhisi konulmasından önce ve teşhis sonrasında her ne kadar birçok kez hastaneye sevk edilmiş ise de tedavisinin yapılabileceği imkânlara sahip hastanelere sevk edilmemesi ve tedavisi tamamlanmadan tekrar ceza infaz kurumuna konulması nedeniyle rahatsızlığının giderek ilerlediğini ileri sürmüştür. Başvurucuya göre hastalığının ilerlediği dönemde A.K. hayatını tek başına idame ettiremeyecek raddeye gelmesine rağmen gerekli idari tedbirler alınmamış, dahası infazı durdurulmamış, sağlıksız ve kalabalık koşullarda ölüme terk edilmiştir. Başvurucu, yaşam hakkı başta olmak üzere kanun önünde eşitlik ilkesinin ve ayrımcılık yasağının, cezaların yasallığı ilkesinin, adil yargılanma hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

20. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, A.K.nın ceza infaz kurumu tarafından tutulan sağlık dosyasında yer alan tıbbi kayıtlar özetlenmiş ve Başsavcılıkça 20/10/2020 tarihinde cezanın infazının ertelenmesi şartlarının oluşup oluşmadığı hususunda işlemlere başlandığı, A.K.nın işlemler devam etmekteyken vefat ettiği ifade edilmiştir. Bakanlık görüşünde ayrıca ölüm olayı sonrası Başsavcılıkça resen soruşturmaya başlandığı, İnfaz Kurumunca da disiplin soruşturması açıldığı, kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği, disiplin soruşturması sonucunda ise disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair karar verildiği, başvurucunun Bakanlık aleyhine idare mahkemesi nezdinde açtığı tazminat davasının ise derdest olduğu belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı tazminat davasının işbu bireysel başvurunun incelenmesine engel olmadığını ileri sürerek başvuru formunda dile getirdiği iddialara benzer yönde beyanlarda bulunmuştur.

21. Başvuru, yaşam hakkı kapsamında incelenmiştir. Şikâyetlerin bir kısmı İnfaz Kurumuna yönelikken diğer kısmı sağlık kuruluşlarına ilişkindir. Başvurucu ayrıca yürütülen ceza soruşturması bakımından da iddialarını dile getirmiştir. Bu nedenle başvuru, yaşam hakkı yönünden üç başlık hâlinde incelenmelidir.

A. Sağlık Kuruluşlarının Uygulamaları Bakımından Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, eşi A.K.nın kanser teşhisi konulmasından önce ve teşhis sonrasında her ne kadar birçok kez hastaneye sevk edilmiş ise de tedavi tamamlanmadan geri gönderildiğini ileri sürmüştür.

23. Kasıtlı öldürme ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütme yükümlülüğü bulunsa da kasıtlı olmayan eylemler açısından farklı bir yaklaşım benimsenebilir. Bu bakımdan genel olarak ihmal suretiyle ortaya çıkan diğer ölümlerde olduğu gibi tıbbi ihmal sonucu ortaya çıktığı iddia edilen, bir başka ifadeyle tedavinin kusurlu, yanlış veya gecikmiş olması ya da sağlık çalışanlarının tedavi sırasındaki koordinasyon eksiklikleri sonucu meydana geldiği ileri sürülen ölüm olaylarında da etkili bir yargısal sistem kurma yönündeki pozitif yükümlülük; mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık

olmasıyla yerine getirilmiş sayılabilir (Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 84; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Nail Artuç [1. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, § 37; Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, §§ 62-64).

24. Ceza kanunları uyarınca suç oluşturmayan eylem ve ihmallere karşı ilgili kişi veya kurumlar aleyhine adli ya da idari yargı önünde açılacak davalarla uğranılan zararların tazmini mümkündür. Başvuru konusu olayda Türk hukuk sisteminde mevcut -sağlık kuruluşları ve personeli yönünden- hem ilgili personelin veya idarenin mesuliyetini saptayabilecek hem de gerektiği takdirde zararın ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu olan tam yargı davası açma imkânı mevcuttur. Bakanlık görüşü ile başvurucunun Bakanlık görüşüne verdiği yanıt içeriğinden anlaşıldığı kadarıyla başvurucu Adalet Bakanlığı aleyhine bir tazminat davası açmıştır. Açılan bu davanın akıbeti konusunda başvurucu tarafından bireysel başvuru dosyasına bilgi sunulmadığı gibi Sağlık Bakanlığı aleyhine açılıp nihayete eren bir tam yargı davasından da bahsedilmemiştir. Bu nedenle müteveffanın hastalığına ilişkin teşhis ve tedavi işlemleri sırasında ihlale neden olduğu ileri sürülen eylemler açısından sağlık kuruluşları yönünden kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketildiğinden söz edilemeyecektir.

25. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. İnfaz Kurumu Uygulamaları ve İnfaz Erteleme Prosedürü Bakımından Yaşam Hakkının Maddi Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu; A.K.nın hastalığa yakalanmasında, hastalığın teşhisi sürecinde ve özellikle sağlık kuruluşlarına sevklerde, hastalığın ilerlemesinde infaz kurumu personelinin ihmali olduğunu, ayrıca gerekli olmasına rağmen infazın ertelenmediğini ileri sürmüştür.

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

28. Anayasa'nın yaşam hakkını güvence altına alan 17. maddesinin kendisine yüklediği pozitif yükümlülükler uyarınca devlet; yetki alanındaki bireylerin yaşamlarını kamu görevlileri ile diğer bireylerin eylemlerinden hatta kişilerin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma ödevi altındadır (Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 35).

29. Koruma ödevinin yerine getirilebilmesi için devletin, yaşam hakkına yönelen tehdit ve risklere karşı caydırıcı ve koruyucu yasal ve idari çerçeve oluşturması (İpek Deniz ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/1595, 21/4/2016, § 149; T.A. [GK], B. No: 2017/32972, 29/9/2021, § 135), bir kişinin yaşamına yönelik gerçek ve yakın bir tehlikenin bulunduğunun kamu makamlarınca bilindiği ya da bilinmesi gerektiği durumlarda organları veya görevlileri aracılığıyla makul ölçüler çerçevesinde ve bu tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde önlemler alması gerekir (T.A., § 136; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 36).

30. Anılan ödev, özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin yaşamlarının ve sağlıklarının korunması için bu kişilerin tıbbi tedavilerine özen gösterilmesini de içerir. Uygun bir tıbbi tedavinin sağlanması konusundaki eksiklikler yaşam hakkını koruma yükümlülüğünü ihlal edebilir (Murat Karabulut [2. B.], B. No: 2013/2754, 18/2/2016, § 43). Bununla birlikte özellikle insan davranışlarının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek

yapılacak işlem veya yürütülecek faaliyet tercihi dikkate alındığında koruma yükümlülüğünün kamu makamları üzerinde aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanması mümkün değildir. Ayrıca hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması adına pek çok yöntem benimsenebilir ve mevzuatta düzenlenmiş herhangi bir tedbirin yerine getirilmesinde başarısız olunsa bile pozitif yükümlülükler diğer bir tedbirle yerine getirilebilir. Unutulmaması gerekir ki yaşam hakkının gerektirdiği pozitif yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında alınacak tedbirlerin belirlenmesi idari ve yargısal makamların takdirindedir (T.A., §§ 136, 137; Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri, § 37).

31. Olayda akciğer kanseri olan A.K. akciğer kanseri ve sonrasında gelişen komplikasyonlar sonucu hayatını kaybetmiştir. İnfaz Kurumunda tutulan A.K.nın yakınmaları doğrultusunda önce İnfaz Kurumu hekimliğinde, ihtiyaç hâlinde de Kurum dışındaki sağlık kuruluşlarına sevkinin yapılması suretiyle tetkik ve tedaviye ulaşma imkânı sağlandığı anlaşılmaktadır. Kimi zaman yatarak tedavi görmesi de sağlanmıştır. A.K.nın hastalığa yakalanmasında İnfaz Kurumu koşullarının etkili olduğu yolunda bir veri bulunmadığı gibi sağlık kuruluşlarından döndükten sonra genellikle revir odalarında barındırıldığı da gözetildiğinde hastalığın ilerlemesinde ve ölüm sonucunda İnfaz Kurumunda tutulma koşullarının etkili olduğu yolunda bir veri de bulunmamaktadır. Kaldı ki başvurucunun koşullarla ilgili bir şikâyeti de söz konusu değildir. Hastalığın vahametinin anlaşılması ile birlikte infazın ertelenmesi gerekip gerekmeyeceğine dair prosedürün de gecikmeksizin başlatıldığı ancak infazın ertelenmesi gerekeceğine dair raporun İnfaz Kurumuna ulaştığı gün -ve erteleme prosedürü hâlen yasal olarak sürmekteyken- A.K.nın hayatını kaybettiği görülmüştür. İnfaz Kurumunca ve infaz savcılığınca A.K.nın yaşamının ve sağlığının korunması için tetkik ve tedavisine gerekli özen gösterilmiş, makul ölçüler çerçevesinde ve tehlikenin gerçekleşmesini önleyebilecek şekilde tedbirler alınmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle infaz kurumu uygulamaları ve infaz erteleme prosedürü bakımından Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU bu sonuca katılmamıştır.

C. Yürütülen Ceza Soruşturması Bakımından Yaşam Hakkının Usul Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

33. Başvurucu; ölüm olayına ilişkin soruşturmanın etkili bir şekilde yürütülmediğini, kamu davası açılması gerekmesine rağmen kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini ileri sürmüştür.

34. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

35. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri kapsamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu usul yükümlülüğü şüpheli her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, §§ 43, 95; Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 97).

36. Etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün ceza soruşturmasını gerektirdiği hâllerde

yürütülen soruşturmanın Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi, soruşturma makamlarının olaya karışan kişilerden bağımsız olması, soruşturmanın makul bir özen ve süratle yürütülmesi, soruşturmanın veya sonuçlarının gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olması ve meşru menfaatlerini korumak için ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılabilmesi gerekir. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar; soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayanmalıdır (Cemil Danışman, §§ 98-100; Fatma Akın ve Mehmet Eren, § 99). Sözü edilen soruşturmanın temel amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında sorumlular ile sorumlulukları tespit etmektir (Cemil Danışman, § 97; Narin Kurt [GK], B. No: 2018/2540, 1/12/2022, § 91).

37. İncelenen olayda ölüm olayına ilişkin resen ve derhâl soruşturma işlemlerine başlanmıştır. Soruşturma neticesinde ölümünün akciğer kanseri ve sonrasında gelişen komplikasyonlar sonucu meydana geldiği, ayrıca A.K.nın tedavisinin layıkıyla izlendiği gerekçeleri ile kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Etkili bir yargısal sistem kurmak şeklindeki usul yükümlülüğü, var ise ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütülmesi suretiyle yerine getirilmiştir. Ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek deliller tespit edilmiş, soruşturma makul bir özen ve süratle yürütülmüş, ölen kişinin yakınlarının soruşturma sürecine gerekli olduğu ölçüde katılımı sağlanmıştır. Ayrıca soruşturma sonucunda alınan karar da soruşturmada elde edilen bulguların nesnel ve tarafsız bir analizine dayandırılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle yürütülen ceza soruşturması bakımından Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Sağlık kuruluşlarının uygulamaları bakımından yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. İnfaz kurumu uygulamaları ve infaz erteleme prosedürü bakımından yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

3. Yürütülen ceza soruşturması bakımından yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının infaz kurumu uygulamaları ve infaz erteleme prosedürü bakımından maddi boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE Engin YILDIRIM ve Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

2. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının yürütülen ceza soruşturması bakımından usul boyutunun İHLAL EDİLMEDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/3/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Başvurucunun eşine, hükümlü olarak bulunduğu infaz kurumunda 15.10.2020 tarihinde yapılan bir tetkik sonucunda akciğer kanserinden şüphelenilmiştir. Bu gelişme üzerine başvurucu, 20.10.2020 tarihli dilekçeyle ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına başvurarak eşinin sağlık durumunun ciddiyeti nedeniyle cezasının infazının ertelenmesini talep etmiştir. Başsavcılık söz konusu talebi değerlendirmek üzere 21.10.2020 tarihinde infaz kurumuna yazı yazarak hükümlünün sağlık durumunun infazın ertelenmesini gerektirip gerektirmediğinin tespit edilmesini istemiştir. Bunun üzerine infaz kurumu tarafından gerekli işlemlerin başlatıldığı anlaşılmaktadır.

2. Bununla birlikte başvurucunun eşi ancak 30.10.2020 tarihinde hastaneye sevk edilebilmiştir. Sevk edildiği sağlık kuruluşunda gerekli tetkiklerin yapılamaması nedeniyle 2.11.2020 tarihinde başka bir hastaneye götürülmüş, ancak burada da patolojik değerlendirme gerçekleştirilemediğinden 4.11.2020 tarihinde bir başka sağlık kuruluşuna sevk edilmiştir. Nihayet 6.11.2020 tarihinde başvurucunun eşine akciğer kanseri teşhisi konulmuştur. 9.11.2020 tarihli sağlık kurulu raporunda hastalığın dördüncü evrede olduğu, başvurucunun eşinin %80 oranında engelli bulunduğu ve kemoterapi sürecinde enfeksiyon kapma riskinin yüksek olduğu belirtilmiştir. Raporda ayrıca hastanın uygun koşullarda tutulması gerektiği, bu çerçevede kemoterapi gördüğü dönemde cezanın infazının sürdürülmesinin hayati risk oluşturabileceği ifade edilmiştir. Söz konusu sağlık kurulu raporu 10.11.2020 tarihinde Başsavcılığa ulaşmıştır. Ancak aynı gün infaz kurumunda fenalaşan başvurucunun eşi acilen sevk edildiği hastanede vefat etmiştir.

3. Somut olayın kronolojisi incelendiğinde, Başsavcılığın infazın ertelenip ertelenmeyeceği hususunda infaz kurumuna yazı yazdığı 21.10.2020 tarihi ile hükümlünün hastaneye sevk edildiği 30.10.2020 tarihi arasında dokuz günlük bir sürenin bulunduğu görülmektedir. Bu gecikmenin hangi idari veya fiilî sebeplerden kaynaklandığı dosya kapsamından açık biçimde anlaşılamamaktadır. Bununla birlikte ağır ve hayati nitelik taşıyabilecek bir hastalık şüphesinin bulunduğu durumlarda hükümlünün süratle uzman sağlık kuruluşlarına sevk edilmesi gerektiği açıktır. Bu bağlamda dokuz günlük sürenin makul bir süre olarak değerlendirilmesi mümkün değildir.

4. Anayasa’nın 17. maddesi uyarınca herkes yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Anayasa Mahkemesi içtihadında yaşam hakkının yalnızca devletin bireylerin yaşamına kasıtlı olarak son vermekten kaçınmasını gerektiren negatif bir yükümlülük doğurmadığı, aynı zamanda devletin yetki alanı içinde bulunan bireylerin yaşamını korumaya yönelik pozitif yükümlülükler de yüklediği kabul edilmektedir. Mahkeme, özellikle devletin gözetimi altında bulunan kişilerin yaşamının korunması bakımından kamu makamlarının daha yüksek bir özen yükümlülüğü altında bulunduğunu vurgulamaktadır. Nitekim Mahkeme birçok kararında ceza infaz kurumlarında bulunan kişilerin sağlık hizmetlerine erişiminin sağlanmasının ve ciddi sağlık sorunlarının varlığı hâlinde gerekli tedbirlerin zamanında alınmasının devletin pozitif yükümlülüklerinin bir

parçası olduğunu belirtmiştir (Murat Karabulut [2. B.], B. No: 2013/2754, 18/2/2016, § 43).

5. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de benzer şekilde, devletin gözetimi altında bulunan kişilerin yaşamının korunması bakımından kamu makamlarının özel bir sorumluluk taşıdığını kabul etmektedir. Mahkemeye göre tutuklu veya hükümlülerin ciddi sağlık sorunlarının bulunması hâlinde yetkili makamların gerekli tıbbi tedaviye zamanında erişimi sağlaması ve sağlık durumunun gerektirdiği tedbirleri gecikmeksizin alması gerekir. Aksi hâlde devletin yaşam hakkı kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirdiğinden söz edileme (Gülay Çetin/Türkiye, B. No: 44084/10, 5/3/2013).

6. Somut olayda başvurucunun eşinin ağır bir hastalığa yakalanmış olabileceğine dair güçlü emarelerin bulunmasına rağmen sağlık kuruluşuna sevkin dokuz gün gecikmiş olması, kamu makamlarının gerekli sürat ve özeni göstermediğini ortaya koymaktadır. Bu gecikme, hastalığın teşhis edilmesi ve buna bağlı olarak cezanın infazının ertelenmesi sürecinin de gecikmesine yol açmıştır. Nitekim sağlık kurulu raporunda hastalığın ileri evrede olduğu ve cezanın infazının hayati risk oluşturabileceği açıkça ifade edilmiştir.

7. Başvurucunun eşinin daha erken bir tarihte sağlık kuruluşlarına sevk edilmesi hâlinde hastalığın niteliği ve evresi daha erken tespit edilebilecek, sağlık kurulu raporunun hazırlanması ve buna bağlı olarak infazın ertelenmesi süreci daha kısa sürede tamamlanabilecekti. Bu durumda başvurucunun eşinin cezasının infazı sağlık kurulu raporu doğrultusunda ertelenebilir ve kişinin yaşamının son dönemini ailesiyle birlikte geçirebilmesi mümkün olabilirdi. Dolayısıyla kamu makamlarının gerekli sürat ve özeni göstermemeleri, hükümlünün yaşamının son günlerini insan onuruna uygun koşullarda geçirebilme imkânını ortadan kaldırmıştır (Benzer değerlendirmeler için bkz. Murat Karabulut, §§ 83-84).

8. Çoğunluk görüşünde, hastalığın ciddiyetinin anlaşılmasının ardından infazın ertelenip ertelenmeyeceğine ilişkin sürecin gecikmeksizin başlatıldığı ifade edilmiştir. Ancak bu değerlendirme yapılırken Başsavcılığın talimatından sonra hükümlünün hastaneye sevk edilmesine kadar geçen dokuz günlük süre dikkate alınmamıştır. Oysa yaşam hakkı kapsamında devletin pozitif yükümlülükleri yalnızca belirli işlemlerin başlatılmasıyla sınırlı olmayıp bu işlemlerin makul bir sürat ve özenle yürütülmesini de gerektirir.

9. Bu nedenle somut olayda infaz kurumu ve ilgili makamlar tarafından gerekli özenin makul ölçüler içinde gösterildiği söylenemez. Özellikle ağır ve ölümcül bir hastalık şüphesinin bulunduğu bir durumda sağlık hizmetlerine erişimin geciktirilmesi ve infazın ertelenmesine ilişkin sürecin etkin bir şekilde işletilmemesi, devletin yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleriyle bağdaşmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle, Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının ihlal edildiği kanaatinde olduğumdan çoğunluğun ihlal olmadığı yönündeki kararına katılmadım.

Üye Engin YILDIRIM

KARŞIOY

1. Sayın Çoğunluk tarafından, başvurucunun eşi A.K.'nın ceza infaz kurumunda tutulduğu sırada akciğer kanserine yakalanması ve bu süreçte cezasının ertelenmemesi nedeniyle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun ihlal edilmediğine karar verilmiştir. Aşağıda açıklanan gerekçelerle bu sonuca katılmıyorum.

2. Anayasa'nın 17. maddesi uyarınca devlet, özgürlüğü kısıtlanan kişilerin kendi başlarına sağlıklarını koruyamayacak durumda oldukları için idare, sadece bir başvuru veya talep gelmesini beklemeden, elindeki bilgiler doğrultusunda kendiliğinden (resen) harekete geçmek durumundalar.

3. Somut olayda İnfaz Kurumunca, Ekim ayı boyunca A.K.'nın tekrarlayan acil sevkler, biyopsi ve PET çekimi gibi ağır klinik bulgularla hastaneye nakledildiğini ve 4. evre kanser şüphesi bilinmektedir. Buna rağmen infazın ertelenmesi yönündeki idari sürecin, kurum tarafından kendiliğinden değil, başvurucunun 20/10/2020 tarihli dilekçesi üzerine başlatılmış olması, idarenin bu aşamalarda hareketsiz kaldığını göstermektedir.

4. Çoğunluk, erteleme sürecinin hemen başlatıldığını kabul etse de rapor talebi ile raporun çıktığı tarih arasındaki yaklaşık üç haftalık kritik süreci yeterince dikkate almamıştır. Oysa ölümcül ve hızlı ilerleyen bir hastalıkta bu kadarlık bir bürokratik bekleme süresini "gecikmesiz" kabul etmek mümkün değildir.

5. A.K., cezasının ertelenmesini içeren sağlık raporunun cezaevine ulaştığı gün yaşamını yitirmiştir. Süreçlerin yasal olarak devam etmesi tek başına yaşam hakkını koruduğunu göstermez; önemli olan zamanında sonuç alınabilmesidir.

6. Başvurucu, eşinin hastalığı ilerlediği için kendi ihtiyaçlarını karşılayamadığını ve tekerlekli sandalyeye bağımlı hâle geldiğini belirtmiştir. Oysa cezaevinin bakım ve erişilebilirlik imkânlarını doğrudan ilgilendiren bu konuyla ilgili dosyada hiçbir inceleme bulunmamaktadır.

7. Çoğunluk görüşü, sağlık kuruluşları ve infaz kurumu hakkındaki şikâyetleri birbirinden ayırarak incelemiştir. Oysa hastaneye sevk ve tedavi süreçleri fiilen infaz kurumunun koordinasyonunda yürüdüğünden, bu iki kurumun kusurunu birbirinden bağımsız ele almak hukuken doğru değildir. Anayasal olarak önemli olan, devletin yaşamı koruma yükümlülüğünü bütüncül olarak yerine getirmesidir; kurumlar arasındaki iş bölümü aksaklıkları başvurucunun hak arama özgürlüğünü engellememelidir.

8. Açıklanan gerekçelerle, müteveffanın sevk ve teşhis süreçlerindeki gecikmeler, idarenin resen harekete geçmedeki pasifliği ve %80 engelli ile 4. evre kanser hastası olduğu sabit olan kişinin infaz erteleme prosedürünün hayatını kaybetmeden önce zamanında sonuçlandırılamamış olması hususları birlikte değerlendirildiğinde, Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının maddi boyutunun İHLAL EDİLDİĞİ kanaatinde olduğumdan, çoğunluğun aksi yöndeki kararına katılmıyorum.

Üye Yıldız SEFERİNOĞLU

MEHMET YILDIRIM

B. No: 2021/46011 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/46011

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET YILDIRIM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/46011)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Batuhan Salim YEŞİLKÖY

Başvurucu : Mehmet YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda kalabalık odada tutulma nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 22/8/2016 tarihinden 8/10/2021 tarihine kadar aynı ceza infaz kurumunun farklı odalarında tutuklu olarak bulunmuştur. Söz konusu ceza infaz kurumu "T tipi" olarak vasıflandırılmaktadır.

3. Başvurucu, ceza infaz kurumu yönetimine verdiği 24/5/2021 tarihli dilekçesiyle bulunduğu odaların kalabalık olmasından yakınmıştır. Ayrıca başvurucu, bu dilekçesine herhangi bir cevap verilmediğini iddia etmiştir. Bunun üzerine başvurucu 7/6/2021 tarihli dilekçesiyle infaz hâkimliğine başvuruda bulunmuştur. Söz konusu dilekçeye göre başvurucunun şikâyetleri aşağıdaki gibidir:

i. Başvurucu, 8 kişilik odalarda genel olarak 28-30 kişiyle barındırılmaktadır. Özellikle son 6 aydır bu sayı 30 kişidir.

ii. 2021 yılının Nisan ayında, kendisi de dâhil olmak üzere barındırılmakta olduğu odadaki tüm kişiler COVID-19 salgınına yakalanmıştır. Odanın kalabalık olması sebebiyle bu salgını atlatmak normalden daha zor olmuştur. Ayrıca başvurucu, yatağını koyacak yer bulamadığı

için başkalarıyla nöbetleşe aynı yatağı kullanarak istirahat etmek zorunda kalmıştır. Başvurucu, yeteri kadar istirahat edemediği için henüz sağlığına tam anlamıyla kavuşamamıştır.

iii. Başvurucunun bulunduğu odanın güncel mevcudu 28 kişidir.

iv. Başvurucu temel ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmaktadır (Başvurucu, bu iddiasını detaylandırmamıştır.).

v. Yere yatak serecek alan dahi bulunmadığı için başvurucu, mevcut yataklarda diğer kişilerle birlikte nöbetleşerek uyumaktadır.

vi. Başvurucu, barındığı odada yalnızca bir adet tuvalet ve banyo bulunduğu için uzun süre beklemek zorunda kalmaktadır.

vii. Başvurucu, beton zemine serilen yataklarda uyumakta ve bu da yanından geçen kişilerin çarpması gibi etkilerle uyku kalitesini düşürmektedir.

viii. Başvurucu, kalabalıklık sebebiyle hijyen anlamında sorun yaşamaktadır. Bahçede ve mutfakta fareler görmekte ve sağlığından endişe etmektedir.

4. Ceza infaz kurumu yönetimi, başvurucunun şikâyet ettiği hususlarda açıklamalar içeren 9/6/2021 tarihli yazıyı infaz hâkimliği dosyasına sunmuştur. Söz konusu yazı uyarınca aşağıdaki hususların altı çizilmiştir:

i. Ceza infaz kurumunun arttırılmış kapasitesi 1.000 kişidir ancak 2016 yılının Temmuz ayında yaşanan darbe girişimi sonrasında açılan soruşturmalar neticesinde kurumda barındırılan kişi sayısında sürekli bir artış yaşanmıştır. Bu duruma bağlı olarak kurum kapasitesinin çok üzerine çıkılmıştır.

ii. Bahsedilen durum, sadece belirli kişileri ya da suç gruplarını etkilememiştir. Ülkedeki bütün ceza infaz kurumlarında barındırılan tüm hükümlü ve tutukluları etkileyen bir durumdur.

5. Kocaeli İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) başvurucunun şikâyet başvurusunu 16/6/2021 tarihinde reddetmiştir. Kararın gerekçesinde; ülkede bulunan ceza infaz kurumlarının kapasitesi ile hükümlü ve tutuklu sayıları arasında orantısızlık olduğunu, bu sebeple tüm ceza infaz kurumlarının kapasitesinin üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırdığını, doğrudan başvurucuya yönelen ve sadece başvurucu açısından çözümlenebilecek bir sorununun bulunmadığını belirtmiştir.

6. Başvurucunun anılan karara yönelik itirazı Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 14/7/2021 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 4/8/2021 tarihinde öğrendikten sonra 16/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurucu bireysel başvuruda bulunduktan sonra 8/10/2021 tarihinde tahliye edilmiştir.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Anayasa Mahkemesi 27/9/2022 tarihinde ceza infaz kurumundan başvurucunun tutulma koşullarıyla ilgili bilgi istenmiştir. Ceza infaz kurumu yönetiminin 29/9/2022 tarihli yazı cevabına göre başvurucunun tutulma koşullarıyla ilgili bilgiler aşağıdaki gibidir:

i. Başvurucunun kaldığı odalar 16 kişinin kalabileceği şekilde dizayn edilmiştir.

ii. Teknik servis personelleri tarafından 10/12/2021 tarihinde yapılan ölçümlere göre ceza infaz kurumundaki 16 kişilik bütün odalar iki kattan oluşmaktadır. Alt katta; kapısı ayrı olan 1,4 m² büyüklüğünde tuvalet, 1,4 m² duş alanı, içinde mutfak bölümü de bulunan 32 m² büyüklüğünde genel kullanım alanı, 34 m² genişliğinde havalandırma bahçesi bulunmaktadır. Üst katta ise yatakların bulunduğu bölüm yer almaktadır ve bu bölümün yüzey alanı 43,92 m² büyüklüğündedir.

iii. Ceza infaz kurumunda bulunan odalarda meydana gelebilecek olan koku ve akma gibi durumlara teknik servis personelleri tarafından ivedilikle müdahale edilmekte, bakım ya da onarım gerektiren durumlara ayrıca tutuklu veya hükümlülerin bu yöndeki taleplerine de aynı titizlikle müdahale edilmektedir. Başvurucunun barındırıldığı odanın başvuru tarihi itibarıyla ve şu anda herhangi bir koku, akma ya da bakım veya onarım gerektirecek bir ihtiyacının bulunmadığı anlaşılmıştır.

iv. Başvurucunun barındırıldığı odada başvuru tarihinde 23 kişinin bulunduğu gözönüne alındığında, bu odada bulunan her kişinin günlük ortalama tuvalet ve banyo kullanım süresi 62 dakikadır.

v. Başvurucunun ceza infaz kurumunda kaldığı tüm odalarda kişi sayısı kadar yatak ve ranza bulunmakta olup her kişi kendisine ait olan yataktan 24 saat esasına göre faydalanmaktadır.

vi. Başvurucunun kaldığı odada ve ceza infaz kurumunda bulunan tüm odalarda hükümlü ve tutukluların havanın aydınlanmasından kararmasına kadar kullanımlarına sunulmuş, alt kattaki ortak yaşam alanından bağımsız, ayrı kapısı olan 16 kişilik odalarda 34 m² büyüklüğünde havalandırma bahçesi bulunmaktadır.

vii. Başvurucunun kaldığı odanın alt kat ortak kullanım alanında bir tarafı sabit bir tarafı açılır olmak üzere iki adet pencere bulunmaktadır. Üst kat yatakhane kısmında ise bir tarafı sabit bir tarafı açılır olmak üzere dört adet pencere bulunmaktadır.

viii. Ceza infaz kurumundaki tüm odalarda mahkûmların özel eşyalarını ve kıyafetlerini muhafaza edebilecekleri dolaplar bulunmaktadır.

10. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun hangi koğuşta, kaç kişi ile ne kadar süre barındırıldığına ilişkin ceza infaz kurumundan bilgi istemiştir. Ceza infaz kurumunun 25/10/2024 tarihinde sunduğu tablo, kararın ekinde bulunmaktadır. Bu tablodaki verilere göre Anayasa Mahkemesince hazırlanan ve başvurucuya tahsis edilen kişisel alan ve süresini gösteren tablo aşağıda gösterilmiştir. Banyo ve tuvalet kısımları ile havalandırma bahçesinin yüzey alanları hesaplamaya dâhil edilmemiş ve buna göre toplam 75,92 m² üzerinden hesaplama yapılmıştır. Kişisel alanın 2 m² ile 3 m² ve 3 m² ile 4 m² arasında bulunduğu dönemler değerlendirme için yeterli veri sunduğundan, kişisel alanın 4 m²nin üzerinde olduğu dönemler de hesaplamaya dâhil edilmemiştir.

Kişi Sayısı Tarih Aralığı Toplam Süre (Gün) Kişisel Alan (m²)

30 4/2/2021-14/2/2021 20/5/2021-25/5/2021 10 5 Toplam = 15 2,53 m²

29 3/3/2017-8/3/2017 2/5/2017-15/6/2017 26/1/2021-3/2/2021 15/2/2021-22/2/2021 17/5/2021-19/5/2021 5 44 8 7 2 Toplam =66 2,61 m²

28 24/2/2017-2/3/2017 9/3/2017-23/3/2017 16/6/2017-4/7/2017 13/6/2018-20/6/2018 22/1/2021-25/1/2021 23/2/2021-29/2/2021 2/3/2021-17/3/2021 30/3/2021-31/3/2021 6 14 28 7 3 6 15 1 Toplam = 80 2,71 m²

27 24/3/2017-26/3/2017 13/4/2017-16/4/2017 14/7/2017-31/7/2017 14/8/2017-12/9/2017 25/10/2017-8/11/2017 26/4/2018-12/6/2018 21/6/2018-28/6/2018 18/12/2020-27/12/2020 4/1/2021-21/1/2021 1/4/2021-8/4/2021 21/6/2021-1/7/2021 2 3 17 29 14 47 7 9 17 7 10 Toplam = 162 2,81 m²

26 7/2/2017-20/2/2017 27/3/2017-30/3/2017 5/7/2017-13/7/2017 1/8/2017-13/8/2017 13/9/2017-14/9/2017 16/10/2017-24/10/2017 29/6/2018-11/7/2018 28/12/2020-30/12/2020 18/3/2021-28/3/2021 9/4/2021-14/4/2021 27/5/2021-31/5/2021 4/6/2021-20/6/2021 8/7/2021-13/7/2021 13 3 8 12 1 8 12 2 10 5 4 16 5 Toplam =99 2,92 m²

25 5/4/2017-6/4/2017 17/4/2017-1/5/2017 15/9/2017-17/9/2017 3/10/2017-15/10/2017 4/12/2017-5/12/2017 4/4/2019-5/4/2019 5/4/2019-14/4/2019 9/8/2019-4/9/2019 18/12/2019-3/2/2020 12/3/2020-19/4/2020 29/9/2020-25/10/2020 31/12/2020-3/1/2020 21/4/2021-5/5/2021 2/7/2021-6/7/2021 30/7/2021-4/8/2021 1 14 2 12 1 1 9 26 47 38 26 3 14 4 5 Toplam = 203 3,03 m²

24 1/11/2016-3/11/2016 14/12/2016-29/1/2017 2/2/2017-6/2/2017 18/9/2017-1/10/2017 6/12/2017-26/12/2017 3/4/2018-12/4/2018 18/4/2018-24/4/2018 20/7/2018-24/7/2018 15/4/2019-16/5/2019 26/7/2019-5/8/2019 5/9/2019-12/9/2019 4/2/2020-13/2/2020 20/4/2020-11/5/2020 26/10/2020-9/11/2020 6/5/2021-16/5/2021 5/8/2021-11/8/2021 2 46 4 13 20 24 6 4 31 10 7 9 21 14 10 6 Toplam = 227 3,16 m²

23 28/11/2016-13/12/2016 7/4/2017-9/4/2017 28/2/2018-28/3/2018 13/4/2018-15/4/2018 25/7/2018-31/7/2018 17/5/2019-25/7/2019 6/8/2019-7/8/2019 13/9/2019-22/9/2019 10/10/2019-27/10/2019 14/2/2020-11/3/2020 12/5/2020-3/6/2020 12/6/2020-28/9/2020 10/11/2020-22/11/2020 26/11/2020-17/12/2020 12/8/2021-16/8/2021 15 2 28 2 6 69 1 9 17 26 22 108 12 21 4 Toplam = 342 3,30 m²

22 4/11/2016-27/11/2016 30/1/2017-1/2/2017 29/3/2018-2/4/2018 1/8/2018-7/8/2018 24/9/2019-26/9/2019 7/10/2019-9/10/2019 4/6/2020-11/6/2020 23 2 4 6 2 2 7 Toplam = 46 3,45 m²

21 30/9/2016-31/10/2016 28/12/2017-17/1/2018 18/12/2018-19/12/2018 25/12/2018-27/12/2018 25/3/2019-28/3/2019 27/9/2019-6/10/2019 28/10/2019-29/10/2019 19/4/2021-20/4/2021 31 20 1 2 3 9 1 1 Toplam =68 3,61 m²

20 28/9/2016-29/9/2016 21/2/2018-25/2/2018 9/8/2018-27/8/2018 26/10/2018-17/12/2018 20/12/2018-24/12/2018 28/12/2018-16/1/2019 11/2/2019-21/3/2019 29/3/2019-4/4/2019 30/10/2019-9/12/2019 15/4/2021-8/4/2021 1 4 18 52 4 19 38 6 40 3 Toplam =185 3,79 m²

19 18/1/2018-21/1/2018 17/2/2018-20/2/2018 5/10/2018-25/10/2018 17/1/2019-10/2/2019 22/3/2019-24/3/2019 10/12/2019-17/12/2019 3 3 20 24 2 7 Toplam =59 3,99 m²

11. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bulunduğu odalarda kaç ranza ve kaç yatak olduğu konusunda ceza infaz kurumundan bilgi istemiştir. Ceza infaz kurumunun 9/1/2025 tarihinde bireysel başvuru dosyasına sunduğu tabloya göre her odada 16 tane sabit ranza bulunmakta ve yatak sayısı odada bulunan mahpus sayısıyla eşit olmaktadır.

II. DEĞERLENDİRME

12. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

13. Başvurucu; ceza infaz kurumunda kaldığı süre boyunca kalabalık odalarda tutulduğunu,

bulunduğu odanın kapasitesinin 8 kişi olmasına rağmen bu odada barındırılan kişi sayısının 30 kişiye kadar çıktığını, barındırıldığı odalarda kişi başına düşen yüzey alanının 4 m²den az olduğunu, tuvalet ve yemekhane bölümünde uzun süre sıra beklemek zorunda kaldığını, havalandırma alanının kapatılma saatinden sonra odada havasız bir ortam oluştuğunu, yağışlı havalarda pencereleri açamadıkları için bu ortamın dayanılmaz bir hâl aldığını, ayrıca kalabalık sebebiyle yatağını koyacak yer bulamadığını ve diğer kişilerle aynı yatağı nöbetleşe kullanarak uyumak zorunda kaldığını, bu sebeple COVID-19 salgınına yakalandığı dönemde yeteri kadar istirahat edemediğini, öte yandan barındırıldığı odada COVID-19 salgınına karşı herhangi bir tedbir alınmadığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ihlal iddialarının incelenmesi sırasında ilgili mevzuat hükümleri ve içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

14. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

16. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

17. Anılan yasak kapsamında kalan hususlar, ceza infaz kurumlarında farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetimsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 37).

18. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı, bu kişilere ihtiyaç duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (Turan Günana, § 39).

19. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Ceza infaz kurumundaki tutulma koşullarının bahsi geçen asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı konusunda yapılacak değerlendirmede tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların neden olduğu fiziksel ve psikolojik etkiler, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi birçok faktörün önemli rol oynadığı belirtilmelidir. Bunlarla birlikte tutulma koşullarının kötü muamele oluşturup oluşturmadığı belirlenirken kişisel alan faktörünün temel bir unsur olarak dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır (Cengiz Yetgin [GK], B. No: 2019/39068, 14/6/2023, § 58; geri gönderme

merkezindeki tutulma koşulları yönünden yapılan benzer değerlendirme için bkz. K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 93).

20. Ceza infaz kurumlarındaki aşırı kalabalıklaşma ve buna bağlı oluşan kişisel alan eksikliğine ilişkin şikâyetlerin incelenmesinde dikkate alınacak temel ilkeler Levent Cantekin ([GK], B. No: 2019/34408, 9/10/2024, §§ 33, 34) kararında ortaya konmuştur. Sözü edilen ilkelere göre tutuklu ve hükümlülerin tutulduğu çok kişilik koğuşlarda kişi başına düşen yüzey alanı en az 3 m² olmalıdır. Mahpus başına düşen yüzey alanının hesabında banyo ve tuvalet gibi sıhhi tesis bölümü ile havalandırma bahçesi yaşam alanına dâhil edilmese de mobilyaların kapladığı alan dâhil edilir. Çok kişilik koğuşlarda mahpus başına düşen yüzey alanı 3m²den az ise ya da her tutuklu ve hükümlünün ayrı bir uyku yeri yoksa veya koğuşun genel yüzeyi tutuklu ve hükümlülerin mobilyalar arasında serbestçe hareket etmesine izin vermiyorsa tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşur. Bu karine ancak üç unsurun bir arada bulunması durumunda ortadan kaldırılabilir. İlk unsur asgari kişisel alanın 3 m²nin altına düşmesinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olmasıdır. İkinci unsur bu tür azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesidir. Son unsur tutuklu ve hükümlünün genel olarak uygun nitelikte olan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutulmasıdır.

21. Mahpusların 3 m² ile 4 m² arasında kişisel alana sahip olduğu hâllerde alan faktörü, tutulma koşullarının yeterliliğinin değerlendirilmesinde önemlidir ve bu durumun uygunsuz tutulma koşullarının diğer yönleriyle birleşmesi hâlinde kötü muamele yasağı ihlal edilmiş olur. Mahpusların daha fazla kişisel alana sahip olmaları nedeniyle kişisel alan sorununa ilişkin herhangi bir sorunun ortaya çıkmadığı durumlarda ise tutulma koşullarının yeterliliği konusunda tutulma koşullarının diğer yönleri değerlendirilmelidir. Tutulma koşullarının diğer yönleri arasında temel sıhhi ve hijyen gereklerine uygunluk, tuvalet ve banyonun mahrem kullanılması, açık hava egzersizine, doğal ışık veya havaya erişim, havalandırma ve ısıtma sistemlerinin yeterliliği yer alır. Belirtilen koşullar altında tutulmanın süresi de dikkate alınmalıdır (Levent Cantekin, § 35).

22. Her mahpusa düzenli biçimde muhafaza edeceği ayrı bir yatak ile yatağını temiz tutması için gerekli sıklıkta değiştirebileceği ayrı ve uygun bir yatak takımı sağlanmalıdır. Bu bakımdan mahpusun bir yatağı aynı anda başka mahpuslarla birlikte kullanmak veya nöbetleşe olarak paylaşmak veya yataksız zeminde uyumak zorunda bırakılmasının kabul edilemez olduğu değerlendirilmektedir (Cengiz Yetgin, § 62).

23. Anayasa Mahkemesinin tutulma koşullarına ilişkin başvurularda yerleşik olan ispat standardı burada da dikkate alınacaktır. Anayasa Mahkemesi başvuruculların tutulma koşullarına ilişkin iddialarını kanıtlamak için delil toplamada yaşadıkları nesnel zorlukların farkındadır. Yine de başvurucular, şikâyet edilen olguların ayrıntılı ve tutarlı açıklamasını yapmalı ve bazı durumlarda farklı kanıtlar sunabilmelidir. Bu aşamadan sonra kişisel alan darlığını yeterince telafi edebilecek faktörlerin bulunduğunu ispat yükü kamu makamlarına geçecektir (Cengiz Yetgin, § 69).

1. Başvurucunun 3 m²den Daha Az Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

24. Başvurucunun kişisel alanının 2 m² ile 3 m² arasında bulunduğu süre toplamda 422 gündür (hesaplamanın yer aldığı tablo için bkz. § 10). Asgari kişisel yaşam alanına ilişkin bu belirleme kendi başına tutulma koşullarının kötü muamele yasağını ihlal ettiği yönünde güçlü bir karine oluşturmaktadır.

25. Anayasa'nın 17. maddesinin ihlaline yönelik ortaya çıkan güçlü karine üç unsurun bir arada bulunması hâlinde ortadan kaldırılabilecektir. İlk olarak değerlendirilmesi gereken asgari kişisel alanın 3 m²nin altına inmesinin süresi, sıklığı ve çapıdır. Bu kapsamda toplam 422 gün boyunca kesintisiz olarak 3 m²nin altında kişisel alanda barındırılmış olan başvurucu için kişisel alan eksikliğinin kısa süreli, küçük çaplı ve ara sıra olduğu söylenemeyecektir. Bu nedenle söz konusu durumun Anayasa'nın 17. maddesi anlamında kötü muamele yasağı olarak nitelendirilmesi için gerekli olan asgari ağırlık eşiğine ulaştığı sonucuna varılmıştır. Güçlü karinenin ortadan kalkması için aranan ilk unsurun sağlanmadığı anlaşıldığından asgari kişisel alandaki azalmaların koğuş dışı yeterli dolaşım özgürlüğü ve yeterli koğuş dışı etkinliklerle desteklenmesine, başvurucunun genel olarak uygun nitelikte bulunan ve tutulma koşullarını ağırlaştırıcı başka bir unsur taşımayan bir ceza infaz kurumunda tutuluyor olmasına ilişkin diğer iki unsurun değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

26. Varılan sonuç da dikkate alınarak başvurucunun alan faktörü dışındaki iddiaları hakkında ayrı bir değerlendirme yapılmasına gerek görülmemiştir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

2. Başvurucunun 3 m² İle 4 m² Arasında Kişisel Yaşam Alanına Sahip Olduğu Dönem Yönünden

28. Somut olayda başvurucunun kişisel alanının 3 m² ile 4 m² arasında bulunduğu dönemin süresi 1.130 gündür (hesaplamanın yer aldığı tablo için bkz. § 10). Anayasa Mahkemesi mahpusların asgari kişisel alana sahip olduğu hâllerde kötü muamele yasağı kapsamında bir değerlendirme yaparken kişisel yaşam alanı büyüklüğünün asgari standardı karşılamasının her zaman tek başına yeterli olmadığını, tutulma koşullarının diğer yönlerinin yeterliliğinin de incelenmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu durumda alan faktörü asgari standardı karşılasa da açık hava egzersizine, doğal ışığa veya havaya erişim, havalandırmanın mevcudiyeti, ısıtma düzenlemelerinin yeterliliği, tuvaleti özel olarak kullanma, temel sıhhi ve hijyen gerekliliklerine uygunluk gibi diğer unsurların eksikliğiyle birleştiğinde 17. maddenin ihlal edildiğine karar verilebilecektir (bkz. § 21). Bu nedenle başvurucunun alan faktörü dışındaki tutulma koşullarının incelenmesi gerekmektedir.

29. Başvuru formunda yeterli doğal ışığa erişme veya egzersiz yapma ya da diğer amaçlı aktivitelere katılma fırsatlarına sahip olunmadığına dair herhangi bir şikâyet bulunmamaktadır. Başvurucunun hijyen kaynaklı bir yakınması da yoktur. Başvurucunun alan faktörü dışında yalnızca üç yakınması mevcuttur. Bunlar kendine ait bir yatağının olmayışı, kalabalık nedeniyle COVID-19 salgınına yakalanması ve buna ilişkin herhangi bir tedbir alınmaması ve yine kalabalık nedeniyle odalarda havasız bir ortam oluşmasıdır.

30. Öncelikle ifade etmek gerekir ki başvurucu, COVID-19 hastası olmadan önce gerekli tedbirlerin alınması için infaz hâkimliğine başvurmamış, hastalığa yakalanmasından sonra da tedbir alınmaması sonucunda doğan zararın tazmini için yargısal yollara müracaat etmemiş, bu yolların etkisiz olduğunu da ileri sürmemiştir. Başvurucunun koğuşun kalabalık olması nedeniyle infaz hâkimliğine yaptığı başvuru, gerçekleşen ihlali tespit etme ve doğan zararı giderme kapasitesini haiz değildir. Bu bakımdan bu iddia yönünden başvuru yolları tüketilmeden başvuru yapılmıştır. Bu sebeple başvurucunun bu iddiası değerlendirmeye etki etmeyecektir.

31. Başvurucu, ceza infaz kurumunda kaldığı süre boyunca kendisine ait bir yatağının olmadığını ileri sürse de ceza infaz kurumu yönetimi, kurumlarında kişi sayısı kadar yatak bulunduğunu ifade etmiştir (bkz. § 9). Ayrıca ceza infaz kurumu her odada sabit olarak 16 tane ranza bulunduğunu belirtmiştir (bkz. § 11). Bu durumda Anayasa Mahkemesi başvurucunun kendisine ait bir yatağının olmadığı sonucuna varamaz.

32. Başvurucu, bulunduğu odanın kalabalık olması sebebiyle tuvalet, banyo ve yemek alanlarının kullanımında sorunlar yaşadığından yakınmaktadır. Ayrıca yine kalabalıklık sebebiyle havasızlık sorunu yaşadığını da ifade etmektedir. Ceza infaz kurumu yönetimi tarafından sunulan bilgilere göre başvurucunun bulunduğu odanın kendine ait bir havalandırma alanı, havalandırma için pencereleri ve genel kullanım alanı içinde ayrı bir mutfak bölümü bulunmaktadır (bkz. § 9). Ayrıca yine söz konusu bilgilere göre başvurucunun bulunduğu odada her bir kişi için tuvalet ve banyo kullanım süresi 62 dakikadır. Tüm bu hususlar dikkate alındığında, başvurucuya hijyen ve havalandırma konusunda yeteri kadar imkân tanınmadığını ifade edebilmek mümkün değildir.

33. Netice itibarıyla tutulma koşullarının fiziksel ve zihinsel etkileri ayrı ayrı ve başvurucu üzerindeki toplu etkileri hesaba katılarak değerlendirildiğinde başvurucunun söz konusu 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı olarak nitelendirmek için gerekli olan ağırlık seviyesine ulaşılmadığı sonucuna varılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Başvurucu 8/10/2021 tarihinde tahliye edildiğinden ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı değerlendirilmiştir.

37. Ayrıca başvurucuya manevi zararları karşılığında talebiyle bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Başvurucunun 3 m²den daha az kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Başvurucunun 3 m² ile 4 m² arasında kişisel yaşam alanına sahip olduğu dönem yönünden Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin

sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Kocaeli İnfaz Hâkimliğine (E.2021/6002, K.2021/6388), Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2021/1257 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDÜLKADİR YILMAZ VE DİĞERLERİ (4)

B. No: 2021/52171 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/52171

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDÜLKADİR YILMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (4)

(Başvuru Numarası: 2021/52171)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Yüksel GÜNARSLAN

Başvurucular : 1. Abdülkadir YILMAZ 2. Ahmet AKDAĞ 3. Elif YILMAZ 4. Gülşen EJDAR 5. Hacer YAVAŞ 6. Katriye YILMAZ 7. Mefaret AKDAĞ 8. Nagihan YILMAZ 9. Nurcan AKDAĞ 10. Onur YILMAZ 11. Yiğit Ahmet AKDAĞ

Vekili : Av. Murat Kemal GÜNDÜZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; bir yer altı maden ocağında meydana gelen birçok kişinin ölümü ve pek çok kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan olaya ilişkin olarak yürütülen ceza soruşturması kapsamında kamu görevlisi olan bazı şüpheliler hakkında soruşturma izni verilmemesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/11/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucular, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve ekleri ile Ahmet Mutluer ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2021/6982, 21/11/2023) kararına ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar başvuruyu ilgilendirdiği ölçüde özetle şöyledir:

5. Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) adına ruhsatlı olup S... A.Ş. (yüklenici Şirket) tarafından işletilen ve Manisa'nın Soma ilçesi Eynez mahallesi Karanlıkdere mevkiinde yer alan yer altı maden ocağında 13/5/2014 tarihinde saat 15.00 sıralarında meydana gelen faciada aralarında başvurucuların yakınları S.A. ve İ.Y.nin de olduğu 301 kişi ölmüş, çok sayıda kişi dumandan doğrudan etkilenerek yaralanmıştır. Başvurucuların olayla bağlantısı ekli 1 sayılı listede belirtilmiştir.

6. Olaydan haberdar olması sonrasında Soma Cumhuriyet Başsavcılığı (Soma Başsavcılığı) konuyla ilgili olarak derhâl bir ceza soruşturması başlatmıştır.

A. Genel Soruşturma Hükümlerine Göre Yürütülen Soruşturmayla İlgili Süreç

1. Soma Başsavcılığınca Fezleke Düzenlenmesine Kadar Olan Süreç

7. Olayı çevreleyen koşulların ve olayın meydana gelmesinden sorumlu olanların tespiti için Soma Başsavcılığı, profesör ünvanına sahip iki maden ve bir elektrik mühendisi ile A sınıfı bir iş güvenliği uzmanından bir bilirkişi heyeti oluşturmuştur. Bu heyetle olaydan bir gün sonra olayın meydana geldiği yer altı maden ocağı incelenmek istenmiş ancak arama ve kurtarma çalışmalarının devam etmesi nedeniyle inceleme yapılamamıştır. 16/5/2014 tarihinde maden ocağına tekrar gidilmiştir. Bu kez kurtarma faaliyetlerini sürdüren maden ocağı yetkililerinden ve tahlisiye ekiplerinden bilgi alınmış, ocak gazlarının ölçüm kayıtlarının tutulduğu bilgisayar verilerine ulaşılmış, yer altı ocağına ait kroki ve haritalar elde edilmiştir. Tahlisiye ekipleri tarafından gerekli şartların sağlanması neticesinde soruşturmada görevli Cumhuriyet savcıları ile bilirkişi heyeti, kurtarma çalışmalarına katılmış bir maden mühendisi eşliğinde ocağın kulikar malzeme girişi olarak tabir edilen ocak ağzından maden ocağına girip ilk incelemeyi yapmıştır.

8. Söz konusu inceleme neticesinde yapılan tespitlere göre ocak girişinden sonraki 1.000 metrelik bölümdeki ana galeri yolunun jeolojik yapısı taştır. 1.000 metrede U2 olarak tabir edilen elektrik trafosu bulunmaktadır. 1.000 metreden sonra ocak içinde yangının ilk belirtisi olan kömür nakil bandı tamamen yanmıştır. Taşlarda yanmaya bağlı islenme mevcuttur. Tahta tahkimatların yanması üzerine taşlar yer yer tabana düşmüştür. Tabanda soğutma çalışmalarının belirtisi olarak su bulunmaktadır. Tabandaki su bazı yerlerde 30-40 cm derinliğine sahip küçük göletler oluşturmuştur. Elektrik kablolarının yüzeyleri, içindeki bakır kablo görünecek şekilde yanmıştır. Ocakta ilerledikçe sıcaklık artmaktadır. Biraz daha ilerlendiğinde kısmı göçükler görülmüştür. Bu göçüklerden ancak eğilerek geçilebilmiştir. Ana galeride yol üzerinde kullanılan tahta tahkimatlar yanıktır ve kısmen yenilenmiştir. Olayın meydana geldiği yer olduğu düşünülen ve ada olarak tabir edilen yerde soğutma çalışmaları devam etmektedir. Burada sıcaklık, çelik bağlar arasındaki tahta tahkimatlar soğumadığından iyice artmıştır. 1.400 metrede revire giden kısım tamamıyla göçmüştür. A ve H panolarına giden yol ise açıktır. Maden ocağı içinde devam etmek artık mümkün değildir.

9. 17/5/2014 tarihli bilirkişi ön raporuna göre ilk aşamada olayın meydana gelmesinde kusurlu olanlar teknik nezaretçi, işletme müdürü, saha sahibi, Şirketin iş güvenliği baş mühendisi, Şirketin yönetim kurulunun başkanı ve vardiya amirleridir.

10. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından olay

tarihinden önceki iki yıl içinde olayın meydana geldiği madende yapılan denetimlere ait tüm bilgi ve belgeler istenmiştir.

11. Gaz oranlarının uygun değerlere ulaştığı değerlendirilince 16/7/2014 tarihinde kapalı olan ocak giriş barajları tahlisiye ekipleri denetiminde yıkılmış ve havalandırma fanları çalıştırılarak kısmi hava akışı sağlanmıştır. Ocağa giren tahlisiye ekipleri gaz ölçümü yapmış ve yangının yer altında devam ettiğini ancak ocağın bazı bölümlerine girilebileceğini tespit etmiştir. Temiz havanın olay yerine ulaşması sonucunda yangının artarak devam etme olasılığının yüksek olmasına, metan içeriğinde kontrol dışı artışlar yaşanabilecek olmasına, bu nedenle grizu patlama tehlikesinin artarak devam etmesine rağmen soruşturmada görevli bir Cumhuriyet savcısı ile bilirkişi heyeti, iş sağlığı ve güvenliği için gerekli takımı temin ederek soruşturma kapsamında alınan ifadelerde olayın çıkış noktası olarak beyan edilen ve göçük olduğu tahlisiye ekiplerince belirlenen bölgedeki durumu incelemek için ocağa girmiştir. Yapılan incelemeler neticesinde kazanın başlangıç yeri olarak tahmin edilen bölgenin hâlen yanmakta olduğu, burada CO değerlerinin çok yüksek olduğu ve yoğun duman nedeniyle ocakta daha fazla ilerlemenin mümkün olmadığı saptanmıştır. Gerekli örnekler alındıktan sonra keşif sonlandırılmıştır.

12. Bilirkişi heyeti kazayla ilgili raporunu 5/9/2014 tarihinde tamamlamıştır. Sözü edilen raporda maden ocağındaki havalandırma, sensör ölçümleri, elektrik dağıtım hatları ve trafolar ile ilgili değerlendirmelerde bulunularak maden kazasının pek çok ihmal ve kusurun bir araya gelmesi sonucu oluştuğu, kazanın önlenebilir olduğu sonucuna varılmıştır. Rapora göre olayda vefat eden kişilerin ölüm sebebine ve bu boyutta bir CO zehirlenmesi meydana gelebilmesini sağlayacak CO konsantrasyonuna -yer altı ocağının boyutları gözönüne alındığında- tek başına bant, ahşap tahkimat ve PVC boru yangınının neden olması mümkün değildir. Olayda U3 trafosu etrafında topuk olarak bırakılan kömürün kontrolsüz bir şekilde kendiliğinden yanması sonucu oluşan karbonmonoksit temiz hava girişine ulaşmıştır. Temiz hava ile temas ederek kendiliğinden yanan kömür tam yanmaya dönüşmüştür. Bu yangın 4 No.lu kömür nakil bandının bulunduğu yola sirayet ederek bu bölümdeki ve 3 No.lu kömür nakil bandının bulunduğu yoldaki bant, ahşap tahkimat, PVC borular ve elektrik kablolarını tutuşturmuştur. Su ile soğutma çalışmaları sonucu zehirleyici ve boğucu gazlar açığa çıkmıştır. Nitekim olay sonrası diğer yangınlar söndürüldükten sonra kurtarma faaliyetleri esnasında kömür yangınının devam etmekte olduğu 16/5/2014 tarihinde maden ocağına yapılan ilk keşifte saptanmıştır. 16/7/2014 tarihinde yapılan keşifte de uzun bir süre madenin kapalı kalmış olmasına rağmen kömürün olayın meydana geldiği bölgede yanmaya devam ettiği tespit edilmiştir.

13. Bilirkişi heyeti 2006 yılında kömür üretme ve teslim işini üstlenen Şirketin 7/10/2009 tarihinde TKİ'ye yaptığı sözleşme devri ile ilgili başvurusunda üretim çalışmaları sırasında oluşan yangınlardan dolayı üretim yapılamamasını ve yüksek su gelirini gerekçe gösterip ileride telafisi mümkün olmayacak problemlerle karşılaşılacağına değinerek işi devretmek istediğini dikkate almış, maden sahasının yüksek yangın riski taşıdığının TKİ ve kömür üretim işini devralan yüklenici Şirket tarafından bilindiği kanaatine varmış, bu doğrultuda olayın meydana gelmesinden sorumlu olanları belirlemiştir.

14. Bilirkişi raporunun kusur değerlendirmesine ilişkin ilgili kısmı şöyledir:

“…

2. Havalandırma şekli ve yöntemi, yangın tehlikesi olan bir yer altı ocağı için uygun değildir. Ocağın bazı bölümlerinde seri havalandırma yöntemi uygulanmaktadır. Yani, ocaktaki kirli

havanın en kısa yoldan dışarı atılmasını sağlayacak paralel yol bağlantıları kurulmamıştır. A ve H panoları ile K ve S panoları bağımsız kirli hava çıkışına sahiptir. Ancak 140 panosunda kirlenen hava temiz havaya karıştırılarak bu panolara iletilmekte, K panosunda yeniden kirlenen hava S panosuna gönderilmekte, S panosunda 3 ayak seri olarak (bir ayakta kirlenen hava diğer ayağın temiz havası olarak kullanılıyor) havalandırılmaktadır. Aynı durum H panosunun 2 ayağı ve çok sayıda baca üretiminde de görülmektedir. Yangın çıkması durumunda, mevcut CO maskelerinin kullanım süreleri de düşünüldüğünde, temiz havaya çıkış yapılabilecek bir mesafe söz konusu değildir. Bu durum, ölümlerin yüksek olmasının nedenlerinden birisidir.

Maden ocaklarında işletme projelerini inceleyerek çalışma izni veren ve her yıl üretim faaliyet raporlarını denetleyen bir kurum olarak, havalandırma planını bu hali ile kabul etmesi ve üretime izin vermesi nedeni ile;

a- Maden İşleri Genel Müdürü;

b- 2010 yılından olay tarihine kadar [yüklenici Şirketin] Eynez İşletme Projelerini inceleyen, denetleyen ve onay veren yetkili MİGEM [Maden İşleri Genel Müdürlüğü] kontrol ve denetleme elemanları,

asli kusurludur,

...

3. [Şirket] tarafından hazırlanan ve TKİ Genel Müdürlüğünce onaylanan 1. Revize Projesinin 20. sayfasında 2.18 başlığı altında verilen değerlendirmede, metan sorunu ile uğraşılan bu tür ocaklarda çalışanların en kısa ve en kolay yolla yerüstüne naklinin çok önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bunun sağlanması için yeni bir planlama ile yeryüzüne bağlantılı galerilerin sürülmesi kararlaştırılmış, bu konuda 03.12.2010 tarihinde 7231 muhaberat no ile TKİ Müessese Müdürlüğünden izin istendiği belirtilmiştir. 08.12.2010 tarihli TKİ Müessese Müdürlüğü oluru ile birisi acil çıkış galerisi olmak üzere iki ayrı galeri en temiz hava girecek olup, yeni sürülecek galeri ile de hava çıkışı sağlanacağı belirtilmiştir. Ancak 1. Revize projesi Plan 2'de gösterilen bu galeri, üretim sınırlarında yapılan değişiklik neticesinde üretim rezervi içerisinde kalarak rezerv zayiatının engellenmesi amacıyla oluşturulmamıştır. Olay esnasında kaçışı sağlayacak böyle bir yolun, iş güvenliği göz ardı edilerek ve sadece kömür rezervi düşünülerek iptal edilmesi nedeni ile;

a- TKİ Yönetim Kurulu Başkanı;

b- TKİ İşletme Dairesi Başkanı, asli sorumludur.

4. 1. Revize projesinde, sözleşmede belirlenen 1.500.000 ton/yıl üretimin gerçekleştirilebilmesi için, yer altı ve yerüstü çalışanların sayısı 2226 kişi olarak verilmiştir. Bu kapasitenin sağlanması için birisi yedek olmak üzere 2 adet 2500 m3/dakika kapasiteli vantilatör kullanıldığı beyan edilmiştir. 2012 yılında gerçekleştirilen kömür üretimi 3.816.015 ton, 2013 yılında ise bu rakam 3.566.457 ton'dur ve 2014 yılındaki havalandırma ölçümlerinin yapıldığı defterlerde, ocak çıkış havası debisinin 1980 m3/dakika civarında olduğu saptanmıştır. Bazı ayaklarda ölçülen hava hızlarının, sınır değer olan 0.5 m/sn' nin altında olduğu saptanmıştır. 2014 yılının Mart ayında, hak ediş dosyasından alınan sigortalı olarak prim yatırılan toplam işçi sayısı 3367 olarak belirlenmiştir. Üretimin iki katından fazlasına çıkarılmış, çalışan sayısının artırılmış olmasına rağmen, havalandırma sisteminin aynen korunmuş olması iş sağlığı ve güvenliği yönünden çok büyük bir ihmali ortaya

koymaktadır.

...

Revize projeyi onaylayan, ancak üretim ve havalandırma uygulamasını kontrol etmeyen,

e- TKİ Yönetim Kurulu Başkanı;

f- TKİ İşletme Dairesi Başkanı;

g- TKİ- ELİ Kontrol Baş Mühendisi, asli kusurludur.

...

9. [Şirket], Eynez yer altı kömür sahasının bazı bölümlerinde, tek bir bacadan üretim yapılması nedeniyle tehlikeli olduğu için kullanımı sakıncalı olan Kara Tumba yöntemiyle üretim yapıldığı, imalat planlarında ve hak edişlerde verilen planlarda görülmektedir.

Yeraltında çalışan sayısının artmasına ve risk faktörünün yükselmesine neden olan bu yöntemin, daha fazla kömür kazanılması için kullanılmasına izin veren ve bunları denetleme ve güvenli olmadığı için durdurma yetkisine sahip olmasına rağmen gerekli müdahaleyi yapmayan;

...

e- TKİ Yönetim Kurulu Başkanı;

f- TKİ İşletme Dairesi Başkanı;

g- Teknik Nezaretçi, asli kusurludur.

10. ... 2013 ve 2014 yılları Termin Takip kayıtları incelendiğinde, aylar ve yıllar bazında programlanan üretimden 2-2,5 kat fazla üretim yapıldığı anlaşılmaktadır (2013 yılı için programlanan üretim 1.500.000 Ton, gerçekleşen üretim 3.566.456 Ton). Bu sonuçlar, işletmede ‘Üretim Zorlaması’ olduğunu ve işçilerin ifadelerinde de belirttiği gibi fazla çalışmaya zorlandıkları savını doğrulamaktadır. Üretim zorlaması beraberinde alınması gereken tedbirlerin alınmamasına ve tehlikeli çalışma koşullarının oluşmasına yol açmıştır.

Üretim zorlamasını gerçekleştirmesi nedeni ile;

a- İşveren:

b- İşveren Vekilleri;

c- TKİ Yönetim Kurulu Başkanı;

d- TKİ İşletme Dairesi Başkanı; asli kusurlu,

...

15. Çalışılan kömür damarlarının yangına müsait oluşu dikkate alınarak özellikle terk edilen eski üretim alanlarının kontrolünün yapılarak kömür yangınlarına karşı gerekli önlemler alınmamıştır. Uygulanan üretim yöntemi, göçük içerisinde çok fazla yanmaya müsait kömür bırakmaya meyilli olması nedeniyle, yangına elverişli kömür ocakları için uygun değildir. Bu yöntem ile üretime karar veren ve bunu onaylayarak üretimin devam etmesini sağlayan;

a- İşveren;

b- İşveren Vekilleri;

c- TKİ İşletme Dairesi Başkanı; asli kusurludur,

İşletme projesine onay veren,

d- 2010 yılından olay tarihine kadar, [yüklenici Şirketin] Eynez İşletme Projelerini inceleyen, denetleyen ve onay veren yetkili MİGEM kontrol ve denetleme elemanları; asli kusurludur,

Takibini yapan ve iş güvenliği açısından denetleme ve işi durdurma yetkisi olan;

e- 2010 yılından olay tarihine kadar, [yüklenici Şirketin] Eynez İşletmesinde denetim yapan ÇSGB İş Teftiş Kurulu İş Müfettişleri, tali kusurludur.

...

20. Türkiye Kömür İşletmeleri tarafından, önce P... A.Ş.'ne daha sonra [yüklenici Şirkete] 'Hizmet Alım Sözleşmesi ile Verilen ihale Konusu 15.000.000 Ton Kömür Üretim işi' 4857 sayılı iş Kanunu hükümleri açısından muvazaalı (hileli) olarak görülmektedir. Konuya ilişkin olarak hem Sayıştay KİT raporlarında, hem de TKİ tarafından yayımlanmış olan 2013 yılı Faaliyet Raporunda bu duruma dikkat çekilmiştir.

Asli görevi kömür işletmeciliği olan, gerekli bilgi birikimi ve teknik personel desteğine sahip Türkiye Kömür işletmeleri'nin, asıl işi olan yer altı kömür üretimini, hizmet alım sözleşmesi ile iş güvenliğini göz ardı ederek, maliyet kaygısıyla alt işverene devretmesi nedeniyle;

a- TKİ Yönetim Kurulu Başkanı;

b- TKİ İşletme Dairesi Başkanı, asli kusurludur."

15. Faciada yakınlarını kaybedenlerin bazıları ve başvurucular, Soma Başsavcılığına verdikleri dilekçelerde olayın meydana gelmesinde TKİ Yönetim Kurulu Başkanı ile üyelerinin, TKİ İşletme Dairesi Başkanının, TKİ İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürünün, ELİ Müessese Müdürü ile yardımcılarının, yer altı kontrol şube müdürü ile müdür yardımcısının, ELİ Kontrol Baş Mühendisleri ile kontrol mühendislerinin, Maden İşleri Genel Müdürü ile bu kurumun denetim ve kontrol elemanlarının, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanı ile 2010 yılından itibaren olay yerinde denetim yapan iş müfettişlerinin, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına bağlı enerji kalitesi kıstasları denetimini yapan yetkililerin, yüklenici Şirketin maden ocağını işletmeye başladığı tarihten sonraki yönetim kurulu başkanları, üyeleri ile hissedarlarının, yüklenici Şirketin genel müdürü ile işletme müdürü ve müdür yardımcılarının, iş güvenliğinden sorumlu baş mühendis ile mühendislerin, iş güvenliği uzmanlarının, ocak daimî nezaretçisinin, teknik nezaretçilerin, ocak havalandırma mühendisinin, sensör kayıtlarından sorumlu teknik personelin, gaz ölçümünden sorumlu mühendislerin, teknikerlerin ve vardiya amirlerinin de kusuru olduğunu iddia etmiştir.

16. Yürüttüğü soruşturma sonucunda Soma Başsavcılığı, aralarında ELİ'de görevli bazı kontrol baş mühendisleri ile mühendislerin de bulunduğu 45 kişi hakkında -ki ELİ Müdürlüğü çalışanları dışındakiler yüklenici Şirketin hissedarı, yöneticisi veya çalışanıdır- olası kastla öldürme ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama veya bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümü ile birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma ya da taksirle birden fazla kişinin ölümü ile birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçlarını işledikleri iddiasıyla Akhisar Ağır Ceza Mahkemesi (Ceza Mahkemesi) nezdinde kamu davası açılması için fezleke düzenleyip soruşturma evrakını Akhisar Cumhuriyet Başsavcılığına (Akhisar Başsavcılığı) göndermiştir. Fezlekede olayın bilirkişi raporunda belirtilen şekilde meydana

geldiği iddia edilmiş ve bilirkişi raporundaki değerlendirmeler çerçevesinde şüphelilere suç isnadında bulunulmuştur.

2. Fezlekenin Düzenlenmesinden Sonraki Süreç

17. Akhisar Başsavcılığı 23/2/2015 tarihinde Soma Başsavcılığınca hazırlanan fezlekedeki hukuki nitelendirme çerçevesinde 45 şüpheli hakkında iddianame düzenlemiştir. Ayrıca maden ocağında daimî nezaretçi olmaları nedeniyle olaydan sorumlu olduğu iddia edilen üç kişi hakkında bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümü ile birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundan cezalandırılmaları talebiyle düzenlenen ikinci iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası 23/2/2015 tarihli iddianameyle açılan kamu davasıyla birleştirilmiştir.

18. Ceza Mahkemesi 5/2/2016 tarihinde hepsi akademik ünvana sahip maden, jeoloji, iş güvenliği, iş hukuku veya ceza hukuku alanında uzman olan kişiler ile bir elektrik mühendisinden oluşan bilirkişi heyeti refakatinde keşif yapmıştır.

19. Bilirkişi heyeti raporunu 15/8/2016 tarihinde Ceza Mahkemesine sunmuştur. Söz konusu raporda başka hususlar yanında şu tespitlere yer verilmiştir:

i. Olayın meydana gelmesindeki temel neden eski imalattan sızan/üflenen gazlar ve yanıcı gazların tutuşmasına bağlı olarak bant üzerinde taşınan kömürlerin, lastik konveyör (taşıyıcı, bir malzemenin bir noktadan başka bir noktaya aktarılmasını sağlayan düzenek) bandının, ortamdaki kömür tozlarının, elektrik kablolarının, ağaç tahkimatın (maden yatağında açılan bir kanalın çökmesini önlemek amacıyla sağlamlaştırma), mazot, yağ vb. ile plastik boruların yanması sonucunda oluşan gaz ve dumandır.

ii. Ocağın bir bölmesinde meydana gelen ve mücadelesi zor olsa da lokal kalabilecek olay; ani gelişmesi, olumsuz ocak yapısı ve mevzuata aykırı bazı uygulamalar nedeniyle facia boyutuna ulaşmıştır.

iii. Büyük payın yüklenici Şirket üst düzey yetkili idari ve teknik elemanlarında olduğu ön koşuluyla Soma Başsavcılığınca alınan bilirkişi raporundaki kusur atıfları yerindedir.

iv. Yetki ve statüleri dikkate alındığında yüklenici Şirketteki görevleri elektrik baş mühendisi, hazırlık üç vardiya amiri, mekanize ayak üç vardiya amiri, klasik ayak vardiya mühendisi, mekanize ayak vardiya mühendisi, vardiya mühendisi, vardiya teknikeri ya da gaz izleme personeli olan yirmi üç sanığın ve ELİ kontrol mühendisi olan beş sanığın olayın meydana gelmesinde kusuru vardır.

v. Ocaktaki riskten haberdar olan TKİ, ruhsat sahibi sıfatıyla ilgili kanun ve hizmet işleri şartnamesine göre ocağı denetlemekle yükümlüdür. ELİ tarafından görevlendirilen Kontrol Baş mühendisleri E.K. ve A.O. revize plan/projelerdeki havalandırmayı düzenleyecek ek yeni açıklıklar (ikinci yol) oluşturulması beklenmeden S panosunda riskli havalandırmayla yoğun üretim faaliyetlerine izin vermeleri, üretim miktarının kısa bir zaman içinde ciddi bir yatırım yapılmadan önemli miktarda artmasıyla ilgilenmemeleri, işletme projesinde yer almayan işletme yöntemlerinin (tumba bacaları) uygulanmasına izin vermeleri, iş güvenliğiyle ilgili eksikliklerin (Bu eksiklikler havalandırma, gaz izleme sistemi, yangınla mücadele ve tahlisiye gibi konulara ilişkindir.) tamamlanması ve hatalı uygulamaların düzeltilmesi için girişimde bulunmamaları ve son olarak kullanılan makine ve donanımların bir bölümünün alev sızdırmaz olmamasına göz yummaları nedeniyle kusurludur. ELİ'de görevli kontrol mühendislerinin olayın meydana gelmesine etki eden ihmalleri bulunmamaktadır.

Sorumluluğun kontrol ve denetimle görevli üst düzey görevliler bakımından da araştırılması gerekir. Bu konuda dava dosyasında yeterli bilgi yoktur.

20. Yaptığı yargılama sonucunda bilinçli taksirle veya taksirle birden fazla kişinin ölümü ile birden fazla kişinin yaralanmasına neden oldukları gerekçesiyle on dört sanığın süreli hapis cezalarıyla cezalandırılmasına karar veren Ceza Mahkemesi, olayın meydana gelmesinde taksir derecesinde dahi olsa kusurlarının bulunmadığı gerekçesiyle diğer sanıkların beraatine karar vermiştir.

21. Ceza Mahkemesi 12/7/2018 tarihinde denetim görevlerini ihmal ettikleri gerekçesiyle kazanın yaşandığı ocağa ilişkin asli denetim görevi bulunan kurumlar hakkında suç duyurusunda bulunmuştur.

22. Cumhuriyet savcıları ve başvurucular dâhil bir kısım katılan ile mahkûm olan sanıklar tarafından yapılan istinaf başvurularını 18/4/2019 tarihinde inceleyen İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 14. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) olayın meydana gelmesinde ve neticenin doğmasındaki temel kusurların maden ocağına daha önce eski imalat sahalarında biriken, oturma ve göçme nedeniyle ocağın içine doğru püsküren yoğun zehirli gazlar ve ocakta çıkan yangın nedeniyle oluşan zehirli gazların ocağın içine girmesinin engellenememesi ve tahliyesinin sağlanamaması ile işçilerin bu zehirli gazlardan korunamamaları ve zamanında tahliyelerinin sağlanamaması noktasında toplandığı tespitinde bulunmuş; bazı sanıklar hakkında kurulan hükümlerde bulunan güvenlik tedbirleriyle ilgili bölümleri çıkarıp istinaf başvurusuna konu karardaki bazı ifadelerle yazım hatalarını da düzelterek istinaf başvurularını esastan reddetmiştir.

23. İstinaf Dairesince verilen karar İzmir Bölge Adliyesi Cumhuriyet savcısı, mahkûmiyetlerine karar verilen sanıklar ve/veya sanık müdafileri ve bir kısım katılan vekilince temyiz edilmiştir.

24. Temyiz taleplerini 30/9/2020 tarihinde karara bağlayan Yargıtay 12. Ceza Dairesi (Temyiz Dairesi) oybirliğiyle bazı sanıklar yönünden kurulan hükümlerin bozulmasına, bazı sanıklar hakkında kurulan hükümlere yönelik temyiz taleplerinin ise reddine karar vermiştir. Temyiz Dairesine göre bazı sanıklar olası kastla öldürme suçundan 301 kez, olası kastla yaralama suçundan 162 kez mahkûm edilmelidir.

25. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı (Yargıtay Başsavcılığı) 8/1/2021 tarihinde somut olayda olası kasta ilişkin koşulların oluşmadığı gerekçesiyle Temyiz Dairesince verilen karara itiraz etmiştir.

26. Temyiz Dairesi 18/1/2021 tarihinde oyçokluğu ile Yargıtay Başsavcılığının itirazını kabul edip dört sanık hakkında verilen bozma kararını kaldırmış, bu sanıklardan üçü hakkında kurulan hükümlere yönelik temyiz taleplerini reddetmiş, taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma suçundan süreli hapis cezasına mahkûm edilen bir sanığın bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma suçundan mahkûm edilmesi gerektiği gerekçesiyle bu sanık hakkındaki hükmün bozulmasına karar vermiştir.

27. Temyiz Dairesince verilen bozma kararına uyan Ceza Mahkemesi 16/6/2021 tarihinde aleyhine bozma kararı verilen sanığı bilinçli taksirle birden fazla kişinin ölümüne ve yaralanmasına neden olma suçundan süreli hapis cezasına mahkûm etmiş; 30/9/2020 tarihli bozma kararı doğrultusunda da üç sanık hakkında yeniden hüküm kurmuştur.

28. Temyiz Dairesi 4/4/2022 tarihinde oyçokluğuyla iki sanık hakkında kurulan hükümleri doğrudan, başka iki sanık hakkında kurulan hükümleri ise güvenlik tedbirleriyle ilgili kısımları düzelterek onamıştır.

B. Haklarında Soruşturma İzni İstenen Kişilere İlişkin Soruşturma

29. Soma Başsavcılığı 27/5/2014 tarihinde görevlerini ihmal ettikleri yönünde şüphe oluştuğu gerekçesiyle maden ocağının denetimini yapan görevliler ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürü hakkında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca soruşturma izni istemiştir.

1. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Görevlileriyle İlgili Süreç

30. 26/8/2014 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı 15/8/2014 tarihli ön inceleme raporuna dayanarak haklarında ön inceleme yürütülen iş sağlığı ve güvenliği genel müdürü ile iş başmüfettişi, iş müfettişi veya iş müfettiş yardımcısı olan on iki kişi hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir. Soma Başsavcılığı ve olayda vefat eden bazı kişilerin bir kısım yakını bu karara Danıştay Birinci Dairesi (Birinci Daire) nezdinde itiraz etmiştir.

31. Birinci Daire 4/12/2014 tarihinde, 5/9/2014 tarihli bilirkişi raporunda yer alan iş müfettişleriyle ilgili tespitlere işaret ederek eksik inceleme yapıldığı gerekçesiyle soruşturma izni verilmemesine dair kararın kaldırılmasına karar vermiştir.

32. (Kapatılan) Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığında (Teftiş Kurulu) görevli bir başmüfettiş, iki müfettiş ve üç müfettiş yardımcısınca hazırlanan 28/7/2015 tarihli ön inceleme raporunda, ön inceleme için öngörülen yasal süre içinde yeni bilirkişi incelemesi yaptırılmasının mümkün olmadığı ancak soruşturma aşamasında alınan 5/9/2014 tarihli bilirkişi raporundaki kusur tespitlerinin genel ve hukuki yönden mesnetsiz olduğu belirtilerek teknik değerlendirmeler yanında hukuki değerlendirmeler de yapabilecek uzman kişilerden oluşan yeni bir bilirkişi heyetinin maden kazasını incelemek üzere görevlendirilmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca kazanın asıl oluş nedeni ve bu nedenin ortaya çıkmasında sorumluluğu olanlar hakkında yeterli delil ve emareye ulaşılamadığından soruşturma izni verilmemesi gerektiği açıklanmıştır.

33. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı 7/9/2015 tarihinde, 28/7/2015 tarihli ön inceleme raporunu esas alarak soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir. Bu karara Soma Başsavcılığı ile olayda vefat eden bazı kişilerin bir kısım yakını itiraz etmiştir.

34. Ön incelemedeki tespitlerden hareket eden Birinci Daire maden ocağının denetlendiği, iş sağlığı ile güvenliği yönünden herhangi bir eksiklik tespit edilmediği ve haklarında ön inceleme yapılanların eylemleri ile maden kazasının meydana gelmesi arasında doğrudan illiyet bağı kurulamadığı gerekçesiyle soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara yönelik itirazları 10/12/2015 ve 14/4/2016 tarihlerinde reddetmiştir.

35. Başvuruculardan yaptığı Abdülkadir Yılmaz ve diğerleri (2) ([1. B.], B. No: 2016/13649, 29/1/2020) başvurusunda Anayasa Mahkemesi, kamu görevlilerinin bilirkişi raporları ile tespit edilen ihmalinin ceza hukuku sorumluluğu doğurup doğurmadığını, doğurmakta ise bu ihmaller ile ortaya çıkan netice arasında ceza hukuku anlamında bir illiyet bağı bulunup bulunmadığı konusundaki değerlendirmelerin soruşturma makamlarınca yapılması

gerektiğini, adli sürecin sona erdirilmesinin etkili soruşturma ilkeleriyle bağdaşmadığını değerlendirerek yaşam hakkının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutunun ihlal edildiğine karar vermiştir. Karar, başvurucular vekiline 14/3/2020 tarihinde tebliğ edilmiştir.

36. Anayasa Mahkemesinin söz konusu kararına istinaden ilgili Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görevlileri hakkında verilen soruşturma izni verilmemesi kararı kaldırılmıştır.

2. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Görevlileriyle İlgili Süreç

37. Soma Başsavcılığı 30/9/2014 tarihinde, 5/9/2014 tarihli bilirkişi raporuna istinaden olay tarihinden geriye doğru son iki yıl içinde denetlemede görev almış olup da daha önce haklarında soruşturma izni verilen kişiler dışında kalan ancak 2010 yılından sonra ilgili maden ocağına ilişkin işletme projelerini inceleyen, denetleyen veya onay veren görevliler ile Maden İşleri Genel Müdürü, TKİ Yönetim Kurulu Başkanı ve TKİ İşletme Dairesi Başkanı hakkında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığından soruşturma izni istemiştir. Anılan yazıdan söz konusu soruşturma izni verilmesine ilişkin kararın içeriği tespit edilememiştir.

38. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı 25/11/2014 tarihinde haklarında ön inceleme yürütülen Maden İşleri Genel Müdürü, Maden İşleri Genel Müdür Yardımcısı, iki Daire Başkanı, iki müdür, üç mühendis, maden tetkik heyetinin on beş üyesi ve TKİ Yönetim Kurulu Başkanı ile TKİ'de İşletme Daire Başkanlığı görevini yürüten iki kişi hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir. Karara Soma Başsavcılığı itiraz etmiştir.

39. Birinci Daire 19/3/2015 tarihinde meydana gelen maden kazasının birden fazla bakanlığı ve kamu kurumunu ilgilendirmesi nedeniyle şikâyet konusunun Teftiş Kurulunca incelenmesi gerektiğini belirtip maden kazasının meydana gelmesinde sorumluluğu olan tüm kamu kurumları ve bakanlıklar ile illiyet bağı olan kamu görevlilerinin belirlenmesi, illiyet bağı belirlenen kamu görevlilerinin ifadelerinin alınması, bu kişilerin olayın meydana gelmesindeki sorumluluk ve kusurlarının ortaya konulması lüzumuna işaret ederek soruşturma izni verilmemesine dair kararın kaldırılmasına karar vermiştir. Söz konusu kararda ayrıca 4/12/2014 tarihli karar (bkz. § 31) uyarınca Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görevlileri hakkında yürütülecek ön incelemenin de Teftiş Kurulunca yapılması gerektiği belirtilmiştir.

40. Yukarıda anılan Teftiş Kurulu raporuna (bkz. § 32) istinaden Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı 18/8/2015 tarihinde, 5/9/2014 tarihli bilirkişi raporunda eksiklikler bulunması, kırk beş günlük ön inceleme süresinde yeni bir bilirkişi incelemesi yaptırılmasının mümkün olmaması sebebiyle kazanın asıl oluş nedeni ile bu nedenin ortaya çıkmasında sorumluluğu olanlar hakkında yeterli delil ve emareye ulaşılamadığı gerekçesiyle Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı çalışanları da dâhil haklarında ön inceleme yapılan tüm kamu görevlileri hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir. Soma Başsavcılığı karara itiraz etmiştir.

41. Birinci Daire 10/12/2015 tarihinde;

i. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı çalışanları hakkında verilen kararın yetkisizlik nedeniyle kaldırılmasına,

ii. TKİ İşletme Dairesinin Başkanları hakkında verilen kararın anılan görevlilerin genel soruşturma hükümlerine tabi olmaları sebebiyle kaldırılmasına,

iii. Eylemin ocağın işletilmesiyle ilgili ihale süreciyle sınırlı olması ve ocakta kaza ve ölüm

olayları meydana gelmesiyle eylem arasında doğrudan illiyet bağının bulunmaması nedeniyle TKİ Yönetim Kurulu Başkanı yönünden soruşturma izni verilmemesine dair karara yapılan itirazın reddine,

iv. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının diğer çalışanları hakkında verilen kararın ise eksik inceleme nedeniyle kaldırılmasına karar vermiştir.

42. Anılan karar üzerine Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ön inceleme yapılması için dosyayı Teftiş Kuruluna göndermiştir.

43. Teftiş Kurulu, Birinci Dairenin 10/12/2015 tarihli kararıyla ilgili gerekliliklerin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığınca yerine getirilmesi gerektiği gerekçesiyle ön inceleme dosyasını iade etmiştir.

44. 28/12/2016 tarihinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, Birinci Daire kararıyla kaldırılan 25/11/2014 tarihli soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın dayanağı olan ön inceleme raporundaki tespitleri gözönünde bulundurarak haklarında ön inceleme yürütülen Maden İşleri Genel Müdürü, Maden İşleri Genel Müdür Yardımcısı, iki Daire Başkanı, iki şube müdürü, üç mühendis ve maden tetkik heyetinin on dört üyesi hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir. Soma Başsavcılığı, Ceza Mahkemesince alınan 15/8/2016 tarihli bilirkişi raporundaki tespitlere de değinerek anılan karara itiraz etmiştir.

45. Birinci Daire 15/6/2017 tarihinde Soma Başsavcılığının itirazını kabul ederek 28/12/2016 tarihli soruşturma izni verilmemesine dair kararın kaldırılmasına karar vermiştir.

46. Anılan karar üzerine yürütülen ön incelemede bir yüksek maden mühendisi, bir yüksek elektrik mühendisi ve bir maden mühendisinden oluşan üç kişilik bilirkişi heyetinden rapor alınmıştır.

47. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı 22/8/2019 tarihinde haklarında ön inceleme yürütülen TKİ ya da Maden İşleri Genel Müdürlüğünde görev yapan otuz kişi hakkında soruşturma izni verilmemesine karar vermiştir. Sözü edilen kararda öz itibarıyla Soma Başsavcılığınca alınan bilirkişi raporunun olayın meydana geldiği ocağın genel mevzuat açısından eksiklikleri hakkında düzenlendiği, olayın nasıl meydana geldiği, nedeni ve seyri konusunda bilimsel ve birbiriyle çelişmeyen herhangi bir tespit içermediği, Maden İşleri Genel Müdürlüğünün yılda bir kez kendi mevzuatı açısından eksikliklerin tespiti ve giderilmesi yönünden denetim yaptığı, sürekli hareket hâlinde dinamik bir yapıya sahip olan yer altı ocağında iş sağlığı ve güvenliği için ocak verilerinin güncel ve daha sık periyotlarla değerlendirilmesi, yüklenici Şirketin istihdam ettiği teknik personelin ocağın zehirli gazlardan etkilenebilmesi hususunu gözeterek öncelikle üretime ara verip ocak çalışanlarını tahliye etmesi, daha sonra da yangının havayla temasının kesilmesi için müdahalede bulunması gerektiği ifade edilmiştir. Yine kararda kazanın TKİ Genel Müdürlüğünün onay işlemleriyle sonuçlandırılan uygulama projesinin tatbikinden veya işletme projesindeki herhangi bir eksiklikten kaynaklanmadığı belirtilmiştir.

48. Soma Başsavcılığı karara 11/9/2019 tarihinde itiraz etmiştir. İtirazın ilgili kısmı şöyledir:

“... Ancak madencilik faaliyetlerini düzenleyen 3213 Sayılı Maden Kanununda madenlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, bulunduğu yerin mülkiyeti ile ilgili olmadığının hükme bağlandığı, devletin hüküm ve tasarrufu altındaki madenlerde işletmeye elverişli ekonomik cevherin bulunması durumunda ruhsatların verilmesi, denetimi, projelerin incelenmesi ile ilgili madencilik faaliyetlerinin Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığının da

Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütüldüğü, yine 3154 Sayılı Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığının teşkilat ve görevleri hakkında kanunun 9. maddesine göre faaliyetlerin iş güvenliği ve işçi sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etmek görevinin Maden İşleri Genel Müdürlüğüne verildiği, yine Maden Kanununun 29. maddesinde işletme faaliyeti, projesine ve kanunun ilgili hükümlerine göre yürütüldüğü, işletme projesine aykırı faaliyette bulunulması ve faaliyetlerin can ve mal güvenliği açısından tehlikeli bir durum oluşturduğunun tespit edilmesi halinde maden üretimine yönelik faaliyetlerin durdurulacağının belirtildiği, bu hükümler gereğince [M]İGEM'e işletme projesi, onay ve yerinde proje uygunluk incelemelerinde can ve mal güvenliği açısından denetim yetkisinin verildiğinin anlaşıldığı,

İşletme yönetimi tarafından maden ocağında bulunan S panolarının mevcut havalandırma sisteminin risk içerdiği öngörülerek bu doğrultuda Haziran 2011 tarihli ek uygulama revize projesi düzenlendiği, ancak bu projenin fiili olarak uygulamaya geçirilemediği, riskli havalandırma sistemine rağmen bu panolarda üretime devam edildiği, bu durumun ise mevcut riskleri daha da arttırdığı, bizzat yüklenici firma tarafından riskli olduğu öngörülen ve ek revize uygulama projesi ile yapılması planlanan S panolarının paralel havalandırma sistemi ile çalışmasına dair yapılan uygulama projesine rağmen bu doğrultuda projelendirilen ikinci havalandırma yolunun açılmış olması halinde S panosunda vefat eden 269 işçinin vefatının önüne geçilebileceğinin, konuya ilişkin alınan bilirkişi raporlarında tespit olunduğu, ayrıca bahse konu maden kazası olayına ilişkin Akhisar Ağır Ceza Mahkemesi'nce yürütülen 2015/58 Esas sayılı görülen yargılama kapsamında mahkemece bu yönde kanaat oluştuğu, bahsedilen hususlar kapsamında S panolarındaki eksikliğin giderilmeksizin faaliyetlere devam edilmesi sebebiyle ilgililerin meydana gelen olayda ihmal suretiyle kusurlu bulundukları yönünde şüphe oluştuğu,

İlgili kurumca düzenlenen ön inceleme raporunun aksine maden ocağında meydana gelen kazanın anlık gelişen eksiklik veya çalışanların hatalı davranışları sebebiyle olmadığı, 2011 yılından beri devam eden havalandırma sorununun bulunduğu, sorunun genel olarak üretim miktarındaki hızlı artış sebebiyle oluşan yapısal ve yönetimsel nedenlerden kaynaklandığı, artan üretime rağmen üretim artışı sebebiyle açığa çıkan zehirli gazlar ve kömür tozları sebebiyle ocak havasının hızla kirlenmesi üzerine oluşan riski bertaraf etmek amacıyla gündeme gelen Haziran 2011 tarihli ek uygulama revize projesinin hayata geçirilmeyerek aynı havalandırma planı ve yapısı üzerinden üretime devam edildiği,

Yer altı ve Yer üstü Maden İşletmelerinde Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğinin C bölümü 2 maddesi uyarınca yer altı maden ocaklarının yer üstüne bağlayan havalandırma ve kaçamak amacıyla kullanılmaya elverişli en az iki ayrı yol ve ocağa uygun bir havalandırma sisteminin olmasının gerektiği, ocağın genel havalandırmasının cebri olarak aspiratör ile yapılmasının zorunlu olduğu, ayrıca ocaklarda üretim panosunda havalandırmanın yönünün aşağıdan yukarıya [doğru] olmasının gerektiği, bu durumun Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu raporlarında da belirtildiği, bu halde maden ocağında havalandırma hususunda riski azaltacak sistemin uygulamaya geçirilmesi anlamında yeterli çabanın gösterilmediği, bu durumun kazanın meydana gelen sonucu üzerinde olumsuz etki doğurduğu,

MİGEM tarafından bahse konu maden ocağında yapılan denetim sonucunda 26/02/2014 tarihli düzenlenen denetim raporunda yer altı ocağının yer üstüne üç ayrı yolla bağlandığı, havalandırmanın mekanik olarak yapıldığı, ocak içerisinde gaz sensörlerinin olduğu ve merkezi olarak takibinin yapıldığı, herhangi bir tehlike durumunda yer altı trafosunun

otomatik olarak kesildiği, tahkimat sisteminin yeterli olduğu, alev sızdırmaz özellikte teçhizatın kullanıldığı, maden kanunu kapsamında izinlerin mevcut olduğu, proje yönünden can ve mal güvenliğini tehlikeye sokacak bir durumun olmadığı, faaliyetlerin projeye uygun yürütüldüğünün tespit edildiği, bahse konu raporun düzenlenme tarihinden kısa bir süre sonrasında meydana gelen kazanın sonuçları karşısında, MİGEM tarafından denetimin yetersiz ve özensiz olduğu ve ocaktaki sorunları tam manasıyla tespit edecek mahiyette olmadığının görüldüğü, bu konuda denetimi gerçekleştirenlerce denetim görevi noktasında ihmalin bulunduğunun anlaşıldığı,

Her ne kadar ilgili kamu kurumunca düzenlenen ön inceleme raporunda hizmet sözleşmesi gereği madende oluşacak sağlık ve güvenlik risklerine karşı meydana gelecek sonuçlardan yüklenicinin sorumlu olduğu belirtilmiş ise de; madencilik kanunu, madencilik faaliyetleri uygulama yönetmeliği dikkate alındığında ilgili kurumun madencilik faaliyetlerinin yürütülmesinde denetim noktasında sorumluluğunun bulunduğunun açıkça anlaşıldığı, iş ve işçi sağlığı yönünden yüksek risk ve tehlike içeren yer altı madenciliği faaliyetleri karşısında sorumluluğun sadece yükleniciye atfedilmesinin hukuki anlamda bir değer ifade etmediği, bu anlamda Akhisar Ağır Ceza Mahkemesi'nin bahse konu maden ocağı kazası olayına ilişkin yürütmüş olduğu kovuşturma işlemleri sonucunda vermiş olduğu kararında yasa kapsamında denetim görevi bulunan kurumlar hakkında meydana gelen kazada denetim görevlerinin ihmal edilmesi yönünden gereğinin takdir ve ifası için Cumhuriyet Başsavcılığı'mıza suç duyurusunda bulunulduğu [anlaşılmaktadır.]"

49. Soma Başsavcılığınca yapılan itirazı 11/12/2019 tarihinde inceleyen Birinci Dairece şu sonuçlara ulaşılmıştır:

i. Maden İşleri Genel Müdürünün, genel müdür yardımcısının, daire başkanlarının, üç mühendisin ve TKİ Yönetim Kurulu Üyelerinin eylemleri ile olay arasında illiyet bağı bulunmamaktadır. Ayrıca TKİ Yönetim Kurulu Üyelerinin eylemleri ocağın işletilmesiyle ilgili ihale süreciyle sınırlıdır. Bu nedenle itiraz sözü edilen kişiler yönünden reddedilmelidir.

ii. TKİ Yönetim Kurulu Başkanı hakkında aynı eylemler yönünden yapılan ön inceleme sonunda soruşturma izni verilmemesine ilişkin karar verilmiş, bu karara Soma Başsavcılığınca yapılan itiraz 10/12/2015 tarihinde reddedilmiştir. Dolayısıyla bu kişi yönünden yapılan itiraz hakkında karar verilmesine gerek bulunmamaktadır.

iii. Maden tetkik heyeti üyelerinden 2010 yılı ile olay tarihi arasında sahada denetim yapan kişilere isnat edilen eylemler, bu kişiler hakkında soruşturma yapılmasını gerektirecek niteliktedir. Bu sebeple anılan kişiler yönünden soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın kaldırılması gerekir.

50. Başvurucular 22/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

51. Soma Başsavcılığı, Birinci Dairenin haklarındaki itirazı reddettiği Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı personeli olan on dört çalışan hakkında soruşturma izni verilmemesi nedeniyle 17/8/2023 tarihinde işlemden kaldırma kararı vermiştir.

52. Öte yandan Soma Başsavcılığı, Anayasa Mahkemesinin Abdülkadir Yılmaz ve diğerleri (2) kararında belirtilen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görevlileri ile Birinci Dairenin 11/12/2019 tarihli kararı sonrasında haklarında soruşturma işlemlerine başladığı maden tetkik heyeti üyeleri hakkında görevi kötüye kullanma suçundan iddianame düzenlemiştir. 14/12/2023 tarihli iddianamenin kabulüyle açılan kamu davası Soma 2. Asliye Ceza

Mahkemesinde (Asliye Ceza Mahkemesi) görülmüştür. Yargılama sürecinde Asliye Ceza Mahkemesi bazı sanıklar hakkında beraat kararı vermiş, diğer bazı sanıklar hakkında verdiği mahkûmiyet hükümlerinin açıklanmasını ise geri bırakmıştır. Söz konusu yargılama inceleme tarihi itibarıyla istinaf kanun yolu aşamasında devam etmektedir.

IV. İLGİLİ HUKUK

53. Ulusal hukukla ilgili bilgiler Aysel Gezer ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2021/9961, 2/11/2023, §§ 88-113) kararında yer almaktadır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

54. Anayasa Mahkemesinin 12/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları ve Bakanlık Görüşü

55. Başvurucular maden faciasının meydana gelmesindeki kusurları bilirkişi raporlarıyla açıkça ortaya konan kamu görevlileri hakkında soruşturma izni verilmemesine karar verildiğini, bu kararın kendilerine tebliğ edilmediğini, Soma Başsavcılığının karara yaptığı itirazın Birinci Daire tarafından -bir kısım kamu görevlisi yönünden- isnat edilen eylemler ve olay arasında illiyet bağı bulunmadığı şeklindeki soyut gerekçeyle reddedildiğini beyan ederek yaşam hakkının usul boyutunun, adil yargılanma hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

56. Bakanlık görüşünde, somut olaya ilişkin yargısal süreçler özetlendikten sonra konuya ilişkin ilkelerin Naziker Onbaşı ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/18224, 9/5/2018) ve Mehmet Ali Emir ve diğerleri ([GK], B. No: 2014/16482, 17/1/2019) kararlarıyla belirlendiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte başvuruculara soruşturma izni verilmemesi kararının kendilerine tebliğ edilmemesi nedeniyle itiraz haklarını kullanamadıkları yönündeki iddia ile ilgili olarak Soma Başsavcılığının itirazı üzerine kararın hukuka uygunluğunun Birinci Daire tarafından değerlendirildiği, yaşam hakkı kapsamında yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, ilgili içtihatların ve somut olayların kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

57. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvuruculara iddialarının özü, yakınlarının ölümüyle sonuçlanan olay hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkisizliğine ilişkin olduğundan mevcut başvuruda ileri sürülen bütün iddialar Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının etkili soruşturma yürütme yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu kapsamında incelenmiştir.

58. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, yaşama … hakkına sahiptir."

59. Anayasa'nın "Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri … kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti

ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. TKİ Yönetim Kurulu Başkanı Yönünden

60. Bireysel başvurunun ön şartlarından biri de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür (Deniz Baykal [2. B.], B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32). 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir.

61. Birinci Daire 11/12/2019 tarihli kararında TKİ Yönetim Kurulu Başkanı hakkında aynı eylemler yönünden yapılan ön inceleme sonunda soruşturma izni verilmemesine ilişkin karar verildiğini ve bu karara Soma Başsavcılığınca yapılan itirazın 10/12/2015 tarihinde reddedildiğini belirterek bu kişi yönünden aynı eylemlere ilişkin olarak yapılan 11/9/2019 tarihli itiraz hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Gerçekten de TKİ Yönetim Kurulu Başkanı hakkında soruşturma izni verilmemesine ilişkin 18/8/2015 tarihli karara yapılan itirazın 10/12/2015 tarihinde reddedilmesiyle adli sürecin bu kişi yönünden sona erdiği anlaşılmaktadır. Anılan süreç başvurucular vekiline 14/3/2020 tarihinde tebliğ edilen Abdülkadir Yılmaz ve diğerleri (2) kararında ayrıntılı olarak açıklandığından başvuruculların Birinci Dairenin 10/12/2015 tarihli kararını en geç 14/3/2020 tarihinde öğrendikleri kabul edilmelidir. Bu itibarla itirazın reddine ilişkin nihai kararın öğrenilmesinden itibaren otuz günlük bireysel başvuru süresi geçtikten sonra 22/11/2021 tarihinde gerçekleştirilen bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Diğer Kamu Görevlileri Yönünden

62. Başvuruda başkaca bir kabul edilemezlik nedeni bulunmamakla birlikte başvuruculların yakınlarının ölümüne kasten sebebiyet verildiğine ilişkin bir iddia olmadığından ve başvurucular soruşturma izni verilmemesi nedeniyle bireysel başvuruda bulunduklarından bireysel başvuru yapılmadan önce hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolların tüketilip tüketilmediğinin değerlendirilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesi yargısal süreçte alınan bilirkişi raporlarının dünyanın en büyük ölümcül maden kazalarından biri olan olayın hem yüklenici Şirketin bazı yetkilileri ile çalışanlarının hem de bazı kamu makamları ile kamu görevlilerinin muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan ağır ihmalleri sonucu meydana geldiğine işaret ettiği gerekçesiyle başvuruculların aynı maden faciasına ilişkin olarak farklı kamu görevlileri hakkında soruşturma izni verilmemesi üzerine yaptıkları diğer bir başvuruda etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğünün somut olayda ceza soruşturması yürütülmesi gerektirdiği sonucuna ulaşmıştır. Buna göre hukuk ve/veya idare mahkemelerinde açılan ya da açılacak tazminat davalarının başvuruya herhangi bir etkisi olmayıp başvuru yollarının tüketilmesi konusunda başvuruda bir eksiklik yoktur (Ahmet Mutluer ve diğerleri, §§ 132-136). Somut başvuruda da anılan kararda kabul edilebilirlik yönünden yapılan değerlendirme neticesinde ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

63. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükleri bağlamında devlet, yaşam hakkını korumak için oluşturulan yasal ve idari çerçevenin gereği gibi uygulanmasını sağlayabilecek, yaşam hakkına yönelik müdahaleler ile bu müdahalelerden doğan sorumluluğu tespit edebilecek ve mağdurlara uygun telafi sunabilecek etkili bir yargısal sistem kurmakla da yükümlüdür. Bu yükümlülük, kamu görevlilerinin dâhil olmadığı olaylar yönünden de geçerlidir (Asuman Şahin ve diğerleri [GK], B. No: 2021/14318, 23/10/2025, § 78; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Gökhan Yiğit Koç ve diğerleri [GK], B. No: 2019/25727, 28/7/2022, § 38).

64. Etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü, kasıtlı öldürme ya da saldırı veya kötü muameleler sonucu meydana gelen ölüm olayları ile yaşamın kasıtlı olarak tehlikeye atıldığı durumlarda sorumluların tespitine ve cezalandırılmalarına imkân verebilecek nitelikte cezai soruşturmalar yürütülmesini gerektirir. Kasıtsız olarak ölüme sebebiyet verilmesi veya yaşamların kasıtsız olarak tehlikeye atılması durumunda ise mağdurlar için hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması, yükümlülüğünün yerine getirilmesi için yeterlidir (bkz. Nafia Sevin Ergün Sefada ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14844, 1/12/2016, §§ 62, 63). Bununla beraber etkili yargısal sistem kurma yükümlülüğü kastın söz konusu olmadığı bazı istisnai hâllerde de ceza soruşturması yürütülmesini gerektirebilir. Bu hâllere;

i. Kamu makamlarının muhakeme hatası veya dikkatsizliği aşan bir kusurunun olduğu, yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen söz konusu makamların bireylerin yaşamı için oluşan riskleri bertaraf etmek için yetkileri dâhilinde gerekli ve yeterli önlemleri almadıkları durumlar (Mehmet Ali Emir ve diğerleri [2. B.], B. No: 2012/850, 7/11/2013, § 51; Dilek Genç ve diğerleri [GK], B. No: 2014/3944, 1/2/2018, § 63) ile kamu görevlisi olmayan kişilerin hukuki sorumluluklarını pervasızca ihmal etmeleri sonucu yaşamın tehlikeye atıldığı veya ölümün gerçekleştiği hâller (Asuman Şahin ve diğerleri, § 79),

ii. Ölümün sağlık durumunun ciddiyeti bilinen ya da bilinmesi gereken hastaya gerekli acil sağlık hizmetinin sunulmaması sonucu meydana geldiği ya da sağlık hizmetlerinde var olan ve yetkililerce bilinen veya bilinmesi gereken ancak ortadan kaldırılması için gerekli önlemlerin alınmadığı sistemsel veya yapısal bir işlevsizliğin hastanın sağlık hizmetlerinden yoksun kalarak ölmesine neden olduğu durumlar (Ayhan Keçeli ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/24231, 23/2/2022, § 85; benzer yöndeki değerlendirme için ayrıca bkz. Kenan Sayın [1. B.], B. No: 2013/5376, 14/10/2015, § 47) örnek gösterilebilir.

65. Anılan yükümlülük, şüpheli ölüm vakasının söz konusu olduğu hâller ile yaşamı tehlikeye atan olayların gerçekleşme koşullarının belirsiz olduğu hâllerde de ceza soruşturması yürütülmesini gerektirir. Öte yandan bahsi geçen hâllerde yürütülen ceza soruşturmasında ölüm vakasının veya yaşamın tehlikeye atılmasının kasıtlı olarak meydana getirilmediği saptanırsa, önceki paragrafta belirtilen istisnai durumlardan biri olmadıkça ve kasıtlı olmayan eylemlerle yapılan müdahaleden doğan sorumluluk belirsiz bırakılmadıkça mağdurlar için hukuki, idari hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli kabul edilebilir (Asuman Şahin ve diğerleri, § 80).

66. Etkili soruşturma yürütme yükümlülüğü bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları

mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Fatma Akın ve Mehmet Eren [GK], B. No: 2017/26636, 10/11/2021, § 98).

67. Kamu görevlilerinin görevlerini devlet adına ifa etmeleri ve görevlerinin ifası ile ortaya çıkan birtakım durumlarla bağlantılı olarak sık sık şikâyet edilme ve soruşturma tehdidi altında olma riski ile karşı karşıya olmaları nedeniyle haklarında adli soruşturma yürütülmesinin belirli bir makamın iznine bağlanması hukuk devletinde makul görülebilir bir durumdur (Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tinaş [2. B.], B. No: 2013/7907, 21/4/2016, § 106). Nitekim Anayasa'nın 129. maddesinin altıncı fıkrasında memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılmasının -kanunla belirlenen istisnalar dışında- kanunun gösterdiği idari mercinin iznine bağlı olduğu hüküm altına alınmıştır (Hidayet Enmek ve Eyüpsabri Tinaş, § 107).

68. Soruşturma izni verilmesinin gerekip gerekmediği konusunda yapılması gereken ön inceleme -sözü edilen izin usulünün ihdas edilme amacı dikkate alındığında- sadece ceza soruşturması yürütülmesini gerekli kılan bir durumun olup olmadığının tespitine yöneliktir. Bu nedenle soruşturma izni usulünün ceza soruşturmasının işleyişini geciktirecek ve soruşturma etkili olarak yürütülmesine engel olacak şekilde ya da kamu görevlilerinin ceza soruşturmasından muaf tutulduğu izlenimini oluşturacak şekilde uygulanmamalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Naziker Onbaşı ve diğerleri, § 70).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

69. Somut olayda başvuruculaların yakınlarının ölümü ile sonuçlanan olaya ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında alınan bilirkişi raporunda olayın meydana geldiği maden ocağındaki havalandırmanın şekli ve yönteminin yangın tehlikesi olan bir yer altı ocağı için uygun olmadığı teknik ayrıntılarıyla açıklandıktan sonra maden ocağının işletme projelerini inceleyerek çalışma izni veren ve her yıl üretim faaliyet raporlarını denetleyen kurumun (Maden İşleri Genel Müdürlüğü) genel müdürünün de havalandırma planını bu hâli ile kabul etmesi ve üretime izin vermesi nedeniyle asli kusurlu olduğu belirtilmiştir. Ceza Mahkemesince alınan bilirkişi raporunda da Soma Başsavcılığınca alınan bilirkişi raporundaki kusur değerlendirmelerinin yerinde olduğu ve sorumluluğun kontrol ve denetimle görevli üst düzey görevliler bakımından da araştırılması gerektiği ifade edilmiştir (bkz. §§ 19/iii-v).

70. Soma Başsavcılığının talebi üzerine yürütülen ön inceleme neticesinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı görevlileri hakkında soruşturma izni verilmemesine karar verilmiştir. Bu kararda genel olarak soruşturma evresinde alınan bilirkişi raporunun olayın meydana geldiği ocağın genel mevzuat açısından eksiklikleri hakkında düzenlendiği, olayın nasıl meydana geldiği, nedeni ve seyri konusunda bilimsel ve birbiriyle çelişmeyen herhangi bir tespit içermediği, facianın engellenmesini sağlayacak tedbirleri alma sorumluluğunun yüklenici Şirkete ait olduğu, uygulama projesinin tatbikinin veya işletme projesindeki eksikliklerin kazaya neden olmadığı belirtilmiştir.

71. Soma Başsavcılığı bu karara yaptığı itirazında facianın anlık gelişen eksiklik veya çalışanların hatalı davranışlarından kaynaklanmadığı aksine 2011 yılından itibaren mevcut olan havalandırma sorunu gibi hızlı üretim artışı sebebiyle oluşan yapısal ve yönetimsel nedenlere bağlı olarak meydana geldiği belirtilmiştir.

72. Soma Başsavcılığının soruşturma izni verilmemesi kararına yaptığı itiraz Maden İşleri Genel Müdürü, genel müdür yardımcısı, daire başkanları, üç mühendis ve TKİ Yönetim

Kurulu Üyeleri yönünden bu kişilerin eylemleri ile olay arasında illiyet bağı bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Kararda ayrıca TKİ Yönetim Kurulu Üyelerinin eylemlerinin ocağın işletilmesiyle ilgili ihale süreciyle sınırlı olduğu vurgulanmıştır. Birinci Dairenin bu kararıyla anılan kamu görevlileri yönünden adli süreç sona ermiştir. Oysa Soma Başsavcılığınca alınan bilirkişi raporunda facianın meydana gelmesinde ve ölü sayısının artmasında maden ocağının sürekli hareket hâlindeki dinamik yapısından kaynaklanan iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin eksikliklerin yanı sıra havalandırma, işçi tahliyesi, üretim yöntemi ve kapasitesi gibi konulara ilişkin 2010 yılından itibaren devam eden yapısal sorunların da etkili olduğu belirtilmiştir. Anılan raporda bu yapısal soranlara ilişkin denetim ve kontrol yükümlülüklerini gereği gibi yerine getirmeyen kamu görevlilerinin asli kusurlu olduğu tespitine yer verilmiştir. Bu yöndeki tespitler kovuşturma evresinde alınan bilirkişi raporu ile desteklenmiş, bu nedenle Ceza Mahkemesi sorumluluğu olabilecek diğer kamu görevlileri için suç duyurusunda bulunmuştur. Öte yandan Birinci Daire illiyet bağı ile ilgili değerlendirmede bulunsa da ceza hukuku anlamında eylem ile sonuç arasında bir illiyet bağı bulunup bulunmadığını tespit edecek makam soruşturma makamlarıdır. Bu sebeple kamu görevlilerinin bilirkişi raporları ile tespit edilen ihmallerinin ceza hukuku sorumluluğu doğurup doğurmadığı, doğurmakta ise bu ihmaller ile ortaya çıkan netice arasında ceza hukuku anlamında bir illiyet bağı olup olmadığı konusundaki değerlendirmelerin soruşturma makamlarınca yapılmasına müsaade edilmeden adli sürecin sona erdirilmesi etkili soruşturma ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Bir kez daha ifade etmek gerekir ki bireylerin hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması yaşam hakkının ihlaline neden olabilir.

73. Olayda etkili bir ceza soruşturması yürütülmesi gerektiğine yönelik bu tespit ilgili kamu görevlileri hakkında yürütülecek adli sürecin mutlaka bir dava açılması ya da açılan davanın belli bir hükümle sonuçlanması gerektiği anlamına gelmeyip sorumluların tespit edilmesini ve hesap vermelerini sağlayacak uygun araçların etkili şekilde kullanılması gerekliliğine işaret etmektedir.

74. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

75. Başvurucular; ihlalin tespiti, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için gereğinin yapılması ve her biri için ayrı ayrı 20.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

76. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 55, 57).

77. İncelenen başvuruda Birinci Dairenin Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmemesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda Birinci Dairece yapılan incelemenin niteliği itibarıyla yargılama faaliyeti olmadığı dikkate alınarak yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1)

numaralı fıkrasına göre yapılması gerekenlere hükmedilmelidir. Bu sebeple isnat edilen eylem nedeniyle ilgililer hakkında soruşturma yapılması maksadıyla soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın kaldırılması ve başvuruculaların yaptığı itirazın kabulü için kararın bir örneğinin Birinci Daireye gönderilmesine karar verilmesi gerekir (soruşturma izni verilmemesi nedeniyle verilen ihlal kararının sonuçlarının ortadan kaldırılması için 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca kararın bir örneğinin idari yargı merciine gönderildiği başvuru için bkz. Derya Özben ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/9516, 21/9/2023).

78. Öte yandan olayda ihlalin tespit edilmesinin başvuruculaların uğradığı zararların giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı açıktır. Dolayısıyla eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin bütün sonuçlarıyla ortadan kaldırılabilmesi için yaşam hakkının usul boyutunun ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara taleple bağlı kalınarak müştereken net 220.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın TKİ Yönetim Kurulu Başkanı yönünden süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın diğer kamu görevlileri yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için gerekli işlemler yapılmak üzere Danıştay Birinci Dairesine (E.2019/1533, K.2019/1895) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara net 220.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EK 1

BAŞVURUCULAR İLE ÖLEN YAKINLARI ARASINDAKİ YAKINLIĞI GÖSTERİR LİSTE

Başvurucu Abdülkadir Yılmaz İ.Y.nin babası

Başvurucu Elif Yılmaz İ.Y.nin eşi

Başvurucu Gülşen Ejdar İ.Y.nin kardeşi

Başvurucu Hacer Yavaş İ.Y.nin kızı

Başvurucu Katriye Yılmaz İ.Y.nin annesi

Başvurucu Nagihan Yılmaz İ.Y.nin kızı

Başvurucu Onur Yılmaz İ.Y.nin oğlu

Başvurucu Ahmet Akdağ S.A.nın babası

Başvurucu Yiğit Ahmet Akdağ S.A.nın oğlu

Başvurucu Mefaret Akdağ S.A.nın eşi

Başvurucu Nurcan Akdağ S.A.nın annesi

HÜSEYİN ÇEPİK

B. No: 2021/55691 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/55691

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ÇEPİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/55691)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Hüseyin ÇEPİK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda oda değişikliğine ilişkin talebin reddedilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 9/8/2016 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçu -Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY)- isnadıyla tutuklanarak Kırşehir E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna (İnfaz Kurumu) yerleştirilmiştir. Başvurucunun aynı suçtan mahkûm edildiği ve 4/2/2023 tarihinde denetimli serbestlik tedbirleri uygulanmak şartıyla tahliye edildiği anlaşılmıştır.

3. Başvurucunun 4/8/2021 tarihli dilekçe ile ilettiği oda değişikliği talebini aynı gün değerlendiren İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu, FETÖ/PDY mensubu hükümlü ve tutukluların nasıl barındırılacaklarına ilişkin Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün yazılı emri bulunduğu ve başvurucunun barındırıldığı koğuşun İnfaz Kurumunda bu konumdaki mahpusların barındırılabileceği aynı fiziki yapıda olan üç adet koğuştan biri olduğu gerekçesiyle talebin reddine karar vermiştir. Başvurucu, Kırşehir İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği) verdiği 17/8/2021 tarihli dilekçe ile bu karara itiraz etmiş ve 2016 yılının Eylül ayında yerleştirildiği C-11 numaralı koğuşta hep aynı kişilerle tutuluyor olmanın psikolojik olarak hayatını çekilmez kıldığını, zaten birtakım hastalıklardan muzdarip

olduğunu ve bu durumun fiziksel olarak da kendisini olumsuz etkilediğini, tutulduğu özel nitelikteki koğuşun İnfaz Kurumu uygulamalarında farklılıklar yarattığını ve izole bir yaşam sürmesine sebebiyet verdiğini, kendisinin örgüt yöneticisi olmadığını ve yargılaması neticesinde de örgüt üyeliğinden mahkûm edildiğini, bu nedenle uygulamanın hatalı olduğunu ve aynı konumda olup normal koğuşlarda barındırılan başkaca mahpuslar bulunduğunu gerekçe olarak göstererek oda değişikliğine karar verilmesi talebini yinelemiştir. İnfaz Hâkimliği 2/9/2021 tarihli kararında gösterdiği başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan aldığı cezasını infaz ettiği, suç grubu ve kendi güvenliği açısından benzer suç grubunda bulunan hükümlülerle aynı koğuşta bulunması gerektiğinin anlaşıldığı gerekçesiyle itirazın reddine karar vermiştir. Başvurucunun anılan karara itirazını inceleyen Kırşehir Ağır Ceza Mahkemesi 22/9/2021 tarihli kararı ile itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir. Bu karar başvurucuya 23/9/2021 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 19/10/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

4. Anayasa Mahkemesinin başvurucunun barındırılma koşullarına ilişkin olarak İnfaz Kuruma yazdığı müzekkereye verilen yanıta göre;

- Başvurucu; 9/8/2016-19/10/2021 tarihleri arasında toplamda 11 farklı koğuşta barındırılmıştır. Tüm bu süreçte başvurucu 6/8/2021-21/8/2021 tarihleri arasında idari nedenlerle tutulduğu B-4 koğuşunda iki kişi olarak ve 7/7/2021-14/7/2021 tarihleri arasında tutulduğu C-1 müşahade koğuşunda üç kişi olarak tutulmuş; diğer tüm zaman boyunca en az 5 ve en çok 31 kişi ile birlikte barındırılmıştır. Başvurucunun İnfaz Kurumunda tek başına tutulmuş olduğu bir an yoktur.

- Başvurucunun kaldığı koğuşlarda sabah 08.00-17.00 saatleri arasında yasa ve yönetmelik çerçevesince belirlenen havalandırma alanından barındırıldığı koğuş arkadaşları ile birlikte günün belirtilen saatlerinde yararlandığı anlaşılmaktadır.

- Başvurucu, kurumda kaldığı süre içinde 2020 yılında Yüksek Öğretim Kurumları Sınavı'na girmiş, Anadolu Üniversitesi Adalet Bölümü ön lisans programına yerleşmiş ve bu bölümden 2022 yılında mezun olmuştur. İnfaz Kurumunda düzenlenen bir adet sosyal, kültürel ve sportif etkinliğe katılım sağlamış olan başvurucunun 9/8/2016-19/10/2021 tarihleri arasında infaz kurumu kütüphanesinden talep ettiği 47 adet kitap kendisine teslim edilmiştir.

- İnfaz Kurumunda tutulduğu süre boyunca başvurucu; beş avukat, üç noter ve 199 ziyaretçi görüşmesi gerçekleştirmiştir.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu; beş yılı aşkın bir süredir tutuklanmasının ardından yerleştirildiği İnfaz Kurumunda özel olarak oluşturulmuş olan üç koğuştan birinde tutulduğunu, bu özel koğuşta barındırılıyor olması nedeniyle hiçbir sosyal faaliyete katılamamak, revire, hastaneye ya da sınava giderken diğer mahpuslardan ayrı tutulmak gibi uygulamalar nedeniyle İnfaz Kurumu içinde izole bir yaşam sürdürmek zorunda kaldığını, sürekli olarak aynı mahpuslarla aynı ortamda bulunuyor olmasından dolayı psikolojisinin bozulduğunu ve prostat, boyun fıtığı ve işitme kaybı gibi fiziki rahatsızlıklar yaşamaya başladığını, bu şekilde

uzun süreli tutulmanın hayatı kendisi için yaşanmaz hâle getirdiğini, bu özel koğuşta barındırılmasının hatalı olduğunu çünkü kendisinin örgüt yöneticisi olmadığını ve yargılanması neticesinde de örgüt üyeliğinden mahkûm edildiğini, kendisiyle benzer durumdaki mahpusların normal koğuşlarda tutulduğunu belirterek kötü muamele yasağının ve bir kısım diğer anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde tutulma koşullarına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi içtihadı aktarılmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

9. Başvurucunun şikâyetlerini dile getiriş biçimi dikkate alındığında iddialarının özünün uzun süre aynı kişilerle ve belli suç grubuna ait olan mahpuslar için planlanmış bir odada barındırılıyor olmasının kötü muamele yasağını ihlal ettiğine ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle başvurucunun kötü muamele yasağının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiği yönündeki şikâyetleri kötü muamele yasağı ile ilgili görüldüğünden bu haklar yönünden ayrı bir değerlendirme yapılmamıştır.

10. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

11. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

12. Anılan yasak kapsamında kalan hususlar, ceza infaz kurumlarında farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetimsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 37).

13. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı, bu kişilere ihtiyaç duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (Turan Günana, § 39).

14. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Ceza infaz kurumundaki tutulma koşullarının bahsi geçen asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı konusunda yapılacak değerlendirmede tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların neden olduğu fiziksel ve psikolojik etkiler, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi birçok faktörün önemli rol oynadığı belirtilmelidir. Bunlarla birlikte tutulma koşullarının kötü muamele oluşturup oluşturmadığı belirlenirken kişisel alan faktörünün temel bir unsur olarak dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır (Cengiz Yetgin [GK], B. No: 2019/39068, 14/6/2023, § 58; geri gönderme merkezindeki tutulma koşulları yönünden yapılan benzer değerlendirme için bkz. K.A. [GK],

B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 93).

15. Eldeki olayda 9/8/2016 tarihinde tutuklanarak İnfaz Kurumuna alınan başvurucu, kendi ifadesine göre tutuklandıktan bir ay sonra C-11 numaralı koğuşa yerleştirildiğini ve bireysel başvuru tarihi itibarıyla hâlen bu odada tutulmakta olduğunu iddia etmişse de anılan süre aralığında başvurucunun 11 farklı koğuşta barındırılmış olduğu görülmüştür. Başvurucunun bu süre boyunca söz konusu odalarda sayıları dönem dönem değişen diğer mahpuslarla barındırıldığı ve diğer mahpuslarla kişisel ve sosyal ilişki kurabildiği, bu nedenle de tutulma koşullarının iddiası gibi tecrit ya da izolasyon olarak kabul edilmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmiştir (bkz. § 4). Başvurucu hep aynı kişilerle bir odada tutuluyor olmasının prostat, boyun fıtığı ve işitme kaybı gibi fiziki rahatsızlıklar yaşamasına sebep olduğunu ve bu durumun psikolojisini bozduğunu ileri sürmüşse de bu nedenlerle infaz kurumuna yapmış olduğu bir şikâyet, infaz kurumu revirinde ya da sevk edildiği bir tıp kurumunda görmüş olduğu bir muayene/tedavi ya da infaz kurumu psiko-sosyal servisine yapılmış bir başvurusu ya da bu birime yapılmış bir şikâyet ya da görüşmesinin olduğunu öne sürmemiş, buna ilişkin bir iddiada bulunmamış ya da belge sunmamıştır. Yine başvurucunun barındırıldığı koğuşun özel niteliği gereği -sadece FETÖ/PDY suç grubuna dâhil oldukları gerekçesiyle İnfaz Kurumunda bulunan mahpusların tutulduğu bir oda olduğundan- diğer mahpuslardan farklı muamele gördüğü iddiasını da herhangi bir olay anlatımı ya da somutlaştırma yapmaksızın hiçbir sosyal faaliyete katılamamak ya da diğer mahpuslardan ayrı tutulmak şeklinde genel ve soyut ifadeler ile ileri sürmüş olduğu anlaşılmıştır.

16. Diğer mahpuslarla birlikte tutulan ve havalandırma alanından faydalanan başvurucunun sosyal ilişki kurabilme imkânına sahip olduğu, dış dünyayla ve diğer tutulanlarla iletişiminin bütünüyle kesilmediği ve duyusal-sosyal olarak izole edilmediği görülmüştür. Aynı kişilerle sürekli bir arada olmanın fizyolojik ve psikolojik sonuçları olduğu iddiasını somutlaştıramayan başvurucunun bu şekildeki bir arada yaşamın hayatı kendisi için çekilmez hâle getirdiği iddiasının ise subjektif niteliğe haiz bir iddia olduğu gözetildiğinde bu durumun tek başına kötü muamele yasağının gerektirdiği asgari ağırlık düzeyine ulaşmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALİ TEKMİR

B. No: 2021/56155 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/56155

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ TEKMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/56155)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Rıdvan DEMİR

Başvurucu : Mehmet Ali TEKMİR

Vekili : Av. Gulan Çağın KALELİ KOÇER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; gözaltında tutulan şüphelinin fiziksel saldırıya uğraması ve bu olay hakkında etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedeniyle kötü muamele yasağının, hukuka aykırı bir şekilde gözaltına alınması nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, görevi yaptırmamak için direnme suçunu işlediğinden bahisle 7/1/2019 tarihinde gözaltına alınmış; ifadesinin tespitinin ardından serbest bırakılmıştır. Başvurucu hakkında 7/1/2019 tarihli saat 16.27'de, gözaltına girişinden önce düzenlenen adli muayene raporunda sol alında 6 cm çapında ekimoz ve abrazyon, sol elmacık kemiğinde 4x8 cm'lik ekimoz ve 1x3 cm'lik abrazyon olduğu, basit tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif bulguların tespit edildiği belirtilmiştir.

3. Başvurucu 22/1/2019 tarihinde, gözaltına alınırken ve gözaltında tutulurken uğradığını iddia ettiği kötü muameleler nedeniyle Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) suç duyurusunda bulunmuştur. İddiasına göre başvurucu, 7/1/2019 tarihinde Gülan Parkı'nda iki arkadaşıyla yürürken dört beş polis memuru kendilerini durdurmuş; kimlik ibraz etmelerini istemiştir. Kimlik kontrollerinin yapıldığı esnada bir polis memuru

gözaltında olan başka birinin göğsüne vurmuş; başvurucu, duruma itiraz etmiştir. Polis memuru küfredince polis memuruna "Söylediğin aynen sana" demiştir. Bunun hemen akabinde polisler başvurucuya karşı biber gazı kullanmış ve kendisine saldırmıştır. Başvurucu; polis aracında götürüldüğü esnada da darbedildiğini, kendisine, annesine ve kardeşine hakaret edildiğini, hastanede bayıldığı için muayene edilip edilmediğini bilmediğini, ayağı ağrımasına rağmen polis merkezinde ayakta bekletildiğini, burada da darbedildiğini ve hakarete uğradığını belirtmiştir. Başvurucu; suç duyurusu dilekçesinde ilgili polis memurlarının tespit edilmesini, görüntülerin temini için olayın yaşandığı yeri gören güvenlik kameralarının belirlenerek kayıtlarının temin edilmesini, arkadaşlarının tanık olarak dinlenmesini, polis merkezindeki kamera kayıtlarının dosyaya getirtilmesini talep etmiştir.

4. Başvurucu hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçu kapsamında gözaltı işlemi uygulanmıştır. Dosyadaki bilgi ve belgelerden anlaşıldığına göre olay esnasında başvurucuya müdahalede bulunan polis memuru H.M. başvurucunun kendisine yumruk attığını, terör örgütünün adını kullanarak tehdit ettiğini, kimliğini ibraz etmesi istendiğinde hakaret edip yüzünü yere sürterek kendisine zarar verdiğini belirtmiştir. Kolluk tarafından olayın yaşandığı gün saat 16.30'da düzenlenen olay tutanağında polis memuru H.M.nin kendisine yumruk atıldığına ilişkin ifadesi dışındaki ifadeleriyle benzer tespitlere yer verilmiş, saat 16.47'de H.M.ye yumruk atıldığına ilişkin belirlemeye yer verilen ek bir tutanak tutulmuştur. H.M. hakkında 7/1/2019 tarihinde düzenlenen adli muayene raporunda sağ göz ve yanak ile elmacık kemiğinde 3x8 cm'lik ekimoz tespit edildiği belirtilmiştir. Ayrıca H.M. ile birlikte olaya müdahale eden iki polis memuru da görevi yaptırmamak için direnme suçu kapsamında başvurucudan şikâyetçi olmuştur. U.N.Ç. ve K.A. ifadelerinde başvurucunun H.M.ye yumruk atması üzerine müdahale ettiklerini, başvurucunun kendilerine yönelik hakaret ve tehdit fiillerini işlediğini ifade etmiştir.

5. Başvurucunun suç duyurusu üzerine Başsavcılık, herhangi bir araştırma yapmadan başvurucunun polis memurlarına direnç göstermemesi hâlinde polis memurlarının zor kullanmalarının hayatın olağan akışına aykırı olduğunu belirterek başvurucunun iddialarının inandırıcı olmadığından ve soyut iddia dışında bir delil bulunmadığından bahisle 8/2/2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Başvurucu, karara itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen Diyarbakır 4. Sulh Ceza Hâkimliği (Sulh Ceza Hâkimliği) 20/8/2019 tarihinde başvurucunun gösterdiği tanıkların dinlenmesi, şüphelilerin ifadesinin alınması ve sonrasında inceleme yapılması gerektiğinden bahisle kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına ve soruşturmanın genişletilmesine karar vermiştir.

6. Başsavcılık 5/4/2019 tarihinde, kolluk tarafından görevi yaptırmamak için direnme suçu kapsamında düzenlenen fezlekeye istinaden 2019/19626 soruşturma numarasıyla ayrı bir ceza soruşturması başlatmıştır. Bu soruşturma kapsamında şüpheli olarak kollukça ifadesi alınan başvurucu, kötü muameleye uğradığına yönelik beyanlarda bulununca Başsavcılık bu iddialar yönünden de tahkikat yapılmasını ve şüpheli polis memurlarının ifadelerinin alınmasını istemiştir. Kolluk tarafından gönderilen ifade tutanaklarından şüpheli polis memuru H.M.nin görevi yaptırmamak için direnme suçu kapsamında verdiği ifadeyi tekrar ettiği, şüpheli polis memurları U.N.Ç. ve K.A.nın da aynı şekilde ifade verdiği, olay yerinde bulunan polis memurları Ö.A. ve H.H.K.nın polis memurlarının ifadelerini doğruladığı, başvurucunun arkadaşları olan Ş.C. ve Y.A.nın ifadelerinde başvurucu ile polis memurları arasındaki arbedenin sebebini bilmediklerini, arbede yaşanınca başvurucunun yerde olduğunu, yüzünün şiş ve ağzından kan geldiği bir hâlde kelepçelenmeye çalışıldığını

gördüklerini ifade ettikleri anlaşılmıştır. Kolluk birimleri olay yerini gören kameraların bulunmadığını da belirtmiştir. Bu soruşturma kapsamında şüpheli polis memurları hakkında kendilerine hakaret eden başvurucuya yönelik fiillerinin meşru savunma kapsamında kaldığından bahisle 10/6/2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş, aynı gün başvurucu hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçu kapsamında iddianame düzenlenmiştir. Başvurucu hakkında yürütülen kovuşturma sonucunda hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş, başvurucunun karara yaptığı itiraz reddedilerek karar kesinleşmiştir. Başvurucu, hakkında verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin karara yönelik bireysel başvuruda bulunmuştur. Anılan başvuru başka bir başvuruyla birleştirilmiş ve yapılan inceleme sonunda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir (bkz. Mürsel Duman ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/12334, 23/10/2024, §§ 6-16). İlgili polis memurları hakkında 2019/19626 soruşturma numaralı dosya kapsamında verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın başvurucu veya vekiline tebliğ edilmediği görülmüştür.

7. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından genişletilmesine karar verilen 2019/4667 soruşturma numaralı dosya Başsavcılığın 2019/47442 soruşturma numarasına kaydedilmiştir. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararı doğrultusunda Başsavcılık, kolluk birimlerinden tespit edilecek şüpheliler ile varsa tanıkların ifadelerinin alınmasını, kamera görüntülerinin tespit edilmesi hâlinde çözüm tutanağı tanzim edilerek gönderilmesini istemiştir. Sonrasında Cumhuriyet savcısının talimatı uyarınca başvurucuya isnat edilen görevi yaptırmamak için direnme suçu nedeniyle yürütülen soruşturmayla ilgili tahkikat evrakı Başsavcılığa gönderilmiştir.

8. Başsavcılık, şüpheli polis memurları hakkında 2019/19626 soruşturma numaralı dosya kapsamında kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği gerekçesiyle 4/12/2019 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Anılan kararın 5/8/2021 tarihinde tebliği üzerine "2019/19626 soruşturma numaralı soruşturmada başvurucunun şüpheli olduğu, Diyarbakır 4. Sulh Ceza Hakimliğinin soruşturmanın genişletilmesi kararının gereklerinin yerine getirilmediği" belirtilerek yapılan itiraz Diyarbakır 3. Sulh Ceza Hâkimliği tarafından reddedilmiştir. Bu karar 25/10/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 25/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 24/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu; gözaltına alınırken ve gözaltında bulunurken kolluk görevlilerinin fiziksel şiddetine maruz kaldığını, gerekmediği hâlde biber gazı kullanıldığını, ağır hakaretlere uğradığını, Başsavcılığın şüphelilerin ifadelerini ve tanık beyanlarını almadığını, kamera görüntülerini temin etmediğini ve kendisine kötü muamelede bulunan polis memurları hakkında yürütülen ceza soruşturmasının özensiz olduğunu belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, polis memurları hakkında daha önce kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğinden bahisle kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği ve usul yükümlülüğüne ait gereklerin özenle yerine getirildiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında yasal olmayan şekilde durdurulduğunun ve kimlik kontrolüne tabi tutulduğunun Bakanlık

görüşünden de anlaşıldığını belirterek önceki iddialarını yinelemiştir.

12. Başvuru, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

15. Somut olayda başvurucu 22/1/2019 tarihinde, gözaltına alınırken ve gözaltında tutulurken uğradığını iddia ettiği bazı muameleler nedeniyle Başsavcılığa suç duyurusunda bulunmuştur. Başsavcılık, herhangi bir araştırma yapmadan başvurucunun iddialarının inandırıcı olmadığı ve soyut iddia dışında bir delil bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Bununla birlikte başvurucunun anılan karara yönelik itirazını kabul eden Sulh Ceza Hâkimliği; başvurucunun gösterdiği tanıkların dinlenmesi, şüphelilerin ifadesinin alınması ve sonrasında inceleme yapılması gerektiğinden bahisle kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına ve soruşturmanın genişletilmesine karar vermiştir.

16. Bu arada başvurucunun, görevi yaptırmamak için direnme suçu nedeniyle hakkında yürütülen soruşturma kapsamında verdiği ifadesinde uğradığını iddia ettiği muameleler nedeniyle şikâyetçi olması üzerine Cumhuriyet savcısı, bu iddialar hakkında da delil toplanması konusunda kolluğa talimat vermiştir. Bu sebeple H.M., U.N.Ç., K.A., Ş.C. ve Y.A.nın ifadeleri kollukça alınmıştır. Ayrıca kolluk birimleri olay yerini gören kameraların bulunmadığını tespit etmiştir. Bunun üzerine Başsavcılık, şüpheli polis memurları hakkında kendilerine hakaret eden başvurucuya yönelik fiillerinin meşru savunma kapsamında kaldığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiş ancak bu kararı başvurucu veya vekiline tebliğ etmemiştir.

17. Sulh Ceza Hâkimliğince verilen karar sonrasında Başsavcılık, tespit edilecek şüpheliler ile varsa tanıkların ifadelerinin alınması ve kamera görüntülerinin tespit edilmesi hâlinde

çözüm tutanağı tanzim edilerek gönderilmesi konusunda kolluğa talimat vermiştir. Bununla birlikte Cumhuriyet savcısının yeni talimatı uyarınca başvurucuya isnat edilen görevi yaptırmamak için direnme suçu nedeniyle yürütülen soruşturmayla ilgili tahkikat evrakı Başsavcılığa gönderilmiştir. Sonrasında Başsavcılık, aynı konu hakkında daha önce karar verildiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Bu karara yönelik başvurucunun itirazı da reddedilmiştir.

18. Başvuruya konu yargısal süreç bir bütün olarak değerlendirildiğinde Başsavcılığın tüm soruşturma işlemlerini kolluğun inisiyatifine bıraktığı ve başvurucu hakkında görevi yaptırmamak için direnme suçu nedeniyle yürütülen soruşturma kapsamında verdiği kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın başvurucu veya vekiline tebliğ edilip edilmediğini araştırmadan başvurucunun şikâyeti üzerine yürütülen soruşturma kapsamında -daha önce karar verildiği gerekçesiyle- kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Başsavcılığın başvurucu hakkında yürütülen soruşturma kapsamında verdiği kararda başvurucunun, kendisine karşı güç kullanılmasını gerektirir bir tutumu bulunup bulunmadığı konusunda -gerekli olmasına rağmen- ayrıntılı bir değerlendirme yapmadan başvurucunun polis memurlarına karşı hakaret etmesini polislerin meşru savunmada bulunması için yeterli kabul ettiği görülmektedir. Son olarak başvurucunun şikâyeti üzerine yürütülen soruşturma kapsamında verilen kararın, verilmesinin ardından yaklaşık yirmi ay geçtikten sonra başvurucu vekiline tebliğe çıkarıldığı ortadadır. Bu durumda Başsavcılığın başvurucunun kötü muameleye uğradığına ilişkin şikâyeti hakkında etkili bir soruşturma yürüttüğü söylenemez.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

20. Başvuruya konu edilen ceza soruşturmasında başvurucunun iddialarının esası hakkında bir karar verilmemiştir. Bu nedenle kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın ilk elden incelenmesinin ikincillik ilkesine uygun düşmeyeceği değerlendirilerek kötü muamele yasağının maddi boyutu yönünden inceleme yapılamamıştır.

B. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, yakalanması ve gözaltına alınması nedeniyle Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunulabilmesi için olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur.

23. Anayasa Mahkemesi, yakalama ve gözaltına alınmanın hukuka aykırı olduğu iddialarına ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Hikmet Kopar ve diğerleri [GK], B. No: 2014/14061, 8/4/2015, §§ 64-72). Somut olayda da başvurucu yönünden anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı anlaşılmıştır.

24. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden soruşturma yapılması yanında 50.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmaya konu eylemlerle ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

28. Başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine, maddi zararlarına yönelik herhangi bir delil sunmadığından başvurucunun maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2019/47442) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FAHRİ İLKER ÖZCAN

B. No: 2021/56175 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/56175

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FAHRİ İLKER ÖZCAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/56175)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Fahri İlker ÖZCAN

Vekili : Av. Kenan KÜÇÜKOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, temyiz isteminin süre aşımına bağlı olarak reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ile sigorta şirketi arasında 18/4/2018-18/4/2019 tarihleri arasında geçerli olmak üzere vadeli yat sigorta poliçesi imzalanmıştır. Sigortalanmış tekne 22/11/2018 tarihinde tersanede onarım görmekteyken yangın çıkması sebebiyle hasar almış, bunun üzerine başvurucu 3/9/2020 tarihinde Sigorta Tahkim Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

3. Komisyon 28/12/2020 tarihinde başvuruyu reddetmiştir. Kararda, sigortalı teknenin bir yıllık denetiminin yaptırılmadığını, denetimin yaptırılmaması nedeniyle başvuru konusu zararın meydana geldiğini ve teknenin denize elverişliliğinin kesintiye uğradığını ifade etmiştir. Somut olayda meydana gelen riziko ve hasarın teminat kapsamında olmaması nedeniyle sigorta şirketinin tazminatı ödemekle yükümlü olmadığı sonucuna varmıştır.

4. Başvurucu, karara 16/1/2021 tarihinde itiraz etmiştir.

5. Komisyon İtiraz Hakem Heyeti (Hakem) 27/1/2021 tarihinde itirazı reddetmiş; kararda,

Komisyon kararında belirtilen hususları yineleyerek talebin reddedilmesinde usul ve kanuna aykırılık bulunmadığını açıklamıştır.

6. Hakem kararı başvurucuya 16/3/2021 tarihinde tebliğ edilmiş; başvurucu karara karşı 29/3/2021 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Daha sonra 10/5/2021 tarihinde gider avansı yatırmıştır.

7. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay) 14/9/2021 tarihinde temyiz istemini süreden reddetmiştir. Kararda, Hakem kararının başvurucuya 16/3/2021 tarihinde tebliğ edildiğini, başvurucunun 10/5/2021 tarihinde harç yatırarak Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden temyiz dilekçesini sunduğunu ancak bu tarih itibarıyla 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 361. maddesinde öngörülen iki haftalık yasal temyiz süresinin geçtiğini, süresinden sonra yapılan temyiz istemleri hakkında mahkemece bir karar verilebileceği gibi Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 1/6/1990 tarihli kararı uyarınca Yargıtay tarafından da karar verilebileceğinden süresi geçtikten sonra yapılan temyiz isteminin reddi gerektiğini ifade etniştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 25/10/2021 tarihinde öğrendikten sonra 24/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu; karara karşı 29/3/2021 tarihinde temyiz talebinde bulunduğunu, buna karşın eksik harç yatırıldığının kendisine telefonla bildirildiğini ve 10/5/2021 tarihinde bu eksikliği giderdiğini belirtmiştir. 6100 sayılı Kanun'un 344. maddesi gereğince muhtıra çıkarılması gerektiğini ancak muhtıra çıkarılmadığını, telefon edilmesi üzerine harcı yatırdığını ifade ederek süresinde temyiz başvurusunda bulunmasına rağmen haksız olarak temyiz başvurusunun süreden reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52; Ziya Özden [1. B.], B. No: 2016/67737, 19/11/2019, § 46). Somut olayda temyiz isteminin süre aşımından reddedilerek esasının incelenmemesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu anlaşılmıştır.

13. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

14. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple

müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

15. İncelenen olayda Yargıtay, temyiz istemini süre aşımı nedeniyle reddederken 6100 sayılı Kanun'un 361. maddesine dayanmıştır. Dolayısıyla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu görülmüştür.

16. Dava açmanın bir süreye bağlanmasının meşru amacının ne olduğu hususu benzer nitelikteki başvurularda Anayasa Mahkemesi tarafından müteaddit defa incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi bu incelemelerinde süre koşulu öngörülmesinin en genel ifadesiyle hukuki belirlilik ve istikrarın sağlanması şeklinde bir meşru amacı olduğuna işaret etmiştir (birçok karar arasından bkz. Remzi Durmaz [2. B.], B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

17. Dava açma sürelerini düzenleyen, son derece karışık ve dağınık olan bir mevzuatın aşırı şekilci (katı) yorumu mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Özellikle başvuru merci ve süresi gösterilmeyen işlemlerle ilgili davalarda mahkemelerin usul kurallarını yorumlarken mahkemeye erişim hakkını aşırı sınırlandıracak şekilde katı yorumdan kaçınmaları gerekir (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 40). Bu nedenle mahkemeler usul kurallarını uygularken yargılamanın hakkaniyetine zarar getirecek ölçüde katı şekilcilikten kaçınmaları gerektiği gibi kanunla öngörülmüş usul şartlarının ortadan kalkmasına neden olacak ölçüde aşırı esneklikten de kaçınmalıdır (Kamil Koç [1. B.], B. No: 2012/660, 7/11/2013, § 65). Bu kapsamda mevzuatta öngörülen dava açma süresine ilişkin kuralların hukuka açıkça aykırı olarak yanlış uygulanması veya bu sürelerin hatalı hesaplanması nedeniyle kişilerin dava açma ya da kanun yollarına başvuru haklarını kullanmasına engel olunması mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 38).

18. Bu bağlamda dava açma süresinin işlemeye başladığı an mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahale ölçülülük kapsamında büyük önem taşımaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 66). Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirleme ve mevzuatı bu yönüyle yorumlama görevi esasen mahkemelere aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi yoktur. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili mahkemelerin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

19. Hakem kararı 16/3/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvurucu karara karşı 29/3/2021 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurmuştur. 10/5/2021 tarihinde ise gider avansı yatırmıştır. Yargıtay ise temyiz kanun yoluna başvurma tarihinin 10/5/2021 olduğunu, başvurucunun 16/3/2021 tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz kanun yoluna başvurmadığını belirterek temyiz istemini süreden reddetmiştir.

20. Temyiz süresinin işlemeye başladığı ana dair Yargıtay tarafından ortaya konan yorum mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğünün tespitinde büyük önem taşımaktadır. Zira iki haftalık temyiz süresi içinde temyiz kanun yoluna başvurulmasına rağmen bu durumun kabul edilmemesi temyiz hakkının varlığını anlamsız kılabileceğinden ölçülülük ilkesini zedeleyebilir.

21. 6100 sayılı Kanun'un 361. maddesi uyarınca hakem kararlarının iptali talebi üzerine verilen kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren iki hafta içinde temyiz kanun yoluna başvurulabilir. İki haftalık süre konusunda herhangi bir belirsizlik olmadığı gibi başvurucunun da bu süreye bir itirazı yoktur. Başvurucunun temel iddiası kararın tebliğ edilmesinden itibaren iki haftalık süre içinde temyiz kanun yoluna başvurmasına rağmen bu durumun kabul edilmemesidir.

22. Hakem kararı başvurucuya 16/3/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvuru formu ekinde yer alan ve aynı zamanda UYAP üzerinden de ulaşılabilen Hakem kararına karşı kanun yolu başvurusuna ilişkin tevzi formunda tarihin 29/3/2021, saatin 09.48; harçlandırma formunda ise tarihin 29/3/2021, saatin 09.42 olarak belirtildiği görülmüştür. Yargıtayın temyiz başvuru tarihini 10/5/2021 olarak kabul etmesine dayanak olan 10/5/2021 tarihli tahsilat makbuzundan, harç ve gider avansının yatırıldığı anlaşılmıştır. Bu durumda harçlandırmanın 29/3/2021 tarihinde yapıldığı ve karara karşı 29/3/2021 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurulduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

23. Öte yandan 6100 sayılı Kanun'un 344. maddesine göre istinaf dilekçesi verilirken istinaf kanun yoluna başvuru için gerekli harçlar ve tebliğ giderleri de dâhil olmak üzere tüm giderler ödenmelidir. Bunların hiç ödenmediği veya eksik ödendiği anlaşılırsa kararı veren mahkeme tarafından verilecek bir haftalık kesin süre içinde eksikliklerin tamamlanması, aksi hâlde başvurudan vazgeçmiş sayılacağı hususu başvurana yazılı olarak bildirilecektir. Verilen kesin süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde mahkeme, başvurunun yapılmamış sayılmasına karar verecektir. Aynı Kanun'un 366. maddesine göre ise, 344. maddede belirtilen düzenleme kıyas yolu ile temyiz kanun yolu için de uygulanacaktır.

24. Başvurucuya temyiz başvuru harcını eksik yatırdığına dair herhangi bir tebliğ yapılmamış, bu durum başvurucuya telefonla bildirilmiştir. Başka bir deyişle 6100 sayılı Kanun'un 344. maddesi ile 366. maddesi uyarınca temyiz başvuru harcının eksik yatırıldığının tespiti hâlinde verilmesi gereken bir haftalık kesin süre başvurucuya tanınmamıştır. Bu durum Yargıtay tarafından değerlendirilmemiştir. Yargıtay, harçlandırma formunda yer alan 29/3/2021 tarihini irdelemediği gibi eksik harç yatırılma durumu olup olmadığını, eksik harç yatırılması söz konusu ise başvurucuya bir haftalık kesin süre verilip verilmediğini araştırmamıştır.

25. Olayda başvurucu mevzuatta öngörülen sürede temyiz kanun yoluna başvurduğu hâlde Yargıtay tarafından başvurucunun süresinde temyiz kanun yoluna başvurmadığına dair kabul başvurucuyu temyiz kanun yolundan mahrum bırakmıştır. Başvurucunun temyiz kanun yoluna başvuramaması nedeniyle uyuşmazlığın çözümü için esaslı nitelikteki iddia ve itiraz Yargıtay tarafından tartışılmamış ve böylece başvurucu kusuru olmadığı hâlde orantısız bir yüke katlanmak zorunda kalmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu

ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

29. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Yargıtay 11. Hukuk Dairesine (E.2021/5156, K.2021/5472) iletilmek üzere İstanbul Anadolu 3. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2021/218 D.İş, K.2021/212) GÖNDERİLMESİNE,

D. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA DEMİR

B. No: 2021/57121 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/57121

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/57121)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Mustafa DEMİR

Vekili : Av. Dilan COŞKUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, disiplin soruşturması neticesinde sözleşmeli astsubay olunamayacağına ilişkin olarak tesis edilen işleme karşı açılan iptal davasında sonuca etkili iddianın kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde Ankara'da er olarak görev yapmaktayken bir yıl süreli sözleşmeli astsubay alımlarına başvurmuştur. 1/11/2020 tarihinde başvurusu kabul edilerek Kara Kuvvetleri Komutanlığı Zırhlı Birlikler ve Eğitim Merkezi Komutanlığı (Komutanlık) emrinde 45 günlük eğitimine başlamıştır.

3. 27/11/2020 tarihinde başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Soruşturma sonucunda 2016 yılında Şanlıurfa'da PKK/KCK terör örgütünün kırsal alanında bulunan şahıslar için kurye/iş birlikçilik faaliyetlerinde bulunduğu yönünde istihbari bilgi elde edilmiştir. Komutanlık Sınıf Okulu Yüksek Disiplin Kurulu 8/12/2020 tarihli işlemle başvurucunun astsubay olamayacağına karar vermiş; kararda başvurucunun yasa dışı siyasi, yıkıcı, bölücü ideolojik görüşü benimsediğini gerekçe olarak göstermiştir. Başvurucu, söz konusu işlemin iptali istemiyle 20/1/2021 tarihinde dava açmıştır.

4. Ankara 4. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 21/5/2021 tarihinde davayı reddetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Dava dosyasının incelenmesinden, davacının Zırhlı Birlikler ve Eğitim Merkezi Komutanlığı emrinde yedek subay adayı olarak eğitime başlamasının ardından hakkında yapılan arşiv araştırması sonucu '2016 yılında Şanlıurfa'da PKK/KCK terör örgütünün kırsal alanında bulunan şahıslara kurye/iş birlikçilik faaliyetlerinde bulunduğu' yönünde istihbari bilgi elde edilmesi üzerine soruşturma başlatıldığı, Sınıf Okulu Yüksek Disiplin Kurulu'nun kararıyla yasa dışı siyasi, yıkıcı, bölücü ideolojik görüşü benimsemiş olduğunun anlaşıldığı gerekçesiyle 'subay olamaz' kararı verildiği, bu karara dayanılarak Kara Kuvvetleri Komutanının Olur'u ile kalan askerlik hizmetinin er olarak tamamlatılmasına karar verilmesi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinin birlikte değerlendirilmesinden, 7179 sayılı Askeralma Kanunu'nda ve ilgili Yönetmelikte, tutum ve davranışlarıyla yasa dışı siyasi, yıkıcı, bölücü ideolojik görüşü benimsemiş olduğu tespit edilenler hakkında subay olamaz kararı verilerek kalan askerlik hizmetlerinin er olarak tamamlatılacağı hükme bağlanmış ve bu konuda idareye takdir yetkisi tanınmıştır.

Yürütülen kamu hizmetinin önemi ve özelliği dikkate alındığında idarenin bu konuda sahip olduğu takdir yetkisinin kullanımı konusunda elde ettiği bilgilerin niteliğini değerlendirmesinin önemi de ortaya çıkmaktadır."

5. Başvurucu, karara karşı 27/7/2021 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 14/10/2021 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 5/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 6/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu, 2016 yılında hakkında tespit yapılan kişinin kendisi değil ağabeyi olduğunu belirterek ağabeyinin fiilleri nedeniyle kendisinin sorumlu tutulmasından şikâyet etmiştir. Disiplin soruşturması sürecinde kendisine herhangi bir bilgi verilmediğini, herhangi bir belge paylaşılmadığını ifade ederek terör örgütüyle irtibatlı olduğuna dair somut bir tespit yapılmaksızın, mahkeme kararlarında yeterli gerekçe gösterilmeden davasının reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mahkemeler tarafından uyuşmazlıkla ilgili varılan sonuç ve kullanılan takdir yetkisinin sebeplerinin gerekçelendirildiği, bu nedenle başvurucunun iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olup olmadığı hususunun dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Mahkeme kararlarının gerekçelerinin başvurucuya ceza yargılaması anlamında suç isnat etmek, başvurucunun suçlu olduğunu ifade veya ima etmek anlamına gelmeyeceğinden masumiyet karinesinin ihlal edilmediği dile getirilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı suç isnadına

bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem [2. B.], B. No: 2015/7942, 28/5/2019, § 28; M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 67). Somut uyuşmazlıkta suç isnadına bağlı bir yargılamanın mevcut olmadığı hususunda tereddüt yoktur. Bununla birlikte uyuşmazlığın niteliği itibarıyla medeni hak ve yükümlülükler kapsamında görülüp görülemeyeceği değerlendirilmelidir.

11. Devletin bir bireye salt egemenlik yetkisini kullanarak tanıdığı hak ya da yüklediği yükümlülüklerin medeni hak ve yükümlülük kapsamında değerlendirilemeyeceğini belirtmek gerekir. Askerlik ve askere alma işlemleri de devletin egemenlik yetkisinin tezahürü olan ve müdahaleye kapalı bulunan çekirdek alanını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Anayasa'da vatandaşlık bağından kaynaklanan, kamusal bir hak ve ödev olarak düzenlenen askerlik hizmetinin medeni hak ve yükümlülük kapsamında olmadığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Bir kişinin zorunlu askerlik hizmeti yükümlüsü olup olmadığı, kimlerin bu hizmeti yerine getirmekten muaf tutulacağı ya da muafiyet şartlarının ne olacağı, bu hizmetin hangi statüde ve ne kadar süre ile yerine getirileceği, askere sevk işlemlerinin hangi yöntem izlenerek ve ne şekilde yürütüleceği, bu süreçteki uygulamaların ne olacağı gibi meseleler özü itibarıyla askerlik hizmeti yapma yükümlülüğüne ilişkin olduğundan medeni hak ve yükümlülük kapsamında değildir. Buna göre askerlik yükümlülüğünü konu alan ya da askere alma kararlarına ilişkin olan iş ve işlemler nedeniyle açılan davalardaki yargılama süreçleriyle ilgili adil yargılanma şikâyetlerinin Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanı dışında olduğunun kabul edilmesi gerekir (Yusuf Gürkan [GK], B. No: 2014/11067, 18/10/2017, § 35).

12. Başvuru konusu olayda başvurucu, askerlik görevini er olarak yerine getirmekteyken meslek edinebilmek amacıyla bir yıl süreli sözleşmeli astsubay alımlarına başvurmuş; başvurusu kabul edilerek eğitime başlamıştır. Daha sonra başvurucu hakkında yapılan disiplin soruşturması sonucunda başvurucunun astsubay olamayacağına karar verilmesi üzerine başvurucu bireysel başvuruya konu yargılamayı başlatmıştır. Dolayısıyla burada başvurucunun askerlik statüsünü nasıl gerçekleştireceğine dair bir işlemden ziyade meslek edinebilmek için yaptığı başvuru, bireysel başvurunun konusunu oluşturmaktadır. Bu nedenle uyuşmazlığın niteliği itibarıyla başvuru, medeni hak ve yükümlülükler kapsamında görülerek başvurucunun adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanabileceği değerlendirilmiştir. Buna bağlı olarak başvuru, gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini

toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

15. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

16. Mahkeme, dava konusu işlemi hukuka uygun kabul ederken başvurucu hakkında elde edilen istihbari bilgiye dayanmış; istihbari bilgiyi aktarmakla birlikte herhangi bir şekilde değerlendirmemiştir. Başvurucunun kurye/iş birlikçilik faaliyetlerinde bulunduğu sonucuna nasıl ve ne şekilde ulaşıldığı, buna dair başvurucu hakkında soruşturma ya da kovuşturma bulunup bulunmadığı, başvurucunun bu duruma ilişkin disiplin soruşturmasındaki savunmasının ve beyanlarının neler olduğu ve neden kabul edilmemesi gerektiği kararda açıklanmamıştır. Ayrıca başvurucu hakkındaki tespitin yapacağı görevi hangi nedenle olumsuz etkileyeceği ortaya konulmamıştır.

17. Öte yandan başvurucu 2016 yılında hakkında tespitlerde bulunulan kişinin kendisi değil ağabeyi olduğunu ve ağabeyinin fiillerinden ötürü sorumlu tutulmaması gerektiğini ileri sürmüştür. Esasa etkili ve önemli olan bu iddia Mahkeme tarafından değerlendirilmemiştir. Mahkeme tespit edilen şahsın ağabey mi yoksa başvurucunun kendisi mi olduğunu, ağabey olması hâlinde neden bu kişinin fiilinden başvurucunun sorumlu tutulması gerektiğini kararında açıklamamıştır. Ayrıca bir kişinin akrabalarının davranışlarından sorumlu tutulamayacağı hususu hukuk devleti ilkesinin evrensel prensiplerindendir. Başkasının yaptıklarından sorumlu tutulmak, insanı hür ve irade sahibi bir varlık olarak kabul etmemek demektir. Hukuk devletinde bir kimsenin başkalarının fiillerinden sorumlu tutulması kanunda öngörülen çok istisnai hâller dışında kabul edilemez. Çağdaş hukuk sistemleri bireyin özerkliğini esas alarak ona haklar bahşetmekte ve sorumluluklar yüklemektedir. Bir kimsenin hukuken ve fiilen davranışlarını kontrol etme gücüne ve yükümlülüğüne sahip olmadığı başka bir bireyin fiillerden dolayı kamu otoritelerinin yaptırımına maruz kalması bireysel özerklik düşüncesiyle bağdaşmamaktadır (Sebiha Kaya [GK], B. No: 2018/34124, 20/5/2021, § 54).

18. Kural olarak mahkeme kararlarında esasa ilişkin hususlarda yeterli gerekçe bulunması hâlinde kanun yolu merciince bu karara atıfla değerlendirme yapılması makul görülebilir. Mahkeme kararlarında gerekçe bulunmadığı hâllerde ise kişilerin ileri sürdüğü esaslı itirazların kanun yolu mercii tarafından gerekçeli şekilde karşılanması gerekir. Eldeki olayda Mahkeme kararının yukarıda belirtilen bağlamda bir gerekçe içermediği, Bölge İdare Mahkemesi tarafından ise bu karara atıfla herhangi bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır.

19. Sonuç olarak başvurucu hakkında elde edilen verilerin idari işlemi neden ve nasıl haklılaştırdığı hususunun yargılama mercilerinin gerekçelerinde yer almadığı görülmüştür. Yargılama mercileri başvurucu hakkında elde edilen bilgileri değerlendirmediğinden başvurucunun disiplin soruşturmasının sonucuna ilişkin iddiaları açıklığa kavuşturulamamıştır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil

yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

21. Başvurucunun masumiyet karinesinin ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekteyse de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

25. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 4. İdare Mahkemesine (E.2021/126, K.2021/843) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

H. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYNUR DÜNDAR

B. No: 2021/58535 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/58535

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYNUR DÜNDAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/58535)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Aynur DÜNDAR

Vekili : Av. Mehtap SAKİNCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; 2015 yılında Ankara Garı önünde gerçekleştirilen canlı bomba saldırısı sonucu yaralanma olayının meydana gelmesi, kusur sorumluluğu temelinde açılan tam yargı davasında hizmet kusuruna ilişkin bir değerlendirme ve olaya dair yeterli inceleme yapılmadan karar verilmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 2/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 29/11/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

3. Anayasa Mahkemesi, aynı konuda verdiği Hasan Kılıç ([2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021) kararında mahkemelerce uyuşmazlığın çözümü için gerekli delillerin toplanması ve başvurucunun anılan iddialarının karşılanması hususlarında Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği dikkat ve özende bir inceleme yapılmadığı gerekçesiyle yaşam hakkının usul

boyutunun ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

4. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 6. İdare Mahkemesine (E.2016/5227, K.2021/363) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALPER ERDEM

B. No: 2021/60413 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/60413

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALPER ERDEM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/60413)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mustafa Erdem ATLIHAN

Başvurucu : Mehmet Alper ERDEM

Vekili : Av. Dudu ERTUNÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda bulunan kişinin sevk edildiği hastanede ellerindeki kelepçe çıkarılmaksızın diş operasyonu yapılması ve olay hakkında yürütülen ceza soruşturmasının etkili olmaması nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması suçu nedeniyle mahkûm edilmiş olup olay tarihi itibarıyla hükümlü sıfatıyla İskenderun T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (İnfaz Kurumu) barındırılmaktadır.

3. Başvurucu 28/2/2019 tarihli dilekçeyle 24/1/2019 ve 21/2/2019 tarihlerinde Mustafa Kemal Üniversitesi Hastanesinde geçirdiği ameliyatların ellerindeki kelepçeler çıkarılmaksızın, başında ve açık olan oda kapısının önünde birer jandarma görevlisi olmak üzere gerçekleştirildiğini, bu durumun insan onuruna aykırı olduğunu belirterek elleri kelepçeliyken ameliyat olmasına sebep olan kamu görevlilerini şikâyet etmiştir. İnfaz hâkimliğine hitaben yazdığı bu dilekçenin İnfaz Kurumunca gönderildiği İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığı 1/4/2019 tarihinde yetkisiz olduğuna karar vermiş ve şikâyete ilişkin soruşturma işlemleri Hatay Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) yerine

getirilmiştir.

4. Başsavcılıkça gerçekleştirilen soruşturma kapsamında kolluğa yazılan yazılarla başvurucunun ameliyatını yapan sağlık görevlilerinin tespit edilerek bilgi sahibi sıfatıyla ifadelerinin alınmasının istenmesiyle yetinildiği görülmüştür. Mustafa Kemal Üniversitesi Hastanesi Ağız Diş ve Çene Cerrahisi Ana Bilim Dalı Başkanlığının soruşturma kapsamında dosyaya kazandırılan 16/5/2019 tarihli yazısında; başvurucuya doktor öğretim üyesi M.B. ve araştırma görevlisi B.Ç. tarafından diş implant uygulaması yapıldığı, uygulamanın hastanın bilinci açık olarak ve lokal anesteziyle gerçekleştirildiği, diş implant uygulamaları esnasında görevli personel ve hasta yakınlarının hastanın yanına gelebildikleri, asepsi (bakteri, virüs, mantar, parazit gibi hastalık yapıcı maddelerin bulunmaması veya bu maddelerle temas edilmemesi durumuna verilen ad) ilkelerine uyulduğu sürece bunun tıbbi açıdan bir sorun olmayacağı, bu nedenle işlemler sırasında ameliyathanede asker bulunmasının sorun oluşturmayacağı, başvurucunun işlem sırasında görevli askerlerden dışarı çıkmalarını talep edip etmediğinin bilinmediği, işlem yapılan odanın kapısının ise görevli personel ile iletişim kurulabilmesi amacıyla her zaman açık tutulduğu, yapılan işlem ağız bölgesinde olduğundan hastanın kelepçeli olmasının tedaviyi etkilemeyeceği, kelepçelerin çıkarılmasının görevli askerin sorumluluğunda olduğu belirtilmiştir.

5. Başvurucuya implant tedavisi uygulayan doktor öğretim üyesi M.B. ve araştırma görevlisi B.Ç. kollukta verdikleri ifadelerde iki implant öncesi hazırlık aşamasında işlem yapıldığını, lokal anestezi uygulayarak gerçekleştirdikleri bu işlemler sırasında başvurucunun ellerinin önden kelepçeli olduğunu ancak bu durumun ne yaptıkları işlemi ne de hastanın sağlığını olumsuz etkilediğini, güvenlik güçlerince başvurucuya kelepçe takılmasının onların inisiyatifinde olmadığını, odadaki güvenlik personelinin hastanın hemen yanında olmayıp hijyen ortamı sağlanarak görevlilerin refakatinde işlemlerin yapıldığını beyan etmiştir.

6. Başsavcılık 5/8/2019 tarihinde meçhul şüphelilerin kanundan doğan görevlerini ifa ettikleri, bu sebeple görevi kötüye kullanma suçunun oluşmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir.

7. Başvurucunun kelepçeleri çıkarılmaksızın tedavisinin yapılması nedeniyle şikâyetini dile getirdikten sonraki tarihte iki defa daha aynı şekilde işlem yapıldığı ve sonraki iki olay nedeniyle yaptığı ikinci şikâyeti üzerine başlatılan soruşturma sonucunda da kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini öğrendiği, bu operasyonlardan birinde kolundan kan almaya çalışan bir hemşirenin kelepçe nedeniyle zorlandığı, kendisinin canının yandığı, uygulanan muamele nedeniyle utanç duyduğu ve stres yaşadığını belirterek anılan karara yaptığı itiraz Hatay 2. Sulh Ceza Hâkimliğince 29/7/2021 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir. İtirazın reddi kararı başvurucuya 22/11/2021 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 8/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

10. Başvurucu; dişindeki rahatsızlık nedeniyle yapılan operasyonlar sırasında talep etmesine rağmen ellerindeki kelepçelerin çıkarılmaması, işlemlerin yapıldığı sırada odanın içinde ve açık olan kapısında kolluk görevlilerinin bulunması nedeniyle insanlık onurunun kırıldığını,

kendisini kelepçeli şekilde tedaviye zorlayan, buna hoşgörü gösteren kamu görevlileri hakkında yaptığı şikâyet üzerine başlatılan soruşturmanın ise etkili şekilde yürütülmediğini belirterek kötü muamele yasağı başta olmak üzere anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin süreç ve insan hakları yargısı içtihadı sunularak adli makamların tespitinden ve ulaştığı sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir nedenin olmadığını ifade etmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

11. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. İnsan onurunun korunması amacıyla Anayasa'nın 17. maddesinin ilk fıkrasında maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı güvence altına alınmış; aynı maddenin üçüncü fıkrasıyla da kişilere işkence ve eziyet yapılması, kişilerin insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulması yasaklanmıştır. Bu yasak için herhangi bir istisnanın kabul edilmemesi ve Anayasa'nın 15. maddesinde savaş, seferberlik veya olağanüstü hâllerde de maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamayacağının ifade edilmesi, yasağın mutlak niteliğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte yasak, tüm kötü muamele durumlarını kapsamaz. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi, asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Asgari ağırlık derecesine ulaşılıp ulaşılmadığı görecelidir ve somut olayın koşullarının değerlendirilmesiyle belirlenir. Yapılacak değerlendirmede muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi etkenler önem taşır. Bu etkenlere ardındaki kasıt veya saik ile birlikte muamelenin amacı da eklenebilir. Ayrıca gerilimin ve duyguların yükseldiği atmosfer gibi muamelenin yapıldığı bağlam da dikkate alınması gereken diğer bir etkendir (Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, §§ 80, 83; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, §§ 72, 74, 75; K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 26).

14. Anayasa'nın 17. maddesi, tutuklu ve hükümlülerin tutulma koşullarının da insan onuruna yakışır bir şekilde olmasını koruma altına alır. Bu nedenle tutuklu ve hükümlüler özgürlükten mahrum kalmalarının doğal sonucu olan kaçınılmaz elem seviyesinden daha fazla sıkıntı veya eziyet çekecekleri bir duruma sokulmamalıdır. Ayrıca bu kişilerin sağlık ve esenlikleri yeterli bir şekilde güvence altına alınmalı, bu kişilere ihtiyaç duydukları tıbbi yardım sağlanmalıdır (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 39).

15. Hukuka uygun olarak tutulan bir kişinin kaçmasının ya da kendisine veya başkasına zarar vermesinin önlenmesi için kelepçe gibi bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlara başvurulması, makul ölçüde gerekli olanın ötesinde güç kullanımı ya da kamuya teşhir içermemesi durumunda genellikle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası yönünden sorun oluşturmaz. Tutmanın haksız olduğunun sonradan anlaşılması da sonucu değiştirmez. Bununla birlikte kelepçe gibi hareket kısıtlayıcı araçların kullanımı, somut olayın koşulları nedeniyle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi aranan asgari ağırlık derecesine ulaşabilir. Bu konuda yapılacak değerlendirmede tutulanın mahkûm olduğu suçun ağırlığı, adli sicil kaydı ve şiddet geçmişi ile tutumu; muamelenin kamusal niteliği, süresi ve tutulanın fizik sağlığı ile ruh sağlığı üzerindeki etkileri gibi hususlar dikkate alınabilir. Muayene sırasında hareket kısıtlayıcı araçların kullanımı

konusunda yapılacak değerlendirmede muayenenin kapsam ve mahiyeti de gözetilebilir (Leyla Akyıldız [GK], B. No: 2019/24131, 20/3/2025, §§ 58, 59).

16. Anayasa'nın 17. maddesi -"Devletin temel amaç ve görevleri" başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında- bireyin bir devlet görevlisinin hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasını ihlal eden bir muamelesine uğradığına ilişkin savunulabilir iddiası hakkında etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirir. Kötü muamelenin kasten yapıldığının ileri sürüldüğü durumlarda iddia hakkında ivedilikle bir ceza soruşturması başlatılmalıdır. Şikâyet olmadığında bile kişiye kötü muamelede bulunulduğuna ilişkin yeterince açık belirtiler varsa konuyla ilgili bir ceza soruşturması açılmalıdır. Ceza soruşturmasının Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde etkili olduğunun kabul edilebilmesi için soruşturmayı yürüten kişiler olaya karışan kişilerden bağımsız olmalı, soruşturmada olayı aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek tüm deliller toplanmalıdır. Dahası soruşturma süreci gerektiği ölçüde kamu denetimine açık olmalı, mağdur soruşturmaya etkili şekilde katılabilmeli ve soruşturmada makul bir özen ve süratle hareket edilmelidir. Yetkililer, soruşturmayı sonlandırmak için aceleci davranmamalı ve temelden yoksun sonuçlara dayanmamalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25; Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 111, 112, 114-117; Ali Rıza Özer ve diğerleri, §§ 101-103). Ayrıca soruşturma sonunda verilen karar, kullanılan gücün gerekliliği ve orantılılığıyla ilgili bir değerlendirme içermelidir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cebrail Bektaş ve Yüksel Şahin [2. B.], B. No: 2015/4787, 25/9/2019, § 64).

17. Somut olayda başvurucu, elleri kelepçeli olarak tedavisinin yapılmasının insanlık onuruna aykırı olduğundan şikâyet etmiştir. Başvurucu 28/2/2019 tarihli dilekçesinde de bu durumdan yakınmış, Başsavcılığın kovuşturmaya yer olmadığına dair kararına itiraz dilekçesinde geçirdiği operasyonlardan birinde kolundan kan almaya çalışan bir hemşirenin kelepçe nedeniyle zorlandığını ve bu sırada canının yandığını (bkz. § 7) ileri sürmüşse de bireysel başvuruda bu iddiasını yinelememiş; uygulamanın ortaya çıkardığı herhangi bir fiziksel sonuç ya da acıdan bahsetmemiştir. Başsavcılık, implant tedavisini gerçekleştiren sağlık çalışanlarının bilgisine başvurmuş ve işlemlerin yapıldığı hastaneden konuya ilişkin bilgi toplayarak kelepçe kullanılmasının yasal olarak mümkün olduğu ve kolluk görevlilerine atfedilebilecek kusur bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

18. Başsavcılık, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Zorlayıcı araçların kullanılması" başlıklı 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "Hiçbir hâlde zincir ve demire vurmak tedbir olarak uygulanmaz. Kelepçe ve bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçlar; a) Yetkili makamın önüne getirildiğinde çıkarılmak kaydıyla, sevk ve nakil sırasında kaçmayı önlemek için, b) Hekimin talimat ve gözetiminde olmak üzere tıbbî nedenlerle, c) Diğer kontrol usûllerinin yetersizliği hâlinde hükümlünün kendisine veya başkalarına zarar vermesine veya eşyayı tahrip etmesine engel olmak için kurum en üst amirinin emriyle kullanılabilir." düzenlemesini gözönünde bulundurmadan kelepçe kullanılmasının yasal olarak mümkün olduğu gerekçesiyle sonuca gitmiştir. Başsavcılığın bu yaklaşımı, olayla ilgili olarak görevli jandarma personeli tarafından düzenlenen bir tutanak bulunup bulunmadığı, olay anında herhangi bir güvenlik zafiyeti oluşup oluşmadığı, başvurucunun kaçmaya çalışması, kendisine veya başkasına zarar verme tehlikesi gibi bir durumun yaşanıp yaşanmadığı hususlarının belirlenerek başvurucunun kelepçenin çözülmesi talebinin reddedilmesine gerekçe olarak bireyselleştirilmiş güvenlik riskinin somut olgularla ortaya konmasını ve tehlikelilik değerlendirmesi yapılmasını olanak dışında bırakmıştır. Kaldı ki incelenen olayda güvenlik riski oluşması hâlinde bu riskin

bertaraf edilebilmesi için farklı seçenekler bulunup bulunmadığının da değerlendirilmesi şarttır. İmplant işleminin yapıldığı bölümün fiziksel koşulları (bulunulan kat, pencere olup olmadığı gibi özellikler) bilinemediğinden jandarma görevlilerinin olay yerinde farklı yol ve yöntemler belirleyerek güvenlik önlemi almasının mümkün olup olmadığı da değerlendirilmelidir.

19. Bunun yanında Başsavcılık, implant tedavisinin yapıldığı hastanenin ilgili birimince yazılan cevabi yazı ile uygulamayı gerçekleştiren sağlık çalışanlarının bilgi sahibi sıfatıyla verdiği hastanın kelepçeli olmasının tedaviyi etkilemeyeceği bilgisi ile yetinerek sonuca gitmişse de güvenlik risklerinin belirlenmesinde hekimin herhangi bir ehliyeti ya da görevi olmadığı gibi kolluk görevlilerinin de kelepçe kullanılmasının muayene ve tedavi imkânını ortadan kaldırıp kaldırmayacağını değerlendirmede bir görevi yoktur.

20. Hükümlüler kural olarak kelepçe takılmaksızın muayene ve tedavi edilmelidir. Haklı bir neden olmaksızın muayene ya da tedavinin kelepçeli şekilde yapılması kötü muamele olarak nitelendirilebilir. Başvuru konusu olayda muayene ya da tedavinin kelepçeli şekilde yapılması için haklı bir sebebin ve başvurucunun kelepçeli şekilde tedaviye zorlanmasını gerektirecek somut bir güvenlik kaygısının bulunup bulunmadığı belirlenememektedir. Yürütülen soruşturmada ilgili jandarma görevlilerinin ifadesi alınmamış ve yukarıda da ifade edildiği üzere yasal mevzuat muayene sırasında kelepçe takılmamasını öngördüğü hâlde Başsavcılık ilgililerin yasal görevlerini ifa ettikleri sonucuna varmıştır. Buna göre başvurucunun kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek özende ve yeterli bir soruşturma yürütüldüğü söylenemeyecektir.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Kötü muamele yasağının maddi boyutunun ihlal edildiğine ilişkin iddianın ilk elden Anayasa Mahkemesince incelenmesi, bireysel başvurunun ikincillik ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Bu nedenle anılan iddia hakkında bu aşamada inceleme yapılamamıştır.

III. GİDERİM

23. Başvurucu; ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği soruşturma makamının yapması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek soruşturma sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı, varılan sonuçtan bağımsız olup soruşturmanın şüpheli kişi veya kişiler hakkında kamu davası açılması gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak soruşturmanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak soruşturma sonunda da delillerin soruşturmaya konu

eylemlerle ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili soruşturma makamına aittir.

26. Başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Hatay Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2019/5600) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖZGÜR DORUDEMİR

B. No: 2021/62117 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/62117

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖZGÜR DORUDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/62117)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Merve ARSLANTÜRK

Başvurucu : Özgür DORUDEMİR

Vekili : Av. Sezin UÇAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamu makamları tarafından öngörülebilir ve önlenebilir nitelikte olduğu ileri sürülen bir canlı bomba saldırısı sonucu meydana gelen yaralanma nedeniyle yaşam hakkının, idarenin hizmet kusuru nedeniyle açılan tam yargı davasında maddi tazminat talebinin reddi ve hükmedilen manevi tazminatın düşük olması nedeniyle de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Bir terör örgütünün gençlik yapılanmasının üyeleri olduğu iddia edilen bazı kişiler, Suriye Arap Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan bir şehri yeniden inşa edecekleri savıyla 19/7/2015 tarihinden itibaren bulundukları şehirlerden Şanlıurfa'nın Suruç ilçesine doğru hareket etmiş ve basın açıklaması yapmak amacıyla 20/7/2015 günü saat 12.00 sıralarında Suruç Belediyesine ait Amara Kültür Merkezinin bahçesinde toplanmıştır. Basın açıklaması yapılırken üzerindeki patlayıcı maddeleri patlatan bir kişi kendi ölümü dışında pek çok kişinin ölümüne, birçok kişinin de yaralanmasına neden olmuştur (Ali Sadet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2018/6838, 8/6/2021, §§ 8-11; söz konusu saldırı nedeniyle yürütülen cezai ve idari soruşturmayla ilgili süreçler için anılan kararda bkz. §§ 12-49). Başvurucu da saldırıda yaralananlardan biridir.

3. Başvurucu; Suruç'ta meydana gelen bombalı saldırıda yaralanması nedeniyle olayın gerçekleşmesinde güvenlik zafiyeti bulunduğunu, gerekli önleyici tedbirlerin alınmadığını, bu nedenle idarenin hizmet kusuru olduğunu belirterek 12/7/2016 tarihinde İçişleri Bakanlığına tazminat başvurusu yapmıştır. Başvuru, İçişleri Bakanlığı tarafından Şanlıurfa Valiliğine (Valilik) yönlendirilmiş; Valilik 29/9/2016 tarihinde idarenin sorumluluğunu gerektirecek herhangi bir hizmet kusuru tespit edilmediğini belirterek başvurucunun tazminat talebi hakkında işlem yapılmasına gerek olmadığına karar vermiştir.

4. Başvurucu, Valilik tarafından reddedilen başvurusu üzerine Şanlıurfa 2. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde olayın güvenlik önlemlerinin alınmaması nedeniyle meydana geldiğini, idarenin hizmet kusuru olduğunu ileri sürerek 29/9/2016 tarihli işlemin iptali ile 10.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminatın yasal faiziyle ödenmesini talep etmiştir. Başvurucu; yargılama aşamasında sunduğu dilekçede Suruç'ta meydana gelen patlamada yaralandığını, uzun süre tedavi gördüğünü, kulağında kalıcı işitme kaybı oluştuğunu ve vücudunda kalıcı izler kaldığını beyan etmiştir.

5. İdare Mahkemesi, başvurucunun tedavi evrakını temin ettikten sonra Suruç'ta meydana gelen bombalı saldırı sonucunda başvurucunun kulağında kalıcı duyma kaybı, vücudunda izler oluştuğu iddiasına ilişkin olarak olayın tıbbi yönüyle değerlendirilmesi için 18/7/2018 tarihli ara kararıyla dosyanın Adli Tıp Kurumuna (ATK) gönderilmesine karar vermiştir. ATK tarafından kırık/yaralanma/yanık alanını da kapsayacak şekilde başvurucunun güncel durumunu ortaya koyan raporlar, odyo ve Bera tetkikleri sonucunda düzenlenecek raporun ve kulak burun boğaz hastalıkları bölümünde muayenesi neticesinde hazırlanacak raporların gönderilmesi gerektiği belirtilerek dosyadaki eksikliklerin tamamlanması için dosya iade edilmiştir. Bu doğrultuda İdare Mahkemesi başvurucunun Diyarbakır Gazi Yaşargil Eğitim ve Araştırma Hastanesine (Araştırma Hastanesi) sevkine karar vermiştir. Başvurucunun müracaatı üzerine Araştırma Hastanesi durum bildirir iki rapor, bir radyoloji raporu, bir odyometri raporu, bir adet Bera raporu ve bir CD sunmuştur. Hastanenin plastik ve estetik cerrahi hekimince düzenlenen 13/12/2018 tarihli durum bildirir raporunda muayene sonucunda patolojik bulguya rastlanmadığı, muayene bulgularının normal olduğu, aynı tarihte kulak burun boğaz hekimince düzenlenen durum bildirir raporunda ise 20/7/2015 tarihli patlama sonucu her iki kulak zarında perforasyon oluştuğunu belirten başvurucunun sağ kulağından 2016 Şubat ve 2018 Mayıs tarihlerinde iki kez ameliyat geçirdiği, çınlama ve işitme kaybı şikâyetlerinin sürdüğü, 13/12/2018 tarihli muayenede sağ kulakta ameliyat insizyon skarının mevcut olduğu, kulak zarlarının normal görünümde olduğu, odyometri sonucunda sağ kulakta 45 dB, sol kulakta 38 dB, Bera raporunda sağ kulakta 80 dB nHL, sol kulakta 50 dB nHL düzeyinde V. dalganın saptandığı, BT temporal raporunda sağ tarafta kemikçik zincirde erozyon ve dislokasyon, scutumda erozyon ve mastoid hücrelerde erezyon olduğu, bu bulguların kolesteatom açısından değerlendirilmesinin önerildiği, tespit edilen durumun basit tıbbi müdahale ile giderilmeyeceğinin belirtildiği ifade edilmiştir.

6. Araştırma Hastanesi raporlarının gönderilmesini müteakip ATK, dava konusu yaralanma ile kişinin kulaklarındaki işitme kaybı arasında illiyet bağı kurulabilmesi için başvurucunun olay sonrasına ilişkin tıbbi belgeleri ile meslek bilgilerinin temin edilmesi, başvurucunun pazartesi, çarşamba veya cuma günlerinden birinde muayeneye gönderilmesi gerektiğini belirterek dosyayı eksiklikler nedeniyle iade etmiştir. İdare Mahkemesi ATK tarafından belirtilen eksiklikler tamamlandıktan sonra başvurucunun 6/11/2019 Çarşamba günü ATK'ya gönderilmesine karar vermiş, söz konusu ara kararı başvurucunun vekiline 3/10/2019

tarihinde elektronik ortamda tebliğ edilmiş, tebligat 8/10/2019 tarihinde "Okundu." sayılmıştır. ATK'nın 27/11/2019 tarihli yazısıyla, başvurucunun muayene için müracaat etmemesi nedeniyle dosyanın iade edildiği bildirilmiştir.

7. İdare Mahkemesi olayın meydana geliş biçimini, alınmayan güvenlik tedbirlerini ve sorumlular hakkında yürütülen ceza soruşturması sürecini birlikte değerlendirerek idarenin hizmet kusuru olduğu sonucuna ulaşmış; kararda, olay yerinde önleme aramasının yapılmadığını, Suruç ilçe emniyet müdürünün gerekli güvenlik önlemlerini almadığını, görevi kötüye kullanma suçundan mahkûm edildiğini, gerekli tedbirler alınmış olsaydı saldırının önlenebileceğini belirtmiştir. Başvurucunun maddi tazminat talebini, iş gücü kaybının belirlenmesine yönelik muayeneye gitmemesi ve zararı kanıtlayıcı belge sunmaması nedeniyle reddetmiştir. Bununla birlikte yaralanması nedeniyle yaşadığı acı ve ızdırabı kısmen gidermek amacıyla başvurucuya manevi tazminat olarak 10.000 TL ödenmesine karar vermiştir.

8. Taraflar, İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Başvurucu; ATK'ya sevk kararının kendisine tebliğ edilmediğini, bu nedenle muayeneye gitmemesi gerekçesiyle maddi tazminat talebinin reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu, ayrıca hükmedilen manevi tazminat miktarının yetersiz olduğunu ileri sürmüştür. Davalı idare ise olayın terör niteliğinde olduğunu, 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında manevi tazminat ödenmesinin mümkün olmadığını, ayrıca önlenemezlik ilkesi gereği idarenin sorumluluğunun doğmadığını belirtmiştir. Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Daire) 22/10/2021 tarihinde kesin olarak verdiği kararda idarenin hizmet kusurunun bulunduğu yönündeki tespitte hukuka aykırılık görmemiştir. Daire, olayın izinsiz yardım toplama faaliyeti kapsamında gerçekleştiğini, başvurucunun bu faaliyete katılımının müterafik kusur oluşturduğunu belirtmiş; manevi tazminat yönünden başvurucunun müterafik kusuru, olayın oluş şekli ve meydana gelen üzüntünün ağırlığı ile Dairenin manevi tazminat miktarına ilişkin ilkesel olarak benimsediği ölçütleri dikkate alarak İdare Mahkemesince belirlenen manevi tazminat tutarının sonuç itibarıyla yerinde olduğu neticesine varmış, bu gerekçeyle tarafların manevi tazminata ilişkin istinaf başvurularını reddetmiştir. Maddi tazminat yönünden de kararın ve dayandığı gerekçenin usul ve hukuka uygun olduğunu değerlendirerek başvurucunun bu kısma ilişkin istinaf istemini reddetmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 24/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 22/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; canlı bomba saldırısından önce güvenlik ve istihbarat birimlerine ulaşan bilgiler olmasına rağmen gerekli tedbirlerin alınmadığını, kamu makamlarının saldırıyı öngörmelerine rağmen ihmalkâr davrandıklarını, nitekim saldırının gerçekleşmesinde sorumluluğu olan kamu görevlileri hakkında görevi kötüye kullanma suçundan mahkûmiyet

kararı verildiğini belirterek devletin yaşamı koruma yükümlülüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Ölümün gerçekleşmediği bazı hâllerde de başvuru; kişiye karşı kullanılan gücün derecesi ile türü, güç kullanımının ardında yatan niyet ve amaç ile maruz kalınan eylemin mağdurun fiziki bütünlüğü üzerindeki sonuçları gibi hususlar birlikte değerlendirilerek yaşam hakkı kapsamında incelenebilir (Mehmet Karadağ [2. B.], B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20; Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran [2. B.], B. No: 2014/7227, 12/1/2017, § 69; Yasin Ağca [1. B.], B. No: 2014/13163, 11/5/2017, § 109). Başvurucu; pek çok kişinin öldüğü, birçok kişinin de yaralandığı bombalı saldırıda yaralanmıştır. Bu sebeple potansiyel olarak ölümcül bir saldırıda yaralandığında kuşku bulunmayan başvurucunun saldırının gerçekleşmesinde kamu makamlarının ihmali olduğuna yönelik iddialarının yaşam hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

14. Yaşam hakkının ihlaline kasten sebebiyet verilmediği hâllerde -bazı istisnaları bulunmakla birlikte- idari makamlar veya yargı mercileri tarafından ödenmesine karar verilen tazminatın başvuruculaların mağdur sıfatını ortadan kaldırabilmesi için yaşam hakkının ihlal edildiğinin idari makamlar veya yargı mercilerince açıkça veya en azından öz itibarıyla tespit edilmesi ve ödenmesine karar verilen tazminatın Anayasa Mahkemesinin benzer yaşam hakkı ihlallerinde hükmettiği tazminat miktarıyla uyumlu olması gerekir (Hasan Kılıç [2. B.], B. No: 2018/22085, 27/1/2021, § 42). Manevi tazminat miktarının yeterli olup olmadığı konusunda yapılacak karşılaştırmada dikkate alınacak tazminat miktarı, tazminata karar veren yargı merciinin karar verdiği tarihte Anayasa Mahkemesinin benzer başvurular üzerine verdiği veya verebileceği tazminat miktarıdır (kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden yapılan benzer değerlendirme için bkz. Siyami Hıdıroğlu [GK], B. No: 2018/11489, 11/1/2024, § 35). Başvurucunun maddi tazminat talebinin reddedildiği, Dairece ödenmesine karar verilen manevi tazminatın da anılan kararın verildiği tarihte Anayasa Mahkemesinin işbu başvuruya benzer nitelikteki başvurularda hükmedebildiği manevi tazminattan önemli ölçüde az olduğu görülmüştür. Bu sebeple başvurucunun mağdur sıfatının ortadan kalkmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

15. Başvuruya konu bombalı intihar saldırısının yapılmasında devlet görevlilerinin ihmali olduğu, bu nedenle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiası daha önce Anayasa Mahkemesince Ali Sadet ve diğerleri başvurusunda incelenmiş ve bu inceleme sonunda ihlal iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir. Anayasa Mahkemesi bu sonuca varırken şu hususları nazara almıştır:

i. Başvuruculaların iddialarına dayanak olarak gösterilen haberlerde kamu makamlarının olay günü basın açıklamasına katılan kişilere saldırı yapılacağını önceden bildiklerine veya bilmeleri gerektiğine, buna rağmen Kültür Merkezi içinde ve çevresinde önleme aramasını da kapsayacak şekilde gerekli güvenlik önlemlerinin alınmadığına ilişkin bir bilgi bulunmadığı gibi güvenlik güçlerince aranan ve başkalarının yaşamı için gerçek ve yakın bir tehdit oluşturduğu bilinen veya bilinmesi gereken Ş.A.A.nın saldırı öncesinde nerede saklandığının kamu makamlarınca bilindiğine, buna karşın Ş.A.A. hakkında hiçbir işlem yapılmadığına dair bir malumat da bulunmamaktadır.

ii. M.Y. hakkında açılan kamu davası sonucunda adli para cezasına hükmedilmesinin gerekçesi M.Y. hakkında soruşturma izni verilmesinin gerekçesi ile aynıdır: Şanlıurfa İl

Emniyet Müdürlüğünün “Takviye Kuvvet” konulu yazısına ve Suruç Sulh Ceza Hâkimliğince verilen önleme kararına rağmen Kültür Merkezi önünde ve çevresinde toplanan gruba yönelik olarak dışarıdan gelmesi muhtemel saldırılara karşı her türlü patlayıcı madde veya eşyanın tespiti amacıyla kişilerin üstlerinde ve eşyalarında önleme araması yaptırılmaması. Öte yandan olay tarihinde gerçekleşen saldırıya yönelik herhangi bir istihbarat bilgisine dayanmayan söz konusu yazıdaki tedbirlerin esbabımucibesi, bir terör örgütünün yapısı içerisinde faaliyet gösteren grupların 19/7/2015 tarihinde Suruç'a giderek buradan sınır ihlali yapmak suretiyle Suriye'ye geçmeye çalışacak olmalarıdır. Ayrıca Suruç Sulh Ceza Hâkimliğinin verdiği 7/7/2015 tarihli önleme araması kararı somut hiçbir yaşamsal tehdide dayanmamaktadır. Şüphesiz başvuruculların da iddia ettiği gibi Ş.A.A. terör nitelikli kayıp şahıs olarak güvenlik güçlerince aranmaktadır ancak bu aranmanın sebebi anılan kişinin herhangi bir zaman dilimi içinde olayın gerçekleştiği bölgede ve/veya olay günü toplanan kişilere yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden veya bu yönde bir talimat vereceğinden şüphelenilmesi değil radikal gruplarla terör örgütü kamplarına katılmak için yasa dışı yollardan yurt dışına çıkabilecek olmasıdır. Bu durumda Ş.A.A.nın başvuruculların yakınlarının yaşamı için açık ve yakın bir tehdit teşkil ettiği ve bu hususun kamu makamlarınca bilindiği veya en azından bilinmesi gerektiği söylenemez.

16. Aynı olay nedeniyle açılan tam yargı davası sonrasında yapılan Ali Deniz Esen ([2. B.], B. No: 2021/34342, 17/9/2025) kararında da yaşam hakkının ihlal edildiği iddiası Ali Sadet ve diğerleri kararına atıfla açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur.

17. Ali Sadet ve diğerleri kararındaki tespit ve değerlendirmeler mevcut başvuru yönünden de geçerlidir ve anılan kararda varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir bilgi başvuru dosyasında bulunmamaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Başvurucu; açtığı tam yargı davasında maddi tazminat talebinin kendisine tebliğ edilmeyen ATK'ya sevk kararına uymaması gerekçesiyle reddedildiğini, dosyada yer alan hastane raporları ve tedavi evrakının dikkate alınmadığını, hükmedilen 10.000 TL manevi tazminatın olayın ağırlığı ve yaşadığı acı ile ızdırabı karşılamaktan uzak olduğunu, yargısal mercilerin etkili bir şekilde inceleme ve araştırma yapmadıklarını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bakanlık görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

20. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013).

21. Somut olayda başvurucunun maddi tazminat talebi, ATK muayenesine gitmediğinden zararın tespit edilemediği ve başvurucunun meydana geldiğini iddia ettiği zarara ilişkin herhangi bir ispatlayıcı bilgi ve belgeyi dava dosyasına sunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Dosya kapsamına göre İdare Mahkemesi öncelikle olayın tıbbi yönden değerlendirilmesi amacıyla dosyanın ATK'ya gönderilmesine karar vermiş, ATK'nın başvurucunun güncel durumunu ortaya koyan tıbbi belgeler ile odyometrik ve diğer tetkik sonuçlarının teminini istemesi üzerine başvurucunun bu talep doğrultusunda hastaneye sevk edildiği, anılan sevk kapsamında Araştırma Hastanesi tarafından 13/12/2018 tarihli durum bildirir raporların düzenlendiği anlaşılmıştır. ATK, bu raporların da yer aldığı dosyayı ikinci kez değerlendirdiği aşamada illiyet bağının kurulabilmesi için başvurucunun olay sonrasına ilişkin tıbbi belgeleri ile meslek bilgilerinin temin edilmesini ve başvurucunun muayeneye gönderilmesini talep etmiştir. İdare Mahkemesinin ATK'da muayeneye ilişkin ara kararının başvurucunun vekiline 3/10/2019 tarihinde elektronik ortamda tebliğ edildiği, tebligatın 8/10/2019 tarihinde okundu sayıldığı, buna karşılık başvurucunun mazeretsiz olarak belirtilen tarihte muayeneye gitmemesi nedeniyle ATK raporunun düzenlenmediği ve meydana geldiği iddia olunan zarara ilişkin başka ispatlayıcı bilgi ve belgenin de dosyaya sunulmadığı görülmüştür.

22. İdare Mahkemesinin ATK'nın talep ettiği muayenenin gerçekleştirilememesi ve başvurucunun maddi zararına ilişkin ilave belge sunmaması gerekçesiyle uzman bilirkişi raporu almaksızın maddi tazminat talebini reddetmesi uyuşmazlığın çözümünde tıbbi illiyet ve iş gücü kaybının belirlenmesi için ATK raporunu gerekli görmelerine dayanan bir değerlendirme olup açıkça keyfî bir nitelik taşımamaktadır. Öte yandan Daire, başvurucunun yaralanması sebebiyle yaşadığı acı ve ızdırabı kısmen gidermek amacıyla 10.000 TL manevi tazminata hükmetmiş olup manevi tazminat miktarının düşüklüğü yargılamanın sonucunun adil olup olmamasıyla ilgili olup yargı mercilerinin takdirine giren bir meseledir. Başvurucunun ileri sürdüğü iddialar delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup kararda bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik bulunmadığı da dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu sonucuna varılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET DEMİR

B. No: 2021/63062 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/63062

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/63062)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Batuhan Salim YEŞİLKÖY

Başvurucu : Mehmet DEMİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda yaşanılan su kesintileri nedeniyle kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihi itibarıyla ceza infaz kurumunda tutuklu olarak bulunmaktadır. 30/7/2021 tarihinde kapalı ceza infaz kurumunda yaşandığını iddia ettiği su kesintileri hakkında açık ceza infaz kurumuna bir dilekçe vermiştir. Başvurucunun kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına rağmen açık ceza infaz kurumuna dilekçe vermesinin sebebi, su hizmetinin kapalı ceza infaz kurumu ile aynı kampüste bulunan açık ceza infaz kurumunca karşılanmasıdır. Başvurucunun dilekçesine göre su kesintileri yaklaşık bir yıldır devam etmekte ve günde sekiz ya da dokuz saat sürmektedir. Başvurucu, dilekçesinde bu kesintilerin sebebinin ne olduğunu ve ne zamana kadar devam edeceğini öğrenmek istediğini ve sorunun bir an önce çözülmesini talep ettiğini belirtmiştir.

3. Açık ceza infaz kurumu yönetimi başvurucunun dilekçesi hakkında herhangi bir karar vermemiş; bunun üzerine başvurucu, kapalı ceza infaz kurumu, infaz hâkimliği ve ağır ceza mahkemesi arasında bir yazışma süreci yaşanmıştır. Bu süreç aşağıdaki gibi özetlenebilir:

i. Başvurucu 10/8/2021 tarihli dilekçesini infaz hâkimliğine muhabere yoluyla iletmiştir. Dilekçesinde su kesintileri sebebiyle kişisel bakım ihtiyaçlarını karşılayamadığını,

ibadetlerinin gereğini yerine getiremediğini, bu konu hakkında ceza infaz kurumuna verdiği dilekçe hakkında herhangi bir karar verilmediğini belirtmiştir. İnfaz hâkimliği bu dilekçeyi, karar verilmesi hâlinde itiraz üzerine inceleyeceğini belirterek kapalı ceza infaz kurumuna 10/9/2021 tarihinde göndermiştir. Kapalı ceza infaz kurumu, dilekçe üzerine herhangi bir karar vermemiştir.

ii. Başvurucu, infaz hâkimliğine 13/10/2021 tarihli başka bir dilekçe daha iletmiştir. Dilekçede su kesintisi nedeniyle yaşadığı sıkıntıları tekrar etmiş, kurumun infaz hâkimliğinin yazısı ve kendi dilekçesi üzerine herhangi bir karar vermediğini aktarmıştır. İnfaz hâkimliği, karar vermesi için bu dilekçeyi kapalı ceza infaz kurumuna 22/10/2021 tarihinde göndermiştir. Kapalı ceza infaz kurumu, dilekçe hakkında herhangi bir karar vermemiştir.

iii. Başvurucu, bu sefer ağır ceza mahkemesine 2/11/2021 tarihli bir dilekçe vermiştir. Dilekçede su kesintisi nedeniyle yaşadığı sıkıntıları, ceza infaz kurumlarının ve infaz hâkimliğinin bu konuyla ilgili dilekçeleri hakkında karar vermediğini ifade etmiştir. Başvurucu bu dilekçesi hakkında bir karar verip vermediğini ağır ceza mahkemesine bir başka dilekçeyle sormuştur. Ağır ceza mahkemesi, söz konusu dilekçeyi infaz hâkimliğine gönderdiğini, dilekçenin akıbetini infaz hâkimliğinden sorması gerektiği konusunda üzerinde tarih bulunmayan bir yazı hazırlamış ve kapalı ceza infaz kurumundan bu yazıyı başvurucuya tebliğ etmesini istemiştir. Başvurucu, yazıyı 25/11/2021 tarihinde tebliğ aldığını ileri sürmüştür.

4. Başvurucu 8/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Anayasa Mahkemesi, kapalı ceza infaz kurumuna müzekkere yazarak başvurucunun bulunduğu koğuşta su kesintisi yaşanıp yaşanmadığı, kesinti yaşanıyorsa bunun ne kadar sürdüğü, bu durumun ne zamandır devam ettiği ve başvurucuya gün içinde kaç saat sıcak ve soğuk su temin edildiği hususlarında 11/10/2022 tarihinde bilgi istemiştir. Kapalı ceza infaz kurumu müzekkereye aynı gün cevap vermiş; tutuklu ve hükümlü ayrımı yapılmaksızın herkese günlük 200 litre soğuk, 50 litre sıcak olmak üzere sayaç takibi yapılarak toplamda 250 litre su temin edildiğini, hükümlü ve tutukluların günlük 250 litre su kullanımında herhangi bir zaman kısıtlaması yapılmadığını ve 24 saat boyunca kullanılabildiğini belirtmiştir. Ayrıca tutuklu ve hükümlülerin su kullanım kotalarını doldurmaları hâlinde açık ceza infaz kurumunun su kesintisi yaptığını, yine bunun yanı sıra su kuyularından su çekilmesi veya dinamo arızalanmalarından kaynaklanan su kesintilerinin yaşanabildiğini, uzun süreli olarak su kesintisi yapılmadığını ifade etmiştir. Sonuç olarak su kesintilerinin açık ceza infaz kurumu tarafından yapıldığını açıklamıştır.

6. Anayasa Mahkemesi, kapalı ceza infaz kurumuna müzekkere yazarak başvurucunun yaşandığını iddia ettiği su kesintileri hakkındaki dilekçeleri üzerine verilen bir karar olup olmadığını 15/11/2024 tarihinde sormuştur. Kapalı ceza infaz kurumu, müzekkereye 28/11/2024 tarihinde cevap vermiştir. Buna göre kapalı ceza infaz kurumunun faaliyete geçtiği 2019 yılından itibaren kurumun su ihtiyacı aynı kampüste bulunan açık ceza infaz kurumundan sağlanmakta, su kesintileriyle kapalı ceza infaz kurumu yönetiminin hiçbir bilgisi bulunmamaktadır. Ayrıca kapalı ceza infaz kurumu, açık ceza infaz kurumunun hazırladığı 25/11/2024 tarihli araştırma raporunu bireysel başvuru dosyasına sunmuştur. Söz konusu rapora göre kampüsteki ceza infaz kurumlarının su ihtiyacı yine orada bulunan kuyulardan karşılanmaktadır ve Adalet Bakanlığının (Bakanlık) belirlediği kişi başı su kullanım sınırları koğuşlarda bulunan otomasyon sistemleriyle denetlenmektedir. Otomasyon sistemlerinin tam verimle çalışmadığı ve koğuşlarda çok yüksek miktarlarda su

tüketilmesi sebebiyle kuyulardaki su miktarı tehlikeli seviyelere düşmüştür. Bu açıdan telafisi güç sonuçlarla karşılaşılmaması için zaman zaman su kesintileri yapılmıştır. Ancak hiçbir zaman sıcak su kesintisi olmamıştır, buna ek olarak kişi başı altmış litre su kullanım hakkı tanınmıştır. Otomasyon sistemleri su kullanım miktarlarını saat 07.00'de hesaplamaya başlamaktadır. Aynı gün saat 13.00 ya da 14.00 sıralarında koğuşlarda su kullanım sınırına ulaşıldığı tespit edilmiştir. Bu noktada gerçekleştirilen su kesintileri keyfî olmayıp daha olumsuz sonuçlarla karşılaşmamak için tedbir niteliğindedir.

7. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu, bir yıldan uzun süre boyunca günde sekiz ya da dokuz saat olmak üzere devam eden su kesintileri sebebiyle kişisel bakım ihtiyaçlarını karşılayamadığından, ibadetlerini yerine getiremediğinden ve bu konudaki dilekçeleri hakkında karar verilmemesinden yakınmıştır.

10. Bakanlık görüşünde, başvurucuya günlük 250 litre su kullanım imkânı tanındığı, dolayısıyla Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında asgari eşiği aşacak bir kötü muamelenin söz konusu olmadığı, ihlal iddialarının incelenmesi sırasında ilgili mevzuat hükümleri ve içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Bakanlık görüşü ekindeki belgeler arasında yer alan kapalı ceza infaz kurumunun infaz hâkimliğine yazdığı 22/10/2021 tarihli müzekkerede su kotası aşılmadığı takdirde kesinlikle su kesintisi yaşanmadığı ve kota aşıldığında su kesintilerinin açık ceza infaz kurumu tarafından gerçekleştirildiğinin başvurucuya bildirildiği belirtilmiştir.

11. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı genel olarak başvuru formundaki açıklamalarını tekrar ederek beyanda bulunmuştur. Ayrıca yirmi dört kişiyle birlikte kaldığı koğuşta günde sekiz ya da dokuz saat yaşanan su kesintisinin özellikle namaz vakitlerine denk gelmesi sebebiyle asgari eşiği aşan bir muamele oluşturduğunu ifade etmiştir. Başvurucu, cevap yazısına birtakım belgeler eklemiştir. Bunlar arasında bulunan ve "Bilgilendirme" başlıklı imzasız belgede 12/8/2022 tarihinde koğuşun su sayacının değiştirildiği, 00.00-04.30 saatleri arasındaki kesintilerin açık ceza infaz kurumundan kaynaklandığı, gerekli bilginin oradan temin edilebileceği, su kotalarının Bakanlık tarafından belirlendiği, 1/1/2022-17/8/2022 tarihleri arasında bildirilen arızaların tamamının giderildiği hususlarında başvurucuya 17/8/2022 tarihinde bilgi verildiği belirtilmiştir.

12. Başvuru, kötü muamele yasağı kapsamında incelenmiştir.

13. Bir muamelenin Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi asgari bir ağırlık derecesine (ciddiyet seviyesine) ulaşmasına bağlıdır. Ceza infaz kurumundaki tutulma koşullarının bahsi geçen asgari ağırlık eşiğine ulaşıp ulaşmadığı konusunda yapılacak değerlendirmede tutulma süresi, açık havada egzersiz yapma olanakları, koşulların neden olduğu fiziksel ve psikolojik etkiler, bazı durumlarda mahpusun yaşı, cinsiyeti, sağlığı ve davanın tüm koşulları gibi birçok faktörün önemli rol oynadığı belirtilmelidir. Bunlarla birlikte tutulma koşullarının kötü muamele oluşturup oluşturmadığı belirlenirken kişisel alan faktörünün temel bir unsur olarak dikkate alınması gerektiği vurgulanmalıdır (Cengiz Yetgin [GK], B. No: 2019/39068, 14/6/2023, § 58; geri gönderme

merkezindeki tutulma koşulları yönünden yapılan benzer değerlendirme için bkz. K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 93).

14. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasıyla yasaklanan muamelelerin varlığına ilişkin iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. Bu delillerin değerlendirilmesinde ise sözü edilen delillerin iddiayı makul şüphenin ötesinde ispat edip etmediği gözetilmelidir. Bununla birlikte yeterince ciddi, açık ve tutarlı emareler ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karineler de iddianın ispatı için yeterli kanıt teşkil edebilir (K.K. [GK], B. No: 2020/34532, 29/5/2024, § 28; bazı değişikliklerle birlikte bkz. Cezmi Demir ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 95; Ali Rıza Özer ve diğerleri [GK], B. No: 2013/3924, 6/1/2015, § 83).

15. İncelenen olayda başvurucu, suya hiç erişemediğini iddia etmemektedir. Başvurucunun iddiası, yaklaşık bir yıllık süre boyunca gün içinde yedi ya da sekiz saat su kesintisi yaşandığı ve bunun da çoğunlukla namaz vakitlerine denk geldiği yönündedir. Yani başvurucu günün büyük çoğunluğu içinde suya erişme imkânına sahiptir. Günün yedi ya da sekiz saatini kapsayan boyuttaki bir su kesintisi varlığı, kötü muamele yasağı için aranan asgari ağırlık eşiğine ulaşıldığını söyleyebilmek için yeterli değildir. Ceza infaz kurumunun bireysel başvuru dosyasına sunduğu cevap yazısı (bkz. § 5), Bakanlığın görüş yazısının ekinde bulunan 22/10/2021 tarihli müzekkere (bkz. § 10) ve başvurucunun Bakanlık görüşüne cevap yazısı ekinde sunduğu "Bilgilendirme" başlıklı belge (bkz. § 11) incelendiğinde kesintilerin günlük kişi başı 250 litre su kullanım sınırının doldurulmasından kaynaklanabileceği yönünde bir düşünce oluşmaktadır. Çünkü bu belgeler uyarınca başvurucunun bulunduğu kapalı ceza infaz kurumunun yönetimi kurumlarında uzun süreli su kesintileri yaşanmadığını, arıza durumunda derhâl onarım yapıldığını ve uzun süreli su kesintisi yaşanıyorsa bunun sebebinin kullanım sınırının aşılması olduğunu belirtmiştir. Anayasa Mahkemesinin müzekkeresi üzerine açık ceza infaz kurumunun düzenlediği 25/11/2024 tarihli araştırma raporunda da kesintilerin sebebinin kişi başı belirlenen 250 litre kullanım sınırının çok çabuk tüketilmesi olduğu doğrulanmıştır (bkz. § 6). Günlük su kullanımı için kişi başı 250 litrelik bir kullanım sınırının belirlenmiş olmasının bireyler açısından yeterli olması ve başvurucunun kantinden su alacak mali imkânının olmadığı yönünde bir iddiasının da bulunmaması hususları gözönüne alındığında, başvurucunun yakınmalarının kötü muamele yasağı kapsamında değerlendirilemeyeceği açıktır.

16. Açıklanan gerekçelerle kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER FARUK ARINÇ

B. No: 2022/10298 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/10298

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER FARUK ARINÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/10298)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Soner GÖÇER

Başvurucu : Ömer Faruk ARINÇ

Vekili : Av. Ali SAMSUM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kanser teşhisi konulan hastaya reçete edilen ilacın bedelinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından karşılanmasına yönelik olarak verilen ihtiyati tedbir kararının uygulanmaması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/2/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvuru formundaki tıbbi belgelere göre 1973 doğumlu olan başvurucuya 2019 yılı Ekim ayında meduller tiroid kanseri teşhisi konulmuştur.

6. Başvurucunun tedavisini yürüten İzmir Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Tıbbi Onkoloji biriminde görevli uzman hekim tarafından 8/11/2021 tarihinde başvurucunun tıbbi geçmişi, uygulanan tedaviler ve hastalığın geldiği aşamaya göre en isabetli tedavi yönteminin selpercatinib etken maddeli ilacın uygulanması olduğuna karar verilmiştir.

7. Başvurucunun tedavisini üstlenen hekimin başvurusu üzerine Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi Cihaz Kurumu (TİTCK) 15/11/2021 tarihinde başvurucunun hastalığının tedavisinde selpercatinib etken maddeli ilacın altı aylık kullanımının uygun görüldüğünü bildirmiştir.

8. Başvurucu, selpercatinib etken maddeli Retevmo 80 mg isimli ilacın bedelinin kesinti yapılmaksızın ödenmesi istemiyle 19/11/2021 tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumuna (SGK) başvurmuştur. SGK 16/12/2021 tarihli yazısı ile söz konusu ilacın Sağlık Uygulama Tebliği'nin (SUT) ekinde yer alan ek-4/C yurt dışı ilaç fiyat listesinde olmaması nedeniyle talebin reddine karar vermiştir.

9. Başvurucu 3/1/2022 tarihinde Ankara 14. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) nezdinde SGK aleyhine yürütmenin durdurulması istemli iptal davası açmıştır. Başvurucu -özetle- selpercatinib etken maddeli Retevmo 80 mg isimli ilacın resmî satış bedelinin yaklaşık 7.178,29 Amerikan Doları olduğunu, düzenli olarak kullanılması önerilen bu ilacın aylık masrafının 95.000 TL'yi bulacağını, mütevazı emekli aylığı dışında hiçbir geliri bulunmadığını, bu ilacı kendi imkânları ile karşılamasının mümkün olmadığını ileri sürerek öncelikle dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulmasına, en nihayetinde ise işlemin iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

10. İdare Mahkemesi 6/1/2022 tarihinde davanın yaşam hakkına ilişkin olması ve uygulanması hâlinde telafisi güç zarar doğurabilecek nitelikte bulunması nedeniyle -davalı idarenin savunması ve ara kararı cevabı alınıp ya da savunma ve ara kararına cevap verme süresi geçip yeni bir karar verilinceye kadar- dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar vermiştir. SGK, İdare Mahkemesince verilen yürütmenin durdurulması kararına itiraz etmiş; Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 25/1/2022 tarihli kararı ile itiraz isteminin kesin olarak reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu, yürütmenin durdurulması kararı üzerine 21/1/2022 tarihinde SGK'ya başvurarak, karar uyarınca dava konusu ilaç bedelinin karşılanmasını talep etmiştir.

12. SGK 28/1/2022 tarihli cevabi yazısı ile İdare Mahkemesinin yürütmenin durdurulması yönündeki kararının uygulanmasını teminen 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile 27/6/2007 tarihli ve 26565 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Sosyal Güvenlik Kurumları Harcama Belgeleri Yönetmeliği'nin 45. maddesine göre karara konu ilaca ait fatura aslı ve kullanılan ilaca ait boş ilaç kutularının ibrazı ile ilaç kullanım rapor tanısının Sağlık Bakanlığı endikasyon dışı onay belgesindeki tanı ile aynı olmasının teminini (e-rapora "Medullablastom BŞT" tanısı eklenmesini) ayrıca TİTCK Tedarik Edilebilen İlaçlar Listesinde "Retevmo 80 Mg 60 Capsules" formunun mevcut olması nedeniyle reçete ve ilaç kullanım raporunun buna göre düzenlenmesini talep etmiştir.

13. Başvurucu 1/2/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş ve yürütmenin durdurulması kararının gereği olarak reçete edilen ilacın bedelinin ilacın ithalinde yetkili

kuruluşa derhâl ödenmesi yönünde tedbir kararı verilmesini talep etmiştir.

14. Anayasa Mahkemesi, ilgili Sosyal Güvenlik Merkezi Müdürlüğüne (SGM) müzekkere yazarak İdare Mahkemesi tarafından verilen yürütmenin durdurulması kararı üzerine yapılan işlemler ile söz konusu karar uygulanmamış ise sebebi hakkında yasal mevzuatı başta olmak üzere tüm hususlara dair ayrıntılı bilgi verilmesini istemiştir. SGM tarafından verilen cevabi yazıda, SUT eki "Yurtdışı İlaç Fiyat Listesi (Ek-4/C)" listesinde yer almadığından dolayı SGK ile Türk Eczacıları Birliği (TEB) arasında imzalanan "Yurt Dışından Şahsi Tedavi İçin Reçete Bazında İlaç Teminine İlişkin Protokol" kapsamı dışında kalan dava konusu ilacın yürütmenin durdurulması kararı gereğince bedelinin karşılanabilmesi için 2007/26 sayılı "Yurt Dışından İlaç Temini Esasları ve Protokolü" genelgesinin ilgili maddelerinde düzenlenen belgelerin (ilaca ait Sağlık Bakanlığı onay belgesi, reçete asılları, ilaç kullanım raporunun aslı gibidir onaylı örneği, fatura asılları ve kullanılan ilaca ait boş ilaç kutuları) ibrazı gerektiği ifade edilmiştir.

15. Anayasa Mahkemesi 11/2/2022 tarihinde tedbir talebinin kabulüne ve reçete edilen ve tedavisinde kullanılan selpercatinib etken maddeli (Retevmo) ilaç bedelinin başvurucunun tedavisi amacıyla ödenmesinin derhâl sağlanmasına karar vermiştir. Anılan ara kararın ilgili kısmı şöyledir:

"26. İdare Mahkemesinin 6/1/2022 tarihli yürütmenin durudulması kararında, başvurucuya reçete edilen ilacın temin edilmemesi durumunda telafisi güç zararların ortaya çıkabileceği belirtilmiştir.

27. Dolayısıyla İdare Mahkemesinin yürütmenin durdurulması kararına göre, başvurucuya konulan MEDULLOBLASTOM hastalığının teşhisinde kullanılan Selpercatinib etken maddeli ilacın başvurucunun tedavisinde hayati bir öneme sahip olduğu ve başvurucunun bu ilaca derhal ulaşamaması halinde yaşamı bakımından ciddi bir tehlike ortaya çıkacağına dair yeterli deliller bulunduğu anlaşılmaktadır. İdare Mahkemesi tarafından verilen yürütümenin durdurulması talebinin kabulü kararı dikkate alınarak, bahse konu ilacın başvurucunun hastalığının tedavisindeki önemi ve aciliyeti gözetildiğinde başvurucunun tedavisine kesintisiz olarak devam edilmesi gerektiği, yürütmenin durdurulması kararının yerine getirilmemesi sonucu başvurucunun ilaca ulaşamama ihtimali ortaya çıkması nedeniyle maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik ciddi bir tehlike bulunduğu ve bu tehlikenin ortadan kaldırılması konusunda gerekli tedbirlerin derhal alınması gerektiği değerlendirilmiştir.

28. İlaç bedelinin önce başvurucu tarafından ödenerek ilacın temin edilmesi ve sonrasında SGK'ya başvurulması halinde bedelin başvurucuya geri ödenmesi şeklindeki uygulamanın başvurucunun hayatı ve sağlığı bakımından önemli olan ilaca ulaşmasını ve tedaviye devam edilmesini engelleyebileceği değerlendirildiğinden, İdare Mahkemesinin yürütmenin durdurulması kararı da dikkate alınarak ilaç bedelinin başvurucunun tedavisine devam edilmesini engelleyecek herhangi bir şarta bağlı olmaksızın karşılanmasına dair aşağıdaki tedbir kararını vermek gerekmiştir."

16. Bireysel başvuru sonrası süreçte devam eden yargılamada İdare Mahkemesi, davalı idarenin savunması ve ara kararı cevaplarının dosyaya ulaşması sonrası yürütmenin durdurulması kararını gözden geçirerek 11/2/2022 tarihli kararı ile yine dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar vermiştir.

17. Yargılama sonucunda İdare Mahkemesi 21/4/2022 tarihli kararı ile dava konusu selpercatinib etken maddeli Retevmo 80 mg isimli ilaç bedelinin davalı SGK tarafından

kesinti yapılmaksızın karşılanması gerektiğine hükmederek -istinaf kanun yolu açık olmak üzere- dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararda -özetle- başvurucunun tedavisini yürüten İzmir Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Tıbbi Onkoloji biriminde görevli uzman hekimin başvurucunun tıbbi geçmişi, uygulanan tedaviler ve hastalığın geldiği aşama gözetilerek en isabetli ve en etkin tedavi yönteminin selpercatinib etken maddeli ilacın uygulanması olduğunu ve bahsi geçen ilacın kullanılmasının tıbben gerekli olduğunu mütalaa ettiği, Sağlık Bakanlığına bağlı TİTCK'ce anılan ilacın kullanımının uygun bulunduğu ve en az 6 ay kullanılmasına onay verildiği, bu durumda söz konusu ilacın kullanılamamasının yaşam hakkını sınırlayacağı, oysa devletin herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamakla yükümlü olduğu, dolayısıyla dava konusu işlemde hukuka uygunluk bulunmadığı, dava konusu ilaç bedelinin davalı SGK tarafından kesinti yapılmaksızın karşılanması gerektiği ifade edilmiştir.

18. Davalı kurum bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge İdare Mahkemesi 14/9/2023 tarihli kararı ile istinaf başvurusunun kesin olarak reddine karar vermiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Anayasa Mahkemesinin 12/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

20. Başvurucu, yakalandığı hastalığın tedavisi kapsamında reçete edilen hayati öneme sahip ve oldukça yüksek maliyetli ilacın yürütmenin durdurulması kararına rağmen çeşitli bahanelerle temin edilmediğini, kendisinin ilacı satın alıp sonrasında bedelini Kurumdan talep etmesinin beklendiğini, bu durumun ölümcül sonuçları olabilecek kanser hastalığının ilerlemesine, tedavinin gecikmesine sebep olduğunu, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

21. Bakanlık görüşünde, devletin sağlık hizmetlerini tesis etmekteki pozitif yükümlülüğünün koşulsuz ve sınırsız olmadığı vurgulanarak yapılacak değerlendirmede Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

22. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (ç) bendine göre başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir sebebin olmadığı kanaatine varılması hâlinde başvurunun düşmesine karar verilebilir. Bununla birlikte İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması, temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurunun incelenmesine devam edilebileceği öngörülmüştür.

23. Başvuru, kanser hastalığının tedavisi kapsamında reçete edilen ve muadili bulunmayan bir ilacın SGK tarafından karşılanmasına yönelik yürütmenin durdurulması kararının yerine getirilmemesine ilişkindir.

24. Başvuru konusu olayda, başvurucunun açtığı davada İdare Mahkemesince 6/1/2022 tarihinde dava konusu işlemin yürütmesinin durdurulmasına karar verilmiş, yürütmenin durdurulması kararının uygulanmasında güçlükle karşılaşılması üzerine Anayasa

Mahkemesine başvurulmuş, Anayasa Mahkemesi 11/2/2022 tarihinde tedbir talebinin kabulü ile dava konusu ilaç bedelinin başvurucunun tedavisi amacıyla ödenmesinin derhâl sağlanmasına karar vermiştir.

25. İdare Mahkemesi nezdinde görülmekte olan dava ise 21/4/2022 tarihinde kabul edilerek dava konusu ilacın bedelinin davalı SGK tarafından kesinti yapılmaksızın karşılanması gerektiğine hükmedilmiş; davalı SGK'nın istinaf talebi ise Bölge İdare Mahkemesince 14/9/2023 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

26. Bireysel başvuru sonrası süreçte, Anayasa Mahkemesinin tedbir kararının veyahut İdare Mahkemesinin nihai kararının icrasında güçlük yaşandığına dair bir beyan ya da yeni bir bireysel başvuruya rastlanmamıştır. İzah edilen süreç ve yargılamanın neticesi dikkate alındığında başvurunun incelenmesine devam etmeyi gerekli kılan bir neden bulunmadığı değerlendirilmiştir (benzer yönde bkz. Ayaz Çelik [1. B.], B. No: 2021/1862, 22/2/2022).

27. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Başvuruya konu edilen yargılamada başvurucu lehine karar verilmesi nedeniyle 11/2/2022 tarihinde verilen tedbir kararıyla ilgili olarak DEĞERLENDİRME YAPILMASINA GEREK OLMADIĞINA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

LATİFE İNAN

B. No: 2022/33834 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/33834

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

LATİFE İNAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/33834)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : İsmail ŞAHİN

Başvurucu : Latife İNAN

Vekili : Av. Celal ÇELEBİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tıbbi ihmal sonucu zarara uğranılması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu bel ağrısı, sol alt ekstremitede uyuşma şikâyetleriyle Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesine (Hastane) başvurmuştur. Lomber skalyoz (bel fıtığı) teşhisi konulan başvurucuya 27/11/2006 tarihinde bel fıtığı ameliyatı yapılmıştır. Ameliyat sonrası yoğun bakım takibi esnasında vida basısı saptanması nedeniyle başvurucu 28/11/2006 tarihinde ameliyata alınarak kendisine vida opere edilmiştir.

3. Başvurucu 4/7/2012 tarihinde Kocaeli 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) tam yargı davası açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; bel fıtığı ameliyatı olduktan sonra vida basısı saptanması nedeniyle tekrar ameliyata alındığını, ameliyat sırasında omuriliğe takılan vidanın sinir sistemine bası yapması üzerine felç kaldığını, yürüyemez hâle geldiğini, ilerleyen süreçte fizik tedavi almasına rağmen durumunda bir değişiklik olmadığını, çalışamaz ve başkalarının yardımına muhtaç duruma geldiğini belirtmiştir. Tıbbi hata nedeniyle felç kaldığını belirten başvurucu, fazlaya dair hakları saklı kalmak üzere 100.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminatın ödenmesini talep etmiştir.

4. Kocaeli Derince Eğitim ve Araştırma Hastanesince düzenlenmiş 25/7/2012 tarihli sağlık kurulu raporunda, başvurucunun özür durumuna göre tüm vücut fonksiyon kaybı oranının %93 olduğu belirlenmiştir.

5. Yargılama sürecinde alınan Adli Tıp Kurumu (ATK) 2. İhtisas Kurulunun 14/2/2014 tarihli raporunda torakolomber skolyoz nedeniyle 27/11/2006 tarihinde anterior enstrümantasyon + füzyon ameliyatı yapıldığı, operasyon sonrası yoğun bakım takibi esnasında çekilen emarda L3 seviyesinden vidanın basıya neden olduğunun görülmesi üzerine 28/11/2006 tarihinde tekrardan opere edilen operasyonda önceden L1 ve L3e yerleştirilen vidalar çıkarılarak daha anteriora 4 adet 6,5x35 lik vida üzerinden uygun boyutlarda kesilen 2 adet rod yerleştirildiği, başvurucunun ameliyat sonrası takiplerinde sol alt ekstremitede motor kayıp, idrar ve gaita inkontinansı (dışkı kaçırma) geliştiği, bu nedenle defalarca fizik tedavi medikal ve cerrahi tedavi aldığı ve bulgularında kısmen düzelme tespit edildiği belirtilmiştir. Anterior enstrümantasyon + füzyon ameliyatlarından sonra söz konusu klinik şikâyetlere neden olan bulgularda tam düzelme olamayabileceği, ayrıca ameliyat sonrasında ortaya çıkan motor kayıp, idrar ve gaita inkontinansı gibi klinik tabloların bu tür ameliyatlardan sonra ortaya çıkabilen herhangi bir tıbbi kusur ya da ihmale izafe edilemeyen komplikasyon olduğu vurgulanmıştır. Netice itibarıyla başvurucuda ortaya çıkan olumsuz sonuçların operasyon ve sonrasındaki tedavi süreçlerinin komplikasyonu olduğu ve ilgili hekime kusur atfedilemeyeceği şeklinde görüş ve kanaate varılmıştır.

6. Başvurucu; anılan rapora itiraz ederek hatalı ameliyat ve ameliyat sırasında yanlış bir tıbbi müdahale nedeniyle felç kaldığını, vida basısı sonucu oluşan motor kaybının vidanın yanlış takılmasından dolayı meydana gelen tipik bir ameliyat hatası olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, anılan raporun yetersiz olduğunu ifade ederek alanında uzman üniversite öğretim üyelerinden oluşturulacak bilirkişi kurulu aracılığı ile yeniden rapor alınmasını talep etmiştir.

7. Mahkemece başvurucunun yaptığı itirazlar yerinde görülmeyerek 3/3/2015 tarihinde davanın kabulüne ve başvurucuya 255.592,88 TL maddi tazminat ile 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; ATK raporundaki tespitlere yer verildikten sonra teknik bilgiler gözönüne alındığında rapordaki kusur ile ilgili olarak varılan sonuca itibar edilmediği ifade edilmiştir. ATK raporundaki somut tespit ve teknik bilgiler değerlendirildiğinde başvurucunun yapılan ameliyatı sırasında takılan vidanın sinir sistemine baskı yapması sebebiyle motor kaybı oluştuğu ve bu sebeple yürüme yeteneğini kaybettiği, daha sonra vida opere edilerek daha kısa bir vida takılmış ise de ilk ameliyatta takılan vidanın uyguladığı bası nedeniyle oluşan motor kaybının tedavi edilemediği ve başvurucunun yürüme yeteneğinin vida basısı sebebiyle kalıcı olarak kaybolduğunun sabit olduğu vurgulanmıştır. Bu kapsamda başvurucuya takılacak vidanın boyutunun idare ajanlarınca ilk ameliyat yapılmadan önce gerekli tetkik, teşhis ve hesaplamalar yapılarak belirlendikten sonra uygulanması gerektiği hâlde bu araştırmanın zamanında yapılmadığı ve yapılan uygulama sonucunda vida basısı oluştuğu, bu basının daha sonra yapılan ameliyat ile önlenmesine rağmen başvurucunun sakatlığının kalıcı olduğu belirtilmiştir. Sonuç olarak başvurucunun sakat kalmasında davalı idarenin ajanlarının kusuru olduğu, davalı idarenin de yürütmekte olduğu kamu hizmetinde kuruluş, işleyiş ve personel açısından gereken tedbirleri almaması sebebiyle başvurucunun uğradığı zararda sorumluluğunun bulunduğu açıklanmıştır.

8. Anılan karara karşı davalı idarenin temyizi üzerine Danıştay (kapatılan) Onbeşinci Dairesince 11/2/2016 tarihinde Mahkeme kararının bozulmasına karar verilmiştir. Kararın

gerekçesinde; idare ajanlarına atfedilen vida boyutunun ilk ameliyat öncesi gerekli teşhis ve hesaplamalar yapılmak suretiyle uygulanması gerektiğine ilişkin kusur tespitinin tamamen teknik bir konu olduğu vurgulanmıştır. Bu konuda standart bir tıbbi uygulama olup olmadığının vida boyunun standart olup olmadığı ile vida boyunun tıbbi uygulama öncesi belirlenmesinde doktorların tıbben kendilerinden beklenen dikkat ve özeni gösterip göstermedikleri ve bu konuda kusurlu olup olmadıkları yönünden ATK Genel Kurulundan rapor alınıp sonucuna göre yeniden bir değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

9. Mahkemece bozma sonrası alınan ATK Genel Kurulunun 28/9/2017 tarihli raporunda her ne kadar dava konusu 27/11/2006 ve 28/11/2006 tarihlerinde başvurucunun geçirdiği ameliyatların öncesine ait radyolojik tetkikler istenmiş olmasına rağmen dosya içeriğinde mevcut olmamakla birlikte söz konusu tablonun komplikasyon olarak değerlendirildiği, komplikasyonları gidermeye yönelik gerekli girişim ve tedavilerin yapıldığı, komplikasyon yönetiminin uygun olduğu, dolayısıyla ilgili hekime ve idareye atfı kabil kusur ya da ihmal tespit edilmediği görüş ve kanaati bildirilmiştir.

10. Mahkemece 30/11/2017 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; ATK Genel Kurul raporuna atıfla davalı idareye yüklenebilecek herhangi bir kusurun bulunmadığı, davalı idarenin hizmet kusurunun bulunmaması nedeniyle başvurucunun maddi ve manevi tazminat isteminin reddedilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, anılan karara karşı temyiz başvurusunda bilirkişi raporuna itiraz dilekçesinde belirttiği hususları tekrar ederek ATK Genel Kurul raporunun bozma kararında belirtilen hususları karşılamadığını ifade etmiştir. Ameliyat sonrası felç kalması nedeniyle kusursuz da olsa idarenin olayda sorumlu olduğunu belirterek Mahkeme kararının bozulmasını talep etmiştir.

11. (Kapatılan) Danıştay Onbeşinci Dairesince 28/6/2018 tarihinde Mahkeme kararının hukuka ve usule uygun olduğu gerekçesiyle onanmasına karar verilmiştir. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı karar düzeltme istemi Danıştay Onuncu Dairesinin 23/5/2019 tarihli kararıyla kısmen kabul edilerek manevi tazminatın reddine ilişkin kısmın onanmasına yönelik bölümün kaldırılmasına, Mahkeme kararının manevi tazminat isteminin reddine ilişkin kısmının bozulmasına ve kararın diğer kısımlarına yönelik karar düzeltme isteminin reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; maddi tazminata hükmedilmesinin koşulları oluşmamakla birlikte başvurucuya ait tıbbi kayıtların tutulduğu hasta dosyasının muhafaza edilmemesinin sağlık hizmetinin eksik yürütüldüğünü gösterdiği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucuya ait grafilerin hasta dosyası içinde yer almamasının ve idare tarafından ibraz edilememesinin tıbbi müdahalenin irdelenme imkânını ortadan kaldırdığı ve hizmet kusuru oluşturduğu belirtilerek başvurucunun manevi tazminat isteminin kabulü gerektiği sonucuna varılmıştır.

12. Mahkemece 1/11/2019 tarihinde 50.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir. Kararda; Danıştay Onuncu Dairesinin bozma kararındaki ifadelere yer verilerek başvurucuya ait tıbbi kayıtların tutulduğu, grafilerin yer aldığı hasta dosyasının muhafaza edilmemesinin başvurucuda sağlık hizmetinin gerektiği gibi yürütülmediği yönünde endişe ve üzüntüye yol açtığı ifade edilmiştir. Başvurucu; anılan karara karşı temyiz başvurusunda idarenin uyguladığı yanlış tedaviden ve vidaların sinire bası yapması sonucu felç kalmasından sorumluluğunun bulunduğunu, bu sebeple maddi tazminat isteminin kabulüne karar verilmesi gerekirken reddine karar verilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Başvurucu, ayrıca manevi tazminata yönelik faizin dava tarihinden değil olay tarihinden itibaren uygulanması gerektiğini belirterek Mahkeme kararının

bozulmasını talep etmiştir.

13. Danıştay Onuncu Dairesi 29/11/2021 tarihinde kararın usul ve hukuka uygun olduğu gerekçesiyle onanmasına karar vermiştir.

14. Başvurucu, nihai kararı 16/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 14/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu; fıtık ameliyatı sırasında yanlış uygulama yapıldığını, takılması gerekenden daha büyük vida takılarak felç kalmasına sebebiyet verildiğini, yalnızca hasta dosyasının kaybedilmesi sebebiyle değil hatalı tıbbi müdahaleler nedeniyle de ayrıca manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir. Fıtık ameliyatından önce aydınlatılmadığını ve riskler konusunda bilgi verilmediğini ifade eden başvurucu maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; tıbbi ihmal dosyalarına ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verildikten sonra mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa'nın 17. maddesinin amacı, esas olarak bireylerin maddi ve manevi varlığına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfî müdahalelerin önlenmesidir. Bunun yanı sıra devletin tıbbi müdahaleler nedeniyle kişilerin maddi ve manevi varlığını etkili olarak koruma ve maddi ve manevi varlığına saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır (Ahmet Acartürk [2. B.], B. No: 2013/2084, 15/10/2015, § 49). Anayasa'nın 56. maddesinde belirtildiği üzere anılan pozitif yükümlülük, sağlık alanında yürütülen faaliyetleri de kapsamaktadır (İlker Başer ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1943, 9/9/2015, § 44).

21. Devlet, bireylerin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlıklarını koruma hakkı kapsamında -ister kamu isterse özel sağlık kuruluşları tarafından yerine getirilsin- sağlık hizmetlerini hastaların yaşamları ile maddi ve manevi varlıklarının korunmasına yönelik gerekli tedbirlerin alınabilmesini sağlayacak şekilde düzenlemek zorundadır (Nail Artuç [1. B.], B. No: 2013/2839, 3/4/2014, § 35; Ahmet Acartürk, § 51). Bununla birlikte sağlık personeli, mesleğini de yerine getirirken özen yükümlülüğü kapsamında risklerin gerçekleşmesini önlemeye ilişkin olarak elindeki tüm imkânları kullanmak mecburiyetindedir. Buna göre riskleri mümkünse önleyici, değilse asgariye indirici şekilde davranmaları, buna rağmen riskler doğduğunda yapacakları müdahaleyle zarar veya tehlike

neticesini mümkün olduğunca ortadan kaldırmaları gerekmektedir (Eliçe Aydın ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/5228, 20/3/2019, § 54). Anayasa Mahkemesi ise Anayasa'nın anılan maddeleri kapsamında devlete düşen pozitif yükümlülüklerin somut olay bağlamında yerine getirilip getirilmediğini denetlemek durumundadır (Tevfik Gayretli [2. B.], B. No: 2014/18266, 25/1/2018, § 36).

22. Bu bağlamda maddi ve manevi varlığı koruma hakkı kapsamında hukuki sorumluluğu ortaya koymak adına adli ve idari yargıda açılacak tazminat davalarının makul derecede dikkatli ve özenli inceleme şartını yerine getirmesi gerekmektedir (Yasin Çıldır [2. B.], B. No: 2013/8147, 14/4/2016, § 57; Tevfik Gayretli, § 32). Diğer taraftan belirtmek gerekir ki olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi öncelikle idari ve yargısal makamların ödevidir. Aynı şekilde başvuru dosyasında bulunan tıbbi bilgi ve belgelerden hareketle bilirkişilerin vardığı sonuçların doğruluğu hakkında fikir yürütmek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir (Mehmet Çolakoğlu [1. B.], B. No: 2014/15355, 21/2/2018, § 47). Ancak yargı mercilerinin gerekçeleri, tarafların kanun yoluna başvuru imkânını etkili şekilde kullanabilmesini sağlayacak surette ayrıntılı olarak ortaya konulmalı; ulaşılan sonuçlar yeterli açıklıktaki bilimsel görüş ve raporlar gibi somut, nesnel verilere dayandırılmalıdır (Murat Atılgan [2. B.], B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 45).

23. Başvurucunun olaya dair şikâyetlerinin özü, hatalı yapılan ameliyat nedeniyle vücut bütünlüğünün bozulmasına ilişkindir. Başvurucu; bu kapsamda fıtık ameliyatı sırasında yanlış uygulama yapıldığını, takılması gerekenden daha büyük vida takılarak felç kalmasına sebebiyet verildiğini, yalnızca hasta dosyasının kaybedilmesi sebebiyle değil hatalı tıbbi müdahaleler nedeniyle de ayrıca manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Somut olayda yargılamanın maddi tazminata ilişkin kısmının 23/5/2019 tarihinde (bkz. § 11) kesinleşmesi ve bireysel başvuru formunda ihlal iddialarının manevi tazminata yönelik olması nedeniyle maddi tazminata ilişkin bir inceleme yapılmayacaktır. Ayrıca başvurucunun aydınlatılmış onamının alınmadığına ilişkin yargılama sürecinde herhangi bir iddiada bulunmadığı, buna yönelik incelenebilir bir iddiayı ileri sürmediği anlaşılmaktadır. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde başvuru, başvurucunun iddia ettiği hatalı tıbbi müdahaleler nedeniyle manevi tazminata ilişkin taleplerine yönelik yargı mercilerince makul derecede dikkatli ve özenli inceleme yapılmadığı iddiasıyla sınırlı olarak ele alınacaktır.

24. İncelenen olayda Mahkemece ilk olarak 3/3/2015 tarihinde davanın kabulüne ve başvurucuya maddi ve manevi tazminat ödenmesine karar verilmiştir. Kararda, ATK raporundaki tespitlere yer verildikten sonra teknik bilgiler gözönüne alındığında rapordaki kusur ile ilgili olarak varılan sonuca itibar edilmediği ifade edilmiştir. Bu kapsamda başvurucuya ameliyat sırasında takılan vidanın sinir sistemine baskı yapması sebebiyle motor kaybı oluştuğu ve bu sebeple başvurucunun yürüme yeteneğini kaybettiği, daha sonra vida opere edilerek daha kısa bir vida takılmış ise de ilk ameliyatta takılan vidanın uyguladığı bası nedeniyle oluşan motor kaybının tedavi edilemediği ve sonuçta başvurucunun yürüme yeteneğinin vida basısı sebebiyle kalıcı olarak kaybolduğu belirtilmiştir. Diğer taraftan başvurucuya takılacak vidanın boyutunun idare ajanlarınca ilk ameliyat yapılmadan önce gerekli tetkik, teşhis ve hesaplamalar yapılarak belirlendikten sonra uygulanması gerektiği hâlde bu araştırmanın zamanında yapılmadığı ve yapılan uygulama sonucunda vida basısı oluştuğu, bu bası daha sonra yapılan ameliyat ile önlenmesine rağmen başvurucunun sakatlığının kalıcı olduğu açıklanmıştır.

25. Anılan karar Danıştay (kapatılan) Onbeşinci Dairesi tarafından idare ajanlarına atfedilen vida boyutunun ilk ameliyat öncesi gerekli teşhis ve hesaplamalar yapılmak suretiyle

uygulanması gerektiğine ilişkin kusur tespitinin tamamen teknik bir konu olduğu, bu konuda standart bir tıbbi uygulama olup olmadığı ve vida boyunun tıbbi uygulama öncesi belirlenmesinde doktorların kusurlu olup olmadıkları yönünden ATK Genel Kurulundan rapor alınıp sonucuna göre yeniden bir değerlendirme yapılması gerekçesiyle bozulmuştur.

26. Mahkeme tarafından ATK Genel Kurulundan rapor aldırılmış ve bu rapora dayalı olarak 30/11/2017 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Anılan raporda; dava konusu başvurucunun geçirdiği ameliyatların öncesine ait radyolojik tetkikler istenmiş olmasına rağmen dosya içeriğinde mevcut olmadığı, bununla birlikte mevcut tablonun komplikasyon olarak değerlendirildiği, söz konusu komplikasyonları gidermeye yönelik gerekli girişim ve tedavilerin yapıldığı, komplikasyon yönetiminin uygun olduğu belirtilmiştir.

27. Bu kararın temyizi üzerine Danıştay (kapatılan) Onbeşinci Dairesince 28/6/2018 tarihinde Mahkeme kararının onanmasına karar verilmiştir. Ardından başvurucunun onama kararına karşı yaptığı karar düzeltme istemi Danıştay Onuncu Dairesi tarafından 23/5/2019 tarihinde kısmen kabul edilerek Mahkeme kararının manevi tazminat isteminin reddine ilişkin kısmının bozulmasına, maddi tazminat isteminin reddine yönelik karar düzeltme isteminin reddine karar verilmiştir. Kararda; maddi tazminata hükmedilmesinin koşulları oluşmamakla birlikte başvurucuya ait tıbbi kayıtların tutulduğu hasta dosyasının muhafaza edilmemesinin tıbbi müdahalenin irdelenme imkânını ortadan kaldırdığı ve hizmet kusuru oluşturduğu belirtilerek manevi tazminat isteminin kabulü gerektiği ifade edilmiştir. Mahkemece bozma kararı doğrultusunda manevi tazminat istemi yönünden yapılan inceleme sonucu 1/11/2019 tarihinde 50.000 TL manevi tazminatın başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir. Karar kanun yolu aşamasından geçerek kesinleşmiştir.

28. Netice itibarıyla başvurucuya ait tıbbi kayıtların tutulduğu hasta dosyasının muhafaza edilmemesinin tıbbi müdahalenin irdelenme imkânını ortadan kaldırdığı ve hizmet kusuru oluşturduğu, böylece sağlık hizmetinin gerektiği gibi yürütülmediği yönünde endişe ve üzüntüye yol açtığı ifade edilerek başvurucu lehine 50.000 TL manevi tazminata hükmedilmiştir. Başvurucu, yalnızca hasta dosyasının kaybedilmesi sebebiyle değil ameliyatta yanlış uygulama yapılarak olması gerekenden daha büyük vida takılıp felç kalmasına sebebiyet verilmesi nedeniyle ayrıca manevi tazminata hükmedilmesini talep etmesine karşın yargısal makamlarca bu yönde bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmıştır. Belirtilen bu eksiklik dışında Mahkemece hükme esas alınan ATK Genel Kurul raporunda başvurucunun geçirdiği ameliyatların öncesine ait radyolojik tetkiklerin hasta dosyasında olmadığı, meydana gelen hasarın komplikasyon olarak değerlendirildiği ve komplikasyonu gidermeye yönelik gerekli girişim ve tedavilerin yapıldığı belirtilmesine rağmen anılan girişim ve tedavilerin nasıl yapıldığı hususunun açıklığa kavuşturulmadığı görülmüştür.

29. Ayrıca yapılan incelemede yargı mercilerince tıbbi kayıtların tutulduğu hasta dosyasının muhafaza edilmemesi nedeniyle 50.000 TL olarak belirlenen manevi tazminat miktarı ile davanın koşulları ve başvurucunun uğradığı zarar arasında orantısızlık bulunduğu değerlendirilmiştir. Zira gerçekleştirilen cerrahi müdahale sırasında oluşan durum nedeniyle başvurucunun tekrar ameliyat geçirmek zorunda kaldığı, uzun süre tedavi gördüğü, %93 oranında fonksiyon kaybı yaşadığı ve bu süreçte yaşadıkları gözetildiğinde hükmedilen manevi tazminat miktarının düşük olduğu anlaşılmıştır. Böylelikle yargılama süreci bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde başvurucunun vücut bütünlüğüne yönelik tıbbi müdahale sırasında oluşan hasar sonucunda yeniden tedavi görmek zorunda kaldığı sabit olup başvuruya konu davada manevi zararın giderimi noktasında verilen kararın yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumda başvurucunun maddi ve manevi varlığın

korunması ve geliştirilmesi hakkı bakımından devletin pozitif yükümlülüğünün yerine getirildiği söylenemeyecektir.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 255.592,88 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 1. İdare Mahkemesine (E.2019/1193, K.2019/1185) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÖZDE PEKTAŞ

B. No: 2022/63562 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/63562

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÖZDE PEKTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/63562)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Gözde PEKTAŞ

Vekili : Av. Nurten KOÇAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari işlemin iptali istemli davanın süre aşımı gerekçesiyle reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (idare) bünyesinde alt işverene bağlı olarak 8/7/2010-25/3/2018 tarihleri arasında hastalık, izin hâlleri gibi nedenlerle çalışmayan işçilerin yerine (yedek/joker işçi) bakım elemanı olarak çalışmıştır.

3. Başvurucu 24/12/2017 tarihinde yayımlanan 20/11/2017 tarihli ve 696 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (696 sayılı KHK) 127. maddesi ile 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu, 926 Sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 2802 Sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 2914 Sayılı Yükseköğretim Personel Kanunu, 5434 Sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanunu ile Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması, Devlet Memurları ve Diğer Kamu Görevlilerine Memuriyet Taban Aylığı ve Kıdem Aylığı ile Ek Tazminat Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye (375 sayılı KHK) eklenen geçici 23. madde uyarınca 2/1/2018 tarihinde sürekli işçi kadrosuna geçirilme talebinde bulunmuştur. İl Tespit Komisyonunun (Tespit Komisyonu) ön incelemesi sonucu

anılan düzenlemede sürekli işçi kadrosuna geçiş için öngörülen 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalıştırılıyor olma şartının mevcut olmadığı tespit edilerek talep kabul edilmemiş ve ilgili karar ilan yöntemiyle duyurulmuştur. Anılan karara karşı başvurucunun 21/2/2018 tarihinde Tespit Komisyonuna yaptığı itirazı da 5/3/2018 tarihinde reddedilmiştir.

4. İdare 7/3/2018 tarihli ve 16638 sayılı Genelge (Genelge) ile alt işveren bünyesinde yedek işçi olarak çalışanların da diğer şartları sağlaması koşuluyla geçiş hakkından yararlanabileceğini düzenlemiştir. Başvurucu da 13/12/2018 tarihinde sürekli işçi kadrosuna geçişinin yeniden değerlendirilmesi için idareye başvurmuştur. İdare 21/12/2018 tarihinde yeniden yapılan incelemede Tespit Komisyonunun verdiği kararda bir hata bulunmadığına karar vermiştir. Başvurucu, yürütmenin durdurulması ve anılan kararın iptali talebiyle Ankara 3. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; sekiz yıldır yedek işçi olarak belirsiz süreli hizmet akdi ile çalıştırıldığını, 375 sayılı KHK'nın yedek işçileri de kapsadığını, 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalışmadığı yönündeki tespitin hatalı olduğunu vurgulamıştır.

5. Mahkeme yürütmenin durdurulması talebini reddetmiştir. Başvurucunun anılan karara itirazını Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesi (Daire) 20/6/2019 tarihinde kabul ederek yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinde Sosyal Güvenlik Kurumu kayıtlarına göre 4/12/2017 tarihinden evvel ve bu tarihten makul bir süre önce (2015 yılı Şubat ayında) davalı idare bünyesinde hizmet alım yoluyla (yedek/joker) işçi olarak çalıştığı sabit olan başvurucunun 4/12/2017 tarihi itibarıyla çalışıyor olmak şartını sağladığı, anılan tarihte fiilen çalışmıyorsa da bu durumun çalışmayan işçilerin yerine çalışmasından kaynaklandığı vurgulanmıştır. Başvurucu bu karara istinaden 2019 yılının Temmuz ayında sürekli işçi kadrosuna atandığını başvuru formunda bildirmiştir.

6. Mahkeme 29/9/2020 tarihinde Dairenin gerekçesi yönünde dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. İdare anılan karara karşı başvurucunun 4/12/2017 tarihi itibarıyla fiilen çalışmadığını, dolayısıyla mevzuatın aradığı şartın gerçekleşmediği hususunun sabit olduğunu vurgulayarak istinaf kanun yoluna başvurmuştur.

7. Daire 23/3/2022 tarihinde istinaf talebinin kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve süre aşımı nedeniyle davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinde 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7. ve 11. maddeleri açıklandıktan sonra başvurucunun sürekli işçi kadrosuna alınma talebiyle ilgili olarak idareye başvurduğu, başvurusunun kabul edilmemesi üzerine yaptığı itirazın Adalet Bakanlığının (Bakanlık) internet adresinde yapılan ilan ile reddedildiği ancak başvurucunun itirazın reddine ilişkin işlemin bildirilmesinden itibaren 60 günlük süre içinde dava açmadığı belirtilmiştir. Başvurucunun daha sonra sürekli işçi kadrosuna atanması ve itirazının kabul edilmesi istemiyle davalı idareye 13/12/2018 tarihinde yaptığı başvurunun ise dava açma süresini yeniden canlandırmayacağı ifade edilerek ikinci yaptığı bu başvurunun reddedilmesine ilişkin işleme karşı açtığı davanın süresinde bulunmadığı vurgulanmıştır.

8. Başvurucu, nihai kararı 22/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 20/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, sürekli işçi kadrosuna geçirilme talebinin reddedilmesi üzerine Tespit

Komisyonuna 21/2/2018 tarihinde itiraz ettiğini ancak itiraz sonucunun tebligat veya ilan yoluyla kendisine bildirilmediğini belirtmiştir. 1/1/2018 tarihli ve 30288 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmet Alımı Sözleşmeleri Kapsamında Çalıştırılmakta Olan İşçilerin Sürekli İşçi Kadrolarına veya Mahalli İdare Şirketlerinde İşçi Statüsüne Geçirilmesine İlişkin 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Geçici 23 ve Geçici 24 Üncü Maddelerinin Uygulanmasına Dair Usul ve Esaslara İlişkin Tebliğ'in (Tebliğ) 11. maddesinde itiraz sonucunun muhatabına yazılı olarak bildirileceğinin açıkça düzenlendiğini ancak kendisine bu şekilde bir bildirim yapılmadığı için dava açma süresinin işlemeye başlayamayacağını iddia etmiştir. Başvurucu ayrıca, idarenin yedek işçilerle ilgili kamu kurumlarının hatalı uygulamalarına son vermek amacıyla yayımladığı Genelge ile alt işveren tarafından yedek işçi olarak çalıştırılanların da diğer koşulları sağlamak şartıyla sürekli işçi kadrosuna geçiş hakkından yararlandırılması gerektiğinin belirtildiği, bu kapsamda yapılan başvurular sonucu hatalı işlemlerin düzeltilmesi üzerine kendisinin de yeniden değerlendirme için başvurduğunu ifade etmiştir. Bu başvurunun yeni bir hukuki sebebe dayalı olduğunu, reddine ilişkin idari işleme karşı ise yasal süre içinde iptal davası açtığını vurgulayan başvurucu, somut olayın koşulları hakkında değerlendirme yapılmayarak hatalı bir şekilde süre aşımı kararı verilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Bakanlık görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin gözetilmesi gerektiğini belirterek idareden elde edilen bilgi ve belgeleri sunmuştur. İdare ise görüşünde, ilgili yargı sürecini özetleyerek kararın hukuka uygun olduğunu vurgulamıştır. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı cevabında önceki iddialarını yinelemiştir.

12. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı çerçevesinde incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52). Özellikle hukuki ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Aktif Elektrik Müh. İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2012/855, 26/6/2014, § 34).

15. Vurgulamak gerekir ki dava açma süresinin hangi tarihte başlayacağını belirlemek ve mevzuatı bu yönüyle yorumlamak görevi esasen yargılama mercilerine aittir. Bireysel başvurunun ikincillik ilkesi gereği, dava açma süresinin başlatılacağı tarihin belirlenmesi noktasında Anayasa Mahkemesinin bir görevi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol, dava açma süresinin hangi tarihten itibaren başlatılması gerektiğiyle ilgili yargılama mercilerinin yorumlarının mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir (Ahmet Yıldırım [1. B.], B. No: 2014/18135, 20/9/2017, § 46).

16. Başvurucunun açmış olduğu iptal davasının esasa ilişkin değerlendirme yapılmadan süre aşımı nedeniyle reddinin mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır. Anılan

müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma, ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığı belirlenmelidir.

17. Başvurucunun davasının süre aşımı nedeniyle reddine dair kararın 2577 sayılı Kanun'un 7. ve 11. maddelerinde yer alan dava açma sürelerine ilişkin düzenlemelere dayandığı gözetildiğinde somut olayda başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca idari bir işleme karşı açılacak davada süre koşulu öngörülmesinin hukuk devleti ilkesinin bir gereği olan idari istikrarın sağlanması şeklinde meşru bir amacı olduğu söylenebilir.

18. Diğer taraftan mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin ölçülü olup olmadığı da incelenmelidir. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2013/66, K.2014/19, 29/1/2014; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

19. Dava hakkının bağlandığı usul kurallarına uyulmaması nedeniyle uyuşmazlıkların esası hakkında karar verilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin usul ekonomisi ile iyi adalet yönetimi ilkesinin sağlanarak kamu yararı amacının gerçekleştirilmesi bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez (Ahmet Erdem [1. B.], B. No: 2018/34944, 6/10/2021, § 63).

20. Bununla birlikte tebligat, yetkili makamlarca birtakım hukuki işlemlerin bu işlemin hukuki sonuçlarından etkilenmeleri amaçlanan kişilere kanuna uygun şekilde bildirimi ve bu bildirimin usulüne uygun olarak yapıldığının belgelendirilmesi işlemidir. İşlemlerin kendilerine bağlanan hukuki sonuçları doğurabilmesi için muhatabına bildirilmesi gerekir. Tebligat, Anayasa'da güvence altına alınmış olan iddia ve savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesinin ve bireylere tanınan hak arama hürriyetinin önemli güvencelerinden biridir (AYM, E.2018/144, K.2019/72, 19/9/2019, § 20).

21. Yetkili makamların tebliğ işlemlerini yürütürken gerekli özeni göstermemesi nedeniyle tebliğin muhatabı, tebliğ konusuna vâkıf olamayabilir. Böyle bir durumda kişinin herhangi bir kusuru bulunmadığı hâlde kişiyi tebligata bağlanan sonuçtan sorumlu tutmak hakkın varlığını anlamsız kılabilir ve bu suretle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz hâle getirebilir (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 66).

22. Başvurucu, Tespit Komisyonunun itiraz değerlendirmesine ilişkin kararının Tebliğ'in 11. maddesi kapsamında kendisine tebliğ edilmediğini, ilan edilen hususun Tebliğ'in 10. maddesinde düzenlenen Tespit Komisyonunun ilk incelemesine ilişkin olduğunu ileri sürmüştür. Bu bağlamda mevzuat incelendiğinde sürekli işçi kadrosuna geçişi düzenleyen 375 sayılı KHK'nın geçici 23. ve 24. maddelerinin uygulanmasına dair usul ve esasların Tebliğ ile kurala bağlandığı görülmüştür. Tebliğ'in 8. maddesinde sürekli işçi kadrosuna geçiş taleplerinin Tespit Komisyonu tarafından inceleneceği, 10. maddesinde ise bu inceleme sonucunda şartları taşıyan ve taşımayanların ilan edileceği belirlenmiştir. Tebliğin

"Tespit komisyonu kararına itiraz ve süresi" başlıklı 11. maddesi ise şöyledir:

"(1) Tespit komisyonu kararına göre sınava girme hakkı elde edemeyenler, ilan tarihinden itibaren öngörülen süre içerisinde gerekçesini de belirtmek suretiyle yazılı olarak itirazda bulunabilir.

(2) İtirazlar derhal incelemeyi yapan tespit komisyonuna intikal ettirilir. Talep, komisyonca değerlendirilerek öngörülen süre içerisinde karara bağlanır ve sonuç ilgilisine yazılı şekilde tebliğ edilir. İtiraz üzerine tespit komisyonunca verilen kararlar kesindir."

23. Anılan maddede Tespit Komisyonuna yapılan itirazın sonucunun ilgilisine yazılı bir şekilde tebliğ edileceğinin açıkça düzenlendiği görülmüştür. Somut olayda sürekli işçi kadrosuna geçiş için başvurucu ilk kez 2/1/2018 tarihinde idareye başvurmuştur. Başvurucunun bu talebin reddine ilişkin kararın ilanından sonra itiraz ettiği, itirazın ise Tespit Komisyonunun 5/3/2018 kararıyla reddedildiği anlaşılmaktadır. Dairenin ise istinaf incelemesinde Tespit Komisyonunun kararının ilan edildiği hususuna dayanarak bu işleme karşı yasal süre içinde dava açılmadığından hareket ettiği gözlemlenmiştir. Ancak Tespit Komisyonunun ilk incelemesine ilişkin kararın ilan edildiği, Dairenin, Tespit Komisyonunun itiraz sonucuna ilişkin kararının Tebliğ'in 11. maddesi kapsamında tebliğine ilişkin bir inceleme ve değerlendirme yapmadığı sabittir. Ayrıca yargılama sürecinde ilk defa Dairenin istinaf incelemesinde gündeme gelen süre aşımı hususuna karşı da başvurucuya savunma yapma imkânın da tanınmadığı tespit edilmiştir.

24. Yargılama bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde Tespit Komisyonunun itiraz sonucuna ilişkin kararının tebliğ edildiğine dair bir bilgi ve belgenin bulunmadığı veya bu yönde bir inceleme yapılmadığı görülmüştür. Bu durumda yargı makamlarının dava açma süresine ilişkin tespiti, Tebliğ'in 11. maddesindeki düzenlemeyi de gözetmek suretiyle yapmadığı dikkate alındığında Dairenin süre aşımına ilişkin yorumunun başvurucu yönünden öngörülebilir olduğu söylenemez.

25. Öte yandan anılan başvuru sürecinden sonra Genelge ile yedek işçi olarak çalışanların da daimi işçi kadrosuna geçiş hakkından yararlanabileceğinin düzenlenmesi üzerine başvurucunun 13/12/2018 tarihinde kadroya geçişe ilişkin yeniden değerlendirme yapılması amacıyla başvuru yaptığı anlaşılmaktadır. Ancak yargı makamları başvurucunun bu talebinin Genelge kapsamında kalıp kalmadığı, bu durumun Genelge de gözetilmek suretiyle yeni bir hukuki sebebe bağlı ayrı bir idari işlem olup olmadığı yönünde de bir inceleme yapmadığı, ikinci başvuruyu dava süresini canlandırma çabası olarak ilk başvurunun bir devamı gibi değerlendirdiği görülmüştür. Dolayısıyla Dairenin somut olaya uygun sonuca etkili nitelikteki hususlara ilişkin inceleme ve değerlendirme yapmadan davayı usulden reddetmesinin hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri bağlamında öngörülebilirlik sınırları içinde olmadığı, başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin orantısız olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

27. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

28. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesine (E.2020/5423, K.2022/1204) iletilmek üzere Ankara 3. İdare Mahkemesine (E.2019/86, K.2020/1657) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ÇÖRÜŞ VE FERDA ÇÖRÜŞ

B. No: 2022/75440 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/75440

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ÇÖRÜŞ VE FERDA ÇÖRÜŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/75440)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucular : 1. Ahmet ÇÖRÜŞ 2. Ferda ÇÖRÜŞ

Vekili : Av. Kemal MOLA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, trafik kazası neticesinde araçta meydana gelen değer kaybının tazmini amacıyla açılan tazminat davasında kusur oranının daha yüksek belirlendiği bilirkişi raporunun hükme esas alınması nedeniyle gerekçeli karar hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Davacı N.D. 17/6/2016 tarihinde meydana gelen trafik kazası sonucunda aracında oluştuğunu iddia ettiği değer kaybının tazmini amacıyla başvurucular aleyhine 3/8/2016 tarihinde Eskişehir 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açmıştır.

3. Mahkeme taraf tanıklarını dinlemiş, olay yerinde keşif yapmış, tarafların ibraz ettikleri belgeleri incelemiş ve dosyayı bilirkişi incelemesine göndermiştir. Bilirkişi heyetinden alınan 15/8/2017 tarihli raporda kusur durumunun tespiti yönünden davacı N.D.nin %80, başvurucu Ferda Çörüş'ün ise %20 oranında kusurlu olduğu hususlarına yer verilmiştir. Tarafların bilirkişi raporuna itirazı üzerine dosya İstanbul Teknik Üniversitesi (İTÜ) öğretim üyelerinden oluşan bilirkişi heyetine tevdi edilmiştir. Bilirkişi heyetince 30/5/2018 tarihli rapor Mahkemeye ibraz edilmiş, raporda başvurucu Ferda Çörüş'ün %100 oranında asli ve tam kusurlu olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu bilirkişi raporuna itiraz edilmesi üzerine

9/8/2021 tarihli ek rapor hazırlanmış, raporda kök rapordaki görüş ve kanaatin aynen devam ettiği belirtilmiştir.

4. Başvurucular vekilinin ek rapora itirazı üzerine Mahkemece, bilirkişi raporları arasında çelişki bulunduğu gerekçesiyle dosyanın Adli Tıp Kurumu Başkanlığına (ATK) gönderilmesine karar verilmiştir. ATK Trafik İhtisas Dairesince düzenlenen 29/1/2020 tarihli bilirkişi raporunda hangi sürücünün kırmızı ışık ihlali yaptığının anlaşılamadığı belirtilerek alternatifli kusur dağılımı yapılmıştır. Buna göre birinci durumda başvurucu Ferda Çörüş'ün kusursuz olduğu, davacı N.D.nin %100 oranında kusurlu olduğu; ikinci durumda ise başvurucu Ferda Çörüş'ün %100 oranında kusurlu olduğu, davacı N.D.nin kusursuz olduğu ifade edilmiştir. Tarafların bu rapora itirazı üzerine dosya üst kurulda görüşülmesi istemiyle ATK'ya gönderilmiş, düzenlenen 5/6/2020 tarihli raporla başvurucu Ferda Çörüş'ün %10, davacı N.D.nin %90 oranında kusurlu olduğu belirtilmiştir.

5. Mahkemece 24/5/2022 tarihli kararla davanın kabulüne, 4.658,39 TL değer kaybı tazminatının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte başvuruculardan alınarak davacı tarafa ödenmesine kesin olarak karar verilmiştir. Karar gerekçesinde, İTÜ öğretim üyelerinden oluşan bilirkişi heyetince düzenlenen 30/5/2018 tarihli rapora üstünlük tanındığını ve ıslah dilekçesi ile bağlı kalınarak karar verildiğini ifade etmiştir.

6. Başvurucular, nihai kararı 17/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 14/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucular; alınan bilirkişi raporları arasındaki çelişkileri gidermek üzere Mahkemece ATK'dan rapor alınmasına rağmen başvurucunun asli kusurlu olduğunu belirten önceki tarihli bilirkişi raporuna göre karar verildiğini, hükme esas alınan bilirkişi raporuna neden üstünlük tanındığının gerekçeli kararda açıklanmadığını, delillerin usulüne göre değerlendirilmediğini, dosyaya sundukları kamera kayıtlarının ve tanıklarının dikkate alınmadığını belirtmiştir. Başvurucular adil yargılanma hakkı, gerekçeli karar hakkı ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

8. Anayasa Mahkemesi, anayasal ve kişisel önem kriterini daha önce K.V. ([GK], B. No: 2014/2293, 1/12/2016) kararında incelemiş; temel ilkelerini belirlemiştir. Buna göre kanunda anayasal ve kişisel önemden yoksun başvuruların kabul edilemez bulunabilmesi için iki şart öngörülmüştür: Anayasal önem olarak adlandırılabilecek olan birinci şart başvurunun Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımaması, kişisel önem olarak adlandırılabilecek olan ikinci şart ise başvurucunun önemli bir zarara uğramamasıdır.

9. Anayasa hükümlerinin yorumlanması açısından önem taşıma unsurunun başta Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru yoluyla daha önce yorumlamadığı meseleleri kapsadığında kuşku yoktur. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, bir meseleyle ilgili olarak daha önce Anayasa'nın ilgili hükümlerini yorumlamış olsa bile değişen durumları dikkate alarak yeniden yorumlama ihtiyacı duyabilir. Bu durumda da o meseleye ilişkin başvurunun anayasal öneminin bulunduğunu kabul etmek gerekir. Anayasa'nın uygulanması açısından önem taşıma unsurunda ise Anayasa hükümlerinin uygulanması açısından başvurunun önem

taşıdığının söylenebilmesi için kamu makamları ve yargılama merciilerinin belli bir meseleye ilişkin uygulamalarının Anayasa Mahkemesi yorumlarından farklı olması ve bu farklılığın da önemli olması gerekir. Kişisel önemin bulunması koşulu ise -başvurucunun içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere- her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilir (K.V., §§ 63-67).

10. Söz konusu uyuşmazlıkta başvurunun genel bir soruna işaret etmediği yahut Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından bir önem taşıdığının ortaya konulamadığı kanaatine ulaşılmıştır.

11. Kişisel önemin bulunmaması koşulu ise -başvurucunun içinde bulunduğu koşullar da dâhil olmak üzere- her olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak ve objektif verilerden hareket edilerek Anayasa Mahkemesi tarafından değerlendirilir (K.V., §§ 66, 67).

12. Bunun yanında kişisel önem şartı çerçevesinde objektif anlamda maddi zararın tespiti bakımından paranın zaman içinde enflasyon karşısında değer kaybedebileceği dikkate alındığında başvuru tarihindeki takvim yılına göre değerlendirme yapılması gerektiği kuşkusuzdur. Diğer bir ifadeyle bireysel başvurular, eğer başvuruda bir maddi zararın varlığı söz konusu ise kişisel önem şartı değerlendirilirken başvurunun yapıldığı tarihteki takvim yılı itibarıyla incelenecektir. Özellikle bu durum, başvurunun yapıldığı yıldan sonraki bir takvim yılında karara bağlanan başvurular için önem arz etmektedir. Son olarak belirtmek gerekir ki kişisel önem şartı uygulanırken gözetilmesi gereken diğer bir husus ise objektif anlamda yapılacak değerlendirmenin sonuca varılması bakımından tek başına bir önem taşımamasıdır. Yukarıda değinilen unsurlar birlikte değerlendirilerek başvurunun kişisel anlamda bir önem taşıyıp taşımadığı belirlenecektir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Ahmet Baş [GK], B. No: 2019/42746, 17/5/2023, § 45).

13. Başvuruya konu olayda başvurucular aleyhine hükmedilen tazminat miktarının 4.658,39 TL olduğu anlaşılmaktadır. Başvuru tarihi (2022 yılı) itibarıyla şikâyet edilen toplam değerin subjektif anlamda önemli bir miktar olarak görülemeyeceği değerlendirilmiştir. Başvurucuların ekonomik durumu, davanın niteliği ve yargılama süreci ile başvuruya konu müdahalenin kapsamı dikkate alındığında başvurunun anayasal ve kişisel bir öneminin olmadığı sonucuna varılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle başvurunun anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun anayasal ve kişisel önemden yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA SADIK ERKEK

B. No: 2022/77094 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/77094

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA SADIK ERKEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/77094)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Mehmet Yavuz YAŞAR

Başvurucu : Mustafa Sadık ERKEK

Vekili : Av. Mustafa BOZKURT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, askerî disiplin cezasına karşı açılan davanın yargı yolunun kapalı olduğu gerekçesiyle incelenmeksizin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Kara Kuvvetleri Komutanlığı emrinde piyade üsteğmen rütbesi ile görev yaptığı dönemde emri mütalaa etmek ve üste saygısızlık fiillerini işlediği gerekçesiyle 31/1/2013 tarihli ve 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanunu'nun 15. ve 17. maddeleri hükümleri uyarınca hizmete kısmi süreli devam ve uyarma cezaları ile cezalandırılmıştır.

3. Başvurucu, hakkında tesis edilen disiplin cezalarının iptali talebiyle Çanakkale 1. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkeme 20/1/2022 ve 17/3/2022 tarihli kararlarıyla 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesi gereğince hizmete kısmi süreli devam ve uyarma cezasına yönelik olarak yargı yolunu açık tutan bir düzenlemeye yer verilmemesi nedeniyle davanın esasının incelenmesi olanağı bulunmadığı sonucuna vararak davanın incelenmeksizin reddine karar vermiştir.

4. Bu karara karşı başvurucu tarafından yapılan istinaf başvurusunu inceleyen Bursa Bölge İdare Mahkemesi 1. İdari Dava Dairesinin (Daire) 31/5/2022 ve 9/6/2022 tarihli kararlarıyla istinaf isteminin kesin olarak reddine hükmedilmiştir.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/80690 numaralı başvurunun süresinde yapılan 2022/77094 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

7. Başvurucu; anılan disiplin işlemlerine yönelik yargı yolunu kapatan 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa Mahkemesinin 1/6/2022 tarihli kararı ile iptal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu; ayrıca verilen cezaya yönelik savunma hakkının az süre verilerek kısıtlandığını, savunmasında belirttiği hususların dikkate alınmadığını, yargı yolu kapalı olan işleme karşı açtığı davanın Mahkeme tarafından reddedildiğini belirterek adil yargılanma hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, uyuşmazlığın devlete özel bir güven ve sadakat bağı ile bağlı olan asker kişi ile ilgili bulunması ve yargı denetimi dışında bırakma durumunun devletin menfaatiyle ilgili objektif sebeplerle haklı kılınması nedeniyle Anayasa'nın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ile buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin ortak koruma kapsamındaki haklardan herhangi biri ile bağdaşır nitelikte olmadığı belirtilmiştir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesinin söz konusu başvuruya ilişkin olarak konu bakımından yetkisiz olup olmadığı incelemesinde anılan hususların dikkate alınmasının faydalı olacağı ileri sürülmüştür. Ayrıca başvuruya ilişkin olarak Millî Savunma Bakanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgeler de görüş ekinde gönderilmiştir. Bakanlık görüşünün ekinde yer alan Millî Savunma Bakanlığı yazısında başvurucu hakkında verilen disiplin cezalarının Anayasa Mahkemesinin 1/6/2022 tarihli iptal kararından önce verildiği ve bu hâliyle kesin karara bağlandığı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

9. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun savunma hakkı ve hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerinin bir bütün olarak Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

10. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası hükümlerine göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının incelenebilmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Sözleşme'nin ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerinin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18).

11. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un

Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına "adil yargılanma hakkı" ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] metne dâhil" edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesinde herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu ibaresinin eklenmesinin amacı Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almaktır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriği belirlenirken Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin ve buna ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadının da gözönünde bulundurulması gerekir (Onurhan Solmaz, § 22).

12. Sözleşme, bir kişinin sahip olduğunu ileri sürebileceği tüm hak ve yükümlülükler bakımından adil yargılanma hakkını güvenceye almamaktadır. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için ya başvurucunun medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadının esası hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, § 23).

13. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasının medeni meselelerde uygulanabilmesi için ortada hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından savunulabilir temeli bulunan bir hakkın bulunması gerekir. Bu hakkın Anayasa'da doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanan ve güvence altına alınan bir hakka ilişkin olması zorunlu değildir. Bu bakımdan kanunla kişilere tanınan hak ve ayrıcalıklar da mahkemelerde ileri sürülebilmesi koşuluyla Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında hak kavramına dâhildir. İkinci olarak bu hakka dair ilgili kişinin menfaatini etkileyen bir uyuşmazlık mevcut olmalıdır. Öte yandan bu uyuşmazlık ihtilaf konusu hakkın tespiti ve bu haktan yararlanılması bakımından belirleyici bir nitelik arz etmelidir (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem [2. B.], B. No: 2015/7942, 28/5/2019, § 28).

14. İşçi ile işveren arasındaki iş sözleşmesinden doğan hak ve menfaatlerin medeni hak olarak değerlendirilmesi gerektiği hususunda kuşku bulunmamaktadır. Buna karşılık kamu hukuku kurallarına göre istihdam edilen kamu çalışanları ile devlet arasındaki ilişkinin her zaman medeni hak niteliği taşıdığı söylenemeyecektir. Kamu çalışanları ile devlet arasındaki ilişkinin medeni hak kapsamı dışında kalan boyutları da bulunabilir. Bununla birlikte kamu çalışanlarına tanınan hak ve ayrıcalıkların da kural olarak medeni niteliğinde olduğu vurgulanmalıdır. Ne var ki istisnai de olsa kamu çalışanlarına tanınan hak ve ayrıcalıkların medeni hak kapsamında değerlendirilmemesi mümkündür. Bu bağlamda kamu çalışanlarına statü hukukuyla tanınan hak ve ayrıcalıkların medeni karakterde olmadığının kabul edilebilmesi için iki koşulun birlikte gerçekleşmesi gerekir (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem, § 31).

15. Birincisi kamu çalışanlarına bahşedilen hakkın mahkemelerde dava konusu edilemez nitelikte olması gerekir. Diğer bir ifadeyle bu hakla ilgili uyuşmazlıklara karşı dava yolunun

kapalı tutulması gerekir. Şu hâlde kamu çalışanları ile ilgili olarak dava konusu edilebilir her türlü hak ve menfaatin medeni hak niteliğinde olduğu ifade edilebilir. İkincisi söz konusu hak ve menfaate ilişkin uyuşmazlığa karşı dava yolunun kapatılmasının haklı bir nedene dayanması gerekir. Haklı nedenin varlığından söz edilebilmesi için dava yolu kapatılan uyuşmazlığın kamu gücünün kullanımıyla ilgili olması, kamu görevlisi ile devlet arasındaki güven ve sadakat ilişkisini tartışmaya açtığının gösterilmesi lazımdır. Bu itibarla salt ilgilinin kamu gücü kullanan bir kamu görevlisi olması ve bu kişinin devlet ile özel bir güven ve sadakat ilişkisi içinde bulunması bu kişiyle ilgili her türlü uyuşmazlığa karşı dava yolunun kapalı tutulmasını haklı hâle getirmez. Bu noktada önem taşıyan husus, ihtilaf konusu uyuşmazlığın kendisinin kamu gücünün kullanımıyla ilgili olmasıdır (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem, § 32).

16. Somut olay açısından başvuruya konu şikâyetin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili bir uyuşmazlık olup olmadığı adil yargılanma hakkının kapsamının tespiti açısından önem taşımaktadır.

17. Anayasa'nın 129. maddesinde "...Disiplin kararları yargı denetimi dışında bırakılamaz. Silahlı Kuvvetler mensupları ile hakimler ve savcılar hakkındaki hükümler saklıdır. ..." denilmektedir. Belirtilen kuralda Anayasa ile kanun koyucuya Silahlı Kuvvetler mensupları hakkındaki disiplin cezalarının yargı denetimi dışında bırakılabileceğine ilişkin bir takdir hakkı verildiği görülmektedir. 4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı mülga Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 21. maddesinde askerî disiplin ile ilgili kanunlarda yargı yolunun açık olduğu belirtilen disiplin cezalarına karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmiş, 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinde hangi disiplin cezalarına karşı yargı yoluna gidileceği de düzenlenmiştir. Bu durumda 6413 sayılı Kanun'da hizmete kısmi süreli devam disiplin cezasına karşı yargı yolunun açık olduğunun belirtilmediği tespit edilmektedir (Murat Durmuş [1. B.], B. No: 2015/13800, 9/6/2020, § 33).

18. Nitekim başvurucunun hakkında tesis edilen disiplin işleminin iptali talebiyle açtığı davanın mahkeme tarafından dava konusunun yargı denetimi dışında bulunduğu gerekçesiyle incelenmeksizin reddine karar verilmiştir. Başvurucu, disiplin cezalarına karşı yargı yolunun kapalı olması sonucunda adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de Anayasa'nın 129. maddesinin verdiği yetkiye istinaden kanun koyucunun askerî personelin bahse konu disiplin cezalarına karşı yargı yolunu açmadığı tartışmasızdır. Bu durumda kamu görevlilerine ait uyuşmazlıkların adil yargılanma kapsamı dışında kalmasının ilk koşulu olan mahkemeye başvuru hakkının tanınmamış olduğu görülmektedir (Murat Durmuş, § 34).

19. İkinci koşul olan disiplin cezasının yargı denetimi dışında bırakılmasının objektif bir gerekçesinin bulunup bulunmadığının somut başvuru açısından tartışılması gerekir. Çünkü başvurucunun kamu gücünün icrasına katıldığının veya devlet ile başvurucu arasında özel bir sadakat ve güven ilişkisinin varlığının belirlenmiş olması, başka bir deyişle somut başvuru açısından başvurucunun asker olması ikinci koşulun gerçekleşmiş sayılması için yeterli değildir (Murat Durmuş, § 35).

20. Yine AİHM içtihatlarında belirtildiği üzere bu yoksun bırakma devlet ile ona özel bir güven ve sadakat bağı ile bağlı olan kamu görevlileriyle (askerî personel) ilgili olduğundan yargı denetimi dışında bırakma durumu devletin menfaatiyle ilgili objektif sebeplerle haklı kılınmalıdır. Bu durumda uyuşmazlık konusunun da devlet gücünün icrası veya belirtilen özel bağ (güven ve sadakat bağı) ile ilgili olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir (Murat

Durmuş, § 36).

21. İncelenen olayda subay olarak görev yapan başvurucunun devlete özel bir güven ve sadakat bağı gerektiren kamu görevlisi olduğu tartışmasızdır. Bundan sonra incelenmesi gereken mesele, uyuşmazlık konusunun da anılan özel bağ ile ilgili olup olmadığıdır (Murat Durmuş, § 37).

22. Başvurucuya hizmete kısmi süreli devam ve uyarma disiplin cezası verilmesine neden olan olay, başvurucunun tabur komutanı ile aralarında geçen tartışma üzerine başlamıştır. Yapılan soruşturma ile başvurucunun disiplinsizlik fiilini işlediği, amirlerine karşı saygı göstermesinin askerlik ve disiplinin temel gereklerinden olduğu, anılan fiilin amire saygısızlık olarak nitelendirilmesi sonucunda başvurucuya hizmete kısmi süreli devam ve uyarma disiplin cezası uygulandığı tespit edilmiştir.

23. Disiplin kelimesinin kanun ve kurallara uyulması, görev olarak alınan işin en iyi şekilde yerine getirilmesi anlamına geldiği bilinmektedir. Disiplinin askeriyedeki görünümünden biri ise üstlerinin verdiği emirleri layıkıyla yerine getiren astların davranışıdır. Başka bir deyişle disiplin, ordu içindeki hiyerarşinin ayrılmaz bir parçasıdır. Askerler arasında hiyerarşinin varlığı, disiplinin sağlanması bakımından kaçınılmazdır. Ordunun devlet egemenliğinin sürdürülmesinde en önemli unsurlarından biri olduğu gözönünde bulundurulduğunda ordu içindeki disiplinin sağlanmasının devletin varlığını sürdürmesi açısından önemi anlaşılmaktadır. Bu çıkarlar için hizmet eden askerlerin ise ilgili disiplin kurallarına uyacakları kabulüyle görevlerini icra ettikleri kabul edilmelidir (Murat Durmuş, § 39).

24. Nitekim 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesine ilişkin gerekçenin ilgili kısmı "Anayasanın 129 uncu maddesi uyarınca, Silahlı Kuvvetler mensupları hakkındaki disiplin cezalarının yargı denetimi dışında bırakılması mümkündür. Bu doğrultuda bugüne kadar Silahlı Kuvvetler mensupları hakkındaki disiplin cezaları yargı denetimi dışında bırakılmıştır. Kanunla kısmen, ağır nitelikteki disiplin cezalarının yargı denetimine açılmasına imkân sağlanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin mevcudu, disiplin tesisinin önemi, disiplinsizliklerin ve disiplin cezalarının mahiyeti gibi hususlar gözönüne alınarak tüm disiplin cezalarına karşı yargı yolunun açık olması sistemi tercih edilmemiştir. Zira bu tür bir sistemin, disipline ciddi zararlar verebileceği değerlendirilmektedir." şeklindedir. Gerekçede daha ağır nitelikteki disiplin cezalarına karşı yargı yolunun açıldığı fakat hafif nitelikteki disiplin cezalarına karşı disiplin tesisinin önemi gerekçesiyle yargı yolunun açık olmasının tercih edilmediği belirtilmiştir (Murat Durmuş, § 40).

25. Sonuç olarak başvurucuya verilen disiplin cezasının askerî disipline ilişkin bir olay sebebiyle kısmi süreyle (belirlenen saatte) görevine gelmesini şart koşan ve uyarma cezasına yönelik işlemin salt disiplin hukuku kapsamında bulunan bir işlem olduğu değerlendirilmiştir.

26. Netice itibarıyla uyuşmazlığın devlete özel bir güven ve sadakat bağı ile bağlı olan asker kişi ile ilgili bulunması ve yargı denetimi dışında bırakma durumunun devletin menfaatiyle ilgili objektif sebeplerle haklı kılınması nedeniyle Anayasa'nın ve Sözleşme ile buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin ortak koruma kapsamındaki haklardan herhangi biri ile bağdaşır nitelikte olmadığı anlaşılmaktadır (Murat Durmuş, § 43).

27. Öte yandan Anayasa'nın 153. maddesinin ikinci fıkrası gereği, Anayasa Mahkemesince iptal edilen kanun hükmü, iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte Anayasa

Mahkemesince daha ileri bir tarih belirlenmiş ise belirlenen tarihte yürürlükten kalkar. Aynı maddenin dördüncü fıkrası gereği ise Anayasa Mahkemesi iptal kararları geriye yürümez. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesince iptal edilen bir kanun hükmü, iptal kararının yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla yürürlükten kalkacak ve iptal kararları geriye yürümeyeceği için de bu kanun hükmüne göre tesis edilmiş işlemler geçerliliklerini sürdürecektir (Mehmet Yalçın Akdeniz [1. B.], B. No: 2015/19154, 31/10/2018, § 47; Hikmet Kuleci [2. B.], B. No: 2018/5145, 28/11/2018, § 37).

28. Anayasa'da, iptal kararları idari davalarda olduğu gibi düşünülmemiş ve iptal edilen kuralın baştan beri geçersiz duruma geldiği esası benimsenmemiştir. Türk anayasal sisteminde devlete güven ilkesini sarsmamak ve devlet yaşamında bir karmaşaya neden olmamak için iptal kararlarının geriye yürümezliği kuralı kabul edilmiştir. Böylece hukuksal ve nesnel alanda etkilerini göstermiş, sonuçlarını doğurmuş durumların iptal kararlarının yürürlüğe gireceği güne kadarki dönem için geçerli sayılması sağlanmıştır. Anayasa'nın bağlayıcılığı, Anayasa Mahkemesi kararlarına tüm devlet organlarının uyma zorunluluğu ve Anayasa'nın üstünlüğü ilkesi, Anayasa'ya aykırı bir kuralın aykırılığının saptanmasından sonra uygulanma alanı bulmasını kesinlikle önler. Anayasa Mahkemesi, iptal kararlarının zaman içindeki etkisi böylece ortaya çıkmakta ve "İptal kararları geriye yürümez." kuralı belirtilen anlamda geçerli olmaktadır (AYM, E.1989/11, K.1989/48, 12/12/1989).

29. Diğer taraftan 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin 24/6/2021 tarihli ve 7329 sayılı Kanun'un 17. maddesiyle değiştirilen (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “…uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezaları hariç…” ibaresinin iptaline karar verilmesi Anayasa Mahkemesinden talep edilmiştir. Anayasa Mahkemesi 1/6/2022 tarihli kararıyla “uyarma” ve “ve hizmete kısmi süreli devam” ibarelerinin Anayasa'ya aykırı olduklarına ve iptallerine hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesinin bu kararı 22/6/2022 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

30. Başvuru konusu olayda da anılan disiplin işlemlerine yönelik yargı yolunu kapatan 6413 sayılı Kanun'un 43. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa Mahkemesinin 1/6/2022 tarihli kararı ile iptal edilmiş olsa bile Anayasa Mahkemesinin iptal kararı geriye yürümeyeceğinden yukarıda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

31. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN ARSLAN VE AHMET GEMİCİ

B. No: 2022/83644 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/83644

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ARSLAN VE AHMET GEMİCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/83644)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucular : 1. Hüseyin ARSLAN

Vekilleri : Av. Ayşe Büşra GEVREKOĞLU 2. Ahmet GEMİCİ Av. Yasin NURBAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, 8/3/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun uyarınca verilen tedbir kararına yönelik esaslı iddiaların itiraz mercii tarafından karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, mahkeme kararında "şiddet uygulayan" ifadesinin kullanılması nedeniyle şeref ve itibar hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular aleyhine 6284 sayılı Kanun uyarınca önleyici tedbir kararı verilmiştir. Başvuruculaların kararlara karşı yaptığı itirazlar reddedilerek kararlar kesinleşmiştir. Yargı mercilerince verilen kararlarda başvurucular hakkında "şiddet uygulayan" ifadesinin kullanıldığı görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

3. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2022/93253 numaralı başvurunun süresinde yapılan 2022/83644 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Başvurucular aleyhlerine hükmedilen tedbir kararlarına yönelik esaslı iddialarının itiraz mercii tarafından karşılanmadığını ileri sürerek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculara temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

6. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

7. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer iddiaları Salih Söylemezoğlu ([1. B.], B. No: 2013/3758, 6/1/2016) ve Erdal Türkmen ([2. B.], B. No: 2016/2100, 4/4/2019) kararlarında incelemiş ve uygulanacak ilkeleri belirlemiştir. Anılan kararlarda Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı gereği itiraz merciince başvurucunun beyan ve delillerinin etkili bir şekilde incelenmesi ve karşılanması gerektiğini belirterek söz konusu yükümlülüğün yerine getirilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

8. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

9. Başvurucu Hüseyin Arslan tedbir kararları nedeniyle mülkiyet hakkının, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, yerleşme ve seyahat hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etse de gerekçeli karar hakkı yönünden varılan sonuç gözönüne alındığında söz konusu ihlal iddialarının incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Şeref ve İtibar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucular, yargı mercilerince verilen kararlarda "şiddet uygulayan" ifadesinin kullanılması nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu bağlamda öncelikle başvuruculara bu şikâyetinin Anayasa'nın 17. maddesinde güvenceye bağlanan şeref ve itibar hakkı kapsamında mı, Anayasa'nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesi kapsamında mı inceleneceği açıklığa kavuşturulmalıdır.

12. Şeref ve itibar hakkı ile masumiyet karinesinin kapsamı bazı durumlarda örtüşebilmektedir. Zira her ikisinin de temel amaçlarından biri, bireyi başkaları tarafından kişilik haklarına yapılan ve yapılacak olan saldırılara karşı korumaktır. Bununla birlikte masumiyet karinesinin daha özel bir güvence niteliğinde olduğu söylenebilir. Masumiyet karinesi kamu otoritelerinin bir ceza yargılamasıyla bağlantılı olarak yaptıkları ve adil yargılanma hakkını zedeleyebilecek potansiyelde suçlayıcı fiil ve işlemlerine karşı kişinin korunmasını hedeflemektedir. Buna karşılık şeref ve itibar hakkı hem hakka müdahale edebilecek kişiler hem de ihlal oluşturabilecek fiillerin niteliği yönünden daha geniş bir kapsama sahiptir. Bu bağlamda şeref ve itibar hakkı sadece kamu otoritelerinin değil herkesin fiil ve işlemleriyle ihlal edilebilir bir hak niteliğindedir. Öte yandan şeref ve itibar

hakkı, masumiyet karinesinden farklı olarak sadece suç isnadı mahiyetindeki işlem ve açıklamaları değil kişilik haklarına saldırı teşkil eden her türlü fiil ve işlemi kapsamaktadır (T.K. [2. B.], B. No: 2017/27041, 11/12/2019, § 24).

13. Masumiyet karinesinin medeni hak ve yükümlülükler kapsamında kalan bir yargılamada uygulanabilmesi için başvurucunun söz konusu medeni yargılama ile hakkında yürütülen veya sona eren ceza yargılaması arasında bağlantı bulunduğunu göstermesi gerekir. Medeni hak yargılamasında, ceza yargılamasında verilen kararın sonucunun dikkate alındığı ve değerlendirildiği veya ceza dosyasında yer alan delillerin irdelendiği ya da başvurucunun hakkındaki suçlamayı doğuran olaylara dahli ile ilgili irdelemelerde bulunulduğu veyahut başvurucunun muhtemel suçluluğuyla ilgili yorum yapıldığı hâllerde söz konusu bağlantının var olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte hukuk yargılaması ile ceza yargılaması arasındaki bağlantının varlığına işaret eden olguların tüketme yoluyla sayılmasının mümkün olmadığı, bunların kararların verildiği yargılamaların türüne ve içeriğine göre değişebileceği kabul edilmelidir. Ancak bağlantının varlığı değerlendirilirken kararda kullanılan dilin kritik önemde olacağı vurgulanmalıdır (S.M. [GK], B. No: 2016/6038, 20/6/2019, § 38).

14. Eldeki başvuruda ise başvuru dosyalarında başvuru konusu kararların verildiği tedbir yargılaması kapsamında kalan fiillerle ilgili olarak başvurucu hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiği görülmüştür. Dolayısıyla medeni hak ve yükümlülüğe ilişkin olan somut uyuşmazlık kapsamında verilen kararlarda kullanılan ifadenin masumiyet karinesi bağlamında incelenmesi mümkün görülmemiştir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. T.K., § 30).

15. Bu durumda başvuruculaların masumiyet karinesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyeti şeref ve itibar hakkı kapsamında incelenmelidir (T.K., § 31).

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. 6284 sayılı Kanun'un terminolojisinde şiddetin suç kavramından daha geniş bir anlam içerdiği ve şiddet uygulayan kavramının şiddet uygulamasa da uygulama tehlikesi bulunan kişileri de kapsayan teknik bir tabir olduğu gözönüne alınsa dahi somut olayın koşullarında başvurucular hakkında şiddet uygulayan ifadesinin kullanılmasının başvuruculaların kişilik haklarını zedeleyecek nitelikte olduğu ve şeref ve itibar hakkının korunmasına ilişkin olarak devletin pozitif yükümlülüklerinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (T.K., § 45).

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp

Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Tedbir kararını veren yargı merciince yapılması gereken iş ise kararda geçen ve ihlal sonucunu doğuran ifadelerin -yeniden yargılama yapılmasına gerek kalmaksızın- düzeltilmesine hükmetmekten ibarettir. Bu nedenle kararın bir örneğinin söz konusu ibarelerin düzeltilmesine hükmedilmesi amacıyla ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi gerekir. Ayrıca eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için ihlalin niteliği dikkate alınarak manevi zararları karşılığında başvurucu Hüseyin Arslan'a talebine bağlı kalınarak net 15.000 TL, başvurucu Ahmet Gemici'ye net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Şeref ve itibar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan şeref ve itibar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. 1. 2022/83644 numaralı başvuru yönünden kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ağrı 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/58 D.İş, K.2022/59) iletilmek üzere Ağrı 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/384 D.İş, K.2022/387) GÖNDERİLMESİNE,

2. 2022/93253 numaralı başvuru yönünden kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Çay Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/141 D.İş, K.2022/287) iletilmek üzere Bolvadin Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/3 D.İş, K.2022/4) GÖNDERİLMESİNE,

F. 1. 2022/83644 numaralı başvuru yönünden mahkeme kararındaki ihlal sonucunu doğuran ifadelerin düzeltilmesi amacıyla kararın bir örneğinin Ağrı 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/58 D.İş, K.2022/59) ve Ağrı 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/384 D.İş, K.2022/387) GÖNDERİLMESİNE,

2. 2022/93253 numaralı başvuru yönünden mahkeme kararındaki ihlal sonucunu doğuran ifadelerin düzeltilmesi amacıyla kararın bir örneğinin Çay Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/141 D.İş, K.2022/287) ve Bolvadin Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/3 D.İş, K.2022/4-12/10/2022 tarihli ek karar) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucu Hüseyin Arslan'a net 15.000 TL, başvurucu Ahmet Gemici'ye net 20.000 TL

manevi tazminatın ayrı ayrı ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

H. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvuruculara ayrı ayrı ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İZZET OTYAKMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/88154 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/88154

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İZZET OTYAKMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/88154)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucular : 1. Muhammet Murat BAŞAK

Vekili : Av. Reis ÇEVİK 2. Yunus AKGÜN Av. Mustafa Bilal GÜNAL 3. İzzet OTYAKMAZ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, açmış oldukları davalarda adli yardım talep etmiştir. Başvurucuların adli yardım talepleri 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 336. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca yeterli bilgi ve belge sunmadıkları gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvuruculara kararlara karşı yapmış oldukları itirazlar reddedilerek kararlar kesinleşmiştir. Başvurucular yapılan ihtaratlara rağmen yargılama harçlarını yatırmamıştır. Bunun üzerine başvuruculara açmış oldukları davaların açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

3. Adli yardım talebinin kabulüne ve bu kapsamda 2023/89043 ve 2024/15231 numaralı bireysel başvuruda bulunan başvuruculara yargılama giderlerini ödemekten geçici olarak muaf tutulmasına Komisyonca karar verilmiştir. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. 2022/88154 numaralı bireysel başvuruda başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2023/89043 ve 2024/15231 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2022/88154 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

5. Başvurucular, adli yardım taleplerine dayanak olarak sunulan belgeler değerlendirilmeden adli yardım taleplerinin reddedildiğini ileri sürerek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

6. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; yargı mercilerinin başvurucuların davalarıyla ilgili olarak maddi olay ve olgular ile delilleri değerlendirdikleri, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanmasını, uyuşmazlıkla ilgili vardıkları sonucu ve kullandıkları takdir yetkisinin sebeplerini gerekçelendirdikleri belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı başvurucu İzzet Otyakmaz başvuru formundaki iddiaları tekrarlamıştır.

7. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

8. 6100 sayılı Kanun'un 334. ila 340. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenen adli yardım kurumu yargılama masraflarından geçici muafiyet sağlamaktadır. Söz konusu talebin kabul edilmesi hâlinde yargılama masraflarının ödenmesi davanın sonuna kadar ertelenmektedir. Davanın adli yardımdan yararlanan taraf lehine sonuçlanması hâlinde tahsili ertelenen yargılama giderleri kural olarak karşı tarafa yüklenmektedir. Adli yardımdan yararlanan tarafın davayı kaybetmesi hâlinde ise mahkemeler tahsilini erteledikleri yargılama masraflarının adli yardımdan yararlanan taraftan alınmasına karar verebilecektir. Bu aşamada söz konusu ödemenin taksitler hâlinde yapılmasına karar verilebileceği gibi şartların varlığı hâlinde tamamen veya kısmen ödemeden muaf tutulmasına da karar verilebilmektedir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim [1. B.], B. No: 2017/21882, 10/2/2021, § 32).

9. Diğer taraftan adli yardım talebinin reddi hâlinde kararı veren mahkemeye dilekçe vermek suretiyle ret kararına itiraz edilebilir. Kararına itiraz edilen mahkeme; itirazı incelemesi için dosyayı itiraz merciine gönderir. İtiraz incelemesi neticesinde verilen karar kesindir. Adli yardım talebinin reddi kararının kesinleşmesinden sonra öngörülen sürede yargılama masrafları ödenmezse dava usulden reddedilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 33).

10. Mahkeme ara kararları kural olarak esas hüküm ile birlikte temyiz/istinaf konusu edilebilir. Dolayısıyla kural olarak ilgili yargısal süreç tüketilmeden ara kararlarına karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulamaz. Ancak bunun istisnaları söz konusu olabilir. Ara kararına karşı doğrudan bireysel başvuruda bulunulmamasının temel hak ve hürriyetlere karşı yapılan ihlalin sonuçlarının ağırlaşmasına yol açabileceği durumlarda ara kararının verildiği davadaki yargısal süreç tamamlanmadan bireysel başvuruda bulunabilmesi mümkün olabilir (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 34).

11. Anayasa Mahkemesi söz konusu değerlendirmeyi somut başvuruya benzer nitelikteki Tacettin Ceylan ([GK], B. No: 2017/39062, 10/11/2021) kararında yapmıştır. Anılan kararda esası devam eden yargılamada adli yardım talebinin reddine ilişkin karara karşı yapılan bireysel başvurunun salt adli yardım talebinin reddi yönünden mahkemeye erişim hakkı

kapsamında incelenebileceğini belirterek başvuruyu kabul edilebilir bulmuştur. Somut başvuruda da bu karardan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmamaktadır.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

14. Mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir. Kişinin mahkemeye başvurmasını engelleyen veya mahkeme kararını anlamsız hâle getiren, bir başka ifadeyle mahkeme kararını önemli ölçüde etkisizleştiren sınırlamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

15. Başvuruculların adli yardım taleplerinin reddedilmesi sonucu mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu açıktır.

16. Başvuru konusu olaylarda adli yardım taleplerinin 6100 sayılı Kanun'un 334. ve devamı maddelerinde öngörülen şartların gerçekleşmediği gerekçesiyle reddedildiği anlaşılmaktadır. 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesini esas alarak verilen ret kararlarına göre yapılan müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

17. Yargı harçları, yargı hizmetinden yararlanılması karşılığında devlete ödenen katkı payını ifade etmektedir. Yargı harcı ödeme yükümlülüğü getirilmesiyle, bölünebilen bir kamu hizmeti olan yargı hizmetinden yararlananların bu hizmetin maliyetinin bir kısmına katlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında yargı harcının abartılı, zorlama veya ciddiyetten yoksun taleplerin disipline edilmesi ve gereksiz başvuruların önüne geçilerek mahkemelerin meşgul edilmesinin önlenmesi amacına hizmet ettiği de açıktır. Öte yandan başvuruculların harç dışındaki yargılama giderleri karşılığında avans yatırmakla yükümlü kılınmasının amacı ise yargılama sırasında yapılması zorunlu giderleri finanse etmektir. Bu giderlerin yargı hizmeti talep eden kişi tarafından karşılanması işin doğası gereğidir. Dolayısıyla başvuruculların harç ve diğer yargılama giderlerini ödemekle yükümlü kılınmasının mahkemeye erişim hakkının doğasından kaynaklanan ve anayasal açıdan meşru amaçlara dayandığı sonucuna ulaşılmıştır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 45).

18. Adli yardım taleplerinin reddedilmesi nedeniyle başvuruculların mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvuruculara ağır bir yük getirip getirmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

19. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

20. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38; Emrah Yayla [GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020, § 68).

21. Gereksiz başvuruların önlenerek dava sayısının azaltılması ve mahkemelerin gereksiz yere meşgul edilmeksizin uyuşmazlıkların makul sürede bitirebilmesi amacıyla belli yükümlülükler öngörülebilir. Bu yükümlülüklerin kapsamını belirlemek kamu otoritelerinin takdir yetkisi içindedir. Öngörülen yükümlülükler dava açmayı imkânsız kılmadıkça ya da aşırı derecede zorlaştırmadıkça mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği söylenemez (Serkan Acar [1. B.], B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 39).

22. Öte yandan temel hak ve özgürlükleri korumak öncelikle yargı mercilerinin görevi olduğundan ve maddi olguları değerlendirmek noktasında Anayasa Mahkemesine göre daha elverişli konumda bulunduklarından yargı mercilerinin kararlarında gösterdikleri gerekçeler ölçülülük incelemesinde büyük önem taşır.

23. Mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçülülüğü bağlamında ilk değerlendirilmesi gereken husus elverişlilik kriteridir. Başvuruculara harç ve yargılama gideri ödemekle yükümlü kılınmasının gereksiz yere dava açılmasını önleme amacına ulaşılması yönünden elverişli bir araç olduğu açıktır (Famiye Beğim ve Mehmet Tahir Beğim, § 50).

24. Ekonomik ve sosyal durumları itibarıyla yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olan kişilerin sözü edilen masrafları davanın başında veya herhangi bir aşamasında ödemekle yükümlü tutulmaları mahkemeye erişimlerini imkânsız hâle getirebilir veya önemli ölçüde zorlaştırabilir. Yukarıda açıklandığı gibi adli yardım kurumunun tarafların talep ve delillerini ileri sürme, iddialarını ispat etme imkânlarını kolaylaştırarak bu suretle yargısal sürece etkili bir şekilde katılımlarını sağladığı, böylece mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi daha dengeli hâle getirdiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında kanun yollarına başvurma açısından ödeme gücü olmayan kişilerin gerekli harç ve masraflardan muaf tutulmaları kanun yollarının etkin bir şekilde kullanılması açısından önemlidir (İsmail Uğur [1. B.], B. No: 2019/14623, 16/11/2022, § 61).

25. Dava açılırken veya yargılama sırasında taraflardan birine yükletilen harç ve diğer yargılama masraflarının miktarı, ilgilinin ödeme kabiliyeti ve kısıtlamanın getirildiği dava aşaması mahkemeye erişim hakkı yönünden dikkate alınması gereken hususlardır. Bu açıdan somut olay koşullarında ölçülülük incelemesi yapılırken mahkeme tarafından ödenmesi istenen harç ve yargılama giderlerinin başvurucuya aşırı bir külfet yükleyip yüklemediği, bu yükümlülüğün kaldırılmasının yolu olan adli yardımla ilgili verilen ret kararının gerekçesinin yeterli olup olmadığının da değerlendirilmesi gerektiği açıktır (İsmail Uğur, § 62).

26. 6100 sayılı Kanun'un 336. maddesinin (2) numaralı fıkrasında adli yardım talebinde bulunan kişinin yargılama giderlerini karşılayabilecek durumda olmadığını gösteren mali durumuna ilişkin belgeleri mahkemeye sunmak zorunda olduğu belirtilmiştir. Ancak 6100 sayılı Kanun'un 334. maddesinde de adli yardım talebinde bulunanlar için öngörülen söz

konusu zorunluluğun temel hak ve özgürlükler bağlamında her somut olayın özelinde kişilerin durumu dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuralda öngörülen bu şartın bahsedilen durumlar dikkate alınmadan kategorik olarak uygulanması kişilerin mahkemeye erişimlerine ölçüsüz bir sınırlama getirebilir (İsmail Uğur, § 63).

27. Yargılama mercilerince başvuruculaların adli yardım taleplerinin reddedilme gerekçesi ödeme gücünün bulunmadığına ilişkin olarak sundukları belgelerin yeterli ispat aracı olarak kabul edilmemesine dayanmaktadır. Yargılama mercileri, başvuruculaların adli yardım taleplerini değerlendirirken hangi belgelerin kabul edilebilir olduğu hususunda herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Oysa başvuruculaların ekonomik durumları ile ilgili yargılama mercilerine sundukları acz içinde olunduğunu destekleyici bilgi ve belgelerin adli yardım taleplerinin değerlendirilmesinde hangi açıdan ikna edici olmadığının izah edilmesi gereklidir. Bu durumun açıklanmaması başvuruculaı iddiasını ispat hususunda zayıf konumda bırakmıştır.

28. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde yargılama mercilerinin başvuruculaın ekonomik ve sosyal durumlarına ilişkin belgeleri yeterli görmediği gerekçesiyle adli yardım taleplerini reddetmek suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin gözetilen meşru amaca ulaşma bakımından orantılı olmadığı, başvuruculaın üzerinde aşırı bir külfet oluşturan bu müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucu İzzet Otyakmaz'ın özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia ettiği görülmekle birlikte mahkemeye erişim hakkı yönünden ulaşılan sonuç gözetildiğinde bu aşamada anılan ihlal iddiası yönünden inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

31. Başvurucular, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur. Ayrıca başvurucu İzzet Otyakmaz'ın manevi tazminat talebi bulunmaktadır.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

33. İhlalin tespiti ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 2022/88154 numaralı başvuruda başvurucunun adli yardım talebinin KABULÜNE,

C. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Diğer ihlal iddiasının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere 2022/88154 numaralı başvuru yönünden Silivri 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2022/131), 2023/89043 numaralı başvuru yönünden Mersin 6. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2023/9), 2024/15231 numaralı başvuru yönünden İstanbul 6. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2023/777) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucu İzzet Otyakmaz'ın tazminat talebinin REDDİNE,

H. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucular Muhammet Murat Başak ve Yunus Akgün'e AYRI AYRI ÖDENMESİNE,

I. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZEHRA ERŞAHİN

B. No: 2022/106480 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/106480

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZEHRA ERŞAHİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/106480)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Nuray KOVANCI

Başvurucu : Zehra ERŞAHİN

Vekili : Av. Özgür Tacım ERDOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ihalenin feshi davasında aleyhe hükmedilen para cezası nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; adına kayıtlı olan ve haczolunan taşınmazın satışının hukuka aykırı olduğunu ileri sürerek diğer davacı ile birlikte Mersin 4. İcra Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) ihalenin feshi davası açmıştır.

3. Mahkeme ihalenin feshi şikâyetinin reddine, ihaleye konu taşınmazın ihale bedelinin %10'u olan 23.800 TL para cezasının davacılardan alınarak Hazineye gelir kaydına karar vermiştir.

4. Başvurucu ve diğer davacının ortak vekili karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 10. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) 11/5/2022 tarihinde davacıların istinaf sebeplerinin yerinde olmadığı ancak gerekçede hata yapıldığı belirtilerek davacılar vekilinin istinaf başvurusunun reddine, Mahkeme kararının kaldırılmasına, davanın reddine ve ihale bedelinin %10'u oranında 23.800 TL para cezasının davacılardan alınarak Hazineye irat olarak kaydedilmesine temyiz

kanun yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.

5. Başvurucu, bu karara karşı 15/6/2022 tarihinde temyiz başvurusunda bulunmuştur. Bölge Adliye Mahkemesince 4/7/2022 tarihli karar ile temyiz talebinin süre yönünden reddine karar verilmiştir. Karar gerekçesinde; temyize konu kararın davacılar vekiline 29/5/2022 tarihinde tebliğ edildiği, davacılar vekili tarafından iki haftalık yasal süre geçtikten sonra 15/6/2022 tarihinde temyiz kanun yoluna başvurulduğu belirtilmiştir.

6. Başvurucu, bu karara karşı 5/7/2022 tarihli dilekçesiyle temyiz talebinde bulunmuştur. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi 30/9/2022 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 26/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 14/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; açmış olduğu ihalenin feshi davasının reddi ile birlikte ihale bedelinin %10'u oranında para cezasını ödemekle yükümlü kılınması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Başvuru, mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16). Bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin yargı mercilerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun bu niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulabilmesi için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (İsmail Buğra İşlek [1. B.], B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

11. Söz konusu uyuşmazlıkta Bölge Adliye Mahkemesinin 11/5/2022 tarihli kararı başvurucu vekiline elektronik tebligat yolu ile 29/5/2022 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu vekili, iki haftalık temyiz kanun yoluna başvuru süresi geçtikten sonra 15/6/2022 tarihinde temyiz dilekçesini vermiştir. Başvurucunun süresinde temyiz kanun yoluna başvurmadığı görülmüştür. Dolayısıyla başvurucunun iddiasını ileri sürebileceği temyiz kanun yolunu usulüne uygun olarak tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/3/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERCAN YILDIZ VE DİĞERLERİ (3)

B. No: 2023/2900 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/2900

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERCAN YILDIZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (3)

(Başvuru Numarası: 2023/2900)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucular : 1. Ercan YILDIZ

Vekilleri : Av. Fatih GÖKÇE 2. Fatih Özgür AYDIN 3. Fikret KARA Av. Seda ŞARALDI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, disiplin cezasına karşı infaz hâkimliğince yapılan incelemede şikâyette bulunanın duruşmada hazır bulunma talebi reddedilerek ses ve görüntü aktarımı suretiyle duruşmaya katılımının sağlanmaya çalışılması nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, olay tarihinde Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) hükümözlü/hükümlü olarak bulunmaktadır.

A. 2023/2900 Numaralı Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

3. Başvurucular 11/3/2022 tarihinde Ceza İnfaz Kurumu personeli tarafından hastaneye sevkleri için odalarından çıkartılmış ve mahkûm kabul birimine getirilmiştir. Sonrasında jandarma personeline arama için teslim edilen başvurucuların jandarma personelinin “ağız içi aramasına” karşı gelmeleri üzerine hastaneye götürülmedikleri ve tekrar mahkûm kabul bekleme odasına alındıkları esnada “tedavi hakkımız engellenemez” şeklinde slogan attıklarının aynı tarihli jandarma tutanağı ile tespit edilmesi üzerine Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve

Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun çerçevesinde başvurucular hakkında disiplin soruşturması başlatmıştır.

4. Disiplin soruşturması sonucunda Disiplin Kurulu 29/3/2022 tarihinde jandarma tutanağı, başvurucuların savunmalarında olayı ikrarları, kamera görüntüleri ve soruşturma raporu kapsamında "ağız içi aramasına" karşı çıkan ve tepki olarak mahkûm kabul biriminde ve odalarına götürülürken "tedavi hakkımız engellenemez" şeklinde slogan atan başvuruculara 1 ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası ile cezalandırılmalarına karar vermiştir.

5. Başvurucular, haklarında verilen disiplin cezalarına karşı şikâyet yoluyla Adana 4. İnfaz Hâkimliğine (4. İnfaz Hâkimliği) başvuruda bulunmuştur. Ercan Yıldız dışındaki başvurucular, şikâyet dilekçelerinde savunmalarını mahkeme huzurunda yapmak istediklerini beyan etmiştir.

6. 4. İnfaz Hâkimliğince yapılan yargılama tek celsede tamamlanmıştır. Başvurucular 15/6/2022 tarihinde yapılan duruşmaya Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) ile katılmıştır. Başvurucular, Anayasa Mahkemesinin Emrah Yayla ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) ve Gökhan Gündüz (4) ([1. B.], B. No: 2018/13782, 10/3/2021) kararları dikkate alınarak savunmalarını doğrudan mahkeme duruşma salonunda yapmak istediklerini, SEGBİS aracılığı ile savunma vermek istemediklerini ifade etmiştir.

7. Aynı tarihli celsede 4. İnfaz Hâkimliği ise başvuruculara taleplerini değerlendirerek "Yargıtay'ın infaz hâkimliği duruşmalarında yerleşik içtihatları, İnfaz Hakimliği Kanununun usul hükümleri, İnfaz Hâkimliği uyarınca hükümlünün alınan savunmasının CMK anlamında bir duruşma niteliği taşımadığı, disiplin cezası kararlarının şikâyet yoluyla denetlenmesinden ibaret olduğu dikkate alınarak hükümlünün talebinin reddine" şeklinde ara kararlar vermiştir.

8. 4. İnfaz Hâkimliği 30/6/2022 tarihinde şikâyetlerin ayrı ayrı reddine karar vermiştir. Hâkimlik gerekçeli kararında; ara kararı gerekçelerinin yanı sıra disiplin soruşturmasının süresinde başlatılıp sonuçlandırıldığı vurgulanarak yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda olay gününe ait tutanak ve hükümlülerin soruşturma aşamasında alınan ifadelerinde slogan attıklarını kabul eden beyanları doğrultusunda gereksiz marş söylemek veya slogan atmak disiplin suçunu işlediklerinin sabit olduğunu, hükümlülerin eylemlerinin karşılığı verilen disiplin cezasının usul ve kanuna uygun olduğunu ifade etmiştir.

9. Başvurucular; zorunlu hâllerde ve ancak tutuklu/hükümlü kabul ediyorsa SEGBİS'in uygulanabileceğini, 4. İnfaz Hâkimliğinin SEGBİS ile duruşma yapması ve kendilerinin savunma vermeye zorlanması nedeniyle duruşmada hazır bulunma haklarının ihlal edildiğini belirterek anılan karara itiraz etmiştir. Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/11/2022 tarihli kararıyla 4. İnfaz Hâkimliği kararında usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmadığı belirtilerek başvuruculara itirazları kesin olarak reddedilmiştir.

B. Birleştirilen 2023/5036 Numaralı Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

10. Başvurucu Fatih Özgür Aydın 27/6/2022 tarihinde Ceza İnfaz Kurumu personeli tarafından hastaneye sevki için odasından çıkartılmış ve mahkûm kabul birimine getirilmiştir. Sonrasında jandarma personeline arama için teslim edilen başvurucunun, jandarma personelinin "ayakkabılarının kendisince çıkarılması suretiyle aranmasına" karşı gelmesi üzerine hastaneye götürülmediği ve tekrar mahkûm kabul bekleme odasına alındığı esnada "tedavi hakkımız engellenemez" şeklinde slogan attığı aynı tarihli jandarma tutanağı

ile tespit edilmesi üzerine Disiplin Kurulu 5275 sayılı Kanun çerçevesinde başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatmıştır.

11. Disiplin soruşturması sonucunda Disiplin Kurulu 5/7/2022 tarihinde jandarma tutanağı, başvurucunun savunmasında olayı ikrarı, kamera görüntüsü ve soruşturma raporu kapsamında "ayakkabılarının kendisince çıkarılması suretiyle aranmasına" karşı çıkan ve tepki olarak mahkûm kabul biriminde "tedavi hakkımız engellenemez" şeklinde slogan atan başvurucunun 1 ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

12. Başvurucu, hakkında verilen disiplin cezasına karşı şikâyet yoluyla Adana 2. İnfaz Hâkimliğine (2. İnfaz Hâkimliği) başvuruda bulunmuştur. Başvurucu, şikâyet dilekçesinde savunmasını mahkeme huzurunda yapmak istediğini beyan etmiştir.

13. 2. İnfaz Hâkimliğince yapılan yargılama üç celsede tamamlanmıştır. Başvurucu 29/7/2022 tarihinde yapılan ilk duruşmaya SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvurucu, beyanında duruşma tebligatının telefonla görüş gününün ertesinde yapıldığını, avukatı ile görüştükten sonra savunma yapmak istediğini belirterek avukatı ile görüşmek üzere süre talep etmiş; ayrıca SEGBİS ile savunma yapmak istemediğini beyan etmiştir. 2. İnfaz Hâkimliği başvurucunun süre talebini kabul ederek duruşmanın 1/8/2022 tarihine ertelenmesine karar vermiştir. Aynı tarihli celsede başvurucunun bizzat mahkeme duruşma salonunda ifade vermeye yönelik talebinin reddine ilişkin ara kararın gerekçesi şöyledir:

"Her ne kadar şikayet eden[ler] duruşmada bizzat bulunmak ve Hakimlik huzuruna gelerek savunma vermek istediklerini belirtmiş ise de, 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'nun 3. Maddesine göre hükümlü ve tutuklular hakkındaki disiplin tedbirleri ile cezalarına ilişkin şikayetleri inceleyerek karara bağlamakla görevli olan infaz hakimlerinin aynı kanunun 6. Maddesine göre bu şikayetleri 'duruşma yapmaksızın dosya üzerinde bir hafta içerisinde' karara bağlayacakları; disiplin cezalarına karşı yapılan şikayetlerde hükümlü veya tutukluların savunmalarını aldıktan ve talep edilen diğer delilleri toplayıp değerlendirildikten sonra karar vereceklerinin hükme bağlandığı, infaz hakiminin, disiplin cezasına karşı şikayet üzerine hükümlü veya tutuklunun savunmasını alma zorunluluğu duruşma yapmasını gerektirmediği gibi buna imkan da vermemekte; bu düzenleme, duruşma yapılmadan dosya üzerinden bir hafta içerisinde karar verilmesini öngören hükmün istisnasını oluşturmamakta ve şikayetçi duruşma salonunda dinlenildiyse dahi bunun da duruşma yapıldığı anlamına gelmeyeceği, anılan hüküm, esas olarak, disiplin cezalarına yönelik şikayetlerin karara bağlanmasından önce ilgilinin savunmasının infaz hakimi tarafından dinlenmesini ve talep edilen diğer delillerin toplanıp değerlendirilmesini gerektirdiği, disiplin cezalarına yönelik şikayetlerin hukuk mahkemelerinde görülen davalardaki veya asli[ye] ceza ve ağır ceza mahkemelerindeki uyuşmazlık niteliğinde olmadığı, bu itibarla, söz konusu şikayetler bakımından bir suç isnadı altında olmayan ve hakkında bir kamu davası da yürütülmeyen ve en önemlisi de esas mahkemelerinde olduğu gibi karşı tarafı bulunmayan, delil tartışılması yapılmayacak olması nedeniyle niteliği itibariyle karmaşık olarak görülmeyen olayın, mutlaka hakimlik önünde duruşma salonlarında yapılması gereken bir duruşma gerektirmediği, SEGBİS yöntemiyle açılan duruşmada şikayet edene, dezavantajlı konumda olmayacak şekilde kendisini savunma, duruşma sürecine etkin bir şekilde dahil olma, duruşma salonundakileri net bir biçimde görebilme, söylenenleri duyabilme, herhangi bir sınırlamaya maruz kalmadan savunmasını yapabilme ve varsa müdafi yardımından da yararlanma imkanının sağlandığı, olayda şikayet edenin bizzat duruşma salonunda bulunmasını zorunlu kılan bir nedenin de bulunmadığı

değerlendirilmiştir. Ayrıca ölçülülük ilkesi açısından ilk olarak SEGBİS sistemiyle savunma almanın elverişli olup olmadığı incelenmelidir. Somut olayda infaz kurumunda bulunan hükümlü/tutuklunun ceza infaz kurumundan duruşma salonuna transferi nedeniyle oluşabilecek gecikmelerin azaltılması ve yargılamanın hızlandırılması için SEGBİS yönteminin yüz yüzelik ilkesini karşıladığı ve makul sürede yargılama yapılması amacına ulaşılması bakımından elverişli bir araç olduğu açıktır. İkinci olarak SEGBİS sistemiyle savunma almanın gerekli olup olmadığı değerlendirilmelidir. Somut olayda şikayet edenin başvurusunun klasik ceza, idare veya hukuk yargılamalarından farklı olduğu ve bu tür uyuşmazlıklarda duruşmada hazır bulunma hakkının daha esnek uygulanabileceği 4675 sayılı kanunun 6. Maddesinde infaz hakimliği tarafından yapılacak incelemelerin kural olarak dosya üzerinden gerçekleştirileceği ancak disiplin cezasına karşı yapılan şikayet üzerine infaz hakiminin hükümlü veya tutuklunun savunmasını aldıktan ve talep edilen diğer delilleri toplayıp değerlendirdikten sonra kararını verebileceğinin belirtildiği, dosyanın yapılan incelemesinde, ceza infaz kurumu tarafından tutanaktan sonra yapılan disiplin soruşturması neticesinde, tüm delillerin eksiksiz bir şekilde toplandığı, toplanmamış olsa dahi infaz hakimliğimizce resen eksik hususların tamamlanabileceği, ortada tartışılacak bir delilin bulunmadığı, hükümlü ve tutuklunun suç türü ve bulunduğu kurumun kapalı ve yüksek güvenlikli olması dikkate alındığında Adana Ceza İnfaz Kurumları kampüsünden Adana Adliyesine sırf iş bu dosyaya konu, basit nitelikteki bir disiplin cezasının duruşması için getirilmesinin hem kurum hem de sevk işlemini gerçekleştirecek kolluk görevlilerinin güvenliklerini tehlikeye düşürebileceği, ayrıca hükümlü tutuklunun firar etme gibi hareketlere tevessül edebileceği ve son olarak duruşma salonunda bizzat hazır edilmesinin usul ekonomisine uygun olmadığı değerlendirilmiştir. Bununla birlikte hakimliğimizce ceza infaz kurumu kampüsüne gidilerek hükümlü/tutuklunun savunmasının bizzat alınabileceği düşünülmüş ise de, Adana Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü alanında 8 adet kurumun bulunduğu, bunların birbirinden bağımsız ve duruşma salonunun kampüs girişinde hemen sağ tarafta bulunduğu, her bir ceza infaz kurumundan tüm hükümlü tutukluların ayrı ayrı söz konusu duruşma salonuna getirilmelerinin istenilmesi halinde hükümlü tutukluların bu duruşma salonuna getirilmelerindeki zorlukların Adana Adliyesinde İnfaz Hakimlikleri duruşma salonunda hazır edilmelerinin istenilmeleri halindeki ile aynı zorluklar ve güvenlik riskine haiz olduğu, ayrıca benzer bir olay sebebiyle Ankara Batı İnfaz Hakimliği'nin 26/01/2021 tarihli ve 2021/49 esas 2021/320 kararına konu olayda terör örgütü üyeliğinden tutuklu kişinin duruşma salonuna sevk edilirken, nakil aracı içerisindeki kameraya zarar vermeye çalışarak güvenlik riski oluşturduğu, yine benzer bir olay sebebiyle Ankara Batı İnfaz Hakimliği'nin 04/03/2022 tarihli ve 2022/740 esas 2022/1370 sayılı karar ile 2021/1649 esas, 2021/4181 esas, 2021/4180 esas, 2021/4023 esas sayılı dosyalarında da terör örgütü üyeliğinden kurumda bulunan hükümlü ve tutukluların duruşmaya, adliyeye ve hastaneye giderken slogan atarak kapıya vurma eylemi gerçekleştirdikleri, oturma eylemi yaparak kurum görevlilerine zorluk çıkardıkları, ayrıca Ankara Batı İnfaz Hakimliği'nin 24/02/2022 tarihli ve 2022/485 esas 2022/1229 sayılı karar ile 2022/315 esas, 2021/5820 esas, 2020/569 esas sayılı dosyalarında hükümlü tutukluların çok iyi derecede Türkçe dilini bilmelerine rağmen ısrarla ana dillerinde savunma yapmak isteyerek şikayet sürecini sürüncemede bırakmaya çalıştıkları, bu kişilerin ay[nı] zamanda duruşmada bizzat hazır bulunmak istediklerini de belirttikleri, yani bu taleplerinin şikayet sürecini uzatmak amacıyla yaptıklarının açık olduğu, dolayısıyla yukarıda belirtilen somut olaylardan da anlaşılacağı üzerine, güvenlik riski nedeniyle infaz hakimliği tarafından şikayet incelemelerinde şikayet edenin/edenlerin savunma alma işlemi sırasında bizzat hazır bulundurulmasının gerekmeyeceği değerlendirilmiştir."

14. 1/8/2022 tarihli ikinci duruşmada başvurucunun hastaneye sevk işlemi nedeniyle Adana Şehir Hastanesinde bulunduğu belirtilerek, Ceza İnfaz Kurumunda SEGBİS salonunda hazır edilemediğinin bildirilmesi üzerine duruşmanın 10/8/2022 tarihine ertelenmesine karar verilmiştir.

15. 10/8/2022 tarihli üçüncü ve son duruşmaya başvurucu, SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvurucu; Anayasa Mahkemesinin Emrah Yayla ve Gökhan Gündüz (4) kararları dikkate alınarak savunmasını duruşma salonunda hazır bulunarak yapmak istediğini, SEGBİS aracılığı ile savunma vermek istemediğini ifade etmiştir. 2. İnfaz Hâkimliği başvurucunun mahkeme duruşma salonunda ifade vermeye yönelik talebinin yeniden reddine karar vermiştir.

16. 2. İnfaz Hâkimliği 17/8/2022 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Disiplin soruşturmasına kanunda öngörülen süre içinde başlanıp başlanılmadığı, soruşturmanın süresi içinde tamamlanıp tamamlanmadığı, yapılan soruşturma kapsamında, cezaya muhatap olan hükümlüye savunma hakkı tanınıp tanınmadığı, ceza verme kararının disiplin soruşturma dosyası içeriği ile uygun olup olmadığı, hükümlünün eylemi ile temas ettiği disiplin suçunun belirlenmesinde isabet olup olmadığı, disiplin suçu ve eylem doğru olarak nitelendirilmiş ise, verilen cezanın, eylemin nitelik ve ağırlığı ile orantılı şekilde tesis edilip edilmediği yönünden Hakimliğimizce yapılan inceleme sonucunda;

Hükümlü/tutuklu hakkındaki disiplin soruşturmasının 5275 Sayılı Kanunun 47. maddesi uyarınca süresinde başlatılıp sonuçlandırıldığı, hükümlünün savunması ve tüm dosya kapsamı ile birlikte değerlendirildiğinde; Hükümlü her ne kadar duruşmada bizzat hazır bulunma talebinde bulunmuşlarsa da şikayetin 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'na göre neticelendirilmesi gerektiği, belirtilen kanuna göre infaz hakimliğinin duruşmalı inceleme yapma zorunluluğun olmaması, duruşma açılan şikayetlerle ilgili her ne kadar delillerin toplanması için gerekli yazışmaların yapılması veya hükümlünün taleplerinin değerlendirilmesi neticesinde kanunda belirtilen yedi günlük sürenin uzamasına sebebiyet verse de Yargıtay 10. Ceza Dairesi'nin 2012/16893-18285 Esas-Karar sayılı kararı da disiplin cezalarına itirazlarda da 1 haftalık sürenin kıyas yoluyla uygulanması gerektiği yönündedir. Bu sebeple Anayasa'nın 141. Maddesi uyarınca da davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması ilkesine uygun olacak şekilde, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlık kapsamında olan disiplin cezalarının, yüz yüzelik ilkesini ihlal etmeyen, ceza infaz kurumunda bulunan kişilerin hızlıca hakim karşısına çıkarılmasını sağlayan ve nakillerde meydana gelebilecek her türlü zararı ortadan kaldırmaya yönelik en uygun yöntem olan Segbis ile hükümlülerin şikayetine ilişkin savunmaların alınması kararlaştırılmaktadır. Şikayete konu disiplin işleminin hükümlülerin cezaevi uygulamasına karşı slogan atma eyleminden kaynaklandığı, disiplin soruşturması esnasında alınan ifadelerinde hükümlülerin eylemlerini ikrar ettikleri, olayın karmaşık olmadığı, yazılı savunmalarının mevcut olduğu göz önünde bulundurulduğunda hükümlülere tanınan segbis aracılığıyla savunmalarını yapmasında herhangi bir hak kaybı yaşanmayacağı görülmektedir. Bunun yanında hükümlülerin duruşmada bizzat hazır bulunma talebinin reddine karar verilmesine sebep bir diğer gerekçe ise Covid 19 salgınının dünya ve ülke genelinde yeniden ve hızla artış göstermesi, Sağlık Bakanlığı'nın yakın tarihli vaka sayılarının hızla artıyor olması yönündeki açıklamaları, ceza infaz kurumlarında hastalığa ilişkin vakalara rastlanıyor ve ceza infaz kurumlarında karantina uygulamalarının devam ediyor olması nedeniyle, hakimin duruşma esnasında duruşma salonunda bulunması

gereken jandarma görevlileri, mahkeme personeli, varsa hükümlü avukatları, hükümlüler, infaz koruma memurlarının sağlığını da düşünerek buna ilişkin tedbirleri alması gerektiği göz önüne alındığında hastalığın bulaşma riskinin en aza indirilmesi gerektiği düşünüldüğünden hükümlülerin taleplerinin ayrı ayrı reddine karar verilmiştir. Her ne kadar hükümlülerin savunma vermek istememeleri nedeniyle savunmaları alınamamışsa da disiplin soruşturması esnasında alınan yazılı savunmalarında hükümlülerin eylemi ikrar ettikleri bu nedenle disiplin cezasına konu suçun sabit olduğu anlaşıldığından şikayetlerin reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

17. Başvurucu; zorunlu hâllerde SEGBİS'in uygulanabileceğini, ısrarla SEGBİS ile duruşmaya katılmak ve savunma vermek istemedikleri hâlde bu şekilde duruşma yapılmasının dayatıldığını belirterek anılan karara itiraz etmiştir. Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 19/12/2022 tarihli kararıyla, 2. İnfaz Hâkimliği kararında usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmadığı belirtilerek başvurucunun itirazı kesin olarak reddedilmiştir.

C. Birleştirilen 2023/5609 Numaralı Bireysel Başvuruya İlişkin Süreç

18. Başvurucular Ercan Yıldız ve Fikret Kara 3/6/2022 tarihinde Ceza İnfaz Kurumu personeli tarafından hastaneye sevkleri için odalarından çıkartılmış ve mahkûm kabul birimine getirilmiştir. Sonrasında jandarma personeline arama için teslim edilen başvurucuların, jandarma personelinin "ağız içi aramasına" karşı gelmeleri üzerine hastaneye götürülmedikleri ve tekrar mahkûm kabul bekleme odasına alındıkları esnada "tedavi hakkımız engellenemez" şeklinde slogan attıkları aynı tarihli jandarma tutanağı ile tespit edilmesi üzerine Disiplin Kurulu 5275 sayılı Kanun çerçevesinde başvurucular hakkında disiplin soruşturması başlatmıştır.

19. Disiplin soruşturması sonucunda Disiplin Kurulu 14/6/2022 tarihinde jandarma tutanağı, başvurucuların savunmalarında olayı ikrarları, kamera görüntüleri ve soruşturma raporu kapsamında "ağız içi aramasına" karşı çıkan ve tepki olarak mahkûm kabul biriminde "tedavi hakkımız engellenemez" şeklinde slogan atan başvurucuların 1 ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası ile cezalandırılmalarına karar vermiştir.

20. Başvurucular, haklarında verilen disiplin cezalarına karşı şikâyet yoluyla Adana 3. İnfaz Hâkimliğine (3. İnfaz Hâkimliği) başvuruda bulunmuştur. Başvurucular, şikâyet dilekçelerinde savunmalarını mahkeme huzurunda yapmak istediklerini beyan etmişlerdir.

21. 3. İnfaz Hâkimliğince yapılan yargılama üç celsede tamamlanmıştır. Başvurucular 6/7/2022 tarihinde yapılan ilk duruşmaya SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvurucular beyanlarında duruşma tebligatının taraflarına geç tebliğ edildiğini belirterek avukatlarına haber vermek üzere süre talep etmiş; ayrıca SEGBİS ile savunma yapmak istemediklerini beyan etmişlerdir. 3. İnfaz Hâkimliği başvurucuların mahkeme duruşma salonuna gelerek ifade vermeye yönelik taleplerinin reddine, süre taleplerini kabul ederek duruşmanın 8/7/2022 tarihine ertelenmesine karar vermiştir.

22. 8/7/2022 tarihli ikinci duruşmaya başvurucular, SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvurucular; Anayasa Mahkemesinin Emrah Yayla ve Gökhan Gündüz (4) kararları dikkate alınarak savunmalarını mahkeme duruşma salonunda yapmak istediklerini, SEGBİS aracılığı ile savunma vermek istemediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca ilk celse verilen sürenin kısa olması nedeniyle avukatlarına ulaşamadıklarını belirterek tekrardan süre talep etmişlerdir. 3. İnfaz Hâkimliği ara kararlarında; Yargıtay'ın konu ile ilgili içtihatları, usule ilişkin hükümler, disiplin soruşturmaları kapsamında hükümlünün alınan savunmasının 4/12/2004

tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu anlamında bir duruşma sayılmayıp yarı adli yarı idari bir nitelikte olduğu, yapılan duruşmaların disiplin cezası kararlarının usul ve kanuna uygunluğu açısından denetlemekten ibaret olduğu gerekçeleri ile başvuruculların mahkeme duruşma salonuna gelerek ifade vermeye yönelik taleplerinin reddine, süre taleplerini kabul ederek duruşmanın 18/7/2022 tarihine ertelenmesine karar vermiştir.

23. 18/7/2022 tarihli üçüncü ve son duruşmaya başvurucular, SEGBİS vasıtasıyla katılmıştır. Başvurucular; savunmalarını mahkeme duruşma salonunda yapmak istediklerini, SEGBİS aracılığı ile savunma vermek istemediklerini ifade etmiştir. 3. İnfaz Hâkimliği başvuruculların mahkeme duruşma salonunda ifade vermeye yönelik taleplerinin yeniden reddine karar vermiştir.

24. 3. İnfaz Hâkimliği 19/7/2022 tarihinde başvuruculların şikâyetinin reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...Hükümlü her ne kadar duruşmada bizzat hazır bulunma talebinde bulunmuşlarsa da şikayetin 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'na göre neticelendirilmesi gerektiği, belirtilen kanuna göre infaz hakimliğinin duruşmalı inceleme yapma zorunluluğun olmaması, duruşma açılan şikayetlerle ilgili her ne kadar delillerin toplanması için gerekli yazışmaların yapılması veya hükümlünün taleplerinin değerlendirilmesi neticesinde kanunda belirtilen yedi günlük sürenin uzamasına sebebiyet verse de Yargıtay 10. Ceza Dairesi'nin 2012/16893-18285 Esas-Karar sayılı kararı da disiplin cezalarına itirazlarda da 1 haftalık sürenin kıyas yoluyla uygulanması gerektiği yönündedir. Bu sebeple Anayasa'nın 141. Maddesi uyarınca da davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması ilkesine uygun olacak şekilde, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlık kapsamında olan disiplin cezalarının, yüz yüzelik ilkesini ihlal etmeyen, ceza infaz kurumunda bulunan kişilerin hızlıca hakim karşısına çıkarılmasını sağlayan ve nakillerde meydana gelebilecek her türlü zararı ortadan kaldırmaya yönelik en uygun yöntem olan Segbis ile hükümlülerin şikayetine ilişkin savunmaların alınması kararlaştırılmaktadır. Şikayete konu disiplin işleminin hükümlülerin cezaevi uygulamasına karşı slogan atma eyleminden kaynaklandığı, disiplin soruşturması esnasında alınan ifadelerinde hükümlülerin eylemlerini ikrar ettikleri, olayın karmaşık olmadığı, yazılı savunmalarının mevcut olduğu göz önünde bulundurulduğunda hükümlülere tanınan segbis aracılığıyla savunmalarını yapmasında herhangi bir hak kaybı yaşanmayacağı görülmektedir. Bunun yanında hükümlülerin duruşmada bizzat hazır bulunma talebinin reddine karar verilmesine sebep bir diğer gerekçe ise Covid 19 salgınının dünya ve ülke genelinde yeniden ve hızla artış göstermesi, Sağlık Bakanlığı'nın yakın tarihli vaka sayılarının hızla artıyor olması yönündeki açıklamaları, ceza infaz kurumlarında hastalığa ilişkin vakalara rastlanıyor ve ceza infaz kurumlarında karantina uygulamalarının devam ediyor olması nedeniyle, hakimin duruşma esnasında duruşma salonunda bulunması gereken jandarma görevlileri, mahkeme personeli, varsa hükümlü avukatları, hükümlüler, infaz koruma memurlarının sağlığını da düşünerek buna ilişkin tedbirleri alması gerektiği göz önüne alındığında hastalığın bulaşma riskinin en aza indirilmesi gerektiği düşünüldüğünden hükümlülerin taleplerinin ayrı ayrı reddine karar verilmiştir. Her ne kadar hükümlülerin savunma vermek istememeleri nedeniyle savunmaları alınamamışsa da disiplin soruşturması esnasında alınan yazılı savunmalarında hükümlülerin eylemi ikrar ettikleri, bu nedenle disiplin cezasına konu suçun sabit olduğu anlaşıldığından şikayetlerin reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

25. Başvurucular; zorunlu hâllerde SEGBİS'in uygulanabileceğini, ısrarla SEGBİS ile duruşmaya katılmak ve savunma vermek istemedikleri hâlde bu şekilde duruşma

yapılmasının dayatıldığını belirterek anılan karara itiraz etmiştir. Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 14/12/2022 tarihli kararıyla, 3. İnfaz Hâkimliği kararında usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmadığı belirtilerek başvuruculaların itirazları kesin olarak reddedilmiştir.

26. Komisyonca başvuruculaların adli yardım taleplerinin kabulü ile ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

27. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2023/5036 ve 2023/5609 numaralı başvuruların süresinde yapılan 2023/2900 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

28. Başvurucular, infaz hâkimliklerine yaptıkları şikâyetler ve ağır ceza mahkemesine yaptıkları itirazlarda SEGBİS ile duruşma yapılmasının yüz yüzelik ilkesine aykırı olduğunu, bu konuda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ve Anayasa Mahkemesinin ihlal kararlarının bulunduğunu, infaz hâkimliklerinin gerekçelerinin müdahaleyi haklı kılabilecek nitelik taşımadığını belirtmiştir. SEGBİS aracılığı ile ifade/savunma vermenin zorunlu hâllerde söz konusu olacağını, duruşmalara SEGBİS ile katılımın dayatılmasının dezavantajlı bir durum yarattığını ifade etmiştir. Ceza İnfaz Kurumunda intiharlar ve şüpheli ölümler yaşandığını, can ve sağlık güvenlikleri ile hukuk güvenliklerinin olmadığını belirten başvurucular, sistemli bir baskı altında olduklarından ve kendilerini tehdit altında hissettiklerinden SEGBİS ile katıldıkları duruşmalarda özgürce savunma yapmalarının mümkün olmadığını iddia ederek duruşmada hazır bulunma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruculaların duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir. SEGBİS ile makul sürede karar verilebilmesi olanağı sağlandığı belirtilmiştir. Söz konusu sistemin ceza infaz kurumundan duruşma salonuna transferde kişilerin güvenliğinin sağlanması noktasındaki zorlukları ve nakiller sırasında meydana gelebilecek kaza veya terör saldırısı gibi ihtimalleri bertaraf ederek meydana gelebilecek zararların önlenmesi amacına hizmet ettiği açıklanmıştır. Görüş yazısında adil yargılanma hakkının sağlanabilmesi için duruşmaya etkili katılımın fiziki olarak duruşma salonunda bulunmayı zorunlu kılmadığı, herhangi bir kısıtlamaya maruz kalmadan savunma yapılması, aleyhe veya lehe ortaya konan tanık veya bilirkişi anlatımları ile diğer deliller hakkında mahkemeye açıklamada bulunulması veya soru sorabilme imkânının varlığının yeterli olduğu, dolayısıyla teknolojik gelişmelerden (SEGBİS) istifade edilmesinin önem arz ettiği vurgulanmıştır. Öte yandan hükümlü/tutukluların mahkeme ve hastane sevkleri -götürülüp getirilmesinin- yapılırken sevk planlamasının jandarma personelleri tarafından gerçekleştirildiği, hükümlü/tutukluların sevk veya nakli sırasında kaçmalarını önlemek ve güvenliği sağlamak amacıyla sağlığa zarar vermeyecek şekilde gerekli bütün önlemlerin jandarma görevlilerince alındığı, söz konusu durumun ceza infaz kurumlarının idaresinin yetkisinde olmadığı dile getirilmiştir.

30. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanlarında bir kısım AİHM ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına ve özellikle Emrah Yayla kararına değinerek SEGBİS'in kişilerin fiziken duruşmada hazır bulunma haklarını ortadan kaldırmak için getirilen bir uygulama

olmadığını vurgulamıştır. Başvuru konusu yargılamalarda aynı ildeki bir infaz kurumunda bulunan başvurucuların duruşmaya neden getirilemediğine dair somut bir değerlendirme ve gerekçeye yer verilmediği iddia edilmiştir. Öte yandan başvurucuların duruşmaya bizzat getirilmediği için görülmekte olan yargılamanın esasına etki edecek delillerini mahkemeye ulaştırmakta zorluk yaşadıkları dile getirilmiştir. Sonuç olarak Emrah Yayla kararındaki olayla birebir aynı somut olayda başvurucuların duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğinin açık olduğu ifade edilmiştir.

31. Anayasa Mahkemesi somut başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Emrah Yayla ve Emrah Yayla (2) ([2. B.], B. No: 2017/34742, 13/10/2020) kararlarında duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, bu kararlarda öncelikle disiplin cezası nedeniyle yapılan şikâyetlerin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığını ve kişilerin talebine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. 5271 sayılı Kanun'un 196. maddesinin söz konusu müdahalenin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı değerlendirmelerine yer verilen kararda, ölçülülük yönünden yapılan incelemede infaz hâkimliği tarafından şikâyet incelemelerinde başvuruda bulunanların her durumda duruşmada bizzat hazır bulundurulmasının gerekmeyebileceği vurgulandıktan sonra başvurucunun hâkim huzurunda fiziken dinlenilme talebinin hangi zorlayıcı nedene dayanılarak kabul edilmediğinin ortaya konulmadığı, SEGBİS yoluyla katıldığı celselerde ise esaslı işlemlerin yapıldığı belirtilmiş; başvurucunun duruşmada hazır bulunma talebinin alternatif yöntemler değerlendirilmeden genel ve kategorik bir yaklaşımla reddedilmesi nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkına müdahale için en uygun aracın seçilmemesinin anılan hakka yönelik müdahaleyi gereklilik unsurundan yoksun bıraktığı ve hakkın ihlaline yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

32. Öte yandan Anayasa Mahkemesi Emrah Yayla kararında belirtilen medeni hak yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıklarda duruşmada hazır bulunma hakkının daha esnek uygulanabileceği değerlendirmesine (anılan kararda bkz. § 70) Ercan Yıldız ve diğerleri (2) ([GK], B. No: 2022/60188, 8/7/2025) kararında açıklık getirmiştir. Buna göre ilk olarak ceza infaz kurumunda verilen disiplin cezalarına karşı şikâyette bulunanların her durumda duruşmada bizzat hazır bulundurulması gerekmeyebileceği belirtilmiştir (aynı kararda bkz. § 59). Kararda, duruşmada hazır bulunma konusunda; başvuruculların kişisel özellikleri ve davranışlarının, başvuruculların davanın karşı tarafınca sözlü olarak sunulan görüş ve kanıtlar, bilgi ve belgeler hakkında bilgi sahibi olup olamadıkları ile bunlara karşı kendi delillerini sunma hususunda dezavantajlı konuma düşüp düşmediklerinin, yargılamanın niteliği, şeklî ve teknik nitelikte bir incelemeden ibaret olup olmadığının, ceza infaz kurumundan duruşma salonuna transfer edilmedeki zorlukların, başvuruculların duruşmada bizzat hazır bulunmak istemelerine yönelik ileri sürdükleri gerekçelerin duruşmada bizzat hazır bulunmayı gerektirip gerektirmediğinin, davanın konusunun, karşı tarafın konumu ve tanık sorgulama veya bu türden duruşmada bizzat hazır bulunmayı gerektirebilecek kabul edilebilir gerekliliklerin yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır (aynı kararda bkz. § 60).

33. Somut olayda başvuruculların disiplin cezasına konu eylemleri, Ceza İnfaz Kurumunun dış güvenliğinden sorumlu jandarma personellerince -hastane sevk planlamasına göre- gerçekleştirilen arama faaliyetlerine yönelik protestolarından kaynaklanmaktadır.

Başvurucular da bu eylemi gerçekleştirdiklerini kabul etmiştir. Başka bir ifadeyle disiplin suçu yönünden olmasa da disiplin suçuna konu edilen eylemin sübutu yönünden taraflar arasında bir ihtilaf bulunmamaktadır. Bu bağlamda yargılamanın karmaşık bir niteliğinin olmadığı anlaşılmaktadır. Başvuruculaların da esasen -hazır bulunmak istedikleri duruşmada- işlediklerini kabul ettikleri eylemin neden disiplin suçunu oluşturmayacağı konusunda savunma yapacaklarının farkında oldukları anlaşılabilmektedir. Diğer yandan ise başvuruculaların Ceza İnfaz Kurumu koşulları altında SEGBİS ile ifade vermelerinin ne gibi sakıncaları olduğu hususuna yönelik herhangi somut bir açıklamada bulunmadıkları ve bu bağlamda SEGBİS ile ifade vermek istememelerinin gerekçelerini ortaya koyamadıkları görülmüştür. Başvurucular, ses ve görüntü naklinde sorunlar yaşandığını da dile getirmemiştir. Aynı zamanda başvurucular hakkında uygulanan disiplin yaptırımının türü ve niteliği de dikkate alındığında duruşmada fiziki olarak hazır bulunmanın gerekli olduğu söylenemeyecektir.

34. Bazı başvurucular infaz hâkimliklerine yaptıkları şikâyette Ceza İnfaz Kurumu görevlilerinin tanık olarak dinlenilmesini istediklerinden bahsetmişlerse de infaz hâkimlikleri kararlarına karşı itiraz dilekçelerinde başvuruculaların tanık dinletme talebi ile ilgili açık bir itirazlarının olmadığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte başvuruculaların Ceza İnfaz Kurumu görevlilerinin duruşmada fiziki olarak hazır bulunmak suretiyle -veya SEGBİS- ile tanık olarak dinlenilmesi taleplerinin niçin gerekli olduğunu açıklamadıkları ve Anayasa Mahkemesinden önce itiraz aşamasında bu hususun tartıştırılmadığı görülmektedir. Kaldı ki ilk defa bireysel başvuru formlarında dile getirilen Ceza İnfaz Kurumunda intiharlar ve şüpheli ölümler yaşandığı, can ve sağlık güvenlikleri ile hukuk güvenliklerinin olmadığı, sistemli bir baskı altında olduklarından ve kendilerini tehdit altında hissettiklerinden SEGBİS ile katıldıkları duruşmalarda özgürce savunma yapmalarının mümkün olmadığına dair somutlaştırılmayan iddiaların (bkz. § 28), dinlenilmesini istedikleri tanıkların Ceza İnfaz Kurumu görevlileri oldukları da dikkate alındığında tanık sorgulama hakkı yönünden de başvuruculaların duruşmada bizzat hazır bulunmaları gereğinden söz edilemeyecektir.

35. Öte yandan Ceza İnfaz Kurumunun bulunduğu il merkezinin büyüklüğü ile Ceza İnfaz Kurumundan mahkemeye sevk esnasında oluşabilecek gecikmeler ve güvenlik sorunları dikkate alındığında ve infaz hâkimlikleri tarafından şikâyete konu disiplin yaptırımının dayanağını oluşturan olayla ilgili olarak yapılan yargısal denetimde başvuruculaların savunmasının alınması haricinde esaslı bir işlem yapılmadığı görülmekle duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin gerekli olmadığının söylenemeyeceği sonucuna varılmıştır.

36. Son olarak başvuruculaların duruşmada hazır bulunmamasının yargılamanın adilliğine bir bütün hâlinde zarar verip vermediğinin ölçülülük ilkesinin diğer bir unsuru olan orantılılık açısından da yapılan değerlendirmede, duruşmada bizzat hazır bulundurulmayan başvuruculaların yargılamanın diğer tarafını oluşturan Ceza İnfaz Kurumunun disiplin cezası kararından ve bu karara ilişkin bilgi ve belgelerden haberdar oldukları açıkça görülmektedir. Bundan başka yargılama sürecinde başvuruculaların yokluğunda herhangi bir esaslı işlemin yapıldığı da tespit edilmemiştir. İncelenen olayda duruşmada hazır bulunma hakkına yapılan müdahalenin orantılı olmadığının söylenemeyeceği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak başvuruda, aynı nitelikteki ihlal iddialarının incelendiği Ercan Yıldız ve diğerleri (2) kararında açıklanan ilkelerden ve gerekçelerden ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

37. Açıklanan gerekçelerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul

edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucuların yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

S.P.

B. No: 2023/15901 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/15901

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

S.P. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/15901)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Erdem Ender ÇINAR

Başvurucu : S. P.

Vekili : Av. Bilal SAĞLAM

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, baro levhasına yazılma işleminin iptali talebiyle açılan davanın işlemin lehine tesis edilen başvurucuya ihbar edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/2/2023 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu, baro levhasına yazılma talebiyle ilgili baroya başvurmuştur. Başvurucunun talebi kabul edilmiştir. Baronun söz konusu kararı, Türkiye Barolar Birliği (TBB) tarafından uygun bulunmuştur. Bakanlık tarafından TBB kararının tekrar görüşülmek üzere gönderilmesi sebebiyle TBB ilk kararında ısrar etmiştir.

6. Bakanlık, başvurucunun baro levhasına yazılmasına ilişkin TBB kararının iptali talebiyle Ankara 6. İdare Mahkemesinde (Mahkeme) dava açmıştır. Mahkemece 26/11/2019 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş, karar gerekçesinde avukatlık mesleğinin kamu hizmeti olduğu ve kanun hükmünde kararname ile kamu görevinden çıkarılanların bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmeyeceği ifade edilerek işlemin hukuka uygun olmadığı belirtilmiştir.

7. Söz konusu karara karşı TBB'nin istinaf talebi Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) tarafından 12/3/2020 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

8. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun "Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile Vergi Usul Kanununun uygulanacağı haller" başlıklı 31. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda; hakimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, dosyanın taraflar ve ilgililerce incelenmesi, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım hallerinde ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sükununu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler, elektronik işlemler ile ses ve görüntü nakledilmesi yoluyla duruşma icrasında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır. (Ek cümle: 5/4/1990-3622/11 md.; Değişik:10/6/1994-4001/14 md.) Ancak, davanın ihbarı (...) Danıştay, mahkeme veya hakim tarafından re'sen yapılır. (Ek cümle: 3/11/2016-6754/22 md.) Bilirkişiler, bilirkişilik bölge kurulları tarafından hazırlanan listelerden seçilir ve bilirkişiler hakkında Bilirkişilik Kanunu ve 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır."

2. Danıştay Kararları

9. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 8/11/2021 tarihli ve E.2021/1015, K.2021/2270 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

davanın ihbarı konusunda taraflardan birinin talebi olmasa bile, ihbarın Danıştay, mahkeme veya hâkim tarafından re'sen yapılması gerekmektedir. Ayrıca, yargılanan işlem olmakla birlikte, dava sonucunda verilecek karardan doğrudan etkilenecek kişiye ihbarda bulunulmayıp, onun bilgisi dışında ve uyuşmazlığa ilişkin beyanları alınmadan davanın sonuçlandırılması, Kanun'un amir hükmünün ihlâli olacağı gibi, Anayasa'nın 36. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 6. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının da ihlâli sonucunu doğuracağı açıktır.

Nitekim, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Menemen Minibüsçüler Odası/Türkiye kararında, yargıya erişim hakkının, AİHS'nin 6. maddesinin 'yargılanma hakkı' ile ilgili birinci fıkrasının yalnızca bir yönünü oluşturduğuna, mahkemeye erişim hakkının etkin olabilmesi için, haklarına müdahale edilen bir kimsenin açık ve kesin bir şekilde bu işleme itiraz edebilmesi ve bu itirazların mahkemece tartışılabilmesi ve incelenmesi gerektiğine, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin mahkemeye erişim hakkını doğrudan etkilediğine işaret etmiştir.

Olayda, Hazine tarafından taşınmazın tarım amacı dışından kullanılmasının mümkün olmadığı gerekçesiyle mevzii imar planının iptali talep edildiğinden, bu konuda Mahkemece verilecek karardan, dava konusu taşınmaz maliki [C. G. P. İ. Ltd. Şti.]nin hak ve menfaatinin etkileneceği açıktır.

Dolayısıyla, Van 2. İdare Mahkemesince, anılan Şirkete dava ihbar edildikten sonra dava hakkında bir karar verilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla; davanın, taşınmaz malikine ihbar edilmeksizin ve imar planı yönünden bir değerlendirme yapılmaksızın, dava konusu işlemin iptali yolunda verilen İdare Mahkemesi ısrar kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."

10. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 12/2/2020 tarihli ve E.2018/1928, K.2020/326 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Uyuşmazlıkta, davacı tarafından, 2011 yılı öğretmenlerin il içi isteğe bağlı yer değiştirme döneminde Ankara ili, Çankaya ilçesi, Ayten Tekışık İlköğretim Okulu'na sıralı atanma talebinin reddine ilişkin işlem ile anılan okula G.K.'nin atanmasına ilişkin işlemin ve bu işlemlerin dayanağı olan 2011 Yılı öğretmenlerin İl İçi İsteğe Bağlı Yer Değiştirme Kılavuzu'nun ekinde yer alan "12. Yer Değiştirme Takvimi" başlıklı Ek-1'in iptalinin istenildiği anlaşılmakta olup, bu davanın sonucunda G.K.'nin menfaatinin etkileneceği açıktır. Buna göre, davanın G.K.'ye ihbar edildikten sonra Dairesince bir karar verilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla, davada, G.K.'ye ihbar edilmeksizin verilen dava konusu bireysel işlemlerin iptali yolundaki Daire kararında hukuki isabet bulunmamaktadır."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

11. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili uyuşmazlıklar ... konusunda karar verecek olan,... bir mahkeme tarafından ... görülmesini isteme hakkına sahiptir. ..."

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

12. İlgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı için bkz. Yusuf Bilin [1. B.], B. No: 2014/14498, 26/12/2017, §§ 28-33.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Anayasa Mahkemesinin 12/3/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

14. Başvurucu; davanın ihbar edilmemesi nedeniyle iddia ve savunmalarını ileri süremediğini, avukatlık mesleğini yapmasının engellendiğini ve kanunun öngörülemez şekilde yorumlandığını belirterek mahkemeye erişim hakkı ile özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bakanlık görüşünde; idari yargı mercilerince dosyadaki bilgi ve belgeler, somut olayın kendine özgü koşulları, başvurucuya isnat edilen fiillerin niteliği ile baro levhasına yazılması durumunda yürütülecek kamu hizmetinin önemi ve özelliği dikkate alınarak karar verildiği, başvurucunun ileri sürdüğü iddiaların mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup olmadığının yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği, şikâyet edilen işlemin meşru amaç ile orantılı olduğu, mahkeme kararlarının ilgili ve yeterli gerekçe içerdiği belirtilmiştir.

16. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında bireysel başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

B. Değerlendirme

17. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

18. Somut olayda başvurucunun baro levhasına yazılma işleminin iptali talebiyle açılan davanın başvurucuya ihbar edilmemesi nedeniyle başvurucunun yargılamaya katılamadığı, iddia ve itirazlarını mahkemeye sunamadığı görülmektedir. Bu bağlamda başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

19. Bireysel başvuruya konu davanın 12/3/2020 tarihinde kesin olarak neticelendiği ve başvurucunun belirttiği hâliyle nihai karardan UYAP'a girememesi üzerine Van Barosu Başkanlığı ile iletişime geçtiğinde bilgi sahibi olduğu anlaşılmıştır. Bireysel başvurunun ise 27/2/2023 tarihinde yapıldığı görülmüştür.

20. Bu noktada öncelikle başvurucunun işbu bireysel başvurudaki ihlal iddialarının menfaatini etkilediğini ileri sürdüğü söz konusu davadan haberdar edilmemesi olgusuna dayandığını vurgulamak gerekir.

21. Davanın başvurucunun anılan yargılamadan haberdar olmasını sağlayacak nitelikteki maddi ve hukuki sonuçlarının bir müddet ortaya çıkmadığı görülmektedir. Buna göre dosya kapsamında maddi olayın özel şartlarında başvurucunun bireysel başvuru formunda ihlali öğrendiği tarih olarak gösterdiği 21/2/2023 tarihinden önce ihlali öğrendiğinin kabul edilmesini haklı kılacak ya da bu hususta üzerine düşen özen yükümlülüğünü yerine getirmediği kanaatine varılmasını gerektirecek nitelikte somut bir bulguya rastlanmamıştır.

22. Diğer taraftan açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

23. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

24. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (Mohammed Aynosah [1. B.], B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

25. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen [2. B.], B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

26. Bireylere menfaatlerini etkileyen işlemlere karşı dava açabilmelerinin yanı sıra üçüncü şahıslarca açılmış ve doğrudan taraf olmadıkları ancak sonucu itibarıyla menfaatlerini etkileyen bir davada iddia ve savunmalarını dile getirebilmeleri amacıyla davaya katılma imkânının sağlanması da mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gereken güvencelerden biridir. Bu itibarla bir davanın sonucundan menfaati etkilenecek olan kişilerin bu yargılama hakkında bilgi sahibi olabilmelerine, uyuşmazlığın çözümü için gerekli ve sonuca etkili olduğunu düşündükleri hususlarda açıklamada bulunabilmelerine, iddialarını ispata yönelik delil sunabilmelerine imkân sağlanması gerekir. Bu husus, aynı zamanda yargı mercilerinin tüm verileri dikkate alıp değerlendirme yaptıktan sonra gerekçeli karar vermesini sağlayacağından silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ile de ilgilidir. Nitekim 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 27. maddesinde, mahkemeye erişim hakkının güvenceleriyle örtüşür nitelikte bir düzenleme getirilerek davanın taraflarının yanı sıra müdahiller ve yargılamanın diğer ilgililerinin de kendi hakları ile bağlantılı olarak hukuki dinlenme hakkına sahip oldukları belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkeme; davanın taraflarına, müdahillere, yargılamanın diğer ilgililerine savunma hakkını kullanma imkânı vermeden davanın esasıyla ilgili değerlendirme yapamayacaktır (Yusuf Bilin, § 44; benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Mehmet Ali Bedir ve Tevfik Günay [2. B.], B. No: 2013/4073, 21/1/2016, § 35).

27. Eldeki olayda başvurucunun menfaatini doğrudan ilgilendiren baro levhasına yazılmasına dair işleme karşı açılan davanın kendisine ihbar edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalenin bulunduğu görülmektedir.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

28. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

29. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir.

30. Başvuru konusu olayda başvurucunun menfaatini doğrudan ilgilendiren davanın ihbar edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişimine getirilen müdahalenin kanun tarafından öngörülme ölçütünü karşılayıp karşılamadığının değerlendirilmesi gerekir.

i. Kanunilik

31. 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesinde davanın ihbarının mahkeme tarafından resen yapılacağı belirtilmiştir. Anılan düzenlemenin davanın üçüncü kişiye ihbar edilip edilmemesi noktasında yargı mercine tanınan takdir yetkisini de içerdiği anlaşılmıştır. Olayda yargılama makamının takdir yetkisini davanın başvurucuya ihbar edilmemesi yönünde kullanması sonucu başvurucunun yargılama sürecine katılamadığı görülmüştür. Mahkemenin söz konusu uygulamasının 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesine dayandığı dikkate alındığında başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç ve Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

32. Başvurucunun baro levhasına avukat olarak yazılmasının iptaline dair davanın başvurucunun menfaatini doğrudan etkilediği dikkate alındığında davanın başvurucuya ihbar edilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalede usul ekonomisinin sağlanmasındaki kamusal yararın başvurucunun davaya katılmasındaki bireysel yararının görmezden gelinmesini gerektirecek önem ve ağırlıkta olduğu hususunda ciddi kuşkular oluşmaktadır. Bu nedenle meşru amacın varlığının aşağıda müdahalenin ölçülülüğüyle birlikte ele alınmasının daha uygun olacağı değerlendirilmiştir (Ayşe Durucan Saygı ve diğerleri [GK], B. No: 2020/17478, 29/11/2023, § 47).

33. Anayasa'nın 36. maddesinde hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının olduğu kabul edilmektedir. Ayrıca hakkı düzenleyen maddede herhangi bir sınırlama nedenine yer verilmemiş olsa da Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması mümkündür. Dava açma hakkının kapsamına ve kullanım şartlarına ilişkin bir kısım düzenlemenin hak arama özgürlüğünün doğasından kaynaklanan sınırları ortaya koyan ve hakkın norm alanını belirleyen kurallar olduğu açıktır. Ancak bu sınırlamalar Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvencelere aykırı olamaz (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10/2/2016, § 10; Ertuğrul Dalbaş [1. B.], B. No: 2014/7805, 25/10/2017, § 58; Osman Uslu [2. B.], B. No: 2014/9414, 26/10/2017, § 75).

34. Davanın ihbarı, bireyin tarafı olmadığı ancak sonucu itibarıyla menfaatlerini etkileyen bir davadan müdahale ve diğer yollarla haklarını kullanabilmesine imkân tanımak amacıyla haberdar edilmesini temin eden bir usul hukuku müessesesidir. Ancak yargılamaların makul

süre içinde, düzenli bir şekilde ve gereksiz gider yapılmadan yürütülmesini temin etmek ve bu suretle usul ekonomisi ilkesini gerçekleştirmek düşüncesiyle davanın ihbarı belli şartlara ve usul kurallarına bağlanmıştır (Yusuf Bilin, § 54).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

35. 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesinde yer verilen ve davanın ihbarının mahkeme tarafından resen yapılmasını öngören düzenleme, bir davayla ilgili tüm kişilere resen ihbarın zorunlu olduğu anlamına gelmemekle birlikte davanın sonucundan etkilenme ihtimali bulunan üçüncü kişilere iddia ve savunmalarını öne sürebilmeleri amacıyla getirilen ihbar müessesesine ilişkin usul hükümlerinin uygulanmasının mahkemece gözönünde bulundurulması gerekir.

36. Başvurucunun davanın kendisine ihbar edilmemesi nedeniyle baro levhasına yazılmasına dair işleme karşı Bakanlık tarafından açılan davanın yargılama sürecine katılamadığı, uyuşmazlığın esasına ilişkin ve sonuca etkili olduğunu düşündüğü hususlarda savunmalarını dile getirme ve iddialarını ispata yönelik deliller sunabilme fırsatını bulamadığı anlaşılmıştır. Öte yandan başvurucunun haklarını doğrudan etkileyen söz konusu davadan haberdar edilmesindeki bireysel yararın usul ekonomisinin gözetilmesindeki kamusal yarara nazaran baskın bir nitelik taşıdığı ve davanın ihbar edilmemesinin kamu yararı ile bireysel yarar arasında gözetilmesi gereken dengeyi başvurucu aleyhine zedelediği değerlendirilmiştir.

37. İdari yargı mercilerinin 2577 sayılı Kanun'un 31. maddesindeki davanın ihbarına ilişkin usul hükümlerini yerine getirmemesi nedeniyle başvurucunun mahkeme huzurunda argümanlarını öne sürme imkânından yoksun bırakılmasının başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklediği anlaşılmıştır. Bu itibarla başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır.

38. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

39. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 2.000.000 TL maddi ve 2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

40. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

41. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 6. İdare Mahkemesine (E.2019/1090, K.2019/2428) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SUNA SERTPOLAT

B. No: 2023/32293 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/32293

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SUNA SERTPOLAT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/32293)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : Suna SERTPOLAT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ünvan değişikliği sınav sonucuna yapılan itirazın reddine dair işleme karşı açılan davanın sınavda başarılı olarak ataması yapılan kişiye ihbar edilmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, Millî Eğitim Bakanlığı (İdare) nezdinde kadrolu öğretmen olarak çalışmaktayken hukuk fakültesinden mezun olduktan sonra baro stajını tamamlayarak avukat ruhsatnamesi almıştır. 2/3/2021 tarihinde gerçekleştirilen avukatlık mesleği için ünvan değişikliği sınavına katılarak başarılı olmuştur. Bunun üzerine 8/12/2021 tarihinde Gaziantep İl Millî Eğitim Müdürlüğüne avukat olarak atanmıştır.

3. Ankara'da bir lisede öğretmen olarak görev yapan A.A. 2/3/2021 tarihinde gerçekleştirilen ünvan değişikliği sınavı sonucunda başarısız olması üzerine sonuca itiraz etmiştir. 8/4/2021 tarihinde itirazının reddedilmesi üzerine ise 11/5/2021 tarihinde iptal davası açmıştır.

4. Ankara 16. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 12/8/2021 tarihinde verdiği ara kararı ile yazılı sınav soruları ile bu soruların cevap anahtarının ve davacının sorulara verdiği cevapların gönderilmesini istemiştir. İdare 12/10/2021 tarihinde verdiği cevapta, adli ve idari soruşturma ve kovuşturma bulunması hâlinde sınav soru ve cevaplarına Cumhurbaşkanı'nın

izni ile erişimin mümkün olduğunu, dava konusu sınava dair böyle bir izin bulunmadığından soru ve cevapların gönderilemeyeceğini bildirmiştir. Bunun üzerine Mahkeme 22/10/2021 tarihli ara kararı ile soru ve cevapların Cumhurbaşkanlığından izin alınması suretiyle gönderilmesini istemiştir. İdare 10/11/2021 tarihinde verdiği cevapta 12/10/2021 tarihli cevabı tekrar etmiştir.

5. Mahkeme 31/1/2022 tarihinde dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Kararda şu hususlara yer verilmiştir:

i. Sınav soru ve cevaplarının bulunduğu soru havuzuna erişimin Cumhurbaşkanı iznini gerektirdiği yönündeki koşulun ancak ortada sınava ilişkin adli ve idari soruşturma ve kovuşturma bulunması hâlinde geçerli olduğu, ortada Cumhurbaşkanı'nın iznini gerektirecek nitelikte adli ve idari bir soruşturma ya da kovuşturma olmadığı, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığınca soruların mahkemeye gönderilmesine Cumhurbaşkanınca izin verilmediğine dair bir bilgi iletilmediği belirtilmiştir. Diğer bir ifadeyle sınav soru ve cevaplarının açıklanmasının önünde herhangi bir hukuki engel bulunmadığı değerlendirilmiştir.

ii. Sınava ilişkin asıl kılavuz ve bu kılavuz uyarınca hazırlanan protokol hükümleriyle itiraz öncesi sınav soru ve cevaplarının yayımlanması öngörülmüş olmasına rağmen aksi yönde düzenlemeler içeren ek protokol ile adayların etkili itiraz hakkını kullanmalarının engellendiği açıklanmıştır.

iii. Son olarak 22/10/2021 tarihli ara kararıyla istenmesine rağmen herhangi bir hukuki engel bulunmaksızın sunulmayan sınav soru ve cevapları üzerinde davacının iddiaları yönünden yargısal denetimin gerçekleştirilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. İdarece verilmeyen bilgi ve belgelere dayanan savunmaya itibar edilemeyeceği sonucuna varıldığından davacının başarısız sayılmasına dair işleme karşı yaptığı itirazın reddine yönelik dava konusu işlemde yasal isabet görülmemiştir.

6. İdare, karara karşı 7/3/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 3. İdari Dava Dairesi (Bölge İdare Mahkemesi) 29/12/2022 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

7. Bunun üzerine başvurucunun 27/2/2023 tarihinde yargı kararı gerekçe gösterilerek avukat olarak gerçekleştirilen ataması iptal edilmiş ve öğretmenlik mesleğine tekrar atanmıştır. Bu atama başvurucuya 23/3/2023 tarihinde tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu 24/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, A.A.ya ait olan ve sonucunda avukatlık görevinin sona ermesine yol açan davanın kendisine ihbar edilmemesi nedeniyle iddia ve itirazlarını ileri süremediğini belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Öte yandan Bakanlık görüşünün ekinde yer alan Millî Eğitim Bakanlığının yazısında, başvurucunun 23/5/2023 tarihli kararname ile İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğüne avukat olarak atandığı belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usul ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir."

12. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 80. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bölümler ya da Komisyonlarca yargılamanın her aşamasında aşağıdaki hâllerde düşme kararı verilebilir:

...

c) İhlalin ve sonuçlarının ortadan kalkmış olması.

...

(2) Bölümler ya da Komisyonlar; yukarıdaki fıkrada belirtilen nitelikteki bir başvuruyu, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edebilir."

13. Bireysel başvuruya konu olayda başvurucu avukat olarak atandıktan sonra atanmasına ilişkin sınava yönelik dava açılmış ve sınavın iptaline karar verilmiştir. Buna bağlı olarak başvurucunun ataması da iptal edilmiştir. Başvurucu sınava karşı açılan iptal davasının menfaatini etkilemesi nedeniyle kendisine ihbar edilmemesinden yakınsa da bireysel başvuru tarihinden yaklaşık bir ay sonra 23/5/2023 tarihinde İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğüne avukat olarak atanmıştır. Başvurucu bu durumu -bireysel başvuru formunda başvuruyla ilgili koşullarda herhangi bir değişiklik meydana geldiğinde Anayasa Mahkemesine bildireceğini beyan etmesine rağmen- bildirmemiştir. Ancak başvurucunun avukat olarak ataması yapılmış olduğundan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalktığı anlaşılmıştır.

14. Öte yandan İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen başvurunun incelenmesinin devamında Anayasa'nın uygulanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı herhangi bir durumun da söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan gerekçelerle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması nedeniyle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun ihlalin ve sonuçlarının ortadan kalkması nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KADİR ORTAK

B. No: 2024/7896 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/7896

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KADİR ORTAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/7896)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Kadir ORTAK

Vekili : Av. İlyas ERDOĞAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; soruşturma aşamasında kamu görevlilerinin kötü muamelesine maruz bırakılma nedeniyle kötü muamele yasağının, tutuklama tedbirinin hukuki olmaması nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, taksirle ölüme ve yaralanmaya neden olma suçundan Yozgat Sulh Ceza Hâkimliğinin 14/12/2023 tarihli kararıyla tutuklanmıştır.

3. Başvurucunun anılan karara itirazı Yozgat 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından kesin olarak reddedilmiştir.

4. Yozgat Sulh Ceza Hâkimliği 11/1/2024 tarihinde başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına karar vermiştir. Başvurucunun bu karara itirazı da Yozgat 2. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 16/1/2024 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

5. Ret kararı başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir. Başvurucu 19/1/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. 14/2/2024 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında kamu davası açılmıştır.

7. Yargılama sonucunda 25/7/2024 tarihinde başvurucunun taksirle ölüme neden olma suçundan 4 yıl hapis cezasıyla mahkûmiyetine ve hükümle birlikte tahliyesine karar verilmiştir. Mahkûmiyet hükmü istinaf mercinin kararıyla 31/10/2024 tarihinde kesinleşmiştir.

8. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu, soruşturma sürecinde kamu görevlilerinin kötü muamelesine maruz kaldığını belirterek kötü muamele yasağının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Bireyin bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı ve Anayasa'nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde etkili bir soruşturmanın yapılması gerekmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını da sağlamaya elverişli olmalıdır (Tahir Canan [1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25).

11. Devletin sahip olduğu etkili soruşturma yükümlülüğü kapsamında, işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli ve kesin belirtiler mevcut olduğunda -kişilere müdahale üçüncü kişilerden gelmiş olsa dahi- şikâyet ya da ihbarda bulunulmadığında bile resen soruşturma açılmasının sağlanması gerektiği açıktır (Tahir Canan, § 25).

12. Başvuruya konu olayda başvurucu, genel olarak kamu görevlileri tarafından kötü muameleye maruz bırakıldığını ileri sürmüştür. Başvurucunun anılan iddialarını herhangi bir adli ve/veya idari merciye ilettiğine dair bir bilgi veya belge sunmadığı da gözetildiğinde hukuk sisteminde mevcut yargısal yolları tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

13. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutuklama Tedbirinin Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

14. Başvurucu, tutuklamanın hukuka aykırı olması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

17. Anayasa Mahkemesi tutuklamaya konu davanın kesinleşmiş olması hâlinde başvuruculların tutuklamanın hukuka aykırı olduğu iddiasına yönelik olarak 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi kapsamında tazminat davası açabileceğini belirtmiş ve anılan iddiayı başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulmuştur (Reşat Ertan [1. B.], B. No: 2013/5700, 15/4/2015, § 26; Ömer Köse [2. B.], B. No: 2014/12036, 16/11/2016, § 34; Eyyüp Güneş [GK], B. No: 2017/28308, 21/10/2021, § 88; Murat Ağırel ve diğerleri [GK], B. No:

2020/11655, 7/4/2022, §§ 23-26; Metin İyidil (2) [GK], B. No: 2020/3067, 12/12/2024, § 32). Somut olayda da kesinleşmiş bir hüküm bulunduğundan başvurucunun tutuklama tedbiri açısından 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde düzenlenen tazminat yolunu tükettikten sonra bireysel başvuru yapabileceği anlaşılmaktadır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NAZAN BETÜL VANGÖLÜ KOZAĞAÇLI

B. No: 2024/25460 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/25460

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NAZAN BETÜL VANGÖLÜ KOZAĞAÇLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/25460)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Nazan Betül VANGÖLÜ KOZAĞAÇLI

Vekili : Av. Çiğdem AKBULUT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; yakalama, gözaltı ve tutuklama tedbirlerinin hukuki olmaması, gözaltı süresinin makul süreyi aşması ve soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) 6/2/2024 tarihinde İstanbul Adliyesi önünde gerçekleştirilen terör eylemi üzerine bir soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, anılan soruşturma kapsamında aynı tarihte Halkın Hukuk Bürosu adlı avukatlık bürosunda gözaltına alınmıştır. Başvurucu; ifadesinde örgütle ve gerçekleştirilen terör eylemiyle herhangi bir bağlantısının bulunmadığını, Devrimci Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (DHKP-C) terör örgütü üyeliğinden hakkında adli takibat bulunan ve ceza infaz kurumunda olan eşini ziyaret etmek amacıyla İstanbul'a geldiğini ileri sürmüştür.

4. Başsavcılık, başvurucuyu anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve tasarlayarak öldürme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 3. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir.

5. Hâkimlik 9/2/2024 tarihinde başvurucunun anılan suçlardan tutuklanmasına karar

vermiştir. Tutuklama kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Şüpheli S.Ş. ve Nazan Betül Vangölü Kozağaçlı yönünden yapılan değerlendirmede; şüphelilerin DHKP/C silahlı terör örgütü yapılanmalarından halkın hukuk bürosu yöneticilerinden olduklarına ilişkin yapılan değerlendirmeler ile bu yere ilişkin yapılan arama neticesinde ele geçirilen örgütsel dokümanlar ve ele geçirilen dijital materyallerin incelemesinin devam ediyor oluşu, yasada bu suç için öngörülen cezanın üst sınırına göre şüphelilerin kaçmaları, delilleri karartma şüphelerinin bulunması, atılı suçun CMK'nın 100. maddesinde sayılan suçlardan olması nedeniyle tutuklama sebeplerinin var kabul edilmesi gerekliliği, soruşturma konusu suçun ağırlığı ve önemi dikkate alındığında adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacağı tutuklama koruma tedbirinin işin önemine binaen mevcut delil durumu uyarınca uygun, ölçülü ve yeterli olacağı değerlendirilmekle CMK'nın 100. ve devamı maddeleri gereğince şüphelilerin TUTUKLANMALARINA ... [karar verildi.]"

6. Başvurucu tutuklama kararına itiraz etmiş, itirazı İstanbul 58. Asliye Ceza Mahkemesinin 27/2/2024 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Ret kararı başvurucuya 8/3/2024 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 8/4/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Devam eden süreçte başvurucu, tutukluluğunun devamına yönelik kararlara müteaddit defa itiraz etmiş ve itirazları reddedilmiştir.

8. Başsavcılık 26/7/2024 tarihli iddianame ile başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır. İddianamede ilk olarak E.Y. ve P.B. adlı DHKP-C silahlı terör örgütü üyelerinin İstanbul Adliyesine yönelik saldırıları sonucu etkisiz hâle getirildikleri ancak terör eyleminde bir vatandaşın hayatını kaybettiği belirtilmiş ve DHKP-C terör örgütünün genel yapılanması (Merkez Komite, Halkın Hukuk Bürosu, İdil Kültür Merkezi vd.) hakkında bilgiler verilerek başvurucunun bu örgüt ile bağlantılı olduğu ileri sürülmüştür. İddianamede suçlamalara esas alınan temel olgular ve değerlendirmeler şöyledir:

i. Başsavcılık, DHKP-C silahlı terör örgütünün şehirlerde eylem yapan Silahlı Propaganda Birlikleri (SPB) adlı yapılanmasına mensup üyelerinin Merkez Komiteden gelen talimatlarla hareket ettiğini ifade etmiştir. Başsavcılık, 6/2/2024 tarihinde İstanbul Adliyesi önünde terör eyleminde bulunan ve etkisiz hâle getirilen E.Y. ve P.B. adlı örgüt üyelerinin farklı tarihlerde avukatlığını yaptığını vurguladığı başvurucunun da Merkez Komite üyesi ve Halkın Hukuk Bürosunun Ankara sorumlusu olduğunu ileri sürmüştür.

ii. Başsavcılık, başvurucunun örgütle iltisakına ilişkin tanık beyanlarına dayanmıştır. Bu beyanların ilgili kısımları şöyledir:

- Tanık P.Ö.O.nun beyanı şöyledir:

"...DHKP/C terör örgütü içerisinde faaliyet yürüten şahısların gözaltına alınmasından sonra adli süreci ve örgüt üyelerinin mahkemelerini takip ederler. Tutuklanan şahıslarla cezaevinde görüşürler, örgütün talimatlarını cezaevinde bulunanlara iletirler, benim olduğum dönemde; D.B.Ü., Nazan Betül KOZAĞAÇLI, T.T., B.A., ... faaliyet yürütmekteydi..."

- Tanık N.A.nın beyanı şöyledir:

"...Örgüt içerisinde faaliyet yürüten şahısların gözaltına alınmasından sonra hukuki süreci ve örgüt üyelerinin davalarını takip ederler, tutuklanan şahıslarla cezaevinde görüşürler, örgütün talimatlarını cezaevinde bulunanlara iletirler. Benim olduğum dönemde S.Ş., D.B.Ü., N.F.E., D.İ. ve Nazan Betül VANGÖLÜ KOZAĞAÇLI faaliyet yürütmekteydi..."

iii. Başsavcılık, başvurucunun yakalandığı yer olan Halkın Hukuk Bürosunda yapılan aramada çok sayıda örgütsel yayın ve dokümanın ele geçirildiğini belirtmiştir.

9. İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

10. Mahkeme 12/2/2025 tarihinde yurt dışına çıkış yasağı şeklindeki adli kontrol tedbiri uygulanması suretiyle başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Yargılamanın sonunda Mahkeme 25/9/2025 tarihinde delil yetersizliğine bağlı olarak başvurucunun beraatine karar vermiş olup bireysel başvuru inceleme tarihi itibarıyla dava istinaf aşamasında derdesttir.

12. Komisyon tarafından başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Yakalama Ve Gözaltının Hukuki Olmadığına Ve Gözaltı Süresinin Makul Süreyi Aştığına İlişkin İddia

13. Başvurucu, şartları oluşmadan yakalanıp gözaltına alındığını ve gözaltı süresinin makul olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Anayasa Mahkemesi, yakalama ve gözaltına alınmanın hukuka aykırı olduğu ve gözaltı süresinin makul olmadığı iddialarına ilişkin olarak bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla asıl dava sonuçlanmamış da olsa -ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğu sonucuna varmıştır (Hidayet Karaca [GK], B. No: 2015/144, 14/7/2015, §§ 53-64; Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 141-150; İbrahim Sönmez ve Nazmiye Kaya [2. B.], B. No: 2013/3193, 15/10/2015, §§ 34-47). Dolayısıyla başvurucunun iddiaları bakımından anılan kararlardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

16. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı başvuru formundaki açıklamalarını yinelemiştir.

18. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

19. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup

olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme ve tasarlayarak öldürme suçlarından 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

20. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön koşulu olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

21. Soruşturma mercileri başvurucu hakkındaki tutuklama kararında ve iddianamede esasen DHKP-C silahlı terör örgütünün yapılanmasına dair genel nitelikteki tespitler ile başvurucunun Halkın Hukuk Bürosundaki faaliyetlerine, hakkındaki tanık beyanlarına ve ismi geçen hukuk bürosunda yapılan aramada ele geçirilen dokümanlara dayanmıştır (bkz. § 8).

22. Soruşturma mercilerinin DHKP-C terör örgütünün yapılanmasına (Merkez Komite, Halkın Hukuk Bürosu, İdil Kültür Merkezi vd.) ilişkin genel nitelikteki tespitleriyle birlikte Halkın Hukuk Bürosunda yapılan aramada ele geçirilen doküman içerikleri, 6/2/2024 tarihinde İstanbul Adliyesi önünde terör eyleminde bulunan ve etkisiz hâle getirilen örgüt üyeleriyle başvurucu arasındaki bağlantı ve başvurucu hakkında -soyut bir şekilde kanaat ve değerlendirmelerin dile getirilmesi niteliğinde değil aksine belirli olaylarla ilgili gözlem ve bilgilerin aktarılması mahiyetinde olan- tanık beyanları gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların bir bütün olarak tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ayşegül Çağatay ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/28236, 10/3/2021, §§ 92, 93; Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, § 75; Metin Evecen [2. B.], B. No: 2017/744, 4/4/2018, §§ 47-52; Recep Uygun [2. B.], B. No: 2016/76351, 12/6/2018, § 43).

23. Diğer taraftan başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir. Bu değerlendirmede tutuklama kararının verildiği andaki genel koşullar gözardı edilmemelidir.

24. Eldeki olayda başvurucunun tutuklanmasına karar verilirken işlendiği iddia olunan anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçunun niteliğine, suça ilişkin olarak kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığına, kaçma şüphesine ve delillerin karartılması ihtimaline ve isnat edilen suçun 5271 sayılı Kanun'un 100. maddesinin (3) numaralı fıkrasında düzenlenen katalog suçlar arasında yer almasına dayanılmıştır.

25. Dolayısıyla olayın yukarıda belirtilen özel koşulları ile Hâkimlik tarafından verilen kararın içeriği birlikte değerlendirildiğinde başvurucu yönünden özellikle -suçun ağırlığına atfen- kaçma şüphesine yönelen tutuklama nedenlerinin olgusal temellerinin olduğu söylenebilir (benzer yöndeki değerlendirme için bkz. Yıldırım Ataş [1. B.], B. No: 2014/4459, 26/10/2016, § 60; Devran Duran [GK], B. No: 2014/10405, 25/5/2017, § 66).

26. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbirinin ölçülü olup olmadığının da belirlenmesi gerekir. Bir tutuklama tedbirinin Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri kapsamında ölçülülüğünün belirlenmesinde incelenen olayın tüm özellikleri dikkate alınmalıdır.

27. Başvuru konusu olayda başvurucunun terör olayıyla bağlantılı bir suç nedeniyle tutuklanması dikkate alındığında Hâkimliğin isnat edilen suç için öngörülen yaptırımın ağırlığını, işin niteliğini ve önemini de gözönünde tutarak başvurucu hakkında uygulanan

tutuklama tedbirinin ölçülü olduğu ve adli kontrol uygulamasının yetersiz kalacağı sonucuna varmasının keyfî ve temelsiz olduğu söylenemez (aynı yöndeki değerlendirmeler için bkz. Süleyman Bağrıyanık ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/9756, 16/11/2016, § 214).

28. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Soruşturma Dosyasına Erişimin Kısıtlandığına İlişkin İddia

29. Başvurucu; soruşturma dosyasında gizlilik kararının bulunması nedeniyle hakkındaki suçlamaları ve bu suçlamalara dayanak delilleri öğrenemediğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Başvurucunun bu bölümdeki iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

31. 5271 sayılı Kanun'un 260. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile 267. maddesi uyarınca hâkim kararları ile Kanun'un gösterdiği hâllerde mahkeme kararlarına karşı ilgililer itiraz kanun yoluna gidebilecektir. Soruşturma dosyasına şüpheli ve/veya müdafilerin erişiminin engellenmesi sonucunu doğuran ve 5271 sayılı Kanun'un 153. maddesinin (2), (3) ve (4) numaralı fıkraları ile 157. maddesine dayalı olarak alınan kararların da bu yönüyle itiraz kanun yoluna tabi olduğu görülmektedir (Adnan Erol [1. B.], B. No: 2020/27934, 15/3/2022, § 69).

32. Diğer yandan itiraz kanun yolunun inceleme konusu şikâyet açısından müdahalenin ortadan kaldırılması imkânı sunmadığına dair bir durum da tespit edilememiştir. Zira şüpheli ve/veya müdafiler itiraz kanun yoluna başvurduğunda itiraz mercii 5271 sayılı Kanun'un 260. maddesine bağlı olarak itirazı yerinde görebilecek ve müdahale konusu kararı ortadan kaldıracak nitelikte yeni bir karar alabilecektir (Adnan Erol, § 70).

33. Olayda başvurucunun soruşturma dosyasına erişimin engellenmesine yönelik karara itiraz ettiğine dair herhangi bir açıklamada bulunmayıp duruma ilişkin bilgi/belge sunmadığı görülmüştür. Buna göre başvurucunun olağan kanun yollarını tüketmeden bireysel başvuruda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yakalama ve gözaltının hukuki olmaması ile gözaltı süresinin makul süreyi aşması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tutuklamanın hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Soruşturma dosyasına erişimin kısıtlanması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2)

numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CAN ERSOY

B. No: 2024/38820 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/38820

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CAN ERSOY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/38820)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Can ERSOY

Vekili : Av. Sevda Nur BAYRAM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ile tutuklama tedbirine yönelik kararları veren yargı mercilerinin bağımsız ve tarafsız olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde yapılan gösterilerde kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılarak ihtara ve zor kullanmaya rağmen dağılmamakta ısrar etme ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla bir soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, belirtilen soruşturma kapsamında 3/5/2024 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılarak ihtara ve zor kullanmaya rağmen dağılmamakta ısrar etme ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Başvurucu, sorgusunda anayasal haklarını kullanmak amacıyla barışçıl bir şekilde

söz konusu toplantıya katıldığını ve kolluk kuvvetlerine karşı şiddet içeren bir eylemde bulunmadığını ifade etmiştir.

5. Hâkimlik tarafından 4/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun isnat edilen suçları işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin mevcut olduğu belirtilerek bu suçların niteliği, kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı, delillerin toplanma aşamasında olması ve kaçma şüphesinin bulunması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

6. Başvurucunun tutuklama kararına itirazı İstanbul 36. Asliye Ceza Mahkemesinin 13/5/2024 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

7. Bu karar başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir. Başvurucu 30/5/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başsavcılık 28/5/2024 tarihli iddianame ile kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılarak ihtara ve zor kullanmaya rağmen dağılmamakta ısrar etme, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında aynı yer asliye ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

9. İddianamede 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi, Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılmaları hususunda ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı belirtilmiştir. İddianamede, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun da göstericilerin arasında yer aldığı ve kolluk görevlilerine tekme attığının tespit edildiği ileri sürülmüştür.

10. İddianameyi kabul eden İstanbul 44. Asliye Ceza Mahkemesi 17/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

12. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

13. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, suçta ve cezada kanunilik ilkesi, masumiyet karinesi ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

15. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

18. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön şartı olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

19. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede, gösterilere katılan başvurucunun içinde bulunduğu grubun güvenlik güçlerinin yaptığı ihtarlara ve güç kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar ettiği ve başvurucunun da kolluk görevlilerine tekme attığı iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 5, 9).

20. Başvurucunun eylemlerinin isnat edilen suçları oluşturup oluşturmayacağı hususundan bağımsız şekilde incelenen olayın koşullarında soruşturma makamlarının 1/5/2024 tarihli gösteri yürüyüşüne yönelik genel nitelikteki tespitleriyle birlikte başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığına ve kolluk görevlilerine tekme attığına dair görüntü inceleme ve tespit tutanağı bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (tutuklama tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta [1. B.], B. No: 2021/21311, 26/2/2025, § 35; konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Azze Deniz Akşar [2. B.], B. No: 2021/21481, 14/2/2024, § 18).

21. Başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön şartı yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

22. Tutuklama kararında delillerin toplanma aşamasının devam ettiği ifade edilse de başvurucunun tutuklanmasının esas dayanağı olan görüntü inceleme ve tespit tutanağı tutuklama tarihi itibarıyla soruşturma makamlarının uhdesinde olup bu bakımdan başvurucunun delilleri karartma şüphesinin bulunduğu söylenemeyecektir. Diğer yandan tutuklama kararında kaçma şüphesinin varlığından bahsedilmekle birlikte buna dair ilgili ve yeterli herhangi bir somut gerekçenin ortaya konulmadığı görülmüştür. Öte yandan tutuklama konusu suçlar, tutuklama nedeninin varsayılabildiği katalog suçlardan da değildir. Dolayısıyla tutuklama kararında tutuklama nedenlerine yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçenin mevcut olmadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta, § 37).

23. Varılan bu sonuç karşısında tedbirin ölçülülüğü yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu, barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

26. Bakanlık görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

27. Eldeki olayda kanuna aykırı bir toplantıya katıldığı ve ihtara rağmen dağılmamakta ısrar ettiği iddiasıyla başvurucu hakkında tutuklama tedbiri uygulanmıştır. Dolayısıyla bu tedbirin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir.

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

29. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında tutuklama tedbirinin hukukiliğine ilişkin yapılan değerlendirmede müdahalenin kanun tarafından öngörülme koşulunu sağladığı sonucuna varılmıştır (bkz. § 17). Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bakımından da bu sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

30. Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirinin ifade ve basın özgürlükleri, dernek kurma hürriyeti, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları gibi diğer temel hak ve özgürlükler üzerindeki etkisini incelerken öncelikle tutuklamanın hukuki olup olmadığını ve/veya tutukluluğun makul süreyi aşıp aşmadığını değerlendirmekte; sonrasında tutuklamanın hukukiliğine ya da tutukluluğun süresinin makullüğüne ilişkin vardığı sonucu da dikkate alarak diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini belirlemektedir (Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 191-203; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, §§ 105-116; Kemal Aktaş ve Selma Irmak [2. B.], B. No: 2014/85, 3/1/2014, §§ 61-75; Faysal Sarıyıldız [1. B.], B. No: 2014/9, 3/1/2014, §§ 61-75; İbrahim Ayhan [2. B.], B. No: 2013/9895, 2/1/2014, §§ 60-74; Gülser Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/9894, 2/1/2014, §§ 60-74).

31. Olayda başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığı, dolayısıyla tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 22-24). Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden başvurucuyla ilgili yapılan bu tespit ve değerlendirmelerin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yönünden de geçerli olduğu açıktır. Ayrıca meşru amacı ortaya konulamayan tutuklamanın bireyler üzerinde toplantıya katılma hususunda caydırıcı etki yarattığı da dikkate aldığında anılan müdahalenin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yönünden demokratik toplumda gerekli olmadığı sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Tutuklama Tedbirine İlişkin Kararları Veren Yargı Mercilerinin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, tutuklama kararı veren ve bu karara itirazı inceleyen yargı mercilerinin bağımsız ve tarafsız olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde, kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçe ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

35. Başvuru konusu olayda başvurucu, başvuru formu ve eklerinde, inceleme konusu ihlal iddiasına dair hiçbir belirleyici ya da ayırt edici ifade kullanmamış; iddiasını herhangi bir olgu veya olay belirtmeksizin soyut olarak dile getirmiştir. Dolayısıyla başvurucunun ihlal iddiasıyla ilgili deliller sunarak olaylara ilişkin iddialarını kanıtlama ve hangi Anayasa hükmünün ihlal edildiğine yönelik açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını ortaya koyma yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

37. Başvurucunun hukuka aykırı arama kararına istinaden yapılan arama işlemi dolayısıyla özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasının Hülya Kar ([GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019) ve Semire Nergiz ([2. B.], B. No: 2019/36963, 17/9/2025, §§ 16-21) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna, tutuklama tedbirinin uygulandığı süreçte kamu görevlilerinin kötü muamelesine maruz bırakılma dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının Tahir Canan ([1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25) ve Abdurrahim Tanyeri ([2. B.], B. No: 2023/59257, 13/5/2025, §§ 30-34) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

38. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

39. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbiri sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal

edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya talebiyle bağlı olarak net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi ve belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklama tedbirinin hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Tutuklama tedbirine ilişkin kararları veren yargı mercilerinin bağımsız ve tarafsız olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Tutuklama tedbirinin hukuki olmaması dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 44. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2024/357) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EBUBEKİR GÜÇ

B. No: 2024/38874 | Karar tarihi: 12.03.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/38874

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EBUBEKİR GÜÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/38874)

Karar Tarihi: 12/3/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Yıldız SEFERİNOĞLU Metin KIRATLI

Raportör : Muzaffer KORKMAZ

Başvurucu : Ebubekir GÜÇ

Vekili : Av. Sevda Nur BAYRAM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; tutuklama tedbirinin hukuki olmaması ile tutuklama tedbirine yönelik kararları veren yargı mercilerinin bağımsız ve tarafsız olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, gösteri yürüyüşüne katılma şeklindeki eylemin tutuklamaya konu edilmesi nedeniyle de toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde yapılan gösterilerde kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılarak ihtara ve zor kullanmaya rağmen dağılmamakta ısrar etme ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarının işlendiği iddiasıyla bir soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu, belirtilen soruşturma kapsamında 3/5/2024 tarihinde gözaltına alınmıştır.

4. Başsavcılık, başvurucuyu kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılarak ihtara ve zor kullanmaya rağmen dağılmamakta ısrar etme ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından tutuklanması istemiyle İstanbul 4. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Başvurucu, sorgusunda anayasal haklarını kullanmak amacıyla barışçıl bir şekilde

söz konusu toplantıya katıldığını ve kolluk kuvvetlerine karşı şiddet içeren bir eylemde bulunmadığını ifade etmiştir.

5. Hâkimlik tarafından 4/5/2024 tarihinde başvurucunun atılı suçlardan tutuklanmasına karar verilmiştir. Kararda, başvurucunun isnat edilen suçları işlediğine dair kuvvetli suç şüphesini gösteren somut delillerin mevcut olduğu belirtilerek bu suçların niteliği, kanunda öngörülen yaptırımın ağırlığı, delillerin toplanma aşamasında olması ve kaçma şüphesinin bulunması hususlarına bağlı olarak adli kontrol tedbirinin yetersiz kalacağı ifade edilmiştir.

6. Başvurucunun tutuklama kararına itirazı İstanbul 36. Asliye Ceza Mahkemesinin 13/5/2024 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

7. Bu karar başvurucuya aynı tarihte tebliğ edilmiştir. Başvurucu 30/5/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başsavcılık 28/5/2024 tarihli iddianame ile kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılarak ihtara ve zor kullanmaya rağmen dağılmamakta ısrar etme, görevi yaptırmamak için direnme, kamu malına zarar verme ve kasten yaralama suçlarından cezalandırılması istemiyle başvurucu hakkında aynı yer asliye ceza mahkemesinde kamu davası açmıştır.

9. İddianamede 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü kapsamında 1/5/2024 tarihinde Taksim Meydanı'na hareket etmek üzere bir grup göstericinin Fatih ilçesi, Saraçhane Parkı'na gelmeye çalıştığı, kolluk görevlileri tarafından Fatih Kaymakamlığının yasaklama kararının bu gruba tebliğ edildiği ve grubun dağılmaları hususunda ikaz edildiği, grup üyelerinin yapılan uyarılara rağmen yürüyüş yapmak istemesi nedeniyle önlerine bariyer çekilerek yürüyüş yapmalarının engellendiği, protestocu grup üyelerinin bunun üzerine kolluk görevlilerine fiilî olarak saldırdığı ve çok sayıda kolluk görevlisinin yaralandığı belirtilmiştir. İddianamede, kolluk görevlilerince gösteriler sırasında kaydedilen görüntüde başvurucunun da göstericilerin arasında yer aldığı ve elindeki taşı kolluk görevlilerine attığının tespit edildiği ileri sürülmüştür.

10. İddianameyi kabul eden İstanbul 44. Asliye Ceza Mahkemesi 17/7/2024 tarihinde başvurucunun tahliyesine karar vermiştir.

11. Bireysel başvuruyu inceleme tarihi itibarıyla yargılama ilk derece mahkemesi aşamasında derdesttir.

12. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Tutuklamanın Hukuki Olmadığına İlişkin İddia

13. Başvurucu; suç şüphesi ve bunu haklı kılan deliller olmamasına rağmen hakkında tutuklama kararı verildiğini, delilleri karartma tehlikesi ve kaçma şüphesinin de somut olayda mevcut olmadığını, tutuklama kararının ve bu karara itirazı üzerine verilen tutukluluğun devamına ilişkin kararın gerekçe içermediğini belirterek bu nedenlerle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, suçta ve cezada kanunilik ilkesi, masumiyet karinesi ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

15. Başvurucunun şikâyetinin özü, tutukluluğun hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında incelenmesi gerekir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Başvurucu, kanuna aykırı toplantı ve yürüyüşlere silahsız katılarak ihtara rağmen kendiliğinden dağılmama ile görevi yaptırmamak için direnme suçlarından 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

18. Kanuni dayanağı bulunduğu anlaşılan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığı ve ölçülülüğü incelenmeden önce tutuklamanın ön şartı olan suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

19. Başvurucu hakkında verilen tutuklama kararında ve iddianamede, gösterilere katılan başvurucunun içinde bulunduğu grubun güvenlik güçlerinin yaptığı ihtarlara ve güç kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar ettiği ve başvurucunun da elinde bulunan taşı kolluk görevlilerine attığı iddiasına dayanıldığı görülmektedir (bkz. §§ 5, 9).

20. Başvurucunun eylemlerinin isnat edilen suçları oluşturup oluşturmayacağı hususundan bağımsız şekilde incelenen olayın koşullarında soruşturma makamlarının 1/5/2024 tarihli gösteri yürüyüşüne yönelik genel nitelikteki tespitleriyle birlikte başvurucunun göstericilerin arasında yer aldığına ve elindeki taşı kolluk görevlilerine attığına dair görüntü inceleme ve tespit tutanağı bir bütün olarak gözetildiğinde belirtilen tüm bu hususların tutuklama tedbirinin uygulanmasında suçun işlendiğine dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğu söylenemeyecektir (tutuklama tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta [1. B.], B. No: 2021/21311, 26/2/2025, § 35; konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol tedbiri yönünden benzer yönde değerlendirme için bkz. Azze Deniz Akşar [2. B.], B. No: 2021/21481, 14/2/2024, § 18).

21. Başvurucu hakkında uygulanan ve kuvvetli suç şüphesinin bulunması şeklindeki ön şartı yerine gelmiş olan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının olup olmadığının değerlendirilmesi gerekir.

22. Tutuklama kararında delillerin toplanma aşamasının devam ettiği ifade edilse de başvurucunun tutuklanmasının esas dayanağı olan görüntü inceleme ve tespit tutanağı tutuklama tarihi itibarıyla soruşturma makamlarının uhdesinde olup bu bakımdan başvurucunun delilleri karartma şüphesinin bulunduğu söylenemeyecektir. Diğer yandan tutuklama kararında kaçma şüphesinin varlığından bahsedilmekle birlikte buna dair ilgili ve yeterli herhangi bir somut gerekçenin ortaya konulmadığı görülmüştür. Öte yandan tutuklama konusu suçlar, tutuklama nedeninin varsayılabildiği katalog suçlardan da değildir. Dolayısıyla tutuklama kararında tutuklama nedenlerine yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçenin mevcut olmadığı değerlendirilmiştir. Bu nedenle tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. Şilan Delipalta, § 37).

23. Varılan bu sonuç karşısında tedbirin ölçülülüğü yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek bulunmamaktadır.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu, barışçıl bir gösteriye katıldığı için tutuklandığını belirterek toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

26. Bakanlık görüşünde, ilgili Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına atıf yapılarak değerlendirmenin bu içtihat doğrultusunda yapılmasının uygun olacağı ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

27. Eldeki olayda kanuna aykırı bir toplantıya katıldığı ve ihtara rağmen dağılmamakta ısrar ettiği iddiasıyla başvurucu hakkında tutuklama tedbiri uygulanmıştır. Dolayısıyla bu tedbirin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale teşkil ettiği kabul edilmelidir.

28. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

29. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında tutuklama tedbirinin hukukiliğine ilişkin yapılan değerlendirmede müdahalenin kanun tarafından öngörülme koşulunu sağladığı sonucuna varılmıştır (bkz. § 17). Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bakımından da bu sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

30. Anayasa Mahkemesi, tutuklama tedbirinin ifade ve basın özgürlükleri, dernek kurma hürriyeti, seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakları gibi diğer temel hak ve özgürlükler üzerindeki etkisini incelerken öncelikle tutuklamanın hukuki olup olmadığını ve/veya tutukluluğun makul süreyi aşıp aşmadığını değerlendirmekte; sonrasında tutuklamanın hukukiliğine ya da tutukluluğun süresinin makullüğüne ilişkin vardığı sonucu da dikkate alarak diğer temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğini belirlemektedir (Günay Dağ ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, §§ 191-203; Mehmet Haberal [1. B.], B. No: 2012/849, 4/12/2013, §§ 105-116; Kemal Aktaş ve Selma Irmak [2. B.], B. No: 2014/85, 3/1/2014, §§ 61-75; Faysal Sarıyıldız [1. B.], B. No: 2014/9, 3/1/2014, §§ 61-75; İbrahim Ayhan [2. B.], B. No: 2013/9895, 2/1/2014, §§ 60-74; Gülser Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/9894, 2/1/2014, §§ 60-74).

31. Olayda başvurucu hakkında uygulanan tutuklama tedbirinin meşru bir amacının bulunmadığı, dolayısıyla tutuklama tedbirinin hukuki olmadığı sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 22-24). Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden başvurucuyla ilgili yapılan bu tespit ve değerlendirmelerin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yönünden de geçerli olduğu açıktır. Ayrıca meşru amacı ortaya konulamayan tutuklamanın bireyler üzerinde toplantıya katılma hususunda caydırıcı etki yarattığı da dikkate aldığında anılan müdahalenin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı yönünden demokratik toplumda gerekli olmadığı sonucuna varılmıştır.

32. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Tutuklama Tedbirine İlişkin Kararları Veren Yargı Mercilerinin Bağımsız ve Tarafsız Olmadığına İlişkin İddia

33. Başvurucu, tutuklama kararı veren ve bu karara itirazı inceleyen yargı mercilerinin bağımsız ve tarafsız olmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. Anayasa Mahkemesine başvuru konusu olaylarla ilgili delilleri sunmak suretiyle olaylar hakkındaki iddialarını kanıtlamak ve dayanılan Anayasa hükmünün kendilerine göre ihlal edildiğine dair açıklamalarda bulunarak hukuki iddialarını ortaya koymak başvurucuya düşer. Başvurucunun kamu gücünün işlem, eylem ya da ihmali nedeniyle ihlal edildiğini ileri sürdüğü hak ve özgürlük ile dayanılan Anayasa hükümlerini, ihlal gerekçelerini, dayanılan deliller ile ihlale neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların neler olduğunu başvuru dilekçesinde belirtmesi şarttır. Başvuru dilekçesinde, kamu gücünün ihlale neden olduğu iddia edilen işlem, eylem ya da ihmaline dair olayların tarih sırasına göre özeti yapılmalı; bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklerden hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği, buna ilişkin gerekçe ve deliller açıklanmalıdır (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

35. Başvuru konusu olayda başvurucu, başvuru formu ve eklerinde, inceleme konusu ihlal iddiasına dair hiçbir belirleyici ya da ayırt edici ifade kullanmamış; iddiasını herhangi bir olgu veya olay belirtmeksizin soyut olarak dile getirmiştir. Dolayısıyla başvurucunun ihlal iddiasıyla ilgili deliller sunarak olaylara ilişkin iddialarını kanıtlama ve hangi Anayasa hükmünün ihlal edildiğine yönelik açıklamalarda bulunmak suretiyle hukuki iddialarını ortaya koyma yükümlülüğünü yerine getirmediği anlaşılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

D. Diğer İhlal İddiaları

37. Başvurucunun suç şüphesi olmadan evinde arama işleminin gerçekleştirilmesi dolayısıyla özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasının Hülya Kar ([GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019) ve Semire Nergiz ([2. B.], B. No: 2019/36963, 17/9/2025, §§ 16-21) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna, tutuklama tedbirinin uygulandığı süreçte kamu görevlilerinin kötü muamelesine maruz bırakılma dolayısıyla kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının Tahir Canan ([1. B.], B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 25) ve Abdurrahim Tanyeri ([2. B.], B. No: 2023/59257, 13/5/2025, §§ 30-34) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

38. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

39. Anayasa Mahkemesince yapılan inceleme sonucunda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu itibarla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır. Başvurucu hakkındaki tutuklama tedbiri sona ermiştir. Dolayısıyla ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Diğer taraftan yalnızca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal

edildiğinin tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya talebiyle bağlı olarak net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Öte yandan başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasındaki illiyet bağına ve maddi zararın miktarının ne olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi ve belge sunmadığı için maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Tutuklama tedbirinin hukuki olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Tutuklama tedbirine ilişkin kararları veren yargı mercilerinin bağımsız ve tarafsız olmaması dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Tutuklama tedbirinin hukuki olmaması dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 34. maddesinde güvence altına alınan toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 44. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2024/357) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/3/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HAKAN ÇİÇEK

B. No: 2021/27707 | Karar tarihi: 02.04.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/27707

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

HAKAN ÇİÇEK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/27707)

Karar Tarihi: 2/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/7/2026- 33302

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR

Raportör : Burak TOPALOĞLU

Başvurucu : Hakan ÇİÇEK

Vekili : Av. Ali Fatih ÇETİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tehlike hâli taşıyan tutuklu grubuna dâhil edilme üzerine getirilen kısıtlamaların uzun süredir devam etmesi ve belli aralıklarla denetlenmemesi nedeniyle özel hayata saygı hakkının, kişinin tehlikeli tutuklu hâli taşıyan tutuklular grubuna dâhil edilmesine ilişkin olarak ceza infaz kurumu idaresi tarafından verilen kararda kullanılan ifadeler nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/6/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ile eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme suçundan Sincan 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bireysel başvuru tarihi itibarıyla hükümözlü olarak bulunmaktadır.

7. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı 5/6/2017 tarihinde başvurucunun tehlikeli tutuklu hâli taşıyan tutuklular grubuna dâhil edilmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ... PARALEL YAPI/FETÖ Terör Örgütü mensubu tutuklu ... Tutuklunun kurumumuza kabulünden bu güne kadar örgütlü olduğu, örgütünden ayrılmadığı ve örgütlü diğer tutuklular ile birlikte hareket ettiği,

Adı geçenin 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen hain darbe girişimi olayının sanıklarından olduğu ve üst düzey örgüt yöneticisi konumunda yargılamasının devam ettiği,

Örgüt içerisindeki hiyerarşik konumlandırma ve tutuklunun cezaevine girmeden önceki görevi ve konumu göz önünde bulundurulduğunda diğer örgüt mensubu tutuklu ve hükümlülere talimat verebilecek durumda bulunduğu, devam eden Mahkeme süreçleri takip edildiğinde bir yerden talimat almışcasına tüm örgüt mensuplarının aynı ağızdan ortak ifade verme yönünde çaba içerisinde oldukları değerlendirilmiştir."

8. Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığı 3/8/2017 tarihinde başvurucunun televizyon yayını olanaklarından yararlanma hakkının kısıtlanmasına karar vermiş, kararda 6/4/2006 tarihli ve 26131 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan mülga Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün (Tüzük) 40. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (g) bendi gereği tehlikeli tutuklu statüsünde olan başvurucu hakkında karar alındığını belirtmiştir.

9. Başvurucu 7/4/2021 tarihinde Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) nezdinde, aldığı ve emanette tutulan radyonun kendisine verilmesini veya yeni bir radyo verilmesini talep etmiştir. İnfaz Hâkimliği başvurucunun şikâyetinin kabulüne, başvurucuya istediği radyo teslim edilmeden önce tehlikeli tutukluluk statüsüne ilişkin kararın, daha sonra da televizyon yayınları olanaklarından yararlanma hakkını kısıtlayan kararın yeniden değerlendirilmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde; Ceza İnfaz Kurumu İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının başvurucunun tehlikeli tutuklu statüsüne alınmasına ilişkin kararında masumiyet karinesini zedeleyen ifadeler bulunduğunu, karara dayanak olan Tüzük'ün mülga olduğunu, kararın üzerinden dört yıl geçtiğini ve başvurucunun durumunun yeniden değerlendirilmesini talep etme hakkı olduğunu ifade etmiştir.

10. Cumhuriyet savcısı karara itiraz etmiş; itirazında Ceza İnfaz Kurumunda merkezî yayın sistemiyle dört radyo kanalının tek kanaldan, belirli periyotlarla gün boyu yayınının yapıldığı, başvurucunun Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının üst düzey

yöneticisi olduğu, örgüt içindeki konumu, vasfı ve gerçekleştirdiği eylemlerin sabit görülerek 79 kez ağırlaştırılmış müebbet hapis ile 3.901 yıl 6 ay hapis cezasına hüküm verildiği belirtilmiştir. İtirazı inceleyen Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi itirazın kabulü ile usul ve kanuna aykırı bulunan İnfaz Hâkimliğinin 7/5/2021 tarihli kararının kaldırılmasına, başvurucunun şikâyetinin reddine kesin olarak karar vermiş; kararın gerekçesinde Cumhuriyet savcısı tarafından sunulan gerekçelerin yerinde görüldüğünü açıklamıştır.

11. Başvurucu, nihai kararı 27/5/2021 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

12. İlgili hukuk için bkz. C. T. [GK], B. No: 2019/31177, 17/4/2025, §§ 16-40.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Anayasa Mahkemesinin 2/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

14. Başvurucu; tehlike hâli taşıyan tutuklu statüsünün dört yıldır devam ettiğini, havalandırma ve radyo televizyon olanaklarının kısıtlandığını, yıllardır tek başına odada kaldığını ve idari kararlarla tecrit altında tutulduğunu iddia etmiştir. Şikâyet ve itiraz başvurularının gerekçesiz şekilde reddedildiğini, uzun süredir devam eden ve kötü muamele teşkil eden uygulama nedeniyle psikolojisinin bozulduğunu, ruhsal bütünlüğünün zarar gördüğünü belirterek adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Bakanlık görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında masumiyet karinesi ile gerekçeli karar hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği bildirilmiştir.

2. Değerlendirme

16. Başvurucu; ceza infaz kurumu idaresince tehlikeli tutukluluk statüsüne alınmasından, bu kapsamda radyo ve televizyon kullanma hakkına getirilen kısıtlamalardan ve bu kısıtlamaların uzun süredir devam etmesinden şikâyet etmektedir. Başvurucunun ayrıca havalandırma saatlerine ve odada yalnız tutulmasına yönelik iddiaları da bulunmaktadır. Tehlikeli tutuklu statüsünün ne kadar süredir devam ettiği, bu statünün getirdiği kısıtlamaların kapsamı, kısıtlamalara ara verilip verilmediği ve belirli sürelerle gözden geçirilip geçirilmediği gibi hususlar, başvurucunun ceza infaz kurumundaki tutulma koşullarına yönelik şikâyetlerinin bireysel başvuru kapsamında hangi temel hak ve özgürlük kapsamında inceleneceğinin tespitinde önemlidir. Tehlikeli tutukluluk statüsünün olması, başvurucunun bu statüye alınmasına ve/veya tutulma koşullarının bazı yönlerine yönelik şikâyetlerinin doğrudan özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi zorunluluğunu doğurmaz. Dolayısıyla şikâyet edilen kısıtlamaların ortaya çıkardığı sonuçların etkisinin düşük olması nedeniyle özel hayata saygı hakkının başvuruya uygulanabilir olmadığı durumlar olabileceği gibi şikâyet edilen kısıtlamaların başvurucunun üzerinde yarattığı etkilerin belirli bir ağırlık seviyesine ulaşması nedeniyle başvurunun kötü muamele yasağı

kapsamında incelenmesinin gerektiği hâller de söz konusu olabilir.

17. Özel hayata saygı hakkı, sosyal bir hayat sürdürmeyi yani kişinin sosyal kimliğini geliştirme hakkı anlamında bir özel hayatı ve bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesini de güvence altına almaktadır. Dolayısıyla sosyal ilişki kurmak ve geliştirmek üzere uygun imkânlardan yararlanma ve kişinin çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkı da bu kapsamda korunur. Bununla birlikte ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucu olarak mahpusun özel hayata saygı hakkının sınırlanması olağan bir durum olsa da söz konusu hakkın güvenceleri mahpuslar yönünden de uygulanabilir olduğu ölçüde geçerlidir. Somut başvuru öncesindeki süreç incelendiğinde başvurucunun şikâyet ettiği hususun tehlikeli tutuklu statüsüne alınması nedeniyle uzun süredir radyo ve televizyon kullanma hakkından yararlandırılmamasına ilişkin olduğu ve bu kapsamda taleplerde bulunduğu görülmüştür. Diğer bir anlatımla başvuru konusu edilen şikâyet sürecinde ilgili yargı mercilerine sunulan dilekçelerde işbu başvuruda dile getirilen diğer iddialara yer verilmediği anlaşılmıştır. Dolayısıyla bu tespitlerle birlikte başvurucunun ceza infaz kurumu şartlarında kişiliğini geliştirmesine imkân sağlayabilecek söz konusu imkânlardan yararlandırılmamasına ilişkin olarak ileri sürdüğü kısıtlamaların süresi ve kapsamı birlikte değerlendirildiğinde başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği kanaatine varılmıştır (benzer yönde değerlendirme için bkz. C.T., § 49).

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

19. Özel hayat, eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavramdır. Bu kapsamda korunan hukuki değer esasen kişisel bağımsızlıktır. Özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi kavramı temel alınmaktadır. Anılan hak; herkesin istenmeyen bütün müdahalelerden uzak, kendine özel bir ortamda yaşama hakkına sahip olduğuna işaret etmekle birlikte kişiliğin serbestçe geliştirilmesiyle uyumlu birçok hukuki menfaati de içermektedir (Serap Tortuk [1. B.], B. No: 2013/9660, 21/1/2015, §§ 31-36; Bülent Polat [GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, §§ 61-63; Ata Türkeri [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, §§ 30-32; Tevfik Türkmen [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, §§ 50-52).

20. Anayasa'nın 19. maddesi gereğince hükümlü ve tutukluların (mahpusların) özel ve aile hayatının sınırlandırılması hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bununla birlikte ceza infaz kurumunda bulunan mahpuslara açık havaya çıkma ve spor yapma ve radyo, televizyon imkânlarından yararlanmaya ilişkin bazı haklar tanınmıştır. Söz konusu haklara kamu makamlarının keyfî bir şekilde müdahale etmelerinin önlenmesi, özel hayata saygı hakkı kapsamında Anayasa'nın 20. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesiyle sağlanan güvenceler arasında yer almaktadır (C.T., § 53).

21. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da ceza infaz kurumunda bulunan mahpuslara açık havaya çıkma, spor yapma, radyo ve televizyon imkânlarından yararlanmaya ilişkin bazı haklar tanındığı ancak tehlikeli hâlde

bulunanlara bu haklara ilişkin bazı sınırlamalar getirilebildiği görülmüştür. Somut olayda başvurucunun tehlikeli tutuklu grubuna dâhil edilmesi sonrasında getirilen sınırlandırmaların yaklaşık dört yıldır devam etmesinin -bir bütün olarak değerlendirildiğinde- özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

22. Anayasa Mahkemesi olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan C.T. kararında, mevzuat gereğince başvurucunun tehlikeli tutuklu statüsüne alınmasına karar verme yetkisinin idare ve gözlem kurulunda olmadığını, tehlikeli tutukluluk statüsüne alınmayı gerektiren koşulların devam edip etmediğini belirli aralıklarla değerlendirmeye elverişli düzenlemenin bulunmadığını belirterek kanunilik ölçütü yönünden sorun tespit etmiş ancak bu konudaki nihai değerlendirmeyi "Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük" başlığı altında daha ayrıntılı şekilde yapmıştır (C.T., §§ 73, 74). Aynı kararda Anayasa Mahkemesi söz konusu sınırlandırmaların kamu düzeninin ve güvenliğinin sağlanması ile suç işlenmesinin önlenmesi konusunda meşru amaç taşıdığına hükmetmiştir (C.T., § 75).

23. Anayasa Mahkemesi, "Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük" başlığı altında yaptığı değerlendirmelerde başvurucunun tehlikeli tutuklu statüsüne alınması ve başvurucu hakkındaki kısıtlamalara ilişkin kararın bir süreyle sınırlanmadan ve karara dayanak oluşturan koşulların devam edip etmediğine dair belirli aralıklarla güncel bilgi ve belgeler gözetilerek yeniden değerlendirme yapılmadan uzun süre uygulanmasının orantısız olduğunu ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığını tespit etmiştir. Bu doğrultuda da Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır (C.T., §§ 82-92).

24. Anılan kararda belirtildiği üzere tutuklu ve hükümlülerin bazı temel haklardan yararlanması ana kural ise de bu kuralın kamu düzeninin ve kurumun güvenliğinin sağlanması ile suç işlenmesinin önlenmesi gibi meşru sayılacak amaçlar bağlamında kısıtlanmasının mümkün olduğu vurgulanmalıdır (Turan Günana [1. B.], B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 35). Ancak bu durumda uygulanacak kısıtlamaların süreli olması, hakkın kullanımını ortadan kaldıracak şekilde genel bir uygulamaya dönüştürülmemesi ve gerekli olduğunun ilgili kararlarda yeterli bir gerekçe ile ortaya konulması gerekir (Çetin Arkaş ve Nasrullah Kuran [2. B.], B. No: 2016/371, 13/1/2021, § 81; C.T., § 83).

25. Bu bağlamda hükümlü ve tutukluların hakları ile ilgili belirli koşullara bağlı olarak kısıtlama kararı verilirken uygulamaya dair bir süre belirlenerek koşulların devam edip etmediği konusunda elde edilen güncel ve somut veriler gözetilmek suretiyle belirli aralıklarla değerlendirme yapılmasının sağlanması kısıtlama kararının sonuçlarının görülebilmesi açısından önemlidir. Ayrıca kısıtlama kararının somut bilgi ve belgelere bağlı olarak belirli aralıklarla değerlendirme yapılıp gözden geçirilmesinin sağlanması uygulamanın ve idarenin denetimi açısından da gereklidir (benzer karar için bkz. Veysi Aktaş (2) [2. B.], B. No: 2015/15982, 6/2/2019, § 52). Bu çerçevede hükümlü ve tutukluların temel haklarına kısıtlama getirecek mevzuatın da mezkûr sınırlar içinde idarenin keyfîliğini önleyecek şekilde açıklık içermesi gerektiği söylenebilir (C.T., § 84).

26. Somut olayda başvurucunun tehlikeli tutuklu statüsüne alınmasına ilişkin kararda ve bu karar üzerine getirilen kısıtlamalarda belli bir süre sınırı öngörülmemiştir. Netice itibarıyla 5/6/2017 tarihinde alınan söz konusu kısıtlama kararlarının somut başvurunun yapıldığı 23/6/2021 tarihine kadar yeniden bir değerlendirme yapılmadan uygulandığı, kısıtlamaların uzun süre devam ettirildiği anlaşılmıştır. İnfaz Hâkimliği başvurucunun şikâyetinin

kabulüne, başvurucuya istediği radyo teslim edilmeden önce tehlikeli tutukluluk statüsüne ilişkin kararın daha sonra da televizyon yayınları olanaklarından yararlanma hakkını kısıtlayan kararın yeniden değerlendirilmesine karar vermişse de karara karşı yapılan itiraz sonrası Ağır Ceza Mahkemesi, başvurucunun şikâyetini kesin olarak reddetmiştir.

27. Başvurucunun tehlikeli tutuklu statüsüne alınması ve başvurucu hakkındaki kısıtlamalara ilişkin kararın bir süreyle sınırlanmadan ve karara dayanak oluşturan koşulların devam edip etmediğine dair belirli aralıklarla güncel bilgi ve belgeler gözetilerek yeniden değerlendirme yapılmadan uzun süre uygulanmasının orantısız olduğu ve ölçülülük ilkesine uygun olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu itibarla C.T. kararında açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

28. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu; hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü olmamasına rağmen Ceza İnfaz Kurumunca verilen kararda (bkz. § 7) "PARALEL YAPI/FETÖ Terör Örgütü mensubu", "örgütlü olduğu", "örgütünden ayrılmadığı" şeklinde ifadeler kullanıldığını, hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet hükmü olmadığını, söz konusu kararda yer alan ifadelerin masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

30. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

31. Masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken özellikle hukuk ve idari yargılama bakımından üzerinde durulması gereken önemli hususlardan biri, yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği ve ceza yargılaması kararını sorgulayıp sorgulamadığıdır. Kamu otoriteleri veya görevlileri tarafından hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişiyle ilgili olarak yargılama süreci bir mahkûmiyet hükmüyle kesinlik kazanmadan suçluluğa dair herhangi bir kanaat ifade edilmiş olması ya da ceza yargılaması mahkûmiyet dışında bir kararla sona ermesine rağmen sona ermeye ilişkin kararda sanığın suçlu olabileceğinin ifade edilmiş olması durumunda masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda karar vericilerin kullandıkları dil kritik önem taşır (Mustafa Akın [1. B.], B. No: 2013/2696, 9/9/2015, §§ 38, 39).

32. Anayasa Mahkemesi Yıldırım Güvenç ([2. B.], B. No: 2017/32945, 11/2/2021) kararında, başvurucu hakkında açılan ceza davası devam etmekteyken başvurucunun İdare ve Gözlem Kurulunca tehlikeli tutuklu statüsüne dâhil edilmesine ilişkin karardaki ifadeleri değerlendirmiştir. Anayasa Mahkemesi, mezkûr kararın gerekçesinde başvurucunun terör örgütü üyesi olduğu yönündeki ifadelerin suçluluğa dair bir kanaat ifade ettiği ve bu anlamda masumiyet karinesini zedeler nitelikte olduğu sonucuna ulaşmıştır (anılan kararda bkz. §§ 58-61).

33. Anayasa Mahkemesinin İsmet Karabulut (2) ([2. B.], B. No. 2020/24390, 5/10/2023) kararında da ilk derece mahkemesince mahkûmiyet kararı verilen fakat hükmün kanun yolları aşamasında olduğu bir hükümözlünün benzer şikâyetlerine ilişkin olarak, hakkında yargılama devam ettiğinden karar kesinleşmedikçe kararın hangi aşamada (ilk derece, istinaf yahut temyiz) olduğunun masumiyet karinesi yönünden bir öneminin olmadığı belirtilmiş; başvurucu hakkında terör örgütü üyeliği suçlamasıyla açılan ceza davasında

verilen mahkûmiyet kararı henüz kesinleşmeden başvurucunun aktif örgüt üyesi olarak nitelendirilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

34. Bireysel başvuru incelemesine konu somut olayda da İdare ve Gözlem Kurulu, başvurucu hakkında ''PARALEL YAPI/FETÖ Terör Örgütü mensubu", "örgütünden ayrılmadığı", "örgütlü diğer tutuklular ile birlikte hareket ettiği" şeklinde değerlendirmelerde bulunmuştur. Mevcut başvuruda da bireysel başvurunun yapıldığı tarih itibarıyla mahkûmiyet hükmü henüz kesinleşmeyen hükümözlü başvurucu hakkında aktif örgüt üyesi olduğuna dair ifadelere yer verilmesi nedeniyle mevcut içtihatlardan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmadığı anlaşılmıştır. Bu ifadelerin de başvurucunun masumiyet karinesini zedeler mahiyette olduğu değerlendirilmiştir.

35. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. ve 38. maddelerinde güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

36. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden yargılama talebinde bulunmuştur.

37. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlallerinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

38. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak, yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama

yapılmak amacıyla Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine (D. İş 2021/1409) iletilmek üzere Ankara Batı 1. İnfaz Hâkimliğine (E.2021/1588, K.2021/1960) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

D. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EVREN BAYKUT

B. No: 2022/76824 | Karar tarihi: 02.04.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/76824

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

EVREN BAYKUT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/76824)

Karar Tarihi: 2/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 19/6/2026- 33285

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : Evren BAYKUT

Vekili : Av. Zeynep Sedef ÖZDOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, dernek üyeliği dolayısıyla terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan verilen mahkûmiyet hükmü nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/7/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuruya konu Batı (Rojava) Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (Dernek) 2014 yılında kurulmuş olup 22/11/2016 tarihli ve 29896 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 31/10/2016 tarihli ve 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (OHAL KHK) ile terör örgütleriyle veya Millî Güvenlik Kurulunca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı ya da irtibatı veya bunlara aidiyeti olduğu değerlendirilerek kapatılmıştır. Başvurucu, başvuruya konu olaylar yaşandığında İzmir'de Dernekte sayman olarak görev yapmaktadır.

A. Başvurucu Hakkındaki 5/10/2016 Tarihli Olaya İlişkin Soruşturma

6. Kolluk güçleri tarafından Dernek organizasyonunda Edremit ve Ayvalık ilçesinde Halkların Demokratik Partisi (HDP) tarafından seçim irtibat bürosu olarak kullanılan ve depo işlevi gören yerlerde biriktirilen zeytinlerin önce İzmir'e, sonra da Suriye'nin kuzey bölgesindeki PKK/KCK silahlı terör örgütünün uzantısı olan YPG/PYD kamplarına götürüleceği konusunda istihbari bilgi alınması üzerine Ayvalık Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatılmıştır. Bu kapsamda 5/10/2016 tarihinde üç şüpheli şahıs depodan kamyona zeytin yüklerken suçüstü yakalanarak gözaltına alınmıştır. Zeytinlere Başsavcılık tarafından usulüne uygun şekilde el konulmuştur.

7. Zeytinler yüklenirken yakalanan M.E.A. kollukta alınan ifadesinde Dernek üyesi olduğunu, toplanan yardımların nerelere gittiğini bilmediğini ancak yardımların Diyarbakır'a götürüldüğünü ve oradaki görevliler tarafından dağıtıldığını belirtmiştir. Devamında olay günü Edremit HDP ilçe binası ve Ayvalık Seçim Bürosundan zeytinleri teslim alarak İzmir'e götürmesi gerektiğini başvurucunun söylediğini ve gittiği yerlerde irtibat kuracağı kişilerin ismini de yine başvurucunun verdiğini, zeytinlerin nakliyesi için M.A. ile belli bir meblağ karşılığı anlaştığını ifade etmiştir.

8. Kolluk tarafından alınan ifadesinde M.A., M.E.A. ile zeytinlerin İzmir'e nakledilmesi için anlaştığını ancak makbuz kesmediğini belirtmiştir. Yakalanan diğer şüpheli İ.K. ise ifadesinde Dernekten tanımadığı bir şahsın arayarak Ayvalık'ta toplanan zeytinleri Mardin'de bulunan, Suriye'nin kuzeyinden gelen ve çadırlarda kalan mültecilere göndereceklerini, bu nedenle yardımcı olmasını istediğini, bunun üzerine M.E.A.nın kendisiyle irtibata geçtiğini beyan etmiştir.

9. Ayvalık Cumhuriyet Başsavcılığı üç şüphelinin 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'a muhalefet ettiği gerekçesiyle haklarında fezleke düzenleyerek dosyayı Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

10. Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığı yaptığı değerlendirme sonucunda söz konusu soruşturmayla bağlantısı olduğu için başvurucunun gözaltına alınmasına karar vermiştir. 21/12/2016 tarihinde gözaltına alınan başvurucunun ifadesine başvurulmuştur. Başvurucu; ifadesinde Dernekte sayman olarak görev yaptığını, Derneğin 2016 yılının Kasım ayında kapatıldığını, Suriye'deki iç savaş nedeniyle mağduriyetler yaşandığını, bu doğrultuda Dernek faaliyetleri kapsamında mültecilere yardımda bulunduklarını beyan etmiştir. Ayrıca olay günü ele geçirilen zeytinlerin aslında Diyarbakır'daki Dernek Genel Merkezine

gönderildiğini ve oradan dağıtımının yapılacağını, üzerine atılı suçlamaları kabul etmediğini belirtmiştir.

11. Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığı 26/12/2016 tarihinde başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan tutuklanması talebinde bulunmuşsa da Balıkesir Sulh Ceza Hâkimliği tutukluluk talebini reddederek başvurucunun adli kontrol altına alınmasına karar vermiştir.

12. Başvurucuyla birlikte diğer üç kişi hakkında Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığı 6/1/2017 tarihinde iddianame tanzim etmiştir. Başsavcılık, başvurucunun terör örgütüne üye olma, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na muhalefet etme suçlarından cezalandırılmasını talep etmiştir. Başsavcılık; iddianamede genel merkezi Diyarbakır'da olan Derneğin PKK silahlı terör örgütüyle irtibatı olduğunu, terör amaçları doğrultusunda hareket ettiğini, Derneğin yardım toplama izni olmayıp 677 sayılı OHAL KHK'sıyla kapatıldığını belirtmiştir.

B. Başvurucu Hakkındaki 11/11/2016 Tarihli Olaya İlişkin Soruşturma

13. PKK silahlı terör örgütüne yardım malzemesi gönderildiğine yönelik olarak kolluk güçlerine gelen ihbar üzerine 11/11/2016 tarihinde Manisa Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başlatılan soruşturma kapsamında M.K.nın şoförlüğünü yaptığı kamyon durdurulmuş, yapılan arama sonucunda on ton gıda malzemesine el konulmuştur. M.K. söz konusu malzemeleri İzmir'de başvurucudan teslim aldığını, Diyarbakır'a götürdüğünü, söz konusu malzemelerin kime gittiğini bilmediğini ancak ilgililerin Diyarbakır'daki Suriyelilere dağıtılacağını söylediklerini belirtmiştir.

14. Manisa Cumhuriyet Başsavcılığı, Manisa ve çevresindeki PKK silahlı terör örgütünün gençlik yapılanması ve terör örgütüyle irtibatı nedeniyle kapatılan Derneğin faaliyetleri hakkında yürüttüğü kapsamlı soruşturmaya 11/11/2016 tarihli olayı da dâhil etmiş ve başvurucunun 15/2/2017 tarihinde gözaltına alınmasına karar vermiştir.

15. Başvurucu 23/2/2017 tarihinde kollukta alınan ifadesinde Derneğe yardım toplama hususunda daha öncede gözaltına alındığını ancak serbest bırakıldığını, Derneğin yasal olduğunu, insani duygularla Dernek faaliyetleri kapsamında çalıştığını, M.K.yı nakliyeci olması nedeniyle tanıdığını, yakalanan yardım malzemelerinin göç mağdurları için Diyarbakır'a gönderildiğini, söz konusu yardımların PKK silahlı terör örgütüne gidip gitmediğini bilmediğini beyan etmiştir.

16. Başvurucunun yapılan üst aramasında ele geçirilen telefonuna usulüne uygun şekilde el konulmuştur. Bu doğrultuda telefonunda yapılan incelemede PKK silahlı terör örgütünü öven ve yücelten nitelikte bir müzik parçası tespit edilmiş; tespit neticesinde şarkı içeriğinde ''Her zaman çalışırım, gerillayım ben, Adım Cudi'dedir, sesim Gabar'dadır, Ben Zilan'ın annesiyim, ben gerillayım." şeklinde ifadelerin yer aldığı belirtilmiştir.

17. Manisa Cumhuriyet Başsavcılığının talebi doğrultusunda 28/2/2017 tarihinde terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir.

18. Manisa Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucuyla birlikte 137 kişi hakkında 25/8/2017 tarihinde iddianame tanzim etmiş; başvurucunun terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılmasını talep etmiştir. İddianamede; başvurucunun PKK/KCK silahlı terör örgütünün şehir yapılanmasında üye olarak faaliyet gösterdiği, terör örgütünün silahlı güçlerine gönderilmek üzere toplanan yardım malzemelerini organize ettiği ve nakil araçları

temin ettiği belirtilmiştir.

C. Başvurucu Hakkındaki Kovuşturma

19. Balıkesir Cumhuriyet Başsavcılığının 26/12/2016 tarihli iddianamesinin kabulüne karar veren Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesi başvurucuyla birlikte diğer üç kişinin yargılamasına başlamıştır. Mahkemenin 22/3/2017 tarihli ilk celsesinde başvurucunun savunmasına başvurulmuştur. Başvurucu 5/10/2016 tarihli olaya ilişkin soruşturma aşamasında yaptığı benzer savunmaları yapmıştır. Savunmasında ek olarak Derneğin İzmir şubesi olarak yardım toplama yetkisi olmadığını ancak 23/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu uyarınca bağış kabul edilebileceğini, bu doğrultuda da HDP ilçe teşkilatından gönderilen zeytinler için bağış makbuzu kesileceğini ancak zeytinler İzmir'e ulaşmadığı için bu makbuzun kesilemediğini belirtmiştir.

20. Manisa 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 8/9/2017 tarihinde Manisa Cumhuriyet Başsavcılığının 25/8/2017 tarihli iddianamesinin kabulüne karar vermiştir.

21. Mahkemenin 14/12/2017 tarihli celsesinde 11/11/2016 tarihinde el konulan eşyaları taşıyan M.K.nın savunması alınmıştır. M.K. savunmasında el konulan malzemelerin Diyarbakır'a götürülmesi için başvurucuyla para karşılığında anlaştığını, irsaliyenin de Dernek adına kesildiğini, Diyarbakır'da bir depoya teslim etmesinin istendiğini ve orada kendisini karşılayacak olan kişinin de isminin kendisine verildiğini, iki ay önce de aynı yere eşya götürdüğünü, depoya malzemeleri indirdikten sonra oraya gelen yaşlı birine ismi yazılmak suretiyle ihtiyacı doğrultusunda bulgur vs. gıda ve erzak kolilerinin verildiğini gördüğünü belirtmiştir.

22. Mahkemenin 15/12/2017 tarihli celsesinde başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu; savunmasında gözaltına alınana kadar Menemen Devlet Hastanesinde radyoloji teknikeri olarak çalıştığını ancak KHK'yla görevinden ihraç edildiğini belirtmiştir. Başvurucu hastanede çalıştığı dönemde Suriye'den gelen göç mağdurlarına acıması nedeniyle Derneğe üye olduğunu, zamanla da Dernekte sayman olarak görev aldığını ifade etmiştir. Derneğin PKK silahlı terör örgütüyle bir bağlantısı olmadığını söyleyen başvurucu, Dernekten terör örgütlerine yardım aktarıldığına dair cezai bir soruşturma yapılmadığını, aynı dosyada birlikte yargılandığı M.K.yı Dernek faaliyetleri kapsamındaki malzemeleri Diyarbakır'a taşıması vasıtasıyla tanıdığını, toplanan malzemelerin bağış makbuzuyla ve bağışlanan malzemelerin de tutanakla teslim alındığını, irsaliyenin Dernek Genel Merkezi adına düzenlendiğini, yapılan tüm işlemlerin resmî olduğunu, malzemelerin dağıtım yerlerinin de Derneğin internet sitesinde ilan edildiğini söylemiştir. Ayrıca; Dernek Genel Merkezinin terör örgütüne yardım ettiğine dair herhangi bir dava bulunmadığını, Derneğin sadece Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde değil yurdun diğer yerlerinde de faaliyet gösterdiğini, telefonunda tespit edilen Kürtçe şarkının örgütsel niteliği olmadığını, kaldı ki söz konusu telefonun kendisine değil kuzenine ait olduğunu belirtmiştir.

23. Mahkeme 20/12/2017 tarihli celsesinde başvurucunun tahliyesine karar vererek adli kontrol altına alınmasına hükmetmiştir.

24. Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden yargılamada ise 8/1/2018 tarihinde başvurucu yönünden dosyada tefrik kararı verilmiş ve tefrik edilen dosyanın aradaki bağlantı nedeniyle başvurucu hakkında benzer suçtan Manisa 3. Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden yargılamayla birleştirilmesine karar verilmiştir.

25. Birleşen dosya üzerinden yaptığı yargılama sonucunda Mahkeme 28/9/2018 tarihinde,

başvurucunun eylemlerinin terör örgütüne yardım etme suçunu oluşturduğu değerlendirmesiyle 2 yıl 6 ay hapis cezasına hükmetmiştir.

26. Başvurucu, mahkeme kararından sonra istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 5/12/2019 tarihinde verdiği kararla başvurucuyla birlikte yargılanan 22 kişi hakkındaki hükmü bozmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi, kararında farklı eylemlere sahip sanıkların usul ekonomisi gereğince ayrı ayrı yargılanması gerektiğini, 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerin ilk derece mahkemesi tarafından düzeltilebileceğini belirtmiş; yargılama sırasındaki bazı usuli eksikliklere dikkat çekmiştir.

27. Bunun üzerine Mahkeme, başvurucunun dosyasını tefrik etmiş ve başvurucu hakkındaki dosyayı yeniden ele almıştır. Bu doğrultuda yaptığı değerlendirme sonucunda Mahkeme 5/3/2020 tarihinde başvurucunun terör örgütüne yardım etme suçundan 1 yıl 13 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme kararında yer alan gerekçenin ilgili kısmı şöyledir:

"DELİLLER:

...

10) Sanığın ikametgahında yapılan arama sonucu ele geçirilen örgütsel döküman ve materyallere ilişkin 15.02.2017 tarihli arama el koyma tutanağı,

11) Balıkesir C. Başsavcılığınca yürütülen soruşturmada sanığın ikametgahında yapılan arama sonucu ele geçirilen örgütsel döküman ve materyallere ilişkin 21.12.2016 tarihli arama el koyma, yakalama tutanağı,

12) Sanığın telefonunda yapılan inceleme sonucu 'her zaman çalışırım, gerillayım ben adım Cudi'dir, Sesim Gabar'dır ben Zilan'ın annesiyim, ben gerillayım' isimli PKK/KCK terör örgütü ve örgüt militanlarını övücü sahiplenici, örgütsel içerikli müzik parçasının tespit edildiğine ilişkin 26.02.2017 tarihli imaj DVD'si İnceleme ve Tespit Tutanağı,

13) Rojova Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğinin 23.07.2016 günlü Resmi Gazetede yayınlanan 677 sayılı KHK ile kapatılan dernekler arasında olduğuna, derneğin Diyarbakır ili merkezli olduğuna ilişkin Balıkesir İl Emniyet Müdürlüğü tarafından düzenlenen 10.12.2016 tarihli araştırma raporu,

14) Mahkememizin bu dosyası ile birleştirilen Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/19 esas sayılı dosyasına sunulan Batı Rojova Yardımlaşma Derneği ile ilgili 26.02.2017 tarihli MASAK raporu,

15) Mahkememizin bu dosyası ile birleştirilen Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/19 esas sayılı dosyasına sunulan Batı Rojava Yardımlaşma Derneğine ilişkin Emniyet tarafından düzenlenen Açık Kaynak Araştırma ve Tespit Tutanağı,

DELİLLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE GEREKÇE:

Sanığın İzmir Alsancak'ta bulunan terör örgütü ile iltisaklı olduğundan bahisle 22.11.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 667 sayılı KHK ile kapatılan Rojova Derneğine 2015 yılı Mayıs ayı civarında üye olduğu, Rojova derneğinin haziran ayında yapılan genel kurulu sonucu derneğin yönetimine seçilerek saymanlık görevini yerine getirdiği,

Sanıkla ilgili Balıkesir C. Başsavcılığınca Terör Örgütüne Üye Olmak ve Terörizmin

Finansmamının Önlenmesi Hakkındaki Kanuna Muhalefet suçlarından TCK 314-2, 6485 sayılı yasanın 4/1 sevk maddeleri ile bahisle Balıkesir Ağır Ceza Mahkemesine kamu davası açıldığı, Balıkesir Ağır Ceza Mahkemesinde yapılıp bitirilen yargılama sonucu 18.01.2018 tarih 2018/10-1 esas karar sayılı ilamı ile mahkememiz dosyası ile mahkemelerinde sanık Evren Baykut hakkında görülmekte olan dava dosyası arasında fiili ve hukuki irtibat bulnduğundan bahisle kamu davalarının mahkememiz dosyası üzerinde birleştirilmesine karar verildiği tespit edilmiştir,

Batı Rojova Derneğine ilişkin yapılan araştırma sonucu bu derneğin PKK/KCK silahlı terör örgütüyle iltisaklı olduğuna dair emniyet araştırma tutanağı ve eklerinin Balıkesir Ağır Ceza Mahkemesi dosyasına celp olunduğu tespit edilmiştir.

Manisa 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 14.02.2017 tarih 2017/600 D. İş sayılı kararı ile sanığın imajı alınan [H.] marka cep telefonu üzerinde yapılan imaj DVD'si incelemesi sonucunda 'koma s B ra gerilame' isimli müzik klasöre içeriğinde Kürtçe söylenmiş 'her zaman çalışırım gerillayım ben adım Cudi'dedir, sesim Gabar'dadır, ben Zilan'ın annesiyim, ben gerillayım' isimli PKK/KCK terör örgütü militanlarını, gerillaları övücü, sahiplenici örgütsel içerikli müzik parçası olduğunun görüldüğü,

Sanığın deliller ve olaylar kısmında anlatıldığı üzere 22.11.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 667 sayılı KHK ile kapatılan Rojova Derneğine 2015 yılı Mayıs ayı civarında üye olduğu, Rojova derneğinin haziran ayında yapılan genel kurulu sonucu derneğin yönetimine seçilerek saymanlık görevini yerine getirdiği, derneğin yardım toplama faaliyetlerinde aktif olarak yer aldığı, Batı Rojova Derneği adına toplanan yardımların sanık [M.K.] vasıtası ile Diyarbakır iline nakledilmesi hususunda aktif rol üstlendiği, bu şekilde örgüt içerisindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu işlediği anlaşılmakla;

Sanığın sabit görülen suçtan dolayı eylemine uyan 5237 sayılı TCK'nın 314/3 ve 220/7 maddesi yollaması ile 314/2 maddesi gereğince cezalandırılmasına TCK 220/7 maddesi gereğince cezasından indirim yapılmasına, sanığın eylemi örgüt faaliyeti çerçevesinde işlediği anlaşılmakla, 3713 sayılı yasanın 5. Maddesi gereğince cezasında arttırım yapılmasına, sanığa verilen hapis cezasının miktarı göz önüne alınarak hakkında CMK 231/5 TCK 50 ve 51 maddelerinin uygulamasının yasal olarak mümkün olmadığının..."

28. Başvurucu, mahkeme kararına karşı yeniden istinaf kanun yoluna başvurmuşsa da Bölge Adliye Mahkemesi 21/10/2020 tarihinde başvurucunun istinaf talebinin esastan reddine karar vermiştir.

29. Başvurucu, bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay tarafından 18/5/2022 tarihinde yapılan değerlendirme sonucunda başvurucu hakkında verilen mahkûmiyet hükmünün onanmasına karar verilmiştir.

30. Başvurucu, nihai kararı 23/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra süresi içinde 21/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

31. 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun "Terör tanımı" başlıklı 1.

maddesi şöyledir:

"Terör; cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasî, hukukî, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir."

32. 3713 sayılı Kanun'un "Terör suçları" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır."

33. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir."

34. 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (7) numaralı fıkrasının atıf yaptığı terör örgütüne üye olma suçunu düzenleyen 5237 sayılı Kanun'un "Silâhlı örgüt" başlıklı 314. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir."

2. Yargıtay Kararları

35. Terör örgütüne yardım etme suçunun oluşumuna ilişkin genel açıklamalar ve hangi eylemlerin suçun unsuru kabul edildiği veya edilmediğine yönelik detaylı birçok Yargıtay kararı için bkz. Hanifi Yaliçli [GK], B. No: 2014/5224, 10/6/2021, §§ 35-38.

B. Uluslararası Hukuk

36. Uluslararası sözleşmeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları için bkz. Hanifi Yaliçli, §§ 39-47; Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası ve diğerleri [GK], B. No: 2014/920, 25/5/2017, §§ 30, 31.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Anayasa Mahkemesinin 2/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

38. Başvurucu, dernek üyeliğinden dolayı terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm edilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, örgütlenme özgürlüğünün, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, Anayasa Mahkemesinin Ahmet Urhan ([1. B.], B. No: 2014/13961, 9/10/2019) kararını emsal göstererek yasal olarak kurulan bir derneğe üye olmanın terör örgütüne yardım etme suçunun delili olarak kabul edilemeyeceğini, mahkûmiyet kararına delil olarak gösterilen eylemlerin bir temel hak kullanımı kapsamında olduğunu belirtmiştir.

39. Bakanlık görüşünde öncelikle başvuruda kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının incelenmesi gerektiği, kabul edilebilirlik şartlarının karşılandığının değerlendirilmesi hâlinde Anayasa Mahkemesince daha önce verilen kararlarda da belirtildiği üzere başvurucunun şikâyetinin esası bakımından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

40. Somut olayda yargı mercileri; başvurucunun mahkûmiyetinde PKK/KCK silahlı terör örgütüyle irtibatı olduğu gerekçesiyle kapatılan Dernekte sayman olarak görev yapmasına, Dernek üzerinden yapılan yardımlarda aktif rol oynamasına ve telefonunda terör örgütü mensuplarını övücü ve yüceltici nitelikte müzik parçası bulunmasına dayanmıştır.

41. Eldeki başvuruda çözümlenmesi gereken öncelikli mesele, PKK/KCK silahlı terör örgütüne yardım etme suçuna vücut verdiği kabul edilen fiilleri işlediği sırada başvurucunun bu fiiller nedeniyle cezai yönden sorumluluk altında kalabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesidir. Hiç şüphesiz başvurucunun mahkûmiyetine esas alınan fiilleri işlediği sırada, yardım ettiği yapının terör örgütünün bir parçası olduğunu bildiği ortaya konulduğu takdirde başvurucunun söz konusu fiillerden dolayı cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini öngördüğü kabul edilecektir.

42. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun fiilleri işlediği sırada cezai yönden sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngöremediği yönündeki şikâyetlerinin suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

43. Anayasa’nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınan ''Suç ve cezalara ilişkin esaslar'' başlıklı 38. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

''Kimse, işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılamaz; kimseye suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.''

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

44. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

45. Anayasa’nın temel hak ve özgürlüklerle ilgili bölümlerinde kanunla düzenleme ilkesine pek çok maddede ayrı ayrı yer verildiği gibi 13. maddede ifade edilen temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin genel ilkelerde de sınırlamaların ancak kanunla yapılabileceği kurala bağlanmıştır. Anayasa’nın suç ve cezaları düzenleyen 38. maddesinde de suçta ve cezada kanunilik ilkesi özel olarak güvence altına alınmıştır (Karlis A.Ş. [1. B.], B. No: 2013/849, 15/4/2014; § 31).

46. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi hukuk devletinin kurucu unsurlarındandır. Kanunilik ilkesinin genel olarak bütün hak ve özgürlüklerin düzenlenmesinde temel bir güvence oluşturmanın yanı sıra suç ve cezaların belirlenmesi bakımından özel bir anlamı ve önemi olup bu kapsamda kişilerin kanunen yasaklanmamış veya yaptırıma bağlanmamış fiillerden dolayı keyfî şekilde suçlanmaları ve cezalandırılmaları önlenmekte, buna ek olarak suçlanan kişinin lehine olan düzenlemelerin geriye etkili şekilde uygulanması sağlanmaktadır (Karlis A.Ş., § 32; Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, § 104; Hasan Sarıcı [GK], B. No: 2018/37695, 9/10/2024, § 46).

47. Bununla birlikte ne kadar açık ve anlaşılır şekilde düzenlenirse düzenlensin suç ve ceza öngören kurallar yargı organlarının yorumuna ihtiyaç duyabilir. Ancak yargı organlarınca yapılacak yorumun kuralın özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması gerekir (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri [2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, § 47). Özellikle terör suçları bakımından terörün veya terörizmin herkes tarafından kabul edilen evrensel bir tanımının bulunmadığı da gözardı edilmemelidir. Ancak bu durum, terör suçlarının kovuşturulması ve cezalandırılması söz konusu olduğunda Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen suçta ve cezada kanunilik ilkesi kapsamındaki güvencelerin sağlanmasına engel olacak şekilde yorumlanmamalıdır. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken ve özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Adnan Şen, § 107).

b. Terör Örgütüne Bilerek ve İsteyerek Yardım Etme Suçuna İlişkin Değerlendirmeler

48. 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (7) numaralı fıkrasında yer alan suç örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçu "bir kimsenin, kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla, yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olacak şekilde kurulmuş ve kendisinin üye olmadığı örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmesi" şeklinde tanımlanmıştır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere suç örgütüne veya terör örgütüne yardım etme suçunda failin fiili, kanuni düzenlemede nitelikleri belirlenmiş bir suç örgütünün amacını gerçekleştirmesine katkı sağladığı için cezalandırılmaktadır. Bu itibarla bu suçun failinin faaliyetinin mutlaka örgüt tarafından gerçekleştirilen suçlara katılma şeklinde olması gerekmez.

49. Kanun koyucu, örgüte yardım etme suçunun hangi hareketlerle gerçekleştirilebileceğine ilişkin bir açıklamaya yer vermemiş veya yardım suçunu oluşturması muhtemel eylemleri tek tek saymamış, genel ve soyut bir düzenleme getirmiştir (Hanifi Yaliçli, § 83). Yargıtay içtihatlarında bir davranışın ancak örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet etmesi hâlinde örgüte yardım olarak nitelendirilebileceği ifade edilmiştir. Başka bir deyişle Yargıtay, serbest hareketli bir suç olan örgüte yardım etme suçunun işlendiğini kabul etmek için örgütün hareketlerini kolaylaştıran, etkinliğini artıran, etki alanının genişlemesini veya varlığını devam ettirmesini sağlamaya yönelik eylemlerin (davranışların, icra hareketlerinin) netice olarak terör örgütünün amacını gerçekleştirmeye hizmet ettiğinin belirlenmesi şartını aramaktadır. Dolayısıyla uygulamada örgütün mevcudiyetini koruması, büyümesi, güçlenmesi, örgütsel amaçları gerçekleştirmesi için maddi ya da manevi bir katkıda bulunmuş ise failin örgüte yardım ettiği kabul edilmektedir (Hanifi Yaliçli, § 97).

50. Örgüte yardım etme suçu, failin yardım ettiği üye veya örgüt henüz bir suç işlememiş olsa dahi örgütün toplum için yarattığı tehlikeyi cezalandıran ve bu yönüyle bir yandan da örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlenmesini engelleme amacı taşıyan bir suç türüdür.

Çünkü Anayasa Mahkemesinin suç örgütüne üye olma suçu bağlamında ifade ettiği gibi birden fazla kişinin suç işlemek için organize olması ve böyle bir organizasyona destek sağlanması toplum için daha açık ve yakın bir tehdit oluşturur. Özellikle günümüzde terörizmin gerek ulusal gerek uluslararası alanda ulaştığı düzey gözönüne alındığında bu tehdit oldukça somut hâle gelmektedir (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 61).

51. Anayasa Mahkemesi Hanifi Yaliçli kararında, temel hak ve özgürlükler kapsamında kalan birtakım eylemlerin terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûmiyet hükmüne esas alınmasını incelemiş; özellikle terör örgütüne yardım etme suçunun yapısına ve bu suç bağlamında yarışan değerler arasında denge kurulmasına dair ayrıntılı açıklamalar yapmıştır (Hanifi Yaliçli, §§ 67-121).

52. Anayasa Mahkemesi yukarıda yer verilen değerlendirmeler ve Hanifi Yaliçli kararında bir kişinin terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm edilebilmesi için terör örgütünün amacını gerçekleştirmeye hizmet ettiğinin belirlenmesi şeklinde eldeki başvurunun çözümlenmesinde de önemli olan bazı değerlendirmelerde bulunmuştur. Her ne kadar gerçekleştirilecek olan bu hizmetin neler olduğu kanunda ayrı ayrı sayılmamışsa da terör örgütünün mevcudiyetini koruması, büyümesi, güçlenmesi, örgütsel amaçları gerçekleştirmesi için maddi ya da manevi katkıda bulunmasına yönelik eylemler bu suçun oluşmasında yeterli kabul edilmektedir. Dolayısıyla kişinin yasa dışı bir örgüte, örgütün bu özelliğini ve hareketinin örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet etme neticesini doğuracağını bilerek ve isteyerek yardım ettiğinin yeterli bir gerekçe ile ispat edilmesi şarttır. Örgüte yardım suçunda iddia makamınca ortaya konulan maddi olayların gerçekleşip gerçekleşmediğinin yanı sıra suçun unsurlarının, nedensellik bağının, failin kusur yeteneğinin, kastının ve failin hareketlerinin hangi surette örgütün amacını gerçekleştirmeye hizmet etme neticesini doğurduğunun gösterilmesi gerekir (Hanifi Yaliçli, § 117).

c. Başvurucunun Cezalandırılmasında Delil Olarak Kabul Edilen Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi

53. Başvurucunun yardım ettiği gerekçesiyle cezalandırılmasına neden olan PKK, yaklaşık kırk yıldır yurdun Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde yoğun olmak üzere ülkenin tümünde pek çok sivil vatandaş ile güvenlik gücünün ölümüne sebep olmuş şiddet eylemlerinin faili bir terör örgütüdür (Metin Birdal, § 74).

54. Somut olayda başvurucu hakkındaki mahkûmiyet kararında başvurucunun 677 sayılı OHAL KHK'sı ile PKK silahlı terör örgütü irtibatı nedeniyle kapatılan Derneğe üye olduğu, 2015 yılının Haziran ayından Derneğin kapatılmasına kadarki süreçte ise sayman olarak görev üstlendiği, Derneğin yardım toplama faaliyetlerinde aktif olarak görev aldığı ve örgütün silahlı güçlerine yardım malzemesi gönderilmesinde organizatör olarak görev aldığı, başvurucunun telefonunda PKK silahlı terör örgütü mensuplarını övücü nitelikte müzik parçası tespit edildiği belirtilmiştir. Mahkeme bu olgular ışığında başvurucunun terör örgütüne yardım etme suçunu işlediği gerekçesiyle cezalandırılmasına karar vermiş; karar, kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

55. Öncelikle Mahkemenin mahkûmiyet kararında dikkate alınan eylemleri yer, zaman, bağlam ya da kişinin bu eylemlerdeki rolü gibi kriterlerin hiçbiri yönünden ilgili ve yeterli bir gerekçe ile değerlendirmediği, sadece söz konusu olguları sıralayarak sonuca vardığı anlaşılmaktadır. Diğer bir deyişle Mahkemenin gerekçesi, delillere dayalı olguların makul

seviyede analizine dayandırılmamıştır (Ramazan Topuz [1. B.], B. No: 2018/37949, 19/11/2024, § 31). Bu noktada belirtmek gerekir ki başvurucunun telefonunda tespit edilen ve ''Her zaman çalışırım, gerillayım ben, Adım Cudi'dedir, sesim Gabar'dadır, Ben Zilan'ın annesiyim, ben gerillayım.'' şeklinde içeriği olan müzik parçasının varlığının terör örgütüne nasıl bir yardım veya katkı sağladığı anlaşılamamıştır. Her ne kadar kanun koyucu tarafından hangi eylemlerin bu suçu oluşturacağı açısından kanun lafzında bir sayım yapılmamışsa da Yargıtay içtihadında terör örgütünün amaçlarını gerçekleştirmesine katkı sağlayan her türlü eylemin bu suçu oluşturabileceği kabul edilmektedir. Ancak mevcut başvuruda başvurucunun telefonunda bulunan ve terörü övücü nitelikte görülebilecek ses dosyasının terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçuna nasıl vücut verebileceği konusunda Mahkemenin herhangi bir açıklamada bulunmadığı görülmüştür.

56. Diğer yandan mahkûmiyet hükmünde başvurucunun Dernek yönetiminde sayman olarak görev aldığı ve Derneğin faaliyetlerine aktif olarak katıldığı vurgulanarak başvurucunun farklı tarihlerde ele geçirilen çeşitli malzemeleri terör örgütüne yardım amacıyla gönderme eylemini organize ettiği belirtilmiştir. Öncelikle başvurucu, Dernekte üstlendiği görev gereğince toplanan birtakım malzemelerin Derneğin merkezinin de bulunduğu Diyarbakır'a sevkini organize ettiğini kabul etmektedir. Bununla birlikte başvurucu, bu malzemelerin terör örgütüne gönderilmediğini, ihtiyaç sahiplerine dağıtıldığını savunmakta; nitekim tüm işlemlerin resmî prosedüre uygun olarak belgelendirildiğini, yardım malzemelerinin tutanak karşılığı teslim alındığını, malzemelerin Diyarbakır'a gönderildiğini gösteren sevk irsaliyesinin bulunduğunu, bu belgelerin de savunmasını desteklediğini ileri sürmektedir. Yargılama kapsamında ifadesine başvurulan M.K.nın da başvurucunun savunmasını doğrular şekilde beyanda bulunduğu görülmektedir. Bu durumda Mahkemenin öncelikle başvurucunun yaptığı savunma ile buna dair sunduğu belgelerin geçerli olup olmadığını ortaya koyması, ikinci ve daha önemli olarak ise söz konusu malzemelerin terör örgütüne gönderildiğinin ve başvurucunun bunu bildiğinin makul deliller ve bunlarla uyumlu bir izahla ispatlanabilmesi gerekir. Aksi hâlde eylemin terör örgütüne yardım etme suçuna vücut verdiğinin gerekçelendirilebildiğinden bahsetmek mümkün değildir.

57. Bu doğrultuda Mahkeme gerekçesine bakıldığında başvurucunun Derneğe üye olup saymanlık görevi üstlenmesinin ve farklı tarihlerde Diyarbakır'a malzeme gönderilmesini organize etmesinin terör örgütüne yardım etme suçu yönünden cezalandırılması için yeterli kabul edildiği görülmüştür. Bununla birlikte kararda söz konusu Derneğin PKK terör örgütü ile olan organik ilişkisine dair bir açıklamaya yer verilmemiş, sadece Derneğin anılan terör örgütüyle iltisaklı olması nedeniyle OHAL KHK'sı ile kapatıldığından bahsedilmiştir. Şu hâlde başvurucunun organize ettiği malzeme gönderme eylemlerinin nasıl PKK terör örgütüne yardım amacıyla yapıldığı, başvurucunun bu eylemleri söz konusu suça vücut verecek şekilde bilerek ve isteyerek nasıl icra ettiği mahkûmiyet gerekçesinden anlaşılamamaktadır. Bu durumda Mahkeme, herhangi bir gerekçe sunmaksızın başvurucunun dernek üyesi olmasını ve Dernekte saymanlık görevi üstlenmesini, PKK'nın nihai amacını bildiği ve bu amaca ulaşmasına katkı sağladığı sonucuyla mahkûmiyetine dayanak yapmıştır. Oysa PKK'yla iltisaklı olduğuna sonradan karar verilen sendika, dernek ve diğer yasal örgütleri kurmaları, bunlara üye olmaları veya yönetim ve denetim kurullarında yer almaları tek başına kişilerin bu yasal örgütlerin terörle bağlantılarını bildiği şeklinde değerlendirilemez (Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçu yönünden dernek üyeliği delili açısından yapılan benzer açıklamalar için bkz. Ramazan Topuz, § 33). Bununla beraber kişiler kendi istedikleri şekilde dernek kurmakta veya bir derneğe üye olmakta özgürdür. Anayasa'nın 33. maddesinde

herkesin önceden izin almaksızın dernek kurma ve bunlara üye olma ya da üyelikten çıkma hürriyetine sahip olduğu gibi hiç kimsenin bir derneğe üye olmaya ve dernekte üye kalmaya zorlanamayacağı da ifade edilmiştir (Hint Aseel Hayvanları Koruma ve Geliştirme Derneği ve Hikmet Neğuç [1. B.], B. No: 2014/4711, 22/2/2017; Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, § 58).

58. Öte yandan olayların yaşandığı tarihte Derneğin yasal olduğu yargı mercileri tarafından kabul edilse de Derneğin PKK silahlı terör örgütüyle irtibatlı olduğu ve örgüte yardım ettiği kabul edilmiştir. Bu yargıya varırken Mahkeme, Balıkesir İl Emniyet Genel Müdürlüğünün 10/12/2016 tarihli araştırma raporuna, 26/2/2017 tarihli mali suçları araştırma raporuna, Balıkesir İl Emniyet Müdürlüğünün açık kaynak araştırma ve tespit tutanağına dayandığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar Mahkeme deliller kısmında bu dokümanları saymışsa da kararında Derneğin PKK silahlı terör örgütünün amaçları doğrultusunda hareket ettiğine yönelik tespitlerinde bu dokümanlarla bağlantı kurmamış ve açıklama yoluna da gitmemiştir. Dahası başvurucunun söz konusu Derneğin PKK silahlı terör örgütüyle bağlantısı olduğunu bilecek bir konumda olduğuna, amaçlarını benimsediğine ve bu amaçlar doğrultusunda hareket ettiğine yönelik herhangi bir açıklamada da bulunmamıştır.

d. Başvurunun Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi Yönünden Değerlendirilmesi

59. Ceza verme yetkisinin keyfî ve hukuk dışı amaçlarla kullanılmasının önlenebilmesi kanunilik ilkesinin katı şekilde uygulanmasıyla mümkün olabilir. Bu kapsamda yargı organlarınca yapılacak yorumun ceza normlarının özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması gerekir. Yargı organları, terör suçları da dâhil olmak üzere tüm suçlar bakımından suça veya cezaya ilişkin olguları değerlendirirken, özellikle fiillerin bir suça karşılık gelip gelmediğini belirlerken suçta ve cezada kanunilik ilkesini anlamsız kılacak şekilde öngörülemez bir yaklaşımda bulunmamalıdır (Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri, § 47; Adnan Şen, § 107; Hasan Sarıcı, § 48). Bu kapsamda, somut olayda değerlendirilmesi gereken, terör örgütüne yardım etme suçunun kapsamının öngörülemez şekilde sanığın aleyhine olarak genişletici bir yoruma tabi tutulup tutulmadığıdır (terör örgütü üyeliği suçu bakımından benzer değerlendirmeler için bkz. Ahmet Aslan [1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, § 68; Hasan Sarıcı, § 48). Bu nedenle, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin denetlenmesinde normun mevcut deliller çerçevesinde somut olaya uygulanış biçiminin yasal düzenlemeyle bağdaşmaz ve öngörülemez bir sonuca yol açıp açmadığı incelenmelidir (Hasan Sarıcı, § 48).

60. Başvuru konusu olayda yargı mercileri; başvurucunun o tarihte yasal olan ancak daha sonra terör örgütüyle iltisaklı olduğunun değerlendirilmesi nedeniyle kapatılmış bir derneğe üye olmasını, dernekte aktif rol oynayarak faaliyette bulunmasını ve telefonunda terör örgütünü övücü nitelikte müzik parçası bulundurmasını terör örgütüne yardım suçu kapsamında değerlendirmiştir. Ancak yukarıda da belirtildiği üzere yargı mercilerince başvurucunun mahkûmiyetine esas alınan olgular ile başvurucunun terör örgütüne yardım etme veya katkı sağlama bilinciyle hareket ettiğini, terör örgütünün amaçlarını benimseyerek ona hizmette bulunduğunu gösterir şekilde organik bir bağ kurulamamıştır. Dolayısıyla başvurucunun, mahkûmiyetine esas alınan fiillerinin kendisini cezai yönden sorumluluk altına sokacağını makul olarak öngörebildiğinin gösterilememiş olması karşısında Mahkemenin başvurucunun filleriyle ilgili yorumlarının terör örgütüne yardım etme suçuna ilişkin kuralın özüyle çeliştiği kanaatine ulaşılmaktadır. Bu hâliyle mahkûmiyet kararının varsayımsal sonuçlara dayandırıldığı yönünde bir izlenim uyanmaktadır. Sonuç olarak başvurucunun bu şekilde terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûm edilmesi

anılan suçun başvurucunun aleyhine öngörülemez biçimde genişletici bir yoruma tabi tutulması ile mümkün olmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrası ile bağdaşmamaktadır.

61. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun terör örgütüne yardım etme suçundan mahkûmiyeti nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

62. Başvurucu, dernek üyeliği ve üstlendiği saymanlık görevinin mahkûmiyetine esas alınması nedeniyle örgütlenme özgürlüğünün de ihlal edildiğini iddia etmiştir. Kişilerin anayasal hak ve özgürlükler kapsamında kalan faaliyetlerinin mahkûmiyet kararlarına esas alınması, bireysel başvuru kapsamındaki çeşitli hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki doğurabilir. Bu durum Anayasa Mahkemesinin ilgi alanındadır (toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı bağlamında bkz. Metin Birdal, § 48; örgütlenme özgürlüğü bağlamında bkz. Hakan Yılmazöz [1. B.], B. No: 2017/37725, 3/6/2020, § 25; Tüncay Yıldız ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/12717, 8/1/2020, § 31; din ve vicdan özgürlüğü bağlamında bkz. Mehmet Bozhan [2. B.], B. No: 2014/2797, 23/10/2019, § 51; toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile birlikte ifade özgürlüğü bağlamında bkz. Uğur Ahmet Yaşar [2. B.], B. No: 2014/11842, 2/6/2020, § 33; Candar Şafak Dönmez [GK], B. No: 2015/15672, 5/11/2020, § 78).

63. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi somut olaya benzer başvurularda çözümlenmesi gereken öncelikli meseleyi, terör örgütüne üye olma veya terör örgütüne yardım etme suçlarına dayanak alınan fiilleri işlediği sırada cezai yönden bir sorumluluk altına sokulabileceğini makul olarak öngörebilmesinin mümkün olup olmadığının belirlenmesi şeklinde kabul etmiştir (Ramazan Topuz, § 45; Bilal Celalettin Şaşmaz, § 40). Bu doğrultuda, eldeki başvuruda örgütlenme özgürlüğü kapsamında bir inceleme yapılmasına -suçta ve cezada kanunilik ilkesi yönünden yapılan tespitler ve varılan sonuç- gözönüne alınarak gerek görülmemiştir.

Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

VI. GİDERİM

64. Başvurucu ihlalin tespit edilmesi ve herhangi bir miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi talebinde bulunmuştur.

65. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

66. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B. Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin İHLAL EDİLDİĞİNE Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Başvurucunun diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Manisa 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/631, K.2020/109) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/4/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, dernek üyeliği nedeniyle terör örgütüne yardım etme suçundan verilen mahkûmiyet hükmünün suçta ve cezada kanunilik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüş, Mahkememiz çoğunluğu tarafından başvurucunun, Anayasanın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği kabul edilmiştir. Aşağıda belirttiğim nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

2014 yılında kurulan Batı (Rojava) Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, 22.11.2016 tarihli ve 29896 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 677 sayılı OHAL Kararnamesi ile devletin milli güvenliğine aykırı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilerek kapatılmıştır. Başvurucu olayların yaşandığı tarihte Dernek’te sayman olarak görev yapmaktadır. Başsavcılık tarafından düzenlenen iddianamede genel merkezi Diyarbakır’da olan Derneğin, PKK silahlı terör örgütü ile irtibatlı olduğu ve terör amaçları doğrultusunda hareket ettiği, Derneğin yardım toplama izninin olmadığı ve 677 sayılı KHK ile kapatıldığı belirtilmiştir.

Yerel mahkeme gerekçeli kararında, başvurucunun derneğin yardım toplama faaliyetinde ve toplanan yardımların Diyarbakır iline nakli hususunda aktif görev aldığı, cep telefonunda

terör örgütünü övücü, örgütsel içerikli müzik parçasının bulunduğunu belirtmiştir. Yargılamayı yapan Mahkemesi tüm dosya kapsamını nazara alarak, hukuk kurallarını nasıl uyguladığını ve yorumladığını, ayrıca takdir yetkisini gerekçelendirerek hüküm kurmuştur. Yerel Mahkemenin kararı istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinde, bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceği belirtilmiş olup, aynı Kanun'un 48. maddesinde, bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47. maddelerde öngörülen şartların taşınması gerektiği düzenlenmiştir. Yine, Kanun'un 48. maddesinde, Anayasa Mahkemesinin, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebileceği düzenlenmiştir. Buna göre, somut olayda başvurucunun bireysel başvurusunda yer alan iddiaları kanun yolu şikâyeti niteliğini haiz olup, bireysel başvuruda bu hususların değerlendirilmesi mümkün değildir. Bu nedenle açıkça dayanaktan yoksun olan başvurunun kabul edilemezliğine karar verilmesi gerekir.

Yine Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi yargılamayı yapan derece mahkemelerinin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, derece mahkemelerinin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Yerel mahkeme somut olay bağlamında delilleri değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Yerel mahkemenin kararı gerekçeli olup, hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik de mevcut değildir.

Bu nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye Ömer ÇINAR

DOĞAN DOĞAN

B. No: 2023/1011 | Karar tarihi: 02.04.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/1011

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

DOĞAN DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/1011)

Karar Tarihi: 2/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 23/6/2026- 33289

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : Doğan DOĞAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatının olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin ekli listesinde ismine yer verilmek suretiyle meslekten çıkarılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının, kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadan kamu görevinden çıkarma kararı verilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/12/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. Birinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

A. Arka Plan Bilgisi

1. Genel Bilgiler

6. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsüne karşı koyan güvenlik görevlileri ile bu teşebbüse tepki göstermek üzere sokaklara çıkan sivillere uçaklar, helikopterler, tanklar, diğer zırhlı araçlar ve silahlarla saldırılmış; bu saldırılar sonucunda toplam 251 kişi hayatını kaybetmiş; binlerce kişi de yaralanmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü ve Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç ile FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-46) kararında yer almaktadır (C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 10; N.E. [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 5; A.S. [GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, § 5; Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 6).

7. 15 Temmuz darbe teşebbüsü öncesinde Millî Güvenlik Kurulu (MGK), söz konusu yapılanmayı 2014 yılı başından itibaren sırasıyla halkımızın huzurunu ve ulusal güvenliğimizi tehdit eden yapılanma, devlet içindeki illegal yapılanma, kamu düzenini bozan iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanma, paralel devlet yapılanması, terör örgütleriyle iş birliği içinde hareket eden paralel devlet yapılanması ve bir terör örgütü olarak kabul etmiştir. Söz konusu MGK kararlarının her biri basın duyuruları aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Yine FETÖ/PDY 2014 yılında, Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'nde "Legal Görünümlü İllegal Yapılar" başlığı altında "Paralel Devlet Yapılanması" adıyla yer almıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 28, 33; C.A. (3), § 11; N.E., § 6; A. S., § 6; Halit İnciroğlu, § 7).

8. Yargı organları birçok kararda FETÖ/PDY'nin devletin anayasal kurumlarını ele geçirmeyi, sonrasında devleti, toplumu ve fertleri kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden şekillendirmeyi ve oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomiyi, toplumsal ve siyasal gücü yönetmeyi amaçlayan, bu doğrultuda mevcut idari sisteme paralel şekilde örgütlenen bir terör örgütü olduğunu ve bu örgütün 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olduğunu kabul etmişlerdir (Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, §§ 20, 21; Alparslan Altan [GK], B. No: 2016/15586, 11/1/2018, § 10; C.A. (3), § 12; N.E., § 7; A.S., § 7; Halit İnciroğlu, § 8).

9. Yargı organlarının kararlarında ayrıca FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi birçok özelliğinin bulunduğu ve bu örgütün diğerlerine nazaran çok daha

zor ve karmaşık bir yapı olduğu ortaya konulmuştur. FETÖ/PDY'nin şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içinde, bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlendiği tespitlerine yer verilmiştir (bu konuda bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı) (C.A. (3), § 13; N. E., § 8; A. S., § 8; Halit İnciroğlu, § 9).

10. Darbe teşebbüsünün bastırılmasının ardından Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Üçer aylık sürelerle uzatılan OHAL süreci 18/7/2018 tarihinde sona ermiştir. OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (aynı kararda bkz. §§ 47-66) kararında yer almaktadır (C.A. (3), § 14; N. E., § 9; A. S., § 9; Halit İnciroğlu, § 10).

11. Türkiye Cumhuriyeti 21/7/2016 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS/Sözleşme) dair, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine ise Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye (MSHUS) dair derogasyon (askıya alma/yükümlülük azaltma) beyanında bulunmuştur. OHAL'in uzatılmasına ilişkin kararlar da Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 50; C.A. (3), § 18; N. E., § 10; A. S., § 10; Halit İnciroğlu, § 11).

12. OHAL döneminde çıkarılan olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri (OHAL KHK'ları) ile terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı yahut bunlarla irtibatlı olan kişiler, anılan kanun hükmünde kararnamelere ekli listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Akabinde bahse konu KHK'lar, farklı kanunlarla bazıları değiştirilerek, bazıları aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır. Bununla birlikte yine önceki OHAL KHK'ları ile kamu görevinden çıkarılmış olan bazı kişiler sonradan çıkarılan OHAL KHK'ları ile ilgili kanun hükmünde kararnamelerin eki listelerinin ilgili sıralarından çıkarılmış, bu kişilerin kamu görevine iade edilmelerine karar verilmiştir.

13. OHAL süreci devam ederken 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2/1/2017 tarihli ve 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) 1. maddesi ile bahse konu usulle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) kurulmuştur. Yine 685 sayılı KHK'nın 11. maddesi ile OHAL Komisyonunun kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir. Anılan hükümler 1/2/2018 tarihli ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un ilgili maddeleri ile kanunlaşmıştır.

2. Garson Kod Adlı Gizli Tanığın Beyanları ve Kodlamalara İlişkin Bilgiler

14. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu, Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğine hitaben 18/4/2017 tarihli yazısıyla FETÖ/PDY

üyeliği suçundan yürütülen 2017/68532 sayılı soruşturma kapsamında Garson kod adlı gizli tanığın (Garson) beyanlarının alındığını ve bu şahsın soruşturma ile ilgili önemli bilgileri içeren iki adet micro SD kartı ve bir adet cep telefonunu teslim ettiğini belirtmiştir. Anılan yazıda bahse konu dijital materyallere el konulmasına, bunlar üzerinde inceleme yapılmasına, kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine ve kopyaların muhafaza edilmesine izin verilmesine karar verilmesi talep edilmiştir. Bununla birlikte anılan soruşturma kapsamında 18/4/2017 tarihli gizli tanık ifade tutanağına göre Garson'un beyanları şöyledir:

"Ben 2011 yılından beri FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile ilgili olarak birçok bilgiyi edindim. Bu kapsamda örgütün özellikle Emniyet teşkilatı içerisinde yer alan birçok mensubu ile ilgili fikir sahibiyim. Bu bahsettiğim kişiler ve örgütün hareket ve strateji tarzı ile ilgili ayrıntılı bilgiler size teslim ettiğim SD kartlarda ve yine size teslim ettiğim Samsung A5 marka cep telefonunda mevcuttur. Zaman zaman yapılan toplantılarda örgütün bölge sekreteri olarak tanımladığımız kişiler bu bilgileri getirirlerdi. Ayrıca benim şahsen tanıdığım kişileri de bu kartlara ben yazdım. Bu kartlarda bildiğim kadarıyla 4700 civarında FETÖ mensubu kişinin bilgileri vardır. İlk aklıma gelen kişiler [T.A.] (Emniyet teşkilatındaki FETÖ mensubu şahısların en üst düzey sorumlusudur), [H.S.] (bu kişi de T.A.dan önce Emniyet teşkilatındaki FETÖ üyesi kişilerin üst düzey sorumlusudur), [M.A.] (İstanbul Emniyet Teşkilatındaki FETÖ mensubu şahısların en üst düzey sorumlusudur), [Y.K.] (İzmir Emniyet teşkilatındaki FETÖ mensubu şahısların en üst düzey sorumlusudur). Söylediğim gibi benzer şekilde binlerce FETÖ mensubu ile ilgili bilgi SD kartta bulunmaktadır. Ben darbe teşebbüsü ve daha önceki süreç içerisinde bu örgütün gerçek yapısını anlayıp devlet için oldukça tehlikeli bir oluşum olduğuna kanaat getirdiğim için kendi irademle başvurma gereği duydum."

15. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının yukarıda aktarılan 18/4/2017 tarihli talebine binaen Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği (Sulh Ceza Hâkimliği) aynı tarihli kararıyla Garson tarafından teslim edilen eşyalara el konulmasına, bunlar üzerinde inceleme yapılmasına, kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine ve kopyaların muhafaza edilmesine izin verilmesine karar vermiştir. Sulh Ceza Hâkimliğinin bu kararından sonra Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından birtakım çalışmalar yapılmış, bu doğrultuda raporlar hazırlanmıştır. Yine buradan hareketle süreç içinde ilgililer hakkında bahse konu kodlamaların yer aldığı bireyselleştirilmiş raporlar tanzim edilmiştir.

16. Yapılan çalışmalar kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından ilk olarak ilgililer hakkında veri inceleme raporu adı altında raporlar düzenlenmiştir. Bu raporların "Özet" başlığı altında genel mahiyetteki şu bilgilere yer verilmiştir:

"...

Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı görevlilerince imaj alma işlemi gerçekleştirilen dijital veri üzerinde yapılan incelemelerde, Emniyet Mahrem Yapılanması kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin FETÖ/PDY üyeleri tarafından fişlendiği ve personelin;

Örgüt mensubunun örgüte bağlılık derecesi, katıldığı örgütsel toplantı sayısı, örgüt evinde kalma durumu ve verdiği himmet miktarı,

Örgütten zaman içinde ayrılmış örgüt eski üyesinin örgüte bakışı, örgüte geri dönme potansiyeli, varsa katıldığı örgütsel toplantı sayısı ve verdiği himmet miktarı,

Örgüt mensubu değilse örgüte bakış açısı, sosyal hayattaki tavrı, yaşam tarzı,

Örgüt mensubu olsun olmasın bazı personelin özel ve meslek hayatına ilişkin kişi özelinde hazırlanmış açıklamaların yer aldığı ve örgüt perspektifiyle çeşitli sistematik kodlar verildiği tespit edilmiştir.

Ele geçirilen örgüte ait dijital veriden alınan imajı verisi içerisinde 'Report-Genel Rapor-Index-Microsoft_Elektronik_Tablolama_Dosyaları' içerisinde yer alan “TÜM LİSTE” isimli Excel tablosunda, (3) ayrı sayfa (sheet) halinde: ‘Tüm liste’, ‘Güncel lise’, ‘Tüm Emekli’ isimli tablolar olduğu görülmüştür. Excel tabloları içerisinde tüm emniyet teşkilatı personelinin yukarıda izah edilen şekilde fişlendiği (kayıt altına alındığı), personelin adının karşısındaki haneye kodlar yazıldığı belirlenmiştir. Amir/memur sınıfı personel ayrılarak ‘A4, A5, B4, B5, SAY, EA, AD, F’ vb. harf ve rakam kodlarıyla yaklaşık 80 kategoride; örgüt üyesi olan/olmayan, örgüte yakın/uzak olan, örgüte zarar verebilecek olan vb. şeklinde tüm EGM personelinin tek tek kayıt altına alındığı görülmüştür. Örgüt üyesi olan EGM personelinin, bağlı olduğu 'Öğretmen, Vekil, Zümre Başkanı' olarak nitelenen örgüt yönetici bilgileri, 'Kurs Taksidi, Ofis, Etüt' adı altında, örgüt üyesi Emniyet Teşkilatı personeli tarafından örgüte aktarılan paralar, örgüt içi faaliyetler vb. detayların bulunduğu görülmüştür. Bu fişleme listelerinde Emniyet Teşkilatı personelinin sicil, isim, TCKN, adres, telefon, eş-çocuk isim bilgileri, özel notlar vb. gibi kişisel bilgiler de yer almaktadır.

Tabloda 'Tüm liste' olarak belirtilen başlığın tüm EGM personeli, 'Güncel lise' olarak belirtilen başlığın Polis Memuru rütbesindeki güncel personel, 'Tüm Emekli' olarak belirtilen başlığın emekli edilen rütbeli personel olduğu değerlendirilmiştir. Verinin oluşturulduğu tarihteki personelin görev durumu ile güncel görev durumunda (aktif görevli-emekli olup olmaması, rütbe değişikliği ve görev yeri değişikliği vb.) farklılıkların olabildiği görülmüştür. Polis Memurları için 'Güncel lise' verisinin daha detaylı ve güncel bilgiler içerdiği değerlendirilmiştir. ..."

17. Öte yandan bahse konu kodlamalardan bazıları ise 22/10/2019 tarihli bir veri inceleme raporunda şu şekilde yer almaktadır:

"0: Hakkında bilgi olmayan personeli ifade ettiği,

...

A: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği, (Normalde A'nın yanına rakam yazıldığı, ancak burada eksik yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir)

A4: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği

A?: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan ancak A4 ve A5 derecesine karar verilememiş kişiyi ifade ettiği,

A5: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği,

....

B4: FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan ve zaafı olan kişileri ifade ettiği,

...

DİL, DİL1, DİL2, DİL3: Emniyet içindeki FETÖ mensubu olmayan ancak FETÖ mensubu tarafından kazanılmaya çalışılan kişileri ifade ettiği, (Bu kodun kendi arasında DİL1, DİL2 ve DİL3 olarak kategorilendirildiği görülmüş, kazanılmaya en yakın olanın DİL3 koduyla ifade edildiği değerlendirilmiştir)

...

DC: Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

E: Farklı hayat görüşünden olan, işini iyi takip eden ve hayatının hiçbir döneminde FETÖ ile ilgisi olmayan kişileri ifade ettiği,

EA: FETÖ içerisinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme-kampa kalma-her çağrıldığında gelme-sigara-karşı cins-namaz) kişileri ifade ettiği,

...

EML: Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

F, F1, F2, F3, F4, F5, F6: Farklı hayat görüşünden olan, hayatının hiçbir döneminde FETÖ ile bağlantısı olmamış, FETÖ tarafından zararlı görülen, örgüte zarar verebileceği düşünülen kişileri ifade ettiği,

...

SAY: FETÖ mensubu olup her şeyiyle teslim olan ancak yönecilik vasıfları olmayan polis memurunu ifade ettiği,

...

SAYA: FETÖ mensubu olup 'gassalın elindeki meyyit' olarak ifade edilen, zaafları olmayan, her şeyiyle kendisini örgüte teslim etmiş polis memurlarını ifade ettiği,

...

SC: 17-25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarının tekrar kazanılması ile ilgili bir kodlama olarak değerlendirilmiştir.

...

SLM, SM: Yazım yanlışı olabileceği, süreçle alakalı bir kod olduğu ve 17-25 sürecinden önce FETÖ mensubu olan kişiyi ifade ettiği,

...

SVHT, VHT: Süreçle alakalı bir kod olduğu veya yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

...

TML: Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

..."

18. Anılan 22/10/2019 tarihli veri inceleme raporunun ilgili kişiye yönelik kısmı olan "Sorgulama Sonucu" başlığı altında özetle şu bilgilere yer verilmiştir:

"

TÜM LİSTE

Sicili ..., TCKN ..., Ad ..., Soyad ..., Medeni Durum ..., Rütbe ..., Derece 1: EA, Derece 2: 0

....

GÜNCEL LİSE

Sicili ..., TCKN ..., 2015 Mart Alan: EA, 2015 Mart Alan Dışı: 0, Alan: EA, AD:0, Zaaf:0 ...

...

Rapor, ele geçirilen ve imajı alınan örgüte ait dijital verinin içerisinde bulunan 'Report-Genel Rapor-Index-Microsoft_Elektronik_Tablolama_Dosyaları' başlığında yer alan 'TÜM LİSTE' isimli excel tablosu içinde, (3) ayrı sayfa (sheet) halinde bulunan ‘Tüm liste’, ‘Güncel lise’, ‘Tüm Emekli’ isimli excel sayfalarından, herhangi bir müdahale yapılmaksızın, ilgili personelin sicili karşısında yer alan hücrelerdeki tüm bilgiler aktarılmış, ‘Güncel lise’ ve ‘Tüm Emekli’ sayfasındaki personelin sicil bilgisinden TCKN bilgisi bulunarak rapora eklenmiştir. Sorgulanan personel için sayfa(lar)da birden fazla kayıt olması durumunda tüm kayıtlar ayrı ayrı listelenmiştir. Personel ile ilgili sayfa(lar)da veri olmaması durumunda sadece sayfanın ana başlığı rapora alınmıştır

İş bu rapor tarafımdan tanzim edilerek imza altına alınmıştır"

19. Devam eden süreçte bu kez Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından ilgililer hakkında veri analiz raporu adı altında daha detaylı raporlar düzenlenmiştir. Bu raporların "Özet" başlığı altında yer alan bilgiler şöyledir:

"Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının (Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu) 18.04.2017 tarih ve 2017/68532 sayılı soruşturması kapsamında gizli tanıktan ele geçirilen '...siyah renkli, üzerinde Samsung 32 gb Micro SD HC I, beyaz açık kahve renkli, üzerinde Lexar 1000x 64 gb Micro SD XC II,...' dijital materyaller ile ilgili Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliğinin 2017/2920 D.İş kararı kapsamında, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından gerekli incelemeler yapılarak, şifresi çözümlenebilen kısıtlı sayıdaki dosya, KOM Daire Başkanlığı’na teslim edilmiş, şifresi çözümlenemeyen alanlarla ilgili çalışmalara da devam edildiği bildirilmiştir.

Çözümlenebilen alanlardan elde edilen veriler doğrultusunda, EGM personeline ilişkin ‘Veri İnceleme Raporu’ tanzim edilerek ilgili birimlere gönderilmekteyken, dijital materyaller içerisinde yer alan ve şifre çözümlemeleri yapılamayan alanların şifrelerinin çözüldüğü bildirilmiştir.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talimatları ile çözümlemesi yapılan yeni alanlarla ilgili çalışmalara KOM Başkanlığı tarafından başlanılmıştır.

Yapılan ilk tespitlerde; her ne kadar dokümanların açılış şifreleri çözülmüş olsa da bir kısım veriler özelinde, veri içeriğinde verinin anlamlandırılmasını/kıymetlendirilmesini ve veri içeriğindeki yer alanların kimlik bilgilerinin tespitini zorlayıcı şekilde şifreleme metotlarının kullanıldığı görülmüştür. Kıymetlendirme sürecinde yapılan kimlik tespitlerinde, EGM personelinin özlük bilgileri ve aile bilgileri gibi kişisel bilgilerden faydalanılmıştır. (örneğin: excel tabloda erkek personelin gerçek ad bilgisinin baba adı başlıklı sütunda, kadın personel için ise anne adı başlıklı sütununda yer alması; excel tabloda personelin gerçek telefon numarasına ‘11880’, ‘11111’ vb. ekleme/çıkarma yapılarak kaydedilmesi; çalıştığı birim bilgisinin örgüt terminolojisine göre kodlanarak yazılması; mezun olduğu yıl bilgisinin

harf/rakamlarla kodlanarak yazılması gibi tekniklerle listelerde yer alan şahısların gerçek kimlik bilgisinin saklanmaya çalışılması.)

Yapılan çalışmalar neticesinde, EGM personelinin ve listelerde yer alan diğer şahıslara ilişkin kodlama/fişleme verisi olduğu değerlendirilen (232) farklı Excel dosyası tespit edilmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ilgili veriler özelinde 2023/277760 sayılı soruşturması kapsamında Gizli Tanık Garson (K)'un beyanı alınmıştır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talimatları ile EGM personelinin kodlama/fişleme verileri özelinde 'Veri Analiz Raporu' formatı oluşturulmuştur. Orijinal veri içerisinde yer alan ilgiliye ait tüm bilgilerin birebir dışa aktarımını sağlayacak (veri tabanı tabloları oluşturma ve modelleme esnasındaki yazılım kuralları zorunlulukları hariç, adli bilişim standartlarına uygun olarak), veri bütünlüğünü de koruyacak model uygulanmıştır.

..."

20. Yine 27/5/2024 tarihli bir veri analiz raporunda bazı kodlamaların anlamları şu şekilde yer almaktadır:

"...

AD / ALAN DIŞI / DIŞ: Emniyet içindeki örgüt yapılanmasının etki alanı dışındaki kişilerdir.

...

DİL/İLGİ: Dil ibaresi ile örgüt üyesi olmayan ancak muhafazakar, kazanılabilir olduğu

değerlendirilerek örgüte dahil etme potansiyeli olduğu düşünülen kişiler belirtilmektedir.

...

DİL 3/ XDİL3/SDİL3/DİL3?: DİL3 seviyesi, grup toplantılarına katılım sağlamış, diğer grup üyeleriyle ve hatta çoğu zaman mahrem sorumlusu ile de tanışmış, alana aktarım aşamasına gelmiş ancak son noktada örgüt mahrem sorumlusu tarafından 'bizim' denilmemiş, henüz alana aktarılmamış kişidir. İlgili kodun ön veya arka kısmına konulan X ve S ibareleri şahıs hakkında yeni bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

SÖZ: Alan içinde olmayan ve şu anda bir kategori olarak kullanılmayan ancak daha önceki yıllarda örgüt içerisinde DİL3 ile EA arasındaki bir kategoride tasniflenen kişiler için kullanılmış kodlama türüdür.

A/A?/SA: Örgüt mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

A4/SA4/XA4: Örgüt mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı olan ancak zaman zaman kendi çıkarlarını ön planda tutabilen ve bazı örgüt kararlarına uyma noktasında eksikleri bulunsa da; son noktada talimatlara uyan kişilerdir. Zaafları yoktur. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

B/B?: Örgüt mensubiyeti, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı olan ancak zaafları bulunan kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir

değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

B4/B4?/SB4/XB4: Örgüt mensubu olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı olan ancak zaman zaman kendi çıkarlarını ön planda tutabilen ve bazı örgüt kararlarına uyma noktasında eksiklikleri bulunsa da; son noktada talimatlara uyan ve de zaafları bulunan kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

EA/EA?/EŞİT A/EŞİT AĞIRLIK/SEA/XEA/YEA: EA ibaresi, örgüt üyesi olan, örgüt için çalışan ve örgütü benimseyen ancak belli başlı noktalarda eksikliği olduğunu değerlendirdiğimiz kişileridir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

SAY/SAYISAL/SSAY/XSAY: Kendisini tamamen örgüte teslim etmiş, örgütün talimatlarından dışarı çıkmayacak düzeyde bağlı ancak vekil olarak grubu idare edeceğine yönelik değerlendirme bulunmayan kişidir.

SAY A/SAYA/SSAYA/XSAYA/SAY1: Kendisini tamamen örgüte teslim etmiş, örgütün talimatlarından dışarı çıkmayacak düzeyde bağlı, gerektiğinde vekil olarak grubu idare edebileceği değerlendirilmiş kişidir.

...

SC: 17/25 Aralık sürecinden sonra örgütten kopmuş olan ancak tekrar örgüte dahil edilmeye çalışılan kişilerdir. "

21. Bunun yanında 27/5/2024 tarihli bahse konu veri analiz raporunun ilgili kişiye yönelik kısmında ise şifresi çözülen farklı dosyalar içinde ilgili kişinin yer aldığı listeler sıralanmıştır. 27/5/2024 tarihli bu raporda ilgili kişi özelindeki kısımların bazıları şöyledir:

"...

DOSYA YOLU: ...ÖĞRENCİ LİSTELERİ\2011 SONBAHAR LİSTE.xlsx

ALAN: SÖZ

...

DOSYA YOLU: ...GENEL\PERSONEL\ÇALIŞAN\aralık 2012\OCAK 2013 LİSE LISTE .xlsx

ALAN: EA

...

DOSYA YOLU: ...rar\2013 haziran güncel liste.xlsx

ALAN: EA

...

DOSYA YOLU: ...TÜMÜ LİSE ÖĞRENCİ 1 TEMMUZ - resmi list - Kopya.xlsx

ALAN: EA

ALAN DIŞI: 0

...

DOSYA YOLU: ...ÖĞRENCİ LİSTELERİ\2011 ilkbhar liste.xlsx

ALAN: ALAN DIŞI

...

DOSYA YOLU: ...YENİ\PERSONEL\Tüm liste.xlsx

2015 MART ALAN: EA

2015 MART ALAN DIŞI: 0

ALAN: SC

AD_: SCB

..."

22. Öte yandan süreç içerisinde ortaya çıkan veriler kapsamında yine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Garson'un beyanlarına başvurulmuştur. Bu bağlamda anılan beyanlar Danıştay Beşinci Dairesinin 28/5/2024 tarihli ve E.2023/22293, K.2024/8394 sayılı kararında şu şekilde aktarılmıştır:

"...

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tespit edilen söz konusu kodlama verilerine yönelik olarak verileri teslim eden gizli tanığın 2017/68532 soruşturma sayılı dosyası kapsamında beyanlarına başvurulduğu anlaşılmaktadır.

Gizli tanık 'Garson'un 27/04/2017 tarihli beyanında: '...Yaklaşık 8-9 yıl kadar önce de Emniyet mahrem yapısı olarak nitelendirdiğimiz yapıya dahil oldum. Bu yapıyı açıklamam gerekirse Türkiye Cumhuriyeti Emniyet teşkilatı ile ilgili polis okulları ve polis akademisine girişlerin takibi, giren cemaat mensuplarının davranış ve strateji tarzlarının belirlenerek uygulanması, okuldan mezun olarak emniyet görevlisi sıfatıyla işe başladıktan sonra da bu kişilerin takibini gerçekleştirir, bu doğrultuda toplantılar düzenleyerek örgüte mali kaynak sağlanması ve örgüt içerisinde yer alan emniyet görevlilerinin gerektiğinde görevlerinin gereğine aykırı olarak örgüt talimatları doğrultusunda ve örgütün hedeflerini gerçekleştirmesine yönelik işlemleri yürütür. Bu kişiler benim dahil olduğum süre zarfında sivil kişilerden oluşmaktaydı. ... Mahrem hizmetler yapısı Türkiye genelinde Marmara (İstanbul), Ankara, Ege (İzmir), Gaziantep ve Erzurum olmak üzere 5 bölgeye ayrılmıştı. ... Biz mahrem imamlar olarak genellikle Ankara ilinde ayda bir olmak üzere toplantılar düzenlerdik. Aramızdaki irtibatı kendi adımıza kayıtlı olmayan telefon hatları ile çok ayrıntıya girmeden toplantı yerini kararlaştırırdık. Bu toplantılara 5 bölgenin sorumluları olan kişiler katılırdı. Bu toplantılara ben de iştirak etmekteydim. Bu kartlarda ele geçirilen bilgiler bu süreç içerisinde toplantılarda kayıt altına alınan bilgiler ve aynı süreçte öğrenerek kayda geçirdiğim bilgilerdir. Kartların incelemesi ile de anlaşılacağı üzere örgüt tarafından emniyet teşkilatı içeresinde yer alan herkesin yakın veya uzak olup olmadığı, örgüt ile ilgili kanaati, mezhebi, dünya görüşü, siyasi görüşüne göre sınıflandırmalar yapılmıştır. Bahsettiğim 5 bölge altında kendi içerisinde bu bölgelere bağlı küçük bölge olarak adlandırdığımız alt bölgeler vardır. ... Alt bölgelerden toplanan bilgiler, himmet olarak tabir ettiğimiz paralar 5 bölgenin üst düzeydeki temsilcilerine aktarılır, bu şekilde bir bilgi ve maddi kaynak havuzu oluşturulmuştur. Tüm personel ile ilgili bilgiler de bu şekilde

kayıt altına alınmış bulunmaktadır…. Güncel Lise Kitabı başlıklı dosyada Türkiye'de görev yapan tüm polis memurları ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Tüm Emekli kitabı listesiyle, bu liste emniyet teşkilatından emekli olan çeşitli rütbelerde olan rütbeli personeli göstermektedir. Tüm Liste kitabı listesiyle, EGM de bulunan tüm personelin FETÖ açısından derecelendirmesini belirtir excel tablosudur. Bu listede FETÖ mensubu olan/olmayan tüm personel yer almakta ve bunlara aşağıda açıklayacağım kodlamalarla bir sistematik kurulmuştur. Bu liste incelendiğinde EGM de FETÖ mensubu olan ve olmayan kişiler ayırt edilebilir. Bu liste 2016 Nisan ayında hazırlanmış bir listedir…' ..."

23. Bununla birlikte yürütülen soruşturma kapsamında incelenen dijital materyal içeriklerinde tespit edilen kodlamalarla ilgili olarak Garson'un Danıştay Beşinci Dairesinin 28/5/2024 tarihli ve E.2023/22293, K.2024/8394 sayılı kararında da yer verilen beyanları şöyledir:

"…Genel olarak EGM personelini örgütsel tasnifleme ile beşe ayırmak mümkündür. Bunlar; ALAN DIŞI, İLGİ, ALAN İÇİ, ÜMİT ve SERHAT olarak nitelendirilebilir…

ALAN DIŞI; Emniyet Teşkilatında görevli bulunduğu süre zarfında örgüt ile bağlantısı olmayanlar olarak nitelendirilebilir. Özellikle Alan Dışı kısmında yer alan personelin kodlamaları, birlikte çalıştığı alan içinde yer alan örgüt mensubu emniyet teşkilatı personellerinden (EA, SAY, A4, A5, B4, B5 vb. kodlamasına sahip kişiler) alınan bilgiler neticesinde verilmiştir… Ayrıca ilgili personelin hayata bakış açısı, yaşam tarzı, aile yapısı, mezhebi ve inancına ilişkin ayrıntılı araştırmalar yapılarak kodlama/fişleme yapılmıştır...

İLGİ; Nitelikleri itibarı ile görüşülmesi uygun görülenlerdir. İlgi alanına aktarılması düşünülen emniyet mensubunun, örgütün mahrem yapılanmasında görev alan mahrem sorumlunun toplantılarına katılan öğrencilerden (Emniyet Personellerinden) alınan bilgiler doğrultusunda, nitelikleri itibari ile görüşülmesi planlanan kişiye öncelikle öğrenciler arasından bir stajyer planlaması yapılır, başlangıçta hedef kişinin bu durumdan haberi dahi olmaz. Stajyer tarafından örgütsel bir sistematik içerisinde hedef şahsın aile yaşantısı, ilişkileri, dünya görüşü ve gündemdeki konulara bakışına kadar birçok konudaki görüşleri hakkında bilgiler toplanır, dini konular hakkında gerekli hassasiyet oluşturularak stajyer ile arasında bir vefa ilişkisi oluşturma anlamında gerekli çalışmalar yapılır. Bu çalışmalar ilk başta genel olarak insani ilişkiler üzerinden oluşturulur. Bu ilişkiler genel olarak iş yerinde birlikte yemek yeme, çay içme vb. şeklinde olur. Üç veya dört farklı safhada yaklaşık olarak dokuz aylık süreç sonrasında alana aktarımı yapılabilir. Hedef bu ilgilenme sürecinin sonunda alana aktarımı yapılmadan hemen önce, mahrem sorumluyla tanıştırma ve örgütsel toplantılar ile himmet gündeme gelir. İlgi alanındaki öğrencinin alana aktarılması, örgüt mahrem sorumlusunun üst yönetimden takdir alması açısından önemli bir eylemdir. Zaten hedef olarak kendilerine de verilir. Bu nedenle sahada görevli mahrem sorumlular ilgilendikleri öğrencilerin belirli aralıklarla alana aktarımını sağlarlar...

ALAN İÇİ; Bu kısımda yer alan kodlamalara sahip kişiler, örgütün içerisinde yer alan kişilerdir. Bu alanda bulunanlar belirli bir aşamadan geçtikten sonra bu alana dahil edilir. Burada birden fazla kodlama bulunmaktadır.

Alan içinde bulunan örgüt mensupları, örgütün sohbet toplantılarına katılır, himmet verir (özel durumlar hariç) çalışmış olduğu birimdeki diğer personeller hakkında bilgi aktarabilir, eğer KOM, TEM, İstihbarat gibi kritik birimlerde çalışıyor ise örgütün herhangi bir şahıs ile ilgili olarak bilgi alması gerekiyor ise şubesinde bulunan bilgiyi temin ederek kendisinden sorumlu olan abiye aktarabilir, Vekil olarak sorumluluk alabilir.

Kısacası bu alandaki şahıslar gerektiğinde görevlerinin gereğine aykırı olarak örgüt talimatları doğrultusunda ve örgütün hedeflerini gerçekleştirilmesine yönelik işlemleri yürütür, örgütü tamamen benimsemiş kişilerdir. Bu kişilerin içerisinde, çekirdekten yetişmiş, örgüt tarafından gerek sınav sorularının verilmesi ile gerekse mülakatlarda referans olunmak sureti ile emniyet teşkilatına yerleştirilmiş kişiler olabileceği gibi, örgüt ile okulda veya meslekte tanışarak örgüte katılan kişiler de bulunabilir.

Örgüt, emniyet teşkilatındaki üst düzey atamaları, emniyet teşkilatı için önemli olan kritik birimlerde çalışacak rütbeli veya rütbesiz personeli genel olarak bu alandan seçerek yerleştirirdi. Çünkü bu alanda yer alan kişiler, yukarıda da açıkladığım gibi örgüt kendisinden bir bilgi isterse yerine getirebilecek durumdaki kişilerdir…

ÜMİT; Hayatının bir döneminde aidiyet duygusuna sahip olmuş, en az 6 ay boyunca örgütsel toplantılara devam etmiş, örgütün mahremiyetine ve hiyarerşik yapılanmasına dahil olmuş (istişare sistemi-dua namaz-literatür), bu yolda ilerlerken herhangi bir sebepten dolayı, örgütten kopmuş olan şahıslara ÜMİT denir. Örgütün mahrem yapılanması açısından ÜMİT durumuna düşmüş kişiler aşırı derecede önemlidir, ÜMİT konusu ile ilgili olarak hatırladığım kadarıyla özel gündemler oluşturulurdu; ÜMİT konusu ile ilgili olarak örgüt liderine atfedilen 'Beni her vakit kabeye ışınlasanız, bir ümit erinin düzelmesi kadar sevindiremezsiniz. Ümit bağrıma saplanmış bir hançerdir. Çözümü dünyada bulamazsak öbür taraftan getirmeli. Kendi evlatlarımızın kaymaması için nasıl dua ediyorsak, bu işi yapanlar olarak bizde öyle dua etmeliyiz. Normal Müslümanlık performansı yetmez ekstra Müslümanlık ister. Yoğunlaşma olmalı, yeni yöntemler keşfedilmeli, sıfırlama mümkün mü bilmiyorum ama sıfırlama peşinde olalım' şeklinde söylemlerinden bahsedilirdi. Hatta ÜMİT bir kişinin kazanılması ile ilgili nasıl bir yol izlenmesine ilişkin ayrıntılı sunum ve notlar hazırlanırdı. Dijital materyaller içerisinde de bu minvaldeki sunum ve notlarda bulunabilir. Bu noktada şu anda adını hatırlamadığım bir ümitle ilgili olarak kazanılması amacıyla hali hazırda Afrika ülkesinde görevlendirilen bir mahrem sorumlusunun (abi) masrafları karşılanarak getirilmesi ve şahısla görüşme yapılması gündeme alınmıştı. ÜMİT durumunda olan kişi, örgütün mahrem yapısının işleyişini öğrenmiş, mahrem sorumluyu tanıyan ve dolayısı ile örgütsel toplantılara diğer katılanları da bilen bir kişi olması nedeniyle, ÜMİT durumundaki şahsın, örgüte ihanet ederek karşı tarafa geçmesi halinde oluşabilecek durumlara tedbir almak amacıyla ÜMİT konusuna örgütün bu kadar yoğunlaşmasını şimdi daha iyi anlıyorum. Mahrem yapının işleyişinde, bir kez mahrem sorumluyla tanışıp, örgütsel toplantılara katılan, kendisinden görevinin gereği dışında, örgütün menfaati doğrultusunda iş ve işlem yapması istenilen şahısların, örgütten ayrılması kendisi açısından mümkün ancak örgüt açısından mümkün değildir. En sert şekilde örgütü eleştirerek ayrılan kişiler bile ÜMİT olarak değerlendirilir...

SERHAT; 17/25 Aralık sürecinden sonra bilhassa polis memuru rütbesindeki personelde korku nedeniyle yoğun şekilde ayrılmalar söz konusu oldu, bu örgütün yine üst düzey bir toplantısında gündeme geldi, o zamana kadar rastlanılmayan şekilde yoğun bir 'ÜMİT' durumu ortaya çıktı. O toplantıda bu kadar çok ÜMİT'in olamayacağı, sürecin normale dönmesi ile pek çoğunun tekrar geri geleceği inancıyla ayrı bir kodlama yapılması gündeme geldi ve 'SÜRECİ' ifade eden 'S' kodu üretildi."

24. Danıştay yaptığı değerlendirmeler neticesinde öncelikle bahse konu kodlama verilerinin bir kamu görevlisinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının değerlendirilmesinde esas alınabilecek hukuka uygun veri niteliğinde olduğu sonucuna varmıştır. Bunun yanında Danıştay bahse konu kodlama sistematiğinin varlığına yönelik olarak da bazı kişilerin

ifadelerini kararlarına yansıtmıştır. Ayrıca bir emniyet mensubunun alan içi kategorisinde kodlanmış olmasının, FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu belirtilmiştir (bkz. §§ 56-59)

25. Devam eden süreçte bazı ağır ceza mahkemeleri tarafından yapılan duruşmalarda Garson'un beyanları alınmıştır. İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesince 2016/697 Esas sayılı dava dosyası üzerinden yapılan 1/6/2018 tarihli duruşmanın tutanağının ilgili kısımları şöyledir:

"

...

BAŞKAN: Peki bu verilerin güvenliği, güvenilirliği konusunda ne dersiniz? Sağlam mı bu veriler?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım verileri siviller olarak yani 2016 Nisan ayında güncellenmiş en son sivillerle alakalı ama 17-25 Aralık'dan sonra özellikle amir memur kesiminde çok gelmeyen insanlar olduğundan dolayı veya sivilden de insanların ayrılmalarından dolayı özellikle amir memur kısmındaki verilerde [2015]'den sonra problem olabilir, problem derken yani bir insan ismi varsa bu listede vardır ama ne diyebilir ilgili şahıs, ben 17-25'den 2015'den sonra gitmiyordum, bırakmıştım, zaten darbeden sonra hiç gitmiyordum diyebilir, bu söylemler insanların söylemi karşısında mahkemenizin vicdanına kalmış şeyler ama 2015'den sonra bazı şeylerde yani güncellenmesinde kişinin yerinde değişiklik olmuştur güncellenmemiştir, rumuzlar güncellenmemiş olabilir ama bir kişi bu listede varsa onda bir problem yoktur Sayın Başkanım, sivil olarak da amir memur olarak da ama özetlemem gerekiyorsa [2015]'den sonra derse ki bir polis memuru veya bir amir arkadaşımız, kardeşimiz yani ben 2015'den sonra zaten gitmiyordum, irtibatı kopartmıştım derse benim onu iddia ederek yok gidiyor diyecek bir belge yok, çünkü elimdeki belgenin özelliği [2015]'de güncellenmiş bir listeyi teslim ettiğim için onun üzerinden ben yorum yaparak bilgi veriyorum."

...

BAŞKAN: Veri kaynağı olarak diyor bazı bilgiler var ki diyor çocuğunun ikinci ismini diyor dedesi bile unutmuş ama diyor kayıtlarda çıkıyor diyor, acaba diyor bu kayıtları diyor, bu bilgileri diyor POL-NET' ten mi aldınız diyor?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım normalde bizim emniyet mahrem yapı sivil abilerin olduğu liste yapının kendi oluşturduğu bir excel sayfasıdır ama avukat beyin söylemiş olduğu yani tüm emniyet sınıfının dahil olduğu ne kadar emniyet mensubu varsa bu zaten birebir de aynen dendiği gibi yani personel daireden gelmiş, bizlere verilmiş yani idarecilerimiz tarafından getirilmiş formattır, dolayısı ile yani personel dairenin emniyette birebir kullandığı bir formattır yani bizim işimize yarayan kısmı da kesilmiş olabilir ama oradan alınıp getirilmiştir yani öyle bir listedir doğru söylüyor yani.

BAŞKAN: Bazı bilgiler POL-NET' ten alınmış olabilir diyorsun yani?

GİZLİ TANIK GARSON: Evet.

...

BİR KISIM SANIKLAR MÜDAFİ AV. [F.Ç.]: Efendim şimdi tanığı dinledik, tanık kendisinin mahrem imamlar kategorisinde olduğunu ve veri topladığını beyan etti ve bu topladığı verileri de sayman olarak işlediğini. Şimdi bu veri analiz raporlarını incelediğimizde bazı

bölümlerde olmuş olabilir ya da işte bu şekilde değerlendirilmiştir gibi ibareler var, şimdi gelen verileri işlediğine göre bu kişilerin hangi kategoriye yazılması gerektiğini biliyor ve işliyor, neden bu şekilde muallak ifadeler kullanılmış? Yani tam anlamıyla bilmiyor mu bu kodların ne anlama geldiğini?

BAŞKAN: Evet ne diyorsun?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım bir kere ezberden bilemeyiz yani bu orada çok şey var çünkü yani bir amirle memurla alakalı başka mesela F'ler var, başka cemaatlere mültesipliği vardır yani parametre çok geniş olduğu için bu ezberden yapılmaz, bunun bilinenleri nedir ? mesela A5 bilinir, B5 bilinir, sayısal bilinir, sayısal A bilinir ama uzadığı gittiği zaman yani burada diller var, ondan sonra SC ve SCA' lar yani çok fazla rumuz var, bu rumuzları yazmak için biz ve bizim gibi meslek bu işi yapan arkadaşlar onların hepsinin kayıtlı olmuş olduğu bir [excel] sayfasından bakarak buralara yazılır, yani oradan bu aradaki yani kafadaki karışıklık giderilir yani net yazılmış olur, dolayısı ile ister ben olayım ister başka bir veri toplayan bir kişi olsun bunu ezberden hepsini bilemez ama öne çıkmış olanlar bilinir yani çünkü öncelikle bilinmesi gereken şeylerdir çünkü sizin yol yürüdüğünüz insanlardır, A'dır, B'dir, C'dir bunlar bilinir ama uzaklaşıldığı kadarıyla o şeyler biraz az bilinir çünkü bir defa işlerseniz bir daha hiç kullanmazsınız onları, güncellemezsiniz de çünkü sizin karşınızda olan bir F tekrar sizin içinize gelecek bir insan değildir, işlersiniz biter yani unutulabilir çünkü öbürüyle sürekli iş yapıyorsunuz, bir de verilerin tamamını ben girmiyorum yani hep baştan beri ifade ettim ben bunun bir parçasıyım yani her il de var yani 160-200 dolayında veri giren insan var, dolayısı ile insan hatası da bazen olabilir yani burada bir isim burada varsa sivil olsun amir memur olsun burada bir problem yoktur ama o insanların verilerin güncellenmesinde problem olacağını hep kabul ediyorum çünkü geçenlerde devletimizin de soy ağacında açıkladığı gibi yani insan giriyor dedesi ölmemiş gözüküyor, bu tip teknolojinin getirdiği olabilir ama bir insan bu excelde varsa amir veya memur olarak veya sivil olarak dolayısı ile burada vardır ama ilk bilgilerin de bazı hataları olmuş olabilir, bunu ifade etmemizde fayda var.

...

SANIK [A.B.]: Bu 160 kişi ile veriyi topladıklarını söyledi, acaba bu veriler içerisinde örgüt mensuplarının örgüt ile olan irtibatlarını gösteren örneğin para vermesinin, konuşmalarına katılmasını, çocuğunun okula gitmesini, bankasya da para olmasını, bylock kullanması gibi, örgüt ile iltisakını gösteren verilerde var mı acaba ?

BAŞKAN: Evet ne diyorsunuz?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım normalde bu insanların sohbete gelmesi, para vermesi bu tüm bölgelerde illerde biraz (anlaşılamadı) bırakılmış, format ortada olduğu için dolduran da var, doldurmayan da var ama normalde diyelim insanlar kimin ne kadar para verdiğini, gelip gittiğini görme açısından bunları yazarlar, işlerler buraya, en son soruyu alamadım, kusura bakmayın bir parametre daha vardı.

BAŞKAN: Diyor ki bylock kullanıp kullanmadığı, işte sohbetlere tamamen katılıp katılmadığı, himmetin hepsini verip vermediği, bankasya da bir irtibatının olup olmadığı, çocuklarını okula yazdırıp yazdırmadığı.

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım normalde bu başka mahkemelerde de benim karşıma geldi, ben bunu açıklıkla ifade etmem gerekirse doğruluk olarak, doğruluk düzleminde normalde zannedersem kişinin bankasya da parasının bulunması, çocuklarının

bizim cemaat okullarına gidiyor olmaması bunlar sonradan ilgili emniyette ki yapının yani Kom çalışıyorsa, Tem çalışırsa bunların eklediği şey olarak düşünüyorum. Yani bylock kullandığı özellikle yani belki biz yazmış olabiliriz onu ama özellikle bankasya da parasının olması hesabının olması veyahutta çocuklarının kurumlara gidiyor olması okullara bununla alakalı bizim takibimiz yoktu, benim verdiğim formatlarda yoktu ama ilgili emniyet biriminin bu boyutlandırmak, yapmak, daha bütüncül bakmak için eklemiş olduğu şeyler olduğunu düşünüyorum özellikle bankasya ile çocuklarla alakalı. Bylocku da tam söyleyemiyorum, (anlaşılamadı) kalıyorum çünkü bylock ID' leri bazen yazılıyor o da yine büyük ihtimal emniyetteki bazı ilgili birimlerimizin, soruşturmayı derinleştirmek daha bütüncül bakmak için eklemiş olduğu bir şey olabilir yani bir sütun olmuş olabilir diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

...

SANIK [A.A.]: Bunu sorma sebebim şimdi şöyle düşünüyorum ben, bu şahıs gitti emniyete, emniyette açtılar burayı, içine bazı verileri yüklediler, kapattılar. Sonra şahıs bir ay sonra tekrar geldi. Bir ay sonra geldi, teslim etti diyelim bunları. Şimdi ben böyle bir iddiada bulundum, şimdi bu benim iddiam değil mi, bir kişiyim ben. Bunu ben maddi olarak birşeyle delillendiremedikten sonra bunun bir anlamı olmayacaktır değil mi? Şimdi bu adam gelmiş birşeyi iddia ediyor ve kendisinin de bilmediği bir sürü isimleri veriyor bir şekilde. Yani kendisini şöyle söyleyeyim yani kanunlarda ve hukuk içerisinde burada mesela insanlar pandoradan yargılandılar, pandorada ismi var diye yargılandılar. Orada mağduriyetlerini dile getiriyorlar burada, onları yazanlar da var vs vs bunun için savunmalar yapıldı. Bu adamın vermiş olduğu şeyin doğru olduğunu biz nasıl anlayacağız ?

BAŞKAN: Evet ne diyorsun? Beyanın var mı bu konuda?

SANIK [A.A.]: Ben verdim bu kesin doğrudur dediği zaman doğru oluyorsa ben dediğim zaman niye doğru olmayacak?

GİZLİ TANIK GARSON : Sayın Başkanım buna akıl yürüttüğümüz zaman benim doğru diyeceğime siz doğru değil diyeceksiniz o zaman şöyle, bir veri toplayan bilgisinin daha devletin ele geçirilmesi lazım, ondan veriyi alması lazım, onu eşleştirmesi lazım, öyle bir pratikteki kimseyi nereden bulucaksınız şimdi, bulamadığınız müddetçe doğru diyeceksiniz.

BAŞKAN: Bunlar kesin delil değil zaten takdiri delil

SANIK [A.A.]: Şundan söylüyorum, tüm bu veriler emniyet genel müdürlüğünün

BAŞKAN: Senin hakkında bir veri yokmuş zaten herhalde.

SANIK [A.A.]: Sonuçta başkanım bunlar emniyet genel müdürlüğünün polnetten aldığı veriler deniyor, sadece buraya üç, beş tane veri eklenerek birşeyler yapıldığı görülüyor. Şimdi ...abinin dediği gibi biz excel tablosunu girdiniz, control F dediğiniz zaman arama yaptığı gibi, control H derseniz de değiştir butonu var. Çok basit, oraya birşey eklediniz, herkese bir şey yazabilirsiniz, ya bu adam yaptıysa böyle birşeyi bunu da şöyle söyleyelim, bugüne kadar ifade veren insanların ifadelerinde okuyoruz, şu şöyledir, bu böyledir ama yüz yüze geldiği zaman konunun öyle olmadığı şeyler de var. Yani şahsın getirileceği devlet olarak ne kadar itimat edeceğiz, benim sorularımın sebebi buydu, bundan dolayı sordum, teşekkür ederim.

..."

26. Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/250 sayılı dosyası üzerinden yapılan 16/2/2018 tarihli duruşmanın Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) çözüm tutanağının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Başkan [A.T.]: bu veriler nerelerde, hangi ortamlarda tutuluyordu, yedekleri var mıydı bunların

Gizli tanık GARSON: efendim yedekleri var yani olur yani dolayısıyla ben zaten yedekli olarak teslim ettim iki taneydi yani genelde bu veriler kaybolduğu zaman ondan sonra yedekli olur. Ama az önce başta ifade ettiğim gibi bu bilgiler aslında çok insanda vardı yani Türkiye'de çok insan derken bu mahrem yapıyla kıyasladığınız zaman yani mahrem yapıyla ifadeyi yan yana getirdiğiniz zaman insan yoksa bu bir yerde olması lazım. Ama bu bölgelerde, bazen illerde filan da vardı dolayısıyla örneğin ben yani bu verilerimi kaybetmiş olsam 4700'le alakalı Türkiye'nin muhtelif yerindeki arkadaşlarla görüşerek, yazışarak yeniden temin etme imkanım aslında vardı yani bende olan onlarda da var, onda olan bende de var biraz efor sarf ettiğim zaman bende kaybolmuş bilgileri yeniden elde etme imkanım vardı. Ama yedekli çalışılması yine bu zahmete de girmemek için tavsiye edilirdi, saklanması ifade edilirdi. Bunların kendilerine göre güvenlik şifreleri vardı. dolayısıyla herkesin kendine göre sakladığı, muhafaza ettiği, yedekli bir sistemi vardı ama tamamen yedeğini de kaybolduğu bir zamanda Türkiye genelinde ilgili kişilerle görüşerek bunun temin edilmeside zor bir iş değildi.

Başkan [A.T.]: bazı bilgiler hatalı, eksik olabiliyor mu bu konuda.

Gizli tanık GARSON: efendim olabilir o şundan dolayı bilgi hata dediğimiz mesela diyelim ki il İzmir merkezi diyelim Denizli'den bilgi istedi o insanın biraz ihmali varsa hızlı bir şekilde istenmişse bazen excelin acizliğine gelebilecek yani çakıştırma, hızlı yazma yani böyle aşağıya doğru çekme yani çok yani ben teknik olarak bilmiyorum ama aşağı doğru çekildiği zaman bazen yanlış olduğu olabiliyor ama bunlar 2016 Nisan ayında diyorum en son verileri verdiğimizde zaten bu tip yanlışlıklar olduğu zaman biz bunun öncesinde bunları görüyoruz bir şekilde ortaya çıkıyor ama 2016 Nisan ayı artık yeni yeni veriler, veri bilgisi girmediğimiz, veriler, bilgilerin artık donduğu, çok hareket etmediği bir zaman olduğu için yeni bir talep de olmuyordu, yeni bir girişde olmuyordu dolayısıyla o noktada net bilgiydi. Ama önceki zamana gittiğimiz zaman yer yer eksiklikler olabiliyordu yani sizin eski verilerde beşyüz personel varmış şimdi 400 tane girmişiniz dediğimiz zaman o 100 tane tekrar unutulmuş, ihmale gelmiş yani hızlı bir şekilde gönderildiği için diye ikaz edildiği zaman o bilgiler tekrar gelme imkanı vardı. Ama 2016 Nisan ayı son güncellemenin olduğu aydı daha sonra bir güncelleme yapılmadı. Dolayısıyla bu bilgiler benim kanaatime göre net bilgilerdi efendim."

27. Yine Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/250 sayılı dosyası üzerinden yapılan 21/9/2018 tarihli duruşmanın SEGBİS çözüm tutanağının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Üye [M.Y.] : Peki bunların güvenirliği nedir?

Gizli Tanık Garson: Sayın başkanım normalde bu listede gerek polis, gerek amir, gerekse sivil mahrem abi listede varsa bu kişi reelde vardır. Ama 81 ilde veri toplayan kişileri de göz önünde bulundurduğunuz zaman insan faktörünü yani bu kişilerin bazı telefon bilgileri

yanlış olabilir. Bu yanlışın sebebi o veriyi veren birebirde bizim sorduğumuz kişide yanlış vermiş olabilir Tc'sini eksik vermiş olabilir yani bu toplandığında, istendiğinde. Veyahut da bu kişilerin excelin acizliğine uğramış, bunu çekmiş te olabilir. Bizim burdaki esas şeyimiz listede bu x şahsı var mı? Bu şahıs yerinde mi başka ile bir tayin oldu mu, gitti mi buna bakarız. Yani bizim için.

Üye [M.Y.]: Anladım. Peki

Gizli Tanık Garson: Ama burda plakası eksikti, telefonu eksikliği çok bizim takıldığımız, takip ettiğimiz şeyler değildi.

Üye [M.Y.]: Peki şunu sormak istiyorum sizin yani bize gelen bazı beyanlarda, sorularda benim müvekkilim veyahut da ben yanlışlıkla bu listeye yazıldım. Beni karıştırmış diyenler var öyle bir karışmanın veyahut da hatanın olma ihtimali var mı sizin tuttuğunuz kayıtlarda bu kişinin mutlaka, bu kişi mutlaka Fetö/ Pdy örgütünün içerisinde midir yani sizin sd'de tuttuğunuz.

Gizli Tanık Garson: Evet ... sayın başkanım. Bunlar reelde olan kişilerdir çünkü bunları biz teslim etmeden bunları ...(anlaşılmadı) yapıyoruz, bunlarla iş yapıyoruz eğer burda bir insanın burdan maksat sulandırılma, karıştırılma, bunu ekleme, çıkarma, yanlışlıkla yazılma gibi şeylerden yola çıkarsak zaten biz o düz zeminde işimizi yapamayız ki böyle yanlışlıklar olduğu zamanda benim gibi bu listeyi takip eden insanlar bugün olmasa bile yarın onun farkına varacağından dolayı böyle bir yanlışlık zaten yolda yürürken takip edilir, bulunur ki bunlara da ben çok şahit olmadım. dolayısıyla buraya yazılan şeyler gerçek kişilerdir. Ama dediğiniz gibi bir ildeki bir kişi o şahsın bilgilerini ihmalkarlığından olabilir, yanlış yazmış olabilir, eksik yazmış olabilir.

Üye [M.Y.]: ...(anlaşılmadı) Yani şunu sormuyorum ben size isim yazıldı yani o isim diğer bilgilerle o kişiyse bu adamın örgüt dışı birisi olup olmadığı veyahut da mutlaka sizin örgüttendir diye bir durum var mı yoksa hatayen oraya yazılma gibi bir ihtimali var mı?

Gizli Tanık Garson: Yok hatayen bir yazılma ihtimali olmaz sayın başkanım."

B. Somut Olay Bilgisi

28. Başvurucu, Antalya'nın Aksu İlçe Emniyet Müdürlüğünde ilçe emniyet müdür yardımcısı olarak görev yapmaktayken terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı yahut irtibatlı olduğundan bahisle ve 22/11/2016 tarihli ve 29896 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 31/10/2016 tarihli ve 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye (677 sayılı KHK) ekli (3) sayılı listede ismine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmıştır.

29. Başvurucu, anılan kararın iptaline karar verilmesi talebiyle OHAL Komisyonuna başvurmuştur. OHAL Komisyonu 26/2/2019 tarihinde anılan başvuruyu reddetmiştir. Kararın ''İnceleme'' başlığı altında başvurucu hakkında devam eden ceza yargılamasında başvurucunun ilçe emniyet müdür yardımcısı olarak görev yaptığı dönemde FETÖ/PDY aleyhine bir raporu işleme almadığı hususunun tanık beyanıyla sabit olduğu, FETÖ/PDY tepe yöneticilerinden Ö.A. adına kayıtlı hat üzerinden on adet mesajlaşma kaydının bulunduğu, personel bilgi dosyasında başvurucu hakkında üst amir kanaati olarak FETÖ/PDY ile kuvvetli iltisak ve irtibatının bulunduğu yönünde görüş bildirildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte yine aynı başlık altında Emniyet Genel Müdürlüğünden temin edilen bilgilere göre

başvurucunun 2017/68532 hazırlık numaralı soruşturma dosyası kapsamında ele geçirilen Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatı personeline ilişkin örgüt arşivindeki detay bilgisinde; mahrem yapıda A4 (FETÖ/PDY'ye mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan) seviyesinde kodlanmış olduğuna yönelik tespit aktarılmıştır.

30. Netice itibarıyla OHAL Komisyonunun anılan kararının başvurunun değerlendirilmesi kısmında, başvurucunun FETÖ/PDY örgüt arşivinde emniyet teşkilatı mahrem yapısı içinde yer alan şahıslardan olmasının ve diğer tespitlerin FETÖ/PDY ile irtibatını ortaya koyduğu ve başvurunun reddedilmesi gerektiği sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

31. Başvurucu, OHAL Komisyonu kararının iptaline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu ilk olarak hakkında devam eden ceza yargılamasının bulunduğunu ve bu yargılama sonucunda beraat edeceğinin kuvvetle muhtemel olduğunu belirtmiştir. FETÖ/PDY aleyhine işleme almadığı bir evrakın olmadığını, mesajlaşma kaydının olduğu belirtilen Ö.A.nın da kim olduğunu bilmediğini vurgulayan başvurucu, üst amir kanaatinin de delil olarak değerlendirilemeyeceğini dile getirmiştir. Öte yandan başvurucu A4 olarak kodlanmış olmasının uydurulmuş bir belgeye dayalı olduğunu, buradaki kişisel bilgilerin Emniyet POL-NET personel bilgi sisteminde var olan bilgiler olduğunu, FETÖ/PDY mensuplarının kritik birimlerde çalışmış olması nedeniyle bu bilgilere ulaşmalarının zor olmadığını, bu kodlamaların delil olarak kullanılamayacağını ifade etmiştir.

32. İçişleri Bakanlığı (İdare) tarafından dava dosyasına sunulan savunmada 15 Temmuz darbe girişimi ve OHAL süreci aktarılmış, FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin hususlara değinilmiştir. Bunun yanında başvurucu hakkında düzenlenmiş olan veri inceleme raporunda emniyet teşkilatına yönelik olarak ele geçen kodlama bilgilerine yer verilmiş, buna göre "A4: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişiyi ifade ettiği; DERECE 1: Örgüt tarafından yapılan fişlemeye karşılık gelen harf kodları; DERECE 2: Örgüt tarafından yapılan fişlemeye karşılık gelen 2. kademe harf kodları" şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Öte yandan bahse konu veri inceleme raporunun sorgulama sonucu kısmında başvurucu hakkında "DERECE 1: A4; DERECE 2: A4" şeklinde kodlamalar yer almaktadır.

33. Ankara 22. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) dava devam ederken 28/2/2020 tarihli ara kararıyla UYAP üzerinden temin edilen başvurucunun FETÖ/PDY ile bağlantısına ve örgütün amacı doğrultusunda faaliyette bulunduğuna yönelik tanık ifadelerinin başvurucuya gönderilmesine ve bunlara karşı beyanlarını dosyaya sunması için başvurucuya on beş gün süre verilmesine karar vermiştir. Başvurucu bu ara kararına yönelik cevap dilekçesinde özetle ifade sahipleri ile aralarında husumet bulunduğunu, beyanlarının gerçeği yansıtmadığını dile getirmiştir.

34. İdare Mahkemesi 28/2/2020 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Kararda öncelikle FETÖ/PDY'nin niteliğine ilişkin genel değerlendirmeler yapılmış, FETÖ/PDY ile bağlantılı kişilerin kamu görevinden çıkarılmaları sürecine dair genel bilgiler verilmiştir. Bu bağlamda kamu görevlilerinin sadakat yükümlülüğünden bahsedilmiş, yaşanan darbe teşebbüsü nedeniyle ivedi şekilde alınması gereken tedbirlerin zorunluluğuna vurgu yapılmıştır. Öte yandan başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yargılandığı Antalya 8. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) dosyasında bulunduğu belirtilen tanık beyanlarına yer verilmiştir. Anılan beyanlar şöyledir:

"...Tanık [A.K.] Beyanında; '2012 yılında Aksu İlçe Emniyet Müdürlüğüne atama geldim,

burada çalışmaya başladım, 2014 şubat ayında CİMER başvurumda isimlerini verdiğim kişiler Aksu İlçe Emniyette bulundukları yerlerden gönderildiler, gönderilme sebepleri dönemki adıyla cemaatle olan ilişkileriydi, hatta ilçe emniyet müdürü olan [E.İ.] bey bu kişiler kesinlikle bilgisayar başında olmayacak, bilgisayara oturmayacak diye sözlü olarak talimat vermişti, ben [O.Ş.nin] söylemlerine bu tarihten itibaren tanık oldum, kendisi Aksu İlçe Emniyetin sorumlusu gibi davranırdı, atamaları, görevlendirmeleri idare etmeye çalışırdı, bunu söylemlerinde de açıkça söylerdi, kısa bir süre sonra Doğan Doğan isimli kişi de müdür yardımcısı olarak atandı, Doğan Doğan ve [O.Ş.] birbirlerine çok yakın ve iyi görüşen iki kişiydi, Doğan Doğan ilçe emniyet müdürünün sözlü talimatına rağmen yavaş yavaş sahte gerekçeler uydurarak ilçeye dışarıdan gelen kişileri şubelerde görevlendirmeye başladı, bizleri şube dışına çıkarmaya başladılar, ben [O.Ş.] hakkında sizin hangi cemaate dahil olduğunuzu, arkanızda hangi cemaat olduğunu bilerek şikayetçi olduğumda Doğan Doğan araya aracı koyarak benden bu şikayetimi geri almamı, aksi halde hakkımda iyi olmayacağını bana iletti, bunu yine FETÖ'den ihraç olan müdür yardımcısı [A.D.nin] aracılığıyla yaptı, [T.K.yla] da [O.Ş.] oldukça iyi görüşürlerdi, mesai içerisinde kapıyı kapatıp uzun süre birlikte görüşürlerdi, bunlara yönelik elimde somut bir şey yoktur, ancak olayları biliyorum, anlattığım şekildedir' şeklinde beyanda bulunmuştur....Sanık Doğan Doğan müdafi Av. Hasan Atalay Gök'ün talebi üzerine tanıktan sorulduğunda: 'sistematik baskıdan kastım şudur, en ufak bir hatamızda, yani kendilerinden olmayan insanların yaptığı bir hatada her türlü zulmü yaptılar, yani işe geç kaldığımızda her türlü soruşturmayı açarım dediler, anksiyete hastalığım oldu, bu yüzden silahımı aldılar, benim bu yönden üzerime baskı yapıp piskolojik olarak yıpratınca devlet hastanesinden rapor aldım' şeklinde beyanda bulunmuştur...

Tanık [A.K.E.] Beyanında: 'Sanık Doğan Doğan Antalya Aksu İlçe Emniyet Müdür Yardımcılığı görevini yapmaktaydı, polis memuru [Ö.Ş.ye] tanzim ettiğim rapordan sonra tarafıma karşı uzun bir süre katı bir tutum içerisinde olmuş, yine polis merkez amirliği görevini emniyet amiri [A.Y.] ile birlikte polis memuru [Ö.Ş.ye] herhangi bir işlem yapmamış, bu polis memurunun görev yerinin değiştirilmesini istememe rağmen yaklaşık 9 aylık süre zarfında grubumun karşılığı olan görev teslimi yaptığımız grupta mukayit olarak görevlendirilmiş ve görevlerini yapmamışlardır, söyleyeceklerim bundan ibarettir' şeklinde beyanda bulunmuştur."

35. Netice itibarıyla İdare Mahkemesi başvurucu hakkındaki bahse konu tanık beyanlarını, Garson'dan ele geçen kodlamalarda A4 (FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişi) olarak kodlanmış olmasını değerlendirerek başvurucunun örgüt hiyerarşisi içinde yer aldığı ve FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

36. Başvurucu bu karara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. İstinaf dilekçesinde başvurucu, önceki beyanlarını tekrar etmekle birlikte, ifade sahipleri A.K.E. ile A.K.nın tanık değil kendisi ile ilgili olarak şikâyetçi pozisyonunda olduğunu, FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat içinde olduklarına ilişkin beyanlarının olmadığını, beyanlarının asılsız, soyut ve hasmane tutum içinde verildiğini vurgulamıştır. Yine başvurucu, Garson'dan ele geçen kodlamalarda hataların olduğunu, bu kodlamaların geçerliliğinin bulunmadığını dile getirmiştir.

37. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 14. İdari Dava Dairesi (Daire) 16/3/2022 tarihinde İdare Mahkemesi kararının usule ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

38. Başvurucu bu karara karşı önceki iddialarını yineleyerek temyiz başvurusunda bulunmuştur. Danıştay Beşinci Dairesi 2/11/2022 tarihinde Daire kararının ve dayandığı gerekçenin hukuka ve usule uygun olduğunu ve bozulmasını gerektirecek bir sebep bulunmadığını belirterek temyiz başvurusunun reddi ile anılan kararın onanmasına karar vermiştir.

39. Nihai karar 20/12/2022 tarihinde başvurucu tarafından öğrenilmiştir.

40. Öte yandan Ağır Ceza Mahkemesi, hakkında silahlı terör örgütüne üyelik suçundan yürütülen yargılama sonucunda 10/10/2019 tarihinde başvurucunun 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Anılan kararda Garson'un vermiş olduğu hafıza kartı içerisindeki dijital verilerin incelenmesi sonucu düzenlenen veri inceleme raporuna göre başvurucunun tüm liste içinde ''Derece 1 A4'', ''Derece 2 A4'' olarak kodlandığı, A4 kodunun "FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişiyi" ifade ettiği belirtilmiştir. Bununla birlikte tanıklar A.K. ve A.K.E.nin beyanları değerlendirilerek başvurucunun FETÖ/PDY bağlılığını ve örgütün amacı doğrultusunda faaliyetlerini ortaya koyan eylemlerinin bulunduğu ifade edilmiştir. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi başvurucunun Ağır Ceza Mahkemesinin bu kararına karşı yaptığı istinaf kanun yolu başvurusunun 24/12/2020 tarihinde esastan reddine karar vermiştir. Başvurucunun bu karara karşı yapmış olduğu temyiz başvurusu hakkında ise henüz bir karar verilmemiştir.

41. Bununla birlikte başvurucu hakkında bahse konu ceza kovuşturması öncesinde Antalya Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından düzenlenmiş olan 7/2/2018 tarihli iddianamede 10/9/2015 tarihinde Başpolis Memuru A.K.E.nin düzenlediği raporda; polis memuru Ö.Ş.nin, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'na hakaret ettiği, FETÖ/PDY'yi öven ve savunan konuşmalarının olduğunu belirttiği ancak Aksu İlçe Emniyet Müdür Yardımcısı Doğan Doğan'ın tanzim edilen rapora herhangi bir işlem yaptırmadığı iddiası ile ilgili olarak İçişleri Bakanlığı tarafından 3/7/2017 tarihli raporun düzenlendiği ifade edilmiştir. Bu raporda yer verilen H.K. isimli emniyet görevlisinin "Başpolis Memuru [A.K.E] tarafından tutulan raporu alarak ilçe Emniyet Müdür Yardımcısı Doğan DOĞAN'a çıkardığını, Doğan DOĞAN'ın kendisine İlçe Emniyet Müdürü ile görüştükten sonra kendisi ile tekrar görüşeceğini söylediğini, İlçe Emniyet Müdürü ile görüşüp görüşmediğini bilmediğini ancak birkaç gün sonra kendisine karakol amiri konuyu halledecek, rapor bu şekilde dursun hiçbir yere yazılmasın işlem yapılmasın diyerek raporu kendisine verdiği" şeklinde beyanda bulunduğu belirtilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

42. 677 sayılı KHK'nın "Kamu personeline ilişkin tedbirler" başlıklı 1. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara ... iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan;

...

c) Ekli (3) sayılı listede yer alan kişiler Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından,

...

başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır.Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince Türk Silahlı Kuvvetlerinden, Jandarma Genel Komutanlığı teşkilatından, Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından ve kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..."

43. 677 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 7083 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile kanunlaşmıştır.

44. 685 sayılı KHK'nın "Komisyonun oluşumu" başlıklı 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Anayasanın 120 nci maddesi kapsamında ilan edilen ve 21/7/2016 tarihli ve 1116 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla onaylanan olağanüstü hal kapsamında, terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kurulmuştur."

45. 685 sayılı KHK'nın "Yargı denetimi" başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Komisyon kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabilir."

46. 685 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 7075 sayılı Kanun'un 1. ve 11. maddesi ile kanunlaşmıştır.

2. İlgili Yargı Kararları

a. FETÖ/PDY'nin Yapısına İlişkin Kararlar

47. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 24/4/2017 tarihli ve E.2015/3, K.2017/3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"FETÖ/PDY silahlı terör örgütü, paravan olarak kullandığı dini, din dışı dünyevi emellerine ulaşma aracı haline getiren; siyasi, ekonomik ve toplumsal yeni bir düzen kurma tasavvuruna sahip örgüt liderinden aldığı talimatlar doğrultusunda hareket eden; bu amaçla öncelikle güç kaynaklarına sahip olmayı hedefleyip güçlü olmak ve yeni bir düzen kurmak için şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içerisinde olmayı şiar edinen; bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalışarak ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlenen, bir yandan da kendi mensubu olmayanları düşman olarak görüp mensuplarını motive eden; 'Altın Nesil' adını verdiği kadrolarla sistemle çatışmak yerine sisteme sahip olma ilkesiyle devlete tabandan tavana sızan; bu kadroların sağladığı avantajlarla devlet içerisinde belli bir güce ulaştıktan sonra hasımlarını çeşitli hukuki görünümlü hukuk dışı yöntemlerle tasfiye eden; böylece devlet aygıtının bütün alt bileşenlerini ünite ünite kontrol altına almayı ve sisteme sahip olmayı planlayıp ele geçirdiği

kamu gücünü de kullanarak toplumsal dönüşümü sağlamayı amaçlayan; casusluk faaliyetlerini de bünyesinde barındıran atipik/suigeneris bir terör örgütüdür.

İstişare kurulu, ülke, bölge, il, ilçe, semt, ev imamları gibi hiyerarşik bir yapı içeren insan gücünü ve finans kaynaklarını örgütsel menfaat ve ideolojisi çerçevesinde kullanıp Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını ele geçirme amacı taşıyan FETÖ/PDY silahlı terör örgütü 'gizli yaşamak, her zaman korkmak, doğruyu söylememek, gerçeği inkâr etmek' üzerine kuruludur.

Talimatlar yoluyla kollektif bir şekilde mobilize olan, kamu erkinin kritik bürokratik alanları başta olmak üzere, kamusal alanı ele geçirme refleksi ile hareket eden, mülkiye, adliye, emniyet, eğitim, istihbarat ve ordu içerisinde kendi özel hiyerarşisi ile illegal şekilde kadrolaşan, devletin tüm kurumlarına yerleştirdiği örgüt mensupları ile devlet teşkilatını kendisine hizmet eder hale getiren ve adeta devlet içinde ayrı bir devlet yapısı oluşturan örgütün lideri Fethullah Gülen tarafından;

'Esnek olun, sivrilmeden can damarları içinde dolanın!; bütün güç merkezlerine ulaşıncaya kadar hiç kimse varlığınızı fark etmeden sistemin ana damarlarında ilerleyin!'

'Adliye, mülkiye veya başka hayati bir müessesede bizim arkadaşlarımızın mevcudiyeti öyle ferdi mevcudiyetler şeklinde ele alınıp değerlendirilmemelidir. Yani bunlar gelecek adına bizim o ünitelerde garantimizdir. Bir ölçüde onlar bizim varlığımızın teminatıdır.'

'Zaman henüz uygun değil. Bütün dünyayı omuzlayıp taşıyabileceğimiz zamana dek, tamam olacağınız ve koşulların uygun olacağı zamana dek beklemelisiniz! Bilhassa, haber alma hususunda her zaman hasım cephenin çok önünde olunmalıdır.'

'Yani siz hâkim değilsiniz başka kuvvetler var. Bu ülkede değişik kuvvetleri hesap edecek dengeli, dikkatli, tedbirli, temkinli yürümekte yarar var ki geriye adım atmayalım...'

'Türkiye'deki devlet yapısı ölçüsüne göre bütün anayasal müesseselerdeki güç ve kuvveti cephemize çekeceğimiz ana kadar her adım erken sayılır ... bunca kalabalık içinde ben bu dünyayı ve düşüncemi sözde mahremiyet içinde anlattım ... sırrınız sizin sırrınızdır. Söylerseniz siz esir olursunuz.'

'Daima tedbirli olmalıyız, daima istişare içerisinde karar alın, ana istişare organı olan Başyüceler ne karar aldıysa onu uygulayın (Kaldı ki; Başyüceler'in lideri de kendisidir) bütün güç merkezlerine ulaşmalıyız...'

'Bir gün bana Ankara'da bin evimiz olduğunu söyleyin, devletin paçasından şöyle bir tutacağım, devlet uyandığında yapacağı hiçbir şey kalmayacak.' şeklinde değişik yer ve zamanlarda örgüt mensuplarına verilen talimatlarda gizliliğe atfedilen önem görülmektedir."

48. FETÖ/PDY'nin anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında yer alan hiyerarşik yapılanması ile ilgili diğer hususlar için bkz. Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 63.

49. Danıştay Beşinci Dairesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 26/1/2022 tarihli ve E.2020/1197, K.2022/146 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 17/6/2019 tarihli ve E.2016/58146, K.2019/4158 sayılı kararında "FETÖ'ye İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler" başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

Öte yandan Dairemizde derdest olan dava dosyalarında yukarıda belirtilen tespitleri destekler mahiyette, FETÖ'nün niteliğine ilişkin aşağıdaki beyanların yer aldığı görülmüştür:

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ü.ye ait Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 21/10/2016 tarihli ek sorgulama tutanağı: '…Şunu söylemem gerekiyor ki cemaat farklı sınav evlerinde kalan şahısları birbiriyle tanıştırmaz. … Bu yapı sizi asla boşta bırakmaz, yani üniversiteden mezun olduğunuzda sınav çalışma eviniz hazırdır, sınavı kazanınca mülakat referans listeniz hazırdır, bunların her aşamasından sorumlu olan kişiler vardır. …Kural olarak bu yapı gizlilik üzerine kurulu olduğundan bir evde kalan diğer evde kalan kişileri tanımazdı. Ama biz bazen tanıştığımızda kimin bizden olduğunu hissediyor ve anlıyorduk. Biz staja başladıktan sonra bize yavaş yavaş tedbire riayet etmemiz hususu anlatılmaya başlandı. …bu yapıda ciddi bir hiyerarşi söz konusuydu. Ben maaşımın bekarken %15'ini, evlendikten sonra ise %10'unu cemaate himmet olarak verdim. …Evde kalan kişi sadece ev abisini tanır. Kıdemsiz birinin üst abileri tanıma şansı yoktur. Staj esnasında bize namazınızı gizli kılın gerekirse zorunlu hallerde namazlarınızı cem edin diyorlardı. Ramazan orucunuzu tutun ancak gerekirse oruç tutmuyormuş gibi davranın diyorlardı. Bunun haricinde önemli bir husus da bize evliliğin faziletleri anlatılıyordu. …Evlilikten sorumlu abi, evlendirmeyi düşündüğü erkeğe gelerek erkekten bir vesikalık fotoğraf ve bir CV ister, devamında bu CV'yi ve fotoğrafı bir havuza atardı. Aynı işlemi bayanlar için de yapıyorlardı. Devamında evlilikten sorumlu abi kendince uygun gördüğü eş adaylarını birbirleriyle tanıştırıyordu.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan A.A.ya ait Kilis Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 23/06/2017 tarihli şüpheli ifade tutanağı: '17-25 Aralık süreci sonrası örgütün sivil imamı Erdal kod adlı şahsın katıldığı …bir toplantıda sivil imam adlicilere hitaben 'elinizde …siyasal iktidara ilişkin yolsuzluk ihale usulsüzlüğü vs. gibi ses getirecek dosya varsa, bu tarz ses getirecek dosyaları bekletmeyin, hemen davasını açın.' dedi. …Örgüt mensuplarının deşifre olmasını önlemek için tedbir ya da ruhsat diye tabir edilen yöntemler uygulanmaktaydı. Bu kapsamda örneğin; cuma namazına gitmememiz, adliyede namazları ima ile (göz ile) kılmamız, eğer mümkünse namaz vakti yetişiyorsa namazları cem ederek (birleştirerek) evde kılmamız, ramazan ayında eğer belli olacaksa oruç tutmamamız ve gerektiğinde alkol almamız talimatlandırılmıştı. …Bizim mezuniyet balomuzda, o dönemki yargı bürokrasisinin hassasiyeti de gözetilerek protokol masalarından görülecek açıdaki ön sıra masalara hep örgüt üyeleri oturtulmuş ve bunlara alkol almaları talimatlandırılmıştı diye biliyorum. …Seçim [2014 tarihli HSYK seçimi] süreciyle ilgili son olarak belirtmek istediğim, örgütün ByLock üzerinden birbirleriyle haberleşerek Facebook'taki hâkim-savcı gruplarında ya da adalet.org'da organize bir şekilde hareket ederek bağımsız aday tanıtımlarının altına adayı övücü, parlatıcı, adayı ön plana çıkartıcı yorumlar yapılmasının sağlanmasıydı. Buna örnek olarak bir olay anlatayım; R.Ş. mahkemede yanıma gelip bana tefonundaki ByLock mesajını okuttu. Yazının içeriğinde; --Tüm arkadaşların dikkatine, şu gün şu saatte Facebook'taki hâkim savcı gruplarında ve adalet.org'da '[İ.Ç.] Gerçeği' isimli bir paylaşım yapılacaktır. Paylaşımın altına bağımsız aday [İ.Ç.]yi övücü yorumlar yapıp destekleyelim … Görüldüğü üzere örgüt sosyal medyada organize bir şekilde hareket ederek seçimde başarılı olmayı amaçlamıştır. …FETÖ yargı mensuplarını T1, T2, T3, T4, T5 üst başlığı/ tasnifi adı altında grup grup, hücre tipi yapılandırılmıştır. T3'teki bir kişinin ekstra bir tanışıklık yoksa diğerlerini bilmesi mümkün olmadığı gibi, yine T3 altında yer alan grupların da birbirini tanımaması genel kuraldır. Tedbir denilen gizlilik kurallarına riayet edilerek bu gizliliğin sağlanması amaçlanmıştır.

Ama özellikle Ankara’da staj döneminde bu gizliliği sağlayamadılar. Bir çok farklı gruba mensup kişi birbirlerini bir şekilde tanıdı veya başkasından duymak suretiyle öğrendi. Ancak tedbire son derece riayet edenler kendilerini gizleyebilmiştir.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ö.ye ait Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 18/10/2016 tarihli sorgulama tutanağı: 'Taşra yapılanmasında o dönemki adı ile cemaatin bu yapılanması profesyonel olarak yürütülüyordu. 2002 yılından itibaren taşra yapılanması kendi içerisinde T1, T2, T3, T4, T5 şeklinde bölümlere ayrılmıştı. ('T' taşra anlamına gelen yapılanmayı simgelerdi). T1 grubu 39 bin sicilden daha önce gelenlerdi. T2 grubu 39 bin, 42 bin sicillileri, T3 grubu 92 bin 109 bin arası sicillileri, T4 grubu daha sonraki sicillileri, T5 grubu 125 bin ve sonraki sicillileri ifade ederdi.'

Sonuç olarak FETÖ'nün, yıllar itibarıyla takiye (olduğundan farklı görünme) esasına dayanan uzun vadeli bir projenin aşamalarını izleyerek kurduğu strateji doğrultusunda, kamu kurumlarında ve yargı organlarında demokratik devlet düzeninden ayrıksı ve ona paralel şekilde teşkilatlanmak suretiyle ülkenin bağımsızlığını, bütünlüğünü ve demokratik hukuk devletini tehdit edici, anayasal düzene sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışlar gösteren bir yapılanma hâline geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim bu yapılanma tarafından 15 Temmuz 2016 gecesi anayasal düzene, demokratik kurumlara ve bizatihi Türk Milletine karşı darbe teşebbüsünde bulunulmuştur.

Darbe teşebbüsünün bertaraf edilmesini takip eden günlerde, söz konusu kalkışmaya dâhil olan kişilerin telefon konuşmaları ve mesajları ortaya çıkmıştır. Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (B. No: 2016/22169, 20/06/2017) kararında da yer alan, darbe teşebbüsünün şüphelilerinden olan Komiser Yardımcısı E.G.nin telefonunda bulunan mesajlar bunlara örnek teşkil etmektedir. E.G.nin telefonunda, 'önemli, durum kötü, çok acil duyuru. tüm il ve ilçe imamlarını, abilere, ablalara, kurum imamlarına iletin, tüm hizmet mensupları darbeyi şiddetle kınayan açıklama yapsın, meydanlara inip kendisini kamufle etsin, resim çekilip sosyal medyada yayınlasın, demokrasi, seçilmiş irade falan desinler, ama fazla da asla muhterem hoca efendinin adı geçmesin açıklamalarda, hepimizi alabilirler, herkes -darbeden haberim yok TV'de gördüm ilk kez- desin, asla hükümete ve Tayyibe karşı olumsuz bir paylaşım yapmayın, bu gurubu kapatıyorum şimdi' şeklinde mesajların bulunduğu tespit edilmiştir."

50. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/4/2025 tarihli ve E.2024/1375, K.2025/829 sayılı kararında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargısal denetiminin, kural olarak söz konusu işlemlerin tesis edildikleri tarihteki hukuki duruma göre yapılması esas ise de, dava konusu edilen işlemlerin niteliğine göre idari işlemin tesis edildiği tarihten önceki dönemi ilgilendirmesi koşuluyla, yargılama sürecinde veya daha sonra ortaya çıkan tüm bilgi ve belgelerin işlemin hukuka uygunluk denetiminde göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu çerçevede, FETÖ/PDY terör örgütünün, büyük bir gizlilik ve takiye içinde Devleti ele geçirmek amacıyla yasadışı faaliyetlerde bulunduğu, söz konusu örgütle olan iltisak veya irtibatın, 21/07/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hal ilan edilmesinden çok daha önceki süreçte de ortaya çıkabileceği, bir anda ortaya çıkmasının mümkün olmadığı,

örgütün yapılanma yöntemi de göz önünde bulundurulduğunda iltisak veya irtibatın uzun bir süreci kapsadığı değerlendirilmektedir.

b. Garson Kod Adlı Gizli Tanıktan Ele Geçen Kodlamalara İlişkin Kararlar

i. Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararları

51. Anayasa Mahkemesinin Ulvi Kün ([1. B.], B. No: 2016/72052, 10/12/2019) kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Başvuru, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

...

38. Rize Sulh Ceza Hâkimliğinin tutuklama kararında, başvurucu yönünden kuvvetli suç şüphesini oluşturan somut olguların bulunduğuna genel olarak değinilmiş, ayrıca Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile irtibatlı HTS kayıtlarına ve istihbarat raporlarına atıf yapılmıştır ...

39. İddianamede ise başvurucunun meslekten ihraç edilmesine, 2004-2010 yılları arasında ABD'de eğitim görmesine, başvurucunun çalıştığı birimlere ve aldığı eğitimlere, mesai arkadaşları nezdinde ve çevresinde yapılan araştırma sonucu FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu değerlendirmesine dayanılmıştır. Bunların haricinde mahkûmiyet kararında da atıf yapılan H.Ö. adlı kişiye ait 7/3/2017 tarihli tanık ifadesi ve 7/3/2018 tarihli Veri İnceleme Raporu bulunmaktadır.

40. Başvurucu hakkındaki veri inceleme raporu Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen emniyet mahrem yapılanması soruşturmasında Garson kod isimli gizli tanığın vermiş olduğu Micro SD kart içeriğindeki bilgilere istinaden hazırlanmıştır. Bu Micro SD kart içinde FETÖ/PDY tarafından emniyet personeli ile ilgili yapılan fişleme kayıtlarının bulunduğu ve örgüt perspektifiyle örgüte bağlılık düzeyine göre emniyet personeline bazı kodların verildiği belirtilmiştir. Veri inceleme raporunda başvurucunun 'FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişiyi' ifade eden A4 koduyla kodlandığı açıklanmıştır. FETÖ/PDY'nin neredeyse ülkedeki tüm kamu kurumlarında örgütlendiği ancak Türk Silahlı Kuvvetleri, emniyet birimleri, yargı organları ve istihbarat birimlerinde örgütlenmeye özel bir önem verdiği ve bu yerlerin mahrem alanlar olarak ifade edildiği bilinmektedir. Yine FETÖ/PDY'nin bu alanlarda görev yapan mensuplarının örgüt içindeki yapılanmada sivil imamlara bağlı olarak faaliyette bulundukları birçok soruşturma ve kovuşturma belgesinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda emniyet müdürü olarak görev yapmakta olan başvurucu hakkındaki veri inceleme raporuna esas dijital verinin (Micro SD kartın) FETÖ/PDY'nin emniyet teşkilatından sorumlu sivil imamları tarafından ülke çapında emniyet personeli hakkında düzenlenmiş olan birtakım kayıt ve kodları içerdiğinin ve bir gizli tanık tarafından soruşturma mercilerine verildiğinin belirtilmesi karşısında bu dijital veri içinde yer alan başvurucuyla ilgili bilgi ve olguların somut olayın koşullarında FETÖ/PDY ile başvurucu arasında örgütsel bir ilişki bulunduğuna -dolayısıyla başvurucunun suç işlediğine- dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğunun kabulü mümkün değildir. Nitekim anılan dijital verideki olguların Yargıtay tarafından da FETÖ/PDY ile bağlantılı suçlar bakımından örgütsel ilişkinin varlığı hususunda önemli bir veri olarak kabul edildiğine işaret eden yargısal kararlar mevcuttur..."

52. Anayasa Mahkemesinin Hasan Hüseyin Özan ([1. B.], B. No: 2022/103754, 27/5/2025)

kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet hükmü nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve diğer anayasal hakların ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

...

31. Bölge Adliye Mahkemesinin mahkûmiyet hükmüne esas aldığı tanık Y.R.nin ifadesinde, başvurucuyu 2012-2013 yıllarında birkaç kez sohbet toplantılarında gördüğünü, başvurucunun toplantılarda para verdiğini görmediği yönündeki beyanları karşısında toplantıların örgütsel niteliğine ve Yargıtayca kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam edip etmediğine ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmediği görülmüştür.

32. Yargıtay uygulamasında ise sanıkların Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen SD kart içinde 'B4' olarak kodlanması mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/1/2025 tarihli ve E.2023/26776, K.2025/1399 sayılı kararı; ayrıca bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/2/2025 tarihli ve E.2022/11020, K.2025/2707 sayılı kararı.)

33. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesi tarafından tanık Y.R.nın beyanlarında bahsedilen sohbet toplantılarına katılma eyleminin -gerçekleştirildiği tarih dikkate alındığında- neden örgütsel nitelikte bir faaliyet olarak kabul edildiğine dair herhangi bir izahat yapılmadığı gözönünde bulundurulmalıdır. Başka bir deyişle sohbet adı altındaki toplantılara katılması şeklinde mahkûmiyetinde delil olarak kullanılan fiillerinin kendisini cezai yönden sorumluluk altına sokacağını makul olarak öngörebileceği somut olayda gösterilememiştir. SD karttan elde edilen verilerle ilgili olarak yeteri kadar araştırma da yapılmamıştır. Sonuç olarak başvurucunun bu şekilde terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmesi anılan suçun başvurucunun aleyhine öngörülemez biçimde genişletici bir yoruma tabi tutulması ile mümkün olmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrası ile bağdaşmamaktadır."

53. Anayasa Mahkemesinin H.K. ([1. B.], B. No: 2021/30997, 11/6/2024) kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Başvuru; kanun yolu incelemesi aşamasında ileri sürülen, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olan esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillerin hükme esas alınması nedeniyle de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

...

4. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiş; mahkûmiyet kararında tanık İ.K.nın beyanlarına, Garson isimli gizli tanıktan ele geçirilen hafıza kartında yer alan ve Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin FETÖ/PDY üyeleri tarafından sınıflandırıldığı listede başvurucunun 'DERECE2:B4 (FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan kişi)' olarak sınıflandırılmasına, terör örgütünün tepe yönetiminde yer alan O.H.Ö.nün kullandığı 0 506 ... 46 numaralı GSM hattından 25/5/2009 günü saat 17.15.04'te 36 saniyelik görüşme kaydının bulunmasına dayanmıştır.

...

14. Başvurucu, gizli tanık Garson'dan ele geçirilen hafıza kartı içindeki verilerin kanuna aykırı şekilde elde edilmesi ve bu delillerin hükme esas alınması nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür ...

....

17. Başvuru konusu olayda gizli tanık Garson'dan ele geçirilen hafıza kartında yer alan bilgilerin incelenmesi ve anlamlandırılması sonucunda hazırlanan veri inceleme raporuna, tanık beyanına ve HTS kayıtlarına dayanılarak başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Başvurucu; hafıza kartının elde ediliş yönteminin hukuka aykırı olduğunu, bu delilin hükme esas alınamayacağını genel ve soyut ifadelerle ileri sürmüş ancak delilin hangi nedenle hukuka aykırı olduğuna yönelik bir açıklama yapmamıştır. Diğer bir ifadeyle somut olayın koşullarında başvurucunun bu delilin ilk bakışta ve açıkça hukuka aykırılığından söz edilmesini mümkün gösterecek nitelikte bir şikâyeti yoktur. Anılan delilin kanuni düzenlemelere uygun şekilde elde edilmediği ve elde ediliş yöntemi açısından hukuka aykırı olduğu hususunda derece mahkemelerince de bir tespitte bulunulmamıştır. Bu durumda somut olayda hakkaniyete uygun yargılanma hakkına yönelik açık ve görünür bir ihlalin olmadığı sonucuna ulaşılması gerekir."

ii. Yargıtay Kararları

54. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/1/2025 tarihli ve E.2023/26776, K.2025/1399 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

2. Gizli tanık Garson’dan ele geçirilen micro SD kart üzerinde yapılan inceleme sonucunda Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen Veri İnceleme Raporunda 4. sınıf emniyet müdürü olan sanık hakkında 'FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan' kişileri ifade eden (B4) kodu ile kodlandığının belirtilmesi karşısında, ilgili birimlere yazı yazılarak gizli tanık Garson’dan ele geçirilen micro SD kart üzerinde son dönemde yapılan çalışmalar neticesinde sanık hakkında güncel liste bilgilerinin bulunup bulunmadığı hususu araştırılarak varsa dosya içerisine getirtilmesi, ayrıca güncel liste bilgilerinde sanığın öğretmeni ve zümre başkanı olarak belirtilen şahısların açık kimlik bilgilerinin tespit edilmesi ile haklarında FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyeliğinden soruşturma veya kovuşturma yürütülüp yürütülmediği araştırılarak, tespit edilmesi halinde ilgili dava dosyaların onaylı suretlerinin getirtilip incelenmesi ile söz konusu kişilerin tanık sıfatıyla ifadelerine başvurulması ile UYAP örgütlü suçlar bilgi bankasında sanık hakkında herhangi bir beyan yahut ifade olup olmadığı araştırılıp bulunması halinde beyan ve ifadelerin onaylı örneklerinin dosya arasına getirtilerek elde edilen tüm bilgi ve belgelerin 5271 sayılı CMK’nın 217. maddesi uyarınca duruşmada sanık ve müdafiine okunarak diyecekleri sorulduktan sonra bir karar verilmesi gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması, [bozmayı gerektirmiştir.]

..."

55. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2023 tarihli ve E.2022/32832, K.2023/10379 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından 2017/68532 soruşturma numarasına kayden yürütülen soruşturma

kapsamında, gizli tanık Garson'un, gerek Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/250 Esas sayılı dosyasında verdiği 16.02.2018 tarihli, gerekse Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca alınan 18.04.2017 ve 27.04.2017 tarihli (Kom Daire Başkanlığında alınan) ifade tutanaklarında belirtildiği gibi, anılan örgütün mahrem yapılanması içerisinde yer alan Emniyet Genel Müdürlüğüne sızmış mensupları ile bunlardan sorumlu mahrem imamlarının örgütle irtibatı, bağlılık derecesi ve örgütsel konumu gibi stratejik önemi haiz bilgilerin kaydedildiği dijital materyallerin, Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği'nden alınan 18.04.2017 tarih ve 2017/2920 Değişik iş sayılı karara istinaden incelenmesi neticesinde elde edilen bilgilere ilişkin raporların, müsnet suç yönünden; gizli tanık tarafından teslim edilen dijital materyallere dayanılarak düzenlenmiş, sanığın örgütle irtibatını ortaya koyan bir delil olarak kabul edilmesinin hukuka uygun olduğu belirlenmekle,

Dosya içerisinde yer alan örgüt mensubu gizli tanık Garson'dan ele geçirilen micro SD kart üzerinde yapılan inceleme sonucunda Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan Veri İnceleme Raporuna göre, sanığa ilişkin 'DERECE 1' ve '2015 MART ALAN' başlıklarının 'FETÖ içerisinde olup, örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme-kampa kalma-her çağırıldığında gelme-sigara, karşı cins-namaz)' kişileri ifade eden 'EA' koduna, 'ALAN' başlığının '17/25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarının tekrar kazanılması ile ilgili bir kodlama' anlamına gelen 'SC' koduna, 'AD' başlığının ise '17/25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan tekrar kazanılmaya üçüncü derecede yakın kişiler' anlamına gelen 'SCC' koduna karşılık geldiği şeklindeki bilgilerin bulunması karşısında, sanığın örgütün operasyonel faaliyetlerinin başlamasından ve görünen yüzünün ortaya çıkmasından sonra da örgütsel bağlantısını devam ettirip ettirmediğinin kuşkuya yol açmayacak şekilde belirlenebilmesi amacıyla; öncelikle kamuoyunda, yazılı ve görsel basında Garson adlı gizli tanıktan elde edilen SD kart üzerinde son dönemde yapılan çalışmalar neticesinde yeni bilgilerin elde edildiğinin ve şifreli dokümanların çözümlendiğinin belirtilmesi karşısında, öncelikle yeniden ilgili makamlara yazı yazılarak sanık hakkında güncellenmiş bilgiler bulunup bulunmadığının tespit edilmesi ve var ise dosya içerisine getirtilmesi, anılan raporda 'öğretmeni' olarak yer alan 'HAMİT' isimli şahsın ve vekil numarasının '162601' olduğunun belirtilmiş olması dikkate alınarak 162601 sicil numaralı polis memurunun gerçek kimlikleri tespit edilip, söz konusu şahıslara ve ayrıca -162601 sicil numaralı polis memurunun [H.U.] isimli şahıs olmadığının tespiti halinde- aynı Raporda 'vekili' olarak yer alan [H.U.ya] yönelik silahlı terör örgütüne üye olma suçundan herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının belirlenmesi, var ise söz konusu şahısların tüm aşama ifadelerinin ve veri inceleme raporlarının getirtilmesi, ayrıca UYAP'ta oluşturulan örgütlü suçlar bilgi bankasında, KOM ve TEM Daire Başkanlıkları nezdindeki tanık beyanlarını içeren veri bankası ile ByLock veri havuzunda sanık ile ilgili başkaca bir beyan yahut delil olup olmadığının tespit edilmesi, elde edilecek tüm delillerin ve hükümden sonra dosyaya UYAP sistemi üzerinden 14.10.2021 tarihinde gelen [H.M.Ö.nün] ve elde edilecek tüm diğer delillerin 5271 sayılı Kanun'un 217 nci maddesi uyarınca duruşmada okunup tartışılması ve var ise beyanda bulunan şahısların mahkeme huzurunda beyanlarının alınması neticesinde sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken, eksik araştırma neticesinde yazılı şekilde beraat kararı verilmesi, hukuka aykırı bulunmuştur.

..."

iii. Danıştay Kararları

56. Danıştay Beşinci Dairesinin 28/5/2024 tarihli ve E.2023/22293, K.2024/8394 sayılı

kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

3- Kodlama Sistematiğinin İşleyine Dair Diğer Beyanlar

UYAP üzerinden erişilen ceza yargılaması kayıtlarının incelenmesinden, örgüt tarafından oluşturulan kodlama verilerinin anlamlandırılmasına yönelik olarak, gizli tanık Garson tarafından ifade edilen bilgiler ile örtüşen beyanlar bulunduğu görülmektedir:

Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/18927 sayılı soruşturması kapsamında, M.K.'nın Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce alınan 05/05/2017 tarihli ifadesinde, 'Benim grubumda yer alanların tamamı polis memuruydu. Çoğunluğu karakol ve asayiş birimlerinde çalışan sivil ve resmi polislerdi. KOM, TEM, İstihbarat birimleri ile rütbeli personeller özel birim olarak kabul edilir bunların sohbet verenleri de özel olarak seçilirdi o yüzden benim grubumda bu kişiler yoktu. Biz hatta bu sohbet veren kişilerinde kim olduğunu bilmezdik. O birimlerin ayrı ayrı kodları olur. Örneğin İngilizce Coğrafya Tarih gibi kod isimleri farklı verirdi. Ancak benim ilgilendiğim polislerin bir kodlaması varmı yokmu bilmiyorum. Çünkü bizim bölümlerimiz kritik bölümler değildi. İ.T. 2013-2014 ortalarına kadar bizden sorumlu idi. 2014 ten sonra Hacılarda Sosyal Bilgiler öğretmeni olan BEYAZIT kod adlı B.E. geldi. Bu sorumlularda bir flash bellek bulunur bu flash belleklerin kod adı YGS dir. Flash Bellek içerinde kim hangi bölüme bakıyor ilgilendikleri kişiler kimlerdir. Bu kişilerin bilgileri yer almaktadır. Bu bilgilerde sohbetlere katılan her bireyin mesleki ailevi ve kişisel iletişim bilgileri, bu kişileri ilgi alanları zaafları özel yetenekleri eğitim bilgileri hangi alanda kullanılabileceği, örgüte ne kadar himmet verdiği, ne kadar yardım yapabileceği bilgileri ile kimlerin cemaate dahil edilebileceği yeni atanan tüm memurların kişisel bilgileri bu memurlardan cemaate dahil edilebilecekler ve edilemeyeceklerin başka cemaatlerle ilgisi bulunanların bilgileri yer alır. Bu kişilere sınıflama kodu verilir. Sınıflama kodunda 1 Kodlu kişiler cemaate gelmeyen ancak gelme ihtimali olan özellikteki kişileri gösterir 3 Kodlu kişiler Cemaat sohbetlerine düzenli katılan kişileri gösterir, 4 KOD lu kişiler Sohbetlere düzenli gelmekle birlikte himmet ve yardımlarını düzenli yapan kişileri gösterir bu kişilere Eşit Ağırlıklı (EA) Kodu da denilir, 5 Kodlu kişiler Aktif olarak örgütçe görevlendirilebilecek kadar örgüte sadık kişileri gösterir, 5 Kodununda bölümleri vardır örneğin 5 A Kodlu kişi listesi Sorgusuz bütün verilen görevleri yapabilecek kişileri gösteren listedir. Ben bu listeyi B.E. nda gördüm bana göstermesinin nedeni de bir gün benden sohbet verdiğim kişilerle ilgili detaylı özel hayatı gerektiren bilgiler sorunca ben de neden böle bir soru soruyorsun dediğimde kendisi İnternet Bağlantısı olmayan sadece bu flaşın takılı bulunduğu ve kendi sorumluluğunda bulunan bilgisayara bu flaşı taktı ve bana bu bilgileri gösterdi. Hatta kendimi bu listede 5. KOD da gördüm. Bu flaş bellek her bilgisayarda çalışmaz TRUECRYPT denilen Disk şifreleme programı ile çalışmaktadır. Bu program yine hem flashta olmalı hem bilgisayarda olmalıdır aksi takdirde bu flash yine kullanılamaz. Bana gösterdiği EXCELL formatlı bu listede sadece benim bilgilerimin yerini bana gösterdi. Bu listede benim sohbet verdiğim Kayseri deki tüm polis memurları bu listede benim ismimin altında yer alıyordu. Bu sistemi kimseye göstermezler gizliliği için çok büyük çaba sarfederlerdi.' şeklinde beyanda bulunmak suretiyle kendisinin 5. derecede kodlandığını ikrar suretiyle teyit etmesinin yanı sıra, örgütün kodlama sisteminin işleyişini, veri giriş sisteminde belirli bir programa ve şifrelemeye ihtiyaç duyulduğunu, veri girişinin mahrem sorumlular tarafından yapıldığını, örgütün kodlamaya muhatap olan kişileri nasıl derecelendirdiğini açıklayan bilgiler verdiği,

Adana Cumhuriyet Başsavcılığı Terör Suçları Soruşturma Bürosunun 12/06/2019 tarih ve İddianame No:2019/1896 sayılı iddianamesinde yer verilen M.F.T.'nin Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 2018/13608 sayılı soruşturma dosyası kapsamında alınan ifadesinde, '..Bizlerin bu yapı içerisindeki görevlerimize gelince Sohbet gruplarına katılan polislerin öncelikle listeleri oluşturulurdu, bu listeleri sohbet hocalığı yapan benim bir altımda bulunan sohbet grup abileri herkes kendi grubunda bulunan personelin listesini hazırlar ve bu sohbete katılan polis memurları hakkında gerekli bilgileri düzenleyerek şahısların sohbete katılımları, himmetlerini düzenli verip vermediklerini ve sadakatlarını ölçeklendirme yapılarak 1-3 ve 5 numara ile derecelendirilerek şahsın bağlılığını gösterirdi. Bu dereceler içerisinde en yüksek derece 5 oluyordu bu derece ile derecelendirilen memur Fetö Terör örgütüne cemaate yani hizmete bağlılığı olduğu anlaşılırdı, en düşük derecede bulunan memurlara da herhangi bir dışlama söz konusu olmazdı aksine şahıslar ile daha çok ilgilenilmesi gerektiği belirtilirdi. Bu hazırlanan listeler rapor halinde bizden sorumlu olan Emniyet Müdürlüğü Polis memurlarından sorumlu olan imam olan C.D.nin bizleri ziyarete geldiğinde, bende sohbet gruplarında sorumlu abileri çağırıp gerekli bilgileri bu abimize verirlerdi C.D.'de yanında getirdiği bilgisayarına bunları kayıt ederdi ...' yönünde beyanda bulunmak suretiyle kodlamanın nasıl yapıldığı hakkında bilgi verdiği:

Adana 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/32 esas sayılı dosyasındaki 14/12/2017 tarihli duruşma tutanağında yer verildiği üzere, A.K.nın Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/56109 soruşturma sayılı dosyası kapsamında alınan 04/05/2017 tarihli ifadesinde, "Bu kamp daha önce belirttiğim villada gerçekleşti. Bu kamp yıllık olarak belirli periyotlarla yapılan personel yetiştirme programlarından birisiydi. Benim yeni katılmam nedeniyle ayrıntılı olarak gerçekleşti. Hem maneviyat olarak yani kuran tecviti, risale bilgisi dini bilgilerin yanında mesleki bilgiler öğretiliyordu. Mesleki bilgiden kasıt Emniyet Müdürlüğü teşkilatını ayrıntılı olarak anlatıp cemaatin bu teşkilattaki faliyetleri anlatılıyordu. Polis memuru ile amir arasındaki farklar, komiser olmanın şartları, müdür olabilmenin şartları, müdürlerin kaç yıldızının bulunduğu, müdürlerin dereceleri ve yükselme şartları, hangi derecedeki müdür hangi göreve getirileceği anlatılmıştı. Villada başlayan sinevizyonlu seminerlerde ayrıntılı bilgiler aldık. Cemaat için en önemli birimlerin Terör(Tarih), Kaçakçılık(kimya), istihbarat(İngilizce) olduğu belirtilmişti. Amaç özellikle bu birimlere kendi adamlarımızı yerleştirmekti. Cemaat benim geldiğimde çok kan kaybetmişti. Özellikle bu üç birimdeki elemanı azaldığı için yapılacak operasyonları eskisi gibi önceden bilemiyordu. Bazen bize özellikle soruluyordu yokmu içerden haber alabilecek biri diyerek tepki veriliyordu. Bir örnek verecek olursam; emniyet bazı araçlar ayarlamış ve bazı cemaatçileri takip ediyormuş, bu bilgi üzerine harekete geçtiler ve bize de alttakilere sormamızı istediler bu araçların plakaları nedir kim öğrenebilir diye araştırmaya başladılar. Daha önceden olsaydı cemaat bu plakaları çok çabuk bulabilirdi. Seminerlerin en önemli gündem maddesi polislerin manevi durumları hakkındaydı. Her bir memurun okuması ve dinlemesi için maneviyat hedefleri burada belirleniyordu. Tabloya yansıtılıyordu. Ayrıca bu seminerde ilgilenilen kişilerden bahsediliyordu. Cemaat kendisine yakın kişilerin yanında dışarıdan kişiler kazanıyordu, bunun listesi yapılmıştı. Bazen kendi personelini kaybediyordu fakat bunları yine bırakmıyor ve ümit arıza denilen grup oluşturup bu başlık altında sohbet ağabeylerine teslim edilip diğer memurlar tarafından ilgilenmesi sağlanıyordu. Bu şekilde geçmiş hafızası kaydedilip kontrol ediliyordu. Seminer içerisinde bütün emniyet birimleri ve alt birimleri anlatılıp bunlara kod isimler verilmişti. Dışarda konuşmalarda ve iletişim araçlarında emniyet birimlerinin kod isimleri ile bahsedilirdi. Bu yetiştirme seminerlerinde emniyetin hiyerarşik yapısı, yükselme ve terfi işlemleride

anlatılmıştı. Bir personelin iş yerinde nasıl tedbir yapacağı, arkadaşları ile nasıl konuşacağı apartmandaki komşularla nasıl konuşacağı hayatını dışarıya nasıl aksettireceği çocuğunu hangi okula yazdıracağı bu kamplarda ayrıntılı anlatılmıştı. Yani bu kampta benim yapacağım işin her ayrıntısı anlatılmıştı.' şeklinde beyanda bulunmak suretiyle örgütün bütün emniyet birimleri ve alt birimleri dahil olmak üzere özellikle kadrolaşmak yönünden önemli gördüğü birimleri 'tarih (terör)', 'kimya (kaçakçılık)' ve 'ingilizce (istihbarat)' olarak kodladığı ve bu birimlerden kritik bilgiler edinmeye çalıştığı hakkında bilgi verdiği;

Artvin Cumhuriyet Başsavcılığının 15/02/2018 tarih ve İddianame No:2018/72 sayılı iddianamesinde yer aldığı üzere, 2017/1652 soruşturma sayılı dosyasında şüpheli olan B.Y.'nin ifadesinde özetle, '2012 ile 2016 yılları arasında Artvin ilindeki emniyet mahrem yapısı içerisinde örgüt mensubu polis memurluğundan geçme komiser ve komiser yardımcılarından sorumlu olarak görev aldığını, mahrem yapılanma hakkında detaylı şekilde bilgi sahibi olduğunu, mahrem yapının Türkiye'de beş büyük bölgeye ayrıldığını, küçük illerin birleşerek beş büyük bölgeden birine bağlandığını, bir kaç ilin birleşmesi ile alt bölgeler oluşturulduğunu, illerde 'müdür, zümre başkanı ve öğretmen' olarak adlandırılan birimlerin olduğu, öğretmenlerin kendi aralarında 'rehber, ümitçi, arama-taramacı, sosyal medyacı ve kasa' olmak üzere görev bölümü yapıldığını, akademiden mezun olan ve komiser yardımcısı ve yukarı rütbedeki memurlardan 'üniversite öğrencisi' diye adlandırıldığı, polis ve baş polis memurlarının 'lise öğrencisi' olarak adlandırıldığı, meslekten geçen komiser yardımcısı, başkomiser ve müdür rütbesinde bulunan memurların yüksek okul öğrencisi olarak adlandırıldığını, mahiyetinde bulunan komiser ve komiser yardımcılarının özelliklerine göre harf ve rakamlarla katagorize ettiklerini, bu şekilde örgüt içerisindeki konumlarının tayin edildiğini, mahrem yapı içerisinde Uğur kod adını kullandığını, meslekten geçen komiser ve komiser yardımcılarından Artvin ilinde yalnızca kendisinin sorumlu olduğunu, emniyet içerisindeki tayinlerin bilgisi ve onayı dahilinde yapıldığını, mahiyetinde bulunan komiser ve komiser yardımcılarından düzenli olarak kendi evinde veya komiser ve komiser yardımcılarının evinde sohbet yaptığını, bir çoğuna bylock isimli programı yüklediğini, himmet adı altında maaşının belli bir kısmını aldığını, kurban parası aldığını, mahiyetinde bulunan kişilere karşı yapmış olduğu faaliyetleri Trabzon ilinde bulunan üstü konumundaki Turgut kod adlı Y.K.'ya ilettiği(ni)…' belirtmek suretiyle içerisinde mahrem sorumlu olarak görev aldığı örgütün bölge ve il yapılanması, görev dağılımı, rütbeli ve rütbesiz personelin ne şekilde kodlandığı, kodlama sistemi, kodlama sistemine bağlı olarak atamaların yapıldığı hususlarında bilgiler verdiği görülmektedir.

Öte yandan, örgütün kodlama sisteminin işleyişine ve ne için kullanıldığına dair bilgiler içeren yukarıdaki beyanların dışında, kodlama verilerinin ne anlama geldiğini ve doğruluğunu teyit eden ifadelerin de bulunduğu görülmektedir:

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2018/10364 ve 2021/7818 iddianame numaralı iddianamelerinde yer verildiği üzere, A.K., S.K. ve H.Ş. isimli kişiler hakkında düzenlenen sırasıyla 21/12/2018, 24/10/2019 ve 01/11/2019 tarihli veri inceleme raporlarında adı geçenlerin 'vekili' olarak kodlandığı görülen A.G. isimli kişinin ifadesinde '…Bana hitaben sen başka bir grupla beraber olacaksın ve grubun 4 kişi olacak dediler. Bunu bana Mesut isimli sivil şahıs söyledi. Süreçten önce sohbetlere katılan ve sonra bırakan bazı isimler vardı, Bu isimler A.K., Y.D. isimli şahıslardır. Yeni grupta ise C.E. ders verecek olan şahıs, H.Ş., S.K. ve ben yer aldık. Genel her hafta grup içinde birimizin evinde toplanıyorduk. Sohbet edip dini konular hakkında görüş alışverişinde bulunuyorduk. Bizim bu grupla Harun isimli sivil bir şahıs ilgilenmeye başladı…' beyanında bulunmak suretiyle 'vekil' kavramının

sivil sorumlunun yerine görev yapan sorumlu kişi anlamına geldiği ile anılan iddianamede yer verildiği üzere A.G.nin kendisi hakkındaki 'SAYV' kodlamasının doğruluğunu teyit ettiği görülmektedir.

İ.B. isimli kişinin Bursa 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 09/7/2018 tarihli, E:2016/383, K:2018/235 sayılı kararında İ.K. isimli kişi hakkında verdiği ifadesinde, '2007 veya 2008 yılında olay yeri şube abisi olduğunu, sanığın (İ.K.) grup abisi olarak kendisinin yardımcısı olduğunu' belirtmek suretiyle kendisinin şube abisi olduğunu ve İ.K. isimli şahsın yardımcısı olduğunu ikrar ederken, aynı zamanda İ.K. hakkında düzenlenen 01/11/2019 tarihli veri inceleme raporunda İ.K.nın 'vekil' olarak kodlandığı yönündeki bilgiyi teyit ettiği anlaşılmaktadır.

...

6- Kodlama Verisi Tespitinin Davacı Yönünden Değerlendirmesi

Davacı hakkındaki 11/08/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunun '2015 MART ALAN' kısmında 'EA' olarak, 'ALAN' kısmında 'SC' olarak, 'AD' kısmında ise 'SCD' olarak kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu; öte yandan davacının örgüt tarafından 'alan-içi' kategorisinde kodlanmış olmasının davacının örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak şeklindeki faaliyetlerden geçirildikten sonra, mahrem sorumlunun onayını almak suretiyle örgütün etki alanı içerisine dahil edilmiş olmak anlamını taşıdığı; 'alan-içi' kategorideki 'EA' kodunun 'FETÖ içerisinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme-kampa kalma-her çağrıldığında gelme-sigara-karşı cins-namaz) kişileri' ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, 'alan-içi' kategoride, 'EA' şeklinde kodlanmış olması karşısında beyanlarına itibar edilmeyen davacının, FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, emniyet personeli olması nedeniyle Anayasal düzene hassasiyetle ve ara vermeksizin sadakat gösterme yükümlülüğü bulunan davacının, örgütle iltisaklı ve irtibatlı olmak suretiyle Anayasal sadakat bağı koptuğundan, daha sonra, serhat kategorisinde, 'SCD' alt kodu ile kodlanmış olmasının, bu sonucu değiştirmeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu nedenle, dava konusu işlemin iptali ile dava konusu işlem nedeniyle yoksun kalınan tüm özlük ve parasal haklarının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idare tarafından davacıya ödenmesi yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

...

KARŞI OY :

Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, gizli tanık Garsondan elde edilen kodlama verileri, ilgililerin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakının değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğindedir.

...

Davacı hakkında düzenlenen 11/08/2022 tarihli veri inceleme raporunun '2015 MART ALAN' kısmında davacının 'EA' olarak, raporun 'AD' kısmında ise 'SCD' olarak kodlandığı bilgisine yer verilmiş olması, öte yandan gerek veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt başlıkları altında, gerekse dosya kapsamında, davacı hakkındaki 'SCD' kodlamasının aksini ortaya koyan esasa etkili bilgi, belge veya tespit bulunmaması karşısında, davacının örgüt ile irtibat ve iltisakının kesildiği ve bu nedenle dava konusu işlemin iptali gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davalı idarenin temyiz isteminin reddi ile dava konusu işlemin iptali, işlem nedeniyle yoksun kalınan tüm özlük ve parasal haklarının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idare tarafından davacıya ödenmesine ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yönündeki Bölge İdare Mahkemesi kararının yukarıdaki gerekçeyle onanması gerektiği oyuyla, çoğunluk kararına katılmıyoruz."

57. Danıştay Beşinci Dairesinin 30/9/2024 tarihli ve E.2024/6129, K.2024/13691 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacı hakkındaki 25/08/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunun '2015 Mart Alan' ve 'ALAN' kısımlarında 'DİL' olarak kodlandığı görülmektedir.

Ayrıca, davalı idare tarafından temyiz aşamasında dosyaya sunulan, davacı hakkındaki 30/05/2024 tarihli veri analiz raporunun incelenmesinden, davacının raporun '2011 ALAN' ve '2012 NİSAN ALAN' kısımlarında 'EA' şeklinde kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi için tek başına dikkate alınabilecek somut veri niteliğinde olduğu; öte yandan örgüt tarafından 'EA' koduyla 'alan-içi' kategorisinde kodlanmış olmanın, örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak şeklindeki faaliyetlerden geçirildikten sonra, mahrem sorumlunun onayını almak suretiyle örgütün etki alanı içerisine dahil edilmiş olmak anlamını taşıdığı; 'alan-içi' kategorideki 'EA' kodunun, 'EA ibaresi, örgüt üyesi olan, örgüt için çalışan ve örgütü benimseyen ancak belli başlı noktalarda eksikliği olduğunu değerlendirdiğimiz kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.' şeklinde ifade edildiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, temyiz aşamasında dosyaya sunulan davacı hakkındaki 30/05/2024 tarihli veri analiz raporunun davacıya tebliğ edilip, varsa cevabı alındıktan sonra, davacı hakkındaki 'EA' kodunun ve bu kodun içerisinde yer aldığı kategorinin karşılığı olarak tanımlanan aşama ve faaliyetlerin değerlendirilmesi suretiyle, davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisak veya irtibatının bulunup bulunmadığının karara bağlanması gerektiğinden, 'kodlamanın FETÖ mensubu olmayan kişileri belirtmek için kullanılan kodlamalardan olduğu' gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali ile işlem nedeniyle yoksun kaldığı özlük ve parasal haklarının yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare

Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

58. Danıştay Beşinci Dairesinin 24/9/2024 tarihli ve E.2024/6183, K.2024/13216 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacı hakkındaki 30/09/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, raporun '2015 MART ALAN' kısmında 'SDİL3' olarak kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu; öte yandan davacının örgüt tarafından 'SDİL3' şeklinde kodlanmış olmasının, örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve çoğu zaman örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak gibi faaliyetlerden geçirilmiş olması ve söz konusu bu faaliyetlerde bulunmayı iradi olarak tercih etmesi suretiyle, Dil1 ve Dil2 aşamalarını geçerek 'alan-içi' kategoriye aktarılmaya en yakın aşamaya gelmesini ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, 'SDİL3' şeklinde kodlanmış olması karşısında beyanlarına itibar edilmeyen davacının, FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle, dava konusu işlemin iptali yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

...

KARŞI OY :

Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, gizli tanık Garsondan elde edilen kodlama verileri, ilgililerin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakının değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğindedir.

Bu çerçevede, 'alan-içi' kapsamında kodlanan kişilerin kodlama tanımlarına bakıldığında örgütle irtibat ve iltisaklı olduklarında herhangi bir tereddüt bulunmamakla birlikte, örgütün kodlama sisteminde 'ilgi' kategorisinde 'Dil3' olarak kodlanmış kişilerin durumunun ayrıca tartışılması gerekmektedir.

... örgüt tarafından 'Dil3' kodlamasının karşılığı olan tanımlamanın 'toplantılara katılmak, diğer grup üyeleriyle tanışmak, himmet vermek, çoğu zaman mahrem sorumlu ile tanıştırılmak, alana aktarım aşamasına gelmek, mahrem sorumlu ile tanıştırılmak' hususlarını içerdiği görülmekle birlikte, 'ilgi' kategorisinin yaklaşık 9 aylık süreçte geçirilen Dil1,Dil2 ve Dİl3 safhalarından oluştuğu, bunlardan 'Dil3' safhasının yaklaşık 3 aylık süreye tekabül ettiği, bir kişinin bir sonraki safha olan 'alan-içi' kategorideki bir kod ile kodlanmadıkça, 'Dil3' kategorisi için tanımlanan faaliyetlerin ilk aşamasında mı olduğu, yoksa bu kategori için tanımlanan faaliyetlerin hepsinden geçirilip alana aktarım aşamasına mı geldiğinin tespit edilemediği hususu, bu şekilde kodlanmış kişinin henüz örgütün etki alanı içerisine girmeyip, örgüte kazandırılma aşamasında olduğu hususu ile bir arada değerlendirildiğinde, hakkındaki veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt kısımlarındaki ek verilerle veya bakılmakta olan dosya kapsamında örgüt ile iltisaklı veya

irtibatlı olduğunu gösterir nitelikte başka bilgi, belge veya tespit ile desteklenmedikçe 'Dil3' olarak kodlanmış olmanın tek başına kişinin örgüt ile iltisak ve irtibatını ortaya koymaya yeterli olmayacağı sonucuna varılmıştır.

Davacı hakkındaki 30/09/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunda 'SDİL3' olarak kodlandığı ve gerek veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt başlıkları altında, gerekse dosya kapsamında örgüt ile iltisaklı veya irtibatlı olduğunu gösterir nitelikte başka bilgi, belge veya tespit bulunmadığı görülmekle, dava konusu işlemin iptali gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davalı idare temyiz isteminin reddiyle; dava konusu işlemin iptali yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararının yukarıda yer verilen gerekçeyle onanması gerektiği oyuyla çoğunluk kararına katılmıyoruz."

59. Danıştay Beşinci Dairesinin 7/3/2024 tarihli ve E.2022/15622, K.2024/2527 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacı hakkındaki 01/11/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunun 'DERECE 1' kısmında 'SC' olarak kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu; davacının örgütten uzaklaşma sürecinde 'serhat' kategorisinde kodlamış olmasının, daha önce örgüt tarafından 'alan-içi' kategorisinde kodlandığını teyit ettiği, 'alan-içi' kategorisinde kodlanmış olmasının ise davacının örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak şeklindeki faaliyetlerden geçirildikten sonra, mahrem sorumlunun onayını almak suretiyle örgütün etki alanı içerisine dahil edilmiş olmak anlamını taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla, örgüt tarafından 'alan-içi' kategoride kodlanmış olması nedeniyle, örgütle iltisaklı ve irtibatlı olduğu anlaşılan ve Anayasal düzeni değiştirmeyi amaçlayan söz konusu örgüt ile itisaklı ve irtibatlı olmak suretiyle, Anayasal sadakat bağı kopan davacının, daha sonra çeşitli sebeplerle örgütten uzaklaşma sürecinde 'serhat' kategorisinde kodlanmış olmasının, bu sonucu değiştirmeyeceği anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptali ve anılan işlem nedeniyle yoksun kalınan parasal hakların ödenmesi gereken aylar için ayrı ayrı işletilecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

...

KARŞI OY:

Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, gizli tanık Garsondan elde edilen kodlama verileri, ilgililerin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakının değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğindedir.

Bu çerçevede, 'alan-içi' kapsamında kodlanan kişilerin kodlama tanımlarına bakıldığında, örgütle irtibat ve iltisaklı olduklarında herhangi bir tereddüt bulunmamakla birlikte, örgütün kodlama sisteminde 'alan-içi' kapsamında kodlanmış iken, daha sonra 'ümit' kapsamında 'C', 'CA', 'CB', 'CC', 'CD', 'CE', 'DA' veya 'DP' olarak; 'serhat' kapsamında 'SC', 'SCA', 'SCB', 'SCC', 'SCD', 'SCE', 'SDA' veya 'SDP' olarak kodlanmış kişilerin durumunun ayrıca tartışılması gerekmektedir.

...

'alan içi' kategoride kodlanan ancak çeşitli sebeplerle örgütten ayrılan ve ayrıldıktan sonraki dönemde fiilen temasın kurulmadığını ifade eden 'CD', 'CE', 'DA', 'DP', 'SCD', 'SCE', 'SDA' veya 'SDP' ile kodlanmış olan kişi hakkında, bu kodlamanın aksini ortaya koyan esasa etkili bilgi, belge veya tespit bulunmadıkça, bu kişinin örgüt ile irtibat ve iltisakının kesildiği sonucuna varılmıştır.

Son olarak, 'ümit' kategorisini tanımlayan 'C' kodu ile 'serhat' kategorisini tanımlayan 'SC' kodlarından birisiyle kodlanan, ancak bu kategoriler içerisindeki alt kodlardan birisiyle kodlandığı bilgisi bulunmayan kişilerin ise, yukarıda değinildiği üzere kişinin örgütle iltisak ve irtibatını gösterdiği değerlendirilen 'CA', 'CB', 'CC' veya 'SCA', 'SCB', 'SCC' alt kodlarıyla mı, yoksa iltisak ve irtibatını göstermeye yeterli görülmeyen 'CD', 'CE', 'DA', 'DP' veya 'SCD', 'SCE', 'SDA', 'SDP' şeklindeki kodlardan birisiyle mi kodlandığı tespit edilemediğinden, 'C' veya 'SC' ile kodlanmanın başka bilgi, belge veya tespitle desteklenmedikçe, tek başına kişinin örgüt ile iltisak ve irtibatını ortaya koymaya yeterli olmayacağı anlaşılmaktadır.

Davacı hakkında düzenlenen 01/11/2022 tarihli veri inceleme raporunun 'DERECE1' kısmında davacının 'SC' olarak kodlandığı bilgisine yer verilmiş olması, öte yandan gerek veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt başlıkları altında, gerekse dosya kapsamında, davacı hakkındaki 'SC' kodlamasının aksini ortaya koyan esasa etkili bilgi, belge veya tespit bulunmaması karşısında, davacının örgüt ile irtibat ve iltisakının kesildiği ve bu nedenle dava konusu işlemin iptali gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davalı idarelerin temyiz isteminin reddiyle, dava konusu işlemin iptali ve işlem nedeniyle davacının yoksun kaldığı parasal haklarının ödenmesi gereken aylar için ayrı ayrı işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine ilişkin Bölge İdare Mahkemesi kararının yukarıdaki gerekçeyle onanması gerektiği oyuyla çoğunluk kararına katılmıyoruz."

c. Yargılama Usulüne İlişkin Danıştay Kararları

60. Danıştay Beşinci Dairesinin 28/9/2021 tarihli ve E.2019/2, K.2021/2733 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Ankara 11. İdare Mahkemesinin 14/05/2018 tarih ve E:2016/3550, K:2018/1053 sayılı kararında; 25/07/2016 tarih ve 1075 sayılı Bakanlık Oluru ile oluşturulan kurul tarafından davacının durumunun incelenmesi üzerine terör örgütüne üyelik, mensubiyet, irtibat ya da iltisakı olduğunun değerlendirildiği, yine aynı Bakanlık bünyesinde Başkatip olarak görev yapan davacının eşi [B.D.nin] de kamu görevinden çıkarıldığı, buna karşı açılan davanın da Ankara 15. İdare Mahkemesinin E:2016/3572, K:2018/257 sayılı kararı ile reddedildiğinin görüldüğü, bu durumda davalı idare tarafından 667 sayılı KHK uyarınca FETÖ/PDY terör örgütüne üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut irtibatı olduğu değerlendirilen ve yapılan

inceleme ile hakkındaki bu kanaat belirginleşen davacının kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Belirtilen gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

...Davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdare Dava Dairesinin 27/06/2019 tarih ve E:2018/2142, K:2019/1482 sayılı kararıyla; istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

...

Dava konusu işlemin sebep unsuru yönünden hukuki denetiminin yapılabilmesi; bu değerlendirmeyi haklı kılan maddi sebeplerin yargılama esnasında davalı idarece ortaya konulmasına ve izah edilmesine bağlıdır. Bu konudaki yükümlülük şüphesiz öncelikle dava konusu işlemi tesis eden davalı idareye aittir. Bununla birlikte idari yargı mercilerince 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20.maddesinde öngörülen resen araştırma ilkesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için her türlü inceleme ve araştırmanın yapılması da mümkün hatta olayın niteliğine göre gereklidir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davalı idarece, davacının 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin gerekçesi olarak davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu yönündeki değerlendirmenin gösterildiği, Mahkemece davacının irtibat ve iltisakına yönelik değerlendirmenin dayanaklarının davalı idareden sorulması üzerine, anılan ara karara cevaben söz konusu tespitlerin davalı idarece yargılama esnasında dosyaya sunulmasına rağmen Mahkemece anılan tespitler değerlendirilmeksizin salt idarede oluşan kanaatin yeterli olduğu ve aynı Bakanlıkta görev yapan eşinin de kamu görevinden çıkarıldığı, anılan işleme karşı açılan davanın ilk derece mahkemesince reddedildiği gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verildiği görülmüştür.

Bu nedenle, Mahkemece öncelikle; davalı idarece dava dosyasına sunulan, davacı hakkında terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatı olduğu yönünde değerlendirme yapılmasına dayanak teşkil eden tespitlerin somutlaştırılmak suretiyle değerlendirilmesi, gerek görülmesi halinde yeniden sorulması, öte yandan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için;

'Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığından; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait örgüt içi iletişim programı (ByLock) kullandığına ya da ankesörlü telefon görüşme kaydı bulunduğuna ilişkin tespit olup olmadığının sorulmasına, var ise tespitlere ilişkin belge ve raporların, (mahiyetleri ve kullanım bilgileri yer alacak şekilde) FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında var ise davacının adının geçtiği ifade tutanaklarının,

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait özel öğretim kurum ve kuruluşlarına ilişkin eğitim kaydı ile özel öğrenci yurtları vb. ilişkin kayıt bilgileri (istihbari olanlar dâhil) olup olmadığı sorularak var ise

tespitine ilişkin belge ve raporların,

Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulundan (MASAK); davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile ilişkili gerçek (sivil imamlar vb) veya tüzel (Kimse Yok Mu Derneği vb) kişilere bağış ya da para transferinin olup olmadığının sorularak var ise ilgili belge ve raporların,(şahıs, dernek/vakıf, miktar ve tarih yer alacak şekilde)

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan dernek ya da sendika/federasyon/konfederasyonlarda yönetim/denetim/genel kurul üyelik/aidat bilgisi olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Vakıflar Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan vakıflarda üyeliği ya da mütevelli heyeti üyeliği olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Krea İçerik Hizmetleri ve Prodüksiyon Anonim Şirketinden; davacının Digitürk aboneliğinin bulunup bulunmadığı, aboneliği bulunuyorsa bu aboneliği iptal ettirip ettirmediği, iptal ettirmiş ise hangi tarihte iptal ettirdiği, var ise müşteri hizmetleri ile yapılan görüşmenin çözümü ve diğer bilgi ve belgelerin birer örneğinin istenilmesine' yönelik yapılacak ara kararı neticesinde yukarıda anılan kurum ve kuruluşlarca gönderilecek bilgi ve belgeler davacıya tebliğ edilerek karşı beyanlarının da alınmasından sonra davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, yukarıda anılan değerlendirme yapılırken davacı hakkındaki ceza soruşturmasındaki (kesinleşmiş takipsizlik kararı ile sonuçlanmış olsa dahi) tespitlerin de irtibat ve iltisak noktasında göz önüne alınması gerekmektedir.

Bu itibarla, belirtilen hususlarda araştırma yapılmaksızın, eksik incelemeyle davanın reddi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yolundaki Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

61. Danıştay Beşinci Dairesinin 9/11/2021 tarihli ve E.2019/5096, K.2021/3539 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

...Mersin 1. İdare Mahkemesinin 08/03/2018 tarih ve E:2017/963, K:2018/338 sayılı kararında; uyuşmazlık konusu olayda; gerek davacı hakkında FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak olup olmadığı hususunun ortaya konulması amacıyla cezai soruşturmanın devam etmesi gerekse de davalı Merkez Bankasınca bu kapsamda yapılan incelemede davacının FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak değerlendirmesini yapması hususunda yetkili Merkez Bankası Yönetim Komitesinin ortak kanaatleri göz önünde bulundurularak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Belirtilen gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

... Davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Konya Bölge İdare Mahkemesi 3. İdare Dava Dairesinin 28/09/2018 tarih ve E:2018/1071, K:2018/1433 sayılı kararıyla; istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını

gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

...

Dava konusu işlemin sebep unsuru yönünden hukuki denetiminin yapılabilmesi; bu değerlendirmeyi haklı kılan maddi sebeplerin yargılama esnasında davalı idarece ortaya konulmasına ve izah edilmesine bağlıdır. Bu konudaki yükümlülük şüphesiz öncelikle dava konusu işlemi tesis eden davalı idareye aittir. Bununla birlikte idari yargı mercilerince 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesinde öngörülen resen araştırma ilkesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için her türlü inceleme ve araştırmanın yapılması da mümkün hatta olayın niteliğine göre gereklidir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davalı idarece, davacının 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin gerekçesi olarak davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu yönündeki değerlendirme gösterilmiş ise de; bu değerlendirmenin dayanaklarının yargılama esnasında davalı idarece dosyaya sunulmadığı gibi mahkemece de bu yönde bir araştırma yapılmayarak salt bu değerlendirme ve davacı hakkında ceza soruşturması yürütülmesi gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verildiği görülmüştür.

Öte yandan İdare Mahkemesi tarafından davacı hakkında ceza soruşturmasının devam etmesi hususu ret kararına gerekçe olarak esas alınmış ise de, davacı hakkında yürütülen ceza soruşturmasının sadece bu haliyle FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak noktasında aleyhe bir durum olarak değerlendirilmesi masumiyet karinesi gereğince mümkün değildir.

Bu nedenlerle, Mahkemece öncelikle; davalı idareye, davacı hakkında terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatı olduğu yönünde değerlendirme yapılmasına dayanak teşkil eden tespitlerin sorulması, öte yandan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için;

'Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığından; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait örgüt içi iletişim programı (ByLock) kullandığına ya da ankesörlü telefon görüşme kaydı bulunduğuna ilişkin tespit olup olmadığının sorulmasına, var ise tespitlere ilişkin belge ve raporların, (mahiyetleri ve kullanım bilgileri yer alacak şekilde) FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında var ise davacının adının geçtiği ifade tutanaklarının,

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan; davacının, müflis Asya Katılım Bankası AŞ'de katılım ya da cari hesabının bulunup bulunmadığının sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, hesap no, hesap açılma tarihi, işlem tarihleri, işlemlerin mahiyeti, tutarı yer alacak şekilde)

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait özel öğretim kurum ve kuruluşlarına ilişkin eğitim kaydı ile özel öğrenci yurtları vb. ilişkin kayıt bilgileri (istihbari olanlar dâhil) olup olmadığı sorularak var ise tespitine ilişkin belge ve raporların,

Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulundan (MASAK); davacının

FETÖ/PDY terör örgütü ile ilişkili gerçek (sivil imamlar vb) veya tüzel (Kimse Yok Mu Derneği vb) kişilere bağış ya da para transferinin olup olmadığının sorularak var ise ilgili belge ve raporların,(şahıs, dernek/vakıf, miktar ve tarih yer alacak şekilde)

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan dernek ya da sendika/federasyon/konfederasyonlarda yönetim/denetim/genel kurul üyelik/aidat bilgisi olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Vakıflar Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan vakıflarda üyeliği ya da mütevelli heyeti üyeliği olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Krea İçerik Hizmetleri ve Prodüksiyon Anonim Şirketinden; davacının Digitürk aboneliğinin bulunup bulunmadığı, aboneliği bulunuyorsa bu aboneliği iptal ettirip ettirmediği, iptal ettirmiş ise hangi tarihte iptal ettirdiği, var ise müşteri hizmetleri ile yapılan görüşmenin çözümü ve diğer bilgi ve belgelerin birer örneğinin istenilmesine' yönelik yapılacak ara kararı neticesinde davalı idare ile yukarıda anılan kurum ve kuruluşlarca gönderilecek bilgi ve belgeler davacıya tebliğ edilerek karşı beyanlarının da alınmasından sonra davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kuşkusuz yukarıda anılan değerlendirme yapılırken davacı hakkındaki ceza soruşturmasındaki ve varsa ceza kovuşturmasındaki (kesinleşmiş takipsizlik ya da beraat kararı ile sonuçlanmış olsa dahi) tespitlerin de irtibat ve iltisak noktasında göz önüne alınması gerekmektedir.

Bu itibarla, belirtilen hususlarda araştırma yapılmaksızın, eksik incelemeyle davanın reddi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yolundaki Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

d. Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi Kararları

62. Anayasa Mahkemesinin 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 6. maddesiyle 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen "…ile terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanlar…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

14. 1512 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasında noterlik stajına engel mahkûmiyeti olanlar ile terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyecekleri hükme bağlanmakta olup fıkrada yer alan '…terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların…' ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

15. Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması ya da

şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması gerekçesiyle 21/7/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâlin ilanına karar verildiği gözetildiğinde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyeceklerini düzenleyen kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik bir düzenleme olduğu açıktır. Ancak kuralın olağanüstü hâl süresiyle sınırlı olarak uygulanmaması nedeniyle kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

...

30. Kuralda terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı bulunan kişilerin noterliğe kabul edilemeyecekleri belirtilmekte olup kuralda geçen iltisaklı kavramı kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramı ise bağlantılı anlamına gelmektedir. Anılan kavramlar genel kavram niteliğinde olmakla birlikte bunların belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez. Bu kavramların hukuki niteliği ve objektif anlamı yargı içtihatlarıyla belirlenebilecek durumdadır.

31. Diğer yandan anılan kavramların, içinde bulunulan döneme göre farklı yorumlanabilmesi de mümkündür. Bu bağlamda olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikeler gözetilerek olağanüstü hâl döneminde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunulup bulunulmadığının tespiti bakımından terör örgütleriyle üyeler arasındaki bağın varlığı konusunda yapılacak değerlendirme ile olağan dönemde yapılacak değerlendirmenin farklı olabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

32. Olağan dönemde anılan bağın varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirmenin somut olgulara dayalı bir temele sahip bulunması esasının benimsenmesi, kanunların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması gereğinin doğal bir sonucudur. Buna göre kural uyarınca ancak noterlik mesleğine alınmamasını haklı kılacak nitelikte olgusal temele sahip olan bağlantıların iltisak ve irtibat olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuşkusuz bu değerlendirme, her hâlükârda cezai sorumluluğun bulunup bulunmadığından bağımsız olarak sadece kişinin noterlik görevine alınmasının uygun olup olmadığı yönünde yapılacak bir incelemeden ibaret olacaktır. Bu kapsamdaki değerlendirme ise noterliğe atama konusunda yetkili olan Bakanlık tarafından yapılacak olup söz konusu değerlendirme sırasında Bakanlık, kendisine yapılan bildirimlerle bağlı olmaksızın her türlü olay, olgu, bilgi ve bulguyu serbestçe gözetecektir.

33. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olma durumu farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemez. Zira kanunların genel ve soyut olması; somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amaca uygun sonuca ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

...

35. Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmama koşulunun; farklı saiklerle hareket edilmesinin önüne geçmek suretiyle noterlerin görevlerini gerçeğe uygun, doğru ve tarafsız biçimde yerine getirmelerine, noterlik işlemlerine ilişkin güvenilirliğin sağlanmasına, görev sebebiyle öğrenilen sırların gerektiği gibi muhafaza edilmesine, görev ve yetkilerin kötüye

kullanımının önlenmesine hizmet etmek suretiyle noterlik hizmetinin sağlıklı biçimde işleyişine katkıda bulunmayı hedeflediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın noterlik hizmetinde hukuki güvenliğin ve kamu yararının sağlanmasına yönelik amaçlara ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

36. Diğer taraftan noterlik mesleğinin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilen anılan koşulla herkes için eşit bir uygulama öngörülmektedir. Başka bir anlatımla noterlik mesleğine kabul edilecekler bakımından belli bir gruba yönelik istisnai bir düzenleme getirilmemektedir.

37. Ayrıca kuralın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların yargıya taşınabilmesi mümkündür. Bu kapsamda kural yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirmediğinden noterliğe kabul edilmeyen bireylerin kuralın öngördüğü koşulun gerçekleşmediği, bir başka deyişle herhangi bir terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmadıkları iddiasıyla yargı yoluna başvurmalarında ve yargı yerlerince haklı bulunmaları hâlinde noterliğe girmelerinde bir engel bulunmamaktadır. Buna göre Kanun'da kuralın amacı dışında keyfi olarak kullanılmasını önleyecek yasal güvenceye yer verildiğinden kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile bireyin kamu hizmetine girme hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu hizmetine girme hakkını sınırlandıran kuralın orantısız bir müdahaleye de neden olmadığı, dolayısıyla anılan hakka ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

63. Anayasa Mahkemesinin 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 37. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrada yer alan "…Milli Güvenlik Kurulunca…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 3/6/2021 tarihli ve E.2020/18, K.2021/38 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

4. 6755 sayılı Kanun'un 37. maddesinin (3) numaralı fıkrasında terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve bu nedenle kamu görevinden çıkarılmış olan kişilerden adli veya idari soruşturma veya kovuşturması devam edenlerin sosyal güvenlik haklarına ilişkin başvuruları hakkında 31/10/2019 tarihine kadar karar alan, bu kararları yerine getiren veya işlem yapmayan kamu görevlilerinin bu karar ve fiilleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluğunun olmadığı öngörülmekte olup anılan fıkrada yer alan '…Milli Güvenlik Kurulunca…' ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

...

9. Bu itibarla istişari nitelikte bir danışma organı olan MGK'nın icrai karar alma yetkisine sahip olmadığı gözetildiğinde Cumhurbaşkanınca ayrı bir kararla benimsenmemiş MGK kararlarına hukuki sonuç bağlanamayacağı ve bu kararların kendiliğinden icra edilemeyeceği açıktır.

...

11. Bununla birlikte dava konusu '...Milli Güvenlik Kurulunca...' ibaresi, tavsiye niteliğindeki MGK kararına kendiliğinden hukuki bir sonuç bağlamaktadır. Şüphesiz MGK'nın tavsiye niteliğindeki kararlarının yürütme organı tarafından dikkate alınması ve hukuk aleminde hayata geçirilmesi mümkündür. Ancak MGK'nın kararları hakkında başkaca icrai bir karar alınmadan bu kararlara hukuk âleminde sonuçlar bağlanması Anayasa'nın açık lafzıyla bağdaşmamaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 118. maddesine aykırıdır. İptali gerekir."

64. Anayasa Mahkemesinin 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

52. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan '...üyeliği, mensubiyeti veya...' ibaresidir.

...

58. Dava konusu kural kapsamında Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üye veya mensup oldukları gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Söz konusu ibareler, Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü üyesi veya mensubu olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek niteliktedir. Bunun yanında kuralda, listede yer alan kişiler hakkında kesin hükümle sonuçlanan herhangi bir yargısal sürecin varlığına yönelik açıklama da yapılmamıştır. Dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kural masumiyet karinesini ihlal etmektedir.

59. Açıklanan nedenlerle olağan dönemde Anayasa'nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarına aykırı olarak Anayasa'nın 13. maddesindeki güvencelerin ötesinde sınırlama getiren kuralın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

60. Anayasa'nın 15. maddesinde, olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınmasına imkân tanınmakla birlikte bu yetki sınırsız değildir. Maddenin ikinci fıkrasında, bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmış; suç ve cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağı

kabul edilmiştir.

61. Yukarıda açıklandığı üzere dava konusu kural kapsamında haklarında kesin bir mahkûmiyet kararı verilmediği halde kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadelerin kullanılması, olağanüstü hâl şartlarında dahi dokunulması yasaklanan masumiyet karinesine aykırılık oluşturmaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

65. Anayasa Mahkemesinin 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;..." iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

151. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmamalarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

...

161. Kamu hizmetine girme hakkı olağanüstü hâl yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığından bu hak yönünden olağanüstü hâllerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür. Ayrıca anılan hak, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerde olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden güvenceler kapsamında değildir. Kamu hizmetine girme hakkına olağanüstü dönemde getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekir.

162. Kamu hizmeti adı altında yapılan faaliyetlerin kamu güvenliği ve düzeni ile yakından bir ilişkisi bulunmaktadır. Kanun koyucunun anılan hususları gözeterek kamu hizmetinde istihdam edilecek kişilere yönelik birtakım tedbirler almasında, bu konuda gerekli şartları belirlemesinde takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Bu açıdan kuralda öngörülen şartın Anayasa'nın 70. maddesi bağlamında görevin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

163. Bu noktada dava konusu kural yönünden 15 Temmuz darbe girişiminden sonra FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olan kamu görevlilerine karşı yürütülen tasfiye süreci ile özellikle komünizm sonrası Avrupa ülkelerinde uygulanan ve arındırma olarak adlandırılan kamu görevinden tasfiyeye yönelik uygulamalar çerçevesinde değerlendirme yapılması gerekir. Avrupa ve Türkiye'deki kamudan tasfiye süreçleri arasında birtakım benzerlikler olsa da arındırmanın temelinde yatan nedenler açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Avrupa'da farklı ülkelerde çıkarılan arındırma yasaları, genel olarak demokrasiye geçişten önceki devlet yapısında anayasa ve kanunlara uygun konumda çalışan kişileri kamu görevinden uzaklaştırarak kamuya dönüş imkânlarını ortadan kaldırırken dava konusu kural kapsamında kamuda çalışmalarına yasak getirilen kişiler, demokratik devlet yapısını ortadan kaldırmayı amaçlayan bir örgüt ya da oluşumla

bağlantıları olduğu gerekçesiyle söz konusu tedbire maruz bırakılmışlardır.

164. Bu yönüyle millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

165. Kural, kişilerin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama da getirmemektedir. Ayrıca kuralda öngörülen tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için ilgili kanunlarda gerekli güvencelere yer verilmiştir. Başka bir ifadeyle bireyselleştirme yapılmadan uygulanan tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve İdare Mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvenceler sağlanmıştır. Buna göre keyfiliğe yol açabilecek uygulamalara karşı Kanun'da gerekli güvencelerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

166. Bu itibarla darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

167. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

66. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

65. Kurallarla devlete sadakat bağı ile hizmet etmesi gerektiği hâlde millî güvenliğe açık ve yakın tehlike oluşturan terör örgütü veya benzeri yapı ve oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı oldukları tespit edilen kamu görevlileri hakkında uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğu açıktır.

66. Kurallarda öngörülen tedbirler bu dönemde uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Kuralların, tedbire muhatap kişilerin statülerinde ileriye yönelik sürekli değişiklikler meydana getirmesi, olağanüstü hâl süresince uygulanma özelliğini aşan bir niteliğe sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Kurallar Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle defaten uygulanmış ve belli kişiler hakkında hükmünü icra etmiştir. Kuralların Kanun'a ekli listede sayılan kişilerle sınırlı olarak uygulandığı dikkate alındığında geleceğe yönelik genel, soyut ve herkesi bağlayıcı bir etki meydana getirmediği açıktır. Bu yönüyle kurallar olağanüstü hâl dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımamaktadır. Bu itibarla kuralların anayasallık denetiminde Anayasa'nın olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesinin dikkate alınması gerekmektedir.

...

74. Dava konusu kuralların öncelikle düzenlenme amacına değinilmesi gerekir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin memurlar ve kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Kanun koyucunun, anılan hususlar çerçevesinde kamu görevlisi olarak istihdam edilen kişilerle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu açıktır.

75. Anayasa'ya sadakat yükümlülüğüyle bağdaşmayacak biçimde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle kişilerin kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetin alınmasını öngören kuralların milli güvenlik ve kamu düzeninin sağlanarak buna ilişkin hizmetlerin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesine yönelik meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

76. Bunun yanında kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın kanuni bir temele dayanması gerekir. Kurallarla söz konusu hakka kanuna dayalı olarak kısıtlama getirildiği açıktır. Ancak Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir olması gerekir.

77. Esasen kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren dava konusu kuralların bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesi gerekir (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 153). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır (AYM, E.2018/90, K.2019/85, 14/11/2019, § 42).

78. Kuralda geçen iltisak ve irtibat kavramları ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararında, iltisaklı kavramının kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramının ise bağlantılı anlamına geldiğini, bu ibarelerin genel kavram niteliğinde olduğunu, objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini ifade etmiştir (aynı kararda bkz. §§ 30, 31). Dolayısıyla kapsam ve sınırlarının tespiti mümkün olan söz konusu ifadelerin belirsiz olduğu söylenemez.

...

111. Kuşkusuz kanun koyucunun demokratik düzene tehdit oluşturan durumları bertaraf etmek için başvuracağı araçların kapsamını, içeriğini tespit etmede geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Nitekim devletin tehlikenin içeriği ve boyutu ile doğrudan temas hâlinde olması nedeniyle buna yönelik savunma stratejisini belirlemede her zaman öncelikli bir konumu bulunmaktadır. Ancak olağanüstü hâl yönetim usullerinde dahi söz konusu yöntemler tespit edilirken belirli ölçülerde hareket edilmesi gerekir. Dolayısıyla olağanüstü

dönemde devlete tanınan yetki alanının sınırları Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen durumun gerektirdiği ölçü kriteri kapsamında değerlendirilmelidir. Söz konusu kriterin kapsamı da belirlenirken ülkenin içinde bulunduğu şartlar, karşılaşılan tehlikenin yakın ve acil müdahale gerektiren bir niteliğinin olup olmaması, sınırlamanın etki ve derecesi gibi hususların dikkate alınması gerekir.

112. 15 Temmuz darbe girişimi, ülkede terör saldırılarının yoğunlaştığı bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte genel olarak bölücü terör örgütü PKK ile mücadele edilmekle birlikte DHKP/C, El Kaide ve DEAŞ gibi diğer pek çok terör örgütünün de saldırılarına maruz kalınmış ve bunlara karşı da mücadelede bulunulmuştur. Dolayısıyla darbe teşebbüsünün savuşturulmasından sonra teşebbüsle bağlantılı kişilerle veya teşebbüsle doğrudan bağlantılı olmasa bile teşebbüsün arkasındaki yapılanma ile ilgili olduğu değerlendirilen kişilere karşı etkili bir mücadele yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 101).

113. Tehlikenin kaynağını oluşturan FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesi ve kesinleşmiş yargı kararlarına da konu olan birçok yasa dışı faaliyeti gerçekleştirecek operasyonel bir güç hâline gelmesi nedeniyle demokratik devlet düzenine karşı oluşturduğu tehdit, darbe girişimiyle birlikte açık ve mevcut bir tehlikeye dönüşmüştür. Esasen darbe teşebbüsünden önce uzun bir zaman süreci içerisinde söz konusu tehlikeye karşı mücadele başlamıştır. Dolayısıyla tehlikenin ağırlığı ile orantılı olarak demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü hâl ilanına neden olan olayların bertaraf edilmesi ve bir daha tekrarlanmaması amacıyla devletin olağan dönemle kıyaslanmayacak ciddi ve acil yöntemlere başvurulması zorunluluğunun ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

...

115. Dolayısıyla idari teşkilat içinde hangi konumda olduğu fark etmeksizin FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleri ile irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlilerinin millî güvenlik açısından tehlike oluşturduğu gözetildiğinde bir kısmı önemli pozisyonlarda bulunan ve farklı kurumlarda çalışan çok sayıdaki kamu görevlisinin doğrudan darbeyle ilişkili olmasa dahi söz konusu örgütlerle bağlantıları nedeniyle acil ve ivedilikle soruşturulması ve haklarında tedbir uygulanması ihtiyacı ortaya çıkabilecektir.

116. Bu yönüyle olağan dönemdeki idari usul ve disiplin hukuku kuralları çerçevesinde her bir kamu görevlisi nezdinde soruşturma yapılarak tedbir uygulanmasının, yakın ve acil nitelikteki bu tehlikeyi bertaraf etmede yetersiz kalacağı söylenebilir. FETÖ/PDY'nin yapısındaki gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kripto üyelerinin tespit edilmesindeki güçlük ve bunların eylem yapma potansiyeli, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi özellikleri dikkate alındığında darbe girişiminin üzerinden belli bir sürenin geçmesi de daha hafif nitelikteki tedbirlere başvurma zorunluluğunu ortaya çıkaran bir faktör olarak değerlendirilemez. Ayrıca millî güvenliğe aykırı faaliyetlerde bulunan diğer terör örgütleriyle bağlantısı olduğu değerlendirilen kamu görevlileri açısından da FETÖ/PDY'nin oluşturduğu tehdit ortamında, anılan yöntemlere başvurulması söz konusu olabilecektir.

...

128. Sonuç olarak darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla terör örgütlerine

veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetlerinin alınmasını düzenleyen kuralların, olağanüstü hâle neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında milli güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

...

142. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarda uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin belli bir kurumun veya mesleğin disiplinini sağlamaktan ziyade devlet kurumlarına yönelik güveni yeniden tesis etmek suretiyle demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi nedeniyle uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında tedbirler, cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunlar için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Öte yandan kuralların kişilerin özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığı gözönünde bulundurulduğunda kurallarda öngörülen tedbirlerin ciddiyet ve ağırlığının bunlara cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, kamu görevinden çıkarma tedbirinin "olağanüstü tedbir" niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. AİHM de 667 sayılı olağanüstü hâl KHK'sı uyarınca uygulanan işten çıkarma prosedürü ve buna ilişkin yargılamanın AİHS'in 6. maddesi kapsamında suç isnadı niteliğinde olmadığını belirtmiştir (Pişkin/Türkiye, B. No: 33399/18, 15/12/2020, §§ 102-109)."

B. Uluslararası Hukuk

67. Sözleşme'nin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

68. Sözleşme'nin "Olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklere ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme'de öngörülen yükümlülüklere aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hüküm, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında 2. maddeye, 3. ve 4. maddeler (fıkra 1) ile 7. maddeye aykırı tedbirlere cevaz vermez.

3. Aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren nedenler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tam bilgi verir. Bu Yüksek Sözleşmeci Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tekrar tamamen geçerli olduğu tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir."

69. MSHUS'nin 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Ulusun hayatını tehdit eden ve varlığı resmen ilan edilmiş olan olağanüstü bir durumun ortaya çıkması halinde, bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer yükümlülüklerine aykırı olmamak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din ya da toplumsal kökene dayalı bir ayrımcılık içermemesi kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde olmak üzere, bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerinden ayrılan tedbirler alabilirler.

2. Bu hükme dayanılarak Sözleşme'nin 6, 7, 8 (1. ve 2. fıkralar), 11, 15, 16 ve 18nci maddelerine aykırılık getirilemez."

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

70. Sözleşme'nin 8. maddesine yönelik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına ve AİHM'in özel hayata saygı hakkı bağlamında sebebe ve sonuca dayalı yaklaşımına ilişkin açıklamalar için bkz. C.A. (3), §§ 62-75; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 53-67.

a. Sözleşme'nin 15. Maddesi Bağlamında Değerlendirme

71. Taraf devletlere tek taraflı bildirimde bulunarak sınırlı bazı hâllerde Sözleşme'deki belli hak ve özgürlüklere aykırı davranma, bir başka deyişle anılan hak ve özgürlüklere ilişkin yükümlülükleri azaltma imkânı sunan Sözleşme'nin 15. maddesine ilişkin AİHM uygulamasına ve Türkiye'deki OHAL'e ilişkin olarak Avrupa Konseyi nezdinde hazırlanan bazı raporlara Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ayrıntılı şekilde yer verilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 148-162).

72. AİHM, söz konusu kararlarında özetle derogasyon bildiriminde bulunan devletler yönünden ulusun varlığını tehdit eden tehlikenin olup olmadığı hususunda sınırlı da olsa bir denetim yaptığını, denetim standardı belirlenirken ulusal makamların geniş takdir yetkilerinin bulunduğunu özellikle vurgulamıştır. AİHM; takdir alanının sınırsız olmadığını, taraf devletlerin krizin doğurduğu zorunlulukların kesin olarak gerektirdiği ölçüde hareket etmenin ötesine geçmemesi gerektiğini belirtmiştir (Brannigan ve McBride/Birleşik Krallık, B. No: 14553/89,14554/89, 26/5/1993, § 43).

b. Pişkin/Türkiye Kararı

73. AİHM Pişkin/Türkiye (B. No: 33399/18, 15/12/2020) kararında Ankara Kalkınma Ajansında çalışan başvurucunun 667 sayılı KHK uyarınca iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiasını incelemiştir. Anılan başvuruya ilişkin olayda kalkınma ajansında iş hukukuna tabi olarak çalışmakta iken başvurucunun iş sözleşmesi millî güvenliğe karşı tehdit oluşturan oluşumlara üyeliği veya bu oluşumlarla iltisaklı ya da irtibatlı olması nedeniyle feshedilmiştir. Başvurucunun işe iade talebiyle açmış olduğu davada iş mahkemesi, iş sözleşmesinin feshinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. AİHM öncelikle özel sektörde iş ilişkisinin sonlandırılmasına ilişkin olanlar başta gelmek üzere iş ilişkisi hakkındaki ihtilafların Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası

kapsamındaki medeni hakları ilgilendirmesi dolayısıyla başvurucunun işten çıkarılmasına ilişkin yargılamaların başvurucunun medeni hakları ile alakalı olduğunu, tedbirin cezai yönünün bulunmadığını vurgulamıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 99, 109). Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilirliği ile ilgili olarak ise AİHM, başvurucunun iş sözleşmesinin feshine ilişkin olarak açılan yargılamaların Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında bir cezai suç hakkında verilecek bir karara ilişkin olduğunu gösterebilecek herhangi bir nedenin mevcut olmadığı kanaatinde olduğunu belirterek bu maddenin ceza yönünün uygulanabilir olmadığı sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, § 109).

74. Sonuç olarak AİHM, ulusal mahkemelerin başvurucu ile idari makamlar arasındaki ihtilafı karara bağlamak için tam bir yargı yetkisine sahip olmalarına karşın Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının gerektirdiği şekilde önlerindeki ihtilafla ilgili tüm hukuksal ve olgusal sorunları incelemekten kaçındıklarını, başvurucunun ulusal makamlar tarafından dinlenmediğini ve dolayısıyla başvurucunun Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası anlamında adil yargılanma hakkının güvence altına alınmadığını belirtmiştir. AİHM ulusal mahkemelerin başvurucunun argümanlarını derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde incelemediğini ve başvurucunun itirazlarının reddedilmesine yönelik gerekçeler sunmadığını özellikle vurgulamış, netice itibarıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 150-152).

75. Öte yandan başvurucunun iş sözleşmesinin feshi ile ilgili olarak şikâyette bulunduğunu ve bir terör örgütüyle bağlantısı olduğu gerekçesiyle görevini kaybetmesinden bu yana terörist ve vatan haini olarak etiketlendiğini ileri sürdüğünü belirten AİHM, başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden de incelemiştir (Pişkin/Türkiye, §§ 159-166).

76. AİHM öncelikle ceza soruşturmasının sonucuna bakılmaksızın, işverenin ulusal mahkemelere başvurucunun yasa dışı bir yapı ile bağlantısı olduğu iddiasını kanıtlayabilecek bilgi veya olgusal delil sunabileceğini ve böylece çalışanı ile arasındaki güven ilişkisinin bozulmasının nedenlerini açıklayabileceğini kabul etmeye hazır olduğunu, hem uygulanma koşulları hem de usul rejimi açısından özerk olan söz konusu işten çıkarma usulünün ceza yargılamasının doğrudan bir sonucu olmadığını ifade etmiştir fakat AİHM, söz konusu iş sözleşmesinin feshinin başvurucunun kendi eylemlerinin öngörülebilir sonucu olduğuna dair kesinlikle hiçbir kanıt bulunmadığı sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 181-183). Neticede başvurucunun özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu değerlendirerek müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını incelemiştir (Pişkin/Türkiye, §§ 209, 210).

77. Bu bağlamda AİHM, işverenin başvurucunun yasa dışı yapı ile iltisakı olduğu değerlendirmesini potansiyel olarak haklı çıkaracak şekilde eylemlerinin niteliğini belirtmediğini ulusal mahkemeler önündeki yargılamalar sırasında böylesi bir yapıyla iltisakı bulunduğu iddiasına ilişkin açık bir şekilde somut bir suçlama yapılmadığını vurgulamıştır. Bununla birlikte ulusal mahkemelerin dava konusu tedbiri detaylı olarak incelemeden ve bu tedbirin başvurucunun özel hayatına saygı hakkına yönelik ciddi etkileri olmasına rağmen işverenin değerlendirmesini iş sözleşmesinin sonlandırılması emri için geçerli bir gerekçe olarak kabul ettiğini belirtmiştir. Sonuç olarak mevcut davada dava konusu tedbire ilişkin yargı denetiminin yetersiz olduğunu, başvurucunun Sözleşme'nin 8. maddesinin gerektirdiği şekilde keyfî müdahaleye karşı korumadan asgari düzeyde faydalanamadığını ifade ederek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 218-229).

c. Polyakh ve Diğerleri/Ukrayna Kararı

78. Polyakh ve diğerleri/Ukrayna (B. No: 58812/15, 53217/16 ..., 17/10/2019) kararında AİHM, rejim değişikliği sonrası genel düzenlemelerle kamu görevinden çıkarılan ve on yıl boyunca kamu görevine dönmeleri yasaklanan kişilerin yaptığı başvuruları karara bağlamıştır. Öncelikle AİHM, başvuruya konu olan tedbirlerin uygulanmasına neden olan davranışların iç hukukta suç olarak tanımlandığını, yaptırımın ağırlığının söz konusu tedbirlerin cezai yönünün bulunduğunu söylemek için tek başına yeterli olmadığını belirterek Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün mevcut koşullarda uygulanabilir olmadığına karar vermiştir (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 154-159). AİHM; başvurucuların kamu hizmetinden çıkarılmalarının, on yıl boyunca kamuda görev almalarının yasaklanmasının ve isimlerinin kamuoyunun erişimine açık ve çevrim içi olan bir sicile kaydedilmesinin sonuçları itibarıyla ciddi olduğunu ve doğurduğu etkilerin ağırlık düzeyine ulaştığını belirterek başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden ele almıştır (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 203-211).

79. AİHM; birçok kişi hakkında tesis edilen arındırma işlemlerinin bir cezalandırma veya intikam aracı olarak kullanılamayacağını ve başvurucuların durumlarının bireysel olarak değerlendirilerek görevden alınmaları veya mümkünse daha genel pozisyonlarda istihdam edilmeleri gibi daha az müdahale teşkil eden araçlarla da hedeflenen amaçlara erişilebileceğini vurgulamıştır (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 276, 277). Müdahalelerin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca cevap vermesi ve özellikle de hizmet edilen meşru amaçla orantılı olması hâlinde demokratik bir toplumda gerekli olarak nitelendirilebileceğini hatırlatmış; uygulanan tedbirin ağırlığının ve yasal çerçevenin orantılı, öngörülen zorunlu sosyal ihtiyaca karşılık gelecek şekilde yeterince dar kapsamlı olarak düzenlenip düzenlenmediğinin önemine değinmiştir. AİHM'e göre yasal düzenlemeler hakkındaki meclis denetiminin ve bu kapsamdaki işlemlerin yargısal denetiminin niteliği de önem arz etmektedir (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 292, 293).

d. Xhoxhaj/Arnavutluk Kararı

80. AİHM, Xhoxhaj/Arnavutluk (B. No: 15227/19, 9/2/2021) kararında, Anayasa Mahkemesi üyesi olan başvurucunun meslekten çıkarılması ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğinden süresiz olarak yasaklanmasından kaynaklı iddialarını özel hayata saygı hakkı kapsamında incelemiştir. Arnavutluk'ta gerçekleştirilen yargı reformu kapsamında tüm hâkim ve savcıların mal varlıkları, organize suçlarla bağlantılarının olup olmadığı ve mesleki yönden yeterli olup olmadıkları incelenmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde başvurucu, mülkiyetinde yer alan bazı mal varlığı değerlerinin kaynağını açıklayamaması nedeniyle meslekten çıkarılmış; bunun bir sonucu olarak da hâkimlik yapmaktan süresiz olarak yasaklanmıştır.

81. AİHM öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilir olmadığına hükmetmiş, incelemesini adil yargılanma hakkının medeni hak ve yükümlülükler yönüyle yapmıştır. AİHM, bu kapsamda inceleme organlarının bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğu, yargılamanın adil olmadığı, itiraz makamı önünde aleni duruşma yapılmadığı ve hukuki kesinlik ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddiaları ayrı ayrı incelemiş ve Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 230-353).

82. AİHM ayrıca başvurucunun hukuka aykırı ve keyfî olarak görevden alındığı ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğini yapmaktan süresiz şekilde yasaklandığı iddiasını Sözleşme'nin 8. maddesi yönünden incelemiştir. AİHM, öncelikle somut olayda Sözleşme'nin

8. maddesinin uygulanabilir olduğunu tespit etmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 356-364). Esas yönünden AİHM, meslekten çıkarılan başvurucunun özel hayatına saygı hakkına müdahale edildiğini, bu müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu belirtmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 374-393). Bununla birlikte AİHM müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığına yönelik yaptığı incelemede öncelikle Arnavutluk'taki yargı reformunun acil bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğini belirtmiş; ardından ulusal makamlar tarafından sunulan gerekçelerin meslekten çıkarma tedbiri için yeterli ve ikna edici olup olmadığını, bu gerekçelerin yeterli bir bireyselleştirmeye dayanıp dayanmadığını değerlendirmiştir. AİHM bu kapsamda yaptığı değerlendirme neticesinde ulusal makamlar tarafından başvurucunun mal varlığı hakkında yapılan gerekçelendirmenin yeterli ve ikna edici olduğu kanaatine varmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 394-412).

83. Öte yandan AİHM başvurucunun meslekten çıkarma tedbirinin bir sonucu olarak hâkimlik yapmaktan ömür boyu yasaklanmasının ölçülü olup olmadığı üzerinde durmuştur. AİHM, hâkimlerin ve özellikle de başvurucu gibi yüksek derecede sorumluluk gerektiren görevlerde bulunanların devletin egemenlik yetkisinin bir kısmını kullandıklarını vurgulamış; başvurucuya ve ciddi etik ihlalleri nedeniyle görevden alınan diğer kişilere getirilen ömür boyu meslekten men cezasının yargı makamının dürüstlüğünü ve halkın adalet sistemine olan güvenini sağlamak şeklindeki meşru amaçlarla uyumsuz veya orantısız olmadığını belirtmiştir. AİHM tüm bu gerekçelerle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 413, 414).

e. Naidin/Romanya Kararı

84. Naidin/Romanya (B. No: 38162/07, 21/10/2014) kararında AİHM, siyasi polis memuruyla çalıştığı konusunda yapılan tespite dayanılarak kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklanan başvurucunun iddiasını özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında ele almıştır.

85. Olayda 1990 ve 1991 yıllarında yüksek rütbeli hükûmet memuru olarak çalışan başvurucu, sonrasında parlamento üyesi olarak da görev yapmıştır. Başvurucu 2000 yılında üçüncü kez seçimlere katılmış ve bu süreçte Eski Siyasi Polis Arşivleri Araştırma Ulusal Konseyi başvurucunun geçmişi hakkında resen soruşturmalar gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda başvurucunun 1971 ve 1974 yılları arasında, şüpheli olduğu düşünülen bazı iş arkadaşları hakkında bilgi sağlamak üzere siyasi polisle iş birliği yaptığı sonucuna varılmıştır. Başvurucu, geçmiş faaliyetleriyle ilgili olarak ortaya konulan yorumlara mahkeme nezdinde itiraz etmiş ancak itirazı reddedilmiştir. 2003 yılında, siyasi polis memuruyla çalıştığı tespit edilen kişileri kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklayan bir yasal değişiklik getirilmiştir. Başvurucu, parlamento döneminin sonu olan 2004 yılında memur olarak çalışmalarına devam etme talebinde bulunmuş ancak bu talebi anılan düzenleme çerçevesinde reddedilmiştir. Yargılama sürecinde ayrımcılık temelli şikâyetlerini dile getiren başvurucunun iddiaları, yasama organının sahip olduğu takdir yetkisine ve mevcut koşulların zorunlu kıldığı gerekliliklere dayanılarak reddedilmiştir (Naidin/Romanya, §§ 6-17).

86. Başvurucu; temelde, istihdam yasağının mutlak nitelikte olması ve eylemlerinin önemsizliğinin dikkate alınmaması nedeniyle Sözleşme’nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, kural olarak devletlerin kamu hizmetinde istihdam şartlarını düzenlerken meşru bir menfaate sahip olduklarını ve demokratik bir devletin bünyesinde görev yapan çalışanlarından devletin kuruluşunun

dayandırıldığı anayasal ilkelere sadakat göstermesini isteme haklarının olduğunu vurgulamıştır. Romanya'nın komünist rejim sırasındaki durumunun dikkate alınmasının gerektiğini ifade eden AİHM, devletin geçmişin tekerrür etmesini önlemek üzere kendisini savunabilecek nitelikte bir demokrasi temelinde kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucuya uygulanan kamu hizmetinde istihdam yasağına ilişkin muamelenin ulusal güvenlik, kamu düzeni ve başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması konusunda meşru bir amaç izlediği sonucuna varmıştır (Naidin/Romanya, §§ 49-51).

87. Bununla birlikte AİHM; başvurucunun kariyer beklentilerinin yalnızca kamu hizmetinde durdurulduğunu belirtmiş ve devlet memurlarının, özellikle başvurucunun istihdam edilmek istediği gibi yüksek derecede sorumluluk getiren görevlerde bulunan kişilerin devletin egemenlik gücünden pay sahibi olduğunu vurgulamıştır. Başvurucuya uygulanan yasağın kamusal yararın korumasından sorumlu kişilerin sadakatini sağlama konusunda devlet tarafından izlenen yasal amaçla orantısız olmadığını belirtmiştir. Ayrıca kararda; başvurucunun özel sektörde, devletin ekonomik, siyasi ve güvenlikle ilgili çıkarları için potansiyel öneme sahip şirketlerde ya da kamu otoritesinin uygulanmasıyla bağlantılı olmayan diğer kamu sektörü alanlarında istihdam edilme olanağını etkileyecek herhangi bir kısıtlamanın uygulanmadığını dile getirmiştir. Bunun yanı sıra başvurucunun iddialarının yargılama süreçlerinde incelendiğini ve ulusal mercilere bırakılan takdir yetkisi kapsamında yer alan fiilî unsurların oluşturulduğunu ifade etmiştir. AİHM, yerel mahkemeler tarafından ulaşılan tespitlerin yerindeliğinin sorgulanamayacağını belirterek özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine ulaşmıştır (Naidin/Romanya, §§ 42-57).

2. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonunun 12/12/2016 tarihli Görüşü

88. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) 12/12/2016 tarihinde "15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 İlâ 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri Hakkında Görüş" isimli belgeyi yayımlamıştır.

89. Venedik Komisyonu bir kişinin somut olay bağlamında görevinden alınması için suç örgütü ile gereken bağlantının bir kişiyi suç örgütünün üyesi olarak tanımlamak için gereken bağlantıdan daha az yoğun olabileceğini kabul ettiğini, bu bağlamda bir kamu görevlisinin görevden geçici veya kalıcı olarak alınabilmesi için suç örgütüyle daha zayıf bir bağlantı kurmuş olmasının yeterli olabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Venedik Komisyonu anılan görüşünde bahse konu zayıf bağlantının yine de anlamlı, kamu görevlisinin sadakatiyle ilgili objektif kuşku uyandırır nitelikte olması gerektiğini vurgulamıştır. Masum, tesadüfi vs. bağlantıların ise hariç tutulması gerektiğini belirtmiştir. Netice itibarıyla görevden almanın demokratik anayasal düzene sadakatte objektif olarak ciddi şüphe uyandıracak bir şekilde hareket edildiğini açıkça gösteren fiilî unsurlar kombinasyonunun varlığı hâlinde mümkün olabileceğini açıklamıştır (aynı görüşte bkz. §§ 130, 131).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

90. Anayasa Mahkemesinin 2/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

91. Başvurucu; kamu görevinden çıkarılmasına dayanak alınan kodlamaların gerçek dışı olduğunu, buradaki kişisel bilgilerin hepsinin POL-NET (Polis Bilgi Sistemi) sisteminde olan bilgileri içerdiğini ve FETÖ/PDY mensuplarının bu bilgilere ulaşmalarının zor olmadığını belirtmiştir. Kodlamalar doğru olsaydı bunu destekleyen diğer delillerin de bulunması gerektiğini vurgulayan başvurucu, bunların darbe teşebbüsünden sekiz ay sonra ortaya çıktığını dile getirmiştir. Bununla birlikte başvurucu, iltisak ve irtibat kelimelerinin hukuki kavramlar olmadığını, A.K. ve A.K.E.nin FETÖ/PDY ile bağlantılı olduğuna dair bir beyanda bulunmadığını, somut, maddi, açık ve net bir belge ortaya koyamadığını ifade etmiştir. Netice itibarıyla başvurucu, adil yargılanma hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

92. Bakanlık görüşünde, başvuruya konu olay ve sürece ilişkin genel bilgilere yer verilmiş; yargılama safahatının özeti yapılmıştır. Ayrıca özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve demokratik toplumda gereklilik kriterlerine ilişkin açıklamalarla birlikte yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak mevcut başvuru ile ilgili Anayasa, mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi içtihadı hatırlatılarak bunlarla birlikte somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Diğer taraftan İdareden temin edilen bazı bilgi ve belgeler de görüş ekinde sunulmuştur. Başvurucu bu görüşe karşı beyanında önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik Yönünden

93. Anayasa’nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ... gizliliğine dokunulamaz."

94. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

95. Başvurucunun iddialarının mesleki hayatına kamu gücü marifetiyle bir tedbir uygulanmasına, bu doğrultuda kamu görevinden çıkarılmasına ve açtığı davanın reddedilmesine dayandığı görülmektedir. Kişilerin mesleki hayatlarının özel hayatlarıyla sıkı bir irtibatının olduğu ve meslek hayatına yönelik tedbirlerin ya da müdahalelerin söz konusu olduğu dava süreçlerinde özel hayata saygı hakkının gündeme geldiği yadsınamaz. Mesleki hayata yönelik bu tür tedbirlerin ya da müdahalelerin hangi durumlarda özel hayat bağlamında uygulanabilir olduğu hususunda belirlenen ölçütler Anayasa Mahkemesinin birçok kararında olduğu gibi somut olayla benzer nitelikteki durumlara ilişkin olarak da N.E., A.S. ve Halit İnciroğlu kararlarında detaylı olarak açıklanmıştır (N.E., §§ 89-99; A.S., §§ 91-101; Halit İnciroğlu, §§ 95-106).

96. Somut olayda başvurucu; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplardan ya da terör örgütlerinden olan FETÖ/PDY ile irtibatı yahut iltisakı bulunduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucunun mesleki hayatına yönelik bu müdahalenin başkaları ile ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflatmasına, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlara yol açacağı, neticede özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıyacağının ve özel hayatında etki doğuracağının muhtemel olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla

başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarıldığı gözönüne alındığında başvurucunun hakkında tesis edilen işlemin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi düzeye ulaştığı görülmektedir.

97. Bu nedenle mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı anlaşıldığından başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

b. Başvuruyu İnceleme Usulü

98. Bireylerin temel hak ve hürriyetlerine yönelen müdahalelerin koşulları ve hangi hukuki rejim çerçevesinde gerçekleştirildiği, söz konusu müdahalelerin anayasallık denetiminin yöntemini doğrudan belirler. 1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlanması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken temel hak ve hürriyetlerin savaş, seferberlik veya OHAL dönemlerinde sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde yer almaktadır. Başvurunun incelenmesinde öncelikle müdahalenin hangi hukuki rejime tabi olduğu saptanmalıdır (bu hususta detaylı açıklamalar için bkz. N.E., §§ 100-108; A.S., §§ 102-110; Halit İnciroğlu, §§ 107-115).

99. Başvuruya konu olan kamu görevinden çıkarma tedbiri, olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olarak birel işlem şeklinde tesis edilmiş ve olağanüstü hâl döneminde uygulanmıştır. Tedbirle, kamu görevinden çıkarılan başvurucunun bir daha bu göreve getirilmesi engellenmiş; böylece olağanüstü hâl sonrası dönemi kapsayacak şekilde başvurucu hakkında geleceğe yönelik yasaklama getirilmiştir. Ancak burada uygulanan tedbirin düzenleyici işlemlerde olduğu gibi genel ve herkesi bağlayıcı bir niteliği bulunmamaktadır. Tedbire dayanak olan kural olağanüstü hâl dönemindeki durumları değerlendirilerek terör örgütleriyle ya da millî güvenliğe aykırı faaliyette bulunan yapı oluşum veya gruplarla irtibatlı veya iltisaklı olduğu tespit edilen kişilere özgü düzenleme getirmektedir. Başka bir ifadeyle kural, düzenleyici işlemlerde olduğu gibi benzer durumda bulunan kişilere ve olaylara olağanüstü hâl sonrası durumları da dikkate alınmak suretiyle uygulanacak şekilde geleceğe yönelik hüküm ve sonuç doğurma özelliği taşımamaktadır. Söz konusu kurala dayanılarak gerçekleştirilen somut tedbir başvurucu hakkında olağanüstü hâl döneminde defaten uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Anayasa Mahkemesi, benzer şekilde kamu görevinden çıkarma usulünün dayanağı olan düzenlemelerin anayasallık denetimini yaptığı 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararında da bu hususa vurgu yapmıştır (aynı kararda bkz. § 66).

100. Bu durumda terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı ve irtibatlı olduğu olağanüstü hâl döneminde değerlendirilen başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemesini içeren işleme yönelik olarak gerçekleştirilen bireysel başvuruya ilişkin incelemenin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği değerlendirilmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., §§ 109-114; A.S., §§ 111-116; Halit İnciroğlu, §§ 116-121).

c. Kabul Edilebilirlik Yönünden

101. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Esas Yönünden

102. Olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olan ve olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacını taşıdığı tespit edilen tedbirin olağanüstü dönemde meşru olup olmadığının Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak incelemesinde;

i. Tedbirin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı,

ii. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği,

iii. Durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilmelidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 186; Ayla Demir İşat, § 146; N.E., § 116; A.S., § 118; Halit İnciroğlu, § 123).

i. Tedbirin Anayasa'daki Çekirdek Haklarla İlgili Olup Olmadığı

103. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden ve Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı olan tedbirin meşru kabul edilebilmesi için öncelikli olarak Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması gerekir. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz, suç ve cezalar geçmişe yürütülemez, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Eğer Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı tedbir, anılan çekirdek haklarla ilgiliyse Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru kabul edilmez ve başka bir inceleme yapılmaksızın ilgili hak ve özgürlüğün ihlal edildiği sonucuna varılır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 196, 197; N.E., § 117; A.S., § 119; Halit İnciroğlu, § 124).

104. Savaş, seferberlik veya OHAL ilanı gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ve dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden olağanüstü hâl dönemlerinde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür (N.E., § 118; A. S., § 120; Halit İnciroğlu, § 125)

105. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, kamu görevinden çıkarmaya ve memuriyetin alınmasına ilişkin tedbirlerin muhataplarının özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığına ve ciddiyet ve ağırlığının söz konusu tedbire cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığına karar vermiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 142). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, benzer şekildeki kamu görevinden çıkarma tedbirinin olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. Öngörülen tedbirlerin cezai niteliğinin olmamasının bir sonucu olarak başvuruya konu olan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 119; A.S., § 121; Halit İnciroğlu, § 126).

ii. Tedbirin Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklere Aykırı Olup Olmadığı

106. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak ikinci inceleme, tedbirin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Bu yükümlülüklerin başında taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden

doğan yükümlülükler gelmektedir.

107. MSHUS'nin 4. ve AİHS'in 15. maddelerine göre ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilirler. Ancak MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında; AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, AİHS'e ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülük azaltılması mümkün olmayan bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olan tedbirler anılan ölçütle bağdaşmayacağından meşru görülemez (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 198-201; N.E., § 121; A.S., § 123; Halit İnciroğlu, § 128).

108. Somut başvuruya konu olan tedbirle müdahalede bulunulan özel hayata saygı hakkı, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında sayılmamıştır. Yine somut olayda başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale içeren tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe (olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden bir güvenceye) aykırı olduğu da saptanmamıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 122; A.S., § 124; Halit İnciroğlu, § 129).

iii. Tedbirin Durumun Gerektirdiği Ölçüde Olup Olmadığı

(1) Genel İlkeler

109. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçülülük -Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük kavramından farklı olarak- olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısındaki ölçülülüğü belirtmektedir. Bu itibarla Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel hak ve özgürlüklere daha fazla müdahale etmeye izin vermektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 203; Ayla Demir İşat, § 153; N.E., § 123; A.S., § 125; Halit İnciroğlu, § 130).

110. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın ölçülü bir oran içinde bulunmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 204; Ayla Demir İşat, § 154; N.E., § 124; A.S., § 126; Halit İnciroğlu, § 131; kıyasen birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

111. Ölçülülüğün unsurlarının tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik

müdahale teşkil eden tedbirin ölçülülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesine neden olan tehdit veya tehlikenin niteliğinin öncelikle dikkate alınması gerekir. Yine müdahale edilen hak ve özgürlüğün niteliği de önemlidir. Bununla birlikte tedbirin alındığı zamanın da ölçülülüğün belirlenmesinde gözönüne alınması gerekir. Zira olağanüstü durumu oluşturan olayların yaşandığı ve somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınan bir tedbir ile tehlikenin veya bunu doğuran tehdidin büyük ölçüde bertaraf edildiği bir zamanda alınan tedbir farklı şekilde değerlendirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme yapılırken tedbirin alındığı andaki koşulların dikkate alınması gerekir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 205-207; Ayla Demir İşat, § 155; N.E., § 125; A.S., § 127; Halit İnciroğlu, § 132).

112. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı, ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıkça bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet altına girmesine neden olabilir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 208; Ayla Demir İşat, § 156; N.E., § 126; A.S., § 128; Halit İnciroğlu, § 133).

113. Bu bağlamda alınan idari tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu ilgili ve ikna edici gerekçelerle ortaya konulmalıdır. Bu durum, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanmasının yeterli olmasını ifade etmektedir (N.E., § 127; A.S., § 129; Halit İnciroğlu, § 134).

114. Ayrıca temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere, bunlara karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerin olağanüstü hâl dönemlerinde de sağlanması gerekir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Ayrıca bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu bulunan kamu makamlarının geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte -bireysel başvuruya konu edildiğinde- alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 209, 210; Ayla Demir İşat, § 157; N.E., § 128; A.S., § 130; Halit İnciroğlu, § 135).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

115. Kişilerin kendilerinin, ailelerinin geleceğini ve itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik tedbirlerin keyfî olmaması ve bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir (Ayla Demir İşat, § 150). Bu bağlamda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü hâl yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır (N.E., § 129; A.S., § 131; Halit İnciroğlu, § 136).

116. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından ilan edilen OHAL'e ilişkin süreçte kamu görevinden çıkarmaya ilişkin genel ve soyut normlar yürürlüğe konulmuş ve birçok kamu

görevlisi hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler gerçekleştirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 56-61). Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ve kamu görevinden yasaklanmasına ilişkin olarak alınan tedbirin ve bu kapsamda yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfîlik içermemesi gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 349; Ayla Demir İşat, § 152; N.E., § 130; A.S., § 132; Halit İnciroğlu, § 137).

117. Anayasa Mahkemesince vurgulandığı üzere 15 Temmuz darbe teşebbüsü sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil, bununla sıkı bağı olan bireylerin temel hak ve özgürlükleri ve millî güvenlik yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturmuş ve ülke tarihinde ulusun yaşamını ve hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri olmuştur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 215; N.E., § 131; A.S., § 133; Halit İnciroğlu, § 138).

118. Terör faaliyetleri, tüm dünyada demokratik topluma ve bireylerin şiddetten ari bir ortamda yaşamını sürdürmesine yönelik en ciddi tehditlerin başında gelmektedir. Terör örgütleri çoğunlukla belli bir ülkenin coğrafi hudutlarıyla sınırlı olarak faaliyet göstermemekte, uluslararası mahiyeti bulunan bir küresel güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine özgü yapısı ve gizlilik esasına dayanan çalışma yöntemi, sivil organizasyonları örgütsel amaçlarına ulaşabilmek amacıyla kullanmadaki maharetiyle FETÖ/PDY, yetkili makamlarca 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olarak tespit edilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere emniyet, yargı, eğitim ve din alanında faaliyet gösteren ülkedeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, siyasi partiler, sendikalar, vakıf ve dernekler ile ticari kuruluşlar gibi sivil organizasyonlarda örgütlenen FETÖ/PDY, faaliyetleri dünyanın her yanına yayılmış en organize ve tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 217; Bestami Eroğlu [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 148). Yargı kararlarında FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullanarak böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı konusunda tespitlerde bulunulmuştur (bkz. §§ 9, 47, 49). Ayrıca Anayasa Mahkemesi daha az önem taşıyan bir ünvan veya pozisyon için alınan tedbirlerin niçin gerekli olduğunun ortaya konulması yönündeki ölçütün FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşik yapısının taşıdığı söz konusu özellikler dikkate alınarak mutlak olarak uygulanamayacağını ifade etmiştir (C.A. (3) § 133; N.E., § 132; A.S., § 134; Halit İnciroğlu, § 139).

119. Darbe teşebbüsü, egemenliğin kaynağı olmayan ve milletin egemenliği kullanmak üzere yetkilendirdiği organlar arasında bulunmayan bir grubun zorla demokratik anayasal düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye kalkışmasıdır. Darbe teşebbüsünün başarılı olması hâlinde egemenlik milletten alınarak bir grubun eline geçmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 220). Böylesine kabul edilemez ağır sonuçları içeren darbe teşebbüsünün faili olduğu tespit edilen FETÖ/PDY'nin atipik yapısı, söz konusu yasa dışı yapılanmanın çözümlenmesini de güç kılmıştır. Bu nedenle FETÖ/PDY ile irtibat ya da iltisak içinde olan kişilerin tespit edilmesi, kamu görevinden çıkarılması ve yasaklanması olağanüstü hâle neden olan somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacı doğrultusunda elverişli ve gerekli bir tedbir olarak nitelendirilmeye uygundur (benzer değerlendirme için bkz. N.E., § 133; A.S., §

135; Halit İnciroğlu, § 140).

120. Nitekim Anayasa Mahkemesince darbe teşebbüsünden kısa süre sonra verilen kararda, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği tehlikeye sokan ve Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devletini hedef alan bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalması nedeniyle söz konusu teşebbüsün arkasındaki terör örgütleriyle bağlantılı olduğu ve millî güvenliğe tehdit oluşturduğu değerlendirilen kamu görevlileri hakkında devlet tarafından bazı ilave ve olağan dışı tedbirlerin alınması, kamu hizmetinin yürütülmesi konusunda reform çalışmaları yapılması, bu bağlamda birtakım düzenlemelerin hayata geçirilmesi haklı gerekçelere dayanan gelişmeler olarak nitelendirilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, §§ 77-81; N.E., § 134; A.S., § 136; Halit İnciroğlu, § 141).

121. Anayasa’nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin olduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince kanun koyucunun anılan hususlar çerçevesinde anayasal düzene sadakat göstermeyen kamu görevlileriyle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 74). Sadakatten duyulan şüphenin kamu görevlisinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Ancak kamu görevlisinin sadakatinden duyulan şüphenin ağırlığı, ciddiyeti ve delillendirilmesi ifa edilen görevin önemi ve niteliği gözönünde bulundurulmak suretiyle değerlendirmeli ayrıca keyfî uygulamaları önlemek adına tarafların menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle açıklanmalıdır (N.E., § 135; A.S., § 137; Halit İnciroğlu, § 142).

122. Özellikle ayrıcalıklı kamusal yetkilerle donatılan kamu görevlilerinin sahip oldukları yetkilerin kamu düzeni ve güvenliği bağlamındaki önemi nedeniyle diğer kamu görevlilerinden farklı ve ağır yükümlülükleri olabilir. Mesleğe özgü özel kanunlarla da görünür hâle gelen personel rejimi dâhil ayrıcalıklı konumları nedeniyle anılan özelliğe sahip kamu görevlilerinden devletin özel bir sadakat ve bağlılık beklemesinin de tanınan ayrıcalığın bir sonucu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda hâkim, savcı, polis, asker gibi özel kanunlarla diğer kamu görevlilerine göre ayrıcalıklı yetki ve yükümlülüklerle donatılan ve kamu gücünü kullanabilen kamu görevlilerinden devletin özel bir güven ve sadakat bekleyebileceğinin kabulü gerekir. Zira kamu görevlilerine tanınan ayrıcalıklı hukuki statü, yetki ve haklar ile ifa ettikleri görevin niteliğinin sadakat ve güven kavramları kapsamında devletle olan ilişkideki yükümlülükleri belirlemede de başat rol oynadığı söylenebilir (N.E., § 136; A.S., § 138; Halit İnciroğlu, § 143)

123. Somut olaydaki tedbirin gerekçesi, ilçe emniyet müdür yardımcısı olarak görev yapan başvurucunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatı veya iltisakı olduğunun değerlendirilmesi ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasıdır. Anayasa Mahkemesi; irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini daha önce ifade etmiştir (bkz. §§ 62-66; AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 30). Yine Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında FETÖ/PDY’nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye

dönüştürdüğü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğu kabul edilmiştir (AYM, E.2016/6 [D. İş], K.2016/12, 4/8/2016, § 80; Aydın Yavuz ve diğerleri, § 26; C.A. (3), § 126). Bu bağlamda FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olma hâli, demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığını ya da zayıfladığını gösteren bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu noktada söz konusu tedbirin keyfîlik içerip içermediğinin ve durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ciddi ve objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığının irdelenmesi gerekir (N.E., § 139; A.S., § 141; Halit İnciroğlu, § 146).

124. Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin olarak yürütülen yargılamada verilen davanın reddi kararında, Garson'dan ele geçen kodlama listesinde A4 (FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişi) olarak kodlanmış olmasına ve hakkındaki tanık beyanlarına dayanılmıştır.

125. Bu bağlamda başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının ortaya konulabilmesi için yargısal makamlar tarafından açıklanan gerekçelerden hareketle başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenip desteklenmediği, başvurucunun ve kamunun menfaatlerini dengeleyecek şekilde yeterli gerekçenin yargısal makamlar tarafından ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir.

126. Garson'un 18/4/2017 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına teslim ettiği dijital materyallerin incelenmesi ile başlayan süreçte bahse konu dijital materyaller üzerinde Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından teknik incelemeler yapılmış ve bazı raporlar hazırlanmıştır. Erken dönemde düzenlenmiş olan veri inceleme raporlarından sonra dijital materyaller üzerinde şifre çözme ve benzeri teknik çalışmaların olgunlaşmasıyla birlikte örgüt yapılanmasına ilişkin verilerin olduğu birçok yeni dijital materyalin elde edilmesi ve farklı dosya yollarının çözülmesi suretiyle elde edilen tablolarda ilgili kişilere ait birden fazla kodlama bilgisine ulaşıldığı, bu suretle veri analiz raporlarının düzenlendiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 16-21). Diğer taraftan farklı yargısal makamlar tarafından da konu ile ilgili olarak Garson'un beyanlarına başvurulduğu görülmüştür (bkz. §§ 25-27).

127. Danıştay kararlarında da yer aldığı üzere bahse konu kodlama listesinde emniyet teşkilatında yer alan kişilerin ''alan dışı'', "ilgi", "alan içi", "ümit ve serhat" şeklinde beş ana başlık altında kategorize edildiği görülmüştür. Garson'un beyanlarına göre alan dışı kategorisi FETÖ/PDY ile bağlantısı olmayan kişileri, ilgi kategorisi nitelikleri itibarıyla FETÖ/PDY'ye katılımının sağlanabileceği düşünülen, nitelikleri itibarıyla görüşülmesi uygun görülen ve alan içi kategorisine alınabileceği değerlendirilen kişileri, "alan içi" kategorisi FETÖ/PDY içinde yer alan kişileri, "ümit" kategorisi bir dönem FETÖ/PDY içinde yer almış fakat sonradan bir sebepten bağlantısını koparmış kişileri, "serhat" kategorisi ise "ümit" kategorisinin özelleştirilmiş bir yan kategorisi olarak 17/25 Aralık sürecinden sonra FETÖ/PDY'den ayrılmış olan kişileri ifade etmektedir.

128. Süreç içinde Emniyet Genel Müdürlüğünün yaptığı çalışmalar ve Garson'un beyanları sonucunda bu beş genel kategorinin altında daha hususi hale getirilmiş birçok alt kodun ortaya çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan veri inceleme raporlarında kimi kodlamalarla ilgili olarak "Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir." şeklinde ibareler olduğu, diğer taraftan bu nevi kodlamaların dijital materyaller üzerindeki teknik çalışmaların ilerlemesi ile düzenlenen veri

analiz raporlarında ise yer almadığı görülmektedir. Yine söz konusu kodlamaların içinde anlamı birbirine benzer olan kodlamalar olduğu, ayrıca bazı kodlamalarda yer alan "X", "S " ve "?" gibi ibarelerin kişi hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanıldığı belirtilmiştir (bkz. §§ 17, 20).

129. Konu ile ilgili olarak Yargıtay tarafından yapılan değerlendirmede, Garson tarafından teslim edilen dijital materyallerin Sulh Ceza Hâkimliği kararına istinaden incelenmesi neticesinde anılan kodlama verilerinin tespit edildiği ve bunların hukuka uygun veri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Danıştayın yaptığı değerlendirmeler de aynı şekilde bahse konu kodlama verilerinin bir kamu görevlisinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının değerlendirilmesinde esas alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğinde olduğu yönündedir (bkz. §§ 54-59). Bununla birlikte bahse konu kodlama bilgilerinin tek başına FETÖ/PDY ile irtibatı ya da iltisakı gösteren ciddi ve objektif nitelikte olup olmadığının ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Nitekim vurgulandığı üzere kamu görevinden çıkarma şeklindeki tedbirin durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için de bu yönde bir incelemenin yapılması elzemdir.

130. Öncelikle bahse konu kodlama bilgilerinin yer aldığı dijital materyallerin herhangi bir arama ve elkoyma kararına istinaden ele geçirilmediğini, Garson'un 18/4/2017 tarihinde anılan dijital materyalleri ilgili birimlere teslim ettiğini belirtmek gerekir. Garson aynı zamanda bu dijital materyalleri teslim ettiği tarihte Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına da bazı beyanlarda bulunmuştur (bkz. § 14). Buna göre Garson, 2011 yılından beri FETÖ/PDY ile ilgili olarak birçok bilgi edindiğini, örgütün özellikle emniyet teşkilatı içinde yer alan birçok mensubu ile ilgili olarak fikir sahibi olduğunu belirtmiştir. Bu bilgilerin teslim ettiği dijital materyallerde olduğunu dile getiren Garson, şahsen tanıdığı kişileri de bu kartlara kendisinin yazdığını, bu kartlarda bildiği kadarıyla 4.700 civarında FETÖ mensubu kişinin bilgilerinin olduğunu ifade etmiştir.

131. Garson'un dijital materyalleri teslimiyle başlayan süreçte ceza mahkemelerinde yürütülen yargılamalarda da Garson'un beyanlarına başvurulmuştur. Bu bağlamda İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi ve Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan duruşmalarda Garson teslim ettiği dijital materyallerle ilgili olarak sorulan bazı soruları cevaplandırmıştır. (bkz. §§ 25-27). Öncelikle Garson'un bu sorulara verdiği bazı verilerde hataların olabileceğine ilişkin beyanlarının elle veri girişi yapılan her belgede karşılaşılması muhtemel istisnai hatalara yönelik olduğu belirtilmelidir. Bunun yanında bu muhtemel durumun periyodik olarak güncellenen önceki ve sonraki veriler dikkate alınarak bertaraf edilebileceği, bu yöntemin izlenmesi hâlinde belli bir dönemde yapılan hatanın verilerin genel güvenilirliğine zarar vermemiş olacağı kabul edilmelidir.

132. Yine Garson, teslim ettiği dijital materyallerdeki kodlamalara yönelik olarak bunların emniyet teşkilatının personel biriminin bire bir kullandığı bir formatın üzerine yazıldığını, teslim ettiği verilere yönelik bazı sorulara cevaben yine emniyetteki bazı birimlerin soruşturmayı derinleştirmek, bütün olarak bakmak için eklediği sütunlar olabileceğini dile getirmiştir. Bunun yanında bahse konu kodlamaların/rumuzların ezberden yazılıp yazılmadığı sorusuna cevaben de Garson, bu işlemi yapan ve FETÖ/PDY bağlantılı olan kişilerin bir Excel belgesine bakarak bu kodlamaları yazdığını beyan etmiştir. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğünün düzenlediği veri inceleme raporlarında kimi kodlamaların yanlış yazılmış olabileceğine yönelik değerlendirme, kodlarının bazılarının anlamlarının birbiriyle benzer olması, bazı kodlamalarda yer alan "X", "S" ve "?" gibi ibarelerin kişi hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanıldığına ilişkin

tespitler gözönüne alındığında veri inceleme raporlarının hatalı kodlama bilgilerini içerme ihtimalini dışlamadığı anlaşılmıştır.

133. Bunun yanında bahse konu dijital veriler üzerindeki teknik çalışmaların olgunlaşmasıyla düzenlenen veri analiz raporları ise daha detaylı veriler içermektedir. Bu raporların "Özet" başlığı altında verilen genel bilgilerde bahse konu dijital veriler üzerinde yapılan ilk tespitlerde her ne kadar dokümanların açılış şifreleri çözülmüş olsa da bir kısım veri özelinde veri içeriğinde verinin anlamlandırılmasını/kıymetlendirilmesini ve veri içeriğinde yer alanların kimlik bilgilerinin tespitini zorlayıcı şekilde şifreleme metotlarının kullanıldığının görüldüğü, yürütülen çalışmalar neticesinde 232 farklı Excel dosyasının tespit edildiği belirtilmiştir (bkz. § 19). Nitekim veri analiz raporlarında kodlamaların anlamlarıyla alakalı olarak yeknesak tanımlamaların ve ilgili kişilerle ilgili olarak farklı dosya yollarından elde edilen farklı listelerdeki kodlamaların birlikte yer alabildiği görülmüştür (bkz. § 21). Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğünce olgunlaştırılan söz konusu raporlarda, bu kodlamaların yıllara yayılmış şekilde çok sayıda ve farklı mahrem imamlar tarafından işlendiğinin ortaya konulduğu, bu suretle verilerin karşılaştırılması ve tutarlı olup olmadığı konusunda daha objektif değerlendirme yapma imkânı tanıyan içeriklerin açığa çıkarılmasıyla söz konusu delilin güçlendirildiği anlaşılmıştır.

134. FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Kamu görevinden çıkarmaya yönelik tedbirin terör örgütüne üye olma veya örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etme gibi suçlardan mahkûmiyet devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara ya da terör örgütlerine üyelik ya da mensubiyet şeklindeki birtakım nedenlerden hareketle değil bunlarla iltisaklı ya da irtibatlı olma gerekçesiyle tesis edildiği tekrar vurgulanmalı; ayrıca FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olmaya ilişkin yargısal denetimin idari yargının görev ve yetkisinde olduğu akılda tutulmalıdır. Daha açık bir ifadeyle ceza hukuku bağlamında bir suç ile ilgili olarak değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi adli yargı mercilerinin iken iltisak ve irtibat bağlamında değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi idari yargı mercilerinindir. Ceza mahkemeleri bir suçun maddi ve manevi tüm unsurlarının oluşması, sanığın her türlü şüpheden uzak şekilde eylemi gerçekleştirmesi hâlinde mahkûmiyete karar vermektedir. İdare mahkemeleri ise bir idari işleme ilişkin yargılamada yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden inceleme yaparak işlemin hukuka uygun olup olmadığıyla ilgili olarak bir sonuca ulaşmaktadır. Aynı olgudan hareketle her mahkemenin kendi yargı kolunun yargılama ilkeleri ve delil standardı kapsamında farklı değerlendirme yapabilmesi mümkündür. Bu bağlamda ilgililer hakkında bir suçtan verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar ya da beraat kararı, ilgilinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatlı olup olmadığı yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Öte yandan FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat yönünden inceleme yapacak olan idari yargı düzenindeki yargısal makamların adli yargı düzeninde tespit edilmiş birtakım verileri veya olay, olgu, bilgi ya da belgeleri inceleyerek bunları iltisak ve irtibat kavramları bağlamında değerlendirmeye alması ve ceza yargısından farklı yorumlaması olağandır (Sinan Ulu [GK], B.No:2023/57158, 25/9/2025, § 98; Sümeyra Bakla [GK], B.No:2023/46215, 20/11/2025, § 100).

135. Bu kapsamda düşünüldüğünde benzer şekilde bir koruma tedbiri olan tutuklamanın hukukiliği iddiasından hareketle bir olayın, olgunun, bilgi ya da belgenin örgütsel ilişkinin

varlığı hususunda önemli bir veri olarak değerlendirilerek kuvvetli suç şüphesinin varlığının ortaya konulması da otomatik olarak aynı olay, olgu, bilgi ya da belgenin iltisak ve irtibatın varlığına yeter nitelikte olduğu anlamına gelmeyecektir.

136. Diğer taraftan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında durumun gerektirdiği ölçüde olabilmesi için FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olmanın ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasının ciddi ve objektif nedenlerinin başvurucunun ve kamunun menfaatlerini de dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçeyle idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda örgütle irtibata veya iltisaka ilişkin gerekçenin somut olay, olgular ve esaslı iddialar ile kişilerin lehine ve aleyhine sayılabilecek delillerin birlikte ve bütünlük hâlinde değerlendirildiğini gösterir nitelikte olması gerekir. Anılan gereklilik irtibat ve iltisak kavramlarının içeriğinin kişiye ilişkin bir profilin çıkarılmasıyla doldurulabilir ve somutlaştırılabilir olmasının da bir sonucudur. Bu bağlamda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca da belirildiği üzere (bkz. § 50) FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olma hâlinin OHAL ilanından çok daha önceki süreçte de ortaya çıkabileceği, bir anda ortaya çıkmasının mümkün olmadığı, örgütün yapılanma yöntemi de gözönünde bulundurulduğunda iltisak veya irtibatın uzun bir süreci kapsayabileceği kabul edilmelidir.

137. Bunun yanında Danıştayın FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat nedeniyle kamu görevinden çıkarmaya ilişkin davalarda verdiği bazı kararlarda, kişilerin FETÖ/PDY ile iltisakı yahut irtibatı olduğu yönünde değerlendirme yapılmasına dayanak teşkil eden tespitlerin somutlaştırılmak suretiyle değerlendirilmesi gerektiğini belirterek bazı durumları FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı ortaya koymak konusunda yeterli bulmadığı görülmüştür. Yine Danıştay bu yöndeki bozma kararlarında uyuşmazlığın çözümü için verilecek ara kararlarıyla davacıların terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı yahut irtibatı olup olmadığının araştırılması gerektiğini belirtmiştir (bkz. §§ 60, 61).

138. Yukarıda da vurgulandığı üzere FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Bu bağlamda Garson'un teslim ettiği dijital verilerin iltisak ve irtibat hususunda bir tespitte bulunabilmek için önemli olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Nitekim FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma ve her kurumda örgütlenmiş olma gibi atipik özellikleri de benzer nitelikteki bilgi ya da belgelerin önemini ortaya koymaktadır.

139. Diğer taraftan yine yukarıda vurgulandığı üzere FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olmanın ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasının ciddi ve objektif nedenlerinin başvurucunun ve kamunun menfaatlerini de dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçeyle idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında veri inceleme raporlarındaki kodlama bilgilerinin irtibat ve iltisakın olduğuna yönelik kamu makamlarınca ilgiliden duyulan bir şüpheyi ortaya çıkardığı kabul edilebilir. Bunun yanında söz konusu veri inceleme raporlarındaki bilgilerin FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olma yönünden meydana getirdiği şüpheden hareketle tutarlı ve doğru olduğunun teyit edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

140. Bununla birlikte son tahlilde ortaya çıkan veri analiz raporlarının ise ilgili kişiler hakkında farklı listelerdeki kodlama bilgilerini içerdiği gözönüne alındığında bahse konu kodlamaların tutarlı ve doğru olup olmadığını değerlendirmeye imkân sağladığı

düşünülebilir. Daha açık ifadeyle veri analiz raporlarının tutarlı ve denetime elverişli veriler içermesi durumunda bunun iltisak ve irtibatın varlığına yönelik tek başına yeterli bir delil olarak kabul edilebileceği söylenebilir. Yine veri inceleme raporlarında yer alan kodlama bilgisinin başka delillerle desteklenmesi durumunda ilgililer hakkında ortaya çıkan iltisak ve irtibatın varlığına yönelik şüphenin teyit edilmiş olduğu kabul edilebilir. Bu şekilde destekleyici/teyit edici bir durumun bulunmadığı hâlde ise idari ve yargısal makamların yapması gereken şey, veri analiz raporlarının zikredilen ehemmiyetini de gözönüne alarak söz konusu kodlama bilgilerinin ortaya çıkardığı iltisak ve irtibata yönelik şüpheden hareketle yeterli düzeyde araştırma yapmak ve ilgili kişilerin iltisak ve irtibatına yönelik olarak ortaya çıkan hususlarda karşı beyanlarını da almak suretiyle FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı olup olmadığına yönelik bir sonuca varmaktır. Diğer yandan Danıştayın idari yargı düzenindeki resen araştırma ilkesinden hareketle benzer şekilde bir araştırma yöntemine ilişkin yol haritasını farklı kararlarında derece mahkemelerine gösterdiği bilinmektedir (bkz. §§ 60, 61).

141. Somut olayda başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasının gerekçesi olarak yargısal makamlar yalnızca veri inceleme raporundaki kodlamaları değil başvurucu hakkındaki A.K. ve A.K.E.nin beyanlarını da değerlendirmiştir. Bu değerlendirme sonucunda başvurucunun A4 (FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişi) olarak kodlanması yanında bahse konu tanık beyanlarının davanın reddine gerekçe olarak alındığı görülmektedir. Başvurucu ile aynı yerde görev yapan iki kişiye ait bahse konu beyanlar başvurucunun darbe teşebbüsü öncesi dönemde FETÖ/PDY'yi öven bir kişi ile ilgili tutulan rapora başvurucunun işlem yaptırmadığına, diğeri ise yine aynı dönemde başvurucunun FETÖ/PDY ile bağlantılı olduğu düşünülen kişilere şubelerde görev verdiğine yöneliktir (bkz. §§ 34, 41). Netice itibarıyla yargısal makamlar başvurucu hakkındaki veri inceleme raporunda yer alan kodlama bilgisinin ortaya çıkardığı iltisak ve irtibatın varlığına yönelik şüpheyi bahse konu tanık beyanlarıyla birlikte değerlendirerek başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda başvurucunun demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığına yönelik kanaate gerekçe olarak gösterilen olguların anayasal güvenceleri ortaya koyacak şekilde ilgili ve yeterli olarak nitelendirilmeye uygun hâle getirildiği anlaşılmıştır.

142. FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olan kişilerin tespit edilmesi konusunda devletin darbe teşebbüsünün akabinde hızlı şekilde harekete geçmesi, demokratik anayasal düzene yönelen yakın ve açık tehlikenin bertaraf edilmesi açısından gereklilik unsurunu içermektedir. Ayrıca başvurucunun kamu görevinden çıkarılması ile birlikte bir daha kamu görevlisi olamayacağına dair tedbirin örgütün -gizli yapısı ve henüz tam olarak tüm üyelerinin tespit edilemediği gözetildiğinde- kamuda yeniden yapılanması ve güç elde ederek anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs etmesinin önlenmesi açısından gerekli olduğu açıktır. Bu bağlamda başvuruya konu olan tedbirler de somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınmıştır. Dolayısıyla başvurucu hakkında ortaya konulan tespitler gözönüne alındığında, başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğunu, bu suretle sadakat bağının ortadan kalktığını ilgili ve yeterli gerekçelerle kabul eden yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüyle bağdaşmadığı söylenemez.

143. Öte yandan Anayasa Mahkemesi devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı yahut irtibatılı olan kamu personelinin kamu görevinden çıkarılmasına ve bu kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden

alınmamalarına ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerine, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerine ilişkin kuralı da incelemiştir. Bu kararında Anayasa Mahkemesi, Avrupa'da farklı ülkelerde gerçekleştirilen arındırma uygulamalarının Türkiye'de 15 Temmuz darbe girişiminden kaynaklanan anayasal düzeni hedef alan tehlikenin bertaraf edilmesi sürecinde hayata geçirilen tedbirlerden farklı olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin kamu görevinden çıkarılmasının kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldırmadığı belirtilmiş ve somut olaydakine benzer tedbirin millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli, gerekli ve ölçülü olduğu kabul edilmiştir (bkz. § 65).

144. Bununla birlikte AİHM'in rejim değişikliği gibi radikal bir dönüşümün olmadığı durumlarda da Sözleşme'deki güvencelere riayet edilmesi koşuluyla kamu görevlilerine yönelik meslekten çıkarma ve kamu görevinden yasaklama dâhil bazı tedbirlerin alınabileceğini kabul ettiği vurgulanmalıdır. Nitekim Xhoxhaj/Arnavutluk ve Naidin/Romanya kararlarında AİHM, başvurucular hakkında tesis edilen kamu hizmetinden süresiz şekilde yasaklanmalarına ilişkin tedbirlerin ortaya konulan meşru amaçlarla uyumsuz ve orantısız olmadığı sonucuna varmıştır (bkz. §§ 80-87).

145. Buradan hareketle FETÖ/PDY'nin gizli yapısı, henüz tam olarak tüm üyelerinin tespit edilememesi ile terör örgütlerinin anayasal düzene karşı oluşturduğu tehdit gözetildiğinde bu tedbirin örgütün kamuda yeniden yapılanması ve güç elde ederek anayasal düzeni yıkmaya teşebbüs etmesinin önlenmesi açısından somut koşullar bağlamında elzem olduğu açıktır. Somut olayda başvurucu, demokratik anayasal düzenin korunması bakımından kamu görevinden ilgili ve ikna edici somut gerekçelerle çıkarılmış ancak özel sektörde çalışmasını engelleyen herhangi bir ilave kısıtlamaya tabi tutulmamıştır. Bu konuda bir kısıtlamanın getirilmeyerek somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacıyla hareket edildiği değerlendirilmektedir. Dolayısıyla bu tedbirin öngörülen amaç doğrultusunda ölçülü olmadığı da söylenemez.

146. Diğer taraftan somut olayda ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümüne imkân sağlamaya uygun yasal düzenlemelerin mevcut olduğu ve etkili şekilde işlediği görülmektedir. Nitekim yargılama safahatında dava dosyasına sunulan ve başvuruya konu kararların gerekçelerini oluşturan tüm bilgi ve belgelerin başvurucuya tebliğ edildiği, bu bilgi ve belgelere karşı etkin bir şekilde beyanda bulunma imkânının sağlandığı görülmektedir. Bu bağlamda olağanüstü şartlarda hızlı ve basit usulde kamu görevinden çıkarma tedbirinin uygulanması gerekliliği dikkate alındığında somut olayda yargısal denetimin etkili bir şekilde işlemediği ve yargılamayı yürüten mahkemelerin bağımsız ve tarafsız olmadığı söylenemez. Sonuç olarak başvurucunun yargısal makamlar önünde delillerini sunduğu, iddiada bulunma ve savunma haklarını herhangi bir engellemeyle karşı karşıya kalmadan kullandığı, dolayısıyla yargılamalarda usule ilişkin güvencelerin sağlandığı anlaşılmaktadır.

147. Neticede darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olunduğunu göstermesi açısından yeterli kabul edilen gerekçelerin ilgili ve ikna edici olduğu, somut başvurunun koşullarında alınan tedbirin olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli, ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olduğu ve keyfîlik içermediği değerlendirilmiştir. Dolayısıyla eldeki başvuruda, olağanüstü hâl koşullarında durumun gerektirdiği ölçünün korunduğu sonucuna varılmıştır.

148. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin olağanüstü hâl döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçütlere uygun olduğuna ve başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

149. Başvurucu, hakkında kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadığı hâlde kamu görevinden çıkarıldığını belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

150. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

151. Bilindiği gibi ceza muhakemesi hukuku ile idare hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. İdare hukuku; kamu gücünü kullanma yetkisine sahip olan idarenin gerçekleştirdiği işlem ya da eylemlerde uygulanması gereken başta anayasa olmak üzere yürürlükteki hukuk kurallarının bütününü ifade etmektedir. Bu bakımdan idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biriyle hukuka aykırı olduğu ve iptali, menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davalarıyla ileri sürülür. Söz konusu davalar, idari yargı düzeninde yer alan yargı mercilerince idare hukuku ilkeleri kapsamında ele alınır. Bazı hâllerde kamu görevlisinin fiilî ceza hukuku kapsamında suç tanımına uymasının yanı sıra idare hukuku yönünden de sorumluluk gerektiren bir mahiyet taşıyabilir. Bunun yanı sıra ceza hukuku anlamında suç teşkil etmeyen bir eylem ya da işlem idare hukuku bağlamında bir yaptırımı gerekli kılabilir. Zira cezai sorumluluğu ortadan kalkmış olsa dahi aynı olaylar nedeniyle -daha hafif bir ispat külfeti temelinde- kişi hakkında başka tür bir sorumluluğun tesis edilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özcan Pektaş [1. B.], B. No: 2013/6879, 2/12/2015, § 25; Kürşat Eyol, § 30).

152. Ceza muhakemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden idari soruşturma ve yargılamalarda masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47).

153. Somut olayda adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütlerinin ve millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan olağanüstü tedbir niteliğinde bir meslekten çıkarma işlemi tesis edilmiştir. İdari yargı mercilerince eldeki başvurudan önce verilen kararlarda, bahse konu meslekten çıkarma işleminin nedeni olarak kabul edilen devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ ve/veya PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olma ölçütü

çerçevesinde ve idare hukuku ilkeleri kapsamında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Söz konusu kararlarda başvurucunun ceza yargılamasında kendisine isnat edilen eylemleri işlediği ve suçlu olduğu yönünde bir çıkarımda bulunulmadığı, kararlarda geçen ifadelerin gerek kullanılan dil gerekse bağlamı itibarıyla ceza hukuku anlamında ve teknik unsurlarıyla yargılamaya konu suça ya da bu suçun işlendiğine işaret etmediği anlaşılmıştır.

154. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin bilgi için, Ankara 22. İdare Mahkemesine (E.2019/2582, K.2020/1521), Ankara Bölge İdare Mahkemesi 14. İdari Dava Dairesine (E.2021/8010, K.2022/1259), Danıştay Beşinci Dairesine (E.2022/7536, K.2022/7942) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 2/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EMİN OKYAY

B. No: 2023/47320 | Karar tarihi: 02.04.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/47320

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

MEHMET EMİN OKYAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/47320)

Karar Tarihi: 2/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 23/6/2026- 33289

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR

Raportör : Kemal ÖZEREN

Başvurucu : Mehmet Emin OKYAY

Vekili : Av. Mücahit AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen Fetullahçı Terör Örgütü ve/veya Paralel Devlet Yapılanması ile iltisak ve irtibatının olduğu değerlendirilen kamu görevlisinin olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnamesinin ekli listesinde ismine yer verilmek suretiyle meslekten çıkarılması nedeniyle özel hayata saygı hakkının, kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadan kamu görevinden çıkarma kararı verilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin, açılan iptal davasının uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/6/2023 tarihinde yapılmıştır. 2024/34956 numaralı bireysel başvuru dosyası konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle 2023/47320 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmiş, 2024/34956 numaralı bireysel başvuru dosyası kapatılmış ve inceleme 2023/47320 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

4. İkinci Bölüm, başvurunun Genel Kurul tarafından incelenmesine karar vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

A. Arka Plan Bilgisi

1. Genel Bilgiler

6. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsüne karşı koyan güvenlik görevlileri ile bu teşebbüse tepki göstermek üzere sokaklara çıkan sivillere uçaklar, helikopterler, tanklar, diğer zırhlı araçlar ve silahlarla saldırılmış; bu saldırılar sonucunda toplam 251 kişi hayatını kaybetmiş; binlerce kişi de yaralanmıştır. Kamu makamları ve yargı organları -olgusal temellere dayanarak- bu teşebbüsün arkasında Türkiye'de çok uzun yıllardır faaliyetlerine devam eden ve son yıllarda Fetullahçı Terör Örgütü ve Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) olarak isimlendirilen bir yapılanmanın olduğunu değerlendirmiştir. Darbe teşebbüsüne ilişkin süreç ile FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri ([GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12-46) kararında yer almaktadır (C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 10; N.E. [GK], B. No: 2022/62466, 29/5/2025, § 5; A.S. [GK], B. No: 2023/30928, 29/5/2025, § 5; Halit İnciroğlu [GK], B. No: 2023/38006, 29/5/2025, § 6).

7. 15 Temmuz darbe teşebbüsü öncesinde Millî Güvenlik Kurulu (MGK), söz konusu yapılanmayı 2014 yılı başından itibaren sırasıyla halkımızın huzurunu ve ulusal güvenliğimizi tehdit eden yapılanma, devlet içindeki illegal yapılanma, kamu düzenini bozan iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanma, paralel devlet yapılanması, terör örgütleriyle iş birliği içinde hareket eden paralel devlet yapılanması ve bir terör örgütü olarak kabul etmiştir. Söz konusu MGK kararlarının her biri basın duyuruları aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılmıştır. Yine FETÖ/PDY 2014 yılında, Millî Güvenlik Siyaset Belgesi'nde "Legal Görünümlü İllegal Yapılar" başlığı altında "Paralel Devlet Yapılanması" adıyla yer almıştır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 28, 33; C.A. (3), § 11; N.E., § 6; A. S., § 6; Halit İnciroğlu, § 7).

8. Yargı organları birçok kararda FETÖ/PDY'nin devletin anayasal kurumlarını ele geçirmeyi, sonrasında devleti, toplumu ve fertleri kendi ideolojisi doğrultusunda yeniden şekillendirmeyi ve oligarşik özellikler taşıyan bir zümre eliyle ekonomiyi, toplumsal ve siyasal gücü yönetmeyi amaçlayan, bu doğrultuda mevcut idari sisteme paralel şekilde örgütlenen bir terör örgütü olduğunu ve bu örgütün 15 Temmuz 2016 tarihinde

gerçekleştirilen darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanma olduğunu kabul etmişlerdir (Selçuk Özdemir [GK], B. No: 2016/49158, 26/7/2017, §§ 20, 21; Alparslan Altan [GK], B. No: 2016/15586, 11/1/2018, § 10; C.A. (3), § 12; N.E., § 7; A.S., § 7; Halit İnciroğlu, § 8).

9. Yargı organlarının kararlarında ayrıca FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi birçok özelliği olduğu ve bu örgütün diğerlerine nazaran çok daha zor ve karmaşık bir yapı olduğu ortaya konulmuştur. FETÖ/PDY'nin şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içinde, bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlendiği tespitlerine yer verilmiştir (bu konuda bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı) (C.A. (3), § 13; N.E., § 8; A.S., § 8; Halit İnciroğlu, § 9).

10. Darbe teşebbüsünün bastırılmasının ardından Bakanlar Kurulu tarafından ülke genelinde 21/7/2016 tarihinden itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl (OHAL) ilan edilmesine karar verilmiştir. Üçer aylık sürelerle uzatılan OHAL süreci 18/7/2018 tarihinde sona ermiştir. OHAL ilanı, OHAL döneminin gerektirdiği tedbirlere ilişkin detaylı açıklamalar Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (aynı kararda bkz. §§ 47-66) kararında yer almaktadır (C.A. (3), § 14; N.E., § 9; A. S., § 9; Halit İnciroğlu, § 10).

11. Türkiye Cumhuriyeti 21/7/2016 tarihinde Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS/Sözleşme) dair, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine ise Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'ye (MSHUS) dair derogasyon (askıya alma/yükümlülük azaltma) beyanında bulunmuştur. OHAL'in uzatılmasına ilişkin kararlar da Avrupa Konseyi Genel Sekreterliğine ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliğine bildirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 50; C.A. (3), § 18; N. E., § 10; A. S., § 10; Halit İnciroğlu, § 11).

12. OHAL döneminde çıkarılan olağanüstü hâl kanun hükmünde kararnameleri (OHAL KHK'ları) ile terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı yahut bunlarla irtibatlı olan kişiler, anılan kanun hükmünde kararnamelere ekli listelerde isimlerine yer verilmek suretiyle kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Akabinde bahse konu KHK'lar, farklı kanunlarla bazıları değiştirilerek, bazıları aynen kabul edilerek kanunlaşmıştır. Bununla birlikte yine önceki OHAL KHK'ları ile kamu görevinden çıkarılmış olan bazı kişiler sonradan çıkarılan OHAL KHK'ları ile ilgili kanun hükmünde kararnamelerin eki listelerinin ilgili sıralarından çıkarılmış, bu kişilerin kamu görevine iade edilmelerine karar verilmiştir.

13. OHAL süreci devam ederken 23/1/2017 tarihli ve 29957 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2/1/2017 tarihli ve 685 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (685 sayılı KHK) 1. maddesi ile bahse konu usulle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu (OHAL Komisyonu) kurulmuştur. Yine 685 sayılı KHK'nın 11. maddesi ile OHAL Komisyonunun kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabileceği düzenlenmiştir. Anılan hükümler 1/2/2018 tarihli

ve 7075 sayılı Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Kurulması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un ilgili maddeleri ile kanunlaşmıştır.

2. Garson Kod Adlı Gizli Tanığın Beyanları ve Kodlamalara İlişkin Bilgiler

14. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu, Nöbetçi Sulh Ceza Hâkimliğine hitaben 18/4/2017 tarihli yazısıyla FETÖ/PDY üyeliği suçundan yürütülen 2017/68532 sayılı soruşturma kapsamında Garson kod adlı gizli tanığın (Garson) beyanlarının alındığını ve bu şahsın soruşturma ile ilgili olarak önemli bilgileri içeren iki micro SD kartı ve bir cep telefonunu teslim ettiğini belirtmiştir. Anılan yazıda bahse konu dijital materyallere el konulmasına, bunlar üzerinde inceleme yapılmasına, kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine ve kopyaların muhafaza edilmesine izin verilmesine karar verilmesi talep edilmiştir. Bununla birlikte anılan soruşturma kapsamında 18/4/2017 tarihli gizli tanık ifade tutanağına göre Garson'un beyanları şöyledir:

"Ben 2011 yılından beri FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile ilgili olarak birçok bilgiyi edindim. Bu kapsamda örgütün özellikle Emniyet teşkilatı içerisinde yer alan birçok mensubu ile ilgili fikir sahibiyim. Bu bahsettiğim kişiler ve örgütün hareket ve strateji tarzı ile ilgili ayrıntılı bilgiler size teslim ettiğim SD kartlarda ve yine size teslim ettiğim Samsung A5 marka cep telefonunda mevcuttur. Zaman zaman yapılan toplantılarda örgütün bölge sekreteri olarak tanımladığımız kişiler bu bilgileri getirirlerdi. Ayrıca benim şahsen tanıdığım kişileri de bu kartlara ben yazdım. Bu kartlarda bildiğim kadarıyla 4700 civarında FETÖ mensubu kişinin bilgileri vardır. İlk aklıma gelen kişiler [T.A.] (Emniyet teşkilatındaki FETÖ mensubu şahısların en üst düzey sorumlusudur), [H.S.] (bu kişi de T.A.dan önce Emniyet teşkilatındaki FETÖ üyesi kişilerin üst düzey sorumlusudur), [M.A.] (İstanbul Emniyet Teşkilatındaki FETÖ mensubu şahısların en üst düzey sorumlusudur), [Y.K.] (İzmir Emniyet teşkilatındaki FETÖ mensubu şahısların en üst düzey sorumlusudur). Söylediğim gibi benzer şekilde binlerce FETÖ mensubu ile ilgili bilgi SD kartta bulunmaktadır. Ben darbe teşebbüsü ve daha önceki süreç içerisinde bu örgütün gerçek yapısını anlayıp devlet için oldukça tehlikeli bir oluşum olduğuna kanaat getirdiğim için kendi irademle başvurma gereği duydum."

15. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının yukarıda aktarılan 18/4/2017 tarihli talebine binaen Ankara 5. Sulh Ceza Hâkimliği (Sulh Ceza Hâkimliği) aynı tarihli kararıyla Garson tarafından teslim edilen eşyalara el konulmasına, bunlar üzerinde inceleme yapılmasına, kayıtların çözülerek metin hâline getirilmesine ve kopyaların muhafaza edilmesine izin verilmesine karar vermiştir. Sulh Ceza Hâkimliğinin bu kararından sonra Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından birtakım çalışmalar yapılmış, bu doğrultuda raporlar hazırlanmıştır. Yine buradan hareketle süreç içinde ilgililer hakkında bahse konu kodlamaların yer aldığı bireyselleştirilmiş raporlar tanzim edilmiştir.

16. Yapılan çalışmalar kapsamında Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından ilk olarak ilgililer hakkında veri inceleme raporu adı altında raporlar düzenlenmiştir. Bu raporların "Özet" başlığı altında genel mahiyetteki şu bilgilere yer verilmiştir:

"...

Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı görevlilerince imaj alma işlemi gerçekleştirilen dijital veri üzerinde yapılan incelemelerde, Emniyet Mahrem Yapılanması kapsamında

Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin FETÖ/PDY üyeleri tarafından fişlendiği ve personelin;

Örgüt mensubunun örgüte bağlılık derecesi, katıldığı örgütsel toplantı sayısı, örgüt evinde kalma durumu ve verdiği himmet miktarı,

Örgütten zaman içinde ayrılmış örgüt eski üyesinin örgüte bakışı, örgüte geri dönme potansiyeli, varsa katıldığı örgütsel toplantı sayısı ve verdiği himmet miktarı,

Örgüt mensubu değilse örgüte bakış açısı, sosyal hayattaki tavrı, yaşam tarzı,

Örgüt mensubu olsun olmasın bazı personelin özel ve meslek hayatına ilişkin kişi özelinde hazırlanmış açıklamaların yer aldığı ve örgüt perspektifiyle çeşitli sistematik kodlar verildiği tespit edilmiştir.

Ele geçirilen örgüte ait dijital veriden alınan imajı verisi içerisinde 'Report-Genel Rapor-Index-Microsoft_Elektronik_Tablolama_Dosyaları' içerisinde yer alan 'TÜM LİSTE' isimli Excel tablosunda, (3) ayrı sayfa (sheet) halinde: ‘Tüm liste’, ‘Güncel lise’, ‘Tüm Emekli’ isimli tablolar olduğu görülmüştür. Excel tabloları içerisinde tüm emniyet teşkilatı personelinin yukarıda izah edilen şekilde fişlendiği (kayıt altına alındığı), personelin adının karşısındaki haneye kodlar yazıldığı belirlenmiştir. Amir/memur sınıfı personel ayrılarak ‘A4, A5, B4, B5, SAY, EA, AD, F’ vb. harf ve rakam kodlarıyla yaklaşık 80 kategoride; örgüt üyesi olan/olmayan, örgüte yakın/uzak olan, örgüte zarar verebilecek olan vb. şeklinde tüm EGM personelinin tek tek kayıt altına alındığı görülmüştür. Örgüt üyesi olan EGM personelinin, bağlı olduğu 'Öğretmen, Vekil, Zümre Başkanı' olarak nitelenen örgüt yönetici bilgileri, 'Kurs Taksidi, Ofis, Etüt' adı altında, örgüt üyesi Emniyet Teşkilatı personeli tarafından örgüte aktarılan paralar, örgüt içi faaliyetler vb. detayların bulunduğu görülmüştür. Bu fişleme listelerinde Emniyet Teşkilatı personelinin sicil, isim, TCKN, adres, telefon, eş-çocuk isim bilgileri, özel notlar vb. gibi kişisel bilgiler de yer almaktadır.

Tabloda 'Tüm liste' olarak belirtilen başlığın tüm EGM personeli, 'Güncel lise' olarak belirtilen başlığın Polis Memuru rütbesindeki güncel personel, 'Tüm Emekli' olarak belirtilen başlığın emekli edilen rütbeli personel olduğu değerlendirilmiştir. Verinin oluşturulduğu tarihteki personelin görev durumu ile güncel görev durumunda (aktif görevli-emekli olup olmaması, rütbe değişikliği ve görev yeri değişikliği vb.) farklılıkların olabildiği görülmüştür. Polis Memurları için 'Güncel lise' verisinin daha detaylı ve güncel bilgiler içerdiği değerlendirilmiştir. ..."

17. Öte yandan bahse konu kodlamalardan bazıları ise 22/10/2019 tarihli bir veri inceleme raporunda şu şekilde yer almaktadır:

"0: Hakkında bilgi olmayan personeli ifade ettiği,

...

A: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği, (Normalde A'nın yanına rakam yazıldığı, ancak burada eksik yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir)

A4: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği

A?: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan ancak A4 ve A5 derecesine karar verilememiş kişiyi ifade ettiği,

A5: FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişileri ifade ettiği,

....

B4: FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan ve zaafı olan kişileri ifade ettiği,

...

DİL, DİL1, DİL2, DİL3: Emniyet içindeki FETÖ mensubu olmayan ancak FETÖ mensubu tarafından kazanılmaya çalışılan kişileri ifade ettiği, (Bu kodun kendi arasında DİL1, DİL2 ve DİL3 olarak kategorilendirildiği görülmüş, kazanılmaya en yakın olanın DİL3 koduyla ifade edildiği değerlendirilmiştir)

...

DC: Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

E: Farklı hayat görüşünden olan, işini iyi takip eden ve hayatının hiçbir döneminde FETÖ ile ilgisi olmayan kişileri ifade ettiği,

EA: FETÖ içerisinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme-kampa kalma-her çağrıldığında gelme-sigara-karşı cins-namaz) kişileri ifade ettiği,

...

EML: Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

F, F1, F2, F3, F4, F5, F6: Farklı hayat görüşünden olan, hayatının hiçbir döneminde FETÖ ile bağlantısı olmamış, FETÖ tarafından zararlı görülen, örgüte zarar verebileceği düşünülen kişileri ifade ettiği,

...

SAY: FETÖ mensubu olup her şeyiyle teslim olan ancak yönecilik vasıfları olmayan polis memurunu ifade ettiği,

...

SAYA: FETÖ mensubu olup 'gassalın elindeki meyyit' olarak ifade edilen, zaafları olmayan, her şeyiyle kendisini örgüte teslim etmiş polis memurlarını ifade ettiği,

...

SC: 17-25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarının tekrar kazanılması ile ilgili bir kodlama olarak değerlendirilmiştir.

...

SLM, SM: Yazım yanlışı olabileceği, süreçle alakalı bir kod olduğu ve 17-25 sürecinden önce FETÖ mensubu olan kişiyi ifade ettiği,

...

SVHT, VHT: Süreçle alakalı bir kod olduğu veya yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

...

TML: Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir.

..."

18. Anılan 22/10/2019 tarihli veri inceleme raporunun ilgili kişiye yönelik kısmı olan "Sorgulama Sonucu" başlığı altında özetle şu bilgilere yer verilmiştir:

"

TÜM LİSTE

Sicili ..., TCKN ..., Ad ..., Soyad ..., Medeni Durum ..., Rütbe ..., Derece 1: EA, Derece 2: 0

....

GÜNCEL LİSE

Sicili ..., TCKN ..., 2015 Mart Alan: EA, 2015 Mart Alan Dışı: 0, Alan: EA, AD:0, Zaaf:0 ...

...

Rapor, ele geçirilen ve imajı alınan örgüte ait dijital verinin içerisinde bulunan 'Report-Genel Rapor-Index-Microsoft_Elektronik_Tablolama_Dosyaları' başlığında yer alan 'TÜM LİSTE' isimli excel tablosu içinde, (3) ayrı sayfa (sheet) halinde bulunan ‘Tüm liste’, ‘Güncel lise’, ‘Tüm Emekli’ isimli excel sayfalarından, herhangi bir müdahale yapılmaksızın, ilgili personelin sicili karşısında yer alan hücrelerdeki tüm bilgiler aktarılmış, ‘Güncel lise’ ve ‘Tüm Emekli’ sayfasındaki personelin sicil bilgisinden TCKN bilgisi bulunarak rapora eklenmiştir. Sorgulanan personel için sayfa(lar)da birden fazla kayıt olması durumunda tüm kayıtlar ayrı ayrı listelenmiştir. Personel ile ilgili sayfa(lar)da veri olmaması durumunda sadece sayfanın ana başlığı rapora alınmıştır

İş bu rapor tarafımdan tanzim edilerek imza altına alınmıştır"

19. Devam eden süreçte bu kez Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından ilgililer hakkında veri analiz raporu adı altında daha detaylı raporlar düzenlenmiştir. Bu raporların "Özet" başlığı altında yer alan bilgiler şöyledir:

"Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının (Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu) 18.04.2017 tarih ve 2017/68532 sayılı soruşturması kapsamında gizli tanıktan ele geçirilen '...siyah renkli, üzerinde Samsung 32 gb Micro SD HC I, beyaz açık kahve renkli, üzerinde Lexar 1000x 64 gb Micro SD XC II,...' dijital materyaller ile ilgili Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliğinin 2017/2920 D.İş kararı kapsamında, Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı tarafından gerekli incelemeler yapılarak, şifresi çözümlenebilen kısıtlı sayıdaki dosya, KOM Daire Başkanlığı’na teslim edilmiş, şifresi çözümlenemeyen alanlarla ilgili çalışmalara da devam edildiği bildirilmiştir.

Çözümlenebilen alanlardan elde edilen veriler doğrultusunda, EGM personeline ilişkin ‘Veri İnceleme Raporu’ tanzim edilerek ilgili birimlere gönderilmekteyken, dijital materyaller içerisinde yer alan ve şifre çözümlemeleri yapılamayan alanların şifrelerinin çözüldüğü bildirilmiştir.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talimatları ile çözümlemesi yapılan yeni alanlarla ilgili çalışmalara KOM Başkanlığı tarafından başlanılmıştır.

Yapılan ilk tespitlerde; her ne kadar dokümanların açılış şifreleri çözülmüş olsa da bir kısım veriler özelinde, veri içeriğinde verinin anlamlandırılmasını/kıymetlendirilmesini ve veri

içeriğindeki yer alanların kimlik bilgilerinin tespitini zorlayıcı şekilde şifreleme metotlarının kullanıldığı görülmüştür. Kıymetlendirme sürecinde yapılan kimlik tespitlerinde, EGM personelinin özlük bilgileri ve aile bilgileri gibi kişisel bilgilerden faydalanılmıştır. (örneğin: excel tabloda erkek personelin gerçek ad bilgisinin baba adı başlıklı sütunda, kadın personel için ise anne adı başlıklı sütununda yer alması; excel tabloda personelin gerçek telefon numarasına '11880', '11111' vb. ekleme/çıkarma yapılarak kaydedilmesi; çalıştığı birim bilgisinin örgüt terminolojisine göre kodlanarak yazılması; mezun olduğu yıl bilgisinin harf/rakamlarla kodlanarak yazılması gibi tekniklerle listelerde yer alan şahısların gerçek kimlik bilgisinin saklanmaya çalışılması.)

Yapılan çalışmalar neticesinde, EGM personelinin ve listelerde yer alan diğer şahıslara ilişkin kodlama/fişleme verisi olduğu değerlendirilen (232) farklı Excel dosyası tespit edilmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından ilgili veriler özelinde 2023/277760 sayılı soruşturması kapsamında Gizli Tanık Garson (K)'un beyanı alınmıştır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talimatları ile EGM personelinin kodlama/fişleme verileri özelinde 'Veri Analiz Raporu' formatı oluşturulmuştur. Orijinal veri içerisinde yer alan ilgiliye ait tüm bilgilerin birebir dışa aktarımını sağlayacak (veri tabanı tabloları oluşturma ve modelleme esnasındaki yazılım kuralları zorunlulukları hariç, adli bilişim standartlarına uygun olarak), veri bütünlüğünü de koruyacak model uygulanmıştır.

..."

20. Yine 27/5/2024 tarihli bir veri analiz raporunda bazı kodlamaların anlamları şu şekilde yer almaktadır:

"...

AD / ALAN DIŞI / DIŞ: Emniyet içindeki örgüt yapılanmasının etki alanı dışındaki kişilerdir.

...

DİL/İLGİ: Dil ibaresi ile örgüt üyesi olmayan ancak muhafazakar, kazanılabilir olduğu

değerlendirilerek örgüte dahil etme potansiyeli olduğu düşünülen kişiler belirtilmektedir.

...

DİL 3/ XDİL3/SDİL3/DİL3?: DİL3 seviyesi, grup toplantılarına katılım sağlamış, diğer grup üyeleriyle ve hatta çoğu zaman mahrem sorumlusu ile de tanışmış, alana aktarım aşamasına gelmiş ancak son noktada örgüt mahrem sorumlusu tarafından 'bizim' denilmemiş, henüz alana aktarılmamış kişidir. İlgili kodun ön veya arka kısmına konulan X ve S ibareleri şahıs hakkında yeni bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

SÖZ: Alan içinde olmayan ve şu anda bir kategori olarak kullanılmayan ancak daha önceki yıllarda örgüt içerisinde DİL3 ile EA arasındaki bir kategoride tasniflenen kişiler için kullanılmış kodlama türüdür.

A/A?/SA: Örgüt mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

A4/SA4/XA4: Örgüt mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı olan ancak zaman zaman kendi çıkarlarını ön planda tutabilen ve bazı örgüt kararlarına uyma noktasında

eksikleri bulunsa da; son noktada talimatlara uyan kişilerdir. Zaafları yoktur. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

B/B?: Örgüt mensubiyeti, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı olan ancak zaafları bulunan kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

B4/B4?/SB4/XB4: Örgüt mensubu olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı olan ancak zaman zaman kendi çıkarlarını ön planda tutabilen ve bazı örgüt kararlarına uyma noktasında eksiklikleri bulunsa da; son noktada talimatlara uyan ve de zaafları bulunan kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

EA/EA?/EŞİT A/EŞİT AĞIRLIK/SEA/XEA/YEA: EA ibaresi, örgüt üyesi olan, örgüt için çalışan ve örgütü benimseyen ancak belli başlı noktalarda eksikliği olduğunu değerlendirdiğimiz kişileridir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı.

...

SAY/SAYISAL/SSAY/XSAY: Kendisini tamamen örgüte teslim etmiş, örgütün talimatlarından dışarı çıkmayacak düzeyde bağlı ancak vekil olarak grubu idare edeceğine yönelik değerlendirme bulunmayan kişidir.

SAY A/SAYA/SSAYA/XSAYA/SAY1: Kendisini tamamen örgüte teslim etmiş, örgütün talimatlarından dışarı çıkmayacak düzeyde bağlı, gerektiğinde vekil olarak grubu idare edebileceği değerlendirilmiş kişidir.

...

SC: 17/25 Aralık sürecinden sonra örgütten kopmuş olan ancak tekrar örgüte dahil edilmeye çalışılan kişilerdir. "

21. Bunun yanında 27/5/2024 tarihli bahse konu veri analiz raporunun ilgili kişiye yönelik kısmında ise şifresi çözülen farklı dosyalar içinde ilgili kişinin yer aldığı listeler sıralanmıştır. 27/5/2024 tarihli bu raporda ilgili kişi özelindeki kısımların bazıları şöyledir:

"...

DOSYA YOLU: ...ÖĞRENCİ LİSTELERİ\2011 SONBAHAR LİSTE.xlsx

ALAN: SÖZ

...

DOSYA YOLU: ...GENEL\PERSONEL\ÇALIŞAN\aralık 2012\OCAK 2013 LİSE LISTE .xlsx

ALAN: EA

...

DOSYA YOLU: ...rar\2013 haziran güncel liste.xlsx

ALAN: EA

...

DOSYA YOLU: ...TÜMÜ LİSE ÖĞRENCİ 1 TEMMUZ - resmi list - Kopya.xlsx

ALAN: EA

ALAN DIŞI: 0

...

DOSYA YOLU: ...ÖĞRENCİ LİSTELERİ\2011 ilkbhar liste.xlsx

ALAN: ALAN DIŞI

...

DOSYA YOLU: ...YENİ\PERSONEL\Tüm liste.xlsx

2015 MART ALAN: EA

2015 MART ALAN DIŞI: 0

ALAN: SC

AD_: SCB

..."

22. Öte yandan süreç içinde ortaya çıkan veriler kapsamında yine Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Garson'un beyanlarına başvurulmuştur. Bu bağlamda anılan beyanlar Danıştay Beşinci Dairesinin 28/5/2024 tarihli ve E.2023/22293, K.2024/8394 sayılı kararında şu şekilde aktarılmıştır:

"...

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından tespit edilen söz konusu kodlama verilerine yönelik olarak verileri teslim eden gizli tanığın 2017/68532 soruşturma sayılı dosyası kapsamında beyanlarına başvurulduğu anlaşılmaktadır.

Gizli tanık 'Garson'un 27/04/2017 tarihli beyanında: '...Yaklaşık 8-9 yıl kadar önce de Emniyet mahrem yapısı olarak nitelendirdiğimiz yapıya dahil oldum. Bu yapıyı açıklamam gerekirse Türkiye Cumhuriyeti Emniyet teşkilatı ile ilgili polis okulları ve polis akademisine girişlerin takibi, giren cemaat mensuplarının davranış ve strateji tarzlarının belirlenerek uygulanması, okuldan mezun olarak emniyet görevlisi sıfatıyla işe başladıktan sonra da bu kişilerin takibini gerçekleştirir, bu doğrultuda toplantılar düzenleyerek örgüte mali kaynak sağlanması ve örgüt içerisinde yer alan emniyet görevlilerinin gerektiğinde görevlerinin gereğine aykırı olarak örgüt talimatları doğrultusunda ve örgütün hedeflerini gerçekleştirmesine yönelik işlemleri yürütür. Bu kişiler benim dahil olduğum süre zarfında sivil kişilerden oluşmaktaydı. ... Mahrem hizmetler yapısı Türkiye genelinde Marmara (İstanbul), Ankara, Ege (İzmir), Gaziantep ve Erzurum olmak üzere 5 bölgeye ayrılmıştı. ... Biz mahrem imamlar olarak genellikle Ankara ilinde ayda bir olmak üzere toplantılar düzenlerdik. Aramızdaki irtibatı kendi adımıza kayıtlı olmayan telefon hatları ile çok ayrıntıya girmeden toplantı yerini kararlaştırırdık. Bu toplantılara 5 bölgenin sorumluları olan kişiler katılırdı. Bu toplantılara ben de iştirak etmekteydim. Bu kartlarda ele geçirilen bilgiler bu süreç içerisinde toplantılarda kayıt altına alınan bilgiler ve aynı süreçte

öğrenerek kayda geçirdiğim bilgilerdir. Kartların incelemesi ile de anlaşılacağı üzere örgüt tarafından emniyet teşkilatı içeresinde yer alan herkesin yakın veya uzak olup olmadığı, örgüt ile ilgili kanaati, mezhebi, dünya görüşü, siyasi görüşüne göre sınıflandırmalar yapılmıştır. Bahsettiğim 5 bölge altında kendi içerisinde bu bölgelere bağlı küçük bölge olarak adlandırdığımız alt bölgeler vardır. ... Alt bölgelerden toplanan bilgiler, himmet olarak tabir ettiğimiz paralar 5 bölgenin üst düzeydeki temsilcilerine aktarılır, bu şekilde bir bilgi ve maddi kaynak havuzu oluşturulmuştur. Tüm personel ile ilgili bilgiler de bu şekilde kayıt altına alınmış bulunmaktadır.... Güncel Lise Kitabı başlıklı dosyada Türkiye'de görev yapan tüm polis memurları ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Tüm Emekli kitabı listesiyle, bu liste emniyet teşkilatından emekli olan çeşitli rütbelerde olan rütbeli personeli göstermektedir. Tüm Liste kitabı listesiyle, EGM de bulunan tüm personelin FETÖ açısından derecelendirmesini belirtir excel tablosudur. Bu listede FETÖ mensubu olan/olmayan tüm personel yer almakta ve bunlara aşağıda açıklayacağım kodlamalarla bir sistematik kurulmuştur. Bu liste incelendiğinde EGM de FETÖ mensubu olan ve olmayan kişiler ayırt edilebilir. Bu liste 2016 Nisan ayında hazırlanmış bir listedir...' ..."

23. Bununla birlikte yürütülen soruşturma kapsamında incelenen dijital materyal içeriklerinde tespit edilen kodlamalarla ilgili olarak Garson'un Danıştay Beşinci Dairesinin 28/5/2024 tarihli ve E.2023/22293, K.2024/8394 sayılı kararında da yer verilen beyanları şöyledir:

"... Genel olarak EGM personelini örgütsel tasnifleme ile beşe ayırmak mümkündür. Bunlar; ALAN DIŞI, İLGİ, ALAN İÇİ, ÜMİT ve SERHAT olarak nitelendirilebilir...

ALAN DIŞI; Emniyet Teşkilatında görevli bulunduğu süre zarfında örgüt ile bağlantısı olmayanlar olarak nitelendirilebilir. Özellikle Alan Dışı kısmında yer alan personelin kodlamaları, birlikte çalıştığı alan içinde yer alan örgüt mensubu emniyet teşkilatı personellerinden (EA, SAY, A4, A5, B4, B5 vb. kodlamasına sahip kişiler) alınan bilgiler neticesinde verilmiştir... Ayrıca ilgili personelin hayata bakış açısı, yaşam tarzı, aile yapısı, mezhebi ve inancına ilişkin ayrıntılı araştırmalar yapılarak kodlama/fişleme yapılmıştır...

İLGİ; Nitelikleri itibarı ile görüşülmesi uygun görülenlerdir. İlgi alanına aktarılması düşünülen emniyet mensubunun, örgütün mahrem yapılanmasında görev alan mahrem sorumlunun toplantılarına katılan öğrencilerden (Emniyet Personellerinden) alınan bilgiler doğrultusunda, nitelikleri itibari ile görüşülmesi planlanan kişiye öncelikle öğrenciler arasından bir stajyer planlaması yapılır, başlangıçta hedef kişinin bu durumdan haberi dahi olmaz. Stajyer tarafından örgütsel bir sistematik içerisinde hedef şahsın aile yaşantısı, ilişkileri, dünya görüşü ve gündemdeki konulara bakışına kadar birçok konudaki görüşleri hakkında bilgiler toplanır, dini konular hakkında gerekli hassasiyet oluşturularak stajyer ile arasında bir vefa ilişkisi oluşturma anlamında gerekli çalışmalar yapılır. Bu çalışmalar ilk başta genel olarak insani ilişkiler üzerinden oluşturulur. Bu ilişkiler genel olarak iş yerinde birlikte yemek yeme, çay içme vb. şeklinde olur. Üç veya dört farklı safhada yaklaşık olarak dokuz aylık süreç sonrasında alana aktarımı yapılabilir. Hedef bu ilgilenme sürecinin sonunda alana aktarımı yapılmadan hemen önce, mahrem sorumluyla tanıştırma ve örgütsel toplantılar ile himmet gündeme gelir. İlgi alanındaki öğrencinin alana aktarılması, örgüt mahrem sorumlusunun üst yönetimden takdir alması açısından önemli bir eylemdir. Zaten hedef olarak kendilerine de verilir. Bu nedenle sahada görevli mahrem sorumlular ilgilendikleri öğrencilerin belirli aralıklarla alana aktarımını sağlarlar...

ALAN İÇİ; Bu kısımda yer alan kodlamalara sahip kişiler, örgütün içerisinde yer alan

kişilerdir. Bu alanda bulunanlar belirli bir aşamadan geçtikten sonra bu alana dahil edilir. Burada birden fazla kodlama bulunmaktadır.

Alan içinde bulunan örgüt mensupları, örgütün sohbet toplantılarına katılır, himmet verir (özel durumlar hariç) çalışmış olduğu birimdeki diğer personeller hakkında bilgi aktarabilir, eğer KOM, TEM, İstihbarat gibi kritik birimlerde çalışıyor ise örgütün herhangi bir şahıs ile ilgili olarak bilgi alması gerekiyor ise şubesinde bulunan bilgiyi temin ederek kendisinden sorumlu olan abiye aktarabilir, Vekil olarak sorumluluk alabilir.

Kısacası bu alandaki şahıslar gerektiğinde görevlerinin gereğine aykırı olarak örgüt talimatları doğrultusunda ve örgütün hedeflerini gerçekleştirilmesine yönelik işlemleri yürütür, örgütü tamamen benimsemiş kişilerdir. Bu kişilerin içerisinde, çekirdekten yetişmiş, örgüt tarafından gerek sınav sorularının verilmesi ile gerekse mülakatlarda referans olunmak sureti ile emniyet teşkilatına yerleştirilmiş kişiler olabileceği gibi, örgüt ile okulda veya meslekte tanışarak örgüte katılan kişiler de bulunabilir.

Örgüt, emniyet teşkilatındaki üst düzey atamaları, emniyet teşkilatı için önemli olan kritik birimlerde çalışacak rütbeli veya rütbesiz personeli genel olarak bu alandan seçerek yerleştirirdi. Çünkü bu alanda yer alan kişiler, yukarıda da açıkladığım gibi örgüt kendisinden bir bilgi isterse yerine getirebilecek durumdaki kişilerdir...

ÜMİT; Hayatının bir döneminde aidiyet duygusuna sahip olmuş, en az 6 ay boyunca örgütsel toplantılara devam etmiş, örgütün mahremiyetine ve hiyarerşik yapılanmasına dahil olmuş (istişare sistemi-dua namaz-literatür), bu yolda ilerlerken herhangi bir sebepten dolayı, örgütten kopmuş olan şahıslara ÜMİT denir. Örgütün mahrem yapılanması açısından ÜMİT durumuna düşmüş kişiler aşırı derecede önemlidir, ÜMİT konusu ile ilgili olarak hatırladığım kadarıyla özel gündemler oluşturulurdu; ÜMİT konusu ile ilgili olarak örgüt liderine atfedilen 'Beni her vakit kabeye ışınlasanız, bir ümit erinin düzelmesi kadar sevindiremezsiniz. Ümit bağrıma saplanmış bir hançerdir. Çözümü dünyada bulamazsak öbür taraftan getirmeli. Kendi evlatlarımızın kaymaması için nasıl dua ediyorsak, bu işi yapanlar olarak bizde öyle dua etmeliyiz. Normal Müslümanlık performansı yetmez ekstra Müslümanlık ister. Yoğunlaşma olmalı, yeni yöntemler keşfedilmeli, sıfırlama mümkün mü bilmiyorum ama sıfırlama peşinde olalım' şeklinde söylemlerinden bahsedilirdi. Hatta ÜMİT bir kişinin kazanılması ile ilgili nasıl bir yol izlenmesine ilişkin ayrıntılı sunum ve notlar hazırlanırdı. Dijital materyaller içerisinde de bu minvaldeki sunum ve notlarda bulunabilir. Bu noktada şu anda adını hatırlamadığım bir ümitle ilgili olarak kazanılması amacıyla hali hazırda Afrika ülkesinde görevlendirilen bir mahrem sorumlusunun (abi) masrafları karşılanarak getirilmesi ve şahısla görüşme yapılması gündeme alınmıştı. ÜMİT durumunda olan kişi, örgütün mahrem yapısının işleyişini öğrenmiş, mahrem sorumluyu tanıyan ve dolayısı ile örgütsel toplantılara diğer katılanları da bilen bir kişi olması nedeniyle, ÜMİT durumundaki şahsın, örgüte ihanet ederek karşı tarafa geçmesi halinde oluşabilecek durumlara tedbir almak amacıyla ÜMİT konusuna örgütün bu kadar yoğunlaşmasını şimdi daha iyi anlıyorum. Mahrem yapının işleyişinde, bir kez mahrem sorumluyla tanışıp, örgütsel toplantılara katılan, kendisinden görevinin gereği dışında, örgütün menfaati doğrultusunda iş ve işlem yapması istenilen şahısların, örgütten ayrılması kendisi açısından mümkün ancak örgüt açısından mümkün değildir. En sert şekilde örgütü eleştirerek ayrılan kişiler bile ÜMİT olarak değerlendirilir...

SERHAT; 17/25 Aralık sürecinden sonra bilhassa polis memuru rütbesindeki personelde korku nedeniyle yoğun şekilde ayrılmalar söz konusu oldu, bu örgütün yine üst düzey bir

toplantısında gündeme geldi, o zamana kadar rastlanılmayan şekilde yoğun bir 'ÜMİT' durumu ortaya çıktı. O toplantıda bu kadar çok ÜMİT'in olamayacağı, sürecin normale dönmesi ile pek çoğunun tekrar geri geleceği inancıyla ayrı bir kodlama yapılması gündeme geldi ve 'SÜRECİ' ifade eden 'S' kodu üretildi."

24. Danıştay yaptığı değerlendirmeler neticesinde öncelikle bahse konu kodlama verilerinin bir kamu görevlisinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının değerlendirilmesinde esas alınabilecek hukuka uygun veri niteliğinde olduğu sonucuna varmıştır. Bunun yanında Danıştay bahse konu kodlama sistematiğinin varlığına yönelik olarak da bazı kişilerin ifadelerini kararlarına yansıtmıştır. Ayrıca bir emniyet mensubunun alan içi kategorisinde kodlanmış olmasının, FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu belirtilmiştir (bkz. §§ 56-59).

25. Devam eden süreçte bazı ağır ceza mahkemeleri tarafından yapılan duruşmalarda Garson'un beyanları alınmıştır. İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesince 2016/697 Esas sayılı dava dosyası üzerinden yapılan 1/6/2018 tarihli duruşmanın tutanağının ilgili kısımları şöyledir:

"

...

BAŞKAN: Peki bu verilerin güvenliği, güvenilirliği konusunda ne dersiniz? Sağlam mı bu veriler?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım verileri siviller olarak yani 2016 Nisan ayında güncellenmiş en son sivillerle alakalı ama 17-25 Aralık'dan sonra özellikle amir memur kesiminde çok gelmeyen insanlar olduğundan dolayı veya sivilden de insanların ayrılmalarından dolayı özellikle amir memur kısmındaki verilerde [2015]'den sonra problem olabilir, problem derken yani bir insan ismi varsa bu listede vardır ama ne diyebilir ilgili şahıs, ben 17-25'den 2015'den sonra gitmiyordum, bırakmıştım, zaten darbeden sonra hiç gitmiyordum diyebilir, bu söylemler insanların söylemi karşısında mahkemenizin vicdanına kalmış şeyler ama 2015'den sonra bazı şeylerde yani güncellenmesinde kişinin yerinde değişiklik olmuştur güncellenmemiştir, rumuzlar güncellenmemiş olabilir ama bir kişi bu listede varsa onda bir problem yoktur Sayın Başkanım, sivil olarak da amir memur olarak da ama özetlemem gerekiyorsa [2015]'den sonra derse ki bir polis memuru veya bir amir arkadaşımız, kardeşimiz yani ben 2015'den sonra zaten gitmiyordum, irtibatı kopartmıştım derse benim onu iddia ederek yok gidiyor diyecek bir belge yok, çünkü elimdeki belgenin özelliği [2015]'de güncellenmiş bir listeyi teslim ettiğim için onun üzerinden ben yorum yaparak bilgi veriyorum."

...

BAŞKAN: Veri kaynağı olarak diyor bazı bilgiler var ki diyor çocuğunun ikinci ismini diyor dedesi bile unutmuş ama diyor kayıtlarda çıkıyor diyor, acaba diyor bu kayıtları diyor, bu bilgileri diyor POL-NET' ten mi aldınız diyor?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım normalde bizim emniyet mahrem yapı sivil abilerin olduğu liste yapının kendi oluşturduğu bir excel sayfasıdır ama avukat beyin söylemiş olduğu yani tüm emniyet sınıfının dahil olduğu ne kadar emniyet mensubu varsa bu zaten birebir de aynen dendiği gibi yani personel daireden gelmiş, bizlere verilmiş yani idarecilerimiz tarafından getirilmiş formattır, dolayısı ile yani personel dairenin emniyette birebir kullandığı bir formattır yani bizim işimize yarayan kısmı da kesilmiş olabilir ama

oradan alınıp getirilmiştir yani öyle bir listedir doğru söylüyor yani.

BAŞKAN: Bazı bilgiler POL-NET' ten alınmış olabilir diyorsun yani?

GİZLİ TANIK GARSON: Evet.

...

BİR KISIM SANIKLAR MÜDAFİ AV. [F.Ç.]: Efendim şimdi tanığı dinledik, tanık kendisinin mahrem imamlar kategorisinde olduğunu ve veri topladığını beyan etti ve bu topladığı verileri de sayman olarak işlediğini. Şimdi bu veri analiz raporlarını incelediğimizde bazı bölümlerde olmuş olabilir ya da işte bu şekilde değerlendirilmiştir gibi ibareler var, şimdi gelen verileri işlediğine göre bu kişilerin hangi kategoriye yazılması gerektiğini biliyor ve işliyor, neden bu şekilde muallak ifadeler kullanılmış? Yani tam anlamıyla bilmiyor mu bu kodların ne anlama geldiğini?

BAŞKAN: Evet ne diyorsun?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım bir kere ezberden bilemeyiz yani bu orada çok şey var çünkü yani bir amirle memurla alakalı başka mesela F'ler var, başka cemaatlere mültesipliği vardır yani parametre çok geniş olduğu için bu ezberden yapılmaz, bunun bilinenleri nedir ? mesela A5 bilinir, B5 bilinir, sayısal bilinir, sayısal A bilinir ama uzadığı gittiği zaman yani burada diller var, ondan sonra SC ve SCA' lar yani çok fazla rumuz var, bu rumuzları yazmak için biz ve bizim gibi meslek bu işi yapan arkadaşlar onların hepsinin kayıtlı olmuş olduğu bir [excel] sayfasından bakarak buralara yazılır, yani oradan bu aradaki yani kafadaki karışıklık giderilir yani net yazılmış olur, dolayısı ile ister ben olayım ister başka bir veri toplayan bir kişi olsun bunu ezberden hepsini bilemez ama öne çıkmış olanlar bilinir yani çünkü öncelikle bilinmesi gereken şeylerdir çünkü sizin yol yürüdüğünüz insanlardır, A'dır, B'dir, C'dir bunlar bilinir ama uzaklaşıldığı kadarıyla o şeyler biraz az bilinir çünkü bir defa işlerseniz bir daha hiç kullanmazsınız onları, güncellemezsiniz de çünkü sizin karşınızda olan bir F tekrar sizin içinize gelecek bir insan değildir, işlersiniz biter yani unutulabilir çünkü öbürüyle sürekli iş yapıyorsunuz, bir de verilerin tamamını ben girmiyorum yani hep baştan beri ifade ettim ben bunun bir parçasıyım yani her il de var yani 160-200 dolayında veri giren insan var, dolayısı ile insan hatası da bazen olabilir yani burada bir isim burada varsa sivil olsun amir memur olsun burada bir problem yoktur ama o insanların verilerin güncellenmesinde problem olacağını hep kabul ediyorum çünkü geçenlerde devletimizin de soy ağacında açıkladığı gibi yani insan giriyor dedesi ölmemiş gözüküyor, bu tip teknolojinin getirdiği olabilir ama bir insan bu excelde varsa amir veya memur olarak veya sivil olarak dolayısı ile burada vardır ama ilk bilgilerin de bazı hataları olmuş olabilir, bunu ifade etmemizde fayda var.

...

SANIK [A.B.]: Bu 160 kişi ile veriyi topladıklarını söyledi, acaba bu veriler içerisinde örgüt mensuplarının örgüt ile olan irtibatlarını gösteren örneğin para vermesinin, konuşmalarına katılmasını, çocuğunun okula gitmesini, bankasya da para olmasını, bylock kullanması gibi, örgüt ile iltisakını gösteren verilerde var mı acaba ?

BAŞKAN: Evet ne diyorsunuz?

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım normalde bu insanların sohbete gelmesi, para vermesi bu tüm bölgelerde illerde biraz (anlaşılamadı) bırakılmış, format ortada olduğu için dolduran da var, doldurmayan da var ama normalde diyelim insanlar kimin ne kadar para

verdiğini, gelip gittiğini görme açısından bunları yazarlar, işlerler buraya, en son soruyu alamadım, kusura bakmayın bir parametre daha vardı.

BAŞKAN: Diyor ki bylock kullanıp kullanmadığı, işte sohbetlere tamamen katılıp katılmadığı, himmetin hepsini verip vermediği, bankasya da bir irtibatının olup olmadığı, çocuklarını okula yazdırıp yazdırmadığı.

GİZLİ TANIK GARSON: Sayın Başkanım normalde bu başka mahkemelerde de benim karşıma geldi, ben bunu açıklıkla ifade etmem gerekirse doğruluk olarak, doğruluk düzleminde normalde zannedersem kişinin bankasya da parasının bulunması, çocuklarının bizim cemaat okullarına gidiyor olmaması bunlar sonradan ilgili emniyette ki yapının yani Kom çalışıyorsa, Tem çalışırsa bunların eklediği şey olarak düşünüyorum. Yani bylock kullandığı özellikle yani belki biz yazmış olabiliriz onu ama özellikle bankasya da parasının olması hesabının olması veyahutta çocuklarının kurumlara gidiyor olması okullara bununla alakalı bizim takibimiz yoktu, benim verdiğim formatlarda yoktu ama ilgili emniyet biriminin bu boyutlandırmak, yapmak, daha bütüncül bakmak için eklemiş olduğu şeyler olduğunu düşünüyorum özellikle bankasya ile çocuklarla alakalı. Bylocku da tam söyleyemiyorum, (anlaşılamadı) kalıyorum çünkü bylock ID’ leri bazen yazılıyor o da yine büyük ihtimal emniyetteki bazı ilgili birimlerimizin, soruşturmayı derinleştirmek daha bütüncül bakmak için eklemiş olduğu bir şey olabilir yani bir sütun olmuş olabilir diye düşünüyorum Sayın Başkanım.

...

SANIK [A.A.]: Bunu sorma sebebim şimdi şöyle düşünüyorum ben, bu şahıs gitti emniyete, emniyette açtılar burayı, içine bazı verileri yüklediler, kapattılar. Sonra şahıs bir ay sonra tekrar geldi. Bir ay sonra geldi, teslim etti diyelim bunları. Şimdi ben böyle bir iddiada bulundum, şimdi bu benim iddiam değil mi, bir kişiyim ben. Bunu ben maddi olarak birşeyle delillendiremedikten sonra bunun bir anlamı olmayacaktır değil mi? Şimdi bu adam gelmiş birşeyi iddia ediyor ve kendisinin de bilmediği bir sürü isimleri veriyor bir şekilde. Yani kendisini şöyle söyleyeyim yani kanunlarda ve hukuk içerisinde burada mesela insanlar pandoradan yargılandılar, pandorada ismi var diye yargılandılar. Orada mağduriyetlerini dile getiriyorlar burada, onları yazanlar da var vs vs bunun için savunmalar yapıldı. Bu adamın vermiş olduğu şeyin doğru olduğunu biz nasıl anlayacağız ?

BAŞKAN: Evet ne diyorsun? Beyanın var mı bu konuda?

SANIK [A.A.]: Ben verdim bu kesin doğrudur dediği zaman doğru oluyorsa ben dediğim zaman niye doğru olmayacak?

GİZLİ TANIK GARSON : Sayın Başkanım buna akıl yürüttüğümüz zaman benim doğru diyeceğime siz doğru değil diyeceksiniz o zaman şöyle, bir veri toplayan bilgisinin daha devletin ele geçirilmesi lazım, ondan veriyi alması lazım, onu eşleştirmesi lazım, öyle bir pratikteki kimseyi nereden bulucaksınız şimdi, bulamadığınız müddetçe doğru diyeceksiniz.

BAŞKAN: Bunlar kesin delil değil zaten takdiri delil

SANIK [A.A.]: Şundan söylüyorum, tüm bu veriler emniyet genel müdürlüğünün

BAŞKAN: Senin hakkında bir veri yokmuş zaten herhalde.

SANIK [A.A.]: Sonuçta başkanım bunlar emniyet genel müdürlüğünün polnetten aldığı veriler deniyor, sadece buraya üç, beş tane veri eklenerek birşeyler yapıldığı görülüyor.

Şimdi ...abinin dediği gibi biz excel tablosunu girdiniz, control F dediğiniz zaman arama yaptığı gibi, control H derseniz de değiştir butonu var. Çok basit, oraya birşey eklediniz, herkese bir şey yazabilirsiniz, ya bu adam yaptıysa böyle birşeyi bunu da şöyle söyleyelim, bugüne kadar ifade veren insanların ifadelerinde okuyoruz, şu şöyledir, bu böyledir ama yüz yüze geldiği zaman konunun öyle olmadığı şeyler de var. Yani şahsın getirileceği devlet olarak ne kadar itimat edeceğiz, benim sorularımın sebebi buydu, bundan dolayı sordum, teşekkür ederim.

..."

26. Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/250 sayılı dosyası üzerinden yapılan 16/2/2018 tarihli duruşmanın SEGBİS çözüm tutanağının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Başkan [A.T.]: bu veriler nerelerde, hangi ortamlarda tutuluyordu, yedekleri var mıydı bunların

Gizli tanık GARSON: efendim yedekleri var yani olur yani dolayısıyla ben zaten yedekli olarak teslim ettim iki taneydi yani genelde bu veriler kaybolduğu zaman ondan sonra yedekli olur. Ama az önce başta ifade ettiğim gibi bu bilgiler aslında çok insanda vardı yani Türkiye'de çok insan derken bu mahrem yapıyla kıyasladığınız zaman yani mahrem yapıyla ifadeyi yan yana getirdiğiniz zaman insan yoksa bu bir yerde olması lazım. Ama bu bölgelerde, bazen illerde filan da vardı dolayısıyla örneğin ben yani bu verilerimi kaybetmiş olsam 4700'le alakalı Türkiye'nin muhtelif yerindeki arkadaşlarla görüşerek, yazışarak yeniden temin etme imkanım aslında vardı yani bende olan onlarda da var, onda olan bende de var biraz efor sarf ettiğim zaman bende kaybolmuş bilgileri yeniden elde etme imkanım vardı. Ama yedekli çalışılması yine bu zahmete de girmemek için tavsiye edilirdi, saklanması ifade edilirdi. Bunların kendilerine göre güvenlik şifreleri vardı. dolayısıyla herkesin kendine göre sakladığı, muhafaza ettiği, yedekli bir sistemi vardı ama tamamen yedeğini de kaybolduğu bir zamanda Türkiye genelinde ilgili kişilerle görüşerek bunun temin edilmeside zor bir iş değildi.

Başkan [A.T.]: bazı bilgiler hatalı, eksik olabiliyor mu bu konuda.

Gizli tanık GARSON: efendim olabilir o şundan dolayı bilgi hata dediğimiz mesela diyelim ki il İzmir merkezi diyelim Denizli'den bilgi istedi o insanın biraz ihmali varsa hızlı bir şekilde istenmişse bazen excelin acizliğine gelebilecek yani çakıştırma, hızlı yazma yani böyle aşağıya doğru çekme yani çok yani ben teknik olarak bilmiyorum ama aşağı doğru çekildiği zaman bazen yanlış olduğu olabiliyor ama bunlar 2016 Nisan ayında diyorum en son verileri verdiğimizde zaten bu tip yanlışlıklar olduğu zaman biz bunun öncesinde bunları görüyoruz bir şekilde ortaya çıkıyor ama 2016 Nisan ayı artık yeni yeni veriler, veri bilgisi girmediğimiz, veriler, bilgilerin artık donduğu, çok hareket etmediği bir zaman olduğu için yeni bir talep de olmuyordu, yeni bir girişde olmuyordu dolayısıyla o noktada net bilgiydi. Ama önceki zamana gittiğimiz zaman yer yer eksiklikler olabiliyordu yani sizin eski verilerde beşyüz personel varmış şimdi 400 tane girmişiniz dediğimiz zaman o 100 tane tekrar unutulmuş, ihmale gelmiş yani hızlı bir şekilde gönderildiği için diye ikaz edildiği zaman o bilgiler tekrar gelme imkanı vardı. Ama 2016 Nisan ayı son güncellemenin olduğu aydı daha sonra bir güncelleme yapılmadı. Dolayısıyla bu bilgiler benim kanaatime göre net bilgilerdi efendim."

27. Yine Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/250 sayılı dosyası üzerinden yapılan

21/9/2018 tarihli duruşmanın Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) çözüm tutanağının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Üye [M.Y.] : Peki bunların güvenirliği nedir?

Gizli Tanık Garson: Sayın başkanım normalde bu listede gerek polis, gerek amir, gerekse sivil mahrem abi listede varsa bu kişi reelde vardır. Ama 81 ilde veri toplayan kişileri de göz önünde bulundurduğunuz zaman insan faktörünü yani bu kişilerin bazı telefon bilgileri yanlış olabilir. Bu yanlışın sebebi o veriyi veren birebirde bizim sorduğumuz kişide yanlış vermiş olabilir Tc'sini eksik vermiş olabilir yani bu toplandığında, istendiğinde. Veyahut da bu kişilerin excelin acizliğine uğramış, bunu çekmiş te olabilir. Bizim burdaki esas şeyimiz listede bu x şahsı var mı? Bu şahıs yerinde mi başka ile bir tayin oldu mu, gitti mi buna bakarız. Yani bizim için.

Üye [M.Y.]: Anladım. Peki

Gizli Tanık Garson: Ama burda plakası eksikti, telefonu eksikliği çok bizim takıldığımız, takip ettiğimiz şeyler değildi.

Üye [M.Y.]: Peki şunu sormak istiyorum sizin yani bize gelen bazı beyanlarda, sorularda benim müvekkilim veyahut da ben yanlışlıkla bu listeye yazıldım. Beni karıştırmış diyenler var öyle bir karışmanın veyahut da hatanın olma ihtimali var mı sizin tuttuğunuz kayıtlarda bu kişinin mutlaka, bu kişi mutlaka Fetö/ Pdy örgütünün içerisinde midir yani sizin sd'de tuttuğunuz.

Gizli Tanık Garson: Evet ... sayın başkanım. Bunlar reelde olan kişilerdir çünkü bunları biz teslim etmeden bunları ...(anlaşılmadı) yapıyoruz, bunlarla iş yapıyoruz eğer burda bir insanın burdan maksat sulandırılma, karıştırılma, bunu ekleme, çıkarma, yanlışlıkla yazılma gibi şeylerden yola çıkarsak zaten biz o düz zeminde işimizi yapamayız ki böyle yanlışlıklar olduğu zamanda benim gibi bu listeyi takip eden insanlar bugün olmasa bile yarın onun farkına varacağından dolayı böyle bir yanlışlık zaten yolda yürürken takip edilir, bulunur ki bunlara da ben çok şahit olmadım. dolayısıyla buraya yazılan şeyler gerçek kişilerdir. Ama dediğiniz gibi bir ildeki bir kişi o şahsın bilgilerini ihmalkarlığından olabilir, yanlış yazmış olabilir, eksik yazmış olabilir.

Üye [M.Y.]: ...(anlaşılmadı) Yani şunu sormuyorum ben size isim yazıldı yani o isim diğer bilgilerle o kişiyse bu adamın örgüt dışı birisi olup olmadığı veyahut da mutlaka sizin örgüttendir diye bir durum var mı yoksa hatayen oraya yazılma gibi bir ihtimali var mı?

Gizli Tanık Garson: Yok hatayen bir yazılma ihtimali olmaz sayın başkanım."

B. Somut Olay Bilgisi

28. Başvurucu Niğde İl Emniyet Müdürlüğünde polis memuru olarak görev yapmaktayken terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı yahut irtibatlı olduğundan bahisle 14/7/2017 tarihli ve 30124 (mükerrer) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5/6/2017 tarihli ve 692 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye (692 sayılı KHK) ekli (1) sayılı listede ismine yer verilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılmıştır.

29. Başvurucu, anılan kararın iptaline karar verilmesi talebiyle OHAL Komisyonuna

başvurmuştur. Dilekçesinde başvurucu, hiçbir sebep gösterilmeden kamu görevinden çıkarıldığını, FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının bulunmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte 1/4/2013 tarihinde faizsiz ve uygun kredi imkânları sunması nedeniyle Bank Asyadan 115.000 TL ev kredisi kullandığını ifade eden başvurucu 17/25 Aralık sürecinden sonra bu Bankadaki krediyi kapatmayı düşündüğünü fakat bu Bankaya yüklü miktarda para yatırmasının destek olarak algılanabilecek olması nedeniyle böyle bir yol tercih etmediğini, 7/8/2014 tarihine kadar kredi borçlarını yatırdığını belirtmiştir. Öte yandan başvurucu öğrenciliği döneminde FETÖ/PDY'ye ait evlerde ya da yurtlarda kalmadığını, şifreli haberleşme programlarını kullanmadığını, himmet vermediğini, çocuklarını FETÖ/PDY ile bağı bulunan eğitim kurumlarına göndermediğini vurgulamış; FETÖ/PDY mensuplarının komiserlik sınavlarını, soruları çalarak kazandığının bilinmesine karşın kendisinin 2009 yılında yapılan komiserlik sınavını kazanamadığını da ayrıca dile getirmiştir.

30. OHAL Komisyonu 18/6/2019 tarihinde anılan başvuruyu reddetmiştir. Kararın "İnceleme" başlığı altında, başvurucunun herhangi bir örgütle iltisak ve irtibatının bulunmadığına, Bank Asyayı faizsiz olması nedeniyle tercih ettiğine, ByLock kullanmadığına yönelik beyanlarının olduğuna değinilmiş; ayrıca Niğde Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından 1/12/2017 tarihinde başvurucu hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği belirtilmiştir. Bununla birlikte yine aynı başlık altında, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından ve Emniyet Genel Müdürlüğünden temin edilen bilgilere göre başvurucunun 2017/68532 hazırlık numaralı soruşturma dosyası kapsamında ele geçen Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatı personeline ilişkin örgüt arşivindeki detay bilgisinde; mahrem yapıda EA (FETÖ/PDY içinde olup "Örgüt benim örgütüm." diyen ancak bazı zaafları olan kişileri ifade ettiği), ETÜD: 2015/1 (sohbet adı altında katıldığı örgütsel toplantı ve faaliyet sayısı), zümre başkanı (bağlı olduğu üst düzey mahrem yapı örgüt üyesi) ve öğretmen (bağlı olduğu üst düzey mahrem yapı örgüt üyesi) verilerinin bulunduğu tespitleri ile kodlanmış olduğu aktarılmıştır.

31. Netice itibarıyla OHAL Komisyonunun anılan kararının başvurunun değerlendirilmesi kısmında, başvurucunun FETÖ/PDY örgüt arşivinde emniyet teşkilatı mahrem yapısı içinde yer alan şahıslardan olmasının FETÖ/PDY ile irtibatını ortaya koyduğu ve başvurunun reddedilmesi gerektiği sonucuna varıldığı belirtilmiştir.

32. Başvurucu, OHAL Komisyonu kararının iptaline karar verilmesi talebiyle Ankara 25. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu, ilk olarak Başsavcılık tarafından silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen soruşturma sonucunda hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verildiğini belirtmiştir. Bununla birlikte başvurucu Garson'un beyanlarında tutarsızlıklar ve çelişkiler olduğunu, nitekim ceza yargılamalarında da bu sebeple kodlama bilgilerinin tek başına delil sayılmadığını ifade etmiştir. Öte yandan başvurucu, EA (FETÖ/PDY içinde olup "Örgüt benim örgütüm." diyen ancak bazı zaafları olan kişi) olarak kodlanmış olan bir kişi hakkında başkaca hususların bulunması gerektiğini, kendisi ile ilgili olarak da örgütü sahiplendiğini gösterir nitelikte hiçbir delil bulunmadığını vurgulamıştır. Kamu görevinden çıkarılma sürecinde kendisine savunma hakkı verilmediğini ve gerekçelerin bildirilmediğini de dile getiren başvurucu, bu şekilde bir yaptırıma maruz kalmasının kendisi ve ailesi açısından maddi ve manevi olarak telafisi imkânsız zararlara sebep olduğunu ve dava konusu işlemin iptal edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

33. İçişleri Bakanlığı (İdare) tarafından dava dosyasına sunulan savunmada 15 Temmuz darbe girişimi ve OHAL süreci aktarılmış, FETÖ/PDY'nin yapısına ilişkin hususlara

değinilmiştir. Bunun yanında anılan savunmanın ekinde yer alan veri inceleme raporunda emniyet teşkilatına yönelik olarak ele geçen kodlama bilgilerine yer verilmiş, buna göre "EA: FETÖ içerisinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme- kampa kalma- her çağrıldığında gelme- sigara- karşı cins- namaz) kişileri ifade ettiği" şeklinde bir açıklama yapılmıştır. Ayrıca bahse konu veri inceleme raporunun başvurucu ile ilgili olarak düzenlenmiş olan sorgulama sonucu kısmı özetle şöyledir:

" TÜM LİSTE... Ad: Mehmet Emin, Soyad: Okyay ... ÜNV.-LİSE: LİSE ... DERECE1: EA,DERECE 2: O, Akitif Çalıştığı Yer. ...

...

GÜNCEL LİSE ... AD: MEHMET EMİN, SOYAD:OKYAY ... 2015 MART ALAN: EA 2015 MART ALAN DIŞI: 0, ALAN:EA, AD:0, ZAAF:0 ... ETÜT 2015:1, ZÜMRE BAŞKANI:SERDAR, ÖĞRETMENİ:HAMZA, ASİL VEKİL: [C.Y.]

..."

34. İdare Mahkemesi 28/2/2020 tarihinde davanın reddine oyçokluğuyla karar vermiştir. Kararda öncelikle FETÖ/PDY'nin niteliğine ilişkin genel değerlendirmeler yapılmış, FETÖ/PDY ile bağlantılı kişilerin kamu görevinden çıkarılması sürecine dair genel bilgiler verilmiştir. Bu bağlamda kamu görevlilerinin sadakat yükümlülüğünden bahsedilmiş, yaşanan darbe teşebbüsü nedeniyle ivedi şekilde alınması gereken tedbirlerin zorunluluğuna vurgu yapılmıştır. Bununla birlikte Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosunun 2017/68532 sayılı soruşturması kapsamında örgüt üyesi olan veya olmayan tüm emniyet teşkilatı personelinin kodlanmasına ilişkin bilgilerin yer aldığı belirtilmiştir. Bu bağlamda İdare Mahkemesi bahse konu dijital materyallerdeki kodlama listelerinin FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olma hususundaki incelemeye esas alınabileceği kanaatine ulaşmıştır.

35. Netice itibarıyla başvurucuyla ilgili olarak örgüt arşivindeki detay bilgisinde, FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisakını ortaya koyacak şekilde mahrem yapıda EA (FETÖ içinde olup "Örgüt benim örgütüm." diyen ancak bazı zaafları olan kişiler) seviyesinde, ETÜD: 2015/1 (sohbet adı altında katıldığı örgütsel toplantı ve faaliyet sayısı), zümre başkanı (bağlı olduğu üst düzey mahrem yapı örgüt üyesi), öğretmen (bağlı olduğu mahrem yapı örgüt üyesi) şeklindeki kodlamanın olduğunu vurgulayan İdare Mahkemesi, başvurucunun FETÖ/PDY ile en az irtibat derecesinde bağının olduğu ve OHAL Komisyonu kararında hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varmıştır. Diğer taraftan İdare Mahkemesi, başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasıyla ortaya çıkan temel hak ve özgürlüklerine yönelik müdahaleyle ilgili olarak da inceleme yapmıştır. Bu bağlamda İdare Mahkemesi uyuşmazlık konusu edilen kamu görevinden çıkarma işleminin ölçülü olduğunu, uluslararası hukuktan doğan yükümlülükleri ihlal etmediğini ve çekirdek haklara herhangi bir müdahalenin de söz konusu olmadığını belirtmiştir.

36. Diğer yandan İdare Mahkemesi kararının azlık oyunda, başvurucu hakkındaki Garson'dan ele geçen SD kartta yer alan kodlamanın herhangi bir bilgi ve bulgu ile desteklenmeksizin doğrudan terör örgütü ile irtibat veya iltisak noktasında yeterli sayılmasının genellemeye dayalı olacağı belirtilmiştir. Bu bağlamda kodlamaya ilişkin veri inceleme raporundaki tespiti doğrulayacak şekilde başvurucunun irtibat veya iltisakını ortaya koyabilecek somut bilgi ile güvenilir, teyit edilebilir ve hukuken denetlenebilir nitelikte bulguların yer almadığı, bu nedenle dava konusu işlemin iptaline karar verilmesi

gerektiği ifade edilmiştir.

37. Başvurucu bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde başvurucu, dava dilekçesindeki iddialarını tekrar etmekle birlikte İdare Mahkemesi kararında yer alan azlık oyuna atıfta bulunmuş ve bazı anayasal haklarının ihlal edildiğine vurgu yapmıştır.

38. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesi (Daire) 17/6/2022 tarihinde İdare Mahkemesi kararının usule ve hukuka uygun olduğu ve kaldırılmasını gerektirecek bir neden bulunmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun reddine oy çokluğuyla karar vermiştir. Kararın karşı oyunda; başvurucunun EA (FETÖ içinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan kişi) seviyesinde kodlanmış olmakla birlikte 8/11/2016 ve 2/2/2017 tarihlerinde üst amiri tarafından yapılan değerlendirmelerde "Geçmişte örgütle irtibatı olsa da 17/25 Aralıktan sonra tarafsız görev yapabileceği" kanaatinin bildirildiği ve dosyada başvurucunun örgütle irtibat yahut iltisakına ilişkin olarak başkaca bir tespit de bulunmadığı ifade edilerek dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı belirtilmiştir.

39. Başvurucu bu karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde başvurucu, dava ve istinaf dilekçelerinde yer alan iddialarını yineleyerek Daire kararının kaldırılmasını talep etmiştir. Danıştay Beşinci Dairesi 21/3/2024 tarihinde Daire kararının ve dayandığı gerekçenin hukuka ve usule uygun olduğunu ve bozulmasını gerektirecek bir sebep bulunmadığını belirterek temyiz başvurusunun reddine ve anılan kararın onanmasına karar vermiştir.

40. Nihai karar 12/5/2024 tarihinde başvurucu tarafından öğrenilmiştir.

41. Öte yandan başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen soruşturmada Başsavcılık, 1/12/2017 tarihinde kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiştir. Anılan kararda başvurucunun ByLock kaydına rastlanmadığı, Bank Asyada 18/1/2008 tarihinde açılan hesabın proje geri ödemesi, kart borcu ödemesi gibi işlemlerde ve 2015 ve 2016 yıllarında da benzer nitelikteki işlemler için kullanıldığı, ekonomik gerekçeler dışında kullanıldığına yönelik bir tespitin bulunmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun okul çağındaki çocuğunun devlet okulunda okuduğu, Zaman gazetesi aboneliğine, sohbetlerde bulunduğuna, himmet verdiğine ve FETÖ/PDY soruşturmalarını protesto amacıyla toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katıldığına ilişkin bir bilgi veya belgenin tespit edilemediği vurgulanmıştır. Ayrıca başvurucunun ikametgâhında ele geçirilen dijital eşyalarda da suç unsuruna rastlanmadığı ifade edilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

42. 692 sayılı KHK'nın "Kamu personeline ilişkin tedbirler" başlıklı 1. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"(1) Terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara … iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın, rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..."

43. 692 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 7089 sayılı Kanun'un 1. maddesi ile kanunlaşmıştır.

44. 685 sayılı KHK'nın "Komisyonun oluşumu" başlıklı 1. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Anayasanın 120 nci maddesi kapsamında ilan edilen ve 21/7/2016 tarihli ve 1116 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Kararıyla onaylanan olağanüstü hal kapsamında, terör örgütlerine veya ... Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara ... iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle başka bir idari işlem tesis edilmeksizin doğrudan kanun hükmünde kararname hükümleri ile tesis edilen işlemlere ilişkin başvuruları değerlendirmek ve karara bağlamak üzere Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu kurulmuştur."

45. 685 sayılı KHK'nın "Yargı denetimi" başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Komisyon kararlarına karşı Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenecek Ankara idare mahkemelerinde iptal davası açılabilir."

46. 685 sayılı KHK'da yer alan bahse konu düzenlemeler 7075 sayılı Kanun'un 1. ve 11. maddesi ile kanunlaşmıştır.

2. İlgili Yargı Kararları

a. FETÖ/PDY'nin Yapısına İlişkin Kararlar

47. (Kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 26/9/2017 tarihli ve E.2017/16.MD-956, K.2017/370 sayılı kararı ile onanarak kesinleşen 24/4/2017 tarihli ve E.2015/3, K.2017/3 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"FETÖ/PDY silahlı terör örgütü, paravan olarak kullandığı dini, din dışı dünyevi emellerine ulaşma aracı haline getiren; siyasi, ekonomik ve toplumsal yeni bir düzen kurma tasavvuruna sahip örgüt liderinden aldığı talimatlar doğrultusunda hareket eden; bu amaçla öncelikle güç kaynaklarına sahip olmayı hedefleyip güçlü olmak ve yeni bir düzen kurmak için şeffaflık ve açıklık yerine büyük bir gizlilik içerisinde olmayı şiar edinen; bir istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar kullanıp böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalışarak ve bunda başarılı olduğu ölçüde büyüyüp güçlenen, bir yandan da kendi mensubu olmayanları düşman olarak görüp mensuplarını motive eden; 'Altın Nesil' adını verdiği kadrolarla sistemle çatışmak yerine sisteme sahip olma ilkesiyle devlete tabandan tavana sızan; bu kadroların sağladığı avantajlarla devlet içerisinde belli bir güce ulaştıktan sonra hasımlarını çeşitli hukuki görünümlü hukuk dışı yöntemlerle tasfiye eden; böylece devlet aygıtının bütün alt bileşenlerini ünite ünite kontrol altına almayı ve sisteme sahip olmayı planlayıp ele geçirdiği kamu gücünü de kullanarak toplumsal dönüşümü sağlamayı amaçlayan; casusluk faaliyetlerini de bünyesinde barındıran atipik/suigeneris bir terör örgütüdür.

İstişare kurulu, ülke, bölge, il, ilçe, semt, ev imamları gibi hiyerarşik bir yapı içeren insan gücünü ve finans kaynaklarını örgütsel menfaat ve ideolojisi çerçevesinde kullanıp Türkiye

Cumhuriyeti Devleti'nin tüm anayasal kurumlarını ele geçirme amacı taşıyan FETÖ/PDY silahlı terör örgütü 'gizli yaşamak, her zaman korkmak, doğruyu söylememek, gerçeği inkâr etmek' üzerine kuruludur.

Talimatlar yoluyla kollektif bir şekilde mobilize olan, kamu erkinin kritik bürokratik alanları başta olmak üzere, kamusal alanı ele geçirme refleksi ile hareket eden, mülkiye, adliye, emniyet, eğitim, istihbarat ve ordu içerisinde kendi özel hiyerarşisi ile illegal şekilde kadrolaşan, devletin tüm kurumlarına yerleştirdiği örgüt mensupları ile devlet teşkilatını kendisine hizmet eder hale getiren ve adeta devlet içinde ayrı bir devlet yapısı oluşturan örgütün lideri Fethullah Gülen tarafından;

'Esnek olun, sivrilmeden can damarları içinde dolanın!; bütün güç merkezlerine ulaşıncaya kadar hiç kimse varlığınızı fark etmeden sistemin ana damarlarında ilerleyin!'

'Adliye, mülkiye veya başka hayati bir müessesede bizim arkadaşlarımızın mevcudiyeti öyle ferdi mevcudiyetler şeklinde ele alınıp değerlendirilmemelidir. Yani bunlar gelecek adına bizim o ünitelerde garantimizdir. Bir ölçüde onlar bizim varlığımızın teminatıdır.'

'Zaman henüz uygun değil. Bütün dünyayı omuzlayıp taşıyabileceğimiz zamana dek, tamam olacağınız ve koşulların uygun olacağı zamana dek beklemelisiniz! Bilhassa, haber alma hususunda her zaman hasım cephenin çok önünde olunmalıdır.'

'Yani siz hâkim değilsiniz başka kuvvetler var. Bu ülkede değişik kuvvetleri hesap edecek dengeli, dikkatli, tedbirli, temkinli yürümekte yarar var ki geriye adım atmayalım...'

'Türkiye'deki devlet yapısı ölçüsüne göre bütün anayasal müesseselerdeki güç ve kuvveti cephemize çekeceğimiz ana kadar her adım erken sayılır ... bunca kalabalık içinde ben bu dünyayı ve düşüncemi sözde mahremiyet içinde anlattım ... sırrınız sizin sırrınızdır. Söylerseniz siz esir olursunuz.'

'Daima tedbirli olmalıyız, daima istişare içerisinde karar alın, ana istişare organı olan Başyüceler ne karar aldıysa onu uygulayın (Kaldı ki; Başyüceler'in lideri de kendisidir) bütün güç merkezlerine ulaşmalıyız...'

'Bir gün bana Ankara'da bin evimiz olduğunu söyleyin, devletin paçasından şöyle bir tutacağım, devlet uyandığında yapacağı hiçbir şey kalmayacak.' şeklinde değişik yer ve zamanlarda örgüt mensuplarına verilen talimatlarda gizliliğe atfedilen önem görülmektedir."

48. FETÖ/PDY'nin anılan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında yer alan hiyerarşik yapılanması ile ilgili diğer hususlar için bkz. Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, § 63.

49. Danıştay Beşinci Dairesinin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 26/1/2022 tarihli ve E.2020/1197, K.2022/146 sayılı kararıyla onanarak kesinleşen 17/6/2019 tarihli ve E.2016/58146, K.2019/4158 sayılı kararında "FETÖ'ye İlişkin Tespit ve Değerlendirmeler" başlığı altında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

Öte yandan Dairemizde derdest olan dava dosyalarında yukarıda belirtilen tespitleri destekler mahiyette, FETÖ'nün niteliğine ilişkin aşağıdaki beyanların yer aldığı görülmüştür:

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ü.ye ait Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 21/10/2016 tarihli ek sorgulama tutanağı: '…Şunu söylemem gerekiyor ki cemaat farklı sınav evlerinde kalan şahısları birbiriyle tanıştırmaz. … Bu yapı sizi asla boşta bırakmaz, yani üniversiteden mezun olduğunuzda sınav çalışma eviniz hazırdır, sınavı kazanınca mülakat referans listeniz hazırdır, bunların her aşamasından sorumlu olan kişiler vardır. …Kural olarak bu yapı gizlilik üzerine kurulu olduğundan bir evde kalan diğer evde kalan kişileri tanımazdı. Ama biz bazen tanıştığımızda kimin bizden olduğunu hissediyor ve anlıyorduk. Biz staja başladıktan sonra bize yavaş yavaş tedbire riayet etmemiz hususu anlatılmaya başlandı. …bu yapıda ciddi bir hiyerarşi söz konusuydu. Ben maaşımın bekarken %15'ini, evlendikten sonra ise %10'unu cemaate himmet olarak verdim. …Evde kalan kişi sadece ev abisini tanır. Kıdemsiz birinin üst abileri tanıma şansı yoktur. Staj esnasında bize namazınızı gizli kılın gerekirse zorunlu hallerde namazlarınızı cem edin diyorlardı. Ramazan orucunuzu tutun ancak gerekirse oruç tutmuyormuş gibi davranın diyorlardı. Bunun haricinde önemli bir husus da bize evliliğin faziletleri anlatılıyordu. …Evlilikten sorumlu abi, evlendirmeyi düşündüğü erkeğe gelerek erkekten bir vesikalık fotoğraf ve bir CV ister, devamında bu CV'yi ve fotoğrafı bir havuza atardı. Aynı işlemi bayanlar için de yapıyorlardı. Devamında evlilikten sorumlu abi kendince uygun gördüğü eş adaylarını birbirleriyle tanıştırıyordu.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan A.A.ya ait Kilis Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce düzenlenen 23/06/2017 tarihli şüpheli ifade tutanağı: '17-25 Aralık süreci sonrası örgütün sivil imamı Erdal kod adlı şahsın katıldığı …bir toplantıda sivil imam adlicilere hitaben 'elinizde ...siyasal iktidara ilişkin yolsuzluk ihale usulsüzlüğü vs. gibi ses getirecek dosya varsa, bu tarz ses getirecek dosyaları bekletmeyin, hemen davasını açın.' dedi. …Örgüt mensuplarının deşifre olmasını önlemek için tedbir ya da ruhsat diye tabir edilen yöntemler uygulanmaktaydı. Bu kapsamda örneğin; cuma namazına gitmememiz, adliyede namazları ima ile (göz ile) kılmamız, eğer mümkünse namaz vakti yetişiyorsa namazları cem ederek (birleştirerek) evde kılmamız, ramazan ayında eğer belli olacaksa oruç tutmamamız ve gerektiğinde alkol almamız talimatlandırılmıştı. …Bizim mezuniyet balomuzda, o dönemki yargı bürokrasisinin hassasiyeti de gözetilerek protokol masalarından görülecek açıdaki ön sıra masalara hep örgüt üyeleri oturtulmuş ve bunlara alkol almaları talimatlandırılmıştı diye biliyorum. …Seçim [2014 tarihli HSYK seçimi] süreciyle ilgili son olarak belirtmek istediğim, örgütün ByLock üzerinden birbirleriyle haberleşerek Facebook'taki hâkim-savcı gruplarında ya da adalet.org'da organize bir şekilde hareket ederek bağımsız aday tanıtımlarının altına adayı övücü, parlatıcı, adayı ön plana çıkartıcı yorumlar yapılmasının sağlanmasıydı. Buna örnek olarak bir olay anlatayım; R.Ş. mahkemede yanıma gelip bana tefonundaki ByLock mesajını okuttu. Yazının içeriğinde; --Tüm arkadaşların dikkatine, şu gün şu saatte Facebook'taki hâkim savcı gruplarında ve adalet.org'da '[İ.Ç.] Gerçeği' isimli bir paylaşım yapılacaktır. Paylaşımın altına bağımsız aday [İ.Ç.]yi övücü yorumlar yapıp destekleyelim … Görüldüğü üzere örgüt sosyal medyada organize bir şekilde hareket ederek seçimde başarılı olmayı amaçlamıştır. …FETÖ yargı mensuplarını T1, T2, T3, T4, T5 üst başlığı/ tasnifi adı altında grup grup, hücre tipi yapılandırılmıştır. T3'teki bir kişinin ekstra bir tanışıklık yoksa diğerlerini bilmesi mümkün olmadığı gibi, yine T3 altında yer alan grupların da birbirini tanımaması genel kuraldır. Tedbir denilen gizlilik kurallarına riayet edilerek bu gizliliğin sağlanması amaçlanmıştır. Ama özellikle Ankara'da staj döneminde bu gizliliği sağlayamadılar. Bir çok farklı gruba mensup kişi birbirlerini bir şekilde tanıdı veya başkasından duymak suretiyle öğrendi. Ancak tedbire son derece riayet edenler kendilerini gizleyebilmiştir.'

Yargı mensubu olarak görev yapmış olan ve ifadesine başvurulan M.Ö.ye ait Osmaniye Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 18/10/2016 tarihli sorgulama tutanağı: 'Taşra yapılanmasında o dönemki adı ile cemaatin bu yapılanması profesyonel olarak yürütülüyordu. 2002 yılından itibaren taşra yapılanması kendi içerisinde T1, T2, T3, T4, T5 şeklinde bölümlere ayrılmıştı. ('T' taşra anlamına gelen yapılanmayı simgelerdi). T1 grubu 39 bin sicilden daha önce gelenlerdi. T2 grubu 39 bin, 42 bin sicillileri, T3 grubu 92 bin 109 bin arası sicillileri, T4 grubu daha sonraki sicillileri, T5 grubu 125 bin ve sonraki sicillileri ifade ederdi.'

Sonuç olarak FETÖ'nün, yıllar itibarıyla takiye (olduğundan farklı görünme) esasına dayanan uzun vadeli bir projenin aşamalarını izleyerek kurduğu strateji doğrultusunda, kamu kurumlarında ve yargı organlarında demokratik devlet düzeninden ayrıksı ve ona paralel şekilde teşkilatlanmak suretiyle ülkenin bağımsızlığını, bütünlüğünü ve demokratik hukuk devletini tehdit edici, anayasal düzene sadakat yükümlülüğüne aykırı davranışlar gösteren bir yapılanma hâline geldiği anlaşılmaktadır. Nitekim bu yapılanma tarafından 15 Temmuz 2016 gecesi anayasal düzene, demokratik kurumlara ve bizatihi Türk Milletine karşı darbe teşebbüsünde bulunulmuştur.

Darbe teşebbüsünün bertaraf edilmesini takip eden günlerde, söz konusu kalkışmaya dâhil olan kişilerin telefon konuşmaları ve mesajları ortaya çıkmıştır. Anayasa Mahkemesinin Aydın Yavuz ve diğerleri (B. No: 2016/22169, 20/06/2017) kararında da yer alan, darbe teşebbüsünün şüphelilerinden olan Komiser Yardımcısı E.G.nin telefonunda bulunan mesajlar bunlara örnek teşkil etmektedir. E.G.nin telefonunda, 'önemli, durum kötü, çok acil duyuru. tüm il ve ilçe imamlarını, abilere, ablalara, kurum imamlarına iletin, tüm hizmet mensupları darbeyi şiddetle kınayan açıklama yapsın, meydanlara inip kendisini kamufle etsin, resim çekilip sosyal medyada yayınlasın, demokrasi, seçilmiş irade falan desinler, ama fazla da asla muhterem hoca efendinin adı geçmesin açıklamalarda, hepimizi alabilirler, herkes -darbeden haberim yok TV'de gördüm ilk kez- desin, asla hükümete ve Tayyibe karşı olumsuz bir paylaşım yapmayın, bu gurubu kapatıyorum şimdi' şeklinde mesajların bulunduğu tespit edilmiştir."

50. Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 14/4/2025 tarihli ve E.2024/1375, K.2025/829 sayılı kararında şu hususlara yer verilmiştir:

"...

İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargısal denetiminin, kural olarak söz konusu işlemlerin tesis edildikleri tarihteki hukuki duruma göre yapılması esas ise de, dava konusu edilen işlemlerin niteliğine göre idari işlemin tesis edildiği tarihten önceki dönemi ilgilendirmesi koşuluyla, yargılama sürecinde veya daha sonra ortaya çıkan tüm bilgi ve belgelerin işlemin hukuka uygunluk denetiminde göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Bu çerçevede, FETÖ/PDY terör örgütünün, büyük bir gizlilik ve takiye içinde Devleti ele geçirmek amacıyla yasadışı faaliyetlerde bulunduğu, söz konusu örgütle olan iltisak veya irtibatın, 21/07/2016 tarihinde ülke genelinde olağanüstü hal ilan edilmesinden çok daha önceki süreçte de ortaya çıkabileceği, bir anda ortaya çıkmasının mümkün olmadığı, örgütün yapılanma yöntemi de göz önünde bulundurulduğunda iltisak veya irtibatın uzun bir süreci kapsadığı değerlendirilmektedir.

..."

b. Garson Kod Adlı Gizli Tanıktan Ele Geçen Kodlamalara İlişkin Kararlar

i. Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Kararları

51. Anayasa Mahkemesinin Ulvi Kün ([1. B.], B. No: 2016/72052, 10/12/2019) kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Başvuru, tutuklamanın hukuki olmaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

...

38. Rize Sulh Ceza Hâkimliğinin tutuklama kararında, başvurucu yönünden kuvvetli suç şüphesini oluşturan somut olguların bulunduğuna genel olarak değinilmiş, ayrıca Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile irtibatlı HTS kayıtlarına ve istihbarat raporlarına atıf yapılmıştır ...

39. İddianamede ise başvurucunun meslekten ihraç edilmesine, 2004-2010 yılları arasında ABD'de eğitim görmesine, başvurucunun çalıştığı birimlere ve aldığı eğitimlere, mesai arkadaşları nezdinde ve çevresinde yapılan araştırma sonucu FETÖ/PDY ile iltisaklı olduğu değerlendirmesine dayanılmıştır. Bunların haricinde mahkûmiyet kararında da atıf yapılan H.Ö. adlı kişiye ait 7/3/2017 tarihli tanık ifadesi ve 7/3/2018 tarihli Veri İnceleme Raporu bulunmaktadır.

40. Başvurucu hakkındaki veri inceleme raporu Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen emniyet mahrem yapılanması soruşturmasında Garson kod isimli gizli tanığın vermiş olduğu Micro SD kart içeriğindeki bilgilere istinaden hazırlanmıştır. Bu Micro SD kart içinde FETÖ/PDY tarafından emniyet personeli ile ilgili yapılan fişleme kayıtlarının bulunduğu ve örgüt perspektifiyle örgüte bağlılık düzeyine göre emniyet personeline bazı kodların verildiği belirtilmiştir. Veri inceleme raporunda başvurucunun "FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişiyi" ifade eden A4 koduyla kodlandığı açıklanmıştır. FETÖ/PDY'nin neredeyse ülkedeki tüm kamu kurumlarında örgütlendiği ancak Türk Silahlı Kuvvetleri, emniyet birimleri, yargı organları ve istihbarat birimlerinde örgütlenmeye özel bir önem verdiği ve bu yerlerin mahrem alanlar olarak ifade edildiği bilinmektedir. Yine FETÖ/PDY'nin bu alanlarda görev yapan mensuplarının örgüt içindeki yapılanmada sivil imamlara bağlı olarak faaliyette bulundukları birçok soruşturma ve kovuşturma belgesinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda emniyet müdürü olarak görev yapmakta olan başvurucu hakkındaki veri inceleme raporuna esas dijital verinin (Micro SD kartın) FETÖ/PDY'nin emniyet teşkilatından sorumlu sivil imamları tarafından ülke çapında emniyet personeli hakkında düzenlenmiş olan birtakım kayıt ve kodları içerdiğinin ve bir gizli tanık tarafından soruşturma mercilerine verildiğinin belirtilmesi karşısında bu dijital veri içinde yer alan başvurucuyla ilgili bilgi ve olguların somut olayın koşullarında FETÖ/PDY ile başvurucu arasında örgütsel bir ilişki bulunduğuna -dolayısıyla başvurucunun suç işlediğine- dair kuvvetli belirti olarak kabul edilmesinin temelsiz ve keyfî olduğunun kabulü mümkün değildir. Nitekim anılan dijital verideki olguların Yargıtay tarafından da FETÖ/PDY ile bağlantılı suçlar bakımından örgütsel ilişkinin varlığı hususunda önemli bir veri olarak kabul edildiğine işaret eden yargısal kararlar mevcuttur..."

52. Anayasa Mahkemesinin Hasan Hüseyin Özan ([1. B.], B. No: 2022/103754, 27/5/2025) kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet hükmü nedeniyle suçta

ve cezada kanunilik ilkesinin ve diğer anayasal hakların ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

...

31. Bölge Adliye Mahkemesinin mahkûmiyet hükmüne esas aldığı tanık Y.R.nin ifadesinde, başvurucuyu 2012-2013 yıllarında birkaç kez sohbet toplantılarında gördüğünü, başvurucunun toplantılarda para verdiğini görmediği yönündeki beyanları karşısında toplantıların örgütsel niteliğine ve Yargıtayca kritik olduğu belirtilen tarihlerden sonra devam edip etmediğine ilişkin herhangi bir açıklamaya yer verilmediği görülmüştür.

32. Yargıtay uygulamasında ise sanıkların Garson kod adlı gizli tanıktan ele geçirilen SD kart içinde 'B4' olarak kodlanması mahkûmiyet için yeterli olmayıp bunun için destekleyici bir ifade, beyan yahut başkaca bilgi ve belge bulunup bulunmadığının araştırılması gerekmektedir (birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/1/2025 tarihli ve E.2023/26776, K.2025/1399 sayılı kararı; ayrıca bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/2/2025 tarihli ve E.2022/11020, K.2025/2707 sayılı kararı.)

33. Somut olayda Bölge Adliye Mahkemesi tarafından tanık Y.R.nın beyanlarında bahsedilen sohbet toplantılarına katılma eyleminin -gerçekleştirildiği tarih dikkate alındığında- neden örgütsel nitelikte bir faaliyet olarak kabul edildiğine dair herhangi bir izahat yapılmadığı gözönünde bulundurulmalıdır. Başka bir deyişle sohbet adı altındaki toplantılara katılması şeklinde mahkûmiyetinde delil olarak kullanılan fiillerinin kendisini cezai yönden sorumluluk altına sokacağını makul olarak öngörebileceği somut olayda gösterilememiştir. SD karttan elde edilen verilerle ilgili olarak yeteri kadar araştırma da yapılmamıştır. Sonuç olarak başvurucunun bu şekilde terör örgütüne üye olma suçundan mahkûm edilmesi anılan suçun başvurucunun aleyhine öngörülemez biçimde genişletici bir yoruma tabi tutulması ile mümkün olmuştur. Ortaya çıkan bu sonuç, Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrası ile bağdaşmamaktadır.

53. Anayasa Mahkemesinin H.K. ([1. B.], B. No: 2021/30997, 11/6/2024) kararının ilgili kısmı şöyledir:

"1. Başvuru; kanun yolu incelemesi aşamasında ileri sürülen, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olan esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillerin hükme esas alınması nedeniyle de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

...

4. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 10 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiş; mahkûmiyet kararında tanık İ.K.nın beyanlarına, Garson isimli gizli tanıktan ele geçirilen hafıza kartında yer alan ve Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin FETÖ/PDY üyeleri tarafından sınıflandırıldığı listede başvurucunun 'DERECE2:B4 (FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan kişi)' olarak sınıflandırılmasına, terör örgütünün tepe yönetiminde yer alan O.H.Ö.nün kullandığı 0 506 ... 46 numaralı GSM hattından 25/5/2009 günü saat 17.15.04'te 36 saniyelik görüşme kaydının bulunmasına dayanmıştır.

...

14. Başvurucu, gizli tanık Garson'dan ele geçirilen hafıza kartı içindeki verilerin kanuna aykırı şekilde elde edilmesi ve bu delillerin hükme esas alınması nedeniyle hakkaniyete

uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. ...

....

17. Başvuru konusu olayda gizli tanık Garson'dan ele geçirilen hafıza kartında yer alan bilgilerin incelenmesi ve anlamlandırılması sonucunda hazırlanan veri inceleme raporuna, tanık beyanına ve HTS kayıtlarına dayanılarak başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Başvurucu; hafıza kartının elde ediliş yönteminin hukuka aykırı olduğunu, bu delilin hükme esas alınamayacağını genel ve soyut ifadelerle ileri sürmüş ancak delilin hangi nedenle hukuka aykırı olduğuna yönelik bir açıklama yapmamıştır. Diğer bir ifadeyle somut olayın koşullarında başvurucunun bu delilin ilk bakışta ve açıkça hukuka aykırılığından söz edilmesini mümkün gösterecek nitelikte bir şikâyeti yoktur. Anılan delilin kanuni düzenlemelere uygun şekilde elde edilmediği ve elde ediliş yöntemi açısından hukuka aykırı olduğu hususunda derece mahkemelerince de bir tespitte bulunulmamıştır. Bu durumda somut olayda hakkaniyete uygun yargılanma hakkına yönelik açık ve görünür bir ihlalin olmadığı sonucuna ulaşılması gerekir."

ii. Yargıtay Kararları

54. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 15/1/2025 tarihli ve E.2023/26776, K.2025/1399 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

2. Gizli tanık Garson’dan ele geçirilen micro SD kart üzerinde yapılan inceleme sonucunda Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı tarafından düzenlenen Veri İnceleme Raporunda 4. sınıf emniyet müdürü olan sanık hakkında 'FETÖ mensubiyeti olan, sadakati ve bağlılığı olan ancak bazı konuları sorgulayan veya zaafı olan' kişileri ifade eden (B4) kodu ile kodlandığının belirtilmesi karşısında, ilgili birimlere yazı yazılarak gizli tanık Garson’dan ele geçirilen micro SD kart üzerinde son dönemde yapılan çalışmalar neticesinde sanık hakkında güncel liste bilgilerinin bulunup bulunmadığı hususu araştırılarak varsa dosya içerisine getirtilmesi, ayrıca güncel liste bilgilerinde sanığın öğretmeni ve zümre başkanı olarak belirtilen şahısların açık kimlik bilgilerinin tespit edilmesi ile haklarında FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyeliğinden soruşturma veya kovuşturma yürütülüp yürütülmediği araştırılarak, tespit edilmesi halinde ilgili dava dosyaların onaylı suretlerinin getirtilip incelenmesi ile söz konusu kişilerin tanık sıfatıyla ifadelerine başvurulması ile UYAP örgütlü suçlar bilgi bankasında sanık hakkında herhangi bir beyan yahut ifade olup olmadığı araştırılıp bulunması halinde beyan ve ifadelerin onaylı örneklerinin dosya arasına getirtilerek elde edilen tüm bilgi ve belgelerin 5271 sayılı CMK’nın 217. maddesi uyarınca duruşmada sanık ve müdafiine okunarak diyecekleri sorulduktan sonra bir karar verilmesi gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde hüküm kurulması, [bozmayı gerektirmiştir.]

..."

55. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/12/2023 tarihli ve E.2022/32832, K.2023/10379 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

2. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından 2017/68532 soruşturma numarasına kayden yürütülen soruşturma kapsamında, gizli tanık Garson'un, gerek Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/250 Esas sayılı dosyasında verdiği 16.02.2018 tarihli, gerekse Ankara Cumhuriyet

Başsavcılığınca alınan 18.04.2017 ve 27.04.2017 tarihli (Kom Daire Başkanlığında alınan) ifade tutanaklarında belirtildiği gibi, anılan örgütün mahrem yapılanması içerisinde yer alan Emniyet Genel Müdürlüğüne sızmış mensupları ile bunlardan sorumlu mahrem imamlarının örgütle irtibatı, bağlılık derecesi ve örgütsel konumu gibi stratejik önemi haiz bilgilerin kaydedildiği dijital materyallerin, Ankara 5. Sulh Ceza Hakimliği'nden alınan 18.04.2017 tarih ve 2017/2920 Değişik iş sayılı karara istinaden incelenmesi neticesinde elde edilen bilgilere ilişkin raporların, müsnet suç yönünden; gizli tanık tarafından teslim edilen dijital materyallere dayanılarak düzenlenmiş, sanığın örgütle irtibatını ortaya koyan bir delil olarak kabul edilmesinin hukuka uygun olduğu belirlenmekle,

Dosya içerisinde yer alan örgüt mensubu gizli tanık Garson'dan ele geçirilen micro SD kart üzerinde yapılan inceleme sonucunda Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı tarafından hazırlanan Veri İnceleme Raporuna göre, sanığa ilişkin 'DERECE 1' ve '2015 MART ALAN' başlıklarının 'FETÖ içerisinde olup, örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme-kampa kalma-her çağırıldığında gelme-sigara, karşı cins-namaz)' kişileri ifade eden 'EA' koduna, 'ALAN' başlığının '17/25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan FETÖ mensuplarının tekrar kazanılması ile ilgili bir kodlama' anlamına gelen 'SC' koduna, 'AD' başlığının ise '17/25 Aralık sürecinden etkilenmiş olan tekrar kazanılmaya üçüncü derecede yakın kişiler' anlamına gelen 'SCC' koduna karşılık geldiği şeklindeki bilgilerin bulunması karşısında, sanığın örgütün operasyonel faaliyetlerinin başlamasından ve görünen yüzünün ortaya çıkmasından sonra da örgütsel bağlantısını devam ettirip ettirmediğinin kuşkuya yol açmayacak şekilde belirlenebilmesi amacıyla; öncelikle kamuoyunda, yazılı ve görsel basında Garson adlı gizli tanıktan elde edilen SD kart üzerinde son dönemde yapılan çalışmalar neticesinde yeni bilgilerin elde edildiğinin ve şifreli dokümanların çözümlendiğinin belirtilmesi karşısında, öncelikle yeniden ilgili makamlara yazı yazılarak sanık hakkında güncellenmiş bilgiler bulunup bulunmadığının tespit edilmesi ve var ise dosya içerisine getirtilmesi, anılan raporda 'öğretmeni' olarak yer alan 'HAMİT' isimli şahsın ve vekil numarasının '162601' olduğunun belirtilmiş olması dikkate alınarak 162601 sicil numaralı polis memurunun gerçek kimlikleri tespit edilip, söz konusu şahıslara ve ayrıca -162601 sicil numaralı polis memurunun [H.U.] isimli şahıs olmadığının tespiti halinde- aynı Raporda 'vekili' olarak yer alan [H.U.ya] yönelik silahlı terör örgütüne üye olma suçundan herhangi bir soruşturma ya da kovuşturma olup olmadığının belirlenmesi, var ise söz konusu şahısların tüm aşama ifadelerinin ve veri inceleme raporlarının getirtilmesi, ayrıca UYAP'ta oluşturulan örgütlü suçlar bilgi bankasında, KOM ve TEM Daire Başkanlıkları nezdindeki tanık beyanlarını içeren veri bankası ile ByLock veri havuzunda sanık ile ilgili başkaca bir beyan yahut delil olup olmadığının tespit edilmesi, elde edilecek tüm delillerin ve hükümden sonra dosyaya UYAP sistemi üzerinden 14.10.2021 tarihinde gelen [H.M.Ö.nün] ve elde edilecek tüm diğer delillerin 5271 sayılı Kanun'un 217 nci maddesi uyarınca duruşmada okunup tartışılması ve var ise beyanda bulunan şahısların mahkeme huzurunda beyanlarının alınması neticesinde sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerekirken, eksik araştırma neticesinde yazılı şekilde beraat kararı verilmesi, hukuka aykırı bulunmuştur.

..."

iii. Danıştay Kararları

56. Danıştay Beşinci Dairesinin 28/5/2024 tarihli ve E.2023/22293, K.2024/8394 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

3- Kodlama Sistematiğinin İşleyine Dair Diğer Beyanlar

UYAP üzerinden erişilen ceza yargılaması kayıtlarının incelenmesinden, örgüt tarafından oluşturulan kodlama verilerinin anlamlandırılmasına yönelik olarak, gizli tanık Garson tarafından ifade edilen bilgiler ile örtüşen beyanlar bulunduğu görülmektedir:

Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/18927 sayılı soruşturması kapsamında, M.K.'nın Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünce alınan 05/05/2017 tarihli ifadesinde, 'Benim grubumda yer alanların tamamı polis memuruydu. Çoğunluğu karakol ve asayiş birimlerinde çalışan sivil ve resmi polislerdi. KOM, TEM, İstihbarat birimleri ile rütbeli personeller özel birim olarak kabul edilir bunların sohbet verenleri de özel olarak seçilirdi o yüzden benim grubumda bu kişiler yoktu. Biz hatta bu sohbet veren kişilerinde kim olduğunu bilmezdik. O birimlerin ayrı ayrı kodları olur. Örneğin İngilizce Coğrafya Tarih gibi kod isimleri farklı verirdi. Ancak benim ilgilendiğim polislerin bir kodlaması varmı yokmu bilmiyorum. Çünkü bizim bölümlerimiz kritik bölümler değildi. İ.T. 2013-2014 ortalarına kadar bizden sorumlu idi. 2014 ten sonra Hacılarda Sosyal Bilgiler öğretmeni olan BEYAZIT kod adlı B.E. geldi. Bu sorumlularda bir flash bellek bulunur bu flash belleklerin kod adı YGS dir. Flash Bellek içerinde kim hangi bölüme bakıyor ilgilendikleri kişiler kimlerdir. Bu kişilerin bilgileri yer almaktadır. Bu bilgilerde sohbetlere katılan her bireyin mesleki ailevi ve kişisel iletişim bilgileri, bu kişileri ilgi alanları zaafları özel yetenekleri eğitim bilgileri hangi alanda kullanılabileceği, örgüte ne kadar himmet verdiği, ne kadar yardım yapabileceği bilgileri ile kimlerin cemaate dahil edilebileceği yeni atanan tüm memurların kişisel bilgileri bu memurlardan cemaate dahil edilebilecekler ve edilemeyeceklerin başka cemaatlerle ilgisi bulunanların bilgileri yer alır. Bu kişilere sınıflama kodu verilir. Sınıflama kodunda 1 Kodlu kişiler cemaate gelmeyen ancak gelme ihtimali olan özellikteki kişileri gösterir 3 Kodlu kişiler Cemaat sohbetlerine düzenli katılan kişileri gösterir, 4 KOD lu kişiler Sohbetlere düzenli gelmekle birlikte himmet ve yardımlarını düzenli yapan kişileri gösterir bu kişilere Eşit Ağırlıklı (EA) Kodu da denilir, 5 Kodlu kişiler Aktif olarak örgütçe görevlendirilebilecek kadar örgüte sadık kişileri gösterir, 5 Kodununda bölümleri vardır örneğin 5 A Kodlu kişi listesi Sorgusuz bütün verilen görevleri yapabilecek kişileri gösteren listedir. Ben bu listeyi B.E. nda gördüm bana göstermesinin nedeni de bir gün benden sohbet verdiğim kişilerle ilgili detaylı özel hayatı gerektiren bilgiler sorunca ben de neden böle bir soru soruyorsun dediğimde kendisi İnternet Bağlantısı olmayan sadece bu flaşın takılı bulunduğu ve kendi sorumluluğunda bulunan bilgisayara bu flaşı taktı ve bana bu bilgileri gösterdi. Hatta kendimi bu listede 5. KOD da gördüm. Bu flaş bellek her bilgisayarda çalışmaz TRUECRYPT denilen Disk şifreleme programı ile çalışmaktadır. Bu program yine hem flashta olmalı hem bilgisayarda olmalıdır aksi takdirde bu flash yine kullanılamaz. Bana gösterdiği EXCELL formatlı bu listede sadece benim bilgilerimin yerini bana gösterdi. Bu listede benim sohbet verdiğim Kayseri deki tüm polis memurları bu listede benim ismimin altında yer alıyordu. Bu sistemi kimseye göstermezler gizliliği için çok büyük çaba sarfederlerdi.' şeklinde beyanda bulunmak suretiyle kendisinin 5. derecede kodlandığını ikrar suretiyle teyit etmesinin yanı sıra, örgütün kodlama sisteminin işleyişini, veri giriş sisteminde belirli bir programa ve şifrelemeye ihtiyaç duyulduğunu, veri girişinin mahrem sorumlular tarafından yapıldığını, örgütün kodlamaya muhatap olan kişileri nasıl derecelendirdiğini açıklayan bilgiler verdiği,

Adana Cumhuriyet Başsavcılığı Terör Suçları Soruşturma Bürosunun 12/06/2019 tarih ve İddianame No:2019/1896 sayılı iddianamesinde yer verilen M.F.T.'nin Adana Cumhuriyet

Başsavcılığının 2018/13608 sayılı soruşturma dosyası kapsamında alınan ifadesinde, '..Bizlerin bu yapı içerisindeki görevlerimize gelince Sohbet gruplarına katılan polislerin öncelikle listeleri oluşturulurdu, bu listeleri sohbet hocalığı yapan benim bir altımda bulunan sohbet grup abileri herkes kendi grubunda bulunan personelin listesini hazırlar ve bu sohbete katılan polis memurları hakkında gerekli bilgileri düzenleyerek şahısların sohbete katılımları, himmetlerini düzenli verip vermediklerini ve sadakatlarını ölçeklendirme yapılarak 1-3 ve 5 numara ile derecelendirilerek şahsın bağlılığını gösterirdi. Bu dereceler içerisinde en yüksek derece 5 oluyordu bu derece ile derecelendirilen memur Fetö Terör örgütüne cemaate yani hizmete bağlılığı olduğu anlaşılırdı, en düşük derecede bulunan memurlara da herhangi bir dışlama söz konusu olmazdı aksine şahıslar ile daha çok ilgilenilmesi gerektiği belirtilirdi. Bu hazırlanan listeler rapor halinde bizden sorumlu olan Emniyet Müdürlüğü Polis memurlarından sorumlu olan imam olan C.D.nin bizleri ziyarete geldiğinde, bende sohbet gruplarında sorumlu abileri çağırıp gerekli bilgileri bu abimize verirlerdi C.D.'de yanında getirdiği bilgisayarına bunları kayıt ederdi ...' yönünde beyanda bulunmak suretiyle kodlamanın nasıl yapıldığı hakkında bilgi verdiği:

Adana 11. Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/32 esas sayılı dosyasındaki 14/12/2017 tarihli duruşma tutanağında yer verildiği üzere, A.K.nın Adana Cumhuriyet Başsavcılığının 2017/56109 soruşturma sayılı dosyası kapsamında alınan 04/05/2017 tarihli ifadesinde, 'Bu kamp daha önce belirttiğim villada gerçekleşti. Bu kamp yıllık olarak belirli periyotlarla yapılan personel yetiştirme programlarından birisiydi. Benim yeni katılmam nedeniyle ayrıntılı olarak gerçekleşti. Hem maneviyat olarak yani kuran tecviti, risale bilgisi dini bilgilerin yanında mesleki bilgiler öğretiliyordu. Mesleki bilgiden kasıt Emniyet Müdürlüğü teşkilatını ayrıntılı olarak anlatıp cemaatin bu teşkilattaki faliyetleri anlatılıyordu. Polis memuru ile amir arasındaki farklar, komiser olmanın şartları, müdür olabilmenin şartları, müdürlerin kaç yıldızının bulunduğu, müdürlerin dereceleri ve yükselme şartları, hangi derecedeki müdür hangi göreve getirileceği anlatılmıştı. Villada başlayan sinevizyonlu seminerlerde ayrıntılı bilgiler aldık. Cemaat için en önemli birimlerin Terör(Tarih), Kaçakçılık(kimya), istihbarat(İngilizce) olduğu belirtilmişti. Amaç özellikle bu birimlere kendi adamlarımızı yerleştirmekti. Cemaat benim geldiğimde çok kan kaybetmişti. Özellikle bu üç birimdeki elemanı azaldığı için yapılacak operasyonları eskisi gibi önceden bilemiyordu. Bazen bize özellikle soruluyordu yokmu içerden haber alabilecek biri diyerek tepki veriliyordu. Bir örnek verecek olursam; emniyet bazı araçlar ayarlamış ve bazı cemaatçileri takip ediyormuş, bu bilgi üzerine harekete geçtiler ve bize de alttakilere sormamızı istediler bu araçların plakaları nedir kim öğrenebilir diye araştırmaya başladılar. Daha önceden olsaydı cemaat bu plakaları çok çabuk bulabilirdi. Seminerlerin en önemli gündem maddesi polislerin manevi durumları hakkındaydı. Her bir memurun okuması ve dinlemesi için maneviyat hedefleri burada belirleniyordu. Tabloya yansıtılıyordu. Ayrıca bu seminerde ilgilenilen kişilerden bahsediliyordu. Cemaat kendisine yakın kişilerin yanında dışarıdan kişiler kazanıyordu, bunun listesi yapılmıştı. Bazen kendi personelini kaybediyordu fakat bunları yine bırakmıyor ve ümit arıza denilen grup oluşturup bu başlık altında sohbet ağabeylerine teslim edilip diğer memurlar tarafından ilgilenmesi sağlanıyordu. Bu şekilde geçmiş hafızası kaydedilip kontrol ediliyordu. Seminer içerisinde bütün emniyet birimleri ve alt birimleri anlatılıp bunlara kod isimler verilmişti. Dışarda konuşmalarda ve iletişim araçlarında emniyet birimlerinin kod isimleri ile bahsedilirdi. Bu yetiştirme seminerlerinde emniyetin hiyerarşik yapısı, yükselme ve terfi işlemleride anlatılmıştı. Bir personelin iş yerinde nasıl tedbir yapacağı, arkadaşları ile nasıl konuşacağı apartmandaki komşularla nasıl konuşacağı hayatını dışarıya nasıl aksettireceği çocuğunu

hangi okula yazdıracağı bu kamplarda ayrıntılı anlatılmıştı. Yani bu kampta benim yapacağım işin her ayrıntısı anlatılmıştı.' şeklinde beyanda bulunmak suretiyle örgütün bütün emniyet birimleri ve alt birimleri dahil olmak üzere özellikle kadrolaşmak yönünden önemli gördüğü birimleri 'tarih (terör)', 'kimya (kaçakçılık)' ve 'ingilizce (istihbarat)' olarak kodladığı ve bu birimlerden kritik bilgiler edinmeye çalıştığı hakkında bilgi verdiği;

Artvin Cumhuriyet Başsavcılığının 15/02/2018 tarih ve İddianame No:2018/72 sayılı iddianamesinde yer aldığı üzere, 2017/1652 soruşturma sayılı dosyasında şüpheli olan B.Y.'nin ifadesinde özetle, '2012 ile 2016 yılları arasında Artvin ilindeki emniyet mahrem yapısı içerisinde örgüt mensubu polis memurluğundan geçme komiser ve komiser yardımcılarından sorumlu olarak görev aldığını, mahrem yapılanma hakkında detaylı şekilde bilgi sahibi olduğunu, mahrem yapının Türkiye'de beş büyük bölgeye ayrıldığını, küçük illerin birleşerek beş büyük bölgeden birine bağlandığını, bir kaç ilin birleşmesi ile alt bölgeler oluşturulduğunu, illerde 'müdür, zümre başkanı ve öğretmen' olarak adlandırılan birimlerin olduğu, öğretmenlerin kendi aralarında 'rehber, ümitçi, arama-taramacı, sosyal medyacı ve kasa' olmak üzere görev bölümü yapıldığını, akademiden mezun olan ve komiser yardımcısı ve yukarı rütbedeki memurlardan 'üniversite öğrencisi' diye adlandırıldığı, polis ve baş polis memurlarının 'lise öğrencisi' olarak adlandırıldığı, meslekten geçen komiser yardımcısı, başkomiser ve müdür rütbesinde bulunan memurların yüksek okul öğrencisi olarak adlandırıldığını, mahiyetinde bulunan komiser ve komiser yardımcılarının özelliklerine göre harf ve rakamlarla katagorize ettiklerini, bu şekilde örgüt içerisindeki konumlarının tayin edildiğini, mahrem yapı içerisinde Uğur kod adını kullandığını, meslekten geçen komiser ve komiser yardımcılarından Artvin ilinde yalnızca kendisinin sorumlu olduğunu, emniyet içerisindeki tayinlerin bilgisi ve onayı dahilinde yapıldığını, mahiyetinde bulunan komiser ve komiser yardımcılarından düzenli olarak kendi evinde veya komiser ve komiser yardımcılarının evinde sohbet yaptığını, bir çoğuna bylock isimli programı yüklediğini, himmet adı altında maaşının belli bir kısmını aldığını, kurban parası aldığını, mahiyetinde bulunan kişilere karşı yapmış olduğu faaliyetleri Trabzon ilinde bulunan üstü konumundaki Turgut kod adlı Y.K.'ya ilettiği(ni)…' belirtmek suretiyle içerisinde mahrem sorumlu olarak görev aldığı örgütün bölge ve il yapılanması, görev dağılımı, rütbeli ve rütbesiz personelin ne şekilde kodlandığı, kodlama sistemi, kodlama sistemine bağlı olarak atamaların yapıldığı hususlarında bilgiler verdiği görülmektedir.

Öte yandan, örgütün kodlama sisteminin işleyişine ve ne için kullanıldığına dair bilgiler içeren yukarıdaki beyanların dışında, kodlama verilerinin ne anlama geldiğini ve doğruluğunu teyit eden ifadelerin de bulunduğu görülmektedir:

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2018/10364 ve 2021/7818 iddianame numaralı iddianamelerinde yer verildiği üzere, A.K., S.K. ve H.Ş. isimli kişiler hakkında düzenlenen sırasıyla 21/12/2018, 24/10/2019 ve 01/11/2019 tarihli veri inceleme raporlarında adı geçenlerin 'vekili' olarak kodlandığı görülen A.G. isimli kişinin ifadesinde '...Bana hitaben sen başka bir grupla beraber olacaksın ve grubun 4 kişi olacak dediler. Bunu bana Mesut isimli sivil şahıs söyledi. Süreçten önce sohbetlere katılan ve sonra bırakan bazı isimler vardı, Bu isimler A.K., Y.D. isimli şahıslardır. Yeni grupta ise C.E. ders verecek olan şahıs, H.Ş., S.K. ve ben yer aldık. Genel her hafta grup içinde birimizin evinde toplanıyorduk. Sohbet edip dini konular hakkında görüş alışverişinde bulunuyorduk. Bizim bu grupla Harun isimli sivil bir şahıs ilgilenmeye başladı…' beyanında bulunmak suretiyle 'vekil' kavramının sivil sorumlunun yerine görev yapan sorumlu kişi anlamına geldiği ile anılan iddianamede yer verildiği üzere A.G.nin kendisi hakkındaki 'SAYV' kodlamasının doğruluğunu teyit ettiği

görülmektedir.

İ.B. isimli kişinin Bursa 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 09/7/2018 tarihli, E:2016/383, K:2018/235 sayılı kararında İ.K. isimli kişi hakkında verdiği ifadesinde, '2007 veya 2008 yılında olay yeri şube abisi olduğunu, sanığın (İ.K.) grup abisi olarak kendisinin yardımcısı olduğunu' belirtmek suretiyle kendisinin şube abisi olduğunu ve İ.K. isimli şahsın yardımcısı olduğunu ikrar ederken, aynı zamanda İ.K. hakkında düzenlenen 01/11/2019 tarihli veri inceleme raporunda İ.K.nın 'vekil' olarak kodlandığı yönündeki bilgiyi teyit ettiği anlaşılmaktadır.

...

6- Kodlama Verisi Tespitinin Davacı Yönünden Değerlendirmesi

Davacı hakkındaki 11/08/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunun '2015 MART ALAN' kısmında 'EA' olarak, 'ALAN' kısmında 'SC' olarak, 'AD' kısmında ise 'SCD' olarak kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu; öte yandan davacının örgüt tarafından 'alan-içi' kategorisinde kodlanmış olmasının davacının örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak şeklindeki faaliyetlerden geçirildikten sonra, mahrem sorumlunun onayını almak suretiyle örgütün etki alanı içerisine dahil edilmiş olmak anlamını taşıdığı; 'alan-içi' kategorideki 'EA' kodunun 'FETÖ içerisinde olup örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan (himmet verme-kampa kalma-her çağrıldığında gelme-sigara-karşı cins-namaz) kişileri' ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, 'alan-içi' kategoride, 'EA' şeklinde kodlanmış olması karşısında beyanlarına itibar edilmeyen davacının, FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Öte yandan, emniyet personeli olması nedeniyle Anayasal düzene hassasiyetle ve ara vermeksizin sadakat gösterme yükümlülüğü bulunan davacının, örgütle iltisaklı ve irtibatlı olmak suretiyle Anayasal sadakat bağı koptuğundan, daha sonra, serhat kategorisinde, 'SCD' alt kodu ile kodlanmış olmasının, bu sonucu değiştirmeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu nedenle, dava konusu işlemin iptali ile dava konusu işlem nedeniyle yoksun kalınan tüm özlük ve parasal haklarının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idare tarafından davacıya ödenmesi yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

...

KARŞI OY :

Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, gizli tanık Garsondan elde edilen kodlama verileri, ilgililerin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakının değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğindedir.

...

Davacı hakkında düzenlenen 11/08/2022 tarihli veri inceleme raporunun '2015 MART ALAN' kısmında davacının 'EA' olarak, raporun 'AD' kısmında ise ' SCD' olarak kodlandığı bilgisine yer verilmiş olması, öte yandan gerek veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt başlıkları altında, gerekse dosya kapsamında, davacı hakkındaki 'SCD' kodlamasının aksini ortaya koyan esasa etkili bilgi, belge veya tespit bulunmaması karşısında, davacının örgüt ile irtibat ve iltisakının kesildiği ve bu nedenle dava konusu işlemin iptali gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davalı idarenin temyiz isteminin reddi ile dava konusu işlemin iptali, işlem nedeniyle yoksun kalınan tüm özlük ve parasal haklarının dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davalı idare tarafından davacıya ödenmesine ilişkin İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yönündeki Bölge İdare Mahkemesi kararının yukarıdaki gerekçeyle onanması gerektiği oyuyla, çoğunluk kararına katılmıyoruz."

57. Danıştay Beşinci Dairesinin 30/9/2024 tarihli ve E.2024/6129, K.2024/13691 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacı hakkındaki 25/08/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunun '2015 Mart Alan' ve 'ALAN' kısımlarında 'DİL' olarak kodlandığı görülmektedir.

Ayrıca, davalı idare tarafından temyiz aşamasında dosyaya sunulan, davacı hakkındaki 30/05/2024 tarihli veri analiz raporunun incelenmesinden, davacının raporun '2011 ALAN' ve '2012 NİSAN ALAN' kısımlarında 'EA' şeklinde kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi için tek başına dikkate alınabilecek somut veri niteliğinde olduğu; öte yandan örgüt tarafından 'EA' koduyla 'alan-içi' kategorisinde kodlanmış olmanın, örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak şeklindeki faaliyetlerden geçirildikten sonra, mahrem sorumlunun onayını almak suretiyle örgütün etki alanı içerisine dahil edilmiş olmak anlamını taşıdığı; 'alan-içi' kategorideki 'EA' kodunun, 'EA ibaresi, örgüt üyesi olan, örgüt için çalışan ve örgütü benimseyen ancak belli başlı noktalarda eksikliği olduğunu değerlendirdiğimiz kişilerdir. Kodun ön veya arka kısmına konulan X, S ve ? ibareleri şahıs hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanılırdı." şeklinde ifade edildiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, temyiz aşamasında dosyaya sunulan davacı hakkındaki 30/05/2024 tarihli veri analiz raporunun davacıya tebliğ edilip, varsa cevabı alındıktan sonra, davacı hakkındaki 'EA' kodunun ve bu kodun içerisinde yer aldığı kategorinin karşılığı olarak tanımlanan aşama ve faaliyetlerin değerlendirilmesi suretiyle, davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisak veya irtibatının bulunup bulunmadığının karara bağlanması gerektiğinden, 'kodlamanın FETÖ mensubu olmayan kişileri belirtmek için kullanılan kodlamalardan olduğu' gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali ile işlem nedeniyle yoksun kaldığı özlük ve parasal haklarının yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

58. Danıştay Beşinci Dairesinin 24/9/2024 tarihli ve E.2024/6183, K.2024/13216 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacı hakkındaki 30/09/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, raporun '2015 MART ALAN' kısmında 'SDİL3' olarak kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu; öte yandan davacının örgüt tarafından 'SDİL3' şeklinde kodlanmış olmasının, örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve çoğu zaman örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak gibi faaliyetlerden geçirilmiş olması ve söz konusu bu faaliyetlerde bulunmayı iradi olarak tercih etmesi suretiyle, Dil1 ve Dil2 aşamalarını geçerek 'alan-içi' kategoriye aktarılmaya en yakın aşamaya gelmesini ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, 'SDİL3' şeklinde kodlanmış olması karşısında beyanlarına itibar edilmeyen davacının, FETÖ/PDY terör örgütü ile iltisaklı ve irtibatlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Bu nedenle, dava konusu işlemin iptali yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

...

KARŞI OY :

Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, gizli tanık Garsondan elde edilen kodlama verileri, ilgililerin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakının değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğindedir.

Bu çerçevede, 'alan-içi' kapsamında kodlanan kişilerin kodlama tanımlarına bakıldığında örgütle irtibat ve iltisaklı olduklarında herhangi bir tereddüt bulunmamakla birlikte, örgütün kodlama sisteminde 'ilgi' kategorisinde 'Dil3' olarak kodlanmış kişilerin durumunun ayrıca tartışılması gerekmektedir.

... örgüt tarafından 'Dil3' kodlamasının karşılığı olan tanımlamanın 'toplantılara katılmak, diğer grup üyeleriyle tanışmak, himmet vermek, çoğu zaman mahrem sorumlu ile tanıştırılmak, alana aktarım aşamasına gelmek, mahrem sorumlu ile tanıştırılmak' hususlarını içerdiği görülmekle birlikte, 'ilgi' kategorisinin yaklaşık 9 aylık süreçte geçirilen Dil1,Dil2 ve Dİl3 safhalarından oluştuğu, bunlardan 'Dil3' safhasının yaklaşık 3 aylık süreye tekabül ettiği, bir kişinin bir sonraki safha olan 'alan-içi' kategorideki bir kod ile kodlanmadıkça, 'Dil3' kategorisi için tanımlanan faaliyetlerin ilk aşamasında mı olduğu, yoksa bu kategori için tanımlanan faaliyetlerin hepsinden geçirilip alana aktarım aşamasına mı geldiğinin tespit edilemediği hususu, bu şekilde kodlanmış kişinin henüz örgütün etki alanı içerisine girmeyip, örgüte kazandırılma aşamasında olduğu hususu ile bir arada değerlendirildiğinde, hakkındaki veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt kısımlarındaki ek verilerle veya bakılmakta olan dosya kapsamında örgüt ile iltisaklı veya irtibatlı olduğunu gösterir nitelikte başka bilgi, belge veya tespit ile desteklenmedikçe 'Dil3'

olarak kodlanmış olmanın tek başına kişinin örgüt ile iltisak ve irtibatını ortaya koymaya yeterli olmayacağı sonucuna varılmıştır.

Davacı hakkındaki 30/09/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunda 'SDİL3' olarak kodlandığı ve gerek veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt başlıkları altında, gerekse dosya kapsamında örgüt ile iltisaklı veya irtibatlı olduğunu gösterir nitelikte başka bilgi, belge veya tespit bulunmadığı görülmekle, dava konusu işlemin iptali gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davalı idare temyiz isteminin reddiyle; dava konusu işlemin iptali yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararının yukarıda yer verilen gerekçeyle onanması gerektiği oyuyla çoğunluk kararına katılmıyoruz."

59. Danıştay Beşinci Dairesinin 7/3/2024 tarihli ve E.2022/15622, K.2024/2527 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davacı hakkındaki 01/11/2022 tarihli veri inceleme raporunun incelenmesinden, davacının örgüt tarafından, veri inceleme raporunun 'DERECE 1' kısmında 'SC' olarak kodlandığı görülmektedir.

Yukarıda değinildiği üzere, örgüt kodlama verilerinin hukuka uygun ve örgüt ile iltisak ve irtibatın bulunup bulunmadığını ortaya koymaya tek başına yeterli olacak nitelikte somut bir veri olduğu; davacının örgütten uzaklaşma sürecinde 'serhat' kategorisinde kodlamış olmasının, daha önce örgüt tarafından 'alan-içi' kategorisinde kodlandığını teyit ettiği, 'alan-içi' kategorisinde kodlanmış olmasının ise davacının örgütün toplantılarına katılmak, diğer grup üyeleriyle tanıştırılmak, örgüt tarafından verilen görevleri yerine getirmek, örgüte himmet vermek ve örgütün mahrem sorumlusu ile tanıştırılmak şeklindeki faaliyetlerden geçirildikten sonra, mahrem sorumlunun onayını almak suretiyle örgütün etki alanı içerisine dahil edilmiş olmak anlamını taşıdığı sonucuna varılmıştır.

Bu itibarla, örgüt tarafından 'alan-içi' kategoride kodlanmış olması nedeniyle, örgütle iltisaklı ve irtibatlı olduğu anlaşılan ve Anayasal düzeni değiştirmeyi amaçlayan söz konusu örgüt ile itisaklı ve irtibatlı olmak suretiyle, Anayasal sadakat bağı kopan davacının, daha sonra çeşitli sebeplerle örgütten uzaklaşma sürecinde 'serhat' kategorisinde kodlanmış olmasının, bu sonucu değiştirmeyeceği anlaşılmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu işlemin iptali ve anılan işlem nedeniyle yoksun kalınan parasal hakların ödenmesi gereken aylar için ayrı ayrı işletilecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesi yönündeki İdare Mahkemesi kararına yönelik istinaf başvurusunun reddine ilişkin temyize konu Bölge İdare Mahkemesi İdare Dava Dairesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

...

KARŞI OY:

Çoğunluk kararında da belirtildiği üzere, gizli tanık Garsondan elde edilen kodlama verileri, ilgililerin FETÖ/PDY terör örgütü ile irtibat ve iltisakının değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğindedir.

Bu çerçevede, 'alan-içi' kapsamında kodlanan kişilerin kodlama tanımlarına bakıldığında,

örgütle irtibat ve iltisaklı olduklarında herhangi bir tereddüt bulunmamakla birlikte, örgütün kodlama sisteminde 'alan-içi' kapsamında kodlanmış iken, daha sonra 'ümit' kapsamında 'C', 'CA', 'CB', 'CC', 'CD', 'CE', 'DA' veya 'DP' olarak; 'serhat' kapsamında 'SC', 'SCA', 'SCB', 'SCC', 'SCD', 'SCE', 'SDA' veya 'SDP' olarak kodlanmış kişilerin durumunun ayrıca tartışılması gerekmektedir.

...

'alan içi' kategoride kodlanan ancak çeşitli sebeplerle örgütten ayrılan ve ayrıldıktan sonraki dönemde fiilen temasın kurulmadığını ifade eden 'CD', 'CE', 'DA', 'DP', 'SCD', 'SCE', 'SDA' veya 'SDP' ile kodlanmış olan kişi hakkında, bu kodlamanın aksini ortaya koyan esasa etkili bilgi, belge veya tespit bulunmadıkça, bu kişinin örgüt ile irtibat ve iltisakının kesildiği sonucuna varılmıştır.

Son olarak, 'ümit' kategorisini tanımlayan 'C' kodu ile 'serhat' kategorisini tanımlayan 'SC' kodlarından birisiyle kodlanan, ancak bu kategoriler içerisindeki alt kodlardan birisiyle kodlandığı bilgisi bulunmayan kişilerin ise, yukarıda değinildiği üzere kişinin örgütle iltisak ve irtibatını gösterdiği değerlendirilen 'CA', 'CB', 'CC' veya 'SCA', 'SCB', 'SCC' alt kodlarıyla mı, yoksa iltisak ve irtibatını göstermeye yeterli görülmeyen 'CD', 'CE','DA', 'DP' veya 'SCD', 'SCE', 'SDA', 'SDP' şeklindeki kodlardan birisiyle mi kodlandığı tespit edilemediğinden, 'C' veya 'SC' ile kodlanmanın başka bilgi, belge veya tespitle desteklenmedikçe, tek başına kişinin örgüt ile iltisak ve irtibatını ortaya koymaya yeterli olmayacağı anlaşılmaktadır.

Davacı hakkında düzenlenen 01/11/2022 tarihli veri inceleme raporunun 'DERECE1' kısmında davacının 'SC' olarak kodlandığı bilgisine yer verilmiş olması, öte yandan gerek veri inceleme raporunun kurs taksidi, ofis, etüt başlıkları altında, gerekse dosya kapsamında, davacı hakkındaki 'SC' kodlamasının aksini ortaya koyan esasa etkili bilgi, belge veya tespit bulunmaması karşısında, davacının örgüt ile irtibat ve iltisakının kesildiği ve bu nedenle dava konusu işlemin iptali gerektiği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, davalı idarelerin temyiz isteminin reddiyle, dava konusu işlemin iptali ve işlem nedeniyle davacının yoksun kaldığı parasal haklarının ödenmesi gereken aylar için ayrı ayrı işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddine ilişkin Bölge İdare Mahkemesi kararının yukarıdaki gerekçeyle onanması gerektiği oyuyla çoğunluk kararına katılmıyoruz."

c. Yargılama Usulüne İlişkin Danıştay Kararları

60. Danıştay Beşinci Dairesinin 28/9/2021 tarihli ve E.2019/2, K.2021/2733 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

Ankara 11. İdare Mahkemesinin 14/05/2018 tarih ve E:2016/3550, K:2018/1053 sayılı kararında; 25/07/2016 tarih ve 1075 sayılı Bakanlık Oluru ile oluşturulan kurul tarafından davacının durumunun incelenmesi üzerine terör örgütüne üyelik, mensubiyet, irtibat ya da iltisakı olduğunun değerlendirildiği, yine aynı Bakanlık bünyesinde Başkatip olarak görev yapan davacının eşi [B.D.nin] de kamu görevinden çıkarıldığı, buna karşı açılan davanın da Ankara 15. İdare Mahkemesinin E:2016/3572, K:2018/257 sayılı kararı ile reddedildiğinin görüldüğü, bu durumda davalı idare tarafından 667 sayılı KHK uyarınca FETÖ/PDY terör örgütüne üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut irtibatı olduğu değerlendirilen ve yapılan inceleme ile hakkındaki bu kanaat belirginleşen davacının kamu görevinden çıkarılmasına

ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Belirtilen gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

... Davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Ankara Bölge İdare Mahkemesi 2. İdare Dava Dairesinin 27/06/2019 tarih ve E:2018/2142, K:2019/1482 sayılı kararıyla; istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

...

Dava konusu işlemin sebep unsuru yönünden hukuki denetiminin yapılabilmesi; bu değerlendirmeyi haklı kılan maddi sebeplerin yargılama esnasında davalı idarece ortaya konulmasına ve izah edilmesine bağlıdır. Bu konudaki yükümlülük şüphesiz öncelikle dava konusu işlemi tesis eden davalı idareye aittir. Bununla birlikte idari yargı mercilerince 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20.maddesinde öngörülen resen araştırma ilkesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için her türlü inceleme ve araştırmanın yapılması da mümkün hatta olayın niteliğine göre gereklidir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davalı idarece, davacının 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin gerekçesi olarak davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu yönündeki değerlendirmenin gösterildiği, Mahkemece davacının irtibat ve iltisakına yönelik değerlendirmenin dayanaklarının davalı idareden sorulması üzerine, anılan ara karara cevaben söz konusu tespitlerin davalı idarece yargılama esnasında dosyaya sunulmasına rağmen Mahkemece anılan tespitler değerlendirilmeksizin salt idarede oluşan kanaatin yeterli olduğu ve aynı Bakanlıkta görev yapan eşinin de kamu görevinden çıkarıldığı, anılan işleme karşı açılan davanın ilk derece mahkemesince reddedildiği gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verildiği görülmüştür.

Bu nedenle, Mahkemece öncelikle; davalı idarece dava dosyasına sunulan, davacı hakkında terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatı olduğu yönünde değerlendirme yapılmasına dayanak teşkil eden tespitlerin somutlaştırılmak suretiyle değerlendirilmesi, gerek görülmesi halinde yeniden sorulması, öte yandan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için;

'Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığından; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait örgüt içi iletişim programı (ByLock) kullandığına ya da ankesörlü telefon görüşme kaydı bulunduğuna ilişkin tespit olup olmadığının sorulmasına, var ise tespitlere ilişkin belge ve raporların, (mahiyetleri ve kullanım bilgileri yer alacak şekilde) FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında var ise davacının adının geçtiği ifade tutanaklarının,

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait özel öğretim kurum ve kuruluşlarına ilişkin eğitim kaydı ile özel öğrenci yurtları vb. ilişkin kayıt bilgileri (istihbari olanlar dâhil) olup olmadığı sorularak var ise tespitine ilişkin belge ve raporların,

Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulundan (MASAK); davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile ilişkili gerçek (sivil imamlar vb) veya tüzel (Kimse Yok Mu Derneği vb) kişilere bağış ya da para transferinin olup olmadığının sorularak var ise ilgili belge ve raporların,(şahıs, dernek/vakıf, miktar ve tarih yer alacak şekilde)

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan dernek ya da sendika/federasyon/konfederasyonlarda yönetim/denetim/genel kurul üyelik/aidat bilgisi olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Vakıflar Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan vakıflarda üyeliği ya da mütevelli heyeti üyeliği olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Krea İçerik Hizmetleri ve Prodüksiyon Anonim Şirketinden; davacının Digitürk aboneliğinin bulunup bulunmadığı, aboneliği bulunuyorsa bu aboneliği iptal ettirip ettirmediği, iptal ettirmiş ise hangi tarihte iptal ettirdiği, var ise müşteri hizmetleri ile yapılan görüşmenin çözümü ve diğer bilgi ve belgelerin birer örneğinin istenilmesine' yönelik yapılacak ara kararı neticesinde yukarıda anılan kurum ve kuruluşlarca gönderilecek bilgi ve belgeler davacıya tebliğ edilerek karşı beyanlarının da alınmasından sonra davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öte yandan, yukarıda anılan değerlendirme yapılırken davacı hakkındaki ceza soruşturmasındaki (kesinleşmiş takipsizlik kararı ile sonuçlanmış olsa dahi) tespitlerin de irtibat ve iltisak noktasında göz önüne alınması gerekmektedir.

Bu itibarla, belirtilen hususlarda araştırma yapılmaksızın, eksik incelemeyle davanın reddi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yolundaki Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

61. Danıştay Beşinci Dairesinin 9/11/2021 tarihli ve E.2019/5096, K.2021/3539 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

... Mersin 1. İdare Mahkemesinin 08/03/2018 tarih ve E:2017/963, K:2018/338 sayılı kararında; uyuşmazlık konusu olayda; gerek davacı hakkında FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak olup olmadığı hususunun ortaya konulması amacıyla cezai soruşturmanın devam etmesi gerekse de davalı Merkez Bankasınca bu kapsamda yapılan incelemede davacının FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak değerlendirmesini yapması hususunda yetkili Merkez Bankası Yönetim Komitesinin ortak kanaatleri göz önünde bulundurularak tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Belirtilen gerekçelerle davanın reddine karar verilmiştir.

... Davacı tarafından istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine Konya Bölge İdare Mahkemesi 3. İdare Dava Dairesinin 28/09/2018 tarih ve E:2018/1071, K:2018/1433 sayılı kararıyla; istinaf başvurusuna konu İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğu ve davacı tarafından ileri sürülen iddiaların söz konusu kararın kaldırılmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü

Kanunu'nun 45. maddesinin 3. fıkrası uyarınca istinaf başvurusunun reddine karar verilmiştir.

...

Dava konusu işlemin sebep unsuru yönünden hukuki denetiminin yapılabilmesi; bu değerlendirmeyi haklı kılan maddi sebeplerin yargılama esnasında davalı idarece ortaya konulmasına ve izah edilmesine bağlıdır. Bu konudaki yükümlülük şüphesiz öncelikle dava konusu işlemi tesis eden davalı idareye aittir. Bununla birlikte idari yargı mercilerince 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesinde öngörülen resen araştırma ilkesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için her türlü inceleme ve araştırmanın yapılması da mümkün hatta olayın niteliğine göre gereklidir.

Dava dosyasının incelenmesinden; davalı idarece, davacının 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 4. maddesi uyarınca kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin işlemin gerekçesi olarak davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu yönündeki değerlendirme gösterilmiş ise de; bu değerlendirmenin dayanaklarının yargılama esnasında davalı idarece dosyaya sunulmadığı gibi mahkemece de bu yönde bir araştırma yapılmayarak salt bu değerlendirme ve davacı hakkında ceza soruşturması yürütülmesi gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verildiği görülmüştür.

Öte yandan İdare Mahkemesi tarafından davacı hakkında ceza soruşturmasının devam etmesi hususu ret kararına gerekçe olarak esas alınmış ise de, davacı hakkında yürütülen ceza soruşturmasının sadece bu haliyle FETÖ/PDY ile irtibat ve iltisak noktasında aleyhe bir durum olarak değerlendirilmesi masumiyet karinesi gereğince mümkün değildir.

Bu nedenlerle, Mahkemece öncelikle; davalı idareye, davacı hakkında terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatı olduğu yönünde değerlendirme yapılmasına dayanak teşkil eden tespitlerin sorulması, öte yandan 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca uyuşmazlığın çözümü için;

'Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığından; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait örgüt içi iletişim programı (ByLock) kullandığına ya da ankesörlü telefon görüşme kaydı bulunduğuna ilişkin tespit olup olmadığının sorulmasına, var ise tespitlere ilişkin belge ve raporların, (mahiyetleri ve kullanım bilgileri yer alacak şekilde) FETÖ/PDY soruşturmaları kapsamında var ise davacının adının geçtiği ifade tutanaklarının,

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonundan; davacının, müflis Asya Katılım Bankası AŞ'de katılım ya da cari hesabının bulunup bulunmadığının sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, hesap no, hesap açılma tarihi, işlem tarihleri, işlemlerin mahiyeti, tutarı yer alacak şekilde)

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait özel öğretim kurum ve kuruluşlarına ilişkin eğitim kaydı ile özel öğrenci yurtları vb. ilişkin kayıt bilgileri (istihbari olanlar dâhil) olup olmadığı sorularak var ise tespitine ilişkin belge ve raporların,

Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulundan (MASAK); davacının FETÖ/PDY terör örgütü ile ilişkili gerçek (sivil imamlar vb) veya tüzel (Kimse Yok Mu

Derneği vb) kişilere bağış ya da para transferinin olup olmadığının sorularak var ise ilgili belge ve raporların,(şahıs, dernek/vakıf, miktar ve tarih yer alacak şekilde)

İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan dernek ya da sendika/federasyon/konfederasyonlarda yönetim/denetim/genel kurul üyelik/aidat bilgisi olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Vakıflar Genel Müdürlüğünden; davacının FETÖ/PDY terör örgütüne ait olduğu gerekçesiyle kapatılan vakıflarda üyeliği ya da mütevelli heyeti üyeliği olup olmadığı sorularak var ise ilgili belge ve raporların, (şahıs, tarih aralığı ve ilgili kuruluş yer alacak şekilde)

Krea İçerik Hizmetleri ve Prodüksiyon Anonim Şirketinden; davacının Digitürk aboneliğinin bulunup bulunmadığı, aboneliği bulunuyorsa bu aboneliği iptal ettirip ettirmediği, iptal ettirmiş ise hangi tarihte iptal ettirdiği, var ise müşteri hizmetleri ile yapılan görüşmenin çözümü ve diğer bilgi ve belgelerin birer örneğinin istenilmesine' yönelik yapılacak ara kararı neticesinde davalı idare ile yukarıda anılan kurum ve kuruluşlarca gönderilecek bilgi ve belgeler davacıya tebliğ edilerek karşı beyanlarının da alınmasından sonra davacının terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut irtibatının bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kuşkusuz yukarıda anılan değerlendirme yapılırken davacı hakkındaki ceza soruşturmasındaki ve varsa ceza kovuşturmasındaki (kesinleşmiş takipsizlik ya da beraat kararı ile sonuçlanmış olsa dahi) tespitlerin de irtibat ve iltisak noktasında göz önüne alınması gerekmektedir.

Bu itibarla, belirtilen hususlarda araştırma yapılmaksızın, eksik incelemeyle davanın reddi yönünde verilen İdare Mahkemesi kararına karşı yapılan istinaf başvurusunun reddi yolundaki Bölge İdare Mahkemesi kararında hukuki isabet bulunmamaktadır.

..."

d. Anayasa Mahkemesinin Norm Denetimi Kararları

62. Anayasa Mahkemesinin 31/1/2018 tarihli ve 7069 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 6. maddesiyle 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 7. maddesinin ikinci fıkrasına eklenen "...ile terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanlar..." ibaresinin iptali talebi hakkındaki 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

14. 1512 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasında noterlik stajına engel mahkûmiyeti olanlar ile terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyecekleri hükme bağlanmakta olup fıkrada yer alan '...terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların...' ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

15. Anayasa ile kurulan hür demokrasi düzenini veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerine ait ciddi belirtilerin ortaya çıkması ya da şiddet olayları sebebiyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması gerekçesiyle 21/7/2016

tarihinde ülke genelinde olağanüstü hâlin ilanına karar verildiği gözetildiğinde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunanların noterliğe kabul edilemeyeceklerini düzenleyen kuralın olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik bir düzenleme olduğu açıktır. Ancak kuralın olağanüstü hâl süresiyle sınırlı olarak uygulanmaması nedeniyle kurala ilişkin incelemenin Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre yapılması gerekir.

...

30. Kuralda terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı bulunan kişilerin noterliğe kabul edilemeyecekleri belirtilmekte olup kuralda geçen iltisaklı kavramı kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramı ise bağlantılı anlamına gelmektedir. Anılan kavramlar genel kavram niteliğinde olmakla birlikte bunların belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu söylenemez. Bu kavramların hukuki niteliği ve objektif anlamı yargı içtihatlarıyla belirlenebilecek durumdadır.

31. Diğer yandan anılan kavramların, içinde bulunulan döneme göre farklı yorumlanabilmesi de mümkündür. Bu bağlamda olağanüstü hâlin ilanına neden olan tehdit ve tehlikeler gözetilerek olağanüstü hâl döneminde terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunulup bulunulmadığının tespiti bakımından terör örgütleriyle üyeler arasındaki bağın varlığı konusunda yapılacak değerlendirme ile olağan dönemde yapılacak değerlendirmenin farklı olabileceğinin kabul edilmesi gerekir.

32. Olağan dönemde anılan bağın varlığına yönelik olarak yapılacak değerlendirmenin somut olgulara dayalı bir temele sahip bulunması esasının benimsenmesi, kanunların Anayasa'ya uygun olarak yorumlanması gereğinin doğal bir sonucudur. Buna göre kural uyarınca ancak noterlik mesleğine alınmamasını haklı kılacak nitelikte olgusal temele sahip olan bağlantıların iltisak ve irtibat olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Kuşkusuz bu değerlendirme, her hâlükârda cezai sorumluluğun bulunup bulunmadığından bağımsız olarak sadece kişinin noterlik görevine alınmasının uygun olup olmadığı yönünde yapılacak bir incelemeden ibaret olacaktır. Bu kapsamdaki değerlendirme ise noterliğe atama konusunda yetkili olan Bakanlık tarafından yapılacak olup söz konusu değerlendirme sırasında Bakanlık, kendisine yapılan bildirimlerle bağlı olmaksızın her türlü olay, olgu, bilgi ve bulguyu serbestçe gözetecektir.

33. Bunun yanı sıra kuralda öngörülen terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olma durumu farklı şekillerde ortaya çıkabileceğinden bunların kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve kanunda tek tek sayılması zorunluluğundan da söz edilemez. Zira kanunların genel ve soyut olması; somut olayın özelliğine göre değişebilecek tüm çözümleri kuralın bünyesinde barındırma, bir başka ifadeyle kuralın amaca uygun sonuca ulaştıracak herhangi bir çözümü dışlamasını önleme ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Bu itibarla kuralda temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yön bulunmamaktadır.

...

35. Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmama koşulunun; farklı saiklerle hareket edilmesinin önüne geçmek suretiyle noterlerin görevlerini gerçeğe uygun, doğru ve tarafsız biçimde yerine getirmelerine, noterlik işlemlerine ilişkin güvenilirliğin sağlanmasına, görev sebebiyle öğrenilen sırların gerektiği gibi muhafaza edilmesine, görev ve yetkilerin kötüye kullanımının önlenmesine hizmet etmek suretiyle noterlik hizmetinin sağlıklı biçimde

işleyişine katkıda bulunmayı hedeflediği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kuralın noterlik hizmetinde hukuki güvenliğin ve kamu yararının sağlanmasına yönelik amaçlara ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

36. Diğer taraftan noterlik mesleğinin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilen anılan koşulla herkes için eşit bir uygulama öngörülmektedir. Başka bir anlatımla noterlik mesleğine kabul edilecekler bakımından belli bir gruba yönelik istisnai bir düzenleme getirilmemektedir.

37. Ayrıca kuralın uygulanmasından doğacak uyuşmazlıkların yargıya taşınabilmesi mümkündür. Bu kapsamda kural yargı yoluna başvurma güvencesi bakımından herhangi bir sınırlama getirmediğinden noterliğe kabul edilmeyen bireylerin kuralın öngördüğü koşulun gerçekleşmediği, bir başka deyişle herhangi bir terör örgütüyle iltisaklı veya irtibatlı bulunmadıkları iddiasıyla yargı yoluna başvurmalarında ve yargı yerlerince haklı bulunmaları hâlinde noterliğe girmelerinde bir engel bulunmamaktadır. Buna göre Kanun'da kuralın amacı dışında keyfi olarak kullanılmasını önleyecek yasal güvenceye yer verildiğinden kuralla ulaşılmak istenen amaca ilişkin kamu yararı ile bireyin kamu hizmetine girme hakkı arasında bulunması gereken makul dengenin gözetildiği anlaşılmaktadır. Bu itibarla kamu hizmetine girme hakkını sınırlandıran kuralın orantısız bir müdahaleye de neden olmadığı, dolayısıyla anılan hakka ölçüsüz bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

63. Anayasa Mahkemesinin 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un 50. maddesiyle 8/11/2016 tarihli ve 6755 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 37. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrada yer alan "…Milli Güvenlik Kurulunca…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 3/6/2021 tarihli ve E.2020/18, K.2021/38 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

4. 6755 sayılı Kanun'un 37. maddesinin (3) numaralı fıkrasında terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve bu nedenle kamu görevinden çıkarılmış olan kişilerden adli veya idari soruşturma veya kovuşturması devam edenlerin sosyal güvenlik haklarına ilişkin başvuruları hakkında 31/10/2019 tarihine kadar karar alan, bu kararları yerine getiren veya işlem yapmayan kamu görevlilerinin bu karar ve fiilleri nedeniyle hukuki, idari, mali ve cezai sorumluluğunun olmadığı öngörülmekte olup anılan fıkrada yer alan '…Milli Güvenlik Kurulunca…' ibaresi dava konusu kuralı oluşturmaktadır.

…

9. Bu itibarla istişari nitelikte bir danışma organı olan MGK'nın icrai karar alma yetkisine sahip olmadığı gözetildiğinde Cumhurbaşkanınca ayrı bir kararla benimsenmemiş MGK kararlarına hukuki sonuç bağlanamayacağı ve bu kararların kendiliğinden icra edilemeyeceği açıktır.

…

11. Bununla birlikte dava konusu '…Milli Güvenlik Kurulunca…' ibaresi, tavsiye niteliğindeki MGK kararına kendiliğinden hukuki bir sonuç bağlamaktadır. Şüphesiz MGK'nın tavsiye niteliğindeki kararlarının yürütme organı tarafından dikkate alınması ve hukuk aleminde hayata geçirilmesi mümkündür. Ancak MGK'nın kararları hakkında başkaca icrai bir karar alınmadan bu kararlara hukuk âleminde sonuçlar bağlanması Anayasa'nın açık lafzıyla bağdaşmamaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 118. maddesine aykırıdır. İptali gerekir."

64. Anayasa Mahkemesinin 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "…üyeliği, mensubiyeti veya…" ibaresinin iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

52. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan '…üyeliği, mensubiyeti veya…' ibaresidir.

…

58. Dava konusu kural kapsamında Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üye veya mensup oldukları gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Söz konusu ibareler, Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü üyesi veya mensubu olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek niteliktedir. Bunun yanında kuralda, listede yer alan kişiler hakkında kesin hükümle sonuçlanan herhangi bir yargısal sürecin varlığına yönelik açıklama da yapılmamıştır. Dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kural masumiyet karinesini ihlal etmektedir.

59. Açıklanan nedenlerle olağan dönemde Anayasa'nın 36. maddesinin birinci ve 38. maddesinin dördüncü fıkralarına aykırı olarak Anayasa'nın 13. maddesindeki güvencelerin ötesinde sınırlama getiren kuralın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

60. Anayasa'nın 15. maddesinde, olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması ve bunlar için Anayasa'nın diğer maddelerinde öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınmasına imkân tanınmakla birlikte bu yetki sınırsız değildir. Maddenin ikinci fıkrasında, bu durumlarda dahi kişinin yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulması, din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanması ve bunlardan dolayı suçlanması yasaklanmış; suç ve cezaların geriye yürümemesi ilkesi ile masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağı kabul edilmiştir.

61. Yukarıda açıklandığı üzere dava konusu kural kapsamında haklarında kesin bir mahkûmiyet kararı verilmediği halde kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadelerin kullanılması, olağanüstü hâl şartlarında dahi dokunulması yasaklanan masumiyet karinesine aykırılık oluşturmaktadır.

62. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

65. Anayasa Mahkemesinin 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler;..." iptali talebi hakkındaki 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

151. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmamalarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

...

161. Kamu hizmetine girme hakkı olağanüstü hâl yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığından bu hak yönünden olağanüstü hâllerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür. Ayrıca anılan hak, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerde olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden güvenceler kapsamında değildir. Kamu hizmetine girme hakkına olağanüstü dönemde getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olması gerekir.

162. Kamu hizmeti adı altında yapılan faaliyetlerin kamu güvenliği ve düzeni ile yakından bir ilişkisi bulunmaktadır. Kanun koyucunun anılan hususları gözeterek kamu hizmetinde istihdam edilecek kişilere yönelik birtakım tedbirler almasında, bu konuda gerekli şartları belirlemesinde takdir yetkisinin bulunduğu açıktır. Bu açıdan kuralda öngörülen şartın Anayasa'nın 70. maddesi bağlamında görevin gerektirdiği nitelikler kapsamında değerlendirilmesi mümkündür.

163. Bu noktada dava konusu kural yönünden 15 Temmuz darbe girişiminden sonra FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle irtibatlı veya iltisaklı olan kamu görevlilerine karşı yürütülen tasfiye süreci ile özellikle komünizm sonrası Avrupa ülkelerinde uygulanan ve arındırma olarak adlandırılan kamu görevinden tasfiyeye yönelik uygulamalar çerçevesinde değerlendirme yapılması gerekir. Avrupa ve Türkiye'deki kamudan tasfiye süreçleri arasında birtakım benzerlikler olsa da arındırmanın temelinde yatan nedenler açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Avrupa'da farklı ülkelerde çıkarılan arındırma yasaları, genel olarak demokrasiye geçişten önceki devlet yapısında anayasa ve kanunlara uygun konumda çalışan kişileri kamu görevinden uzaklaştırarak kamuya dönüş imkânlarını ortadan kaldırırken dava konusu kural kapsamında kamuda çalışmalarına yasak getirilen kişiler, demokratik devlet yapısını ortadan kaldırmayı amaçlayan bir örgüt ya da oluşumla bağlantıları olduğu gerekçesiyle söz konusu tedbire maruz bırakılmışlardır.

164. Bu yönüyle millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın millî güvenliğin ve kamu düzeninin sağlanarak kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amacına ulaşma bakımından elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez.

165. Kural, kişilerin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama da getirmemektedir. Ayrıca kuralda öngörülen tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için ilgili kanunlarda gerekli güvencelere yer verilmiştir. Başka bir ifadeyle bireyselleştirme yapılmadan uygulanan tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve İdare Mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvenceler sağlanmıştır. Buna göre keyfiliğe yol açabilecek uygulamalara karşı Kanun'da gerekli güvencelerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

166. Bu itibarla darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla olağanüstü hâl koşullarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemeleri ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemeleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilmemelerini düzenleyen kuralın kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

167. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir."

66. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

65. Kurallarla devlete sadakat bağı ile hizmet etmesi gerektiği hâlde millî güvenliğe açık ve yakın tehlike oluşturan terör örgütü veya benzeri yapı ve oluşumlarla iltisaklı veya irtibatlı oldukları tespit edilen kamu görevlileri hakkında uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin olağanüstü hâlin ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğu açıktır.

66. Kurallarda öngörülen tedbirler bu dönemde uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Kuralların, tedbire muhatap kişilerin statülerinde ileriye yönelik sürekli değişiklikler meydana getirmesi, olağanüstü hâl süresince uygulanma özelliğini aşan bir niteliğe sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Kurallar Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle defaten uygulanmış ve belli kişiler hakkında hükmünü icra etmiştir. Kuralların Kanun'a ekli listede sayılan kişilerle sınırlı olarak uygulandığı dikkate alındığında geleceğe yönelik genel, soyut ve herkesi bağlayıcı bir etki meydana getirmediği açıktır. Bu yönüyle kurallar olağanüstü hâl dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımamaktadır. Bu itibarla kuralların anayasallık denetiminde Anayasa'nın olağanüstü hâllerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesinin dikkate alınması gerekmektedir.

...

74. Dava konusu kuralların öncelikle düzenlenme amacına değinilmesi gerekir. Anayasa'nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin bulunduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin memurlar ve kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Kanun koyucunun, anılan hususlar çerçevesinde kamu görevlisi olarak istihdam edilen kişilerle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu açıktır.

75. Anayasa'ya sadakat yükümlülüğüyle bağdaşmayacak biçimde terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle kişilerin kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetin alınmasını öngören kuralların milli güvenlik ve kamu düzeninin sağlanarak buna ilişkin hizmetlerin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesine yönelik meşru bir amacının bulunduğu anlaşılmaktadır.

76. Bunun yanında kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına getirilen sınırlamanın kanuni bir temele dayanması gerekir. Kurallarla söz konusu hakka kanuna dayalı olarak kısıtlama getirildiği açıktır. Ancak Anayasa Mahkemesinin sıkça vurguladığı gibi temel hakları sınırlayan kanunun şeklen var olması yeterli olmayıp yasal kuralların keyfîliğe izin vermeyecek şekilde belirli ve öngörülebilir olması gerekir.

77. Esasen kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sınırlama getiren dava konusu kuralların bu niteliklere sahip olması, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesinin de bir gereğidir. Hukuk devletinde kanuni düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlemler içermesi gerekir (AYM, E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, § 153). Dolayısıyla Anayasa'nın 13. maddelerinde sınırlama ölçütü olarak belirtilen kanunilik, Anayasa'nın 2. maddesinde güvenceye alınan hukuk devleti ilkesi ışığında yorumlanmalıdır (AYM, E.2018/90, K.2019/85, 14/11/2019, § 42).

78. Kuralda geçen iltisak ve irtibat kavramları ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi 14/11/2019 tarihli ve E.2018/89, K.2019/84 sayılı kararında, iltisaklı kavramının kavuşan, bitişen, birleşen; irtibatlı kavramının ise bağlantılı anlamına geldiğini, bu ibarelerin genel kavram niteliğinde olduğunu, objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini ifade etmiştir (aynı kararda bkz. §§ 30, 31). Dolayısıyla kapsam ve sınırlarının tespiti mümkün olan söz konusu ifadelerin belirsiz olduğu söylenemez.

...

111. Kuşkusuz kanun koyucunun demokratik düzene tehdit oluşturan durumları bertaraf etmek için başvuracağı araçların kapsamını, içeriğini tespit etmede geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Nitekim devletin tehlikenin içeriği ve boyutu ile doğrudan temas hâlinde olması nedeniyle buna yönelik savunma stratejisini belirlemede her zaman öncelikli bir konumu bulunmaktadır. Ancak olağanüstü hâl yönetim usullerinde dahi söz konusu yöntemler tespit edilirken belirli ölçülerde hareket edilmesi gerekir. Dolayısıyla olağanüstü dönemde devlete tanınan yetki alanının sınırları Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen durumun gerektirdiği ölçü kriteri kapsamında değerlendirilmelidir. Söz konusu kriterin

kapsamı da belirlenirken ülkenin içinde bulunduğu şartlar, karşılaşılan tehlikenin yakın ve acil müdahale gerektiren bir niteliğinin olup olmaması, sınırlamanın etki ve derecesi gibi hususların dikkate alınması gerekir.

112. 15 Temmuz darbe girişimi, ülkede terör saldırılarının yoğunlaştığı bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte genel olarak bölücü terör örgütü PKK ile mücadele edilmekle birlikte DHKP/C, El Kaide ve DEAŞ gibi diğer pek çok terör örgütünün de saldırılarına maruz kalınmış ve bunlara karşı da mücadelede bulunulmuştur. Dolayısıyla darbe teşebbüsünün savuşturulmasından sonra teşebbüsle bağlantılı kişilerle veya teşebbüsle doğrudan bağlantılı olmasa bile teşebbüsün arkasındaki yapılanma ile ilgili olduğu değerlendirilen kişilere karşı etkili bir mücadele yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır (AYM, E.2016/205, K.2019/63, 24/7/2019, § 101).

113. Tehlikenin kaynağını oluşturan FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesi ve kesinleşmiş yargı kararlarına da konu olan birçok yasa dışı faaliyeti gerçekleştirecek operasyonel bir güç hâline gelmesi nedeniyle demokratik devlet düzenine karşı oluşturduğu tehdit, darbe girişimiyle birlikte açık ve mevcut bir tehlikeye dönüşmüştür. Esasen darbe teşebbüsünden önce uzun bir zaman süreci içerisinde söz konusu tehlikeye karşı mücadele başlamıştır. Dolayısıyla tehlikenin ağırlığı ile orantılı olarak demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü hâl ilanına neden olan olayların bertaraf edilmesi ve bir daha tekrarlanmaması amacıyla devletin olağan dönemle kıyaslanmayacak ciddi ve acil yöntemlere başvurulması zorunluluğunun ortaya çıktığı anlaşılmaktadır.

...

115. Dolayısıyla idari teşkilat içinde hangi konumda olduğu fark etmeksizin FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleri ile irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlilerinin millî güvenlik açısından tehlike oluşturduğu gözetildiğinde bir kısmı önemli pozisyonlarda bulunan ve farklı kurumlarda çalışan çok sayıdaki kamu görevlisinin doğrudan darbeyle ilişkili olmasa dahi söz konusu örgütlerle bağlantıları nedeniyle acil ve ivedilikle soruşturulması ve haklarında tedbir uygulanması ihtiyacı ortaya çıkabilecektir.

116. Bu yönüyle olağan dönemdeki idari usul ve disiplin hukuku kuralları çerçevesinde her bir kamu görevlisi nezdinde soruşturma yapılarak tedbir uygulanmasının, yakın ve acil nitelikteki bu tehlikeyi bertaraf etmede yetersiz kalacağı söylenebilir. FETÖ/PDY'nin yapısındaki gizlilik, hücre tipi yapılanma, her kurumda örgütlenmiş olma, kripto üyelerinin tespit edilmesindeki güçlük ve bunların eylem yapma potansiyeli, kendisine kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyet temelinde hareket etme gibi özellikleri dikkate alındığında darbe girişiminin üzerinden belli bir sürenin geçmesi de daha hafif nitelikteki tedbirlere başvurma zorunluluğunu ortaya çıkaran bir faktör olarak değerlendirilemez. Ayrıca millî güvenliğe aykırı faaliyetlerde bulunan diğer terör örgütleriyle bağlantısı olduğu değerlendirilen kamu görevlileri açısından da FETÖ/PDY'nin oluşturduğu tehdit ortamında, anılan yöntemlere başvurulması söz konusu olabilecektir.

...

128. Sonuç olarak darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin olağan

usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre kamu görevinden çıkarılması ve memuriyetlerinin alınmasını düzenleyen kuralların, olağanüstü hâle neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında milli güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

...

142. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarda uygulanan kamu görevinden çıkarma ve memuriyetin alınması tedbirlerinin belli bir kurumun veya mesleğin disiplinini sağlamaktan ziyade devlet kurumlarına yönelik güveni yeniden tesis etmek suretiyle demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi nedeniyle uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında tedbirler, cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunlar için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Öte yandan kuralların kişilerin özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığı gözönünde bulundurulduğunda kurallarda öngörülen tedbirlerin ciddiyet ve ağırlığının bunlara cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, kamu görevinden çıkarma tedbirinin "olağanüstü tedbir" niteliğinde olduğunu ifade etmiştir. AİHM de 667 sayılı olağanüstü hâl KHK'sı uyarınca uygulanan işten çıkarma prosedürü ve buna ilişkin yargılamanın AİHS'in 6. maddesi kapsamında suç isnadı niteliğinde olmadığını belirtmiştir (Pişkin/Türkiye, B. No: 33399/18, 15/12/2020, §§ 102-109)."

B. Uluslararası Hukuk

67. Sözleşme'nin "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

68. Sözleşme'nin "Olağanüstü hallerde yükümlülükleri askıya alma" başlıklı 15. maddesi şöyledir:

"1. Savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde her Yüksek Sözleşmeci Taraf, durumun kesinlikle gerektirdiği ölçüde ve uluslararası hukuktan doğan başka yükümlülüklere ters düşmemek koşuluyla, bu Sözleşme'de öngörülen yükümlülüklere aykırı tedbirler alabilir.

2. Yukarıdaki hüküm, meşru savaş fiilleri sonucunda meydana gelen ölüm hali dışında 2. maddeye, 3. ve 4. maddeler (fıkra 1) ile 7. maddeye aykırı tedbirlere cevaz vermez.

3. Aykırı tedbirler alma hakkını kullanan her Yüksek Sözleşmeci Taraf, alınan tedbirler ve bunları gerektiren nedenler hakkında Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tam bilgi verir. Bu

Yüksek Sözleşmeci Taraf, sözü geçen tedbirlerin yürürlükten kalktığı ve Sözleşme hükümlerinin tekrar tamamen geçerli olduğu tarihi de Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne bildirir."

69. MSHUS'nin 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Ulusun hayatını tehdit eden ve varlığı resmen ilan edilmiş olan olağanüstü bir durumun ortaya çıkması halinde, bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, uluslararası hukuktan kaynaklanan diğer yükümlülüklerine aykırı olmamak ve ırk, renk, cinsiyet, dil, din ya da toplumsal kökene dayalı bir ayrımcılık içermemesi kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde olmak üzere, bu Sözleşme'den doğan yükümlülüklerinden ayrılan tedbirler alabilirler.

2. Bu hükme dayanılarak Sözleşme'nin 6, 7, 8 (1. ve 2. fıkralar), 11, 15, 16 ve 18nci maddelerine aykırılık getirilemez."

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

70. Sözleşme'nin 8. maddesine yönelik Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadına ve AİHM'in özel hayata saygı hakkı bağlamında sebebe ve sonuca dayalı yaklaşımına ilişkin açıklamalar için bkz. C.A. (3), §§ 62-75; Tamer Mahmutoğlu [GK], B. No: 2017/38953, 23/7/2020, §§ 53-67.

a. Sözleşme'nin 15. Maddesi Bağlamında Değerlendirme

71. Taraf devletlere tek taraflı bildirimde bulunarak sınırlı bazı hâllerde Sözleşme'deki belli hak ve özgürlüklere aykırı davranma, bir başka deyişle anılan hak ve özgürlüklere ilişkin yükümlülükleri azaltma imkânı sunan Sözleşme'nin 15. maddesine ilişkin AİHM uygulamasına ve Türkiye'deki OHAL'e ilişkin olarak Avrupa Konseyi nezdinde hazırlanan bazı raporlara Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında ayrıntılı şekilde yer verilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 148-162).

72. AİHM, söz konusu kararlarında özetle derogasyon bildiriminde bulunan devletler yönünden ulusun varlığını tehdit eden tehlikenin olup olmadığı hususunda sınırlı da olsa bir denetim yaptığını, denetim standardı belirlenirken ulusal makamların geniş takdir yetkilerinin bulunduğunu özellikle vurgulamıştır. AİHM; takdir alanının sınırsız olmadığını, taraf devletlerin krizin doğurduğu zorunlulukların kesin olarak gerektirdiği ölçüde hareket etmenin ötesine geçmemesi gerektiğini belirtmiştir (Brannigan ve McBride/Birleşik Krallık, B. No: 14553/89, 14554/89, 26/5/1993, § 43).

b. Pişkin/Türkiye Kararı

73. AİHM Pişkin/Türkiye (B. No: 33399/18, 15/12/2020) kararında Ankara Kalkınma Ajansında çalışan başvurucunun 667 sayılı KHK uyarınca iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ve özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiasını incelemiştir. Anılan başvuruya ilişkin olayda kalkınma ajansında iş hukukuna tabi olarak çalışmakta iken başvurucunun iş sözleşmesi millî güvenliğe karşı tehdit oluşturan oluşumlara üyeliği veya bu oluşumlarla iltisaklı ya da irtibatlı olması nedeniyle feshedilmiştir. Başvurucunun işe iade talebiyle açmış olduğu davada iş mahkemesi, iş sözleşmesinin feshinin hukuka uygun olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiştir. AİHM öncelikle özel sektörde iş ilişkisinin sonlandırılmasına ilişkin olanlar başta gelmek üzere iş ilişkisi hakkındaki ihtilafların Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası kapsamındaki medeni hakları ilgilendirmesi dolayısıyla başvurucunun işten çıkarılmasına ilişkin yargılamaların başvurucunun medeni hakları ile alakalı olduğunu, tedbirin cezai

yönünün bulunmadığını vurgulamıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 99, 109). Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilirliği ile ilgili olarak ise AİHM, başvurucunun iş sözleşmesinin feshine ilişkin olarak açılan yargılamaların Sözleşme'nin 6. maddesi kapsamında bir cezai suç hakkında verilecek bir karara ilişkin olduğunu gösterebilecek herhangi bir nedenin mevcut olmadığı kanaatinde olduğunu belirterek bu maddenin ceza yönünün uygulanabilir olmadığı sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, § 109).

74. Sonuç olarak AİHM, ulusal mahkemelerin başvurucu ile idari makamlar arasındaki ihtilafı karara bağlamak için tam bir yargı yetkisine sahip olmalarına karşın Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının gerektirdiği şekilde önlerindeki ihtilafla ilgili tüm hukuksal ve olgusal sorunları incelemekten kaçındıklarını, başvurucunun ulusal makamlar tarafından dinlenmediğini ve dolayısıyla başvurucunun Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrası anlamında adil yargılanma hakkının güvence altına alınmadığını belirtmiştir. AİHM, ulusal mahkemelerin başvurucunun argümanlarını derinlemesine ve kapsamlı bir şekilde incelemediğini ve başvurucunun itirazlarının reddedilmesine yönelik gerekçeler sunmadığını özellikle vurgulamış, netice itibarıyla Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 150-152).

75. Öte yandan başvurucunun iş sözleşmesinin feshi ile ilgili olarak şikâyette bulunduğunu ve bir terör örgütüyle bağlantısı olduğu gerekçesiyle görevini kaybetmesinden bu yana terörist ve vatan haini olarak etiketlendiğini ileri sürdüğünü belirten AİHM, başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden de incelemiştir (Pişkin/Türkiye, §§ 159-166).

76. AİHM, öncelikle ceza soruşturmasının sonucuna bakılmaksızın, işverenin ulusal mahkemelere başvurucunun yasa dışı bir yapı ile bağlantısı olduğu iddiasını kanıtlayabilecek bilgi veya olgusal delil sunabileceğini ve böylece çalışanı ile arasındaki güven ilişkisinin bozulmasının nedenlerini açıklayabileceğini kabul etmeye hazır olduğunu, hem uygulanma koşulları hem de usul rejimi açısından özerk olan söz konusu işten çıkarma usulünün ceza yargılamasının doğrudan bir sonucu olmadığını ifade etmiştir fakat AİHM, söz konusu iş sözleşmesinin feshinin başvurucunun kendi eylemlerinin öngörülebilir sonucu olduğuna dair kesinlikle hiçbir kanıt bulunmadığı sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 181-183). Neticede başvurucunun özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanuni dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu değerlendirerek müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığını incelemiştir (Pişkin/Türkiye, §§ 209, 210).

77. Bu bağlamda AİHM; işverenin başvurucunun yasa dışı yapı ile iltisakı olduğu değerlendirmesini potansiyel olarak haklı çıkaracak şekilde eylemlerinin niteliğini belirtmediğini, ulusal mahkemeler önündeki yargılamalar sırasında böylesi bir yapıyla iltisakı bulunduğu iddiasına ilişkin açık bir şekilde somut bir suçlama yapılmadığını vurgulamıştır. Bununla birlikte ulusal mahkemelerin dava konusu tedbiri detaylı olarak incelemeden ve bu tedbirin başvurucunun özel hayatına saygı hakkına yönelik ciddi etkileri olmasına rağmen işverenin değerlendirmesini iş sözleşmesinin sonlandırılması emri için geçerli bir gerekçe olarak kabul ettiğini belirtmiştir. Sonuç olarak mevcut davada dava konusu tedbire ilişkin yargı denetiminin yetersiz olduğunu, başvurucunun Sözleşme'nin 8. maddesinin gerektirdiği şekilde keyfî müdahaleye karşı korumadan asgari düzeyde faydalanamadığını ifade ederek özel hayata saygı hakkının ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Pişkin/Türkiye, §§ 218-229).

c. Polyakh ve Diğerleri/Ukrayna Kararı

78. Polyakh ve diğerleri/Ukrayna (B. No: 58812/15, 53217/16 ..., 17/10/2019) kararında

AİHM, rejim değişikliği sonrası genel düzenlemelerle kamu görevinden çıkarılan ve on yıl boyunca kamu görevine dönmeleri yasaklanan kişilerin yaptığı başvuruları karara bağlamıştır. Öncelikle AİHM, başvuruya konu olan tedbirlerin uygulanmasına neden olan davranışların iç hukukta suç olarak tanımlandığını, yaptırımın ağırlığının söz konusu tedbirlerin cezai yönünün bulunduğunu söylemek için tek başına yeterli olmadığını belirterek Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün mevcut koşullarda uygulanabilir olmadığına karar vermiştir (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 154-159). AİHM; başvurucuların kamu hizmetinden çıkarılmalarının, on yıl boyunca kamuda görev almalarının yasaklanmasının ve isimlerinin kamuoyunun erişimine açık ve çevrim içi olan bir sicile kaydedilmesinin sonuçları itibarıyla ciddi olduğunu ve doğurduğu etkilerin ağırlık düzeyine ulaştığını belirterek başvuruyu özel hayata saygı hakkı yönünden ele almıştır (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 203-211).

79. AİHM; birçok kişi hakkında tesis edilen arındırma işlemlerinin bir cezalandırma veya intikam aracı olarak kullanılamayacağını ve başvurucuların durumlarının bireysel olarak değerlendirilerek görevden alınmaları veya mümkünse daha genel pozisyonlarda istihdam edilmeleri gibi daha az müdahale teşkil eden araçlarla da hedeflenen amaçlara erişilebileceğini vurgulamıştır (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 276, 277). Müdahalelerin zorunlu bir toplumsal ihtiyaca cevap vermesi ve özellikle de hizmet edilen meşru amaçla orantılı olması hâlinde demokratik bir toplumda gerekli olarak nitelendirilebileceğini hatırlatmış; uygulanan tedbirin ağırlığının ve yasal çerçevenin orantılı, öngörülen zorunlu sosyal ihtiyaca karşılık gelecek şekilde yeterince dar kapsamlı olarak düzenlenip düzenlenmediğinin önemine değinmiştir. AİHM'e göre yasal düzenlemeler hakkındaki meclis denetiminin ve bu kapsamdaki işlemlerin yargısal denetiminin niteliği de önem arz etmektedir (Polyakh ve diğerleri/Ukrayna, §§ 292, 293).

d. Xhoxhaj/Arnavutluk Kararı

80. AİHM, Xhoxhaj/Arnavutluk (B. No: 15227/19, 9/2/2021) kararında, Anayasa Mahkemesi üyesi olan başvurucunun meslekten çıkarılması ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğinden süresiz olarak yasaklanmasından kaynaklı iddialarını özel hayata saygı hakkı kapsamında incelemiştir. Arnavutluk'ta gerçekleştirilen yargı reformu kapsamında tüm hâkim ve savcıların mal varlıkları, organize suçlarla bağlantılarının olup olmadığı ve mesleki yönden yeterli olup olmadıkları incelenmiştir. Yapılan değerlendirme neticesinde başvurucu, mülkiyetinde yer alan bazı mal varlığı değerlerinin kaynağını açıklayamaması nedeniyle meslekten çıkarılmış; bunun bir sonucu olarak da hâkimlik yapmaktan süresiz olarak yasaklanmıştır.

81. AİHM öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 6. maddesinin cezai yönünün uygulanabilir olmadığına hükmetmiş, incelemesini adil yargılanma hakkının medeni hak ve yükümlülükler yönüyle yapmıştır. AİHM, bu kapsamda inceleme organlarının bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olduğu, yargılamanın adil olmadığı, itiraz makamı önünde aleni duruşma yapılmadığı ve hukuki kesinlik ilkesinin ihlal edildiği yönündeki iddiaları ayrı ayrı incelemiş ve Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edilmediğine karar vermiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 230-353).

82. AİHM ayrıca başvurucunun hukuka aykırı ve keyfî olarak görevden alındığı ve bunun bir sonucu olarak hâkimlik mesleğini yapmaktan süresiz şekilde yasaklandığı iddiasını Sözleşme'nin 8. maddesi yönünden incelemiştir. AİHM, öncelikle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin uygulanabilir olduğunu tespit etmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 356-364). Esas

yönünden AİHM, meslekten çıkarılan başvurucunun özel hayatına saygı hakkına müdahale edildiğini, bu müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru amacının bulunduğunu belirtmiştir (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 374-393). Bununla birlikte AİHM müdahalenin demokratik toplum düzeninde gerekli olup olmadığına yönelik yaptığı incelemede öncelikle Arnavutluk'taki yargı reformunun acil bir toplumsal ihtiyaca karşılık geldiğini belirtmiş; ardından ulusal makamlar tarafından sunulan gerekçelerin meslekten çıkarma tedbiri için yeterli ve ikna edici olup olmadığını, bu gerekçelerin yeterli bir bireyselleştirmeye dayanıp dayanmadığını değerlendirmiştir. AİHM bu kapsamda yaptığı değerlendirme neticesinde ulusal makamlar tarafından başvurucunun mal varlığı hakkında yapılan gerekçelendirmenin yeterli ve ikna edici olduğu kanaatine varmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 394-412).

83. Öte yandan AİHM başvurucunun meslekten çıkarma tedbirinin bir sonucu olarak hâkimlik yapmaktan ömür boyu yasaklanmasının ölçülü olup olmadığı üzerinde durmuştur. AİHM, hâkimlerin ve özellikle de başvurucu gibi yüksek derecede sorumluluk gerektiren görevlerde bulunanların devletin egemenlik yetkisinin bir kısmını kullandıklarını vurgulamış; başvurucuya ve ciddi etik ihlalleri nedeniyle görevden alınan diğer kişilere getirilen ömür boyu meslekten men cezasının yargı makamının dürüstlüğünü ve halkın adalet sistemine olan güvenini sağlamak şeklindeki meşru amaçlarla uyumsuz veya orantısız olmadığını belirtmiştir. AİHM tüm bu gerekçelerle somut olayda Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna ulaşmıştır (Xhoxhaj/Arnavutluk, §§ 413, 414).

e. Naidin/Romanya Kararı

84. Naidin/Romanya (B. No: 38162/07, 21/10/2014) kararında AİHM, siyasi polis memuruyla çalıştığı konusunda yapılan tespite dayanılarak kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklanan başvurucunun iddiasını özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı kapsamında ele almıştır.

85. Olayda, 1990 ve 1991 yıllarında yüksek rütbeli hükûmet memuru olarak çalışan başvurucu, sonrasında parlamento üyesi olarak da görev yapmıştır. Başvurucu 2000 yılında üçüncü kez seçimlere katılmış ve bu süreçte Eski Siyasi Polis Arşivleri Araştırma Ulusal Konseyi başvurucunun geçmişi hakkında resen soruşturmalar gerçekleştirmiştir. Bu kapsamda başvurucunun 1971 ve 1974 yılları arasında, şüpheli olduğu düşünülen bazı iş arkadaşları hakkında bilgi sağlamak üzere siyasi polisle iş birliği yaptığı sonucuna varılmıştır. Başvurucu, geçmiş faaliyetleriyle ilgili olarak ortaya konulan yorumlara mahkeme nezdinde itiraz etmiş ancak itirazı reddedilmiştir. 2003 yılında, siyasi polis memuruyla çalıştığı tespit edilen kişileri kamu hizmetinde görev yapmaktan yasaklayan bir yasal değişiklik getirilmiştir. Başvurucu, parlamento döneminin sonu olan 2004 yılında memur olarak çalışmalarına devam etme talebinde bulunmuş ancak bu talebi anılan düzenleme çerçevesinde reddedilmiştir. Yargılama sürecinde ayrımcılık temelli şikâyetlerini dile getiren başvurucunun iddiaları, yasama organının sahip olduğu takdir yetkisine ve mevcut koşulların zorunlu kıldığı gerekliliklere dayanılarak reddedilmiştir (Naidin/Romanya, §§ 6-17).

86. Başvurucu; temelde, istihdam yasağının mutlak nitelikte olması ve eylemlerinin önemsizliğinin dikkate alınmaması nedeniyle Sözleşme’nin 8. maddesiyle bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, kural olarak devletlerin kamu hizmetinde istihdam şartlarını düzenlerken meşru bir menfaate sahip olduklarını ve demokratik bir devletin bünyesinde görev yapan çalışanlarından devletin kuruluşunun dayandırıldığı anayasal ilkelere sadakat göstermesini isteme haklarının olduğunu

vurgulamıştır. Romanya'nın komünist rejim sırasındaki durumunun dikkate alınmasının gerektiğini ifade eden AİHM, devletin geçmişin tekerrür etmesini önlemek üzere kendisini savunabilecek nitelikte bir demokrasi temelinde kurulması gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda başvurucuya uygulanan kamu hizmetinde istihdam yasağına ilişkin muamelenin ulusal güvenlik, kamu düzeni ve başkalarının haklarının ve özgürlüklerinin korunması konusunda meşru bir amaç izlediği sonucuna varmıştır (Naidin/Romanya, §§ 49-51).

87. Bununla birlikte AİHM; başvurucunun kariyer beklentilerinin yalnızca kamu hizmetinde durdurulduğunu belirtmiş ve devlet memurlarının, özellikle başvurucunun istihdam edilmek istediği gibi yüksek derecede sorumluluk getiren görevlerde bulunan kişilerin devletin egemenlik gücünden pay sahibi olduğunu vurgulamıştır. Başvurucuya uygulanan yasağın kamusal yararın korumasından sorumlu kişilerin sadakatini sağlama konusunda devlet tarafından izlenen yasal amaçla orantısız olmadığını belirtmiştir. Ayrıca kararda; başvurucunun özel sektörde, devletin ekonomik, siyasi ve güvenlikle ilgili çıkarları için potansiyel öneme sahip şirketlerde ya da kamu otoritesinin uygulanmasıyla bağlantılı olmayan diğer kamu sektörü alanlarında istihdam edilme olanağını etkileyecek herhangi bir kısıtlamanın uygulanmadığını dile getirmiştir. Bunun yanı sıra başvurucunun iddialarının yargılama süreçlerinde incelendiğini ve ulusal mercilere bırakılan takdir yetkisi kapsamında yer alan fiilî unsurların oluşturulduğunu ifade etmiştir. AİHM, yerel mahkemeler tarafından ulaşılan tespitlerin yerindeliğinin sorgulanamayacağını belirterek özel hayata saygı hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine ulaşmıştır (Naidin/Romanya, §§ 42-57).

2. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonunun 12/12/2016 tarihli Görüşü

88. Avrupa Hukuk Yoluyla Demokrasi Komisyonu (Venedik Komisyonu) 12/12/2016 tarihinde "15 Temmuz 2016 Başarısız Darbe Girişimi Sonrasında Çıkarılan 667 İlâ 676 sayılı Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnameleri Hakkında Görüş" isimli belgeyi yayımlamıştır.

89. Venedik Komisyonu bir kişinin somut olay bağlamında görevinden alınması için suç örgütü ile gereken bağlantının bir kişiyi suç örgütünün üyesi olarak tanımlamak için gereken bağlantıdan daha az yoğun olabileceğini kabul ettiğini, bu bağlamda bir kamu görevlisinin görevden geçici veya kalıcı olarak alınabilmesi için suç örgütüyle daha zayıf bir bağlantı kurmuş olmasının yeterli olabileceğini ifade etmiştir. Bununla birlikte Venedik Komisyonu anılan görüşünde bahse konu zayıf bağlantının yine de anlamlı, kamu görevlisinin sadakatiyle ilgili objektif kuşku uyandırır nitelikte olması gerektiğini vurgulamıştır. Masum, tesadüfi vs. bağlantıların ise hariç tutulması gerektiğini belirtmiştir. Netice itibarıyla görevden almanın demokratik anayasal düzene sadakatte objektif olarak ciddi şüphe uyandıracak bir şekilde hareket edildiğini açıkça gösteren fiilî unsurlar kombinasyonunun varlığı hâlinde mümkün olabileceğini açıklamıştır (aynı görüşte bkz. §§ 130, 131).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

90. Anayasa Mahkemesinin 2/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Özel Hayata Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

91. Başvurucu; kamu görevinden çıkarılmasına dayanak alınan kodlamaların ne şekilde ve kim tarafından oluşturulduğunun bilinmediğini, bu kodlamalar gündeme geldiğinde ortaya atılan en önemli iddialardan birinin FETÖ/PDY yargılamalarını sulandırmak olduğunu belirtmiştir. Hakkında düzenlenmiş olan veri inceleme raporunda EA (örgüt benim örgütüm diyen ancak bazı zaafları olan) olarak kodlanmış olmasına rağmen örgütü sahiplendiğine yönelik iddiayı destekleyecek bir delil ortaya konulmadığını vurgulayan başvurucu aksine ByLock ve benzeri uygulamaları kullanmadığı, Bank Asyaya talimat doğrultusunda para yatırmadığı, çocuklarını FETÖ/PDY iltisaklı okullara göndermediği gibi hususların hakkında verilen kovuşturmaya yer olmadığına ilişkin kararla da sabit olduğunu ifade etmiştir. Yine başvurucu, hakkında düzenlenmiş olan veri inceleme raporunda yer alan "ETÜD: 2015/1" kodlamasının en az irtibat derecesinde bir bağ olarak değerlendirildiğini ancak 2015 yılında bir defa örgüt toplantısına katıldığına ilişkin bu verinin doğru olmadığını, örgütün hiçbir toplantısına katılmadığını dile getirmiştir. Netice itibarıyla başvurucu; kamu görevinden çıkarılmış olması nedeniyle sosyal durumunun ve haklarının zedelendiğini, POL-NET (Polis Bilgi Sistemi) üzerinden elde edilen verilerden hareketle oluşturulan fişleme evrakına dayanılarak hakkında karar verildiğini vurgulayarak adil yargılanma hakkının, özel hayata saygı hakkının, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

92. Bakanlık görüşünde, başvuruya konu olay ve sürece ilişkin genel bilgilere yer verilmiş, yargılama safahatının özeti yapılmıştır. Ayrıca özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin kanunilik, meşru amaç ve demokratik toplumda gereklilik kriterlerine ilişkin açıklamalarla birlikte yapılacak incelemede Anayasa'nın 15. maddesinin de dikkate alınmasının yararlı olacağı belirtilmiştir. Sonuç olarak mevcut başvuru ile ilgili Anayasa, mevzuat hükümleri ve Anayasa Mahkemesi içtihadı hatırlatılarak bunlarla birlikte somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Diğer taraftan İdareden temin edilen bazı bilgi ve belgeler de görüş ekinde sunulmuştur. Başvurucu, bu görüşe karşı beyanında önceki beyanlarını tekrar etmiştir.

2. Değerlendirme

a. Uygulanabilirlik Yönünden

93. Anayasa’nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, özel hayatına ... saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ... gizliliğine dokunulamaz."

94. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder.

95. Başvurucunun iddialarının mesleki hayatına kamu gücü marifetiyle bir tedbir uygulanmasına, bu doğrultuda kamu görevinden çıkarılmasına ve açtığı davanın reddedilmesine dayandığı görülmüştür. Kişilerin mesleki hayatlarının özel hayatlarıyla sıkı bir irtibatının olduğu ve meslek hayatına yönelik tedbirlerin ya da müdahalelerin söz konusu olduğu dava süreçlerinde özel hayata saygı hakkının gündeme geldiği yadsınamaz. Mesleki hayata yönelik bu tür tedbirlerin ya da müdahalelerin hangi durumlarda özel hayat bağlamında uygulanabilir olduğu hususunda belirlenen ölçütler Anayasa Mahkemesinin birçok kararında olduğu gibi somut olayla benzer nitelikteki durumlara ilişkin olarak da N.E., A.S. ve Halit İnciroğlu kararlarında detaylı olarak açıklanmıştır (N.E., §§ 89-99; A.S., §§

91-101; Halit İnciroğlu, §§ 95-106).

96. Somut olayda başvurucu; devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplardan ya da terör örgütlerinden olan FETÖ/PDY ile irtibatı yahut iltisakı bulunduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarılmıştır. Başvurucunun mesleki hayatına yönelik bu müdahalenin başkaları ile ilişki kurabilme ve geliştirebilme imkânını önemli ölçüde zayıflatmasına, sosyal ve mesleki itibarını koruyabilmesi açısından ciddi sonuçlara yol açacağı, neticede özel hayatına önemli bir ağırlık derecesinde yansıyacağının ve özel hayatında etki doğuracağının muhtemel olduğu değerlendirilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun bireysel başvuru formundaki anlatımları ve FETÖ/PDY ile iltisak veya irtibatı olduğu gerekçesiyle kamu görevinden çıkarıldığı gözönüne alındığında başvurucunun hakkında tesis edilen işlemin iç ve dış dünyasında meydana getirdiği etkinin ciddi düzeye ulaştığı görülmüştür.

97. Bu nedenle mevcut başvuruda mesleki hayata yönelik müdahalenin başvurucunun özel hayatına ciddi şekilde etki ettiği ve bu etkinin belirli bir ağırlık düzeyine ulaştığı anlaşıldığından başvurunun özel hayata saygı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

b. Başvuruyu İnceleme Usulü

98. Bireylerin temel hak ve hürriyetlerine yönelen müdahalelerin koşulları ve hangi hukuki rejim çerçevesinde gerçekleştirildiği, söz konusu müdahalelerin anayasallık denetiminin yöntemini doğrudan belirler. 1982 Anayasası, temel hak ve hürriyetlerin korunmasına yönelik olarak olağan ve olağanüstü dönemler için iki ayrı hukuki rejim öngörmektedir. Temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlanması rejimi Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenmişken temel hak ve hürriyetlerin savaş, seferberlik veya OHAL dönemlerinde sınırlandırılması ya da kullanılmasının durdurulması rejimi Anayasa'nın 15. maddesinde yer almaktadır. Başvurunun incelenmesinde öncelikle müdahalenin hangi hukuki rejime tabi olduğu saptanmalıdır (bu hususta ki detaylı açıklamalar için bkz. N.E., §§ 100-108; A.S., §§ 102-110; Halit İnciroğlu, §§ 107-115).

99. Başvuruya konu olan kamu görevinden çıkarma tedbiri, olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olarak birel işlem şeklinde tesis edilmiş ve olağanüstü hâl döneminde uygulanmıştır. Tedbirle, kamu görevinden çıkarılan başvurucunun bir daha bu göreve getirilmesi engellenmiş; böylece olağanüstü hâl sonrası dönemi kapsayacak şekilde başvurucu hakkında geleceğe yönelik yasaklama getirilmiştir. Ancak burada uygulanan tedbirin düzenleyici işlemlerde olduğu gibi genel ve herkesi bağlayıcı bir niteliği bulunmamaktadır. Tedbire dayanak olan kural olağanüstü hâl dönemindeki durumları değerlendirilerek terör örgütleriyle ya da millî güvenliğe aykırı faaliyette bulunan yapı oluşum veya gruplarla irtibatlı veya iltisaklı olduğu tespit edilen kişilere özgü düzenleme getirmektedir. Başka bir ifadeyle kural, düzenleyici işlemlerde olduğu gibi benzer durumda bulunan kişilere ve olaylara olağanüstü hâl sonrası durumları da dikkate alınmak suretiyle uygulanacak şekilde geleceğe yönelik hüküm ve sonuç doğurma özelliği taşımamaktadır. Söz konusu kurala dayanılarak gerçekleştirilen somut tedbir başvurucu hakkında olağanüstü hâl döneminde defaten uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Anayasa Mahkemesi, benzer şekilde kamu görevinden çıkarma usulünün dayanağı olan düzenlemelerin anayasallık denetimini yaptığı 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararında da bu hususa vurgu yapmıştır (aynı kararda bkz. § 66).

100. Bu durumda terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette

bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisaklı ve irtibatlı olduğu olağanüstü hâl döneminde değerlendirilen başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemesini içeren işleme yönelik olarak gerçekleştirilen bireysel başvuruya ilişkin incelemenin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği değerlendirilmektedir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., §§ 109-114; A.S., §§ 111-116; Halit İnciroğlu, §§ 116-121).

c. Kabul Edilebilirlik Yönünden

101. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Esas Yönünden

102. Olağanüstü hâl durumuyla bağlantılı olan ve olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesi amacını taşıdığı tespit edilen tedbirin olağanüstü dönemde meşru olup olmadığının Anayasa'nın 15. maddesine göre yapılacak incelemesinde;

i. Tedbirin Anayasa'daki çekirdek haklarla ilgili olup olmadığı,

ii. Milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırılık teşkil edip etmediği,

iii. Durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığı değerlendirilmelidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 186; Ayla Demir İşat, § 146; N.E., § 116; A.S., § 118; Halit İnciroğlu, § 123).

i. Tedbirin Anayasa'daki Çekirdek Haklarla İlgili Olup Olmadığı

103. Olağanüstü yönetim usullerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden ve Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı olan tedbirin meşru kabul edilebilmesi için öncelikli olarak Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında sayılan hak ve özgürlüklere dokunmaması gerekir. Buna göre olağanüstü dönemde de olsa savaş hukukuna uygun fiiller sonucu meydana gelen ölümler dışında kişinin yaşama hakkına, maddi ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz; kimse din, vicdan, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz ve bunlardan dolayı suçlanamaz; suç ve cezalar geçmişe yürütülemez, suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz. Eğer Anayasa'da yer alan güvencelere aykırı tedbir, anılan çekirdek haklarla ilgiliyse Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında meşru kabul edilmez ve başka bir inceleme yapılmaksızın ilgili hak ve özgürlüğün ihlal edildiği sonucuna varılır (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 196, 197; N.E., § 117; A.S., § 119; Halit İnciroğlu, § 124).

104. Savaş, seferberlik veya OHAL ilanı gibi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında özel hayata saygı hakkı yer almamaktadır. Dolayısıyla bu hak yönünden olağanüstü hâl dönemlerinde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirler alınması mümkündür (N.E., § 118; A.S., § 120; Halit İnciroğlu, § 125)

105. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, kamu görevinden çıkarmaya ve memuriyetin alınmasına ilişkin tedbirlerin muhataplarının özel sektörde çalışma imkânını ortadan kaldırmadığına ve ciddiyet ve ağırlığının söz konusu tedbire cezai bir özellik kazandıracak boyutta olmadığına karar vermiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/6/2021, § 142). Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi 4/8/2016 tarihli ve E.2016/6, K.2016/12 sayılı kararında, benzer şekildeki kamu görevinden çıkarma tedbirinin olağanüstü tedbir niteliğinde olduğunu ifade etmiştir.

Öngörülen tedbirlerin cezai niteliğinin olmamasının bir sonucu olarak başvuruya konu olan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 119; A.S., § 121; Halit İnciroğlu, § 126).

ii. Tedbirin Milletlerarası Hukuktan Doğan Yükümlülüklere Aykırı Olup Olmadığı

106. Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılacak ikinci inceleme, tedbirin milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olup olmadığının belirlenmesine ilişkindir. Bu yükümlülüklerin başında taraf olunan insan haklarına ilişkin uluslararası sözleşmelerden doğan yükümlülükler gelmektedir.

107. MSHUS'nin 4. ve AİHS'in 15. maddelerine göre ulusun yaşamını tehdit eden olağanüstü bir durum meydana geldiğinde devletler, bu sözleşmelerdeki yükümlülüklerini azaltacak tedbirler alabilirler. Ancak MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında; AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, AİHS'e ek 7 No.lu Protokol'ün 4., 6 No.lu Protokol'ün 3. ve 13 No.lu Protokol'ün 2. maddelerinde yükümlülük azaltılması mümkün olmayan bazı hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bunların önemli bir kısmı, Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında da yer almaktadır. Bununla birlikte Anayasa'nın 15. maddesinde sayılan çekirdek haklar arasında yer almasa da milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı olan tedbirler anılan ölçütle bağdaşmayacağından meşru görülemez (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 198-201; N.E., § 121; A.S., § 123; Halit İnciroğlu, § 128).

108. Somut başvuruya konu olan tedbirle müdahalede bulunulan özel hayata saygı hakkı, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle MSHUS'nin 4. maddesinin (2) numaralı ve AİHS'in 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında sayılmamıştır. Yine somut olayda başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale içeren tedbirin milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir yükümlülüğe (olağanüstü dönemlerde de korunmaya devam eden bir güvenceye) aykırı olduğu da saptanmamıştır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. N.E., § 122; A.S., § 124; Halit İnciroğlu, § 129).

iii. Tedbirin Durumun Gerektirdiği Ölçüde Olup Olmadığı

(1) Genel İlkeler

109. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü yönetim rejimlerinin uygulandığı dönemde temel hak ve özgürlüklere müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak son inceleme tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesidir. Anayasa'nın 15. maddesindeki ölçülülük - Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük kavramından farklı olarak- olağanüstü yönetim usullerinin uygulanmasına neden olan durum karşısındaki ölçülülüğü belirtmektedir. Bu itibarla Anayasa'nın 15. maddesinde belirtilen ölçülülük, Anayasa'nın 13. maddesindeki ölçülülük kriterine göre temel hak ve özgürlüklere daha fazla müdahale etmeye izin vermektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 203; Ayla Demir İşat, § 153; N.E., § 123; A.S., § 125; Halit İnciroğlu, § 130).

110. Anayasa'nın 15. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin kullanılmasının sınırlandırılması veya durdurulması için başvurulan aracın amacı gerçekleştirmeye elverişli ve bunun için gerekli olmasını, ayrıca araçla amacın ölçülü bir oran içinde bulunmasını ifade etmektedir (AYM, E.1990/25, K.1991/1, 10/1/1991). Buna göre tedbir, olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikenin ortadan kaldırılması

amacına ulaşma bakımından elverişli ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli olmalı; ayrıca ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda ortaya çıkan kamu yararı ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandıran tedbirin birey üzerindeki olumsuz etkisi arasında orantısızlık bulunmamalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 204; Ayla Demir İşat, § 154; N.E., § 124; A.S., § 126; Halit İnciroğlu, § 131; kıyasen birçok karar arasından bkz. AYM, E.2013/57, K.2013/162, 26/12/2013).

111. Ölçülülüğün unsurlarının tespitinde tedbirin alındığı dönemin tüm koşulları birlikte değerlendirilmelidir. Bu kapsamda olağanüstü dönemde temel hak ve özgürlüklere yönelik müdahale teşkil eden tedbirin ölçülülüğüne ilişkin unsurlar değerlendirilirken olağanüstü yönetim usullerinin benimsenmesine neden olan tehdit veya tehlikenin niteliğinin öncelikle dikkate alınması gerekir. Yine müdahale edilen hak ve özgürlüğün niteliği de önemlidir. Bununla birlikte tedbirin alındığı zamanın da ölçülülüğün belirlenmesinde gözönüne alınması gerekir. Zira olağanüstü durumu oluşturan olayların yaşandığı ve somut tehlikenin tüm gerçekliğiyle birlikte ortada olduğu dönemde alınan bir tedbir ile tehlikenin veya bunu doğuran tehdidin büyük ölçüde bertaraf edildiği bir zamanda alınan tedbir farklı şekilde değerlendirilmelidir. Bu bakımdan değerlendirme yapılırken tedbirin alındığı andaki koşulların dikkate alınması gerekir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 205-207; Ayla Demir İşat, § 155; N.E., § 125; A.S., § 127; Halit İnciroğlu, § 132).

112. Öte yandan temel hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden tedbirin süresi, kapsamı ve ağırlığı, ölçülülüğün belirlenmesinde dikkate alınmalıdır. Nitekim müdahalenin süresi arttıkça bireyin üzerindeki külfet de ağırlaşmaktadır. Bunun yanında bir tedbir kısa süreli olmakla birlikte kapsamı veya ağırlığı itibarıyla temel hak ve özgürlükleri çok ciddi ölçüde etkileyebilir. Böylece tedbirin ağırlığı, süresinden bağımsız olarak bireyin aşırı bir külfet altına girmesine neden olabilir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 208; Ayla Demir İşat, § 156; N.E., § 126; A.S., § 128; Halit İnciroğlu, § 133).

113. Bu bağlamda alınan idari tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olduğu ilgili ve ikna edici gerekçelerle ortaya konulmalıdır. Bu durum, maddi gerçeğin her türlü şüpheden uzak şekilde belirlenmesini gerekli kılan ceza yargılamalarından farklı olarak olağanüstü hâl ilanına neden olan tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik alınan tedbirin gerekliliğinin ciddi ve objektif şekilde açıklanmasının yeterli olmasını ifade etmektedir (N.E., § 127; A.S., § 129; Halit İnciroğlu, § 134).

114. Ayrıca temel hak ve özgürlüklere yönelik ölçüsüz veya keyfî müdahaleler karşısında bireylere, bunlara karşı koyabilecekleri usule ilişkin güvencelerin olağanüstü hâl dönemlerinde de sağlanması gerekir. Dolayısıyla bireylerin bu güvencelerden önemli ölçüde yoksun bırakılmaları ölçülülük ilkesiyle bağdaşmayacaktır. Ayrıca bir tedbirin olağanüstü durumu oluşturan tehdit veya tehlikeyi bertaraf etmeye elverişli, bunun için gerekli ve ulaşılmak istenen amaç ile orantılı olup olmadığı hususlarında söz konusu tehdit veya tehlike ile karşı karşıya kalan ve onunla mücadele etme bakımından öncelikli sorumluluğu bulunan kamu makamlarının geniş bir takdir alanı bulunmaktadır. Bununla birlikte -bireysel başvuruya konu edildiğinde- alınan tedbirin bu takdir alanını aşıp aşmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevidir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 209, 210; Ayla Demir İşat, § 157; N.E., § 128; A.S., § 130; Halit İnciroğlu, § 135).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

115. Kişilerin kendilerinin, ailelerinin geleceğini ve itibarını etkileyen mesleki hayata yönelik tedbirlerin keyfî olmaması ve bu kapsamda doğan uyuşmazlıkların özel hayata saygı

hakkının gereklilikleri bağlamında çözümlenmesi olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde de geçerli olan temel güvencelerdir (Ayla Demir İşat, § 150). Bu bağlamda Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü hâl yönetim rejiminin uygulandığı dönemde başvurucunun özel hayata saygı hakkına müdahale oluşturan tedbirin meşru olup olmadığı hususunda yapılacak nihai inceleme, bu tedbirin durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının belirlenmesine ilişkin olacaktır (N.E., § 129; A.S., § 131; Halit İnciroğlu, § 136).

116. 15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından ilan edilen OHAL'e ilişkin süreçte kamu görevinden çıkarmaya ilişkin genel ve soyut normlar yürürlüğe konulmuş ve birçok kamu görevlisi hakkında doğrudan etki doğurucu nitelikte işlemler gerçekleştirilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 56-61). Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ve kamu görevinden yasaklanmasına ilişkin olarak alınan tedbirin ve bu kapsamda yargı mercilerince ulaşılan sonucun durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun söylenebilmesi için öncelikle keyfîlik içermemesi gerekir. Diğer taraftan söz konusu tedbirin ölçülü olup olmadığı değerlendirilirken ülkemizde OHAL ilanına sebebiyet veren durumun özellikleri ve OHAL ilanı sonrasında ortaya çıkan koşullar dikkate alınmalıdır (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 349; Ayla Demir İşat, § 152; N.E., § 130; A.S., § 132; Halit İnciroğlu, § 137).

117. Anayasa Mahkemesince vurgulandığı üzere 15 Temmuz darbe teşebbüsü sadece demokratik anayasal düzen yönünden değil, bununla sıkı bağı olan bireylerin temel hak ve özgürlükleri ve millî güvenlik yönünden de mevcut ve ağır bir tehdit oluşturmuş ve ülke tarihinde ulusun yaşamını ve hatta varlığını hedef alan millî güvenliğe yönelik en ağır saldırılardan biri olmuştur (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 215; N. E., § 131; A. S., § 133; Halit İnciroğlu, § 138).

118. Terör faaliyetleri, tüm dünyada demokratik topluma ve bireylerin şiddetten ari bir ortamda yaşamını sürdürmesine yönelik en ciddi tehditlerin başında gelmektedir. Terör örgütleri çoğunlukla belli bir ülkenin coğrafi hudutlarıyla sınırlı olarak faaliyet göstermemekte, uluslararası mahiyeti bulunan bir küresel güvenlik sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kendine özgü yapısı ve gizlilik esasına dayanan çalışma yöntemi, sivil organizasyonları örgütsel amaçlarına ulaşabilmek amacıyla kullanmadaki maharetiyle FETÖ/PDY, yetkili makamlarca 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olarak tespit edilmiştir. Türk Silahlı Kuvvetleri başta olmak üzere emniyet, yargı, eğitim ve din alanında faaliyet gösteren ülkedeki tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, siyasi partiler, sendikalar, vakıf ve dernekler ile ticari kuruluşlar gibi sivil organizasyonlarda örgütlenen FETÖ/PDY, faaliyetleri dünyanın her yanına yayılmış en organize ve tehlikeli terör örgütlerinden biri olarak kabul edilmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 217; Bestami Eroğlu [GK], B. No: 2018/23077, 17/9/2020, § 148). Yargı kararlarında FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi örgütlenme, kutsallık atfetme, itaat ve teslimiyetle hareket etme gibi özelliklerinin bulunması nedeniyle çözümlenmesi zor ve karmaşık bir yapıda olduğu, büyük gizlilik içinde istihbarat örgütü gibi kod isimler, özel haberleşme yöntemleri ve uygulamaları ve kaynağı bilinmeyen paralar kullanarak böyle bir örgütlenmenin olmadığına herkesi inandırmaya çalıştığı konusunda tespitlerde bulunulmuştur (bkz. §§ 9, 47, 49). Ayrıca Anayasa Mahkemesi daha az önem taşıyan bir unvan veya pozisyon için alınan tedbirlerin niçin gerekli olduğunun ortaya konulması yönündeki ölçütün FETÖ/PDY'nin örgüt içi hiyerarşik yapısının taşıdığı söz konusu özellikler dikkate alınarak mutlak olarak uygulanamayacağını ifade etmiştir (C.A. (3) § 133; N.E., § 132; A.S., § 134; Halit İnciroğlu, § 139).

119. Darbe teşebbüsü, egemenliğin kaynağı olmayan ve milletin egemenliği kullanmak üzere yetkilendirdiği organlar arasında bulunmayan bir grubun zorla demokratik anayasal

düzeni ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye kalkışmasıdır. Darbe teşebbüsünün başarılı olması hâlinde egemenlik milletten alınarak bir grubun eline geçmektedir (Aydın Yavuz ve diğerleri, § 220). Böylesine kabul edilemez ağır sonuçları içeren darbe teşebbüsünün faili olduğu tespit edilen FETÖ/PDY'nin atipik yapısı, söz konusu yasa dışı yapılanmanın çözümlenmesini de güç kılmıştır. Bu nedenle FETÖ/PDY yapılanmasıyla irtibat ya da iltisak içinde olan kişilerin tespit edilmesi, kamu görevinden çıkarılması ve yasaklanması olağanüstü hâle neden olan somut tehlikenin bertaraf edilmesi amacı doğrultusunda elverişli ve gerekli bir tedbir olarak nitelendirilmeye uygundur (benzer değerlendirme için bkz. N.E., § 133; A.S., § 135; Halit İnciroğlu, § 140).

120. Nitekim Anayasa Mahkemesince darbe teşebbüsünden kısa süre sonra verilen kararda, Türkiye Cumhuriyeti'nin millî güvenliği tehlikeye sokan ve Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan demokratik hukuk devletini hedef alan bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalması nedeniyle söz konusu teşebbüsün arkasındaki terör örgütleriyle bağlantılı olduğu ve millî güvenliğe tehdit oluşturduğu değerlendirilen kamu görevlileri hakkında devlet tarafından bazı ilave ve olağan dışı tedbirlerin alınması, kamu hizmetinin yürütülmesi konusunda reform çalışmaları yapılması, bu bağlamda birtakım düzenlemelerin hayata geçirilmesi haklı gerekçelere dayanan gelişmeler olarak nitelendirilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, §§ 77-81; N.E., § 134; A.S., § 136; Halit İnciroğlu, § 141).

121. Anayasa’nın 129. maddesinin birinci fıkrasında, kamu görevlilerinin Anayasa ve kanunlara sadık kalarak faaliyette bulunma yükümlülüklerinin olduğu belirtilmiştir. Anılan hüküm uyarınca devletin kamu görevlilerinden özel bir güven ve sadakat bağlılığı ile kamu görevini yerine getirmelerini talep etme yetkisi bulunmaktadır. Bu husus devletin faaliyetlerine güven duyulmasının bir gereğidir. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesince kanun koyucunun anılan hususlar çerçevesinde anayasal düzene sadakat göstermeyen kamu görevlileriyle ilgili birtakım tedbirler alma konusunda takdir yetkisinin bulunduğu belirtilmiştir (AYM, E.2018/81, K.2021/45, 24/06/2021, § 74). Sadakatten duyulan şüphenin kamu görevlisinden kaynaklanan bir sebebe dayanması, bu sebebin de ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekmektedir. Ancak kamu görevlisinin sadakatinden duyulan şüphenin ağırlığı, ciddiyeti ve delillendirilmesi ifa edilen görevin önemi ve niteliği gözönünde bulundurulmak suretiyle değerlendirmeli ayrıca keyfî uygulamaları önlemek adına tarafların menfaatlerini de dengeleyecek şekilde yeterli gerekçeyle açıklanmalıdır (N.E., § 135; A.S., § 137; Halit İnciroğlu, § 142).

122. Özellikle ayrıcalıklı kamusal yetkilerle donatılan kamu görevlilerinin sahip oldukları yetkilerin kamu düzeni ve güvenliği bağlamındaki önemi nedeniyle diğer kamu görevlilerinden farklı ve ağır yükümlülükleri olabilir. Mesleğe özgü özel kanunlarla da görünür hâle gelen personel rejimi dâhil ayrıcalıklı konumları nedeniyle anılan özelliğe sahip kamu görevlilerinden devletin özel bir sadakat ve bağlılık beklemesinin de tanınan ayrıcalığın bir sonucu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda hâkim, savcı, polis, asker gibi özel kanunlarla diğer kamu görevlilerine göre ayrıcalıklı yetki ve yükümlülüklerle donatılan ve kamu gücünü kullanabilen kamu görevlilerinden devletin özel bir güven ve sadakat bekleyebileceğinin kabulü gerekir. Zira kamu görevlilerine tanınan ayrıcalıklı hukuki statü, yetki ve haklar ile ifa ettikleri görevin niteliğinin sadakat ve güven kavramları kapsamında devletle olan ilişkideki yükümlülükleri belirlemede de başat rol oynadığı söylenebilir (N.E., § 136; A.S., § 138; Halit İnciroğlu, § 143).

123. Somut olaydaki tedbirin gerekçesi, polis memuru olarak görev yapan başvurucunun devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ/PDY ile irtibatı

veya iltisakı olduğunun değerlendirilmesi ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasıdır. Anayasa Mahkemesi; irtibat ve iltisak kavramlarının objektif anlamının kapsam ve sınırlarının durum ve şartlara göre yargı içtihatlarıyla değerlendirilerek belirlenebileceğini, bu yönüyle anılan ifadelerin kategorik olarak belirsiz olduğunun söylenemeyeceğini daha önce ifade etmiştir (bkz. §§ 62, 66; AYM, E.2018/89, K.2019/84, 14/11/2019, § 30). Yine Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında FETÖ/PDY'nin kamu kurumlarının neredeyse tamamında örgütlenmesinin ve somut darbe teşebbüsünün bu yapılanmadan kaynaklanmış olmasının potansiyel tehdidi mevcut tehlikeye dönüştürdüğü ve demokratik anayasal düzeni sürdürmek bakımından olağanüstü tedbirler alınmasının zorunlu olduğu kabul edilmiştir (AYM, E.2016/6 (D. İş), K.2016/12, 4/8/2016, § 80; Aydın Yavuz ve diğerleri, § 26; C.A. (3), § 126). Bu bağlamda FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olma hâli, demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalktığını ya da zayıfladığını gösteren bir olgu olarak kabul edilmiştir. Bu noktada söz konusu tedbirin keyfîlik içerip içermediğinin ve durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için başvurucunun FETÖ/PDY ile irtibatlı ya da iltisaklı olup olmadığı konusunda ciddi ve objektif nedenlerin idari ve yargısal makamlarca ortaya konulup konulmadığının irdelenmesi gerekir (N.E., § 139; A.S., § 141; Halit İnciroğlu, § 146).

124. Başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasına ilişkin olarak yürütülen yargılamada verilen davanın reddi kararında, Garson'dan ele geçen kodlama listesinde EA (FETÖ içinden olup "Örgüt benim örgütüm." diyen ancak bazı zaafları olan kişiler) ve ETÜD: 2015/1 (sohbet adı altında katıldığı örgütsel toplantı ve faaliyet sayısı) şeklinde kodlanmış olmasına dayanılmıştır. Başvurucu hakkında verilen kamu adına kovuşturma yapılmasına yer olmadığına ilişkin kararda değinilen Bank Asya hesap bilgisinin ise idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınmadığı anlaşılmıştır. Daha açık ifadeyle yargısal makamlar yalnızca bahse konu kodlama bilgilerinden hareketle başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatının olduğu ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat yükümlülüğünü ihlal ettiği sonucuna varmıştır.

125. Bu bağlamda başvurucu hakkındaki tedbirin Anayasa'nın 15. maddesine göre durumun gerektirdiği ölçüde olup olmadığının ortaya konulabilmesi için yargısal makamlar tarafından açıklanan gerekçelerden hareketle başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenip desteklenmediği, başvurucunun ve kamunun menfaatlerini dengeleyecek şekilde yeterli gerekçenin yargısal makamlar tarafından ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir.

126. Garson'un 18/4/2017 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına teslim ettiği dijital materyallerin incelenmesi ile başlayan süreçte bahse konu dijital materyaller üzerinde Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından teknik incelemeler yapılmış ve bazı raporlar hazırlanmıştır. Erken dönemde düzenlenmiş olan veri inceleme raporlarından sonra dijital materyaller üzerinde şifre çözme ve benzeri teknik çalışmaların olgunlaşmasıyla birlikte örgüt yapılanmasına ilişkin verilerin olduğu birçok yeni dijital materyalin elde edilmesi ve farklı dosya yollarının çözülmesi suretiyle elde edilen tablolarda ilgili kişilere ait birden fazla kodlama bilgisine ulaşıldığı, bu suretle veri analiz raporlarının düzenlendiği anlaşılmıştır (bkz. §§ 16-21). Diğer taraftan farklı yargısal makamlar tarafından da konu ile ilgili olarak Garson'un beyanlarına başvurulduğu görülmüştür (bkz. §§ 25-27).

127. Danıştay kararlarında yer aldığı üzere bahse konu kodlamalarda emniyet teşkilatında yer alan kişilerin "alan dışı", "ilgi", "alan içi", "ümit" ve "serhat" şeklinde beş ana başlık altında kategorize edildiği görülmüştür. Garson'un beyanlarına göre "alan dışı" kategorisi

FETÖ/PDY ile bağlantısı olmayan kişileri, ilgi kategorisi nitelikleri itibarıyla FETÖ/PDY'ye katılımının sağlanabileceği düşünülen, nitelikleri itibarıyla görüşülmesi uygun görülen ve alan içi kategorisine alınabileceği değerlendirilen kişileri, "alan içi" kategorisi FETÖ/PDY içinde yer alan kişileri, "ümit" kategorisi bir dönem FETÖ/PDY içinde yer almış fakat sonradan bir sebepten bağlantısını koparmış kişileri, "serhat" kategorisi ise "ümit" kategorisinin özelleştirilmiş bir yan kategorisi olarak 17/25 Aralık sürecinden sonra FETÖ/PDY'den ayrılmış olan kişileri ifade etmektedir.

128. Süreç içinde Emniyet Genel Müdürlüğünün yaptığı çalışmalar ve Garson'un beyanları sonucunda bu beş genel kategorinin altında daha hususi hale getirilmiş birçok alt kodun ortaya çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan veri inceleme raporlarında kimi kodlamalarla ilgili olarak "Yanlış yazılmış olabileceği değerlendirilmiştir." şeklinde ibareler olduğu, diğer taraftan bu nevi kodlamaların dijital materyaller üzerindeki teknik çalışmaların ilerlemesi ile düzenlenen veri analiz raporlarında ise yer almadığı görülmektedir. Yine söz konusu kodlamaların içerisinde anlamı birbirine benzer olan kodlamaların bulunduğu, ayrıca bazı kodlamalarda yer alan "X", "S" ve "?" gibi ibarelerin kişi hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanıldığı belirtilmiştir (bkz. §§ 17, 20).

129. Konu ile ilgili olarak Yargıtay tarafından yapılan değerlendirmede, Garson tarafından teslim edilen dijital materyallerin Sulh Ceza Hâkimliği kararına istinaden incelenmesi neticesinde anılan kodlama verilerinin tespit edildiği ve bunların hukuka uygun veri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yine Danıştayın yaptığı değerlendirmeler de aynı şekilde bahse konu kodlama verilerinin bir kamu görevlisinin FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatının değerlendirilmesinde esas alınabilecek, hukuka uygun veri niteliğinde olduğu yönündedir (bkz. §§ 54-59). Bununla birlikte bahse konu kodlama bilgilerinin tek başına FETÖ/PDY ile irtibatı ya da iltisakı gösteren ciddi ve objektif nitelikte olup olmadığının ayrıca incelenmesi gerekmektedir. Nitekim vurgulandığı üzere kamu görevinden çıkarma şeklindeki tedbirin durumun gerektirdiği ölçü korunarak tesis edilip edilmediğinin belirlenebilmesi için de bu yönde bir incelemenin yapılması elzemdir.

130. Öncelikle bahse konu kodlama bilgilerinin yer aldığı dijital materyallerin herhangi bir arama ve elkoyma kararına istinaden ele geçirilmediğini, Garson'un 18/4/2017 tarihinde anılan dijital materyalleri ilgili birimlere teslim ettiğini belirtmek gerekir. Garson aynı zamanda bu dijital materyalleri teslim ettiği tarihte Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına da bazı beyanlarda bulunmuştur (bkz. § 14). Buna göre Garson, 2011 yılından beri FETÖ/PDY ile ilgili olarak birçok bilgi edindiğini, örgütün özellikle emniyet teşkilatı içinde yer alan birçok mensubu ile ilgili olarak fikir sahibi olduğunu belirtmiştir. Bu bilgilerin teslim ettiği dijital materyallerde olduğunu dile getiren Garson, şahsen tanıdığı kişileri de bu kartlara kendisinin yazdığını, bu kartlarda bildiği kadarıyla 4.700 civarında FETÖ mensubu kişinin bilgilerinin olduğunu ifade etmiştir.

131. Garson'un dijital materyalleri teslimiyle başlayan süreçte ceza mahkemelerinde yürütülen yargılamalarda da Garson'un beyanlarına başvurulmuştur. Bu bağlamda İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesi ve Ankara 25. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan duruşmalarda Garson teslim ettiği dijital materyallerle ilgili olarak sorulan bazı soruları cevaplandırmıştır (bkz. §§ 25-27). Öncelikle Garson'un bu sorulara verdiği bazı verilerde hataların olabileceğine ilişkin beyanlarının elle veri girişi yapılan her belgede karşılaşılması muhtemel istisnai hatalara yönelik olduğu belirtilmelidir. Bunun yanında bu muhtemel durumun periyodik olarak güncellenen önceki ve sonraki veriler dikkate alınarak bertaraf

edilebileceği, bu yöntemin izlenmesi hâlinde belli bir dönemde yapılan hatanın verilerin genel güvenilirliğine zarar vermemiş olacağı kabul edilmelidir.

132. Yine Garson, teslim ettiği dijital materyallerdeki kodlamalara yönelik olarak bunların emniyet teşkilatının personel biriminin bire bir kullandığı bir formatın üzerine yazıldığını, teslim ettiği verilere yönelik bazı sorulara cevaben yine emniyetteki bazı birimlerin soruşturmayı derinleştirmek, bütün olarak bakmak için eklediği sütunlar olabileceğini dile getirmiştir. Bunun yanında bahse konu kodlamaların/rumuzların ezberden yazılıp yazılmadığı sorusuna cevaben de Garson, bu işlemi yapan ve FETÖ/PDY bağlantılı olan kişilerin bir Excel belgesine bakarak bu kodlamaları yazdığını beyan etmiştir. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğünün düzenlediği veri inceleme raporlarında kimi kodlamaların yanlış yazılmış olabileceğine yönelik değerlendirme, kodlarının bazılarının anlamlarının birbiriyle benzer olması, bazı kodlamalarda yer alan "X", "S" ve "?" gibi ibarelerin kişi hakkında bir değerlendirme yapılması gerektiğini göstermek için kullanıldığına ilişkin tespitler gözönüne alındığında veri inceleme raporlarının hatalı kodlama bilgilerini içerme ihtimalini dışlamadığı anlaşılmıştır.

133. Bunun yanında bahse konu dijital veriler üzerindeki teknik çalışmaların olgunlaşmasıyla düzenlenen veri analiz raporları ise daha detaylı veriler içermektedir. Bu raporların "Özet" başlığı altında verilen genel bilgilerde bahse konu dijital veriler üzerinde yapılan ilk tespitlerde her ne kadar dokümanların açılış şifreleri çözülmüş olsa da bir kısım veri özelinde veri içeriğinde verinin anlamlandırılmasını/kıymetlendirilmesini ve veri içeriğindeki yer alanların kimlik bilgilerinin tespitini zorlayıcı şekilde şifreleme metotlarının kullanıldığının görüldüğü, yürütülen çalışmalar neticesinde 232 farklı Excel dosyasının tespit edildiği belirtilmiştir (bkz. § 19). Nitekim veri analiz raporlarında kodlamaların anlamlarıyla alakalı olarak yeknesak tanımlamaların ve ilgili kişilerle ilgili olarak farklı dosya yollarından elde edilen farklı listelerdeki kodlamaların birlikte yer alabildiği görülmüştür (bkz. § 21). Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğünce olgunlaştırılan söz konusu raporlarda bu kodlamaların yıllara yayılmış şekilde, çok sayıda ve farklı mahrem imamlar tarafından işlendiğinin ortaya konulduğu, bu suretle verilerin karşılaştırılması ve tutarlı olup olmadığı konusunda daha objektif değerlendirme yapma imkânı tanıyan içeriklerin açığa çıkarılmasıyla söz konusu delilin güçlendirildiği anlaşılmıştır.

134. FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Kamu görevinden çıkarmaya yönelik tedbirin terör örgütüne üye olma veya örgüte üye olmamakla birlikte örgüte yardım etme gibi suçlardan mahkûmiyet veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum ya da gruplara ve terör örgütlerine üyelik ya da mensubiyet şeklindeki birtakım nedenlerden hareketle değil bunlarla iltisaklı ya da irtibatlı olma gerekçesiyle tesis edildiği tekrar vurgulanmalı; ayrıca FETÖ/PDY ile iltisaklı veya irtibatlı olmaya ilişkin yargısal denetimin idari yargının görev ve yetkisinde olduğu akılda tutulmalıdır. Daha açık bir ifadeyle ceza hukuku bağlamında bir suç ile ilgili olarak değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi adli yargı mercilerinin iken iltisak ve irtibat bağlamında değerlendirme yapma ve hüküm verme görev ve yetkisi idari yargı mercilerinindir. Ceza mahkemeleri bir suçun maddi ve manevi tüm unsurlarının oluşması, sanığın her türlü şüpheden uzak şekilde eylemi gerçekleştirmesi hâlinde mahkûmiyete karar vermektedir. İdare mahkemeleri ise bir idari işleme ilişkin yargılamada yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden inceleme yaparak işlemin hukuka uygun olup olmadığıyla ilgili olarak

bir sonuca ulaşmaktadır. Aynı olgudan hareketle her mahkemenin kendi yargı kolunun yargılama ilkeleri ve delil standardı kapsamında farklı değerlendirme yapabilmesi mümkündür. Bu bağlamda ilgililer hakkında bir suçtan verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair karar ya da beraat kararı, ilgilinin FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olup olmadığı yönünden farklı bir değerlendirme yapılmasına engel teşkil etmemektedir. Öte yandan FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat yönünden inceleme yapacak olan idari yargı düzenindeki yargısal makamların adli yargı düzeninde tespit edilmiş birtakım verileri veya olay, olgu, bilgi ya da belgeleri inceleyerek bunları iltisak ve irtibat kavramları bağlamında değerlendirmeye alması ve ceza yargısından farklı yorumlaması olağandır (Sinan Ulu [GK], B. No: 2023/57158, 25/9/2025, § 98; Sümeyra Bakla [GK], B. No: 2023/46215, 20/11/2025, § 100).

135. Bu kapsamda düşünüldüğünde benzer şekilde bir koruma tedbiri olan tutuklamanın hukukiliği iddiasından hareketle bir olayın, olgunun, bilgi ya da belgenin örgütsel ilişkinin varlığı hususunda önemli bir veri olarak değerlendirilerek kuvvetli suç şüphesinin varlığının ortaya konulması da otomatik olarak aynı olay, olgu, bilgi ya da belgenin iltisak ve irtibatın varlığına yeter nitelikte olduğu anlamına gelmeyecektir.

136. Diğer taraftan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın 15. maddesi bağlamında durumun gerektirdiği ölçüde olabilmesi için FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olmanın ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasının ciddi ve objektif nedenlerinin başvurucunun ve kamunun menfaatlerini de dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçeyle idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması gerekmektedir. Bu bağlamda örgütle irtibata veya iltisaka ilişkin gerekçenin somut olay, olgular ve esaslı iddialar ile kişilerin lehine ve aleyhine sayılabilecek delillerin birlikte ve bütünlük hâlinde değerlendirildiğini gösterir nitelikte olması gerekir. Anılan gereklilik irtibat ve iltisak kavramlarının içeriğinin kişiye ilişkin bir profilin çıkarılmasıyla doldurulabilir ve somutlaştırılabilir olmasının da bir sonucudur. Bu bağlamda Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca da belirtildiği üzere (bkz. § 50) FETÖ/PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olma hâlinin OHAL ilanından çok daha önceki süreçte de ortaya çıkabileceği, bir anda ortaya çıkmasının mümkün olmadığı, örgütün yapılanma yöntemi de gözönünde bulundurulduğunda iltisak veya irtibatın uzun bir süreci kapsayabileceği kabul edilmelidir.

137. Bunun yanında Danıştayın FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibat nedeniyle kamu görevinden çıkarmaya ilişkin davalarda verdiği bazı kararlarda, kişilerin FETÖ/PDY ile iltisakı yahut irtibatı olduğu yönünde değerlendirme yapılmasına dayanak teşkil eden tespitlerin somutlaştırılmak suretiyle değerlendirilmesi gerektiğini belirterek bazı durumları FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı ortaya koymak konusunda yeterli bulmadığı görülmüştür. Yine Danıştay bu yöndeki bozma kararlarında uyuşmazlığın çözümü için verilecek ara kararlarıyla davacıların terör örgütleriyle veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla iltisakı yahut irtibatı olup olmadığının araştırılması gerektiğini belirtmiştir (bkz. §§ 60, 61).

138. Bakılan uyuşmazlıkta başvurucu, hakkında düzenlenen veri inceleme raporunda EA ("Örgüt benim örgütüm." diyen ancak bazı zaafları olan) olarak kodlanmış olmasına rağmen örgütü sahiplendiğine yönelik iddiayı destekleyecek bir delil ortaya konulmadığı yönünde temel bir şikâyet ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucunun FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatını ortaya koyan başka bir veri, idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulmamıştır. Yine başvurucu, hakkında düzenlenen raporda "ETÜD: 2015/1" kodlaması bağlamında 2015 yılında bir defa örgüt toplantısına katıldığına ilişkin bu verinin doğru

olmadığını, örgütün hiçbir toplantısına katılmadığını dile getirmiştir.

139. Yukarıda da vurgulandığı üzere FETÖ/PDY ile iltisakı ve irtibatı tespit etmek için ilgili kişiler hakkında ortaya konulan farklı nitelikteki olay, olgu, bilgi veya belgeler idari ve yargısal makamlar tarafından dikkate alınıp bir sonuca varılabilir. Bu bağlamda Garson'un teslim ettiği dijital verilerin iltisak ve irtibat hususunda bir tespitte bulunabilmek için önemli olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Nitekim FETÖ/PDY'nin gizlilik, hücre tipi yapılanma ve her kurumda örgütlenmiş olma gibi atipik özellikleri de benzer nitelikteki bilgi ya da belgelerin önemini ortaya koymaktadır.

140. Diğer taraftan yine yukarıda vurgulandığı üzere FETÖ/PDY ile irtibatlı veya iltisaklı olmanın ve bu suretle demokratik anayasal düzene sadakat bağının ortadan kalkmasının ciddi ve objektif nedenlerinin başvurucunun ve kamunun menfaatlerini de dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçeyle idari ve yargısal makamlar tarafından ortaya konulması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında veri inceleme raporlarındaki kodlama bilgilerinin irtibat ve iltisakın olduğuna yönelik kamu makamlarınca ilgiliden duyulan bir şüpheyi ortaya çıkardığı kabul edilebilir. Bunun yanında söz konusu veri inceleme raporlarındaki bilgilerin FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olma yönünden meydana getirdiği şüpheden hareketle tutarlı ve doğru olduğunun teyit edilmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

141. Bununla birlikte son tahlilde ortaya çıkan veri analiz raporlarının ise ilgili kişiler hakkında farklı listelerdeki kodlama bilgilerini içerdiği gözönüne alındığında bahse konu kodlamaların tutarlı ve doğru olup olmadığını değerlendirmeye imkân sağladığı düşünülebilir. Daha açık ifadeyle veri analiz raporlarının tutarlı ve denetime elverişli veriler içermesi durumunda bunun iltisak ve irtibatın varlığına yönelik tek başına yeterli bir delil olarak kabul edilebileceği söylenebilir. Yine veri inceleme raporlarında yer alan kodlama bilgisinin başka delillerle desteklenmesi durumunda ilgililer hakkında ortaya çıkan iltisak ve irtibatın varlığına yönelik şüphenin teyit edilmiş olduğu kabul edilebilir. Bu şekilde destekleyici/teyit edici bir durumun bulunmadığı hâlde ise idari ve yargısal makamların yapması gereken şey, veri analiz raporlarının zikredilen ehemmiyetini de gözönüne alarak söz konusu kodlama bilgilerinin ortaya çıkardığı iltisak ve irtibata yönelik şüpheden hareketle yeterli düzeyde araştırma yapmak ve ilgili kişilerin iltisak ve irtibatına yönelik olarak ortaya çıkan hususlarda karşı beyanlarını da almak suretiyle FETÖ/PDY ile iltisak ve irtibatı olup olmadığına yönelik bir sonuca varmaktır. Diğer yandan Danıştayın idari yargı düzenindeki resen araştırma ilkesinden hareketle benzer şekilde bir araştırma yöntemine ilişkin yol haritasını farklı kararlarında derece mahkemelerine gösterdiği bilinmektedir (bkz. §§ 60, 61).

142. Somut olayda başvurucunun kamu görevinden çıkarılmasında ve buna yönelik olarak yürütülen yargılamada verilen davanın reddi kararında, veri inceleme raporundaki verilerin gerekçe gösterildiği ve başkaca bir delile dayanılmadığı anlaşılmıştır. Başvurucu hakkında düzenlenen sorgulama sonucu belgesinde yer alan EA (FETÖ içinde olup "Örgüt benim örgütüm." diyen ancak bazı zaafları olan kişiler) ve ETÜD: 2015/1 (sohbet adı altında katıldığı örgütsel toplantı ve faaliyet sayısı) davanın reddine gerekçe olarak belirtilmekle birlikte başvurucunun iddiaları da gözönüne alınarak anılan kodlamaları teyit edici nitelikte bir araştırma yapılmamıştır. Ayrıca başvurucu hakkında düzenlenen ve farklı listelerdeki kodlama içeriklerini sunma kabiliyetini haiz bir veri analiz raporu da İdareden getirtilerek yargılama safahatında değerlendirilmemiştir. Bunun yanında yine veri inceleme raporunun sorgulama sonucu kısmında yer alan "ZÜMRE BAŞKANI: SERDAR, ÖĞRETMENİ: HAMZA, ASİL VEKİL: [C.Y.]" gibi kodlama bilgileri de yargısal makamlar tarafından bir

değerlendirilmeye tabi tutulmamıştır.

143. Netice itibarıyla idari ve yargısal makamların başvurucunun darbe teşebbüsünün faili olan FETÖ/PDY ile irtibatlı ve iltisaklı olduğunu, bu suretle anayasal düzene sadakatinin ortadan kalktığını ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya koyduğu söylenemez. Dolayısıyla başvurucunun meslekten çıkarılması ile ortaya çıkan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin OHAL koşullarında durumun gerektirdiği ölçüde olmadığı sonucuna varılmıştır.

144. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'nın OHAL döneminde temel hak ve özgürlüklerin kullanımının durdurulmasını ve sınırlandırılmasını düzenleyen 15. maddesindeki ölçütlere uygun olmadığına, başvurucunun özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

145. Başvurucu, hakkında kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararı olmadığı hâlde meslekten çıkarıldığını belirterek masumiyet karinesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

146. Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır (AYM, E.2013/133, K.2013/169, 26/12/2013). Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

147. Bilindiği gibi ceza muhakemesi hukuku ile idare hukuku farklı kural ve ilkelere tabi disiplinlerdir. İdare hukuku, kamu gücünü kullanma yetkisine sahip olan idarenin gerçekleştirdiği işlem ya da eylemlerde uygulanması gereken başta anayasa olmak üzere yürürlükteki hukuk kurallarının bütününü ifade etmektedir. Bu bakımdan idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biriyle hukuka aykırı olduğu ve iptali, menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan iptal davalarıyla ileri sürülür. Söz konusu davalar, idari yargı düzeninde yer alan yargı mercilerince idare hukuku ilkeleri kapsamında ele alınır. Bazı hâllerde kamu görevlisinin fiilî ceza hukuku kapsamında suç tanımına uymasının yanı sıra idare hukuku yönünden de sorumluluk gerektiren bir mahiyet taşıyabilir. Bunun yanı sıra ceza hukuku anlamında suç teşkil etmeyen bir eylem ya da işlem idare hukuku bağlamında bir yaptırımı gerekli kılabilir. Zira cezai sorumluluğu ortadan kalkmış olsa dahi aynı olaylar nedeniyle -daha hafif bir ispat külfeti temelinde- kişi hakkında başka tür bir sorumluluğun tesis edilmesinin önünde bir engel bulunmamaktadır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Özcan Pektaş [1. B.], B. No: 2013/6879, 2/12/2015, § 25; Kürşat Eyol, § 30).

148. Ceza muhakemesiyle eş zamanlı olarak yürütülen, bir başka ifadeyle kişinin henüz suç isnadı altında olduğu, ceza makamları tarafından hakkında herhangi bir hüküm kurulmadığı süreçte devam eden idari soruşturma ve yargılamalarda masumiyet karinesi bakımından önemli olan husus; kamu makamlarının işlem ya da kararlarında belirttikleri gerekçeler veya kullandıkları dil nedeniyle bireye cezai sorumluluk yüklememeleri, ceza mahkemeleri tarafından henüz suçlu bulunmamış bireyin masumiyeti üzerine gölge düşürülmesine

sebebiyet vermemeleridir (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 47).

149. Somut olayda adli suç veya disiplin suçu işlenmesi karşılığında uygulanan yaptırımlardan farklı olarak terör örgütlerinin ve millî güvenliğe karşı faaliyette bulunduğu kabul edilen yapıların kamu kurum ve kuruluşlarındaki varlığını ortadan kaldırmayı amaçlayan ve olağanüstü tedbir niteliğinde olan bir meslekten çıkarma işlemi tesis edilmiştir. İdari yargı mercilerince eldeki başvurudan önce verilen kararlarda, bahse konu meslekten çıkarma işleminin nedeni olarak kabul edilen devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen FETÖ ve/veya PDY ile iltisaklı ve irtibatlı olma ölçütü çerçevesinde ve idare hukuku ilkeleri kapsamında değerlendirmelerde bulunulmuştur. Söz konusu kararlarda başvurucunun ceza yargılamasında kendisine isnat edilen eylemleri işlediği ve suçlu olduğu yönünde bir çıkarımda bulunulmadığı, kararlarda geçen ifadelerin gerek kullanılan dil gerekse bağlamı itibarıyla ceza hukuku anlamında ve teknik unsurlarıyla yargılamaya konu suça ya da bu suçun işlendiğine işaret etmediği anlaşılmıştır.

150. Açıklanan gerekçelerle masumiyet karinesine yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

151. Başvurucu, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

152. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

153. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

154. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesine, yeniden yargılama yapılmasına ve 50.000 TL maddi, 150.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

155. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir

(yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

156. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir. Bu bağlamda yeniden yargılama yapacak olan ilgili idari yargı mercilerince somut başvurudaki hak ihlalinin gerekçesi olarak işaret edilen hususlarda verilerin tutarlılığını ve doğruluğunu ortaya koyacak şekilde yeni gerekçelerin oluşturulması durumunda ancak ihlalin giderilmesi mümkün olabilecektir.

157. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun maddi ve manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 15. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayata saygı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 25. İdare Mahkemesine (E.2019/1115, K.2020/566) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığı ile Ankara Bölge İdare Mahkemesi 13. İdari Dava Dairesine (E.2020/5901, K.2022/3787) ve Danıştay Beşinci Dairesine (E.2022/11942, K.2024/3773) GÖNDERİLMESİNE 2/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TAYFUN KAHRAMAN (2)

B. No: 2025/57667 | Karar tarihi: 02.04.2026

Genel Kurul

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2025/57667

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

GENEL KURUL

KARAR

TAYFUN KAHRAMAN BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2025/57667)

Karar Tarihi: 2/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 6/10/2026 - 33392

GENEL KURUL

KARAR

Başkan : Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili : Basri BAĞCI

Başkanvekili : İrfan FİDAN

Üyeler : Engin YILDIRIM Rıdvan GÜLEÇ Recai AKYEL Yusuf Şevki HAKYEMEZ Yıldız SEFERİNOĞLU Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL Ömer ÇINAR

Raportör : Kübra ÇİFTÇİ

Başvurucu : Tayfun KAHRAMAN

Vekili : Av. Cansu ÇİFÇİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararının gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle bireysel başvuru hakkı ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/11/2025 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu Bakanlık görüşüne karşı beyan sunmuştur.

4. Birinci Bölüm tarafından 11/2/2026 tarihinde yapılan toplantıda, başvurunun niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden başvurunun Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Şehir plancısı olan başvurucu, Taksim yayalaştırma projesini protesto etmek amacıyla 28/5/2013 ile 30/8/2013 tarihleri arasında Gezi Park'ında düzenlenen eylemlerin ülke çapında kitlesel şiddet olaylarına dönüşmesi nedeniyle yürütülen ve Gezi Parkı davası olarak bilinen ceza davasının sekiz sanığından biridir. Gezi Parkı olaylarının yaşandığı dönemde Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Genel Merkez Yönetim Kurulunda şube başkanı olan başvurucu, aynı zamanda Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Koruma Bölge Kurulunda da kültür ve turizm uzman yardımcısıdır. 2014 yılından itibaren ise bir üniversitede öğretim üyesi olarak görev yapmıştır.

7. İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinde (ilk derece mahkemesi) görülen söz konusu davada, başvurucu hakkında Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçundan 25/4/2022 tarihinde mahkûmiyet kararı verilmiş; başvurucunun suçu yardım etme niteliğinde görülerek 18 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve hükümle birlikte tutuklanmasına karar verilmiştir. Başvurucunun anılan karara yönelik istinaf başvurusu tahliye talebiyle birlikte Bölge Adliye Mahkemesinin 28/12/2022 tarihli kararıyla reddedilmiştir. Başvurucu, anılan kararı temyiz etmiştir.

8. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay 3. Ceza Dairesi 28/9/2023 tarihli kararıyla başvurucunun temyiz istemini reddederek başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmünü onamıştır. Bunun üzerine başvurucu, söz konusu nihai karara karşı Anayasa Mahkemesine 2023/98215 numaralı bireysel başvuruyu yapmıştır.

9. Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu 31/7/2025 tarihinde, söz konusu yargılamada usule ilişkin güvencelerin ihlal edilmesinin yargılamanın hakkaniyetini bir bütün olarak zedelediğini belirtmiş; başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine, diğer ihlal iddialarının ise incelenmesine gerek olmadığına karar vermiştir (Tayfun Kahraman [GK], B. No: 2023/98215, 31/7/2025, § 57). Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gerekçesi şöyledir:

"48. Somut olayda Mahkemeler başvurucunun Gezi Parkı olaylarının bir plan ve organizasyon dâhilinde başlatılması, koordine edilmesi, ülke genelinde yaygınlaştırılarak derinleştirilmesinde, şiddet olaylarının meydana gelmesinde ve şiddet olaylarının bastırılmasının ardından Gezi ruhunun yaşatılmasında aktif rol oynadığını kabul etmiştir. Mahkemeler, bu süreçte hem başvurucunun şahsi sosyal medya hesabından hem de Taksim Dayanışmasının (Taksim Dayanışmasıyla ilgili ayrıntılı açıklamalar için bkz. § 8) sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımların provokatif eylem çağrısı niteliğinde olduğunu belirtmiştir. Ceza Mahkemesi, başvurucunun Taksim Dayanışmasının sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlarla olan bağlantısını, Taksim Dayanışmasında genel olarak üstlendiği role bağlarken Yargıtay bu bağlantıyı iletişimin dinlenmesine ilişkin kayıtlarda başvurucunun A.B.A.dan Taksim Dayanışmasının sosyal medya hesabının şifresini istemesine bağlamıştır. Sonuç olarak başvurucu, gerek Ceza Mahkemesince gerekse de Yargıtayca söz konusu platformun sosyal medya hesabından yapılan paylaşımlardan sorumlu

tutulmuştur. Başvurucunun cezalandırılmasına esas alınan ikinci husus ise bazı basın açıklamalarında sarf ettiği ifadelerdir. Yargı mercileri, başvurucunun bu açıklamalarını da sosyal medya paylaşımlarında olduğu gibi provokatif olarak değerlendirmiş ve anılan söylemlerin şiddet olaylarının yaygınlaşmasında etkili olduğu kanaatine varmıştır [bkz. §§ 21/iii-(4), 24/iii].

49. Bununla birlikte Mahkemeler cezalandırmaya dayanak olarak gösterilen sosyal medya paylaşımları ile basın açıklamalarını yalnızca tırnak içinde aktarmış, paylaşımlarda yer alan ifadelerin genel olarak provokatif nitelikte olduğunu belirtmekle yetinmiştir. Dolayısıyla yargı mercileri kararlarında mahkûmiyet kararına esas alınan çok sayıda sosyal medya paylaşımından hangisinin doğrudan şiddeti teşvik eden ya da şiddete özendiren yahut cebir ve şiddet kullanarak hükûmeti ortadan kaldırmaya teşebbüs etmeye yönelik ifadeler içerdiğini gösteren bir gerekçeye yer vermemiştir. Paylaşım ve açıklamaların şiddet içeren olaylarla olan illiyet bağı tartışılmamıştır. Sonuç olarak Mahkemelerin yaptığı değerlendirmelerden tam olarak hangi sözlerin kışkırtıcı nitelikte olduğu anlaşılamadığı gibi bu paylaşım ve açıklamaların akabinde bunlarla bağlantı kurulabilir nitelikte nasıl bir şiddet olayının meydana geldiği ya da bunların somut olarak hangi şiddet olaylarına yol açtığı da anlaşılamamıştır. Öte yandan ilk derece mahkemesi başvurucunun Gezi olaylarına ilişkin olarak toplumsal ve küresel düzeyde algı oluşturulması amacıyla film, belgesel ve video çekimlerini koordine ettiğini belirtmiş ancak hangi filmde hangi ifadelerle nasıl bir algı oluşturduğuna dair herhangi bir açıklama yapmamıştır. Bu tespitler neticesinde şiddet olaylarının meydana gelmesinde başvurucuya yüklenen aktif rolün ne olduğu karardan anlaşılamamaktadır.

50. Gerçekten de Gezi Parkı olaylarının yaşandığı dönemde bazı yerlerde ciddi şiddet olayları yaşanmış, bu olayların bir kısmında yaralanmalar hatta ölümler meydana gelmiştir (bkz. § 7/iv). Ancak başlamış bir toplantı ve gösteri eylemi sürecinde ortaya çıkan şiddet olaylarının salt varlığı, kendi eylemleriyle bu şiddet olayları arasında illiyet bağı kurulmadığı müddetçe kişileri doğrudan sorumlu tutabilmek için yeterli değildir. Mahkemeler, mahkûmiyet kararlarının gerekçelerinde sanığın cebir ve şiddet kullanarak hükûmeti ortadan kaldırmaya teşebbüs etme olarak nitelendirilebilecek eylemlerinin ne olduğunu açık bir biçimde ortaya koymalıdır. Buna ilişkin eylemlerin açıkça gösterilmediği durumlarda, verilen mahkûmiyet kararının gerekçesinin yeterli olduğunun değerlendirilmesi mümkün değildir.

51. Öte yandan Yargıtay başvurucunun Taksim Dayanışmasının sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlarla olan bağlantısını, başvurucunun A.B.A.dan sosyal medya hesabının şifresini istediği yönündeki iletişim kaydına dayandırmıştır. Ancak Yargıtay, Taksim Dayanışmasının sosyal medya hesaplarından aktif biçimde yapıldığını kabul ettiği paylaşımlardan [bkz. § 21/i-(9), (10)] hangisinin başvurucuyla bağlantılı olduğuna dair bir belirleme yapmamıştır. Diğer taraftan iddianamede Taksim Dayanışmasının sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımların daha çok Gezi Parkı olaylarının yaşandığı Mayıs-Haziran aylarına ilişkin olduğunun belirtildiği görülmektedir. Bununla birlikte söz konusu şifre talebinin ise 2/10/2013 tarihli olduğu dikkat çekmektedir [bkz. § 24/iii, (4)]. Sosyal medya paylaşımlarının tarihi ile şifre talebinin tarihi dikkate alındığında söz konusu iletişim kaydının anılan paylaşımların sorumluluğuna delil teşkil edip edemeyeceği hususunda oluşan ciddi tereddütler, yargı mercilerinin sunduğu gerekçelerle giderilememiştir. Dolayısıyla şifre isteme olayı ile provokatif kabul edilen paylaşımlar arasında nasıl bir ilişki kurulduğu da karardan anlaşılamamaktadır. Bu itibarla yargı

merciince başvurucuya atfedilen eylemler ile mahkûmiyete esas alınan mevcut deliller arasında somut bir bağ kurulamadığı sonucuna varılmıştır.

52. Diğer taraftan bu durum, Yargıtayın mahkûmiyet hükmünü onama kararında ilk derece mahkemesi kararında mahkûmiyetin gerekçesi olarak yer verilmeyen iletişimin dinlenmesine ilişkin bazı kayıtlara [bkz. § 24/iii, (4)] dayanıldığını ve bu kayıtlara atıfla başvurucunun mahkûmiyet kararının onandığını göstermektedir. Bu hâliyle mevcut durum başvurucunun temyiz aşamasında mahkûmiyetine esas teşkil eden bir delile karşı savunma yapma imkânından yoksun bırakılması sonucunu doğurmuştur. Anayasa Mahkemesi bundan önceki birçok kararında yargılamanın esasını etkileyebilecek ağırlıktaki delilin ve olgunun ilk kez kanun yolu aşamasında değerlendirmeye esas alınması, bu delile ve olguya karşı savunma hakkı tanınmaması hâlinde silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edileceğini değerlendirmiştir (bazı değişikliklerle birlikte bkz. Yıldıray Özbey ve diğerleri [2. B.], B. No: 2014/18932, 8/9/2015, § 88; Özkan Sarı [1. B.], B. No: 2020/5353, 19/1/2023, §§ 24-29). Nitekim böyle bir durumda suç isnadı altındaki kişilerin kanun yolu mercilerinin dayandığı delillere karşı iddialarını ileri sürme, aleyhe kabulü çürütebilme veya savunmalarını güncelleme ya da hukuki durumlarını değiştirme imkânı fiilen ortadan kalkmaktadır. Kaldı ki başvurucu, söz konusu dinleme kayıtlarının tüm taleplerine rağmen yargılamanın hiçbir aşamasında dosya kapsamına dâhil edilmediğini ileri sürmüştür (bkz. § 30/iii). Mahkûmiyet hükmünün onanması kararında Yargıtayın başvurucunun bu şikâyetini karşılayacak bir gerekçe oluşturmadığı anlaşılmaktadır. Bu itibarla somut olayda başvurucunun mahkûmiyetine esas teşkil eden dinleme kayıtları, ilk kez kanun yolu aşamasında ve başvurucuya bu delillere karşı savunma yapma imkânı tanınmadan hükme esas alınmıştır. Bu durumun silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleriyle bağdaşması mümkün görünmemektedir.

53. Ayrıca her ne kadar Yargıtayın mahkûmiyet hükmünü onama kararında emniyet teşkilatı bünyesinde görev yapan bazı kişilerin tanık beyanlarına yer verilmişse de bu beyanların yalnızca başvurucunun Taksim Dayanışması grubunda yer aldığı ve bu sıfatla basın açıklamaları yaptığı yönünde, başvurucunun da inkâr etmediği hususlara ilişkin olduğu açıktır [bkz. § 24/iii, (6)]. Bu hâliyle anılan tanık beyanlarının mahkûmiyet hükmüne nasıl bir katkı sağladığı hususunda da yeterli bir açıklama bulunmamaktadır.

54. Diğer yandan mahkûmiyet hükmünün gerekçelerinden biri de başvurucunun ve sanıklardan bir kısmının Gezi Parkı olaylarının öncesinde bir plan ve organizasyon dâhilinde hareket etmiş olmasıdır. Ancak Mahkemeyi bu şekilde düşünmeye iten bulgunun tam olarak ne olduğu karardan anlaşılamamaktadır. Başvurucu hakkındaki iletişim tespiti kayıtlarına bakıldığında (bkz. § 12/vii) Gezi Parkı olaylarından önce yargılamanın diğer sanıklarından yalnızca biriyle (Bu kişinin de henüz kesinleşmemiş olmakla birlikte mevcut yargılamada isnat edilen suçlardan beraat ettiği anlaşılmıştır.) iletişiminin olduğu görülmektedir. Yine bu iletişimin içeriğine ve yoğunluğuna dair bir bilgi de kararda yoktur. Dolayısıyla olayların başvurucu tarafından önceden planlandığı şeklindeki bir sonuca ulaşabilmek için başvurucu yönünden eldeki tek bulgu olaylardan önce sanıklardan biriyle mevcut olan iletişimidir. Ancak bu bulgunun tek başına önceden bir plan dâhilinde hareket edildiği sonucuna ulaşmak için yeterli olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir.

55. Bunun yanı sıra ilk derece mahkemesi ve Yargıtay, Gezi Parkı olaylarının devam ettirilmesi amacıyla Türkiye genelinde belirli aralıklarla Park Forumları/Forumlar Koordinasyonu adı altında gerçekleştirilen toplantılara başvurucunun da katıldığını ve asli fail olarak kabul edilen M.O.K.nın yargılamadaki başka bir sanık aracılığıyla başvurucu

üzerinden bu forumların koordinasyonunu sağladığını belirtmiştir (bkz. § 21/iii, (5); 24/ii) ancak anılan değerlendirme; başvurucunun somut olarak ne zaman hangi forum toplantılarına katıldığı, bu toplantılarda ne tür kararlar alındığı, alınan kararların şiddet olayları üzerindeki etkisi ve özellikle bu forumların organizasyonu ile ortaya çıkan şiddet eylemleri arasında nasıl bir bağlantı bulunduğu hususlarında herhangi bir açıklık içermemektedir. Üstelik kararlarda başvurucu ile M.O.K. ve diğer sanıklar arasında başvurucunun savunmasının aksine (bkz. § 13) anılan forum faaliyetleriyle irtibat kurulmasını mümkün kılacak somut ilişkinin ne olduğu yönünde de yeterli değerlendirme yapılmamıştır. Dolayısıyla bu kapsamda isnat edilen eylemlerin başvurucunun cezai sorumluluğunu ne şekilde doğurduğu yeterli biçimde gerekçelendirilmemiştir.

56. Son olarak başvurucu, esas numarasını da belirterek İstanbul 33. Asliye Ceza Mahkemesinde Gezi Parkı olaylarıyla ilgili olarak başka sanıkların yargılandığı bir davada Gezi eylemlerinin anayasal hak kapsamında değerlendirildiğini, ayrıca Taksim Dayanışmasının suç örgütü olduğuna dair herhangi bir delil bulunmadığı tespitlerine yer verildiğini ve bu kararın kesinleştiğini belirtmiştir. Somut olayda başvurucunun kendi davasında aynı konunun neden farklı yorumlandığına dair Mahkemelerce yeterli bir gerekçe de ortaya konulmamıştır.

57. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki yukarıda zikredilen bazı usule ilişkin güvencelere (bkz. §§ 38-47) yargılamada uyulmamasının bir bütün olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır."

10. Anayasa Mahkemesi, tespit edilen hak ihlallerinin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak kararın bir örneğinin başvurucunun yeniden yargılanmasına başlanması için İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Ayrıca kararda, ilk derece mahkemesince ilk olarak yapılması gerekenin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı gereğince yeniden yargılama işlemlerini başlatmak olduğu, sonraki aşamada ise ilk derece mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürüteceği yargılamanın sonunda hak ihlalinin nedenlerini gideren yeni bir karar vermekle yükümlü olduğu belirtilmiştir ("GİDERİM'' başlığı altındaki ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Tayfun Kahraman, §§ 60-62).

11. Başvurucu vekili 17/10/2025 tarihli dilekçeyle Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı uyarınca yeniden yargılamaya başlanmasını, infazın durdurulmasını ve müvekkilinin tahliyesini talep etmiştir. Anayasa Mahkemesince ihlal kararı kendisine gönderilen ilk derece mahkemesi, İstanbul Cumhuriyet Savcılığından (Savcılık) mütalaa talep etmiştir. Savcılığın 3/11/2025 tarihli mütalaasının ilgili kısmı şöyledir:

"Anayasa Mahkemesi somut olayda bireysel başvuru incelemesi sonucu hak ihlali kararı verirken adeta temyiz makamı gibi hareket etmiş, oluşturmuş olduğu gerekçede hem Anayasa'ya hem de kanunun emredici hükmüne açıkça aykırı hareket ederek 'Yetki Gaspı'nda bulunmuştur.

Tüm bu hususlar dikkate alınarak ilk derece mahkemesi ve Yargıtay'ın delillerin değerlendirilmesi noktasındaki takdir yetkisini sorgulayan, Anayasa'nın ve Kuruluş Kanun'un emredici hükmüne açıkça aykırı olan Anayasa Mahkemesi gerekçe gösterilerek sanık müdafi tarafından talep edilen infazın durdurulması, sanığın tahliye edilmesi ve yeniden yargılama yapılması yönündeki taleplerinin 6216 sayılı Kanun'un 50/2, 5271 sayılı CMK'nın 318/3 maddeleri gereğince dosya üzerinden REDDİNE,

Karar verilmesi kamu adına talep ve mütalaa olunur."

12. İlk derece mahkemesi 6/11/2025 tarihli ek kararıyla başvurucunun yeniden yargılama ve tahliye taleplerinin reddine ve infazın devamına itiraz kanun yolu açık olmak üzere karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Somut olayda Yargıtayın mahkûmiyet hükmünü onama kararında, ilk derece mahkemesi kararında mahkûmiyetin gerekçesi olarak yer verilmeyen iletişimin dinlenmesine ilişkin bazı kayıtlara dayanıldığı ve bu kayıtlara atıfla başvurucunun mahkûmiyet kararının onandığı, bu hâliyle mevcut durumun başvurucunun temyiz aşamasında mahkûmiyetine esas teşkil eden bir delile karşı savunma yapma imkânından yoksun bırakılması sonucunu doğurduğu çoğunluk kararında belirtilmiş ise de anılan deliller ilk derece mahkemesi yargılaması aşamasında dava dosyası içinde bulunduğu, başvurucu ve müdafinin erişim ve itiraz etme imkanına sahip olduğu, dolayısıyla ilk defa Yargıtay aşamasında ortaya çıkan ve kabul edilen delil niteliğinde olmadığı, Yargıtay tarafından ilk derece yargılaması sırasında dosyaya giren ve başvurucu ve müdafinin erişebildiği ve itirazlarını ileri sürme imkânı bulabildiği bu delilin onama kararının gerekçesine ek gerekçe olarak ortaya konulduğu dikkate alındığında, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği söylenemez. Ayrıca başvurucunun mahkumiyetine ilişkin kararda yer verilen diğer deliller dikkate alındığında, mahkûmiyet kararının tek ve esaslı belirleyici delilinin iletişimin dinlenmesine ilişkin kayıtlar olmadığı dolayısıyla yargılamanın hakkaniyetinin zedelendiği de söylenemez.

Kaldı ki, Yargıtay 3. Ceza Dairesince, iletişimin dinlenmesine ilişkin kayıtların, başvurucu hakkındaki diğer tüm delillerle birlikte değerlendirildiğinde, eylemin Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya teşebbüs suçunu oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Başvurucu hakkında ise Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya teşebbüs etmeye yardım suçundan mahkûmiyet kararı verilmiş, aleyhe temyiz olmadığı için bozma nedeni yapılmamış ve hüküm onanmıştır. Bir başka deyişle, Yargıtay 3. Ceza Dairesi kararındaki gerekçelerden yalnızca biri olan iletişimin dinlenmesine ilişkin kayıtlar, Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya teşebbüs suçunun delili olarak belirtilmiştir. Anılan kayıtların ve diğer delillerin tümünün bu suçu oluşturabileceği kararda açıkça ifade edilmiştir. Oysaki başvurucu hakkında Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya teşebbüs etmeye yardım suçundan ceza verilmiştir. Dolayısıyla anılan kayıtlara dayalı olarak hükmün onandığı da söylenemez.

Yukarıda yer verilen gerek mahkememizin gerekse Yargıtay 3. Ceza Dairesinin kararlarındaki detaylı gerekçeler dikkate alındığında, sanık tarafından ileri sürülen iddiaların mahkemelerce delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanmasına ilişkin olup mahkeme ve Yargıtay kararlarının gerekçelerinde bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan bir hususun bulunmadığı anlaşılmaktadır.

AYM'nin ihlal kararının gerekçesine bakıldığında ilk derece mahkemesinin ve Yargıtay'ın delillerinin değerlendirilmesi noktasındaki takdirine ilişkin değerlendirme yaptığı görülmektedir. Anayasa Mahkemesi Kararının karşı oy yazısında da ifade edildiği üzere; yargılamaya konu eylemlerin kanıtlanması, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması, delillerin değerlendirilmesi ile Yargıtay ve ilk derece mahkemeleri tarafından verilen kararların esas yönünden adil olup olmaması, bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Anayasa Mahkemesinin görevi, Yargıtay ve ilk derece mahkemelerince yapılan değerlendirmelerin ve varılan sonuçların hukuka uygunluğunu denetlemek değildir. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili

olup olmadığına karar verme yetkisi esasen ilk derece mahkemelerine aittir.

Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda, olağan kanun yollarında incelenmesi gereken konularda inceleme ve değerlendirme yapılamaz. Zira Anayasa Mahkemesi temyiz veya istinaf mercii değildir. Anayasa Mahkemesi 'süper temyiz' mahkemesi de değildir.

Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir.

6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun'un 49. Maddesinin 6. Fıkrasında da 'Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.' demek suretiyle bu hususu açıkça yasaklamıştır.

Anayasa Mahkemesi somut olayda bireysel başvuru incelemesi sonucu hak ihlali kararı verirken adeta temyiz makamı gibi hareket etmiş, oluşturmuş olduğu gerekçede hem Anayasa'ya hem de kanunun emredici hükmüne açıkça aykırı hareket ederek 'Yetki Gaspı'nda bulunmuştur. Tüm bu gerekçeler dikkate alınarak aşağıdaki gibi karar verilmiştir."

13. Başvurucu, anılan karara itiraz etmiştir. İtirazı inceleyen İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi 11/11/2025 tarihli kararıyla başvurucunun itirazının reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin vermiş olduğu ek kararın içeriğine bakıldığında 6216 sayılı yasanın kararlar başlıklı 50. maddesi gereğince değerlendirmenin yapıldığı, Anayasa Mahkemesinin yeniden yargılama usulü ile 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun yargılamanın yenilenmesi başlıklı 311. maddesindeki yargılamanın yenilenmesinin aynı olmadığı yönünde kararları göz önüne alındığında, 06/11/2025 tarihli ek kararın usul ve yasaya uygun olduğu..."

14. Başvurucu, nihai kararı 11/11/2025 tarihinde öğrenmiş; süresi içinde bireysel başvuru yapmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. Mevzuat

15. 2010 yılında Anayasa'nın 148. maddesinde yapılan değişiklikle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruları karara bağlama görevi ve yetkisi verilmiştir. Bu değişikliğin gerekçesi şöyledir:

"Bireysel başvuru ya da anayasa şikâyeti, kamu gücü tarafından, temel hak ve özgürlükleri ihlâl edilen bireylerin başvurdukları olağanüstü bir kanun yolu olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde, temel hakların korunması amacıyla bireysel başvuru yolu, pek çok uygar ülkede anayasa yargısının ayrılmaz bir parçası kabul edilmektedir. ...

...

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, iç hukuk yollarının tüketilmiş olup olmadığını araştırırken, ilgili ülkede bireysel başvuru kurumunun bulunup bulunmadığını da dikkate almakta ve bunu hak ihlâllerinin ortadan kaldırılmasında etkili bir hukuk yolu saymaktadır.

Bu nedenle, bireysel başvuru müessesesinin getirilmesiyle, hak ihlâllerine maruz kaldığını iddia edenlerin önemli bir bölümünün bireysel başvuru aşamasında, başka bir ifadeyle Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine gitmeden önce, tatmin edilebilmesinin mümkün olabileceği ve böylece Türkiye aleyhine açılacak dava ve verilecek ihlâl kararlarında azalma olacağı değerlendirilmektedir. Bu itibarla, Türkiye'de de iyi işleyen bir bireysel başvuru sisteminin kurulması, haklar ve hukukun üstünlüğü temelindeki standartları yükseltecektir.

...

Türkiye'de bireysel başvuru yolunun kabul edilmesi, bir yandan bireylerin sahip oldukları temel hak ve özgürlüklerin daha iyi korunmasını sağlayacak, öte yandan da kamu organlarını, Anayasaya ve kanunlara daha uygun davranma konusunda zorlayacaktır. Bu amaçlarla yapılan değişiklikle, bireysel hak ve özgürlüklerin korunması ve teminat altına alınması için, vatandaşlara bireysel başvuru hakkı tanınmakta ve Anayasa Mahkemesine de bu başvuruları inceleme ve karara bağlama görevi verilmektedir.

... Yapılan yeni düzenlemeyle, bireysel başvuruları inceleme görevi verilmek suretiyle, Anayasa Mahkemesine, özgürlükleri koruma ve geliştirme misyonu da yüklenmektedir."

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Mahkemenin görev ve yetkileri" başlıklı 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Mahkemenin görev ve yetkileri şunlardır:

...

c) Anayasanın 148 inci maddesi uyarınca yapılan bireysel başvuruları karara bağlamak."

17. 6216 sayılı Kanun'un "Esas hakkındaki inceleme" başlıklı 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"... bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin inceleme... bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

18. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

19. 6216 sayılı Kanun'un "Mahkeme kararları" başlıklı 66. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Mahkeme kararları kesindir. Mahkeme kararları Devletin yasama, yürütme ve yargı

organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar."

2. Yüksek Mahkeme Kararları

20. Yargıtay Ceza Genel Kurulunca verilen 26/10/2022 tarihli (E.2020/16-462, K.2022/671) kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Anayasa Mahkemesince bireysel başvuru üzerine verilen kararların bağlayıcılığını değerlendiren Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 28.04.2015 tarihli ve 469-132 sayılı kararında;

'Bilindiği üzere Anayasanın 148. maddesi uyarınca herkesin Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma hakkı bulunmaktadır. Anayasa Mahkemesinin diğer kararları gibi bireysel başvuruları inceleyen Bölüm kararları da yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlamaktadır. Bu itibarla Anayasa Mahkemesinin emsal nitelikteki bu kararı karşısında mevcut içtihatların yeniden gözden geçirilmesi gerekmiştir.' şeklinde açıklandığı üzere Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı ve içtihadi anlamda yol gösterici niteliği tartışmasızdır..."

21. Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 5/7/2019 tarihli ve E.2019/521, K.2019/4769 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Şu hale göre; özellikle yargılama ve olağan yasa yolları süreci tamamlanmadan yapılan bireysel başvuru incelemelerinde, AYM'nin [Anayasa Mahkemesi] delil değerlendirmesinin hak ihlali bağlamında da olsa, asıl yargılama mercileri ile bir yetki çatışması sonucunu doğurduğu açıktır. Hak ihlalini netice veren meşru müdahale için ikame olunan delilin yeterli olup olmadığına ilişkin tespitin, yargılama konusu suçun sübut ve/veya vasfının tayini yönünden de belirleyici olacağında kuşku yoktur. Ne var ki, yargılama süreci tamamlanmış ve kanun yolu incelemesinden de geçerek kesinleşmiş hükümler yönünden gerçekleştirilen bireysel başvuru sonucunda tespit edilen hak ihlallerinin, gerektiğinde yeniden yargılama sebebi olarak kabul edildiği (CMK 311) sistemde, yargılamanın devamı sırasında ihlal neticesini doğuracak tespitlerin yargılama mercilerince göz ardı edilmesi düşünülemez. Aslolanın haksız-ölçüsüz bir müdahaleye maruz bırakılan temel hakkın bir an önce teslimi olduğuna göre, sair çatışma ve tartışmaların bu değerin önüne geçmesine 'hukuk düzeninin tekliği' ilkesi de müsaade etmez..."

22. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/4/2023 tarihli ve E.2023/3102, K.2023/966 sayılı kararında şu ifadelere yer vermiştir:

"AİHM, Anayasa'nın 153 üncü maddesinin 6 ncı fıkrasından doğan bağlayıcı niteliğini dikkate alarak, bireysel başvuruya ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi'nin kararlarına uygulamada riayet etme hususunun, öncelikle (a priori) Türkiye'de sorgulanmaması gerektiği ve bu mahkemenin ihlâl kararlarının etkin bir şekilde uygulanmasından şüphe duyulmasına yer olmadığı kanaatine varmıştır.

Şu hale göre; özellikle yargılama ve olağan yasa yolları süreci tamamlanmadan yapılan bireysel başvuru incelemelerinde, AYM'nin delil değerlendirmesinin hak ihlali bağlamında da olsa, asıl yargılama mercileri ile bir yetki çatışması sonucunu doğurduğu açıktır. Hak ihlalini netice veren meşru müdahale için ikame olunan delilin yeterli olup olmadığına ilişkin tespitin, yargılama konusu suçun sübut ve/veya vasfının tayini yönünden de belirleyici

olacağında kuşku yoktur. Ne var ki, yargılama süreci tamamlanmış ve kanun yolu incelemesinden de geçerek kesinleşmiş hükümler yönünden gerçekleştirilen bireysel başvuru sonucunda tespit edilen hak ihlallerinin, gerektiğinde yeniden yargılama sebebi olarak kabul edildiği (5271 sayılı Kanun madde 311) sistemde, yargılamanın devamı sırasında ihlal neticesini doğuracak tespitlerin yargılama mercilerince göz ardı edilmesi düşünülemez. Aslolanın haksız-ölçüsüz bir müdahaleye maruz bırakılan temel hakkın bir an önce teslimi olduğuna göre, sair çatışma ve tartışmaların bu değerin önüne geçmesine 'hukuk düzeninin tekliği' ilkesi de müsaade etmez.

Bu nedenle ... kapsamının, Anayasa Mahkemesinin Daireyi de bağlayan kararları doğrultusunda yorumlanması ve belirlenmesi gerekmektedir..."

23. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin yukarıda yer verilen 4/4/2023 tarihli kararına benzer Yargıtay kararları için bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 11/7/2023 tarihli ve E.2023/27, K.2023/5120 sayılı; 22/11/2022 tarihli ve E.2022/1232, K.2022/8359 sayılı; 11/10/2022 tarihli ve E.2022/7608, K.2022/6526 sayılı; 11/10/2022 tarihli ve E.2022/23755, K.2022/6527 sayılı; 4/11/2021 tarihli ve E.2021/7929, K.2021/9940 sayılı ile 25/10/2021 tarihli ve E.2021/7930, K.2021/9758 sayılı kararları.

24. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 22/12/2016 tarihli ve E.2016/19574, K.2016/16369 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"... Anayasa Mahkemesinin saptadığı hak ihlalinin, mahkeme kararından kaynaklandığını belirleyen ve Kuruluş Kanununun 50. maddesinin (2.) fıkrasına dayanarak aldığı ‘ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmasına’ ilişkin kararı karşısında, derece mahkemelerinin başvuru konusu somut olay ve kişi bakımından artık başka türlü karar vermesine olanak yoktur. Ne var ki … benzer uygulamalarda, bireysel başvuru konusu yapılması halinde Yüksek Mahkemece, bundan sonra da hak ihlalinin tespit edileceği ve ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yolunun açılacağı da muhakkak gözükmektedir.

Anayasanın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Türkiye’nin ‘taraf’ olduğu eki Protokollerin ortak koruma alanında bulunan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının, öncelikle genel yargı mercilerinde olağan kanun yollarında çözüme kavuşturulması asıldır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru ikincil nitelikte bir yoldur. Bu husus, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruya ilişkin birçok kararında ifade edilmiştir. O halde, yargılamanın yenilenmesi sebebi olabilecek bu hususun, derece mahkemelerinde yargılaması devam eden davalarda da göz önüne alınması gerekir. Anayasa Mahkemesinin bu hususta bireysel başvuru sonucu aldığı ihlal kararı karşısında, hak ihlaline yol açmamak için hükmün bozulması gerekmiştir."

25. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 20/1/2016 tarihli ve E.2016/23, K.2016/60 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...bireysel başvuru üzerine Anayasa Mahkemesince hak ihlalinin bulunduğu belirtilerek yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi durumunda bu karara uyulması zorunlu olmakla..."

B. Uluslararası Hukuk

26. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun etkililiğini Hasan Uzun/Türkiye ((k.k.), B. No: 10755/13, 30/4/2013) kararında

tartışmıştır. AİHM bir bireysel başvuru yolunun etkililiğini tartışırken şu hususları gözettiğini belirtmektedir:

a. Anayasa Mahkemesine;

i. Bir kamu makamı tarafından gerçekleştirilen hak ve özgürlüklerin ihlalini giderme yetkisinin tanınıp tanınmadığı,

ii. Anayasa tarafından güvence altına alınan bir hakka yapılan müdahalenin alınan bir karar sebebiyle değil de başka bir gerekçeyle gerçekleştiği durumlarda söz konusu makamın bu hak ihlalini sürdürmesini yasaklama yetkisinin tanınıp tanınmadığı,

iii. Mümkün olduğunca eski hâle getirme (statu quo ante) durumuna ilişkin kararlar verme imkânının sağlanıp sağlanmadığı,

b. Anayasal başvuru yolunun davaya neden olan olay ve olgulardan bağımsız olarak temelde bir yargı organının ihmali veya eylemi neticesinde derhâl ve doğrudan meydana gelen ihlallere çözüm sunup sunamadığı.

27. Nitekim AİHM Apostol/Gürcistan (B. No: 40765/02, 28/11/2006, § 42) kararında özellikle Gürcistan Anayasa Mahkemesinin kamu mercileri veya yargı organlarınca alınan kararları iptal edebilme yetkisinin bulunmadığına dikkati çekerek söz konusu başvuru yolunu etkili kabul etmemiştir. Hasan Uzun/Türkiye kararında ise Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun AİHM'e başvurmadan önce tüketilmesi gereken bir iç hukuk yolu olduğu sonucuna varırken Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığını özellikle dikkate almıştır. Bu bağlamda AİHM; Anayasa'nın 153. maddesinin altıncı fıkrasında yer alan ve Anayasa Mahkemesi kararlarının devletin tüm organları ile gerçek ve tüzel kişileri bağlayacağını ifade eden hükme atıf yapmış, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruya ilişkin kararlarına uyulmasına ilişkin bir sorun yaşanmayacağını değerlendirmiştir (Hasan Uzun/Türkiye, § 66).

28. AİHM, başvurucu Mehmet Hasan Altan/Türkiye (B. No: 13237/17, 20/3/2018) kararında, Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararının mahkemelerce uygulanmamasına yönelik şikâyeti incelemiştir. Mahkemelerin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararlarının gereğini yerine getirmemesi bağlamında AİHM şu değerlendirmelerde bulunmuştur:

"130. ... Mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin Anayasa'nın 19. maddesinin 3. fıkrasının ihlâl edildiği sonucuna varmasına rağmen, başvuranın serbest bırakılma talebi hakkında son tahlilde karar vermeleri beklenilen İstanbul 26. ve 27. Ağır Ceza Mahkemelerinin, Anayasa Mahkemesi'nin kararının yasaya uygun olmadığı kanaatine varması sebebiyle ilgilinin serbest bırakılma talebini reddettiklerini gözlemlemektedir.

132. ... Mahkeme, özellikle Anayasa Mahkemesi'nin Sözleşme hükümlerinin ihlâl edildiğini tespit etme yetkisi olduğunu ve Yüksek Mahkeme'ye tazminat ödenmesi suretiyle ve/veya ihlâlin telafisine ilişkin yolları belirterek, ve gerektiğinde, ilgili yargı makamına tespit edilen hak ihlâlinin sürdürülmesinin yasaklama ve ilgilinin zararının mümkün olduğunca ihlâlden önceki duruma (statuquoante) getirilmesini isteme imkânı veren ve vermesi gereken uygun yetkilerle donatıldığını kaydetmiştir (daha önce anılan Koçintar, § 41)... Mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin kararlarının, Anayasa'nın 153. maddesinin 6. fıkrasından doğan bağlayıcı niteliğini dikkate alarak (bu hükme göre, Yüksek Mahkeme'nin kararları, bütün Devlet organlarını ve gerçek ve tüzel kişileri bağlar), bireysel başvuruya ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi'nin kararlarına uygulamada riayet etme hususunun, öncelikle (a priori) Türkiye'de sorgulanmaması gerektiği ve bu mahkemenin ihlâl kararlarının etkin bir şekilde

uygulanmasından şüphe duyulmasına yer olmadığı kanaatine varmıştır (daha önce anılan karar Koçintar, § 43).

138. ... Mahkeme'ye göre, Anayasa Mahkemesi'nin, Türk Anayasal yapısı içerisinde yargı erkinin ayrılmaz bir parçası olduğu ve Mahkeme'nin daha önce Koçintar kararında hükmettiği gibi ve Hükümetin mevcut davada Mahkeme önünde açıkça ileri sürdüğü gibi, ceza yargılaması sırasında tutuklanan kişilere etkin bir başvuru yolu sunarak, Anayasa'nın 19. maddesi ve Sözleşme'nin 5. maddesi uyarınca özgürlük ve güvenlik hakkının korunması açısından önemli bir rolü olduğu açıktır (ayrıca bkz. daha önce anılan Mercan/Türkiye, §§ 17-30, 8 Kasım 2016).

139. ... Bir mahkemenin, bireysel başvurulara ilişkin olarak nihai ve bağlayıcı kararlar verme yetkileriyle donatılmış bir anayasa mahkemesinin yetkilerini sorgulaması, hukuk devleti ve hukuki güvenlik temel ilkelerine aykırıdır. Mahkeme, Sözleşme'nin 5. maddesiyle sunulan korumanın ayrılmaz bir parçası olan bu ilkelerin, keyfiliğe karşı sunulan güvencelerin köşe taşları olduğunu hatırlatmaktadır (bkz. yukarıdaki 137. paragraf). Anayasa Mahkemesi'nin kararını, 'gereğini' yapması için Ağır Ceza Mahkemesine göndermesine rağmen, Ağır Ceza Mahkemesi -Anayasa Mahkemesi tarafından tespit edilen ihlâlin giderilmemesi sonucuna yol açacak şekilde- başvurucuyu serbest bırakmayı reddederek Anayasa Mahkemesine direnmiştir. ...Bu koşullarda Mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin, Anayasa'nın 19. maddesinin 3. fıkrasının ihlâl edildiği sonucuna varan, açık ve belirsizliğe yer vermeyen kararının ardından başvuranın tutukluluk halinin devamına karar verilmesinin, özgürlük ve güvenlik hakkının gerektirdiği şekilde 'hukuka uygun' olarak ve 'yasal yollara göre' gerçekleştirildiği şeklinde değerlendirilemeyeceği kanaatindedir.

142. Mahkeme, Anayasa Mahkemesi'nin kararından sonra bile, İstanbul 26. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararları uyarınca başvuranın tutukluluğunun devam etmesinin, tutukluluğa ilişkin davalarda Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru yolunun etkinliğine ilişkin olarak ciddi şüpheler yarattığının altını çizmek istemektedir. Bununla birlikte Mahkeme, güncel durumda, Anayasa'nın 19. maddesi açısından özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilere verilen Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru hakkının, kişilerin özgürlükten yoksun bırakılma şikâyetleri için etkin bir hukuk yolu olduğuna dair önceki tespitini değiştirmemektedir (daha önce anılan Koçintar/Türkiye, § 44). Bununla birlikte Mahkeme -bilhassa, ağır ceza mahkemeleri başta olmak üzere ilk derece mahkemelerinin Anayasa Mahkemesi kararlarının etkisiyle ilgili içtihadındaki sonraki gelişmeleri dikkate alarak- Sözleşme'nin 5. maddesi kapsamındaki başvurularla bağlantılı olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru sisteminin etkililiğini inceleme hakkını saklı tutmaktadır. Bu bakımdan, bu başvuru yolunun hem teoride hem de uygulamada etkili olduğunu kanıtlamak Hükümete düşmektedir (daha önce anılan Uzun, § 71)."

C. Karşılaştırmalı Hukuk

29. 12/3/1951 tarihli Almanya Federal Anayasa Mahkemesi Kanunu'nun 90. ve devamı maddelerinde anayasa şikâyeti düzenlenmiştir. Bu Kanun'un 95. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi, ihlale yol açan yargısal kararı ortadan kaldırabileceği gibi bazı hâllerde başvuruya konu davayı yeniden incelenmek üzere yetkili bir mahkemeye göndermeye de karar verebilir. Kanun'un 31. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesi kararları bütün mahkemeler ve kamusal makamlar dâhil anayasal kurumları bağlayıcı niteliktedir.

30. 3/10/1979 tarihli ve 2/1979 sayılı İspanya Anayasa Mahkemesi Kanunu'nun 41. ve

devamı maddelerinde amparo adı verilen bireysel başvuru usulü düzenlenmiştir. Anılan Kanun'un 55. maddesine göre Anayasa Mahkemesi ihlale yol açan yargısal kararları iptal edebileceği gibi başvurucunun temel hak ve hürriyetinin ihlalinin tespiti hâlinde bu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebilmesi için gerekli tedbirleri de alabilir. Kanun'un 87. maddesine göre de Anayasa Mahkemesinin kararları bütün kamu organlarını bağlayıcı ve icra edilebilir niteliktedir. Kanun'un 92. maddesiyle de Anayasa Mahkemesi kararlarının etkili bir biçimde uygulanmasını sağlamakla görevli kılınmıştır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Anayasa Mahkemesinin 2/4/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

32. Başvurucu;

i. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının yerine getirilmesi için gerekli olan yeniden yargılamanın başlatılmaması nedeniyle ihlalin süregelen şekilde devam ettiğini belirterek hakkaniyete uygun yargılanma ve gerekçeli karar hakları ile silahların eşitliği ve çelişmeli yargılanma ilkesinin,

ii. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle kararların icrası hakkının, mahkemeye erişim hakkının, etkili başvuru hakkının ve bu hakla bağlantılı olarak bireysel başvuru hakkının,

iii. Aynı Ceza Mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin Ruken Gündüz ([2. B.], B. No: 2018/24786, 13/9/2022, §§ 55,56) kararında, somut başvuruyla benzer şekilde gerekçeli karar hakkından verdiği ihlal kararı uyarınca yeniden yargılamayı başlatarak yargılama sonucunda beraat kararı verdiğini, bu durumun kendisinin ayrımcı muameleye tabi tutulduğunun ve sınırlamanın kötüye kullanıldığının işareti olduğunu belirterek eşitlik ilkesi ile çelişkili karar yasağının,

iv. İhlal kararıyla birlikte özgürlükten yoksun bırakma ile mahkûmiyet kararı arasındaki bağın koptuğunu, hükme bağlı tutmanın sonuçlarının ortadan kalktığını, keyfî olarak ceza infaz kurumunda tutulduğunu, dava süresi boyunca tutuksuz yargılandığını, ilk kez mahkûmiyetle birlikte tutuklandığını, ihlal kararı sonrasında tutuklamaya ilişkin koşulların da mevcut olmaması nedeniyle tutuksuz yargılanması gerektiğini belirterek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının, hukuk devleti ve hukuki güvenlik ilkelerinin,

v. İnsan hakları kapsamındaki eylemleri gerekçe gösterilerek cezalandırılması nedeniyle suçta ve cezada kanunilik ilkesinin, ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. Bakanlık görüşünde başvurucunun sağlık durumuna ilişkin bilgiler verilmiş, kötü muamele yasağının ihlal edilip edilmediği hususunda yapılacak incelemede bu bilgilerle birlikte Anayasa ve mevzuat hükümlerinin dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir.

34. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği cevapta; başvuru formunda ileri sürdüğü iddialara Bakanlık tarafından herhangi bir cevap verilmediğini, ayrıca başvurucunun MS hastası olduğunu, hastalığa ait bulguların daha önce tekrarlamadığı hâlde ceza evindeyken tekrarladığını, ceza evi koşullarının sağlık durumuna uygun olmadığını belirterek başvuru formunda ileri sürdüğü ihlal iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

35. Anayasa'nın Anayasa Mahkemesinin "Görev ve yetkileri"ni düzenleyen 148. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Anayasa Mahkemesi ... bireysel başvuruları karara bağlar ...

Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

36. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" başlıklı 36. maddesi şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

37. Bireysel başvuru hakkı, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre herkes, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Bu hak, Anayasa'nın 40. maddesinde güvenceye bağlanan etkili başvuru hakkının özel bir görünümüdür. Anayasa Mahkemesi daha önce bireysel başvuru hakkının etkili başvuru hakkı kapsamında Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanında bulunduğunu açıklamıştır (Ruhi Abat [2. B.], B. No: 2014/4724, 7/3/2019, §§ 44,45). Bu itibarla başvurucunun ilk derece mahkemesinin ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde yeniden yargılama işlemlerini başlatmaması nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki kararların icrası hakkının, mahkemeye erişim hakkının ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarının bir bütün olarak bireysel başvuru hakkı kapsamında incelenmesi gerekir (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. Şerafettin Can Atalay (3) [GK], B. No: 2023/99744, 21/12/2023, § 39; Hasan Akbaş [GK], B. No: 2023/91027,8/1/2026, § 29).

38. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı ise maddi adaleti değil şeklî adaleti temin etmeye, başka bir deyişle adil bir yargılama sürecini sağlamaya yönelik teminatlar içermektedir. Bu bakımdan adil yargılanma hakkı davanın taraflardan biri lehine sonuçlanmasını garanti etmemektedir. Adil yargılanma hakkı, temel olarak yargılama sürecinin ve usulünün hakkaniyete uygun olarak yürütülmesini teminat altına almaktadır (bazı ekleme ve değişikliklerle birlikte bkz. M.B. [GK], B. No: 2018/37392, 23/7/2020, § 80). Bu bağlamda başvurucunun Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının süregelen şekilde ihlal edildiği iddiasının hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerekir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Kadri Enis Berberoğlu (2) [GK], B. No: 2018/30030, 17/9/2020, §§ 56-60).

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

39. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan bireysel başvuru hakkı ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. İhlal Kararının Gereklerinin Yerine Getirilip Getirilmediği

40. Anayasa Mahkemesinin verdiği bir ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmemesi daha önce verilen ihlalin devam ettiği anlamına gelir. Bu bakımdan Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmediğine ilişkin iddiaları incelemek de bireysel başvuruları incelemeye yetkili olan Anayasa Mahkemesinin görev alanına girer (Şahin Alpay (3) [1. B.], B. No: 2018/10327, 3/12/2020, § 39; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 52). Bu sebeple eldeki başvuruda Anayasa Mahkemesince yapılacak inceleme, olayların baştan itibaren yeniden değerlendirilmesi değil daha önce verilen ihlal kararının gereklerinin yerine getirilip getirilmediğinin ve bu kapsamda başvurucunun anayasal haklarının ihlal edilip edilmediğinin tespitiyle sınırlı olacaktır (Sıddıka Dülek ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/2750, 17/2/2016, § 70; Mehmet Ali Ayhan (2) [1. B.], B. No: 2016/7967, 22/7/2020, § 54; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 52).

41. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural, mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 55, 57). Bu zorunluluk, doğrudan Anayasa'nın 148. maddesinde düzenlenen bireysel başvuru hakkının bir gereği olup bu anayasal haktan kaynaklanmaktadır.

42. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrasında bireysel başvuruların esas incelemesi sonunda başvurucunun hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği düzenlenmiştir. Bireysel başvuru yolu, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin kamu gücü tarafından yapılan bir ihlalin tespiti durumunda bu ihlalin sonuçlarını ortadan kaldıran veya meydana gelen zararı giderecek şekilde hukuki sonuçlar doğuran bir başvuru yolu niteliğindedir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin bireysel başvurular kapsamındaki görev ve yetkisi, hakkın ihlal edilip edilmediğinin tespitiyle sınırlı olmayıp tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlerin belirlenmesini de kapsamaktadır. Kanun'da ihlalin ve sonuçlarının nasıl ortadan kaldırılacağına ilişkin belirleme yapma bakımından Anayasa Mahkemesine geniş bir takdir yetkisi verilmiştir (AYM, E.2011/59, K.2012/34, 1/3/2012; Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, §§ 56-58; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 53; Kadri Enis Berberoğlu (3), §§ 90-92).

43. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı üzerine, devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere mahkemelerce gerçekleştirilmesi gereken yargısal işlemlerin bütününe 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinde "yeniden yargılama" denilmiştir. Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak hükmedilen yeniden yargılama, usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı bir müessesedir (usul hukukunda yer alan yargılamanın yenilenmesi müessesesine ilişkin açıklamalar için bkz. Kadri Enis Berberoğlu (3), § 97). Anayasa Mahkemesinin hükmettiği yeniden yargılama kurumu aşağıda sayılan özellikleri gösterir (Kadri Enis Berberoğlu (3), § 98).

i. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapmak üzere dosyanın ilgili mahkemeye gönderilmesine karar verilmesi hâlinde ilgili mahkeme taraflarca başvuru yapılmasını beklemeksizin yeniden yargılamaya ilişkin işlemleri başlatmak zorundadır (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 58; Kadri Enis Berberoğlu (2), § 134).

ii. Yeniden yargılama yapılması kararının kendisine ulaştığı mahkemelerin yeniden yargılama sebebinin varlığı hususunda herhangi bir takdir yetkisi olmadığı gibi yeniden yargılama yapılacak hâllerde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak bir kabul edilebilirlik incelemesi aşaması da bulunmamaktadır (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 58; Kadri Enis Berberoğlu (2), § 134). Zira 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasının "Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir." şeklindeki birinci cümlesi uyarınca Anayasa Mahkemesi ihlal kararı ile birlikte yeniden yargılama yapılmasına bizzat karar vermektedir. Bu sebeple dosyanın yeniden yargılama için gönderildiği mahkemenin bu yönde karar alması gerekmez. Derece mahkemesi doğrudan yeniden yargılama işlemlerini başlatır (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 59; Kadri Enis Berberoğlu (2), § 135).

iii. Anayasa Mahkemesinin yeniden yargılama yapılmasına karar vermesi muhakkak duruşma açılması gerektiği şeklinde anlaşılamaz. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasının "Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir." şeklindeki son cümlesi uyarınca Anayasa Mahkemesince tespit edilen ihlalin giderimi, işin niteliğine ve giderim için Anayasa Mahkemesinin yapılmasına karar verdiği işlemlerin çeşidine veya ilgili yargı yolunun imkân ve zorunluluklarına göre dosya üzerinden yargısal işlemlerin yapılması biçiminde olabileceği gibi yargılamanın duruşma açılarak yeniden yapılması şeklinde de olabilir. Hangi yöntemle ihlalin sonuçlarının giderileceği belirlenirken elbette ihlalin niteliği nazara alınarak bir değerlendirme yapılmalıdır (Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 59).

iv. Kural olarak ilgili merci ihlal kararının niteliğini dikkate alarak bu ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için gerekenleri kendisi takdir edebilir. Ancak 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin "İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir." biçimindeki (1) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesi ihlal kararı ile birlikte ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere de hükmetmiş ise ilk derece mahkemesinin veya kamu gücünü kullanan diğer organların yapılması gerekenlerin zorundalığı veya yerindeliği konusunda bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Anayasa Mahkemesi ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için alınması gereken tedbiri veya yöntemi açıkça gösterdiğinde ilgili merci bunun gereklerini yapmak zorundadır (Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 82; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 60).

v. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin bir ihlal kararının kendisine ulaştığı mahkemenin anayasal ve yasal yükümlülüğü, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararlarının uygunluğunu veya yerindeliğini sorgulamak değil ihlalin sonuçlarını gidermek üzere ilgili usul hukukunun imkân ve gereklilikleri çerçevesinde yargısal işlemlere başlamaktır (Wikimedia Foundation Inc. ve diğerleri [GK], B. No: 2017/22355, 26/12/2019, § 102; Mehmet Doğan, §§ 58, 59; Aligül Alkaya ve diğerleri (2), § 57).

44. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

45. Anayasa'nın "Anayasa Mahkemesinin kararları" başlıklı 153. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi ile altıncı fıkrası şöyledir:

"Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir.

...

Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazetede hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar."

46. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlere yönelik sınırlandırmaların Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükme bağlanmıştır. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan "Anayasa'nın sözü" Anayasa'nın metnini yani lafzını ifade etmektedir. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 153. maddesinin altıncı fıkrasına aykırı davranıldığı tespit edildiği takdirde başvurucunun bireysel başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varılacaktır. Norm denetiminde olduğu gibi bireysel başvuru yolunda da Anayasa hükümlerinin nihai ve bağlayıcı olarak yorumlanması yetkisi Anayasa Mahkemesine aittir (Kadri Enis Berberoğlu (2), § 71; Kadri Enis Berberoğlu (3), § 81).

47. Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığına ilişkin anayasal hüküm, bireysel başvuru kapsamında ihlal edildiğine karar verilen temel hak ve özgürlükler için de geçerli olan ek bir güvencedir (Kadri Enis Berberoğlu (2), §§ 68, 69; Kadri Enis Berberoğlu (3), §§ 79, 80; Ersin Basın ve Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti. ve diğerleri, B. No: 2016/54096, 30/6/2021, §§ 71, 72).

b. Bireysel Başvuru Hakkının Genel İlkeleri

48. Bireysel başvuru, temel hak ve özgürlüklerin korunmasında kaynağını doğrudan Anayasa'dan alan nihai ve en etkili ulusal hak arama yoludur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki incelemesi, temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınmasında ve geliştirilmesinde bireylere en üst düzeyde koruma sağlar (Kadri Enis Berberoğlu (3), § 134).

49. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasıyla şartlarını yerine getiren herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma hakkı verilmiştir. Başka bir deyişle bireysel başvuru hakkı, anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri süren herkese ihlalin tespiti ve giderilmesi amacıyla Anayasa Mahkemesine başvuru yapma imkânı tanıyan anayasal bir haktır (Ruhi Abat, § 48). Hiç kuşkusuz Anayasa Mahkemesi kararlarının etkili şekilde uygulanması da bireysel başvuru hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında verdiği bir ihlal kararının açıkça veya fiilî (eylemli) olarak hiçbir şekilde yerine getirilmemesi ya da ihlal kararında tespit edildiği şekliyle icra edilmemesi etkili başvuru hakkının özel bir türü olan bireysel başvuru hakkının açık ve ağır bir şekilde ihlali anlamına gelmektedir. Zira etkili başvuru hakkının özel bir türü olan bireysel başvuru hakkı, Anayasa Mahkemesi kararlarının etkili şekilde uygulanmasını da gerektirir. Aksi hâlde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmak anlamsız hâle gelir. Tam da bu sebeple Anayasa'nın 153. maddesinin son fıkrasında Anayasa Mahkemesi kararlarına uyma ve bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yasama, yürütme ve yargı organları ile idare makamlarına takdir yetkisi tanınmamış veya bu konuda istisnaya yer verilmemiştir (benzer değerlendirmeler için bkz. Kadri Enis Berberoğlu (3), § 102; Şerafettin Can Atalay (3), § 56; Doğukan Bilir (2) [2. B.], B. No: 2021/12594, 11/6/2025, § 14).

50. Bu bağlamda anayasa koyucunun gerekçesinde günümüzde temel hakların korunması amacıyla bireysel başvuru yolunun pek çok uygar ülkede anayasa yargısının ayrılmaz bir parçası kabul edilmesine özellikle vurgu yapıldığına işaret etmek gerekir (Şerafettin Can Atalay (3), § 19). Nitekim etkili olduğu kabul edilen karşılaştırmalı hukuk örneklerinde anayasa mahkemelerinin bireysel başvuru kararlarının bağlayıcılığı hususu açık olarak anayasal ve kanuni düzenlemelerle güvence altına alınmış olup anayasa mahkemeleri de bu hakkın gereği olarak temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğinin tespiti ile birlikte yeniden yargılama yapılması ve hatta ihlale yol açan kararların doğrudan iptal edilmesi veya ortadan kaldırılması dâhil ihlalden önceki duruma dönülmesini sağlayacak yetkilerle donatılmıştır (Şerafettin Can Atalay (3), § 32).

51. Anayasa Mahkemesi kararlarının ilgili mahkemelerce veya diğer kamu makamlarınca yerine getirilmemesi veya icrasının geciktirilmesi bireyin yaşamı ve devletin işleyişi üzerinde gözardı edilemez derin etkiler bırakır. İlk olarak yargı kararlarının yerine getirilmemesi hâlinde bireylerin yargı kararıyla kendilerine sağlanan hak ve özgürlükleri kullanabilmeleri mümkün olmaz (Şahin Alpay (2), § 61). Hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir devlette, bireylerin hukuk sistemine olan güvenini ve saygısını koruma adına vazgeçilemez bir görev ifa eden yargı kararlarının zamanında yerine getirilmeyerek sonuçsuz bırakılması kabul edilemez (Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/07/2017, § 36). Aksinin kabulü hukuk devletinin varlığından söz edilmesini imkânsız kılar. Bu sebeple devlet, yargı kararlarının zamanında yerine getirilmesini sağlayarak bireyler aleyhine oluşabilecek hak kayıplarını engellemekle ve bu yolla bireylerin hukuk sistemine olan güvenini ve saygısını korumakla yükümlüdür (Kadri Enis Berberoğlu (3), § 103).

c. Adil Yargılanma Hakkının Genel İlkeleri

52. Ceza muhakemesinin amacı maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasıdır. Ancak bu amacın gerçekleştirilmesi için yapılan araştırma faaliyetleri sınırsız değildir. Maddi gerçeğin hukuka uygun şekilde ortaya çıkarılması, ceza adaletinin hakkaniyete uygun olarak gerçekleşmesi için gereklidir (Orhan Kılıç [GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, § 42).

53. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme, bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasına adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin 14. maddesinin gerekçesinde "değişiklikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınmış olan adil yargılama hakkı[nın] metne dahil" edildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Anayasa'nın 36. maddesine söz konusu ibarenin eklenmesinin amacının Sözleşme'de düzenlenen adil yargılanma hakkını anayasal güvence altına almak olduğu anlaşılmaktadır (Yaşar Çoban [GK], B. No: 2014/6673, 25/7/2017, § 54). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriği belirlenirken Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin ve buna ilişkin AİHM içtihadının da gözönünde bulundurulması gerekir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22). Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasında hakkaniyete uygun yargılanma hakkı düzenlenmiştir (Orhan Kılıç, § 43).

54. Bununla birlikte Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının

yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlık konusunda varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (konuya ilişkin birçok karar arasından bkz. Ahmet Sağlam [2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

55. Ancak temel hak ve özgürlüklere müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda mahkemelerin takdir ve değerlendirmelerinin Anayasa'daki güvencelere etkisini nihai olarak değerlendirecek merci Anayasa Mahkemesidir. Bu itibarla Anayasa'da öngörülen güvenceler dikkate alınarak bireysel başvuru kapsamındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğine ilişkin herhangi bir inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken hususun incelenmesi olarak nitelendirilemez (Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018, § 53).

56. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin rolü yargı mercilerinin hangi delile dayanarak karar vermeleri gerektiğini tespit etmek değilse de sonuca etkili iddia, savunma ve delillerin kararın gerekçesinde karşılanıp karşılanmadığı adil yargılanma hakkı çerçevesinde yapılacak incelemenin haricinde bırakılamaz. Dosyaya sunulan delillerle sanık hakkındaki tespitler arasında ne şekilde bağ kurulduğu mahkûmiyet kararından anlaşılmalıdır. Diğer bir ifadeyle eylemlerin sübutuna dayanak teşkil eden deliller açıkça ve eylemlerle ilişkilendirilerek açıklanmalıdır (bazı değişikliklerle birlikte bkz. İlyas Başak [2. B.], B. No: 2013/5662, 21/4/2016, §§ 38, 39).

57. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmaz. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

58. Hakkaniyete uygun yargılanmanın temel unsurlarından biri de yargılamanın çelişmeli olmasıdır. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara dosyadaki deliller hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını, bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, onlara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Ahmet Turko [2. B.], B. No: 2013/5949, 12/3/2015, § 33). Taraflar arasında hakkaniyete uygun bir dengenin sağlanmasını amaçlayan silahların eşitliği ilkesi ise davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32). Çelişmeli yargılama ilkesi silahların eşitliği ilkesi ile yakından ilişkili olup bu iki ilke birbirini tamamlar niteliktedir. Zira çelişmeli yargılama ilkesinin ihlal

edilmesi durumunda davasını savunabilmesi açısından taraflar arasındaki denge bozulacaktır (Tahir Gökatalay [2. B.], B. No: 2013/1780, 20/3/2014, § 25).

59. Bu nedenlerle hakkaniyete uygun bir yargılama delillerin gerçekliği ve güvenilirliği konusundaki kuşkuların giderilmesini, delillerin güvenilirliğine ve gerçekliğine etkili bir şekilde itiraz etme fırsatının tanınmış olmasını da zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi de delillere yönelik hukuka aykırılık iddialarıyla ilgili olarak başvuruculara delillerin gerçekliğine itiraz etme ve kullanılmalarına karşı çıkma fırsatı verilip verilmediğini, bu konuda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gözetilip gözetilmediğini, savunmanın menfaatlerinin korunması için onlara yeterli güvenceler sağlanıp sağlanmadığını incelemektedir (Orhan Kılıç, §§ 47, 48).

60. Öte yandan adil yargılanma hakkı, uyuşmazlıkların çözümlenmesinde hukuk devleti ilkesinin gözetilmesini de gerektirir. Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti, Anayasa'nın tüm maddelerinin yorumlanması ve uygulanmasında gözönünde bulundurulması zorunlu olan bir ilkedir (Özlem Terzioğlu [2. B.], B. No: 2014/19341, 21/11/2017, § 39; Hakan Altıncan [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, § 44). Hukuk devletinin gereklerinden birini hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010; E.2012/65, K.2012/128, 20/9/2012).

61. Hukuk devleti ilkesi, yargı organlarının aynı maddi veya hukuki olgularla ilgili olarak çelişkili kararlar vermekten mümkün olduğunca kaçınmasını gerekli kılar. Aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili olarak farklı kararlar verilmesi hukuk devleti ilkesini zedeleyebileceği gibi kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatabilir. Dolayısıyla bir maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak yargısal nitelikte bir karar verildikten sonra aynı olgu hakkında bu karardan farklı bir sonuca ulaşılmaması kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati önemdedir (gerekçeli karar hakkı bağlamında benzer değerlendirmeler için bkz. Mehmet Okyar [2. B.], B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29; Mehmet Köz [2. B.], B. No: 2018/23430, 27/1/2021, § 27; Kemal Karanfil (4) [2. B.], B. No: 2021/54151, 5/6/2024, § 13).

ç. Başvuruya Konu Kararın Değerlendirilmesi

62. Somut olayda Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuruya konu yargılamada usule ilişkin güvencelerin ihlal edilmesinin yargılamanın hakkaniyetini bir bütün olarak zedelediğini belirtmiş ve başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (bu kararda bkz. § 9; Tayfun Kahraman, §§ 60-62). Anayasa Mahkemesi, söz konusu ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için ilk derece mahkemesince yapılması gerekenlere dair tek bir belirlemede bulunmuştur. Bu belirleme yeniden yargılamanın başlatılmasıdır.

63. Bu belirlemeye rağmen İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi, Anayasa Mahkemesinin somut olayda kanun yolu incelemesi yapmak suretiyle yetki gasbı yaptığını belirterek başvurucunun yeniden yargılama talebini reddetmiştir (bkz. § 12). Anılan kararı itiraz üzerine inceleyen İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi ise 6216 sayılı Kanun'da düzenlenen yeniden yargılama usulü ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nda düzenlenen yargılamanın yenilenmesi usulünün aynı olmadığı yönündeki Anayasa Mahkemesi kararlarını dikkate aldığını belirterek itiraza konu kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazı kesin olarak reddetmiştir (bkz. § 13).

64. Eldeki uyuşmazlıkta ilk derece Mahkemesi, Anayasa Mahkemesini verdiği ihlal kararı sebebiyle kanun yolu incelemesi yaparak yetki gasbı yapmakla itham etmiş ve ihlal kararının gerekleri yerine getirmemiştir.

65. Demokratik ve anayasal bir hukuk düzeninde yargı mercilerinin Anayasa Mahkemesini yetki gasbı yapmakla itham ederek kararlarına uymaması, Anayasa hükümleri gereğince takdir yetkisi kapsamında ortaya konulmuş hukuki bir görüş olarak dahi kabul edilemez. Bununla birlikte somut olayda bireysel başvuruya konu karar, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesince yetki gasbı kavramına, taşıdığı gerçek hukuki anlamından uzak bir içerik atfedilerek ve Anayasa Mahkemesinin yetki gasbında bulunduğu gerekçesine dayanılarak verildiğinden, söz konusu kavramın hukuken ne anlama geldiği ve somut olayda Anayasa Mahkemesince yetki gasbı yapılıp yapılmadığı konusunda bir açıklama yapma zarureti bulunmaktadır.

66. Esas itibarıyla idare hukuku kaynaklı bir kavram olan yetki gasbı, öğretide ve Danıştay içtihatlarında üzerinde ittifak edilen tanımlamalara göre Anayasa ve kanunlar tarafından idare adına irade açıklamaya, karar almaya ya da işlem tesis etmeye yetkili kılınmamış kişi, makam veya mercilerin kendilerine verilmemiş bir yetkiyi idare adına kullanmaya kalkışması hâlidir. Bu kavram, idari teşkilatın tamamen dışındaki yabancı bir kişinin idare adına hareket etmesi şeklinde ortaya çıkabileceği gibi idari teşkilatın içinde olmakla birlikte ilgili konuda karar alma yetkisi ve görevi olmayan bir kamu görevlisinin işlem tesis etmesi şeklinde de ortaya çıkabilir.

67. Gerek öğretideki değerlendirmelere gerekse de Danıştay içtihatlarındaki tespitlere göre yetki gasbı kamusal bir yetkinin o yetkiyi kullanmaya yetkili olmayan kişi ya da kurum tarafından kullanılması hâlinde ortaya çıkmaktadır.

68. Bu açıklamalar ışığında eldeki başvuruya konu süreçte Anayasa Mahkemesince yetki gasbında bulunulup bulunulmadığına gelince esasen bir hukuk devletinde hiçbir zaman karşılaşılmaması gereken böylesi bir durumda ilk açıklanması gereken husus, anayasal bir sistemde Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerinin kim tarafından belirlendiğidir. Hiç bir hukuk sisteminde bir ülkenin Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisini, herhangi bir derece mahkemesinin yaptığı hukuki yorumla belirlemesi ve bu belirleme üzerinden hareket etmesi düşünülemez. Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisini, herhangi bir derece mahkemesinin yorumu veya kendince oluşturduğu kabuller değil ancak anayasa koyucu belirler.

69. 12/9/2010 tarihinde yapılan halk oylaması sonucu kabul edilen 13/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanun'la, kamu gücü tarafından gerçekleştirilen -Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruması kapsamında kalan- temel hak ve özgürlük ihlallerine karşı Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolu ihdas edilmiştir. Bu bağlamda Anayasa'nın Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkilerini düzenleyen 148. maddesinin birinci fıkrasında "Anayasa Mahkemesi … bireysel başvuruları karara bağlar." hükmü yer almaktadır. Anayasa koyucu anılan hükümle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruları inceleme ve karara bağlama yetki ve görevi vermiştir. Anılan maddenin üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkralarında "Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır. Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz. Bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir." denilmiştir. Anayasa'nın anılan maddesi gözetildiğinde Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru

yolundaki denetim yetkisinin yasama, yürütme ve yargı organlarının kesinleşmiş karar, işlem ve eylemlerinin kişilerin Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruması altında bulunan temel hak ve özgürlüklerini ihlal edip etmediğini incelemek olduğu açıktır.

70. Buna göre kamu gücü kullandığı hususunda şüphe bulunmayan yargı mercilerinin kesinleşmiş kararlarıyla, kişilerin Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruması altında kalan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edildiği iddialarını bireysel başvuru yoluyla inceleme yetki ve görevi bizzat anayasa koyucu tarafından Anayasa Mahkemesine verilmiştir. Somut olayda bireysel başvuruya konu edilen karar, ceza mahkemesince kamu gücü kullanılarak verilmiş ve kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararıdır. Başvurucu, bu kararın Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı altında bulunan adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüş; Anayasa Mahkemesi de başvurucunun bu şikâyetlerini adil yargılanma hakkı kapsamında incelemiştir. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin söz konusu ihlal kararını bireysel başvuruları inceleme yetkisi kapsamında verdiği hususunda şüphe bulunmamaktadır. Hâl böyle olunca Anayasa Mahkemesinin yetkisi olmayan bir alanda karar verdiğinden, dolayısıyla bir yetki gasbında bulunduğundan söz edilemez. Diğer taraftan, Anayasa Mahkemesinin anayasal yetkileri kapsamında verdiği bir kararın -Anayasa Mahkemesinin yetki gaspı yaptığı şeklindeki bir görüşle- uygulanmaması Anayasa'nın 148. maddesiyle getirilen bireysel başvuru hakkına, dolayısıyla da Anayasa hükmüne uygun düşmemektedir.

71. Öte yandan derece mahkemesi, Anayasa Mahkemesinin kanun yolu incelemesi yapmakla itham etmiştir. Bu durumda açıklanması gereken bir başka husus kanun yolu incelemesinin ne olduğudur. Daha önce de pek çok kararda (ayrıca bkz. § 54) ifade edildiği üzere kural olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda açık bir keyfilik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular açıkça keyfilik bulunmadıkça Anayasa Mahkemesince incelenemez (benzer değerlendirmeler için bkz. Necati Gündüz ve Recep Gündüz [1. B.], B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26; Ahmet Sağlam, § 42).

72. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi yargılamada mahkûmiyet kararına esas alınan deliller ile isnat edilen suça konu eylemler arasındaki somut bağın ve bu eylemlerle Gezi Parkı gösterileri kapsamında yaşanan şiddet olayları arasındaki illiyet bağının yeterli bir gerekçeyle ortaya konulmadan mahkûmiyet kararı verilmesinin Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştır (Tayfun Kahraman, §§ 48-57). Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin, mahkûmiyet kararına esas alınan deliller ile başvurucuya isnat edilen suça konu eylemler arasındaki ilişkiyi yani suçun sübutuna ilişkin değerlendirmeyi kendisinin yapmadığının, varsa bu ilişkinin yeterli bir gerekçeyle derece mahkemesince ortaya konulması gerektiğini ifade ettiğinin altını çizmek gerekir. Diğer bir ifadeyle Anayasa Mahkemesi, yargılama kapsamında hangi delilin hükme esas alınabileceği veya alınamayacağı konusunda bir belirlemeyle ihlal sonucuna ulaşmamış, mahkûmiyet hükmüne esas alınan deliller ile isnat edilen suçun unsuru olan cebir ve şiddet hareketleri arasındaki somut bağın ne olduğunun yeterli bir gerekçeyle ortaya konulmadığı tespitiyle hak ihlali kararı vermiştir.

73. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin Anayasa'daki temel hak ve özgürlüklerle ilgili

güvenceler kapsamında yaptığı inceleme kanun yolunda gözetilmesi gereken bir hususun incelenmesi olarak nitelendirilmez. Aksine bir nitelendirme, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları inceleme ve karara bağlama görevinin yerine getirilememesi sonucunu doğurur.

74. Son olarak belirtmek gerekir ki Anayasa'nın 153. maddesinin altıncı fıkrasında yer alan Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğuna dair hükmün herhangi bir istisnası bulunmamaktadır. Böyle bir istisna hükmü olmadığına göre mahkemeler ve kamu gücünü kullanan diğer organlar, hiçbir şekilde Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamaktan veya gereğini yerine getirmekten kaçınamaz.

75. Bir başka söyleyişle Anayasa'ya göre yargı mercileri, Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisini aştığından bahisle Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığını sorgulama, Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamama yetkisine sahip değildir. Anayasa'nın açık hükmüne rağmen Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığının sorgulanması; her kademedeki mahkeme kararının muhatapları tarafından tartışmaya açılması, Anayasa Mahkemesi kararlarının kabul edilmemesi ve uygulanmaması sonucunu doğurur ki oluşan bu durum hukuk devletini işlemez hâle getirir. Somut olayda ilk derece mahkemesinin kararına yansıttığı -yukarıda tek tek açıklanan ifadeler- mahkemeler arasında oluşan yorum farklılığına değil, Anayasa'ya ve dolayısıyla anayasal hukuk düzenine uygun düşmeyen bir yargı yetkisi kullanımına işaret etmektedir ki bu durum kaçınılmaz bir şekilde hukuk sistemini kaosa sürükler.

76. Sonuç olarak Anayasa, Anayasa Mahkemesi kararını yerine getirme yükümlülüğü altında olan kamu makamlarına (somut olayda İstanbul 13. ve 14. Ağır Ceza Mahkemelerine) Anayasa Mahkemesi kararlarına direnme veya bağlayıcılığını tartışma yetkisi vermemektedir (bkz. § 45). İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin yeniden yargılama işlemlerini başlatması hem yasal hem de anayasal bir zorunluluktur. Anayasa'nın açık düzenlemesi ve bireysel başvurunun işlevi dikkate alındığında Anayasa Mahkemesi kararının uygulanmasının reddedilmesi ve usul hukukunun emrettiği yöntemler izlenerek ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmaması Anayasa'nın 153. maddesinin sözüyle açıkça çelişen ve anayasa koyucunun iradesine aykırı bir değerlendirme ve uygulama olmuştur. Bu itibarla mahkemenin tutumu, başvurucunun bireysel başvuru hakkının ihlal edilmesine yol açmıştır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin ihlal kararından sonra İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yeniden yargılanma işlemlerinin başlatılmaması, ayrıca başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının da süregelen bir şekilde ihlal edilmesine yol açmaktadır.

77. Yukarıdaki açıklamalar ışığında adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği şeklindeki Anayasa Mahkemesi kararına rağmen yeniden yargılanma işlemlerinin başlatılmaması nedeniyle Anayasa'nın 148. maddesinde güvence altına alınan bireysel başvuru hakkı ile Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin sonuca İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR katılmamıştır. Engin YILDIRIM, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR ise bu sonuca ek gerekçeyle katılmıştır.

78. Öte yandan başvurucunun infazın durdurulması ve tahliye edilmesine yönelik taleplerinin yeniden yargılamanın başlatılmasından sonraki aşamaya ilişkin talepler olduğu, yeniden yargılama işlemleri henüz başlatılmadığından bu aşamada söz konusu talepler

hakkında inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir. Bunun yanında başvurucunun bireysel başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşıldığından kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarının da bu aşamada incelenmesine gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

Kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların incelenmesine gerek olmadığına ilişkin sonuca Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR katılmamıştır.

VI. GİDERİM

79. Başvurucu; ihlalin tespitini, yeniden yargılama yapılmasını ve 750.000 TL manevi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

80. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden Anayasa Mahkemesinin Tayfun Kahraman kararında tespit edilen tüm ihlallerin sonuçlarının ortadan kaldırılması ve bahsi geçen ihlal kararının gereğinin yerine getirilmesi zorunludur. Nitekim anılan kararda Anayasa Mahkemesi tarafından hükmedilen yeniden yargılama kararı uyarınca yeniden yargılamayla ilgili işlemlerin yerine getirilmesinin zorunlu olduğu da açık şekilde ifade edilmiştir (Tayfun Kahraman, § 60).

81. Buna göre Anayasa Mahkemesinin Tayfun Kahraman kararı ile eldeki başvuruya ilişkin Tayfun Kahraman (2) kararında tespit edilen hak ihlallerinin ortadan kaldırılması için bahsi geçen kararlarda belirtildiği şekliyle yerine getirilmesine yönelik olarak yeniden yargılama işlemlerine başlanması zorunludur. Bu amaçla işbu kararın İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesi gerekir.

82. Kararın bir örneğinin bilgi için ve ilgisi nedeniyle Hâkimler ve Savcılar Kuruluna gönderilmesi gerekir.

Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu sonuca ek gerekçeyle katılmıştır.

83. Ayrıca eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucuya manevi zararları karşılığında net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Bireysel başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. 1. Anayasa'nın 148. maddesinde güvence altına alınan bireysel başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA Engin YILDIRIM, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Selahaddin MENTEŞ ve Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ç. Kararın bir örneğinin Anayasa Mahkemesinin icra edilmemiş olan Tayfun Kahraman

kararı ile eldeki başvuruya ilişkin Tayfun Kahraman (2) kararında tespit edilen hak ihlallerinin ortadan kaldırılmasına yönelik olarak yeniden yargılama işlemlerine başlanması için İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2021/178, K.2022/178) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 5.064,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 45.064,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin bilgi için ve ilgisi nedeniyle Adalet Bakanlığına ve Hâkimler ve Savcılar Kuruluna GÖNDERİLMESİNE 2/4/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararına dayanılarak yapılan yeniden yargılama talebinin reddedilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve bireysel başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, Anayasa Mahkemesi tarafından başvurucunun, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve Anayasa’nın 148. maddesinde düzenlenen bireysel başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Başvurucunun Anayasa’nın 148. maddesinde düzenlenen bireysel başvuru hakkının ihlal edildiği yönündeki karara katılmakla birlikte, başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başvuruya konu olayda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun ileri sürdüğü hak ihlallerini değerlendirmiş ve başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiş, ihlal sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama kararı vermiştir. Yerel Mahkemece, Anayasa Mahkemesi’nin yeniden yargılama yapılması talebi reddedilmiş, ihlal kararının gerekleri yerine getirilmemiştir. Yerel mahkemenin ihlal kararının gereklerini yerine getirmediği ve yine ihlalin ortadan kaldırılması için gerekli özen yükümlülüğünü göstermediği tartışmadan uzaktır.

Anayasa Mahkemesi kararlarının yerel mahkemelerce yerine getirilmemesi halinde, başvurucunun ilk başvurusunda tespit edilen hak ihlallerinin yeniden mi ihlal edildiği yoksa başvurucunun sadece Anayasa’nın 148. maddesindeki bireysel başvuru hakkının mı ihlal edildiği sorunu ortaya çıkmaktadır.

Anayasa’nın 148. maddesinde, “Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır. Bireysel başvuruda,

kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz. Bireysel başvuruya ilişkin usul ve esaslar kanunla düzenlenir" hükmü yer almaktadır. Anayasanın 153. maddesinde ise, Anayasa Mahkemesi kararlarının Resmî Gazetede hemen yayımlanacağı ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlayacağı belirtilmiştir.

Anayasa'nın 148. maddesinde bireysel başvuruya ilişkin usul ve esasların kanunla düzenleneceği belirtilmiş olduğundan, hak ihlali kararı ve sonuçları açısından 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesi uygulanacaktır. Bu hüküm uyarınca, Anayasa Mahkemesi tarafından esas incelemesi sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilecek, bu kapsamda tespit edilen ihlalin bir mahkeme kararından kaynaklanması halinde, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın ilgili mahkemeye gönderilecektir.

Anayasa'nın gerek 148. maddesi gerekse 153. maddeleri uyarınca hak ihlalinin ortadan kaldırılması için yeniden yargılama kararı verilmesi halinde mahkemelerin bu karara uyması zorunludur. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde ise, bireylerin Anayasanın 148. maddesi uyarınca sahip olduğu bireysel başvuru hakkının gerekleri yerine getirilmemiş olmaktadır. Anayasa Mahkemesi tarafından, başvurucunun ilk başvurusunda Anayasa'da güvence altına alınan hak ya da haklarının ihlal edildiği ve yeniden yargılama yapılarak bu ihlalin ortadan kaldırılmasına karar verilmiş olduğu durumlarda, yerel mahkemelerin bu kararı hiç ya da gereği gibi uygulamaması ya da geç uygulaması durumunda artık başvurucunun ilk başvurusundaki iddialarının tekrardan incelenmesi ve yeniden ilk başvuruda verilen karardaki gibi hak ihlaline karar verilmesine gerek olmayıp, bu durumda sadece Anayasa'nın 148. maddesi uyarınca inceleme yapılması ve yerel mahkemelerin gerekli özen yükümlülüğünü göstermemesi nedeniyle başvurucunun bireysel başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi yeterli olacaktır.

Öyle ki, yerel mahkemelerin Anayasa'nın ve kanunların öngördüğü yeniden yargılama kararına uymaması veya geç uyması yeni bir ihlal türü olup, mahkemelerin bu hukuka aykırı davranışı başvurucunun ilk başvuruya konu olaydaki hak ihlallerinden farklılık arz etmektedir. Somut olayda olduğu üzere, yerel mahkemenin Anayasa'ya ve kanuna aykırı olarak, Anayasa Mahkemesi kararını uygulamaması, başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkını tekrar ihlal etmemekte, Anayasa'nın 148. maddesinde güvence altına alınan bireysel başvuru hakkını ihlal etmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince (AIHM) verilen ihlal kararlarının yerine getirilmediğine ilişkin şikâyetler yönünden, AİHM tarafından hakkın maddi boyutu ile verilen ihlal kararları sonrasında sadece hakkın usul boyutu ile ve tespit edilen eksikliklerin giderilip giderilmediği ile inceleme yapmış, hakkın maddi boyutu açısından bir inceleme yapmamıştır. (Bu hususta bazı Anayasa Mahkemesi kararları için bkz. Abdulaziz Bengi ve Diğerleri başvurusu, 2. B., Bölüm No: 2014/14048, 10/6/2020; Asya Göres ve Diğerleri başvurusu GK., B. No: 2018/15851, 1/12/2022).

6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinde, bireysel başvurunun ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabileceği belirtilmiş olup, aynı Kanun'un 48. maddesinde, bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ila 47. maddelerde öngörülen şartların taşınması gerektiği düzenlenmiştir. Buna göre, somut olayda ihlale yol açan eylem,

yerel mahkemenin yeniden yargılama kararını uygulamaması şeklinde gerçekleşmiş olup, ilk başvuruya konu işlem ya da eylem nedeniyle hak ihlali iddiası daha önce karara bağlanmış olduğundan başvurucunun, Anayasa’nın 36. maddesi çerçevesinde güncel ve kişisel bir hakkının ihlal edilmediği ve bu talepleri açısından kabul edilemezlik kararı verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmalıdır.

Anayasa Mahkemesi, Şerafettin Can Atalay kararında (Şerafettin Can Atalay (3) [GK], B. No: 2023/99744, 21/12/2023), Anayasa Mahkemesi kararının yerine getirilmemesi nedeniyle, Anayasa’nın 67. maddesinde güvence altına alınan seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkı ve Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine oy çokluğu ve Anayasa’nın 148. maddesinde düzenlenen bireysel başvuru hakkının ihlal edildiğine oybirliği ile karar vermiştir. Söz konusu kararda (Muammer Topal, İrfan Fidan ve Muhterem İnce tarafından) belirtilen karşı oy gerekçeleri, işbu karar açısından da geçerlidir.

Açıklanan nedenlerle, başvurucunun sadece Anayasa’nın 148. maddesinde güvence altına alınan bireysel başvuru hakkının ihlal edildiği, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumuzdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili İrfan FİDAN Üye Muhterem İNCE

Üye Yılmaz AKÇİL Üye Ömer ÇINAR

EK GEREKÇE VE KARŞIOY

Ek Gerekçe

1. Başvurucunun Anayasa'nın 148. maddesinde güvence altına alınan bireysel başvuru hakkı ile 36. maddesinde koruma altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine Mahkememizce oybirliğiyle karar verilmiştir. Bu sonuca katılmakla birlikte, aşağıdaki hususların ayrıca vurgulanması gerektiği düşüncesiyle işbu ek gerekçe kaleme alınmıştır.

2. Türkiye’de anayasal düzen, dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi, normlar hiyerarşisine dayanan bir temel üzerine inşa edilmiştir. Ortaya çıkan yapının en üstünde, kökleri 1808 tarihli Sened-i İttifak’a uzanan iki yüzyılı aşkın anayasal birikimimizin bir yansıması olan Türkiye Cumhuriyeti Anayasası yer almaktadır. 9 Kasım 1982 tarihli Resmî Gazete’de yayımlandığında geçici maddeler hariç 177 madde ve 19 sayfadan oluşan Anayasa, günümüze dek toplam 21 kez değişikliğe uğrayarak yürürlüğünü sürdürmektedir.

3. Anayasa, söz konusu hiyerarşik sistemde yalnızca şekli anlamda en üst norm olmanın

ötesinde, tüm hukuk düzenine yön veren kurucu ve bağlayıcı nitelikleriyle temel norm işlevi görmektedir. Bu bağlamda, siyasal bir topluluğun hukuki düzlemde "devlet" vasfını kazanması, ancak kurumsal işleyişinin belirli kurallar çerçevesine oturtulmasıyla mümkündür. Dolayısıyla anayasa, kurucu norm niteliğiyle devleti inşa eden, ona hukuki bir kişilik kazandıran ve bu kurumsal iradeyi somutlaştıran temel hukuki belgedir.

4. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 153. maddesine göre, Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme ve yargı organları ile idare makamlarını ve gerçek ve tüzel kişileri bağlar. Benzer şekilde, Anayasa'nın 11. maddesi de "Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve diğer kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır" hükmünü yer vermektedir.

5. Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkelerini somut ve işler kılan temel kurumsal aktör konumundadır. Anayasa Mahkemesi'nin işlevi klasik anlamda yalnızca norm denetimi yapmakla sınırlı değildir. Bunun ötesinde, anayasal hükümlerin anlam ve kapsamını belirleyen nihai ve bağlayıcı yorum otoritesi olarak hareket eder. Kurucu iktidar bağlamında son söz millete ait olmakla birlikte, kurulu anayasal düzen içinde anayasayı yorumlama ve onun ne anlama geldiğini belirleme konusunda son sözü söyleyen, böylece anayasanın soyut normatif çerçevesini somut uyuşmazlıklar üzerinden belirgin ve uygulanabilir hale getiren merci Anayasa Mahkemesi'dir.

6. Anayasal normların kurucu ve bağlayıcı mahiyeti, hukuk düzeninin içsel tutarlılığını temin eden bütüncül bir yorum yükümlülüğünü de beraberinde getirmektedir. Türkiye'de normlar hiyerarşisinin fiilen işlerlik kazanması, yalnızca anayasanın metinsel düzlemde en üstte yer almasıyla değil, bu metne Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan yorumun tüm kamu otoritelerince tutarlı bir biçimde icra edilmesine bağlıdır. Anayasaya uygun yorum ilkesi gereğince, alt norm koyucular ve uygulayıcılar, anayasal değerlerle çelişen bir anlam yerine onlarla bağdaşan yorumu benimsemekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi, anayasanın statik bir metin olarak değil, dinamik ve yaşayan bir hukuk belgesi olarak işlev gördüğünün de göstergesi olacaktır.

7. Anayasa Mahkemesi'nin anılan yorum yetkisi, özellikle bireysel başvuru mekanizması bağlamında daha da belirginleşmektedir. Bireysel başvurular üzerine verilen kararlar, yalnızca başvurucu bakımından ihlalin giderilmesini sağlamaz. Aynı zamanda temel hak ve özgürlüklerin anayasal düzeyde nasıl anlaşılması ve uygulanması gerektiğine ilişkin genel nitelikli ilkeler ve standartlar üretir. Bu içtihatlar, derece mahkemeleri ve diğer kamu otoriteleri için bağlayıcı bir yorum çerçevesi oluşturur ve anayasal hakların somut olaylarda yeknesak biçimde uygulanmasına katkı sağlar. Anayasa Mahkemesi'nin kararları, anayasal düzenin bütünlüğü, tutarlılığı ve öngörülebilirliği bakımından vazgeçilmez bir işlev görmektedir.

8. Bilindiği üzere, bireysel başvuru, temel hak ve özgürlüklerinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini düşünen kişilerin, olağan kanun yollarını tükettikten sonra doğrudan Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesine imkân tanıyan bir anayasal güvence mekanizmasıdır. Temel hakların etkin korunması bakımından bireysel başvuru, soyut anayasal güvenceleri erişilebilir bir hak arama yoluna dönüştürmektedir.

9. Ayrıca bireysel başvuru, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önündeki dava yükünü azaltmayı amaçlayan bir iç hukuk filtresi niteliği taşımaktadır. Bu sayede hak ihlalleri mümkün olduğunca ulusal düzeyde giderilerek Strazburg'a taşınan dava sayısının sınırlandırılması anayasa koyucu tarafından amaçlanmıştır.

10. Bir derece mahkemesinin herhangi bir Anayasa Mahkemesi kararının gereklerini yerine getirmemesi, anayasal düzenin bütünlüğünü zedeleyen ve hukuk devleti ilkesini aşındıran sonuçlar doğurur. Zira bu tür bir tutum, yalnızca somut bir kararın uygulanmaması anlamına gelmemekte, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın üstünlüğünü ve bağlayıcılığını fiilen tartışmalı hale getirmektedir. Bu durum, normlar hiyerarşisinin tepesinde yer alan anayasanın, uygulamada alt derecedeki yargı organları tarafından göz ardı edilebileceği yönünde bir algı oluşturmaktadır. Mahkemelerin Anayasa Mahkemesi kararlarına uymaması halinde, hukuk kurallarının bağlayıcılığı zayıflar ve yargı pratiği kişiler açısından öngörülemez hale gelir.

11. Anayasa Mahkemesi kararlarının etkisizleştirilmesi, salt bir yargı organının başka bir yargı organıyla yaşadığı görüş ayrılığı olarak görülemez. Mesele, anayasal hükümlerin bağlayıcılığının somut olayda askıya alınıp alınmadığı meselesidir. Derece mahkemelerinin, kendilerini Anayasa Mahkemesi kararlarının üzerinde veya ona rağmen nihai değerlendirme yapmaya yetkili görmeye başladığı bir durumda anayasal yargı denetimi normatif bir güvence olmaktan çıkar. Birey bakımından da Anayasa'ya başvuru yolu fiilen sonuç doğurmayan sembolik bir başvuru mekanizmasına dönüşür. Böyle bir tablonun hukukun üstünlüğüne dayanan hukuk devleti ilkesi ile bağdaştırılması mümkün değildir.

12. Anayasa Mahkemesi kararlarına uymama konusunu mahkemeler arasındaki yetki sınırları veya içtihat farklılıkları çerçevesinde değerlendirmek mümkün değildir. Zira Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı söz konusu olduğunda mesele, olağan bir yargısal gerilim ya da yorum farklılığı olmaktan çıkarak doğrudan anayasal düzenin üstünlüğü ve işlerliği sorununa dönüşmektedir. Bu itibarla anayasal normların bağlayıcılığını işlevsiz kılacak nitelikteki bir tutumun hukuki öngörülebilirlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaştırılması mümkün değildir. Anayasa Mahkemesi kararlarının gereğinin yerine getirilmemesi, güvence altına alınan hak ve özgürlükleri yalnızca kâğıt üzerinde varlığını sürdüren, uygulamada ise etkisiz kalan normlara dönüştürmektedir. Oysa hukuk devletinin özü, yalnızca hukuki metinlerin varlığında değil, bu metinlerin fiilen, tutarlı ve eksiksiz biçimde uygulanmasında yatmaktadır.

13. Hukuk düzenine katkı açısından değerlendirildiğinde, Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru kararları yalnızca başvurucunun hukuki durumunu düzeltmeye yönelik bireysel bir işlev görmemekte, tüm hukuk sistemini etkileyen yapısal ve içtihat oluşturucu bir nitelik taşımaktadır. Bu kararlar, temel hakların kapsamını ve sınırlarını belirleyerek yasama, yürütme ve yargı organları için bağlayıcı bir yorum çerçevesi oluşturarak anayasal güvencelerin soyut metinden çıkıp somut hukuki korumaya dönüşmesine aracılık etmektedir.

14. Şüphesiz bu kararlar, hukuki tartışmadan ve eleştiriden muaf değildir. Nitekim demokratik bir hukuk devletinde yargı kararlarının akademik, kamuoyu ve siyasi düzlemlerde tartışılması, hukuk düşüncesinin gelişimi ve kurumsal hesap verebilirlik açısından meşru ve gerekli bir süreçtir. Bununla birlikte, bir kararın tartışmalı ya da eleştiriye konu olması, ona uyulma yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır. Zira kararların bağlayıcılığı, onlara duyulan kişisel ya da kurumsal rızaya değil, hukuk devleti ilkesine ve anayasal düzenin zorunlu gereklerine dayanmaktadır.

15. Bu yükümlülüğün göz ardı edilmesi, birbirini pekiştiren olumsuz sonuçlar doğuracaktır. Öncelikle, temel hakların korunmasında etkinliğin zayıflaması söz konusu olacak ve bireysel başvuru yolu, AİHM içtihadında aranan anlamda "etkili iç hukuk yolu" niteliğini kaybetme

riskiyle karşı karşıya kalacaktır.

16. Bu bağlamda önemle vurgulanması gereken husus, yargıya duyulan güvenin yalnızca hakların hukuki olarak tanınmasına değil, alınan kararların fiilen ve eksiksiz biçimde uygulanacağına ilişkin toplumsal beklentiye dayandığıdır. Kişiler, hak arayışlarında yargı yoluna başvururken adil bir karar almanın ötesinde, bu kararın kurumsal bir kararlılıkla hayata geçirileceğine dair makul bir güvence aramaktadır. Kararların uygulanmaması, uygulanmasında yaşanan aksaklıklar, bu beklentiyi karşılıksız bırakarak yargı organlarının kurumsal güvenilirliğine ilişkin soru işaretleri doğuracaktır.

17. Hukuk devletinin gerçek ölçüsü, hakların metinlerde tanınmış olması değil, ihlal tespit edildiğinde kamusal gücün bu tespite kayıtsız şartsız tabi olmasıdır. Bir anayasal ihlal kararı verildikten sonra kamu makamlarının hâlâ önceki tasarruflarında ısrar etmeleri, ihlalin giderilmesini geciktirmekten öte, bizzat yeni ve daha ağır bir anayasal sorunun kaynağı hâline gelir. Zira bu durumda devlet, bir yandan temel hakkın ihlal edildiğini resmen kabul etmekte, diğer yandan bu ihlalin sonuçlarını sürdürmektedir. Aynı hukuk düzeni içinde hem ihlali tespit edip hem de o ihlalin sonuçlarını yaşatmak, anayasal sadakat ilkesiyle açıkça bağdaşmaz. .

18. Derece mahkemelerinin Anayasa Mahkemesi kararlarına uymaması, yargı içinde yetki aşımına ve anayasaya sadakatsizlik görüntüsüne yol açmaktadır. Zira anayasal düzen, yalnızca yazılı kurallara değil, bu kuralları uygulayan aktörlerin söz konusu kurallara olan bağlılığına ve sadakatine de dayanmaktadır. Derece mahkemelerinin Anayasa Mahkemesi kararlarını tanımaması hâlinde, bu mahkemeler fiilen anayasal yorum yetkisini kendilerine mal etmiş olmaktadır. Ülkemizde yürürlükte olan anayasal düzen çerçevesinde anayasa koyucu bu tür bir yetkiye cevaz vermemiştir.

19. Hiçbir derece mahkemesi, Anayasa Mahkemesi kararını “yorum farklılığı”, “takdir yetkisi” veya “hukuki değerlendirme ayrılığı” başlığı altında etkisiz bırakma imkânına sahip değildir. Çünkü anayasal sistemde takdir yetkisi, anayasal sınırlar içinde ve anayasal denetime açık olarak kullanılabilir; anayasal denetimin sonuçlarını hükümsüz kılacak şekilde kullanılamaz. Aksi hâlde takdir yetkisi, hukukun uygulanmasına hizmet eden meşru bir yargısal alan olmaktan çıkar, anayasal bağlayıcılığı bertaraf eden fiilî bir üstünlük iddiasına dönüşür.

20. Anayasa Mahkemesi, anayasal düzenin nihai yorumlayıcısı sıfatıyla verdiği kararlar aracılığıyla hem bireysel özgürlükleri güvence altına almakta hem de devlet iktidarının sınırlarını çizmektedir. Derece mahkemelerinin Anayasa Mahkemesi kararlarına uymamaları ya da bu kararlardan sapma eğilimi göstermeleri, hukuk devleti ilkesini zayıflatıcı bir nitelik taşımaktadır. Söz konusu durum, teknik bir “usul sorununun” çok ötesinde, anayasal ekosistemin işlevselliğini ve iç tutarlılığını doğrudan zedeleyen bir anayasal aşınma meselesi olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla derece mahkemesi, kendisini Anayasa Mahkemesi kararlarını “denetleyen” bir merci gibi konumlandırarak, anayasal düzende öngörülmeyen bir “temyiz” mekanizması ihdas etmektedir.

21. Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı, Anayasa’nın 153. maddesiyle açıkça hükme bağlanmış olup, bu bağlayıcılık hem biçimsel hem de maddi anlamda tüm yargı organlarını kuşatmaktadır. Derece mahkemelerinin Anayasa Mahkemesi kararlarına karşı takındığı direnç, yalnızca somut bir ihlalin giderilmemesiyle sınırlı kalmamakta, Türk hukuk sisteminin anayasal hiyerarşisini ve hukukun birliğini de esastan zedelemektedir.

Karşıoy Gerekçesi

22. Başvurucu; Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonrasında derece mahkemelerinin açıkça hukuka aykırı ve keyfî bir şekilde Anayasa Mahkemesi kararına uymayarak yargılamanın yenilenmesi talebini kabul etmemeleri ve infazın devamına karar vermeleri nedeniyle açık ceza infaz kurumunda hükümlü olma hâlinin devam ettiğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

23. İlk derece mahkemesinin, Tayfun Kahraman Başvurusu kapsamında Anayasa Mahkemesi tarafından verilen hak ihlali kararına (Tayfun Kahraman [GK], B. No: 2023/98215, 31/7/2025) ve bu ihlalin giderimi için açıkça öngörülen yeniden yargılama yükümlülüğüne rağmen, kendi “hukuki değerlendirmesini” esas alarak mahkûmiyet hükmünün infazını sürdürmesi Anayasa’nın sözüne açıkça aykırılık taşımaktadır.

24. Anayasa Mahkemesince daha önce de ifade edildiği üzere Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı devletin, bireylerin özgürlüğüne keyfî olarak müdahale etmemesini güvence altına alan temel bir haktır. Kişilerin keyfî olarak hürriyetinden yoksun bırakılmaması, hukukun üstünlüğüne bağlı olan bütün siyasal sistemlerin merkezinde yer alan en önemli güvenceler arasındadır. Bireylerin özgürlüklerine yönelik müdahalenin keyfî olmaması, olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde dahi uygulanması gereken temel bir güvencedir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, § 347).

25. Somut olayda kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden belirleyici olan husus, özgürlükten yoksun bırakmanın başlangıçtaki hukuki dayanağından ziyade, Anayasa Mahkemesince ortaya konulan ihlal tespitine rağmen bu durumun sürdürülmesidir. Anayasal denetim merciinin ihlal kararı sonrasında derece mahkemesinin önceki hükmün infazında ısrar etmesi, artık müdahalenin sıradan bir yargısal değerlendirme alanında kaldığını değil, anayasal güvenceye rağmen özgürlüğün kısıtlanmasının devam ettirildiğini göstermektedir. Böyle bir durumda kişi hürriyetine yönelik müdahale, yalnızca tartışmalı değil, anayasal meşruiyeti ciddi biçimde sakatlanmış bir müdahale niteliği kazanır.

26. İlk derece mahkemesinin Anayasa hükümlerini hiçe sayan bir biçimde başvurucu hakkında yargılamanın yenilenmesine yer olmadığına ve ayrıca mahkûmiyet hükmünün aynen infazına karar vermesi; bu karar uyarınca da başvurucunun ceza infaz kurumunda hükümlü statüsünün devam etmesi başvurucu yönünden Anayasa'da güvence altına alınmış olan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına ilişkin tüm güvenceleri anlamsız ve işlevsiz hâle getiren bir niteliğe sahiptir.

27. Sonuç olarak, Anayasa Mahkemesi’nin Tayfun Kahraman kararında ortaya koyduğu ilkeler, derece mahkemeleri tarafından açıkça göz ardı edilmiş olup, bu durum yalnızca başvurucuya özgü bir haksızlık değil, aynı zamanda Türk yargı sisteminde anayasal denetimin etkinliğinin ve hukukun üstünlüğünün sorgulandığı kritik bir kırılma noktasıdır. Anayasa’nın 19. maddesinde koruma altına alınan hakların lafzı ve ruhuyla korunabilmesi, ancak tüm yargı mercilerinin Anayasa Mahkemesi kararlarına içten ve eksiksiz bir biçimde uymasıyla mümkündür. Aksi halde, anayasal güvenceler boş bir vaatten ibaret kalacak ve

birey, devletin en temel yükümlülüğü olan “haklarını koruma” görevinden mahrum bırakılacaktır.

28. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa’nın 19. maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmıyoruz.

Üye Engin YILDIRIM Üye Selahaddin MENTEŞ Üye Kenan YAŞAR

EK GEREKÇE ve KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararının gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle bireysel başvuru hakkı ile adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan başvuruda Mahkememiz çoğunluğunun başvurucunun Anayasa'nın 148. maddesinde güvence altına alınan bireysel başvuru hakkı ile Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerektiği şeklindeki kararına katılmaktayım.

2. Bununla birlikte eldeki başvuruda başvurucunun ayrıca Anayasa'nın 19. maddesi bağlamında kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiği kanaatinde olduğum için çoğunluğun diğer ihlal iddialarının incelenmesine gerek olmadığı şeklindeki kararına katılmamaktayım.

3. Ek olarak eldeki başvurudaki ihlalin derece mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin başvurucu ile ilgili verdiği açık bir ihlal kararının gereğini yerine getirmemesi nedeniyle ortaya çıktığı dikkate alındığında gelinen bu aşamada somut başvuruda giderim yönünden ek gerekçenin yazılması zorunluluğu hasıl olmuştur.

4. Bu konulara ilişkin değerlendirmelerim şöyledir:

A. Giderim Yönünden Ek Gerekçe

5. İhlalin giderimi ile ilgili olarak Mahkememiz çoğunluğunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ihlali yönünden yeniden yargılama yapılması ve başvurucuya net 100.000 TL manevi tazminat ödenmesi gerektiği şeklindeki tespitine katılmaktayım.

6. Bununla birlikte eldeki başvuruda ihlalin kaynağı dikkate alındığında ihlalin giderimi yönünden neler yapılması gerektiğinin ve bu bağlamda bazı hususların daha açık bir şekilde ifade edilmesinin Türkiye’de Anayasa’nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı, temel hak ve özgürlüklerin korunması, hukukun üstünlüğünün egemen olması ve özel olarak da bireysel başvurunun etkili bir hak arama yolu olarak devam etmesi adına bir zorunluluk halini aldığını vurgulamak gerekir.

7. Zira gelinen bu yeni aşamada artık Anayasa'nın açık hükümlerine rağmen Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığı kimi mahkemeler tarafından yapılan hukuka açıkça aykırı yorumlarla birlikte sorgulanmaya ve aşılmaya çalışılmaktadır.

8. Öyle ki bu biçimdeki keyfî yorumlarla Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığını sorgulama ve bireysel başvurudaki ihlal kararlarının gereğini yerine getirmeme gayretine girişilmesi adeta kanıksanır bir hal almaya başlamıştır. Hukukun üstünlüğünü ortadan kaldırma sonucunu doğuracak bu girişimin Türkiye'de hukuk devleti, Anayasa'nın üstünlüğü ve temel hak ve özgürlüklerin korunması açısından onarılması imkansız tahribatlara sebebiyet vereceğini öngörmemek mümkün değildir.

9. Anayasa'nın Anayasa Mahkemesi kararlarının yargı organları için de bağlayıcı olduğuna dair 153. maddesinin altıncı fıkrasının açık hükmüne ve bireysel başvuruya ilişkin on dört yıllık deneyimdeki verilen binlerce ihlal kararının gereğinin yerine getirilmesinde hiçbir sorun yaşanmamış olmasına rağmen bu konuda eldeki başvuru ile ilgili olarak bu biçimde bir gerekçe yazmak Türkiye'de Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ile hukuk devletinin geldiği mesafe dikkate alındığında oldukça üzücü bir durumdur.

10. Bireysel başvuruda verilen ihlal kararlarının uygulanmaması bağlamında kamuoyunda yapılan değerlendirmelerde bu konuda Anayasa Mahkemesine yapılan eleştiriler de dikkate alındığında bu konunun eldeki bireysel başvuru kararında açıkça ifade edilmesi isabetli olacaktır. Verilen ihlal kararına rağmen muhatap mahkeme tarafından, eldeki dosyada olduğu gibi, hukuka açıkça aykırı bir direnç ortaya konulduğu durumlarda Anayasa Mahkemesinin bu yeni ihlal iddiasını incelediğinde ihlalin giderimi başlığı altında 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin kendisine verdiği yetkiyle bazı hususlara ilişkin daha açık tespitlerde bulunması gerekmektedir.

11. Bu derece önemli bir konudaki hukuki değerlendirmelerin Anayasa'nın üstünlüğünü korumakla görevli olan Anayasa Mahkemesi tarafından mevcut kararda ifade edilmesi gerekirdi. Ancak Mahkememiz çoğunluğu bu hususlara kararda işaret etmemiştir. Konunun önemine binaen Anayasa Mahkemesinin ihlal kararlarına uymamanın "kanıksanmaya" başlaması biçimindeki endişe nedeniyle yaşanan bu açık hukuksuzlukla ilgili aşağıdaki hususlara bu ihlal kararında işaret etmenin bir görev ve sorumluluk olduğunu düşünmekteyim.

12. Anayasa Mahkemesinin gündemdeki konulara ilişkin kamuoyu açıklaması yapma tarzındaki uygulamalarını, geçmişteki örneklerini de eleştirdiğim üzere (örnek olarak bkz.: Yusuf Şevki Hakyemez, Hukuk ve Siyaset Ekseninde Anayasa Mahkemesinin Yargısal Aktivizmi ve İnsan Hakları Anlayışı, Yetkin Yay., Ankara, 2009, s. 461) uygun görmemekteyim. Bununla birlikte yargı organlarının toplumsal gerçeklikten kopuk bir düzlemde faaliyet göstermediği gerçeğinden de hareketle, verilen ihlal kararının uygulanmaması sürecinde kamuoyunda oluşan farklı değerlendirmeler eldeki başvuruda ihlalin giderimi bağlamındaki hukuki görüşlerimi açıklamayı zorunlu kılmıştır.

13. Hakimlerin ancak kararlarıyla ve somut dosya bağlamında hukuki görüşlerini ifade edebileceği ilkesine sadık kalarak mevcut bireysel başvuru özelinde ihlalin giderimi bağlamındaki kanaatlerimi teknik bir çerçeve dahilinde sunmayı hukuki sorumluluğun bir gereği olarak görmekteyim.

14. Bilindiği üzere 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinde bireysel başvuru incelemesi

sonucunda ihlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedileceği açıkça ifade edilmektedir.

15. Eldeki başvuruda, ihlal kararındaki gerekçeler doğrultusunda yeniden yargılama yapılmasına hükmedilmiş olsa da giderim yönünden ihlalin mahiyeti gereği yetkili kamu makamlarınca yerine getirilmesi gereken ek hususların belirtilmesinde de zorunluluk bulunmaktadır.

16. Zira gelinen aşama itibarıyla bu durum Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığının etkili biçimde sağlanması ve -eldeki dosyada olduğu biçimde- Anayasa Mahkemesinin ihlal kararına rağmen kimi mahkemelerce hukuka açıkça aykırı kararlar verilerek kişilerin Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmeye devam ettiği keyfî süreçlerin yaşanmaması için de zorunluluk arz etmektedir.

17. Ülkemizde bireysel başvuru sisteminin devreye girdiği 21 Eylül 2012 tarihinden 31 Aralık 2025 tarihine kadar Anayasa Mahkemesine yapılan toplam 714.774 bireysel başvurudan sonuçlandırılan 623.088 dosyada, makul sürede yargılanma hakkı ihlalleri dahil 82.753 bireysel başvuruda ve makul sürede yargılanma hakkı ihlalleri hariç tutulduğunda ise toplam 26.310 bireysel başvuruda ihlal sonucuna ulaşılmıştır (Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru ile ilgili istatistikleri hakkında bkz.:https://anayasa.gov.tr/tr/istatistikler/bireysel-basvuru-istatistikleri/1/. Erişim Tarihi: 15/04/20226).

18. Verilen binlerce ihlal kararı arasında bugüne değin beş ihlal kararı hariç ihlalin gereğini yerine getirecek olan mahkemelerle bu kapsamda bir sorun yaşanmamıştır. Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararları içinde Şahin Alpay, Mehmet Hasan Altan, Kadri Enis Berberoğlu ve Şerafettin Can Atalay kararından (Şahin Alpay [GK], B. No: 2016/16092, 11/1/2018; Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018; Kadri Enis Berberoğlu (2) [GK], B. No: 2018/30030, 17/9/2020; Şerafettin Can Atalay (2) [GK], B. No: 2023/53898, 25/10/2023) sonra uyma konusunda direnç gösterilen beşinci karar eldeki dosyadaki başvurucu ile ilgili ilk ihlal kararıdır (bkz.: Tayfun Kahraman [GK], B. No: 2023/98215, 31/7/2025).

19. Şahin Alpay, Mehmet Hasan Altan ve Kadri Enis Berberoğlu ile ilgili olarak başvuruculaların yaptığı yeni bireysel başvurular üzerine verilmiş olan ihlal kararlarının gereği yerine getirildiğinden (bkz.: Şahin Alpay (2) [GK], B. No: 2018/3007, 15/3/2018; Şahin Alpay (3) [1. B.], B. No: 2018/10327, 3/12/2020; Mehmet Hasan Altan (3) [1. B.], B. No: 2018/2620, 9/1/2020; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021) artık bu başvurularda ihlalin giderimi sağlanmıştır.

20. Bugüne kadar verilen binlerce ihlal kararı içinde Anayasa Mahkemesi kararlarına uyulmayan yalnızca iki örneğe rastlanılması sayı olarak az ise de bu tür bir açık keyfîliğin hukuk düzeninde yol açtığı tahribat son derece ağırdır. Bu bağlamda vurgulamak gerekir ki bir hukuk devletinde Anayasa Mahkemesinin tek bir ihlal kararına uyulmamasının bile mazur görülmesi kabul edilemez.

21. Anayasa Mahkemesinin ihlal kararına hukuken kabulü imkansız gerekçelerle uyulmaması ve kararın bağlayıcılığına karşı çıkılması ciddi bir sorundur. İhlal kararına yönelik derece mahkemelerince ortaya konulan direnç aynı zamanda insan haklarını esas alan demokratik hukuk devletinde hukuk düzenini ve dolayısıyla Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığını ortadan kaldırabilecek fevkalade ciddi bir tehdit niteliğindedir. Zira muhatap

mahkemelerce bu biçimdeki keyfî yaklaşımın tekrarı bireysel başvuru sistemine ve hukukun üstünlüğüne ölümcül bir darbe vurabilir.

22. Yaşanan sorunun hukuk düzenine verdiği zararı şöylece tasvir etmek, sorunun vahametini daha net biçimde ortaya koymaya da katkı sağlayacaktır. Anayasa'nın üstünlüğünün egemen olduğu bir hukuk düzeninde Anayasa Mahkemesince verilen binlerce ihlal kararının gereğinin yerine getirilmesi bireysel başvuru mekanizması için adeta "temiz bir sayfa" niteliğinde olup tek bir ihlal kararının yerine getirilmemesi bile bu temiz sayfadaki görünümü lekelemeye yetecektir. Dolayısıyla kişiler, bu temiz sayfaya baktıklarında seksen bin civarında olan ve gereği yerine getirilen bireysel başvuru ihlal kararlarını değil ihlal kararının gereği yerine getirilmeyen o lekeyi göreceğinden bu görünüm algı düzeyinde hukuk devletindeki temiz sayfayı fevkalade olumsuz etkileyecektir.

23. Türkiye'de bireysel başvurunun devreye girmesinden bu yana geçen on dört yıla yakın süre boyunca Anayasa Mahkemesi ve tüm mahkemelerin bireysel başvurunun işlevine uygun karar verme gayreti gösterdiği bir ortamda bir mahkemenin bu biçimde hukuksuz bir tavır takınarak Anayasa'yı açıkça ihlal eden bir yaklaşım sergilemesi, hukuk devletine ve özel olarak Anayasa'nın üstünlüğüne yıkıcı bir darbe vurmak anlamına gelmektedir.

24. Bu süreçte belki de binlerce hatta on binlerce ihlal kararının gereğinin titizlikle yerine getirilmesi Anayasa Mahkemesinin tek bir ihlal kararının icra edilmemesi kadar kamuoyunda yankı uyandırmamaktadır. Bu durum aynı zamanda görevini titizlikle yerine getiren yargı camiasının hukukun üstünlüğünün tesisi noktasında sarf ettiği emeğe de zarar vermektedir.

25. Dolayısıyla tek olsa bile bu biçimdeki keyfî bir karar hukuk düzeninde ciddi tahribata sebebiyet vermekte olup kişilerin adalete ve hukuka olan güveninin temelden sarsılmasına yol açmaktadır.

26. Bu nitelikteki keyfî kararlardan sonra Türkiye'de hukukun üstünlüğü, Anayasa'nın bağlayıcılığı ve bireysel başvuru sistemi aracılığıyla temel hak ve özgürlüklerin korunması bağlamında yapılan herhangi bir değerlendirme, tartışma veya bilimsel etkinlikte konu, bireysel başvuruyla katedilen olumlu mesafeyi gölgede bırakacak şekilde sadece uygulanmayan birkaç Anayasa Mahkemesi ihlal kararı üzerine odaklanmaktadır.

27. Nitekim, Anayasa'nın üstünlüğünün egemen kılınması ve temel hak ve özgürlüklerin korunması kapsamında yaşanan onca olumlu gelişmelere ve gerçekleştirilen köklü reformlara rağmen Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda verdiği ihlal kararlarına uyulmaması ve hatta bu kararların derece mahkemelerince sorgulanması şeklindeki direnç olumsuz bir örnek olarak ülkemiz hukuk tarihindeki yerini almıştır. Anayasa Mahkemesi ihlal kararlarına yönelik İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin ve bu kararla ilgili başvurucunun itirazını reddeden İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin sergilediği bu keyfî yaklaşım hukuk devletinin geleceği açısından fevkalade endişe verici bir durumdur.

28. Esasında Türkiye'de somut hak ihlali iddiaları bağlamında temel hak ve özgürlüklerin daha etkili biçimde korunması ve Anayasa'nın üstünlüğünün bu alanda da tesisi amacıyla 2010 Anayasa değişikliği ile anayasa koyucu irade tarafından bireysel başvuru yolu benimsenirken aslında tüm yargı mercilerine de bu minvalde önemli bir sorumluluk yüklenmiştir.

29. Bireysel başvurunun kabulü ile birlikte hukukun üstünlüğü ve temel hak ve özgürlüklerin korunması noktasında öncelikle Anayasa Mahkemesi daha önemli bir görev ve

sorumlulukla donatılmıştır. Zira, 2010 Anayasa değişikliklerinde bireysel başvurunun kabulü ile ilgili madde gerekçesinde de belirtildiği üzere, Türkiye'de iyi işleyen bir bireysel başvuru sisteminin kurulması sayesinde temel hak ve özgürlükler ve hukukun üstünlüğü temelindeki standart daha da yükselecektir. Dolayısıyla da bu yeni düzenleme ile bireysel başvuruları inceleme görevi verilmek suretiyle özel olarak Anayasa Mahkemesine özgürlükleri koruma ve geliştirme misyonu yüklenmektedir (bkz.: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: Gerekçeli, AYM Yay., Ankara, 2018, s. 922).

30.Yine Anayasa değişikliği madde gerekçesinde belirtildiği üzere bireysel başvuru yolunun kabul edilmesi bir yandan kişilerin sahip olduğu temel hak ve özgürlüklerin daha iyi korunmasını sağlarken öte yandan kamu organlarını Anayasa'ya ve kanunlara daha uygun davranma konusunda zorlayacaktır (bkz.: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası: Gerekçeli, s. 922).

31. Nitekim bu zorunluluğun bir gereği olarak bireysel başvurunun devreye girmesiyle birlikte tüm mahkemeler Anayasa Mahkemesinin ihlal kararlarının gereğini yerine getirmeye başlamıştır. On dört yılı aşkın bireysel başvuru pratiğinde, binlerce karar içinde yalnızca birkaç münferit vakada karşılaşılan bu direncin geri kalan hiçbir ihlal kararında akıllara dahi gelmemiş olması zaten hukuken olması gereken durumu yansıtmaktadır.

32. Bununla birlikte bireysel başvurunun teknik mahiyeti ve görece yeni bir hak arama yolu olduğu gözetildiğinde ihlal kararlarının icrası aşamasında bazı uygulama zorluklarıyla karşılaşılması gündeme gelebilir.

33. Ancak eldeki dosyadaki ihlal, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki başta gerekçeli karar hakkı, silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri olmak üzere usule ilişkin birtakım güvencelere yargılamada uyulmamasının bir bütün olarak hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ile bağdaşmamasından kaynaklanmaktadır.

34. Önemle vurgulamak gerekir ki adil yargılanma hakkının bahse konu güvenceleri modern hukuk devletinde gelinen aşama itibarıyla günümüzde insan haklarını etkili biçimde korumakta olan değişik ülke örnekleri, uluslararası insan hakları sözleşmeleri ve uluslararası mahkemelerin içtihatlarında ortaya koyup uyguladığı ve ülkemizdeki yüksek mahkemelerin kararlarında da kendisini gösteren standartlardan süzülerek oluşturulmuştur.

35. Anayasa Mahkemesi, başvurucu ile ilgili verdiği ilk ihlal kararında esasında İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin mahkumiyet kararında adil yargılanma hakkı kapsamındaki bu güvenceleri yeterince karşılayamadığını ve fiillerin başvurucunun cezai sorumluluğunu ne şekilde doğurduğunu yeterli biçimde gerekçelendiremediğini belirtmişti. Bunun içindir ki eldeki başvuruya konu olayla ilgili olarak adil yargılanma hakkının açık biçimde ihlal edildiği tespitine yönelik İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin gösterdiği direnç, aynı zamanda insan haklarını esas alan demokratik hukuk devletinin içini de tamamen boşaltacak niteliktedir.

36. Dolayısıyla eldeki başvuruda karara uyulmamasının Anayasa Mahkemesinin ilk kararındaki ihlal gerekçelerinin karmaşıklığından, ihlal kararının aşırı teknik niteliğinden veya derece mahkemesince anlaşılamamasından kaynaklanmadığı açıkça görülmektedir.

37. Esasında eldeki başvurudaki ihlale sebebiyet veren hukuka aykırılık, Anayasa'nın Anayasa Mahkemesi kararlarının hiçbir istisnaya yer vermeyen şekilde yargı organları için de bağlayıcı olduğunu öngören 153. maddesi hükmünün açık biçimde ihlal edilmesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin bir kararında ifade ettiği aşağıdaki

tespitler, eldeki başvuruda da “anayasal düzenin ağır biçimde ihlali” şeklindeki vahametin ne kadar ciddi olduğunu gözler önüne sermektedir:

“Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu ifade edilmiştir. Hukuk devleti bir retorikten ibaret değildir. Hukukun üstünlüğü ilkesinin fiilen geçerli olmadığı; kamu gücünü kullanan organların, mahkemelerin ve bireylerin hukuka uygun davranmadıkları bir ülkede hukuk devletinin varlığından söz edilemez. Anayasamızda hukukun üstünlüğü ilkesinin güvencesi olan kurallardan biri de Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlayıcı olduğu yönündeki Anayasa'nın 153. maddesidir. Anayasa'nın 153. maddesinin açık hükmüne rağmen Anayasa Mahkemesi kararlarının her ne sebep ve mülahaza ile olursa olsun yerine getirilmemesi hukukun üstünlüğü ilkesinin ve bu ilkenin temel alındığı anayasal düzenin ağır bir biçimde ihlali anlamına gelmektedir” (Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], § 141).

38. Öte yandan İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin bu dosyadaki tutumu, aslında bizzat kendi geçmiş kararlarıyla da çelişmektedir. Mahkemenin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı üzerine Tayfun Kahraman hakkındaki ihlal kararına hukuk dışı yolla direndiği kararından evvel, bir başka yargılamada Anayasa Mahkemesinin verdiği somut ihlal kararına uyduğu gözetildiğinde mevcut dosyadaki uymama tercihinin ihlalin giderimi konusundaki karmaşıklıktan veya dosyadaki teknik zorluklardan değil tamamen keyfî ve seçmeci bir yaklaşımdan kaynaklandığını ortaya koymaktadır.

39. Bahse konu diğer olayla ilgili olarak karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı bir iddianın karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesi başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verdikten sonra (bu ihlal kararı için bkz.: Ruken Gündüz [2. B.], B. No: 2018/24786, 13/9/2022) İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi açıkça Anayasa Mahkemesinin ihlal kararını gerekçe göstererek ilk olarak infazın durdurulmasına karar verilmesi gerektiğine hükmetmiş; akabinde de davanın esası ile ilgili olarak Anayasa Mahkemesi ihlal kararının gereğini yerine getiren bir yeniden yargılama gerçekleştirerek başvurucunun beraatine hükmetmiştir. Üstelik yaptığı yeniden yargılamada Mahkeme, kararın hüküm kısmında Anayasa Mahkemesinin bahse konu 2018/24786 başvuru numaralı ve 13/9/2022 tarihli ihlal kararını dikkate aldığını da açıkça vurgulama ihtiyacı hissetmiştir (İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin bu kararı için bkz.: E.: 2023/38; K.: 2024/1, K.T.: 9/01/2024).

40. Hal böyle iken İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin Tayfun Kahraman ile ilgili Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı sonrasında ihlalin giderimi konusunda hiçbir şey yapmayıp Anayasa Mahkemesi kararını sorgulayan ve buna açıkça karşı çıkan bir refleksle hareket ederek ihlal kararına uymaması aynı Mahkemenin tutarsız ve keyfî yaklaşımındaki vahameti de gözler önüne sermektedir.

41. Oysa bireysel başvuru üzerine verilmiş bir ihlal kararı kendisine ulaşan mahkemenin anayasal yükümlülüğü, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararlarının uygunluğunu veya yerindeliğini sorgulamak değil ihlalin sonuçlarını gidermek üzere ilgili usul hukukunun imkân ve gereklilikleri çerçevesinde yargısal işlemlere başlamaktır (bu konuda bkz.: Şerafettin Can Atalay (3) [GK], B. No: 2023/99744, 21/12/2023, § 46; Wikimedia Foundation Inc. ve diğerleri [GK], B. No: 2017/22355, 26/12/2019, § 102; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, § 57).

42. Anayasa’nın 153. maddesinin Anayasa Mahkemesi kararlarının tüm yargı organlarını da bağladığını öngören altıncı fıkrasının amir hükmü karşısında İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin başvurucu ile ilgili ihlal kararına uymaması basit bir hukuka aykırılık olarak görülemez. Zira hukuken bu derece net olan bir konuda ve üstelik aynı Mahkemenin yukarıda zikredilen başka bir kişi ile ilgili Anayasa Mahkemesi ihlal kararı üzerine gerçekleştirdiği yeniden yargılamada verdiği beraat kararı göz önünde tutulduğunda ilk derece mahkemesi tamamen keyfî bir yaklaşım sergileyerek Anayasa Mahkemesinin ihlal kararına uymamıştır. Ek olarak bunu yaparken verdiği keyfî karara gerekçe oluşturma bağlamında Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisini de sorgulayan karşı bir tavır sergilemiştir.

43. Ülkemizde gerek genel olarak hukuk devleti ve Anayasa’nın üstünlüğünün ve gerekse bireysel başvuru aracılığıyla temel hak ve özgürlüklerin korunmasının tüm yargı mercilerinin yoğun gayretleriyle ve büyük biz özveriyle sağlandığı bir ortamda bu biçimde keyfî kararlarla hukuka ve adalete zarar veren bir yaklaşım sergilemek hiçbir şekilde tasvip edilemez.

44. Anayasal sistem içerisinde Anayasa Mahkemesi kararlarının yargı organları için de bağlayıcı olduğunu öngören Anayasa’nın 153. maddesinin altıncı fıkrası, Anayasa hükümlerinin yasama, yürütme ve yargı organlarını da bağlamakta olduğunu belirten Anayasa’nın 11. maddesi, Anayasa’nın hiçbir kimse veya organın kaynağını Anayasa’dan almayan bir devlet yetkisi kullanamayacağına vurgu yapan 6. maddesinin üçüncü fıkrası ve Anayasa’nın hakimlerin Anayasa’ya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdani kanaatlerine göre hüküm vermeleri gerektiğini öngören 138. maddesinin birinci fıkrası hükümleri bu derece net iken bir ağır ceza mahkemesinin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereğini yerine getirmemesi ve hatta ihlal kararını sorgulaması esasında bu mahkemenin Anayasa’ya sadakatten ne derece uzak bir yaklaşım sergilediğini bütün açıklığıyla gözler önüne sermektedir.

45. Bu bağlamda İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi kararında yer verilen “Anayasa Mahkemesi somut olayda bireysel başvuru incelemesi sonucu hak ihlali kararı verirken adeta temyiz makamı gibi hareket etmiş, oluşturmuş olduğu gerekçede hem Anayasa'ya hem de kanunun emredici hükmüne açıkça aykırı hareket ederek 'Yetki Gaspı'nda bulunmuştur.” şeklindeki ifade derece mahkemesinin keyfîlikte ulaştığı vahim seviyeyi göstermek ve Anayasa’nın üstünlüğünü ne şekilde ihlal etmekte olduğunu ortaya koymak için tek başına yeterlidir.1

46. Anayasa’nın üstünlüğü ve bağlayıcılığının kamu gücü kullanan organlar içerisinde hukuka en titiz biçimde uyması beklenen bir “mahkeme” için bile bu derece anlamsızlaştırılması somut örnek bağlamında yaşanmakta olan hukuksuzluğun vahametini de ortaya koymaktadır. İlk derece mahkemesinin bu keyfî kararı aynı zamanda ülkenin hukuk düzenine bir mahkemeden gelebilecek en ciddi tehdidin ne şekilde olabileceğini de gözler önüne seren vahim bir örnek konumundadır.

47. Bunun içindir ki temel hak ve özgürlükler, hukuk devleti ve Anayasa’nın üstünlüğü ve dolayısıyla kamu düzeninin korunması açısından fevkalade ciddi bir hal alan bu sorunun çözümüne ilişkin yapılması gerekenlerin yetkili kamu makamlarınca ivedilikle devreye sokulması gerekmektedir.

48. Bu bağlamda önemle ifade etmek gerekir ki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesindeki bireysel başvuru sisteminden farklı olarak ülkemizde Anayasa Mahkemesinin bireysel

başvuru bağlamında verilen ihlal kararlarının infazı / icrası noktasında bir yetkisi bulunmamaktadır. Bu konuda ilgili mahkemeler Anayasa'nın 153. maddesinin amir hükmü uyarınca ihlal kararının gereği olarak yapılması gerekenleri dikkate alarak yeniden yargılamayı gerçekleştirmektedir. Nitekim Anayasa Mahkemesi de farklı kararlarında bu konuda ihlalin ortadan kaldırılması için sadece yapılması gerekenleri somutlaştırarak mahkemelere yol gösterici bir yaklaşımla katkı sunmaya gayret göstermektedir (Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], §§ 93-100).

49. Bununla birlikte bireysel başvurudaki ihlal kararları bağlamında Anayasa Mahkemesinin kararlarındaki yol göstericiliği tek başına sorunun çözümünde yeterli olamamaktadır. İhlal kararlarının uygulanmaması durumunda Mahkemenin yetkisi oldukça sınırlıdır. Ancak, ifade etmek gerekir ki ihlal kararlarının gereğinin yerine getirilmemesi sadece Anayasa Mahkemesinin değil tüm ülkenin sorunudur.

50. Dolayısıyla bu sorunun çözümünde başta Hakimler ve Savcılar Kurulu ve savcılıklar olmak üzere ilgili muhatap tüm kamusal aktörlerin üzerine düşen sorumluluğu ivedilikle yerine getirmesi gerekmektedir.

51. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında da ifade edildiği üzere Anayasa'nın 153. maddesinde yer alan ve Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcı olduğuna dair herhangi bir istisnası bulunmayan hükmün hukukun bütünüyle alakalı tutarlı kararlar almayı ve böylece yargısal bütünlüğü de sağlamayı tüm hukuk uygulayıcılarına şart koştuğu açıktır. Bu ilke uyarınca mahkemeler ve kamu gücünü kullanan diğer organlar, Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamaktan veya gereğini yerine getirmekten hiçbir şekilde kaçınamazlar. Anayasa'yı koruma ve anayasal kurallara sadakat gösterme yükümlülüğü bulunan mahkemelerin ve kamu gücünü kullanan diğer organların, türlü bahaneler ve hukuk tanımaz tutum ve davranışlarla bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmesine ve mevcut ihlallerin sürdürülmesine neden olacak şekilde, Anayasa'nın öngördüğü hukuk düzenine karşı koyma anlamına gelen keyfî kararlara hiçbir hukuk sisteminde müsaade edilemez. Dolayısıyla bir hukuk devletinde anayasal hükümlere uymamanın ilgililer açısından cezai, idari ve hukuki sorumluluk doğuracağı açıktır (bkz.: Kadri Enis Berberoğlu (3), §§ 142, 145; Şerafettin Can Atalay (3) [GK], § 68).

52. Esasında sorunun yargı yetkisini kullanan kişilerden kaynaklanması, durumun vahametini daha da artırmaktadır. Hakimlerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı ile hakimlik teminatlarının, Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığını açıkça ortadan kaldırabilecek bu biçimdeki keyfî kararlara hukuki koruma sağlaması asla mümkün olamaz. Aksine, bağımsızlık ve tarafsızlık ilkeleri ve hakimlere tanınan hukuki teminatlar sadece yargılama sürecinde hakimlerin hukukun üstünlüğünü kararlılıkla koruması amacıyla öngörülmüştür.

53. Dolayısıyla kamu organları içerisinde tüm mahkemeler de bireysel başvurunun kabulü ile birlikte temel hak ve özgürlüklerin korunması noktasında daha duyarlı hareket etmek zorundadır. Öyle ki bireysel başvurunun subjektif ve objektif etkisinin arzulanan seviyeye çıkarılabilmesi amacıyla tüm yargı mercileri düzeyinde birtakım özel çalışmalar da gerçekleştirilmektedir.

54. Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararının gereği olarak yapılması gerekenlerle ilgili yetki ve sorumluluk ihlale sebebiyet veren muhatap mahkemelere ait olup bu mahkemeler ihlalin niteliğine göre yapılması gerekenleri sağlamak zorundadır.

55. Bu minvalde Hakimler ve Savcılar Kurulu da hakim ve savcıların derece yükselmesi ve birinci sınıfa ayrılma ve birinci sınıf olma süreçlerindeki değerlendirme esasları ve terfilerdeki kriterlerini düzenleyen "ilke kararları"nda yargı mensuplarının değerlendirilmesi sürecinde "Anayasa Mahkemesince yapılan incelemelerde ihlal kararına sebebiyet verip vermedikleri"ni de birer kriter olarak açıkça kabul edip uygulamaktadır.

56. Hakimler ve Savcılar Kurulunun ilke kararlarında bahse konu kriter "Yargı bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı ilkeleri temelinde; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesince yapılan incelemelerde ihlal kararına sebebiyet verip vermedikleri, neden oldukları ihlalin niteliği ve ağırlığı ile ilgililerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Anayasa ile teminat altına alınan hakların korunması konusundaki gayretleri" şeklinde yer almaktadır (bkz.: 5/4/2017 tarihli ve 675/1 sayılı Hâkim ve Savcıların Derece Yükselmesi Esaslarına İlişkin İlke Kararı, madde: 6/j; 5/4/2017 tarihli ve 675/2 sayılı Birinci Sınıfa Ayrılan ve Birinci Sınıf Olan Hâkim ve Savcıların Çalışmalarının Değerlendirilmesi Esaslarına İlişkin İlke Kararı, madde: 7/j. https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/190320251559derece-ilke-kararipdf.pdf; https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/190320251558birinci-sinifa-ayrilan-ve-olanlara-ait-ilke-kararipdf.pdf. Erişim Tarihi: 15/04/2026).

57. İlke kararlarında da özellikle yer verildiği üzere Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru incelemelerindeki insan haklarının korunması gayreti hakim ve savcılar için de uyulması zorunlu temel bir ilke konumundadır. Bu bağlamda yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkeleri ile hakimlik teminatları eldeki başvuruya konu yargılamadaki gibi açık bir keyfîliğe asla imkan veremez. Bu nedenle de bu yaklaşımı sergileyen yargı mensuplarına yönelik Hakimler ve Savcılar Kuruluna önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir.

58. Yine bu perspektiften hareketle eldeki başvuruda anayasal hükümlere uymamanın bir gereği olmak üzere ilgililer hakkında yetkili mercilerce gerekli cezai, idari ve hukuki süreçlerin bir an evvel çalıştırılması gerekmektedir.

59. Zira önemle vurgulamak gerekir ki bu biçimdeki keyfî kararların bir hukuk devletinde adaletin tesisine ve Anayasa'nın üstünlüğüne verdiği zararın etkisi gün geçtikçe çok daha yoğun biçimde kendisini gösterecektir. Anayasa Mahkemesi de bir kararında bu vahim durumu, Anayasa Mahkemesi kararlarının ilgili mahkemelerce veya diğer kamu makamlarınca yerine getirilmemesinin veya icrasının geciktirilmesinin bireyin yaşamı ve devletin işleyişi üzerinde gözardı edilemez derin etkiler bırakacağı şeklinde ifade etmiştir (bkz.: Şerafettin Can Atalay (3) [GK], § 58).

60. Hatta bu bağlamda Anayasa'nın üstünlüğünün egemen olduğu bir ülkede gelecek nesillere Anayasa Mahkemesinin ihlal kararının gereğini yerine getirmeye açıkça karşı çıkan tek bir mahkeme kararı örneği bırakmak bile hukuk sisteminde yaratılan tahribatın boyutlarını öngörmek için yeterli olacaktır.

61. Bunun içindir ki benzer keyfî kararların verilmemesi ve ülkede hukukun üstünlüğünün ve Anayasa Mahkemesi kararlarının bağlayıcılığının eksiksiz biçimde tesisi amacıyla kamusal yetki kullanan ilgili tüm aktörlerin üzerine düşeni "olması gerektiği şekilde" yerine getirmesi anayasal bir zorunluluktur. Aksi durumda hukukun üstünlüğünün yerine keyfîliğin egemen olduğu bir ortama kapı aralanmış olacaktır.

62. Sonuç olarak eldeki dosyadaki Anayasa Mahkemesi ihlal kararına uyulmaması meselesi yalnızca Anayasa Mahkemesini ilgilendiren bir sorun olarak görülmemelidir. Hukuk

devletini, Anayasa’nın üstünlüğünü ve temel hakların korunmasını amaç edinen yetkili tüm kamusal aktörler bu sorunu görüp çözüm yolunda kararlı ve ortak bir irade sergilemelidir.

63. Dolayısıyla bu çerçeve dahilinde acil bir zorunluluk olarak Anayasa Mahkemesinin verdiği ihlal kararının gereğinin yerine getirilmesi noktasında bilhassa Hakimler ve Savcılar Kurulunun ve ilgili yargısal makamların ve genel olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin gerekli adımları atması gerekir.

B. Kişi Özgürlüğü ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin Karşıoy Gerekçesi

64. Eldeki dosya ile ilgili olarak daha önce Anayasa Mahkemesine yapılan bireysel başvuruda Mahkememiz Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki bazı usule ilişkin güvencelere yargılamada uyulmamasının bir bütün olarak başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiği sonucuna ulaşmıştı (bkz.: Tayfun Kahraman [GK], B. No: 2023/98215, 31/7/2025, §§ 48-57). Buna rağmen İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi Anayasa Mahkemesinin ihlal kararına uymayıp başvurucunun yeniden yargılanmasına ilişkin süreci başlatmamıştır.

65. Her ne kadar bu başvurucu ile ilgili ilk ihlal kararından sonra yeniden yargılama süreci başlatılmamış ise de artık başvurucu ile ilgili mahkumiyet kararı Anayasa Mahkemesinin verdiği adil yargılanma hakkı ihlal kararı sonrasında hukuken -Anayasa’nın 19. maddesinde ifade edildiği üzere- mahkemelerce usulüne uygun biçimde verilmiş bir mahkeme kararı niteliğini kaybetmiştir. Bu yönü ile artık başvurucunun mahkumiyetinin Anayasa’nın 19. maddesinin ikinci fıkrasındaki şartları taşıyan bir mahkeme kararına dayalı olduğu söylenemeyecektir.

66. Anayasa Mahkemesi daha önceki kararlarında da bu hususa vurgu yaparak benzer başvurularda başvurucuların kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Anayasa Mahkemesine göre başvurucunun Anayasa Mahkemesinin ihlal kararına rağmen hâlen mahkûmiyet hükmünün infazı kapsamında hükümlü statüsüyle ceza infaz kurumunda tutulması hukuki dayanaktan yoksun bir durum arz etmektedir. Anayasa Mahkemesi kişilerin -Anayasa Mahkemesi kararına rağmen- özgürlüklerinden yoksun bırakılmaya devam edilmelerini, tutulmanın keyfîliğine sebebiyet veren bir durum olarak kabul etmektedir (bkz.: Şerafettin Can Atalay (3) [GK], §§ 73-74. Benzer biçimde bkz.: Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], § 128-136).

67. Zira somut olay bağlamında düşünüldüğünde yapılan bireysel başvuruda incelenen mahkumiyet hükmü daha önceden Anayasa Mahkemesi tarafından başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal eden bir hüküm olarak nitelendirilmişti.

68. Bu durumda derece mahkemesinin Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararı sonrasındaki yeniden yargılama sürecinde bu aykırılığı giderecek biçimde gerçekleştireceği yargılama ile davayı esastan sonuçlandıran yeni bir hüküm kurması gerekirdi. Dolayısıyla Anayasa Mahkemesinin ihlal tespiti sonrasında başvurucu aleyhine derece mahkemelerince kurulmuş olan önceki mahkumiyet hükmü artık hukuken geçerli bir hüküm olmaktan çıkmış durumdadır.

69. Daha farklı biçimde ifade etmek gerekirse gelinen aşama itibarıyla artık bireysel başvuru incelemesi sonucunda hakkaniyete uygun yargılanma hakkını ihlal ettiği Anayasa Mahkemesi tarafından tespit edilen derece mahkemesi hükmünün bireysel başvurunun amacı doğrultusunda gerçekleştirilecek yeniden yargılama ile birlikte gözden geçirilmesi

zorunlu olup ihlal kararı karşısında başvurucunun önceki mahkumiyet hükmünün hukuken geçerli olması mümkün değildir.

70. Nitekim Anayasa Mahkemesi de bir kararında bireysel başvuru incelemesinde verilmiş bir ihlali kararı sonrasında artık kesinleşen bir hükmün varlığından söz etmenin hukuken mümkün olmadığını, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararından sonra kararın hüküm fıkrasında belirtildiği şekliyle ihlale yol açan kararın ortadan kaldırılmasının anayasal bir zorunluluk olduğunu, Anayasa Mahkemesince Anayasa'yı ihlal ettiği tespit edilen bir yargısal kararı mahkemeler dâhil hiçbir kamu otoritesinin esas alamayacağını ve Anayasa'ya aykırılığı sabit olan bir karara hukuken geçerlilik tanınamayacağını vurgulamıştır (bkz.: AYM, E. 2024/43, K. 2024/65, 22/2/2024, § 122. Benzer biçimde bkz.: Mehmet Doğan [GK], § 59).

71. Dolayısıyla eldeki başvuruda Anayasa Mahkemesinin adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin tespitine rağmen derece mahkemesinin yeniden yargılama yoluna başvurmaması durumunda başvurucunun önceki mahkumiyet kararına dayalı biçimde cezaevinde tutulması esasında bu kişinin tamamen hukuken öngörülmemiş olan bir yolla Anayasa'nın 19. maddesindeki kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı bağlamında sahip olduğu güvenceden mahrum bırakılması anlamı taşımaktadır.

72. Bu durum Anayasa'nın kişi özgürlüğünün ancak hukuken geçerli ve meşru bir mahkûmiyet hükmüyle sınırlandırılabileceğine dair 19. maddesindeki temel güvenceyi işlevsiz kıldığından başvurucunun hiçbir hukuki dayanağı kalmayan bir hükme istinaden bu biçimdeki keyfî bir tutulmaya devam ettirilmesi ve kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının ağır ve açık bir ihlali sonucunu doğurmaktadır.

73. Nitekim Anayasa Mahkemesinin bir kararında da ifade edildiği üzere bireylerin özgürlüklerine yönelik müdahalenin keyfî olmaması, olağanüstü yönetim usullerinin benimsendiği dönemlerde bile uygulanması gereken temel bir güvencedir. Bir kişinin olağanüstü dönemlerde dahi keyfî olarak özgürlüğünden yoksun bırakılması milletlerarası hukuktan doğan yükümlülüklere aykırı bir durumdur (bkz.: Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, § 348).

74. Bu yönüyle mevcut başvuruda başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinde öngörülen "mahkemelerce verilmiş hürriyeti kısıtlayıcı bir mahkûmiyet hükmü" bulunmaksızın fiziksel özgürlüğünden mahrum bırakıldığı anlaşıldığından eldeki bireysel başvuruda kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkının da ihlal edildiğine karar verilmesi gerekmektedir.

Üye Yusuf Şevki HAKYEMEZ

---

1 İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi kararında yer verilen tırnak içerisinde gösterilen bu cümle ilk olarak Anayasa Mahkemesince ihlal kararı kendisine gönderilen İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin İstanbul Cumhuriyet Savcılığından bu konuda mütalaa talep etmesi üzerine yazılan Savcılık mütalaasında görülmektedir. Savcılık mütalaasında yer verilen bu ifade noktası ve virgülüne dahi dokunulmaksızın İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi

kararında aynen yer almıştır.

BAHAREH MOHAMMADTAGHIPOORGOLDOOZ

B. No: 2018/26768 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/26768

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BAHAREH MOHAMMADTAGHIPOORGOLDOOZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/26768)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Sinan ARMAĞAN

Başvurucu : Bahareh MOHAMMADTAGHIPOORGOLDOOZ

Vekili : Av. Tutku KURT BAYYURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkı ile kötü muamele yasağının, sınır dışı etme sürecinin özenli yürütülmemesi nedeniyle Anayasa Mahkemesince verilen tedbir kararının gereği yerine getirilemeden yabancının menşe ülkesine sınır dışı edilmesi nedeniyle bireysel başvuru hakkının, idari gözetim kararının hukuka aykırı olması ve tutma nedeninin bildirilmemesi nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/9/2018 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, aralarında kişi ve konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle süresinde yapılan 2018/30569 numaralı bireysel başvuruyla ilgili dosyanın 2018/26768 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2018/30569 numaralı bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına, incelemenin 2018/26768 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine ve incelemeye konu işbu başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Bölüm, başvuru yapılan günde Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Genel Bilgiler

6. Başvurucu 1987 doğumlu bir kadın olup İran İslam Cumhuriyeti (İran) vatandaşıdır.

7. Ankara Esenboğa Havalimanı'nda uluslararası risk analizi yapan polisler 16/9/2018 günü yaptıkları denetimde dört İran vatandaşını durdurmuş, bu kişilerin ifadelerini almıştır. Polisler tarafından düzenlenen risk analiz mülakat formuna göre bu kişilerden biri olan başvurucu, kullanmakta olduğu cep telefonu üzerinden PKK/KCK terör örgütüyle bağlantılı kişilerle irtibat kurmaktadır.

8. Başvurucu 16/9/2018 tarihli polis ifadesinde bir tur şirketinde çalışan arkadaşlarıyla buluşmak üzere havalimanına gittiğini, kendisi gibi İranlı olan üç arkadaşıyla buluştuktan sonra sivil giyimli polislerin yanlarına geldiğini ve telefonunu alarak incelediklerini söylemiştir. Başvurucu; ifadesinde tur şirketine ara sıra yardımcı olması nedeniyle şirket tarafından telefonun kendisine verildiğini, telefonu iki üç aydır kullandığını, yaptığı görüşmelerin tamamen işle ilgili olduğunu, görüştüğü kişileri iş dışında tanımadığını, terör örgütleriyle bir bağlantısı olmadığını beyan etmiştir.

9. Ankara Esenboğa Havalimanı Şube Müdürlüğü konuyla ilgili olarak düzenlediği evrakı 16/9/2018 tarihinde Ankara İl Göç Müdürlüğüne (Göç İdaresi) göndermiştir. Bunun üzerine Ankara Valiliği 17/9/2018 tarihinde, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi (kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar) ve (e) bendi (vize ihlali) uyarınca başvurucunun sınır dışı edilmesine karar vermiştir. Başvurucu hakkında Ankara Valiliği tarafından aynı gerekçelerle ertesi gün yine 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı etme ve ayrıca idari gözetim kararları verilmiştir. Sınır dışı etme ve idari gözetim kararları başvurucuya kendi dilinde (Farsça) 18/9/2018 tarihinde saat 08.00 civarında bildirilmiş fakat başvurucu herhangi bir sebep göstermeksizin her iki tebligat evrakını da imzalamaktan imtina etmiştir.

10. Başvurucu, idare mahkemesinde açılan iptal davasının işlemin yürütmesini doğrudan durdurmayacağını belirterek 18/9/2018 tarihinde sınır dışı etme işlemi nedeniyle bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Anayasa Mahkemesi tedbir kararı verdikten sonra (bkz. § 3) aynı gün başvurucudan bireysel başvurusuyla ilgili tüm bilgi ve belgeleri istemiştir. Başvurucu 21/9/2018 tarihli dilekçesiyle Türkiye'de T.S. ile 22/7/2017 tarihinde yaptığı evliliğe ilişkin evlilik cüzdanının bir örneğini sunmuştur.

12. Başvurucu, avukatı aracılığıyla 18/9/2018 tarihli sınır dışı etme kararının iptali talebiyle aynı zamanda Ankara 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) de dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde yardımcı olduğu şirket tarafından verilen telefonla yapılan görüşmeler nedeniyle terör örgütüyle bağlantılı kişilerle iletişim hâlinde olduğunun kabul

edilerek hakkında sınır dışı etme kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca ülkesinde yaşadığı sorunlar nedeniyle kaçarak Türkiye'ye geldiğini ve uluslararası koruma talebinde bulunduğunu, kendisine verilen mülakat randevusunu beklediğini, Türkiye'ye geldikten sonra burada başka bir yabancı ile evlendiğini, başka bir yabancı ile İran dışında evlenmesi nedeniyle ülkesine döndüğü takdirde ölüm tehlikesi ile birlikte kötü muameleye maruz kalma ihtimali olduğunu iddia etmiştir.

13. Başvurucu, dava dilekçesinde hâlen havalimanı polis merkezinde tutulduğunu, sınır dışı etme kararı kapsamında 18/9/2018 günü saat 11.00'deki uçağa bindirilerek ülkesine gönderileceğini söyleyerek yürütmenin durdurulmasını talep etmiştir.

14. İdare Mahkemesi aynı gün savunma ve ara kararına cevap verebilmesi için idareye on gün süre tanıyarak -uygulanması hâlinde telafisi güç zarar doğurabilecek nitelikte bulunması nedeniyle davalı idarenin savunması ve ara kararı cevabı alınıp ya da savunma ve ara kararına cevap verme süresi geçip yeni bir karar verilinceye kadar- sınır dışı işleminin yürütmesinin durdurulmasına karar vermiştir. Başvurucunun avukatı, verilen kararın saat 10.41'de imzalanarak kendilerine ulaştırıldığını İdare Mahkemesine sunduğu 4/10/2018 tarihli dilekçeyle ifade etmiştir.

15. Başvurucunun avukatı, söz konusu 4/10/2018 tarihli dilekçesinde ayrıca mahkeme kaleminden aldığı kararın fotoğrafını çekerek Göç İdaresinde bekleyen başvurucunun başka bir avukatı olan Tutku Kurt Bayyurt'a gönderdiğini fakat oradaki memurların kararın aslı olmadan bir işlem yapamayacaklarını söylediğini belirtmiştir. Bunun üzerine kararı elden tebliğ alarak Göç İdaresindeki memurlara vermek üzere mahkeme kaleminden ayrılmıştır. Başvurucunun avukatının anılan dilekçesindeki beyanına göre bu sıralarda yürütmenin durdurulması kararı başvurucu ile birlikte sınır dışı edilen ve başvurucunun yanında bulunan H.A.nın telefonuna gönderilmiş ve uçaktaki yetkililere göstermesi istenmiştir. Uçakta bulunan yetkililer kararı görmeleri sonrasında Göç İdaresini aramış fakat oradaki memurlar böyle bir karardan haberdar olmadıkları yönünde bilgi vermiştir. Ayrıca başvurucunun avukatı, kararı Göç İdaresine götürmesine ve H.A.yı telefonla arayarak uçağın kapılarının henüz kapanmadığını öğrenmesine rağmen görevli memurların başvurucunun uçaktan indirilmesi için -uçaktaki yetkililerle görüşeceklerini söyledikleri hâlde- gereğini yapmadıklarını, saat 11.26'da bulundukları odadan çıktıklarını ve karar kendilerine ulaştığında uçağın zaten havalandığını söylediklerini bildirmiştir.

16. Başvurucunun avukatı söz konusu dilekçesinde Anayasa Mahkemesi tarafından verilen tedbir kararının saat 10.50'de kendilerine ulaştığını belirtmiştir. Başvurucunun beyanının aksine bir bilgi elde edilememiştir.

17. Davalı idare 5/10/2018 tarihli savunma dilekçesinde başvurucunun 18/9/2018 tarihinde Esenboğa Havalimanı'ndan İran'a kalkan aktarmasız bir uçakla çıkışının sağlandığını bildirmiştir.

18. İdare Mahkemesi 17/10/2018 tarihinde bu kez yürütmenin durdurulması talebinin reddine karar vermiştir.

19. Başvurucu 17/10/2018 tarihinde bir kez daha bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Başvurucu, ikinci savunmaya cevap olarak verdiği 25/1/2019 tarihli dilekçesinde şu hususları da belirtmiştir:

"...[M]üvekkil Uluslararası Koruma Başvurusu bulunduğundan ve bunun için kendisine

verilmiş olan 18.02.2020 gününü beklediği için vize ihlali de yapmış olmayacaktır. Bütün bunların yanında müvekkil Hristiyan Dinini seçmiş ve bunu benimsemiş bir insandır. Hristiyan dinini benimseyen bir insan olan müvekkili, İran İslam Cumhuriyeti'ne geri göndermek, sınır dışı etmek ne kadar mantıklıdır, bu hususu sayın Başkanlığınızın takdirlerine sunarız.

Müvekkil hakkında verilmiş olan sınır dışı etme kararının açıkça hukuka aykırı olduğu ve davalı idarenin keyfi uygulamaları neticesinde alındığı açıkça ortadadır. Müvekkil şu anda İran İslam Cumhuriyetinde bir Hristiyan olarak yaşamaya çalışmaktadır. Yaşantısının ne denli zor olduğu hususunu da takdirlerinize bırakırız. Müvekkil Türkiye'de evlenmiştir. Müvekkilin eşi de Uluslararası Koruma Başvurusu Sahibi olarak ülkemizde bulunmaktadır ve müvekkil ile eşi de görüşememektedir. Bu nedenle müvekkilin aile hayatı da inanılmaz bir sıkıntı içerisine düşmüştür.

..."

21. İdare Mahkemesi 20/2/2019 tarihli kararla davanın kesin olarak reddine karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Bu durumda davacı hakkında Ankara Esenboğa Havalimanı Emniyet Şube Müdürlüğü'nün 17/9/2018 tarih ve ...602-2018/İd:84 sayılı yazısında davacının kullanmış olduğu telefon hattı üzerinden PKK/KCK örgütü ile bağlantısı bulunan şahıslar ile irtibatlı olduğunun teknik olarak anlaşıldığı ve ülke güvenliği için tehdit oluşturacağı değerlendirilerek davalı idareye bildirilmesi üzerine dava konusu işlemin tesis edildiği göz önünde bulundurulduğunda, davacının 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesindeki 'Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar' kapsamında olduğu ve anılan Kanunun 55. maddesindeki 'Sınır Dışı Etme Kararı Alınmayacaklar' kapsamında da bulunmadığı anlaşıldığından, davacının aynı Kanunun 54. maddesinin 1. fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı edilmesine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

B. Bireysel Başvuru Sürecindeki Gelişmeler

22. Anayasa Mahkemesi 6/12/2019 tarihli ve 7196 sayılı Kanun ile 6458 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikler sonrasında sınır dışı etme ve idari gözetim altına alma işlemlerini konu alan o dönemdeki yüzlerce bireysel başvuru dosyasını değerlendirirken başvuruculların iddialarına ilişkin risklerin güncelliğini ve haklarında tesis edilen işlemlerin ne durumda olduğunu, hâlihazırda bu işlemlere ilişkin etkili bir yol hâline gelen idare mahkemelerinde açılmış davaları olup olmadığını öğrenmek istemiş; bu amaçla başvuruculardan bilgi ve belge talep etmiştir.

23. Başvurucudan da bu amaçla bilgi talep edilmiştir. Başvurucunun avukatı 14/2/2020 tarihli dilekçenin ilgili kısmında şu şekilde açıklama yapmıştır:

"Müvekkil, İran İslam Cumhuriyetine sınır dışı edilmiştir. Müvekkil ile çok sağlıklı iletişim kuramamaktayız. Ancak müvekkilin kendi ülkesine sınır dışı edilmiş olması, kendisi açısından sorunlara sebep olmuş, ülkesinde yaşamaya çalışmakta problem yaşamıştır. Müvekkil sınır dışı edildiğinde eşi, uluslararası koruma başvurusunda bulunduğundan Türkiye'de kalmış ve hiçbir şekilde bir araya gelememişlerdir. Evlilik hayatları bozulmuş bu da bir çok soruna da beraberinde getirmiştir. Müvekkil, eşi ile boşanma aşamasında olduğuna dair duyumlarımız bulunmaktadır. Müvekkil ile şu anda iletişim kuramadığımızdan, hayatını ne şekilde sürdürdüğü konusunda bir beyanda

bulunamamaktayız. Ancak, yukarıda bahsettiğimiz gibi, müvekkil sınır dışı edildikten sonra manevi bütünlüğü konusunda tehlike ile karşılaşmış bir süre, kendi ülkesinde bir suçlu muamelesi görmüştür. Müvekkil Hristiyanlık dinini benimsediğinden, İslam Cumhuriyeti olan bir ülkede, bir kadın olarak hali ile büyük zorluklar yaşamaktadır. Öncelikle barınma konusunda yaşadığı sıkıntıların yanı sıra, sokağa çıkmakta dahi zorluklar yaşamıştır, her an öldürülme ve göz altına alınma korkusu yaşamıştır. Bu nedenle de hayatını idame ettirmekte zorluk çekmektedir."

IV. İLGİLİ HUKUK

24. Sınır dışı etme işlemi zamanında geçerli olan mevzuatı da içeren ilgili hukuk için bkz. A.A. ve A.A. [GK], B. No: 2015/3941, 1/3/2017, §§ 28-38; Bılal Abdulsattar El Ravıye ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/27603, 15/5/2020, §§ 12-14; İbrahim Muhammed Ali [GK], B. No: 2025/10406, 8/7/2025, §§ 18, 19.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Anayasa Mahkemesinin 8/4/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Sınır Dışı Etme Kararı Nedeniyle Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu 18/9/2018 tarihli bireysel başvurusunda Türkiye'de bir yabancı ile evlenmesi nedeniyle ülkesinde hayatının tehlikede olacağını, kötü muamele görebileceğini iddia etmiştir. Başvurucu; ikinci bireysel başvurusunda ise ülkesinden belli sebeplerle kaçtığını, kaçan kişilere ülkesinin bakışının belli olduğunu belirterek hayatının tehlikede olacağını söylemiştir. Başvurucu 14/2/2020 tarihli dilekçesinde (bkz. § 23) ise Hristiyanlığı benimsediğinden ülkesinde bir kadın olarak büyük zorluklar yaşadığını dile getirmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağına ilişkin olduğu değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucuna göre bu yasakla bağlantılı etkili başvuru hakkı kapsamında ayrıca inceleme yapılıp yapılmayacağına karar verilecektir.

28. Başvurucu, ilk bireysel başvurusunda zulüm görme tehlikesiyle ülkesinden Türkiye'ye geldiğini, burada başka bir yabancı ile evlendiğini dile getirmiş; ülkesine döndüğü takdirde evliliğinin tanınmayacağını, evli olmayan bir kadının ise yaşam hakkının açıkça tehlikede olacağını, fiziksel ve psikolojik şiddete uğrayacağını iddia etmiştir.

29. Başvurucunun söz konusu bireysel başvuruyu yaptığı sırada İdare Mahkemesinde açtığı iptal davasındaki dava dilekçesinde de ülkesinde maruz kalacağını iddia ettiği riski Türkiye'de başka bir yabancı ile evlenmiş olması temelinde açıkladığı görülmüştür (bkz. § 12). Başvurucu, dava dilekçesinde bireysel başvuru formunda olduğu gibi neden uluslararası koruma başvurusu yaptığına veya hangi sebeple ülkesinden kaçarak Türkiye'ye gelmek zorunda kaldığına ilişkin bir açıklama yapmamıştır.

30. İran vatandaşı olan başvurucu, ülkesi dışında bir yabancı ile evliliğinin tanınmayacak olmasının neden kendisi için bir risk oluşturduğunu, bu riskin kaynağının kamu makamları olup olmadığını belirtmemiştir. Başvurucunun kötü muamele riskine ilişkin iddiasının fazlasıyla izaha muhtaç olduğu, nasıl bir riski tarif ettiğini anlamanın adli merciler için oldukça zor olduğu anlaşılmıştır.

31. Diğer taraftan başvurucu, Türkiye'de başka bir yabancı ile evlendiğine ilişkin iddiası dışında Hristiyanlık temelindeki beyanını ilk kez İdare Mahkemesine sunduğu 25/1/2019 tarihli dilekçede dile getirmiştir (bkz. § 20). Buna rağmen başvurucu din değişikliği sonucu mu yoksa baştan beri mi bu dine mensup olduğunu, bu sebepten ötürü nasıl bir riske maruz kalacağını belirtmemiştir. Başvurucunun açıklaması ülkesindeki riski veya riskin kaynağını anlaşılabilir kılmaktan oldukça uzaktır.

32. Sınır dışı etme nedeniyle kötü muameleye maruz kalacağını iddia eden başvurucu, geri gönderileceği ülkede var olduğunu iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; varsa bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı; bu iddialar belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır (A.A. ve A.A., § 63). Sonuç itibarıyla başvurucunun ülkesindeki riski açıklama konusunda üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirdiği söylenemez.

33. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

34. Diğer taraftan İdare Mahkemesi veya Anayasa Mahkemesi sınır dışı etme işleminin durdurulması amacıyla geçici nitelikte kararlar vermiş ise de bu kararlar tek başına gerçek riskin tespit edilmesine ilişkin bir veri olarak kabul edilemeyeceği gibi riskin gerçekliğinin başvurucu tarafından ortaya konulamadığı sonucunu değiştirmemektedir. Geri gönderilen ülkedeki riske ilişkin değerlendirmeler nedeniyle kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkından ayrıca bir inceleme yapılmasının gerekli olmadığı kanaatine varılmıştır.

B. Sınır Dışı Etme Kararı Nedeniyle Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

35. Başvurucu; evli olduğunu, eşinin Türkiye'de yaşadığını, eşinin de uluslararası koruma başvurusu bulunduğunu, bu nedenle yurt dışına çıkamadığını belirterek aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

36. Aile hayatına saygı hakkının yalnızca vatandaşlar tarafından değil hukuka uygun şekilde ikamet eden yabancılar tarafından oluşturulan aile birliklerini de koruduğunun kabulü gerekir. Ancak göç kontrolü ve kamu düzeninin korunması için söz konusu olan gereklilikler nedeniyle aile hayatına saygı hakkının sınırlandırılmasında devletin geniş takdir yetkisi vardır. Bu bakımdan aile yaşamının gelişim gösterdiği şartlar, aile hayatındaki ilişkilerin ne ölçüde kesildiği ya da kesileceği, ülkedeki bağların ne ölçüde olduğu, başka bir yerde aile yaşamını sürdürmek için aşılamaz nesnel engeller olup olmadığı, göç kontrolünün gereklerinin veya sınır dışı edilmenin ağır bastığı kamu düzenine ilişkin değerlendirmelerin olup olmadığı gibi kriterler dikkate alınarak inceleme yapılmaktadır (Peri Kırık [2. B.], B. No: 2015/19795, 9/1/2019, § 26).

37. Başvurucu, İdare Mahkemesindeki iptal davasında yabancı biri ile evli olduğu dışında somut bir açıklama yapmamış veya bir belge sunmamıştır. Evliliğini gösteren belgeyi bireysel başvuru yaptıktan sonra ilk kez Anayasa Mahkemesine göndermiştir (bkz. § 11). Bununla birlikte başvurucunun iddialarında belirttiği gibi eşinin de uluslararası koruma başvurusu yaptığına ilişkin herhangi bir belge dosyada bulunmamaktadır.

38. Anayasa Mahkemesi, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle kabul edilemez bulabilir. İddiaların dayanaktan yoksun olmadığı konusunda Anayasa Mahkemesinin ikna edilmesi, başvurucu tarafından ortaya konulan somut bilgi ve belgelerin

niteliğine bağlıdır. Başvurucunun öncelikle başvuru hakkında kabul edilemezlik kararı verilmesini önlemek için başvuru formu ve eklerinde iddialarını destekleyici belgeleri sunması ve gerekli açıklamaları yapması zorunludur (Veli Özdemir [1. B.], B. No: 2013/276, 9/1/2014, § 23; Ünal Yiğit [1. B.], B. No: 2013/1075, 30/6/2014, § 22).

39. Başvurucu, evliliği konusunda somut bilgi ve belgeleri ilk başta İdare Mahkemesine sunmamıştır. Diğer taraftan eşinin ülkesine dönmesine mani olduğunu iddia ettiği uluslararası koruma başvurusu sahibi olduğunu gösteren evrakı bireysel başvuru aşamasında dahi ibraz etmemiştir. Başvurucunun eşinin başvurucuyla birlikte neden İran'a gidemeyeceği, sınır dışı etme kararından yaklaşık 1 yıl 2 ay önce başlayan evlilik hayatlarının orada devam etmesini olanaksız kılan sebeplerin neler olduğu dosya içeriğinden anlaşılamamıştır.

40. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. Bireysel Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

41. Başvurucu; Anayasa Mahkemesinin tedbir ve İdare Mahkemesinin yürütmenin durdurulması kararlarına rağmen kaçarak geldiği ülkesine sınır dışı etme işlemi kapsamında geri gönderildiğini, sahip olduğu hakları etkili bir şekilde kullanamadığını belirterek adil yargılanma hakkı ve etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

42. Başvurucunun iddiaların özü sınır dışı edilmesini engelleyen tedbir kararına rağmen ülkesine geri gönderilerek Anayasa Mahkemesine yaptığı bireysel başvurunun anlamsız hâle gelmesidir. Bu bağlamda başvurucunun iddiasının bireysel başvuru hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

43. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan bireysel başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

44. Bireysel başvuru hakkı, Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Buna göre herkes, Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

45. Bireysel başvuru, kamu gücü kullanan otoritelerin işlem ve eylemleri sonucu bazı anayasal hakları ihlal edilenler tarafından gerekli olağan hukuk yolları tüketildikten sonra ihlalin tespiti ve giderilmesi amacıyla Anayasa Mahkemesine başvuru imkânı tanıyan anayasal bir haktır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunun anayasal hak ve özgürlüklerin kapsamını belirlemenin yeknesak bir hak ve özgürlükler hukukunun tüm ülkeye egemen olmasını sağlamanın yanı sıra bireysel mağduriyetleri giderme işlevi de vardır (Ruhi Abat [2. B.], B. No: 2014/4724, 7/3/2019, § 48).

46. Bireysel başvuru, hak ve özgürlüklerin korunmasının en önemli araçlarından biridir. Bu nedenle idari ve yargısal kuruluşlar, temel hak veya özgürlüklerinin ihlal edildiğini düşünen kişilerin bu yola başvurmalarını engelleyici veya zorlaştırıcı tutum ve davranışlardan kaçınmakla yükümlüdür. Öte yandan bu negatif yükümlülüğün yanında somut olayın koşullarının gerektirmesi hâlinde kamu otoritelerinin bireylerin bu haktan yararlanmalarını kolaylaştırma pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır. İdari ve yargısal otoritelerin aldıkları idari veya fiilî tedbirlerle kişilerin bireysel başvuru yapmalarını engellemesi veya

zorlaştırması bu hakkın ihlaline yol açabileceği gibi engelleyici veya zorlaştırıcı bir tutum sergilemeseler bile somut olayın koşulları çerçevesinde kolaylaştırıcı tedbirler almalarının kendilerinden beklenmesinin makul görüldüğü hâllerde kamu otoritelerinin hareketsiz kalması dahi bu hakkın zedelenmesi sonucunu doğurabilir (Ruhi Abat, § 50).

47. Özellikle idarenin fiilî kontrolü altında bulunan ve bu nedenle diğer insanlar kadar serbest hareket etme imkânına sahip bulunmayan, nispeten kırılgan konumda olan kişilerin idarenin kolaylaştırıcı rolüne daha fazla muhtaç oldukları gözönünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla bu kişilerin anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuruda bulunabilmeleri hususunda destek sağlayacak kişi veya materyallere erişimlerinin tamamen engellenmesi bireysel başvuru hakkının ihlaline neden olabilir. Bu engelleme ilgili mevzuatın yetersizliğinden kaynaklanabileceği gibi somut olay kapsamında yetkili makamların keyfî tutumlarına bağlı olarak da gerçekleşebilir (Ruhi Abat, § 51).

48. Eldeki olayda başvurucu hakkında 17/9/2018 ve 18/9/2018 tarihlerinde iki ayrı sınır dışı etme kararı alınmıştır. Her iki sınır dışı etme kararının sebepleri arasında 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi bulunmaktadır. Başvurucu, ikinci kez sınır dışı etme kararı alındığı gün yani 18/9/2018 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuş ve tedbir kararı verilmesini talep etmiştir. Olayın gerçekleştiği dönemde sınır dışı etme kararının iptali için etkili bir yol olmadığını değerlendiren (bu konudaki benzer bir değerlendirme için bkz. Bılal Abdulsattar El Ravıye ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/27603, 15/5/2020, § 33) Anayasa Mahkemesi 18/9/2018 tarihinde sınır dışı etme kararının durdurulmasına ilişkin tedbir kararı vermiştir. İdari gözetim altında tutulan başvurucu, aynı gün saat 13.00'de kalkan uçağa bindirilerek ülkesine geri gönderilmiştir.

49. İdari makamlar, sınır dışı etme kararına karşı açılan iptal davası işlemin yürütmesini durdurmasa da başvurucunun bireysel başvuruda bulunma hakkının bulunduğunu gözetmeden, sınır dışı etme sürecini özensiz ve alelacele yürütmüştür. Bu durum Anayasa Mahkemesince verilen tedbir kararının uygulanamamasına yol açmış ve sonuç olarak başvurucu, tedbir kararı da verilmesine rağmen bireysel başvuru yolunun sağladığı korumadan yararlanamamıştır.

50. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 148. maddesinde güvence altına alınan bireysel başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

D. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

51. Başvurucu; hakkında verilen idari gözetim kararının hukuki dayanaktan yoksun olduğunu, sebebi bildirilmeden haksız yere polis merkezinde tutulduğunu, idari gözetim kararının kendisine tebliğ edilmediğini, bu nedenle tutulmasına karşı itiraz edemediğini belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

52. Başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının yakalanıp idari gözetim altına alınmasının hukuki olmadığına ve tutma sebebinin kendisine bildirilmediğine yönelik olduğu değerlendirilmiştir. Bu nedenle ilk iddia Anayasa’nın 19. maddesinin ikinci fıkrası, ikinci iddia ise aynı maddenin dördüncü fıkrası kapsamında incelenmiştir.

53. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak ortaya konduktan sonra, ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek kaydıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişinin özgürlük ve güvenlik hakkının

kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (Murat Narman [2. B.], B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42). Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale, temel hak ve özgürlüklerin olağan dönemde sınırlandırılmasına ilişkin ölçütlerin belirlendiği Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 19. maddesinin ihlalini teşkil edecektir (Halas Aslan [1. B.], B. No: 2014/4994, 16/2/2017, §§ 53, 54).

54. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Yine Anayasa'nın 16. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin yabancılar için milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabileceği belirtilmiştir. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir. Anayasa'nın 13. maddesiyle tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin getirilen kanunilik şartının kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirtildiği görülmektedir. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının olması zorunludur (Murat Narman, § 43).

55. Öte yandan Anayasa'nın 16. maddesine göre yabancıların temel hak ve hürriyetleri milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir. O hâlde kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma sonucunu doğuran idari gözetimin kanunla düzenlenmesi, kanunla getirilen usul ve esasların da milletlerarası hukuka uygun olması gerekmektedir (Rıda Boudraa [1. B.], B. No: 2013/9673, 21/1/2015, § 76).

56. İdari gözetim altına alma yetkisi Anayasa'nın 19. maddesi ile kabul edilmiş istisnai bir yetkidir. Buna göre bir yabancının sınır dışı edilmesi veya geri verilmesi kararının yürütülmesi sürecinde şekil ve şartları kanunla gösterilen usule uygun olarak kişinin yakalanması veya tutuklu durumda bulundurulması mümkündür (Rıda Boudraa, § 73). Bu gibi durumlarda bir kişinin suç işlemesinin veya kaçmasının önlenmesi gibi gerekçelere ihtiyaç bulunmamaktadır (Şekip Karkur [2. B.], B. No: 2020/7458, 2/6/2020, § 54).

57. Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hakkında sınır dışı etme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması açısından gerekli olan şey sınır dışı etme işlemlerinin yürütülmesidir. Dolayısıyla Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında kişinin sınır dışı edilmesine ilişkin kararın ulusal hukuka ya da sözleşme hukukuna göre haklı bir gerekçeye dayanıp dayanmadığı önemli olmayacaktır (Şekip Karkur, § 55).

58. Anayasa'nın 19. maddesi uyarınca sınır dışı etme veya iade işlemleri gerekli özen içinde yürütülmezse kişi özgürlüğünden ve mahrumiyetin meşruiyetinden artık söz edilemez (K.A. [GK], B. No: 2014/13044, 11/11/2015, § 123).

59. İdari gözetim istisnai bir yol olduğu ve kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakma sonucunu doğurduğu için hukuka uygun olması ve keyfî muamele teşkil etmemesi gerekmektedir. Bu tedbirin demokratik hukuk devletinin gerekli ve makul kıldığı ölçüde denetlenebilmesi, idari gözetim altında tutulanlara temel, usule ilişkin hakların ve güvencelerin sağlanması gerekir (K.A., § 124).

60. Diğer taraftan Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir. Ölçülülük ilkesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik

öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38). Bu kapsamda yetkili makamlarca idari gözetimin ulaşılmak istenen hedefle orantılı olup olmadığının veya gözetim altına almanın alternatifi olacak daha az kısıtlayıcı tedbirlerin uygulanması ile sınır dışı edilmenin başarıyla uygulanıp uygulanamayacağının gözönünde bulundurulması gerekir (Şekip Karkur, § 58).

61. Anayasa'nın 19. maddesinin dördüncü fıkrası yakalanan veya tutuklanan kimseye yakalama veya tutuklama sebeplerinin ve haklarındaki iddiaların hemen yazılı olarak bildirilmesini, yazılı bildirimin mümkün olmaması hâlinde sözlü olarak derhâl, toplu suçlarda ise en geç hâkim huzuruna çıkarılıncaya kadar bildirilmesini öngörmektedir. Bu düzenleme usulüne aykırı şekilde ülkeye girmek isteyen veya giren ya da hakkında sınır dışı etme yahut geri verme kararı verilen bir kişinin yakalanması veya tutuklanması yönünden de geçerlidir (İbrahim Muhammed Ali, § 80).

62. Kişinin yakalanmasına ve tutulmasına esas hukuki ve maddi gerekçelerin teknik olmayan basit ve kolaylıkla anlaşılır bir dilde açıklanması, hürriyeti kısıtlanan kişinin uygun gördüğü takdirde Anayasa'nın 19. maddesinin sekizinci fıkrası uyarınca kısa sürede durumu hakkında karar verilmesini ve bu kısıtlamanın hukuka aykırılığı hâlinde hemen serbest bırakılmasını sağlamak amacıyla yetkili bir yargı merciine başvurabilmesine imkân sağlayacaktır. Bu yönüyle Anayasa'nın 19. maddesinin dördüncü fıkrasındaki bilgilendirilme hakkı, bu madde kapsamında sağlanan diğer güvencelerin bir nevi taşıyıcısı mahiyetindedir. İletilen bilginin içeriğinin ve bilgilendirmenin derhâl yapılıp yapılmadığının her somut olayın özel koşullarına göre değerlendirilmesi gerekir (Mehmet Fatih Yiğit ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/16838, 9/9/2015, § 58; A.V. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/1649, 20/1/2016, § 137).

63. Ankara Esenboğa Havalimanı'nda 16/9/2018 tarihinde denetim yapan polisler, başvurucunun da aralarında olduğu dört İran vatandaşını durdurmuş, yaptıkları denetim sonucunda başvurucunun terör örgütüyle bağlantılı olabileceğini değerlendirmiştir. Bunun üzerine kolluk düzenlediği evrakı 16/9/2018 tarihinde Ankara Göç İdaresine göndermiştir. Dolayısıyla başvurucu, kolluk görevlilerince 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesi kapsamında olduğu değerlendirilerek aynı Kanun'un 57. maddesine göre yakalanıp tutulmuştur. 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesine göre 54 üncü madde kapsamındaki yabancılar, kolluk tarafından yakalanmaları hâlinde haklarında karar verilmek üzere derhâl valiliğe bildirilir. Bu kişilerden, sınır dışı etme kararı alınması gerektiği değerlendirilenler hakkında, sınır dışı etme kararı valilik tarafından alınır. Değerlendirme ve karar süresi kırk sekiz saati geçemez. Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır veya 57/A maddesi uyarınca idari gözetime alternatif yükümlülükler getirilir.

64. Başvurucu 6458 sayılı Kanun'un 57. maddesi kapsamında yakalanmış ve idari gözetim kararı verilinceye kadar geçen sürede bu düzenleme uyarınca tutulmuştur. Sonrasında Ankara Valiliği tarafından 17/9/2018 tarihinde -diğer sebepler yanında- kamu düzeni

açısından tehdit oluşturduğu değerlendirilerek başvurucu hakkında 6458 sayılı Kanun'un 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi uyarınca sınır dışı etme kararı alınmış ve Kanun'un 57. maddesinin (2) numaralı fıkrasına dayanılarak başvurucunun idari gözetim altına alınmasına karar verilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun yakalanıp tutulmasına ve idari gözetim altına alınmasına ilişkin işlemlerin kanuni dayanağının bulunduğu açıktır.

65. Başvurucu hakkında uygulanan idari gözetim tedbirinin sınır dışı işlemiyle doğrudan bağlantılı olduğu ve kamu düzeninin korunması amacını taşıdığı değerlendirilmiştir. Bu itibarla başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yapılan müdahalenin meşru bir amaca dayandığı sonucuna ulaşılmıştır. Kanuni dayanağı ve meşru amaca dayandığı belirlenen idari gözetim kararının, somut olay kapsamında yaklaşık iki gün sürdüğü ve sonucunda başvurucunun ülkesine geri gönderildiği dikkate alındığında ölçülü olmadığı söylenemez.

66. Öte yandan dosya kapsamındaki bilgi ve belgelerden 18/9/2018 tarihli idari gözetim kararının anladığı dilde ve yazılı şekilde aynı gün başvurucuya bildirildiği, başvurucunun tebligat evrakını imzalamaktan imtina ettiği görülmüştür (bkz. § 9). Dolayısıyla tutma nedeninin başvurucuya bildirildiği sonucuna varılmıştır.

67. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

68. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

69. Kötü muamele yasağı ve aile hayatına saygı hakkıyla ilgili iddialar açıkça dayanaktan yoksun bulunduğundan ve başvurucu ülkesine geri gönderildiğinden başvuruda tespit edilen bireysel başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmamaktadır.

70. İhlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında talebine bağlı kalınarak net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Sınır dışı etme kararı dolayısıyla aile hayatına saygı hakkı ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Bireysel başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 148. maddesinde güvence altına alınan bireysel başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Sınır dışı etme işleminin durdurulması yönünde verilen tedbir kararının SONLANDIRILMASINA,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 589,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.589,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN KARAKAYA

B. No: 2019/7900 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2019/7900

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN KARAKAYA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2019/7900)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Hasan KARAKAYA

Vekili : Av. Mehmet Bahattin EĞRET

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet hükmünde karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda, soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel hakların ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler de bulunmaktadır.

2. Afyonkarahisar Halk Sağlığı Müdürlüğünde sağlık memuru olarak görev yapan başvurucunun hakkında Afyonkarahisar Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma işlemleri kapsamında başvurucuya ait yurt dışı giriş çıkış, otel konaklama, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) çalışma kayıtları, sendika üyelik bilgileri, banka hesap hareketleri ile başvurucunun ByLock kullanıcısı olup olmadığı araştırılmıştır.

4. Yazı cevapları doğrultusunda başvurucunun 18/7/2016 tarihine kadar 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde

Kararname ile kapatılan Ufuk Sağlık Görevlileri Sendikası (UFUK SAĞLIK-SEN) üyeliğinin bulunduğu, Asya Katılım Bankası A.Ş.ye (Bank Asya) ait hesabında 7/1/2014-19/3/2014 tarihleri arasında 40.150 euro artış yaptığı tespit edilmiştir. İl Emniyet Müdürlüğü tarafından başvurucuya ait konaklama kayıtları doğrultusunda hazırlanan raporda ise başvurucunun 16/3/2012-7/3/2014 tarihleri arasında K. Termal Otel ve İ. Termal Otelde örgütün Afyonkarahisar il ve ilçe imamlarıyla birlikte konakladığına dair toplam 12 kaydın bulunduğu belirtilmiştir.

5. Başvurucu, silahlı terör örgütüne üye olma şüphesiyle 11/8/2016 tarihinde gözaltına alınmıştır. Kolluk görevlilerince müdafi huzurunda ifadesi alınan başvurucu; Bank Asya hesabını yurt dışında yaşayan dayısının yatırım amacıyla kendisine gönderdiği paralar için kullandığını, bu Bankayı havale ücreti alınmadığı için tercih ettiğini, mesleği nedeniyle UFUK SAĞLIK-SEN üyesi olduğunu, 2005 yılında dinî amaçlı sohbet toplantılarına katılmaya başladığını ve 2012 yılında K. Termal Otelde yapılan toplantıya ailesiyle birlikte tatil yapmak amacıyla katıldığını beyan etmiştir. Başvurucu ayrıca İ. Termal Otelde yapılan toplantıya da katıldığını ve yurt dışı seyahatlerini gezi amaçlı yaptığını belirtmiştir. Sulh ceza hâkimliğindeki sorgusunda da benzer yönde ifade veren başvurucu anılan suçtan 15/8/2016 tarihinde tutuklanmıştır.

6. Afyonkarahisar İl Emniyet Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından başvurucuya ait ByLock kullanıcı kaydının bulunmadığı bildirilmiştir. Ayrıca 29/3/2017 tarihli yazı cevabında ise başvurucunun hakkında benzer suçtan işlem yapılan kişilerle 24/1/2013 ve 29/1/2014 tarihlerinde yurt dışı giriş çıkış kaydının olduğu açıklanmıştır.

7. Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 1/6/2017 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede özetle başvurucunun UFUK SAĞLIK-SEN üyesi olduğu, örgütle irtibatlı ve iltisaklı nitelikte yurda giriş ve çıkışının bulunduğu ve Bank Asyada katılım hesabı açmak suretiyle hesabında artış gerçekleştirdiği açıklanmıştır. Başvurucunun çocuklarının örgüte ait okullarda eğitim gördüğü ve eşinin de örgütle irtibatlı kurumda çalıştığı belirtildikten sonra örgütün il ve ilçe yapılanmasında görevli kişilerle 12 konaklama kaydının tespit edildiği belirtilerek atılı suçu işlediği iddia edilmiştir.

8. İddianamenin kabulüyle açılan dava Afyonkarahisar 2. Ağır Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 9/6/2017 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır.

9. Yargılama iki celsede tamamlanmıştır. Birinci celsede müdafi huzurunda savunmasını yapan başvurucu; sağlık memuru olarak çalışırken görevinden ihraç edildiğini, UFUK SAĞLIK-SEN'in örgütle irtibatını bilmediğini, 15 Temmuz 2016 darbe girişiminden hemen sonra sendikadan istifa ettiğini, 2012-2014 yılları arasında imkânlarından faydalanmak amacıyla ailesiyle otelde bulunduğunu ancak toplantılara katılmadığını, sadece bir defa yurt dışı eğitimi ve sağlık mesleğiyle ilgili toplantıya katılmak amacıyla ailesiyle birlikte K. Termal Oteldeki toplantıya katıldığını, diğer toplantılara katılmadığını, aynı dönemlerde otelde bulunan örgüt üyeleriyle ilgili bilgisinin olmadığını ifade etmiştir. Bank Asya hesabını yurt dışında bulunan akrabasıyla yapacakları yatırımlar için kullandığını beyan eden başvurucu, örgüt liderinin talimatıyla işlem yapmadığını belirtmiştir.

10. Aynı celsede Cumhuriyet savcısı tarafından esas hakkında mütalaa verilmiştir. Mütalaada, başvurucunun Bank Asya hesabındaki artış miktarı ve örgütle irtibatlı kişilerle

birlikte yaptığı otel konaklamasına dair kayıtlar gözetilerek atılı suçtan cezalandırılması talep edilmiştir. Mahkeme savunmasını hazırlaması için başvurucuya süre verilmesi amacıyla celseyi ertelemiştir. Celse arasında yazılı savunmasını sunan başvurucu sendika üyeliğinin yasal bir hak olduğunu, sendikanın örgütsel bağlantısından bilgisinin olmadığını, Bank Asya hesabını yatırım amacıyla kullandığını ve ByLock kullanıcısı olmamasının örgütsel bağının bulunmadığını gösterdiğini ileri sürmüştür.

11. Mahkemece başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği sabit kabul edilerek örgüt üyeliği suçundan alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle 9 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkûmiyet gerekçesinde; başvurucunun örgütle iltisakı nedeniyle kapatılmasına karar verilen UFUK SAĞLIK-SEN üyeliğinin bulunmasına, Bank Asya katılım hesabında 19/3/2014 tarihinde 40.150 euro artış olmasına, örgütün il ve ilçe imamlarıyla birlikte 16/3/2012-7/3/2014 tarihleri arasında 12 otel konaklama kaydının bulunmasına, çocuklarının örgüte ait kolejde eğitim görmesine ve eşinin örgütle irtibatı nedeniyle kapatılan kurumda çalışma kaydının bulunmasına dayanılmıştır. Ayrıca başvurucunun örgüte finans ve eleman sağlamak amacıyla il ve ilçe imamlarının da katıldığı otel toplantılarına 17/25 Aralık 2013 tarihinden sonra katılmış olmasına vurgu yapılmıştır. Son olarak başvurucunun eylemlerindeki çeşitlilik ve yoğunluk ile örgütün il yapılanmasındaki konumu nedeniyle alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle ceza tayin edildiği açıklanmıştır.

12. Başvurucu, mahkûmiyet kararına karşı sunmuş olduğu istinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- Bank Asya hesap hareketlerinin incelenmediğini, otel kaydıyla ilişkilendirilen toplantılara katılmadığını ve delillerin örgütle ilişkilendirilmesinin hatalı olduğunu belirtmiştir. Başvurucu sunduğu ek istinaf dilekçesinde HTS kayıtlarının araştırılmasını ve isimlerini verdiği tanıkların dinlenmesini de talep etmiştir.

13. Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) tarafından duruşmalı inceleme neticesinde verilen 16/1/2018 tarihli kararla, Mahkemenin alt sınırdan uzaklaşma gerekçesinin somut delillerle uyuşmadığı belirtilerek kararın kaldırılmasına karar verilmiştir.

14. İstinaf Dairesi başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediğini sabit kabul ederek örgüt üyeliği suçundan alt sınırdan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar vermiştir. İstinaf Dairesinin gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Dosya içerisinde tüm deliller birlikte değerlendirildiğinde; sanık Hasan Karakaya'nın [başvurucu] sağlık meslek lisesi mezunu olduğu, Afyon Demirçevre sağlık ocağında sağlık memuru olarak görevli iken 2014 yılında Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Hastanesinde geçici görevle kanser kayıt merkezinde görevlendirildiği, 667 sayılı kanun hükmünde kararname ile kapatılmasına karar verilen örgüte müzahir Ufuk Sağlık Sen isimli sendikaya üye olduğu, örgütün finansal kuruluşu olan Bank asya'ya örgüt elebaşının talimatından sonra 07/01/2014 tarihinde 75 günlük 40 bin euro katılım hesabı, 15/01/2014 tarihinde 75 günlük 2 bin euro katılım hesabı açtırdığı, örgütün düzenlediği otel toplantılarına katıldığı, 12 adet otel kaydı bulunduğu,

-16.03.2012 tarihinde [K.] Termal Otelde FETÖ/PDY Emirdağ ilçe imamı [U.M.], Şuhut İlçe imamı [İ.B.] ve FETÖ/PDY soruşturmalarında ismi geçen çok sayıda şahısla birlikte,

-27.09.2013 tarihinde [K.] Termal Otelde Sandıklı ilçe imamı [S.B.] ve FETÖ/PDY soruşturmalarında ismi geçen [M.K.], [B.U.], [M.Ç.], [H.Ü.], [M.Ö.], [R.K.] ve [N.Y.] ile,

-10.01.2014 tarihinde [İ.] Otelde FETÖ/PDY Afyonkarahisar imamı [M.K.], Çay ilçe imamı [H.D.], Bolvadin ilçe imamı [Ü.E.], [M.K.], Emirdağ ilçe imamı [U.M.],

-07.03.2014 tarihinde [K.] Termal Otelde FETÖ/PDY Afyonkarahisar il imamı [M.K.] Emirdağ ilçe imamı [U.M.], Bolvadin ilçe imamı [Ü.E.], [M.K.], Sandıklı İlçe imamı [S.B.] ve yine örgüt soruşturmalarında adı geçen birçok kişiyle konaklama kaydının bulunduğunu, bu itibarla otelde ilçe imamları ve diğer örgüt mensuplarıyla birlikte sanığın FETÖ/PDY silahlı örgütünün disiplin ve stratejisi gereği örgütsel bağının artırılması ve örgütün ideolojisinin aşılanması ve örgüte eleman kazandırılması ve finans sağlanması amacıyla örgüt tarafından düzenlenen otel toplantılarına çoğu kez katıldığı ve 17-25 Aralık 2013 tarihinden sonra da katılmaya devam ettiği, yine örgüt tarafından [24/1/2013 ve 29/1/2014 tarihlerinde] düzenlenen yurt dışı gezisine örgütün imamı olan [Ü.E.] ile birlikte katıldığı, sanığın eylem ve faaliyetlerindeki süreklilik, çeşitlilik ve yoğunluk durumu dikkate alındığında sanığın silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işlediği açıktır."

15. Başvurucu; İstinaf Dairesinin kararına yönelik sunduğu temyiz dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- istinaf aşamasında sunulan delillerin toplanmadığını, örgüt içindeki konum ve hiyerarşik ilişkisinin açıklanmadığını, sendika üyeliğinin yasal bir hak olduğunu, hesap hareketlerinin hatalı değerlendirildiğini ve örgüt üyeliği suçunun oluşmadığını ileri sürmüştür. Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesi, İstinaf Dairesi kararını 20/12/2018 tarihinde onamıştır.

16. Başvurucu, nihai kararı 13/2/2019 tarihinde öğrendikten sonra 7/3/2019 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. Komisyon adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri, tanık dinletme ve sorgulama hakkı, örgütlenme özgürlüğü ile suçta ve cezada kanunilik ilkesi dışındaki şikâyetlerin kabul edilemez olduğuna ve anılan şikâyetlerin kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

18. Başvurucu; sendika üyeliği, Bank Asya hesabına para yatırma, otel konaklama kayıtları ve çocuğunu özel okula gönderme şeklindeki bilgi ve belgelerin hangi gerekçelerle mahkûmiyet kararında aleyhe değerlendirildiğinin ve örgütsel talimata göre hareket ettiğine ilişkin kabulün hangi delillere dayandırıldığının kararda açıklanmadığını belirtmiştir. Başvurucu ayrıca suçun unsurlarının oluşmadığını, tanık dinlenmesine ve tahkikatın genişletilmesine yönelik taleplerinin hangi gerekçeyle kabul edilmediğinin de kararda açıklanmadığını ileri sürmüştür.

19. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda öncelikle kabul edilebilirlik şartlarının karşılanıp karşılanmadığının ve olağan kanun yollarının tüketilip tüketilmediğinin incelenmesi gerektiği belirtilmiştir. Diğer taraftan ise dava konusu maddi olay ve olguların, delillerin değerlendirilmesinin, hukuk kurallarının yorumlanmasının ve uygulanmasının, uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun ve kullanılan takdir yetkisinin sebeplerinin makul bir şekilde gerekçelendirildiği açıklanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında genel olarak bireysel başvuru formundaki iddialarını tekrarlamıştır.

20. Başvurucunun şikâyetleri adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı bağlamında incelenmiştir.

21. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini

gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

22. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48; Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

23. Somut olayda İstinaf Dairesince, başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan mahkûm olmasında dayanılan deliller;

i. Örgütle irtibatlı olması nedeniyle kapatılmasına karar verilen sendikaya üyeliğinin bulunması,

ii. Örgütün finans kurumu olan Bank Asyaya destek olmak amacıyla örgüt liderinin talimatı doğrultusunda 2014 yılında para yatırması,

iii. Örgüte eleman kazandırılması ve finans sağlanması amacıyla örgüt tarafından düzenlenen otel toplantılarına il ve ilçe imamlarıyla birlikte 12 defa katılması ve 17/25 Aralık 2013 tarihinden sonraki dönemde de katılmaya devam etmesi,

iv. Örgüt tarafından düzenlenen yurt dışı gezilerine örgütün il imamıyla birlikte katılması olarak açıklanmıştır (bkz. § 14).

24. Başvurucu yargılamanın tüm aşamalarında sunmuş olduğu savunmasında Bank Asya hesabını yurt dışında yaşayan akrabasının yatırım ve ev tadilatı yapılması amacıyla kendisine gönderdiği paralar için kullandığını, UFUK SAĞLIK-SEN'in örgütsel bağlantısından bilgisinin olmadığını, otel konaklamalarını ailesiyle birlikte tatil amacıyla gerçekleştirdiğini ve yine yurt dışı çıkışını eğitim almak için yaptığını ileri sürmüştür (bkz. §§ 5, 9).

25. Yargıtay uygulamasına göre kişilerin örgütle iltisaklı Bank Asya'ya örgüt liderinin talimatıyla ve terör örgütüne yardım etme kastıyla destek amaçlı para yatırdıklarına ilişkin kesin ve inandırıcı delil bulunmaması durumunda, mevcut şüphe sanık lehine değerlendirilmektedir [birçok karar arasından bkz. Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 25/11/2024

tarihli ve E.2022/24737, K.2024/15026; 12/12/2024 tarihli ve E.2022/30656, K.2024/18046; 23/12/2024 tarihli ve E.2022/34231, K.2024/19255 sayılı kararları]. Benzer şekilde Anayasa Mahkemesi ilgili Yargıtay içtihadına da atıf yapmak suretiyle başvuruculların örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtıklarını, bankacılık işlemleri yaptıklarını gösterir, kastlarını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı hususunun kararlarda yeterince değerlendirilmediği nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir (Ruhi Erginer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2023/24807, 15/4/2025, § 24).

26. Anayasa Mahkemesi Mustafa Özterzi ([GK], B. No: 2016/14597, 31/10/2019) kararında örgütsel amaçlarla yapıldığını gösteren somut olgular ortaya konulmadığı sürece yalnızca FETÖ/PDY'ye aidiyeti veya örgütle iltisakı, irtibatı belirlenen sivil toplum örgütüne üye olunmasının örgütsel bir ilişki bakımından kuvvetli suç belirtisi olarak kabulünü mümkün görmemiştir (Mustafa Özterzi, §§ 105, 106; aynı yöndeki değerlendirmeler için ayrıca bkz. Mustafa Açay [1. B.], B. No: 2016/66638, 3/7/2019, § 61; İlker Deniz Yücel [2. B.], B. No: 2017/16589, 28/5/2019, § 86; Murat Aksoy [GK], B. No: 2016/30112, 2/5/2019, § 79; Mehmet Hasan Altan (2) [GK], B. No: 2016/23672, 11/1/2018, § 146; mahkûmiyet kararı yönünden benzer değerlendirmeler için ayrıca bkz. Bilal Celalettin Şaşmaz [1. B.], B. No: 2019/20791, 18/10/2022, §§ 17, 18, 57).

27. Yargıtay, FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan işlem yapılan kişilerle konaklama kaydının bulunmasını -aynı kişilerle yurt dışına çıkması ve dijital materyallerinde elde edilen diğer delillerin varlığı birlikte gözetildiğinde- sanığın eylemlerinin hiyerarşik yapıya dâhil olup örgütle organik ilişki içinde olduğunu gösterir çeşitlilik, yoğunluluk ve süreklilik göstermediğine karar vermiştir [Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 18/3/2025 tarihli ve E.2022/2475, K.2025/8472 sayılı kararı].

28. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Ancak başvurucunun Bank Asya hesabını yurt dışında yaşayan dayısının yatırım için kendisine gönderdiği paralar için açtığına, UFUK SAĞLIK-SEN'in örgütle irtibatını bilmediğine, mesleğiyle ilgili toplantıya katılmak için ailesiyle birlikte otelde konakladığına ve örgüt imamlarının otelde bulunduğundan haberinin olmadığına dair sübuta, ceza hukukunun temel prensiplerine ve Yargıtay uygulamasına temas eden kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki savunma ve itirazları hakkında gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak somut değerlendirmede bulunulmadığı anlaşılmaktadır (bkz. § 14).

29. Başvuru konusu olayda gerekçeli karara bakıldığında başvurucunun sendika üyelik kaydı, birtakım banka verileri, yurt dışı gezisine katılma ile örgütle irtibatlı olduğu belirtilen kişilerle aynı otelde konakladığını gösteren kayıtlar dikkate alınarak mahkûmiyet sonucuna varıldığı görülmüştür. Bununla birlikte özellikle Anayasa Mahkemesi kararlarında ve Yargıtay içtihadında yer verilen (bkz. §§ 25-27) ilkelerin herhangi bir şekilde kararda tartışılmadığı, bu çerçevede Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen başvurucunun örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı hususunun kararda yeterince değerlendirilmediği anlaşılmıştır. Diğer taraftan mahkûmiyet kararında örgüt tarafından düzenlenen yurt dışı gezisinde yapılan toplantının ve sendika üyeliğinin örgütsel bir özellik taşıyıp taşımadığı ile başvurucunun diğer birtakım kişilerle aynı otelde ve aynı zamanda konaklamış olmasının başvurucunun örgütün nihai amacını bildiğini ve terör örgütü

hiyerarşisi içinde gerçekleştirilmiş örgütsel faaliyetlerinin varlığını ortaya koyduğunun yeterli gerekçeyle açıklanamadığı da değerlendirilmiştir. Yine temyiz incelemesi sırasında da bu eksiklik telafi edilmemiştir.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Başvuruda, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun örgütlenme özgürlüğü, suçta ve cezada kanunilik ilkesi ile adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri bakımından kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

32. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

33. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

34. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

35. İhlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine

(E.2017/3066, K.2018/140) iletilmek üzere Afyonkarahisar 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/376, K.2017/313) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 364,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.364,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Ç.B.

B. No: 2021/11082 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/11082

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Ç.B. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/11082)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ömer Faruk NURSAÇAN

Başvurucu : Ç.B.

Vekili : Av. Vedat ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; haksız gözaltına alma işlemlerinden doğan maddi ve manevi zararların tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkı ile yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Adana Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan başlatılan soruşturma kapsamında 24/7/2015 tarihinde gözaltına alınmıştır. 26/7/2015 tarihinde Başsavcılık anılan suçtan tutuklanması istemiyle diğer kişilerin yanında başvurucuyu Adana 4. Sulh Ceza Hâkimliğine sevk etmiştir. Başvurucunun sorgusu sonucunda yurt dışına çıkış yasağı ve ikametine en yakın kolluk birimine haftanın belirli günleri imza atmak suretiyle adli kontrol tedbiri uygulanarak serbest bırakılmasına karar verilmiştir. 30/9/2015 tarihinde Başsavcılık başvurucu hakkında kovuşturmaya yer olmadığına dair karar vermiştir.

3. Başvurucu; 16/10/2015 tarihinde (ön büro havale tarihi) hukuka aykırı şekilde gözaltına

alındığını, kanuni gözaltı süresinin aşıldığını, evinde usulsüz arama yapıldığını ifade ederek 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141-144. maddeleri uyarınca Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesinde tazminat davası açmıştır.

4. Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesi 5/2/2016 tarihinde arama kararının ölçüsüz bir şekilde gerçekleştiği, makul olan 1 günlük süre dışında haksız olarak gözaltında kaldığı sonucuna ulaşarak başvurucuya 175 TL manevi tazminatın haksız arama tarihi olan 24/7/2015'ten itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar vermiştir. Temyizden feragat üzerine karar 18/9/2017 tarihinde kesinleşmiştir.

5. Başvurucu; 8/3/2016 tarihinde hukuka aykırı şekilde gözaltına alındığını, gözaltı süresinde baskıya maruz kaldığını, soruşturma sonucunda kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğini ifade ederek 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (e) bendi uyarınca Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesinde tazminat davası açmıştır.

6. Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesi 13/5/2016 tarihinde başvurucunun haksız olarak 2 gün gözaltında kaldığı sonucuna ulaşarak başvurucuya daha önceden Adana 2. Ağır Ceza Mahkemesi kararı ile hükmedilen manevi tazminatı dikkate almak suretiyle manevi tazminatın reddine, 58,73 TL maddi tazminatın gözaltı tarihi olan 24/7/2015'ten itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte başvurucuya ödenmesine karar vermiştir. Karar 19/4/2021 tarihinde temyiz kanun yolunda onanması ile kesinleşmiştir.

7. Başvurucu, Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesi kararı temyiz incelemesindeyken 3/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Öte yandan başvurucu 14/6/2021 tarihinde Adana 5. Ağır Ceza Mahkemesi kararının temyiz incelemesinden geçerek kesinleşmesi üzerine haksız gözaltına alma işlemlerinden doğan maddi ve manevi zararlarının tazmini istemiyle açılan davada yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, mülkiyet hakkı ve adil yargılanma hakkı ile yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. 16/5/2023 tarihinde 2021/31384 numaralı bu başvuruyu görüşen Anayasa Mahkemesi İkinci Bölüm Birinci Komisyonu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, diğer ihlal iddialarının ise kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

9. Komisyon, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne ve başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır."

11. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 114. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava şartları şunlardır:

…

ı) Aynı davanın, daha önceden açılmış ve hâlen görülmekte olmaması.

i) Aynı davanın, daha önceden kesin hükme bağlanmamış olması."

12. 6100 sayılı Kanun'un 115. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, dava şartı noksanlığını tespit ederse davanın usulden reddine karar verir. Ancak, dava şartı noksanlığının giderilmesi mümkün ise bunun tamamlanması için kesin süre verir. Bu süre içinde dava şartı noksanlığı giderilmemişse davayı dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddeder."

13. Buna göre bireysel başvuruların incelenmesinde 6216 sayılı Kanun ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanacaktır. Bireysel başvuruya ilişkin anılan mevzuatta mükerrer başvuru düzenlenmemiştir. Dolayısıyla aynı başvurucunun aynı nedenle birden fazla bireysel başvuruda bulunması durumunda başvurunun 6100 sayılı Kanun'un dava şartlarına ilişkin olarak yukarıda belirtilen hükümleri kıyasen uygulanmak suretiyle reddedilmesi gerekir.

14. Somut olayda başvurucu haksız gözaltı tedbirine dayalı olarak açtığı tazminat davasında yeterli tazminata hükmedilmemesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, mülkiyet hakkının, adil yargılanma hakkının ve yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Bununla birlikte başvurucu, aynı ihlal iddialarıyla daha önce bireysel başvuru yapmıştır. Anayasa Mahkemesi söz konusu başvuruda bu iddialar hakkında 16/5/2023 tarihinde kabul edilemezlik kararı vermiştir (bkz. § 8).

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun mükerrer başvuru olması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir (benzer yönde bkz. Mehmet Murat Dalkuş [1. B.], B. No: 2021/29292, 13/2/2024, §§ 8-11).

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun mükerrer başvuru olması nedeniyle REDDİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ELİF ÇAKIR

B. No: 2021/26033 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/26033

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ELİF ÇAKIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/26033)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucu : Elif ÇAKIR

Vekili : Av. Öznur TAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda başkaca temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiaları da bulunmaktadır.

2. Başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olduğu şüphesiyle Samsun Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) tarafından soruşturma başlatılmıştır.

3. Soruşturma neticesinde Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma ile 7/2/2013 tarihli ve 6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarından cezalandırılması talebiyle 4/1/2017 tarihinde iddianame düzenlenmiştir. İddianamede esas olarak başvurucunun örgütle iltisaklı bulunup kapatılan Aktif Sen'e üye olduğu, Bank Asyada bulunan hesabında 17/25 Aralık sürecinden sonra hesap hareketi olduğu, örgütün organize ettiği Samsun Adalet Sarayı önündeki protesto eylemine iştirak ettiği, kızını örgüte ait koleje gönderdiği ve ikametgâhında terör örgütü liderinin isminin yazılı kaset bulunduğu iddialarına yer verilmiştir.

4. Samsun 3. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) tarafından yapılan yargılama neticesinde başvurucunun 6415 sayılı Kanun'a muhalefet suçu yönünden beraatine hükmedilmiş, eylemlerinin bir bütün hâlinde terör örgütü üyesi olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etme suçunu oluşturduğu sabit görülerek 1 yıl 13 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına 31/1/2018 tarihinde karar verilmiştir.

5. Mahkûmiyet kararının başvurucu ile ilgili kısımları şu şekildedir:

"...Bank Asya hesaplarını gösterir CD üzerinden yapılan inceleme neticesinde düzenlenen 15/05/2017 tarihli bilirkişi raporuna göre... sanık Elif Çakır'ın 2004 yılında açmış olduğu hesabında 17/10/2014 tarihinde 6.300,00 TL'lik katılım hesabı açtığı, 2004 yılından itibaren katılım hesaplarının bulunduğu... sanık Elif Çakır'ın örgütle iltisaklı olması sebebiyle kapatılan Aktif Sen isimli sendikaya üye olduğu ve sendikanın Denetim Kurulu üyeliğini yaptığı, örgütün talimatıyla 15.12.2014 günü Zaman Gazetesi ve Samanyolu Televizyonuna yapılan operasyonu protesto amaçlı olarak Samsun Adalet Sarayı önünde Aktif-Sen organizesinde düzenlenen eylemlere katıldığının belirlendiği, evinde yapılan aramada örgüt elebaşına ait vaaz CD'sinin ele geçirildiği... süreklilik, çeşitlilik ve devamlılık unsurlarını içermeyen eylemlerinin bu haliyle terör örgütüne üye olmak düzeyine ulaşmadığı anlaşılmış olup, açığa çıkan eylemlerinin silahlı terör örgütüne yardım fiili açısından değerlendirilmesi yerinde olacaktır..."

6. Başvurucunun mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvuruda bulunması üzerine dosya Samsun Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesine (Bölge Adliye Mahkemesi) gönderilmiş ve istinaf incelemesi neticesinde istinaf başvurusunun esastan reddine 5/12/2018 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

7. 24/10/2019 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun'un 29. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 286. maddesine eklenen (3) numaralı fıkrada yer alan düzenleme gereğince daha önce bölge adliye mahkemeleri ceza dairelerince verilen kesin nitelikteki kararlar bakımından temyiz kanun yolunun açılması üzerine başvurucu tarafından yasal süresi içinde temyiz talebinde bulunulmuş ve dosya Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesine (Daire) gönderilmiştir. Temyiz incelemesi neticesinde temyiz isteminin esastan reddiyle hükmün onanmasına 9/11/2020 tarihinde kesin olarak karar verilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 6/2/2021 tarihinde öğrendikten sonra 8/3/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon, adil yargılanma hakkı kapsamındaki kanuni hâkim güvencesinin, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının, eğitim hakkının, yaşam hakkının ve çalışma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilemez olduğuna, diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu; mahkûmiyet kararına konu edilen eylemlerinin yasal faaliyetler olduğunu, bankacılık işlemlerini örgüte yardım etmek amacıyla gerçekleştirmediğini ve mahkûmiyet kararında bu savunmalarına yönelik yeterli açıklamalara yer verilmediğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüş yazısında; başvurucunun başvuru formunda ileri sürdüğü anayasal haklarla ilgili açıklamalara yer verilmiş ve bu hakların ihlal edilip

edilmediği konusunda yapılacak incelemede, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Anayasa Mahkemesi, Bank Asya verilerinin mahkûmiyette belirleyici delil olarak kabul edildiği bir yargılamanın şikâyet konusu yapıldığı başvuruda başvurucunun mutat hesap hareketlerine dayanılarak ceza verildiği yönündeki savunması hakkında mahkûmiyet kararında yeterli açıklamalara yer verilmemesini gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirmiştir (Gürcan Balık [2. B.], B. No: 2020/16435, 17/11/2022).

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

15. Anayasa Mahkemesi Gürcan Balık kararında başvurucunun Bank Asyadaki mevduatına ilişkin ileri sürdüğü iddiasının karar sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı bir iddia olduğu hâlde bunun gerekçede karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (aynı kararda bkz. §§ 68-72). Anayasa Mahkemesi anılan kararında öncelikle ilgili Yargıtay içtihadına atıf yapmak suretiyle bahse konu Bankada parasal bir işlem yapılmasının kategorik olarak örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilmediğini belirtmiştir. Nitekim Yargıtay kararlarında 22/7/2016 tarihinde faaliyet izni kaldırılıncaya kadar faaliyetlerine devam eden ve FETÖ/PDY ile iltisaklı olan Bank Asyada gerçekleştirilen mutat hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet kapsamında değerlendirilemeyeceği kabul edilmektedir. Yargıtay önceki tarihli kararlarında mutat işlemlerin dışında kalan, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve Bankanın yararına yapılan ödeme ve sair işlemleri suç delili olarak kabul etmiştir (ilgili kararlar için bkz. Gürcan Balık, §§ 39-47). Bununla birlikte Yargıtayın sonraki içtihadında, sanığın örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunmadığı gerekçesiyle atılı suçtan beraatine karar verilmesi gerekirken mahkûmiyetine karar verilmesini bozma gerekçesi yaptığı anlaşılmaktadır (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri [2. B.], B. No: 2023/24807, 15/4/2025, §§ 15-17).

16. Kişinin örgüt liderinin talimatı ile işlem yaptığının kuşkuya yer bırakmayacak biçimde tespiti bakımından Bank Asya nezdinde 2014 yılı öncesi de dâhil olmak üzere hesap açılış bilgileri, aylık bakiye gelişimi ve tüm hesap hareketlerine ilişkin kayıtların dosyaya celbedilip incelenmesi, temin edilen kayıtlar üzerinde uzman bilirkişi raporu alınıp örgüt liderinin talimatından sonra ve bu talimat doğrultusunda katılım hesabı açma, döviz veya

altın alma, para yatırma vb. işlemlerinin bulunup bulunmadığının tespit edilmesi gerekir (Yargıtay kararları için bkz. Raziye Akçay [2. B.], B. No: 2019/1665, 28/6/2022, §§ 24, 27; Serkan Gölge [2. B.], B. No: 2019/22453, 13/9/2022, §§ 30-39; Hakan Darıcı ve diğerleri [1. B.], B. No: 2021/34045, 20/7/2023, §§ 13-21).

17. Dernek ve sendika üyeliğine ilişkin Yargıtay uygulaması ise kişilerin örgüte bağlı dernek ve sendika üyesi olma şeklindeki eylemlerinin sempati ve iltisak boyutunu aşan, örgüte yardım etme kastıyla hareket edildiğini ispat eden faaliyetler kapsamında değerlendirilmeyeceği ve bu nedenle atılı suçun delili olarak kabul edilemeyeceği yönündedir (Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 30/6/2022 tarihli ve E.2021/13507, K.2022/4206; 29/9/2022 tarihli ve E.2021/21414, K.2022/5210 sayılı kararları; ayrıca bkz. Hakan Darıcı ve diğerleri, §§ 17-19). Yargıtay ve Anayasa Mahkemesi kararlarına göre kişilerin konumları ve kişisel özellikleri nazara alınarak FETÖ/PDY ile irtibatlı olduğu kabul edilen dernek ve sendikaya üye olma eylemlerinin anayasal örgütlenme özgürlüğü dışında ve örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla hareket edilip edilmediğini ortaya koyan değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, § 25; Cemile Doğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2022/20577, 19/11/2024, § 18; ayrıca Yahya Turgut [GK], B. No: 2021/43694, 9/10/2024, § 56).

18. Vurgulamak gerekir ki bireysel başvuru yolunda Anayasa Mahkemesinin görevi, bir yargılamanın sonucu itibarıyla adil olup olmadığını değerlendirmek değildir. Dolayısıyla başvurucu hakkında isnat edilen terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçunun sübuta erip ermediği veya toplanan delillerin suçun sübutu için yeterli olup olmadığı meselesi, ilkesel olarak Anayasa Mahkemesinin ilgi alanı dışındadır (bkz. Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 47; Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § 45). Bundan başka bir ceza yargılamasında hangi delillerin hükme esas alınabileceğinin belirlenmesi meselesi de esas itibarıyla Anayasa Mahkemesinin görev alanında değildir (Türk ceza muhakemesi hukuku uygulamasına ilişkin bazı değerlendirmeler için bkz. Metin Birdal, §§ 67-71). Bununla birlikte mahkûmiyet kararında davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialara makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi, Anayasa'nın 36. maddesiyle düzenlenen adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmelidir.

19. Somut olayda Mahkeme tarafından başvurucunun sendika üyeliği ile Bank Asya hesabındaki hareketler birlikte değerlendirilerek başvurucunun terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan mahkûmiyetine karar verilmiştir. Mahkemenin gerekçesinde hükme esas aldığı delillerin ağırlığı ve belirleyiciliği hususunda herhangi bir değerlendirmede bulunmadığı anlaşılmıştır.

20. Başvurucu hakkında Bank Asya hesap hareketleri dışında başka deliller hükme esas alınmış ise de, Yargıtay ve Anayasa Mahkemesinin sendika üyeliği başta olmak üzere diğer delillere ilişkin tespitleri dikkate alındığında Bank Asya hesap hareketlerinin başvurucunun cezalandırılmasında belirleyici delil hâlini aldığı anlaşılmıştır. Mahkeme kararına göre başvurucu hakkındaki Bank Asya hesap hareketleri başvurucunun FETÖ/PDY lideri ve yöneticilerinin talimatı doğrultusunda hareket ettiğini göstermekte, örgütsel saikle bankacılık işlemleri yaptığını ortaya koymaktadır. Başvurucu ise aşamalar boyunca hesap hareketlerinin mutat işlemler olduğunu beyan etmiş, bu kapsamda umre ziyareti için temin etmiş olduğu parasını aracı şirketin talebi üzerine Bank Asya üzerinden gönderdiğini ileri sürmüştür.

21. Mahkeme kararı incelendiğinde birtakım banka verilerinin dikkate alındığı ancak özellikle Yargıtay içtihadında yer verilen (bkz. Ruhi Erginer ve diğerleri, §§ 15-17) ilkelerin herhangi bir şekilde kararda tartışılmadığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede Yargıtay içtihadında ortaya konulması gerektiği belirtilen, başvurucunun örgütsel faaliyet veya örgüte yardım kastıyla, bilerek ve isteyerek bu hesabı açtığını gösterir, kastını ortaya koyan yeterli delil bulunup bulunmadığı hususunun kararda değerlendirilmediği görülmüştür. Dolayısıyla mahkûmiyet kararında başvurucunun örgüt liderinin ve yöneticilerinin Bank Asyaya destek olunması şeklindeki talimatı üzerine örgütsel faaliyet kastıyla hesap açtığının ve bankacılık işlemleri yaptığının yeterli gerekçeyle ortaya konulamadığı değerlendirilmiştir.

22. Mahkûmiyet gerekçesi incelendiğinde başvurucunun durumunun bireysel olarak hiç tartışılmadığı ve başvurucunun başta Bank Asya hesap hareketleri olmak üzere aleyhinde kullanılan delillere yönelik ileri sürdüğü savunmalarının irdelenmediği kanaatine varılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun suç işlemek amacıyla kurulmuş örgütün amacını gerçekleştirmesine katkı sağlamak için hareket etmediğine ve söz konusu işlemlerin rutin bankacılık işlemleri olduğuna ilişkin iddiaları başta olmak üzere kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Basri BAĞCI ve Ömer ÇINAR bu sonuca katılmamıştır.

24. Mevcut başvuruda ulaşılan sonuç ve uygun görülen giderim gözetildiğinde yapılacak yeniden yargılamada başvurucunun yargılamanın esasına ilişkin diğer şikâyetlerinin değerlendirilebileceği anlaşıldığından başvurucunun eldeki başvuruda değerlendirme konusu yapılmayan diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca inceleme yapılmasının gerekli olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvurucu tarafından temellendirilmediği anlaşıldığından Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 2.500.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

29. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA OYBİRLİĞİYLE,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE Basri BAĞCI ve Ömer ÇINAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA OYBİRLİĞİYLE,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Samsun 3. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2017/43, K.2018/40) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Başvurucu, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddialarının karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş, Mahkememiz çoğunluğu tarafından, başvurucunun Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği kabul edilmiştir. Aşağıda belirtilen nedenlerle çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başvurucu olayların gerçekleştiği tarihte öğretmen olarak görev yapmaktadır. Başvurucuya iddianameye konu eylemler ve dosya kapsamı hakkında bilgi verilmiş ve savunması alınmıştır. Yerel mahkeme gerekçeli kararında, başvurucunun Aktif- Sen'e üye olduğu ve sendikanın denetim kurulunda görev aldığı, Bank Asya hesapları üzerinde yapılan incelemede 2004 yılından beri katılım hesaplarının bulunduğu ve 17.10.2014 tarihinde 6.500 TL'lik katılım hesabı açtığı, Zaman gazetesi ve Samanyolu Televizyonuna yapılan operasyonları protesto etmek amacı ile Samsun Adalet Sarayı önünde Aktif Sen tarafından düzenlenen eylemlere katıldığı , evinde yapılan aramalarda örgüt elebaşısına ait vaaz CD'sinin ele geçirildiği, bu eylemlerin terör örgütü üyesi olma düzeyine ulaşmadığı, söz konusu eylemlerin silahlı terör örgütüne yardım fiili açısından değerlendirilmesi gerektiğini belirterek başvurucu hakkında terör örgütü üyesi olmamakla birlikte bilerek ve isteyerek yardım etme suçundan mahkûmiyet kararı vermiştir.

Yargılamada başvurucuya esas hakkında mütalaaya savunma imkânı tanınmış ve başvurucunun savunması sonrasında hüküm verilmiştir. Yargılamayı yapan Mahkeme tüm dosya kapsamını nazara alarak, hukuk kurallarını nasıl uyguladığını ve yorumladığını, ayrıca takdir yetkisini gerekçelendirerek hüküm kurmuştur. Yerel Mahkemenin kararı istinaf ve temyiz kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir. Buna göre, başvurucunun bireysel başvurusunda yer alan iddiaları kanun yolu şikâyeti niteliğini haiz olup, bireysel başvuruda bu hususların değerlendirilmesi mümkün değildir.

Anayasa Mahkemesi, Aydın Yavuz ve Diğerleri başvurusunda (Başvuru Numarası: 2016/22169, Karar Tarihi: 20/6/2017, R.G. Tarih ve Sayı: 30/6/2017-30110) darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmaya ilişkin olarak FETÖ/PDY örgütünün özellikleri hakkında kapsamlı açıklamalara yer vermiştir. Söz konusu kararda Millî Güvenlik Kurulu'nun (MGK) 20/7/2016 tarihli toplantısında darbe girişiminin değerlendirildiği, FETÖ/PDY'nin başlangıçta özellikle din ve eğitim alanında faaliyet göstererek toplumda meşruiyet kazanmaya çalıştığı, FETÖ/PDY'nin bünyesinde bulunan ışık (talebe) evleri, okullar, yurtlar ve dershaneler aracılığıyla ulaştığı gençleri amaçları doğrultusunda yetiştirdiği ve bu kişilerin yapılanmanın insan kaynağını oluşturduğu, bu örgütün kuruluş aşamasından itibaren etkisi altına aldığı eğitim kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, medya kuruluşları, ticari kuruluşlar ve kamu görevlileri aracılığıyla milleti ve devleti kontrol altında tutmayı amaçladığı, yetkili makamlar tarafından yapılan çok sayıda sözlü ve yazılı açıklamada genel olarak, darbe teşebbüsünün Fetullah Gülen'in talimatı ile başlatıldığı ve onun onayladığı plan doğrultusunda TSK içinde yuvalanmış FETÖ/PDY mensupları, örgüt yöneticisi konumundaki kamu görevlileri, siviller ile polis ve jandarma içine sızmış FETÖ/PDY üyeleri tarafından icra edildiği belirtilmiştir. Söz konusu kararda, FETÖ/PDY terör örgütünün ortaya çıkması ve toplumda meşruiyet kazanmasındaki en önemli unsur, eğitim faaliyetleri olarak belirtilmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin aynı kararında (Aydın Yavuz ve Diğerleri Başvurusu), yetkili makamlarca ve soruşturma mercilerince 15 Temmuz darbe teşebbüsünün faili olduğu belirtilen FETÖ/PDY'ye ilişkin olarak özellikle son yıllarda yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda bu yapılanmanın özelliklerine ve faaliyetlerine ilişkin birçok tespit ve değerlendirmeye yer verilerek, özetle; FETÖ/PDY'nin yöneticileri ve üyelerinin, faaliyetlerini gizlilik esasıyla yürüttüğü ve gizliliği sağlayacak haberleşme yöntemleri kullandığı, gizlilik anlayışı, devlet yönetimi bakımından önemli görülen TSK, yargı, emniyet ve mülki idare birimlerinde ayrı bir titizlikle uygulandığı, FETÖ/PDY'nin gerçek amacının devleti ele geçirmek olduğu belirtilmiştir.

Yine Anayasa Mahkemesi’nin yerleşik içtihatlarında belirtildiği üzere, delillerin değerlendirilmesi ve hukuk kurallarının yorumlanması bireysel başvurunun ikincilliği ilkesi yargılamayı yapan mercilerin görevidir. Anayasa Mahkemesinin görevi ise, mahkemelerin yorumlarının açıkça keyfi veya bariz takdir hatası içerecek nitelikte olup olmadığını incelemektir. Başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı veren yerel mahkeme, somut olay bağlamında Bank Asya hesap hareketlerini ve Aktif Sen üyeliğini, Zaman Gazetesi ve Samanyolu TV için yapılan protesto eylemlerini değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Yerel mahkeme gerekçeli kararında başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü kurarken tek ve belirleyici delil olarak sendika üyeliğine ya da Bank Asya’ya katılım hesabı açılmasına dayanmamış, tüm delilleri birlikte nazara almıştır. Yerel mahkemenin kararı gerekçeli olup, hukuk kurallarının uygulanmasında bariz takdir hatası veya açık bir keyfilik de mevcut değildir.

Açıklanan nedenlerle başvurucunun, Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediği kanaatinde olduğumuzdan, aksi yöndeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkan Basri BAĞCI Üye Ömer ÇINAR

CUMALİ TOPAK

B. No: 2021/63822 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/63822

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CUMALİ TOPAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/63822)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Mehmet ALTUNDİŞ

Başvurucu : Cumali TOPAK

Vekili : Av. Mustafa YILDIRIM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, deprem dolayısıyla kiracı olarak hak sahipliğinin iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, 23/10/2011 ve 9/11/2011 tarihlerinde Van'da meydana gelen depremler nedeniyle kiracı sıfatıyla hak sahibi kabul edilmiş ancak sunduğu belgelerin yetersiz olduğu gerekçesiyle Van Valiliği İl Afet ve Acil Durum Müdürlüğünün 25/4/2014 tarihli işlemiyle hak sahipliği iptal edilmiştir. Başvurucu, işlemin iptali istemiyle idare mahkemesinde dava açmıştır.

3. Van 2. İdare Mahkemesi (Mahkeme) 19/3/2015 tarihli kararıyla dava konusu işlemin iptaline karar vermiştir. Mahkeme; kararında başvurucunun hak sahipliğinin iptaline gerekçe olarak belgelerin yetersizliğini gösterdiğini ancak 12/6/2014 ve 23/9/2014 tarihli ara kararlarıyla eksik belgelerin neler olduğunu davalı idareden sormasına rağmen yanıt verilmediğini belirtmiştir. Ayrıca başvurucunun deprem tarihi itibarıyla Erciş ilçesinde ikamet ettiğini adrese dayalı nüfus kayıt sisteminden alınan belgeyle kanıtladığını, evli olduğunu, kendisi ile eşi adına herhangi bir taşınmaz kaydının olmadığını gösteren belgeleri sunduğunu tespit etmiştir. Davalı idarenin kira sözleşmesi ve ödeme dekontunun ibraz

edilmediği yönündeki savunmasına karşın Van Valiliğinin 2013/01 sayılı Genelgesi'nde bu belgelerin yalnızca ikametini belgeleyemeyen kiracılardan isteneceğinin düzenlendiği, başvurucunun ise ikametini belgelediği dikkate alındığında bu belgelerin yokluğunun hak sahipliğinin iptali için yeterli gerekçe oluşturmadığı sonucuna varmıştır. Mahkeme, somut ve hukuken kabul edilebilir bir neden olmaksızın yapılan iptalin hakkaniyete aykırı olduğunu ve dava konusu işlemin hukuka uygun olmadığını ifade etmiştir.

4. İptal kararı Danıştay Ondördüncü Dairesinin (Danıştay) 8/2/2018 tarihli kararıyla bozulmuştur. Danıştay kararında, Van Valiliğinin 2013/01 sayılı Genelgesi uyarınca afet konutlarının kiracılara satışı için yalnızca nüfus kayıt örneği ve taşınmaz kaydının bulunmaması değil aynı zamanda başvuru sahibinin kiracılık durumunu noter onaylı kira sözleşmesi ve kira ödemesine dair banka dekontlarıyla belgelemesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucunun, başvuru sırasında ibraz ettiği belgelerden deprem esnasında Erciş'te ikamet ettiği ve taşınmazının bulunmadığı anlaşılsa da kiracılık ilişkisini tevsik eden belgelerin sunulmadığı, bu eksiklik nedeniyle idarece yapılan inceleme sonucunda hak sahipliğinin iptal edildiği ifade edilmiştir. Bu durumda idarenin işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı, dolayısıyla Mahkeme kararının hukuki isabet taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca genelge hükümleri uyarınca sadece Erciş ilçesiyle sınırlı olmaksızın Türkiye genelinde başvurucu ve eşi adına taşınmaz kaydının olmaması gerektiği vurgulanmıştır.

5. Danıştayın bozma kararına uyan Mahkeme 8/4/2019 tarihli kararıyla davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme, kararında Danıştayın bozma gerekçesini aynen benimsemiştir. Başvurucunun karara karşı yaptığı temyiz ve karar düzeltme başvuruları ise Danıştay Altıncı Dairesince reddedilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 25/11/2021 tarihinde öğrendikten sonra 27/12/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, deprem nedeniyle kiracı sıfatıyla hak sahibi olarak kabul edilmesine rağmen sunduğu belgelerin yetersiz olduğu gerekçesiyle hak sahipliğinin iptal edilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Deprem tarihinde Van'ın Erciş ilçesinde ikamet ettiğini adrese dayalı nüfus kayıt sistemi üzerinden aldığı belgeyle kanıtladığını, kendisi ve eşi adına herhangi bir taşınmaz kaydı bulunmadığını gösteren belgeleri sunduğunu, buna rağmen yalnızca kira sözleşmesi ve ödeme dekontlarını ibraz etmediği gerekçesiyle hak sahipliğinin iptal edilmesinin somut olayın koşullarıyla bağdaşmadığını ifade etmiştir. Söz konusu konuta ilişkin 62 ay boyunca düzenli olarak taksit ödediğini vurgulayarak bu süreçte fiilen mülkiyet hakkından yararlanamadığını, bu nedenle mülkiyet hakkının, adil yargılanma hakkının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvurucuya göre idare tarafından uygulanan ölçüsüz ve katı yorum, afet mağduru bir kiracı olarak kendisine tanınan hakları işlevsiz hâle getirmektedir.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; söz konusu başvuruya ilişkin olarak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Van Valiliğinden temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine ilişkin olarak yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere gönderildiği, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın

kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Toplu Konut İdaresi Başkanlığının 9/4/2025 tarihli yazısında, başvurucunun Van Erciş 3. Etap Afet Bölgesi 480 Adet Konut Projesi kapsamında K1-28 Blok 13 No.lu taşınmaz için kiracılar hak sahibi olarak 8/8/2016 tarihinde sözleşme imzalamış olup 1/10/2022 tarihinde borcunu kapattığı ve tapusunu aldığı bildirilmiş, ilgili belgeler iletilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı herhangi bir beyanda bulunmamıştır.

10. Genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılması bireysel başvuru alanında özel olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

11. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilebilir.

13. Bireysel başvuru kurumu, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına yönelik etkili bir başvuru yolu sağlamak amacıyla düzenlenmiş olup bu başvuru yolunun Anayasa ve ilgili mevzuat uyarınca belirlenen sınırlar çerçevesinde, dürüstlük kuralına uygun biçimde kullanılması zorunludur. Bu nedenle bireysel başvuru süreci yalnızca ihlal iddialarının bildirilmesini değil aynı zamanda başvurunun değerlendirilebilmesi bakımından önem taşıyan her türlü olgunun Anayasa Mahkemesine zamanında ve eksiksiz biçimde iletilmesini de kapsar.

14. Başvurucunun başvurunun konusu ile ilgili olarak bireysel başvurudan sonraki aşamalarda gerçekleşen ve başvurunun kabul edilebilirliği ile esasına etki edebilecek nitelikteki gelişmeleri Anayasa Mahkemesine bildirme yükümlülüğü vardır. Aksi durum bireysel başvuru hakkının Anayasa ve İçtüzük uyarınca tanımlanan amacına açıkça aykırılık teşkil eder ve başvurunun kötüye kullanılması sonucunu doğurur.

15. Başvurucunun mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla yaptığı bireysel başvuru, Van'da meydana gelen depremler sonrasında kiracı sıfatıyla hak sahibi olarak kabul edilmesine rağmen idare tarafından sunulan belgelerin yetersiz olduğu gerekçesiyle hak sahipliğinin

iptal edilmesine dayanmaktadır. Ancak Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından sunulan 9/4/2025 tarihli yazıdan başvurucunun 8/8/2016 tarihinde Van Erciş 3. Etap Afet Konutları Projesi kapsamında ilgili taşınmaz için hak sahibi sıfatıyla sözleşme imzaladığı, 1/10/2022 tarihinde ise söz konusu taşınmazın bedelini tamamen ödeyerek tapu senedini aldığı anlaşılmıştır.

16. Başvurucunun bireysel başvurusunun esası, Van'da meydana gelen depremler sonrası kiracı sıfatıyla elde ettiği hak sahipliğinin iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıdır ancak başvurucu hakkında Toplu Konut İdaresi Başkanlığı tarafından gönderilen 9/4/2025 tarihli yazıda, Van Erciş 3. Etap Afet Bölgesi 480 Adet Konut Projesi kapsamında başvurucunun 1/10/2022 tarihinde borcunu kapatarak ilgili taşınmazın tapusunu aldığı bildirilmiştir. Ne var ki tapu senedi alınması gibi mülkiyet hakkına ilişkin belirleyici bir gelişme yaşanmasına rağmen başvurucu, bu durumu Anayasa Mahkemesine hiçbir aşamada bildirmemiş; aksine mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasını sürdürmüştür. Bu çerçevede bireysel başvuru sürecinde yaşanan gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgi sahibi olması başvurunun kabul edilebilirliği ve esas bakımından yapılacak değerlendirme açısından büyük önem arz etmektedir. Başvurucunun bu gelişmeleri saklaması ya da bildirmemesi, Anayasa Mahkemesinin doğru ve tam bir değerlendirme yapmasına engel teşkil etmiş; dolayısıyla bireysel başvuru hakkı, amacı dışında yanıltıcı şekilde kullanılmıştır.

17. İçtüzük'ün 59. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca başvurucu, başvuruya ilişkin yeni gelişmeleri Anayasa Mahkemesine derhâl bildirmekle yükümlüdür. Başvurucunun bu yükümlülüğe uymaması 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi anlamında bireysel başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak nitelendirilmiştir.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun başvurusunun değerlendirilmesi bakımından esaslı olan bir unsur hakkında bilgi vermediği, bu süreçte vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesini bilgilendirmemek suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasını engellediği anlaşıldığından başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

19. Ayrıca Avukat Mustafa Yıldırım aleyhine 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca Avukat Mustafa Yıldırım'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ASAL SHAHHEYDARY

B. No: 2022/25594 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/25594

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ASAL SHAHHEYDARY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/25594)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ayşe Didem ÖZDEMİR AKCA

Başvurucu : Asal SHAHHEYDARY (İran İslam Cumhuriyeti vatandaşı)

Vekili : Av. Barış Can BERKİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle kötü muamele yasağının, kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, yaşam hakkının, din ve vicdan özgürlüğünün, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında Denizli Valiliği İl Göç İdaresi Müdürlüğünce 19/7/2021 tarihinde 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendi gereğince menşe ülkesine, güvenli üçüncü bir ülkeye veya transit gideceği ülkeye sınır dışı etme kararı verilmiştir.

3. Başvurucunun sınır dışı etme kararının iptal edilmesi talebiyle açtığı dava Denizli İdare Mahkemesince 9/2/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

4. Başvurucu, nihai kararı 14/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 11/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

5. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Göç İdaresi Başkanlığının yazısından başvurucunun 4/8/2022 tarihinde ülkesi İran'a gönüllü geri dönüş talebinde bulunduğu ve 6/8/2022 tarihinde Türkiye'den çıkış yaptığı anlaşılmıştır. Gönüllü geri dönüş formu Farsça ve Türkçe olarak düzenlenmiştir. Formda başvurucunun yanı sıra tercüman ve il göç uzmanı imzası bulunmaktadır.

II. DEĞERLENDİRME

7. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğuna ilişkin iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşılan yabancı uyruklu başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

8. Başvurucu, trans kadın ve Hristiyan olduğunu, sınır dışı etme kararı ve kararın iptali talebiyle açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle sınır dışı edilmesi hâlinde kötü muameleye maruz kalabileceğini ve özgürlüğünün kısıtlanabileceğini belirterek kötü muamele yasağının, kötü muamele yasağıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının, yaşam hakkının, din ve vicdan özgürlüğünün, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, ihlal iddialarının incelenmesi sırasında ilgili mevzuat hükümleri ve içtihatlar ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında sınır dışı edilmesi hâlinde idam cezasına mahkûm edileceğini, ölüm riskinin gerçek olduğunu ifade etmiştir.

10. Sınır dışı etme kararının uygulanmasının olası sonuçları ve/veya bu kararın iptali için açılan davayla ilgili yargı sürecine yönelik iddiaların incelenebilmesi için sınır dışı kararının uygulanması ya da uygulanmasının önünde bir engel bulunmaması gerekir (benzer değerlendirme için bkz. M.L. ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/20735, 28/12/2021, § 23).

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasında başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden görülmemesi hâlinde de düşme kararı verilebileceği belirtilmiş ancak aynı maddenin (2) numaralı fıkrasında Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde incelemeye devam edilebileceği hüküm altına alınmıştır.

12. Başvurucu, bireysel başvuru tarihinden sonra gönüllü olarak ülkesine dönmüştür. Bu durumda başvurucunun sınır dışı etme kararının uygulanma olanağı kalmamıştır.

13. Diğer taraftan Göç İdaresince başvurucunun gönüllü geri dönme talebinde bulunduğu ve bunun sonucu olarak 6/8/2022 tarihinde hava yolu ile ülkesine gittiği bildirilmiştir. Başvurucu vekili, 22/3/2023 tarihinde -başvurucunun ülkemizi terk etmesinin üzerinden 7 ayı aşkın bir süre geçtikten sonra- Bakanlık görüşüne hazırladığı cevapta başvurucunun aslında sınır dışı edildiğine yönelik bir iddiada da bulunmamıştır. Başvurucu vekilinin başvurucunun ülkesine döndüğünden söz etmemesi, başvurucu ile vekili arasındaki iletişimin koptuğunu da göstermektedir.

14. Yabancının sınır dışı edileceği ülkede öldürüleceğine ve/veya Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı bir muameleye uğrayacağına dair iddiasının bireysel başvuruya konu edildiği hâllerde başvurucu vekilinin bireysel başvuru sürecinde başvurucunun sınır dışı edildiğini bildirmemesi, başvurucu ile vekili arasındaki iletişimin koptuğu ve bunun başvurucunun bireysel başvurusunu sürdürmek istemediğinin göstergesi olduğu şeklinde değerlendirilebilir (N.K.A.A. [1. B.], B. No: 2022/12862, 14/5/2025, § 24).

15. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, eş cinsel olup ülkelerine sınır dışı edilmeleri hâlinde kötü muameleye maruz kalacağını iddia eden İranlılar tarafından yapılan başvurularda iddianın nasıl ele alınacağını Mohammadreza Karamı ([2. B.], B. No: 2021/1927, 17/9/2025) kararında ortaya koymuştur. Dolayısıyla başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmamaktadır. Ayrıca Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygı, başvurunun incelenmesini gerekli kılmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle düşmesine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun incelenmesinin sürdürülmesini haklı kılan bir neden bulunmaması nedeniyle DÜŞMESİNE,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA,

D. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VEDAT ERİM

B. No: 2022/47916 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/47916

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

VEDAT ERİM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/47916)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Kübra ÇİFTÇİ

Başvurucu : Vedat ERİM

Vekili : Av. Hakan KARADUMAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, yabancı dil sınavında alınan puan şüpheli bulunarak sınav sonucunun geçersiz sayılması nedeniyle eğitim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, olay tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

3. Başvurucu, doktora programına kabul edilmek için gerekli olan yabancı dil puanını (80.00 puan) 2010 yılında girdiği Üniversiteler Arası Kurul Yabancı Dil Sınavı'nda (ÜDS) almıştır. Başvurucu; daha önce girdiği 2009 yılı İlkbahar Dönemi ÜDS'den 17.50 puan, 2009 yılı Sonbahar Dönemi ÜDS'den ise 21.25 puan almıştır.

4. Başvurucunun da aralarında bulunduğu bazı akademik personelin yabancı dil seviyesinin yetersiz olduğuna ilişkin Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezine (ÖSYM) 11/10/2019 tarihinde elektronik posta (e-posta) yoluyla yapılan ihbar üzerine başvurucu hakkında ÖSYM İhbar Değerlendirme Komisyonunca inceleme başlatılmıştır.

5. Yapılan incelemede başvurucunun yaklaşık yedi aylık süreçte puanını 21.25 puandan 80.00 puana çıkarmış olması olağan dışı bulunarak başvurucu eş değer sınava çağrılmıştır.

Eş değer sınava çağırma yazısında, sınava girilmemesi hâlinde olağan dışı olarak değerlendirilen puanının ve söz konusu sınav kapsamında elde ettiği tüm hakların geçersiz sayılacağı da bildirilmiştir.

6. Başvurucu çağrıldığı sınava iki kez sağlık mazereti sunarak girmemiştir. Son sunduğu sağlık mazereti ise idarece kabul edilmeyerek 2010 yılında aldığı ÜDS puanı geçersiz sayılmıştır.

7. Başvurucu, mazeretinin kabul edilmeyerek sınav sonucunun geçersiz sayılmasına ilişkin işleme karşı iptal davası açmıştır. Ankara 5. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) başvurucunun sınav için belirlenen günde sağlık mazereti bulunduğu gerekçesiyle dava konusu işlemi iptal etmiştir. Kararın temyiz incelemesini yapan Danıştay Sekizinci Dairesi (Danıştay) ise başvurucunun daha önce bir kez daha benzer nitelikte sağlık mazereti sunduğunu, sunulan sağlık mazeretleri incelendiğinde kronik rahatsızlığının veya doktoru tarafından sürekli takibi gereken bir hastalığının bulunmadığının anlaşıldığını, bu sebeple sağlık mazeretinin haklı mazeret olarak kabulünün mümkün olmadığını belirterek İdare Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın kesin olarak reddine 29/12/2021 tarihinde oyçokluğuyla karar vermiştir.

8. Karara muhalif kalan üye; muhalefet gerekçesinde başvurucunun sınav sorularını önceden ele geçirdiği veya sınavda kopya çektiği ya da sınavda toplu olarak kopya çekildiği şeklinde bir tespit olmadığını, buna rağmen başvurucunun sadece daha önceden girdiği sınavlarda aldığı puanlar kıyaslanarak eş değer sınava çağrılmasının hukuka uygun olmadığını belirtmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı 27/2/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/3/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; sınav sonucunun geçersiz sayılması nedeniyle doktor ünvanının geri alındığını ve ayrıca bu nedenle üniversitedeki kadrosundan da ayrıldığını, söz konusu işlem nedeniyle akademik kariyerinin engellendiğini, çalıştığı çevrede hakkında olumsuz bir intiba oluşturulduğunu, yaşadığı yeri ve çevresini değiştirmek zorunda kaldığını belirterek hukuki güvenlik ilkesi ile eğitim ve çalışma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; ilk olarak söz konusu şikâyetlerin Anayasa Mahkemesinin konu bakımından yetkisinde olup olmadığının belirlenmesi gerektiğini, Mahkemenin kendisini yetkili görmesi hâlinde ise müdahalenin kanunilik ve meşru amaç kriterlerini taşıdığını, ayrıca başvurucunun doğrudan sınav sonucunun geçersiz sayılmadığını, başvurucuya yeniden sınava girme imkânı verildiğini, bu nedenle müdahalenin orantılı da olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği cevapta ihlal iddialarını yinelemiştir.

13. Başvurucunun iddialarının özü, doktora eğitimine başlaması için gerekli olan yabancı dil sınavında aldığı puanın geçersiz sayılmasına ilişkindir. Başvurucu devam eden süreçte de sınav sonucunun geçersiz sayılmasına bağlı olarak doktor ünvanını kaybettiğini belirtmektedir. Bu nedenle başvurucunun eğitim hakkına yönelik şikâyetlerinin Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği

değerlendirilmiştir (aynı iddianın eğitim hakkı kapsamında değerlendirildiği karar için bkz. Özcan Bayrak [1. B.], B. No: 2019/14060, 3/11/2022, § 31).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Anayasa'nın 42. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz."

16. Temel hak ve özgürlüklerin nasıl sınırlandırılacağına ilişkin genel bir düzenleme olan Anayasa'nın 13. maddesine göre temel hak ve hürriyetler, sadece Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplerle (meşru amaç) ve ancak kanunla sınırlanabilir. Aynı zamanda bu sınırlamaların ölçülü olması gerekir (eğitim hakkı bağlamında bkz. Özcan Zengin [2. B.], B. No: 2020/4244, 23/2/2022, §§ 72-82).

17. Anayasa Mahkemesi daha önce somut olaya benzer nitelikte olan Özcan Bayrak kararında, başvurucunun eş değer sınava çağrılmasının doktora diplomasının geçerliliği üzerinde yakın ve makul bir risk oluşturduğu gerekçesiyle eğitim hakkına yönelik bir müdahale olduğuna karar vermiştir (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Özcan Bayrak, §§ 34-38). Bahsi geçen kararda Anayasa Mahkemesi, idarenin başvurucuya gönderdiği çağrıda 17/2/2011 tarihli ve 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Hizmetleri Hakkında Kanun'un 9. maddesinin (8) numaralı fıkrası gereğince başvurucunun eş değer sınava katılmaması hâlinde tekrarı istenen sınavın geçersiz sayılacağının hükme bağlandığını belirtmiş ve 6114 sayılı Kanun'un 9. maddesinin (8) numaralı fıkrasının kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varmıştır (Özcan Bayrak, § 41). Yine söz konusu kararda, eş değer sınava çağırma şeklindeki mevcut müdahalenin sınav güvenliğinin sağlanması sureti ile ulusal ölçekte eğitim kalitesinin korunmasına yönelik meşru bir amacının olduğu sonucuna varılmıştır (ayrıntılı açıklamalar için bkz. Özcan Bayrak, §§ 42-44). Eldeki başvuru yönünden de müdahalenin kanuniliği ve taşıdığı meşru amaç bakımdan anılan karardan ayrılmayı gerektiren bir yön bulunmamaktadır. Bu aşamadan sonra müdahalenin ölçülülüğünün değerlendirilmesi gerekmektedir.

18. Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; Mehmet Akdoğan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

19. Olayda başvurucu, hakkında ÖSYM'ye yapılan bir şikâyet üzerine eş değer sınava çağrılmıştır. Başvurucunun girdiği sınava yönelik incelemenin sınav güvenliğine ilişkin bir işlem olduğu hususunda şüphe bulunmamaktadır. Sınav güvenliğine ilişkin alınacak tedbirlerin devletin yükümlülüğünde olduğu ve bu hususta takdir marjının oldukça geniş olduğu açıktır. Dolayısıyla eş değer sınava çağırma şeklindeki müdahalenin sınav güvenliğinin sağlanması sureti ile ulusal ölçekte eğitim kalitesinin korunmasına yönelik meşru bir amacı gerçekleştirmeye elverişli olduğu değerlendirilmiştir.

20. Bununla birlikte devlet, birey nazarında hukuk güvenliği ilkesini zedeleyebilecek

işlemlerden kaçınmakla da yükümlüdür. Bu doğrultuda özellikle geriye yönelik olarak yapılacak denetim işlemleri yönünden sınavın denetimine neden olan şüphe, denetim sonucu ortaya çıkan olağan dışı bulguların niteliği, sınavın üstünden geçen süre gibi hususlar eğitim hakkına yapılacak müdahalenin gerekliliği noktasında yapılacak değerlendirme yönünden büyük önem arz etmektedir. Nitekim bireylerin kendilerine düşen yükümlülükleri öngörme ve davranışlarını ayarlama imkânını vermeyen norm ve uygulamaların hukuk güvenliği ilkesini zedeleyeceği açıktır. Hukuksal durumların takdirindeki belirsizlik, temel haklar alanında getirilen güvenceleri işlevsiz kılabilir (benzer yöndeki bir değerlendirme için bkz. Sara Akgül [GK], B. No: 2015/269, 22/11/2018, § 108; bazı farklılıklarla birlikte bkz. Özcan Bayrak, § 54).

21. Bu bağlamda eldeki başvuru yönünden belirtilmesi gereken ilk husus sınavın denetimine neden olan şüphenin ne olduğudur. Başvurucunun sınavına yönelik incelemenin ÖSYM'ye e-posta yoluyla yapılan bir ihbar (bkz. § 4) üzerine başladığı anlaşılmakla birlikte gerek idare tarafından yapılan incelemede gerekse İdare Mahkemesi tarafından yapılan değerlendirmede söz konusu ihbarın başvurucunun sınav sonucu üzerinde şüpheye yol açacak ciddiyette olup olmadığının değerlendirilmediği görülmüştür (benzer yönde değerlendirme için bkz. Özcan Bayrak, § 55). Belirtilmesi gereken ikinci husus ise denetim sonucu ortaya çıkan ve olağan dışı olarak nitelenen bulguların dayanağının ne olduğudur. Başvurucunun eş değer sınava çağrılmasına gerekçe olarak sadece önceki sınavlarda aldığı düşük puanlar ile şüpheli olduğu kabul edilen sınavda aldığı puan arasındaki fark gösterilmiş, bunun dışında başvurucunun kopya çektiği veya benzeri hukuka aykırı bir eylemde bulunduğu ileri sürülmemiştir. Diğer taraftan başvuruya konu dava dosyasının tetkikinden veya başvuru formundaki açıklamalardan başvurucunun sınavının hangi sebeple incelemeye alındığını bilebilecek durumda olduğu da söylenememektedir.

22. İdarenin iyi yönetişim ilkesine uygun hareket etme yükümlülüğünün olduğu Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında ifade edilmiştir (mülkiyet hakkı kapsamında bkz. Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 68; eğitim hakkı kapsamında bkz. Şehmus Altuğrul [2. B.], B. No: 2017/38317, 13/1/2021, § 54). İyi yönetişim ilkesi, kamu yararı kapsamında bir konu bahis mevzusu olduğunda kamu otoritelerinin uygun zamanda, uygun yöntemle ve her şeyden önce tutarlı olarak hareket etmelerini gerektirir (Şehmus Altuğrul, § 54). İdari işlemler hukuka uygunluk karinesinden faydalanır. Bu kabul neticesinde kişiler söz konusu işlemlere dayanarak pek çok hak veya menfaate sahip olabilirler. Dolayısıyla aksi yöndeki bir iddia sonucunda ortaya çıkabilecek kapsamlı sorunlar gözönünde bulundurulduğunda söz konusu iddianın ciddi bir şekilde temellendirilmesi iyi yönetişim bağlamında tutarlılığın bir gereğidir. İncelenen olayda olduğu gibi çeşitli güvenlik tedbirleri çerçevesinde gerçekleştirilmiş, geçerliliği uzun yıllar boyunca tüm kamusal makamlarca kabul edilmiş, kişilere akademik yeterlilik elde etmeleri noktasında önemli hak veya menfaatler sağlamış bir sınavla ilgili olarak kişinin şüpheli sonuçlar elde ettiği yönünde ortaya atılan iddianın ciddi bir şüpheye yol açıp açmadığının ortaya konulması gerekir. Buna karşın ne idari işlemi tesis eden kamu makamının ne de bu işlemin hukuki denetimini yapan yargı mercinin anılan hususta bir değerlendirme ve tespit yapmadıkları görülmüştür. Yargısal denetimde esas olarak başvurucunun sağlık mazeretinin geçerli olup olmadığı üzerine odaklanılmakla yetinildiği anlaşılmıştır.

23. Nazara alınması gereken bir diğer husus ise incelemeye alınan sınavın üstünden geçen süredir. Başvurucunun dokuz yılı aşkın bir süre önce katıldığı sınava ilişkin sonuç belgesi doktora başvurusunda kamusal makamlarca kabul edilmiştir. Kanunda öngörülen olağan

dışı bulgulara rastlanması kriterinin sınav sonrası yapılacak tüm incelemeler yönünden geçerli olduğu açıktır. Bununla birlikte oldukça uzun zaman sonra ortaya atılan bir iddia söz konusu olduğunda eş değer sınava çağrılabilme için bu kriterin katı bir şekilde uygulanması gerekir. Başka bir ifadeyle kriterin sağlanması için basit ve soyut bir şüphe yeterli olmayıp ilgililerin sınavda usulsüzlük yaptığına, yapılan bir usulsüzlüğe ortak olduğuna veya sonuçlarından faydalandığı bir usulsüzlüğün yapılmasına göz yumduğuna ilişkin bulgunun somut olarak ortaya konulması şarttır.

24. Başvurucu hakkındaki tespitte, katıldığı son üç sınavdaki başarı grafiğinden başka bir hususun dikkate alınmadığı görülmüştür. Başvurucuya sınavda usulsüzlük yaptığına ilişkin açık bir suçlamada bulunulmadığı gözetildiğinde eş değer sınava çağrılma için kanun tarafından aranan olağan dışı bulgulara rastlanması kriterinin -özellikle sınavın üzerinden geçen süre dikkate alındığında- karşılanmış olduğu söylenemez.

25. Sonuç olarak gerek idare gerekse Danıştay tarafından ortaya konulan gerekçede, başvurucunun eş değer sınava çağrılmasıyla ilgili olarak girdiği üç sınavdaki aldığı puanlar ve son iki sınav arasındaki puan farkı dışında başkaca hiçbir tespite yer verilmediği, ilgili tespitin kanun tarafından aranan olağan dışı bulgu kriterini karşılamaya yeterli olup olmadığının yukarıdaki değerlendirmeler ışığında tartışılmadığı anlaşılmıştır. Bu açıklamalar doğrultusunda adı geçen başvurucunun eş değer sınava çağrılması sureti ile eğitim hakkına yapılan müdahalenin idarece ve yargılama makamlarınca gerekliliğinin ortaya konulamaması nedeniyle ölçülü olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (bazı farklılıklarla birlikte benzer yönde bir değerlendirme için bkz. Özcan Bayrak, §§ 49-59).

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Eğitim hakkı yönünden ulaşılan sonuç nedeniyle başvurucunun diğer ihlal iddiaları hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin eğitim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Danıştay Sekizinci Dairesine (E.2021/7734, K.2021/7138) iletilmek üzere Ankara 5. İdare Mahkemesine (E.2021/1689, K.2021/1418) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞEHİDE TURGUT VE DİĞERLERİ

B. No: 2022/48740 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/48740

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞEHİDE TURGUT VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/48740)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Şehide TURGUT ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında verilen kararın istinaf sınırının altında kaldığı gerekçesiyle kesin olması nedeniyle mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 2022/48740 numaralı başvuruda yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmesinden ve aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesinden, 2023/13821 numaralı başvuruda da kamulaştırmanın kamu yararına dayanmadığından da yakınılmıştır.

3. Başvurulara konu kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil talebiyle açılan davalarda ilk derece mahkemelerince keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle kamulaştırma bedelleri tespit edilmiş ve tespit edilen bu bedellerin istinaf sınırının altında kalması nedeniyle hükmün istinaf kanun yoluyla incelenmesi mümkün olmadığı gerekçesiyle istinaf başvurusunun kesin olarak reddine karar verilmiştir.

4. Komisyonca oybirliği sağlanamaması nedeniyle başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

5. Aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2023/13821 numaralı başvurunun süresinde yapılan 2022/48740 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

6. Başvurucular, kamulaştırma bedelinin düşük belirlendiğinden ve kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında verilen kararın istinaf sınırının altında kaldığından şikâyet etmiştir.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucuların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. 2022/48740 numaralı başvurudaki başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında başvuru formundaki iddialarını yinelemiş; 2023/13821 numaralı başvurudaki başvurucular ise Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

8. 2022/48740 numaralı başvurudaki yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki başvurulardaki ihlal iddiaları mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Mülkiyet Hakkı ile Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucular, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında verilen kararın istinaf sınırının altında kaldığı gerekçesiyle kesin olması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Anayasa Mahkemesi, somut başvuru ile benzer nitelikte olan Belgin Yalçın ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2020/6450, 10/7/2024) kararında kamulaştırma bedelinin miktar olarak kesinlik sınırı altında kalması dolayısıyla kanun yolu incelemesi yapılamamasına yönelik şikâyeti inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedeli belli bir miktarın altında olduğu için başvuruculaların bedele karşı itiraz edememesi nedeniyle mahkemeye erişimlerinin kısıtlandığı ve mülkiyet hakkı kapsamında etkili başvuru hakkının ortadan kaldırıldığı sonucuna varılmış, aynı zamanda kamulaştırma bedelinin tespiti davalarına ilişkin olarak verilen kararların kesinlik sınırının altında kaldığı belirtilerek denetime tabi tutulmamasının bireyin taşınmazının gerçek değerinden yoksun kalmasına yol açabileceği vurgulanmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

13. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden başvuruculara kamulaştırma bedelinin düşük olduğuna, aleyhe vekâlet ücretine hükmedilmesine ve kamulaştırmada kamu yararının bulunmadığına yönelik şikâyetleri hakkında ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir (Belgin Yalçın ve diğerleri, § 42).

B. 2022/48740 Numaralı Başvuruda Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

15. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

16. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

17. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

18. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2022/48740 numaralı başvuruda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde teminat altına alınan etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculaların tazminat talebinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda ayrıntısı belirtilen başvuru harçları ile ekli listenin (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculaların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF AKÜLGER

B. No: 2022/57596 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/57596

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF AKÜLGER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/57596)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Yusuf AKÜLGER

Vekili : Av. Mehmet Salim TARHAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu etkileyecek nitelikteki esaslı iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucunun soruşturma ve kovuşturma evrelerinde gerçekleştirilen işlemler nedeniyle başka temel haklarının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri de bulunmaktadır.

A. Başvuruya Konu Olay İle İlgili Genel Bilgi

2. Türkiye 15 Temmuz 2016 tarihinde askerî bir darbe teşebbüsüyle karşı karşıya kalmıştır. Darbe teşebbüsünde bulunanlarca hazırlanan "sıkıyönetim direktifi" ile Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından emir komuta bütünlüğü içinde devletin yönetimi maksadıyla "Yurtta Sulh Konseyi" teşkil edildiği, yönetime el konulduğu, tüm yurtta sıkıyönetim ve sokağa çıkma yasağı ilan edildiği, kamu yetkisi ile yapılan tüm atama ve görevlendirmelerin teşkil edilen "Yurtta Sulh Konseyi" tarafından veya onun vereceği yetkiye istinaden yapılacağı, bunun haricinde yapılacak işlemlerin yok hükmünde olduğu, mevcut yürütme erkinin görevden el çektirildiği, Türkiye Büyük Millet Meclisinin (TBMM) feshedildiği, tüm valilerin görevden alındığı, tüm vali, kaymakam ve belediye başkanlığı atamalarının "Yurtta Sulh Konseyi" tarafından yapılacağı, siyasi partilerin tüm faaliyetlerinin sonlandırıldığı, polis

teşkilatının sıkıyönetim komutanları emrine alındığı belirtilmiştir. Anılan direktif ve ekindeki sıkıyönetim komutanlıklarına ilişkin atama listesi, darbe teşebbüsünde bulunanlar tarafından ilgili askerî birimlere ve bakanlıklara gönderilmiştir (Aydın Yavuz ve diğerleri [GK], B. No: 2016/22169, 20/6/2017, §§ 12, 13).

3. Darbe teşebbüsü sırasında ve sonrasında ülke genelinde darbe girişimiyle bağlantılı ya da doğrudan darbe girişimiyle bağlantılı olmasa bile Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının kamu kurumlarındaki örgütlenmesinin yanı sıra eğitim, sağlık, ticaret, sivil toplum ve medya gibi farklı alanlardaki yapılanmasına yönelik olarak Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından soruşturmalar yürütülmüş; çok sayıda kişi hakkında gözaltı ve tutuklama tedbirleri uygulanmıştır (Darbe teşebbüsü süreci ve darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmaya ilişkin olgular hakkında detaylı bilgi için bkz. Aydın Yavuz ve diğerleri, §§ 12-25, 51-54).

B. Başvuruya Konu Süreç

4. Başvurucu, bireysel başvuruya konu olayların geçtiği tarihte İstanbul'da bulunan Nurettin Baransel Kışlası 2. Zırhlı Tugay Komutanlığında uzman çavuş olarak görev yapmaktadır.

5. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (Başsavcılık) darbe teşebbüsü sırasında Üsküdar Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğüne yönelik gerçekleştirilen eylemlerle ilgili olarak yürüttüğü soruşturma kapsamında Anayasa'yı ihlal suçundan 16/7/2016 tarihinde gözaltına alınan başvurucu 18/7/2016 tarihinde tutuklanmıştır.

6. Başsavcılık; başvurucunun da aralarında bulunduğu şüpheliler hakkında Üsküdar Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü yerleşkesini kontrol altına almak amacıyla tank ve zırhlı araçlarla bağlı oldukları 2. Zırhlı Tugay Komutanlığından çıkarak harekete geçmeleri ve ilerleyen saatlerde kolluk kuvvetleri ile olay yerine gelen vatandaşların müdahaleleri sonucunda yakalanmaları şeklinde gerçekleşen olay ile ilgili anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme, TBMM'yi ve Türkiye Cumhuriyeti hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme suçlarından cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir. İddianamenin başvurucu ile ilgili kısmı şöyledir:

i. Başvurucu ile benzer mahiyette beyanda bulunan diğer şüpheliler soruşturma aşamasında alınan ifadelerinde "...15 Temmuz 2016 günü saat 21.00 sıralarında whatsapp gruplarından askerlerin alarm durumu ile çağrıldıklarını, hazırlanan listelere göre zırhlı araçlara bindiklerini, tabur komutanı [İ.A.nın] emri ile tanklara mühimmatların yüklendiğini, toplam 8 tank ve 4 Geliştirilmiş Zırhlı Personel Taşıyıcı (GZPT) ile birlikte kışladan hareket edilerek Üsküdar Çevik Kuvvet Yerleşkesine intikal edildiğini, tankları güzergâh üzerinde Yarbay [İ.A.nın] sevk ve idare ettiğini, kendilerine Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğündeki emniyet görevlilerine yapılan [saldırı] nedeni ile yardım amaçlı gidildiğini söylendiğini, Üsküdar'a geldiklerinde halkın toplanmış olduğunu ve kendilerine tepki gösterdiklerini, Yarbay [İ.A.nın] Çevik Kuvvet Yerleşkesine gelindiğinde buradaki emniyet amirleri ile görüşerek Sıkıyönetim ilan edildiği şeklinde sözler sarf ettiğini, halkın kendilerine tepki gösterdiklerini, güvenlik güçlerini müdahale ettiklerini, bunun üzerine tankların ve GZPT'lerin olay yerinden ayrılmaya çalıştıklarını, sokakların dar olması nedeni ile hareket kabiliyetlerinin kısıtlandığını, ara sokaklardan geçerek Üsküdar Meydanı istikametine gittiklerini, burada vatandaşların kendilerini durdurduklarını, polis tarafından yakalanarak gözaltına alındıklarını, darbe kalkışmasından haberleri olmadığını, suçlamaları kabul etmediklerini..." söylemiştir.

ii. Şüpheli beyanlarına ve güvenlik kamera kayıtlarına göre Üsküdar Çevik Kuvvet Yerleşkesine intikal etmek üzere kışladan çıkış yapan 195721 plaka sayılı tank içinde başvurucunun bulunduğu tespit edilmiştir.

iii. Kolluk kuvvetlerinin ve vatandaşların müdahaleleri sonucu başvurucunun da içinde bulunduğu 195721 plaka sayılı tank ile diğer tanklar ve (GZPT) içindeki şüpheliler Üsküdar Meydanı bölgesinde yakalanarak gözaltına alınmıştır.

iv. Şüpheli G.Y.den ele geçirilen cep telefonunun alınan imajındaki mesajlaşmalarda başvurucunun da içinde bulunduğu 195721 plaka sayılı tank ve diğer tanklara mühimmat yüklenmesine ilişkin yazışma içeriklerinin bulunduğu belirtilmiştir.

7. İddianamenin kabulü ile açılan dava İstanbul 22. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Başvurucunun kovuşturma evresinde alınan ve gerekçeli kararda da yer verilen savunması şu şekildedir:

"...14 Temmuz öğlen içtimasından sonra bölük komutanımız [G.Y.], eğitim plan odasında toplanmamızı söyledi, arkadaşlar bu üç gün içersinde bir reaksiyon tatbikatı olacak, herkes en geç bir saat içersinde kışlada olması gerek. Bir saat içerisinde katılamayacak olan var mı? dedi. Ben varım dedim. Benim durumumu da biliyor, eşimin rahatsızlığını biliyor, Kocaeli'nde oturduğumu da biliyor. Arkadaşlar bir saat içersinde gelmeyen olursa bunun cezasını çok fena halde çeker dedi. Mühimmat yüklenebilir, intikal yapabiliriz, tanklar çekiciye yüklenebilir dedi. 15 Temmuz günü mesai bitiminden sonra çıktık evlerimize gittik, saat 20:48 de whatsapp grubumuzdan tatbikat olacağını bildiğimizden dolayı 'toplanıyoruz' diye mesaj geldi. Bunun üstüne Kocaeli'nden çıkıp saat yirmi iki sularında nizamiyeden giriş yaptım, tanklar çekilmişti, üzerimi değiştirdim, direk tankın başına geçtim, depodan [A.A.dan] üzerime zimmetli olan 112628 nolu piyade HK3 tipi piyade tüfeğimi aldım, tankımın başına geçtim, sonrasında tabur komutanı [İ.A.] mercedes kamyonetle tank toplarını getirdi, her tanka onar tane düşecek şekilde tank topu mühimmatı verdi. Bizim tankımıza dokuz adet mühimmat kaldı. Bin tane de MG3 mühimmatı verdiler, MG3 mühimmatı açılacak dediler, yarım doldurulus yapılacak dediler, biz ne de olsa tugayın içersindeyiz, hiçbir şekilde açmayalım, gelince uğraşmayalım dedik, olduğu gibi tanka bıraktık, sonrasında çıkıyoruz dediler. Çıktık, tugayın içerisinde ilerlerken [Dafyar] eğitim bölgesine eğitim alanına gideceğimizi sanarken kavşağı geçtik, ilerde bir yol daha vardı, alternatif yol, dedi ki herhalde oradan gideriz, oraya geçtikten sonra da baktık Tugay Komutanı elinde el feneri ile nizamiyeyi işaret ediyordu, çıktık dışarı bayağı bir ilerledikten sonra hiçbir şekilde tankın içersinde telsiz muhaberesi olmadı, dışardan biz kendi aramızda konuşuyorduk tank mürettebatıyla nereye gidiyoruz, ne oluyor acaba diye bizde kendi içimizden heralde 1. ordu komutanı bizi denetleyecek herhalde o tarafa doğru gidiyorduk, sonra Bostancı Köprüsünde durduk. 45-50 saniye belki iki dakikaya yakın durduk orada konvoyun toplanmasını bekledik, sonra tabur komutanı tekrardan devam etmemizi söyledi, Üsküdar sapağından içeri girince [M.] Astsubaya komutanım nereye gidiyoruz dedim. O da [bana] telsizden söylediler Çevik Kuvvete mukavemet varmış mukavemete, desteğe gidiyoruz dedi. Sonra ara sokaklara girince baktım birkaç tane arabaya sürtmüşler hemen durdum şöför kapağımı açtım. [M.] Astsubaya komutanım beni klavuzlayın dedim. Sağ taraftan [M.] Astsubay sol taraftan da [S.G.] Uzman Çavuş beni klavuzladılar yavaş yavaş çıktık. Sonra bir sokağa geldik sağ tarafta bir toma ve çevik kuvvet ekipleri duruyordu. İlerledik, aşağı yukarı 200 metre ilerledikten sonra sağ tarafa doğru döndük, orada sıkıştık kaldık, bir tane GZBT de herhalde arıza yapmış, orada bir 10-15 dakika bekledik, sonra geriye çıktık bekledik. Herhalde doğalgaz patlaması olmuş ilerde o sıkıştığımız sokakta,

bekledik biraz halk kaçışıyordu, yolu açtık, sonrasında bölük komutanı [G.Y.] dönüyoruz dedi, aşağıya doğru ilerledik, [C.] alış veriş merkezini bilen var mı dedi. Sonrasında aşağıya ilerledik, Mihrimah Caminin önüne geldiğimizde bir tane vatandaş önüme dikildi, durdum. Arkasından millet geldi, tankın üzerine çıktı, tankı istop ettim. İşte siz darbe yapıyormuşsunuz dediler. Hayır biz darbe falan yapmıyoruz, biz çevik kuvvete desteğe geldik, bırakın kışlamıza gideceğiz dedik. Hiç oralı olmadılar bırakmadılar, durduk, gelen polis ekiplerine teslim olduk. Tankı emniyete aldık. Üsküdar İlçe Emniyete gittik, burada [G.Y.], [S.G.], [M.A.], [C.K.], [H.İ.S.] ve ben beraberdik. Gözaltındayken bölük komutanı [G.Y.ye] sorduk, komutanım sizin bu durumdan haberiniz var mı dedik, bölük komutanı [G.Y.de] 'çıkmadan son 10-15 dakika önce tabur komutanı bana söyledi ne olacağını, nutkum tutuldu söyleyemedim' demiştir...."

8. Yapılan yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucuya atılı eylemlerin bir bütün olarak anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçu niteliğinde olduğu sonucuna ulaşmış ve başvurucuyu müebbet hapis cezasına mahkûm etmiştir. Mahkeme, mahkûmiyet kararında fiilî olarak darbeye kalkışma hareketine, L.S isimli WhatsApp grubundaki darbe kalkışmasından haberdar oldukları mesajlaşmalara, tanklara, mühimmat yüklenmesine ilişkin yazışmalara, tankların ve GZPT'lerin kışladan çıktıklarına dair kamera kayıtları ile müşteki ve tanık beyanlarına dayanmıştır. Ayrıca Mahkeme, başvurucu hakkındaki diğer suçlar yönünden ise geçişli suçlar olması nedeniyle hüküm kurulmasına yer olmadığına dair karar vermiştir. Gerekçeli karardaki mahkûmiyet hükmünün ilgili kısmı şu şekildedir:

"...General Nurettin Baransel Kışlası'nda Maltepe 2. Zırhlı Tugay personeli olan sanıkların darbe gecesi firari darbeci yarbay [İ.A.nın] emir ve komutasında 1 adet Land Rover, 8 adet tank ve 4 adet geliştirilmiş zırhlı personel taşıyıcı (GZPT) ile darbecilerin stratejik olarak önemli gördükleri Üsküdar Emniyet Çevik Kuvvet Yerleşkesi'ni ele geçirmek üzere hareket eden darbeci birlik içerisinde yer aldıkları,

...

Saat:22.18 sıralarında görevlendirilen askeri birliklerin kışladan dışarıya çıkış yapmaya başladıktan [sonra],

1 numaralı nizamiye nöbetçisi Astsubay Üstçavuş [B.G.nin] araçların çıkmaya başlaması ile birlikte çıkış yapan aracın, cinsi, plakaları ve mürettebat miktarlarını deftere kayıt ettiği, bu esnada 2’nci Tank Tabur Komutanı Yarbay [İ.A.] tarafından söz konusu faaliyetin engellendiği, not alınan defter sayfasının yırtılarak imha edildiği,

Nizamiyeden çıkış esnasında Tugay Komutanı [Ö.A.nın] çıkış yapan araçları uğurladığı ve yönlendirdiği anlaşılmıştır.

Sanık beyanlarına ve güvenlik kamera kayıtlarına göre Üsküdar Çevik Kuvvet Yerleşkesine intikal etmek üzere kamera saatine göre 22:56 da kışladan içerisinde yukarıda isimleri yazılı 195600 plaka sayılı Land Rover jeep, 195717, 195725, 195726, 195720, 195715, 195721, 195716 ve 195723 plaka sayılı tanklar ile 196175, 196186, 196180 ve 196176 plaka sayılı GZPT'nin çıktığı,

Söz konusu askeri birliği emir ve komuta eden Yarbay [İ.A.nın] konvoyu takip ederek güzergâh üzerinde konvoyun düzenine ilişkin talimatlar verdiği,

Böylece askeri araçlar ile birlikte (1) Kurmay Yarbay, (3) Üsteğmen, (1) Asteğmen, (2) Astsubay, (22) Uzman Çavuş ve (46) Er/Erbaş olmak üzere toplam (75) askeri personelin

sevk edildikleri,

Güvenlik kamerası görüntülerine göre; Üsküdar Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü karşısında bulunan Murat Reis Sokak üzerinden Çevik Kuvvet istikametine doğru sırasıyla ilk önce 2 numaralı (195715 plakalı) tankın, 7 numaralı (195720 plakalı) tankın, 4 numaralı (195717 plakalı) tankın, 3 numaralı (195716 plakalı) tankın, 196175 plakalı GZPT'nin, 196180 plakalı GZPT'nin, 196186 plakalı GZPT'nin, 196176 plakalı GZPT'nin, bunların arkasından 10 numaralı (195723 plakalı) tankın, arkasından 8 numaralı (195721 plakalı) tankın, arkasından numarası olmayan (195725 plakalı) tankın, geldiği tank ve GZPT'lerin Murat Reis Sokak üzerinden Üsküdar Selamiali Caddesine dönüş yaparak Üsküdar istikametine doğru devam ettikleri, dosyadaki beyanlara göre bu araçların Selamiali Caddesine dönüşten hemen sonra Hazan Sokak ve Aşçı Hamam Sokağa girip Çevik Kuvvetin arka kapısına doğru ilerledikleri anlaşılmaktadır, 13 numaralı (195726 plakalı) tankın ve 195600 plakalı Land Rover askeri aracın Murat Reis Sokak üzerinde ticari taksi durağının önünde durdukları, burada askeri araçlardan inen askerler ile polis arasında tartışma olduğu, vatandaşların toplanmaya başladığı, 13 numaralı tankın ve Land Rover marka aracın Murat Reis Sokak üzerinden hareket ederek Üsküdar Selamiali Caddesine dönüş yaptıkları, burada toplanan vatandaşlar ve polis tarafından müdahale edildiği, daha sonra bu araçlarında Üsküdar istikametine doğru hareket ettikleri, ilk tankın Üsküdar Çevik Kuvvete saat 23:53.40'da geldiği ve 13 numaralı 195726 plakalı tank ile Land Rover'ın 00:07.10'da ticari taksi durağının önünden ayrıldığı, Selamiali caddesine döndükten hemen sonra durup manevralar yaparak yönünü çevik kuvvet binasına döndürdüğü, bir süre orada kaldıktan sonra yaşanan tartışmalardan sonra diğer askeri araçlarla birlikte oradan ayrıldığı anlaşılmıştır.

...

Sanık [İ.C.nin] telefonu incelendiğinde [L.S.] isimli whatsapp grubuna sanıklardan [M.A.], [İ.K.], [S.G.], [E.E.], [M.K.], [G.A.], [A.D.], [B.D.], [İ.G.], [B.K.], [C.Ö.], [T.K.], [G.T.], [S.D.], [E.H.], [G.A.] ve Yusuf Akülger [başvurucu] ile suç tarihi itibariyle Ankara'da bulunduğu yazdıklarından anlaşılan [İ.] uzman olarak kayıtlı kişilerin dahil oldukları, bu grupta [İ.] uzman olarak kayıtlı kişinin saat 23:28:23'te 'Genelkurmay'a darbe girişimi olmuş', 'TSK yönetime el koymuş' şeklindeki paylaşımı nedeniyle mahkûmiyetine karar verilen sanıkların daha önceden bilmiyor iseler de saat 22:56'da 2. Zırhlı Tugay'dan çıkıp saat 23:53 itibariyle Üsküdar Çevik Kuvvet Yerleşkesine vardıkları ana kadar yani yolculuk sırasında darbe girişiminden haberdar oldukları anlaşılmaktadır.

...

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı üzere gerek mühimmat yükleme ve intikal işlemlerinin emirlere aykırı yapılmış olması ve sanıkların bilgi ve tecrübeleri itibariyle bu aykırılık ve anormallikleri görebilecek yeterliliğe sahip olmaları, gerek İstanbul'da KOKDOT faaliyeti kapsamında sokağa çıkmayı gerektirecek herhangi bir şiddet olayının vuku bulmamış olması, gerek sokağa çıkmanın emir, talimat, yasa ve uygulamalara aykırılığı, gerekse mahkûmiyetine karar verilen sanıkların da katılımcısı olduğu [L.S.] grubundaki darbe yapıldığına ilişkin paylaşımlar başta olmak üzere bazı sanıkların arkadaş ve akrabalarına gönderdikleri darbe yapıldığına ilişkin mesajlarının mahkûmiyetine karar verilen sanıkların tamamının kışladan çıkmadan önce bilmiyor olsalar dahi kışladan çıktıkları andan itibaren gerek yolculuk gerek Üsküdar Çevik Kuvvet'te bekleme esnasında, darbe girişiminin içinde zırhlı araçlarla çevik kuvvet'e gidip orayı zapt etme bilinç ve iradesinde oldukları anlaşılmaktadır."

9. Mahkeme kararına yönelik aralarında başvurucunun da bulunduğu taraflar ile Başsavcılığın istinaf talepleri İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (İstinaf Dairesi) tarafından 7/12/2018 tarihinde Mahkemenin kararında usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı gerekçesiyle esastan reddedilmiştir.

10. İstinaf Dairesince verilen esastan ret kararının aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıklar tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesi (Ceza Dairesi) 9/12/2019 tarihinde anılan kararı bozmuştur. Kararda, darbe girişimine dair Mahkemece Üsküdar Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü yerleşkesinde gerçekleştiği kabul edilen eyleme değinildikten sonra şu değerlendirmelere yer verilmiştir:

"...Örgütsel bağı kesin olarak ortaya konamayan sanıkların, yukarıdaki açıklamalar ışığında icra hareketlerinden önce örgütsel organizasyon içinde yer alarak darbe girişiminden haberdar olduklarının ve ayrıca suç işleme karar ve iradesine katıldıklarının kanıtlanamamış olmasına, elverişli nitelikteki icra hareketlerine katkı sunmakla birlikte sundukları katkının tek başına vahamet arz etmediği gibi fiilin işlenişi üzerinde müşterek hakimiyet kurduklarından da bahsedilemeyeceğinin anlaşılmasına göre zarar tehlikesi bakımından illi bir değer taşıdığında kuşku bulunmayan eylemlerinin, işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak suretiyle Anayasayı ihlal suçuna yardım etme kapsamında kaldığı, bu nedenle sanıkların TCK'nın 39/2-c maddesi yollamasıyla aynı Kanunun 309. maddesi uyarınca, sanık [E.A.] yönünden konumu ve görevinin gerekleri dikkate alınarak üst sınıra yakın bir cezayla, cezalandırılmalarına karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde TCK'nın 37. maddesi kapsamında doğrudan fail olarak hüküm kurulması,

... hükümlerin bu sebeplerden dolayı CMK'nın 302/2. maddesi uyarınca BOZULMASINA"

11. Ceza Dairesinin bozma kararı sonrası Mahkeme, yapılan yargılama sonucunda başvurucu hakkında anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçuna yardım etmekten 12 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme bozma kararı öncesinde verdiği kararın gerekçesinde kabul ettiği olay ve olguları aynen tekrarladıktan sonra mahkûmiyet gerekçesine şu eklemeleri yapmıştır:

"...İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü'nün 24/09/2020 tarihli cevabi yazısı ekindeki Ankesör Büfe Analiz Raporlarında özetle;

...sanık Yusuf Akülger'in sabit hatlardan 3 kez arandığı, bu aramaların ardışık 1 grup içerisinde gerçekleştiği [...] bildirilmiştir.

...

sanık Yusuf Akülger'in sabit hatlardan 3 kez arandığı, bu aramaların ardışık 1 grup içerisinde gerçekleştiği iddia edilmiş ise de yalnızca bir kez ardışık aranmış olması nedeniyle periyodik aramanın söz konusu olmadığı, sanığın uzman çavuş rütbesinde olmasına karşılık, ardışık arandığı iddia edilen askeri personelin yüzbaşı rütbesinde olduğu, buna göre aranan askeri personelin aynı rütbede bulunması kriterinin de sanık yönünden gerçekleşmediği, kaldı ki karşı baz kayıtlarında bu aramaların da gözükmediği, Yargıtayın yerleşik içtihatlarında da belirtildiği üzere içeriği tespit edilemeyen HTS kayıtlarının, yan delillerle desteklenmediği sürece tek başına mahkûmiyet hükmüne esas alınamayacağı, sanıklar yönünden tespit edilen sabit hat aramalarının da örgüt mahrem imamları tarafından örgütsel amaçla yapıldığını gösteren herhangi bir yan delilin elde edilemediği, periyodik arama, aynı rütbedeki personelle ardışık arama kriterlerinin de bulunmadığı anlaşıldığından, söz konusu ankesör büfe analiz raporları sanıklar yönünden örgütle

irtibatlarını ortaya koyan delil niteliğinde kabul edilmemiştir.

...

Sanıklar [...] ve Yusuf Akülger'in faaliyetleri, rütbeleri, eğitim düzeyleri ve komutanlarının verdiği ateş etme emrini yerine getirmedikleri ve örgütle bağlantılarının da tespit edilemediği nazara alınarak icra hareketlerinden önce örgütsel organizasyon içinde yer almak suretiyle darbe girişiminden haberdar olduklarının ve suç işleme karar ve iradesine katıldıklarının kanıtlanamamış olması ile elverişli nitelikteki icra hareketlerine sundukları katkının tek başına vahamet arz etmemesine göre zarar tehlikesi bakımından illi bir değer taşıdığında kuşku bulunmayan eylemleri nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 39/2-c maddesi kapsamında suçun işlenmesi sırasında yardımda bulunarak icrasını kolaylaştırmak suretiyle Anayasayı ihlal suçuna yardım etme suçundan cezalandırılmalarına karar vermek gerekmiştir..."

12. Mahkeme kararı aralarında başvurucunun da bulunduğu sanıklar tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 3. Ceza Dairesince 6/4/2022 tarihinde onanmıştır.

13. Başvurucu, nihai kararı 13/5/2022 tarihinde öğrendikten sonra 30/5/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu; Mahkeme tarafından Anayasa'yı ihlal suçunun ne şekilde oluştuğu, hangi eylemlerin Anayasa'yı ihlal suçu için delil kabul edildiğinin ortaya konulmadığını, Mahkemece ayrı ve açık yanıt verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mahkemelerin gerekçeli karar yükümlülüğünün yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı olarak yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamayacağı, gerekçeli karardan davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğunun tespit edilebildiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

17. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesi de dikkate alındığında kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Tarafların uyuşmazlığın sonucuna etkili nitelikteki iddia ve itirazlarının mahkemesince ilgili ve yeterli bir gerekçe ile karşılanması

gerekir. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan iddia ve itirazların bu defa kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açar (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48; Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

20. Somut olayda istinaf ve temyiz denetiminden geçerek kesinleşen gerekçeli karara göre başvurucunun anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçundan mahkûm olmasında Mahkeme; emirlere aykırı şekilde tanka mühimmat yükleme ve intikal işlemlerinde bulunulması, kışlanın tank ile terk edilmesi gibi fiili olarak darbeye kalkışma hareketlerinin yapılmış olması ve başvurucunun da katılımcısı olduğu [L.S.] grubundaki darbe yapıldığına ilişkin paylaşımlarla başvurucu ve diğer sanıkların Üsküdar Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğü yerleşkesini zapt etme bilinç ve iradesinde oldukları kabul edilmiştir (bkz. § 8). Ayrıca Mahkeme gerekçeli kararın Üsküdar Çevik Kuvvet Yerleşkesindeki Faaliyetler başlıklı kısmında olay gününe ait kamera kayıtlarında başvurucunun sürücüsü olduğu 195721 plaka sayılı tankın saat 22.56'da kışladan çıktığını belirtmiştir.

21. Kanun yolu incelemesi yapan İstinaf Dairesi ve Ceza Dairesinin yargılamayı yapan Mahkemeyle aynı sonuca ulaştığı açıktır. İstinaf başvurusunun esastan reddine ilişkin gerekçede ve temyiz onama kararında nelerin dikkate alındığı belirtilmiş, dosyanın incelenmediği kuşkusuna sebep olacak şekilde bir değerlendirme yapılmamıştır.

22. Bu noktada belirtmek gerekir ki Anayasa Mahkemesinin doğrudan ilgili soruşturma ve yargılama makamlarının yerine geçerek delil değerlendirmesi yapması söz konusu olamaz. Bu konuda asıl sorumlu ve yetkili olanlar ilk elden olayları inceleyen yetkili adli ve idari mercilerdir (Cemil Danışman [1. B.], B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 58). Mahkemenin gerekçeli kararından anlaşıldığı üzere başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğine dair deliller ayrı ve açık olarak tartışılmış ve karşılanmıştır. Bir başka deyişle başvurucu hakkında anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs suçunun sübut bulduğunu kabul eden Mahkeme incelenen olay bağlamında fiilen darbeye kalkışma eylemlerini, mesajlaşmaları, kamera kayıtlarını ve diğer delilleri değerlendirmiş, kararını gerekçelendirmiş ve hüküm kurmuştur. Dolayısıyla Mahkemece başvuru konusu olay kapsamında yapılan değerlendirme neticesinde sonuca etkili olabilecek tüm iddia ve savunmaların tartışıldığı ve yine kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda da değerlendirme konusu hüküm ve gerekçenin uygun bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu itibarla Mahkemenin ve kanun yolu mercilerinin kararları yeterli gerekçe içermektedir.

23. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

24. Başvurucunun;

i. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle,

ii. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiği iddiasının kanun koyucunun yasak olarak belirlediği fiilin kapsamının suçların ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacak şekilde genişletilmemesi, yapılan yorumun suça ilişkin kuralın özüyle çelişmemesi ve öngörülebilir olması nedeniyle Mehmet Emin Karamehmet ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2017/4902, 28/1/2020, §§ 46-50) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iii. Müdafi ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşme yapılmaması nedeniyle müdafi yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği iddiasının müdafi ile gizliliğin sağlandığı bir ortamda görüşülememesinin bir bütün olarak yargılamanın hakkaniyetini zedelemediği dikkate alınarak Orhan Patarya ([GK], B. No: 2019/42695, 20/5/2021, § 61) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

iv. Suçu işlediğine yönelik oluşan şüphe Mahkemece aleyhine yorumlanıp haksız olarak mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle,

v. Delillerin toplanmaması, bilirkişi incelemesi yapılmaması ve bir kısım talebinin reddedilmesi nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddiasının müdafi yardımından faydalanan başvurucunun yargılamaya etkin olarak katılma imkânının elinden alındığına dair bir bulgu saptanmadığı dikkate alınarak Yüksel Hançer ([1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 14-21) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEŞİR AKAY

B. No: 2022/71595 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/71595

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEŞİR AKAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/71595)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Beşir AKAY

Vekili : Av. Neval AYTEK GÜNAY

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, güven ilişkisinin bozulduğu gerekçesine dayanılarak iş akdine son verilmesi üzerine açılan işe iade davasında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvuruya konu olayların meydana geldiği süreçteki olağanüstü hal (OHAL) koşullarına, OHAL ilanına ve uygulanan tedbirlere ilişkin genel bilgiler için bkz. C.A. (3) [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, §§ 10-18; Ayla Demir İşat [GK], B. No: 2018/24245, 8/10/2020, §§ 10-18.

3. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesine (Belediye) hizmet veren özel şirkette (şirket) 2/10/2007 tarihinden itibaren işçi olarak çalışmaktayken Diyarbakır Valiliği OHAL Bürosunun başvurucunun terör örgütü ile iltisaklı olduğunu Belediyeye bildirmesi üzerine Belediye, iş akdinin feshedilmesini şirketten istemiştir. Şirket, bu talep üzerine başvurucunun iş akdini 17/10/2017 tarihinde feshetmiştir.

4. Başvurucunun açtığı işe iade istemli tespit davasında Diyarbakır 4. İş Mahkemesi (Mahkeme) ret kararı vermiştir. Kararda, başvurucunun PKK terör örgütü yapılanması ile irtibatlı ve iltisaklı olduğunun tespit edildiği, 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal

Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnameye (667 sayılı KHK) dayanılarak iş akdinin feshedildiği, anılan KHK gereği bu kişinin bir daha kamu hizmetinde çalıştırılmasının mümkün olmadığı vurgulanmıştır. Başvurucunun bu karara karşı istinaf kanun yoluna başvurusu da Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesinin (Bölge Adliye Mahkemesi) 25/11/2019 tarihli kararıyla kesin olmak üzere reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde, kanun hükmünde kararnameler kapsamında başvurucunun millî güvenliği tehdit eden yapılar ile irtibatı ve iltisakı olabileceğinin değerlendirildiği gerekçesiyle iş akdinin feshinin alt işverenden istenildiği, alt işveren şirket açısından fesihin zorunlu hâle geldiği ve bu durumun en azından geçerli bir sebep olarak sayılabileceği belirtilmiştir.

5. Başvurucunun aktarılan yargılama sürecine ilişkin yaptığı başvuruda Anayasa Mahkemesi başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkeme hakkının ihlal edildiğine karar vererek yeniden yargılama yapılmasına hükmetmiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Derece mahkemeleri, adil yargılanma hakkının bir unsuru olan mahkeme hakkı gereği asıl işverenin başvurucu hakkındaki değerlendirmesinin objektif ve makul dayanakları olup olmadığını, dolayısıyla geçerli feshin koşullarının oluşup oluşmadığını incelemeden asıl işverenin şüphesine bağlı kalarak sonuca varmıştır. Başka bir ifadeyle derece mahkemeleri yargısal fonksiyonun esasını oluşturan uyuşmazlığın içinde yer alan maddi ve hukuki sorunların bütünüyle ele alınması ve karara bağlanması işlevini yerine getirmemiş, gerçek anlamda bir yargısal faaliyet icra etmemiştir. Dolayısıyla hukuk düzeni tarafından başvuruculara tanınan feshe karşı yargı yolunun açık olması teorik olmaktan öteye geçememiştir. Bu durumda başvurucuların mahkeme haklarının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmaktadır." (Azat Sevik ve diğerleri [1. B.], B. No: 2019/2868, 4/11/2020, § 33).

6. Anılan ihlal kararına uyularak yeniden yapılan yargılamada, Mahkeme davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesinin görevi yaptırmamak için direnme, elinde taş ile toplantı ve gösteri yürüyüşüne katılma, silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçlarından açılan dava sonunda başvurucu hakkında mahkûmiyet kararı verdiği, kararın henüz kesinleşmediği belirtilmiştir. İş akdinin feshi tarihi itibarıyla derdest bir kovuşturma bulunmasının, davalı işverenin başvurucu ile birlikte çalışmaya zorlanamayacak derecede güvenini sarsacağı vurgulanmıştır.

7. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı istinaf kanun yolu başvurusunu Bölge Adliye Mahkemesi 13/5/2022 tarihinde reddetmiştir. Kararda, başvurucu hakkındaki mahkûmiyet hükmü kesinleşmemişse de kamu kurumu olan belediyenin terör örgütü ile irtibat veya iltisakı bulunduğuna dair hakkında kanaat edinilen bir işçiyi çalıştırmaya devam etmesinin mümkün olmadığı gibi iş akdinin devamının çekilmez hâle geldiğini kabul etmek gerektiği ifade edilmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 14/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 8/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

9. Ayrıca başvurucunun 27/9/2014 tarihinde katıldığı iddia edilen bir gösterideki eylemleri nedeniyle Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından silahlı terör örgütüne üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işlemek suçundan hapis cezası ile toplantı ve gösteri yürüyüşleri kanuna muhalefet etmek suçundan ise adli para cezası ile cezalandırılmasına 2/2/2016 tarihinde karar verildiği, kararın temyiz incelemesinde olduğu görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu; uzun yıllar işini eksiksiz ifa ettiğini, hakkında soruşturma başladıktan sonra da görevine yıllarca devam ettiğini, bu süreçte işverenin güven ilişkisinin bozulduğuna dair bir girişiminin olmadığını vurgulamıştır. Dolayısıyla güven ilişkisinin bozulması nedeniyle değil KHK kapsamında iş akdinin feshedildiğini, terör örgütü mensubu olarak nitelendirildiğini ancak örgüt ile irtibat veya iltisakına ilişkin ceza yargılaması da gözetilerek bir değerlendirme yapılmadığını, sadece devam eden ceza yargılamasına dayanıldığını belirterek gerekçeli karar hakkı, masumiyet karinesi, mülkiyet hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda inceleme yapılırken Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşulları dikkate alınarak bir inceleme yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Başvuru, gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

15. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

16. Şüphe feshinin mahiyeti gereği ispatı beklenemese de Yargıtay içtihadında kabul edildiği üzere şüphenin işçinin kişiliğinden kaynaklanması, bunun da ciddi, önemli ve somut nitelikte objektif olay ve vakıalar ile desteklenmesi gerekir (birçok sayıda karar arasından bkz. Yargıtay (kapatılan) 22. Hukuk Dairesinin 3/10/2018 tarihli ve E.2018/10430, K.2018/20956; 26/11/2018 tarihli ve E.2018/11097, K.2018/25472 sayılı kararları). Aksi hâlde hukuk devletinin bir gereği olan hukuki güvenlik ilkesine aykırı şekilde keyfî uygulamaların gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir (Delil Metin [2. B.], B. No:

2019/1419, 18/1/2023, § 32).

17. Bu itibarla şüphe feshi gerekçesiyle iş akdinin sonlandırıldığı davalarda özellikle işvereni fesih sonucuna götüren hususların aydınlatılması önem arz etmektedir. Bu kapsamda şüpheye neden olan durum veya olayın/vakıanın -Yargıtay içtihadında da değinildiği gibi- doğrudan işçinin şahsından kaynaklanması, millî güvenliği tehdit eden yapı veya oluşum ile işçi arasında güncel ve kişisel bir bağlantıyı ortaya koyabilecek nitelikte olması gerekmektedir. Yine bu noktada mahkemelerce söz konusu bağlantının nasıl kurulduğunun detaylı bir şekilde gerekçelendirilmesi keyfîliğin önüne geçebilmek adına önem arz etmektedir. Söz konusu kriterlerin -özellikle millî güvenlik ile ilgili hususlarda- esnek değerlendirilebileceği düşünülse dahi bu durumda da makul ve hakkaniyetli bir şekilde mevzunun ele alınması hem işçi yönünden hem işveren yönünden adil bir denge kurulması icap etmektedir (Delil Metin, § 35; Selman Portakal [2. B.], B. No: 2019/22543, 25/1/2024, § 19; A.F.H. [2. B.], B. No: 2018/37511, 11/1/2023, § 36).

18. Ceza yargılamasında yer alan bilgi ve belgelere ulaşılarak söz konusu verilerin başvurucunun sözleşmesinin feshedilmesine olan etkisinin değerlendirilmesinin önünde -masumiyet karinesine uygun olmak koşuluyla- herhangi bir engel bulunmamaktadır. Mahkeme tarafından ceza soruşturmasında yer alan verilerin sözleşmenin feshedilmesine olan etkisinin ortaya konulması gerekmektedir (Diren Taş [1. B.], B. No: 2019/38230, 24/1/2024, § 35). Bu bağlamda olayın meydana geliş şekli, fiilin özelliği, ağırlığı gibi olaya özgü durumlar değerlendirilerek karar sonucuna ulaşılma nedeni, masumiyet karinesi de gözetilmek suretiyle ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya konulmalıdır.

19. Başvuru konusu olayda işveren nezdinde 2007 yılından itibaren işçi statüsünde çalışmakta olan başvurucunun iş akdi terör örgütü ile irtibatı/iltisakı bulunduğu şüphesiyle 2017 yılında feshedilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesi başvurucu hakkında ceza mahkemesinde devam eden kovuşturma bulunmasını fesih için geçerli ve yeterli bir neden olarak kabul etmiştir. Ancak başvurucu hakkında devam eden ceza davasına dair gerekçeli kararda bir değerlendirme yapılmadığı, ceza dosyasında yer alan ve başvurucuya isnat edilen eylemlerin ve olguların şüphe feshi açısından tartışılmadığı görülmüştür. Ayrıca ceza yargılamasında yer alan olguların başvurucunun yapacağı göreve olumsuz etkisi irdelenmemiştir. Dolayısıyla başvurucuya isnat edilen eylemlerin şüphe feshi yönüyle işe iade davasında tartışılması gerekliliği noktasında başvurucu hakkında ceza davası olduğu yönündeki tespitin fesih için yeterli gerekçeyi oluşturduğunu söylemek mümkün görünmemektedir (aynı yönde değerlendirme için bkz. Selman Portakal, § 20; Nasri Aydın [1. B.], B. No: 2021/63276, 9/12/2025, §§ 26, 28).

20. Netice itibarıyla gerekçeli kararda başvurucunun çalışma süresi, ifa ettiği görev ile başvurucuya isnat edilen ceza yargılamasına konu eylemler gözetilmek suretiyle başvurucu ile işveren arasındaki güven ilişkisinin bozulması bağlamında yeterli değerlendirme yapılmadığı, başvurucunun yargılamanın esasına tesir eder nitelikteki iddia ve itirazlarının incelenmediği ve bu iddiaların karşılanmadığı görülmüştür.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

22. Başvurucunun masumiyet karinesi, mülkiyet hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden anılan iddialar hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme

yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

23. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi ve 30.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

25. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

26. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 4. İş Mahkemesine (E.2021/164, K.2021/380) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.A.

B. No: 2022/73026 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/73026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.A. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/73026)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hasan HÜZMELİ

Başvurucu : M. A.

Vekili : Av. Davut ERKAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, katılınan toplantıda gerçekleştirilen eylemden dolayı görevi yaptırmamak için direnme suçundan cezalandırılma nedeniyle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, kamuoyunda Gezi Parkı olayları olarak bilinen ve Türkiye geneline yayılan kitlesel gösterinin Kocaeli'nde gerçekleştirilen kısmına katılmıştır.

3. Kolluk görevlilerince düzenlenen 8/7/2013 tarihli görüntü çözüm ve şahıs tespit tutanağına göre başvurucunun da aralarında olduğu beş kişi polise yumurta atmıştır.

4. Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığı; başvurucu hakkında 6/10/1983 tarihli ve 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrası gereğince kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme, yönetme ve bunların hareketlerine katılma, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 265. maddesi gereğince görevi yaptırmamak için direnme ve aynı Kanun'un 152. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kamu malına zarar verme suçlarından cezalandırılması talebiyle iddianame düzenlemiştir.

5. Kocaeli 4. Asliye Ceza Mahkemesi (Mahkeme), başvurucuyu görevi yaptırmamak için direnme suçundan 12 ay hapis cezası ile cezalandırmış; ayrıca başvurucunun iddianameye konu diğer suçları işlediğinin sabit olmaması nedeniyle de anılan suçlardan beraat kararı vermiştir.

6. Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 4. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 29/3/2022 tarihinde başvurucunun cezalandırılmasına ilişkin kararda usule ve esasa dair herhangi bir hukuka aykırılık bulunmadığı, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığı, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğu ve eylemlerin doğru olarak nitelendirildiği gerekçesiyle istinaf talebini kesin olarak reddetmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 3/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 28/6/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Bireysel başvurunun yapılmasından sonra Bölge Adliye Mahkemesi 9/11/2023 tarihli ek kararıyla görevi yaptırmamak için direnme suçunun 17/10/2019 tarihli ve 7188 sayılı Kanun'un 29. maddesiyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 286. maddesine eklenen (3) numaralı fıkra kapsamında temyize tabi hâle geldiğini belirterek hükmü tavzih etmiş ve infazın durdurulmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu müdafii 27/11/2023 tarihinde hükmü temyiz etmiştir. Bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla anılan yargılamanın temyiz kanun yolu aşamasında derdest olduğu tespit edilmiştir.

10. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu, sembolik nitelikteki bu eylemin görevi yaptırmamak için direnme suçu kapsamında değerlendirilmesinin kanunilik ilkesine aykırı olduğundan, demokratik toplumda gerekli olmadığından ve bu eylem nedeniyle verilen on iki aylık hapis cezasının orantısız olduğundan şikâyet etmiştir. Başvurucu, anılan nedenlerle toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvuruların açık bir keyfîlik iddiası olmadıkça bireysel başvuru kapsamında incelenemeyeceği belirtilerek ileri sürülen ihlal iddialarının kabul edilebilirlik bakımından değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

15. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa

Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiğine ilişkin iddiaların öncelikle yargı mercileri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

16. Başvuru yollarının tüketilip tüketilmediği, ilke olarak Anayasa Mahkemesine başvurunun yapıldığı tarihteki duruma bakılarak değerlendirilir. Ancak Anayasa Mahkemesi bazı durumlarda bireysel başvuru yapıldıktan sonra oluşturulan yeni başvuru yollarının tüketilmesi gerektiğine de karar verebilir. Özellikle belli konulardaki sorunlara çözüm bulmak amacıyla sonradan oluşturulmuş bir yol söz konusu ise ikincillik ilkesi, o konudaki temel hak ve özgürlüklerin ihlali iddialarının -bu yol vasıtasıyla- öncelikle idari ve yargısal makamlarca değerlendirilmesine imkân tanınmasını gerekli kılabilir (Suat Durukan [2. B.], B. No: 2021/31982, 10/1/2024, § 12).

17. Somut olayda 7188 sayılı Kanun'un 29. maddesiyle 5271 sayılı Kanun'un 286. maddesine eklenen (3) numaralı fıkra uyarınca, daha önce kesin nitelikte olan bazı bölge adliye mahkemesi kararları bakımından sonradan temyiz kanun yolu açılmıştır. Nitekim başvurucu da 9/11/2023 tarihli Bölge Adliye Mahkemesi kararından sonra görevi yaptırmamak için direnme suçundan verilen hapis cezasına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Başvurunun incelendiği tarih itibarıyla yargılamanın temyiz aşamasında derdest olduğu anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET OLGUN

B. No: 2022/76401 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/76401

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET OLGUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/76401)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Ahmet OLGUN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, avukat olan başvurucunun belge inceleme talebini reddeden noter hakkındaki şikâyetiyle ilgili disiplin soruşturması açılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Konya Barosuna kayıtlı avukat olarak görev yapan başvurucu, Konya 2. Noterliğine bir vekâletnameyi incelemek üzere başvurmuştur. Başvurucunun talebi, incelemek istediği belgeyle ilişkisini gösterecek şekilde vekâletname sunulmaması nedeniyle reddedilmiştir.

3. Başvurucu; Noterler Birliğine şikâyette bulunarak noterin sözlü ve yazılı talebine rağmen belge inceleme izni vermeyerek kanuna ve kurallara aykırı işlem yaptığını, mesleğin onur ve vakarına uygun davranmadığını vurgulamış, noterin cezalandırılmasını talep etmiştir. Noterler Birliği 25/2/2021 tarihinde işlemin mevzuata uygun olduğunu -aynı yönde görüş bildiren muhakkik raporuna dayanarak- kabul etmiş ve noterin disiplin kuruluna gönderilmemesine hükmetmiştir.

4. Başvurucu anılan kararın iptali talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 2. maddesinde "Yargı organları, emniyet makamları, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi teşebbüsleri, özel ve kamuya ait bankalar, noterler, sigorta şirketleri ve vakıflar avukatlara görevlerinin yerine

getirilmesinde yardımcı olmak zorundadır. Kanunlarındaki özel hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu kurumlar avukatın gerek duyduğu bilgi ve belgeleri incelemesine sunmakla yükümlüdür. Bu belgelerden örnek alınması vekâletname ibrazına bağlıdır." düzenlemesine yer verildiğine değinmiştir. Anılan düzenlemeyle belge inceleme talebinde vekâletnameye gerek olmadığının açıkça düzenlendiğini, belge incelemek için vekâletname şartı getirilmesinin anılan Kanun'a aykırı olduğunu vurgulamıştır.

5. Ankara 7. İdare Mahkemesi (Mahkeme) davanın reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde ilgili mevzuat ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Bu kapsamda 1136 sayılı Kanun'un 2. maddesinde yer alan "kanunlarındaki özel hükümler saklı kalmak" düzenlemesi ile 18/1/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noterlik Kanunu'nun 94. maddesinde yer alan "Noterler tarafından yapılan işlemlerin örnekleri, ancak ilgililerine, kanuni mümessil veya vekillerine yahut da mirasçılarına verilir." kuralına vurgu yapılmıştır. Türkiye Noterler Birliği Yönetim Kurulunun 11/10/2019 tarihli Genelgesinde (Genelge) de yer alan "Vekâletname ibraz etmeyen ve ileride işlem ilgilisinden vekâlet alacağı belirsiz olan avukatın noterlik işlemini inceleyemeyeceği; aksi davranışın, noterlik işlemlerinin hukuki güvenliğini zedeleyebileceği" düzenlemesine de yer verilerek 1512 sayılı Kanun'da vekâletname sunmaksızın avukatların inceleme yapabileceğine ilişkin bir hükme yer verilmediği, noterin fiilinin mevzuata, noterin disiplin kuruluna gönderilmemesine ilişkin kararın da hukuka uygun olduğu belirtilmiştir.

6. Başvurucunun anılan karara karşı yaptığı istinaf kanun yolu başvurusu da Ankara Bölge İdare Mahkemesi 12. İdari Dava Dairesinin 16/6/2022 tarihli kararıyla reddedilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 30/6/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyonca başvurunun kabul edilemez olduğu hususunda oybirliği sağlanamaması nedeniyle kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, takip ettiği bir davasında bahsi geçen belgeyi inceleme talebinin 1136 sayılı Kanun'un 2. maddesine dayandığını ancak vekâletname sunmadığı gerekçesiyle talebinin reddedildiğini, anılan Kanun'a göre belge incelemek için vekâletname ibraz etmeye gerek olmadığını, noterin avukatlara görevin yapmasında yardımcı olacağının açıkça düzenlendiğini belirtmiştir. 1512 sayılı Kanun'un bir istisna getirmediğini, Genelgenin de anılan mevzuata aykırı olduğunun gözetilmediğini dolayısıyla Mahkemenin mevzuat yorumunun hatalı olduğunu iddia etmiştir. Ayrıca avukatın kanuni yetkisini kullanmasında hukuki güvenlik tartışmasının yapılmaması gerektiğini, avukatlık mesleğinin bu kadar zorlaştırılmasının bir gerekçesinin olamayacağını vurgulayan başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, adil yargılanma hakkı yönünden değerlendirilmiştir.

11. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesine yapılan bir bireysel başvurunun esasının

incelenebilmesi için kamu gücü tarafından müdahale edildiği iddia edilen hakkın Anayasa'da güvence altına alınmış olmasının yanı sıra Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve Türkiye'nin taraf olduğu ek protokollerin kapsamına da girmesi gerekir. Bir başka ifadeyle Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı dışında kalan bir hak ihlali iddiasını içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi mümkün değildir (Onurhan Solmaz [1. B.], B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 18). Bu itibarla Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriği belirlenirken Sözleşme'nin "Adil yargılanma hakkı" başlıklı 6. maddesinin ve buna ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadının da gözönünde bulundurulması gerekir (Onurhan Solmaz, § 22).

12. Sözleşme, bir kişinin sahip olduğunu ileri sürebileceği tüm hak ve yükümlülükler bakımından adil yargılanma hakkını güvenceye almamaktadır. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde, adil yargılanmaya ilişkin hak ve ilkelerin medeni hak ve yükümlülükler ile ilgili uyuşmazlıkların ve bir suç isnadının esasının karara bağlanması esnasında geçerli olduğu belirtilerek hakkın kapsamı bu konularla sınırlandırılmıştır. Hak arama hürriyetinin ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilmek için ya başvurucunun medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili bir uyuşmazlığın tarafı olması ya da başvurucuya yönelik bir suç isnadının esası hakkında karar verilmiş olması gerektiği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bahsedilen hâller dışında kalan adil yargılanma hakkının ihlali iddiasına dayanan başvurular, Anayasa ve Sözleşme'nin ortak koruma alanı kapsamı dışında kalacağından bireysel başvuruya konu olamaz (Onurhan Solmaz, § 23).

13. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasıyla ilgili yargılamalarda da uygulanır. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasının medeni meselelerde uygulanabilmesi için ortada hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından savunulabilir temeli bulunan bir hakkın bulunması gerekir. Bu hakkın Anayasa'da doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanan ve güvence altına alınan bir hakka ilişkin olması zorunlu değildir. Bu bakımdan kanunla kişilere tanınan hak ve ayrıcalıklar da -mahkemelerde ileri sürülebilmesi koşuluyla- Anayasa'nın 36. maddesi bağlamında hak kavramına dâhildir. İkinci olarak bu hakla ilgili olarak ilgili kişinin menfaatini etkileyen bir uyuşmazlık mevcut olmalıdır. Öte yandan bu uyuşmazlık ihtilaf konusu hakkın tespiti ve bu haktan yararlanılması bakımından belirleyici bir nitelik arz etmelidir (Mehmet Güçlü ve Ramazan Erdem [2. B.], B. No: 2015/7942, 28/5/2019, § 28).

14. Başvurucu somut olayda belge incelemesine ilişkin talebini ilgili mevzuata aykırı olarak yerine getirmediğini iddia ettiği noter hakkında görevine uygun davranmadığından bahisle disiplin suçu kapsamında şikâyette bulunmuştur. Bireysel başvuruya dayanak olan davada uyuşmazlık konusu edilen işlem ise Noterler Birliğinin şikâyet edilen noteri disiplin kuruluna göndermeme kararıdır. Dolayısıyla bireysel başvuruya konu sürecin ceza yargılamasına/bir suç isnadına ilişkin olmadığı söylenebilir.

15. Öte yandan adil yargılanma hakkı suç isnadına bağlı yargılamaların yanında bir kimsenin medeni hak ve yükümlülüklerinin karara bağlanmasıyla ilgili bir uyuşmazlığın esasını karara bağlayan yargılamalarda da uygulanır. Ancak bu bağlamda bir inceleme yapılabilmesi için öncelikle hukuk düzeni tarafından kişiye tanınmış veya en azından savunulabilir temeli bulunan bir hakkın bulunup bulunmadığının tespiti gerekir. Buradan hareketle olay irdelendiğinde başvurucunun temel iddiasının noterde bulunan başkasına ait bir belgeyi 1136 sayılı Kanun'un 2. maddesi gereği vekâlet sunmadan inceleme hakkının varlığına ilişkin olduğu görülmüştür.

16. Yargı makamları ise başvurucunun iddialarını 1136 sayılı Kanun'un 2. maddesinde diğer kanunlardaki özel hükümlerin saklı tutulmasından hareketle 1512 sayılı Kanundaki "Noterler tarafından yapılan işlemlerin örnekleri, ancak ilgililerine, kanuni mümessil veya vekillerine yahut da mirasçılarına verilir." şeklindeki özel düzenleme ile buna bağlı Genelge kapsamında değerlendirerek noterin görevine uygun davrandığına karar vermiştir (bkz. §§ 5, 6). İlgili mevzuat ve yargı makamlarının değerlendirmeleri birlikte dikkate alındığında hukuk düzeni tarafından başvurucuya noter nezdinde bulunan başkasına ait belgeyi vekâletname ibraz etmeksizin inceleyebileceğine dair açık bir hak tanındığını söylemek mümkün gözükmemektedir.

17. Ayrıca başvurucunun, noterin talebin reddine ilişkin işlemine karşı idari ve yargısal yollara başvurduğuna dair bir açıklama yapmadığı görülmüştür. Başvurucunun maruz kaldığını iddia ettiği işleme karşı işlemin iptali ile zararlarının tazminini sağlamaya elverişli hukuk yollarının olmadığı veya kapalı olduğuna dair bir iddiasının da bulunmadığı sabittir. Noter hakkındaki cezalandırma talebi içeren şikâyette ise, isnat edilen eylemin noterin görevi ve yetkileri bağlamında disiplin hukuku çerçevesinde disiplin suçu oluşturup oluşturmadığıyla sınırlı bir incelemeye tabi tutulacağı gözetildiğinde, tüketilen hukuksal sürecin uyuşmazlık konusu hakkın tespiti ve bu haktan yararlanılması bakımından belirleyici olduğu da söylenemez.

18. Sonuç olarak başvurucu, disiplin suçu işlediğini düşündüğü kişi hakkında disiplin soruşturması açılmasını sağlamak amacıyla suç duyurusunda bulunmuş olup talebi notere disiplin cezası verilmesiyle sınırlıdır. Bu açıklamalar çerçevesinde başvurucuya hukuk düzeni tarafından açıkça tanınmış savunulabilir bir hakkın bulunmadığı, ihlal iddiasının medeni hak ve yükümlülüklerin değerlendirildiği bir yargısal sürece ilişkin olmadığı ve başvurunun adil yargılanma hakkı kapsamına girmediği anlaşılmıştır.

19. Netice itibarıyla başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesine dayanan ihlal iddiası Anayasa'da güvence altına alınmış ve Sözleşme kapsamında olan temel hak ve özgürlüklerin koruma alanı dışında kalmaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun konu bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA KARATEPE

B. No: 2022/81294 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/81294

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA KARATEPE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/81294)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Mustafa KARATEPE

Vekili : Av. Yusuf ÇAKAS

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından ihlal kararı verilmesi sonrası yargılamanın yenilenmesi talebinin reddine karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu hakkında devletin egemenliği altında bulunan topraklardan bir kısmını devlet idaresinden ayırmaya çalışmak suçunu işlediği iddiası ile kamu davası açılmıştır. Davaya bakan İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucu başvurucu hakkında ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Bahse konu karar, kanun yolu denetiminden geçerek 17/4/2000 tarihinde kesinleşmiştir.

3. Başvurucu, hakkında verilen mahkûmiyet kararı ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvurmuştur. AİHM 29/11/2007 tarihli kararı ile başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Başvurucu İzmir 8. Ağır Ceza Mahkemesinden (Kapatılan CMK 250. madde ile yetkili) (Mahkeme) yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur. Mahkeme 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 311. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (f) bendi gereğince kanunda öngörülen bir yıllık sürenin geçtiğinden bahisle yargılamanın yenilenmesi talebinin

reddine karar vermiştir. Bu karara yapılan itiraz da İzmir 9. Ağır Ceza Mahkemesince reddedilmiştir.

4. Başvurucu 7/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon adli yardım talebinin kabulüne, kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

5. Yapılan haricî nüfus kaydı sorgulamasıyla başvurucunun 30/8/2025 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir. Başvurucu vekili 8/10/2025 tarihli dilekçesi ile başvurucunun vefat ettiğini bildirmiş ancak mirasçıların bireysel başvuruya devam edip etmeyeceklerine ilişkin herhangi bir bilgi vermemiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Anayasa Mahkemesi Elberan Vural ve diğerleri ([GK], B. No: 2018/30235, 17/1/2023) kararından itibaren bir başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde varsa vekiline, yoksa tespit edilen mirasçılarına bireysel başvuruya devam edip etmeyeceklerini tebligat yoluyla sormaya başlamıştır. Bununla birlikte anılan karar sonrasındaki sürecin, Anayasa Mahkemesinin temel hak ve özgürlüklerin kamu makamlarınca ihlal edildiği iddiasıyla yapılan bireysel başvuruları inceleme görevini mevcut yoğun iş yükü karşısında yerine getirmesinde birtakım sorunlara yol açtığı gözlemlenmektedir. Bu nedenle Elberan Vural ve diğerleri kararının gelinen aşama itibarıyla yeniden değerlendirilerek geliştirilmesi gerektiği kanaatine varıldığı belirtilmelidir (Abdurrahman Beycur ve diğerleri [GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025, § 38).

7. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır.

8. Somut olayda başvurucu, başvuru sonrası ölmüş; mirasçılar, başvuruya devam edilip edilmeyeceği yönündeki iradelerini Anayasa Mahkemesine bildirmemiştir. Dolayısıyla anılan

kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

9. Açıklanan gerekçelerle başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUTLUHAN KONUT ENDÜSTRİSİ VE İŞLETMECİLİĞİ A.Ş.

B. No: 2022/82319 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/82319

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUTLUHAN KONUT ENDÜSTRİSİ VE İŞLETMECİLİĞİ A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/82319)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Alperen KONAK

Başvurucu : Mutluhan Konut Endüstrisi ve İşletmeciliği A.Ş.

Vekili : Av. Funda Selin PAMUKCU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, idari para cezasının iptal edilmesi talebiyle sulh ceza hâkimliğine yapılan başvuruda karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; otomotiv alanında faaliyet gösteren, H. isimli otomobil markası ile bayilik sözleşmesi bulunan bir şirkettir. Ticaret Bakanlığına özel tüketim vergisi (ÖTV) matrahlarında yapılan değişikliğin sıfır km araçların piyasa fiyatlarına yansımadığı yönünde şikâyet gelmesi üzerine aralarında başvurucu şirketin de olduğu sekiz firma hakkında Ticaret Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı inceleme başlatmıştır. İnceleme kapsamında başvurucu şirketten 1/7/2021-8/11/2021 tarihleri arasında ÖTV düzenlemesi kapsamına giren otomobil modellerinin alış ve satış bilgileri ile her bir güne ait stok mevcutları istenmiştir.

3. Yapılan inceleme sonucu hazırlanan raporda, başvurucunun H.Ç. isimli esnaf işletmesine 48 adet araç satışı yaparak serbest rekabeti bozucu faaliyette bulunduğu belirtilmiştir.

Anılan rapora istinaden 14/1/2015 tarihli ve 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un Ek 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasına aykırılık nedeniyle Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulunca (Kurul) başvurucuya 545.550 TL idari para cezası uygulanmıştır. İdari para cezası kararının gerekçesi şöyledir:

"...01.07.2021-08.11.2021 tarihleri arasında H.Ç. adlı esnaf işletmesine (oto galeri) ÖTV düzenlemesi kapsamında 48 adet araç satışı yapıldığı, her ne kadar söz konusu şahsa yaklaşık 3 ay içerisinde satışı yapılan 48 adet aracın ödemesinin banka havalesi yoluyla yapıldığı anlaşılsa ve söz konusu işlemler bir galerici için normal ticari faaliyetleri kapsamında görünse de denetim ve incelemelerine esas oluşturan konuların başında gelen ve konjonktürel olarak otomobil arzının düşük, talebinin ise yüksek olması, bu dengesizlik dolayısıyla gerçek alıcıların sıfır km araç bulmakta zorlanması ve otomobil fiyatlarının sürekli olarak astronomik şekilde yükselmesi hususları göz önünde bulundurulduğunda; stoklardaki araçların nihai kullanıcılara adil sayılarda satılarak piyasada darlık yaratmadan talepleri karşılamak ve nihai kullanıcıların makul fiyatlarla sıfır araçlara ulaşmasını sağlamak mümkün iken, böyle yapılmayarak 48 adet gibi yüksek sayıda aracın (normal ticari ilişkinin ötesinde) bir oto galeri işletmesine satılarak nihai kullanıcıların uygun fiyatlarla bu araçlara ulaşamaması sonucumu doğurduğu anlaşılmaktadır.

...

Mezkûr bayinin söz konusu eyleminin, 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun Ek 1 Maddesinin 2 inci fıkrasında yer alan; 'Üretici, tedarikçi ve perakende işletmeler tarafından piyasada darlık yaratıcı, piyasa dengesini ve serbest rekabeti bozucu faaliyetler ile tüketicinin mallara ulaşmasını engelleyici faaliyetlerde bulunulamaz.' hükmünde yer alan aykırılıklar ile örtüştüğü..."

4. Başvurucu şirket, idari para cezasının iptal edilmesi talebinde bulunarak İstanbul Anadolu 1. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) başvurmuştur. Başvurucu şirket dilekçesinde; idari para cezası kararının Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü (Genel Müdürlük) tarafından verilmesinin hatalı olduğunu, şirket faaliyeti kapsamında satış gerçekleştirildiğini, idari para cezasının hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir.

5. Hâkimlik, Genel Müdürlükten başvuruya ilişkin cevap ile idari para cezası kararına konu dosyanın onaylı örneğini istemiştir. Genel Müdürlük cevap dilekçesinde 6585 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesi ile Kurulun oluşturulduğunu ve başkanlığının Genel Müdürlükçe yürütüldüğünü, Kurul kararında otomobil arzının düşük talebinin ise yüksek olduğu dönemde stoklardaki araçların nihai kullanıcılara adil sayılarda satılarak piyasada darlık yaratmadan talepleri karşılamak ve nihai kullanıcıların makul fiyatlarla sıfır araçlara ulaşmasını sağlamak mümkünken böyle yapılmayarak 48 adet gibi yüksek sayıda aracın normal ticari ilişkinin ötesinde bir oto galeri işletmesine satılarak nihai kullanıcıların uygun fiyatlarla bu araçlara ulaşamaması sonucunu doğurduğu belirtilmiş ve idari para cezasına ilişkin dosyanın onaylı örneğini göndermiştir. Hâkimlik 6/6/2022 tarihinde başvuru hakkında ret kararı vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...İdari yaptırım kararı ile ilgili düzenlenen tahkikat evrakı ve idari yaptırım kararı onaylı suretleri Hakimliğimizce celp edilmiş, evrak üzerinde yapılan incelemede; idarece düzenlenen tutanak ile eylemin sabit olduğu, sabit bulunan eylemin oluşturduğu kabahat nedeni ile hakkında idari yaptırım kararı düzenlendiği ve düzenlenen idari yaptırımın yasa ve usule uygun olduğu anlaşılmakla itirazın reddine..."

6. Başvurucu, yasal süresi içinde önceki şikâyetlerini dile getirerek Hâkimlik kararına itiraz etmiştir. Başvurucunun itirazı İstanbul Anadolu 2. Sulh Ceza Hâkimliğince (itiraz makamı) reddedilmiştir. Ret kararında "...İstanbul Anadolu 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararının gerekçesinin yerinde olduğu ve kararda hakimliğimizce değiştirilecek bir husus bulunmadığından talebin reddine karar vermek gerekmiştir..." şeklinde gerekçeye yer verilmiştir. Bu gerekçe dışında kararda herhangi bir değerlendirme bulunmamaktadır.

7. Başvurucu, nihai kararı 11/7/2022 tarihinde öğrendikten sonra 4/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, yargı mercilerinin kararlarında itiraz dilekçesinde dile getirdiği şikâyetlerine neden itibar edilmediğinin açıklanmadığını ve kararın gerekçeli olmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş, ayrıca somut olay ele alınırken mevzuat hükümleri ile konuya ilişkin yer verilen Anayasa Mahkemesi kararlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

11. Başvuru, adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen birçok başvuruda gerekçeli karar hakkının kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi özellikle açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/1213, 4/12/2013, §§ 25, 26; Vesim Parlak [2. B.], B. No: 2012/1034, 20/3/2014, §§ 33, 34; Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 56, 57; Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31-39; Münür Ata [2. B.], B. No: 2014/4958, 22/1/2015, §§ 37-43; Hikmet Çelik ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/4894, 15/12/2015, §§ 54-59; Şah Tarım İnşaat Turizm Seyahat Yatçılık San. ve Tic. Ltd. Şti. [2. B.], B. No: 2013/7847, 9/3/2016, §§ 36-48).

14. Gerekçeli karar hakkı, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir (Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması, bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterlidir (Yasemin Ekşi, § 57).

15. Eldeki olayda başvurucu hakkında uygulanan idari para cezası kararı, başvurucunun

H.Ç. isimli esnaf işletmesine 48 adet araç satışı yaparak serbest rekabeti bozucu faaliyette bulunmasına dayanmaktadır. Başvurucu; söz konusu idari para cezası kararına konu eylemlerin ticari faaliyet olduğunu, idari para cezası kararının Genel Müdürlük tarafından verilmesinin kanuna aykırı olduğunu belirterek şikâyetlerini Hâkimliğe sunmuştur (bkz. § 4). Hâkimlik ise idarece düzenlenen tutanak ile eylemin sabit olduğunu ve düzenlenen idari para cezasının kanuna uygun olduğunu belirterek başvuruyu reddetmiştir (bkz. § 5).

16. Başvurucu, yasal süre içinde Hâkimlik kararına itiraz etmiş ve itiraz dilekçesindeki şikâyetlerini yinelemiştir. İtiraz makamı ise başvurucunun itirazını reddetmiştir (bkz. § 6).

17. Bireysel başvuru konusu olayda başvurucu idari para cezası kararını uygulayan idarenin yetkili olmadığını ve yaptırıma konu faaliyetin normal ticari faaliyet olduğunu ileri sürmüştür. 6585 sayılı Kanun'un Ek 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasında Kurulun yapısı ve yetkisi düzenlenmiştir. Anılan maddede Kurulun başkanlığı İç Ticaret Genel Müdürü tarafından yürütüldüğünden Kurulun üretici, tedarikçi ve perakende işletmelerin fahiş fiyat artışı ve stokçuluk uygulamalarına yönelik denetim ve incelemelerde bulunma, gerektiğinde idari para cezası uygulama ve her türlü tedbiri alma yetkisinin olduğundan bahsedilmiştir. Bu bağlamda idari para cezasını uygulayan Kurulun yetkili olmayacağından söz edilemeyecektir.

18. Ayrıca başvurucunun idari para cezasına konu faaliyetin normal ticari faaliyet olduğu şikâyetinde ise Genel Müdürlüğün cevabi yazısındaki Kurul kararında başvurucunun 48 adet gibi yüksek sayıda aracın normal ticari ilişkinin ötesinde bir oto galeri işletmesine satıldığından bahsedilmiştir. Hâkimlik kararında da dosya kapsamında bulunan idari yaptırım tutanağı, idarenin savunması ve diğer delillere atıf ile idari para cezasının hukuka uygun olduğu belirtilmiştir. Netice itibarıyla Hâkimlikçe gerekçeli kararda başvurunun reddi sonucuna varılmasında davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt verildiği anlaşılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA,

D. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİRCAN YORULMAZ

B. No: 2022/86748 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/86748

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİRCAN YORULMAZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/86748)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Bircan YORULMAZ

Vekili : Av. Ayşen AKÇAY SENEM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumu kararında kullanılan ifadeler nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) tutuklu olarak bulunan başvurucu; savunmalarını, dilekçelerini, edebiyat ve kültür yazılarını yazmak için ailesi veya avukatı tarafından getirilecek bilgisayar ya da daktilonun kendisine verilmesini talep etmiştir. Ceza İnfaz Kurumu Eğitim Kurulu (Kurul) 25/5/2022 tarihinde talebin reddine karar vermiştir. Kararda 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 67. maddesi ile 29/3/2020 tarihli ve 31083 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 75. maddesi hatırlatıldıktan sonra başvurucunun hükümlü ve silahlı terör örgütü mensubu olması ayrıca eğitim anlamında bilgisayar gerektirecek bir okulda okuyor olmaması nedenleriyle talebin reddedildiği vurgulanmıştır.

3. Başvurucu, anılan karara karşı şikâyet yoluna başvurmuştur. Başvurucu şikâyet dilekçesinde; talebin reddine dayanak olarak gösterilen mevzuat hükümlerinin terör örgütü mensubu ve yöneticisi hükümlülere ilişkin olduğunu, kendisinin ise hakkında anılan

suçlardan kesinleşen bir cezasının bulunmadığını ve tutuklu olarak Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu vurgulayarak ilgili mevzuatın kendisine uygulanamayacağını, kararın hukuki dayanağının mevcut olmadığını belirtmiştir. Ayrıca Anadolu Üniversitesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümünde öğrenci olduğunu, eğitim anlamında bilgisayarın gerekli olduğunu, gerekçenin bu duruma ilişkin bölümünün de durumuna uygun düşmediğini ifade etmiştir. Bununla birlikte çok sayıda mektup, savunma, öykü yazdığını, bunların el yazısıyla yazılmasının işkenceye dönüşeceğini, internet bağlantısı olmayan tuşlu, klavyeli bir yazı aracı istediğini vurgulamıştır.

4. Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 25/7/2022 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Tutuklu vekili, tutuklunun savunmalarını ve dilekçelerini yazmak, edebiyat ve kültür yazılarını yazmak için ailesi yada avukatları tarafından getirilecek bilgisayar ve daktilonun verilmesini talep etmiş ise de; 5275 sayılı Kanunun 67/3. maddesi gereğince hükümlü ve tutukluların odalarında bilgisayar bulundurmalarının yasal olarak mümkün olmadığı, Ceza İnfaz Kurumlarında Bulundurabilecek Eşya ve Maddeler Hakkında Yönetmelik gereğince bilgisayar ve daktilonun oda, koğuş ve eklentilerinde bulundurabilecek eşyalardan olmadığı, bu nedenle kurum eğitim kurulu başkanlığının 25/05/2022 tarih ve 2022/121 sayılı kararında hukuka aykırı bir yön bulunmadığından şikayetin reddine..."

5. Başvurucunun bu karara itirazı Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle 9/8/2022 tarihinde reddedilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 10/8/2022 tarihinde öğrendikten sonra 5/9/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Masumiyet Karinesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

7. Başvurucu; ceza mahkemeleri tarafından verilmiş kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı olmadığını, hakkındaki kovuşturmanın derdest olduğunu, ceza infaz kurumunda tutuklu statüsünde bulunduğunu belirtmiştir. Bu duruma rağmen Ceza İnfaz Kurumunun ilgili kararında hakkında hükümlü ve silahlı terör örgütü mensubu şeklinde ifadeler kullanılmasının masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

8. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Anayasa Mahkemesinin içtihatlarına atıf yapılarak idari ve adli makamların suç isnadı altındaki kişilerle ilgili verdiği kararların bütün hâlinde dikkate alınarak kişinin suçlu olduğuna dair bir yargıda ya da imada bulunulup bulunulmadığı hususunun Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşulları kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında iddialarını yinelemekle birlikte hakkında silahlı terör örgütü üyesi ve yöneticisi olmak suçundan yapılan yargılamada 5/11/2022 tarihinde tahliye kararı verildiğini, Ankara 21. Ağır Ceza Mahkemesince 16/5/2024 tarihinde de beraat kararı verildiğini ifade etmiştir.

9. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

10. Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Anılan karineye göre hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez; suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol [2. B.], B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26). Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır (Galip Şahin [1. B.], B. No: 2015/6075, 11/6/2018, § 38). Güvencenin birinci yönü kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesinin ihlal edilmesi söz konusu olabilir (Galip Şahin, § 39). Masumiyet karinesinin ikinci yönü ceza yargılaması sonucunda mahkûmiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir (Galip Şahin, § 40).

11. Masumiyet karinesinin ihlal edilip edilmediği değerlendirilirken özellikle hukuk ve idari yargılama bakımından üzerinde durulması gereken önemli hususlardan biri yargılamayı yapan makamın ilgili kişiye suç isnat edip etmediği ve ceza yargılaması kararını sorgulayıp sorgulamadığıdır. Kamu otoriteleri veya görevlileri tarafından hakkında soruşturma veya kovuşturma yürütülen kişiyle ilgili olarak yargılama süreci bir mahkûmiyet hükmüyle kesinlik kazanmadan suçluluğa dair herhangi bir kanaat ifade edilmiş olması ya da ceza yargılaması mahkûmiyet dışında bir kararla sona ermesine rağmen sona ermeye ilişkin kararda sanığın suçlu olabileceğinin ifade edilmesi durumunda masumiyet karinesinin ihlali söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda karar vericilerin kullandıkları dil kritik önem taşır (Mustafa Akın [1. B.], B. No: 2013/2696, 9/9/2015, §§ 38, 39).

12. Anayasa Mahkemesinin İsmet Karabulut (2) ([2. B.], B. No: 2020/24390, 5/10/2023) kararında da ilk derece mahkemesince mahkûmiyet kararı verilen fakat hükmün kanun yolları aşamasında olduğu bir hükümözlünün benzer şikâyetlerine ilişkin hakkında yargılama devam ettiğinden karar kesinleşmedikçe kararın hangi aşamada (ilk derece, istinaf yahut temyiz) olduğunun masumiyet karinesi yönünden bir öneminin olmadığı belirtilmiş, başvurucu hakkında terör örgütü üyeliği suçlamasıyla açılan ceza davasında verilen mahkûmiyet kararı henüz kesinleşmeden başvurucunun aktif örgüt üyesi olarak nitelendirilmesi nedeniyle masumiyet karinesinin ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (anılan kararda bkz. §§ 45-51).

13. Somut olayda başvurucu hakkında kesinleşmiş bir mahkûmiyet kararı olmadığı ve başvurucunun ceza infaz kurumunda tutuklu sıfatıyla bulunduğu sabittir. Bu duruma rağmen Kurul başvurucu hakkında ilgili mevzuata atıf yaptıktan sonra hükümlü ve silahlı terör örgütü mensubu olması şeklinde ifadeye yer vermiştir. Kesinleşmiş mahkûmiyet kararı olmamasına rağmen Kurulun başvurucunun suçluluğuna dair bir kanaat oluşturacak şekilde ifadeler kullandığı açıktır. Bu durumda ceza yargılaması devam eden tutuklu başvurucu

hakkında Kurul kararında hükümlü ve terör örgütü mensubu olduğuna dair ifadelere yer verilmesi nedeniyle anılan içtihatlardan ayrılmayı gerektiren bir husus bulunmadığı anlaşılmıştır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

15. Başvurucu; bilgisayar veya yazı makinesi verilmesini savunmasını hazırlamak, eğitiminde ve edebî yazılarını yazmakta kullanmak için talep ettiğini belirterek talebinin karşılanmaması nedeniyle savunma ve eğitim hakları ile ifade hürriyetinin, idarenin uygulamasının tutukluluğun sınırlarını genişleten yoruma dayanması nedeniyle de kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Bakanlık görüşünde silahların eşitliğine ilişkin Anayasa Mahkemesinin içtihatlarına atıf yapılarak somut olaya özgü koşulların bu kapsamda değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı cevabında iddialarını tekrarlamıştır.

17. Anayasa Mahkemesi Erhan Çaha (3) ([2. B.], B. No: 2020/15324, 4/2/2025, §§ 31-33) kararında savunmanın el ile yazılmasının neden mümkün olmadığının ortaya konulmadığı gerekçesiyle silahların eşitliği ilkesi yönünden kabul edilmezlik kararı vermiştir. Somut olayda da başvurucunun savunmasını el ile hazırlamasının mümkün olmadığına dair makul bir açıklamasının olmadığı gözetildiğinde anılan kararda ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir neden görülmemiştir.

18. Bununla birlikte Abdulmenaf Osman ([1. B.], B. No: 2015/5483, 10/5/2018, §§ 15-17) kararında Anayasa Mahkemesi, edebî eserleri yazmak için ceza infaz kurumundan talep edilen bilgisayarın verilmemesini ifade özgürlüğü kapsamında görerek yaptığı değerlendirmede, ceza infaz kurumunun mahpusların bilgisayar ve benzer teknik araçlara erişimi konusunda geniş takdir hakkına sahip olduğu, ayrıca kanun koyucunun bilgisayar kullanımını eğitim ve iyileştirme faaliyetleriyle sınırlandırmayı tercih ettiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda edebî eserlerin el yazısıyla yazıldıktan sonra daktilo ya da bilgisayar ile yazılmasının sağlanabileceği dolayısıyla başvurucudan düşünce açıklamasını başka yollarla gerçekleştirmesinin beklenilmesinin makul olduğu belirtilerek kabul edilemezlik kararı verilmiştir. Somut olayda da anılan karar ve sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı anlaşılmıştır.

19. Öte yandan eğitim hakkı, devleti belli eğitim kurumlarını kurma ve destekleme yükümlülüğü altına sokmamaktadır. Bununla birlikte, kurulan ve desteklenen bir eğitim kurumuna etkili bir şekilde erişimi sağlamak devlet için bir yükümlülüktür. Ancak başvurucunun uzaktan eğitim kapsamında Bakanlığın bilgisayar odası kurmadığı ya da ceza infaz kurumunun eğitime erişim olanakları sağlamadığı yönünde bir iddiası olmadığı gibi koğuşunda bilgisayar bulundurmasının eğitim açısından neden zorunlu olduğu hakkında da yeterli açıklama yapmadığı anlaşıldığından bu iddia yönünden de kabul edilmezlik kararı verilmesi gerekir (benzer yönde değerlendirme için bkz. Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, §§ 75-86).

20. Ayrıca kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvurucu tarafından yeterince temellendirilmediği, Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı kapsamında kaldığı anlaşılmıştır.

21. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvurucunun 5/11/2022 tarihinde tahliye olduğu anlaşıldığından yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

24. Öte yandan ihlalin niteliği dikkate alındığında başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminatın ödenmesi gerektiğine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesi ile 38. maddesinin dördüncü fıkrasında güvence altına alınan masumiyet karinesinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara Batı 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/3753, K.2022/4467), Ankara Batı 1. Ağır Ceza Mahkemesine (2022/3258 D.İş) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Z.C.

B. No: 2022/86967 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/86967

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Z.C. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/86967)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Fatma Gülbin ÖZTÜRK

Başvurucu : Z. C.

Vekili : Av. Ahmet CAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, başvurucunun diploma denkliği verilmemesi işlemine karşı açtığı davada iptal kararı verilmesinden sonra Yükseköğretim Kurumu tarafından başvurucunun isteminin farklı bir sebeple reddedilmesi nedeniyle eğitim hakkının ve kararın icrası hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Adalet Ön Lisans programından 2014 yılında mezun olmuştur. Başvurucu 2015 yılında kendi imkânları ve ders transferi yolu ile Kosova'da bulunan bir yükseköğretim kurumu olan Iliria Kraliyet Üniversitesinde (Iliria Royal University) hukuk öğrenimine başlamıştır. Başvurucu, burada öğrenimine devam ederken Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) bulunan Uluslararası Kıbrıs Üniversitesine yatay geçiş yapmış ve hukuk öğrenimini burada tamamlayarak 31/1/2018 tarihinde mezun olmuştur.

3. Başvurucu, mezuniyetinin ardından 29/3/2019 tarihinde lisans diplomasına denklik belgesi verilmesi talebiyle Yükseköğretim Kurumuna (YÖK) başvuru yapmıştır.

Başvurucunun bu talebi YÖK tarafından 23/9/2020 tarihli işlemle reddedilmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetindeki Yükseköğretim Kurumlarından Mezun Olanlar İçin Tanıma ve Denklik Başvuru Süreçlerine İlişkin Usul ve Esasların (Usul ve Esaslar) "T.C. vatandaşlarının ön lisans ve lisans programları için aranan YKS/ÖSYS yerleşme veya baraj puanı, yüksek lisans programları için LES/ALES puanı, yatay geçişler için ilgili yılda ilan edilen kıstasları sağlayamayan mezunların diploma denklik başvuruları reddedilir." şeklindeki 8. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında tesis edilen ret kararı, başvurucunun yurt dışında eğitim gördüğü kurumun sıralandırma kuruluşlarında belirtilen sıralamalarda yer almadığı, başvurucunun öğrenime başladığı tarihte Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından yapılan Yükseköğretime Giriş Sınavına (YGS) ve Lisans Yerleştirme Sınavına (LYS) girmediği, ÖSYM tarafından düzenlenen kılavuzlarda belirtilen muadil belgelerin başvurucu tarafından hazırlanan denklik dosyasına sunulmadığı gerekçelerine dayalı olarak verilmiştir.

4. Başvurucu 23/9/2020 tarihli ret işleminin iptali için 4/1/2021 tarihinde Ankara 16. İdare Mahkemesinde iptal davasını açmıştır (1. iptal davası). Başvurucu, iptal davası yargılaması devam ederken YÖK'ün 23/9/2020 tarihli ret işleminin düzeltilmesi istemi ile talebini 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 11. maddesi kapsamında bir üst merciye taşımış ve bu isteminin de durumunu değiştirecek bir hususun bulunmadığı belirtilerek 29/1/2021 tarihinde reddine karar verilmiştir. Başvurucu, YÖK tarafından aynı gerekçe ile tesis edilen bu ret kararına karşı da Ankara 3. İdare Mahkemesi nezdinde 8/2/2021 tarihinde ayrıca iptal davası açmıştır (2. iptal davası). Her iki dava aralarındaki bağlantı nedeniyle Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi kararıyla Ankara 16. İdare Mahkemesinde görülmeye devam etmiştir.

5. Ankara 16. İdare Mahkemesi tarafından görülen 1. iptal davasında 31/3/2022 tarihinde E.2021/9, K.2022/776 sayılı kararla işlemin iptaline karar verilmiştir. Gerekçeli kararda; 16/1/2009 tarihinde imzalanan Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hukukuna Göre Kurulmuş Olan Üniversitelerin Karşılıklı Tanınmasına Dair Milletlerarası Anlaşma'nın "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hukukuna göre kurulmuş olan üniversitelerin ön lisans ve lisans diplomaları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları bakımından denklik işlemine tabi tutulmaksızın Türkiye Cumhuriyeti'nde de geçerlidir. Ancak bunun için, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan kişilerin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hukukuna göre kurulmuş olan bir üniversitedeki lisans veya ön lisans programına, Türkiye Cumhuriyeti üniversitelerindeki lisans ve ön lisans programlarına öğrenci yerleştirmeye ilişkin olarak Türkiye Cumhuriyeti hukukuna göre her yıl yapılan sınav sonuçlarına göre yerleştirilmiş olmaları şarttır." şeklindeki 2. maddesine ve "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti üniversitelerinde öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları bakımından, ön lisans ve lisans öğretimindeki yatay ve dikey geçişlerle ilgili olarak, Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulunca kabul edilmiş kriter ve esaslar uygulanır." şeklindeki 6. maddesine yer verilerek KKTC'de kurulmuş olan bir yükseköğretim kurumunun lisans programından mezun olan başvurucunun ilgili üniversite ve programa, kendi imkânıyla ve ders transferi yoluyla yerleştiği ve bu sebeple diplomasına doğrudan denklik verilmesini talep etme hakkı bulunmadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarından aldıkları ön lisans eğitimlerini saydırarak yurt dışındaki yükseköğretim kurumlarının lisans programlarına kayıt olan ve sonrasında ülkemizde ve KKTC'de bulunan yükseköğretim kurumlarına yatay geçiş yapan T.C. uyruklu öğrenciler yönünden YGS ve LYS sınavlarında hukuk ve tıp gibi alanlarda başarı sırası ve taban puanı sağlama şeklindeki şartların ilk defa 2018 yılı ÖSYS/YKS Kılavuzu'nda getirildiği belirtilerek başvurucunun

2018-2019 eğitim öğretim yılından önce 2015 yılında yurt dışındaki yükseköğretim kurumundan KKTC'de bulunan yükseköğretim kurumuna yatay geçiş yaptığı ve yatay geçişe ilişkin olarak belirlenen söz konusu kıstaslara tabi olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca ret şeklindeki idari işlemin Usul ve Esasların 8. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında tesis edildiği ancak söz konusu Usul ve Esasların 5/12/2017 tarihli ve 30261 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Tanıma ve Denklik Yönetmeliğine (5/12/2017 tarihli Yönetmelik) dayanılarak çıkarıldığı, başvurucunun yurt dışındaki yükseköğretim kurumuna 2015 yılında yerleştiği ve KKTC'de bulunan yükseköğretim kurumuna yatay geçiş yaptığı tarihin ise 2016 olduğu dikkate alındığında kayıt ve yatay geçiş tarihinden sonra yürürlüğe giren bir düzenlemeye göre başvurucunun müracaatının reddedilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında başvurucunun denklik talebinin yurt dışında öğrenim gördüğü kurumun sıralandırma kuruluşlarında belirlenen sıralamalarda yer almadığı, anılan yılda başvurucunun ÖSYM tarafından yapılan YGS ve LYS'ye girmediği, kılavuzda belirtilen muadil belgelerin denklik dosyasında bulunmadığı şeklindeki koşullar haricinde 5/12/2017 tarihli Yönetmelik'e göre incelenerek YÖK tarafından yeniden bir değerlendirmeye tabi tutulması gerektiği vurgulanmıştır.

6. YÖK başvurucunun yaptığı yatay geçişin mevzuatta öngörülen şartlara aykırılık oluşturduğunu, dolayısıyla denklik talebinin Usul ve Esasların 8. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca reddedilmesinin hukuka ve mevzuata uygun olduğunu ileri sürülerek kararı istinaf etmiştir. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi tarafından yapılan istinaf incelemesi neticesinde 26/5/2022 tarihinde YÖK'ün istinaf istemi oyçokluğu ile esastan reddedilmiştir.

7. Karşıoy kullanan üye, istinaf isteminin esastan reddine ilişkin karara farklı gerekçe ile katıldığını belirtmiştir. Karşıoy gerekçesinde; başvurucunun Iliria Kraliyet Üniversitesinde hukuk eğitimine başladığı 2015 yılında YÖK Genel Kurulunun 12/2/2015 tarihli toplantısında alınan kararla 2015 yılı ÖSYS Kılavuzu'na yurt dışında eğitime başlama koşulu olarak başarı sırası şartının eklendiğini ifade etmiştir. Bu düzenlemeye göre tıp, hukuk, mimarlık ve öğretmenlik gibi bazı bölümler için yurt dışında eğitime başlayacak öğrencilerin YGS/LYS sınavına girerek belirli bir başarı sıralamasına ulaşmaları şartının koşulduğuna işaret etmiştir. Bununla birlikte öngörülen bu koşulun YÖK Genel Kurulunun 28/7/2016 tarihli kararı ile geri alındığını ve denklik başvurularının kazanım ve yeterlilikler dikkate alınarak değerlendirileceğinin karara bağlandığını dile getirmiştir. Öte yandan YÖK Yürütme Kurulunun 1/3/2017 tarihli kararı ile bu şartın 2017-2018 eğitim öğretim yılından itibaren yeniden uygulanmasına karar verildiğine değinmiştir. Başvurucunun Iliria Kraliyet Üniversitesinde hukuk eğitimine başladığı tarihe göre kazanım ve yeterlilik dikkate alınarak denklik başvurusu hakkında bir karar verilmesi gerekirken 2015 yılına ilişkin başarı sıralaması şartının 28/7/2016 tarihli karar ile geri alındığı gözetilmeden şartın tatbik edildiğini vurgulamış ve işlemin bu sebeple hukuka uygun bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır.

8. Ankara 16. İdare Mahkemesi 31/3/2022 tarihinde 1. iptal davasında belirttiği aynı gerekçe ile ikinci davada da iptal kararı vermiştir. Karar, YÖK tarafından istinaf edilmiştir. Başvurucu 1/6/2022 tarihinde YÖK'ün istinaf talebine cevap dilekçesi sunmasına müteakip 15/6/2022 tarihinde dosyaya davadan ve istinaf isteminden feragat ettiğine ilişkin dilekçe sunmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi 17/6/2022 tarihinde feragat nedeniyle istinaf başvurusu hakkında karar verilmesine yer olmadığına ve davadan feragat talebi hakkında ek karar verilmesi için dosyanın ilk derece mahkemesine

gönderilmesine karar vermiştir. Bu karar üzerine Ankara 16. İdare Mahkemesi tarafından 8/9/2022 tarihinde feragat nedeniyle konusu kalmayan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

9. 1. iptal davası yönünden verilen ve istinaf aşamasından geçerek kesinleşen iptal kararı kapsamında başvurucunun diploma denklik talebi YÖK tarafından yeniden ele alınmış ve Denklik Komisyonunca yapılan inceleme neticesinde başvurucunun hukuk alanında lisans kazanımlarını elde edebilmesi için eğitime devam süresinin yetersiz olduğu değerlendirilerek 5/12/2017 tarihli Yönetmelik'in 7. maddesinin (6) numaralı fıkrasının (d) bendi kapsamında YÖK Yürütme Kurulunun 20/4/2022 tarihli toplantısında başvurucunun isteminin reddine karar verilmiştir. Karar 29/4/2022 tarihli yazı ile başvurucuya bildirilmiştir.

10. Karar 10/5/2022 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu 31/8/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

11. Başvurucu 29/4/2022 tarihli yazı ile kendisine bildirilen denklik talebinin reddine yönelik işleme karşı 8/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmadan önce iptal davası açmıştır. Ankara 2. İdare Mahkemesi 30/12/2022 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararda; Ankara 16. İdare Mahkemesi tarafından bakılan her iki dava sürecine de yer vermiş, her ne kadar davalardan biri karar verilmesine yer olmadığı kararı ile sonuçlanmışsa da konuları aynı olan davalardan birinin iptal kararı ile sonuçlandığını ve bu kararın geçerliliğini koruduğunu belirtmiştir. KKTC hukukuna göre kurulmuş üniversitelerden alınan lisans diplomalarının denklik işlemine tabi tutulmaksızın Türkiye'de geçerli olabilmesi için ilgili lisans programına Türkiye'deki üniversitelere öğrenci yerleştirmeye yönelik yapılan sınav sonuçlarına göre yerleştirilmesi gerektiğini değerlendirmiştir. Ayrıca KKTC hukukuna tabi üniversitelerden alınan yükseköğretim diplomalarının başka bir üniversite veya programdan yatay geçişle elde edilmesi hâlinde denklik değerlendirmesine tabi olacağı, bu değerlendirmede ilgili yönetmelik hükümlerinin dikkate alınacağını vurgulamıştır. Bu kapsamda söz konusu diplomalara doğrudan denklik verilmeyeceğini ve denklik başvurularında YÖK tarafından yapılan incelemelerde eğitim süresi ile kazanımların Türk yükseköğretim programlarıyla eş değer olup olmadığının ve öğrencinin yurt dışında geçirdiği sürenin yeterliliğinin dikkate alınmasının zorunlu olduğunu ifade etmiştir. Somut olayda başvurucunun 2015-2018 yılları arasında hukuk eğitimi aldığı dönemde toplamda 86 gün yurt dışında bulunduğunun tespit edildiğini açıklamıştır. Başvurucunun eğitim gördüğü süre boyunca yurt dışında kaldığı gün sayısının Türkiye'deki üniversitelerde uygulanan %70 devam zorunluluğu kriterine göre yetersiz olduğu ve bu nedenle hukuk lisans eğitiminin gerektirdiği kazanımları elde etmesinin mümkün olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu değerlendirmeler doğrultusunda başvurucunun diplomasına denklik belgesi verilmesi talebinin reddedilmesine ilişkin işlemde hukuka aykırılık bulunmadığına hükmetmiştir. Başvurucu, karara karşı istinaf isteminde bulunmuştur. Başvurucunun bu talebini Ankara Bölge İdare Mahkemesi 4. İdari Dava Dairesi 6/7/2023 tarihli kararı ile kesin olarak reddetmiştir. Başvurucu bu karara karşı temyiz talebinde bulunmuşsa da istinaf merci 20/9/2023 tarihinde başvurucunun temyiz isteminin reddine dair karar tesis etmiştir. Başvurucunun bu karara karşı yaptığı temyiz talebini ise Danıştay Sekizinci Dairesi yapılan temyiz incelemesi neticesinde 31/5/2024 tarihinde reddetmiş ve istinaf mercinin 6/7/2023 tarihli kararı onanmıştır.

12. Başvurucu istinaf isteminin kesin olarak reddinin ardından bu karara karşı eğitim hakkı, özel hayata saygı hakkı ve ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiaları ile 15/8/2023 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur. 2023/76148 numarasıyla kaydedilen bu başvuru 24/10/2024 tarihinde kabul edilemez bulunmuştur.

13. Eldeki başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Kararın İcrası Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; YÖK'ün diploma denklik başvurusunun reddine ilişkin kararının Ankara 16. İdare Mahkemesinin iki kararı ile iptal edildiğini belirtmiştir. Başvurucu, iptal kararlarının ardından YÖK tarafından yapılan değerlendirmede bu kez de yurt dışında kalış süresinin yetersiz olması sebebiyle denklik isteminin reddine karar verildiğini belirterek iptal kararlarının gereği gibi yerine getirilmediğini, mahkeme kararlarının etkisizleştirildiğini ifade ederek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvuruya ilişkin olarak YÖK Başkanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine dair yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere bireysel başvuru dosyasına sunulduğunu ifade etmiştir. Bakanlık, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

16. Başvurucu, adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiası yönünden Bakanlık görüşüne karşı cevap vermemiştir.

17. Somut olayda başvurucunun temel iddiası, mahkemece verilen iptal hükmünün uygulanmadığı yönündedir. Bu nedenle başvurucunun iddiasının adil yargılanma hakkı kapsamındaki kararın icrası hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

18. Hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğünün sağlanabilmesi için devletin her türlü işlem ve eyleminin yargı denetimine açık olması gerekir. Nitekim Anayasa'nın 125. maddesinin birinci fıkrasının ilk cümlesinde “İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.” denilmek suretiyle bu husus anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Ancak hukuk güvenliğinin ve hukukun üstünlüğünün sağlanması için devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulması yeterli olmayıp yargı mercileri tarafından verilen kararların gecikmeksizin uygulanması da gerekir. Yapılan yargısal denetim neticesinde bir işlemin hukuka aykırı olduğu tespit edilmesine rağmen işlemin iptali yönündeki kararın uygulanmaması, devletin işlem ve eylemlerine karşı yargı yolunun açık tutulmasını anlamsız hâle getirir. Zira hukuk güvenliği ve hukukun üstünlüğü sadece hukuka aykırılıkların tespit edilmesiyle değil bunların tüm sonuçlarıyla ortadan kaldırılmasıyla sağlanabilir (Nevzat Kaya [2. B.], B. No: 2021/45805, 8/1/2025, § 28).

19. Anayasa'nın 138. maddesinin dördüncü fıkrasına göre yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu hükümde mahkeme kararlarına uyma ve bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yasama ve yürütme organları ile idare lehine herhangi bir istisnaya yer verilmemiştir. Yargı kararlarının ilgili kamu makamlarınca zamanında yerine getirilmediği bir devlette, bireylerin yargı kararıyla kendilerine sağlanan hak ve özgürlükleri tam anlamıyla kullanabilmeleri mümkün olmaz. Dolayısıyla devlet, yargı kararlarının zamanında icra edilmesini sağlayarak bireyler aleyhine oluşabilecek hak kayıplarını engellemekle ve bu yolla bireylerin kamu otoriteleri ile hukuk

sistemine olan güven ve saygılarını korumakla yükümlüdür. Bu sebeple Anayasa'nın 2. maddesinde öngörülen hukuk devleti ilkesinin bir gereği olarak bireylerin kamu otoritesi ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını koruma adına vazgeçilemez bir görev ifa eden yargı kararlarının zamanında icra edilmeyerek sonuçsuz bırakılması kabul edilemez (bazı farklılıklarla birlikte bkz. Arman Mazman [2. B.], B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 61).

20. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı veya davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddia, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Anılan maddeyle güvence altına alınan adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bağlamda Anayasa'nın yasama ve yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uyma zorunluluğunu ve mahkeme kararlarının değiştirilemeyeceği ile uygulanmasının geciktirilemeyeceğini ifade eden 138. maddesinin de adil yargılanma hakkının kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Arman Mazman, § 57).

21. Anayasa'nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de kapsayan bir haktır (Nevzat Kaya, § 31).

22. Kararın icrası hakkı, mahkemeye erişim hakkı ve karar hakkı ile birlikte adil yargılanma hakkının güvencelerinden olan mahkeme hakkının bir unsurunu oluşturmaktadır (Filiz Fırat [1. B.], B. No: 2014/10305, 5/12/2017, § 29). Mahkeme kararlarının uygulanması yargılamanın dışında olmakla birlikte onu tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır. Bu nedenle yargı kararlarının uygulanması mahkeme hakkı kapsamında değerlendirilmektedir. Buna göre yargılama sonucunda mahkemenin bir karar vermiş olması yeterli değildir, ayrıca bu kararın etkili bir şekilde uygulanması da gerekir. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenleme ve uygulamalar bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hâllerinde mahkeme hakkı da anlamını yitirecektir (Mustafa Ekşi [1. B.], B. No: 2014/7711, 24/1/2018, § 27).

23. Kesin hükme saygı, uluslararası hukuk düzenine özgü hukukun genel ilkelerinden biri olarak kabul görmektedir. Anayasa'nın 138. maddesinin son fıkrasında düzenlenen yargı kararlarının geciktirilmeksizin uygulanması yükümlülüğü, hukukun genel ilkelerinden biri olarak da kabul edilen kesin hükme saygı ilkesinin de bir gereğidir. Çünkü bir hukuk sisteminde yargının verdiği ve bağlayıcı olan kesin hüküm zarar gören taraflardan biri açısından işlevsiz duruma getirilmişse adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin bir anlamı kalmayacaktır (Arman Mazman, § 65).

24. İncelenen olayda başvurucu, YÖK tarafından tesis edilen 23/9/2020 tarihli diploma denklik isteminin reddine ilişkin karara karşı iki ayrı dava açmış; bu davalardan biri iptal kararıyla, diğeri ise karar verilmesine yer olmadığı kararıyla neticelenmiştir. Konuları aynı olan her iki davadan iptal kararıyla sonuçlanan hükmün geçerliliğini koruduğu açıktır. Bu itibarla davalı idare aleyhine verilmiş ve icra edilebilir bir yargı kararının bulunduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Ankara 2. İdare Mahkemesi tarafından görülen davada verilen 30/12/2022 tarihli kararda da bu husus ifade edilmiştir (bkz. § 11).

25. Bu tespit ışığında ele alınması gereken mesele Ankara 16. İdare Mahkemesi tarafından verilen ve istinaf incelemesinden geçerek kesinleşen 31/3/2022 tarihli iptal kararının

kararın icra edilip edilmediğine ilişkindir.

26. Kararın uygulanıp uygulanmadığının incelenmesinde davanın konusunun ve iptal kararının gerekçesinin tespiti önem taşımaktadır. Davanın konusunu, başvurucunun diploma denklik isteminin Usul ve Esasların "T.C. vatandaşlarının ön lisans ve lisans programları için aranan YKS/ÖSYS yerleşme veya baraj puanı, yüksek lisans programları için LES/ALES puanı, yatay geçişler için ilgili yılda ilan edilen kıstasları sağlayamayan mezunların diploma denklik başvuruları reddedilir." şeklindeki 8. maddesinin ikinci fıkrası kapsamında reddine ilişkin işlem oluşturmaktadır. Kararın gerekçesinde; Usul ve Esasların 8. maddesinin ikinci fıkrasının başvurucunun yurt dışındaki yükseköğretim kurumuna yerleştiği ve KKTC'de bulunan yükseköğretim kurumuna geçiş yaptığı tarihten sonra yürürlüğe giren bir düzenleme olduğu dikkate alınarak istemin reddedilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Bununla birlikte başvurucunun diploma denklik isteminin karara bağlanmasında YÖK tarafından 5/12/2017 tarihli Yönetmelik'e göre -başvurucunun aldığı eğitimin kalitesinin denetimi kapsamında- ayrıca bir inceleme yapılabileceğine de dikkat çekilmiştir. Başka bir deyişle başvuruya konu iptal kararı YÖK'e başvurucunun diploma denklik talebinin kabul edilmesine yönelik bir karar olmayıp ret kararının tesisinde esas alınan sebebe ilişkindir (bkz. § 5).

27. Nitekim kararın kesinleşmesini müteakip YÖK tarafından başvurucunun diploma denklik istemi yeniden ele alınmış ve Denklik Komisyonunca yapılan inceleme neticesinde başvurucunun hukuk alanında lisans kazanımlarını elde edebilmesi için eğitime devam süresinin yetersiz olduğu değerlendirilerek 5/12/2017 tarihli Yönetmelik'in 7. maddesinin (6) numaralı fıkrasının (d) bendi kapsamında 20/4/2022 tarihinde başvurucunun isteminin reddine karar verilmiştir.

28. Bu itibarla YÖK'ün mahkemenin iptal kararına uyma iradesini gösterdiği ve iptal kararının ardından mahkemenin gerekçeli kararda ortaya koyduğu prensipleri de gözeterek yeniden işlem tesis ettiği dikkate alındığında kararın icrası hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Eğitim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, diploma denklik istemi ile YÖK'e ilk başvuruda bulunduğu tarihte YÖK'ün denkliğe ilişkin incelenmesi gereken hususları mevcut mevzuat kapsamında tek bir seferde ele alması gerektiğini belirterek iptal kararının ardından yurt dışında kalış süresinin yetersizliği şeklinde yeni bir ret gerekçesi ileri sürülmesinin iyi yönetişim ilkesi ile bağdaşmadığını ifade etmek suretiyle eğitim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Başvuru tarihi itibarıyla mezun olmasının ardından üç yılı aşkın süre geçmesine rağmen hukuk diplomasına denklik alamaması sebebiyle avukatlık ve arabuculuk mesleklerinin icrasına başlayamadığını belirten başvurucu, iptal kararı verilmesine rağmen diploma denklik talebinin reddedilmesi sebebiyle meslek hayatına başlayamadığını vurgulayarak özel hayata saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

31. Bakanlık görüşünde, başvuruya ilişkin olarak YÖK Başkanlığından temin edilen görüş ve ilgili belgelerin başvurucunun şikâyetlerine yönelik yapılacak incelemede dikkate alınmak üzere bireysel başvuru dosyasına sunulduğunu ifade etmiştir. Bakanlık, başvurucunun temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve

ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

32. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevap dilekçesinde Bakanlık görüşünün ekinde yer alan YÖK yazı ve belgelerinin gerçeği yansıtmadığını, özellikle Yükseköğretim Bilgi Sistemi (YÖKSİS) kayıtlarına ilişkin denetim ve yetki açıklamalarının fiili ve hukuki durumla çeliştiğini ileri sürmüştür. Başvurucu bu kapsamda; YÖKSİS verilerinin üniversitelerce serbestçe girilmediğini, aksine YÖK'ün kontrol ve denetimi altında olduğunu, nitekim kendi kaydında yer alan "muaf" ibaresinin sonradan değiştirildiğini ve üniversitenin de bu değişikliğin kendi tasarrufu olmadığını bildirdiğini belirtmiştir. Başvurucu ayrıca, Türkiye ile KKTC arasında imzalanan milletlerarası anlaşmalar uyarınca ÖSYS kapsamında yerleşilen KKTC üniversitelerinden alınan diplomaların denklik işlemine tabi tutulmaksızın doğrudan geçerli sayılması gerektiğini, uzun yıllar uygulamanın da bu yönde olduğunu ifade etmiştir. Buna karşılık mezuniyetinden sonra yürürlüğe giren 2018 tarihli Usul ve Esasların geriye yürütülerek diplomasının denklik incelemesine tabi tutulmasının hukuki güvenlik ve kanunların geriye yürümezliği ilkelerini ihlal ettiğini öne sürmüştür. Başvurucu, farklı idari makamların ve özellikle Bakanlığın kendi içinde çelişkili uygulamalar sergilediğini, aynı durumda olan kişilerden bazılarının denklik aranmaksızın kabul edilmesine rağmen kendisi yönünden aksi yönde işlem tesis edilerek eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Son olarak başvurucu, YÖK'ün yargılama süreçlerinde eksik veya çelişkili bilgi sunduğunu, bazı karar ve belgelerin gizlendiğini veya sonradan değiştirildiğini dile getirerek bu durumun yargı mercilerini yanıltıcı nitelikte olduğunu ve temel haklarının ihlaline yol açtığını açıklamıştır.

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özünün yurt dışında aldığı eğitimden ulusal düzeyde menfaat elde edebilmek için bu eğitimin ülkenin resmî makamlarınca tanınması diğer bir ifadeyle diplomasına denklik verilmesi talebinin mahkemece verilen iptal kararına rağmen farklı bir sebeple yeniden reddedilmesine ilişkindir. Bu nedenle başvurucunun iddialarının bir bütün olarak Anayasa'nın 42. maddesinde güvence altına alınan eğitim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

34. Eğitim, Anayasa tarafından doğrudan güvence altına alınmış bir haktır. Ayrıca eğitim, çok özel bir kamu hizmeti olarak sadece doğrudan faydaları olan bir hizmet değil geniş sosyal fonksiyonları da olan bir hizmettir. Demokratik bir toplumda insan haklarının sağlamlaşması ve devamı için eğitim hakkının vazgeçilmez ve temel bir katkısı olduğu da aşikârdır (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 66). Anayasa Mahkemesi; önceki kararlarında eğitim hakkının yükseköğrenim seviyesini de kapsadığına (Hikmet Balabanoğlu [2. B.], B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 28; İhsan Asutay [2. B.], B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 36), belli bir zamanda mevcut olan eğitim kurumlarına erişimin sağlanmasını güvence altına aldığına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri, § 68), kamu otoritelerine bireyin eğitim ve öğrenim almasını engellememe şeklinde bir negatif ödev yüklediğine (Adem Öğüt ve diğerleri [1. B.], B. No: 2014/20527, 22/11/2017, § 44; Yüksel Baran [2. B.], B. No: 2012/782, 26/6/2014, § 36) karar vermiştir.

35. Bununla birlikte eğitim kurumlarına erişim hakkı, eğitim hakkının sadece bir yönünü oluşturmaktadır. Hakkın etkili olması için buna ilave olarak eğitim alan kişi aldığı eğitimden menfaat sağlama imkânına da sahip olmalıdır. Bu imkâna sahip olabilmek için ise bir ülkede yürürlükte olan kurallara uygun olarak tamamlanan eğitimin ülkenin resmî makamlarınca

tanınması gerekmektedir (Rauf Bekiroğlu [1. B.], B. No: 2014/127, 19/7/2017, § 25; Şehmus Altuğrul [2. B.], B. No: 2017/38317, 13/1/2021, § 41).

36. İdarenin iyi yönetişim ilkesine uygun hareket etme yükümlülüğünün olduğu Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında ifade edilmiştir (mülkiyet hakkı kapsamında bkz. Kenan Yıldırım ve Turan Yıldırım [1. B.], B. No: 2013/711, 3/4/2014, § 68; Ayten Yeğenoğlu [1. B.], B. No: 2015/1685, 23/5/2018, § 44; eğitim hakkı kapsamında bkz. Şehmus Altuğrul, § 54). İyi yönetişim ilkesi, kamu yararı kapsamında bir konu bahis mevzusu olduğunda kamu otoritelerinin uygun zamanda, uygun yöntemle ve her şeyden önce tutarlı olarak hareket etmelerini gerektirir (Şehmus Altuğrul, § 54).

37. Başvurucu, yurt dışında tamamladığı lisans eğitimi sonrasında diplomasına denklik verilmesi talebinde bulunmuş ancak bu talep YÖK tarafından reddedilmiştir. Başvurucu tarafından açılan idari dava sonucunda mahkemenin işlemi iptal etmiş olmasına rağmen YÖK farklı bir sebebe dayanarak diploma denklik talebini yeniden reddetmiştir. İptal kararı sonrasında yapılan bu ikinci ret işlemi, başvurucunun eğitim hakkına müdahale teşkil etmektedir.

38. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 42. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın 42. maddesinde ya da ilgili diğer maddelerinde belirtilen haklı sebeplerden bir veya daha fazlasına dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama şartlarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

39. Başvurucunun eğitim hakkına yönelik müdahale diplomasına denklik verilmesi isteminin reddi şeklinde gerçekleşmiş olup müdahalenin dayanağı olarak 5/12/2017 tarihli Yönetmelik'in 7. maddesinin (6) numaralı fıkrasının (d) bendi gösterilmiştir. YÖK'e diploma denkliği başvurularıyla ilgili olarak usul ve esasları belirlemek üzere yönetmelik çıkarmak ve karar karar alma yetkisi 4/11/1981 tarihli ve 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 7. maddesinin birinci fıkrasının (p) bendi ile tanınmıştır. Bu bağlamda müdahaleye dayanak teşkil eden hükmün 2547 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (p) bendi olduğu görülmektedir. Bahsi geçen hüküm, diploma denkliğinin tespiti hususunda münhasıran YÖK'ü yetkilendirmekte ancak bu tespitin hangi usule göre yapılacağına ilişkin ayrıntı içermemektedir. Bununla birlikte üniversite sayısının her geçen gün artması, üniversitelerde verilen eğitimin kalitesinin değişiklik göstermesi, eğitim görülen alanların çeşidi ve kompleks yapısı gibi nedenler oldukça dinamik olan bu alanda usule ilişkin katı bir kanuni çerçeve çizmenin güç olduğunu yansıtmaktadır. Ayrıca diploma denkliğinin tespiti gibi devletin egemenlik yetkisinin ağır bastığı alanlarda bu ağırlığa paralel bir şekilde idarenin takdir yetkisinin de genişlediği kabul edilmelidir. Tüm bu gerekçelerle diploma denkliğinin tespiti hususunda münhasıran YÖK'ü yetkilendiren 2547 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. Abdulaziz Kaya ve diğerleri [GK], B. No: 2018/35913, 9/10/2024, § 35).

40. Anayasa'da diğer haklardan farklı olarak eğitim hakkının sınırlanması hususunda kanun koyucuyu bağlayan belli bir meşru amaçlar listesi bulunmamakta dahası öğrenim hakkının kapsamının kanunla tespit edilip düzenleneceği belirtilmektedir. Dolayısıyla kanun koyucunun eğitim hakkının sınırlanması hususundaki takdir aralığının geniş olduğu ve bu bağlamda başvurucunun eğitim hakkına yönelik gerçekleştirilen müdahalenin meşru

amacının ulusal ölçekte eğitim kalitesinin korunması olduğu sonucuna varılmıştır (benzer yönde bir değerlendirme için bkz. Özcan Zengin [2. B.], B. No: 2020/4244, 23/2/2022, § 77).

41. Eldeki olayda başvurucu hakkında Ankara 16. İdare Mahkemesi tarafından verilen ve istinaf incelemesinden geçerek kesinleşen 31/3/2022 tarihli iptal kararının ardından YÖK tarafından bu sefer yurt dışında kalış süresinin yeterli olmadığı sebebine dayalı olarak diploma denklik talebinin reddedilmesine karar verilmiştir. Anılan meşru amaca ulaşmak için yurt dışında kalış süresi bağlamında yapılan müdahalenin elverişli ve gerekli olduğu değerlendirilmiştir.

42. Bununla birlikte müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi elzemdir. Bu doğrultuda müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında aşırı bir dengesizlik bulunmamalı ve bireye orantısız bir külfet yüklenmemelidir.

43. Yukarıda da izah edildiği üzere 31/3/2022 tarihli kararın gerekçesi incelendiğinde mahkemenin iptal sebebi, başvurucunun kayıt ve yatay geçiş tarihinden sonra yürürlüğe giren bir düzenleme uyarınca müracaatının reddedilmesidir. Zira YÖK, başvurucunun kayıt ve yatay geçiş tarihinden sonra 2018 tarihinde yürürlüğe giren bir düzenlemeyi dikkate alarak başvurucunun diploma denklik müracaatını yurt dışında öğrenim gördüğü kurumun sıralandırma kuruluşlarında belirlenen sıralamalarda yer almadığı, anılan yılda başvurucunun ÖSYM tarafından yapılan YGS ve LYS'ye girmediği, kılavuzda belirtilen muadil belgelerin denklik dosyasında bulunmadığı sebebine dayalı olarak reddetmiştir. Yapılan bu incelemenin yurt dışında bulunan yükseköğretim kurumuna kayıt ve mezun olduğu yükseköğretim kurumuna geçiş prosedürüne ilişkin olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle YÖK, iptale konu edilen işlemle öncelikle başvurucunun kayıt ve geçiş sürecini incelemiş ve bu hususta mevzuata aykırılık tespit ederek başvurucunun aldığı eğitimin kalitesine yönelik herhangi bir inceleme ve değerlendirme yapmadan müracaatın reddine karar vermiştir.

44. Bu kapsamda YÖK'ün başvurucunun diploma denklik müracaatını öncelikle kayıt ve geçiş prosedürü açısından ele aldığı anlaşılmaktadır. Nitekim bu idari işleme dair iptal kararında da başvurucunun kayıt ve geçiş usulüne ilişkin hususlardaki noksanlıklara dikkat çekilerek hukuka aykırılık tespit edilmiş, aldığı eğitimin niteliğine yönelik bir değerlendirme yapılmamıştır. İptal kararının ardından ise kararda da işaret edildiği üzere 5/12/2017 tarihli Yönetmelik'e göre başvurucunun aldığı eğitimin niteliğine yönelik yeniden bir inceleme yapılmış ve başvurucunun yurt dışında kalış süresinin lisans alanında hukuk eğitimi için yeterli olmadığı değerlendirmesiyle istemin reddine karar verilmiştir. Diğer bir ifadeyle bu ikinci idari işlemde başvurucunun aldığı eğitimin esasına ilişkin bir inceleme gerçekleştirilmiştir. İyi yönetişim ilkesi gereği kamu otoritelerinin bir müracaatı değerlendirirken tespit ettiği eksiklikleri tek seferde bildirmesi gerektiği söylenebilir. Bununla birlikte usule ilişkin bir noksanlık tespiti sebebiyle bir talebin esasına yönelik incelemeye geçilmemesi de yine iyi yönetişimin ilkelerinden olan zaman, emek ve kaynakların verimli kullanılması ilkesinin bir sonucudur.

45. Bu tespit ışığında YÖK'ün diploma denklik başvurusunda usule ilişkin noksanlık belirlemesi sebebiyle eğitimin niteliğine yönelik inceleme yapmaya gerek görmeyerek ilk başvuruyu ret kararı ile sonuçlandırmasının ardından iptal kararına müteakip ve hatta iptal kararı gereğince yaptığı incelemede eğitimin kalitesine ilişkin noksanlık tespit etmesi sonucunda ikinci kez ret kararı vermesinin iyi yönetişim ilkesi ile bağdaşmadığı söylenemez.

46. Tüm bu değerlendirmeler kapsamında başvurucunun denklik talebinin yurt dışında kalış

süresinin yetersizliği sebebine dayalı olarak ikinci kez reddedilmesinin başvurucuya orantısız bir külfet yüklemediği, iyi yönetişim ilkesine aykırılık teşkil etmeyerek ölçülü olduğu sonucuna varılmıştır.

47. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Anayasa Mahkemesince kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda bir ihlal bulunmadığı açık olan başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, § 24).

48. Açıklanan gerekçelerle eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Kararın icrası hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Eğitim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜLŞAH KALE

B. No: 2022/90210 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/90210

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜLŞAH KALE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/90210)

Karar Tarihi: 8/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 29/9/2026 - 33385

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Gülşah KALE

Vekili : Av. Aybike ÖZER TUNÇAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işe iade davasında altı aylık kıdem koşulu sağlanmasına rağmen kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/10/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Başvurucu; davalı banka aleyhine 15/10/2021 tarihinde İstanbul 11. İş Mahkemesinde

(Mahkeme) feshin geçersizliğine ve işe iadesine karar verilmesi, işe başlatılmaması hâlinde ödenmesi gereken tazminat ile boşta geçen süre, ücret ve diğer haklarının belirlenmesi istemiyle dava açmıştır.

6. Dava dilekçesinde başvurucu 15/3/2021 tarihinde yatırım uzmanı olarak işe başladığını, 12 yıllık iş geçmişinin başarılarla dolu olduğunu, davalı bankanın fesih ihbarnamesinin tarihi 13/9/2021 olsa da raporlu olduğu dönemde 18/9/2021 tarihinde fesih bildiriminin kendisine tebliğ edildiğinden bu tarihte işten çıkarıldığını, bu sebeple iş güvencesi hükümlerinden yararlandığını (altı aylık kıdem koşulunu sağladığını) belirtmiştir. Birlikte yaşadığı kız kardeşi ve babasının COVID-19 salgın hastalığına yakalanması üzerine kendisine de -hastalıktan kaynaklı temaslı olması sebebiyle- 5/9/2021 tarihinden 18/9/2021 tarihine kadar rapor verildiğini vurgulamıştır. Ayrıca başvurucu; bir taraftan çalıştığı şubenin hacmi en yüksek müşterilerine sahip çalışanı olduğu söylenerek takdir edilirken diğer taraftan performans bahane edilerek -davalı bankanın objektif, gerçekçi ve makul performans kriterleri bulunmamasına rağmen- işten çıkarılmasının haksız ve hukuka aykırı olduğunu, performans düşüklüğünün söz konusu olmadığını ifade etmiştir. Son olarak fesih bildiriminin 18/9/2021 tarihinde kendisine tebliğ edildiğini ancak bir an için fesih bildiriminin 13/9/2021 tarihinde tebliğ edildiği düşünülse dahi sunduğu emsal Yargıtay kararı uyarınca sözlü ya da yazılı bir uyarıda bulunulmadan, savunması dahi alınmadan iş akdinin altı aylık kıdem koşulunun dolmasına iki gün kala feshedilmesinin geçerli nedene dayanmadığı gibi iş güvencesinden yararlanmaması amacıyla dürüstlük kuralına aykırı hareket edildiğini gösteren kötü niyetli olduğunun kabul edildiğini dile getirmiştir.

7. Davalı banka ise cevap dilekçesinde başvurucunun 15/3/2021 tarihinde işe girdiğini ve iş akdinin performans düşüklüğü nedeniyle 13/9/2021 tarihinde geçerli nedenle sona erdirildiğini, iş akdinin sonlandığı tarihin 13/9/2021 olmasından dolayı işe iadenin esaslı şartlarından biri olan altı aylık kıdem koşulunun gerçekleşmediğini belirterek davanın reddini savunmuştur.

8. Mahkeme 17/2/2022 tarihli kararıyla feshin geçersizliğinin tespiti ile başvurucunun işe iadesine, işverence işe başlatılmaması hâlinde ödenmesi gereken tazminat miktarının başvurucunun çalıştığı süre ve fesih sebebi de dikkate alınarak 43.666,04 TL net ücreti (dört aylık) olarak belirlenmesine, süresi içinde başvurması hâlinde kararın kesinleşmesine kadar en çok boşta geçen (dört aylık) ücret ve diğer haklardan oluşan net 34.369,08 TL'nin davalıdan alınarak başvurucuya ödenmesi gerektiğinin tespitine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Davacının davalı işyerinde belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalıştığı, işyerinde 30 dan fazla işçi çalıştığı, davacının işveren vekili konumunda olmadığı konusunda ihtilaf yoktur. Ancak iş güvencesi hükümlerinden yararlanması için davacının kıdeminin altı aydan fazla olması gerektiği halde 15/03/2021 tarihinde işe başlayan davacının iş akdinin davalı tarafından 13/09/2021 tarihinde yani diğer bir deyişle kıdeminin 6 ay olmasına 2 gün kala feshedildiğinin görüldüğü, yine dosyada mübrez belgelere göre davacının bu tarihte sağlık raporlu olduğunun anlaşıldığı, davacıya fesih ihbarnamesinin de 18/09/2021 tarihinde tebliğ edildiği, bu haliyle iş akdinin davalı tarafından kıdem şartının dolmasına 2 gün kala ve sağlık raporlu iken ve performansa dayalı fesih iddiasına rağmen savunması dahi alınmaksızın feshedilmesinin davacının iş güvencesi hükümlerinden yararlandırılmasının engellenmesi niyetiyle yapıldığı ve dürüstlük kuralına aykırı olduğu kanaatine varılmakla davacının iş güvencesi hükümlerinden yararlandırılması gerektiği (Yargıtay 9. HD 2012/35856 Esas - 2013/10606 Karar sayılı ve 01/04/2013 tarihli kararı), bu haliyle iş güvencesi kapsamında

bulunduğu anlaşılan davacının arabuluculuğa süresi içinde başvurduğu ile davayı yasal süresi içerisinde açtığı anlaşıldığından davanın esasına girilmesine engel yoktur.

İş sözleşmesinin, işverence geçerli olarak feshedilip feshedilmediği noktasında taraflar arasında uyuşmazlık söz konusudur. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20/2. maddesine göre, feshin geçerli bir sebebe dayandığını ispat yükümlülüğü işverene aittir.

Dava konusu fesih bildirimi incelendiğinde; davacının iş akdinin genel itibariyle performans yetersizliği gerekçesiyle davalı tarafından feshedildiği anlaşılmıştır.

Mahkememizce yapılan yargılama sonunda; taraf beyanları, bilirkişi raporu, toplanan deliller ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde;

Feshin davalı tarafça yapıldığı konusunda uyuşmazlık bulunmadığı, uyuşmazlığın feshin geçerli nedenle yapılıp yapılmadığı ve biçimsel koşullara uyulup uyulmadığı konusunda toplandığı anlaşılmaktadır.

Davalının iş sözleşmesinin 4857 sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca geçerli nedenle feshedildiğini iddia ettiği, bu gerekçenin geçerli fesih nedeni olarak kabul edilip edilemeyeceği hususundan evvel geçerli nedenle feshin şekli şartlarının sağlanıp sağlanmadığına bakmanın usul ekonomisi yönünden de yerinde olacağı, hakkındaki iddialara karşı savunması alınmadan bir işçinin sözleşmesinin o işçinin davranışı ile ilgili nedenle feshedilemeyeceği, her ne kadar davacıya gönderilen fesih ihbarında fesih gerekçesi açık bir şekilde yazılmış ise de davacı işçinin davranışı/verimi ile ilgili geçerli nedenle yapıldığı iddia edilen fesihte davacının savunmasının alındığına yönelik ispat yükü kendisine düşen davalı işverenlik tarafından hiçbir bilgi/belge/delil ve hatta iddia bulunmadığı, bu nedenle fesih öncesinde davacının savunmasının alınmadığı, alındıysa bile verilen kesin sürelere rağmen sunulmadığı anlaşıldığından şekil şartlarına uygun yapılmayan feshin geçersiz olduğunun tespiti ile davacının işe iadesine karar vermek gerekmiştir.

Kaldı ki feshin şekil bakımından geçersiz olması yanında ayrıca ispat yükü üzerinde olmasına rağmen davalı tarafça işyerinde var ise belirlenmiş performans kriterlerine yönelik veya bunların davacıya tebliğine yönelik ve yine objektif hazırlanıp hazırlanmadığı ile tutarlı uygulanıp uygulanmadığına yönelik hiçbir delil sunulmadığı gibi davacının performans düşüklüğüne ilişkin herhangi bir değerlendirme veya öncesinde uyarıldığına dair herhangi bir tutanak, uyarı/savunma yazısı sunulmadığı, yine performans düşüklüğü iddiasına karşın davacının kendisini eksik olduğu hususlarda geliştirmesini sağlayacak özel bir eğitim-gelişim planı hazırlandığına ve bunun sonucunda da yeni bir değerlendirmeye tabii tutulduğuna yönelik herhangi bir iddia dahi bulunmadığı, bu haliyle davacının performans düşüklüğünün de ispatlanamadığı kanaatiyle feshin geçersiz olduğunun anlaşıldığı,

..."

9. Anılan karara karşı davalı banka istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesi (İstinaf Dairesi) 24/6/2022 tarihli kararla davalı bankanın istinaf başvurusunun kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Taraflar arasında davalı işyerinde davacının 6 ay kıdem koşulu nedeni ile iş güvencesi hükümlerinden yararlanıp yararlanmayacağı tartışma konusudur.

4857 sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca işçinin iş güvencesi hükümlerinden yararlanabilmesi için fesih bildiriminin yapıldığı tarihte aynı işverene ait işyeri veya işyerlerinde fasılalı da olsa iş ilişkisine dayalı kıdeminin en az altı ay olması gerekir. İşçinin 6 aylık kıdem hesabına deneme ve askıda kalan süreler de dahil edilir. Başka bir anlatımla bu hesapta fiili çalışma süreleri mutlak olarak aranmaz. Aynı Kanunun 66'ncı maddesinde belirtilen çalışma süresinden sayılan haller altı aylık kıdemin sayılmasında dikkate alınacaktır. İşçinin feshe karşı koruyan hükümlerden yararlanabilmesi için, altı aylık kıdem süresini aynı işveren nezdinde iş sözleşmesine dayanan iş ilişkisi içersinde geçirmiş olması zorunludur.

Altı aylık süre zarfında iş sözleşmesinin feshinde 18. maddede düzenlenen geçerli sebepler aranmaz. Süreli fesih yoluyla iş sözleşmesinin feshi mümkündür. Ancak, işçinin iş güvencesi hükümlerinden yararlanmasını engellemek amacıyla, işverenin iş sözleşmesini altı aylık sürenin bitimine birkaç gün kala feshetmesi, dürüstlük kuralına aykırılıktan dolayı geçersiz kılınabilir.

Bireysel veya toplu iş sözleşmesi ile altı aylık sürenin kısaltılması ya da tamamen kaldırılması mümkündür. Çünkü bu hüküm nisbi emredicidir. Söz konusu sürenin, işverenin bildirim süresine ait ücreti peşin vermek suretiyle iş sözleşmesini feshetmesi durumunda 17. maddedeki ihbar süreleri ile doldurulması mümkün değildir.

Kanunda kıdemin esas alındığı haklarda, kıdem tazminatı ve yıllık ücretli izinlerde kıdem başlangıcı için, iş sözleşmesinin yapıldığı tarih değil; işçinin eylemli olarak işe başladığı tarih gözönünde tutulduğu için iş güvencesine ilişkin kıdemin başlangıcında da işe başlama tarihinin dikkate alınması uygun olacaktır. İşverenin işi kabulde temerrüde düşmesi veya işçinin hastalanması, kıdem süresinin başlangıcını engellemez, kıdem işlemeye başlar. Ancak, işçi, kusuruyla işe geç başlarsa, fiilen işe başladığı tarih, altı aylık sürenin başlangıcı olarak kabul edilmelidir.

Kanun altı aylık kıdemi olan işçilerin iş güvencesinden yararlanacaklarını öngördüğüne göre, bu sürenin fesih bildiriminin işçiye ulaştığı tarihte doldurulmuş olması şarttır. Sürenin bildirim önelleri sonunda dolacak olması, güvenceden yararlanabilmek için yeterli değildir. Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin uygulaması bu yöndedir. (05.05.2008 gün ve 2007/33471 Esas, 2008/11128 Karar sayılı ilamı).

Bu sürenin tamamı iş sözleşmesine dayalı olarak geçirilmiş olmalıdır. Bu açıdan, Kanun'daki aylık kıdem şartını, 'altı aylık işçilik kıdemi' şekilde anlamak gerekir. Bu nedenle işçinin iş ilişkisinden önce işverenle vekalet, ortaklık ilişkilerindeki süreler bu sürenin hesabında dikkate alınmamalıdır.

Geçici iş ilişkisiyle (ödünç iş ilişkisiyle) çalışan işçinin altı aylık kıdemi, 4857 sayılı İş Kanununun 7'ni maddesinden hareketle, işçinin başka işverende (ödünç alan) geçen süresi, işverende (ödünç veren) geçirilmiş gibi sayılır. Söz konusu işçinin daha sonra ödünç alan işverenin işyerinde yeni bir iş ilişkisi kapsamında istihdam edilmesi hâlinde, onun nezdinde ödünç iç ilişkisi kapsamında geçirilmiş süreler, yeni iş ilişkisindeki altı aylık kıdem süresinin hesabında dikkate alınmaz.

Çıraklık ilişkisi, İş Kanunu'nun 4. maddesindeki istisnalar arasında sayıldığından, altı aylık kıdem süresinin hesabında dikkate alınmaz. Buna karşılık stajyer olarak geçirilen süre, stajyerliğin İş Kanunu'nun 2. maddesinin 1. fıkrasında anlamında iş ilişkisi kapsamında gerçekleştirilmiş olması hâlinde sürenin hesabında dikkate alınacaktır.

4857 sayılı Kanun'da bu şekilde bir şart getirilmediğinden aynı işverenin bir veya değişik işyerlerinde iş ilişkisi hukuken kesintiye uğramış olsa dahi, işçinin o işverene bağlı işyerlerinde geçen hizmet süreleri birleştirilmelidir. Değişik işyerlerinde geçirilen sürelerin toplanması, işverenin aynı olması koşuluna bağlıdır. Altı aylık kıdemin hesabında, otuz işçi ölçütü ile ilgili düzenlemeden farklı olarak açıkça bir düzenleme yer almadığından daha önce çalışılan işyerlerinin aynı işkolunda bulunması şart değildir.

İş Kanunu'nun 6. maddesinin 2. fıkrası uyarınca işyerinin devrinde devralan işveren, hizmet süresi ile ilgili haklarda işçinin devreden işveren yanında çalışmaya başladığı tarihe göre işlem yapmak zorunda olduğundan, devirle işverenin değişmesi altı aylık kıdem süresini etkilemeyecektir. Bu bağlamda, bir işyerinin, işvereni tarafından, bir şirkete sermaye olarak konulması halinde de, İş Kanunu'nun 6. maddesi anlamında işyerinin devri olarak kabul edilmeli kıdem süreleri birlikte hesaplanmalıdır.

Altı aylık kıdem şartı öngören düzenleme, İş Kanunu'nun 21. maddesinin son fıkrası uyarınca sözleşme ile aksi kararlaştırılamayacak hükümler arasında sayılmadığından, bu süreyi kısaltan veya tamamen ortadan kaldıran sözleşme hükümlerini geçerli kabul etmek gerekir. Sendika işyeri temsilcileri için 6 aylık kıdem koşulu aranmamalıdır. (Yargıtay 9. Hukuk Dairesi'nin 21.07.2008 gün ve 2008/25552 Esas, 2008/20932 Karar sayılı ilamı).

Somut uyuşmazlıkta; davacı işçinin davalı işyerinde 15/03/2021 tarihinde çalışmaya başladığı, iş sözleşmesinin 13/09/2021 tarihinde fesh edildiği ve davacının iş yerindeki kıdeminin 5 ay 28 gün olduğu hususlarında taraflar arasında ihtilaf yoktur. İşçinin iş güvencesi hükümlerinden faydalanabilmesi için 6 aylık kıdem süresini doldurması gerekir. Yasadaki bu hüküm emredici nitelikte olup işverenin iş sözleşmesini kötü niyetli olarak feshetmesi bu durumu değiştirmez. İş güvencesi hükümlerinden yararlanamayan işçinin şartları oluştuğunda kötü niyet tazminatı talebinde bulunma hakkı olup işverenin iş sözleşmesini kötü niyetli olarak feshedip etmediği ancak ileride açılacak bu kötü niyet tazminatı davasında önem taşıyacaktır. Davacının 6 aylık kıdem süresini doldurmadığı ve iş güvencesi hükümlerinden faydalanamayacağı sabit olduğundan mahkemece davanın reddi yerine yerinde olmayan gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmesi hatalıdır. ..."

10. Nihai karar başvurucu tarafından 12/9/2022 tarihinde öğrenilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

11. 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun "Feshin geçerli sebebe dayandırılması" başlıklı 18. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

''Otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır. (Ek cümle: 10/9/2014-6552/2 md.) Yer altı işlerinde çalışan işçilerde kıdem şartı aranmaz.

Altı aylık kıdem hesabında bu Kanunun 66 ncı maddesindeki süreler dikkate alınır."

12. 4857 sayılı Kanun'un "Çalışma süresinden sayılan haller" başlıklı 66. maddesi şöyledir:

"Aşağıdaki süreler işçinin günlük çalışma sürelerinden sayılır:

a) Madenlerde, taşocaklarında yahut her ne şekilde olursa olsun yeraltında veya su altında

çalışılacak işlerde işçilerin kuyulara, dehlizlere veya asıl çalışma yerlerine inmeleri veya girmeleri ve bu yerlerden çıkmaları için gereken süreler.

b) İşçilerin işveren tarafından işyerlerinden başka bir yerde çalıştırılmak üzere gönderilmeleri halinde yolda geçen süreler.

c) İşçinin işinde ve her an iş görmeye hazır bir halde bulunmakla beraber çalıştırılmaksızın ve çıkacak işi bekleyerek boş geçirdiği süreler.

d) İşçinin işveren tarafından başka bir yere gönderilmesi veya işveren evinde veya bürosunda yahut işverenle ilgili herhangi bir yerde meşgul edilmesi suretiyle asıl işini yapmaksızın geçirdiği süreler.

e) Çocuk emziren kadın işçilerin çocuklarına süt vermeleri için belirtilecek süreler.

f) Demiryolları, karayolları ve köprülerin yapılması, korunması ya da onarım ve tadili gibi, işçilerin yerleşim yerlerinden uzak bir mesafede bulunan işyerlerine hep birlikte getirilip götürülmeleri gereken her türlü işlerde bunların toplu ve düzenli bir şekilde götürülüp getirilmeleri esnasında geçen süreler.

İşin niteliğinden doğmayıp da işveren tarafından sırf sosyal yardım amacıyla işyerine götürülüp getirilme esnasında araçlarda geçen süre çalışma süresinden sayılmaz."

B. Yargıtay Kararları

13. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 1/4/2013 tarihli ve E.2012/35856, K.2013/10606 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

C) Yerel Mahkeme Kararının Özeti:

Mahkemece yapılan yargılama sonunda, 818 sayılı Borçlar Kanununun 154. maddesine göre; 'şartın tahakkukuna iki taraftan biri hüsnüniyet kaidelerine muhalif bir hareketle mani olursa, o şart tahakkuk etmiş addolunur' hükmünü içermekte olup, aynı şekilde 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu da 175. maddesinin de aynı kuralı tekrarladığı, davacının 6 aydan 1 gün eksik çalıştığı kabul edilse bile sürenin geçmesine davalı taraf mani olduğundan 6 aylık sürenin geçmiş varsayılacağı, 4857 sayılı kanunun 18. maddesine göre 30 işçi ve 6 aylık kıdem süresinin gerçekleştiği, davacının iş sözleşmesinin davranışlarından kaynaklanan nedenle feshedilmesine rağmen 4857 sayılı İş Kanunu'nun 19. maddesi uyarınca savunmasının alınmadığı, feshin geçerli nedene dayanmadığı gerekçesi ile davanın kabulüne karar verilmiştir.

D) Temyiz:

Karar davalı vekili tarafından cevap nedenleri ile temyiz edilmiştir.

E) Gerekçe:

İş Hukukunda istisnai ve sınırlayıcı hükümlerin dar yorumlanması gerekir. 4857 sayılı İş Kanunu iş güvencesi hükümlerine yer vermiş ve genel olarak, 4857 sayılı İş Kanunu ve 5953 sayılı Basın İş Kanunu kapsamında belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalışan işçinin iş sözleşmesinin geçerli neden olmadan feshedilemeyeceğini düzenlerken, aynı düzenlemelerde sınırlamalara yer vermiş ve işyerinden otuzdan az işçi çalışıyor, işçinin işyerinde altı aydan az kıdemi var, işçi belirli süreli iş sözleşmesi ile çalışıyor veya işçi işveren vekili veya yardımcısı konumunda çalışıyor ise iş güvencesi hükümlerinden

yararlanamayacağı belirtilmiştir. Bu sınırlayıcı hükümlerin dar yorumlanması gerekir. İşçinin 6 aylık kıdeme sahip olması da sınırlandıran hükümlerden biridir.

Diğer taraftan, Türk Medeni Kanununun 2. maddesi uyarınca 'herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.' Objektif iyiniyet olarak da tanımlanan ve dürüstlük kuralını düzenleyen madde, bütün hakların kullanılmasında dürüstlük kuralı çerçevesinde hareket edileceğini ve bir kimsenin başkasını zararlandırmak ya da güç duruma sokmak amacıyla haklarını kötüye kullanılmasını yasanın korumayacağını belirtmiştir.

İşçinin iş sözleşmesinin altı aylık kıdem koşulunu doldurmasına yakın bir süre kaldığında feshedilmesi halinde, iş güvencesi hükümlerinden yararlanıp yararlanmayacağı tartışmalı bir sorundur. Dairemiz son yıllarda yukarda belirtilen sınırlandıran hükümlerin dar yorumlanması, hakkın kullanılırken dürüstlük kuralına uyulması ve işçi lehine yorum ilkelerinden hareket ederek, somut olayın özelliğine göre 6 aylık kıdem koşulunun gerçekleşip gerçekleşmediğini değerlendirmektedir.

Somut uyuşmazlıkta 26.01.2011 tarihinde işe başlayan davacının iş sözleşmesi 25.07.2011 tarihinde, ay olarak süreye vurulduğunda 5 ay 29 gün sonra davranışlarından kaynaklanan nedenle, ancak savunması alınmadan 4857 sayılı İş Kanunu'nun 17. maddesi uyarınca feshedilmiştir. Öncelikle davacının iş sözleşmesi davranışlarından kaynaklanan nedenle feshedilip, savunması alınmadığından geçerli nedene dayanmadığı gibi altı aylık kıdem koşuluna bir gün kala iş sözleşmesinin bu şekilde feshi dürüstlük kuralına aykırıdır. Davalının davacının iş güvencesi hükümlerinden yararlanmaması amacı ile hareket ettiği açıktır. Diğer taraftan davacının başlangıç olan 26.01.2011 tarihi ile fesih bildirimi yapılan 25.07.2011 tarihinde çalıştığından, altı aylık kıdeme sahip olduğu kabul edilmelidir. Sonuç itibarı ile mahkemece davacının iş güvencesi hükümlerinden faydalandırılması ve feshin geçersizliğine karar verilmesi isabetlidir.

F) Sonuç:

Temyiz olunan kararın, yukarıda yazılı ilave gerekçeler ile ONANMASINA, ... 01.04.2013 gününde oyçokluğu ile karar verildi."

14. Karara muhalif olan üyelerin karşıoy gerekçesi şöyledir:

"4857 sayılı İş Kanunu'nun 18. maddesinde düzenlenen ve işçinin iş güvencesi hükümlerinden yararlanabilmesi için işyerinde aralıklarla dahi olsa altı aylık çalışma koşulu dava şartı niteliğinde olup nisbi emredici düzenlemede öngörülen bu süre bireysel veya toplu iş sözleşmesi ile işçi lehine kısaltılabileceği gibi tamamen de kaldırılabilir.

Somut olayda; davacı işçinin davalıya ait işyerinde 26.01.2011 tarihinde çalışmaya başladığı, iş sözleşmesinin işverence 25.07.2011 tarihli bildirimle sona erdiği anlaşılmakta olup, Sayın çoğunluk tarafından verilen onama kararında işçinin işyerinde 25.07.2011 tarihinde de çalışmış olmasına göre altı aylık kıdeme sahip olduğunun kabulü gerektiği yolundaki görüşe katılma imkânı bulunmamaktadır. Zira gerek 1086 sayılı HMUK.nın 161.

md ve gerekse 6100 sayılı HMK.nın 91/2 md.ne göre ay olarak tayin olunan süre başladığı güne karşılık gelen günün tatil saatine kadar geçen zamandır. Davacı işyerinde 26.01.2011 tarihinde çalışmaya başladığına göre altı aylık kıdem 26.07.2011 tarihinde tamamlanacaktır. Davacı, davalı işyerinde altı aydan kısa süre çalıştığından iş güvencesi hükümlerinden yararlanma imkânı bulunmamaktadır.

Sayın çoğunluk tarafından 5 ay 29 gün kıdemi bulunan davacının iş sözleşmesinin işverence sona erdirilmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğu, davalı işverenin davacının iş güvencesi hükümlerinden yararlanmaması amacı ile hareket ettiği, hakkın dürüstlük kuralına uyularak kullanılmasının zorunlu olduğu ve aksine davranışın hukuk düzeni tarafından korunamayacağı yolundaki ilave gerekçeyle yerel mahkeme hükmünün onanmasına karar verilmiş ise de; yasada öngörülen sürenin gerçekleşmesine bir gün kala gerçekleşen fesihte dürüstlük kuralına aykırı davranış nedeniyle sürenin dolduğu varsayımının, hangi sürelerin bu tür davranışlarda dikkate alınması gerekeceği sorununu ortaya çıkarması kaçınılmazdır. Örneğin; benzeri durumlarda dürüstlük kuralına aykırı olarak 5 ay 25 gün sonunda işten çıkarılan bir işçinin iş güvencesi hükümlerinden yararlanacağı ya da 11 ay 29 gün çalışan bir işçinin iş sözleşmesinin aynı saikle sona erdiği halde de bir yıllık çalışma süresine bağlı kıdem tazminatı ve yıllık izin ücretine hak kazanacağı sonucuna götürecektir. Sürenin dolmasına 1 gün kala işten çıkarılan bir işçiyle örneğin 3 gün kala sözleşmesi feshedilen işçi bakımından ayrımın sınırları muğlaktır ve her durumda, daha önce kabul edilen süreden 1 gün daha az çalışmış işçiler yönünden aksine karar vermek izaha muhtaç kalacaktır. Yasadaki süre, başkaca bir akdî hüküm bulunmadıkça, asgarîdir ve kanun 5 ay 29 (yahut 28) gün değil; 6 aylık kıdemli işçileri kapsama almaktadır.

Bozucu yenilik doğuran fesih hakkı, iş güvencesi kapsamı dışındaki işçiler yönünden, feshin haksız/usûlsüz nitelik taşıyıp taşımadığına yahut kötüniyetli olup olmamasına bakılmaksızın yürürlükteki iş ilişkisini sona erdirme yönündeki sonucunu doğurmaktadır. Sayılan nitelemeler tazminat alacakları bakımından belirleyici olup, akdin ortadan kalktığına dair maddî ve hukukî sonucu değiştirmemektedir.

2 yıl süreli bir iş sözleşmesi örneğin işverence 1 yıl, 11 ay, 29. günde sürenin hitamına 1 gün kala haksız feshedildiğinde, nasıl akdin sürenin bitimi nedeniyle sona erdiği sonucuna ulaşılamaz ve işçinin kıdem tazminatı talebi reddedilemez, değerlendirmenin sürenin sona ermesinden önce akdin işverence feshine göre yapılması gerekir ise burada da aynı durum geçerlidir.

Ayrıca Medeni Kanun'un 2. maddesinin özel bir görünümü olan Türk Borçlar Kanunu'nun 175. maddesine (eski Borçlar Kanunu'nun 154. md.) göre bir şartın gerçekleşmesine iki taraftan biri doğruluk ve dürüstlük kurallarına aykırı davranışla engel olursa o şartın gerçekleşmiş sayılacağı öngörülmüş ise de yasada şart kavramını içeren düzenlemeler bütün olarak değerlendirildiğinde 'şartın' kanun hükmünden değil, işlemi yapan tarafların irade beyanlarından kaynaklanması gerektiği açıktır. BK'da bu bağlamda düzenlenen müessese, sözleşmenin tarafların iradesiyle şarta bağlı akdedilmesi hali olup, bir kanun hükmünden doğan hukukî şart (condicio juris) değildir ve bu kavram esasen gerçek anlamda şart da değildir (Eren, F., Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, İstanbul 2006, s. 1115-1119). Eldeki uyuşmazlıkta altı aylık kıdem koşulunun dayanağı hukuksal işlem olmayıp İş Kanunu'nun 18. maddesi olduğundan ve bizatihi yasanın uygulama alanının sınırlarını çizdiğinden kıyasen dahi uygulama olanağı bulunmadığı gibi fesih hakkının kötüye kullanılması halinde aynı yasanın 17. maddesinde getirilmiş bulunan kötüniyet tazminatı hükmü dikkate alındığında özel yasada düzenleme bulunan halde genel hükümlere

dayanılmasının mümkün olmadığı değerlendirilmektedir. Tüm bu sebeplerle yerel mahkeme kararının bozulması gerektiği görüşü ile onama yönünde oluşan çoğunluk kararına katılamıyoruz. 01.04.2013"

15. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 10/2/2014 tarihli ve E.2014/2875, K.2014/3801 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

Kanun altı aylık kıdemi olan işçilerin iş güvencesinden yararlanacaklarını öngördüğüne göre, bu sürenin fesih bildiriminin işçiye ulaştığı tarihte doldurulmuş olması şarttır. Sürenin bildirim önelleri sonunda dolacak olması, güvenceden yararlanabilmek için yeterli değildir. Dairemizin uygulaması bu yöndedir. (05.05.2008 gün ve 2007/33471 Esas, 2008/11128 Karar sayılı ilamımız).

Dosya içeriğine göre davacının fesih bildirimi yapıldığı tarih ile bu tarihe göre altı aylık kıdeme tabi olup olmadığı ve dolayısı ile iş güvencesi hükümlerinden yararlanıp yararlanmayacağı tartışma konusudur.

Davacı vekili, 21.03.2011 tarihinde işe giren davacının rapor bitimi olan 26.09.2011 tarihinde işe alınmayarak iş sözleşmesinin bu tarihte feshedildiğini ve davacının altı aylık kıdeme sahip olduğunu, davalı ise davacının iş sözleşmesinin 14.09.2011 tarihinde feshedildiğini ve bu tarihte yapılan fesih bildirimini tebliğden imtina ettiğini savunmuştur. Mahkemece bu durum açıklığa kavuşturulmadan, ancak davacının 21.03.2011-14.09.2011 arası işyerinde çalıştığı ve iş sözleşmesinin geçerli nedene dayanmadığı kabul edilerek feshin geçersizliğine karar verilmiştir. Aslında bu kabule göre davacının işyerinde altı aylık kıdeme sahip olmadığı açıktır. Ancak davacı bu tarihte fesih bildirimi tebliğ edilmediğini, hastalığı nedeni ile rapor aldığını ve rapor bitimi 26.09.2011 tarihinde işe alınmayarak iş sözleşmesinin bu tarihte sona erdirildiğini iddia etmiş ve bu iddiası ile ilgili sağlık raporunu ibraz etmiştir. Davalı ise dosyaya davacının iş sözleşmesinin feshedildiğine dair bildirimi 14.09.2011 tarihinde tebliğden imtina ettiğine dair tutanak ibraz etmiştir. Kayıtlara göre 14.09.2011 tarihinde saat 09.03 te işe giren davacı saat 11.40 gibi işten ayrılmıştır. Fesih bildirim tutanağında ise davacının saat 11.00 de yapılan fesih bildirimini tebliğden imtina ettiği belirtilmiştir. Tebliğden imtina tutanağının düzenleyen kişiler tanık olarak dinlenmemiştir. Konunun aydınlığa kavuşması için tebliğden imtina tutanağını düzenleyenler tanık olarak dinlenmeli, fesih bildirim tarihi ve fesih tarihi açıklığa kavuşturulmalı ve fesih bildirimi tarihinin 14.09.2013 tarih olduğunun saptanması halinde davacının altı aylık kıdem koşulu gerçekleşmediğinden ve iş güvencesi hükümlerinden yararlanmayacağından davanın reddine, aksi halde ise önceki karar gibi hüküm kurulmalıdır. Eksik inceleme ile karar verilmesi hatalıdır."

16. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/12/2015 tarihli ve E.2015/33800, K.2015/35824 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"…

Kanun altı aylık kıdemi olan işçilerin iş güvencesinden yararlanacaklarını öngördüğüne göre, bu sürenin fesih bildiriminin işçiye ulaştığı tarihte doldurulmuş olması şarttır. Sürenin bildirim önelleri sonunda dolacak olması, güvenceden yararlanabilmek için yeterli değildir. Dairemizin uygulaması bu yöndedir. (05.05.2008 gün ve 2007/33471Esas, 2008/11128 Karar sayılı ilamımız).

Diğer taraftan altı aylık kıdemin hesaplanmasında çalışılan gün ile fesih bildiriminin yapıldığı tarihte çalışılan (veya çalışılmış sayılan) günün dikkate alınması gerekir. Kısaca çalışılmış sayılma, hizmet süresi maddi hukuka ilişkin olduğundan, usule ilişkin süre hesaplanması kurallarının burada uygulanmaması gerekir. İşçinin fiilen çalıştığı ilk gün ile son gün süre hesabında nazara alınmalıdır.

Dosya içeriğine göre davacının işe giriş tarihi 26/06/2013 tarihidir. İşten çıkış tarihinin ise işten ayrılış bildirgesine göre 25/12/2013 tarihidir. İşe giriş tarihi ve çıkış tarihi fiilen çalışılan süre olduğuna göre davacının altı aylık kıdem koşulu gerçekleşmektedir. Kaldı ki davacının fesih tarihinde raporlu olup rapor 27.12.2013 tarihinde sona ermektedir. Fesih rapor bitiminde sonuç doğuracak olup rapor bitiş tarihi olan 27/12/2013 tarihinde davacının 6 aylık kıdemini tartışmaya gerek de bulunmamaktadır. Davacı iş güvencesi hükümlerinden yararlanmaktadır. Somut uyuşmazlıkta işveren yazılı bir fesih bildiriminde bulunmamıştır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 19. maddesi uyarınca feshin yazılı yapılmaması feshi geçersiz kılar. Mahkemece davanın kabulü yerine yanılgılı değerlendirme ile davanın reddine karar verilmesi hatalıdır. ..."

17. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 11/5/2016 tarihli ve E.2015/31179, K.2016/11764 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Somut uyuşmazlıkta, davacı işçinin işyerinde 04.08.2014 tarihinde iş sözleşmesi ile çalışmaya başladığı, işveren tarafından iş sözleşmesinin 02.02.2015 tarihli noter ihtarnamesi ile feshedildiği, ihtarnamenin davacıya 05.02.2015 tarihinde tebliğ edildiği, bu tarihe göre davacı işçinin davalı işveren nezdinde hizmetinin altı ay olduğu, fesih ihtarnamesinde her ne kadar davacının 22.01.2015 tarihinden itibaren işe gelmeyerek devamsızlık yapması nedeni ile iş akdinin 27.01.2015 tarihinde haklı nedenle feshedildiği ihtar edilmiş ise de, dosyada yer alan telefon mesaj kayıtları ve sağlık raporlarından davacının devamsızlığa konu günlerde sağlık mazereti nedeni ile işe gelemediği, devamsızlığının geçerli nedene dayandığı anlaşıldığından, davalı işverenin haklı neden olmadan davacının iş akdini feshettiği, bu nedenle mahkemece davacının fesih bildirimini tebliğ ettiği tarihte 6 aylık kıdeme sahip olması ve devamsızlığının sağlık mazeretine dayanması nedeni ile davalı işveren feshinin geçersiz olduğunu kabul ederek davanın kabulü yerine reddine karar vermesi hatalı olup bozmayı gerektirmiştir."

18. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 14/2/2018 tarihli ve E.2017/20305, K.2018/2781 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"...

E) Bölge Adliye Mahkemesi Kararının Özeti:

İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesi'nce; davacı işçinin davalı işyerinde 28.12.2015 tarihinde çalışmaya başladığı ve iş sözleşmesinin 27.06.2016 tarihinde fesh edildiği, 5 ay 29 gün süreyle çalıştığının ihtilafsız olduğu, işçinin iş güvencesi hükümlerinden faydalanabilmesi için 6 aylık kıdem süresini doldurması gerektiği, yasadaki bu hükmün emredici nitelikte olduğu, işverenin iyi niyetli veya kötü niyetli olmasının durumu değiştirmeyeceği, yasadaki 6 aylık koşulun esnetilmesinin de mümkün olmadığı, kaldı ki işçinin iş güvencesi olmasa bile şartları oluştuğunda kötü niyet tazminatı talebinde de bulunabileceği, davacının 6 aylık kıdem süresini doldurmadığı ve iş güvencesi hükümlerinden faydalanamayacağı gerekçesi ile davalı vekilinin istinaf başvurusunun kabulü ile ilk derece mahkemesinin kararının kaldırılmasına ve davacının davasının reddine

karar verilmiştir.

F) Temyiz:

Bölge adliye mahkemesi kararını davacı temyiz etmiştir.

G) Gerekçe:

Somut uyuşmazlıkta, davalı işyerinde davacının 6 ay kıdem koşulu nedeni ile iş güvencesi hükümlerinden yararlanıp yararlanmayacağı tartışma konusudur.

İş Hukukunda istisnai ve sınırlayıcı hükümlerin dar yorumlanması gerekir. 4857 sayılı İş Kanunu iş güvencesi hükümlerine yer vermiş ve genel olarak, 4857 sayılı İş Kanunu ve 5953 sayılı Basın İş Kanunu kapsamında belirsiz süreli iş sözleşmesi ile çalışan işçinin iş sözleşmesinin geçerli neden olmadan feshedilemeyeceğini düzenlerken, aynı düzenlemelerde sınırlamalara yer vermiş ve işyerinden otuzdan az işçi çalışıyor, işçinin işyerinde altı aydan az kıdemi var, işçi belirli süreli iş sözleşmesi ile çalışıyor veya işçi işveren vekili veya yardımcısı konumunda çalışıyor ise iş güvencesi hükümlerinden yararlanamayacağı belirtilmiştir. Bu sınırlayıcı hükümlerin dar yorumlanması gerekir. İşçinin 6 aylık kıdeme sahip olması da sınırlandıran hükümlerden biridir.

Altı aylık kıdem koşulu, nisbi emredici bir kural olup işçi lehine bu süre azaltılabileceği gibi kaldırılabilir. Diğer taraftan iş hukukunda istisna getiren, sınırlayan hükümlerin dar yorumlanması gerekir. Asıl olan iş güvencesi hükümlerinden yararlanmak olduğuna göre kapsamı daraltan koşullar dar yorumlanmalıdır. Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesinin 'altı aylık koşulun mutlak emredici olduğu, yasadaki 6 aylık koşulun esnetilmesinin de mümkün olmadığı' gerekçesi isabetli değildir.

Belirtmek gerekir ki Türk Medeni Kanunu’nun 2. maddesi uyarınca ‘herkes, haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uymak zorundadır. Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz.’ Objektif iyiniyet olarak da tanımlanan ve dürüstlük kuralını düzenleyen madde, bütün hakların kullanılmasında dürüstlük kuralı çerçevesinde hareket edileceğini ve bir kimsenin başkasını zararlandırmak ya da güç duruma sokmak amacıyla haklarını kötüye kullanılmasını yasanın korumayacağını belirtmiştir. Keza 6100 sayılı HMK.’un 28/1 maddesine göre ‘Taraflar, dürüstlük kuralına uygun davranmak zorundadırlar’. Tarafların iyiniyeti veya kötüniyeti (YİBK. 14.2.1951 gün ve 17/1), taraflarca ileri sürülmese dahi dosyadan anlaşıldığı takdirde hakim resen dikkate alacaktır (YHGK. 21.10.1983 gün ve 1981/1-30 E, 1983/1000 K).

İşçinin iş güvencesi hükümlerinden yararlanma koşullarından kıdemin tamamlanmasına az kala bir süre içinde iş sözleşmesinin feshedilmesi halinde yararlanıp yararlanmayacağı konusu gerek teoride ve gerekse uygulamada tartışmalıdır.

Bir görüşe göre işçi bu durumda iş güvencesi hükümlerinden yararlanmaz ise de, 4857 sayılı İş Kanunu’nun 17/son maddesi uyarınca kötüniyet tazminatı talep edebilir (Mollamahmutoğlu, 571. Alpagut, 209). İkinci bir görüşe göre ise, şartın gerçekleşmesine iki taraftan biri iyi niyet kurallarına aykırı bir davranışla engel olursa, o şartın gerçekleşmiş sayılacağını öngören 6098 sayılı Borçlar Kanunu'nun 175. maddesi hükmü bu olaya kıyasen uygulanabilir (Soyer, P, 37. Alp,M. 12. Akyiğit 233). Son bir görüşe göre ise, bu gibi durumlarda iş sözleşmesinin feshinin dürüstlük kurallarına aykırılık nedeniyle geçersizliği ileri sürülebilecektir (Kılıçoğlu/Şenocak, s:167. Çelik,216. Eyrenci-Taşkent-Ulucan, 166. Güzel, 33-34. Süzek, S. 11. Bası. s: 587). Medeni Kanun’un 2/2 maddesi uyarınca hakkın

kötüye kullanılmasının genel yaptırımı, herhangi bir hakkın dürüstlük kurallarına aykırı olarak kullanılmasının hukuk düzeni ve yargı tarafından korunmamasıdır.

İşçinin iş sözleşmesinin altı aydan kısa bir süre önce feshedilmesi halinde bu teorik tartışmalara girilebilir ve bir görüş benimsenebilir. Ancak işçinin atı aylık çalışması var ise bu tartışmaya gerek bulunmamaktadır.

Diğer taraftan altı aylık kıdemin hesaplanmasında çalışılan gün ile fesih bildiriminin yapıldığı tarihte çalışılan (veya çalışılmış sayılan) günün dikkate alınması gerekir. Kısaca çalışılmış sayılma, hizmet süresi maddi hukuka ilişkin olduğundan, usule ilişkin süre hesaplanması kurallarının burada uygulanmaması gerekir. İşçinin fiilen çalıştığı ilk gün ile son gün süre hesabında nazara alınmalıdır.

Dosya içeriğine ve özellikle hizmet döküm cetveli, iş sözleşmesi, işe giriş bildirgesi ile davacının davalı işyerinde 28.12.2015 tarihinde işe başladığı ve 27.06.2016 tarihinde çıkışının verildiği anlaşılmaktadır. İlk işe giriş günü ve son çıkış tarihi dikkate alındığında, fiili çalışma süresi dikkate alındığında davacının tam olarak davalı işyerinde 6 ay çalıştığı sabittir. Bu nedenle 6 ay kıdem koşulunu tamamlayan davacının iş güvencesi hükümlerinden yararlanması gerekmektedir. Davalı işveren ispat yükü kendisinde olmasına rağmen, feshin geçerli nedene dayandığını ispat edememiştir. Feshin geçerli nedene dayanmadığı yönündeki ilk derece mahkemesi gerekçesi bu nedenle yerindedir. Bölge Adliye Mahkemesi Hukuk Dairesinin kararı açıklanan gerekçelerle bozulmuştur.

Dairemizce 6100 sayılı HMK.'un 373 ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20/3. maddesi uyarınca aşağıdaki gibi karar vermek gerekmiştir..."

19. (Kapatılan) Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 10/4/2018 tarihli ve E.2018/76, K.2018/8482 sayılı kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

"...

Bölge Adliye Mahkemesi Kararının Özeti:

Bölge Adliye Mahkemesince; İşe giriş tarihinin ve çıkış tarihinin fiilen çalışılan süre olduğunu, davacının 6 aylık kıdem koşulu gerçekleştiğinden iş güvencesi hükümlerinden yararlanacağını, davacıya tebliğ edilen fesih bildiriminde fesih sebebinin açık ve kesin olarak belirtilmediği ve savunması alınmadığı gerekçesi ile feshin geçerli olmadığına ve davacının işe iadesine karar verilmiştir.

Temyiz başvurusu:

Kararı, davalı vekili temyiz etmiştir.

Gerekçe:

4857 sayılı İş Kanunu'nun 18/1 maddesi uyarınca, otuz veya daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde en az altı aylık kıdemi olan işçinin belirsiz süreli iş sözleşmesini fesheden işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebe dayanmak zorundadır. Yer altı işlerinde çalışan işçilerde kıdem şartı aranmaz. İşçinin, iş güvencesi hükümlerinden faydalanabilmesi için en az altı aylık kıdemi olmalıdır.

Davacı 04.09.2016 tarihinde işe başlamış olup 03.03.2017 tarihinde iş akdi feshedilmiştir. SGK hizmet döküm cetvelinde mart ayında herhangi bir çalışma gösterilmemiştir. 4857

sayılı yasanın 18/1 maddesinde altı aylık kıdemi olan işçinin iş güvencesi hükümlerinden faydalanabileceği belirtilmiştir. HMK 92/2 maddesine göre süre; ay olarak belirlenmiş ise başladığı güne son ay içindeki karşılık gelen günün tatil saatinde biter. Dolayısıyla davacı 04.09.2016 tarihinde işe başladığından altı aylık kıdemi 04.03.2017 tarihinde dolar. Davacının çalışma süresi 5 ay 29 gün olduğu anlaşıldığından davanın reddine karar verilmesi gerekirken işe iade kararı verilmesi hatalı olup, Bölge Adliye Mahkemesi kararının bu nedenle bozulup ortadan kaldırılmasına karar verilmiştir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 8/4/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

21. Başvurucu; COVID-19 hastalığından kaynaklanan sebeple 5/9/2021 tarihinden 18/9/2021 tarihine kadar raporlu olduğunu, 13/9/2021 tarihli fesih ihbarnamesinin raporlu olduğu dönemde 18/9/2021 tarihinde kendisine tebliğ edildiğini, fesih bildiriminin tebliğ tarihi itibarıyla altı aylık kıdem koşulunun gerçekleştiğini belirtmiştir. Anayasa'nın 50. maddesine göre dinlenmenin çalışanların hakkı olduğunu ifade eden başvurucu, raporlu olduğu bu dönemde savunması dahi alınmadan dürüstlük kuralına aykırı şekilde işten çıkarılması suretiyle çalışma hakkının kısıtlandığını dile getirmiştir. Ayrıca Yargıtay emsal kararlarında altı aylık kıdem koşulunun nispi emredici bir hüküm olduğunun ifade edildiğini vurgulamıştır. Başvurucu; Mahkemece somut olay değerlendirilmek suretiyle haklı olarak işe iade kararı verildiğini, İstinaf Dairesinin ise Yargıtay emsal kararlarına aykırı şekilde davanın esasına ilişkin hususlar karşılanmadan ve sağlık raporu gözetilmeden altı aylık kıdem koşulunu mutlak emredici hüküm olarak değerlendirmek suretiyle karar vermesi nedeniyle çalışma hakkı ile etkili başvuru hakkı ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

22. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Başvurucunun anılan ihlal iddialarının adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

25. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiş ancak gerekçeli karar hakkından açıkça söz edilmemiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında "Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır." denilerek kararlarını gerekçeli olarak yazma yükümlülüğü

mahkemelere yüklenmiştir. Anayasa'nın 36. maddesi, 141. maddesinin üçüncü fıkrası ışığında yorumlandığında adil yargılanma hakkının gerekçeli karar hakkını da güvence altına aldığı anlaşılmaktadır. Öte yandan adil yargılanma hakkı, doğası gereği gerekçeli karar hakkını da içermektedir. Bu sebeple gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının temel güvencelerinden biridir (Hilmi Kocabey ve diğerleri [1. B.], B. No: 2018/27686, 17/11/2021, § 77).

26. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

27. Mahkemelerin anılan yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı yanıt vermesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz ancak mahkemeler, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilse de (Yasemin Ekşi [1. B.], B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarını inceledikleri gerekçeli karardan anlaşılmalıdır. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve şartlarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemeler, makul bir gerekçe ile yanıt vermelidir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35). Aksi bir tutumla mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt vermeyi gerektiren usul veya esasa dair iddiaları cevapsız bırakması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

28. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

29. Somut uyuşmazlığa konu altı aylık kıdem koşulunun gerçekleşmesine yakın bir süre kaldığında iş akdinin feshedilmesi hâlinde işçinin iş güvencesi hükümlerinden yararlanıp yararlanmayacağının tartışmalı bir sorun olduğu Yargıtay dairesince ifade edilmiştir (bkz. §§ 13, 14). Bu kapsamda 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesinde belirtilen altı aylık kıdem hesabında Yargıtayın bazı kararlarında çalışılan gün ile fesih bildiriminin yapıldığı tarihte çalışılan (veya çalışılmış sayılan) günün dikkate alınması gerektiği kabul edilmiştir. Bir

başka ifadeyle işe giriş ve çıkış tarihleri fiilen çalışılan süre kabul edilerek altı aylık kıdem hesabı yapılmıştır (bkz. §§ 13, 16, 18). Yargıtayın bazı kararlarında ise 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 92. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre süre, ay olarak belirtilmiş ise başladığı güne son ay içinde karşılık gelen günün tatil saatinde biteceği hükmü uyarınca altı aylık kıdem hesabı yapılmıştır (bkz. § 19). Uyuşmazlıkta, Mahkeme ve İstinaf Dairesi kararlarından anlaşıldığı üzere altı aylık kıdem hesabına ilişkin olarak tartışma konusu olan böyle bir sorun bulunmamaktadır.

30. Başvurucu; raporlu olduğu dönemde ve fesih bildiriminin kendisine tebliğ edildiği tarihte işten çıkarıldığını, bu sebeple altı aylık kıdem koşulunu sağladığından iş güvencesi hükümlerinden yararlandığını ve iş akdinin geçerli nedene dayanmadan feshedildiğini belirterek işe iade davası açmıştır (bkz. §§ 5, 6).

31. Yargılama sonucunda Mahkeme 15/3/2021 tarihinde işe başlayan başvurucunun iş akdinin 13/9/2021 tarihinde, kıdeminin altı ay olmasına iki gün kala feshedildiğini ancak bu tarihte sağlık mazereti nedeniyle raporlu olduğu ve fesih ihbarnamesinin de 18/9/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiğini tespit etmiştir. Mahkeme bu tespitlere göre başvurucunun iş güvencesi hükümlerinden yararlandırılması gerektiğini değerlendirmiştir. Bir başka ifadeyle 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesinde öngörülen altı aylık kıdem koşulunu -sağlık raporu ve fesih bildiriminin başvurucuya ulaştığı tarihi dikkate alarak- başvurucunun sağladığı kabul edilmiştir. Mahkemece feshin geçerli nedenle yapılıp yapılmadığı hususundaki değerlendirmede ise fesih öncesinde başvurucunun savunması alınmadığından şekil ve şartlarına uygun yapılmayan feshin geçersiz olduğunun tespiti ile işe iadesine karar verilmiştir. Ayrıca feshin şekil bakımından geçersiz olması yanında ispat yükü davalı tarafta olmasına rağmen başvurucunun performans düşüklüğünün de ispatlanamadığı sonucuna ulaşılmıştır (bkz. § 8).

32. İstinaf Dairesi ise başvurucunun işyerindeki kıdeminin 5 ay 28 gün olduğu hususunda taraflar arasında ihtilaf bulunmadığı tespitini yaparak iş güvencesi hükümlerinden faydalanabilmesi için altı aylık kıdem süresini doldurması gerektiğini belirtmek suretiyle bu hususta ilgili kuralın da emredici nitelikte olduğunu vurgulamıştır. Hatta davalı bankanın iş sözleşmesini kötü niyetli olarak feshetmesinin dahi bu durumu değiştirmeyeceğini ifade etmiştir. Bu kapsamda iş güvencesi hükümlerinden yararlanamayan başvurucunun sadece şartları oluştuğunda kötü niyet tazminatı talebinde bulunma hakkının olabileceğini belirten İstinaf Dairesi, davalı işverenin iş sözleşmesini kötü niyetli olarak feshedip etmediğinin ancak ileride açılacak kötü niyet tazminatı davasında değerlendirilebileceğini belirtmiştir. Bu gerekçelerle başvurucunun altı aylık kıdem süresini doldurmadığı, iş güvencesi hükümlerinden faydalanamayacağı sonucuna vararak Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak karar vermiştir (bkz. § 9).

33. Mahkeme, başvurucunun iddiaları ile 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesi kapsamında altı aylık kıdem koşulunun sağlık raporu ve fesih bildiriminin başvurucuya ulaştığı tarihi esas alarak gerçekleştiğini kabul etmiştir. İstinaf Dairesi ise altı aylık kıdem koşulu yönünden taraflar arasında ihtilaf bulunmadığı tespitini yaparak ilgili hükmün emredici nitelikte olduğundan bahisle başvurucunun altı aylık kıdem süresini doldurmadığı görüşündedir.

34. Ne var ki İstinaf Dairesinin kararının gerekçesinde bir yandan “İşçinin iş güvencesi hükümlerinden yararlanmasını engellemek amacıyla, işverenin iş sözleşmesini altı aylık sürenin bitimine birkaç gün kala feshetmesi, dürüstlük kuralına aykırılıktan dolayı geçersiz kılınabilir.” ayrıca “Bireysel veya toplu iş sözleşmesi ile altı aylık sürenin kısaltılması ya da

tamamen kaldırılması mümkündür. Çünkü bu hüküm nispi emredicidir.” denirken (bkz. § 9) diğer yandan da bu açıklamaların ve Yargıtay içtihadının (bkz. § 18) aksine ilgili kanun hükmünün emredici nitelikte olduğu vurgulanmıştır. Başka bir ifadeyle Mahkemenin davanın sonucuna etkili olduğu anlaşılan altı aylık kıdem koşulunun başvurucunun sağlık raporu ve fesih bildiriminin başvurucuya ulaştığı tarihi esas alarak gerçekleştiğine dair kabulünün aksine İstinaf Dairesince ilgili ve yeterli bir gerekçe gösterilmemiştir.

35. Öte yandan İstinaf Dairesinin kararının gerekçesinde (bkz. § 9) ve Yargıtay içtihatlarında (bkz. §§ 15, 16, 17) “Kanun altı aylık kıdemi olan işçilerin iş güvencesinden yararlanacaklarını öngördüğüne göre, bu sürenin fesih bildiriminin işçiye ulaştığı tarihte doldurulmuş olması şarttır.” şeklinde vurgulanan ve fesih bildiriminin başvurucuya tebliğ edildiği tarihe göre altı aylık kıdem koşulunun gerçekleştiğine dair Mahkemenin kabulünün aksine İstinaf Dairesince makul bir gerekçe ile yanıt da verilmemiştir.

36. Üstelik Mahkeme, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği -davalı işverence başvurucunun devamsızlığının geçerli nedene dayanmadığı hususunda itiraza da konu olmamış- sağlık raporuna göre fesih bildiriminin başvurucuya ulaştığı tarihi de esas alarak kararını vermiştir. İstinaf Dairesi ise devamsızlığının geçerli nedene dayandığı durumlarda fesih ihbarnamesinin rapor bitiminde sonuç doğuracağına, bir başka deyişle altı aylık kıdem koşulunun gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinde sağlık raporunu dikkate alan Mahkemenin karar gerekçesi (bkz. § 8) ile Yargıtay içtihatlarının (bkz. §§ 15, 16, 17) aksine bir gerekçe oluşturmamıştır. Dolayısıyla başvurucunun davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

38. Başvurucu, ihlalin tespiti talebinde bulunmuştur.

39. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

40. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 31. Hukuk Dairesine (E.2022/1827, K.2022/979) iletilmek üzere İstanbul 11. İş Mahkemesine (E.2021/859, K.2022/74) GÖNDERİLMESİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ERTUĞRUL İŞLEYEN

B. No: 2022/94304 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/94304

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ERTUĞRUL İŞLEYEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/94304)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Ertuğrul İŞLEYEN

Vekili : Av. Büşra LEVENT

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca başkaca ihlal iddiaları da bulunmaktadır.

2. Bitlis Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) komiser yardımcısı olarak görev yapan başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma suçundan soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan cezalandırılması talebiyle 2/3/2018 tarihli iddianame düzenlenmiştir. İddianamede özetle Bank Asyada bulunan mevduatını aktif bir şekilde kullandığı, H.A.nın beyanı uyarınca örgütün toplantılarına katıldığı hususları gözönünde bulundurularak üzerine atılı suçları işlediği ileri sürülmüştür.

4. İddianamenin kabulüyle açılan dava Bitlis 2. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 28/3/2018 tarihinde yetkili olmadığı gerekçesiyle dosyanın İstanbul Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

5. İstanbul 30. Ağır Ceza Mahkemesi, karşı yetkisizlik kararı ile yetki uyuşmazlığının çözümü için dosyanın Yargıtay 5. Ceza Dairesine gönderilmesine karar vermiştir. Yargıtay 5. Ceza Dairesi 9/10/2018 tarihinde Mahkemenin yetkisizlik kararının kaldırılmasına hükmetmiştir. Bu şekilde yargılama Mahkemede görülmeye başlanmıştır.

6. Diğer yandan Hakkâri Cumhuriyet Başsavcılığı; başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık, resmî belgede sahtecilik suçlarından soruşturma başlatmıştır. Başvurucu, Cumhuriyet savcısı huzurunda ve müdafii eşliğinde alınan ifadesinde etkin pişmanlık içeren beyanlarda bulunmuştur. Beyanında özetle Hakkâri de öğretmen olarak görev yapan bir kişinin 2010 yılı komiser yardımcılığı sınavının yaklaştığı dönemde yanına gelerek A4 kâğıdına çekilmiş, içinde yüzlerce sorunun bulunduğu çalışma notunu kendisine verdiğini, sınavdaki soruların kendisine verilmiş olan soruların benzeri ve aynılarının olduğunu ve sınavda işaretlediğini ifade etmiştir. Başvurucu müdafii ise Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele (KOM) Şube Müdürlüğünün arşivinde yer alan kişiler üzerinde gerekli işlemlerin yapılabilmesi için başvurucunun emniyete sevkinin sağlanmasını talep etmiştir. Hakkâri Cumhuriyet Başsavcılığı 22/2/2019 tarihinde yetkisizlik kararı vererek dosyayı Başsavcılığa göndermiştir.

7. Yetkisizlik kararından sonra Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık, resmî belgede sahtecilik suçlarından cezalandırılması istemiyle Mahkemede görülen davayla birleştirme talepli 2/1/2020 tarihli iddianame düzenlenmiştir. İddianamede özetle başvurucunun dosya kapsamında etkin pişmanlıktan faydalanmak istediğini beyan ederek atılı suçlamaları kabul ettiği, FETÖ/PDY hiyerarşisine dâhil olduğu, veri inceleme raporunda A4 derecesiyle derecelendirildiği, A4 derecesinin FETÖ mensubiyeti olan, teslimiyeti, sadakati ve bağlılığı üst seviyede olan kişiyi ifade ettiği, 2010 yılı komiser yardımcılığı sınavında soruların verilmesiyle ilgili olarak bilirkişi raporu alındığı, şüphelinin alınan bilirkişi raporunda çok kuvvetli şüpheli olarak belirtildiği gözönünde bulundurularak üzerine atılı suçları işlediği ileri sürülmüştür.

8. Mahkemede görülen yargılama, toplamda on üç celse sürmüştür. Birinci celse alınan savunmasında başvurucu özetle üzerine atılı suçlamayı kabul etmemiştir. Başvurucu, sekizinci celse birleşen dosya kapsamında alınan savunmasında özetle bir kişinin 2008 yılında kendisine fotokopi şeklinde ve yaklaşık otuz sayfadan ibaret içinde sorular olan çıktıyı verdiğini, fotokopi sayfalarını incelediğinde burada yer alan soruların A.D. ve M.K.T. tarafından yazılan soru kitapçığından alınma sorular olduğunu gördüğünü, bahsettiği kitap içindeki yaklaşık on sorunun çıktığını, Hakkâri'deki ifadesinde de savunmasını bu şekilde verdiğini, ifadesini okumadığı için farklı şekilde tutanaklara yansıdığını ileri sürmüştür.

9. Dokuzuncu celse savunmasında başvurucu; Hakkâri'de kendisine verilen soruların sınavda çıkan sorular olmadığını, bu soruların sınavlara hazırlık kitapları içinde yer alan sorular olduğunu, dolandırıcılık suçunu kabul etmediğini iddia etmiştir.

10. On üçüncü ve son celse Mahkeme, başvurucunun resmî belgede sahtecilik suçundan beraatine, FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan 4 yıl 2 ay hapis ve 175 gün adli para cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçuna ilişkin kısmı şöyledir:

"…aşamalardaki savunmalarıyla söz konusu sınav sorularının bir kısmının aynılarını sınavdan önce örgüt tarafından temin ettiğini kabul ettiği, sınavdan önce sınav sorularının

sanığa verildiğinin anlaşıldığı, bu hususların sanığın girmiş olduğu 2010 yılı komiser yardımcılığı sınavına ilişkin dosya kapsamındaki rapor ve belgeleri teyit eder nitelikte bulunduğu, bu haliyle sanığın 2010 yılı komiser yardımcılığı sınav sorularını mensubu olduğu FETÖ/PDY vasıtasıyla hileli yollarla önceden temin edip sınava girmek suretiyle, gerçek başarısının üzerinde performans gösterip bu şekilde elde ettiği sınav sonuç evrakı ile atamasının yapıldığı, hak etmediği maaş ve diğer ödemeleri aldığı,

Sanığın, aslında hak etmediği halde komiser yardımcılığı unvanını alarak ihraç edildiği tarihe kadarki her ay aldığı rütbe terfi farkından kaynaklanan kamu zararının emniyet evrakları ile tespit edildiği, toplam 1.694,40 TL kamu zararına sebebiyet verdiği, sanığın bu kamu zararını 03/03/2021 tarih, 2507 alındı numaralı makbuzundan da anlaşılacağı üzere kovuşturma başladıktan sonra giderdiği anlaşılmıştır.

…

Tüm bu açıklamalar ışığında, dosya kapsamındaki tanık beyanları, sanığın ikrar içeren anlatımları, raporlar ve tüm deliller birlikte değerlendirildiğinde; sanığın 2010 yılı komiser yardımcılığı sınav sorularını FETÖ/PDY vasıtasıyla hileli yollarla sınavdan önce ele geçirdiği ve kanunun aradığı 'Hileli davranış' şartını gerçekleştirdiği, sanığın örgütün yardımı ile sınavı kazanarak 'onun veya başkasının zararına olarak, kendisinin veya başkasına bir yarar sağlayan kişi' şartını gerçekleştirdiği, sanığın eylemlerinin bir bütün halinde suç tarihinde yürürlükte bulunan 5237 sayılı TCK'nın 158/1-e, son cümle bendinde düzenlenen Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Zararına Nitelikli Dolandırıcılık suçunu oluşturduğu…"

11. Mahkûmiyet kararına karşı başvurucu vekili istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bu kapsamda başvurucu vekili dilekçesinde, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden özetle başvurucunun sınav kitapçığının getirtilerek inceleme yapılmadığını, bilirkişi raporundaki tespitlerin soyut nitelikte olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu da istinaf kanun yoluna başvuru dilekçesinde benzer itirazları dile getirmiştir.

12. Van Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi 30/9/2022 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararı yönünden istinaf başvurusunun esastan reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararı yönünden istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir. Başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararının temyiz incelemesi devam etmektedir.

13. Bu başvuru, istinaf incelemesi neticesinde kesinleşen kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan verilen mahkûmiyet kararı yönünden incelenmiştir.

14. Başvurucu, kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçu yönünden nihai kararı 11/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 18/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, karar sonucuna etki edecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunan başvurucu, bireysel başvuru formunda dile getirdiği itirazlarını yinelemiştir.

19. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

20. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

21. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

22. Eldeki olayda Mahkeme 2010 yılı komiser yardımcılığı sınav sorularını FETÖ/PDY vasıtasıyla hileli yollarla sınavdan önce ele geçirdiği gerekçesiyle başvurucunun kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçunu işlediğini kabul etmiştir (bkz. § 10). Başvurucu ise kendisine ait sınav kitapçığının getirtilerek inceleme yapılmadığını, bilirkişi raporundaki tespitlerin soyut nitelikte olduğunu ileri sürmüştür (bkz. § 11).

23. Sınav sorularının önceden ele geçirilmesi konusunda kamu kurum ve kuruluşlarının zararına dolandırıcılık suçundan yürütülen yargılamada, sınav kitapçığının getirtilerek inceleme yapılmadığına ve bilirkişi raporundaki tespitlerin soyut nitelikte olduğuna yönelik itirazlar davanın sonucunu etkileyecek niteliktedir.

24. Nitekim Anayasa Mahkemesi Mustafa Seyhan ([2. B.], B. No: 2021/58283, 1/10/2025) başvurusunda, FETÖ/PDY tarafından sızdırılan sınav sorularının sınavdan önce başvurucuya verildiğine yönelik kabulde soruların kim tarafından ve ne şekilde verildiğine ilişkin somut bir değerlendirmede bulunulmasını önemli görmüştür. Bu bağlamda başvurucunun sınav sorularını, sınavdan önce hileli bir davranışla elde ettiğini ortaya koyan delillerin mahkeme tarafından gösterilmesi gerektiğini vurgulamıştır (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mustafa Seyhan, § 51).

25. Mahkemenin gerekçeli kararında dosya kapsamında sunulan bilirkişi raporu ile

başvurucunun Cumhuriyet savcısı huzurunda ve müdafii eşliğinde verdiği ikrar içeren beyanları gözönünde bulundurularak bir değerlendirme yapılmış ve başvurucunun sınav sorularını, sınavdan önce hileli bir davranışla elde ettiğini ortaya koyan deliller Mahkeme tarafından gösterilmiştir. Dolayısıyla Mahkeme kararı, davanın temel sorunları ile başvurucu tarafından ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçeyi içermektedir. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararda değerlendirme konusu hüküm ve gerekçesinin uygun bulunduğu da dikkate alındığında gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlal olmadığı anlaşılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

27. Başvurucunun gözaltı süreciyle ilgili kötü muamele yasağının ihlal edildiği iddiasının Ömer Aktaş ([1. B.], B. No: 2014/14915, 21/9/2016, §§ 38-39) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle, suç isnadına bağlı tutulduğu muhakeme süreci itibarıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Mehmet Emin Kılıç ([2. B.], B. No: 2013/5267, 7/3/2014, §§ 19-32) ve Mehmet Şimşek ([1. B.], B. No: 2018/10953, 22/7/2020) kararları doğrultusunda süre aşımı nedeniyle, yargılamanın sonucunun adil olmadığına ilişkin iddiasının Ahmet Sağlam ([2. B.], B. No: 2013/3351, 18/9/2013, §§ 43-46) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, hakkaniyete uygun yargılanma hakkı ve tanık sorgulama hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Cemal Günsel ([GK], B. No: 2016/12900, 21/1/2021) kararı doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, kanuni hâkim güvencesinin ve bağımsız ve tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının Mustafa Başer ve Metin Özçelik ([1. B.], B. No: 2015/7908, 20/1/2016, §§ 119-133) ile Hüseyin Talaz ([1. B.], B. No: 2017/26769, 15/12/2020, §§ 78-81) kararları doğrultusunda açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle, savunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt ([2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.O.

B. No: 2022/94542 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/94542

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.O. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/94542)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : E.O.

Vekilleri : Av. Fatma ALBAYRAK ŞAHİNKAYA Av. Cumaali DİNÇER

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında bağlantılı suçlardan birine ilişkin temyiz incelemesi devam ederken diğer suçtan kurulan hükmün istinaf aşamasında kesinleşmesi ve kesinleşen hüküm yönünden infaz aşamasına geçilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık), başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasına (FETÖ/PDY) üye olma ve resmî belgede sahtecilik suçlarından soruşturma başlatmıştır.

3. Başvurucu; soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı huzurunda verdiği ifadesinde telefon hattını ikametgâhında arama yapılması sonrası eşi ve kendisi hakkında yakalama kararı bulunduğu düşüncesiyle eşinin temin etmesi üzerine kullanmaya başladığını, ele geçirilen nüfus cüzdanını eşinin dışarıdan temin ederek kendisine getirdiğini beyan etmiştir.

4. Başsavcılık tarafından başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma ve resmî belgede

sahtecilik suçlarından cezalandırılması talebiyle 5/4/2019 tarihli iddianame düzenlenmiştir. İddianamede başvurucunun FETÖ/PDY mensuplarının örgüt hiyerarşisini ve örgüte bağlılığını gösteren ByLock isimli gizli yazışma programını kullandığı, örgüt hiyerarşisinde sohbet ablalığı faaliyetlerinde bulunduğu, örgüt liderinin talimatı sonrası dönemde Bank Asya isimli bankada yeni hesaplar açıp bakiye artırımı yoluna gittiği, FETÖ/PDY'yle bağlantılı dernek yönetim kurulu kurucu asıl üyeliği ve yedek üyeliği görevinde bulunduğu, örgütle iltisaklı bulunan eğitim kurumunda Sosyal Güvenlik Kurumu kaydının olduğu, eşiyle birlikte sahte nüfus cüzdanları bulundurmaktayken yakalandığı gözönüne alınarak üzerine atılı suçları işlediği iddia edilmiştir.

5. İddianamenin kabulüyle açılan dava İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 22/4/2019 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır. Yargılama toplamda dokuz celse sürmüştür.

6. Birinci celse savunmasında başvurucu; söz konusu sahte kimliği eşinin getirip kendisine verdiğini, eşinden bu yönde bir talebinin olmadığını, bu kimliği hiçbir yerde kullanmadığını ileri sürmüştür.

7. Sekizinci celsede Mahkemece, dosya içinde emanetten getirilen sahte kimlik belgesi incelenmiştir. Belgenin üzerinde mühür ve imzaların bulunduğu, Ü.O. isminin yazdığı, görüntü itibarıyla aldatma kabiliyetini haiz olduğu belirtilmiştir. Başvurucu müdafi kimlik belgesinin aldatma kabiliyetini haiz olmadığını, puntolarının farklı olduğunu, tutanakta da yazıldığı üzere kimliği başvurucunun kullanmadığını ileri sürmüştür.

8. Dokuzuncu celsede başvurucu; esas hakkındaki mütalaaya karşı savunmasında hakkında arama kararı olduğunu öğrendiğini, çok korktuğunu ve ceza infaz kurumuna girme psikolojisinin kendisini olumsuz etkilediğini, bu sebeple eşinin ayarladığı bir kimliği üzerinde taşıdığını, bu kimliği kendisini rahat hissetmek amacıyla taşıdığını ve herhangi bir yere ibraz etmediğini iddia etmiştir.

9. Dokuzuncu celsede Mahkeme, başvurucunun FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, resmî belgede sahtecilik suçundan 2 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkemenin gerekçesinin resmî belgede sahtecilik suçu yönünden ilgili kısmı şöyledir:

"…sanığın hakkında çıkarılan yakalama kararına istinaden 31/03/2019 tarihinde […] AVM içerisinde yakalandığı, bu esnada yanında bulunan çocuğu tarafından, üzerinde kendisinin fotoğrafının yer aldığı ancak [Ü.O.] adına düzenlenmiş […] seri numaralı nüfus cüzdanının kolluk görevlilerine teslim edildiği, söz konusu belge üzerinde İstanbul Kriminal Polis Laboratuvarı Müdürlüğünce yapılan incelemeler neticesinde düzenlenen 21/05/2019 tarih ve IST-BLG-19-03564 uzmanlık numaralı Uzmanlık Raporuna göre, bahse konu nüfus cüzdanının tamamen sahte olarak hazırlanıp düzenlenmiş olduğunun tespit edildiği, sanıktan ele geçen sahte kimlik belgesinin mahkememizce duruşmada incelendiği, aldatma kabiliyetini haiz bulunduğu anlaşılmakla suça konu nüfus cüzdanının, hakkında FETÖ/PDY silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yürütülen soruşturmaya istinaden aranırken yakalandığı esnada ele geçirilmiş olması ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde sanığın üzerine atılı Resmi Belgede Sahtecilik suçunu örgüt faaliyeti çerçevesinde işlediği sabit ve oluş bu şekilde mahkememizce kabul edilmiştir.

Sanığın eylemine uyan resmi belgede sahtecilik suçundan dolayı TCK'nın 204/1 maddesi uyarınca suçun işleniş şekli, sanığın kastının yoğunluğu ve oluşan yakın tehlikenin ağırlığı

nazara alınarak takdiren alt sınırdan cezalandırılmasına karar verilmiş, sanığın suçu örgüt faaliyetleri kapsamında işlediği dosya kapsamından anlaşılmakla cezası [12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı] TMK'nın 4/1-a ve 5/1 maddesi uyarınca arttırılmış, sanığın duruşmalardaki tavır ve davranışları ile verilen cezanın geleceği üzerindeki olası etkileri nazara alınarak sanık hakkında TCK 62. maddesi gereğince takdiri indirim uygulanmış ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

10. Başvurucu vekili, mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dilekçesinde resmî belgede sahtecilik suçu yönünden başvurucunun suçun işlenmesine katılmadığını, suçun unsurlarının oluşmadığını, suçu örgüt faaliyetleri kapsamında işlediği hususunda Mahkeme kararında yeterli gerekçenin bulunmadığını ileri sürmüştür.

11. İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 27. Ceza Dairesi 22/9/2022 tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden istinaf başvurusunun düzeltilerek esastan reddine temyiz kanun yolu açık olmak üzere, resmî belgede sahtecilik suçu yönünden ise istinaf kanun yolu başvurusunun düzeltilerek esastan reddine kesin olarak karar vermiştir.

12. Yargıtay 3. Ceza Dairesi 3/12/2025 tarihinde başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararının bozulmasına karar vermiştir. Resmî belgede sahtecilik suçundan verilen mahkûmiyet kararı ise istinaf incelemesi neticesinde 22/9/2022 tarihinde kesinleşmiştir. Mahkeme 12/10/2022 tarihinde resmî belgede sahtecilik suçundan verilen mahkûmiyet kararının infazı için Başsavcılığa yazı yazmıştır.

13. Bu başvuru, istinaf kanun yolu incelemesi neticesinde kesinleşen resmî belgede sahtecilik suçundan verilen mahkûmiyet kararı yönünden incelenmiştir.

14. Başvurucu, resmî belgede sahtecilik suçu yönünden nihai kararı 2/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 27/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu; örgüt üyeliğinden verilen mahkûmiyet kararı kesinleşmeden resmî belgede sahtecilik suçundan verilen cezada örgüt faaliyeti kapsamında işlendiğinden bahisle artırım yapılamayacağını, bu şekilde bir sonuca varılabilmesi için örgüt üyeliğinden verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi gerektiğini, örgüt üyeliğinden verilen mahkûmiyet kararının temyiz incelemesinde bozulması ve beraat etmesi durumunda yapılan artırımın dayanaksız kalacağını, henüz kesin bir mahkeme kararıyla sabit olmayan bir hususun önceki verilen bir karara dayanak yapılmasının masumiyet karinesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

18. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden

incelenmiştir.

20. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

21. Hukuk devleti ilkesi, yargı organlarının aynı maddi veya hukuki olgularla ilgili çelişkili kararlar vermekten mümkün olduğunca kaçınmasını gerekli kılar. Aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili farklı kararlar verilmesi hukuk devleti ilkesini zedeleyebileceği gibi kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatabilir. Bu nedenle bir maddi veya hukuki vakıa ile ilgili olarak yargısal nitelikte bir kimse lehine karar verildiği ancak yargı merciinin aynı olgu hakkında bu karardan farklı bir sonuca ulaştığı durumlarda bunun gerekçesinin belirtilmesi gerekir. Yargı merciinin bu gibi durumlarda gerekçe gösterme yükümlülüğü kişilerin hukuka olan güvenlerinin sarsılmaması için hayati öneme sahiptir (gerekçeli karar hakkı bağlamında benzer değerlendirmeler için bkz. Mehmet Okyar [2. B.], B. No: 2017/38342, 13/2/2020, § 29; Mehmet Köz [2. B.], B. No: 2018/23430, 27/1/2021, § 27; Kemal Karanfil (4) [2. B.], B. No: 2021/54151, 5/6/2024, § 13).

22. Hukuk devletinin gereklerinden birini hukuk güvenliği ilkesi oluşturmaktadır (AYM, E.2008/50, K.2010/84, 24/6/2010; E.2012/65, K.2012/128, 20/9/2012). Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Ayrıca aynı maddi vakıa veya hukuki sorun yönünden birbirinden farklı kararların varlığı hukuk kurallarının temel bir özelliği olan bireyin davranışını yönlendirebilme gücünü zayıflatacak bir boyuta ulaşmışsa kamu düzeninin bozulduğundan söz edilebilir (içtihat farklılıklarının değerlendirildiği benzer yönde kararlar için bkz. Mehmet Arif Madenci [2. B.], B. No: 2014/13916, 12/1/2017, § 84; Ford Motor Company [2. B.], B. No: 2014/13518, 26/10/2017, § 59). Böyle bir algının toplumda yerleşmesi hâlinde bireylerin yargı sistemine ve mahkeme kararlarına duymaları beklenen güven zarar görebilir (Yargıtay daireleri arasındaki içtihat farklılıkları yönünden benzer değerlendirmeler için bkz. Türkan Bal [GK], B. No: 2013/6932, 6/1/2015, § 64).

23. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı veya birden fazla yorumunun mümkün olduğu durumlarda bu yorumlardan hangisinin benimseneceği yargı mercilerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda yargı mercilerince benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanıması veya yargı mercilerinin yerine geçerek hukuk kurallarını yorumlaması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz (Mehmet Arif Madenci, § 81).

24. Hukuk kurallarının yorumlanmasında yetki ve görevleri açısından farklı durumlarda bulunan mahkemeler arasında farklılıkların ortaya çıkması doğaldır. Diğer bir deyişle değişik yargı kademelerinde görev alan hâkimlerin tamamının bir kuralı aynı şekilde yorumlamaları mümkün olmayabilir. Ancak böylesi bir durumda mahkemelerin uygulamaları arasındaki uyumu ve içtihat birliğini sağlamaya yönelik mekanizmalar önem taşımaktadır (içtihat farklılıkları şikâyetlerinin incelendiği kararlardaki benzer değerlendirmeler için bkz. Özlem Terzioğlu [2. B.], B. No: 2014/19341, 21/11/2017, § 42; İslam Şahin [2. B.], B. No: 2014/7280, 21/1/2016, § 54; Uğur Çelik [1. B.], B. No: 2015/20244, 15/6/2016, § 53).

25. Öte yandan bir uyuşmazlığın çözümünde etkili olan maddi vakıalar, uyuşmazlıkta uygulanacak hukuk kurallarından farklı olarak sadece somut bir olayı ilgilendirdiğinden

ancak somut olayın koşulları çerçevesinde yorumlanabilir ve anlamlandırılabilir. Somut olayın tek bir uyuşmazlığa konu edildiği durumlarda maddi vakıalara ilişkin olarak mahkemeler arasında görüş ayrılığı oluşması mümkün değildir. Buna mukabil aynı olay çerçevesinde birden fazla uyuşmazlığın birden fazla mahkemede görüldüğü hâllerde farklı mahkemelerin aynı olay kapsamındaki bir maddi vakıayı farklı değerlendirmesi ve yorumlaması mümkündür. Maddi vakıanın farklı yorumlanmasına bağlı olarak aynı olaya ilişkin uyuşmazlıklarda farklı sonuçlara ulaşılması ve birbiriyle çelişen kararlar verilmesi olasıdır. Bu durumda da aynı maddi vakıanın farklı değerlendirilmesine bağlı olarak adil yargılanma hakkının ihlal edilmesi söz konusu olabilir (Özlem Terzioğlu, § 45). Nitekim Anayasa Mahkemesi, farklı tarihlerde verdiği kararlarında benzer iddiaları hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelemiştir (çok sayıda karar arasından bkz. Özlem Terzioğlu, §§ 37-54; Türkan Bal, §§ 42-73; Hakan Altıncan [GK], B. No: 2016/13021, 17/5/2018, §§ 44-56; Serpil Bodur [1. B.], B. No: 2019/10793, 19/1/2023, § 20).

26. Terör örgütüne üye olma suçu faillerinin örgüt faaliyeti kapsamında başka suçlar da işlemesi ve bunlar nedeniyle cezalandırılması mümkündür. Bununla birlikte terör örgütüne üye olma suçu ile bu suçla bağlantılı diğer bir suçtan verilen mahkûmiyet gerekçelerinde yer alan maddi veya hukuki olguların birbirine bağlı olduğu durumlarda bir suçtan verilen hükmün kesin nitelikte olması, diğerinin ise temyize tabi olması aynı maddi vakıa ya da hukuk kuralı (haksız tahrik, hata, hukuka uygunluk, şahsi cezasızlık nedenleri vb.) konusunda farklı mercilerce farklı değerlendirmeler yapılmasına neden olabilecektir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Fatma İyitütüncü [GK], B. No: 2020/39936, 27/1/2026, § 53).

27. Bu gibi durumlarda terör örgütüne üye olma suçunun işlendiği hususu henüz kesin olarak ortaya konulmadığı hâlde bu suçla bağlantılı şekilde diğer bir suçun işlendiği kesin olarak kabul edilmekte ve infaz aşamasına geçilmektedir. Dahası kesinleşen bu suçtan verilen mahkûmiyetin gerekçesinde terör örgütü üyeliğine atıf yapılmasına ve terör örgütüne üye olma suçuna ilişkin kanun yolu incelemesinin tamamlanmamasına rağmen bağlantılı suçtan verilen ceza tümüyle infaz edilebilmektedir. Benzer sorun terör örgütü faaliyeti kapsamında işlenmesi nedeniyle terör örgütüne üye olma dışındaki diğer suçlarda ceza artırımı yapılması ya da daha ağır infaz rejimi uygulanması durumlarında da ortaya çıkmaktadır (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Fatma İyitütüncü, § 54).

28. Aynı maddi veya hukuki vakıalarla ilgili olarak farklı kararlar verilmesi ve bu kararlardan birinin kesinleşerek infaz edilmeye başlanması hukuk devleti ilkesini zedeleyecek, kişilerin hukuka olan inancını da zayıflatacaktır. Hukuk sisteminde farklı kararlar verilmesi sonucunu doğuran ve yargılama süreci ve usulüne ilişkin olan bu durum, yargılamanın hakkaniyetinin zedelenmesi sonucunu doğurabilecektir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Fatma İyitütüncü, § 61).

29. Başvurucunun üzerinde kendi fotoğrafının yer aldığı kimlik belgesinin sahte olduğunun tespit edilmesi nedeniyle resmî belgede sahtecilik suçundan mahkûmiyetine karar verilmiş, suçun örgüt faaliyeti kapsamında işlendiği kabul edilerek cezası artırılmıştır. Gerekçeli kararda, başvurucu hakkında FETÖ/PDY'ye üye olma suçundan yürütülen soruşturmaya istinaden aranırken yakalandığı esnada sahte olan kimlik belgesinin ele geçirilmesi nedeniyle suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlendiği değerlendirilmesi yapılmıştır (bkz. § 9). Ayrıca Mahkeme 12/10/2022 tarihinde resmî belgede sahtecilik suçundan verilen mahkûmiyet kararının infazı için Başsavcılığa yazı yazmıştır. Başvurucu hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararının ise temyiz incelemesi

neticesinde bozulmasına karar verilmiştir (bkz. § 12). Bu şekilde anılan ilkeler uyarınca terör örgütüne üye olma suçunun işlendiği hususu henüz kesin olarak ortaya konulmadığı hâlde bu suçla bağlantılı şekilde resmî belgede sahtecilik suçunda örgüt faaliyeti nedeniyle artırım yapılması ve bu suç yönünden infaz aşamasına geçilmesinin yargılamanın hakkaniyetini zedelediği kabul edilmelidir.

30. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

31. Başvuruda hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun makul sürede yargılanma hakkı dışındaki adil yargılanma hakkına yönelik diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararı doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

33. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve 2.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

34. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

35. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

36. Uğradığını iddia ettiği maddi zararla ilgili bilgi ve belge sunmadığından başvurucunun maddi tazminat talebinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

F. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 27. Ceza Dairesine (E.2021/1457, K.2022/1026) iletilmek üzere İstanbul 24. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/204, K.2021/386) GÖNDERİLMESİNE,

G. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

H. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

I. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EBRU TEKİNE

B. No: 2022/99659 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/99659

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EBRU TEKİNE BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/99659)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Ebru TEKİNE

Vekili : Av. İdris ADLIĞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; istifa dilekçesinin irade fesadı altında düzenlendiği gerekçesiyle açılan işe iade davasında davanın sonucuna etkili iddiaların kararda karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının, uzun süren yargılama nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, T. ... A.Ş.de (Şirket) ilk iki yıl müşteri temsilcisi, son beş yılda takım lideri olarak çalışmaktayken 4/8/2021 tarihli istifa dilekçesi ve ibraname ile işten ayrılmış; 28/9/2021 tarihli dilekçeyle de Batman 1. İş Mahkemesinde (Mahkeme) feshin geçersizliğinin tespiti ile işe iade ve buna bağlı mali hakların (işe başlatmama tazminatı ve boşta geçen süre ücreti) belirlenmesi istemiyle dava açmıştır.

3. Başvurucu dava dilekçesinde; Şirket tarafından önce ücretsiz izne çıkarıldığını, ücretsiz izin dönüşü işyerinde küçülmeye gidileceğinin ve takım lideri fazlalığı sebebiyle kendisi ile çalışılmayacağının bildirildiğini, ayrıca “kod 23” (işçi tarafından zorunlu nedenle fesih) ile iş akdinin sonlandırılmasının teklif edildiğini ifade etmiştir. Bu durumu kabul etmediğini belirten başvurucu; bunun üzerine bir hafta kadar işe getirtilip kendisine herhangi bir iş verilmeden bekletildiğini ve mobbing uygulanarak istifaya zorlandığını iddia ederek maruz

kaldığı tehdit ve baskılara dayanamayıp tazminatlarını alamama korkusu ile 4/8/2021 tarihli istifa dilekçesi ve kanuni unsurları taşımayan hukuka aykırı ibranameyi imzalamak zorunda kaldığını belirtmiştir. Başvurucu, kendisinden aynı gün hem ibraname hem de istifa dilekçesi alınmasının bile yapılan işlemlerin işverenin baskısı ile yapıldığını kanıtladığını dile getirmiştir. Başvurucu; işverenin istifa dilekçesi vermesi hâlinde tazminatlarının derhâl ödeneceği, istifa dilekçesi vermediği takdirde ise hak kazandığı tazminatları ödememe baskısıyla istifa dilekçesi vermek zorunda kaldığını iddia etmiştir. Diğer yandan başvurucu, sanki iş akdi işverence feshedilmiş gibi tarafına kıdem ve ihbar tazminatı ödenmesinin de istifanın şarta bağlı olduğu ve baskı altında imzalandığını gösterdiğini vurgulamıştır. Ayrıca başvurucu, istifa niyetinin olmadığı ve baskıya maruz kaldığı hususlarının ispatı için dört kişilik tanık listesi bildirmiştir. Başvurucunun istifa dilekçesi şöyledir:

"... 18/07/2014 tarihinden itibaren çalışmakta olduğum iş yerinizden Covid-19 salgını nedeni ile şirketimiz evden çalışma düzenine geçmiş olup bu yeni düzende ev ortamım çalışma ortamıma uygun olmadığı ve evden çalışma düzeninde mutlu olmadığım için kıdem tazminatı tarafıma ödenerek 04/08/2021 tarihinden itibaren iş akdimi tek taraflı feshediyorum. ..."

4. Davalı işveren Şirket ise cevap dilekçesinde; başvurucunun iş akdini el yazılı istifa dilekçesiyle kendi istek ve iradesi ile sona erdirdiğini, bu nedenle işe iade davası açma hakkının bulunmadığını savunmuştur. Ayrıca başvurucunun işsizlik ödeneği almak istediğini bildirmesi üzerine işten çıkış nedeni “kod 3” (istifa) yerine, iş akdinin fesih sebebine en uygun çıkış kodunun “kod 23” olarak belirlendiğini vurgulamıştır. Şirket vekili ayrıca başvurucuya kıdem tazminatı ve tüm işçilik alacaklarının eksiksiz ödendiğini ancak ihbar tazminatı ödenmediği iddia edilerek başvurucuya geçmiş çalışmaları nazara alınmak suretiyle iyi niyetle yapılan prim ödemesinin ihbar tazminatı ödemesi olarak ifade edilmesinin kötü niyetli bir yaklaşım olduğunu dile getirmiştir. Diğer yandan işveren Şirket, COVID-19 salgını sebebiyle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'na, 16/4/2020 tarihli ve 7244 sayılı Kanun'un 9. maddesi ile eklenen geçici madde gereği başvurucunun ücretsiz izne çıkarıldığını, ücretsiz izin sonrası işe davet edildiğini ve işe başladığını belirtmiştir. Pandemi nedeniyle Şirkette değişen koşullar sonucu uzaktan çalışma sistemine geçilmesi konusunda Şirket yetkilileri ile başvurucu arasında görüşme yapıldığı ifade edilmiştir. Ancak başvurucunun evden çalışmak istememesi üzerine sözleşmesini feshettiği ve tazminatının ödenmesini talep ettiği, istifa dilekçesinin zorla imzalattırıldığı iddiasının gerçeği yansıtmadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmesi talep edilmiştir.

5. Mahkeme 17/5/2022 tarihli kararıyla davanın kabulüne, feshin geçersizliğinin tespiti ile başvurucunun işe iadesine ve buna bağlı olarak mali haklarının tespiti ile işverence işe başlatılmaması hâlinde ödenmesi gereken tazminat miktarının belirlenmesine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...

Davalı işverence SGK'ya verilen sigortalının işten ayrılış bildirgesinde sigortalının işten ayrılış tarihi 04/08/2021, sigortalının işten ayrılış nedeni kodu ‘23’ olarak bildirilmiştir. ‘23’ nolu işten ayrılış kodunun; ‘İşçi tarafından zorunlu nedenle fesih’ olduğu anlaşılmış olup, davacının ücreti noktasında yazılı kayıtlara itibar edilmiştir.

İş Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca, iş sözleşmenin fesih sebebinin, geçerli nedenlere dayandığının ispat yükü işverene verilmiştir. İşveren ispat yükünü yerine getirirken feshin biçimsel koşullarına uyduğunu, içerik yönünden fesih nedenlerinin geçerli veya haklı nedene

dayandığını kanıtlamalıdır. Bu kapsamda işveren fesihle ilgili karar aldığını, bu kararın tutarlı şekilde uyguladığını ve feshin kaçınılmaz olduğunu ispatlamalıdır.

Dava konusu olayda; davacı tarafça iş akdinin haksız şekilde sona erdirildiği iddia edilmiş, davalı ise davacının iş akdini kendi isteği ile feshettiği savunulmuştur.

Dosya münderecatında yer alan bilgi ve belgeler, istifa dilekçesi ile ibranamenin aynı tarihli (04/08/2021) olması, davacı asilin istifa dilekçesine ilişkin isticvap ettirilmesi (davacıya ait istifa dilekçesinde belirtilen hususların zorla yazdırılması), dinlenen tanık beyanları (davalı iş yerinde çalışanların haklarının ödenmeyeceği endişesiyle istifa dilekçelerini imzalamak zorunda kalmaları, iş yerinde küçülmeye gidilmemesi, işçi alımlarının devam etmesi), SGK işten ayrılış bildirgesinde belirtilen kod 23 (İşçi tarafından zorunlu nedenle fesih) hususları bir bütün olarak nazara alındığında, davacının kendi hür iradesiyle istifa ettiği iddiasını davalı işverenin yeterli ve inandırıcı delillerle ispat edemediği kanaatine varılmıştır. ..."

6. İşveren Şirket anılan karara karşı istinaf kanun yolu başvurusunda bulunmuştur. Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin (İstinaf Dairesi) 6/10/2022 tarihli kararı ile istinaf kanun yolu başvurusunun kabulüne, Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın reddine kesin olarak hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Taraflar arasında iş sözleşmesinin hangi tarafça feshedildiği noktasında uyuşmazlık vardır.

Somut olayda, davacı işçinin ev ortamında çalışma düzeninden mutlu olmadığı için kıdem tazminatı ödenerek iş akdini tek taraflı sonlandırdığı beyanını içerir 04/08/2021 tarihli istifa dilekçesi sunulmuş ve iş akdi bu tarihte sona ermiştir. Yine istifa dilekçesi ile aynı tarihli (04/08/2021) kıdem tazminatı bordrosu ile ibraname de davacı tarafından imzalanmıştır.

Davalı işverence düzenlenen ve Sosyal Güvenlik Kurumuna sunulan işten ayrılış bildirgesinde, işten çıkış sebebini simgeleyen kod, işçi tarafından zorunlu nedenle fesih '23' olarak gösterilmiştir.

Davacı, istifa dilekçesinin irade fesadı altında düzenlendiğini ileri sürmüş ise de, dinlenen davacı tanıklarının husumetli oldukları, salt husumetli tanık beyanlarıyla sonuca gidilemeyeceği, bu kapsamda, dosya içeriğine göre davacının irade fesadı iddiasını yeterli ve inandırıcı delillerle kanıtlayamadığı, davacının kıdem tazminatını alarak kendisinin işten ayrılmak istediği anlaşılmaktadır.

İş sözleşmesini fesheden işçinin, işe iade davası açma hakkı bulunmamaktadır. Bu itibarla, davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçeyle davanın kabulüne karar verilmesi hatalıdır."

7. Başvurucu, nihai kararı 17/10/2022 tarihinde öğrendikten sonra 25/10/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

9. Başvurucu; Şirket yetkilileri ile yaptığı görüşmede kendisine baskı yapılarak tazminatsız bir şekilde işten çıkarılacağı tehdidiyle istifa etmesinin istendiğini, maruz kaldığı tehdit ve

baskılara dayanamayıp tazminatlarını alamama korkusu ile istifa dilekçesi ve ibranameyi imzaladığını ifade etmiştir. Bu durumun dinlenilen tanık beyanlarıyla ortaya çıktığını savunmuştur. Öte yandan başvurucu, işverenin işten çıkış nedenini "kod 23" olarak belirlemesinin gerçeğe aykırı olduğunu ve haksız feshin hukuki sonuçlarından kurtulma çabası taşıdığını beyan etmiştir. Başvurucu, söz konusu ibranamede işveren Şirket ihbar tazminatından muaf tutulmuşsa da tarafına yapılan 46.994,42 TL ödeme dikkate alındığında kıdem tazminatı yanında iş akdi sanki işverence feshedilmiş gibi ihbar tazminatı ödemesi de yapıldığını, istifa ve ibranameye rağmen kıdem ve ihbar tazminatının ödenmesinin tek başına verilen istifanın şarta bağlı olduğunu ve baskı altında imzaladığını kanıtladığını vurgulamıştır. Bununla birlikte kanunun aradığı şekil ve esaslı unsurları taşımayan ibranamenin hukuka aykırı olduğu gibi istifa eden birinden aynı gün içinde hem ibraname hem de istifa dilekçesi alınmasının da işlemlerin davalı işverenin baskısı altında yapıldığını gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca başvurucu, istifa dilekçesinin irade fesadına dayandığının tanık beyanlarıyla ispat edilebilmesinin mümkün olduğunu ve husumetli tanıklarının tutarlı beyanlarının hükme esas alınmasında hukuki bir sakınca da olmadığını dile getirmiştir. Sonuç olarak başvurucu; feshin geçersizliğini ispatlayan esaslı tüm nedenler değerlendirilip dikkate alınmadan İstinaf Dairesince sadece "salt husumetli tanık beyanlarıyla sonuca gidilemeyeceği" gerekçesiyle istifa dilekçesinin irade fesadı altında düzenlendiğinin ispat edilemediği neticesine varılarak davasının reddedilmesi suretiyle adil yargılanma hakkı ile hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

10. Başvurunun bu kısmının adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı çerçevesinde incelenmesi uygun görülmüştür.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve bu amaca uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının, davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

13. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

14. Yukarıda belirtilen ilkeler ışığında olay değerlendirildiğinde başvurucu işe iade davası açmış ve söz konusu istifa dilekçesi ve ibranamenin hukuka aykırı olduğunun kabulü gerektiğini dava dilekçesinde ileri sürdüğü nedenlerle açıklamıştır (bkz. § 3). Mahkeme gerekçesinde davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği hususları değerlendirmiş, başvurucunun istifa dilekçesi ile ibranamesinin aynı tarihli olmasını dikkate alarak ve ayrıca başvurucu tanıklarının beyanları kapsamında davalı işyerinde çalışanların haklarının ödenmeyeceği endişesiyle istifa dilekçelerini imzalamak zorunda kaldığını kabul etmiştir. Bununla birlikte Mahkeme, işyerinde küçülmeye gidilmediğini ve işçi alımlarının devam ettiğini ayrıca işten ayrılış bildirgesinde belirtilen "kod 23" (işçi tarafından zorunlu nedenle fesih) hususlarını bir bütün olarak değerlendirerek başvurucunun kendi hür iradesiyle istifa ettiği iddiasının davalı işverence yeterli ve inandırıcı delillerle ispat edilemediği kanaatiyle davanın kabulüne karar vermiştir (bkz. § 5).

15. İstinaf Dairesi ise dinlenen başvurucu tanıklarının davalı işverenle husumetli olduklarından dolayı salt husumetli tanık beyanlarıyla sonuca gidilemeyeceğini değerlendirmiştir. Bu duruma göre başvurucunun maruz kaldığı tehdit ve baskılar sonucu istifa dilekçesi vermek zorunda kaldığını bir başka ifadeyle iradesinin fesada uğratıldığı iddiasını yeterli ve inandırıcı delillerle kanıtlayamadığını kabul etmiştir. Başvurucunun kıdem tazminatını alarak kendisinin işten ayrıldığını değerlendiren İstinaf Dairesi, bu nedenle iş akdini fesheden işçinin işe iade davası açma hakkının bulunmadığını belirterek davanın reddine karar vermiştir (bkz. § 6).

16. İstinaf Dairesince, Mahkeme gerekçesinde dikkate alınan (bkz. § 14) davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte esaslı hususlarda bir değerlendirme yapılmadığı, sadece davalı işverenle husumetli tanık beyanlarıyla sonuca gidilemeyeceği gerekçesiyle davanın reddedildiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle İstinaf Dairesince başvurucunun davanın başından beri ileri sürdüğü ibranamenin hukuka aykırı olduğu, istifa eden birinden aynı gün içinde hem ibraname hem de istifa dilekçesi alınmasının işlemlerin davalı işverenin baskısı altında yapıldığını gösterdiği, istifa ve ibranameye rağmen kıdem ve ihbar tazminatının ödenmesinin tek başına verilen istifanın şarta bağlı olduğunu ve baskı altında imzaladığını kanıtladığı, söz konusu ibranameye rağmen kıdem tazminatı yanında iş akdi sanki işverence feshedilmiş gibi ihbar tazminatı ödemesi de yapıldığına dair davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının gerekçede karşılanmadığı sonucuna varılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. Başvurucunun iddiasının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) ve Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

20. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.] , B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

22. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesine (E.2022/1483, K.2022/1368) iletilmek üzere Batman 1. İş Mahkemesine (E.2021/723, K.2022/438) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİL NAZİK

B. No: 2022/99748 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/99748

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL NAZİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/99748)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Halil NAZİK

Vekili : Av. Burak ÖZMEN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi ve bu bedelin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu; Çanakkale'nin Gelibolu ilçesi, Cevizli Mahallesi'nde bulunan 287 ada 42 parsel sayılı ve 11.804,69 m² yüz ölçümüne sahip taşınmazın malikidir. Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) tarafından başvurucuya ait taşınmazın Kınalı-Tekirdağ-Çanakkale-Savaştepe otoyolunun yol, emniyet ve inşaat sahası kapsamında kalması dolayısıyla kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Taraflar arasında kıymet takdiri sonucunda belirlenen 588.109,66 TL tutarındaki bedele ilişkin olarak uzlaşma sağlanamaması üzerine İdare, Gelibolu Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) başvurucu aleyhine kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açmıştır.

3. Mahkemece yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen raporda taşınmazın tarla vasfında olduğu dikkate alınarak net gelir metoduna göre değeri hesaplanmıştır. Bu kapsamda taşınmazın sulu tarım arazisi olması dolayısıyla kapitalizasyon faizi %4 oranında kabul edilmiş, Gelibolu İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü (İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü) verileri kapsamında münavebeye esas olan ürünler birinci olarak

buğday, ikinci olarak ise silajlık mısır, ayçiçeği ve pırasa olarak belirlenmiş; bu kapsamda taşınmazın m² birim değeri 40,24 TL olarak tespit edilmiştir. Öte yandan bulunduğu konum dikkate alınarak taşınmaza %35 oranında objektif değer artış oranı uygulanmış; taşınmazın m² birim değeri 54,32 TL, toplam kamulaştırma bedeli ise 641.230,76 TL olarak hesaplanmıştır.

4. Mahkemece söz konusu rapor hükme esas alınmak suretiyle davanın kabulüne ve kamulaştırma bedelinin 641.230,76 TL olarak tespitine karar verilmiş, aynı zamanda taşınmazın başvurucu adına olan tapusunun iptali ile İdare adına yol olarak terkinine hükmedilmiştir. Karara karşı taraflarca yapılan istinaf başvurusu neticesinde Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesince (Bölge Adliye Mahkemesi) karar kaldırılmış, yeniden hüküm kurulmuştur. Kararda Yargıtayın üretim giderlerinin brüt gelirin 1/3'ü kadar olacağına yönelik içtihadı kapsamında yeniden hesaplama yapılması, taşınmazın m² birim değerinin 60,25 TL olması gerektiği ifade edilmiştir. Sonuç olarak Bölge Adliye Mahkemesince toplam kamulaştırma bedeli 711.232,57 TL olarak belirlenmiştir.

5. Karara karşı taraflarca temyiz başvurusunda bulunulmuştur. Başvurucu 19/11/2021 tarihli temyiz dilekçesinde münavebede kullanılan ürün deseninin çelişkili olduğunu, aynı bölgedeki taşınmazların farklı münavebe ürünleriyle değerlendirilerek fahiş fiyat farkı oluşmasına sebebiyet verildiğini, objektif değer artış oranının düşük belirlendiğini ileri sürmüştür. Tarafların temyiz başvuruları Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesi) reddedilmiş, karar onanmak suretiyle kesinleşmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 2/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 17/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Komisyon makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu; aynı bölgede yer alan ve aynı kamulaştırma kapsamında kamulaştırılan taşınmazlar arasında m² birim değerleri bakımından fiyat farkı olduğunu, münavebeye esas alınan ürünler bakımından hatalı değerlendirmeler yapıldığını belirterek Yargıtay Dairesince bu noktada bozma kararları verildiğini, başvuruya konu taşınmaz bakımından ise söz konusu hatanın gözden kaçırıldığını ifade etmiştir. Objektif değer artış oranının çok düşük belirlendiğini, taşınmazın m² birim değerinin 150-200 TL civarında belirlenmesi gerekirken 60,25 TL olarak tespit edilmesinin hakkaniyete aykırı olduğunu, bloke edilen bedelin %4 oranında nemalandırılması ve bedelin ödenmesinin gecikmesi nedeniyle enflasyon karşısında zararının oluştuğunu belirterek mülkiyet hakkının ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvuruya konu davaya ilişkin İdareden temin edilen bilgi ve belgeler ile Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru, mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

A. Kamulaştırma Bedelinin Düşük Belirlenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

12. Başvuruya konu olay değerlendirilmeden önce gerçek kamulaştırma bedelinin net gelir yöntemine göre belirlendiği kamulaştırma davalarında başvuru konusu taşınmazda yetiştirilen mutat münavebe ürünlerinin hesaplamaya esas alınması gerektiği vurgulanmalıdır. Somut olayda da yargılama makamlarınca hükme esas alınan bilirkişi raporunda net gelir yöntemi esas alınarak ve münavebeye esas ürünler İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü verilerine göre bölgede mutat olarak yetiştirildiği belirtilen buğday, silajlık mısır, ayçiçeği ve pırasa olarak belirlenerek hesaplama yapıldığı anlaşılmıştır. Bu kapsamda sulu tarım arazisi vasfındaki dava konusu taşınmazın m² birim değerinin -%35 oranında objektif değer artış oranı da uygulanmak suretiyle- 60,25 TL olarak belirlendiği görülmüştür.

13. Başvurucu, aynı bölgede yer alan ve aynı kamulaştırma kapsamında kamulaştırılan taşınmazlar arasında m² birim değerleri bakımından fiyat farkı olduğunu, söz konusu taşınmazlara ilişkin münavebeye esas alınan ürünler bakımından hatalı değerlendirmeler yapıldığına dair Yargıtay Dairesince bozma kararları verildiğini de belirterek başvuruya konu taşınmaz bakımından söz konusu hatanın gözden kaçırıldığından yakınmış; başvuru formunda söz konusu kararların tarih ve numaralarına da yer vermiştir (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 23/6/2022 tarihli ve E.2021/13746, K.2022/11567 sayılı kararı; 9/6/2022 tarihli ve E.2021/11853, K.2022/10517 sayılı geri çevirme kararı).

14. Başvurucunun emsal olarak gösterdiği Yargıtay bozma ve geri çevirme kararlarında taşınmazda birinci yıl buğday ve silajlık mısır, ikinci yıl ayçiçek, üçüncü yıl pırasa şeklinde münavebe sistemi uygulanması, bahse konu ürünlerin münavebe ürünleri olarak alınmasının uygun olup olmadığının denetlenememesi dolayısıyla eleştirilmiş; İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğünden 2018 yılında yörede sulu tarım arazilerinde yaygın olarak uygulanan münavebe ürünlerinin neler olduğu sorularak karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Yargıtay Dairesince verilen karar sonrasında Bölge Adliye Mahkemesince yeniden yapılan inceleme sonucunda da münavebeye esas ürünler bakımından değişikliğe gidilmediği ve

taşınmazın m² birim değerlinin 60,25 TL olarak belirlendiği (başvuruya konu taşınmaz gibi) anlaşılmıştır (Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesinin 26/4/2023 tarihli ve E.2022/2015, K.2023/989 sayılı kararı). Dolayısıyla başvurucunun aynı yörede bulunan ve aynı kamulaştırma işlemi kapsamında kamulaştırılan taşınmazlar arasında m² birim değerleri bakımından fiyat farkı olduğuna dair iddiasının yerinde olmadığı, bu itibarla Bölge Adliye Mahkemesince münavebeye esas alınan ürünler ve taşınmazın m² birim değeri bakımından ulaşılan kanaatin keyfî ve temelsiz olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

15. Öte yandan başvurucu objektif değer artış oranının çok düşük belirlendiğini, bu kapsamda taşınmazın m² birim değerinin 150-200 TL civarında belirlenmesi gerekirken 60,25 TL olarak tespit edilmesinin hakkaniyete aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Ancak başvurucunun dava konusu taşınmazın m² birim değerinin 150-200 TL civarında belirlenmesini gerektiren somut verileri açıklamadığı, bu hususta başvuru formu ve eklerinde herhangi bir bilgi ve belge sunmadığı gözetildiğinde bu aşamada daha öte bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

16. Sonuç olarak başvurucunun bedelin belirlenmesine ilişkin sürece katılarak savunma ve itirazlarını ortaya koyma imkânına sahip olduğu, taşınmazın gerçek bedelinin ödenmesi gerekliliğine ilişkin ilkeler de dikkate alındığında başvurucuya mülkiyet hakkının usuli güvencelerinin sağlandığı, ödenen bedelin gerçek bedel olmadığına ilişkin şikâyetlerinin ilgili ve yeterli gerekçelerle karşılandığı görülmüştür. Bu kapsamda mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklemediği, kamu yararı ile mülkiyet hakkının korunması arasında olması gereken adil dengenin bozulmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, bloke edilen bedelin %4 oranında nemalandırıldığını ve ödenmesinin gecikmesi nedeniyle enflasyon karşısında değer kaybına uğratıldığını ileri sürmüştür.

19. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri, Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma tazminatlarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile tür belirtmeksizin 960.000 TL tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Bursa Bölge Adliye Mahkemesi 8. Hukuk Dairesine (E.2019/2837, K.2021/1892) iletilmek üzere Gelibolu Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2018/558, K.2019/300) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MERDİ MEYDAN GÜNEŞ

B. No: 2022/101919 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/101919

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MERDİ MEYDAN GÜNEŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/101919)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Hüseyin ERAL

Başvurucu : Merdi Meydan GÜNEŞ

Vekili : Av. Kıvanç TOPTAŞ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza davasında usule ilişkin imkânlar bakımından zayıf duruma düşürülme nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. 23/8/2019 tarihinde Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına (Başsavcılık) müracaat eden müşteki, işvereni olan başvurucunun işyerinde kendisini taciz ettiği iddiasıyla şikâyet dilekçesi vermiştir. Müşteki, Cumhuriyet savcısı huzurundaki ifadesinde iş başvurusu için erkek arkadaşıyla 21/8/2019 tarihinde başvurucuya ait işyerine görüşmeye gittiğini, anlaşma doğrultusunda 23/8/2019 tarihinde işe başladığını, ilk iş gününde başvurucunun kendisine eski sekreterinden bahsettikten sonra sarıldığını ve öpmeye çalıştığını, bunun üzerine hasta olduğunu söyleyerek işyerinden ayrıldığını ve savcılığa giderek şikâyette bulunduğunu beyan etmiştir.

3. Başsavcılık, başvurucu hakkında cinsel saldırı suçunu işlediği şüphesiyle soruşturma başlatmıştır. Başvurucu; kolluk görevlilerine vermiş olduğu beyanında 21/8/2019 tarihinde işyerinde olup olmadığını hatırlamadığını, müştekiyi tanımadığını, işyerini oğluyla birlikte

kullandıkları için sürekli gelip gidenlerin olduğunu ve suçlamayı kabul etmediğini belirtmiştir.

4. Başvurucu, soruşturma aşamasında sunduğu dilekçe ile olayla ilgili bilgisi bulunan G.U.G. ve H.K.nın dinlenmesini talep etmiştir. Soruşturma aşamasında dinlenen H.K., belirtilen tarihte gerçekleşen fırtına nedeniyle başvurucuya ait camın düşerek aracına zarar verdiğini, bunun üzerine başvurucunun işyerine gittiğini, işyerinin kalabalık olduğunu ve müştekinin içeriye girip girmediğini görmediğini beyan etmiştir. Başvurucunun oğlu olduğunu beyan eden G.U.G. ise olay günü gerçekleşen fırtınaya bağlı ortaya çıkan zararla ilgili olarak başvurucuyla emlak işi yaptığı işyerine gittiğini, kalabalık bir ortam olduğunu, aynı gün bir kadının iş görüşmesi için geldiğini, bu kişiyi Gölbaşı'nda oturması nedeniyle işe gidip gelmesinin zor olacağı düşüncesiyle işe almadıklarını belirtmiştir.

5. Başsavcılık, müştekinin yanında bulunan kişinin kimliğinin ve kullandığı cep telefonu numarasının tespiti amacıyla yeniden beyanlarının alınmasına yönelik işlem yapmıştır. Müşteki ek ifadesinde 20/8/2019 tarihinde kendisine ait 0545.....6 numaralı telefondan başvurucuyla görüştüklerini, 21/8/2019 tarihinde iş görüşmesine gittiğini, yanındaki kişinin E.K. olduğunu ve 22/8/2019 tarihinde işe başladığı gün olayın gerçekleştiğini belirtmiştir. Başsavcılık, müştekiye ait hattın 19/8/2019-23/8/2019 tarihlerine ilişkin arama, aranma ve baz kayıtlarının Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan (BTK) istenmesine karar vermiştir.

6. BTK tarafından gönderilen kayıtlarda müştekiye ait telefon ile başvurucunun kullandığı 0530.....25 numaralı telefon arasında 20/8/2019 tarihinde bir defa görüşme yapıldığına dair bilginin bulunduğu bildirilmiştir. Ayrıca müştekiye ait telefonun baz sinyali kayıtları da gönderilmiştir. Bilgisine başvurulan E.K. ise müştekinin erkek arkadaşı olduğunu, iş görüşmesine birlikte gittiklerini, anlaşma sağlanması üzerine müştekinin ertesi gün işe başladığını, aynı gün müştekinin kendisini aradığını ve taciz olayını anlatarak başvurucunun sözlü tacizine maruz kaldığını söylediğini ifade etmiştir.

7. Başsavcılıkça, başvurucunun cinsel saldırı suçundan cezalandırılması talebiyle 25/1/2022 tarihli iddianame düzenlenmiştir. İddianamede başvurucu ve müşteki arasında müştekinin namusunu ortaya koyacak şekilde başvurucuya iftira atmasını gerektiren husumetin bulunmadığı açıklanarak başvurucunun müştekiye eski sekreterinden bahsettikten sonra müştekiye sarıldığı ve onu öpmeye çalıştığı belirtilmek suretiyle atılı suçu işlediği ileri sürülmüştür.

8. İddianamenin kabulü ile açılan dava Ankara 18. Asliye Ceza Mahkemesince (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme tarafından 15/2/2022 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapılmıştır. Tensip tutanağında -diğerlerinin yanı sıra- tanık E.K. ve G.U.G.nin beyanlarının alınması amacıyla işlem yapılmasına karar verilmiştir. Yargılama iki celsede tamamlanmıştır. Birinci celse öncesinde istinabe mahkemesi tarafından beyanları alınan müşteki, önceki beyanlarıyla aynı doğrultuda ifade vermiştir.

9. Birinci celseye başvurucu ve müdafii ile birlikte tanık G.U.G. katılmıştır. Başvurucu; savunmasında hatırlamadığı bir tarihte gerçekleşen fırtınadan sonra işyerine gittiğini, işyerinin kalabalık olduğunu, ismini hatırlamadığı bir kadının da iş başvurusu için geldiğini, anlaşamadıkları için onu işe almadığını, daha sonra bu kişinin kendisini aradığını ve işe alınmama gerekçesini sorduğunu, ikamet adresinin uzak olması nedeniyle işe alınmadığını söylediğini, bu nedenle kendisine iftira atmış olabileceğini beyan etmiştir. Başvurucu müdafi ise müşteki ve başvurucunun hangi tarihlerde işyerine geldiklerinin tespiti bakımından HTS

baz sinyali kayıtlarının araştırılmasını ve aynı tarihte işyerinde bulunan tanıklar S.O. ve M.A.G. ile Y.G.nin duruşma salonu dışında hazır olduklarını belirterek dinlenmelerini talep etmiştir. Mahkeme, anılan taleplerin "... dosya kapsamındaki bilgi ve belgelere göre yargılamaya fayda sağlamayacağı" gerekçesiyle reddine karar vermiştir. Anılan celsede dinlenen G.U.G., fırtınanın olduğu tarihte işyerinin kalabalık olduğunu ve müştekinin iş görüşmesine gelip gelmediğini bilmediğini ifade etmiştir. Celse, tanık E.K.nın dinlenmesi amacıyla ertelenmiştir.

10. Başvurucu ikinci celse öncesinde sunduğu yazılı savunmasında müştekinin 21/8/2019 tarihinde iş görüşmesine gelmediğini, müştekinin çalışmaya başladığı tarihi 22/8/2019 ve 23/8/2019 şeklinde farklı söyleyerek çeliştiğini, olayın gerçekleştiği belirtilen 23/8/2019 tarihinde öğlen saatine kadar işyerine gitmediğini ve HTS kayıtlarının incelenmesi gerektiğini ileri sürmüştür. İkinci celsede dinlenen E.K., kız arkadaşı olan müştekiyle birlikte gittikleri işyerinde başvurucuyla görüştüklerini, işe alındıktan bir veya iki gün sonra müştekinin işe başladığını ve ilk iş gününde gerçekleşen taciz eyleminden sonra müştekinin kendisini aradığını beyan etmiştir. Tanık beyanına karşı başvurucu, E.K.nın yanında bir kadınla iş görüşmesine geldiğini ancak o gün işyerinin kalabalık olduğunu ve iş başvurusunu kabul etmediğini belirtmiştir. Başvurucunun anılan celsede sunduğu HTS kayıtlarının araştırılmasına yönelik talebi ise "... dosya içerisindeki katılana ait HTS kayıtları nazara alın[arak]" reddedilmiştir. Aynı celsede Cumhuriyet savcısı tarafından başvurucunun cinsel saldırı suçundan cezalandırılması talebini içeren esas hakkında mütalaa bildirilmiştir.

11. Mahkemece başvurucunun cinsel saldırı suçunu işlediği sabit kabul edilerek alt sınırdan uzaklaşılmak suretiyle 2 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Başvurucunun suçtan kurtulmaya yönelik savunmalarının kabul edilmediği belirtilmiş ve alt sınırdan uzaklaşma gerekçesi ise işçi ve işveren ilişkisinin kötüye kullanılması olarak açıklanmıştır. Gerekçeli kararın değerlendirme kısmı şu şekildedir:

"... İddia, sanık savunması, katılan beyanı, tanık beyanları, BTK kayıtları ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; katılanın, sanığın [başvurucu] çalıştırmış olduğu Hacettepe Mahallesi ... Kat:2/7 adresinde bulunan [G.] Emlak isimli işyerine iş başvurusu yaptığı ve bu görüşmeyi sanık ile gerçekleştirmesi üzerine kabul aldığı, 23/08/2019 tarihinde bahsi geçen yerde işe başladığı, sanığın katılana kendisinden önce çalışan şahsın fotoğraflarını gösterip, her türlü ihtiyacını karşıladığını söyleyerek kendisinden de bu tarz beklentisinin olduğunu ima ettiği, akabinde katılanın oturduğu yerden kalkması üzerine sanığın peşinden gidip sarıldığı ve öpmeye çalıştığı, bunun üzerine katılanın hastalığını bahane ederek işyerinden ayrılıp müracaatçı olduğu, her ne kadar sanık savunmalarında suçlamayı kabul etmemiş ise de BTK kayıtlarına göre sanığın eşi adına kayıtlı telefon numarası aracılığı ile katılan ile görüştüğü, [katılanın] beyanlarının tutarlı olduğu, sanığa iftira da bulunmasını gerektirecek bir nedeninin olmadığı anlaşıldığından, sanığın suçtan kurtulmaya yönelik savunmalarına itibar edilmeden eylemine uyan Basit Cinsel Saldırı suçundan mahkûmiyetine karar verilerek aşağıdaki gibi hüküm kurulmuştur."

12. Başvurucu; mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. İstinaf dilekçesinde -diğerlerinin yanı sıra- müştekinin belirttiği tarihte işyerinde kendisinin olmadığını, HTS baz sinyali araştırması yapılmadığını, tanıklarının dinlenmediğini ve kararda yer alan gerekçelendirmenin yeterli olmadığını ileri sürmüştür. Başvurucunun istinaf talebi Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 27. Ceza Dairesince (İstinaf Dairesi) yapılan yargılamada usule veya esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı belirtilerek 28/9/2022 tarihinde esastan reddedilmiştir.

13. Başvurucu, nihai kararı 3/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 1/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

14. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

15. Başvurucu, duruşmada hazır ettikleri tanıkların dinlenmesine yönelik talebinin somut bir gerekçe sunulmaksızın reddedildiğini ve olay tarihinde işyerinde bulunmadığına yönelik savunmasıyla ilgili HTS kayıtlarının araştırılmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

16. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, başvurunun öncelikle kabul edilebilirlik kriterleri yönünden değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiş; ayrıca somut olay ele alınırken şikâyet konusu eşitsizliğin yargılamayı fiilen ve gerçekten adaletsiz kılıp kılmadığına bakılması gerektiği ve yine mahkemelerin somut davadaki maddi gerçeğin ortaya çıkmasına yardımcı olmayacağını değerlendirdiği savunma tanıklarının dinlenmesi talebini reddedebileceği vurgulanmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı formda ileri sürdüğü şikâyetlerle benzer açıklamalarda bulunmuştur.

17. Başvuru, adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmiştir.

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

19. Anayasa Mahkemesi, önüne gelen iddialara ilişkin birçok başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin kapsam ve içeriğini belirlemiştir. Kararlarda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetlerin Anayasa Mahkemesi tarafından incelendiği, başvuruculara delillerini sunma ve inceletme noktasında mahkemelerce uygun imkânların tanınması gerektiği, tarafların dinlenilmemesi ve taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesinin yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabileceği vurgulanarak ilgili Anayasa kurallarının yorumlandığı anlaşılmaktadır (çok sayıda karar arasından bkz. Yaşasın Aslan [2. B.], B. No: 2013/1134, 16/5/2013, §§ 32-37; Yüksel Hançer [1. B.], B. No: 2013/2116, 23/1/2014, §§ 18-19; Cezair Akgül [1. B.], B. No: 2014/10634, 26/10/2016, §§ 27-31; Ruhşen Mahmutoğlu [1. B.], B. No: 2015/22, 15/1/2020, § 56).

20. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten mahkemeye aittir. Bu konuda değerlendirme yapmak Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Bununla birlikte yargılamada adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine gerektiği ölçüde riayet edilip edilmediği Anayasa Mahkemesinin denetim yetkisi kapsamındadır. Anılan ilkeler kapsamında yapılacak incelemede delillere ilişkin olarak iddia ve savunma makamı arasında oluşturulan dengesizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi gerekir. Özellikle sanığın kendisinin elde etme olanağı bulunmayan deliller bakımından yargı makamlarınca savunmaya bunların aksini ortaya koyma hususunda makul imkânların sunulması gerekir (Ruhşen Mahmutoğlu, § 60).

21. Başvuru konusu olayda Mahkeme; müştekinin başvurucuyla yaptığı iş görüşmesi sonrasında başvurucuya ait işyerinde işe başladığını, 23/8/2019 tarihindeki ilk iş gününde başvurucunun müştekiye sarıldığını ve onu öpmeye çalıştığını kabul etmiştir (bkz. § 11). Mahkeme, bu kabulünü müştekinin istikrarlı beyanları ile başvurucuyla katılanın suç tarihinden önce yaptıkları telefon görüşmesine dayandırmıştır. İstinaf Dairesi de benzer gerekçeyi vurgulamak suretiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir (bkz. § 12). Başvurucu ise suç tarihinden önce müşteki ve E.K.nın iş görüşmesi için geldiklerini ancak müştekiyi işe almadıklarını, HTS baz sinyali kayıtları araştırıldığı takdirde 23/8/2019 tarihinde sabah saatlerinde işyerinde olmadığının ortaya çıkacağını ve müştekiyi işe almadığı için kendisine iftira atıldığını ileri sürmüştür (bkz. §§ 3, 9, 10). Bu doğrultuda olay tarihinde işyerinde olmadığının ispatı bakımından tanıklarının dinlenmesini ve kendi telefonuna ait HTS baz sinyali kayıtlarının araştırılmasını talep etmiştir.

22. Mahkemece başvurucunun savunmasına itibar edilmeme gerekçesi HTS kayıtlarına göre suç tarihinden önce müşteki ve başvurucunun görüşme yapmış olması şeklinde açıklanmıştır. Bu noktada müştekiye ait telefon numarasına ilişkin HTS baz sinyali kayıtlarının suç tarihinde müştekinin başvurucuya ait işyerinde olup olmadığını ortaya koyma yönünden yeterli bir bilgi içerdiği kabul edilebilecek ise de anılan kayıtların başvurucunun da işyerinde bulunup bulunmadığına yönelik bir kanaat ortaya koymaya yetmeyeceği açıktır. Bu durumda başvurucunun kendisine ait HTS baz sinyali kayıtlarının araştırılmasına ve tanıklarının dinlenmesine ilişkin taleplerinin kararın sonucunu değiştirebilme ihtimali olan bir niteliğinin olduğu anlaşılmıştır.

23. Başvurucunun delil toplatılması taleplerinin karşılanmaması tek başına ve otomatik olarak adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği anlamına gelmemektedir. Bununla birlikte Mahkemenin gerekçeli kararından da anlaşılacağı üzere başvurucunun mahkûmiyetine esas alınan belirleyici delil, mağdurun beyanları ile mağdurun telefonuna ait HTS kayıtlarıdır. Başvurucunun anılan beyanlarının doğruluğunun ve güvenilirliğinin sınanması için gösterdiği delillerle ilgili aşamalarda gerekli ve yeterli bir inceleme/değerlendirme yapılmaması başvurucuyu iddia makamı karşısında usule ilişkin imkânlardan yararlanma noktasında önemli ölçüde dezavantajlı konuma düşürmüştür. Nitekim başvurucunun iddialarını kendi imkânlarıyla ispat etmesi de olanaklı değildir. Bu itibarla Mahkemece izlenen yöntemin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin gereklerine uygun şekilde başvurucunun menfaatlerini koruyan güvenceleri yeterince sağladığını söylemek mümkün görünmemektedir ve bu durum yargılamanın bütünü yönünden hakkaniyeti zedelemiştir.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

25. Başvuruda silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, tanık dinletme hakkı ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

26. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

27. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

28. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 18. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2022/166, K.2022/497) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYDIN TOKSÖZ

B. No: 2022/104137 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/104137

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYDIN TOKSÖZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/104137)

Karar Tarihi: 8/4/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 29/9/2026 - 33385

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Yunus Emre BAĞLAR

Başvurucu : Aydın TOKSÖZ

Vekili : Av. Ünsal ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuruda ayrıca adil yargılanma hakkının farklı güvencelerinin ihlal edildiği iddiası da bulunmaktadır.

2. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) gerçekleşen trafik kazasına ilişkin olarak başvurucu hakkında taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundan soruşturma başlatmıştır.

3. Başsavcılık, başvurucunun taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundan cezalandırılması talebiyle 3/3/2014 tarihli iddianame düzenlemiş; iddianamede müşteki M.A.nın kullandığı motosiklete plakası tespit edilemeyen bir aracın çarparak kaçtığını, motosiklet sürücüsü M.A. ile motosiklette yolcu olarak bulunan O.A.nın motosikletten düşerek yaralandıklarını, plaka tanıma sisteminden kaza saatinde olay yerinden geçen araçların kayıtlarının incelenmesi neticesinde kaza saatine yakın bir zamanda olay yerinden bir otomobil şirketinin servisine ait deneme aracının geçtiğinin

tespit edildiğini, servisin yetkilisi olan şüphelinin (başvurucu) aracı Suriye uyruklu başka bir kişiye teslim ettiğini, kazayı kendisinin yapmadığını beyan ettiğini, yapılan tespitlerde servis aracında hasar olduğunun belirlendiği hususları gözönünde bulundurulduğunda başvurucunun üzerine atılı suçu işlediğini ileri sürmüştür.

4. İddianamenin kabulüyle açılan dava Hatay 4. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 11/3/2014 tarihinde duruşma hazırlığı işlemlerini yapmıştır. Tensip tutanağında diğer işlemlerin yanı sıra müştekiler M.A. ve O.A.nın, tanık S.E.nin ve başvurucunun dinlenmesi için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına karar verilmiştir.

5. Birinci celsede beyanı alınan müştekiler; arkadan gelen bir aracın üzerinde bulundukları motosiklete çarpmasının akabinde durmadan yoluna devam ettiğini, motosiklete çarpan aracı görmediklerini, aracın rengini ve plakasını alamadıklarını, tanık S.E. ise Mahkeme huzurunda alınan ifadesinde beyaz renkli bir aracın motosiklete çarparak, durmadan yoluna devam ettiğini, çarpan aracın plakasını alamadığını ifade etmiştir. Mahkeme, başvurucu hakkında zorla getirme emri düzenlenmesine karar vermiştir.

6. İkinci celsede başvurucunun savunması alınmıştır. Başvurucu; savunmasında olay günü şirkete ait aracı Suriye uyruklu bir müşterisinin kullandığını, suçsuz olduğunu ileri sürmüştür. Mahkeme olay yerinde keşif yapılmasına karar vermiştir.

7. Üçüncü celsede olay yerinde yapılan keşif neticesinde düzenlenen bilirkişi raporu dosya kapsamına sunulmuştur. Mahkeme, kazanın meydana gelmesinde tarafların kusur durumunun tespiti için dosyanın Ankara Adli Tıp Grup Başkanlığına gönderilmesine karar vermiştir.

8. Dördüncü celsede Ankara Adli Tıp Grup Başkanlığının raporu dosya kapsamına sunulmuştur. Başvurucu müdafii, aracı başvurucunun kullandığının sabit olmadığını, herhangi bir tanık ya da bir müşteki beyanında bu hususun dile getirilmediğini, başvurucunun aracın maliki olmadığını, aracın malikinin şirket olduğunu, başvurucunun şirketin hissedarı olduğunu ileri sürmüştür. Katılan O.A. ise olayda mağdur olduğunu, motosiklete kimin çarptığını görmediğini belirtmiştir. İddia makamı esas hakkındaki mütalaasında başvurucunun cezalandırılmasını talep etmiş; Mahkeme, başvurucunun taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına, sürücü belgesinin 1 yıl süreyle geri alınmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Yapılan açık yargılama sonucunda, iddianame, sanık savunması, mağdur beyanları, yapılan keşif, alınan bilirkişi raporları ve dosya kapsamında toplanan diğer tüm deliller birlikte değerlendirilip ele alındığında, sanığın [başvurucu] olay tarihinde aracını Karayolları Trafik Kanunu'nun hükümleri kapsamında dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak kullanmak sureti ile suça konu kazaya ve mağdurların yaralanmasına sebebiyet verdiği, dolayısı ile üzerine atılı "taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına sebebiyet verme" suçunu işlediği mahkememizce sabit görülmüş, sanığın cezalandırılması yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda sanık ve müdafinin savunmalarına, alınan bilirkişi ve Adli Tıp Raporları karşısında itibar edilmemiştir.

Açıklanan gerekçe ile sanığın cezalandırılmasına dair hüküm kurulurken, ceza adaletinin ve hakkaniyetin tesisi açısından suçun işleniş şekli ve özellikle mağdur sayısı dikkate alınarak sanığın eylemi için kanunda öngörülen cezanın alt sınırından uzaklaşılmış ve TCK'nın 53/6.

maddesi gereğince takdiren bir yıl süreyle sanığın sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte sanığın sabıkasız geçmişi, yeniden suç işlemeyeceği yönünde mahkememizce oluşan olumlu kanaat ve yargılama sürecindeki tutum ve davranışlar dikkate alınarak sanık hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiştir..."

9. Başvurucu müdafii, Mahkemenin başvurucu hakkında verdiği hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına itiraz etmiş; itiraz dilekçesinde başvurucunun kazaya karışmadığını, kazayı başvurucunun yaptığını gösterir delil olmadığını, başvurucunun kazaya karışan aracın maliki olmadığını ileri sürmüştür. Hatay 1. Ağır Ceza Mahkemesi 14/10/2014 tarihinde itirazın reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... Hatay 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 15/09/2014 tarih, 2014/158-481 E/K sayılı kararı, kararda belirtilen gerekçeler doğrultusunda, mevcut durum usul ve yasaya uygun olduğundan bu karara vaki sanık müdafiilerinin İTİRAZLARININ REDDİNE..."

10. Başvurucunun denetim süresi içinde suç işlediğinin ihbar edilmesi üzerine dava yeniden Mahkemede görülmeye başlanmıştır. Mahkeme 1/6/2020 tarihinde duruşma hazırlığı işlemleri yapmış, tensip tutanağında katılanlar ve başvurucunun dinlenmesi için gerekli usul işlemlerinin yapılmasına karar vermiştir.

11. Birinci celsede başvurucunun müdafiinin mazeretinin kabulüne ve dosyanın uzlaştırma bürosuna gönderilmesine karar verilmiştir.

12. İkinci celsede iddia makamı esas hakkındaki mütalaasını sunmuştur. Mahkeme, başvurucu hakkında açıklanması geri bırakılan hükmün açıklanmasına, başvurucunun taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundan 1 yıl 8 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına ve sürücü belgesinin 1 yıl süreyle geri alınmasına karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Yapılan açık yargılama sonucunda, iddianame, sanık savunması, mağdur beyanları, yapılan keşif, alınan bilirkişi raporları ve dosya kapsamında toplanan diğer tüm deliller birlikte değerlendirilip ele alındığında, sanığın [başvurucu] olay tarihinde aracını Karayolları Trafik Kanunu'nun hükümleri kapsamında dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak kullanmak sureti ile suça konu kazaya ve mağdurların yaralanmasına sebebiyet verdiği, dolayısı ile üzerine atılı 'taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına sebebiyet verme' suçunu işlediği mahkememizce sabit görülmüş, sanığın cezalandırılması yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda sanık ve müdafinin savunmalarına, alınan bilirkişi ve Adli Tıp Raporları karşısında itibar edilmemiştir.

Açıklanan gerekçe ile sanığın cezalandırılmasına dair hüküm kurulurken, ceza adaletinin ve hakkaniyetin tesisi açısından suçun işleniş şekli ve özellikle mağdur sayısı dikkate alınarak sanığın eylemi için kanunda öngörülen cezanın alt sınırından uzaklaşılmış ve TCK'nın 53/6. maddesi gereğince takdiren bir yıl süreyle sanığın sürücü belgesinin geri alınmasına karar verilmiştir. Bu şekilde üzerine atılı suçu işlediği sabit görülmüş ve daha önce açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanarak aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur..."

13. Başvurucu müdafii, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuş; başvuru dilekçesinde başvurucunun kazaya karışan aracın maliki olmadığını, kazayı başvurucunun yaptığına dair delil bulunmadığını, başvurucunun beraatine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Adana Bölge Adliye Mahkemesi 14. Ceza Dairesi (İstinaf Mahkemesi) 4/10/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine kesin olarak karar vermiştir. Kararın gerekçesi

şöyledir:

"… İlk derece mahkemesinin kararında usule ve esasa ilişkin herhangi bir hukuka aykırılığın bulunmadığı, delillerde ve işlemlerde herhangi bir eksiklik olmadığı, ispat bakımından değerlendirmenin yerinde olduğu, eylemin doğru olarak nitelendirildiği ve kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, cezanın kanuni bağlamda uygulandığı anlaşılmakla; istinaf başvurusunda bulunan sanık müdafinin istinaf itirazları yerinde görülmediğinden…"

14. Başvurucu, nihai kararı 5/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 28/11/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

16. Başvurucu, karar sonucunu etkileyecek esaslı iddialara gerekçede yer verilmemesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

18. Başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

19. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

20. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı, kişilerin hakkaniyete uygun şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve buna uygunluk yönünden yargılamanın denetlenmesini amaçlamaktadır. Mahkeme kararlarının davanın temel maddi ve hukuki sorunları ile taraflarca ileri sürülen ve davanın sonucunu etkileyen iddia ve itirazlar hakkında delillerle bağ kurulmak suretiyle yeterli gerekçe içermesi zorunludur. Uyuşmazlığın hukuki ve maddi sorunlarıyla ilgisiz değerlendirmelere kararda yer verilmesi de gerekçeli karar hakkıyla bağdaşmamaktadır. Karar gerekçesinin belirtilen unsurları taşıması, yargılamanın adil yargılanma hakkı güvencelerine uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğinin taraflarca öğrenilmesini sağladığı gibi ayrıca demokratik bir toplumda kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesi için de gereklidir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, §§ 31, 34).

21. Diğer taraftan kanun yolu incelemesi yapan mercinin yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya aynı atıfla kararına yansıtması, kararın gerekçelendirilmiş olması bakımından yeterli görülebilir. Bununla birlikte ilk derece mahkemesince karşılanmayan veya ancak ilk defa kanun yolu merciinde ileri sürülebilecek nitelikteki esaslı iddia ve itirazların kanun yolu merciince de değerlendirilmemesi gerekçeli karar hakkının ihlaline yol açabilir (bazı eklemeler ve farklılıklarla birlikte bkz. Mehmet Yavuz [1. B.], B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51).

22. Somut olayda başvurucunun aracı dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak kullanmak suretiyle suça konu kazaya ve mağdurların yaralanmasına sebebiyet verdiği

gerekçesiyle taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundan cezalandırılmasına karar verilmiştir (bkz. § 12). Başvurucu ise kazaya karışan aracın maliki olmadığını, kazayı kendisinin yaptığına dair delil bulunmadığını ileri sürmüştür (bkz. § 13).

23. Başvurucunun aşamalardaki itirazlarına göre ayrı ve açık yanıt verilmesini beklediği olgu, kazaya karışan aracı olay günü kendisinin kullanmadığıdır.

24. Trafik kazasına ilişkin olarak taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundan yürütülen yargılamada kazaya karışan aracın sürücüsünün kim olduğu hususu esası etkileyebilecek önemli nitelikte bir unsur olarak kabul edilmelidir. Başvurucu, aşamalarda kazaya karışan aracı olay günü Suriye uyruklu birine verdiğini, aracın şirkete ait olduğunu, aracın malikinin kendisi olmadığını, aracı olay günü kullanmadığını ileri sürmüştür. Yargılama dosyası kapsamındaki katılanlar ve tanığın olay günü kazaya karışan aracı başvurucunun kullandığına yönelik bir beyanı veya teşhisi bulunmadığı gözönüne alındığında başvurucunun bu yöndeki itirazlarının uyuşmazlığın sonucuna etkili olduğunun kabulü gerekir.

25. Mahkeme, aracı başvurucunun kullandığı kabulüyle cezalandırılması yoluna gitmiştir. Buna karşılık Mahkeme, gerekçeli kararında kazaya karışan aracı başvurucunun kullandığına ilişkin kabulü hangi delile dayandırdığını ayrı ve açık şekilde ele almamıştır.

26. Başvurucu, iddiasını destekleyebilecek mahiyette itirazlar sunmasına rağmen Mahkeme, bu durumu gerekçeli kararda ayrı ve açık olarak tartışmamış; başvurucunun iddialarına cevap vermemiştir. Netice itibarıyla yargılamaya bir bütün olarak bakıldığında -somut olayın özel koşullarında- Mahkemenin ve İstinaf Mahkemesinin davanın sonucuna etkili hususlar hakkında yeterli bir yanıt vermediği anlaşılmıştır. Bu itibarla kararda yeterli gerekçenin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. Başvuruda gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden kararda varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre başvurucunun adil yargılanma hakkına ilişkin diğer şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

29. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

30. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

31. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir

tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay 4. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2020/241, K.2021/184) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TASFİYE HALİNDE TÜRKOĞLU DEMİR MAKİNA VE PRES SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ.

B. No: 2022/105052 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/105052

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TASFİYE HALİNDE TÜRKOĞLU DEMİR MAKİNA VE PRES SANAYİ TİCARET LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/105052)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Volkan SEVTEKİN

Başvurucu : Tasfiye Halinde Türkoğlu Demir Makina ve Pres Sanayi Ticaret Ltd. Şti.

Temsilcisi : Arif TÜRKOĞLU

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, adli yardım talebinin reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, davalı banka aleyhine adli yardım talepli olarak 28/6/2021 tarihinde tazminat davası açmıştır. Ankara 26. Asliye Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 30/6/2021 tarihinde "...her iki tarafın da tacir olduğu ve taraflar arasındaki ihtilafın kredi sözleşmesi ve bankacılık faaliyetinden kaynaklandığı gözönüne alındığında mutlak ticari dava olduğu..." gerekçesiyle görevli mahkemenin asliye ticaret mahkemesi olduğunu belirterek verdiği görevsizlik kararında, başvurucunun adli yardım talebinin görevli mahkemece değerlendirilmesine karar vermiştir.

3. Başvurucu, karara karşı adli yardım talepli olarak istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Hukuk Dairesi (Daire) 18/3/2022 tarihinde "...adli yardım talebinde bulunan davacı şirketin yatırması gereken peşin harcı karşılamasının

kendisini ekonomik anlamda zor duruma düşüreceği yönünde bir kanaat de oluşmadığından ve başvuran tarafından bu yönde yeterli delil sunulmadığından..." gerekçesiyle başvurucunun adli yardım talebini reddetmiştir.

4. Başvurucunun adli yardım talebinin reddine ilişkin anılan karara karşı yaptığı itiraz da Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 23. Hukuk Dairesince 20/4/2022 tarihli kararla kesin olarak reddedilmiştir.

5. Adli yardım talebinin reddine ilişkin kararın kesinleşmesi üzerine Daire tarafından 11/5/2022 tarihli kararla istinaf başvuru harcı ve istinaf karar harcının ikmal edilmesi için 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 344. maddesi uyarınca işlem yapılmak üzere dosyanın Mahkemeye geri çevrilmesine karar verilmiştir.

6. Mahkemece, ilgili harç ve gideri (150 TL posta gideri, 80,70 TL istinaf maktu karar harcı, 220,70 TL istinaf kanun yoluna başvuru harcı) tamamlaması için başvurucuya 3/6/2022 tarihli muhtıra çıkarılmış; harç ve giderin bir haftalık kesin süre içinde yatırılmadığı takdirde 6100 sayılı Kanun'un 344. maddesi uyarınca istinaf isteminden vazgeçilmiş sayılacağı ihtar edilmiştir.

7. Muhtıranın başvurucuya 8/6/2022 tarihinde tebliği sonrası başvurucunun kesin süre içinde istinaf harç ve masraflarını yatırmaması nedeniyle Mahkemenin 23/6/2022 tarihli ek kararıyla başvurucunun istinaf isteminin reddine istinaf kanun yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.

8. Başvurucu anılan ek karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dairece 31/10/2022 tarihli kararla başvurucunun istinaf isteminin esastan reddine kesin olarak karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...Mahkemece, yargılamanın HMK'da düzenlenen usul kurallarına uygun olarak yapılmış olmasına, kamu düzenine aykırılık hallerinin bulunmamasına, dosya kapsamındaki bilgi, belge ve toplanan deliller değerlendirilip yasal düzenlemelere uygun isabetli, yeterli gerekçeyle karar verilmiş olmasına ve özellikle davacının adli yardım talebinin değerlendirilerek Dairece reddedilip kesinleşmesine, mahkemece istinaf harcı yatırılması için çıkartılan tebligat üzerine harçların yatırılmamış olmasına göre ileri sürülen istinaf sebepleri dikkate alındığında mahkeme kararında usul ve esas yönünden hukuka aykırılık olmadığından davacı yanın istinaf başvurusunun HMK'nın 353/1.b.1. maddesi uyarınca esastan reddine karar verilmesi gerekmiştir. ..."

9. Başvurucu, istinaf isteminin esastan reddine ilişkin kararı 29/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 14/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Başvurucunun adli yardım talebinin 6100 sayılı Kanun'un 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca geçici olarak kabulüne karar verilmesi gerekir.

11. Başvurucu, bir kısım mahkemelerce başka davalarda adli yardım talebinin kabul edildiğini vurgulamış; buna rağmen somut başvuruya konu olayda yeterli inceleme yapılmadan adli yardım talepli olarak istinaf kanun yoluna başvurusunda adli yardım talebinin reddedilmesinin usul ve kanuna aykırı olduğunu belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Kabul edilebilirlik şartlarından biri olan otuz günlük süre kuralı, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul hükmüdür (Deniz Baykal [2. B.], B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 32).

13. Eldeki olayda başvurucunun adli yardım talepli olarak açtığı davada Mahkemece görevsizlik kararı verilmiş ve ayrıca adli yardım talebinin görevli mahkemece değerlendirilmesine hükmedilmiştir. Başvurucu anılan karara karşı adli yardım talepli olarak istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Dairece adli yardım talebi reddedilmiş, başvurucunun bu karara karşı istinaf başvurusu da itiraz mercince 20/4/2022 tarihinde kesin olarak reddedilmiştir.

14. Bir başka ifadeyle adli yardım talebinin reddi kararı itiraz merci karar tarihi itibarıyla kesinleşmiş ve adli yardıma ilişkin başvuru yolları tüketilmiştir. Kesinleşen adli yardım ret kararı sonrasındaki süreç, istinaf dilekçesi verilirken yatırılmayan istinaf kanun yoluna başvuru için gerekli harç ve giderin başvurucu tarafından ödenmesinin sağlanmasına ilişkin olup kesin nitelikteki adli yardım talebinin reddi kararının değerlendirildiği ya da kesin kararın ortadan kaldırılabileceği bir süreç değildir. Bu nedenle adli yardım talebinin reddi kararına karşı yapılan itirazın reddedildiği itiraz mercinin nihai kararının başvurucu tarafından öğrenildiği tarihten itibaren otuz günlük sürede bireysel başvuruda bulunulması gerekir.

15. Yapılan bu tespit ve açıklamalar uyarınca başvurucunun nihai kararı 8/6/2022 tarihi itibarıyla öğrendiği ve en geç 8/7/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunması gerekirken 14/12/2022 tarihinde başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle başvurunun süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin GEÇİCİ OLARAK KABULÜNE,

B. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Adli yardım talebinin kabulü ile geçici olarak muaf tutulan 664,10 TL harçtan ibaret yargılama giderinin 6100 sayılı Kanun'un 339. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvurucudan TAHSİLİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ROBERT HENRI ZARA

B. No: 2022/106568 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2022/106568

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ROBERT HENRI ZARA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/106568)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Robert Henrı ZARA

Vekili : Av. Zahide Esra SAYIN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işverene gönderilen elektronik postada sarf edilen sözlerden dolayı iş sözleşmesinin feshedilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1967 doğumlu olup 2011 yılından iş sözleşmesinin feshedildiği tarihe kadar bir anonim şirkette (işveren) belirsiz süreli iş sözleşmesiyle çalışmıştır. Başvurucu, işveren ile akdettiği sözleşme uyarınca maaş ve buna ek prim usulü ile çalışmaktadır. İddiasına göre başvurucunun hak ettiği prim ücretleri 2018 yılında eksik ödenmiş, 2019 yılının Mart ayından itibaren ise hiç ödenmemiştir.

3. 10/6/2020 tarihinde başvurucu, prim alacaklarının ödenmesi talebiyle insan kaynakları departmanı yöneticisine bir elektronik posta (e-posta) göndermiştir. 11/6/2020 tarihinde işveren söz konusu elektronik postaya "işyerinde kullanılmayan izinler dolayısıyla maliyetlerin arttığı ve başvurucunun kullanılmamış izinleri bulunduğu, bu sebeple başvurucunun 12/6/2020 tarihinden itibaren 49 gün süre ile yıllık ücretli izne ayrılmasının uygun olduğu" şeklinde cevap vermiştir.

4. Başvurucu, işveren tarafından gönderilen e-postaya aynı gün "kendisine daha önceden bu

hususta yapılmış bir bilgilendirme olmadığı, şirket içinde izinlerin kullanımı ile ilgili makul süre öncesinden bir planlama yapılmadığı, halihazırda izin kullanmakla ilgili bir planı bulunmadığı, takibindeki işler ve iş programının bu şekilde izne çıkmasını elvermediği, çalışan bir eşe ve okul çağında iki çocuğa sahip olduğu, salgın ortamında bugünden yarına bir tatil planlaması yaparak izne çıkma imkanının bulunmadığı, şayet işverenin gerçek amacı birikmiş izinlerin eritilmesi ise eylül ayından başlamak üzere yıl sonuna kadar birikmiş izinlerini kullanabileceği, yapılan uygulamanın uzun zamandır tarafına muhtemelen yabancı ve Yahudi olmasının yanı sıra şirket üst yönetimindeki çekişmeden kaynaklanan baskılama ve ayrımcılığın bir uzantısı olduğu kanaatinde olduğu" şeklinde cevap vermiştir. İşveren ise söz konusu e-postayı başvurucunun 12/6/2020 tarihinden itibaren yıllık ücretli izinde sayılacağını bildirerek yanıtlamıştır.

5. Başvurucu 15/6/2020 tarihinde işverene noter aracılığıyla ihtarname keşide etmiştir. Başvurucu söz konusu ihtarnamede ödenmeyen prim alacaklarının ödenmesi ile yıllık ücretli izne çıkarılması uygulamasının mobbing teşkil eden bir eylem ve işlem niteliğinde olduğunu belirterek "kendisine uygulanan mobbingin nedeninin kendisinin yabancı uyruklu ve gayrimüslim olması ve/veya şirketin üst yönetimindeki çekişmeler olduğu kanaatini taşıdığını" belirtmiştir. İşveren söz konusu ihtarnameye cevaben 19/6/2020 tarihinde başvurucunun talep ve iddialarını kabul etmediğini bildirmiştir.

6. Akabinde işveren 25/6/2020 tarihinde başvurucunun iddialarının "işçinin, işverenin yahut bunların aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarf etmesi veya davranışlarda bulunması, yahut işveren hakkında şeref ve haysiyet kırıcı asılsız ihbar ve isnatlarda bulunulması" mahiyetinde olduğu gerekçesiyle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 25. maddesinin ikinci fıkrasının b bendine dayanarak iş sözleşmesinin bildirimsiz ve tazminatsız olarak haklı sebeple feshedildiğini bildirmiştir.

7. Başvurucu, fesih işleminin haksız ve geçersiz olduğunu belirterek işveren aleyhine işe iade talepli tespit davası açmıştır. Davanın görüldüğü Bakırköy 13. İş Mahkemesi (İş Mahkemesi) 3/6/2022 tarihinde "davacının işçilik alacaklarından olan prim alacağını talep etmesi üzerine sadece davacının ertesi gün başlayacak şekilde yıllık izne çıkarılacağının bildirilmesi sonrası ifade özgürlüğü kapsamında eleştiri ve serzeniş olarak mail gönderdiği, gönderilen mail ve ihtarname içeriğinin haklı nedenle feshe yol açacak bir beyan olmadığı kanaatine varılarak feshin haklı nedene dayanmadığı anlaşıldığından davanın kabulüne karar verilmesi gerektiği" gerekçesiyle davanın kabulüne ve başvurucunun işe iadesine karar vermiştir.

8. İşveren tarafından karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulmuş, başvurucu da istinaf dilekçesine karşı cevap dilekçesi sunmuştur. Bunun üzerine dosyayı inceleyen İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi/Daire) 27/10/2022 tarihinde İş Mahkemesi tarafından verilen kararın ortadan kaldırılmasına ve feshin geçerli kabul edilerek davanın reddine kesin olarak karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Davacının davalıya ait işyerinde 8 yılı aşkın süredir çalıştığı, son olarak TV/Radyo Grubu'ndan Sorumlu Ticari Grup Başkanı olarak görev yaptığı, taraflar arasındaki iş sözleşmesinin davalı tarafça 25.06.2020 tarihli bildirim ile 'haklı fesih' savunmasıyla sona erdirildiği anlaşılmaktadır.

Fesih öncesi davacının işverene 11.06.2020 tarihli mail göndererek işverenin kendisini önceden planlama yapılmadan yıllık izne gönderme kararına tepki gösterip '.. Yapılan bu

uygulamanın uzun zamandır tarafıma muhtemelen yabancı ve Yahudi olmanın yanı sıra şirket üst yönetimindeki çekişmeler kaynaklı uygulanan baskılama ve ayrımcılığın bir uzantısı olduğu kanaatindeyim' açıklamasında bulunduğu, ardından davacı vekilince davalıya 15.06.2020 tarihinde ihtarname gönderildiği ve ihtarname içeriğinde ' .. Muhatap tarafından kendisine uygulanan yıldırma politikasının nedeninin müvekkilin yabancı uyruklu ve gayrimüslüm olması ve/veya muhatap şirketin üst yönetimindeki çekişmeler olduğu kanaatindeyiz' denildiği, söz konusu ihtarnamenin davalıya 16.06.2020 tarihinde tebliğ edildiği, davalı tarafın ihtarnameye 19.06.2020 tarihinde cevap verdiği ve ardından 25.06.2020 tarihli bildirim ile iş sözleşmesinin feshedildiği anlaşılmıştır.

Fesih bildiriminde, davacının yukarıda açıklanan mail ve ihtarında 'eşit işlem borcuna aykırılık, ırk ve dini inanış ayrımcılığı' ithamlarının 4857 sayılı Kanunun 25/II-b hükmü gereği işverene iş sözleşmesini haklı olarak fesh etme imkanı tanıdığı açıklanarak sözleşme feshedilmiştir.

...

Somut uyuşmazlıkta, fesih öncesi davacı taraf işverenden alacaklı olduğundan bahisle prim talebinde bulunmuş, işverence ise davacıya ücretli izin teklifi yapılmıştır. Bunun üzerine davacı taraf işverene gönderdiği e-posta ile işverenin din ve ırk nedeniyle ayrımcılık yaptığı kanaatinde olduğunu açıklamış, yine bu e-postadan sonra vekili aracılığıyla gönderilen ihtarnamede aynı düşünceler tekrarlanmıştır.

Mahkemece davacının davalıya yönelik isnadları eleştiri ve serzeniş olarak nitelendirilse de yukarıda yapılan açıklamalar göz önüne alındığında yapılan isnadların sadakat borcunun ihlali niteliğinde olduğu, işçiye duyulan güvenin sarsılacağı ve iş sözleşmesinin devamının beklenemeyeceği kanaatine varılmıştır. Buna göre fesih geçerli nedenle yapılmıştır. Mahkemece hatalı değerlendirme ile davanın kabulüne karar verilmesi isabetsiz olmakla davalı itirazları yerinde bulunmuştur."

9. Başvurucu, nihai kararı 21/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 13/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu; işverene gönderdiği e-posta ve ihtarnamede görevini layıkıyla yapmasına karşın işverenin eşit işlem yapma borcuna aykırı davranmasının nedenini sorguladığını, söz konusu nedenin kendi kanaatine göre yabancı uyruklu olması veya şirketin üst yönetimindeki çekişmeler olduğunu düşündüğünü, burada bir suç isnadı yahut ihbarın mevcut olmadığını, anılan ifadelerin kendi kanaati olduğunu belirtmiştir. Başvurucu bu düşüncelerini işverenin yetkilileri ile paylaştığını ve bunun en doğal hakkı olduğunu, anılan düşünceleri herhangi bir şekilde alenileştirmediğini, düşüncelerinin eleştiri ve serzeniş mahiyetinde ve ifade özgürlüğü kapsamında olduğunu ileri sürmüştür. Devamında başvurucu diğer yandan haklı nedenle feshin altı günlük hak düşürücü süreye tabi olduğunu ancak iş sözleşmesinin hak düşürücü süre geçtikten sonra feshedildiğini, yargı makamlarının bu esaslı iddiayı değerlendirmediğini ve bu hâliyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade

özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda mevcut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında genel hatlarıyla bireysel başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

13. Başvurucunun iddialarının işverene gönderdiği e-posta ve ihtarnamede yer verdiği ifadeleri nedeniyle iş sözleşmesinin feshedilmesine ve açtığı işe iade davasının reddedilmesine ilişkin işlemler bütününe yönelik olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle iş sözleşmesinin feshi ve buna ilişkin yargısal süreç sonucunda verilen kararın ifade özgürlüğü kullanımıyla ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

14. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Çoğunluğa muhalif olanlar da dâhil olmak üzere düşüncelerin her türlü araçla açıklanması, açıklanan düşünceye paydaş sağlanması, düşünceyi gerçekleştirme, bu konuda başkalarını ikna etme çabaları ve çabaların hoşgörüyle karşılanması çoğulcu demokratik düzenin gereklerindendir. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal çoğulculuğu sağlamak her türlü düşüncenin barışçıl şekilde ve serbestçe ifade edilebilmesine bağlıdır. Bu itibarla düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

15. Bu bağlamda devletten ifade özgürlüğünün korunmasına yönelik yükümlülükleri kapsamında ifade özgürlüğünü kullanmak isteyenlerin yalnızca üçüncü kişiler tarafından herhangi bir saldırıya uğrama endişesi taşımadan bu hakkı kullanmalarını temin etmesi değil aynı zamanda -iş sözleşmelerinin feshi gibi- yapılabilecek her türlü müdahaleye karşı da önlem alması beklenir. Anayasa Mahkemesinin yapması gereken inceleme de devletin ifade özgürlüğüne yönelik söz konusu yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğiyle ilgili olacaktır. Bu doğrultuda başvuru, ifade özgürlüğü kapsamında incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Temel hak ve özgürlüklere yönelik negatif ve pozitif yükümlülükler arasındaki sınırların kesin biçimde tanımlanması ve birbirinden ayrılması her durumda mümkün değildir. Devlet için öngörülen negatif yükümlülükler, her durumda temel hak ve özgürlüklere keyfî surette müdahaleden kaçınmayı gerekli kılar. Pozitif yükümlülükler de temel hak ve özgürlüklerinin korunmasını, bireyler arası ilişkiler alanında olsa da temel hak ve özgürlüklerin güvencelerini sağlamaya yönelik olaya özgü tedbirlerin alınmasını zorunlu kılar (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Adnan Oktar (3) [2. B.], B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 32; Ömür Kara ve Onursal Özbek [2. B.], B. No: 2013/4825, 24/3/2016, § 46; Ayhan Deniz ve diğerleri [GK], B. No: 2019/10975, 14/6/2023, § 35).

18. Devletin ifade özgürlüğünün korunmasına yönelik yükümlülükleri çerçevesinde uyuşmazlıkların çözümüne ilişkin yasal altyapının oluşturulması, uyuşmazlıkların adil yargılama gereklerine uygun ve usul yönünden güvenceleri haiz bir yargılama kapsamında incelenmesi ve bu yargılamalarda temel haklara ilişkin anayasal güvencelerin gözetilip gözetilmediğinin denetlenmesi sorumluluğu bulunmaktadır. Yine bireylerin temel hak ve

özgürlüklerine, üçüncü kişilerin müdahalesinin önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması ve mahkemelerce korunma sağlanması da söz konusu yükümlülükler kapsamındadır. Kamusal makamlarca gerekli yapısal önlemler alınmış olsa da uyuşmazlık konusu davayı yürüten mahkemelerce verilen kararlarda üçüncü kişilerin müdahalelerine karşı bireylere korunma imkânı sağlanmadığı durumlarda bu yükümlülükler gereği gibi yerine getirilmemiş olacaktır. Bu, kamusal makam olan mahkemeler aracılığıyla bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunmasız bırakıldığı anlamına gelecektir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Ömür Kara ve Onursal Özbek, §§ 47-49; Ayhan Deniz ve diğerleri, § 36).

19. Bu doğrultuda, iş sözleşmesi kapsamında çalışan bireylerin Anayasa ile güvence altına alınan ifade özgürlüğüne yönelik işverence gerçekleştirilen müdahaleye ilişkin iddiaları içeren uyuşmazlıkların karara bağlandığı davalarda yargı mercilerince söz konusu güvenceler gözardı edilmemeli, işveren ve çalışanlar arasındaki çatışan çıkarlar adil biçimde dengelenmeli, ulaşılan sonuç hakkında hüküm kurulurken ilgili ve yeterli gerekçeler sunulmalıdır (Ömür Kara ve Onursal Özbek, § 50; Kasim Çiftçi ve diğerleri [2. B.], B. No: 2019/33243, 4/7/2022, § 32; Ayhan Deniz ve diğerleri, § 37).

20. Başvuruya konu olayda başvurucunun işverene gönderdiği e-posta ve ihtarnamede sarf ettiği sözler nedeniyle iş sözleşmesi feshedilmiştir. Daire gerekçesi de (bkz. § 8) gözönüne alındığında neticeten başvurucunun iş sözleşmesi işçinin davranışlarından kaynaklanan geçerli fesih kapsamında feshedilmiştir.

21. 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesinde belirsiz süreli iş sözleşmelerinin işveren tarafından sona erdirilmesinde geçerli bir sebep bildirme zorunluluğu getirilmiştir. Söz konusu hükümde geçerli sebeplerin neler olabileceği madde metninde sayılmıştır. İşveren tarafından iş sözleşmesinin feshi için ya işçinin yeterliliği ve davranışlarından kaynaklanan ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir sebebin işveren tarafından gösterilmesi gerekir. Hükmün gerekçesinde de işbu hüküm gereği iş sözleşmesinin feshi için işçinin davranışlarının iş görme borcunu ciddi biçimde olumsuz etkilemesi, iş görme borcunu gerektiği biçimde yerine getirmesine olanak vermemesi, iş ilişkisinin sürdürülmesinin işveren açısından makul ölçülerde beklenememesi gerektiği ifade edilmiştir. Hükme göre bir davranış ancak işyerinde olumsuzluklara yol açması hâlinde geçerli sebep sayılabilir. İşçinin davranışlarının işyerindeki üretim ve iş ilişkisi sürecine olumsuz bir etkisi yoksa bu davranışların iş sözleşmesinin feshinde geçerli bir sebep olarak gösterilmesi mümkün değildir (Ayhan Deniz ve diğerleri, § 42).

22. Bu kapsamda işçinin ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan davranışları geçerli fesih nedenlerinden biridir. Ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan hâllerden biri de işçinin işveren veya aile üyelerinden birinin şeref ve namusuna dokunacak sözler sarf etmesidir. Bu hâlin söz konusu olması ancak işveren veya aile üyelerinden birine (veya işveren vekiline) eleştiri sınırını aşan ve hakaret boyutunda olan sözlerin sarf edilmesidir. Bununla birlikte Anayasa'nın 26. maddesinde düzenlenen ifade özgürlüğünden herkes gibi işçiler de yararlanır. İfade özgürlüğünün sağladığı güvence, yerine getirilen görevle bağlantılı bir şekilde genel olarak işçilerin işverenleri hakkında yaptıkları beyanları da kapsamaktadır (bazı farklılıklarla birlikte bkz. İlter Nur [2. B.], B. No: 2013/6829, 14/4/2016, § 26). Ancak işverene karşı sadakat yükümlülüğü içinde bulunan işçi, ahlak ve iyi niyet kurallarına uygun hareket etmelidir.

23. İncelenen olayda başvurucu, prim alacaklarının ödenmesi talebiyle işverene e-posta

göndermiş, işveren ise söz konusu e-postaya başvurucunun 49 gün yıllık ücretli izne çıkarılmasının uygun olduğundan bahisle cevap vermiştir. Akabinde de başvurucu izne çıkarılmasına yönelik işlemin şirket planlaması dâhilinde yapılmadığını, kendisinin bir izin talebinin bulunmadığını belirtmiş, böyle bir uygulamanın muhtemelen yabancı uyruklu ve Yahudi olması ve/veya şirket üst yönetimindeki çekişmelerden kaynakladığını düşündüğünü ifade etmiştir. Söz konusu ileti özü itibarıyla başvurucunun prim alacağının ödenmesi talebinin yıllık ücretli izne çıkarılmasının uygun görüldüğü söylemine cevap verir nitelikte hazırlanmış ve iletinin bazı yerlerinde başvurucu; işverenin anılan eyleminin altında yatan sebeplerin neler olduğuna dair kendi kanaatini içeren bir kısım ifadeler kullanmıştır. Başvurucunun bu ifadeleri e-postanın içeriğinde yer alan sözlerin bütünlüğü içinde ve kendisine mobbing yapıldığı düşüncesiyle yazdığı anlaşılmaktadır. Sonrasında gerçekleşen ihtarname sürecinde de başvurucunun aynı ifadeleri kullandığı ve düşüncelerini tekrarladığı görülmektedir.

24. Anayasa Mahkemesi mevcut başvuruya benzer başvurularda, başvurucunun müdahale edilen ifade özgürlüğü ile ifadeleri nedeniyle karşı tarafın müdahale edilen şeref ve itibar hakkının korunması arasında adil bir dengenin gözetilip gözetilmediğini değerlendirmiştir (İlhan Cihaner (2) [1. B.], B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 49; Nilgün Halloran [2. B.], B. No: 2012/1184, 16/7/2014, §§ 27, 41, 52; Ergün Poyraz (2) [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 49; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, §§ 56-58; Haci Boğatekin [2. B.], B. No: 2014/18101, 26/10/2017, § 43). Bu, soyut bir değerlendirme değildir. Çatışan bu haklar arasında dengeleme yapılırken başvurunun şartlarına göre "ifadelerin kim tarafından dile getirildiği, hedef alınan kişinin kim olduğu ile ilgili kişinin önceki davranışları, kullanılan ifadelerin türü, içeriği, şekli ve sonuçları, ifadelerin kullanıldıkları bağlamdan koparılıp koparılmadığı" gibi kriterlerin gerektiği gibi değerlendirilip değerlendirilmediği denetlenir (Kadir Sağdıç [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, §§ 60-66; Kemal Kılıçdaroğlu, § 59; Nihat Zeybekci [1. B.], B. No: 2015/5633, 8/5/2019, § 29; Güneş Basım Yayım Organizasyon ve Ticaret Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2018/24677, 28/1/2021, § 36; Kayseri Yeni Haber Radyo Televizyon Gazetecilik Matbaacılık ve Yayıncılık Sanayi Ticaret Ltd. Şti. [1. B.], B. No: 2019/21340, 22/2/2022, § 39).

25. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi, ifade özgürlüğüne ilişkin bireysel başvurularda ifadelerin bağlamlarından kopartılarak incelenmesinin Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ilkelerin uygulanmasında ve elde edilen bulguların kabul edilebilir bir değerlendirmesinin yapılmasında hatalı sonuçlara ulaşılmasına neden olabileceğini belirtmiştir (Nilgün Halloran, § 52; Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, § 99; Bekir Coşkun, §§ 62, 63; Önder Balıkçı [2. B.], B. No: 2014/6009, 15/2/2017, § 45; Nihat Zeybekci, § 36). Söz gelimi bir düşünce açıklamasının ifade edildiği bağlamdan koparıldığında başkalarının şöhret ve haklarına yönelik sataşma ve hakaret mahiyetinde bir saldırı oluşturması, bu ifadeye yönelik bir müdahaleyi tek başına haklı çıkarmamaktadır. Bu nedenle ifadelerin bir bütün olarak ele alınması gerekir (iş sözleşmesinin feshine ilişkin olarak benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. İlter Nur, § 37). Bu açıklamalara karşın olayların gelişimi ve e-posta ile ihtarnamenin bütünü gözönüne alındığında feshe konu ifadelerin yukarıda anılan bağlamda (bkz. § 22) söylendiği görülmüş ancak olayın bütünü gözönüne alınmadan yalnızca belirli ifadelerin bağlamından koparılarak feshe konu edildiği anlaşılmıştır. Nitekim olayda işverenin ve Dairenin yalnızca belirli ifadeleri bağlamlarından koparak değerlendirme yaptığı ve söz konusu ifadeleri dinî ve ırk temelli ayrımcılık taşıdığından bahisle eleştiri mahiyetinde görmeyerek şeref ve itibara dokunucu nitelikte kabul ettiği görülmektedir.

26. Oysa gönderilen iletideki eleştiri sınırını aştığı değerlendirilen ifadelerin temelinde başvurucunun kendisine yönelik işverenin olumsuz yaklaşımının belirli bir hukuki sebebe dayanmadığı, dolayısıyla bunun olsa olsa yabancı uyruklu olmasından ya da şirket içi çekişmelerden kaynaklı olabileceği düşüncesinin yer aldığı anlaşılabilmektedir. Nitekim başvurucu özellikle şirketin yıllık ücretli izinlere dair bir planlamasının olmadığını, kendisinin de bir izin planı bulunmadığını, çocuklarının okula gittiğini, eğer bir yıllık izin planlaması yapılması mecburi ise sonraki bir dönemde yapılmasının kendisi için daha uygun olacağını belirtmesine karşın bunların dikkate alınmadan yıllık izne ayırma uygulamasından vazgeçilmediğini görmesi nedeniyle mevcut uygulamanın hangi sebeplerle yapılmış olabileceğine dair kendi kanaatini içeren bir ifade kullanmıştır. Üstelik başvurucunun gönderdiği e-posta ve ihtarname yalnızca ilgili işverene yönelik olup işverenin itibarını sarsacak nitelikte aleniyet kazanmamıştır. Bu hâliyle söz konusu ifadeler sınırlı bir kesim tarafından öğrenilmiştir (benzer yönde bkz. İlter Nur, § 35).

27. Mevcut olayda Dairenin karar gerekçesinde benzer davalara ilişkin gözetilmesi gereken ilkeler sıralanmış, soyut olarak açıkça ifade edildiği hâlde başvurucunun söz konusu ifadelerinin somut olarak işyerinde işin görülmesini önemli ölçüde olumsuz olarak etkilediğine ilişkin bir değerlendirmeye yer verilmemiş, işverenin zarar gören işletme menfaatlerinin neler olduğu açıklanmamıştır. Başvurucunun kullandığı ifadeler ile işvereni olan şirketin şahsına, mülkiyetine ve hukuken korunan diğer varlıklarına verdiği zararlar gösterilmediği gibi ifadelerin hangi surette "[iş] sözleşme[si] ile güdülen amacı tehlikeye sokacak" özellikleri olduğu da ortaya konulamamıştır. İfadelerin bütünlüğü içinde ayrımcılık içerdiği iddia edilen sözlerin başvurucunun gönderdiği metinlerin içeriğinin ciddiyetle incelenmesine yönelik çabası olup olmadığı karar gerekçesinde belirtilmemiştir (benzer yönde bkz. İlter Nur, §§ 38, 39).

28. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde Anayasa Mahkemesi, başvurucunun söz konusu ifadelerinin 4857 sayılı Kanun'un 18. maddesinde yer alan işçinin davranışlarından kaynaklanan geçerli sebepler kapsamında değerlendirilmesine yönelik olarak Dairenin ihtilafa konu içeriklerin niteliğini ve kullandığı bağlamı, aynı zamanda ifadelerin muhtemel etkilerini yeterli derecede ve detaylı bir şekilde incelemediğini tespit etmiştir. Başvurucunun eleştiri hakkı kapsamında sarf ettiği sözlerin iş sözleşmesinin feshine gerekçe yapılması karşısında Daire, başvurucu ile işveren arasındaki güven ilişkisinin koptuğu ve ifadelerin iş yerinde olumsuzluğa yol açtığı kabulüne dair ilgili ve yeterli gerekçe sunamamıştır. Başvurucunun ifadelerinin işveren ile aralarındaki güven ilişkisinin kopmasına neden olduğu yönündeki kabulün işverenin tek taraflı beyanına dayandığı ancak ifadelerin sonuçları itibarıyla iş sözleşmesinin sürdürülmesinin işverenden beklenemeyeceği hususunun işveren ve Daire tarafından ortaya konulamadığı, bu hâliyle Daire tarafından ifade özgürlüğüne ilişkin Anayasa'da belirtilen güvencelerin gözetildiği bir yargılama yapılmadığı anlaşılmıştır.

29. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

30. Başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiaları bakımından ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi ve buna dair aşağıda hükmedilen giderim gözetildiğinde adil yargılanma hakkı yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

31. Başvurucu, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılması talebinde bulunmuştur.

32. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 28. Hukuk Dairesine (E.2022/2435, K.2022/1761) iletilmek üzere Bakırköy 13. İş Mahkemesine (E.2020/274, K.2022/401) GÖNDERİLMESİNE,

E. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SİNAN KOÇUM

B. No: 2023/2832 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/2832

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SİNAN KOÇUM BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/2832)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Şeyda Nur ÜN

Başvurucu : Sinan KOÇUM

Vekili : Av. Veysi ÇETİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda kullanılmasına imkân tanınan savunma hazırlama programının amacına uygun kullanılmamasından ötürü kınama cezası verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuru tarihinde silahlı terör örgütüne üye olma ve tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma suçlarından hükümlü olarak İzmir 2 No.lu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu/idare) bulunmaktadır.

3. Ceza İnfaz Kurumu görevlilerince düzenlenen 30/9/2022 tarihli tutanağa göre başvurucuya aynı tarihte savunma hazırlama programından faydalanmak üzere bilgisayar kullanma imkânı tanınmış ancak başvurucunun bilgisayarda takılı olan USB cihazına savunma programının amacına aykırı ve hukuki savunmasıyla alakalı olmayan yazılar yazdığı tespit edilmiştir. Bu nedenle uyarılan başvurucu, söz konusu yazının savunmasına ait olduğunu ifade etmiştir. Yazının savunmayla ilgili olmayıp daha ziyade öykü/roman tarzı bir düz yazı olduğu, bu durumun da programın amacına uygun olmadığı söylenerek savunma hazırlama faaliyeti sonlandırılan başvurucu koğuşa gönderilmiştir. Tutanak ekinde yer aldığı şekliyle başvurucunun savunma olduğunu iddia ederek kaleme aldığı yazı şöyledir:

"'Senin tezin tamamlandı mı?'

'Kısmen.'

'Neden tamamen değil?'

'Senin yazılımlarınla yeni bir toplum modeli daha denememiz lazım.'

'Olur. Bununla işin bittiyse Sanalya'nın fişini çekiyorum.'

Programları tamamen kapattı. Yeniden başlamadan önce Berke'den yeni toplum modellerinin detaylarını alması ve bilgisayara yüklemesi gerekiyordu.

'Yine coğrafi ve bireysel ayrımları oluşturalım.' diye başladı Berke. 'Siteler oldun, görev dağılımları da olsun. Ama ticaret olmayacak.'

Aril bir deftere notlar alıyordu. Berke devam etti. 'Yine her bireyin belirli görevleri olacak ama bu görevler karşılığında ücret almayacaklar.'

'Ne yani, evde çoluk çocuk taş mı yiyecek?'

'Harika bir soru. Karşılıklı olarak birbirlerinin ihtiyaçlarını gideren üretimler yapacaklar ve bila bedel birbirleriyle değişecekler.'

'Bila bedel?'

'Ücretsiz olarak yani.'

'Anlaşılan daha ilkel bir durum oluşturuyoruz. Yani paranın icadından önceki dönemi; öyle mi?'

'Tam tersi. Daha ileri bir çağı canlandırıyoruz.'

'Bunun neresi ileri? takas ekonomisinden bahsediyorsun.' dedi Aril ve bilmiş bir tonla ekledi: 'o kadar iktisat biliyoruz yani.'

'Yok, bu bahsettiğim takas değil.'"

4. Tutanağa istinaden başvurucu hakkında disiplin soruşturması başlatılmıştır. Yapılan soruşturma sonucu Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığı (Disiplin Kurulu) 13/10/2022 tarihinde "..tarihli tutanak ile de sabit olduğu üzere başvurucunun dava dosyasını incelemek için kullanımına tanzim edilen bilgisayarı amacı dışında kullandığı..." gerekçesiyle 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 39. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (j) bendinde düzenlenen "idarece verilen eşya ve benzeri şeyleri kötü kullanmak" eyleminin gerçekleştiğinden bahisle başvurucuya kınama cezası verilmesine karar vermiştir.

5. Başvurucu, Disiplin Kurulunun kararına karşı infaz hâkimliğine şikâyette bulunmuştur. Şikâyet dilekçesinde başvurucu "ceza infaz kurumunun yetkisini aştığını, bir dokümanın savunma için kullanılıp kullanılmayacağına ancak ilgili mahkemenin karar verebileceğini, ceza infaz kurumu idaresinin savunmanın sınırını belirlemeye yönelik bir yetkisi olmadığını, savunmasını öykü formatında hazırladığını, ceza infaz kurumu yetkililerinin savunmaya konu dosya içeriğine ve dava konusu olaya vakıf olmaksızın ilgili yazının dava ile ilgili olup olmadığını ispat edemeyeceğini, böyle bir hususun ispat edilmesinin de mümkün olmadığını, kaldı ki kendisine isnat edilen eylem ile mevzuatta yer alan disiplin cezasının içeriğinin de birbiri ile örtüşmediğini" belirtmiştir.

6. Şikâyeti inceleyen İzmir 3. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) 9/11/2022 tarihinde şikâyetin reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"...Dosya kapsamına göre; 5275 sayılı Kanun'un 39/2-j maddesi uyarınca hükümlü veya tutukluların idarece verilen eşya ve benzeri şeyleri kötü kullanması durumunda disiplin cezası ile cezalandırılacakları nazara alındığında, anılan ceza infaz kurumunda hükümlü olarak bulunan Sinan Koçum'un devam etmekte olan ceza davasına ilişkin savunmalarını hazırlamak üzere bilgisayar kullandığı esnada, bilgisayarda takılı olan USB cihazına savunma programı amacına aykırı ve hukuki savunmasıyla alakalı olmayan yazılar yazdığının görevli memurlar tarafından tespit edildiği, hükümlünün bu tavrı ile ilgili olarak daha önce de uyarıldığı ve bu durumun tutanakla tespit edilmesine rağmen tekrar hukuki savunması ile alakalı olmayan yazılarına devam ettiğinin tespit edildiği, anılan Kanun'un 39/2-k maddesinde yer alan 'kötü kullanmak' ibaresinin yalnızca fiziki olarak zarar vermek olarak anlaşılmaması ve hükümlünün kendisine savunma yapmak için verilen bilgisayarı savunma amacı dışında kullanmak suretiyle de söz konusu eşyayı kötü kullandığının kabulü gerektiği, nitekim Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 2021/10172 Esas ve 2021/13167 Karar sayılı ilamının da bu noktaya vurgu yaptığı, bu kapsamda hakkın kötüye kullanılıp kullanılmadığını tespit açısından idarenin denetim yükümlülüğünün bulunduğu nazara alındığında;

Şikayet edenin eylemi nedeniyle 5275 sayılı Kanun'un 39/2-m maddesi uyarınca verilen kınama cezasının eylem ile orantılı ve oluşa uygun olduğu, kurum disiplin kurulunun takdirinde bir hukuka aykırılık bulunmadığı..."

7. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına itiraz etmiş; itirazı inceleyen İzmir 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi) 25/11/2022 tarihinde kararın usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle itirazın kesin olarak reddine karar vermiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 30/11/2022 tarihinde öğrendikten sonra 30/12/2022 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Komisyon adli yardım talebinin kabulü ile başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu;

i. Savunma hazırlama programı kapsamında bilgisayar kullandığı esnada Ceza İnfaz Kurumu yetkililerinin ekrana bakarak ekranda yazılı hususların savunmayla ilgili olmadığından bahisle bilgisayar kullanımını sonlandırdığını, Ceza İnfaz Kurumu personelinin ilgili mevzuat kapsamında böyle bir yetkisi olmadığını,

ii. Bir davaya ilişkin savunma yaparken öykü/roman gibi farklı sanatsal argümanlardan faydalanılabileceğini, buna ilişkin yasal bir engel bulunmadığını, nitekim İnfaz Hâkimliğine yazdığı şikâyet dilekçesine de kısa bir öykü anlatımı ile başladığını, şikâyetini söz konusu öykü üzerine kurarak ve anlatımı güçlendirerek yaptığını, tutanakta geçtiği şekliyle bilgisayar ekranındaki yazının öykü tarzında olmasının söz konusu yazının savunma ile ilgili olmadığı anlamına gelmeyeceğini,

iii. Yazdığı metnin yargılandığı davayla ilgili olup olmadığının ispatının Ceza İnfaz Kurumu yetkilileri tarafından yapılmasının mümkün olmadığını, böyle bir tespitin nihai olarak ve ancak dosyanın görüldüğü mahkeme tarafından yapılabileceğini,

iv. Disiplin soruşturması esnasındaki savunma istem yazısının içeriğinin mevzuata uygun olmadığını, bu hâliyle soruşturmanın usule uygun yürütülmediğini ancak İnfaz Hâkimliğinin yalnızca süreler yönünden usul denetimi yaptığını,

v. İnfaz Hâkimliğinin kararı üzerine süre tutum dilekçesi vermesine rağmen detaylı itiraz dilekçesinin beklenmeksizin dosyanın itiraz makamına gönderildiğini,

vi. Gerçekleştirdiği iddia edilen eylem ile mevzuatta yer alan disiplin cezasına konu eylemin birbiri ile örtüşmediğini, nitekim bir eşyayı amacı dışında kullanmanın kötü kullanma olarak değerlendirilemeyeceğini belirterek adil yargılanma hakkı, etkili başvuru hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine yönelik şikâyetleri hakkında Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

12. Ceza İnfaz Kurumunda bilgisayar kullandığı esnada yazdığı yazıdan ötürü hakkında disiplin cezası uygulanan başvurucunun bu yöndeki şikâyetlerinin bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Ceza İnfaz Kurumunda bilgisayar kullandığı esnada yazdığı yazı nedeniyle hakkında disiplin cezası uygulanan başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahaleye dayanak olarak gösterilen 5275 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (j) bendinde "idarece verilen eşya ve benzeri şeyleri kötü kullanmak" eyleminin kınama disiplin cezasına konu olacağına dair düzenleme mevcuttur. Başvurucunun disiplin cezasına konu eyleminin savunma hazırlaması amacıyla verilen bilgisayarı amacı dışında kullanma iddiasına yönelik olduğu dikkate alındığında başvurucunun eyleminin idarece verilen eşyayı kötü kullanmak kapsamında kalıp kalmadığı ve nihai olarak anılan maddenin kanunla sınırlama ölçütünü karşılayıp karşılamadığı noktasında tereddüt hasıl olmuşsa da söz konusu incelemenin müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olması ölçütü bağlamında yapılmasının gerektiği değerlendirilmiştir. Öte yandan müdahalenin ceza infaz kurumunun düzen ve disiplinini tesis etme genel amacına hizmet ettiği, dolayısıyla Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kamu düzeni meşru amacına dayandığı anlaşılmaktadır. Bu aşamadan sonra müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olup olmadığı incelenmelidir.

15. Temel hak ve özgürlüklere yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı bir müdahale olması gerekir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 53-55; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 70-72; Ferhat Üstündağ [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

16. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Öte

yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

17. Disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğinde olan 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi uyarınca kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartlar da gerçekleşmelidir. 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesine göre ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre hükümlü hakkında kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Memiş Berber [1. B.], B. No: 2017/38744, 20/10/2021, § 22).

18. Bu doğrultuda Anayasa Mahkemesi ceza infaz kurumunda yapılacak bir eylemin 5275 sayılı Kanun'un 39. ile 44. maddeleri arasında öngörülen disiplin suçunu oluşturduğu açık olsa dahi bu durumun disiplin cezası verilmesi için tek başına yeterli olmayacağını, eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Murat Karayel (5), §§ 43, 44; Cihat Özdemir [2. B.], B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 22). Dolayısıyla somut olayda başvurucunun eyleminin kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı da yapılacak değerlendirmede dikkate alınmalıdır.

19. Başvuruya konu olayda Disiplin Kurulu başvurucunun savunma hazırlama programı kapsamında bilgisayar kullandığı esnada hazırladığı metnin savunması ile ilgili olmadığını tespit etmiş ve başvurucunun kendisine tahsis edilen bilgisayarı amacı dışında kullandığını belirterek kınama cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Disiplin Kurulu kararına karşı şikâyet üzerine dosyayı inceleyen İnfaz Hâkimliği de bilgisayarın amacı dışında kullanımının ilgili mevzuatta yer alan kötü kullanım kapsamında kalacağını belirterek şikâyetin reddine karar vermiştir. Başvurucunun itirazı üzerine dosyayı inceleyen Ağır Ceza Mahkemesi ise daha fazla bir değerlendirmede bulunmaksızın itirazın reddine karar vermiştir.

20. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunmalarını sunma ve adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir (Güher Ergun ve diğerleri [1. B.], B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38). Anayasa Mahkemesine göre de iddia ve savunma hakkının her türlü etkiden uzak olarak kullanılması esastır. Anayasa Mahkemesi, bir davada tarafların yargı mercileri önünde iddia ve savunmalarını kaygıya kapılmadan serbestçe yapmaları gerektiğini belirtmiştir. Bu serbestlik davanın aydınlığa kavuşmasına, diğer bir deyişle hakkın meydana çıkmasına yol açma amacına hizmet etmelidir (AYM, E.1963/163, K.1965/36, 8/6/1965; E.1979/38, K.1980/11, 29/1/1980). Bu kapsamda savunma serbestîsi adil yargılanmanın temel unsurlarından biridir.

21. Öte yandan ceza infaz kurumlarında bilgisayar kullanımının ancak gerekli hâllerle sınırlı

olduğu, barındırılan mahpusların sayısı ve hangi suç türleriyle bağlantılı olarak kurumda bulundukları ile bilgisayar imkân kapasitesi gözetilerek kurum düzen ve disiplininde zafiyet oluşmayacak şekilde bir organizasyon yapılmasında zorunluluk olduğu hatırda tutulmalıdır. Bu nedenle ceza infaz kurumu idaresinin mahpusların yargılandıkları davalarda savunmalarını daha kolay şekilde hazırlamalarına imkân sağlama amacıyla bilgisayara erişime izin verdiği dikkate alındığında bu amaç dışındaki faaliyetlerin denetlenmesi ve gerekliyse disiplin cezası verme yoluna gidilerek düzenin tesis edilmesi elzem bir durum olabilir. Bununla birlikte bir yargılamada ve daha özelde bir ceza yargılamasında hazırlanan savunmanın gerçekten bir savunma metni olup olmadığının tespiti özellikli hukuk bilgisi gerektiren teknik bir iştir.

22. Nitekim eldeki başvuruya konu uyuşmazlıkta başvurucu, Ceza İnfaz Kurumu görevlilerince savunma olmadığı değerlendirilen ifadelerin öykü/roman tarzında bir savunma olduğunu iddia etmiştir. Esasen başvurucunun savunmasına dayanak yapacağını ileri sürdüğü öykü tarzındaki ifadelerin ilk bakışta bir suç ithamına karşı savunma olmadığı düşünülebilir ancak ilk olarak başvurucunun yazdığı ifadelerin kurum personelinin müdahalesiyle yarıda kaldığı gözetildiğinde bu ifadelerin hakikaten savunmayla bir ilgisi olup olmadığının anlaşılabilmesinin mümkün olmadığı da söylenebilir. Dolayısıyla başvurucunun yazdığı ifadelerin savunma olmadığı yönünde ikaz edilmesinin ve bunun tutanağa bağlanmasının kurum denetim görevi kapsamında kaldığı söylenebilirse de başvurucunun savunma metnini bitirmesine fırsat tanınmamasının bu konuda net bir belirleme yapma imkânını ortadan kaldırdığı görülmüştür. İkinci olarak nihayete erdirilmesine imkân tanınmayan metnin bir savunma olup olmadığı konusunda belirleme yapma yetkisinin kurum personeline ait bir iş olmadığı da açıktır. Aksi hâlde infaz işiyle görevli personelin bir ceza yargılamasında hangi ifadelerin savunma olup olmadığına karar vermesinin uygun olduğu sonucuna varmak gerekir ki bu yetki aşımı anlamına geldiğinden bu, savunma hakkına saygı ilkesiyle de bağdaşmaz.

23. Disiplin cezası konusunda yargısal denetim yapan makamların belirttikleri gerekçelere bakıldığında Disiplin Kurulu yönünden yukarıda yapılan değerlendirmelerden ayrılmayı gerektiren bir durum olmadığı anlaşılmaktadır zira İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi de benzer gerekçeyle söz konusu metnin savunmayla ilgili olmadığı değerlendirmesi yapmıştır. Bununla birlikte ilgili idare ve yargı mercilerinin kararları incelendiğinde başvurucunun disiplin cezasıyla cezalandırılmasına neden olan metnin öykü/roman tarzında olmasının tek başına savunma kapsamında değerlendirilmesine nasıl engel olacağına yahut başvurucunun iddialarına neden itibar edilemeyeceğine dair bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür. Aynı zamanda anılan kararlarda 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesinde öngörüldüğü şekliyle disiplin cezasına konu metnin öykü/roman tarzında yazılıp savunmayla ilgili olmaması şeklindeki eylem nedeniyle Ceza İnfaz Kurumunun güvenliğinin veya disiplininin nasıl bozulduğuna yönelik bir değerlendirmenin de yapılmadığı anlaşılmıştır. Oysa başvurucunun savunma hazırlaması için tanınan imkânı yerinde kullanmamasının kurumdaki işleyişi nasıl aksattığının ya da güvenliği ne şekilde zafiyete uğrattığının somut olay özelinde gerekçelendirilmesi önem arz etmektedir.

24. Son olarak Disiplin Kurulunun başvurucunun eylemini bilgisayarı amacı dışında kullanma olarak değerlendirerek söz konusu eylemin 5275 sayılı Kanun'un 39. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (j) bendinde düzenlenen "kötüye kullanma" kapsamında kaldığına yönelik değerlendirmesinin de eylemin niteliği ile ne denli uyuştuğu noktasında tereddüt hasıl olmuştur zira her ne kadar İnfaz Hâkimliği kararında amacı dışında kullanımın

Yargıtay içtihatları da gözönüne alınarak kötüye kullanım niteliği taşıyacağı belirtilmiş ise de yukarıda yer verilen açıklamalar (bkz. §§ 22,23) dikkate alındığında başvurucunun eyleminin idarece verilen eşya ve benzeri şeyleri kötü kullanma disiplin suçu kapsamında kaldığına yönelik sonuca incelenen olay özelinde uygun usul takip edilmeden ve buna göre ilgili ve yeterli bir gerekçe oluşturulmadan varıldığı değerlendirilmiştir. Bu itibarla müdahalenin kanuni bir dayanağı olmadığı da belirtilmelidir (bkz. § 14).

25. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını denetler (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Olayda idare ve yargı mercileri başvurucunun eylemi nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterememiştir. Bu nedenle başvurucunun ifade özgürlüğüne kınama cezası vermek suretiyle yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun gösterilemediği sonucuna varılmıştır.

26. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi ve buna ilişkin aşağıda hükmedilen giderim türü gözetildiğinde adil yargılanma hakkı bağlamında ileri sürülen ihlal iddialarının ayrıca incelenmesine gerek görülmemiştir.

III. GİDERİM

28. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

29. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

30. Ayrıca ihlalin niteliği dikkate alınarak başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 3. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/15461, K.2022/16319) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM ALGAN

B. No: 2023/4107 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/4107

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM ALGAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/4107)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucu : İbrahim ALGAN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; ceza infaz kurumunda slogan atılması dolayısıyla disiplin cezası verilmesi nedeniyle ifade özgürlüğünün, duruşmada hazır bulunma talebinin reddedilmesi nedeniyle de duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, başvuruya konu olayların yaşandığı tarihte görevi yaptırmamak için direnme ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından hükümlü olarak Adana F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda (Ceza İnfaz Kurumu) bulunmaktadır.

3. 6/6/2022 tarihli olay tutanağına ve 20/6/2022 tarihli soruşturma raporuna göre 6/6/2022 tarihinde hastaneye sevki bulunan başvurucu nakil için jandarma görevlilerine teslim edilmiştir. Başvurucunun jandarma görevlilerince yapılacak ağız içi aramayı kabul etmemesi üzerine hastaneye sevki yapılamamış, bunun üzerine "tedavi hakkımız engellenemez" şeklinde slogan attığı tespit edilmiştir.

4. Slogan atma eylemi nedeniyle başvurucu hakkında Ceza İnfaz Kurumu Disiplin Kurulu Başkanlığınca (Disiplin Kurulu) disiplin soruşturması başlatılmıştır. Disiplin soruşturması sonucunda 21/6/2022 tarihinde başvurucuya 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinde düzenlenen gereksiz olarak marş söyleme veya slogan atma eyleminden iyi hâlli

olmadığı da gözönünde tutularak 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereğince bir ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası verilmiştir.

5. Disiplin Kurulu kararında başvurucunun slogan atma eyleminin sabit olduğu ve söz konusu eylemi ikrar ettiği belirtilmiştir. Aynı zamanda olay anına ilişkin kamera görüntüsünün izleme kaydına da kararda yer verilmiştir. Anılan kayıttaki belirlemeler şöyledir:

"Kurumumuzda 06/06/2022 tarihinde saat 08:55 sularında görevli memurların hükümlü İbrahim Algan'ı mahkûm kabul birimi bekleme odasından alarak görevli jandarma personelinin bulunduğu alana getirdikleri, hükümlü İbrahim Algan ve jandarma personellerinin diyalog halinde oldukları, hükümlü İbrahim Algan'ın el kol hareketleriyle bir şeyler anlattığı, hükümlünün üst aramasının yapılmadan mahkûm kabul birimindeki bekleme odasına yeniden alındığı görülmüştür."

6. Başvurucu, Disiplin Kurulu kararına karşı Adana 4. İnfaz Hâkimliğine (İnfaz Hâkimliği/Hâkimlik) şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Başvuru dilekçesinde ifade özgürlüğünün kullanılması sonucunda disiplin cezasına maruz bırakıldığını, slogan atmanın suç olmadığını, eylemin ceza infaz kurumunun düzenini ve güvenliğini bozduğunun somut olarak ortaya konulamadığını ve şikâyetinin inceleneceği sözlü yargılamaya doğrudan katılmak istediğini ifade etmiştir.

7. Şikâyet başvurusunu inceleyen Hâkimlik, başvurucunun sözlü yargılamaya katılma talebini 29/7/2022 tarihli tensip kararında savunmasını yapabilmesi için Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) salonunda hazır edilmesine, aynı zamanda hazır bulunması hâlinde avukatıyla birlikte savunma yapabileceğine karar vermiştir.

8. Hâkimliğin 1/8/2022 tarihli celsesinde başvurucu SEGBİS aracılığıyla yapılan sözlü yargılamaya katılım sağlamıştır. Başvurucu SEGBİS yerine fiilen hâkim huzurda ifade vermek istediğini beyan etmiştir. Bunun üzerine Hâkimlik başvurucunun bu talebini değerlendirerek duruşma salonunda bizzat bulunarak savunma yapmasının gerekli olmadığı sonucuna ulaşmış ve bir sonraki celseye kadar avukatıyla görüşmesi için süre verilmesine karar vermiştir. Hâkimlik kararının ilgili kısımları şu şekildedir:

"...dosyanın yapılan incelemesinde, ceza infaz kurumu tarafından tutanaktan sonra yapılan disiplin soruşturması neticesinde, tüm delillerin eksiksiz bir şekilde toplandığı, toplanmamış olsa dahi infaz hakimliğimizce resen eksik hususların tamamlanabileceği, ortada tartışılacak bir delilin bulunmadığı, hükümlü ve tutuklunun suç türü ve bulunduğu kurumun kapalı ve yüksek güvenlikli olması dikkate alındığında Adana Ceza İnfaz Kurumları kampüsünden Adana Adliyesine sırf iş bu dosyaya konu, basit nitelikteki bir disiplin cezasının duruşması için getirilmesinin hem kurum hem de sevk işlemini gerçekleştirecek kolluk görevlilerinin güvenliklerini tehlikeye düşürebileceği, ayrıca hükümlü tutuklunun firar etme gibi hareketlere tevessül edebileceği ve son olarak duruşma salonunda bizzat hazır edilmesinin usul ekonomisine uygun olmadığı değerlendirilmiştir. Bununla birlikte hakimliğimizce ceza infaz kurumu kampüsüne gidilerek hükümlü/tutuklunun savunmasının bizzat alınabileceği düşünülmüş ise de, Adana Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü alanında 8 adet kurumun bulunduğu, bunların birbirinden bağımsız ve duruşma salonunun kampüs girişinde hemen sağ tarafta bulunduğu, her bir ceza infaz kurumundan tüm hükümlü tutukluların ayrı ayrı söz konusu duruşma salonuna getirilmelerinin istenilmesi halinde hükümlü tutukluların bu duruşma salonuna getirilmelerindeki zorlukların Adana Adliyesinde İnfaz Hakimlikleri duruşma salonunda hazır edilmelerinin istenilmeleri halindeki ile aynı zorluklar ve güvenlik

riskine haiz olduğu, ayrıca benzer bir olay sebebiyle Ankara Batı İnfaz Hakimliği'nin 26/01/2021 tarihli ve 2021/49 esas 2021/320 kararına konu olayda terör örgütü üyeliğinden tutuklu kişinin duruşma salonuna sevk edilirken, nakil aracı içerisindeki kameraya zarar vermeye çalışarak güvenlik riski oluşturduğu, yine benzer bir olay sebebiyle Ankara Batı İnfaz Hakimliği'nin 04/03/2022 tarihli ve 2022/740 esas 2022/1370 sayılı karar ile 2021/1649 esas 2021/4181 esas, 2021/4180 esas, 2021/4023 esas sayılı dosyalarında da terör örgütü üyeliğinden kurumda bulunan hükümlü ve tutukluların duruşmaya, adliyeye ve hastaneye giderken slogan atarak kapıya vurma eylemi gerçekleştirdikleri, oturma eylemi yaparak kurum görevlilerine zorluk çıkardıkları, ayrıca Ankara Batı İnfaz Hakimliği'nin 24/02/2022 tarihli ve 2022/485 esas 2022/1229 sayılı karar ile 2022/315 esas, 2021/5820 esas, 2020/569 esas sayılı dosyalarında hükümlü tutukluların çok iyi derecede Türkçe dilini bilmelerine rağmen ısrarla ana dillerinde savunma yapmak isteyerek şikayet sürecini sürüncemede bırakmaya çalıştıkları, bu kişilerin aynı zamanda duruşmada bizzat hazır bulunmak istediklerini de belirttikleri, yani bu taleplerinin şikayet sürecini uzatmak amacıyla yaptıklarının açık olduğu, dolayısıyla yukarıda belirtilen somut olaylardan da anlaşılacağı üzere güvenlik riski nedeniyle infaz hakimliği tarafından şikayet incelemelerinde şikayet edenin/edenlerin savunma alma işlemi sırasında bizzat hazır bulundurulmasının gerekmeyeceği değerlendirilmiştir."

9. Hâkimliğin 10/8/2022 tarihli celsesinde başvurucu; huzurda savunma yapmak istediğini, aksi takdirde savunma yapmayacağını belirtmesi üzerine Hâkimlik başvurucunun bu talebini reddederek savunma hakkından vazgeçmiş sayılmasına karar vermiştir.

10. İnfaz Hâkimliği yaptığı değerlendirme sonucunda 16/8/2022 tarihinde başvurucunun slogan attığını kabul eden beyanları doğrultusunda gereksiz marş söylemek veya slogan atmak disiplin suçunu işlediğinin sabit olduğu gerekçesiyle verilen disiplin cezasının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek şikâyetin reddine karar vermiştir. Hâkimlik gerekçesinde şu hususları belirtmiştir:

"Hükümlü/tutuklu hakkındaki disiplin soruşturmasının 5275 Sayılı Kanunun 47. maddesi uyarınca süresinde başlatılıp sonuçlandırıldığı, hükümlünün savunması ve tüm dosya kapsamı ile birlikte değerlendirildiğinde; Hükümlü her ne kadar duruşmada bizzat hazır bulunma talebinde bulunmuşlarsa da şikayetin 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'na göre neticelendirilmesi gerektiği, belirtilen kanuna göre infaz hakimliğinin duruşmalı inceleme yapma zorunluluğun olmaması, duruşma açılan şikayetlerle ilgili her ne kadar delillerin toplanması için gerekli yazışmaların yapılması veya hükümlünün taleplerinin değerlendirilmesi neticesinde kanunda belirtilen yedi günlük sürenin uzamasına sebebiyet verse de Yargıtay 10. Ceza Dairesi'nin 2012/16893-18285 Esas-Karar sayılı kararı da disiplin cezalarına itirazlarda da 1 haftalık sürenin kıyas yoluyla uygulanması gerektiği yönündedir. Bu sebeple Anayasa'nın 141. Maddesi uyarınca da davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması ilkesine uygun olacak şekilde, medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlık kapsamında olan disiplin cezalarının, yüz yüzelik ilkesini ihlal etmeyen, ceza infaz kurumunda bulunan kişilerin hızlıca hakim karşısına çıkarılmasını sağlayan ve nakillerde meydana gelebilecek her türlü zararı ortadan kaldırmaya yönelik en uygun yöntem olan Segbis ile hükümlülerin şikayetine ilişkin savunmaların alınması kararlaştırılmaktadır. Şikayete konu disiplin işleminin hükümlülerin cezaevi uygulamasına karşı slogan atma eyleminden kaynaklandığı, disiplin soruşturması esnasında alınan ifadelerinde hükümlülerin eylemlerini ikrar ettikleri, olayın karmaşık olmadığı, yazılı savunmalarının mevcut olduğu göz önünde bulundurulduğunda hükümlülere tanınan segbis

aracılığıyla savunmalarını yapmasında herhangi bir hak kaybı yaşanmayacağı görülmektedir. Bunun yanında hükümlülerin duruşmada bizzat hazır bulunma talebinin reddine karar verilmesine sebep bir diğer gerekçe ise Covid 19 salgınının dünya ve ülke genelinde yeniden ve hızla artış göstermesi, Sağlık Bakanlığı'nın yakın tarihli, vaka sayılarının hızla artıyor olması yönündeki açıklamaları, ceza infaz kurumlarında hastalığa ilişkin vakalara rastlanıyor ve ceza infaz kurumlarında karantina uygulamalarının devam ediyor olması nedeniyle, hakimin duruşma esnasında duruşma salonunda bulunması gereken jandarma görevlileri, mahkeme personeli, varsa hükümlü avukatları, hükümlüler, infaz koruma memurlarının sağlığını da düşünerek buna ilişkin tedbirleri alması gerektiği göz önüne alındığında hastalığın bulaşma riskinin en aza indirilmesi gerektiği düşünüldüğünden hükümlülerin taleplerinin ayrı ayrı reddine karar verilmiştir. Her ne kadar hükümlünün savunma vermek istememesi nedeniyle savunmaları alınamamışsa da disiplin soruşturması esnasında alınan yazılı savunmalarında hükümlünün eylemi ikrar ettikleri bu nedenle disiplin cezasına konu suçun sabit olduğu anlaşıldığından şikayetin reddine karar verilerek aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

11. Başvurucu, İnfaz Hâkimliğinin kararına karşı itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde başvurucu önceki iddialarına ek olarak İnfaz Hâkimliğinin SEGBİS ile sözlü yargılama yapmasının ve bu yolla savunma yapmaya zorlanmasının adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüştür. İtirazı inceleyen Adana 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi/Mahkeme) ise İnfaz Hâkimliği kararında usul ve kanuna aykırı bir yön bulunmadığı gerekçesiyle 28/11/2022 tarihinde itirazın reddine karar vermiştir.

12. Başvurucu, nihai kararı 12/12/2022 tarihinde öğrendikten sonra 6/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

13. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu; ceza infaz kurumunda slogan atmanın tek başına disiplin suçunu oluşturmayacağını, hastaneye sevki sırasında yapılan aramanın usulsüz olması nedeniyle itiraz ettiğini, bunun üzerine hastaneye götürülmediğini ve bu haksızlığı protesto etmek için "tedavi hakkımız engellenemez" sloganını attığını, bu sebeple verilen disiplin cezasının ifade özgürlüğünü ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucu ayrıca adil yargılanma hakkı kapsamında savunma hakkının kısıtlandığını, müdafi yardımından faydalandırılmadığını, hakkaniyete uygun yargılanmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

15. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, Anayasa Mahkemesinin somut olaya benzer olaylarda verdiği bazı kararlara yer verilmiştir. Daha sonra Bakanlık, başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken görüşte değinilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

16. Anayasa Mahkemesi daha önce verdiği birçok kararda, ceza infaz kurumunda bulunan tutuklu/hükümlülerin kurumda attığı slogan nedeniyle disiplin cezasıyla cezalandırılmasını ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirmiştir (ilgili kararlar için bkz. Cihat Özdemir [2. B.],

B. No: 2015/214, 9/5/2018, § 19; Ömer Haran [1. B.], B. No: 2017/33744, 1/7/2020, § 21; Barış İnan (2) [1. B.], B. No: 2018/38006, 17/11/2021, § 17). Söz konusu kararlar çerçevesinde başvurucunun iddialarının bir bütün hâlinde ifade özgürlüğü kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

18. İfade özgürlüğü kişinin haber ve bilgilere, başkalarının fikirlerine serbestçe ulaşabilmesi, düşünce ve kanaatlerinden dolayı kınanmaması, bunları tek başına veya başkalarıyla birlikte çeşitli yollarla serbestçe ifade edebilmesi, anlatabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir. Anayasa Mahkemesi çok sayıda kararında ifade özgürlüğünün demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemde olduğunu belirtmiştir (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 33-35; Mehmet Ali Aydın [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, §§ 42, 43; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, §§ 35-38).

19. Herkes gibi hükümlü ve tutuklular da Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına (Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri [2. B.], B. No: 2013/583, 10/12/2014, § 65) ve bu bağlamda ifade özgürlüğüne de sahiptir (Murat Karayel (5) [2. B.], B. No: 2013/6223, 7/1/2016, § 27). Öte yandan ifade özgürlüğünün mutlak bir hak olmadığı ve Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sebeplerle sınırlandırılabileceği unutulmamalıdır. Bu bağlamda ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi kurumda güvenliğin ve düzenin korunmasına yönelik kabul edilebilir gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip olduğu haklara sınırlama getirilebilecektir (Murat Karayel (5), § 29).

20. Kurum içinde attığı slogan nedeniyle hakkında disiplin cezası uygulanan başvurucunun ifade özgürlüğüne bir müdahalede bulunulmuştur. Müdahaleye dayanak olan 5275 sayılı Kanun'un 42. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (e) bendinin kanunla sınırlama ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan kamu düzeninin korunması meşru amacı kapsamında kaldığı anlaşılmıştır. O hâlde Anayasa Mahkemesinin yapması gereken, söz konusu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluğunu denetlemektir.

21. İnfaz hukukuna ilişkin disiplin suç ve cezaları, 5275 sayılı Kanun'un sekizinci bölümünde düzenlenmiş; bu çerçevede uygulanacak disiplin suç ve cezalarının amacı, mahiyeti, kapsamı, sınırları ve uygulanma koşulları Kanun'un 37. maddesinde açıklığa kavuşturulmuştur. Kanun'daki disiplin suç ve cezaları yönünden genel hüküm niteliğindeki bu madde uyarınca, bu Kanun kapsamındaki bir disiplin suçunun oluşabilmesi ve cezasının uygulanabilmesi için sadece her bir disiplin suçu yönünden belirlenen özel hükümdeki şartların gerçekleşmesi yeterli olmayıp ayrıca 37. maddedeki şartların da gerçekleşmesi gerekmektedir. Kanun'un 37. maddesine göre, ceza infaz kurumunda düzenli bir yaşamın sürdürülmesi, güvenliğin ve disiplinin sağlanması bakımından kanun, tüzük, yönetmelikler ile idarenin uyulmasını emrettiği veya gerekli kıldığı davranış ve tutumları, kusurlu olarak ihlal ettiğinde eyleminin niteliği ile ağırlık derecesine göre Kanunda belirtilen disiplin cezaları uygulanacaktır (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013).

22. Mevcut başvuruda attığı bir slogan nedeniyle başvurucu hakkında disiplin cezası

uygulanmıştır. Anayasa Mahkemesi 5275 sayılı Kanun'un 37. maddesi de dikkate alındığında ceza infaz kurumunda yalnızca slogan atılmasının aynı Kanun'un 42. maddesinde öngörülen disiplin suçunu oluşturabilmesi için yeterli olmayıp bu eylemin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmiştir (AYM, E.2013/6, K.2013/111, 10/10/2013; Murat Karayel (5), §§ 43, 44; Cihat Özdemir, § 22). Bununla birlikte ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması için özellikle terör örgütlerine bağlılığı canlı tutmaya katkıda bulunabilecek toplu eylemlere karşı daha hassas olunması gerektiği hususunda herhangi bir tereddüt bulunmadığı da ifade edilmiştir (Murat Karayel (5), § 46; Cihat Özdemir, § 22). Dolayısıyla başvurucunun gerçekleştirdiği slogan atma eyleminin kurumdaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek nitelikte kabul edilmesinin mümkün olup olmadığı ile bu hususta idare ve yargı mercilerince ilgili ve yeterli gerekçelerin ortaya konulup konulmadığı incelenmelidir.

23. Olay günü hastaneye sevki bulunması nedeniyle başvurucu hastaneye götürülmek üzere jandarma görevlilerine teslim edilmiştir. Jandarma görevlileri tarafından yapılan ağız içi aramasına karşı başvurucu yaptığı itiraz üzerine jandarma görevlileri başvurucuyu hastaneye götürmeyip bekleme odasına almıştır. Başvurucu bekleme odasına götürülürken "tedavi hakkımız engellenemez" şeklinde slogan atmıştır. Yapılan soruşturma sonucunda başvurucu hakkında disiplin cezası uygulanmıştır.

24. Disiplin Kurulu kararında başvurucunun yaptığı slogan atma eyleminin kurum düzeni ve güvenliği üzerindeki etkisi yönünden bir değerlendirmeye yer verilmemiştir (bkz. § 5). Dahası kararda yer verilen olay anına ilişkin kamera görüntülerinin tutanağa geçirilmesine ilişkin açıklamalarda başvurucunun jandarma görevlilerinin talimatları doğrultusunda hareket ettiği anlaşılmaktadır. Yargılama makamlarının da başvurucunun kabul ettiği slogan atma eyleminin ceza infaz kurumundaki güvenliği veya disiplini bozacak ya da düzenli yaşamın sürdürülmesini önleyecek şekilde gerçekleştirildiğine ilişkin bir belirlemesi bulunmamaktadır.

25. Mahkemelerce verilmiş hürriyeti bağlayıcı cezaların infaz edildiği yerler olan ceza infaz kurumları sıkı güvenlik koşullarına tabi olan, düzenli bir yaşamın sürdürülmesinin, güvenliğin ve disiplinin sağlanmasının son derece önem taşıdığı yerlerdir. Bu bağlamda mahpusların toplu olarak gerçekleştirdikleri özellikle terör örgütlerine bağlılığı canlı tutmaya yönelik toplu ve sistematik bir eylem niteliğindeki protesto eylemlerinin kurumun güvenliğini veya disiplinini bozacağı ya da kurumda düzenli yaşamı sürdürmeyi olumsuz etkileyeceği açıktır (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. Murat Karayel (5), § 46; Cihat Özdemir, § 24; Şükrü Yıldız [2. B.], B. No: 2015/18720, 9/5/2018, § 27; Rıza Şahin [1. B.], B. No: 2016/12909, 22/7/2020, § 44). Ancak eldeki olayda başvurucunun yapılan ağız içi aramasına itirazı sonrasında bekleme odasına alınırken yaptığı eylemin kurumun güvenliği veya disiplini ya da kurumdaki düzenli yaşamı olumsuz etkilediği somut olgulara dayalı olarak ortaya konulmalıdır. Aksi hâlde başvurucunun attığını kabul ettiği sloganın disiplin cezasına konu edilebilmesi için 5275 sayılı Kanun'daki düzenlenme şekline göre neden "gereksiz" olduğu da anlaşılamayacaktır.

26. Anayasa Mahkemesi ifade özgürlüğüne yapılan bir müdahalenin kamu makamları tarafından ortaya konulan gerekçelerinin ilgili ve yeterli olup olmadığını denetler (diğerleri arasından bkz. Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Bekir Coşkun, § 56; Tansel Çölaşan, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, §

60; hükümlü ve tutuklulara uygulanan disiplin cezaları bağlamında bkz. Eşref Arslan [2. B.], B. No: 2014/14655, 18/7/2018, §§ 50-54; Abdulhamit Babat (3) [1. B.], B. No: 2015/3370, 9/1/2020, §§ 33-37). Somut olayda idare ve yargılama makamları, başvurucunun eylemi nedeniyle disiplin cezası ile cezalandırılmasının zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığını ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gösterememiştir. Bu nedenle başvurucunun ifade özgürlüğüne bir ay süreyle ziyaretçi kabulünden yoksun bırakma cezası vermek suretiyle yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olduğunun gösterilemediği değerlendirilmiştir.

27. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

28. İfade özgürlüğünün ihlal edildiği sonucuna ulaşılması ve buna dair hükmedilen giderim dikkate alındığında başvurucunun disiplin soruşturması sürecindeki usulü eksikliklerle bağlantılı olarak ileri sürdüğü iddiaların ayrıca incelenmesine gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

B. Duruşmada Hazır Bulunma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

29. Başvurucu Hâkimlik ve Ağır Ceza Mahkemesine yaptıkları itirazlarda SEGBİS ile sözlü yargılama yapılmasının yüz yüzelik ilkesine aykırı olduğunu, bu konuda Anayasa Mahkemesinin ihlal kararlarının bulunduğunu, Hâkimliğin gerekçelerinin müdahaleyi haklı kılabilecek nitelik taşımadığını belirterek duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

30. Bakanlık görüşünde; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ve Anayasa Mahkemesinin benzer olaylarda verdiği bazı kararlara yer verilmiştir. Daha sonra Bakanlık, başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği noktasında inceleme yapılırken görüşte değinilen Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

31. Anayasa Mahkemesi eldeki başvuru ile aynı nitelikteki ihlal iddialarını incelediği Emrah Yayla ([GK], B. No: 2017/38732, 6/2/2020) ve Emrah Yayla (2) ([2. B.], B. No: 2017/34742, 13/10/2020) kararlarında duruşmada hazır bulunma hakkı ile ilgili uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anayasa Mahkemesi, bu kararlarda öncelikle disiplin cezası nedeniyle yapılan şikâyetlerin infaz hâkimliği tarafından incelenmesinin medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlık kapsamında kaldığını ve kişilerin talebine aykırı olarak SEGBİS yoluyla duruşmaya katılmasının duruşmada hazır bulunma hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiğini tespit etmiştir. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 196. maddesinin söz konusu müdahalenin kanunilik ölçütünü karşıladığı ve müdahalenin usul ekonomisinin gerçekleştirilmesine yönelik meşru bir amaca dayandığı değerlendirmelerine yer verilen kararda, ölçülülük yönünden yapılan incelemede infaz hâkimliği tarafından şikâyet incelemelerinde başvuruda bulunanların her durumda duruşmada bizzat hazır bulundurulmasının gerekmeyebileceği vurgulandıktan sonra başvurucunun hâkim huzurunda fiziken dinlenilme talebinin hangi zorlayıcı nedene dayanılarak kabul edilmediğinin ortaya konulmadığı, SEGBİS yoluyla katıldığı celselerde ise esaslı işlemlerin yapıldığı belirtilmiş; başvurucunun duruşmada hazır bulunma talebinin alternatif yöntemler değerlendirilmeden genel ve kategorik bir yaklaşımla reddedilmesi nedeniyle duruşmada hazır bulunma hakkına müdahale için en uygun aracın seçilmemesinin anılan hakka yönelik müdahaleyi gereklilik unsurundan yoksun bıraktığı ve hakkın ihlaline

yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

32. Öte yandan Anayasa Mahkemesi Emrah Yayla kararında belirtilen medeni hak yükümlülüklere ilişkin uyuşmazlıklarda duruşmada hazır bulunma hakkının daha esnek uygulanabileceği değerlendirmesine (anılan kararda bkz. § 70) Ercan Yıldız ve diğerleri (2) ([GK], B. No: 2022/60188, 8/7/2025) kararında açıklık getirmiştir. Buna göre ilk olarak ceza infaz kurumunda verilen disiplin cezalarına karşı şikâyette bulunanların her durumda duruşmada bizzat hazır bulundurulması gerekmeyebileceği belirtilmiştir (aynı kararda bkz. § 59). Kararda, duruşmada hazır bulunma konusunda; başvuruculaların kişisel özellikleri ve davranışlarının, başvuruculaların davanın karşı tarafınca sözlü olarak sunulan görüş ve kanıtlar, bilgi ve belgeler hakkında bilgi sahibi olup olamadıkları ile bunlara karşı kendi delillerini sunma hususunda dezavantajlı konuma düşüp düşmediklerinin, yargılamanın niteliği, şeklî ve teknik nitelikte bir incelemeden ibaret olup olmadığının, ceza infaz kurumundan duruşma salonuna transfer edilmedeki zorlukların, başvuruculaların duruşmada bizzat hazır bulunmak istemelerine yönelik ileri sürdükleri gerekçelerin duruşmada bizzat hazır bulunmayı gerektirip gerektirmediğinin, davanın konusunun, karşı tarafın konumu ve tanık sorgulama veya bu türden duruşmada bizzat hazır bulunmayı gerektirebilecek kabul edilebilir gerekliliklerin yapılacak değerlendirmede dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır (aynı kararda bkz. § 60).

33. Başvuruya konu olayda sözlü yargılama hazırlığı işlemleri kapsamında Hâkimlikçe düzenlenen tensip tutanağında başvurucunun SEGBİS aracılığıyla hazır edilmesine karar verilmiştir. Hâkimlik, sözlü yargılamanın SEGBİS aracılığıyla yapılacağı hususunu da içeren tensip tutanağını başvurucuya tebliğ etmiştir. Başvurucu SEGBİS yoluyla yapılan sözlü yargılamada, duruşma salonunda yüz yüze savunma yapma hakkı verilmesini talep etmişse de Hâkimlik sıraladığı birçok gerekçeyle bu talebi reddederek celseyi sonlandırmış, sonraki celsede başvurucunun bizzat hâkim önünde savunma talebinde ısrar etmesi üzerine ise İnfaz Hâkimliği başvurucunun savunma hakkından vazgeçmiş sayılmasına karar vermiştir (bkz. §§ 8, 9).

34. İncelenen başvuruda, başvurucunun sözlü yargılamada bizzat hazır bulunmak istemesine yönelik herhangi bir gerekçe öne sürmediği görülmekle birlikte davanın konusuna, tanık sorgulamaya veya bu türden sözlü yargılamaya bizzat hazır bulunmayı gerektirebilecek bir hususa ilişkin resen dikkate alınabilecek başvuru kapsamında bir bilgi de bulunmamaktadır. Öte yandan İnfaz Hâkimliğinin gerekçeli kararında başvurucunun yüz yüze duruşma salonunda savunma yapma talebinin davanın konusu bağlamında değerlendirilerek ilgili ve yeterli bir gerekçeyle reddedildiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda Ercan Yıldız ve diğerleri (2) kararında belirtilen ilkeler uyarınca başvurucunun duruşmada hazır bulunma hakkına ilişkin olarak bir ihlalin bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

35. Açıklanan gerekçelerle duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

36. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

37. Başvuruda, başvurucunun disiplin cezasıyla tecziye edilmesinin ifade özgürlüğünü ihlal ettiğine karar verilmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi Ceza İnfaz Kurumu ekranında

yapılan sorgulamada başvurucunun ceza infaz kurumunda tutulmasının sona erdiği görüldüğünden yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

38. Bununla birlikte yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında ve eski hâle getirme kuralı çerçevesinde başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Duruşmada hazır bulunma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 30.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin bilgi için Adana 4. İnfaz Hâkimliğine (E.2022/3366, K.2022/3976) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ATİLLA ATAÇ VE DİĞERLERİ

B. No: 2023/6175 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/6175

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ATİLLA ATAÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/6175)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Atilla ATAÇ 2. Aykut AYDOĞAN 3. Gökhan AYDOĞAN 4. Meliha AYDOĞAN 5. Ergin AYDOĞAN 6. Erkan YANIK 7. Esin AYDOĞAN 8. Esin TUNCA 9. Ferruh MERT 10. Gülser YANIK 11. Levent YANIK 12. Sermin YANIK 13. Seval ATAÇ 14. Tufan MERT

Vekili : Av. Adem Furkan DEMİRCİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; kamulaştırma bedelinin düşük belirlenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, hükmedilen bedelin geç ödenmesi nedeniyle kararın icrası hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucular; İstanbul'un Pendik ilçesi, Kurna Mahallesi'nde bulunan 576 parsel sayılı ve 5.860 m² yüz ölçümlü olan taşınmazın hissedar malikleridir. Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) tarafından başvuruculara ait taşınmazın 2.027,40 m²lik kısmının Kuzey Marmara Otoyolu Projesi kapsamında kamulaştırılmasına karar verilmiştir. Taraflar arasında kıymet takdiri sonucunda belirlenen bedele ilişkin uzlaşma sağlanamaması üzerine İdare 22/12/2017 tarihinde İstanbul Anadolu 7. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) başvurucular aleyhine kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açmıştır.

3. Mahkemece yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucunda düzenlenen 5/8/2019 tarihli raporda, taşınmazın arsa vasfında olduğu dikkate alınarak emsal karşılaştırması yapılmak suretiyle taşınmazın m² birim değeri 1.100 TL, kamulaştırma kapsamında kalan alanın

değeri ise 2.230.140 TL olarak hesaplanmıştır. Mahkemece söz konusu rapor hükme esas alınarak davanın kabulü ile kamulaştırma bedelinin 2.230.140 TL olarak tespitine karar verilmiştir.

4. Karara karşı taraflarca yapılan istinaf başvurusu neticesinde İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından kararın faize ve vekâlet ücretine ilişkin kısımları düzeltilerek yeniden karar verilmiştir. Karara karşı taraflarca yapılan temyiz başvurusu da Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Yargıtay Dairesince) 17/11/2022 tarihinde reddedilmiş ve karar onanarak kesinleşmiştir.

5. Başvurucular, nihai kararı 21/12/2022 tarihinde öğrendikten sonra 16/1/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvurucular vekili bireysel başvuruda bulunmadan önce 5/1/2023 tarihinde Yargıtay Dairesince aynı bölgede ve aynı kamulaştırma kapsamında kamulaştırılan başka taşınmaza yönelik verilen 15/11/2022 tarihli bozma kararını sunarak bozma kararındaki tespitlerin dava konusu taşınmaz bakımından uygulanmaması nedeniyle maddi hatanın düzeltilmesi talebinde bulunmuşsa da Yargıtay Dairesince 6/6/2023 tarihinde talep reddedilmiştir.

8. Başvurucu Aytün Aydoğan'ın 1/3/2024 tarihinde vefat etmesi üzerine mirasçıları Meliha Aydoğan, Aykut Aydoğan ve Gökhan Aydoğan başvuruya katılma talebinde bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucular, aynı bölgede yer alan ve aynı kamulaştırma kapsamında davanın açıldığı Mayıs 2018 itibarıyla m² birim değeri 1.100 TL olarak belirlenen bir başka taşınmaza yönelik olarak Yargıtay Dairesinin daha önce onanarak kesinleşen kararlarda belirlenen tutarlardan daha düşük tutarda değer biçilmesinin hatalı olduğu gerekçesiyle bozma kararı vermesine karşın Aralık 2017 tarihinde m² birim değeri 1.100 TL olarak belirlenen dava konusu taşınmaz yönünden onama kararı vermesinin mülkiyet hakkının ihlaline sebep olduğunu ileri sürmüş; yargılamanın makul sürede tamamlanmadığından ve kamulaştırma bedelinin taraflarına geç ödendiğinden yakınmıştır.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucuların temel hak ve hürriyetlerinin ihlal edilip edilmediği konusunda yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri ile somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Anayasa Mahkemesi kamulaştırma bedelinin/kamulaştırmasız el atma tazminatının taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı yönündeki şikâyetleri daha önce çeşitli kararlarında mülkiyet hakkı kapsamında incelemiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Mukadder Sağlam ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2013/2511, 22/1/2015), Abdülkerim Çakmak ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2014/1964, 23/2/2017), Ali Taşgeldi ([2. B.], B. No: 2018/30814, 16/11/2021) ve Hilmi

Kocabey ([1. B.], B. No: 2019/21192, 21/5/2024) kararlarında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu kararlarda taşınmaz bedelinin tespitinin teknik ve uzmanlık gerektirmesi nedeniyle bedel tespitinin uzman mahkemelerin ve Yargıtayın bu konudaki uzman dairelerinin yetki ve görevinde olduğunu, Anayasa Mahkemesinin görevinin taşınmazın bedelinin tespiti yönteminin gerçek bedelin ödenmesini temin edip etmediğini incelemekten ibaret bulunduğunu vurgulamıştır. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin bir temyiz mercii olmadığına, inceleme yetkisinin sınırlı olduğuna ve bir temyiz mercii gibi hareket ederek mahkeme kararlarını her yönüyle hukuka uygunluk denetimine tabi tutmayacağına dikkat çekmiştir. Bununla birlikte Anayasa'nın 46. maddesi uyarınca kamulaştırma bedeli olarak gerçek değerin ödenmesi mülkiyetten yoksun bırakılan malikler için anayasal bir güvencedir. Bu madde ışığında Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine göre müdahalenin ölçülü olabilmesi için gerçek değerin ödenmesini sağlayabilmek amacıyla gerekli usule ilişkin güvencelerin etkili bir biçimde uygulanması, mahkemelerin ilgili ve yeterli bir gerekçe ile gerçek değeri belirlemeleri gerekir.

13. Başvurucular, aynı bölgede aynı kamulaştırma kapsamında kamulaştırılan bir başka taşınmaza yönelik olarak Yargıtay Dairesince verilen bozma kararından hareketle Aralık 2017 tarihi dikkate alınarak taşınmazlarına takdir edilen 1.100 TL/m² birim değerinin düşük belirlendiğinden yakınmaktadır. Başvuruculların emsal olarak gösterdiği kararda Mayıs 2018 tarihinde 1.100 TL/m² olarak belirlenen birim değerin aynı bölgede Ocak ve Mart 2016 tarihlerinde 1.500 TL/m² olarak belirlenen ve onanarak kesinleşen değerlerden aradan geçen zamana rağmen düşük belirlenmesinin hatalı bulunmasına değinildiği görülmüştür (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 15/11/2022 tarihli ve E.2022/6534, K.2022/16096 sayılı kararı). Yargıtay Dairesince işbu kararın başvuruya konu davada verilen nihai karara yakın bir tarihte verildiği de belirtilmelidir (bkz. § 7). Dolayısıyla Yargıtay Dairesince daha önce onanarak kesinleşen dosyalarda belirlenen m² birim değeri üzerinden yapılan değerlendirmenin Aralık 2017 tarihi dikkate alınarak belirlenen başvuruya konu taşınmazın değeri yönünden de dikkat alınabilir nitelikte olmadığı söylenemez.

14. Somut olayda yargılama makamlarınca kamulaştırma bedelini önemli oranda etkileyen emsal taşınmazların m² birim değerlerinin başvuruya konu taşınmaz bakımından dikkate alınmasının, bu kapsamdaki değerlendirmelerin ilgili ve yeterli gerekçelerle ortaya konulmasının Anayasa'nın 46. maddesinde öngörülen gerçek değerin belirlenmesi bakımından önemli olduğu açık olup bu kapsamda başvuruculların mülkiyet hakkı ile müdahalenin dayandığı kamu yararı arasında olması gereken adil dengenin başvurucular aleyhine bozulduğu ve mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu değerlendirilmiştir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Kararın İcrası Hakkının ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Anayasa Mahkemesi Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna

başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Aynı maddeye göre anılan tarih itibarıyla derdest olan mahkeme kararlarının geç veya eksik icra edildiği ya da hiç icra edilmediği iddiasıyla yapılan başvuruların da Tazminat Komisyonunca incelenebilmesi mümkün kılınmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

17. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile tür ve miktar belirtmeksizin tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne ya da reddine karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

21. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Kararın icrası hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesine (E.2021/286, K.2022/689) iletilmek üzere İstanbul Anadolu 7. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2017/504, K.2020/160) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

E. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MESUT DEMİRCAN VE ZEYYAT AĞAOĞLU

B. No: 2023/32552 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/32552

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MESUT DEMİRCAN VE ZEYYAT AĞAOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/32552)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Tolga BAŞBOZKURT

Başvurucular : 1. Mesut DEMİRCAN 2. Zeyyat AĞAOĞLU

Vekili : Av. Hüseyin CANGİR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sosyal medya hesabı üzerinden yapılan paylaşımlardan dolayı terör örgütü propagandası yapma suçundan mahkûm edilme nedeniyle ifade özgürlüğünün, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Mardin'in Kızıltepe ilçesinde PKK silahlı terör örgütü üyelerinin deşifre edilmesi için yapılan çalışmalar kapsamında başvurucular hakkında soruşturma yürütülmüş ve Mardin Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 2/5/2017 tarihinde başvurucular hakkında terör örgütüne üye olma ve terör örgütü propagandası yapma suçlarından iddianame tanzim edilmiştir. İddianamede başvuruculaların sosyal medya hesaplarından yaptıkları paylaşımlara yer verilerek terör örgütü propagandası yapma suçunu işledikleri ileri sürülmüştür.

3. İddianameyi kabul eden Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 4/8/2017 tarihli ilk celsede başvuruculaların savunmalarına başvurmuştur. Başvurucu Mesut Demircan (birinci başvurucu) savunmasında; söz konusu sosyal medya paylaşımlarının kendisine ait olmadığını, köye gittiğinde yeğenleri tarafından bu paylaşımların yapıldığını belirtmiştir. Diğer başvurucu Zeyyat Ağaoğlu (ikinci başvurucu) da söz konusu paylaşımların kendisi

tarafından yapılmadığını beyan etmiştir.

4. Mahkeme yaptığı yargılama sonucunda başvurucuların sosyal medya hesapları üzerinden yaptıkları paylaşımlar nedeniyle terör örgütünün propagandasını yapma suçunu işlediklerinin kabulüyle mahkûmiyet kararı vermiştir. Mahkeme ayrıca birinci başvurucu hakkında terör örgütü üyesi olma suçundan mahkûmiyet kararı verirken, ikinci başvurucu hakkında aynı suçtan beraat kararı vermiştir.

5. Başvurucular, mahkûmiyet kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 27/12/2018 tarihinde başvurucuların istinaf taleplerini kabul ederek hükmün -bir bütün hâlinde- bozulmasına karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesi kararında terör örgütü propagandası yapma suçu yönünden mahkûmiyete konu paylaşımların asıllarının dava dosyasına eklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

6. Bozma kararı üzerine dosyayı yeniden ele alan Mahkeme, Bölge Adliye Mahkemesi tarafından belirtilen eksiklikleri tamamlayarak başvurucular hakkında yeniden terör örgütü propagandası yapma suçundan mahkûmiyet kararı vermiştir. Mahkeme birinci başvurucu hakkında 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezası, ikinci başvurucu hakkında ise 1 yıl 6 ay hapis cezasına karar vermiştir. Mahkeme ayrıca birinci başvurucu hakkında terör örgütü üyesi olma suçundan mahkûmiyet kararı vermiştir. Mahkeme kararında, başvurucular hakkında terör örgütü propagandası yapma suçu yönünden yapılan değerlendirmeler şu şekildedir:

"2- Sanık Mesut Demircan hakkında facebook sosyal paylaşım sitesindeki paylaşımları ile örgüt propagandası yaptığı iddiasıyla eylemine uyan sevk maddeleri gereğince cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasında, sanığın 28.02.2016 tarihinde terör örgütü mensubunun örgütün cebir ve şiddet içeren eylemlerini simgeleyen silahlı fotoğrafını paylaşarak bir nevi örgütün cebrini meşrulaştırdığını ve övdüğünün kabulü gerektiği, 18.02.2011 tarihinde öldürülen örgüt mensubunun resmini 'şehit namırın, devrim şehitleri, hep içimizde olacaksın' yazısıyla paylaştığı, şehitlik kavramının hak yolunda ölüm durumunda dinen verilen kutsal bir makam olduğu, bu nedenle örgüt adına kanlı eylemler icra eden ve bir çok askerimizin, vatandaşımızın ölmesine neden olan terör örgütünün mensubunu bu nitelikteki bir makama layık görmenin açıkça terör örgütünün cebir ve şiddet içeren eylemlerini meşrulaştırmak ve halkı örgüt mensupluğuna teşvik etmek olduğu hususunda en küçük bir şüphenin dahi olmadığı, 02.03.2016 ve 28.02.2016 tarihlerinde 'YPS ni destansı direnişi şarkı yazdı' yazısıyla terör örgütünü öven paylaşımda bulunarak atılı suçu işlediğinin somut tehlikenin şüpheye yer bırakmaksızın oluştuğu, sanık her ne kadar hesabın kendisine ait olduğunu kabul etmesine rağmen suç isnadı yapılan paylaşımların şahsına ait olmadığı savunmasını yapmış ise de gerek suç isnadı yapılan paylaşımlar sonra şahsi nitelikte paylaşımlarını olması ve bu paylaşımları kaldırmaması, paylaşım tarihlerinin farklı olması, hesabın çalındığını ya da başka şahıslar tarafından kullanıldığını gösterir hiç bir hususun dosyaya yansımaması, facebook sosyal paylaşım sitesinin şifreli ve kişiye ait e-mail adresi ile kullanılması sebebiyle şahsiliği de dikkate alındığında, sanık savunması da itibara muteber görülmeyerek yazılı şekilde karar verilmiştir.

3- Sanık Zeyyat Ağaoğlu hakkında facebook sosyal paylaşım sitesindeki paylaşımları ile örgüt propagandası yaptığı iddiasıyla eylemine uyan sevk maddeleri gereğince cezalandırılması istemiyle açılan kamu davasında, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesinde terör tanımı cebir, şiddet ve tehdit içeren eylemleri içermekte olup bu

nedenle terör örgütü olduğu yargı kararlarıyla ve idari kararlarla tespit edilen terör örgütü YPG nin sanık tarafından 21.01.2015 tarihinde yaptığı paylaşımı ile yaşa şeklinde övüldüğü, bu nedenle sanık tarafından örgütün cebir ve şiddet içeren eylemleri övülerek meşrulaştırdığı, bu şekilde 3713 sayılı Kanunun 7/2 maddesinde düzenlenen ve somut tehlike suçu olan terör örgütünün propagandası yapma suçunu oluşturduğu hususunda şüpheye yer bırakmaması, hesabın çalındığını ya da başka şahıslar tarafından kullanıldığını gösterir hiç bir hususun dosyaya yansımaması, facebook sosyal paylaşım sitesinin şifreli ve kişiye ait e-mail adresi ile kullanılması sebebiyle şahsiliği de dikkate alındığında ve sanık savunması da itibara muteber görülmeyerek yazılı şekilde karar verilmiştir."

7. Başvurucular, bu karara karşı yeniden istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Bölge Adliye Mahkemesi 23/9/2019 tarihinde başvurucular hakkında terör örgütü propagandası yapma suçu yönünden verilen mahkûmiyet hükmüne karşı yapılan istinaf talebinin esastan reddine karar vermiştir. Ayrıca Bölge Adliye Mahkemesi birinci başvurucunun üzerine atılı olan terör örgütüne üye olma suçu yönünden yürütülen ceza davasının tefrikine karar vermiştir.

8. Temyiz kanun yoluna ilişkin yapılan yasa değişikliği kapsamında başvurucular Bölge Adliye Mahkemesi kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yapılan temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay 3. Ceza Dairesi 15/2/2023 tarihinde başvuruculaların temyiz talebinin esastan reddi ile hükmün onanmasına karar vermiş ve mahkûmiyet hükmü böylece kesinleşmiştir.

9. Başvurucular, nihai kararı 6/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 27/4/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

A. İfade Özgürlüğünün İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucular; yaptıkları paylaşımların terör örgütünün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek, övecek veya teşvik edecek nitelikte olmadığı, bu nedenle haklarında isnat edilen eylemlerin propaganda yapmaya elverişli bulunmadığı gerekçesiyle ifade özgürlüğünün ihlal edildiğini iddia etmiştir.

12. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde, konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile yargısal içtihatlara değindikten sonra ifade özgürlüğüne dair ihlal iddiaları incelenirken söz konusu hükümler ve içtihatların yanı sıra somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

13. Başvurucular, sosyal medya hesabı üzerinden yaptıkları paylaşımlar nedeniyle terör örgütünün propagandasını yapma suçundan cezalandırılmıştır. Dolayısıyla başvuruculaların şikâyetleri bir bütün olarak ifade özgürlüğü kapsamında incelenecektir (benzer yönde bkz. Candar Şafak Dönmez [GK], B. No: 2015/15672, 5/11/2020, § 42).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Başvuruculaların anılan eylemleri nedeniyle mahkûmiyetine karar verilmesinin ifade

özgürlüğü hakkına yönelik bir müdahale olduğu açıktır. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirmediği müddetçe Anayasa'nın 26. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

16. Bu doğrultuda müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir. Buna göre olayda öncelikle müdahalenin kanuni dayanağının bulunup bulunmadığı incelenecektir. Ancak başvuruculların cezalandırılmasına esas alınan paylaşımların farklılık arz etmesi nedeniyle ayrı başlıklar altında inceleme yapılması gerekir.

1. Birinci Başvurucu Yönünden

17. Başvurucunun ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin dayanağı olan 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7. maddesinin kanunilik ölçütünü karşıladığı kabul edilmiştir (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Ayşe Çelik [2. B.], B. No: 2017/36722, 9/5/2019, § 35; Sırrı Süreyya Önder [GK], B. No: 2018/38143, 3/10/2019, § 52; Berrin Baran Eker ve Muzaffer Özbek [1. B.], B. No: 2015/11012, 9/1/2020, § 26). Müdahalenin Anayasa'nın 26. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen sınırlama sebeplerinden kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması amacıyla yapıldığı anlaşılmıştır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Fatih Taş [GK], B. No: 2013/1461, 12/11/2014, §§ 83-87). Bu belirlemenin ardından demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk yönünden inceleme yapılacaktır.

18. Anayasa Mahkemesi, daha önce pek çok kararında propaganda suçunun soyut tehlike suçu olarak kabul edilmesinin başta ifade özgürlüğü olmak üzere anayasal hak ve özgürlükler üzerinde bir baskı oluşturma potansiyeli olduğuna dikkat çekmiştir. Bu sebeple bir propaganda faaliyetinin cezalandırılabilmesi için olayın somut şartlarında belirli oranda tehlikeye neden olduğunun gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir (diğerleri arasından bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri [GK], B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 84; Ayşe Çelik, § 47; Sırrı Süreyya Önder, § 64; Meki Katar [GK], B. No: 2015/4916, 3/10/2019, § 53; Ömer Faruk Gergerlioğlu [GK], B. No: 2019/10634, 1/7/2021, § 175; terör örgütünün propagandasını yapma suçunun Türk hukukundaki görünümüne ilişkin tespitler için bkz. Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, §§ 115-118; terör örgütü propagandası suçunun tanımına ve suçun tespitine yönelik değerlendirmeler için bkz. Ömer Faruk Gergerlioğlu, §§ 155-163, 175; Figen Yüksekdağ Şenoğlu ve diğerleri [2. B.], B. No: 2016/39759, 30/3/2022, § 73; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 86).

19. Bunun yanında bir usul güvencesi olan gerekçeli karar hakkının maddi haklara etkisi yönünden de Anayasa Mahkemesi, çok sayıda kararında ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahalelerin Anayasa'nın ilgili maddelerini ihlal edeceğini ifade etmiştir (diğerleri arasından bkz. Ayhan Ölmez ve diğerleri [2. B.], B. No: 2015/15090, 11/2/2021, § 46; Kemal Kılıçdaroğlu [1. B.], B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; Tansel Çölaşan [1. B.], B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; Zübeyde Füsun Üstel ve diğerleri, § 120; Sırrı Süreyya Önder, § 60; Candar Şafak Dönmez, § 53; Atilla Yazar ve diğerleri [GK], B. No: 2016/1635, 5/7/2022, §

127). O hâlde Anayasa Mahkemesince çözümlenmesi gereken mesele, yargı mercinin başvurucunun açıkladığı düşüncelerle, kişileri terör suçlarının işlenmesine teşvik ettiğini ya da bunları meşru göstermek niyetinde bulunduğunu ikna edici bir biçimde ortaya koyup koymadığıdır (Candar Şafak Dönmez, § 52).

20. Terörizmin propagandası, şiddetin geçerli ve etkili bir yöntem olduğu görüşünün toplum içinde yayılmasını ve terör eylemlerine neden olan fikir ve kanaatlerin kökleşmesini sağlamak amacını taşır ve bu amaca ulaşmak ancak belirli bir çaba ve zaman harcanması ile mümkün olabilir. Terör örgütlerine aşama aşama önce sempatizan, daha sonra destekçi ve üye olunması sürecinde propagandanın önemli bir işlevi vardır. Üstelik başvuruya konu PKK terör örgütü artık tehlikeliliği bulunmayan veya tehlikeliliği varsayımsal bir örgüt değildir. PKK terör örgütü olayların geçtiği tarihlerde ve hâlen vahim şiddet hareketlerinin planlayıcısı ve uygulayıcısıdır. Dolayısıyla PKK toplum yönünden oldukça yoğun, ciddi ve somut bir tehlike arz etmektedir (Metin Birdal [GK], B. No: 2014/15440, 22/5/2019, § 74).

21. Terörle mücadelenin zorlukları ile birlikte terör bağlamında yapılan açıklamaların karmaşıklığı ve muğlaklığı söz konusu olduğunda düşünce açıklamalarının şiddete teşvik mahiyetinde olup olmadığı yönündeki değerlendirmenin ancak açıklamanın yapıldığı bağlama, açıklamada bulunan kişinin kimliğine, açıklamanın zamanına ve muhtemel etkilerine, açıklamadaki diğer ifadelerin tamamına bir bütün olarak bakılarak yapılması gerektiği gözden uzak tutulmamalıdır (Sırrı Süreyya Önder, § 67).

22. Eldeki başvuruda ilk başvurucu kendi kullanımında olan sosyal medya hesabı üzerinden 2016 yılının Şubat ve Mart ayları içinde bir PKK silahlı terör örgütü mensubuna ait silahlı fotoğrafı ve yine ölen bir terör örgütü mensubunun fotoğrafını "şehit namırın, devrim şehitleri, hep içimizde olacaksın" şeklindeki ifadelerle paylaşmıştır. Başka bir paylaşımında ise PKK silahlı terör örgütünün gençlik yapılanması olan YPS hakkında "YPS ni destansı direnişi şarkı yazdı" şeklinde ifadeleri kullanmıştır. Bu paylaşımlar sonrasında hakkında yürütülen ceza davası sonucunda başvurucu terör örgütünün propagandasını yapma suçundan cezalandırılmıştır. Başvuruya konu paylaşımların bağlamının, şiddete teşvik edip etmediğinin, paylaşıldığı zaman dilimi ve etkilerinin bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

23. Bu doğrultuda başvurucunun mahkûmiyetine esas alınan paylaşımlarının kamuoyunda "hendek olayları" olarak bilinen, terör eylemlerinin yerleşim birimlerinde sivilleri ciddi şekilde etkileyecek boyutta yaygınlaştığı bir dönem içinde yapılmış olmasına dikkat çekmek gerekir (kamuoyunda “hendek olayları” olarak bilinen süreç, 2015 yılı Haziran ayında başlamış ve yoğun çatışmaların yaşandığı 2016 yılı Mart ayına kadar devam etmiştir. Hendek olaylarına ilişkin ayrıntılı anlatım için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 28-30; Gazal Kolanç ve diğerleri [GK], B. No: 2017/37897, 5/7/2022, §§ 24-28; Ayşe Çelik, §§ 10-13). Böyle bir döneme denk gelen paylaşımların PKK silahlı terör örgütünün faaliyetlerini meşrulaştırmak ve terör hareketlerinin herkes tarafından onaylanarak devam ettirilmesini temin etmek bağlamında daha da tehlikeli bir hâl aldığına şüphe yoktur. Başvurucunun özellikle paylaşımlarında örgüt mensubunun silahlı bir fotoğrafını paylaşarak şiddeti teşvik ettiği, örgüt mensuplarını "şehit" olarak nitelendirerek kahramanca gösterdiği ve yine PKK silahlı terör örgütünün uzantısı olan YPS terör örgütünün terör hareketlerini "destansı" olarak nitelendirerek terör örgütü lehine kamuoyunda sempati oluşturmaya çalıştığı anlaşılmaktadır. Nitekim yargı mercilerinin de kararlarında yapılan paylaşımların bu niteliğine vurgu yaparak gerekçe oluşturdukları görülmektedir (bkz. § 6). Hakeza Anayasa Mahkemesinin de daha önceki kararlarında dikkat

çektiği üzere isimleri birer sembol hâline getirilmiş olan PKK/KCK silahlı terör örgütünü, örgüt lideri A.Ö.yü ve örgüt mensuplarını bu bağlamda övmek, desteklemek veya yüceltmek ile cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlere başvurmayı teşvik etmek arasında bir mesafe bulunmamaktadır (benzer değerlendirmeler için bkz. Kadri Pervane [2. B.], B. No: 2015/12115, 8/6/2021, § 51).

24. Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında yargı mercilerinin birinci başvurucunun cezalandırılmasını gerekçelendirmek için sunduğu nedenler, bu tür bir mahkûmiyeti haklı göstermek için ilgili ve yeterlidir. Birinci başvurucunun terör örgütünün propagandasını yapma suçundan 1 yıl 6 ay 22 gün hapis cezası ile cezalandırılması şeklindeki müdahalenin zorunlu toplumsal bir ihtiyaca karşılık geldiği gibi -yargı makamlarının farklı çıkarları dengelerken sahip oldukları takdir payı da gözetildiğinde- orantılı da olduğu, böylece müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

2. İkinci Başvurucu Yönünden

26. Başvurucunun 21/1/2015 tarihinde PYD/YPG silahlı terör örgütü için "yaşa" şeklindeki paylaşımı nedeniyle terör örgütünün propagandasını yapma suçundan mahkûm edildiği görülmektedir. Her ne kadar başvurucu söz konusu paylaşımların kendisi tarafından yapılmadığını iddia etmişse de yargı mercileri, dosyada bulunan bilgi ve belgeler doğrultusunda başvurucunun savunmalarına itibar etmemiş ve başvurucuyu hapis cezasına mahkûm etmiştir.

27. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Aslan ([1. B.], B. No: 2021/23949, 6/10/2022, §§ 43-59) kararında kanunilik ilkesi açısından uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu ilkeler doğrultusunda ilk olarak çözümlenmesi gereken mesele, PYD/YPG silahlı terör örgütünün hangi tarihten itibaren terör örgütü olarak kabul edildiği ve bu durumun bilinir hâle geldiğinin incelenmesidir. Anayasa Mahkemesi Ahmet Aslan kararında kuruluşundan bir süre sonra PYD'nin PKK terör örgütünce alınan karar doğrultusunda kurulduğunun tespit edildiğini, bu kapsamda PYD/YPG'nin Türkiye tarafından PKK terör örgütünün Suriye kolu olarak faaliyet gösteren bir terör örgütü olarak kabul edildiğini, nitekim yargı makamlarının da birçok kez PYD/YPG'nin bir terör örgütü olduğuna karar verdiğini belirtmiştir. Bununla birlikte aynı kararda PYD/YPG'nin resmî olarak terör örgütü kabul edilmesinin Yargıtay (kapatılan) 16. Ceza Dairesinin 21/5/2015 tarihinde verdiği kararla gerçekleştiği de vurgulanmıştır (Ahmet Aslan, § 8).

28. Buna göre mevcut olaya bakıldığında, başvurucunun mahkûmiyetine konu paylaşımının PYD/YPG'nin bir terör örgütü olduğunun kesinleşmiş yargı kararıyla tespit edildiği ve bilinir hâle geldiği 21/5/2015 tarihinden önce gerçekleştiği konusunda ihtilaf bulunmamaktadır. Bu itibarla ikinci başvurucunun eylem tarihi itibarıyla PYD/YPG'nin bir terör örgütü olduğunu öngörerek doğrudan cezai yönden sorumluluk altına sokulması beklenemeyecektir (Ahmet Aslan, § 8; disiplin cezası yönünden benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Necbir Atılgan ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası [1. B.], B. No: 2018/37932, 12/4/2023, §§ 14, 15).

29. Öte yandan her ne kadar ikinci başvurucunun eylem tarihi itibarıyla PYD/YPG'nin bir terör örgütü olduğunu doğrudan öngörmesi beklenemese de ilk derece mahkemesinin

başvurucu hakkındaki mahkûmiyet kararında bunun aksini, yani PYD/YPG'nin anılan tarihten önce de bir terör örgütü olduğunu başvurucunun bilebilecek konumda bulunduğunu ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya koyması elbette mümkündür. Bu doğrultuda somut olay açısından yargı mercileri tarafından ortaya konulan gerekçelerin dikkatli şekilde incelenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda yargı mercilerinin kararları irdelendiğinde Mahkemenin PYD/YPG'nin PKK silahlı terör örgütünün uzantısı olduğuna ve başvurucunun eylem tarihinde PYD/YPG'nin terör örgütü olduğunu niçin bilebilecek konumda bulunduğuna mahkûmiyet gerekçesinde yer vermediği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle Mahkeme suça konu eylemleri değerlendirerek eylem tarihi itibarıyla ikinci başvurucunun PYD/YPG'nin silahlı terör örgütü olduğunu bilebilecek durumda olduğunu veya önceki eylemleriyle bağlantı kurarak terör örgütünün faaliyetlerini öngörebilecek durumda bulunduğunu makul bir gerekçeyle ortaya koymamıştır. Anılan bu eksikliğin kanun yolu aşamasındaki incelemelerde de giderilmediği anlaşılmaktadır. Buna bağlı olarak ikinci başvurucunun eylemlerinin gerçekleştiği tarih itibarıyla tek başına şiddete teşvik olarak yorumlanabilecek, doğrudan veya dolaylı yollardan terör suçunun işlenmesi tehlikesine yol açabilecek nitelikte olduğu kabul edilemez (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Ahmet Aslan, § 57).

30. Yukarıdaki tespitler çerçevesinde incelenen olay bakımından Anayasa Mahkemesinin Ahmet Aslan kararındaki değerlendirmeler ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir hususun bulunmadığı anlaşılmaktadır. Zira yargı mercileri tarafından ikinci başvurucunun eylemleri nedeniyle ceza yaptırımı ile karşılaşabileceğini makul olarak öngörebilecek durumda olduğu ilgili ve yeterli bir gerekçeyle ortaya konulamamıştır. Bu bağlamda ikinci başvurucu hakkında kanun kuralının belirli ve öngörülebilirliği sağlayacak şekilde yorumlandığından söz edilemeyecektir. Sonuç olarak Anayasa Mahkemesi 3713 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrasının yorumundan kaynaklanan müdahalenin kanunilik şartını sağlamadığı kanaatine ulaşmıştır (benzer yönde değerlendirmeler için bkz. Ahmet Aslan, § 59).

31. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

32. Başvurucular, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

33. 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'da değişiklik yapan 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun uyarınca üç ay içinde yapılacak müracaat üzerine makul süre şikâyetlerinin Tazminat Komisyonu tarafından inceleneceği düzenlenmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında ilk bakışta ulaşılabilir olan ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve varılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

34. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

35. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine karar verilen ikinci başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL maddi ve 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

36. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

37. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için ikinci başvurucunun manevi zararı karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Ayrıca ikinci başvurucunun maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İfade özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin iddianın her iki başvurucu yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın her iki başvurucu yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün başvurucu Mesut Demircan yönünden İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğünün başvurucu Zeyyat Ağaoğlu yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ikinci başvurucunun ifade özgürlüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2019/53, K.2019/252) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucu Zeyyat Ağaoğlu'na net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucu Zeyyat Ağaoğlu'na ÖDENMESİNE, başvurucu Mesut Demircan yönünden ise yargılama giderlerinin üzerinde BIRAKILMASINA,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İBRAHİM ÇELİK

B. No: 2023/40077 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/40077

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

İBRAHİM ÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/40077)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Eren Can BENAKAY

Başvurucu : İbrahim ÇELİK

Vekili : Av. Nihal BAŞPINAR AKINCI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işçilik alacaklarının tazmini talebiyle açılan davada uyuşmazlığın esasına yönelik bir inceleme yapılmadan karar verilmesi nedeniyle karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu 1/12/2010 tarihinden itibaren Melikşah Üniversitesinde (Üniversite) servis elemanı olarak çalışmaya başlamıştır. 23/7/2016 tarihinde Hazine ve Maliye Bakanlığı (Hazine) herhangi bir ihbar ve fesih bildirimi yapmadan işyerinin kapanmasını gerekçe göstererek başvurucuyu işten çıkarması üzerine başvurucu 20/3/2020 tarihinde işçilik alacakları için dava açmıştır.

3. Kayseri 5. İş Mahkemesince (Mahkeme) 2/3/2022 tarihinde dava, dava şartı yokluğu nedeniyle reddedilmiştir. Kararda, Üniversitenin 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 22/7/2016 tarihli ve 667 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile Hazineye devredildiği belirtilmiştir. Bu nedenle 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin (675 sayılı KHK) 16. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca davanın dava

şartı yokluğundan reddedilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

4. Başvurucu karara karşı 19/4/2022 tarihinde istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi 29/3/2023 tarihinde istinaf başvurusunu kesin olarak reddetmiştir.

5. Başvurucu, nihai kararı 12/4/2023 tarihinde öğrendikten sonra 12/5/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

6. Başvurucu, kazanılan dava hakkının elinden alındığını belirtmiştir. Esastan incelenmesi gereken bir davanın haksız bir şekilde usulden reddedilmesi nedeniyle hak arama hürriyetinin ve hukuk devleti ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

7. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurucu tarafından açılan davanın incelendikten sonra reddine karar verilmesinin yargı mercilerinin hukuk kurallarını yorumlamasına ilişkin olduğu, yargı mercilerinin kararlarında bariz takdir hatası veya açık keyfîlik oluşturan bir durumun da bulunmadığı dikkate alındığında ihlal iddialarının kanun yolu şikâyeti niteliğinde kalıp kalmadığının değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir.

8. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanında Anayasa ile güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerinin kanun hükmünde kararname uyarınca bertaraf edilmesi ve davasının esasının incelenmemesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Başvuru, adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olan karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Demokratik bir toplumda vazgeçilmez bir hak niteliğindeki adil yargılanma hakkının güvencelerinden biri olan karar hakkı; uyuşmazlığın bir mahkeme önüne getirilebilmesini, dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı iddia ve savunmaların yargı merciince incelenerek değerlendirilmesini ve bir karara bağlanmasını, ayrıca verilen kararın icra edilmesini gerektirir. Buna göre karar hakkı; mahkemeye erişim hakkı, karar hakkı ve kararın icrası hakkını içerir. Karar hakkı genel itibarıyla mahkeme önüne getirilen uyuşmazlığın karara bağlanmasını isteme hakkını ifade eder. Zira dava hakkını kullanan bireyin asıl amacı uyuşmazlık konusu ettiği talebinin esasıyla ilgili olarak davanın sonunda bir karar elde edebilmektir. Bir başka ifadeyle dava sonucunda bir karar elde edilemiyorsa dava açmanın da bir anlamı kalmayacaktır. Öte yandan karar hakkı bireylerin sadece yargılama sonucunda şeklî anlamda bir karar elde etmelerini güvence altına almaz. Bu hak aynı zamanda dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı taleplerin yargı merciince bir sonuca bağlanmasını da gerektirir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. İbrahim Demiroğlu [GK], B. No: 2017/15698, 26/7/2019, § 55).

12. Başvurucu, işçilik alacaklarına kavuşabilmek için Mahkeme nezdinde dava açmıştır. Mahkeme ise 675 sayılı KHK uyarınca davayı usulden reddetmiş, işin esasına girmemiştir. Başvurucunun dava konusu ettiği alacağının 17/8/2016 tarihli ve 29804 sayılı Resmî

Gazete'de yayımlanan 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5. maddesine konu olabilecek olup olmadığının tespit edilmesi uyuşmazlığın değerlendirilmesi açısından önemlidir.

13. 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası da dikkate alındığında icra edilebilir bir alacakla ilgili olarak kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ilgili idari mercinin ve bu kararı denetleyen idare mahkemesinin somut olayda olduğu gibi kanaat getirici defter, kayıt ve belgelere dayalı bir alacağı anılan KHK kapsamında değerlendirebilecekleri söylenebilir (Ali Suat Ertosun (16) [GK], B. No: 2020/1500, 18/9/2025, § 43). Zira henüz doğmamış, icra edilebilir olmayan bir alacağın kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilmesi şartıyla da uyumlu olmayacağı belirtilmelidir. Ancak burada önemli olan husus idari başvuruya konu olacak olan alacağın mevcudiyetinin kanıtlanabilmesidir. Bu kanıtlanma esnasında başvurucular -idari yargıda düzenleme altına alınmamış olan- tanık delili ya da ilgili başka delillerden yararlanabilecektir. Dolayısıyla alacağın icra edilebilir hâle gelmemesi durumunda ilgili kişinin bir alacağı olduğundan bahsedilemeyecektir. Böyle bir durumdaki alacağa ilişkin defter, kayıt ve belge ile idari başvuru yapılması ve sonrasında idare mahkemesine konunun taşınmasında ise ortada mevcut, kesin bir alacak olmaması nedeniyle alacak üzerinde bir değerlendirme yapılamaması ile sonuçlanacaktır.

14. Mahkemece 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinde 670 sayılı KHK'nın 5. maddesine atıfta bulunulduğu gözönünde bulundurulmamıştır. Halbuki kapatılan Üniversitede çalışılan döneme ilişkin alacakların tahsili amacıyla açılan davanın 675 sayılı KHK'nın 16. maddesi kapsamında kalıp kalmadığının belirlenebilmesi için bu maddenin açıkça atıfta bulunduğu 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin kapsamı ve öngördüğü usulün incelenmesi gerekir (Ali Suat Ertosun (16), § 45). Başvurucunun alacağının mevcut olup olmadığı mahkemelerce ortaya konulmadığından bu alacağın kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilebilecek bir alacak mahiyetinde olduğu söylenemez. Bu nedenle de 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin ve dolayısıyla atıfta bulunulan 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin uygulanabilmesi mümkün değildir.

15. Bu itibarla başvuru konusu olayda yargısal fonksiyonun esasını oluşturan uyuşmazlığın içinde yer alan maddi ve hukuki sorunların bütünüyle ele alınması ve karara bağlanması işlevinin ilgili mahkemelerce yerine getirilmediği, bu bağlamda başvurucunun şikâyet konusu ettiği hususlara ilişkin olarak herhangi bir karar verilmediği anlaşılmıştır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucunun masumiyet karinesinin, mülkiyet hakkının, çalışma hakkının, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü görülmekte ise de karar hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer ihlal iddiaları hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasının gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

III. GİDERİM

18. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 500.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

20. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

D. Kararın bir örneğinin karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kayseri 5. İş Mahkemesine (E.2020/103, K.2022/85) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 1.480,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 41.480,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSA FAZIL KEÇECİ

B. No: 2023/97640 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2023/97640

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSA FAZIL KEÇECİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2023/97640)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Musa Fazıl KEÇECİ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, mahsup talebinin reddedilmesi nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu, terör örgütüne üye olma suçundan 6 yıl 3 ay hapis cezasıyla cezalandırılmıştır. Bu hüküm 8/5/2023 tarihinde kesinleşmiştir.

3. Başvurucu hakkında düzenlenen müddetnamede ceza infaz kurumuna giriş tarihi 21/9/2023, koşullu salıverilme tarihi 27/9/2025, hak ederek tahliye tarihi 20/4/2027 olarak gösterilmiştir. Müddetnamede; 18/7/2016-20/7/2016 tarihleri arasındaki 2 gün gözaltı, 20/7/2016-24/1/2017 tarihleri arasındaki 188 gün tutukluluk ve 30/7/2021-21/9/2023 tarihleri arasındaki 783 gün tutukluluk süreleri olmak üzere toplam 973 günün mahsup edildiği belirtilmiştir.

4. Başvurucu; müddetnamede ceza infaz kurumuna giriş tarihinin 21/9/2023 olarak yanlış yazıldığını, aynı dosya kapsamında 18/7/2016 ve 28/7/2021 tarihlerinde başlayan farklı gözaltı ve tutukluluk süreçleri bulunmasına rağmen özellikle ikinci tutuklama öncesindeki gözaltı süresinin müddetnamede yer almadığını ve bu sürenin infazdan düşülmediğini belirterek tespit edilen bu eksikliklerin ve olası diğer hataların giderilmek suretiyle müddetnamenin düzeltilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

5. Kocaeli 2. İnfaz Hâkimliği (İnfaz Hâkimliği) müddetnamede usul ve kanuna aykırılık veya hesap hatası bulunmadığını, başvurucunun ikinci tutukluluk öncesi gözaltı iddiasının Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarında tespit edilemediğini, 30/7/2021 tarihinde yakalama yapıldığını ve bu sürenin de zaten mahsup edildiğini belirterek mahsup talebinin reddine karar vermiştir.

6. Başvurucu; İnfaz Hâkimliği kararına itiraz etmiştir. İtiraz dilekçesinde müddetnamede 21/9/2023 olarak belirtilen ceza infaz kurumuna giriş tarihinin hatalı olduğunu, 28/7/2021-30/7/2021 tarihleri arasında geçirdiği ve UYAP'a işlenmeyen gözaltı süresinin Gebze Molla Fenari Jandarma Karakolu nezarethane kayıtları, vukuat raporları ve darp-cebir raporu ile sabit olduğunu belirterek bu sürenin infaz hesabına dâhil edilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

7. Kocaeli 1. Ağır Ceza Mahkemesi (Ağır Ceza Mahkemesi), İnfaz Hâkimliği kararının usul ve kanuna uygun olduğunu belirterek 18/10/2023 tarihinde itirazı kesin olarak reddetmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 23/10/2023 tarihinde öğrendikten sonra 13/11/2023 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurucu 27/10/2023 tarihinde Kocaeli Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Başvurucu; dilekçesinde ceza infaz kurumuna giriş tarihinin müddetnamede yanlış yazıldığını ve iki günlük gözaltı süresinin infaz hesabına dâhil edilmediğini, bu hususta itirazlarının İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi tarafından UYAP'taki veri eksikliğini ispatlayacak jandarma kayıtları, nezarethane defterleri ve doktor raporları gibi somut deliller incelenmeksizin yalnızca hatalı UYAP kayıtları esas alınarak reddedildiğini, eksik veri girişi ve taleplerinin dikkate alınmaması nedeniyle mağduriyet yaşadığını belirterek sorumlulardan şikâyetçi olduğunu ileri sürmüştür.

10. Başvurucu 27/9/2024 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunduğu ek beyan dilekçesinde müddetnamede ikinci tutukluluk döneminin başlangıcı olarak 30/7/2021 tarihinin esas alındığını ancak Kocaeli İl Jandarma Komutanlığından temin ederek dosyaya sunduğu tutanaklara göre fiilî yakalanma tarihinin 28/7/2021, saatinin 22.00 olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda başvurucu, özgürlüğünden mahrum kaldığı 28/7/2021-29/7/2021 tarihlerindeki 2 günlük sürenin de toplam cezasından mahsup edilmesi gerektiğini savunmuştur. İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesine yaptığı itirazların reddedilmesi üzerine mağduriyetini ispatlayan bu resmî tutanakları Anayasa Mahkemesine sunarak dosyanın bu yeni belgeler ışığında değerlendirilmesini talep etmiştir.

11. Başvurucu, 28/9/2024 tarihinde denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle salıverilmiştir (Müddetnamede koşullu salıverilme tarihi 27/9/2025, bihakkın tahliye tarihi 20/4/2027 olarak gösterilmiştir.).

12. Komisyon, adli yardım talebini kabul etmiş, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucu; Ağır Ceza Mahkemesinin UYAP üzerindeki hatalı veya eksik verileri esas alarak hüküm kurduğunu, lehine olan delillerin toplanması ve ilgili kurumlardan evrak celbi yönündeki taleplerinin hukuki bir gerekçe gösterilmeksizin reddedildiğini, nihai kararın somut gerçeklere ve hukuki dayanaklara değil usul ve kanuna aykırılık olmadığı şeklindeki soyut ve kalıp ifadelere dayandırıldığını, eksik inceleme yapıldığını belirterek adil

yargılanma hakkı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden temin edilen belgelerin sunulduğu ve başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilip edilmediğine dair incelemenin Anayasa, ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşulları çerçevesinde yapılması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

15. Başvuru, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmiştir.

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

17. Mahsup, bir hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve kişi hürriyetini sınırlama sonucu doğuran hâller sebebiyle geçirilmiş sürelerin hapis cezasından indirilmesidir. Bir suç nedeniyle de olsa henüz hakkında mahkûmiyet hükmü bulunmayan bir kimsenin hürriyetinden mahrum edilmek suretiyle ortaya çıkan haksızlığı telafi etmek amacıyla mahsup müessesesine başvurulmaktadır. Özgürlükten yoksun kalınan sürelerin mahkûmiyetten indirilmesiyle bu haksızlık giderilmektedir. Mahsup kurumu adalet ve hakkaniyet duygusunun gereği olarak özgürlüğü kısıtlanmış bir kişi bakımından denkleştirme görevi görmektedir (Burhan Yaz (3) [GK], B. No: 2021/7919, 29/5/2024, § 41).

18. Dolayısıyla mahsup kurumu Anayasa'da güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını ceza hukuku alanında gerçekleştirmeye yönelik bir kurum olarak kabul edilebilir. Türk hukuk sisteminde 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 63. maddesindeki "Hüküm kesinleşmeden önce gerçekleşen ve şahsî hürriyeti sınırlama sonucunu doğuran bütün haller nedeniyle geçirilmiş süreler, hükmolunan hapis cezasından indirilir." şeklindeki genel hüküm ile mahsubun mecburiliği sistemi kabul edilmiştir. Bu sisteme göre mahkûm kusuru ile tutuklu kalmış olsa dahi tutukluluk süresinin verilen cezadan indirilmesi zorunludur (Burhan Yaz (3), § 42).

19. Kişinin şartları oluştuğu hâlde mahsup talebinin reddedilmesi; mahsup talep ettiği ceza bağlamında hapiste kalma süresinin uzaması, kişinin hukuk sistemince belirlenenden daha fazla bir süre hürriyetinden yoksun kalması, dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edilmesi sonucunu doğuracaktır (Ramazan Özgün [2. B.], B. No: 2016/3932, 24/6/2020, § 37).

20. Somut olayda başvurucu, ikinci tutuklama öncesindeki 28/7/2021-30/7/2021 tarihleri arasındaki gözaltı süresinin mahsup edilmediğini ileri sürmüştür. İnfaz Hâkimliği, UYAP kayıtlarında böyle bir gözaltının tespit edilemediği gerekçesiyle talebi reddetmiştir. Başvurucu, İnfaz Hâkimliği kararına itirazında UYAP'a işlenmeyen bu sürenin jandarma tutanakları ve nezarethane kayıtlarıyla sabit olduğunu savunmuş; bu sürenin infaz hesabına dâhil edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna rağmen itiraz merci olan Ağır Ceza Mahkemesi de itirazın reddine karar vermiştir. Başvurucu; Anayasa Mahkemesine sunduğu ek beyan dilekçesinde yakalama ve gözaltı süreçlerini tevsik eden tutanakları bireysel başvuru dosyasına ibraz etmiştir.

21. 16/5/2001 tarihli ve 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu'nun 4. maddesi, infaz hâkimliğini ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına, özellikle de mahsup işlemlerine ilişkin kararları almakla görevlendirmiştir. Aynı Kanun'un 6. maddesi ise hâkime, şikâyet konusu işlemler hakkında karar vermeden önce resen araştırma yapma ve ilgililerden bilgi ve belge

isteme yetkisi tanımıştır. Bu yasal çerçeve uyarınca İnfaz Hâkimliği, yalnızca şeklî inceleme yapan bir merci değil infaz işlemlerine yönelik itirazlarda maddi gerçeği araştırmakla yükümlü bir yargı makamıdır. Olayda, nezarethane kayıtları ve kolluk tutanaklarının celbiyle başvurucunun 28/7/2021 tarihindeki gözaltı durumunun tespiti mümkündür. Buna rağmen İnfaz Hâkimliği ve Ağır Ceza Mahkemesi, maddi gerçeği ortaya çıkaracak bu araştırmayı yapmaktan imtina etmiş; somut delillere ulaşmak yerine yalnızca UYAP kayıtlarında veri bulunmamasını yeterli görerek eksik incelemeyle karar vermiştir.

22. Başvurucunun yakalama ve gözaltı süreçlerini tevsik eden tutanakları İnfaz Hâkimliğine sunduğu başvuru dilekçesi ekinde ibraz edememiş olması, İnfaz Hâkimliğinin bu hususları resen araştırma ve maddi gerçeğe ulaşma yükümlülüğünü ortadan kaldırmayacaktır. Başvurucunun dahi şahsi çabasıyla temin ederek Anayasa Mahkemesine sunabildiği bu belgelere, kamu gücünü ve yargısal denetim yetkisini haiz İnfaz Hâkimliğinin ilgili kuruma yazacağı bir müzekkere ile ulaşması pekâlâ mümkündür.

23. Netice itibarıyla yargı mercilerinin iddiaları araştırmaksızın verdiği ret kararları başvurucunun yasal mahsup hakkının elinden alınmasına ve kişi hürriyetinin kanunda öngörülenden daha uzun süre kısıtlanmasına sebebiyet vermiştir. İnfaz makamlarının başvurucunun somut bilgi ve kanıtlar sunmasına karşın mahsup talebini reddetmesi ve mahsup edilecek sürenin doğru hesaplanmasını sağlamaması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ihlal edilmiştir.

24. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

25. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 10.000.000 TL maddi ve 10.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

26. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

27. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinin ikinci fıkrasında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kocaeli 2. İnfaz Hâkimliğine (E.2023/4870, K.2023/4858) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEYDİ SERT

B. No: 2024/8464 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/8464

.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEYDİ SERT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/8464)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Ali KOZAN

Başvurucu : Seydi SERT

Vekili : Av. Nihat KILIÇ

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, işçilik alacaklarının tazmini talebiyle açılan davada uyuşmazlığın esasına yönelik bir inceleme yapılmadan karar verilmesi nedeniyle karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu F. Gazetecilik A.Ş.'de (Şirket) çalışmaktayken iş akdi 27/4/2016 tarihinde feshedilmiştir. Şirket Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması ile bağlantılı olması nedeniyle 27/7/2016 tarihli ve 29783 2. mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 25/7/2016 tarihli ve 668 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler İle Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılmış ve ticaret sicilinden resen terkin edilmiştir.

3. Daha sonra başvurucu anılan Şirkette işçi olarak çalışmaktayken sözleşmesinin işverence haksız ve bildirimsiz olarak feshedildiği iddiasıyla ve kıdem tazminatının ödenmesine karar verilmesi talebiyle işçi ile işveren ilişkisinden kaynaklanan alacak davası açmıştır.

4. Anılan dava Ankara 40. İş Mahkemesi (Mahkeme) tarafından dava şartı yokluğundan

usulden reddedilmiştir. Kararın gerekçesinde, "3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 16. maddesi (3) numaralı fıkrasında KHK'lar gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler veya kapatılma ya da resen terkin üzerine Maliye Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğü aleyhine 17/8/2016 tarihi dahil bu tarihten sonra açılan davalar ile icra ve iflas takipleri hakkında 15/8/2016 tarihli ve 670 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (670 sayılı KHK) 5. maddesi gereğince dava veya takip şartının bulunmaması nedeniyle davanın reddine veya takibin düşmesine karar verilir... " düzenlemesi gözetilerek başvurucunun çalıştığı işyerinin olağanüstü hal (OHAL) kapsamında yürürlüğe giren kanun hükmünde kararname ile kapatılan bir kuruluş olduğu ve davanın 17/8/2016 tarihinden sonra açıldığı belirtilmiştir. Bu bağlamda 670 sayılı KHK'nın 5. maddesi gereğince dava şartının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Tarafların bu karara karşı yaptığı istinaf başvurusu üzerine Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesince 29/5/2023 tarihinde davalının yargılama giderlerine yönelik itirazı kabul edilerek Mahkeme kararının kaldırılmasına ve davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine karar verilmiştir. Kararda 670 sayılı KHK'nın 5. maddesi gereğince dava şartının bulunmaması nedeniyle davanın usulden reddine karar verilmesinde isabetsizlik olmadığı vurgulanmıştır.

6. Başvurucunun temyiz talebi de Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 23/11/2023 tarihinde reddedilmiştir.

7. Başvurucu, nihai kararı 25/1/2024 tarihinde öğrendikten sonra 6/2/2024 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

8. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

9. Başvurucu, işçi ile işveren ilişkisinden kaynaklanan alacak davasının esası hakkında bir inceleme yapılmadığını belirterek adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

10. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; mevcut başvuruda başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının gözönüne alınması gerektiği ifade edilerek Hazine ve Maliye Bakanlığının konuya ilişkin görüşü de sunulmuştur. Anılan görüşte yargılama süreci ve ilgili mevzuat aktarılmıştır. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı başvuru formundaki iddialarını yinelemiştir.

11. Başvuru, adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olan karar hakkı kapsamında incelenmiştir.

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Demokratik bir toplumda vazgeçilmez bir hak niteliğindeki adil yargılanma hakkının

güvencelerinden biri olan karar hakkı; uyuşmazlığın bir mahkeme önüne getirilebilmesini, dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı iddia ve savunmaların yargı merciince incelenerek değerlendirilmesini ve bir karara bağlanmasını, ayrıca verilen kararın icra edilmesini gerektirir. Buna göre karar hakkı; mahkemeye erişim hakkı, karar hakkı ve kararın icrası hakkını içerir. Karar hakkı genel itibarıyla mahkeme önüne getirilen uyuşmazlığın karara bağlanmasını isteme hakkını ifade eder. Zira dava hakkını kullanan bireyin asıl amacı uyuşmazlık konusu ettiği talebinin esasıyla ilgili olarak davanın sonunda bir karar elde edebilmektir. Bir başka ifadeyle dava sonucunda bir karar elde edilemiyorsa dava açmanın da bir anlamı kalmayacaktır. Öte yandan karar hakkı bireylerin sadece yargılama sonucunda şeklî anlamda bir karar elde etmelerini güvence altına almaz. Bu hak aynı zamanda dava konusu edilen uyuşmazlığa ilişkin esaslı taleplerin yargı merciince bir sonuca bağlanmasını da gerektirir (bazı farklılıklarla birlikte bkz. İbrahim Demiroğlu [GK], B. No: 2017/15698, 26/7/2019, § 55).

14. Başvurucu, işçilik alacaklarına kavuşabilmek için dava açmıştır. Mahkeme 675 sayılı KHK uyarınca davayı usulden reddetmiş, işin esasına girmemiştir. Başvurucunun dava konusu ettiği alacaklarının 670 sayılı KHK'nın 5. maddesine konu olabilecek olup olmadığının tespit edilmesi uyuşmazlığın değerlendirilmesi açısından önemlidir.

15. 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin (1) numaralı fıkrası da dikkate alındığında icra edilebilir bir alacakla ilgili olarak kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edileceği anlaşılmaktadır. Dolayısıyla ilgili idari mercinin ve bu kararı denetleyen idare mahkemesinin somut olayda olduğu gibi kanaat getirici defter, kayıt ve belgelere dayalı bir alacağı anılan KHK kapsamında değerlendirebilecekleri söylenebilir (Ali Suat Ertosun (16) [GK], B. No: 2020/1500, 18/9/2025, § 43). Zira henüz doğmamış, icra edilebilir olmayan bir alacağın kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilmesi şartıyla da uyumlu olmayacağı belirtilmelidir. Ancak burada önemli olan husus idari başvuruya konu olacak olan alacağın mevcudiyetinin kanıtlanabilmesidir. Bu kanıtlanma esnasında başvurucular -idari yargıda düzenleme altına alınmamış olan- tanık delili ya da ilgili başka delillerden yararlanabilecektir. Dolayısıyla alacağın icra edilebilir hâle gelmemesi durumunda ilgili kişinin bir alacağı olduğundan bahsedilemeyecektir. Böyle bir durumdaki alacağa ilişkin defter, kayıt ve belge ile idari başvuru yapılması ve sonrasında idare mahkemesine konunun taşınmasında ise ortada mevcut, kesin bir alacak olmaması nedeniyle alacak üzerinde bir değerlendirme yapılamaması ile sonuçlanacaktır.

16. Mahkemece 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinde 670 sayılı KHK'nın 5. maddesine atıfta bulunulduğu gözönünde bulundurulmamıştır. Hâlbuki kapatılan şirket ve kurumlarda çalışılan döneme ilişkin alacakların tahsili amacıyla açılan davanın 675 sayılı KHK'nın 16. maddesi kapsamında kalıp kalmadığının belirlenebilmesi için bu maddenin açıkça atıfta bulunduğu 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin kapsamı ve öngördüğü usulün incelenmesi gerekir (Ali Suat Ertosun (16), § 45). Başvurucunun alacağının mevcut olup olmadığı mahkemelerce ortaya konulmadığından bu alacağın kanaat getirici defter, kayıt ve belgelerle müracaat edilebilecek bir alacak mahiyetinde olduğu söylenemez. Bu nedenle de 670 sayılı KHK'nın 5. maddesinin ve dolayısıyla atıfta bulunulan 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin uygulanabilmesi mümkün değildir.

17. Bu itibarla başvuru konusu olayda yargısal fonksiyonun esasını oluşturan uyuşmazlığın içinde yer alan maddi ve hukuki sorunların bütünüyle ele alınması ve karara bağlanması işlevinin ilgili mahkemelerce yerine getirilmediği, bu bağlamda başvurucunun şikâyet konusu ettiği hususlara ilişkin olarak herhangi bir karar verilmediği anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

21. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 40. İş Mahkemesine (E.2021/362, K.2021/419) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

GÜVEN EKEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/51987 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/51987

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GÜVEN EKEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/51987)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Güven EKEN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Komisyon 2024/62837 numaralı başvuruda adli yardım talebinin kabulüne karar vermiştir. 2024/62837 numaralı dosyada yalnızca enflasyon nedeniyle değer kaybından şikâyet edilmektedir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2024/51987 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamulaştırma Bedelinin Değer Kaybına Uğratılması Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Kamulaştırma bedelinin değer kaybetmesi nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No:

2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Kamulaştırma bedelinin değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harç ve (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretlerinden oluşan yargılama giderlerinin başvuruculara listede gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ORHAN ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/59285 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/59285

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ORHAN ÖZTÜRK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/59285)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : Orhan ÖZTÜRK ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. 2025/6358, 2025/6383, 2025/6387, 2025/6393, 2025/7206, 2025/35862 ve 2025/38633 numaralı bireysel başvurulardaki başvuruculların adli yardım taleplerinin kabulüne, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına Komisyonca karar verilmiştir. Ayrıca aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların süresinde yapılan 2024/59285 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir.

3. Öte yandan Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi üzerinden yapılan nüfus kaydı sorgulaması neticesinde başvurucu Muzaffer Keskin'in bireysel başvuruda bulunmadan önce 27/4/2023 tarihinde; başvurucu Emriye Gökçen'in 4/3/2025 tarihinde, başvurucu Seyfettin Albayrak'ın 16/2/2026 tarihinde bireysel başvuruda bulunduktan sonra vefat ettiği tespit edilmiş, vefat eden Emriye Gökçen'in mirasçılarının hâlihazırda başvurucu oldukları ve murisleri adına da başvuruya devam ettiklerine dair beyanda bulundukları görülmüştür.

II. DEĞERLENDİRME

A. Başvurucu Muzaffer Keskin Yönünden

4. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

5. Anılan düzenlemelerde genel olarak bir hakkın öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı açıkça görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Anayasa Mahkemesinin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö. [2. B.], B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

6. Bu kapsamda özellikle Anayasa Mahkemesini yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında Anayasa Mahkemesinin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılmasıyla söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29; Osman Sandıkçı [1. B.], B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri [1. B.], B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

7. Başvurucu Muzaffer Keskin 27/4/2023 tarihinde vefat etmiştir. Buna rağmen Av. Engin Albayrak 6/12/2024 tarihinde Muzaffer Keskin'in anayasal haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapmış, başvuru formunda da Muzaffer Keskin'in ölümünden bahsetmemiştir.

8. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray [1. B.], B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

9. Açıklanan gerekçelerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu Muzaffer Keskin yönünden vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun bu kısmının başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

10. Ayrıca Avukat Engin Albayrak aleyhine 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

B. Başvurucu Seyfettin Albayrak Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde

bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 6216 sayılı Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda başvurucu Seyfettin Albayrak başvuru tarihinden sonra 16/2/2026 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu Seyfettin Albayrak yönünden anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

12. Açıklanan gerekçelerle başvurucu Seyfettin Albayrak yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

C. Diğer Başvurucular Yönünden

13. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ali Şimşek ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2014/2073, 6/7/2017), Mehmet Akdoğan ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013), Kadir Çakar ([1. B.], B. No: 2015/18908, 21/3/2018), Hanım Çeyiz ve Mehmet Gündüz ([1. B.], B. No: 2015/19289, 17/7/2018), Türkan Poyraz ([1. B.], B. No: 2015/15388, 13/9/2018) ve Emine Dilek Onaran ve diğerleri ([1. B.], B. No: 2017/19987, 12/2/2020) kararlarında kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamulaştırma bedellerinin ve kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

14. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

15. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Kamulaştırmasız el atma karşılığında hükmedilen tazminatların değer kaybına uğratılması nedeniyle tespit edilen mülkiyet hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 6216 sayılı Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Öte yandan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Muzaffer Keskin yönünden başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Başvurucu Seyfettin Albayrak yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

G. Ekli listenin (D) sütununda belirtilen harç ile (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretinin listede gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca Avukat Engin Albayrak'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

J. Kararın bir örneğinin Trabzon Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YALÇIN ERDİNÇ VE DİĞERLERİ

B. No: 2024/60579 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2024/60579

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YALÇIN ERDİNÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2024/60579)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : Yalçın ERDİNÇ ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : [bkz. ekli listenin (E) sütunu]

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamu kurumlarından olan alacağın değer kaybına uğratılması veya uğratılarak ödenmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. 2024/62683 numaralı başvuruda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden de şikâyet edilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

3. Ekli listenin (B) sütununda bulunan başvuruların 2024/60579 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar verilmesi gerekir.

A. Kamu Kurumlarından Olan Alacağın Değer Kaybına Uğratılması veya Uğratılarak Ödenmesi Nedeniyle Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

4. Anayasa Mahkemesi, kamu kurumlarından olan çeşitli para alacaklarının enflasyon karşısında değer kaybına uğratılmasına veya uğratılarak ödenmesine ilişkin şikâyetleri

inceleyerek uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede kamu makamlarından olan alacakların enflasyon karşısında önemli ölçüde değer kaybına uğratılmasının veya uğratılarak ödenmesinin başvuruculara şahsi olarak aşırı ve olağan dışı bir külfet yüklediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşmıştır (bir sosyal güvenlik ödemesi yönünden bkz. Ferda Yeşiltepe [GK], B. No: 2014/7621, 25/7/2017; ihale alacağı yönünden bkz. Ano İnşaat ve Ticaret Ltd. Şti. [GK], B. No: 2014/2267, 21/12/2017; vergi iadesi alacağı yönünden bkz. Akel Gıda San. ve Tic. A.Ş. [2. B.], B. No: 2013/28, 25/2/2015; deprem nedeniyle tazminat yönünden bkz. Abdulhalim Bozboğa [1. B.], B. No: 2013/6880, 23/3/2016; Yıldız Korkut [2. B.], B. No: 2016/8532, 9/5/2019; açığa alınan memurun maaş farklarının iadesi yönünden bkz. Vildan Utku Atalay [1. B.], B. No: 2015/4812, 7/2/2019). Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

5. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 2024/62683 Numaralı Başvuru Yönünden Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

6. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 2/3/2024 tarihli ve 7499 sayılı Kanun'la 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Tazminat Komisyonunun Görevleri ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Kanun'a eklenen 5/A maddesi ve ayrıca anılan Kanun'un geçici 3. maddesinde yapılan değişiklik gereği 12/3/2024 tarihi itibarıyla Anayasa Mahkemesinde derdest olan yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddiasıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak ilk bakışta ulaşılabilir ve ihlal iddialarıyla ilgili başarı şansı sunma ve yeterli giderim sağlama kapasitesi olduğu görülen Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

7. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

8. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

9. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim

sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. 2024/62683 numaralı başvuru yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda yer verilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvuruculara tazminat talebinin REDDİNE,

F. Ekli listenin (D) sütununda yer alan harç ve (F) sütununda yer alan vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderlerinin başvuruculara listede gösterildiği şekilde ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TOLGA BIYIKOĞLU

B. No: 2025/53384 | Karar tarihi: 08.04.2026

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2025/53384

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

TOLGA BIYIKOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2025/53384)

Karar Tarihi: 8/4/2026

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Basri BAĞCI

Üyeler : Engin YILDIRIM Selahaddin MENTEŞ Kenan YAŞAR Ömer ÇINAR

Raportör : Yusuf Enes KAYA

Başvurucu : Tolga BIYIKOĞLU

Vekili : Av. Ayşe Gül HANYALOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hekim olan kişinin soruşturma izni alınmadan tutuklanması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/10/2025 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi aracılığıyla erişilen belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Olay tarihinde nöbetçi yoğun bakım anestezi uzmanı olan başvurucunun görevi sırasında bir hasta vefat etmiştir.

6. Bu olayla ilgili olarak yoğun bakım hemşirelerinden F.A.K. 19/3/2025 tarihinde Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezine (CİMER) şikâyet başvurusunda bulunmuştur. Söz konusu başvuru metni şöyledir:

"... Hastanesi genel yoğun bakımda kısa süre önce hemşire olarak çalışıyordum, mobing uygulanması üzerine bugün (19/3/2025) iş akdime son verildi (İstifaya zorlandım). 28/2/2025 tarihinde, saat 18.30/19.00 arasında Doktor Tolga Bey [başvurucu] alandaki hemşireler yemek saatinde yemeğe gittiler diye sinirlenip, yeni yatışı olan hastanın entübasyon (solunum cihazına bağlı) tüpünü orantısız güç ile bilerek ve isteyerek çekmiş olup kendisini alandan kovdum. Akabinde hastaya 45 dk CPR (kalp masajı) yapmamız üzerine hasta vefat etti. İş bu konu hastane yönetimine bilgilendirme olarak geçilip, konu hakkında şahsım adına tutanak tuttum. Kameraların izlenmesi ve bu doktorun içeri de güvensizlik oluşturduğunu dile getirdim. Bu konu hakkında herhangi bir aksiyon alınmadı. Şahıs hala doktorluk görevine devam ediyor. Süreci yönetime sorduğumda biz ilgileniyoruz diye geçiştirildim. Konu hakkında araştırma yapmanızı ve bilgi ihtiyacında tarafıma sadece CİMER'e bağlı yetkililerin tarafıma ulaşım sağlamasını istiyorum."

7. Bu ihbar üzerine Büyükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığı (Başsavcılık) başvurucu hakkında soruşturma başlatmıştır.

8. İhbarda bulunan kişinin 10/4/2025 tarihinde ilçe sağlık müdürlüğünce incelemeci olarak görevlendirilen kişi tarafından ifadesi alınmıştır.

9. Başsavcılık; hastane yönetiminden olay gününe ait yoğun bakım kamera kayıtlarını, vefat eden şahsın vital bulgularını içeren dökümleri ve ölüm belgesini istemiştir. Talep edilen bu belgeler, hastane yönetimi tarafından dosyaya sunulmuştur.

10. Soruşturma kapsamında yoğun bakım ünitesi hemşirelerinin (G.O., K.P., U.Y.Y., D.T., P.D.Ö.) 12/4/2025 ve 14/4/2025 tarihlerinde ifadeleri alınmıştır.

11. Başsavcılık 24/4/2025 tarihinde başvurucunun taksirle öldürme suçlamasıyla gözaltına alınmasına karar vermiştir. Aynı gün kolluk kuvvetlerince yakalama işlemi yapılmak amacıyla başvurucunun evine gidilmiş ve evde olmadığı tespit edilmiştir. Eşinin beyanı üzerine başvurucunun çalıştığı başka bir hastaneye gidilmiş ve başvurucu burada yakalanmıştır.

12. Aynı gün başvurucunun kollukta ifadesi alınmıştır. İfade işlemi sırasında başvurucuya sorulan sorular ve başvurucunun cevapları şöyledir:

- Başvurucuya 28/2/2025 tarihinde nöbetçi olduğu sırada vefat eden hastayı hatırlayıp hatırlamadığı, hastanın sorunlarının ne olduğu ve hangi tedavileri uyguladığı sorulmuştur.

- Başvurucu cevaben hastayı hatırladığını, hastanın 75 yaşında olduğunu, kendisine son evre akciğer kanseri tanısı konulduğunu ve ağır solunum sıkıntısı çektiğini belirtmiştir. Acil hekiminin çağrısı üzerine hastayı muayene ettiğini, durumunun kötüleşmesi nedeniyle yoğun bakım ünitesine alarak entübe ettiğini, ilk müdahale ilaçlarının verilmesini hemşirelere söylediğini ve diğer hastalarla ilgilenmek üzere oradan ayrıldığını beyan etmiştir.

- Başvurucuya tanık beyanları ve yoğun bakım kamera kayıtlarına göre saat 19.13.52'de hastanın yanına koşarak geldiği, hemşirelere öfkeyle hitap ederek hastanın ağzından entübasyon tüpünü çektiği, bu esnada "Kardeşim bak burası iki kişi ile dönmez, bırak kardeşim herkes yemeğe gitsin; sustur şunu, hastayı hazır et, çekmiş gitmiş yemeğe"

şeklinde beyanlarda bulunduğu ve kendisinin üniteden ayrılmasını müteakip saat 19.15.27'de hemşirelerin kalp masajına başladığı hususları hatırlatılarak bu tespitlere karşı savunması sorulmuştur.

- Başvurucu cevaben hastayı kontrol etmek için odaya döndüğünde kalp atımının yavaşladığını ve entübasyon tüpünün tıkanarak işlem görmediğini fark ettiğini belirtmiştir. Görevli hemşirelere ihmalleri nedeniyle serzenişte bulunduğunu kabul etmiş ancak tüpü çekme nedeninin hastaya zarar vermek değil aksine fonksiyon görmeyen ve hastayı daha kötü etkileyecek olan tüpü can havliyle çıkarıp müdahaleyi kolaylaştırmak olduğunu savunmuştur. Başvurucu ifadesinin devamında tüpü çektikten sonra hemşirelere gerekli müdahaleleri (kalp masajı, ilaç vb.) yapmalarını söyleyerek başka hastalara bakmak üzere ayrıldığını, bir süre sonra ismini hatırlamadığı bir hemşirenin müdahalenin başarılı olduğunu ve hastanın stabil hâle geldiğini kendisine ilettiğini, daha sonra tekrar aranarak hastaya yeniden müdahaleye başlandığının söylendiğini, kendisinin "Devam edin." talimatı verdiğini ancak hastanın müdahaleye yanıt vermeyerek vefat ettiğini, tüpü hayatın olağan akışına aykırı sertlikte çekmediğini, eyleminin hastaya müdahale şansı vermek amacı taşıdığını beyan etmiştir.

- Başvurucuya hastanın tam olarak saat kaçta vefat ettiği ve ölüm raporunda saatin neden olay gününden bir gün sonrası (00.30) olarak gösterildiği sorulmuştur.

- Başvurucu cevaben yoğunluk nedeniyle hastanın tam ölüm saatini bilmediğini, gece yarısı hasta yakınlarına haber verdiğini belirtmiştir. Rapordaki tarih hatasının ise o geceki aşırı iş yoğunluğundan ve dikkat dağınıklığından kaynaklandığını, sistem üzerinden düzeltme yapamadığını ancak bu durumda hastanenin bir çıkarı olmadığını, yaşanan olayda hatasının veya ihmalinin bulunmadığını, hastaya gerekli özveriyle tedaviyi sunduğunu, hastanın ölmesinin ağzından solunum cihazını çıkarmasıyla bir ilgisinin olmadığını ifade etmiştir.

13. Başsavcılık, kollukta ifade veren yoğun bakım ünitesi hemşirelerinin de ifadesini almıştır.

- Hemşire P.D.Ö. 28/4/2025 tarihinde Başsavcılıkça alınan ifadesinde olayın yaşandığı 28/2/2025 tarihinde 08.30-20.30 saatleri arasında nöbetçi olduğunu ve ünitede toplam 8 hemşirenin bulunduğunu, saat 18.00 sıralarında solunum sıkıntısı şikâyetiyle Acil Servisten gelen 75 yaşındaki hastanın anestezi uzmanı başvurucu tarafından solunum cihazına bağlanarak entübe edildiğini, bu ilk işlem sırasında yanında başka bir hemşire olmadığını, aradan geçen 10-20 dakikalık süre sonunda başvurucunun yoğun bakıma gelerek diğer hemşire F.A.K.nın sırtına sinirli bir şekilde dokunup "Yapacağınız işe başlayacağım, hasta kötüleşti." dediğini, bunun üzerine kendisinin, F.A.K.nın ve başvurucunun hastanın başına gittiklerini, hastanın nabzının yavaşladığını ve durumunun kötüleştiğini gördüklerini, hemşire arkadaşı F.A.K. ile birlikte kalp masajı (CPR) hazırlığı yaptıkları esnada başvurucunun kendilerine hitaben "Bırakın, hastaya müdahale etmeyin." diyerek aniden ve kasti bir şekilde hastanın ağzındaki entübasyon tüpünü sertçe çekip çıkardığını, bu çekme işleminin şiddetiyle hastanın kafasının yatak üzerinden yaklaşık 30-40 cm havaya kalkıp sertçe geri düştüğünü, bu olaya kendisiyle birlikte hemşireler F.A.K. ve G.O.nun da bizzat şahit olduğunu, kendisinin yeni tüp almak için derhâl salona koştuğunu, malzemeleri alıp döndüğünde başvurucunun hastanın yanında olmadığını, yaklaşık 1 dakika içinde hastayı tekrar entübe ettiğini ancak hastanın kalbinin durduğunu, F.A.K. ve G.O. ile birlikte yaklaşık 40-45 dakika boyunca CPR ve elektroşok işlemi uygulamalarına rağmen hastanın dönmediğini ve saat 20.00-20.30 sularında eks olduğunu, mesai bitiminde arkadaşı

F.A.K.nın evine giderek durumu istişare ettiklerini ve başvurucunun tüpü sertçe çekmesiyle ilgili ayrı ayrı tutanak tuttuklarını, ertesi gün saat 10.00'da bu tutanakları başhemşireye teslim edip olayı sözlü olarak anlattıklarını, ayrıca sorumlu hemşireye de bilgi verdiklerini, başvurucunun entübasyon tüpünü kasti olarak çekmemesi hâlinde hastanın yaşama ihtimalinin bulunduğunu zira tüpün çıkmasıyla kalbin durduğunu, ayrıca başvurucunun genel olarak hastalara karşı umursamaz tavırlar sergilediğini ve bu durumu daha önce de yönetime şikâyet ettiğini beyan etmiştir. Tanık, başvurucunun savunmasına karşı verdiği cevabında başvurucunun ifadesinin gerçeği yansıtmadığını, aspirasyon işlemine gerek kalmadığı için tüpü çıkardığı yönündeki iddiasının aksine hastanın solunumunun devam edebilmesi için entübasyon tüpünün asla çıkarılmaması gerektiğini, başvurucunun bu eylemi tıbbi bir kanaatle değil o esnada hemşireye sinirlendiği için gerçekleştirdiğini, tüpün çekilmesinin hemen ardından hastanın genel durumunun daha da kötüleştiğini, başvurucunun eylemi gerçekleştirdikten sonra alanı terk ettiğini, kendilerinin 45 dakika boyunca kalp masajı ve yeniden entübasyon işlemi uygulamalarına rağmen hastayı kurtaramadıklarını, ayrıca başvurucunun genel olarak personelin çay, kahve veya sigara molası kullanmasına sinirlendiğini oysa mola kullanırlarken yerlerine mutlaka işi aksatmayacak şekilde personel bıraktıklarını, bu nedenle başvurucunun tavrının yersiz olduğunu söylemiştir. Tanık, ölüm saati çelişkisine ilişkin sorulan soruya verdiği cevapta dosyadaki ölüm belgesinde 00.30 olarak belirtilen saatin gerçeği yansıtmadığını (yanlış olduğunu), hastanın vefatının aslında saat 19.50 civarında gerçekleştiğini, ölüm belgesine saatin neden 00.30 olarak yazıldığı hususunda ise herhangi bir bilgisinin bulunmadığını dile getirmiştir.

- Tanık U.Y.Y. 28/4/2025 tarihli ifadesinde olay günü 08.30-20.30 saatleri arasında nöbetçi olduğunu, saat 19.00 sıralarında hastanın ünitede yattığını gördüğünü ancak hastayla bizzat ilgilenmediğini ve yemek molasına çıktığını, saat 19.50 sıralarında moladan döndüğünde diğer hemşirelerden hastanın vefat ettiğini öğrendiğini ancak hastanın ölüm sebebini bilmediğini, başvurucunun hastaya uyguladığı işlemler hakkında herhangi bir görgü ve bilgisinin bulunmadığını, başvurucunun ifadesine ilişkin soru üzerine olayı bizzat görmediğini belirtmekle birlikte beyanlarına katıldığını, yapılan işlemlerin mesleki kurallar çerçevesinde ve doğru olduğunu değerlendirdiğini belirtmiştir. Ölüm saatinin neden 00.30 olarak yazıldığı konusunda bilgisinin olmadığını, olaya tanıklık etmediğini beyan etmiştir.

- Tanık G.O. aynı tarihte Başsavcılıkta verdiği ifadesinde olay günü saat 18.00 sıralarında solunum sıkıntısı ile gelen hastayı başvurucunun entübe ettiğini, yaklaşık 10-20 dakika sonra hasta kötüleşip nabzı yavaşlayınca P.D.Ö. ve başvurucu ile birlikte hastanın yanına gittiklerini, hastaya kalp masajı yapmak için hazırlık yaptıkları esnada başvurucunun sebebi bilinmeyen bir şekilde sinirlenerek "Bırakın, hastaya müdahale etmeyin." dediğini ve hastanın ağzındaki entübasyon tüpünü kasti ve sert bir şekilde çekip çıkardığını, bu sert çekme işlemi neticesinde hastanın kafasının yatak üzerinden 30-40 cm kalkıp tekrar sertçe düştüğünü, bu ana kendisiyle birlikte hemşirelerin de şahit olduğunu, hemen ardından P.D.Ö.nün 1 dakika içinde hastayı tekrar entübe ettiğini ancak hastanın kalbinin durduğunu, 45 dakika süren kalp masajı ve elektroşok müdahalesine rağmen hastanın saat 20.00-20.30 sularında vefat ettiğini, kolluk ifadesinde geçen "Solunum cihazını birden sert bir şekilde ve kasti olarak çekmemiş olsa idi hasta yaşayabilirdi." şeklindeki beyanının yanlış anlaşıldığını, bu durumun kesin olarak bilinemeyeceğini ve ihtimalin yarı yarıya olduğunu ancak başvurucunun tüpü çekmesiyle birlikte hastanın kalbinin durduğunu beyan etmiştir. Başvurucunun savunmalarına katılmadığını, hastanın genel durumunun kötüleşmesi üzerine başvurucu tarafından entübe edildiğini, prosedür gereği entübasyonu takiben mekanik

ventilatöre bağlanmadan önce ambulama işlemini gerçekleştirdiklerini, bu esnada hastanın kalp ritminin yavaşlayarak bradikardik seyrettiğini, diğer hemşirenin adrenalin ve atropin gibi ilaçları almaya gittiği sırada başvurucunun sebebi bilinmeyen bir şekilde sinirlenerek hastanın tüpünü çekip olay yerinden ayrıldığını, akabinde hemşire P.D.Ö. tarafından hasta 1 dakika içinde tekrar entübe edilse de hastanın durumunun ağırlaşarak asistol (tam kalp durması) tablosuna girdiğini, yaklaşık 45 dakika süren müdahalelere rağmen hastanın kurtarılamadığını ifade etmiştir. Son olarak ölüm belgesinde saatin 00.30 olarak gösterilmesinin nedenini bilmediğini zira hastanın gerçek ölüm saatinin 19.50-20.00 civarı olduğunu beyan etmiştir.

- Tanık D.T. aynı gün alınan ifadesinde hastanın yoğun bakım çarşafını (dosyasını) açarak 18.30 giriş notunu yazdığını ancak hastanın takibinin kendisinde olmadığını, ön salonda başka hastalara baktığını, hastanın çarşafını kendisi açtığı için diğer personelin hastayı kendisine ait sandığını düşündüğünü zira 18.00-20.00 saatleri arasındaki vital bulguların ve "Hasta teslim edildi." şeklindeki 20.30 notunun kendi adı kullanılarak ancak kendisine ait olmayan farklı bir el yazısıyla başkası tarafından doldurulduğunu, olay saatlerinde (18.30-19.00 arası) molada olduğunu ve sonrasında kendi hastalarıyla ilgilendiğini, bu nedenle başvurucunun hastaya yaptığı müdahaleyi görmediğini ve hastanın nasıl eks olduğunu bilmediğini, başvurucunun tıbbi beyanlarını doğru bulduğunu belirtmekle birlikte ölüm saati hususunda çelişki bulunduğunu, hastanede konuşulanlara göre hastanın 20.00-20.30 sularında vefat ettiğinin söylendiğini ancak dosyayı sonradan incelediğinde hastanın vital bulgularının ve gözlem notlarının saat 23.00-00.00'a kadar alınmış göründüğünü, kâğıt üzerindeki bu kayıtların hastanın o saate kadar yaşadığı izlenimi verdiğini, kendisi 20.30'da çıktığı için gerçek ölüm anına tanık olmadığını beyan etmiştir.

- 29/4/2025 tarihinde ifadesi alınan K.P. olay günü saat 18.00 sıralarında solunum sıkıntısı ile gelen hastanın ilk müdahalesini (kan alma, monitörize etme) yaptıktan sonra molaya çıktığını, yarım saat sonra döndüğünde hemşireler P.D.Ö. ve F.A.K.nın hastaya kalp masajı yaptıklarını gördüğünü ve kendisinin de bu müdahaleye katıldığını, yaklaşık 40-50 dakika süren müdahaleye rağmen hastanın eks olduğunu, başvurucunun müdahalesini o esnada molada olduğu için bizzat görmediğini ancak olayın ardından sinirli olduğu görülen hemşire arkadaşlarının kendisine başvurucunun hastanın ağzındaki solunum cihazını çıkardığını söylediklerini, başvurucunun savunmasına katılmadığını, aspirasyon işleminin doktor tarafından değil hemşireler tarafından yapıldığını, ayrıca ambulamanın entübasyon öncesi bir işlem olduğunu ve tekrar ambu yapmak için tüpün çıkarılmasına gerek olmadığını, aksine bu işlemin hastayı geriye götüreceğini, hastanın kalp ritminin bozulma nedeninin başvurucunun iddia ettiğinin aksine tüpün çekilmesi olduğunu belirtmiştir. Ölüm saati hususunda ise kendisinin kalp masajı sırasında çağrıldığını ve hastanın saat 20.00 civarında eks olduğunu bizzat gördüğünü, mesailerinin 20.30'da bittiğini, bu nedenle ölüm belgesinde yazan 00.30 saatinin yanlış olduğunu ancak neden böyle yazıldığını bilmediğini beyan etmiştir.

- Müşteki olarak ifadesi alınan F.A.K. ifadesinde; olay günü yoğun bakım alan sorumlusu olarak görev yaptığını, saat 18.30 sıralarında Acil Servisten akciğer kanseri tanılı, bilinci açık ancak konfüze durumdaki hastanın kabulünü yaptıklarını, hastanın gelişinden 15-20 dakika sonra başvurucunun akciğer grafisini ve kan gazlarını değerlendirerek hastayı entübe ettiğini ve alandan ayrıldığını ancak yaklaşık 10 dakika sonra başvurucunun sinirli ve gergin bir hâlde geri dönerek personele "Hastayı toparlamamışsınız, yapacağınız işe başlayacağım, eleman yok." şeklinde hakaretamiz söylemlerde bulunduğunu, başvurucunun

saat 18.15 sıralarında stabil olan ve monitörizasyonunda sorun bulunmayan hastanın başına gelerek tıbbi prosedürlere aykırı şekilde entübasyon tüpünün kafını (balonunu) indirmeden ve ağız sabitleme bandını açmadan, aniden ve travmatik bir şekilde tüpü çekip çıkardığını, bu eylem nedeniyle kamera kayıtlarında da görüleceği üzere hastanın başının yukarı doğru kalkarak sert bir şekilde yatak başına çarptığını, bu sahne karşısında sinirlenerek başvurucuya alanı terk etmesini söylediğini, başvurucunun hiçbir şey demeden çıktığını, o esnada hemşirelerle birlikte derhâl resüsitasyona (canlandırma) başladıklarını, başvurucunun bu hayati müdahale sırasında alanda bulunmadığını ve işlemi hemşireler olarak yönetmek zorunda kaldıklarını, hemşire P.D.Ö.nün hastayı yeniden entübe ettiğini, 50 dakika süren müdahalede hastanın 4 kez arest olup döndüğünü, defibrile edildiğini ancak tüm çabalara rağmen kurtarılamadığını, saat 20.00 sularında başvurucuyu telefonla arayıp durumu bildirdiğini, başvurucunun "Müdahaleyi sonlandırın, eksitus kabul edin." talimatı verdiğini, olaydan 15-20 dakika sonra başvurucunun rutin vizit için gelip kendisiyle iletişime geçmeden ayrıldığını, bu nedenle nöbet tesliminde ölüm saatinin doktor tarafından verilmediğini ve ölüm belgesinin doldurulmadığını rapor ettiğini, gerçek ölüm saatinin 19.30-20.00 aralığı olduğunu, belgedeki 00.30 saatinin gerçeği yansıtmadığını, olayın cinayet niteliğinde olduğunun şokunu yaşayarak ertesi gün saat 11.00'de hemşire P.D.Ö. ile birlikte başhemşireye giderek durumu anlattıklarını ve tutanak sunduklarını ancak evrak kayıt numarası verilmediğini, 2 ay boyunca insan kaynakları müdürü ve başhemşireye konuyu sormasına rağmen geçiştirildiğini, personel eksikliği ve yoğunluk nedeniyle 15/3/2025 tarihindeki nöbeti sorumlu kişilere bildirerek bıraktığını, hastane yönetiminin daveti üzerine 17/3/2025 tarihinde yeniden gündüz mesaisine gittiğini, aynı gün başhemşire ile görüşerek personel eksikliği ve çalışma koşullarına dair şikâyetlerini ve önceki nöbetten ayrılma gerekçelerini yinelediğini, 19/3/2025 tarihinde toplanan kurulca hakkında işten ayrılması yönünde karar alındığını ancak insan kaynakları müdürünün istifa etmesi durumunda evlilik tazminatı alabileceği yönündeki telkin ve yönlendirmesi üzerine aynı gün istifa dilekçesi vererek hastaneden ayrıldığını, hastane bünyesinde söz konusu şüpheli ölüm olayıyla ilgili etkin bir idari işlem yapılmayacağı kanaatine vardığı ve vicdani rahatsızlık duyduğu için istifa ettiği gün konuyu CİMER'e bildirerek şikâyet başvurusunu oluşturduğunu beyan etmiştir. Başvurucunun ifadesinin ise yanlış olduğunu, başvurucunun tüpü çektikten sonra müdahale esnasında hastanın başında bulunmadığını, hemşirelerin görev ve yetkileri dışında doktorun yapması gereken işleri yapmak zorunda bırakıldığını açıklamıştır. Son olarak ölüm saatinin belgede 00.30 olarak gösterilmesinin gerçeği yansıtmadığını, hastanın 19.30-20.00 sularında eks olduğunu, gerçek saatin neden yanlış yazıldığını bilmediğini dile getirmiştir.

14. Başsavcılık olayla ilgili bir ön hekim raporu aldırmıştır. 25/4/2025 tarihli ön hekim raporunda spontan solunumu olmayan hastalarda kullanılan entübasyon tüpünün takılmasından 1-1,5 saat gibi kısa bir süre sonra tıkanmasının beklenmediği, tıkanıklık şüphesi olsa dahi tüpü çıkarmak yerine öncelikle aspirasyon yöntemiyle temizlenmesi gerektiği, tüp değişimi zorunlu olsa bile yeni tüp ve laringoskop gibi gerekli ekipmanlar hazır edilmeden ve tespit bantları usulüne uygun sökülmeden tüpün çekilip çıkarılmasının tıbbi standartlara aykırı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca raporda; görüntü kayıtlarından hekimin hastanın durumunu umutsuz vaka olarak değerlendirip müdahaleyi sonlandırdığı izleniminin edinildiği, öte yandan hekimin aynı anda hastanenin birçok kritik birimine tek başına bakmak zorunda bırakılmasının fiziken mümkün olmadığı ve bu durumun hastane yönetiminin organizasyonel kusuru ile ihmali olarak değerlendirildiği belirtilmiştir.

15. 25/4/2025 tarihinde Başsavcılıkta başvurucunun ifadesi alınmıştır. Başvurucu;

ifadesinde ön hekim raporuna katılmadığını, olay anındaki tıbbi kanaati gereğince aspirasyon yerine ambu (entübe edilmeden hava verilmesi) işleminin daha doğru olacağını değerlendirdiğini ve bu uygulamanın başarılı sonuç verdiğini, entübasyon tüpünü hemşirelere sinirlendiği için çıkardığı iddiasının gerçeği yansıtmadığını, aksine yaptığı tıbbi müdahale sayesinde hastanın hayati fonksiyonlarının bir saat daha devam ettiğini, kalp masajının ise tüpün çıkarılmasından değil kalp ritminin zayıflamasından dolayı yapıldığını belirterek atılı suçlamaları reddetmiştir.

16. Başsavcılık ihmali davranışla kasten öldürme suçundan tutuklanması talebiyle başvurucuyu Büyükçekmece 3. Sulh Ceza Hâkimliğine (Hâkimlik) sevk etmiştir. Tutuklamaya sevk yazısında; dosya kapsamı bir bütün olarak değerlendirildiğinde anestezi uzmanı olan başvurucunun hemşirelerle tartıştığı esnada bir anlık sinirle müteveffanın entübasyon tüpünü söküp çıkardığı ve müdahale edilmemesini söyleyerek müdahaleyi engellediği, bu eylemin akabinde hastanın fenalaşarak hayatını kaybettiği, tanık beyanları, kamera görüntüleri ve aleyhte olan uzman görüşü ile sabit olan bu eylemlerin taksir boyutunu aşarak ihmal suretiyle kasten öldürme suçuna vücut verdiği ileri sürülmüştür.

17. Hâkimlik sorgunun ardından 25/4/2025 tarihinde başvurucunun isnat edilen suçtan tutuklanmasına karar vermiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Suçun vasıf ve mahiyeti, mevcut delil durumu, müşteki ifade tutanağı, Cimer Başvuru metni, bilgisi alınan şahısların beyanları, 16/04/2025 tarihli CD inceleme tutanağı da dikkate alındığında ve tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde şüphelinin üzerine atılı suçu işlediğine ilişkin kuvvetli suç şüphesini oluşturacak somut delillerin bulunması, delillerin tam olarak toplanmaması isnat edilen suçun CMK'nın 100/3 maddesinde belirtilen katalog suçlardan olması bu aşamada adli kontrol hükümlerinin yetersiz kalacağı anlaşılmakla şüphelinin CMK'nun 100 ve devamı maddelerince tutuklanmasına… [karar verildi]."

18. Başvurucunun tutuklama kararına yaptığı itiraz Büyükçekmece 7. Asliye Ceza Mahkemesince 2/5/2025 tarihinde reddedilmiştir.

19. Başsavcılık 29/4/2025 tarihinde Adli Tıp Kurumu Başkanlığından başvurucunun ölen hastaya uyguladığı tıbbi müdahalenin tıp kurallarına uygun olup olmadığı hususunda rapor düzenlenmesi talebinde bulunmuştur.

20. Başvurucu, 26/5/2025 tarihinde Başsavcılığa sunduğu dilekçesiyle ölüm olayı ile tıbbi müdahale arasında illiyet bağı bulunmadığını kanıtlayan uzman mütalaalarının dikkate alınarak bu evrakın ivedilikle Adli Tıp Kurumuna gönderilmesi talebinde bulunmuştur. Başvurucunun sunduğu Hacettepe Üniversitesi Genel Cerrahi ve Yoğun Bakım Uzmanı Prof. Dr. K.Y. ile Adli Tıp ve Genel Cerrahi Uzmanı Prof. Dr. A.R.T. tarafından hazırlanan raporda müteveffanın terminal dönem akciğer kanseri hastası olduğu, olay günü derin hipoksi ve hipotansif (düşük tansiyon) tablo içinde hastaneye kabul edildiği, ölüm olayının kişinin kendi hastalığına bağlı komplikasyonlar (organ yetmezliği vb.) nedeniyle gelişme olasılığının yüksek olduğu, sağlık personelinin terminal dönemdeki hastaya yaklaşımının etik açıdan sorgulanabilir tarafları bulunsa dahi başvurucunun tıbbi uygulamalarında hastanın ölümü ile illiyet bağı kurulabilecek herhangi bir eksiklik saptanmadığı ifade edilmiştir. Anestezi ve Reanimasyon Uzmanı Dr. U.B. tarafından hazırlanan uzman mütalaasında başvurucunun tıbbi müdahalelerinin meslek ilkeleri, bilimsel gereklilikler ve etik sorumluluk çerçevesinde gerçekleştirildiği yönünde kanaat bildirilmiştir.

21. Adli Tıp Kurumu Başkanlığı 8/7/2025 tarihinde; 12/5/2022 tarihli ve 7406 sayılı

Kanun'un 14. maddesiyle eklenen 7/5/1987 tarihli ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun ek 18. maddesi gereğince tıbbi uygulama hatası iddialarında Mesleki Sorumluluk Kurulundan izin alınması zorunluluğunu ve Bakanlık Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün konuya ilişkin 6/2/2024 tarihli görüş yazısını (Hekimler hakkında tıbbi işlemleri nedeniyle yapılan şikâyetlerde, henüz yetkili merciden soruşturma izni alınmadan önce, kusur olup olmadığının tespiti amacıyla Adli Tıp Kurumundan rapor istenip istenemeyeceği konusunda hukuki görüş talebine ilişkindir.) esas alarak soruşturma izni bulunmayan dosyanın işlem yapılmaksızın iadesine karar vermiştir.

22. Başsavcılık 10/7/2025 tarihli tekit yazısında başvurucunun taksirle ölüme neden olma suçundan değil soruşturma iznine tabi olmayan ihmali davranışla kasten öldürme suçundan tutuklu bulunduğunu vurgulamıştır. Yazıda, tutuklu bir dosyada yaklaşık 2,5 ay beklendikten sonra rapor tanzim edilmeksizin yapılan iadenin soruşturmayı uzattığı belirtilerek raporun ivedilikle düzenlenip gönderilmesi istenmiştir. Ayrıca dosyanın tekrar işlem yapılmadan iade edilmesi hâlinde Adli Tıp Kurumu görevlileri hakkında adli ve idari soruşturma başlatılacağı ihtar edilmiştir.

23. Başsavcılık 1/9/2025, 24/10/2025 tarihlerinde de Adli Tıp Kurumu Başkanlığına benzer tekit yazılarını göndermiştir.

24. 23/5/2025, 20/6/2025, 17/7/2025, 15/8/2025 ve 12/9/2025 tarihlerinde yapılan tutukluluk incelemeleri sonucunda başvurucunun üzerine atılı suça ilişkin kuvvetli suç şüphesinin varlığını gösteren somut delillerin bulunduğu, işin önemi, suçun vasıf ve mahiyeti ile öngörülen ve mahkûmiyet hâlinde verilmesi beklenen ceza miktarı doğrultusunda tutuklama koruma tedbirinin ölçülü olduğu, delillerin toplanma aşamasında bulunduğu, mevcut delil durumunda ve tutuklama nedenlerinde şüpheli lehine bir değişiklik olmadığı, bu suretle tutukluluktan beklenen faydanın adli kontrol tedbiri ile sağlanamayacağı gerekçeleriyle tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

25. Başvurucu bu süreçte yaptığı tahliye taleplerinde Mesleki Sorumluluk Kurulundan soruşturma izni alınmaksızın tesis edilen tutukluluk kararının hukuka açıkça aykırı olduğunu, delillerin toplanmış olması ve soruşturmanın selameti açısından koruma tedbirine gerek bulunmadığını, tıbbi uygulamalarında kusur bulunmadığını ortaya koyan uzman mütalaaları gözetilerek tutukluluğun devamı kararının kaldırılmasını ve serbest bırakılmasını talep etmiştir.

26. Başvurucu 12/9/2025 tarihli tutukluluğun devamı kararına 23/9/2025 tarihinde itiraz etmiştir. Başvurucunun itirazı Büyükçekmece 30. Asliye Ceza Mahkemesince 26/9/2025 tarihinde reddedilmiştir.

27. Başvurucu 14/10/2025 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

28. Adli Tıp Kurumu 29/9/2025 tarihinde olayla ilgili rapor düzenlemiştir. Raporun sonuç bölümü şöyledir:

"Hastanın 28.02.2025 tarihinde ... Hastanesine acil servisten başvurduğu, genel durum bozukluğu tepkisizlik nefes darlığı şikayeti bulunduğu, Akciğer Ca tanılı hastaya yakın zamanda akıllı ilaç başlandığı, yakınlarına tepki vermemesi üzerine 112 tarafında acil servise getirildiği, tümör tipi adenoca (10.10.2023) evre; T4N3M0 olarak tanımlandığı, acilde; TA 60/40, spo2 70, oda havasında, KTA 130, ateş 35.6 tespit edildiği, İv sıvı ve 02 desteği verildiği, laboratuvar ve görüntüleme tetkikler istendiği, sp02 02 ile 80-85 seyreden, hipotansif, şuur bulanıklığı mevcut hastanın sonuçları ile yoğun bakım ve anesteziyoloji

uzmanına danışıldığı ve GYB ünitesine yatış verildiği, hastanın acil şartlarda müşahede altına alınarak, tetkiklerinin istenmesi, semptomatik tedavi uygulanması, konsültasyon istenerek yoğun bakım yatışının sağlanmasının tıp kurallarına uygun olduğu,

Yoğun bakımda yatağına alınan hastanın Dr. Tolga Bıyıkoğlu tarafından entübasyon tüpünün takılması işleminin gerçekleştirildiği, gerçekleştirilen işlemin tıp kurallarına uygun olduğu ancak daha sonrasında aynı doktor tarafından entübasyon tüpünün çekildiğinin kamera kayıtlarından tespit edildiği, tüpün çekilmesi sonrası kısa sürede arrest tablosu geliştiği ve kalp masajı yapılmasına gerek duyulduğu, hemşireler tarafından gerçekleştirilen CPR uygulamasının tıp kurallarına uygun olduğu, iddia edildiği üzere hastanın entübasyon tüpünün çekilmesi (extübasyon) için tıbbi bir gerekçenin mevcut olmadığı, hekimin hastaya müdahale etmeyip ortamdan uzaklaştığı, tekrar ortama geldiğinde ise canlandırma girişimlerine yönelik bir çabasının olmadığının mevcut görüntülerden anlaşıldığı, Dr.Tolga Bıyıkoğlu tarafından gerçekleştirilen işlemlerin tıp kurallarına uygun olmadığı oy birliği ile mütalaa olunur."

29. Başsavcılık, ilçenin mülhakat adliye olarak bağlı bulunduğu yargı çevresini gözeterek hazırladığı fezlekeyi ve soruşturma dosyasını 17/11/2025 tarihinde Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir.

30. Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığı 21/11/2025 tarihinde başvurucunun resmî belgede sahtecilik ve kasten öldürme suçlarından cezalandırılması istemiyle iddianame düzenlemiştir. İddianamede; söz konusu fiil her ne kadar doktorun görevi sırasında işlenmiş olsa da suç vasfının kasten öldürme olması ve bu eylemin görevle ilişkili suç kapsamında değerlendirilmemesi nedeniyle 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesi uyarınca soruşturma izni prosedürünün uygulanmadığı belirtilmiştir. İddianamede; başvurucunun tanık beyanları, kamera kayıtları ve adli tıp raporları doğrultusunda entübe hastanın solunum tüpünü çekerek ölümüne sebebiyet verdiği, hastanın kritik durumunun bu eylemi hukuka uygun hâle getirmediği ve bir hekim olarak fiilin sonucunu öngörmemesinin hayatın olağan akışına aykırı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca başvurucunun, ölüm saatini olaydan yaklaşık 5 saat sonrasına kaydederek kendi fiili ile ölüm arasındaki illiyet bağını gizlemeye çalıştığı, bu durumun da suç kastını ve bilincini ortaya koyduğu ifade edilerek beden ve ruh bakımından kendini savunamayacak kişiye karşı kasten öldürme ve resmî belgede sahtecilik suçlarını işlediği ileri sürülmüştür.

31. Bakırköy 21. Ağır Ceza Mahkemesi (Mahkeme) 1/12/2025 tarihinde iddianamenin kabulüne karar vermiş ve kovuşturma aşaması başlamıştır.

32. 2/3/2026 tarihli duruşmada başvurucunun konutu terk etmeme ve yurt dışına çıkmama şeklinde adli kontrol tedbirine tabi tutularak tahliyesine karar verilmiştir. Yargılama devam etmektedir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. İlgili Mevzuat

33. 3359 sayılı Kanun'un Ek 18. maddesi şöyledir:

"Yükseköğretim Kanununun 53 üncü maddesinde yer alan soruşturma usulüne tabi olanlar hariç olmak üzere, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar

nedeniyle yapılan soruşturmalar hakkında 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır. Soruşturma izni, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilir. Mesleki Sorumluluk Kurulu, özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensupları bakımından il sağlık müdürlüklerinde görevli başkan veya yardımcılarını da ön inceleme yapmak üzere görevlendirebilir. Soruşturma izni verilmesine ilişkin 4483 sayılı Kanunun 7 nci maddesindeki süreler, iki kat olarak uygulanır. Mesleki Sorumluluk Kurulunun kararlarına karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesine itiraz edilebilir.

Kamu kurum ve kuruluşları ve Devlet üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle idare tarafından ödenen tazminattan dolayı ilgilisine rücu edilip edilmeyeceğine ve rücu miktarına, ilgilinin görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullanıp kullanmadığı ve kusur durumu gözetilerek Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından bir yıl içinde karar verilir. (Ek cümle:21/2/2024-7496/21 md.) Devlet üniversitelerinde görev yapanlar bakımından, ilgili üniversite tarafından Mesleki Sorumluluk Kurulu kararı ve varsa ilgili hakkında görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle görevini kötüye kullandığına dair kesinleşmiş ceza mahkemesi kararı dikkate alınarak altı ay içinde nihai karar verilir.

(Ek fıkra:21/2/2024-7496/21 md.) İdare, kesinleşen mahkeme kararında hüküm altına alınan tazminatı ödedikten sonra hukuken sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle tazminatın ödenmesine sebep olan ve zorunlu meslekî malî sorumluluk sigortası bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile devlet üniversitelerinde görev yapan sağlık meslek mensuplarının yerine geçer. Bu sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle her türlü kusuru ve görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek verdikleri zararlardan dolayı idare tarafından ödenen avukatlık vekâlet ücreti ve yargılama masrafları dâhil tazminat sağlık meslek mensubunun kusuru oranında ve sigorta teminatı dâhilinde tıbbi kötü uygulamaya ilişkin zorunlu malî sorumluluk sigortası yaptırdığı sigorta şirketinden talep edilir.

Mesleki Sorumluluk Kurulu, Sağlık Bakanı tarafından belirlenen;

a) Bakan yardımcısı,

b) Sağlık Hizmetleri, Kamu Hastaneleri, Hukuk Hizmetleri, Yönetim Hizmetleri genel müdürleri veya yardımcıları,

c) Profesör veya doçent unvanlı biri dâhilî, diğeri cerrahi branştan iki hekim,

olmak üzere yedi üyeden oluşur. Mesleki Sorumluluk Kurulunun başkanı Bakan yardımcısıdır. (c) bendi uyarınca belirlenen üyelerin görev süresi iki yıldır.

Mesleki Sorumluluk Kurulu, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alır. Oylamalarda çekimser oy kullanılamaz.

Sağlık Bakanı gelen işin niteliği ve sayısına göre, başka bir Bakan yardımcısının başkanlığında dördüncü fıkrada gösterilenlerden, yeni kurullar oluşturabilir.

Mesleki Sorumluluk Kurulu üyeleri, ikinci fıkra kapsamında verdikleri kararlar sebebiyle görevinin gereklerine aykırı hareket ettiklerinin kesinleşmiş bir ceza mahkemesi kararıyla

tespit edilmesi dışında mali ve idari yönden sorumlu tutulamaz.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir."

34. 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un "Olayın yetkili mercie iletilmesi, işleme konulmayacak ihbar ve şikayetler" başlıklı 4. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Cumhuriyet başsavcıları, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu Kanun kapsamına giren suçlarına ilişkin herhangi bir ihbar veya şikayet aldıklarında veya böyle bir durumu öğrendiklerinde ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delilleri tespitten başka hiçbir işlem yapmayarak ve hakkında ihbar veya şikayette bulunulan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesine başvurmaksızın evrakın bir örneğini ilgili makama göndererek soruşturma izni isterler."

B. Yargıtay İçtihadı

35. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 9/5/2023 tarihli ve E.2020/4855, K.2023/1533 sayılı kararı (Karar, ameliyat sonrası yoğun bakımda vefat eden hastanın ölümünde kusurlu bulunan ürolog ve anestezi uzmanının taksirle öldürme suçundan hapis cezası ile cezalandırılmalarına ilişkindir.) şöyledir:

"27/5/2022 tarih, 31848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14. maddesi ile 3359 sayılı Kanuna ... ek 18. madde eklenmiştir. Bu [madde] hükmü gereği, özel sağlık kuruluşunda görev yapan sanıklar hakkında Mesleki Sorumluluk Kurulundan, soruşturma izni istenmesi ve hukuki durumunun buna göre değerlendirilmesi gerektiği gözetilmeden, yargılamaya devamla sanıklar hakkında yazılı şekilde hüküm kurulması hukuka aykırı bulunmuştur."

36. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin benzer yöndeki 19/9/2023 tarihli ve E.2020/4644, K.2023/3076 sayılı kararı (Karar, doktorun parkta oyuncaktan düşen çocuğu muayene etmek suretiyle beyin kanaması yerine boğaz enfeksiyonu teşhisi koyarak taburcu etmesi sonrasında çocuğun vefat etmesi olayında taksirle öldürme suçundan mahkûm edilmesine ilişkindir.); 20/11/2024 tarihli ve E.2020/11837, K.2024/6551 sayılı kararı (Karar, safra kesesi ameliyatı sonrası hastayı takip etmesi gerekirken erken taburcu ettiği için adli tıp raporuyla kusurlu bulunan doktorun taksirle öldürme suçundan mahkûm edilmesine ilişkindir.).

37. Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 3/7/2024 tarihli ve E.2023/6125, K.2024/3608 sayılı kararı şöyledir:

"27/5/2022 tarihli ve 31848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 7406 sayılı Türk Ceza Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 14. maddesi ile 3359 sayılı Kanuna eklenen [18. madde] uyarınca, müştekiye ait tüm tıbbi evrakların dosya arasına alınıp soruşturma dosyasının Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kuruluna gönderilerek sonucuna göre soruşturma işlemlerinin yürütülmesi gerekirken sağlık meslek mensubu şüpheliler ... bakımından soruşturma izni alınmadan verilen ... kovuşturmaya yer olmadığına dair karara karşı yapılan itiraz üzerine, soruşturmanın genişletilmesine karar verilmesi yerine, yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmemiştir."

38. Bakanlık Ceza İşleri Genel Müdürlüğünün 6/2/2024 tarihli ve 322/9644 sayılı "3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun Ek 18 inci maddesi" konulu görüş yazısının ilgili kısmı şöyledir:

"Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun Ek 18 inci maddesi gereğince kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalarda soruşturma izni alınmadan, kusur tespitine yönelik Adli Tıp Kurumundan rapor tanziminin istenip istenemeyeceği hususunda görüş talebini içeren ilgi yazı incelendi.

...

Görüldüğü üzere, Yükseköğretim Kanununun 53 üncü maddesinde yer alan soruşturma usulüne tabi olanlar hariç olmak üzere, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalar hakkında 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre izin sistemi öngörülmektedir. Bu kapsamda soruşturma izni, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulu tarafından verilir. Mesleki Sorumluluk Kurulu, özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensupları bakımından il sağlık müdürlüklerinde görevli başkan veya yardımcılarını da ön inceleme yapmak üzere görevlendirebilir.

Diğer taraftan memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanabilmeleri için izin vermeye yetkili mercileri belirtmek ve izlenecek usulü düzenlemek amacıyla 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun ihdas edilmiştir. 4483 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde de, yapılacak ihbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikâyetlerde kişi veya olay belirtilmesi, iddiaların ciddî bulgu ve belgelere dayanması, ihbar veya şikâyet dilekçesinde dilekçe sahibinin doğru ad, soyad ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekmektedir. Bu şartları taşımayan ihbar ve şikâyetlerin Cumhuriyet başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmayacağı belirtilmiştir.

Cumhuriyet başsavcıları, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu Kanun kapsamına giren suçlarına ilişkin herhangi bir ihbar veya şikâyet aldıklarında veya böyle bir durumu öğrendiklerinde ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delilleri tespitten başka hiçbir işlem yapmayarak ve hakkında ihbar veya şikâyette bulunulan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesine başvurmaksızın evrakın bir örneğini ilgili makama göndererek soruşturma izni istemeleri gerekmektedir.

Sonuç olarak, kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalar kapsamında, Cumhuriyet başsavcılığınca ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delillerin tespit edilmesini ve suç isnadına konu muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalara ilişkin evrakların toplanmasını müteakip, hakkında soruşturma yürütülen şahsın kusurunun bulunup bulunmadığının raporlanması amacıyla Adli Tıp Kurumuna ilgili evraklar gönderilmeksizin, Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kurulundan soruşturma izni

istenmesi ve hukuki durumunun buna göre değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu itibarla; 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununun Ek 18 inci maddesi uyarınca kamu veya özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar nedeniyle yapılan soruşturmalarda, Cumhuriyet başsavcılığınca ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delillerin tespit edilmesini ve suç isnadına konu muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalara ilişkin evrakın toplanmasını müteakip, başka işlem yapılmaksızın Mesleki Sorumluluk Kurulundan soruşturma izni istenmesi gerektiği değerlendirilmektedir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

39. Anayasa Mahkemesinin 8/4/2026 tarihinde yaptığı toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

40. Başvurucu; hakkında verilen tutuklama ve tutukluluğun devamı kararlarının ilgili ve yeterli gerekçeden yoksun olduğunu, kararların kişiselleştirmeden uzak, basmakalıp ve soyut ifadelere dayandırıldığını, sabit ikametgâhı olan, yaklaşık 20 yıllık hekimlik geçmişi bulunan ve sabıkasız bir kişi olarak kaçma veya delil karartma şüphesini haklı kılacak somut bir olgunun ortaya konulamadığını, suçun ağırlığının tek başına tutukluluğu meşru kılamayacağını, dosyada mevcut olan ve tıbbi kusur bulunmadığını tespit eden iki ayrı uzman mütalaasının mahkemelerce tartışılmadan ve gerekçede karşılanmadan görmezden gelindiğini, henüz yargılamanın başında beklenen ceza miktarı gerekçe gösterilerek tutukluluğun sürdürülmesinin masumiyet karinesini ihlal ettiğini, peşinen suçlu konumuna düşürüldüğünü, terminal dönemdeki bir hastanın vefatı gibi tıbbi risklerin somut kusur gösterilmeden en ağır tedbirle karşılanmasının hekimlik mesleği üzerinde ölçüsüz ve caydırıcı bir etki yarattığını, soruşturmanın temel usul şartı olan ve 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesi uyarınca zorunlu tutulan Mesleki Sorumluluk Kurulu izni alınmadan işlem yapıldığını, Adli Tıp Kurumunun izin olmadan rapor düzenlenemeyeceğine dair resmî yazısına rağmen sürecin keyfî olarak işletildiğini, kanuni şartları oluşmadan yapılan tutuklamanın kanunilik ilkesine aykırı olduğunu belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adil yargılanma hakkı ile suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

41. Bakanlık görüşünde; başvuru konusu olayla ilgili olarak Sağlık Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünden temin edilen görüş ve belgelerin sunulduğu, başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği yönündeki iddialarının incelenmesinde Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihatları ve somut olayın kendine özgü koşullarının bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Sağlık Bakanlığı Hukuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün Bakanlığa gönderdiği yazıda başvurucu ile ilgili olarak Mesleki Sorumluluk Kuruluna intikal eden bir dosya kaydına rastlanmadığı, Sağlık Bakanlığınca herhangi bir işlem gerçekleştirilmediği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanında ihlal iddialarını yinelemiştir.

B. Değerlendirme

42. Anayasa'nın "Kişi hürriyeti ve güvenliği" başlıklı 19. maddesinin birinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

...

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yokedilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir."

43. Başvurucunun şikâyetlerinin özü, tutuklamanın hukuki olmadığına ilişkindir. Dolayısıyla başvurucunun iddialarının Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

44. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

45. Tutuklamanın hukukiliğinin incelenmesinde dikkate alınacak genel ilkeler için bkz. Gülser Yıldırım (2) [GK], B. No: 2016/40170, 16/11/2017, §§ 110-124; Eren Erdem [1. B.], B. No: 2019/9120, 9/6/2020, §§ 131-137; Burcu Gökdağ [GK], B. No: 2023/7631, 8/7/2025, § 55.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

46. Somut olayda öncelikle başvurucunun tutuklanmasının kanuni dayanağının olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

47. Başvurucu, ihmali davranışla kasten öldürme suçundan 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi uyarınca tutuklanmıştır. Diğer taraftan başvurucu, hekim olması nedeniyle Mesleki Sorumluluk Kurulundan soruşturma izni alınmadan hakkında soruşturma yürütüldüğünü ve tutuklama kararı verildiğini belirterek tutuklamanın hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Tutuklamanın kanuniliği bağlamında bu iddianın öncelikle incelenmesi gerekir.

48. 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesiyle Sağlık Bakanlığı bünyesinde Mesleki Sorumluluk Kurulu oluşturulmuştur. Maddenin birinci fıkrasıyla, özel sağlık kurum ve kuruluşları ve vakıf üniversitelerinde görev yapan hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensuplarının sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptıkları muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar bakımından izin usulü getirilmekte ve izin verme yetkisi Sağlık Bakanlığı bünyesinde kurulan Mesleki Sorumluluk Kuruluna verilmektedir. Maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere bu düzenlemeyle gerek kamu gerekse özel sektör bünyesinde ruhsatlandırma, izin veya ilgili mevzuatı uyarınca faaliyette bulunan her basamaktan sağlık hizmet sunucusunda görev yapan hekim, diş hekimi ve diğer sağlık meslek mensubunun sağlık mesleğinin icrası kapsamında yaptığı muayene, tetkik, tahlil, teşhis, tedavi, tıbbi bakım, rehabilitasyon ve bunlar gibi tüm tıbbi işlem ve uygulamalar sebebiyle yapılacak adli soruşturmalar için izin alınması usulü getirilmektedir.

49. 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesi düzenlenmeden önce 4483 sayılı Kanun kapsamında yalnızca kamu kurum ve kuruluşları ve devlet üniversitelerinde görev yapan

hekim ve diş hekimleri ile diğer sağlık meslek mensupları bakımından sağlık mesleğinin icrasıyla ilgili yürütülecek soruşturmalar için izin usulü öngörülmekteydi. Bu bağlamda özel sağlık kurum ve kuruluşları ile vakıf üniversitelerinde görev yapan bu kişiler hakkında yürütülecek benzer nitelikteki soruşturmalar bakımından herhangi bir izin usulü öngörülmemişti. 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesiyle bu kapsamdaki sağlık personeli yönünden de izin prosedürü getirilmiş, bu kişiler bakımından da soruşturma izninin Kurul tarafından verileceği hüküm altına alınmıştır (AYM, E.2022/90, K.2023/201, 30/11/2023, § 5).

50. Başvuru, özel sağlık kuruluşunda hekim olan başvurucunun görevi sırasında işlediği iddia edilen bir suça istinaden uygulanan tutukluluk tedbirine ilişkindir. Tutuklama, yürütülen ceza yargılamasının sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesini sağlamayı amaçlayan bir koruma tedbiridir; dolayısıyla bu tedbire başvurulabilmesi için öncelikle usulüne uygun bir ceza soruşturması veya kovuşturmasının mevcudiyeti şarttır. Yasal bir ceza soruşturmasının bulunmadığı bir aşamada tutuklama tedbirinden söz edilemeyecektir. Bu çerçevede soruşturma izni alınmadan bir soruşturmanın başlatılması hukuken mümkün olmadığından henüz izin aşamasındayken tutuklama kararı verilmesi de yasal dayanaktan yoksundur. Soruşturma izni verilinceye dek Cumhuriyet savcısının ilgili olay üzerindeki soruşturma yapma yetkisi hukuken askıdadır. Bu süreçte savcılık, yalnızca ivedilikle toplanması gereken ve kaybolma ihtimali bulunan delillerin tespitini gerçekleştirebilir. Tutuklama, bu kapsamda değerlendirilebilecek nitelikte bir işlem olmadığından bu aşamada uygulanması hukuken mümkün değildir. Netice itibarıyla yetkili merciden önceden izin alınması hususu, hekimlere yönelik tutuklama tedbirinin hukuka uygunluğu açısından belirleyici ve kritik bir öneme sahiptir.

51. İncelenen olayda Başsavcılık, Adli Tıp Kurumuna yazdığı tekit yazısında başvurucunun taksirle ölüme neden olma suçundan değil ihmali davranışla kasten öldürme suçundan tutuklandığını beyan etmiştir. İddianamede ise fiilin başvurucunun görevi esnasında icra edildiği kabul edilmesine rağmen suç vasfının kasten öldürme olması gerekçesiyle bu eylemin göreve ilişkin bir suç sayılamayacağı ileri sürülmüştür. Başsavcılık bu nitelemeye dayanarak eylemin 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesi kapsamına girmediğini ve dolayısıyla soruşturma izni prosedürünün işletilmesine gerek bulunmadığını kabul etmiştir.

52. Hekimlerin mesleki faaliyetleri nedeniyle adli bir soruşturma tehdidiyle karşılaştığı durumlarda, hukuki kesinlik ilkesi her zamankinden daha fazla önem arz etmektedir. İlgili yasal düzenlemelerin hekimlerin görevlerini baskı altında kalmadan ve motivasyon kaybı yaşamadan yerine getirmelerini güvence altına almak amacıyla özel bir hukuki koruma (soruşturma izni) sağlaması hâlinde, bu tür usuli düzenlemelere uygun bir şekilde riayet edilmesi esastır. Özellikle toplum sağlığının korunmasında hekimlerin sahip olduğu hayati rol ve yersiz şikâyetlerin sağlık hizmeti sunumunda yaratacağı verimsizlik riski gözönünde bulundurulduğunda yasal izin prosedürü işletilmeksizin bir istisnanın uygulanmasından kaynaklanan soruşturma işlemlerinin incelenmesinde, hekimlerin hukuki güvenliğinin korunması konusuna özellikle dikkat edilmelidir.

53. Hekimlere sağlanan bu usuli güvenceleri (Mesleki Sorumluluk Kurulu izni) etkisiz kılan istisnai hükümler, ancak dar ve sınırlayıcı bir şekilde yorumlanmalıdır. Güvenceyi devre dışı bırakacak istisnaların genişletici bir yorumla ele alınması, kanunun yersiz adli soruşturmaların önüne geçme amacını işlevsiz kılacaktır. Bu nedenle adli makamlar, izin prosedürünü uygulamadan doğrudan soruşturma safhasına geçilmesi yönündeki tasarruflarında bu istisnai yolun gerekliliğini ve hukuki dayanaklarını ikna edici ve somut bir

şekilde ortaya koymakla yükümlüdür.

54. Olayda Başsavcılık, başlangıçta taksirle öldürme olarak nitelendirdiği eylemi bilahare kasten öldürme şeklinde vasıflandırarak kanuni güvenceyi devre dışı bırakmıştır. Ancak söz konusu değerlendirmenin yapılabilmesi için eylemin tıbbi faaliyetin tamamen dışında kaldığının somut verilerle ortaya konulması gerekmektedir. Buna karşın tutuklama kararında, Başsavcılığın kararlarında ve iddianamede eylemin neden tıbbi işlem sayılmadığına veya Mesleki Sorumluluk Kurulu prosedürünün neden işletilmediğine dair -suç vasfının kasten öldürme olduğu yönündeki soyut beyan dışında- tatminkâr bir açıklama ya da hukuki bir tartışma yapılmadığı görülmektedir.

55. Ayrıca 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesi soruşturma izni alınması gereken durumları suçun nevinden ziyade fiilin "sağlık mesleğinin icrası kapsamında" olup olmadığına göre belirlemiştir. Kanun metninde, izin mekanizmasının yalnızca taksirli suçlarla sınırlı olduğuna dair daraltıcı bir hüküm bulunmamaktadır. Şayet yalnızca suçun "kasten" işlendiği iddiasıyla izin prosedürü baypas edilebilirse bu durum 3359 sayılı Kanun'un sağladığı koruyucu etkiyi tamamen işlevsiz kılacaktır. Zira her tıbbi uygulama hatası vakasında olası kasıt veya ihmali davranışla kasten öldürme iddialarının ileri sürülmesi her zaman mümkündür.

56. Eylemin yoğun bakım ünitesinde, tedavi altındaki bir hastaya yönelik ve tıbbi bir cihaz üzerinden gerçekleştirilmiş olması, fiilin 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesi anlamında bir tıbbi işlem ve uygulama teşkil ettiği noktasında güçlü bir karine oluşturmaktadır. Başsavcılık, eylemi doğrudan kasten öldürme olarak vasıflandırarak izin prosedürünü aşmış olsa da maddi vakıalar incelendiğinde, tartışılan eylemin tıbbi bir prosedüre (ekstübasyon/entübasyon tüpünün çekilmesi) ilişkin olduğu açıktır. Başvurucu; ifadesinde tüpü öldürme kastıyla değil tıkandığını fark etmesi üzerine hastayı rahatlatmak ve ambu (manuel solunum) desteği sağlamak amacıyla, tıbbi bir gereklilik olduğu inancıyla çektiğini beyan etmiştir. Başvurucunun bu eyleminin bir tıbbi uygulama hatası (malpraktis) mı yoksa bir kasten öldürme aracı mı olduğu hususu, ancak teknik uzmanlığa sahip Mesleki Sorumluluk Kurulunun ön incelemesi neticesinde tespit edilebilir.

57. Başvurucunun sunduğu uzman mütalaalarında ölüm olayının hastanın mevcut komplikasyonlarına bağlı gelişme olasılığının yüksek olduğu ve başvurucunun uygulamaları ile ölüm arasında illiyet bağı kurulamadığı, başvurucunun tıbbi müdahalelerinin meslek ilkeleri, bilimsel gereklilikler ve etik sorumluluk çerçevesinde gerçekleştirildiği ifade edilmiştir. Buna karşın Adli Tıp Kurumu, ölümün tüpün çekilmesine bağlı solunum yetmezliği sonucu gerçekleştiği kanaatindedir. Tıbbi tablo bu derece tartışmalıyken eylemin tıbbi işlem ve uygulamalarla ilgisiz olduğunu söylemek mümkün görünmemektedir. Nitekim soruşturma aşamasında Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, 3359 sayılı Kanun uyarınca tıbbi uygulama hatası iddialarında Mesleki Sorumluluk Kurulundan izin alınması gerektiğini belirterek dosyayı başlangıçta iade etmiştir. Benzer şekilde Bakanlık Ceza İşleri Genel Müdürlüğü de Cumhuriyet başsavcılıklarınca ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delillerin tespit edilmesini ve suç isnadına konu muayene, teşhis ve tedaviye ilişkin tıbbi işlem ve uygulamalara ait evrakın toplanmasını müteakip hekimlerin kusurunun bulunup bulunmadığının raporlanması amacıyla evrakların Adli Tıp Kurumuna gönderilmeksizin öncelikle Sağlık Bakanlığı Mesleki Sorumluluk Kurulundan soruşturma izni istenmesi ve hukuki durumun buna göre değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır (bkz. § 38). Daha sonra düzenlenen Adli Tıp Kurumu raporunda da olay tıbbi bir prosedürün uygulanması çerçevesinde tıp kurallarına uygunluk yönünden tartışılmıştır. Sonuç olarak

soruşturma konusu eylem doktorun göreviyle doğrudan ilgiliyken ve kanun bu tür eylemleri açıkça Kurul iznine tabi kılmışken Başsavcılığın salt kendi nitelendirmesiyle eylemi görev dışı sayması yasal güvencenin işlevsiz kalmasına neden olmuştur.

58. Yukarıda ortaya konulan değerlendirmeler ışığında başvurucunun sağlık mesleğini icra ederken gerçekleştirdiği tıbbi müdahalelere ilişkin olarak 3359 sayılı Kanun'un ek 18. maddesiyle sağlanan "Mesleki Sorumluluk Kurulu'ndan soruşturma izni alınması" usuli güvencesinden yoksun bırakıldığı anlaşılmıştır. Bu koşullarda verilen tutuklama kararının kanunla öngörülen bir usule uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

59. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

60. Yukarıda varılan sonuç gözönünde bulundurulduğunda başvurucunun tutukluluk hâlinin devamını haklı göstermek için sunulan nedenlerin ilgili ve yeterli gerekçelere dayanıp dayanmadığı hususunun ayrı olarak incelenmesine gerek olmadığı değerlendirilmiştir.

VI. GİDERİM

61. Başvurucu; ihlalin tespiti, tahliye edilmesi için gereğinin yapılması ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

62. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Doğan ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasına göre esas inceleme kapsamında bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve varsa ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı belirlenmektedir. Aynı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 79. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ise ihlal kararı verilmesi hâlinde gerekli görüldüğü takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Buna göre ihlal sonucuna varıldığında ilgili temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verilmesinin yanında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi, diğer bir ifadeyle ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilmesi de gerekir (Mehmet Doğan, § 54).

63. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (Mehmet Doğan, §§ 55, 57).

64. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı durumlarda 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kural olarak ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmedilir (Mehmet Doğan, § 58).

65. İncelenen başvuruda soruşturma izni alınmadan tutuklama kararı verilmesi ve tutukluluğun sürdürülmesi sebebiyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Başvurucunun tutukluluk hâli sona ermiş olsa da konutu terk etmeme

adli kontrolü nedeniyle özgürlüğünün kısıtlanması hâli devam etmektedir. Buna göre Anayasa Mahkemesince başvurucu hakkında tespit edilen hak ihlalinin sonlandırılmasına ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yönelik olarak yeniden yapılacak yargılamada durma kararı verilmesi ve dosyanın soruşturma izni alınıp alınmayacağı hususunda karar verilmek üzere Mesleki Sorumluluk Kuruluna gönderilmesi işlemlerinin yerine getirilmesi zorunludur. Bu amaçla işbu kararın ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için Bakırköy 21. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

66. Başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına yönelik müdahale nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 250.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 19. maddesinin üçüncü fıkrası bağlamında güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yapılacak yargılamada durma kararı verilmesi ve dosyanın soruşturma izni hususunda değerlendirme yapılması amacıyla Mesleki Sorumluluk Kuruluna iletilmesini sağlamak üzere Bakırköy 21. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2025/505) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 250.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 5.064,40 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 45.064,40 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 8/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET TURAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2018/12568 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2018/12568

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET TURAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2018/12568)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Furkan Samet ESER

Başvurucular : Ahmet TURAN ve diğerleri [bkz. ekli listenin (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli listenin (D) sütunu

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, terör örgütüne üye olma suçundan verilen mahkûmiyet kararlarında karar sonucunu değiştirebilecek nitelikteki esaslı iddiaların karşılanmaması nedeniyle gerekçeli karar hakkının ve Anayasa'da güvence altına alınan diğer hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Komisyon, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Ekli listenin (B) sütununda belirtilen başvurular konu bakımından ilgisi nedeniyle 2018/12568 başvuru numaralı dosya ile birleştirilmiş ve inceleme bu dosya üzerinden yapılmıştır.

3. Başvuruculardan bir kısmı, bireysel başvuru harç ve masraflarını karşılama imkânlarının bulunmadığını belirterek adli yardım talebinde bulunmuştur.

II. DEĞERLENDİRME

A. Adli Yardım Talepleri Yönünden

4. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvuruculara adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

B. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar Yönünden

5. Başvurucular, başta ByLock programının örgütsel iletişimi sağlamak amacıyla kullanıldığına dair yargılama makamları tarafından mahkûmiyet kararına dayanak alınan delillere ve yapılan değerlendirmelere karşılık davanın esasına etkili olacak şekilde ileri sürdükleri itirazların karşılanmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruculara iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

6. Mevcut başvurularda yargı makamları tarafından başvurucular hakkındaki ByLock tespitlerinin, -ByLock verilerini içeren dijital materyallerin çözümlenmesi üzerine- user-ID numarası ve buna bağlı alt verilere ilişkin düzenlenen ByLock Tespit ve Değerlendirme Tutanakları yerine, yalnızca ByLock sorgu sonucu raporuna veya Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumundan getirtilen CGNAT kayıtlarına dayandırıldığı anlaşılmaktadır.

7. Buna karşın Yargıtay içtihadı uyarınca kişinin ByLock kullanıcısı olduğunun tespiti açısından somut olaylarda da olduğu gibi sadece CGNAT kayıtları yeterli delil olarak kabul edilmemektedir [birçok karar arasından bkz. (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 30/6/2021 tarihli ve E.2020/2018, K.2021/4527; Yargıtay 3. Ceza Dairesinin 4/10/2022 tarihli ve E.2021/18943, K.2022/5428 sayılı kararları] (benzer yönde bkz. Mehmet Ayko [1. B.], B. No: 2019/41322, 7/1/2025, § 20; Atakan Yıldırım [2. B.], B. No: 2021/8629, 14/1/2025, § 29; Uğur Özçiftçi [1. B.], B. No: 2021/43521, 15/1/2025, § 20).

8. Diğer yandan Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender ([GK], B. No: 2020/31370, 25/9/2025) kararında, başvurucunun ByLock programını kullandığına dair tespitin terör örgütüne üye olma suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararında belirleyici delil olarak kabul edildiği somut olayda kişilerin örgüt talimatı ile ByLock ağına dâhil olduğunun ve gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla kullandıklarının belirlenmesi açısından Yargıtayın ilkesel olarak ortaya koyduğu ve yapılmasını gerekli gördüğü araştırmaların yerine getirilmediği kanaatine ulaşmıştır. Anayasa Mahkemesi, anılan kararda başvurucunun -ByLock programını kullanmadığına yönelik itirazının yanı sıra- anılan programı örgütsel iletişim amacıyla kullanmadığına dair iddiasının kararın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu ancak yargı makamları tarafından bu iddia hakkında somut bir değerlendirme yapılmadığı, bu eksikliğin kanun yolu incelemeleri sırasında da telafi edilmediği kanaatine varmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu nedenle başvurucunun mahkûmiyeti için gerekli olan yeterli gerekçenin ortaya konulamadığını değerlendirmiş ve ihlal sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 47-58).

9. Neticede başvuruculara ByLock uygulamasını kullandıklarına ilişkin tespiti içeren deliller, terör örgütü üyeliği suçundan kesinleşen mahkûmiyet kararlarında belirleyici delil olarak değerlendirilmekle birlikte bu kullanımın gizliliği sağlamak için haberleşme amacıyla gerçekleştirildiğinin ortaya konulmadığı mevcut başvurular yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

10. Açıklanan gerekçelerle başvuruculara Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddialar Yönünden

11. Başvuruculardan bir kısmı, terör örgütü üyeliği suçuyla ilgili olarak yapılan yargısal yorumların öngörülebilir olmaması ve suç oluşturmayan bazı eylemlerin mahkûmiyete esas alınması nedeniyle de suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

12. Anayasa Mahkemesi, Ali Bayram İskender kararında varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (Ali Bayram İskender, §§ 60, 61). Mevcut başvurularda varılan sonuç ve uygun görülen giderime göre başvuruculların benzer ihlal iddiaları yönünden de Ali Bayram İskender kararından ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

13. Açıklanan gerekçelerle, başvuruculların Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin şikâyetleri hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek bulunmadığına karar verilmesi gerekir.

D. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar Yönünden

14. Başvuruculardan bir kısmı, yargılandıkları ceza davalarının uzun zamandır devam etmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Başvuruculların iddialarının Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023), Ahmet Kartalkuş ([2. B.], B. No: 2019/39635, 19/3/2024, §§ 25-42) kararları doğrultusunda başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

E. Diğer İhlal İddiaları Yönünden

16. Başvuruculardan bir kısmı, adil yargılanma hakkı kapsamındaki diğer bazı güvencelerin yanı sıra birçok anayasal hakkının ihlal edildiğini de ileri sürmüştür. Bireysel başvuruya konu olay ve olgular, başvuruculların ihlal iddiaları ve başvurulara konu temel şikâyetlere ilişkin yukarıda yapılan tespitler birlikte değerlendirildiğinde bir kısım başvurucunun Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ortak koruma alanında yer alan temel haklara ilişkin diğer şikâyetlerinin kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat taleplerinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

19. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın neticesiyle ilgili bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı

uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

20. Başvurucular maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadıklarından maddi tazminat taleplerinin, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından da manevi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların adli yardım taleplerinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde kimliklerinin gizlenmesi talebinde bulunan başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

C. 1. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Diğer ihlal iddialarının kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Suçta ve cezada kanunilik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (E) sütununda belirtilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

G. Vekille temsil edilen başvuruculara ekli listenin (F) sütununda belirtilen vekâlet ücretleri ile ekli listenin (G) sütununda belirtilen harçların listede gösterildiği şekliyle ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA KIRIM VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/2176 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/2176

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA KIRIM VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/2176)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Selçuk KILIÇ

Başvurucular : Mustafa KIRIM ve diğerleri [bkz. ekli tablonun (C) sütunu]

Vekilleri : bkz. ekli tablonun (D) sütunu

I. BAŞVURULARIN ÖZETİ

1. Başvurular, birleştirilen hizmet süreleri üzerinden emeklilik aylığı bağlananlara emekli ikramiyesi ödenebilmesi için kamudaki görevin kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona erme koşulu aranması nedeniyle mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurular, süresinde yapılmıştır. Başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Ekli listenin (A) sütununda bulunan başvurular, konu yönünden hukuki irtibat bulunması nedeniyle birleştirilmiş ve inceleme 2020/2176 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmüştür.

3. Talepte bulunan ve ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım taleplerinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

4. Başvurucular, farklı sosyal güvenlik kurumlarına tabi hizmet süreleri birleştirilmek suretiyle hesaplanan hizmet süresi için kendilerine emekli aylığı bağlandığı hâlde emekli

ikramiyesi verilmemesinin hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca hizmet süresi birleştirmesi yapmadan emekliye ayrılanlara herhangi bir şart aranmaksızın emekli ikramiyesi ödenmekte iken kendileri gibi hizmet süresi birleştirmesi yaparak emekli olabileceklere aynı hakkın tanınmaması nedeniyle ayrımcılığa uğradıklarını iddia etmiştir. Memuriyetlerinin kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermediği gerekçesiyle emekli ikramiyesi ödenmeden emekli aylığı bağlanması işlemine karşı açtıkları iptal davalarının reddedilmesi sebebiyle de mülkiyet hakkı ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

5. Adalet Bakanlığı görüşünde; iddialarını ispat edemeyen ve belirli bir kanun hükmüne ya da istikrarlı bir içtihada dayandırmayan başvuruculaların Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamına giren bir ekonomik değeri veya en azından böyle bir değeri elde etme yönünde meşru bir beklentisi olmadığı ifade edilmiştir.

6. Başvuruculaların emekli ikramiyesi ödenmemesine dair şikâyetlerinin esas itibarıyla mülkiyet hakkını ilgilendirdiği anlaşıldığından ihlal iddialarının mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağı çerçevesinde incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

7. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmadığı da anlaşıldığından, mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

8. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Fikret Aslan ([GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Anılan başvuruda aynı şikâyet yönünden mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Kararda kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona ermiş olma kuralının yalnızca hizmet birleştirmesi suretiyle emekli aylığı bağlananlar için geçerli olduğu, emekli aylığı bağlanması için 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu ile 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamında süresi tek başına yeterli olanların KHK ile kamu görevinden çıkarılsalar dahi emekli ikramiyesi alabildiği belirtilmiştir. Kamu görevinden çıkarıldığı hâlde anılan kapsamdaki sigortalılık süresi aylık bağlanmaya yeterli olanlar ile aylık bağlanmaya yeterli olmayanlar arasında -emekli ikramiyesi ödenebilmesi için- 1/9/1971 tarihli ve 1475 sayılı İş Kanunu'nun 14. maddesinde belirtilen kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak sona erme kuralına tabi tutularak farklılık oluşturulduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede farklı muamelenin emekli aylığına hak kazanılması için gerekli sürenin önemli bir kısmını kamuda geçirdikten sonra kamu görevinden çıkarılan başvurucuya emekli ikramiyesine hak kazanma yönünden orantısız külfet yüklediği sonucuna varılarak mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine, ihlalin kanundan kaynaklanması nedeniyle kararın Türkiye Büyük Millet Meclisine bildirilmesine karar verilmiştir (Fikret Aslan, §§ 46-88).

9. Somut başvurularda da bu ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmamaktadır. Emekli Sandığına bağlı olarak geçen hizmet süresinin tek başına yeterli olması durumunda görevin ne şekilde sona erdiğine bakılmadan emekli ikramiyesi ödeneceği hâlde hizmet süresinin tek başına emekliliğe yeterli olmaması durumunda kıdem tazminatına hak kazanma şartlarına uygun olarak hizmetin sona ermiş olma koşulunun aranması sonucu emekli ikramiyesine hak kazanma bakımından başvuruculara orantısız külfet yüklenmesinin

mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağını ihlal ettiği sonucuna varılmıştır.

10. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

Yılmaz AKÇİL bu görüşe katılmamıştır.

III. GİDERİM

11. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

12. Başvuruya konu olayda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının ihlal edildiği, ihlalin doğrudan 5434 sayılı Kanun'un 89. maddesinin ikinci fıkrasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır (Fikret Aslan, § 84).

13. Anayasa Mahkemesi, ihlalin kanundan kaynaklandığı hâllerde giderimin ne şekilde yapılacağı ile ilgili olarak Hulusi Yılmaz ([GK], B. No: 2017/17428, 1/12/2022) kararında ilkeleri tespit etmiştir. Buna göre ihlal, idari makamların veya yargı mercilerinin Anayasa'ya uygun yorum yapmalarına imkân vermeyecek açıklıkta bir kanun hükmünü uygulamaları veya kanundaki belirsizlikler nedeniyle ortaya çıkmışsa bu ihlal, kanunun uygulanmasından değil doğrudan kanundan kaynaklanmaktadır. Bu durumda ancak ihlale yol açan kanun hükmünün ortadan kaldırılması veya ilgili hükmün yeni ihlallere yol açılmayacak bir şekilde değiştirilmesi ya da yeni ihlallere yol açılmasının önüne geçilmesi için belirsizliğin ortadan kaldırılması hâlinde söz konusu ihlalin bütün sonuçlarıyla giderilebildiğinden söz edilebilir (Hulusi Yılmaz, § 56).

14. Anayasa Mahkemesinin Hulusi Yılmaz kararında benimsendiği üzere kanundan kaynaklanan ihlal durumunda ihlalin giderimini sağlayabilecek yöntemlerden biri de ihlale neden kanuni düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle ilgili mahkemesince itiraz yoluna başvurulmasıdır. Bu bağlamda somut başvuruda Anayasa'nın 152. maddesi uyarınca ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla başvurulmasının sağlanması amacıyla yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğu sonucuna varılmıştır.

15. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinde bulunan başvurucuların anılan taleplerinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE Yılmaz AKÇİL'in karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

Ç. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkı ile bağlantılı olarak ayrımcılık yasağının ihlalinin

sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere ekli listenin (G) sütununda gösterilen mahkemelere GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. Ekli listenin (F) sütununda yer alan başvuru harçları ile ekli listenin (E) sütununda yer alan vekâlet ücretinin tabloda gösterildiği şekliyle başvuruculara ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde karar verildi.

KARŞIOY

Mahkememiz tarafından verilen Fikret Aslan [GK], B. No: 2019/41241, 25/2/2025 kararındaki karşı oyda belirtilen gerekçelerle başvurucunun başvurusunun hem kabul edilebilirlik yönünden hem de başvuruya konu hakkının ihlal edilmediği düşüncesiyle çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

Üye Yılmaz AKÇİL

BERAY ARCAK KARABACAK

B. No: 2020/2193 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/2193

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BERAY ARCAK KARABACAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/2193)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucu : Beray ARCAK KARABACAK

Vekilleri : Av. Tamer KULAÇOĞLU Av. Serkan KARTAL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; başvurucu ve diğer malikler aleyhine açılan tapu iptali ve tescil davasında taşınmazların bir kısmına 9/10/1956 tarihinden önce el atıldığı ortaya konulamadığı hâlde davanın tamamının kabul edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının, yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, Diyarbakır'ın Yenişehir ilçesi Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan 26 ada 3, 4, 24, 25, 26, 27 ve 28 parsel sayılı taşınmazlarda hissedar maliktir.

3. Millî Savunma Bakanlığı (İdare) 21/4/2010 ve 20/11/2013 tarihlerinde başvurucu ve diğer maliklerin murisleri adına kayıtlı hisselerinin iptali ile Hazine adına hükmen tesciline karar verilmesi talebiyle Diyarbakır 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde (Asliye Hukuk Mahkemesi) tapu iptali ve tescil davaları açmıştır. İdare; dava dilekçelerinde taşınmazların Diyarbakır 7. Kolordu Komutanlığı sınırları içinde kaldığını, davalıların murisleri ile Hazine arasında hisseli olduğunu, taşınmazların vasfının beyanlar hanesinde "talimhane, kargir kışla, garaj, işocağı depo, tarla ve atış yerleri" olduğunu belirterek Hazine ile davalıların murisleri adına tespit yapıldığını, dava konusu parsellerin 1919 yılından beri askerî kullanımda olduğunu ifade etmiştir.

4. Asliye Hukuk Mahkemesi 10/5/2017 ve 14/9/2018 tarihlerinde, başvurucu ve diğer davalıların maliki oldukları Diyarbakır'ın Yenişehir ilçesinde bulunan taşınmazlara İdarenin 1953 yılından önce el attığı, taşınmazların üzerinde askerî birliğe ait yapıların olduğu, kadastro tespiti sırasında kârgir kışla, garaj, iş ocağı ve depo olarak kullanıldığı saptamasından hareketle ve 5/1/1961 tarihli ve 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun'un 1. maddesine istinaden davaları kabul etmiş; taşınmazlar İdare adına tescil edilmiştir. Kararların gerekçesinde yukarıda bahsedilen saptamalara göre dava konusu taşınmazlara İdarece kadastro tespitinin yapıldığı tarih itibarıyla fiilen el atıldığının sabit olduğu, mevcut duruma göre davalıların taşınmaz üzerinde herhangi bir yasal hakları kalmadığı tespitinde bulunulmuştur.

5. Başvurucu ve diğer malikler, gerekçeli karara karşı istinaf talebinde bulunmuş; ilk derece mahkemelerince 221 sayılı Kanun'un uygulanmasında ve takdirinde hata yapıldığını, esasen bu yasanın uygulanma şartlarının oluşmadığını, uygulanacaksa da sadece askerî tesislerin bulunduğu bölümler yönünden uygulanması gerektiğini, ilk derece mahkemesince kurulan hükmün hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

6. Gaziantep Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesince Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından kurulan hükmün Yargıtay içtihatlarına, usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle istinaf talebinin reddine karar verilmiştir.

7. Başvurucu ve diğer malikler tarafından kararlar temyiz edilmiş ancak Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin (Daire) 4/11/2019 ve 29/9/2020 tarihli ilamlarıyla hükümlerin onanmasına karar verilmiştir. 29/9/2020 tarihli ilama yönelik karar düzeltme istemi de aynı Daire tarafından 21/4/2021 tarihinde reddedilmiştir.

8. Komisyon, aralarında bağlantı bulunması nedeniyle süresi içinde yapılan 2020/38086 numaralı başvurunun süresinde yapılan 2020/2193 numaralı başvuru ile birleştirilmesine karar vermiştir.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

10. Başvurucu, 221 sayılı Kanun'dan sonra 8/11/1983 tarihinde yürürlüğe giren 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun geçici 4. maddesi kapsamında karar verilmesi gerekirken bedelsiz hükmen tescile imkân veren 221 sayılı Kanun kapsamında karar verilmesinin mülkiyet hakkını ihlal ettiğini, taşınmazın tamamına 1956 yılından önce el atıldığının yargılama makamlarınca ortaya konulamadığını, bu kapsamda 221 sayılı Kanun'un başvuruya konu olay kapsamında uygulanamayacağını, uygulanacaksa da sadece askerî tesislerin olduğu bölümler yönünden uygulanması gerektiğini, aynı konuda açılan benzer davalarda Diyarbakır Asliye Hukuk Mahkemelerince davanın reddi yönünde karar verildiğini, yargılama makamlarınca söz konusu kararlar dikkate alınmadan karar verilmesinin adil yargılanma hakkını ihlal ettiğini ileri sürmüş; yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle de makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

11. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; başvurunun zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda

bulunmamıştır.

12. Makul sürede yargılanma hakkı kapsamı dışında kalan tüm ihlal iddiaları mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

A. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

14. Başvuruya konu uyuşmazlıkta hükme esas alınan 221 sayılı Kanun, Anayasa Mahkemesinin 21/4/2022 tarihli ve E.2021/19, K.2022/46 sayılı norm denetimi kararı ile iptal edilmiştir. Kararda, anayasal öğeleri dikkate almayan, bu çerçevede kamulaştırmada kamu yararı olup olmadığının yargısal olarak denetlenmesine imkân tanımayan, gerçek karşılık ve diğer anayasal ölçütleri karşılamayan kuralın Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen, sınırlamanın Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil ettiği, kanunda Anayasa'nın açık güvencelerine aykırı olarak öngörülen kamulaştırmanın birey için katlanılabilir bir külfete dönüşmesini engelleyecek herhangi bir telafi mekanizmasına da yer verilmediği açıklanmıştır.

15. Anayasa Mahkemesi Ferhat Geneci ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2019/13161, 7/2/2024) kararında da 221 sayılı Kanun'un norm denetimi kararıyla iptal edildiğini vurgulamış ve başvuruculara dava haklarının düştüğü kabul edilmek suretiyle kamulaştırma bedelinin ödenmemesi yönündeki mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

16. Başvuruya konu olayda yargılama makamlarınca başvurucuya ait taşınmazlara 9/10/1956 tarihinden önce el atıldığı, başvurucunun ve diğer maliklerin taşınmazlar üzerinde herhangi bir yasal haklarının kalmadığı kabul edilerek 221 sayılı Kanun hükmü uyarınca davanın kabulüne, başvurucuya ve diğer maliklere herhangi bir bedel ödenmesine hükmedilmeksizin taşınmazlara ait tapu kayıtlarının iptali ile İdare adına tesciline karar verilmiştir.

17. Sonuç olarak somut başvuruda Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında verdiği Ferhat Geneci ve diğerleri kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı, bu kapsamda Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerindeki güvenceler ışığında başvurucunun mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği değerlendirilmiştir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

19. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargı kararlarının geç veya eksik icra edilmesi ya da icra edilmemesi şikâyetiyle yapılan başvurular ile yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan

başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

20. Açıklanan gerekçelerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan mülkiyet hakkı yönünden ihlalin niteliğine göre yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Diyarbakır 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/1569, K.2017/365; E.2016/21, K.2017/351) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 893,80 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.893,80 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET YAŞUK

B. No: 2020/4527 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/4527

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET YAŞUK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/4527)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucu : Mehmet YAŞUK

Vekili : Av. Ruken BENEK BEDLEK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu, nihai kararı 16/12/2019 tarihinde öğrendikten sonra 8/1/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Komisyon; mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın konu bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

2. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Veysi Ado ([GK], B. No: 2022/100837, 27/4/2023) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'un geçici 2. maddesinde 28/3/2023 tarihli ve 7445 sayılı Kanun'un 40. maddesi ile yapılan değişikliğe göre 9/3/2023 tarihi (bu tarih dâhil) itibarıyla derdest olan, yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı iddialarıyla yapılan başvurulara ilişkin olarak Tazminat Komisyonuna başvuru yolu tüketilmeden yapılan başvurunun

incelenmesinin bireysel başvurunun ikincil niteliği ile bağdaşmayacağı neticesine varmıştır. Somut başvuruda, anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Dolayısıyla makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik nedenleri incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULKADİR ANLAMAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2020/37743 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2020/37743

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKADİR ANLAMAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2020/37743)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Abdulkadir ANLAMAZ 2. Haşim SERHAT 3. Hediye YİĞİT 4. Hınar ANLAMAZ 5. Mithat AKIN

Vekili : Av. Suat ÇAKMAK

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasının pasif husumet yokluğundan usulden reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

A. Bireysel Başvuruya Konu Yargılama Süreci

2. Başvurucu Hınar Anlamaz, Van'ın Saray ilçesi, Keçikaya Mahallesi 240 numaralı parselde bulunan taşınmazın hissedar malikidir. Başvurucular, söz konusu taşınmazda ve 242, 244 ve 247 numaralı taşınmazlarda Karayolları Genel Müdürlüğünce (İdare) yol genişletme çalışmaları yapılması dolayısıyla taşınmazlara kamulaştırma yapılmaksızın el atıldığı, taşınmazların tarıma ve kullanıma elverişsiz hâle geldiği iddialarıyla Saray (Van) Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açmıştır.

3. Mahkemece taşınmazlara yönelik keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmış; keşifte taşınmazların içinden geçen çay için yeterli kanalların yapılmaması ve su kaynağının kontrol altına alınmaması, İdare tarafından yol çalışması kapsamında yapılan menfezin yeterli

olmaması sebebiyle dava konusu taşınmazları su bastığı, taşınmazın bataklık hâline geldiği ve balçıkla kaplı olduğu, bu suretle ekilip biçilmeye müsait olmadığı gözlemlenmiştir. Bilirkişi heyeti tarafından düzenlenen raporda da 244 parsel numaralı taşınmaz hariç diğer taşınmazların sularla kaplı olduğu, yüzeyinde kum, kil ve çamur olduğu, taşınmazların kullanımının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Yine İdarece köprü yapımı ve inşaatı nedeniyle doğal dere yatağının değişmesi, dere sularının taşıdığı alüvyonların İdare tarafından yapılan menfezin küçük ve çapsız olması dolayısıyla yolun diğer tarafına geçemediği, taşınmazlarda biriktiği açıklanmıştır. Devamında ise yapılabilecek bir ıslah çalışmasının maliyetinin zemin bedelinden daha fazla olacağı, taşınmazların sürekli dere yatağının etkisinde kaldığı için yersiz ve sonuçsuz kalacağı vurgulanmıştır. Bu kapsamda 244 parsel numaralı taşınmaz hariç diğer taşınmazlara el atıldığı kabul edilmiş ve 103.692,50 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı ile 17.389,31 TL ecrimisil bedeli hesaplanmıştır.

4. Mahkeme bilirkişi raporu doğrultusunda sular altında kalan taşınmazlar yönünden davanın kabulüne, taşınmazların tapu kayıtlarının iptali ile İdare adına tesciline karar vermiş; 103.692,50 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı ile 17.389,31 TL ecrimisil bedelinin başvuruculara ödenmesine hükmetmiştir.

5. Karara karşı İdare tarafından istinaf yoluna başvurulmuş ve davanın idari yargının görev alanına girmesi nedeniyle görevsizlikten reddedilmesi gerektiği savunulmuştur.

6. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 4. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) kararın kaldırılmasına ve davanın pasif husumet yokluğu nedeniyle reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesinde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 9/3/2016 tarihli E.2015/18-101, K.2016/301 sayılı kararında da değinildiği üzere 18/12/1953 tarihli ve 6200 sayılı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Vazife ve salahiyetler" başlıklı 2. maddesinde taşkın sular ve sellere karşı koruyucu tesisler meydana getirmenin Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğünün (DSİ) görevleri arasında sayıldığı belirtilerek sebebi ne olursa olsun taşınmazların korunması amacıyla yapılması gereken her türlü işlemden DSİ sorumlu olduğundan kamulaştırmasız el atma iddiasıyla Karayolları Genel Müdürlüğüne karşı açılan davanın pasif husumet yokluğu sebebiyle reddedilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

7. Karara karşı taraflarca yapılan temyiz başvuruları Yargıtay 5. Hukuk Dairesi tarafından incelenmiş ve kararın onanması yönünde karar verilmiştir.

8. Başvurucular, nihai kararı 9/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 23/11/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

9. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

B. Bireysel Başvurudan Sonraki Süreç

10. Bireysel başvuru sonrasında başvurucular, aynı Mahkeme nezdinde bu kez DSİ'ye karşı kamulaştırmasız el atma ve ecrimisil talebiyle tazminat davası açmıştır. Mahkeme keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırmış ve alınan raporda taşınmazların dere yatağının yön değiştirmesi nedeniyle ıslahı mümkün olmayan dere yatağı ve etkisinde kalan alan hâline geldiği tespit edilmiş; başvurucu Hınar Anlamaz'ın hissesine düşen kamulaştırmasız el atma tazminatı 4.888,33 TL olarak, ecrimisil bedeli ise 662,41 TL olarak hesaplanmıştır.

11. Mahkeme, DSİ'nin görevlerinden birinin taşkın sular ve sellere karşı koruyucu tesisler meydana getirmek olduğunu vurgulayarak ıslahı mümkün olmayan dere yatağı hâline gelen

taşınmazlara kamulaştırmasız el atıldığı olgusunu kabul etmiş; davanın el atılan taşınmazlar yönünden kabulüne, taşınmazların dere yatağı olarak tapudan terkinine karar vermiş, son olarak talebe bağlı kalarak başvurucu Hınar Anlamaz için toplam 0,09 TL'ye hükmetmiştir. Mahkeme, gerekçeli kararında karar yazım aşamasında dosyada mevcut bulunan mirasçılık belgelerine bakarak birtakım davacıların taşınmazlara malik olmadığını tespit etmiş ancak kararda malik olmayan davacılar yönünden kamulaştırmasız el atma bedeli hesaplanmasından ötürü hükümde değişiklik yapılamayacağını belirterek malik olmadıkları tespit edilen -aynı zamanda bireysel başvuru kapsamında başvurucu olan- Abdulkadir Anlamaz, Haşim Serhat, Mithat Akın ve Hediye Yiğit yönünden de kamulaştırmasız el atma tazminatı ve ecrimisil bedeline kesin olarak karar vermiştir.

12. Yalnızca başvurucu Hınar Anlamaz bu kez önceki davadaki bilirkişi raporunda belirtilen tutarlar nedeniyle aynı Mahkeme nezdinde ek dava açmış ve bu ek davada Mahkemece adı geçen başvurucu lehine 4.888,00 TL kamulaştırmasız el atma tazminatı ile 580,26 TL ecrimisil bedeline kesin olarak hükmedilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

13. Başvurucular, taşınmazların DSİ tarafından yapılan çalışma ile değil İdare tarafından yapılan çalışma neticesinde sel yatağı hâline geldiğini, idari yargıda DSİ'ye karşı dava açılması durumunda davalarının süre aşımı nedeniyle reddedileceğini, DSİ'ye karşı açılacak ve etkili olabilecek bir dava olmadığını, daha önce aynı konuda İdareye karşı açılan davaların kabulle sonuçlandığını belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

14. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; Bölge Adliye Mahkemesince husumetin yönlendirilmesi gereken kurumun DSİ olarak gösterildiği, başvuruculaların ihlal iddialarının devam etmesi sebebiyle zamanaşımı ya da hak düşürücü süreye tabi olmaksızın DSİ aleyhine idari yargıda tam yargı davası ve adli yargıda kamulaştırmasız el atma davası açmadan bireysel başvuruda bulunmaları hususunun başvuru bakımından yapılacak kabul edilebilirlik (başvuru yollarının tüketilmemesi) değerlendirmesinde gözönünde bulundurulması, yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği bildirilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

A. Başvurucular Abdulkadir Anlamaz, Haşim Serhat, Mithat Akın ve Hediye Yiğit Yönünden

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 46. maddesine göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamusal eylem veya işlemden başvurucunun kişisel olarak ve doğrudan etkilenmiş olması gerekir (Onur Doğanay [2. B.], B. No: 2013/1977, 9/1/2014, §§ 42-45).

16. Başvuruya konu olayda bireysel başvuru sürecinden sonra aynı Mahkeme nezdinde DSİ'ye karşı açılan davada gerekçeli kararın yazım aşamasında başvurucular Abdulkadir Anlamaz, Haşim Serhat, Mithat Akın ve Hediye Yiğit'in dava konusu taşınmazlarda malik olmadıkları tespit edilmiş ancak bu durumun gerekçeli kararın yazım aşamasında tespit edilmesi dolayısıyla hükümde değişikliğe gidilememiştir. Mahkemece verilen bu karar adı geçen başvuruculara dava konusu taşınmazların maliki olmadıkları gerçeğini değiştirmemektedir. Nitekim adı geçen başvurucular ikinci dava sonrasında ek dava açılması yoluna da gitmemiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan

sorgulamada adı geçen başvuruculara dava konusu taşınmazlarda malik olduklarına dair herhangi bir kayda rastlanmamıştır. Bu kapsamda dava konusu taşınmazlarda malik olmadıkları tespit edilen başvuruculara ihlale neden olduğunu ileri sürdükleri davada güncel ve kişisel bir haklarının etkilenmediği, mağdur sıfatlarının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

17. Açıklanan gerekçelerle Abdulkadir Anlamaz, Haşim Serhat, Mithat Akın ve Hediye Yiğit tarafından yapılan başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Başvurucu Hınar Anlamaz Yönünden

18. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Kamulaştırmasız el atılan 240 parsel numaralı taşınmaz, başvurucu Hınar Anlamaz'ın mülkiyetinde olduğundan mülkün varlığı noktasında tartışma yoktur. Başvuruya konu davanın husumetten reddedilmesi nedeniyle başvuru, mülkiyet hakkının usule ilişkin güvenceleri bakımından ele alınmalıdır.

19. Anayasa Mahkemesi Hasan Mutlu ([1. B.], B. No: 2018/22691, 30/6/2021, §§ 38-40) ve Hadice Rüzgar ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2019/17376, 12/1/2022, §§ 22-45) kararlarında -Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki inceleme yetkisinin sınırları ve niteliği gözetildiğinde- yargılama makamlarının kanaatinin sorgulanabilmesi için daha öte bir inceleme yapılmasına yetecek verileri/dayanakları başvuruculara somut biçimde göstermesi gerektiğini vurgulamıştır.

20. Başvurucu, daha önce aynı yere ilişkin olarak İdareye karşı açılan davaların Yargıtay nezdinde lehe sonuçlandığını iddia etmiştir. Başvuruya konu olayda Bölge Adliye Mahkemesi, meydana gelebilecek su taşkınları ve sellere karşı özel mülkiyette bulunan taşınmazların korunması amacıyla yapılması gereken her türlü işlemden DSİ'nin sorumlu olduğunu belirtmiş; bu nedenle kamulaştırmasız el atma iddiasıyla Karayolları Genel Müdürlüğüne karşı açılan davanın pasif husumet yokluğundan reddine karar vermiştir. Bölge Adliye Mahkemesinin bu kararını DSİ'nin görev ve yetkilerini düzenleyen özel kanun hükmüne ve yargısal içtihada dayandırdığı anlaşılmaktadır (bkz. § 6). Dolayısıyla Bölge Adliye Mahkemesinin daha önce verilen kararların aksi yönünde karar vermesinin gerekçesini de ortaya koyduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca başvuru formu ve ekleri incelendiğinde emsal olarak sunulan kararların (Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 8/6/2017 tarihli E.2016/19191, K.2017/1571 sayılı kararı) işbu davadan önce verildiği, bu kapsamda başvurucunun güncel ve yeni içtihatlar olduğuna dair herhangi bir açıklamaya yer vermediği görülmüştür.

21. Öte yandan başvurucu; davanın husumetten reddedilmesi kararı sonrasında DSİ'ye karşı açılabilecek bir davanın olumlu sonuçlanmayacağını, bu suretle zararlarının giderilmesinin engellendiğini iddia etmiş ise de bireysel başvurudan sonraki süreçte başvurucunun aynı Mahkeme nezdinde ve aynı taleplerle bu kez DSİ'ye karşı davalar açtığı ve nihai olarak başvurucunun taşınmazının dere yatağı hâline geldiği dikkate alınarak, bir başka ifadeyle taşınmazına kamulaştırmasız el atıldığı olgusu kabul edilerek başvurucu lehine kamulaştırmasız el atma tazminatı ve ecrimisil bedeli ödenmesine hükmedilmiştir.

22. Sonuç olarak yargılama makamlarınca başvurucunun davasının husumet yönüyle reddedilmesinin makul bir gerekçeye dayandığı, süreçte başvurucunun zararlarının

giderilmesi yönünde karar verildiği, netice itibarıyla başvurucunun iddialarını somut olarak delillendiremediği de dikkate alındığında mülkiyet hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

23. Açıklanan gerekçelerle mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Başvurunun başvurucular Abdulkadir Anlamaz, Haşim Serhat, Mithat Akın ve Hediye Yiğit yönünden kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvurucu Hınar Anlamaz yönünden açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH YAVUZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/2454 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/2454

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH YAVUZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/2454)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Abdullah YAVUZ 2. Ahmet BİLGİ 3. Ayşe KOÇAK 4. Bahtışen KOÇAK 5. Behiye GÜLCAN 6. Bekir YILMAZ 7. Diğdem İÇME 8. Dilek DAĞISTAN 9. Elif KURŞUNLU 10. Ertuğrul KALE 11. Fahriye ÖZDEMİR 12. Faruk ÖZDEMİR 13. Gamze YALÇIN 14. Güllizar ÖZDEMİR 15. Güven YILDIRIM 16. Halil İbrahim ER 17. Halim ÖZDEMİR 18. Halise ÇAKIR 19. Halit Orhan KOÇAK 20. Hatice KOÇAK 21. İbrahim ÖZDEMİR 22. İhsan KALE 23. İrem UZUN 24. Keziban ATAK 25. Mehpare KOÇAK 26. Mehtap PAK 27. Merve KALE 28. Muhsin ÖZDEMİR 29. Murat BİLGİ 30. Murat KOÇAK 31. Mustafa AKBAŞ 32. Nermin KOÇAK 33. Nevin YILDIRIM 34. Ömer BİLGİ 35. Ramazan KOÇ 36. Saadet ŞAŞMAZ 37. Salih ŞAŞMAZ 38. Sebiha DAĞDELENER 39. Sefa ÖZDEMİR 40. Yapıncak Pınar TANÖREN 41. Yaşar BİLGİ 42. Zeynel BİLGİ

Vekili : Av. Özgür SAĞLAM

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davasının kısmen reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucular, Ankara'nın Gölbaşı İlçesi, Gölbaşı Mahallesi, 402 numaralı parselde bulunan 11.700,00 m² yüz ölçümlü taşınmazın hissedar malikleridir. Karayolları Genel Müdürlüğü (İdare) tarafından başvuruculara ait taşınmaza yol yapılmak suretiyle fiilen el konulduğu iddiasıyla başvurucular, İdareye karşı Gölbaşı (Ankara) 2. Asliye Hukuk

Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açmıştır.

3. İdare, savunmasında taşınmaza 18/5/1954 tarihinde fiilen el atıldığını, 9/10/1956 tarihinden önce el konulduğundan taşınmazın hükmen yola terkinin yapılması gerektiğini ileri sürmüştür.

4. Mahkemece taşınmaza yönelik keşif ve bilirkişi incelemesi yapılmak suretiyle davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde; dava konusu taşınmaza İdare tarafından kamulaştırmasız fiilen el atıldığı ve taşınmazın yol olarak kullanıldığı, bu sebeple başvuruculaların dava açmakta ve kamulaştırmasız el atma tazminatı talep etmekte haklı oldukları, dava konusu taşınmazın 2.772,28 m²lik kısmına 9/10/1956 tarihinden önce el atıldığı ve bu kısmın hesaplama dışı bırakılması gerektiği belirtilerek 9/10/1956 tarihinden sonra el atılan 8.927,72 m²lik kısım yönünden başvuruculara 88.368,00 TL'nin dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte ödenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Öte yandan davacıların taşınmazın 1956 yılından sonra el atılan 8.927,72 m²lik kısmındaki payının iptali ile yola terkinine karar verilmiş ve 9/10/1956 tarihinden önce el atıldığı belirtilen kısım yönünden herhangi bir hüküm kurulmamıştır. Karara karşı Yargıtay 5. Hukuk Dairesi nezdinde yapılan temyiz başvurusu neticesinde karar düzeltilerek onanmak suretiyle (Kamulaştırmasız el atma tazminatı 80.945,20 TL olarak, başvurucular lehine hükmedilen vekâlet ücreti ise 9.225,62 TL olarak düzeltilmiştir.) kesinleşmiştir.

5. Başvurucular, nihai kararı 29/12/2020 tarihinde öğrendikten sonra 21/1/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

6. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyon 20/12/2023 tarihinde başvurunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna, mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiası yönünden ise kabul edilebilirlik hususunun karara bağlanmasının Bölüm kararını gerektirmesi nedeniyle Bölüme gönderilmesine karar vermiştir.

7. Öte yandan bireysel başvuru tarihinden sonra başvurucu Nevin Yıldırım'ın 6/7/2021 tarihinde, Nermin Koçak'ın 6/3/2022 tarihinde, Bekir Yılmaz'ın 10/4/2022 tarihinde, Mehpare Koçak'ın ise 2/7/2022 tarihinde vefat ettiği anlaşılmıştır.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucular, yargılamada 1956 yılından önce el atılan kısım yönünden hesaplama yapılmamasının mülkiyet haklarını ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; İdareden alınan görüş yazısının, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

A. Başvurucular Nevin Yıldırım, Nermin Koçak, Bekir Yılmaz ve Mehpare Koçak Yönünden

10. Anayasa Mahkemesi Abdurrahman Beycur ve diğerleri ([GK], B. No: 2023/76490, 31/7/2025) kararında başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra vefat etmesi hâlinde bireysel başvurudan haberi olmayan mirasçılarının hak kaybına uğramaması için yapılması gerekenler hususunda genel ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesi mirasçıların hak kaybına uğramalarını engellemek, bireysel başvuruların neticelendirilmesini sağlamak gerekliliğini birlikte karşılayabilecek bir yol olarak 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında

Kanun'un 49. maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 84. maddesinin verdiği yetkiyle 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 26. maddesinin başvuru tarihinden sonra ölüm hâli için de uygulanabileceği kanaatine varmıştır. Anılan kararda Anayasa Mahkemesi, başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi hâlinde bu kişi yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesinin uygun olacağı sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında vefat eden başvurucunun mirasçısı olduğunu bilgi ve belgeleriyle ispat eden kişilerin ise makul bir süre içinde bireysel başvuruyu takip etme iradesini ortaya koymaları hâlinde -mirasçıların menfaatlerinin bulunup bulunmadığını da gözeterek- başvurunun incelenmesine devam edilebileceğini belirtmiştir. Bu kapsamda bireysel başvuru yapıldıktan sonra ölen bir başvurucunun mirasçılarının başvuruyu devam ettirme yönündeki taleplerini Anayasa Mahkemesine iletme yükümlülüğünün kendileri üzerinde olduğu kaydedilmelidir. Öte yandan Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde başvurucunun bireysel başvuru tarihinden sonra ölmesi durumunda dahi başvurunun incelenmeye devam edilebileceği vurgulanmalıdır. Somut başvuruda da anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

11. Açıklanan gerekçelerle başvurucular Nevin Yıldırım, Nermin Koçak, Bekir Yılmaz ve Mehpare Koçak yönünden başvurunun işlemden kaldırılmasına karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

13. Başvuruya konu olayda Mahkemece başvurucuların taşınmazının 2.772,28 m²lik kısmına 9/10/1956 tarihinden önce el atıldığı belirtilerek bu kısım hesaplama dışı bırakılmıştır. Mahkeme kararının gerekçesinde kamulaştırmasız elkoyma kavramının 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlak Kanunu'nun yürürlüğe girmesi dolayısıyla 9/10/1956 tarihinden sonraki olgular için de geçerli olduğuna, bu tarihten önceki elkoymaların 5/1/1961 tarihli ve 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsis Edilmiş Gayrimenkuller Hakkında Kanun hükümleri uyarınca kamulaştırılmış sayıldığına dair kanun hükmü dikkate alınarak karar verildiğine yönelik herhangi bir açıklamaya yer verilmemiş ise de Mahkemece taşınmazın bir kısmına 9/10/1956 tarihinden önce el atıldığı kabul edilerek, bir başka ifadeyle işbu tarih baz alınarak karar verildiğinden söz konusu kanun hükümlerinin dikkate alındığı değerlendirilmiştir.

14. Başvuruya konu uyuşmazlığın da dayanağı olan 221 sayılı Kanun, Anayasa Mahkemesinin 21/4/2022 tarihli ve E.2021/19, K.2022/46 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Kararda Anayasa Mahkemesi anayasal öğeleri dikkate almayan, bu çerçevede kamulaştırmada kamu yararının bulunup bulunmadığının yargısal olarak denetlenmesine imkân tanımayan, gerçek karşılık ve diğer anayasal ölçütleri karşılamayan kuralın, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen sınırlamanın Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil ettiğini, kanunda Anayasa'nın açık güvencelerine aykırı olarak öngörülen kamulaştırmanın birey için katlanılabilir bir külfete dönüşmesini engelleyecek herhangi bir telafi mekanizmasına da yer verilmediğini açıklamıştır.

15. Yine Anayasa Mahkemesi Ferhat Geneci ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2019/13161, 7/2/2024) kararında 221 sayılı Kanun'un norm denetimi kararıyla iptal edildiğini vurgulamış

ve başvurucuların dava haklarının düştüğü kabul edilmek suretiyle kamulaştırma bedelinin ödenmemesi yönündeki mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

16. Somut olayda Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında verdiği Ferhat Geneci ve diğerleri kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı, bu kapsamda Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerindeki güvenceler ışığında başvurucuların mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği değerlendirilmiştir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

18. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvuruculara tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucular Nevin Yıldırım, Nermin Koçak, Bekir Yılmaz ve Mehpare Koçak yönünden başvurunun İŞLEMDEN KALDIRILMASINA,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın diğer başvurucular yönünden KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının diğer başvurucular yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Gölbaşı (Ankara) 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2019/188, K.2019/281) GÖNDERİLMESİNE,

D. Diğer başvuruculara tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin diğer başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben diğer başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu

sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADNAN YEŞİLMEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/3098 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/3098

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADNAN YEŞİLMEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/3098)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Gökhan SÖNMEZ

Başvurucular : 1. Adnan YEŞİLMEN 2. Berra YEŞİLMEN 3. Sirac Numan YEŞİLMEN

Vekili : Av. Lezgin Ahmet BAYBAŞİN

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilmesine karar verilen bir bankada bulunan katılım fonu tutarı üzerine bloke konulması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir. Başvurucu Zeynep Yeşilmen nihai kararı 26/11/2020 tarihinde öğrendikten sonra 25/12/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Başvuru, süresinde yapılmıştır. Başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

2. Başvurucu Zeynep Yeşilmen 28/12/2022 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucunun yasal mirasçıları Adnan Yeşilmen, Berra Yeşilmen ve Sirac Numan Yeşilmen 21/7/2023 tarihinde sundukları dilekçeyle başvuruyu devam ettirmek istediklerini bildirmiştir.

3. 2021/1955 numaralı başvurunun 2021/3098 numaralı başvuru ile birleştirilmesine Komisyonca karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

4. Başvurucular adli yardım talebinde bulunmuştur. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucuların adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir. Başvuru,

mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguları somut başvuru ile benzer nitelikte olan Ayşe Sabahat Gencer ([GK], B. No: 2018/34950, 20/10/2022) kararında uygulanacak anayasal ilkeleri belirlemiştir. Bu çerçevede Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunca konulan banka hesabı üzerindeki bloke kararının uzun süredir devam etmesinin başvurucuya şahsi olarak aşırı bir külfet yüklediği değerlendirilerek mülkiyet hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Somut başvuruda da başvurucu Zeynep Yeşilmen'in banka hesabı üzerindeki tedbirin yaklaşık üç yıl sürdüğü anlaşıldığından anılan kararda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu doğrultuda Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

5. Başvurucular; ihlalin tespiti ve yeniden yargılama ile 50.000 TL maddi tazminat ve 1.000.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Başvuru konusu olayda ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, mülkiyet hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kılan tedbirin uzun sürmesine ilişkin olarak tedbir sürecinde mülkiyet hakkının gerektirdiği ivediliğin ve özenin gösterilmesi bakımından yargısal makamların sorumluluğu olduğuna dikkati çekmektedir (benzer değerlendirme için bkz. Hamit Alihansoy ve diğerleri [1. B.], B. No: 2017/35581, 29/9/2020, § 66). Olayda ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması bakımından etkin giderim yolu, tazminat olarak görülmektedir. Eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının bütünüyle ortadan kaldırılabilmesi için başvuruculara manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Başvurucular, uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile ilgili olarak yeterli bilgi ve belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

Ç. Başvuruculara 50.000 TL manevi tazminatın MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE, diğer tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculara Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için İstanbul 2. İdare Mahkemesine (E.2019/1875, K.2020/334) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

DENİZ GENÇ VE DİĞERLERİ

B. No: 2021/3930 | Karar tarihi: 09.04.2026

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2021/3930

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

DENİZ GENÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/3930)

Karar Tarihi: 9/4/2026

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : İrfan FİDAN

Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ Selahaddin MENTEŞ Muhterem İNCE Yılmaz AKÇİL

Raportör : Nur Hilal MERMER

Başvurucular : 1. Deniz GENÇ 2. Dilek SERTKAYA 3. Erol SERTKAYA 4. Fevzi TURAN 5. Hülya ARABACI 6. Hüsniye TOP 7. Mehmet SERTKAYA 8. Mualla TURAN 9. Mustafa TURAN 10. Neriman DURMUŞ 11. Zuhal SERTKAYA

Vekili : Av. Dinçer AYDINLI

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atmaya dayalı tazminat davasının reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucuların murisi Emine Sazak, Ankara ili, Çubuk ilçesi, Esenboğa Mahallesi, 343 parsel numaralı 11.762,00 m2 yüz ölçümlü taşınmazın tapuda kayıtlı malikidir. Başvurucular taşınmazlarının Esenboğa Havalimanı sınırları içinde kalmasına karşın kamulaştırma bedeli ödenmeksizin taşınmaza fiilen el konulduğu iddiasıyla Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğüne (DHMİ) karşı Çubuk Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) taşınmazın tapu kaydının iptali ile taşınmazın bedelinin tespiti talepli dava açmıştır.

3. Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, dava konusu taşınmaz tapu kaydında başvuruculaın murisi adına kayıtlı görünse de taşınmazın bulunduğu bölgede yapılan Esenboğa Havalimanı için kamulaştırma işlemlerinin 1946 yılında Hava Müsteşarlığı tarafından gerçekleştirildiği, taşınmaza elkoyma tarihinin celbedilen hava fotoğrafları ve Hava Kuvvetleri Komutanlığının cevabi yazısına göre 1946

olduğu, başvurucuların murisinin de bu kamulaştırmadan haberdar olduğu hatta idarece teklif edilen bedele yönelik itiraz davası açtığı ve isminin Millî Savunma Bakanlığınca düzenlenen bedel ödenecekler listesinde bulunduğu ancak yapılan ödemelere ilişkin belgelerin imha edilmesi sebebiyle temin edilemediği ifade edilmiştir. Netice olarak kamulaştırmasız el koyma kavramının 31/8/1956 tarihli ve 6830 sayılı İstimlak Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 9/10/1956 tarihinden sonraki olgular için de geçerli olduğu, bu tarihten önceki elkoymaların 5/1/1961 tarihinde kabul edilen 221 sayılı Amme Hükmi Şahısları veya Müesseseleri Tarafından Fiilen Amme Hizmetlerine Tahsil Edilmiş Gayrimenkuller Hakkındaki Kanun hükümleri uyarınca kamulaştırılmış sayıldığı belirtilerek dava konusu taşınmazın da Millî Savunma Bakanlığınca 1946 yılında kamulaştırılması ve akabinde 1948 yılında Esenboğa Havalimanı'nın inşaatına başlanması, bu suretle elkoymanın 9/10/1956 tarihinden önce yapılmış olması nedeniyle 221 sayılı Kanun uyarınca taşınmazın kamulaştırılmış sayıldığı kabul edilmiştir. Öte yandan bedel davası açmak için 221 sayılı Kanun'da aranan iki yıllık hak düşürücü sürenin dolduğu da belirtilmiştir.

4. Başvuruculara karara karşı yaptığı istinaf başvurusu Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 14. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) tarafından keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmak suretiyle esastan reddedilmiştir. Bölge Adliye Mahkemesince yapılan incelemede, 1955 tarihli hava fotoğrafında dava konusu taşınmazın tam olarak hava alanı pisti üzerinde olmadığı tespit edilmişse de havaalanının dış sınırları ile birlikte bir bütün olduğu, pistin dışında belli bir mesafenin güvenlik amacı ve uçakların iniş ve kalkışını engellememek için boş bırakıldığı, bu kısımların artık maliklerince kullanılmasının mümkün olmadığı belirtilmiştir. Dava konusu taşınmazın bu amaç için kamulaştırıldığı hususu gözönüne alındığında taşınmazın kamulaştırma amacına uygun şekilde 1955 yılı öncesinde yakınına pist yapılıp hava alanı içine alındığı, bu şekilde taşınmaza 1955 yılı öncesinde fiilen el atılmış olduğundan davanın 221 sayılı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenen hak düşürücü sürenin dolduğu gerekçesiyle reddine karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmediği vurgulanmıştır. Son olarak başvuruculara murisi ve tapu maliki olan Emine Sazak'ın kamulaştırma işlemine karşı Çubuk Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1949/355 sayılı dava dosyasında kamulaştırma bedelinin arttırılması davası açtığı, bu durumda kamulaştırma işleminin kesinleştiği gözönüne alındığında başvuruculara bu davayı açma hakları olmadığı, davanın bu gerekçeyle de reddine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

5. Karara karşı yapılan temyiz başvurusu Yargıtay 5. Hukuk Dairesince (Daire) reddedilmiş; kararda, dosyadaki kanıt ve belgelere, kararın dayandığı gerekçelere göre dava konusu taşınmazın Millî Savunma Bakanlığının 29/11/1948 tarihli ve 4796/12372 sayılı yazısı üzerine Bakanlar Kurulunun 9/12/1948 tarihli ve 3/8399 sayılı kararı kapsamında o tarihteki adıyla Hava Müsteşarlığı tarafından kamulaştırıldığı, dosya içindeki fen bilirkişi raporuna göre 1955 tarihli hava fotoğrafında yeni pistin yapıldığı dava konusu parsele 300-500 metre mesafede olduğu, hava alanının dış sınırlarıyla bir bütün olduğu, pistin dışında belli bir mesafenin güvenlik amacı, uçakların iniş ve kalkışını engellememek için boş bırakıldığı, dava konusu taşınmazın bu amaç için kamulaştırıldığı hususu gözönüne alındığında taşınmaza kamulaştırma amacına uygun şekilde 1955 yılı öncesinde fiilen el atıldığından davanın 221 sayılı Kanun'un 4. maddesinde düzenlenen hak düşürücü sürenin dolduğu gerekçesiyle reddine ilişkin ilk derece mahkemesince verilen karara karşı yapılan istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmesinde bir isabetsizlik görülmediği ifade edilmiştir.

6. Başvurucular, nihai kararı 4/1/2021 tarihinde öğrendikten sonra 3/2/2021 tarihinde

bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucular, 221 sayılı Kanun'da yer alan ve dava açma haklarını sınırlandıran düzenlemenin mülkiyet haklarının ihlali niteliğinde olduğunu, taşınmazlarına yönelik kamulaştırma bedeli ödenmediğini, kamulaştırma bedeli ödenmediğinden taşınmazın tapuda ihtilaflı olarak göründüğünü, sonuç olarak taşınmazlarına kamulaştırmasız olarak el atıldığını belirterek mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

9. Adalet Bakanlığı (Bakanlık) görüşünde; DHMİ'den alınan görüş yazısının, Anayasa ve ilgili mevzuat hükümlerinin, Anayasa Mahkemesi içtihatlarının ve somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Başvurucular, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

10. Başvuru mülkiyet hakkı kapsamında incelenmiştir.

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

12. Başvuruya konu uyuşmazlığın da dayanağı olan 221 sayılı Kanun, Anayasa Mahkemesinin 21/4/2022 tarihli ve E.2021/19, K.2022/46 sayılı kararıyla iptal edilmiştir. Kararda Anayasa Mahkemesi anayasal ögeleri dikkate almayan, bu çerçevede kamulaştırmada kamu yararının bulunup bulunmadığının yargısal olarak denetlenmesine imkân tanımayan, gerçek karşılık ve diğer anayasal ölçütleri karşılamayan kuralın Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen sınırlamanın Anayasa'nın sözüne aykırı olamayacağı hükmüne aykırılık teşkil ettiğini, kanunda Anayasa'nın açık güvencelerine aykırı olarak öngörülen kamulaştırmanın birey için katlanılabilir bir külfete dönüşmesini engelleyecek herhangi bir telafi mekanizmasına da yer verilmediğini açıklamıştır.

13. Yine Anayasa Mahkemesi Ferhat Geneci ve diğerleri ([2. B.], B. No: 2019/13161, 7/2/2024) kararında 221 sayılı Kanun'un norm denetimi kararıyla iptal edildiğini vurgulamış ve başvuruculaların dava haklarının düştüğü kabul edilmek suretiyle kamulaştırma bedelinin ödenmemesi yönündeki mülkiyet haklarına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiğine karar vermiştir.

14. Başvuruya konu olayda Mahkeme tarafından da tespit edildiği üzere başvuruculaların murisine ait taşınmaza yönelik kamulaştırma işlemlerine 1946 yılında başlandığı ancak kamulaştırma bedelinin ödendiğine dair bir bilgi ve belge bulunmadığından taşınmazın tapu kaydının başvuruculaların murisi adına kayıtlı olmaya devam ettiği, bir başka ifadeyle dava konusu taşınmazın gerçek karşılığının ödenip kamulaştırma işlemi yapıldığına dair herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmadığı anlaşılmıştır. Sonuç itibarıyla yargı makamlarınca başvuruculara ait taşınmaza 9/10/1956 tarihinden önce el atıldığı kabul edilerek taşınmaz 221 sayılı Kanun hükmü uyarınca kamulaştırılmış sayılmıştır. Bu kapsamda başvuruculaların her türlü dava hakkının düştüğü de kabul edilmiştir.

15. Somut olayda Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamında verdiği Ferhat Geneci ve diğerleri kararından ayrılmayı gerektirir bir durum bulunmadığı, bu kapsamda Anayasa'nın 13., 35. ve 46. maddelerindeki güvenceler ışığında başvuruculaların mülkiyet

haklarına yapılan müdahalenin kanunilik ilkesini ihlal ettiği değerlendirilmiştir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

17. Başvurucular; ihlalin tespiti, yeniden yargılamaya hükmedilmesi ile tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. Mehmet Doğan [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; Aligül Alkaya ve diğerleri (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; Kadri Enis Berberoğlu (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100). Diğer taraftan ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mülkiyet hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Çubuk 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2014/256, K.2017/427) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculların tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 487,60 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.487,60 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvuruculların Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 9/4/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.